

LIBRARIÆ UNIVERS
JAGELL CRACOVI

Terenti⁹ cū

Directorio — Vocabulorū
Glosa īterlineali — Sententiarū, artis Comice
Comētarijs — Donato, Guidone, Ascensio

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS

Terentii directoriū vocabulorum vocabularii vicem supplēs incipit

De lr̄a A

De littera B

De littera C

De littera G

De littera H

De littera I

De littera L

De litera M

De littera S

De littera T

De littera V

FINIS

Directoriū Adagionū

Directoriũ artis Comice.

FINIT.

Quid comedia. vnde dicta. quot eius species. quot membra. quotq; actus sunt.

Omedia scd̄m grecos est & priuate ciuilisq; fortune sine piculo vite cōprehensio. Comedia scd̄m Ciceronē est imitatio vite speculum consuetudiuis & imago veritatis. Dicitur autem a greco quod indicat Pagos & ode cantus. Nam vt ait Varro iuuentus attica circumuicos ita ire solita fuit. & questus grā hoc carminis genus exercebat. Vel dicitur a greco hoc est comesatione que olim in hmōi fabulis amantium fiebas. Tragedia vt refert diomedes est heroice fortune in aduersis cōprehensio. Diciť q; hoc est a tragos quod est hircus & catus. qm̄ olim auctoribus tragicis hircus premiū cātus Proponebāť. vt Horatius in arte poetica. Carmine qui tragico vilem certauit ob hircū. Vel q utrem ex hircina pelle vino plenū pro premio capent. Virgi. Vncti saliere p vtres. Tragedia aūt heroas regesq; cōtinet & sp infelices exitus habet. Vnde Euripides roganti Archilao regi vt de se tragediā scriberet abnuit. p̄catusq; deos est neq̄d sibi accideret tragedia dignū. Comedia cōtra ciuilis priuatosq; & felices exitus habet. Primi poete comici fuerūt. Sassaron. Rullus. ac Magnes. hi veteris discipline iocularia. nec scite nec venuste pronunciabāt. Secūda etate fuerūt Aristophanes Eupolis Cratinus. q vitia sectati acerbissimas scripserūt comedias. Tertia etas Menandri & Philemonis fuit: qui oēm comedie acerbitatē miti gauerūt. Horum fabulas Romani transtulerūt. Primusq; Liuius andronicus scripsit. Sunt q velut epicarmū in insula Cæo exulantē primum hoc carmen frequētasse. & sic a Cæo comediā dici. Comediarꝫ quedā sunt togate sic dicte: vt ait Diomedes q oīa in publico honore cōfusa cernebātur. Que togate postea in p̄textas & tabernarias diuidebātur. Togate sunt que scribūtur ritu habituq; togatorꝫ. i. romanorꝫ. vt grece fabule a grecorꝫ pallio palliate dicūtur. Sed q̄uis togata genus sit sub quo & p̄textate & tabernarie reponūtur: tn̄ pro tabernaria ponitur. Pretextata habet argumētū magistratuū qui pretexta Vtūtur & imperatorꝫ & principū romanorꝫ. Tabernarie ab humilitate psonarꝫ & argumētorꝫ appellātur. Nam tabernas pauperꝫ domos habebāt que priscis tpibus ex tabulis cōficiebantur. Attellanæ dicunť ab atella A seorꝫ vrbe vbi repte sunt. He sunt argumētis dictisq; iocalibus similes satyricis fabulis grecis. Planipedes comedie dicunť grece mimi. latine vero planipedes q actores neq; soccis neq; cothurnis prodeūt in prosceniū aut pulpitū. Sed planis. i. nudis pedibus. Membra comediarꝫ tria ponebāt greci. Diuerbia. Canticū. Choros. Diuerbia sunt ptes comediarꝫ in quibus diuersorꝫ psone versantur Persone aūt diuerbiorꝫ aut due sunt aut tres raro quatuor / plures adhibere nō licet in canticis vna dumtaxat poni debet. aut si due fuerint ita ponūtur vt ex occulto vna audiat nec loquať. sed secū si opus fuerit verba faciat. In choris numerus psonarꝫ diffinitus nō est. quia oīes cōiuncti canentes concentūq; faciētes pro vna voce habētur. Comedia tn̄ vetus chorus fuit. Sed paulatim ex numero psonarꝫ aucta in quinq; actus pcessit. Paulatim deinde attenuato choro ita ad nouā puenit vt nō modo non sit chorus sed ne locus quidē illi relinquatur. Quapropter quiq; actus qui in comedia sunt difficile est nosse in latiuis sublato choro q se interponēs actus distinguebat Est aūt comedia quiq; partita ita vt ps prima argumētū explicet. Secūda agi iam cepta ad finē deducere cupit. Tertia pturbationem affert & impedimēta & desperationē rei concupite. Quarta remediū interuenieti malo affert. Quinta adoptatū exitū cuncta perducit. He itaq; quinq; sunt principales comedie ptes que dicūtur actus. hi aūt neq; plures neq; pauciores esse debēt. Horatius. Neue minor quinto nec sit productior actu. Fabula que posci vult & specta reponi. Actus aūt vnus interdū multas scenas habet. Actio vero est ps secūdaria que qualibet scena cōtinetur vtputa partus Glicerii.

TERENTII EPITAPHIVM.

Natus in excelsis tectis carthaginis altæ
Romanis ducibus bellica præda fui
Descripsi mores hominū iuuenūq; senumq;
Qualiter & serui decipiant dominos
Quid meretrix qd leno dolis cōfingat auarus
Hec quicunq; legit, sic puto, cautus erit.

THERENTII VITA EXCERPTA DE DICTIS. D. F. PETRARCHA.

E Terentij vita in antiq̄s libris multa reperiuntur. Plu-
ra etiã in modernis scripta per varios scholasticos rerum
ignaros: veris falsa miscentes. Illud primũ rei totius fun-
damentũ. Multi ponunt carthaginensem patria fuisse
Terentiũ. Quod aut dubie verꝫ ẽ sicut epithaphiũ eius
clare indicat. Quãuis hoc ipm̄ q̄dem negent vt inferius
patebit. Cæterum & q̄ hoc dicunt vero huic falsum illdꝰ
implicant. Dicũt eni Scipione Romam reuertente euer-
sa Carthagine interfecto. Annibale hunc terentiũ inter
cæteros captiuos solutũ & pileatũ incessisse post trium-
phalẽ Scipionis currũ: q̄ res multipliciter a veritate semo-
ta ẽ. Nã in primis Scipio carthaginẽ q̄dẽ vicit: & tribu-
tariã fecit. Nõ euertit tñ ipam carthaginẽ. Sed nepos eiꝰ
adoptiuus Africanus mior. Annibalẽ ꝑterea bello vicit fugauitq; sed nequaq; interfecit. Nempe qui
victus in Asiam profugit & sub antiocho rege Siriæ militans consilio atq; opera sua & regis poten-
tia nouũ cũ romanis bellũ denuo gessit. Quæ hystoria oibus q̄ in talibus ingeniũ exercẽt plenissime no-
ta est. Deinde scipionis triũphãtis currũ, nõ hic Terentius pileatus ꝓsecutus est. Sed alter huius nomi-
nis, romanus ciuis. Et vt Valerius Maximus testat̃: præterea familia ortus & inter paucos senatorij or-
dinis splẽdidus. Qui etiã post id tp̄s tũc scilicet quom Scipionis frater accusatus est, rome præturã gessit.
Hic ergo triũphantis currũ Scipionis ꝓsecutus est pileo capiti imposito q̄dꝰ donatæ libertatis signum
erat. Quattuor milia siq̄dẽ romanorꝫ ciuiũ q̄ bello punico capti erãt & in seruitutẽ redacti, victor Sci-
pio liberatos in patriã reduxit. Inter q̄s fuit hic Terentius de q̄ dixi, & tã memor bñficij accepti, tamq;
singulariter añ oẽs gratus, vt ꝑ oẽm vitã liberatorẽ suũ Scipionẽ, omni obseq̄o ac patrocinijs debita ve-
neratõe coluerit. Triũphi aũt die post eũ pileatus incessit hoc ẽ liberti habitu: quasi ꝑ illius viri virtutem
se libertati redditũ populo romano pileo testãte denunciãs, q̄ oĩa apud Tytũ Liuiũ celeberrimũ hysto-
ricũ nota sunt. Sed minus miror scolasticos hoc errore deceptos. Cũ paulus Orosius hoc scripserit de q̄
admodũ mirarer nisi q̄ interdũ magna q̄dẽ ingenia & in multis occupata & inter difficultates erecta
equorꝫ instar, ꝓpter incautã securitatẽ in plano cespitãt. Idẽtitas noĩs: ni fallor: errorẽ fecit q̄d scilicet vter-
q; Terentius. Sed circũspectus hõ nõ vidit q̄d se oculis ingerebat. In primis diuersitatẽ cognominum q̄
ad discretionẽ noĩm sunt inuẽta, q̄d scilicet ille Terentius Culeo. Hic Terentius Afer vt tituli huiꝰ ope-
ris indicãt. Ille romanus. Iste carthaginẽsis. Ille ẽ seruitute in libertatẽ. Iste aũt cõtra ẽ libertate ĩ seruitutẽ
ductꝰ. Ille senator. Hic poeta. Ille iã senior euo. Hic puer eo tp̄e q̄ a romãis ducibꝰ captus ẽ. In qua capti-
uitate ob elegãtiã morꝫ ad magnorꝫ venit amicitias. Vtq; ait Eusebius libro de tp̄ibꝰ, ob ĩgeniũ & for-
mã libertate donatus ẽ. Inter tot diuersitates fallere vna nõ debuisset idẽtitas. Hic sane terẽtius a pricipio
iuuẽtutis suæ fert̃ a terẽtio q̄dã lucano emptus a q̄ & nomẽ ipm̄ fortasse potuit accipe: aliter antea dictꝰ
apꝰ suos. De hoc tñ ꝑter cõiecturã hẽo nihil. Id q̄d cõstat lrãs latinas romæ didicit ad pœticã ꝓnus: & p̄-
cipue comœdiã. q̄ in genere facile vt mihi videt̃ oẽs añ se vicit. Nã seq̄ntes etiã a scribẽdo deterruit. nec
fere quẽ nouerim comœdie scriptor clarus post terẽtiũ fuit. scripsit comœdias forsan plures: sed q̄ habẽt̃
in mãibꝰ sex sunt q̄ ꝑ ordinẽ hoc volumine cõtinent̃: q̄uis ipe ordo nõ in oibꝰ voluminibꝰ vnꝰ sit. vtcũ-
q; vero sint aliæ. vbique pria oĩm ẽ. Andria, quã comœdiã priusq; ædilibꝰ vẽderet: & vt Eusebius idem
ait: Cecilio multũ se mirãti legit. De materia comœdiarꝫ loq̄ ꝓlixũ est. De expositõe ꝓlixiꝰ. Sed cuius-
q; materiã in argumẽto eius per breuiter cõprehensam lector inueniet expositionẽ studio & ingenio
moliet̃. Vt nempe ait Rufinus Comædia Terẽtij concynna ẽ argumẽto cõsuetudine cõgrua vtilis sen-
tẽtijs grata sodalibus & apta metro. Hic aũt noster Terẽtius Eusebio teste in archadia defunctus ẽ. Sed
q̄d plura? Ille diuus Hieronimus hũc nostrũ Terẽtiũ inter quatuor pœtas duos scilicet græcos humerꝫ
Menandrũ duos vero latinos Virgiliũ & hũc ipm̄ Terẽtiũ cõmemorat. Hic q̄ græcã nouiter linguam
q̄a insectatus Menãdrũ græcũ signãter in primis quatuor Comœdijs Andria: Eunucho: Heauton: &
Adelphos plane oñdit̃ hæc vel noticiã hñdam: vel ad errorẽ declinãdũ breuiter de Terẽtio dicta sunt:

THEATRVM

Acta ludis megalensibus. M. Fuluio edilibus: et. M. Glabriōe. Qu. Minutio Valerio curu libus egerūt. L. Attilius latius pnestinus: &. L Ambiuius turpio Modos fec̄ Flaccus claudij fili⁹. tibiis paribus dextris & sinistris ē tota greca edita. M. Marcello. & Sulpitio cōsulibus

non vere .i. que credebatur
a b sozoz
Ororem falso creditam me=
.i. Crisidis .i. natione .i. ex ādro in
c d vel patria e sula maris
retricule genere Andrie gly
illā puellā .i. stuprat
f g h in=
ceriū viciat Pamphilus: gra=
pgnata .s. vbi Glicerīu .i. sancte. pmittit
i pamphilus. k
uidaq̧ facta dat fidem vxore
pam⁹ destinauerat
pam⁹ futurā esse Symo l scilicz
sibi fore hāc: Nam ei aliam pater desponderat gna
.i. senis ciuis athentensis .s. Symo depre=
nomine philomenā .i. postquā m hendit ꝯgnouit .i. fin=
tam Chremetis: Atq̧ vt amorem comperit: simu=
git .i. faciendas .i. volens .i. quem animū
n
lat futuras nuptias: cupiens suus quid haberet anī
pam. callidi .i. admonitiōe subire nuptias que
serui apparabantur ei
filius cognoscere. Daui suasu nō repugnat Pam=
.s. amata a pamphilo q̄ postq̄.
reuera erat passibula o
philus. Sed ex glicerio natum vt vidit puerulum
pater philomene .i. matrimōium non q̄ esset sz qui
desponsate .i. renuit ꝯtrahi cū pam⁹ futurus sperabat .i. expellit
Chremes: recusat nuptias: generum abdicat:
.i. statim p⁹ ꝯuersionē factā pter spem .i. que ꝯgnita .s. in vxorē
perturbatiōum ꝛ rixaꝝ oim q fuit alia Glicerīu
Mox filiam Glicerium insperato agnitam: hanc
Chremes philomenā ciui athentensi .i. in vxorem
r
Pamphilo dat: Aliam Carino coniugem.

a Sororem falso Creditam: Sororē accusatiuus nō habet creditā pro adiectiuo: sed pocius ab eo vt dici solet regitur. Eiusmodi eni participia passiua plerūq̧ copulant similes casus: vbi casus sequēs significat rē cōiunctā vel eādē cū āncedēte. Soror inqt labeo: appellata ē q̧ q̄si seorsum nascit̄: seperat̄q̧ ab ea domo in qua nata est: et in aliā familiā transgredit̄. Fratris vero vocabulū Publius nigidius recto interptamēto interptatur: frater est dictus qua[...]ere alter.

b Falso. Est ablatiuus positus pro aduerbio qualitatis

c Mereticule. Meretricula diminutiuū est a meretrice: sic positum per contemptū. vt cum homūtio appellatur aliquis vl̄ homūculus vel homullus. vel homullulus vt pristiāus habet de dimiūtiuis. quatuor eī decausis proferūtur dimiūtiua. pmo gratia significatiōis vt regulus paruus rex. Gratia vrbāitatis et vitandę arrogātię. vt ingeniolum. Gratia adulationis vt corculū ocellus. Gratia contēptus. vt homūtio.

d Genere. Genus interdum dicitur tota cognatio qui ab eodem principio originem ducunt: vt Romani a Romulo Nam primi reges fuerunt. patresfamilias ex quibus genera propagata sunt: et ciuitates coniūcte. (vt ait aristoteles) primo politicorum. Interdum genus refertur ad nobilitatē. vt familia. Ad copias ait donatus Item genus aliquando est progenies aliquādo genus vt iam dictum est: aliquādo ipsa generatio. Genus autē putatur dictum (vt refert Festus) age grece quod est terra latine. ꝛc̄ possimus quidē dicere imitati Therētium. habeo matrem genere cenomanam.

e Andrie hic adiectiuū ē ab andro deriuatū

f Glicerīu. dicit̄ dulcis amor. dicit̄ eciā glicera Marcialis in. xi. formosā glicerā amat luperc⁹

g Viciat. Viciare a vicio deductū. Interdū significat viciose agere aliquid. Persius. Ne liceat facere id quod quis viciabit agēdo. Interdū significat viciū et stuprū afferre puellæ nō sine eius vicio et quasi vitupatiōe qui affert.

h Pamphilus: quasi totus amans a pam. quod est totum · & philos amor quo nomine fuit quidā pictor teste Quītiliano eximius qui multa ratione depinxit.

i Dat fidem. Vir. Accipe da q̧ fidem. i. accipe meam promissionē. et da mihi vicissim tuam. Dicimus enim quamcunq̧ fidem pro me dederis eam pręstabo. i. exequar quicquid de me promiseris.

k Vxorem ab vngendo dicitur vxor (vt ait Dona) q̧ puellæ cum nuberent maritorū postes vngebāt. et eis lanā figebāt. Ennius exinde inquit tarquiniū bona femīa lauit & vnxit. Inde vxorius dicit̄ qui vxori seruit ait Seruius

l Despōderat. despōdet filiū pater ducturū in vxorē filiā quā petit. Pater autē sponsæ a quo peti puella sponidet se daturū filiā nuptū adolescenti a cuius patre petitur. Nā vt Seruius sulpicius in libro quē scripsit de dotibus inqt. Sponsalia in ea parte Italie quæ latium appellatur hoc more autē iure solita erāt fieri: Qui vxorē ducturus erat: ab eo vnde ducēda erat stipulabatur eā in matrimōium ductum iri. Qui daturus erat itidem spondebat daturū. Is contractus stipulacionū sponsionum q̧ dicebatur sponsalia. Tum que promissa erat sponsa appellabatur qui sposponderat ducturum sponsus. sed si post eas stipulationes vxor non dabatur. aut non ducebatur qui stipulabatur ex sponsu agebat Iudices cognoscebat. iudex quamobrem data acceptaue non esset vxor querebat. Si nihil iustæ causæ videbatur. litem pecunia estimabat: quantiq̧ inter fuerat eam vxorem accipi aut dari eum qui sposponderat: aut qui stipulatus erat cōdemnabat. Hoc ius sponsaliorum obseruatum dicit Seruius ad id tempus quo ciuitas vniuersa lacio lege iuliā data est. Hec eadem Horatius scripsit in libro quem de nupciis composuit. Hęc Gelius.

m Comperit. .i. cognouit. Inde dici solet compertū est mihi vel habeo exploratum et perspectum.

n Nupcias futuras. F[u]turus interdū a sum [e]s retinet significationē Interdum a fio fis fit vt hic. vocis tamē formatōne a neutro deriuatur sed a verbo antiquo fuo fuis futum: futu. quod in desuetudinem abiisse cōstat retinēs tantum fui preteritum: quod verbo sum es. [e]st. accōmodamus:

o Puerulum .i. puer propriū diminutiuū fit puellus. vt a puera quod dicebatur puella. quod autem puerulus dicitur: potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.

[p] Abdicare .est expellere a bonis filium dum viuit pater. Exhęreditare vero est filium a bonis paternis expellere post mortem patris. sed abdicare est grauius. quod ni se exhęreditatiōem continet.

q Agnitā. Agno[s]cimus enim vetera. Cognoscimus noua.

r Coniugem. Coniuges dicuntur: eo q̧ indissolubili vinculo matrimonii coniūguntur:

Andria insula
Phania
Pasibula
Carinus
Biria
Archilis
Glim
Obstetrix
Misis
Crito
Pasibula
Philomena
Cremes
Pamphilus
Dromo
Symo
Sosia
Dauus

Argumenti lucidior scd'm hanc figuram declaratio

Argumentũ est res ficta: q̄ tamen fieri potuit. vt argumẽta Comœdiaꝝ. Ita describit̃ a Tullio in nouo rethoricoꝝ
primo. Est aũt oratio præuia / breuiter / totius Comœdiæ seriem & ordinem continens. Et hanc ꝑscire necesse est:
vt clarior in Comœdiã / ad actusqꝫ eius om̃es / aditus fiat. Cũ aũt doctor melius doctrinare nõ possit: q̄ cũ ea
quæ dicit: ad oculũ discentis realiter demõstrat. Id ego facere studui ꝑ hoc ꝙ ad argumentoꝝ declaratiõe Comœ
diaꝝ oĩm vnã principalẽ sculpsi figurã: in qua intuitu vno simplici / respectus ꝑsonaꝝ cernitur oĩm: qualisqꝫ per
sonaꝝ altricantiũ quadriptita: & ꝑtialis diuisio. Medii q̊qꝫ Comici supuenientis semp in mediũ locatio. Amanti
umqꝫ ꝑ lineaꝝ tractus cõtraria positio. Has aũt ita (vt Comœdiæ totius fundamẽtũ habere volẽtibus) lõge suꝯ
ꝑsẽsionis labor absit: nõ sine laboribus redegi. Attentas igit̃ o lector præbe aures: & quis sit figuræ huius Comœ
diæ prime / intellectus carpe. Vides primo ædes aut domicilia quattuor: ante earundẽ fores ꝑsonaꝝ sectas stantes
totidem. Stat primo maior Comœdiæ agentis pars. Symo ciuis atheniensis cũ suis seruis & filio suo Pamphilo
Qui filius cũ ex suo arbitrio viuere inciperet: incœpit amare quandã puellam dictã Gliceriũ: cui & fidẽ eã vxorem
velle ꝑpetuo tenere dixit: stuprauit: im̃ ꝑ̃gnauit. Illa depicta iacet ꝑturiens in domo supiori contrarie opposita Cri
sidis scilicet: que mulier erat aduena ex andria insula: athenis aliquãdiu morã traxit: Ibiqꝫ finalis necis dispendia
soluit. Prius tñ naufragio in mari ægeo facto. puellã q̄ ex naufragio enatauerat forte quæstus causa (cũ forma erat)
susceperat: q̄ cũ nomen eius nesciret Gliceriũ eã vocitata: qꝫ & honeste educauit & amauit plurimũ ita ꝙ omnes
illã vt sororẽ Crisidis reputabant. Ideo Criside mortua bona relicta Gliceriũ vt soror habita quiete possedit. Hanc
vbi amare suspicabat̃ pater Symo Pãphilũ: simulat fiendas nuptias cũ philomena filia cuiusdã ciuis atheniensis
scilicet Chremetis: vt ꝑtemptaret filiũ an aliã amaret / necne: quia si amasset aliã / certũ erat ꝙ nuptias fieri nõ cõsen
tiret cũ illa. Quod & fecisset nisi a callidi serui suasu Dauo scilicet vt consentiret fuisset ꝓ̃monitus. Ille em̃ seruus lõ
ge sua ꝓ̃ualuit calliditate dñm Symonẽ: qui quãqꝫ simulatione omĩ oẽs celaret: ꝓ̃ter sosiã libertũ cocũ eius quẽ se
creti & conscii sui ꝑticipẽ fœcit: Dauus tñ ex cõiecturis veris nuptias fictas esse ratissime sũpsit. Hic Pãphilo vt
cõsentiret suasit: vt ne mora de nuptiis fiendis in eo staret: ac ꝑ hoc patri se amore alieno nõ captũ esse ostenderet.
Quid postea: ex falsa illa nuptiaꝝ fictione rumor in vulgũ descẽdit: nubere filiã Chremetis philomenam Pãphilo.
tandem ad aures vsqꝫ peruenit Chremetis patris philomenæ: qui de rumore (cum eũ lateret) plurimũ mirabatur
Accessit patrẽ Pãphili Symonẽ. De fictis nuptiis cũ dicerent: veras fieri cõcluserũt. Quod cũ audirẽt Pamphilus
& Dauus: admissũ ioco serio facto recusare nõ potẽtes: multas eis turbas dedit: Multo plures Carino socio Pã
phili q tũ philomenã amabat: & rumori nõ crederet: seruũ suũ Byrriã ad explorandũ misit. Deniqꝫ misis ãcilla al
terius iussu ancillæ archilis accersitũ obstetricẽ lesbiã iret. Pãphilũ duxisse philomenã vxorẽ audiuit. exhinc suam
herã Gliceriũ desertã esse ꝑtimuit. Ita cũ inter hos oĩs turba & certatio esset Comica: & quõ se ex his ꝑiculis eripe
rent deliberarẽt / eoꝝ facto ex abrupto a Daui ꝑsuasu imitato senes ambos reddiderũt ꝑiter anxios: seiposqꝫ ma
gis. Disposuit em̃ Dauus vt Symo tp̃e illo q̊ Gliceriũ pareret añ ostiũ eius staret & clamantẽ audiret. Pueꝝ natũ
Dauus cũ Miside ante fores Chremetis posuerũt: vt ꝑ hoc chremetẽ ad abdicationẽ generi & nuptiaꝝ ꝑterresceret.
Quod ꝑ Dauũ factũ cũ Symo sentiret Dromonẽ vocat: Dauũ iubet constringi quadrupedẽ trahi in pistrinum.
Tũc ad extremã ꝑsonaꝝ oĩm ꝑuentũ est turbationẽ: ꝑturbatiõe itaqꝫ tali stãte necesse est vt aliquod supueñiat me
diũ turbã oẽm amouens: recõcilians qꝫ Comicas lites: Finẽ q̊qꝫ Comicũ q ꝑsonis oĩbus optatus est ꝑficiẽs. Is hoꝝ
spes erat Chrito andrinus cõsobrinus Chrisidis. Ille cũ mortuã Chrisidẽ audiuit vt eã in hereditate succederet ad
uenerat. Votũ eius cõseq obstãte Glicerio haud quiuit ipa em̃ vt habita soror bona Chrisidis possidebat. Chrito
igit̃ Gliceriũ ciuẽ atheniẽsem & Chremetis filiã esse veridico declarauit. Hoc pacto ꝙ q̃ndã naufragio facto apd'
andrũ insulã illic eiectus est quidã atticus phannia dictus cũ q̊ vna ꝑua virgo: qd' cũ audiuit Chremes Phanniã
fratrẽ suũ esse cognouit: & virginẽ filiã q̄ olim passibula dicebat̃. Hãc dat Pãphilo vxorẽ aliã Philomenã eius so
cio Carino, Dauus itaqꝫ vinculis solutus finem Comicũ om̃ibus fœlicem & lætũ dicit.

Prologus

Poeta cum primũ animũ ad ſcribendũ. Principiũ factũ eſt a cõmendatiõe pſonæ ꝙ pudens: ꝙ honeſtus ꝙ prudens Terẽtius. a Poeta. Honore maiori poetam potius ꝗ̃ Terentium dixit: vt ipm̃ hoc ipo nomine de quo laborat ornaret. iam meritũ poete dedit: poetam eundẽ dicendo: & ab animo eius quẽ defendit. Item omnis huius prologi intentio hoc agit: vt nouo poetæ veniã paret: & veteri odiũ: & vt ꝗ̃ maxime modeſtũ: minimeq́ʒ errantem Terentiũ probet. b Appulit. Appellere ꝓprie dicitur cũ ex pelago aut freto quis ad litus acceſſerit Virg. Hinc me digreſſũ veſtris deus appulit oris. P. in ſecunda lectione appulit fuit. ſed appulit magis vt Terentius. Nam poſtea ſic animũ ad vxorẽ appulit.

c Id ſibi negocii. Negotii modo ꝑ moleſtia cura non labore.

d Populo vt placerent. Vt ne non ſignificat modo non eſt coniũctio vt placerent.

e Quas feciſſet fabulas. Ad feciſſet retulit fabulas nõ ad placerent. & eſt figura Sylepſis. & bene feciſſet. nõ ſcripſiſſet. Vnde poetæ a faciendo dicti ſunt. Sic Virgilius Pollio & ipe facit noua carmina.

e Verũ aliter. Sic Virg. Maior rerꝫ mihi naſcitur ordo. Maius opus moueo. Non em̃ hoc ſe legiſſe dicit. ſed quaſi ex ordine ipo natũ ſibi eſſe intelligit. quod ĩtelligimus certũ ẽ. quod credimus pleruq́ʒ falſum. Aliter contra ſignificat: vt diis aliterr viſũ eſt Verũ aliter euenire multo intelligit. Adeo nec præparauerat: nec intẽderat quenq̃ʒ ledere vt ſpe falſus / laceſſitus ꝗ̃ hoc faciat.

f Opera abutitur. Vtimur fructibus rei quæ ab amantibus ſaluo vſu nobis ſubminiſtrãtur. Abutimur quãdo depdimus & rem & fructum. Nam vſui eſt ager / domus. Ab uſui vinũ / oleum & cetera hmõi. Cicero. nõ debet inqt ea mulier cui vir bonorꝫ ſuorum vſnm fructũ legauit cellis vinariis plenis relictis putare id ad ſe ptinere. Vſus em̃ nõ abuſus legatus eſt: ea inter ſe ſunt contraria. hoc in Topicis habetur.

g Non qui argumentũ narret. Qd᷑ vere prologi eſt officiũ. Senſus hic eſt Propoſuerat quidã poeta noſter vt ĩ prologis argumẽta narraret. ſed hoc ĩputat luſcio lauinio aduerſario: qui eum facere non permiſit quod propoſuerat maledictis ſuis ad reſpondendum eundem prouocans.

Prologus.

.i. qñ .i. ingeniũ .i. ad cõponendũ poema

Poeta cũ primũ animũ ad ſcribendũ

.i. applicuit .i. illã ſolliciudinẽ tãtũmõ
b adhibuit c

appulit, id ſibi negotij credit ſolũ da

nduʒ cõpoſuiſſet .i. fabule fecus
d e cõtra

ri populo vt placerent quas feciſſet fabulas. Verũ ali

longe poeta .i. qz .i. pfatiõibus
valde

ter euenire multo intelligit. nã in prologis ſcribendis

labor z nõ bñ col .i. pſer g fabule materiã vt fa .i. vt natura
induſtria locat f rim .ſ. poeta cere deberet h

opera abutit: nõ qui argumentũ narret: ſed qui mali

i .i. lõga cõſuetudine k purget detractiões l m qd vitupent
z ĩ emulatiõe iueterati z criminationes z iprobent

uoli veteris poetæ maledictis reſpondeat. Nunc quã

.ſ. poete .i. poſco o vos ſpectatores poeta ille
n o .i. diligẽter attẽdite p grecus .ſ. bene

rem vitio dent quæſo animaduertite. Menander fecit

grecas comedias ſic dictas q .ſ. eorũ hoc ẽ verã bñ cogno .i. eẽs rẽ vno
liber ſiue alterutrã uerit verſu

andriam & perinthiã qui vtrãuis recte norit ambas

.i. cogno .i. adeo .i. materia .i. diſſimilibus
uerit r s ſententiis

norit, non ita diſſimili ſunt argumento: ſed diſſimili

.i. iũctura .i. cõmoda fuerũt ſcꝫ latinam
verborũ t z apta

oratione ſunt factæ ac ſtilo. Que cõuenere in andriã

greca comedia .ſ. ipe .i. tradidiſſe .ſ. fatet .i. tãqz a ſe iuẽtis
poeta ſe eſſe vel cõuenientibus

ex perinthia: fatetur tranſtuliſſe: atq́ʒ vſum pro ſuis.

.ſ. maleuoli reꝑhendunt .ſ. quod imorantur ar qi fedari aut
u ſequitur gumẽtant x maculari

Id iſti vituperant factũ: atq́ʒ in eo diſputant contami

h Sed qui maliuoli. Qui prout qui ergo mõ nõ ꝓnomẽ. Maliuoli primũ a natura maliuoli. Deide a tẽpore. i Veteris poetæ. Ab iuidia veteris. A ſigno emulatõis poetæ. Vetus pleruq́ʒ refert ad laudẽ. Interdũ ad vituperationẽ vt hic. & alibi. Vetus veternoſus ſenex. Veter᷑ ꝑ carioſi & q̃ſi rancidi poſuit: atq́ʒ iõ maliuoli nõ crimib⁹ ſed maledictis. qd aũt iter maledictũ & crimẽ interſit Docet Cicero in tuſculanis. Veteris rõ ĩ iuidie poetæ cã ĩſectatõis. k Maledictis. Criminatio aduerſarii. Veteris poetæ maledictis reſpondeat. Quia ſenex Luſcius ędebat fabulas adoleſcentulo tunc Terentio elegãter maliuoli maledictis veteris cõmendatio poetæ a perſona aduerſarii. l Reſpondeat. Excuſatio reſpondentis quod non obſiſtat ſed reſpondeat m Nunc quã rem Quã qualẽ Vitio dent vituperent culpent. Vitupare eſt mala vitio dare & etiã bona. Vtrꝫ aũt nũc animaduertite / an nũc vitio dent. Et oratorie quaſi multa facit cũ vnũ ſupra dixerit. vt Vir. Deſiſte malũ cõmittere theucris. n Quæſo. Propoſitio eſt. o Animaduertite. Aduertite legitur & attendite. Vnde manifeſtũ eſt & aduertite & attendite nõ eſſe plenũ niſi addideris animũ. p Menander fecit andriã & perinthiã. Narratio eſt: & ꝓprie fecit. ſcribit em̃ Terẽtius q̃ verba adhibet tantũ. facit Menander q etiã argumentũ componit Sed ſæpe ad laudẽ Therentii fecit ab eo ꝙ eas tranſtulit. q Vtrãuis. Prima ſcęna Perinthię pœne iſdem verbis qbus andria ſcripta eſt: cetera diſſimilia ſunt exceptis duobus locis. altero aduerſus xi. altero aduerſus xii. qui in vtraq́ʒ fabula poſiti ſunt. r Non ita diſſimili ſũt argumẽto. Ordo ita nõ ſunt. ergo ita ſubdiſtinguẽdũ ſed tñ diſcretio a ſupiorib⁹ & c. nõ em̃ ſupra ponſuit qdã, ita pro valde. s Sed diſſimili oratione ſũt factę ac ſtilo. Caute hoc. Potuit em̃ dici quõ ergo ſunt due diſſimili oratione. Ita ne Menandrũ culpare videat. ita adiunxit qd᷑ laudis eſt oratione & ſtilo. Oratio in ſenſu eſt. Stilus in verbis. Oratio ad res refertur. Stilus ad verba. Stilus nõ eſt in tpe. ſed prolata oratione. Oratio aũt eſt in cogitatione & prolatu. Orationẽ in ſententiis dicũt eſſe. Stilũ in verbis Argumentũ in rebus. ergo in poemate oratio eſt. t Quę cõuenere in andriã. Apparet nõ de induſtria ſed caſu eſſe tranſlata: ea q̃ ex perinthia in andriã eo ſenſu / iſdeq́ʒ verbis pręſcripta fuerũt. Que cõuenere in andriã. vnam ergo non duas tranſtulit. Quæ cõuenere ĩ andriã quę apta & cõmoda fuerunt in andriã latinam non gręcam & fatetur tranſtuliſſe. Sed quare ſe onerat Terentius cũ poſſit videre de vna tranſtuliſſe. Sic ſoluitur: quia conſcius ſibi ẽ primã ſcęnã de pinthia eẽ trãſlatã vbi ſenex ita cũ vxore loqt᷑ vt apud Terẽtiũ cũ liberto. at in andria Menãdri ſolus ſenex eſt. u Id iſti vitupant factũ. Iſti ad reꝑhẽſionẽ ſumit᷑ pſonæ. Interdũ rei reꝑhẽſionẽ ſignificat. vt Vir. Quid peris iſtis. Vitupant vitiũ reiꝑparãt. x Cõtamiari. Proprie ẽ manibus luto plenis aliqd attigere. & polluere. Virgi. Linqui pollutũ hoſpiciũ cõtamiatũ. Cõtamiari tãgi & reliqui polluta manu / ac ꝑ hoc noluit fœdari aut maculari vt ipe ait. Ne hoc gaudiũ cõtamiet. vitã ęgritudine aliqua.

y Faciũt ne intelligendo: Ne gdã corripiũt & cũ interrogatiõe pronũciãt. Quidã producũt quorꝫ alii ne pro nõ accipiunt: alii ne pro valde. vt ne ego homo sũ infoelix. & Cicero .ne illi & hoc melius: nã statim refert. z Qui cũ hũc accusant Neuiũ Plautũ Enniũ accusant. In singulis magna Emphasis est auctatis: sed ordo nõ est seruatus. Ennius nãqꝫ añ plautũ fuit: sed qd' est sũme auctatis Enniũ vltimũ dixit. Terentiũ inqt spẽaliter accusantes nesciũt se bonis hoibus maledicere qs ille imitatur & argumentũ est ab exẽplo & auctate. a Dehinc vt qescant porro moneo. Recte est. nã qescere ille dicit q est insolens & ingetus. Porro in futurꝫ dixit. Moneo terribiliter dixit. Cicero Moneo pdico admoneo liberatus culpa etiã terret crimiaturus aduersarios.

.i. nõ honestũ esse .i. certe .i. nimia curiositate obscuri
.i. ex multis vnã facere ꝫ ri ꝛ ignari fiũt

nari non decere fabulas. Faciũt næ intelligendo vt nihil i

maliuoli .i. arguũt illos poetas magne auctoritatis
ꝫ terẽtiũ poeta

telligãt q cũ hũc accusant. Neuiũ Plautũ Enniũ accu

.s. poetas .i. imitãdos .s. poetaꝝ .i. imitari .i. pcelegit
.i. qꝝ sequit auctoritatẽ

sant: quos hic noster auctores habet quorꝫ emulari exo

.i. nõ nimiã curiositatẽ .s. imitari .s. dictis .i. afferentẽ obscuritatẽ .i. curiositatẽ .i. deinceps.

ptat negligẽtiã potius q̃ istorꝫ obscurã diligẽtiã. Dehic

.i. quiete sedeãt .i. in futurũ siue postea .i. admoneo. .i. cessent .i. detrahere .s. manifestationes poete

vt quiescãt porro moneo & desinãt maledicere malefa

.i. fauorẽ date silendo .i. auxiliũ pbete .i. bono .i. intelligite .i. comediã agẽdaꝫ

cta ne noscãt sua. Fauete: adeste æquo aio. & rẽ cognosci

.i. pfecte noscatis .i. cognoscatis .i. q̃ spe cies .i. reliqꝝ .i. in posteꝝ .i. scribet ex trãsferet

te vt pnoscatis & qd spei sit reliquũ post hac q̃s faciet de

.i. comedie vel .s. q̃s facit poeta .i. veꝝ .i. excludẽde eiciende .i. antenꝫ spectẽt.

itegro comoedias spectãdæ an exigẽdæ sint nobis prius.

b Fauete adeste. Iam ad auditores conuertitur a quibus fauorem cœpit. quasi diceret. hoc aduersarii faciunt vos aũt quod in vobis est fauete vos vero fauorẽ facite. ac adeste nõ vt absentibus dicit qppe q corpibus præsto erãt sed itenti estote fauete silete. sic & põtifices dicũt fauete linguis / fauete verbis. vñ Vir. Ore fauete oẽs adeste: animis .s. auxiliũ pbete vt aduocatus reo dicitur adesse. c Equo anio & rẽ cognoscite vt pnoscatis. Equo anio ab honesto. & rẽ cognoscite a iusto. & sic dixit cognoscite vt pnoscatis abutili quemadmodũ i æcyra Orator ad vos venio ornatu plogi finite exorator siem d Quid spei sit reliquũ. Pro reliqꝝ accipiũt vt sit sensus de hac fabula sũmite specimẽ vt sciatis an ceteræ vobis spectãde sint. nã postmodũ dictũ alio plogo alias cognoscetis eius quæso hãc cognoscite reliquũ quasi diceret postremũ. ergo q̃so aduerbiũ est. e De integro vtrꝫ denuo an ex integris grecis. f Spectandæ an exigẽdæ sint vobis pri⁹. Silepsis vt sup adverbiũ eñ faciet declinauit nõ ad spectãde sint. Spectãdæ proprie vt fabulæ propalandæ exigendæ : exeludendæ.

DROMO DAVVS SYMO SOSIAS

In hac scena prima hec virtus est vt argumẽti narratõe actio scenica videat: vt sine fastidio longus sermo sit ac senilis oratio. Hæc scena pro argumẽti narratione pponitur atqꝫ pro iacendis fabulæ fundamentis vt virtute poetæ sine officio plogi & picia comœdiæ populus teneat vt res agi magis q̃ narrari videatur. In qua quidẽ introducit protatica psona Sosia q̃ semel inducta in pricipio fabule in nullis deinceps fabule ptibus adhibet. Symo seenex Pãphili pater sosiã seruũ alloqtur sup nuptiis falsis qbus aim filii tentare nitebat. Isqꝫ suo sermone subtilit. Fabule argumentũ explicat qd' in prologo omiserat vt maleuoli poete dictis responderet Symonis etiã principiũ abruptũ ẽ sic eñ incipit quasi epule nuptiales iã eẽnt coempte.

Rymo senex. Sosia libertus eius.

serui pura ad cocinã asportate .i. discedite .i. aduenia a edulia b c d

Os istæc intro auferte, abite. Sosia adesdũ.

a Vos. Non rõne caret q̃ a pnoie incipit. sicut nec q̃ Vir. in Buco. a noie pprio Titire ꝛc. b Istec intro auferte: Addit cãm aliis abeundi dicẽdo istec intro auferte. Ne suspitionẽ inici

at Sosiã cõicãdi secreti causa remansisse. Auferũt q̃ cũ fastidio cernũtur. Ferũtur q̃ cũ honore tractant. c Abite. Concitatius legendũ est. Ipis eñ seruis respicientibus neq̃ ꝓperantibus subdit abite.
d Sosia adesdũ. Molliter retenturus & expturus sosiam. Submissa voce dicit sosie vt remaneat.
e Dum. Sillabica adiectio est & ades ĩpatiuũ & capit ꝓ ppe sis. f Recte curent. Curatio medicoꝝ est Cura reliquoꝝ. Curare interdũ significat reficere. vñ curare corpus generale verbũ est ad omĩa q̃ spectãt ad curã corpis & pcipue ad egestionẽ siue ventris euacuationẽ. g Efficere.

.i. breui sermone .s. verbis — .s. alloq̃ — .i. existimo te di — dixisse dictũ esse certe — .i. coquant edulia — f
paucis te volo. So. Dictũ puta. nẽpe vt curẽt recte hec. Si
.s. volo — .i. meũ artificiũ mea industria — g — .i. hac re .s. vt recte curent edulia
ĩmo aliud. So. Quid est q̃d tibi mea ars efficere hoc pos
.i. magis — .i. vultare ꝯ — .i. nõ egeo — h — .s. tua coq̃naria — .i. ad expmẽtũ filii mei — .i. facere dispono
sit ãplius? Sy. Nihil istac opus ẽ arte ad hãc rẽ, quã paro:
.s. opus est artibus — i — .i. cognoui — .s. ad cõplẽda iussa — k — .i. ad celãda cõmissa secreta
sed iis, q̃s sp in te ĩtellexi sitas, fide, & taciturnitate. So:
desidero audire — sare — symo — .i. quo te adhuc puus feras — q̃liter
Expecto q̃d velis. Sy. Ego postq̃ te emi a puulo, vt sem
.i. conti nuatiue — equa — l — benigne tractata — tua seruilis conditio — m — necdũ pũs sed
per tibi apud me iusta, & clemẽs fuerit seruitus scis. feci
n — .i. cũ pꝰ is seruꝰ — manumissus — .s. patrono nõ filio — .i. ideo — p — .i. liberali aĩo vl' q̃ tue priuatẽ vtilitati
ex seruo vt esses libertus mihi: ꝓpterea q̃ seruiebas libe
.i. libertatẽ — sosie — p — .i. nõ sũ ĩgratꝰ nec ĩmẽoꝝ accepti bñficii
raliter: q̃d habui summũ pciũ psolui tibi. So. In mẽoria
.i. nõ vellẽ nõ ẽẽ factũ — letor
r
habeo. Sy. Haud muto factũ. So. Gaudeo si q̃d feci aut
.s. quod feci — apud — s
facio: q̃d placebat symo. & id gratũ fuisse aduersũ te, ha
.i. aĩm gratũ — .i. hoc mihi displicet — .i. ad mẽoriã reductio
beo gratiã. sed id mihi molestũ est. nã istæc cõmẽoratio,
vituparatio hoĩs — .i. q̃ est ĩgratꝰ bñficii t accepti — .i. q̃nimo — vna snĩa — u
q̃si exprobratio est ĩmemoris bñficii q̃n tu vno verbo dic
facere — .i. vno verbo dicam — .i. añ reliq̃ — .i. hoc negocio
Quid est q̃d me velis. Sy. ita faciã. hoc primũ hac in re p
apte dico — .s. nu ptias — .s. veras
dico tibi: q̃s credis esse has, nõ sunt veræ nuptiæ. So: Cur
.i. fingis eas ẽẽ ⁊ nõ sunt — totã cãm — exordio
x — y
simulas igit. Sy. Rẽ oẽm a principio audies: eo pacto &
q̃ prꝰ bõa ⁊ nũc mala — .i. intelliges — .i. in nuptiis fiẽdis
z — .i. id quod facer ꝓposui
gnati vitã: & consiliũ meũ cognosces & q̃d facere in hac
sosiã — pam. — postq̃ nõ fuit anĩmꝰ de nũero ephedoꝝ — .i. libere
a — b — c
re te velim. Nam is postq̃ excessit ex ephebis sosia: liberi
facultas — .i. añ hoc tps quo — .i. ĩclinationẽ naturalẽ
us viuẽdi fuit potestas. Nã antea q̃ scire posses: aut ĩgeni
.s. tenera — .s. verboꝝ — .i. pedagogus — ĩpediebãt q̃minꝰ noscerẽt
d
um noscere: dũ ætas, metus, magister ꝓhibebãt. So: Ita
.s. vt dicis — .s. egregie studere — .i. in tali etate cõstituti — .i. ita
e — f
est. Sy. Quid plerique oẽs faciũt adolescẽtuli, vt aĩm ad ali
.i. ad aliquẽ vacationẽ — applicẽt — .i. ad alendos — .i. venatũ vel venãdi gratia
g
q̃d studiũ adiũgant. aut equos alere, aut canes ad venan

re. Facere est in ope esse. Sed efficere designat pfectionẽ. Inde effectus & efficax. h Arte. Mire ait arte. nũc opus est artibus, hic signatissime oñdit multas variasq̃ artes ad eã rẽ rimãdã q̃ in amore est. i Sed his. His .s. artibus a supiore quod subaudit artibus. k Fide & taciturnitate. Fides interdũ est cõmendatoꝝ fida executio. taciturnitas vero obseruãtiæ genus q̃ ĩ silencio cõstituta & in celando secreta. l Iusta & clemẽs. Ista verba iusta & clemẽs passiue vl' si mauis cape actiue vt sentit Donat Iusta in qua nihil iniquũ iubet. Clemẽs in qua etiã de iusto multũ remittit. Quid eñ nõ iustũ dño ĩ seruũ. m Seruitus. Seruitus ꝓ dñatu mire capi debet. n Ex seruo Oẽ bonũ libero aptũ: malũ seruo. ideo dicit. ex seruo dulcẽ libertatẽ fecit opatione & tractatõe verboꝝ. Nõ enim tantã habet gratiã. feci libertꝰ vt esses simplr quãtam feci ex seruo libertus vt esses. Ac si q̃s dicat. feci vt esses sanus. nõ tantã habet gratiã. vt si diceret. Feci vt ex egro esses sanus. & p hoc vi bñficii oñdit. o Mihi. Emphasim habet q̃ mihi libertus factus sis nõ filio: aut ideo: quia libertas ad aliquẽ dicit & bene mihi ne ptimesceret filiũ cui nec libertatis munus debeat. p Seruiebas. Seruiebas in ĩperfecto tpe vt ostẽdat eũ potuisse etiã atq̃ etiã plus seruire adhucq̃ potuisse laborẽ & exercitiũ ferre. q In mẽoria habeo. Plus est q̃ scio. nã quæ scimus possumꝰ obliuisci. q̃ vero mẽoriæ cõmẽdamꝰ nũq̃ amittimus. r Haud muto factũ. Propterea dicit q̃a q̃ libertus factus est nõ fecit indignũ quo factũ esset mutãdũ & reuocatio in seruitutẽ esset facienda. Legit etiã aliq̃n mulcto factũ .i. nõ dãno rephendo. s Aduersũ. Nõ declarat cõtrarietatẽ. aduersus aũt dici põt & aduersũ sic rursum & rursus. t Exprobratio ĩmemoris beneficii. Immẽoris etiã põt capi passiue vt mẽorem iunonis ob irã sic intellige ẽ quasi exprobratio .i. obiectio. Est ei exprobatio tũc cõmẽoratio bñficii cũ enũeratõe factoꝝ bñficii ĩmẽoris .i. obliti videlicet de q̃ nõ habetur memoria.
u Vno verbo. Vno verbo dicere ẽ vna snĩa pfectam intelligentiã cõtinereq̃ scilicet conficit ex noĩe & verbo. x Cur simulas. Symo solet simulare. Omis eñ virtus assimulatio est. Sine eñ vnico verbo nemo curialis esse põt. hoc tñ ĩ theatro nõ in scolis dictũ est. y Eo pacto .i. eo mõ. Nam pactũ pcedit & modus seq̃tur.
z Iste sũt diuisiões dicẽdoꝝ. Nã dicturꝰ ẽ vitã gnati. a Nã is. Incipit narrare vitã nati bonã b Ephebis. Ephebi anni sunt q̃ pubescere ĩcipiũt. & ephebia est prima ætas in adolescẽtia extrema puericia. c Liberius. Liberiꝰ nõ est cõpatiuus gradus sed pro positiuo ponit. nõ eñ potuit liberius viuere dũ ætas, metus, magister ⁊c. vel supplendũ est aliq̃to liberius solito viuere potuit. d Noscere. Scimus q̃d certũ est. noscimus q̃ adhuc incerta desideramus.
e Ita est. Intercidit poeta. ne solus simo loq̃retur ceteꝝ nõ erat respondẽdi locus. f Quod pleriq̃ Hic adiectio dicit in primo loco Adiectiones etẽ aut in prima pte oratiõis, aut in vltima adiiciũtur. Hic etiam pleri ex superabũdãtia positũ est. Omẽs vero necessario positũ est vt alibi Calesces plus satis. Sonorã tñ hæc supabũdantia reddit oratione.
g Aut æquos. Sic & equos ad venandũ alit quo & canes quod multi docti improbãt & dicunt separata esse.
h Philosophos. Eclypsis pulchra Terentiana. potest eñ subintelligi infinitiuus audire vl' adire

i Egregie. Egregiũ dicitur quod ex grege dicitur. Sed hic egregie.i.valde nimis:non est ergo ad laudem positum. k Gaudebam. Gaudebam dicit non laudabam. Laudat eñ etiã alien⁹. gaudet qui pater est. l Non iniuria. Intempesti ue respondet Sosia. sed prudentia tantæ sententiæ compensauit importunitatem. m Apprime. Adiectio est cõfirmantis: n Ne quid nimis. Mirabiliter dixit Ne quid nimis. Sententia non est incongrua seruo:quia ẽ vulgata & non refertur ad personã dñi dicentis & de quo dicitur an mag;:quia Sosiæ cõuenit. cur huiusmodi caracter in verbis est.

.i.venatũ vel venandi gfa | sectandos vel audiendos | .s.nat⁹ | .i nihil ex his q̃ sequũt | .i valde vł nĩs | t | .i.vltra reliq̃ q̃ agere debat

dũ aut ad philosophos:hoꝝ ille nihil egregie præter cæte

.i.studiose faciebat | .s.studebat in q̃; | .s.pri⁹ in lrã cõcrta | .i.modeste | k | .s.q̃ tñ mediocriter oĩa agebat | l

ra studebat:& tñ oĩa hæc mediocriter gaudebã. So. Non

.i.nõ imerito gaudebã | valde;mĩꝝ imodũ | m | .i.nõ aliq̃d agas q̃ n vltro hoc qđ satis

iniuria. Nã id arbitror apprime in vita esse vtile:vt ne q̃d

talis mod⁹ viuẽdi | o | benigne | .i.facile tollerare eoꝝ mores | p | .s.si etiã illis afficiebat

nimis. Sy. Sic vita erat facile omnes pferre:ac pati cum q̃

.i.viuebat | .i.se eẽ deditũ aut patũ | q | .i.morẽ gerere ad ea q̃ socij erant parati.

bus erat:cuiuq; vna his sese dedere/ eoꝝ obsequi studijs /

.i.nulli aduersari aut repugnari | .i.preferens | .s.faciens vel volens

aduersus nemini /nunq; pponens se alijs. ita vt facillime

detractione | .i.i nueniret | cõcordes | prudenter

sine iuidia laudẽ inuenias:& amicos pares: So. Sapiẽter

.i.modũ viuendi | .s.pom. suscepit | hoc seculo | .i.assentatio | r

vitã instituit. nãq; hoc tpe obsequiũ amicos /veritas odi

.i.interi dũ hoc agunt chrisis | s | .i.ex trid⁹ añ ãnis | t

um parit. Sy. Interea mulier quædã ab hinc trienniũ ex

.s.insula patriã derelinquẽs | .i.ad hãc vicinĩã vel | .i.huic vel hui⁹ locoꝝ | .i.paupertatẽ | ppinquoꝝ

andro cõmigrauit huic viciniæ:inopia & cognatoꝝ ne-

.i.incuria u | .i.eminenti ꝛ pstãti facie | nihil q̃z vi minutũ | .s.florẽre cui nihil eẽt add[illegible] | integrũ dolẽtis

gligẽtia coacta:egregia forma /atq; ætate ĩtegra. So. Hei

x | aliq̃d | y femia crisis | z affe rat | .i.in pricipio a chrisis | caste

vereor /ne q̃d andria apportet mali. Sy. Primũ hæc pudi

.i.viuebat | tenuiter | laboriose cõtra rõnẽ regule | .i.õpe lanifico | q̃ ẽ finis laboris | b | vix q̃tidie q̃rẽdo victũ iueniẽs

ce vitã parce ac duriter agebat:lana & tela victũ q̃ritans:

.i.q̃ vere amat ama toꝛ fingi põt | .i.vltro pmittens pˀio | sicr post | duo

sed postq; amans accessit pciũ pollicens vnus /& iteꝝ al-

scđo mõ | .i.natura | voluptatẽ

ter(ita vt ingeniũ est oĩm hoĩm ab labore prodiue ad libi

ipa chrisis | .i.pactioni pmissi onisq; assensit | .i.deinde | c | .i.lucrũ | .i.in.s.fa cere | d | .i.tunc

dinẽ accepit cõditionẽ. dehinc quæstũ occipit:qui tũ illũ)

.i.casu q̃dam | vt fieri solet | .i.ad chrisidẽ | .i.cũ eis cõcõ f minaretur

amabant:forte(ita vt fit)filiũ pduxere illuc secũ(vt vna eẽt

illico g | .s.voluta bãt volebã | .i.irretit⁹ siue laq̃atus ẽ amoris praua capedine ꝛ h | i

meũ. Egomet continuo mecũ. certe captus est:habet. ob-

aniaduertebã | .s.adolescentulũ

seruabã mane illoꝝ seruulos venientes /aut abeũtes: ro-

frequenter rogabam | aduerbis vocantis | serue | .i.si audes k | ds est ca po situs

gitabã /heus puer dic sodes:quis heri chrisidem habuit /

.i.illi mulieri de andria | .s.chrisis | itelligo

nam andriæ illi id erat nomen. So Teneo. Sy. Phedriam

.s.serui | iuenes habuisse | .i.tunc

aut diniam dicebant /aut niceratũ. nam hii tres tum simi

o Perferre ac pati. Possunt etiã exponi p p̃terito impfecto. p Sic vita erat facile oẽs. Latens argumẽtatio ẽ qua filiũ ad meretricẽ cõmeasse narrat pater: nõ ad corruptelã filii. sed ad obsequiũ amicoꝝ. q Dedere. Dedere significat valde dare queãdmodũ hostes se dedunt in hostiũ potestatem. r Obsequium. Hic versus peripropri⁹ est. veritas odium parit. Tñ illa sententia in theatro habet locum non in scolis: Tullius multa dixit de illa sententia quæ tamen magis probabilis est q̃; necessaria & honesta. cũ habet instãtiã superiorũ actoꝝ s. Mulier quedam dixit quasi ignoret nomen eius paulo post Chrisidem nomiatus. Sed ideo vt gratam expectationem faciat:simul q; lectorẽ auidum nominis reddat. t Trienniũ. Artificiose dixit triennium cum posset plus minusue temporis ponere vt sit verisimile vnum annũ fuisse pudicæ parceq; vitæ. Sequentẽ condictionis accepte. tertiũ mortis. Primo ergo anno ignorata ẽ Chrisidis Pãphilo domus. Secundo Glicerio cognitus. Tertio nupsit Gliceriũ Pamphilo & pariter inuenit parentes. u Negligentia coacta. Laudatis moribus qui mox ducet vxorem super est vt future quoq; matronæ. Glicerio probitatem debitã pro persona reddat. quæ q̃a honesta nunq; esse poterit:si sic constet eam ante nuptias impudicam ductã esse: ptim defendenda /partim laudanda est Chrisis cũ quo cõmorata ẽ quã quoniã necesse est meretricẽ fateri in conditione turpissimi nomis: multũ sumit excusatio voluntatis. x Hei vereor. Mireaudiuit antea Pãphilũ excessisse ex ephebis cũ iam mentionem facit mulieris peregrinæ & adolescẽtulæ dicit. hei vereor. y Andria oñdit nomẽ fabulæ. z Apportet bene. quia portare ignotis est. a Primũ hæc pudice. Defendit vitam Chrisidis vt potuerit apud eã recte morata esse gliceriũ. Nota vt videaṫ pudicæ apud eã futurã materfamilias educi posse q̃; meretricem necessitas fecit. b Queritãs Querit q̃ ad plenũ & perpetuum reponit. Queritat qui vix q̃tidie querendo victũ inuenit. c Victũm. qui in puis aridisq; alimoniis est constitutus: Cibus etiam delicatis præbetur. d Condictio Interdũ pro pactione ponitur. inde ferre conditionem quasi certa lege siue certo pacto aliquid promittere. E quæstum. Questus significat lucrum sed proprie numariũ. f Vt vna esset. Vel si producte legatur esset ab ẽdo ẽs sensus est vt comederet vna cũ eis & conuiueret. g Egomet continuo mecum. Bene mecũ vt nihil appareat temere constitutũ vel prolatũ. Foras hoc ipm satis quæsitũ est q̃d statuit de falsis nuptiis & inoffensus esset filio. h Captus. est. Tractũ a feris laqueo implicatis: i Habet.i.vulneratus est. qui eñ pcussus est habet. Tractũ est a gladiatoribus qui dicunt alterutrũ eoꝝ habere qui percussus est. k Dic sodes. Sodes dicit priscianus vocabulũ esse defectiuũ. Seruius vult esse defectiuũ & pcationẽ significare. Donatus dicit esse vocem exhortantis vt amabo. Festus & nonius volũt eẽ copulata verba. vt sodes ex si & audes. vt capsis id est cape si vis. Sis.i. si vis. Exponit etiã Dona. sodes id est si scias.

l Eho. Eho interiectio est nonunq̄ admirā tis interdū deposcit intētionē nutus & animad uersionē. m Quid Modus interrogandi & facta distinctione subiungenda est responsio n Symbolū dedit. vt sensit Tortellius.i.por tionē suā.vel signū vt anulū aut aliq̄d tale quo usq̄ pecuniā conferrent. Symbolū est paruū nu misma.vnde & signū a nonnullis tradit̄ qui & eusymbolum bonū omē intaptant̄. Symbolū dedit Mire nulla pro Pamphilo negatio facti ē posita sed per puerilem simplicitatem oia gesta nudata sunt. & quidā tacitū est nō celatū.sed vt non factū est ita videatur. o Item alio die Vide diligentie tempus.quasi nō sufficeret vnus dies. p Conflictat̄. Conflicto frequentatiuū est a confligo is ere.quod significat concertare & manus cōserere.Inde conflictus prelium Conflictatio autē est tactus corpoꝝ inuicem et collisio.cōflictat̄ ergo colliditur atterit̄ colluctat̄ q Tum vno ore omēs. Ne pater amore fal li videretur.& ideo mox agit bene dissimulatū atq̄ amorē celatū indicat. r Fortunas. Hic pro me fortunatū & de more:vt qui te tan ti talē genuere parentes. Vade ait o foelix nate pie tate & Plautus Fortunatū qui illū addixit sibi. s Hac fama impulsus Chremes Vere laudatus sit.& singula hæc pro argumentis sunt. & excusatio est nō stulticia falsus sed impulsus. t Impulsus. Bene impulsus vltro em venire impulsus est qui daret contra officiū soceri. u Vnicā gnatā suā. Abundat quidam suam sed tamen assueratiuū est vnicā gnatū suam si tedio multorum filioꝝ ait vnicā. x Cum dote summa. q̄ si pauper ait cum dote summa. y Placuit despondi. Cū pnūciatiōe placuit. z Hic nuptijs dictus est dies .vtrum constitutus:an dicatus:vt Iunoni mineruę dictus sacer Placuit adeo bona conditio fuit vt q̄uis vltro obijceret̄ tamen statim placeret. O factū bene Animaduerte a poeta sic induci comicas mortes vt cū ad necessitatē argumenti referant̄:non sint tamen tragicę. b Beasti. Artificiose iō subiecit gaudiū ne mors in comœdia luct⁹ i tragedia personaret. c Metui. Metuo illū qui mihi ipsi aliquid facturus est. Timeo illū idē cuius cā possū aliq̄d pati.etiā si ipse nihil in me mali consulat. d. Aderat frequens. Nā præsentes esse possumus neq̄ tamen adherem⁹ quibus adsumus. e Curabat vna funus. Funus dicitur a funalibus.i.a funib⁹ qui intra ceram latent. Virgi. Et noctem flammis funalia vincunt. Etem̄ noctu efferebant̄ mortui propter sacroꝝ celebrationem diurnā. propterea opus erat funalibus.i.cereis seu facibus. e Curabat vna funus:ita q̄ non potuerat videre patrē f Interim. Discretio huius rei quæ ad narrationē pertinet superiorē. g Collacrimabat. Illis em̄ magis causa flendi fuerat qui quā amabant amiserunt. Hic amore propter suam glicerium collacrimabat qui alienis lachrimis suas cōmendabat. h Sic cogitabam. Acsi diceret hoc cogitabā:& sensum tantū cogitationis dicere debuit.sed quia sic cogitabā dixit ipm̄ gestū cogitantis exponit. i Quid mihi hic faciet patri. Mihi patri pondus intulit nomis dicendo patri.& peruenuste repetijt hic. k Putabam. Putare est eius qui simplicitate pectoris oberrat

amore capti erant / .s.fecit
mul amabant. Eho: quid Pāphilus? quid? Symbolum de
dit/cænauit/gaudebam. Item alio die querebam: com
incrīendo reptebā .i.nō spectare certe
periebam nihil ad Pamphilū quicq̄ attinere: Enimuero
.i.probatum .i.magna mirationem .i.causā cōseruationis a libidine
spectatum satis putabam/& magnū exemplum conti
.s.hō .i.cū hoib⁹ talis natu reputa lasciuis .i.atterit̄ si p neagitat̄ .i.talibus
nentiæ. nam qui cum ingenijs conflictatur eiusmodi. ne
.i.a suo ductu ꝛ tenore nō deficerit eius .s.aut hō .i.st
q̄ cōmouetur animus in ea re: scias tum posse habere ip
.i.talem iuuenem .i.regimē ꝛ moderationē .i.et .s.q̄ nō cōmouet̄ anim⁹ ei⁹ .i.et vno ꝑsīsu vna voce
sum suæ vitæ modum. tum id mihi placebat. tū vno ore
bant bant .i.me fortu natū ꝛ felicē videlicz
omnes omnia bona dicere/& laudare fortunas meas qui
filium ego .i.natural talib⁹ morib⁹ moratū siue instituttū .i.cū plurib⁹ verbis laudē eius inculcarem
gnatum haberem tali ingenio præditum. quid verbis o
.i.bono rumore de filio eius attic⁹ .i.nō rogat⁹ induc⁹ mot⁹
pus est. hac fama impulsus Chremes/vltro ad me venit
cū oppris dotis conditione meo q̄ foret vxor filio
vnicam gnatam suam cum dote summa filio vxorem vt
.i.fuit con tentus .i.pmisi me etiā datur .i.ad nuptias celebrādas futurus
daret. placuit: despondi: hic nuptijs dictus dies. So. Quid
impedit pptereā .s.ficte cognosces .i.ppe modū
igitur obstat: cur non vere fiant. Sy. Audies. Fere in die
.i.in hoc breui tpe .s.diebus pdict. .i.facta .i.q̄ cōmigrauerat huic vicinie
bus paucis/quibus hæc acta sunt: Chrisis vicina hæc mo
.i.o beat⁹ euene⁹ vel o bū collatū .i.beatū me reddidisti timui dolentis ne.s. mali pā contigeret
ritur. So. O factum bene: beasti me: hei me tui a chriside
.i.apud chrisidē meus
Sy. Ibi tum filius cum illis qui amabant Chrisidem/vna
adherens diligenter .i.cū illis in dispōendo pōpā exe quiarum .i.interea tēpore funus .i.cū ea venib⁹
aderat/frequens curabat vna funus: tristis interim nōnū
.i.simul cū aliis lachrimas emittebat .s.q̄ lacrimabat hoc pacto filius meus
q̄ collachrimabat. placuit tum id mihi: sic cogitabā. Hic
.i.cū tantū cōuersationis mulieris
paruæ consuetudinis causa/huius mortem tam fert fami
grauiter q̄si familiaris .s.fecisset .i.si fuisset capt⁹ circa me .i.mihi q̄ sū pater q̄ faciebat
liariter quid si ipse amasset: quid mihi hic faciet patri: hæc
voluebā mēte tanq̄ pecto ris simplicitate oberrans .i.natura benigne circa chrisidem .i.boē mētis ī amicos
ego omnia putabam esse humani ingenij/mansuetiq̄
debita .i.cur longo sermone te detineo .i.ego ipse pr̄ .s.māsuetudis filij ꝛ hūanitas
animi officia. quid multis moror: Egomet quoq̄ eius cā

l Moror. Potest etiam dici id est īmoror consisto multis.id est in longo sermone.& hoc dicendi genus cum similibus solet adhiberi vbi aliquid præcipuū aut creditu difficile addendum est m Egomet quoq̄. Vt & ipse Pamphilus.etiam vt ego quē quasi minus credes.

officiū ipm seu ergo .i.cogitans adhuc vt fiat sus interiectio
pōpā exequiarum pēsio auditoris indignantis
in funus prodeo: nil suspicans etiam mali. Sosia, hem
.i.qd sibi vult .i.exportat ad ro
q dicis etiā n gū.s.cadauer o
quid est. Sy. Scies. effertur imus interea inter mulieres /
.i.q in eo loco fuerāt .i.iuuenculam hn̄tē formam
.i.casu q̄dā p q r
quæ ibi aderant. forte vnā aspicio adolescentulam forma.
.s.formā aspectu .s.aspicio .i.fronte vel ita .i.moderato z probo
iuuenculam s illam idēt volūtatis ad probitatem t
So. (Bona fortasse) Sy. Et vultu sosia adeo modesto / adeo
formoso z elegāti .s.excogitari posset vel ni plangere p q cetere
ad naturā corpis hil sit ptera redendū
venusto vt nihil supra quæ tum mihi lamentari præter ce
.i.specie seu .i.pulchra .i.p se ferentē
factura liberalitatē
teras visa est. & q̄a erat forma p̄ter cæteras honesta ac libe⸗
.i.ad ancillas z pe .s.illa ado iter .s.pedisseq̄ mortue
disseq̄s glicerii lescētula rogo
rali / accedo ad pedisseqs. q̄ sit rogo. sororē esse aiūt chrisi⸗
.s.suspirio vel risu meū admirantis .s.ppter quod .s.procedunt
.i.cōmouit corinuo u curabat vna
dis percussit illico aīm attat. hoc illud est. hic ille lachrime
.s.q̄ eū duci putabā in mortuā cū rū .i.q̄rū .i.ad q̄ psequēda te conferas et
ex iupstite glicerio pficiscat x ereas seu puentas
hæc illa est misericordia. So. q̄ timeo q̄rsū euadas. Sy. Fu
mortue iterea .i.tumulū accedimus .i.rogū
corpus y pgredit z a
nus interi pcedit. sequimur. ad sepulchrū venimus. in ignē
.s.ab oībus .s.glicerii
b c
posita ē. fletur. Interea hæc soror (quā dixi) ad flamā acces⸗
nimis incōsiderate .i.nō satis sibi consulens in eo loco tūc .i.perturbat
sit imprudentius satis cum periculo. ibi tamen exanima⸗
multū occultatum
tus Pamphilus bene dissimulatum amorem / & celatum
.i.indicis z argumē mediū mulieris amicam
tis ondit ab effectu d e
indicat. accurrit. mediam mulierē amplectitur. mea gly⸗
.s.pā taq̄ destructū glicerium
amator f vadis
cerium (inquit) quid agis: cur te is perditum: tum illa (vt
clare .i.cernere posses pam.
g h
consuetum facile amorem cerneres) reiecit se in eū flens
q̄rū .i.amice .s.symo .i.ipatienter sez
i .s.culpa
q̄ familiariter. So. Quid ais. Si. Redeo inde iratus. atq̄ æ
difficulter feres .i.incusandū vel .s.filius tanquā
culpā filii pter spē k inclamandū o pater l facinus
gre ferēs. nec satis ad obiurgandū causæ. diceret. quid feci.
.s.qd .i.erraui .i.in rogū
m .s.in q̄ n
quid cōmerui / aut peccaui pater. q̄ sese in ignem inijcere
impediui .s.eam vel vt alii volūt oro .i.bōa rō ibi fuis
voluit: prohibui. seruaui. honesta ratō est. So. recte putas

n Effertur. Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum

o Imus. Ire proprie ad exequias spectat.

p Vnam aspicio. Extra consuetudinem dicit vnam. Nā vt diximus vnus est adolescens tolle vnam. & ita fiat vt sensui nihil desit. Sed consuetudo mirantis non erit expressa vnā. ergo dixit pro quandam.

q Adolescentulam forma. Hic duo sunt & ætas & forma quibus additur pudor: quia meretrix non est.

r Forma. Forma immobilis est & naturalis. vultus mouetur & fingitur.

s Et vultu sosia. Quia formæ laudatio cū meretrice cōmissa est. progreditur artifex poeta ad laudanda ea quæ honestiora sunt arte q̄ forma. s O sosia. ad attentionē excitandā proprium nomen exprimit. Et quid hic deest vt eam mirum digneur Symonis sola cognitio: et formā probat in puella Pāphili pater. & matronalem modestiam miratur in vultu & venustatem stupet. Nonne ergo iam cernimus præscripsisse Therentiū vt cū Chremetis filiā esse eam recognoscet. Symo hanc potius eligat q̄ philosophiam mirum. quanq̄ ex sororia pulchritudine & amore Carini. & Daui laudatione ipsorum quæq̄ monstrauerit nobis.

t Modesto adeo venusto. Modestus ad probitatē vultus & morum pertinet: venustus ad naturam corporis. Hoc est ad formā refertur atq̄ adeo sibi vultum fingere multi possunt: formam nemo.

u Attat. Interiectio admirantis vocē subditum motum designans & impetū admirātis.

x Quā timeo. Non videtur adhuc sosie plenum argumentum adeo pēdet ad ea quæ dicturus est Symo.

y Funus interim procedit sequimur dixit: quasi post ipsam morituri. vnde exequie dicuntur.

z Ad sepulchrum. Sepulchrum dicitur aut quasi sine re pulchra / aut quasi sine pulsu: cum ibi mortui sint / aut a sepeliendo eo q̄ illic anie a viuis sepeliantur. i. separantur. Et sepulchrū dixit futurum non q̄ iam esset.

a In ignem posita est. Eclypsis non eīn est quæ & mire cum funus supra dixerit.

b Fletur. Hic bene impersonaliter fletur scilicet ab omnibus. Extrema eīn quæq̄ mortuorum omnes commouent ad lachrimas.

c Ad flammā accessit. Inuenit affectum sororis. vnde omnes vicerit. cæteri eīn flent hæc flamen se ingerit.

d Indicat. Indicat dicit non ostendit. non accedit sed accurrit: non vestem aut manus sed mediam mulierem. non tenet sed amplectitur. Et quia tribus rebus inducitur in alicuius rei gestionem persona affectu / facto / dicto. Hoc etiam fecit Pāphilus affectus ibi tum exanimatus Pāphilus factum: accurrit mediam mulierem cōplectitur. Dictum q̄ ait mea Glicerium.

e Mea. Mea quasi amator. Glicerium quasi familiaris dixit. f Cur te is perditum. Quasi cōsolaturus eam. g Cerneres. Non suspicitur dixit. & secunda persona pro tertia ponitur vt supra laudem inuenias & amicos pares. h Reiecit se in eum. Obijcitur ei q̄d a Glicerio factum est vt quis vnq̄ tam palam de honore vidit.

i Quid ais. Non interrogantis est sed mirantis k Nec satis ad obiurgandum. Mire expressit indulgentiam patris erga filium. Erat inquit causa sed per amaritudinē obiurgatiōis non erat satis: hoc est nō ydonea videbat.

l Quid feci. Mire fiduciam protulit argumento quod est a minoribus ad maiora. Etiam feci quasi facinus dixit: Facere enim quis & homicidium dicitur.

m Commerui. Nam commeremur mala. promeremur bona tantum. Commerui minoris culpæ sed peccaui multi minoris vel leuioris. n Que sese in ignem. Illic mea glicerium hic pronomen dixit infinitum mira dissimulatio tanq̄ illam præter periculum nesciat.

o Nam si illum obiurges ꝛc. Argumentũ per rationem econtrario. p Tulit pro attulit multa significat. Et alias pertulit. Vir. Non tulit hanc speciem furiata mente. Coroebus. Alias sustulit vt oĩa fert ætas .i. aufert q Venit Chremes. Argumentũ ex cõiectura in testibus & mire supra vltro venit ad me. ergo hic causa iusti doloris ostendit: quia dolet etiam Chremes: Nam potuit non daturus filiam non venire.
r Postridie. Vt sine dilatiõe scire possit & clamitans indignantis est. s Indignũ facinus comperiisse se. Distinguendum vt per se intelligatur indignum facinus. hoc est & ipse dolet Pamphilum corrumpi. Comperiisse ergo ab aliis vt aperiat verum quod ait. Tum vno ore oẽs. Et hac fama ꝛc. t Peregrinam. Per contẽptum dictum est. Nam etiam peregrine nomĩe meretrices nomĩabantur. u Ego illud sedulo. Quanto affectu pater factum quod viderat negabat. & est officiũ patris: & simul hoc expressio probationis. x Deniq;. Ad summam properat & ad finẽ dictorũ. Et probauit ꝙ non volebat senex sosiæ adhuc super est. vt oñdat ꝙ nõ sit irascendũ ꝙ iuste irascatur.
y Non tu ibi gnatum. Aposiopesis vel eclypsis deest inuasisti obiurgasti adortus es.
z Qui cedo. Est manum porrigentis.
a Prope adest: Prope adsunt nuptiæ in proxĩo sunt mente libertatis. & ideo auidius voluptaria sub fine capiũda sunt. b Quis igit̃ relict⁹ Mire obiurgandi tanq; incensus pater in filium videretur. Nã supra cõmotus plus per Aposiopesim significauerat. c Si propter amorẽ. hoc est iniciũ cõsilii sui demonstrandi qd' erat scd'm in diuisione & consiliũ meũ cognosces.
d Nolit. Legitur & nolet indifferenter:
e Ea primũ ab illo aniaduertenda: Id est castiganda vindicanda ab illo est iniuria quã facit non quã patitur iniuria ẽ. Et nota pticipiũ a passiuo animaduertenda castiganda vindicanda ẽ ab illo iniuria quã facit. non quã patitur.
e Ea primũ animaduertenda iniuria. Vt iam sit peccatum qd' recusat nuptias non qd' peccat adolescens Ideo ergo primũ dixit. & bene ab illo dixit. Certissimã eñ notat personam quæ debeat pro iniuriis poenas soluere. Quod si dixisset iniuria eius amphibolojã fecisset. Et vtrum quã passus est ab illo an quã ipse aliis intulit.
f Vera obiurgandi. Anutheton falsã dixit: intulit vera. g Manibus / pedibusq;. Prouerbiale est in oĩbus membris: h Quã vt obsequatur gnato. quia non prodest filio amare meretricem. i Quapropter. Mire sosia interrogat quasi nulla causa sit fallendi dominũ
k Mala mẽs / malus animus. Argumentũ a natura. & an aliqs sine cã malus an ipulsione mala mẽs malus anim⁹: qa dixit magis vt ledat ꝙ vt psit. l Sed qd opus est verbis. Est grauissimã poenã oñdẽtis. m Qui mihi exorãdus. Legit̃ & expurgãdus. Si expurgandus lege cui nõ q: qa cui pro qui veteres scripsere.
n Et spero cõfore. i. cõfieri pfici. vñ cõfectũ negociũ dicit̃: vel cõfecta res q̃ ad plenũ perficitur.
o Nũc tuũ est officiũ. Hoc ad illud tertiũ respicit quod dixit. Et quid facere in hac re te velĩ.
p Has bñ vt assimules. Hoc erat tertiũ de his quæ dicturum se promiserat.
q Assimules. Hoc est vnũ verbũ assimules quod dixit Quin tu vno verbo dic. Quid est qd' me velis. r Perterre facias dauũ. Venuste & poeticæ.
s Obserues filiũ. Obseruatio in duabus rebus in obsequio & speculando.

.i. incuses — als sustulit vel ptulit
o Nam si illum obiurges vitæ qui auxilium p tulit: quid fa
p illo — .i. illi q̃ intulerit fecerit — .s. rei — qd est hoĩs — q — cius actus
cies illi / qui dederit damnũ / aut malum. Sy. venit Chre
.i. die seq̃nti — r — .s. tanq; indignabũd⁹ — s — .i. turpis et deforme pri⁹ tñ bñ morato — .i. ab aliis cognouisse
mes postridie ad me clamitans / indignũ facinus compe
nõ pamica — t — .i. alienigenã — scmo
risse se Pamphilũ pro vxore habere hanc peregrinã ego il
u — instanter — negabã autẽ .s. ccpi — pam. chremes — .i. cõtẽnit & vrget — .i. ex tremo — x — .i. tũc
lud sedulo negare factũ. ille instat factum: deniq; ita tum
recusat
y
discedo ab illo: vt qui se filiam neget daturum. So. non tu
.s. obiurgasti tũc filiũ — .i. nec etiã
ibi gnatum. Sy. nec hic quidem satis vehemens causa ad
.i. inclamandũ vel incusandũ — z — cur — dic vel da — tu met — voluptati & libertati — .i. terminum
obiurgandum. So. qui. cedo. Sy. Tute his rebus finem p
determinasti — .s. pus — a — q̃ — vxoris arbitrio
scripsisti pater: prope adest. quũ alieno more viuendũ est
.i. mea voluptate meo arbitrio meo more
mihi. sine nunc me meo interea viuere modo. So. Quis
.s. tibi — b — .i. q̃ oportunitas vel occasio — c — .s. glicerio
igitur relictus est obiurgandi locus. Sy. si propter amorẽ
pmissam phi. — renuat — d — accipe — e — tũc pamo — .s. pam. pcãs sumẽdo ab eo — .i. castigãda, vĩdicanda
vxorem nolit ducere: ea primũ ab illo animaduerenda iniuria est. & nunc id operam do: vt per falsas nuptias vera
.s. quẽ facit nu prias recusãdo — diligentiã — .i. fictas — f
incusandi — occasio — recuset ducere phi. — etiã — viciosus
obiurgandi causa sit si deneget: simul sceleratus dauus si
.i. astucie vaframeti — .i. cõtẽrat & inuanũ exponat — .i. in nullo nocẽat
quid consilij habet: vt consumat nũc cum nihil obsint do
.s. dauũ — g — .i. oĩbus mẽbris & oĩb⁹ virib⁹ — .i. instãter toto conatu & nisu
li. quem ego credo manibus / pedibusq; obnixe omnia fa
p id qd faciet — certe — .i. noceat icõmodũ afferat — h — .i. morẽ gerat
cturum: magis id adeo mihi vt incommodet / q̃ vt obseq
filio — .i. q̃re id faciet dau⁹ — interrogas — .i. inq̃rit — quasi mala intẽtio siue excogitatio — i — nc mala volũtas .s. cã — pcepero aliqd moliri
tur gnato. So. Quapropter. Sy. rogas: mala mens / malus
animus / quem qdã ego si sensero. sed qd opus est verbis
.i. cõtingat — .s. vt expiar — ita — l — tardationis — .i. reliqu⁹
sine eueniat / qd' volo ĩ Pãphilo: vt nihil sit more. Restat
.i. a me psuadend⁹ — m — n — .i. pfectũ iri vt chremes adiuuet figmẽtũ — .i. in hac re pte
Chremes q̃ mihi exorãdus ẽ / & spero cõfore. Nũc tuũ ẽ
.i. ad te ptinet — o — .s. decet — p — .i. fingas — q — illas — .i. territũ facias
officiũ / has bñ vt assimules nuptias. perterre facias dauũ:
s — .i. aniaduertas vel oclis diligenter custodias — .i. qd — dauo
Obserues filiũ qd agat. qd cũ illo cõsilii captet. So. Satẽ

f Curabo Curabo vt cocus. Et sup̄ sic nempe vt recte curentur hæc. I præ. Figura Anastrophe quod nos prei dicimus.

parabo oia

.i. p̄cede .i. ibo post te

curabo. Eamus nunc iam intro. So. I præ. sequar.

In hac scena secunda iã narratõe hita p̄sona sosia nõ erat necessaria. ergo subsistit senex p̄ quẽ agẽda sũt reliqua. Ad hoc certus inducit̃ Symo vt magis p̄turbet̃ iopia cõsensione Pãphili ad ducendũ vxorẽ & p̄terea nihil agat cũ Chremete detrahẽda filia cõfirmandisq̃ nuptijs a Nõ dubiũ. Argumentũ qđ sup̄ ab eo q̄ nostri faciunt. Mõ hoc est anteq̃ q̄ cũ sosia loqui cepisset. b Ita dauũ. Dauus nõ recte scribit̃ Dauos scribendũ. q̄ nulla littera votalis geminata vnã sillabã facit. Sed q̄a ambiguitas vitãda est noĩatiui singularis & accusatiui pluralis necessario p̄ hac regl̃a digamon vtimur & scribimus dauus seruus coru⁹ c Mirabar. Locus ẽ in q̊ dauus insinuat̃ spectatiuus & multa gesturus. d Semp̄ lenitas. Lenitas / clemẽtia / facilitas cui cõtraria asp̄itas & difficultas. Sp̄ lenitas & in hoc siml̃ata vsq̃ nũc: nũc lenitas. nã nẽo in diuersis actibus sp̄ lenis est nisi forte fictus assil̃ator & callidus. Sp̄ lenitas sine differẽtia ẽ importuna lenitas. e Quorsũ euaderet. Euadere ẽ p̄ quãcũq̃ difficultatẽ ad aliq̄d p̄uenire. f Verbũ fecit. Nõ dixit litigiũ aut rixã sed verbũ. Iste exiguitates asseuerati ões dicunt̃ & cũ p̄nũciatiõe vt intelligat̃ nẽe verbũ quidã. g At nũc faciet. Symo de se p̄ tertiã p̄sonã loquit̃ sũmisse & secreto r̃ndens verbis daui nesciẽtis eũ. Ducere ẽ expectatõe lõgi t̃pis malũ p̄latari vl̃ iduci vt fera in retia. h Falso gaudio velut ex ira & senis iracũdia. i Amoto metu. Dixit q̄si metus sit corp⁹ brutũ q̄d cũ molimĩe mouet̃. k Oscitãtes. Oscitatio est aĩ ociũ & securitas dicta ab ore ciendo. i. mouere. l Astute. Hoc & gestu / & vultu seruili / & cũ agitatione capitis dixit. m Carnifex q̄ loqt̃. Carnifex aut excarnificãs dñm aut ip̄e dignus carnifice vt caro fiat. i. lamet̃. Lucilius carcer vir carcere dignus. Est igit̃ carnifex dñm / vl̃ destruens / vl̃ i eius p̄niciẽ & malum tendẽs / aut eũ suis verbis lamẽs. Ergo cũ exclamatiõe lege. n Herus est. Audiẽs dauus murmur sic ait. o Preuiderã. Preuidẽtia duplex est: aut in aĩo / aut ocl̃is p̄uidemus. p Hem. Nũc quasi correptio totius corpis / interiectio indignantis. q Ehodum. Hæc p̄ticula est signũ deposcentis attentionẽ & aĩaduersionẽ. dũ Parelcon est hoc loco. i. sillabica adiectio.

Symo Dauus seruus.

.i. q̄ .i. philomenã .i. nõ velit pãphilus b

a Non dubiũ est / quin vxorẽ nolit filius / ita da-

.s. anteq̃ cũ sosia loq̄ cepisset .i. q̄ p̄rimũ fiendas

uum modo timere sensi: vbi nuptias futuras esse audiuit

egredit̃ .s. cõmissũ pãphili vel factũ symõis c ita negligẽde & facile traduceret̃ .i. etiã

sed ipse exit foras. Da. mirabar hoc si sic abiret: & heri sp̄

d assidua & cõtinua clemẽtia .i. timebã .i. ad quẽ effectũ .i. ad quã p̄te erũpet

lenitas / verebar quorsum euaderet: qui posteaq̃ audierat

.i. nõ cẽdandã .i. nihil dixit nobis ne verbũ quidem f

nõ datũ iri filio vxorẽ suo nũq̃ cuiq̃ nostrũ verbũ fecit: ne

.i. ipatiẽter aut moleste sz .i. egre ferret g .s. verbum reor

q̄ id ægre tulit. Sy. At nũc faciet: neq̃ (vt opinor) sine tuo

.i. cõminabat̃ tibi & minas cõcẽnẽs ad penas p̄uenias .s. quod sequtur tali lenitate .i. nõ suspicãtes tãq̃ feras in retis h

magno malo. Da. Id noluit nos sic necopinãtes / duci fal-

.i. spẽ hñtes ẽctas .i. postposito timore i vel securos vel nihil p̄uidẽtes .i. dep̄hẽdi k

so gaudio: sp̄antes iã amoto metu iter oscitãtes opprimi:

.s. ne haberem⁹ oportunitatẽ .i. cõmiscẽdi .i. ad ipediẽdas dissipandas

ne esset spacium nobis cogitãdi ad disturbãdas nuptias:

fecit l m dñs adest n .s. ducẽ⁹ mea simplicitate

astute. Sy. carnifex quæ loqtur. Da. Herus est. neq̃ p̄uide

p .s. veni

rã. Sy. Daue. Da. Hem quid est. Sy. Ehodũ ad me. Da:

r Quid hic vult. More seruili & auernali ge nu sic em̄ vocati a dn̄is secū vultuose agunt.
s Qua dere. Negātis vim habet hæc iterro gatio: plus est em̄ qua de re ꝗ nihil.
t Rogas. cū iterrogatiōe indignātis
u Meū gnatū rumor est amare. Mire apud ser uū dissimulat id qd' iā ꝓbauit. & grauiter cōstanter ꝗ senex nondū se fatet credere / nec verū scire: ne amittat vim vindicaturi si rescierit.
x Agis. i. audis. Alibi sic hoc age amabo Plautus Vos hoc agite spectatores. nō sumitur demōstratiue veluti aurem suā tangens.
y Iniq patris est. Si nūc velim q̄rere act⁹ li/ beros adolescētis. z Nihil ad me attinet. Id agit vt cōsiliū se seruare ōn̄dat.
a Siui. Mira rō cur siuerit. vt & hoc qd' per misit ad bonā frugē ꝑmiserit nō ad luxuriā.
b Nūc hic dies. Hoc est recte & seuere & in exorabiliter denūciat. c Daue. Grauius il lud fecit nomie appellando. d Iam. Mo/ do tarditatis est signū. & in viā dixit: quasi exin de ius sit erroris ad rectā viā. Et est prouerbiale. Redeat in viā. i. resipiscat & viā lasciuiæ deserat. & trāslatiue ab eo ꝙ delirauit seu deuiauit & tā/ dē i rectā rediit viā. e Ita aiūt. Est tepida cō sensio: & quasi inuiti responsio vt in Heauton. Ita credo monēte patre filiū. f Tū si qs ma/ gistrū. Methaphoricos an q̄a ex pedagogo ē getha. g Egrotū. Pro ægro hic vsurpat. nā ęger est anim⁹. corp⁹ vero ęgrotū. h Da uus sum nō oedippus. Multiplex cōtumelia. Potest em̄ senem quasi spingam dixisse. i. defor/ mē monstriq̄ sifem. potest etiā inhumanū & fe rum dicere vt spinx. potest etiā ꝑ oedippū se vlto rem promittere futurum: atq̄ oppssorem sapiē/ tiæ senis. Facete igit̄ se negauit oedippū vt senem spingā esse cōfirmat. Oedippus em̄ postea ꝗ spi gis mōstre enigma ꝓponentis & nesciū dissol/ uere opprimētis dissoluit & monstrū interfecit. dictus est rerum obscurissimarum interpres.
i Si sensero. Cōminatio & sic pronūciatio vt singulis verbis ardeat & mire hodie nā ad tē pus non plenum sed ad cōmiationem refert. & etiā pro nocte accipitur. Dies em̄ naturalis cō/ plectitur tā diem ꝗ noctē.
k Te Daue. Vult & ꝓnomine & nomie ex agitare cōminatiōe seruū: ne quid reliquat mul/ tum iracundie.
l Dedam. Dare est quod repetas. dedere est ad ꝑpetuū. Damns & amicis. dedimus tantum hostibus.
m Pistrinū. Pistrinū dicit̄ a pinso. i. molo is siue tondo tondis. Laurētius ait. Licet verbera ꝓ verberatione accipiātur tamē rem corporeā pro prie significant vt flagella / virgas / baculus / lo ra / ferulas / harundines. & si quid est simile.
n Ea lege. Leges auspiciis seruatis ferebant ergo sic intellige quasi dixerit ea conditione.
o Atq̄ omine. Omen teste Festo est augu/ rium quod ore fit vt voce non auibus aut alio modo dictum quasi orimem qd' ore fiat. Ser/ uius etiam dicit esse auspicium; Ite votū mentis & vocis.
p An nondū etiā. Nondū etiā quartum pel con quia abūdat etiā. p Vsns. Vsus legit̄ & vsores. q Neq̄ haud tibi. Due negati/ ue faciūt vnā cōsecutiuā tres negatiue ꝓ vna ne/ gatiua accipiūt. ve hic neq̄ haud nō Salu: haud in pigre neq̄ inultus occidit. vera ergo lectio est neq̄ haud tu dicas ꝗ plurimi nō intelligūt hoc dicas legunt.

.i. symo / .i. interroga
r / s / t
Quid hic vult. Sy. Quid ais. Da. Qua dere. Sy. Rogas
.i. fama volat / .i. amare / .i. filiū amare / .s. qd vulgo dr de' sciat
capi / 7 fere sp ironice dicit̄
u
meū gnatū rumor est amare. Da. Id populus curat scili/
verū hoc / .i. audis / q2 dicas itelligis / .s. audio
x / dico an non / .i. istud qd agis
cet. Sy. Hoccine agis an nō. Da. Ego vero istuc. Sy. Sed
.i. q̄ ante fecit / .i. spectat ad patrē nō equū / .i. ante hoc tpe qd magis
y / cō suetudine q̄3 rōne fecit
nūc ea me exquirere iniqui patris est. Nā qd' an̄ hac fecit
.i. spectat / .i. qn̄ / .i. tpis opportunitas / ..ꝓbuit / a
z / .i. ad amandū / .s. se / .i. ꝑmisit
nihil ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit siui
satisfaceret animo suo / .i. hoc tps / .i. diuersū vi / .i. recte denūci
b / ps ꝓ toto / uēdi modū / at sine adhibe
animū vt expleret suū. Nunc hic dies aliam vitam affert
.i. cōtrarios a superiorib⁹ / .i. ex hoc tpe / tanq̄ rem / .i. rectū q̄si di
.i. requirit / in posterum / iustam / cat nō
alios mores postulat. Dehinc postulo & si æquum est te
tanq̄ mi / .i. nūc / rectam / .s. dicis
norem c / d
oro Daue vt redeat iam in viam. Da. Hoc quid sit miror
.i. si scire vis / tibi / .i. amore / .i. moleste 7 egre patiūt
sūt capti
Sy. Si queris dicam. Omnes qui amant grauiter sibi vx/
.i. loquūtur / .i. deinde vel
e / vniuersi / f / preterea
orem dari ferunt. Da. Ita aiunt. Sy. Tū si quis magistrū
ad amandū / .i. male hn̄tē ꝓpter / .i. peiorem
sine sug amore / amoris insaniam / g
ceperit ad eā rem improbū ipm animū ægrotū ad deterio
.i. is. penu / .i. adiūgit / iurantis / .i. capio verba
mero / tua
rem partem plerūq̄ applicat. Da. Non hercule intelligo.
intellectio / .i. simplex / .i. nō interps enigmatū mihi ꝓ
irascentis / h / seruus / positoꝶ nisi apertus fiat sermo / .i. certe
Sy. Non hem. Da. Dauus sum non oedippus. Nempe er
.i. plane / .i. reliq̄ sūt / valde / certe
volo / i
go aperte vis me quæ restant loqui. Sane qdem. Si sense
.i. tā nocte ꝗ die / .s. q̄s simulo / .i. aliq̄ deceptionē aut
cauillatione / moliri
ro hodie quicq̄ in his te nuptiis: fallaciæ conari quo fiat
.i. vt ipedi / .i. ꝗtū / .i. astut⁹ / virgis fustibus
amus / lōis
minus aut velle in ea ostēdere ꝗ sis callidus: verberibus
flagellatū / ad circūagendū molas / ꝑpetuo dabo / .i. mortem / .i. tali cōditiōe
k / l / m / n / q̄ ad hōies
cæsum te in pistrinū daue dedam vsq̄ ad necem: ea lege
eo auspicio augurio q̄ / .i. ex pistrino / .i. eduxerim / vice tua / agā molas
adptē diuinā / o
atq̄ omine: vt si te inde exemerim: ego pro te molam. qd
.s. qd nūc dixi / .i. nō adhuc / .s. itellexisti vt cetera dicebas
intellexistine / p / intellige / .i. intellexi
hoc intellextin: an nondū etiā ne hæc qdam? Da. ymo cal
.i. clare / .i. tuā volūtatē pi / paulo an̄ / ambage verboꝶ
strinū 7 pēas sites / ꝑiphrasi
lide ita aperte ipsam rem modo locutus nihil circuitione
.i. in ꝗcūq̄ / .i. min⁹ moleste ferrem / .i. in his nuptiis / .i. derider
b / alia re
vsus es vbiuis facilius passus sim ꝗ in hac re me deludier
q̄si dicat verba / rogo / non / .i. nō te ignoro nō me / .i. te mo
meliora / lateo / neo
Bona verba quæso Irrides nihil me fallis. Sed hoc dico ti/
.i. incōsulte / .s. deq̄ / ꝑ et / .s. malū futurū.
7 nō
bi ne temere facias neq̄ haud tu dicas tibi non prædictū
fuge
caue.

Dauus solus.

In hac scena breuis & Comica delibera
tio est magna expectatiõe plurimarꝶ rerꝶ immi
nentiũ cõmotiua excitãtis Daui cõsideratio
nẽ ꝓpositã. a Segnicie. Segnis dicit̃ ne
gligens . & segnitia vel segnities negligentia
quasi vt Festus ait sine nitẽdo qd' vtile & ho
nestũ ẽ. b Secordie. Secors aũt dicitur
ignauus.i.timidus aut stultus siue incõside
ratus. Et dicit̃ quasi sine corde.i.aĩositate vł
prudẽtia.nã cõcordati hoĩes prudẽtes dicũt̃
c Prouideant̃. Prouisio rerꝶ duas significa
tiões habet. Prouidemus em̃ nobis ĩtã bonũ
q̃ꝫ malũ.sicut quis eminus veniẽs telũt ꝓuidi
atq; cauerit.ergo hic ꝓuident̃ cauent̃ vitãt̃.
d Pessũdabũt. Metaphora. Nuptias ve
lut vndã nauigio imminentẽ fecit / ꝙ si quis
nõ vndã sed ex aduerso veniente prorã exce
perit demersus vndis submergitur. & ab vn
dis opprimit̃.sic Dau⁹ timet ne a nuptiis op
primat̃.aut herꝶ filius: e Pãphilũ ne adiu.
Semp deliberatiua verba hñt quẽdã sonũ ꝑ
quẽ exitus rei demõstrat̃.vt hic oñdit se Pam
philũ magis adiuturꝶ q̃ꝫ verbis senis obtẽpe
raturꝶ. f Si illũ relinq̊. Partiũ tractatus
g Opitulor. Opẽ ferre dicit̃ in multꝫ rebus
& his qui de salute dubii sũt.vt fer opẽ serua
me obsecro . Inde opitulor opitulatio dicta
ab opẽ tollẽdo hoc ẽ ferẽdo. h Primũ iã
de amore cõpit. Quasi cũ tedio & rephẽsio
ne eius amoris loquat̃. i Me infensus ob
seruatiõ reuera timẽdus ẽ. k Neque faciã
Ad illud spectat.tñ si quis magistrũ ad eã rẽ
accepit ĩprobũ ipm aĩm ɔgrotũ. l Quo iu
re quacq; iiuria . Prouerbiale hoc ẽ q̃ sunt
fas & nefas nolis velis . Ad hoc ipa re ma
ior ẽ difficultas quia grauidã gliceriũ seruat.
m Pistrinũ. Est locus quasi ergasculũ i q̃
ingẽs erat mola qua equis voluẽti⁹ molabat̃
triticiũ. In eũ ãt locũ mitti solebãt serui cõtũaces . Vt eqꝶ vice molã verterẽt. necq; illic eximebãt̃ nisi dñis ipis ꝓstu
lãtibus. n Siue ista vxor : Hoc cũ q̊dã tedio & idignatiõe stomachi iterrũpit. o Opeꝑciũ Dicit̃ de mirificꝭ
& laudabilibus . nã & ea q̃ magna sũt etiã si mala tñ miramur . quia libẽter audiam⁹. & hoc ꝑciũ ẽ ope.i.audiẽdi
Opeꝑciũ itaq; ẽ.i.iucundũ. p Nã iceptio. Paranomosia ẽ.nã amabãt veteres de ꝓxio siĩa dicere. Ci.minus
carꝶ putauit fore de armario q̃ꝫ ꝙ de sacrario fuisset sublatũ. Panomasia ẽ cũ q̃ in verbis sũt dicũt̃ in nomibus.
q Quicq̃d. Maiorẽ rephẽsionẽ sonat. pit n.aut masculũ aut feminã & solet iustior ee cã tollẽdi si marẽ vxor
pepit. ſʒ nimii amorꝫ ẽ nõ expectare qd' tollas. Decernere, ẽ de magnis reb⁹ certã ꝓferet sniam. vñ senat⁹ decretũ.

.i.certe q.d.nõ oportet hic dauũ ee negli a .i.negligẽtie ad
gẽtẽ neq; stultũ ꝛ icõsideratũ agendum b

Nimuero daue nihil loci ẽ segnitiæ necq; se

.i.stulticie ad ꝓlinqñ .i.paulo syn.o ꝓpositũ fiendis .s.nu
ɔsiderandũ tum ante nis ptie

cordiæ: quãtũ intellexi mõ senis sniam de nuptijs: q̃

.i.astucia caueant̃ herculẽ d .i.ꝑcipitẽ dabũt
c vitent̃ filiũ

si nõ astu prouideãt̃ me aut herũ pessũdabũt. Nec qd

.i.agere nõsc explozatũ siue nõ vtꝶ.i.adiuuẽ .i.obseq̃r mo symo pam.
debeã ẽ apud me deliberatũ e reſgerã ni f

agã certũ est Pãphilũ ne adiutẽ / an auscultẽ seni. Si il

desero ne ꝑeat .i.metuo sed .i.opẽ fero .i.senis .i.itermina
g timeo inq̃ʒ tiones

lũ reliquo: eius vitæ timeo. sin opitulor: huius minas

.i.fallacias nõ ipossibile

h

cui verba dare difficile est. Primũ iã de amore hoc cõ

.i.vehemẽter irat⁹ .i.diligẽter aiad .i.vt nõ .s.quo min⁹ fiant
ꝛ odiũ gerẽs i uertere q̃d agã k

perit. me ĩfẽsus obseruat: næ quã faciã nuptijs fallaciã

ꝑcepit .i.male ager mecum .i.si libuerit seu placuerit .i.occa sione .i.capiet .i.ꝑ qd l ius

Si senserit perij. aut si libitũ fuerit cãm coeperit: quo

.i.ꝑ quã iiuriã .i.in eũ locũ .i.ꝑcipitabit .s.q̃ iminẽt
m ꝓpt nuptias

iure quacq; iniuria ꝑcipitẽ in pistrinũ dabit. Ad hæc

.i.adiũgit̃ .i.hec puella de an legitiã
additur dro scꝫ gliceriũ n

mala hoc mihi accidit etiã. Hæc andria siue ista vxor

.i.amasia .i.ꝑgnãs .i.ex ope pam. .s.pãphili ꝛ so
cioꝝ o

siue amica ẽ: grauida e Pãpilo est audireq; eorꝶ ẽ ope

i.mirũ .i.temeritatẽ .s.idẽ ichoatio .i.mẽte destitutoꝝ
p

ræpræciũ audaciam: Nã iceptio est amentium: haud

.i.amore captoꝝ q .i.siue masculũ siue feminã .i.educare

amantium quicquid peperisset decreuerunt tollere:

s Et fingunt quandam. Argumenti partem narrat. & nõ credit esse quæ dicit. vt supsit locus errori. & fallaciam quandã ne verisimilis sit ipsa fallacia totius contentionis & vilitatis.
t Fuit olim quidam senex. Ab exegematico ad mirneticũ transit.
u Obiit mortem. Plene dixit ꝙ nos obiit tantum. Cicero in epistolis dicit. Obire villas pro adire. Inde obire mortẽ. id est ire ad mortem. Obire diem suũ. i. ire ad diem fati. hoc ẽ mori.
x Atq; ipis cõmentũ. Cõminisci significat excogitare inuenire. Inde cõmentia ratio id est ratio fictitia. Inde cõmentũ figmẽtum.
y Sed misis. Parascenæ. i preparatio alterius scenæ. Nota semp nomĩa Comicorũ seruorũ aut a nationibus sunt indita vt Misis Syrus. Aut ab accidẽtibus vt lesbia. quasi ebriosa a lesbo insula quæ ferax est suauissimi candidissimiq; vini. Aut a moribus & vernilitate: vt pseudulus. Aut ex negocio vt Chrisalus. Aut ex qualitate corpis vt Chilacus. Aut ex specie formæ vt pinacium.
z Ego hinc me ad forũ. Nihil adhuc Dauus inuenit cõsilii nisi vt ꝗrat Pãphilũ moueatq;. Et vultuose hoc pnũciat vt desit pergam: aut ducam me.

.i. ex vrbe
s
Et fingunt quandã inter se nunc fallaciam. Ciuem
athenienſi q̃ eſt .ſ. glice r .i. iã pridẽ
in attica regione nũ
atticam esse hanc, fuit olim quidam senex mercator
.i. naufragis. ſ. naui fracta merca .i. mortu⁹ ẽ
fecit u tor q̃ſi iuit ad
Nauem his fregit apud andrũ insulam: Is obijt mor
mortẽ .i. ĩ an .i. tũc .i. ad lit⁹ emiſ .ſ. fama ẽ
dro iſula glicerũ ſuã ex naufragio fingunt.
tem. Ibi tum hanc eiectam Chrisidis patrem recepis
.i. ita agnoſcere paren .i. nuge ſũt. .i. p. herculẽ
tes nequiret
se orbam paruã. Fabulæ, mihi quidam hercule nõ sit
.i. pbabile tum .i. figmentũ q. d. ꝙ cõmiſcũ .i. ãcilla illa a
x tale tur probant y natiõe ſic vocã
verisimile: atq; ipis cõmentum placet. Sed Misis ab
glicerio .i. exit .i. ſ; .ſ. dau⁹ ducã vel conferã .i. alloquar
ea egreditur: at ego hinc me ad forum: vt cõueniam
.i. q̃ntũ ſpectat .i. amore .i. ĩprouiſum .i. depheudas
ad hanc rem
Pamphilũ ne de hac re pater ĩprudentem opprimat.

In hac scena he sunt inuẽtiones poeticæ: vt Faceciæ aliqd addãt. nã œconomia vt accersatur obstetrix & cõueniat Pamphilus. Facecia scribentis in his verbis est: ꝙ archilis cõpotricẽ potissimũ adduci iubet & fingitur.
a Audiui. Frequenter hoc mõ Terẽtius cõpẽndiũ facit. vt egrediens loquat psona de eo qd' est gestura: & simul doceat: qd ab altera gestũ sit. Audiui iamdudũ vtrũ audiui iãdudũ: an tãdiu iubes. Incerta distictio & sũt q iãdudũ primũ intelligãt vt iãdudũ sumite poenas. b Sane. Multũ al's valide: nanq; validus est q multũ rerũ necessariarũ habet ad salutem.
c Temulenta: Temeto plena. Temetũ eñi vinũ est quia teneat mentẽ. Inde abstemius. i. sobrius. Temulenta vino: Temeraria natura. d Cõmittas primo ptu. Bene. in cõdusiõe illa specialiter probauit dicẽdo nõ ydoneam cui cõmittat primus ptus mulierũ sed mire signateq; dixit cõmittas. Cõmittimus etẽm magna q salute in dubio hñt. e Quia cõpotrix eius est. Deest p aposiopesim ideo illã vult accersiri:

Misis ancilla
.ſ. qd me fa .i. o anus .i. iã primũ illã obſtitri
a cere velis cẽ ebrioſam
Vdiui archilis iamdudũ lesbiã adduci
.i. pcipis .i. multũ p deũ pollucẽ .i. ĩcõſiderata pceps non
vel vis b vł edẽ ei⁹ c .i. vinolẽta ſatis cõſideras qd agat.
iubes: Sane pol temulẽta est mulier & temeraria: nec
.i. credas cũ qua maior difficultas ẽ q; tãtope vis
d aut vt coacta ſu;
satis digna cui cõmittas prio ptu mulierẽ. tñ adducã
.i. ĩcõſideratione ſiue i .ſ. vos ſpectatores e .ſ. archilĩ ſc; leſbie
cõmoditatẽ loci ⁊ tpis .i. conſiderate archilis i. ſimł cũ ea
eã ĩportunitatẽ spectate anicule qa cõpotrix eius est.

.i.p sacra gliceriõ lesbie
rogo

Dii date facultatem obsecro huic pariũdi: atq illi in

.i.rebus vel mulieribus .i.errandi oportunitatē occasionē .i.cur f g

aliis potius peccandi locũ. Sed quidnã pãphilũ exani

.i.perturbatũ .i.timeo h .i.qd sit negotij .i.expectabo

matũ video: vereor quid fiet. Opperiar vt sciam nũc

hec turbatio commotio .i.quã tristiciã

quidnã hæc turba tristiciæ afferat.

f Sed quidnã pãphilũ. Iterum pascenæ.
g Exanimatũ. Exaniatus.i.perturbatus. Vir. Exaniata seques impingeret agmina muris. exaniatus.i.mortuus. Idē. Exanimũq auro corpus vendebat achilles.
h Vereor quid fiet. Quid ob id. propter qd sit exaniatus: aut aliter quid sit.i.quid sit negocii. Sed quidã putant quid pro quare: vt quid veniat. nam deesse potest. vt sit quid Nã hoc comicũ est & Terentianũ cũ exceptis num & nã sufficere ad interrogationē potuisset quid.

Pamphilus adolescens. Misis.

.i.verũ hoc est a aliis factu et inceptu .i.vt fiat aut incipiat

Occine est humanũ factum aut inceptum:

.i.verũ hoc est .i.id quod deberet facere pr b c

hoccine est officium patris: Mi. Quid illud ē: Pã. proh

.i.deorũ veritatē siue opē q.d.nihil aliud est qz contumelia .i.iniuria d f

deũ fidē atq hoĩm: qd est si hæc cõtumelia nõ est: vxo

.i.cõstituit .s.daturũ .i.de nuptiis g

rem decreuit sese mihi hodie: nonne oportuit præscis-

pam. qz nuptiarũ præs nõ ois in pñte est .i.collatũ fuisse inter patrem & me h

se me ante: nonne prius cõmunicatum oportuit: Mi.

.s.tñ dicã sicut te infelicem .s.vxorē dare .i.quē sermonem i .s.agit vel facit

Miserã me: quod verbum audio: Pã. Quid. Chremes:

repudiauerat quod cũ nõ latuit .i.traditurũ vel crediturum phi in

qui denegarat se cõmissurũ mihi gnatã suã vxorem:

qz paruerat nuptias. .i.nõ desistentē ab amore glicerii verũ ne .i.perseuerãter pertinacit k

id mutauit quia me ĩmutatum videt. Ita ne obstinate

afflictum .i.diuellat

l

operam dat: vt me miserum a Glicerio abstrahat:

In hac scena inducit Pam. iracundus & dolēs de nuptiis tã repēte celebrãdis vt ingēs gaudiũ cõparet in fine fabulæ cognita Glicerio & simul id agit vt magis magisq per Misidē Pãphilus excitet ad rñdendũ patri nuptias i ducēdi. Et ab iracũdia & dolore cœpit. Iracũdia descendit ex iniuria: dolor ex miseria
a Hoccine. Quasi deliberatio est in q due ptes sũt vna patris / & altera amice persuasorie
b Officiũ. Dicit ab efficiēdo ab eo q qrītur qd efficere in eo vnũquenq cõueniat pro conditione personæ.
c Proh. Interiectio doloris ē. vñ prohdolor dici solet ab eo q dolēs loquit atq exclamat. Põt etiã esse indignantis siue vituperantis vt prohpudor. Hic aũt indignanter capit quasi detestor & inuoco fidem.
d Si hæc cõtũelia nõ est. Cũ stomacho dictũ quasi in eum qui diceret non esse cõtumeliam. vel si omis contumelia postponeretur.
e Decreuit. Decernere est de magnis certã sñiam proferre.
f Vxorē. Vxorē decreuit proposito iiuriæ.
g Præscisse añ. Ibi alterũ abũdat vel ante vel pre. & dolet p hoc se spaciũ non habuisse consilio.
h Cõicatũ .quod neq huius propriũ est neq illius. i Quid Chremes. Trãsit a patre nũc ad socerũ & irascit patri qui cogat chremetem. & dolet nõ odio haberi nõ repudiari: k Obstinate. Obstinate aliquid facere est aliquid in alterius malũ cũ conatu perseuerãter facere & i alterius pniciē nimis niti. l Vt me a glicerio. Magna vi verbi & proprietate vsus ē. vñ illud ē Iphitus & Pelias mecũ diuellimur inde. Et magna ĩdignatiõe vsus ē tãq Chremes non tã filie cõsultũ velit q lesũ Pã.

m Proh deũ. Quã feruẽat indignatione hĩc aspice quod frequenter exclamat. & hec exclamatio affectũ indignantis dolentisq; demonstrans & est aduersus socerum.
n Adeon hoiem. Neminẽ putat esse in genere humano ita infoelicem vt se quod est cõe oim qui in aliq̃ merore consistunt. Itaq; nõ se: sed conditionẽ humanã dolet & irascit' natũ esse quẽq; qui possit esse tam miser vt ipse est.
o Inuenustus est sine venere. i. sine gratia quẽ oẽs respuant repudientq; pulchræ & quẽ deformes appetant: & est cui displicens obiicit'.
p Infoelix cui placens negatur.
q Conteptus spretus. Exaggeratio est militans affectũ exprimentis intelligimus dicere Pamphilũ: quia opam dederit vt se repudiaret Chremes, vt sup̃ dixit, mutauit, quia me imutatũ videt.
r Facta transacta oĩa. Prouerbiale est in id negotii de quo nihil supsit ad agendum.
s Repudiatus repetor. Quasi hec iniuria sit repudiare & repetere. & tale est in Eunucho: Exclusit reuocat.
t Nisi id quod suspicor. Coniecturale argumẽtũ ẽ q̃t duplex contũelia est & mõstri & aliquid sicut alibi quid ho[...]is vxorem habes?
u Monstri aliq̃d. Deforme ẽm p̃ter nature ritũ productũ. Et q̃a monstrũ dixit, ea subiũxit tanq; non verbis sed sententiæ seruiens.
x Obtrudi. Mire obtrudi quasi inuito: & totũ cũ iracundia. Nota dotẽ amator non cogitat & ad vtilitatẽ trahit quod vltro vẽit & q̃ se repetit Chremes.
y Nam quid ego nũc dicã. Redit' ad patrẽ in quo noue hoc accusat negligenter eum agere quod voluit fieri.
z Preteriens. Ostẽdit spẽaliter quid peccauerit pater. & vndiq; cõflat' accusatio ex facto p̃teriens hoc occasionaliter non querens.
a Modo ex tp̃e. Ex loco apud for̃. Ex verbis vxor tibi ducenda est Pamphile inquit.
b Ducenda. Semp̃ hoc genus declinationis necessitatẽ ostendit
c Aut vllam causam. Duo tp̃a sunt in defensione: aut vera ad tempus accommodata.
d Ineptũ quod a quouis rep̃hendi potest.
e Falsam. Quod etiã prudentẽ possit fallere. Prius dixerat vxor tibi ducẽda est Pãphile hodie iã abi cito: & suspende te: cito retulit id hodie suspende. at vxor tibi ducenda est
f Quid si ego resçissem. q. d. cõmẽtus essem
g Quid facerẽ. Ipse seip̃m reprehendit. Facerẽ hic pro tacerem ponitur
h Sed quid nũc primũ. Deliberatio & p̃tes eius Amor: misericordia. hec oratoria sũt cum vnũ negociũ in multas detrahimus p̃tes & vocat' hec exornatio rethorica articulus vel dissolutũ siue dyaliton vel forte schesonomaten deficientibus copulis
i Sollicitudo est q̃ inheret mentibus. Sollicitatio aũt est que ab alio fit
k Patris pudor. Amphibologia
l Que meo cunq;. Themesis ibi fit que habet fieri qñ vna dictio diuidit' & alia interponit'
m Qui me tã leni passus Explanatio quare pudẽdũ sit apud patrẽ & ad illud spectat Tu te his rebus finem.
n Ei ne ego. Hoc pronomẽ vĩ q̃litatis habet
o Aduerser. Videt' iclinasse vel scd̃m patris aĩm cõsisterer & amore ad icertũ iter; reuolueret'.

.s. detestor m .i. deorũ | .i. si subtra harab | .i. actũ ẽ veme | prius radi citus
Proh deũ atq; hoim fidem: quod si fit pereo funditus
vtrũ ne n | .i. sine venere et gratia o quẽ oẽs pulcre respuãt | .i. infortunatũ p
Adeon hominẽ esse inuenustũ atq; infoelicẽ quenq;
panphi. | .i. vtrum nullo | ne sim eius genere | p̃pinq̃tatem p̃ nuptias
vt ego sum. nullon ego Chremetis pacto affinitatẽ
.i. in totũ fugere | q. d. multis mõis | q | .i. sapan. r
effugere potero quot mõis cõtẽptus, spretus. Facta
.i. facte cõcordia a Chremete | .i. recusatus s | cur reperor: siue hoc reuocor | factũ ẽ p̃r ; chremes
transacta omnia. hem repudiatus repetor quãobrem
t | .i. opinor | q. d. tegunt ; celant aliquid mali u | p̃r ; chre mes | .s. q̃ femina est
nisi id quod suspicor aliq̃d monstri alunt: ea quoniã
vt nubat | x ipingi ifringi | recurrit' ipsonalr' | .s. q̃si ad hostem | misi dem | .i. hic sermo
nemini obtrudi potest. itur ad me. M. Oratio hec me
infelicẽ ; afflictã | .i. p̃turbat | sed y
miserã examinat metu. Pamp. Nam quid ego nunc
interiectio dolentis | .i. futuras nuptias summã nati
dicã de patre. Ah tantã ne rem tam negligenter agere
z | paulo ante a | b
preteriens, modo mihi apud forum vxor tibi dicenda
o | .i. dixit | .i. dispo ne te | recede | aduer bialiter
est Pamphile hodie iquit. para. abi domũ. id mihi vi
.i. suspẽdio vi tam termina | attonit' fui ; ex animatus totus | putas ne
sus est dicere abi cito & suspẽde te. Obstupui censen
proponere p̃ofari | c | excusationẽ
me verbũ potuisse vllum proloqui aut vllam causam
absurdã que a quis d rep̃hendi possit | .i. fallentẽ e et prudentẽ | .i. iniustã nõ admittẽdã | .i. obticui | .i. si mecũ cõmu nicasset f
ineptam saltem. Falsam iniquã obmutui. quod si e
.i. cognouissem | .s. me ducturũ hodie vxorem g | respõdere | .i. iterrogaret
go rescissem id prius q̃d facerem si q̃s me nunc roget:
.i. non tacerem
h
aliud facerem, vt hoc ne facerem. Sed nunc quid pri
ne possim deliberare q̃d optimũ factu' sit | .i. p̃turbant
mum exequar tot me impediunt curæ que meũ ani
.i. diuersas snias | q̃bus colligit consulere se non posse
mũ diuerse trahũt amor. misericordia huius nuptia
insup | .s. quẽ p̃pter me p̃r est habiturus ; vel quẽ apud eũ sum passurus | m | beni gno
rũ sollicitudo tũ patris pudor. q me tam leni passus ẽ
.i. hucusq; hactenus | l | .i. libuit
animo vsq; adhuc que meo cunq; animo libitũ est fa
n .i. verũ | .i. ei' volũtati | .i. repugnẽ o | dolen tis | .i. nõ est mihi exploratũ | .i. agere debeas
cere. Ei ne ego aduerser hei mihi incertũ est q̃d agã.
.s. ego p | .s. quod dixit | .i. ad' quẽ rẽ vel veri' quẽ p̃tem | .i. p̃ueniat vel vertat
M. Misera timeo incertũ hoc quorsum accidat. Sed
valde | pamph. | glicerio dña mea | glicerio
nũc peropus aut hũc cũ ipsa aut aliq̃d de illa me ad

p Misera. Misis nondũ se ostẽdit pãphilo: sed eũ apud se cõquerentẽ latenter auscultat & sola quod callidati foeminee & astuciæ sñia hec cõgruit etiã secũ p̃ interualla loquit' vt vidimus in priori parte scenæ.

q .i.mutas et nescis quo potissimum te vertas
facile
uersum hunc loqui. Dum in dubio est animus paulo
paruo tempore absque longa mora .i.hunc vel illam sententiam eligat .i.inducitur homo r
momento, huc vel illuc impellitur. Pam. Quis hic loquitur?
s t u
Misis. salue. MI. O salue Pamphile. PAM. Quid agitur?
inter. .s.partus et egritudinis afflicta miserabilis .i.anxia
x
MI. Rogas. laborat e dolore, atque ex hoc misera sollicita
.i.multo ante .i.destinare .i.preterea sed
y z
est die. quia olim in hunc sunt constitutae nuptiae. Tu autem
.s.certam sollicitudinem .i.derelinquas verum velle vel nedum perficere istud.q.d.non
a b
Hoc timet ne deseras se. PAM. hem ego ne istuc conari
s .i.verum quae ex me grauida et afflictam patiar
d de me sollicita
queam: Egon propter me illam decipi miseram sinam. quae mi
compertum ad amorem sperans se nactam maritum .i.mee fidei commisit gli.
hi suum animum, atque omnem vitam credidit. quam ego animo
proprio summoque desiderio honeste caste
egregie caram pro vxore habuerim. bene & pudicae eius
alitum patiar .i.indigentia eius naturam pagoge
e
educatum sinam, coactum egestate ingenium immutarier? non
timeo .s.negocium .i.si tuo ipsius arbitrio relinquetur .s.vereor impetum
f g
faciam. Mi. haud vereor: si in te solo sit situm: sed vim patris
non possis pati verum .i.timidum parum fortem verum
h
vt nequeas ferre. PAM. Adeon me ignauum putas? adeo
immemorem beneficii accepti .i.durum .i.immansuetum immitem
i k
porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum: vt neque me con
.i.diutina conuersatio quae etiam fera mansuescunt .i.in me affectionem inducat .i.incitet
suetudo, neque amor, neque pudor commoueat, neque commo
.i.fidum et fidelis q.d.quod facturus sis nescio gli
l m
neat. vt seruem fidem? Mi. Vnum hoc scio. hanc meritam
.i.meruisse inuidiose quasi abdite adeo commouetur hoc dicto pam. .s.sui
n o
esse: vt memor esses sui PAm. Memor essem? o misis mi
.i.insculpta
p
sis etiam nunc scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis
prope modum et propterea vera dicens non adulans pam. .s.ad alie mulieres ab ea .s.fuistis
q r s
de glicerio. Iam ferme moriens, me vocat: accessi: vos se
separate .s.ego et chri .s.ipsa dicere gli. .i.pulchritudinem
t u x y
mote, nos soli. incipit: Mi Pamphile, huius formam, atque
.s.puam iuuenilem tu non ignoras .i.aspectum .s.forma et etas non commode
aetatem vides: nec clam te est quod illi nunc vtraeque res inuti
castitatem conseruandam substantiam et fortunas sint post quod dictum
z
les, & ad pudiciciam & ad rem tutandam sient. Quod ego

q Dum in dubio. Translatio haec est a molae alicuius ponderis quam antequam in loco sederit & quamdiu pendet facile commouetur. & huc vel illuc in trutina impellitur. r Quis hic loquitur? Secum volutans predicta audiuit Miside. deinde conuersus vt aspiceret. visa Miside dixit: quis hic loquitur? & est. s O Principium therentianum in iungendis personis. O interiectio optantis aduentum aut repente percussi. t Salue. Quippe huius verbi per modos rara est declinatio. u Quid agitur. Amatorie per familiariter dictum. non enim dixit quae. Vir. Quae mihi reddat cum leo me saluat amantem. x Rogas laborat. Lenta & tristis responsio & dolore plena. Et duplicem laborem glicerii esse dicit. vnum partus & solitudinis. alterum curae & sollicitudinis nuptiarum Pamphili Callide mulier aggreditur iuuenem. nam vtrumque propter illum patitur & dolorem & sollicitudinem. y In hunc diem. Sollicitudo rerum inceptarum magna est quia in hunc diem hic certior metus est & grauior. z Constitutae nuptiae. Nec addidit a patre se inuidiose quasi si a pampilo sint constitutae an timet in negocio. a Hem. Hem est interiectio dolentis & indignantis affectum demonstrans. b Ego ne istuc conari queam. Ideo sic Pamphilus: quia illa inuidiose non deserere cogaris dixit. sed deseras. c Conari. Dicit non perficere: quia conari velle aliquid ad scelus effectio est. iam si non potest fieri hic enim voluntas non factum damnatur. Conari etiam leuius est quam facta facere. d Egon propter. Magna vis est in pronominibus & diuersa sunt & singularia nec dicuntur vno spiritu sicut in Eunucho. ibi. Ego ne illam quae me quam illum &c. e Non faciam: Respondet sibiipsi. f Haud vereor. Arguit animum adolescentis contra patrem cuius etiam nomen graue est. g Sed vim patris nequeas ferre Non damnatio est. verum adolescentis prouocatio in contemptum patris. h Ignauus est. Qui vi non potest ferre quia non est perseuerans. i Porro. Hic coniunctio copulatiua est est alias aduerbium temporis. Porro autem particula significat sed, longe, certe. k Aut ferum. Ista quattuor ignauum ingratum inhumanum & ferum dixit mira hominis conuersatio est. Non enim dixit adeon me obsequentem patri existimas adeo gratum adeo pium adeo mansuetum: at amatoris per omnia seruat conditiones vt oratorie hoc cogatur scelus esse si pareret nunc patri. Item nunc ordinem reddit: quia ferum ad mansuetum: quia etiam ferae mansuescunt: neque amor ad illud inhumanum. Amor nanque vehementior est in homines. pudorem ad ingratum retulit. l Vt seruem fidem. Exquisite: non enim dixit vt contemnem patrem. m Vnum hoc scio. In eodem heret mulier vt excitet iuuenem: neque audire se fingit quod dicit. Et sunt callida verba eiusdem ad irritandam promissionem Pamphili. n Vt memor esses. Bene preterito vsus est quoniam quae preterita sunt in recordatione magis lachrimabilia sunt. o O misis misis. Primum vocandi: alterum incipiendi est. p Etiam nunc scripta. Id argumentum est quod viue memor sit qui etiam mortue verborum meminit Chrisidis de Glicerio q Iam ferme. Ferme aduerbium est festinantis r Moriens me vocat. Moriens ex tempore probauit locutam vera esse non ficta & simulata. nam qui sani sunt spe longioris vitae adulantur. Et etiam ferme moriens affectus a tempore eo quod postrema vox erat: s Accessi vos semo. Figure propriae therentianae. t Hos soli. Ibi fidem quod soli fuimus quod nemo testis an timuit ne hoc pater ante firmatum amorem cognosceret. u Incipit. Preparatio quasi vestibulum orationis est. inceptio dicitur orationis quam longa taciturnitate mediante grauiterque profertur. x Mi Pamphile. Et Prosopopeia & principium a blandimento & Pam. imitatus est blandimentum Chrisidis. y Huius formam atque etatem. Amat compendium lassitudo. forma enim dicendo pulchritudinem significat etatem quod puam huius formam & per hoc innuitur duplex causa commendationis vt supra. In hoc toto dicto vide redditam vocem morientis densis interuallis interruptam orationem vtpote lasso anhelitu interueniente. z Et ad pudiciciam. Pudicicia ad formam

rē tutandam ad ætatē retulit. Per hanc dexterā fidei & fœderis mēbris ad manū fit cōuētionis. a Ingeniū. Legit̄ & geniū q̄si ꝑ familiarē. i. naturæ deū. dicūt em̄ poete ꝙ qlibet hō geniū proprium habeat sicut nos credimus angelum.
b Solitudinē. Solitudinē & sollicitudinē legitur tūc sensus est obtestor. i. adiuro te ꝑ eius sollicitudinē. c Obtestor. Obtestatio dicitur qn̄ eū adiuramus quē rogamus. d Segreges ad fidē. deseras ad solitudinē. Hoc est ne aliā ducas aut amare desinas etiā si nō ducas aliam.
e Si dilexi te. Vtimur si in tali genere loquēdi cū aliqd ꝓstitū volumus exprobrare. f Te isti virū do. Hæc dicimus vt singularia sunt: & non precipitantur nec dicuntur vno spiritu. g Virum amicum. Quia potest maritus eē non cum amic⁹. h Hanc mihi in manū dat Mire non huius manū. i Mors continuo. Quo magis memorē esse oportet post quæ illa locuta non est. k Acceptā seruabo. Conclusit ptē deliberationis sue ꝑ electionem.
l Propera atq; audin. Reuocatio ad argumētum magni amoris accedit.

.s. quā teneo — .i. naturā tuā mā suetā — a — ꝑ constantiā fidelitatē veritatem
te per hanc dexteram oro / & ingeniū tuū per tuā fidem.
b — q2 sola est nisi tibi vni cōsocietur — c — gli. post formā z etatē amantē — seiungas elonges
perq; huius solitudinem te obtestor: ne abs te hanc segre
vt nō deserā re linquas — e — .i. ex eodē vtroq; pente — sed etiā nō solū — vel
ges neu deseras: si te in germani fratris dilexi loco: siue te
gli. — .i. plurimū estimauit — .i. siue riuali z te mihi ꝓtulit — siue — officiosa obsequtosa
hæc solum semꝑ fecit maximi / seu tibi morigera fuit in
gli. maritum — f — g — .i. eā nō deseras vt eā tuearis tanq̄ tuā — vt pote q̄ pus sit ad huc p̄rno eges auxi°
rebus oībus: te isti virum do amicum tutorē / patrem bo=
hanc n̄ram sup pellectilem — credo trado — cōmendo fidelitati gli. — h
na nostra hæc tibi committo: & tuæ mando fidei. Hanc
q.d. ꝑ manū cōiū ctos nos cōiunxit — .s. chri. — i — illico — chri. — arripit — ꝓpt eqᵃ si vxorem
mihi in manū dat. mors continuo ipsam occupat. accepi
k — .s. vxorē — .s. futurꝰ vel te facturū — hoc dictū icrepantis est
acceptā seruabo. Mi. ita. spero quidem. PAM. sed cur tu
disce eā solā relinquēs — .i. sagacē mulierē q̄ parientib⁹ fert opē — adeo advocādū — l — reuoca eā — audis me
abis ab illa. Mi. obstetricē accerso. Pā. propa: audin: ver=
.s. ne dicas illi — .s. eius dolorꝭ itērꝰ — ītelligo cupio audiui q̄d velis
bū vnū caue de nuptijs: ne ad morbū hoc etiā. My: teneo.

In hac scena V. est colloquium duorū adolescentū Carini & Pāphili altera ꝑs fabulæ ondit̄. Nā andria ex duorꝭ adolescentū periculis gaudiisq; cōponit̄. Byrriā & Carinū addit Therētius fabulæ q̄ tn̄ apud Menandrū non sunt ne philomena spreta relinqret̄ aut sine sponso pamphilo aliā ducēte: a Quid ais. Ex verbis Carini apparet Byrriā nūciasse futuras nuptias factas cū Pāphilo: nec adducit̄ tn̄ vt stati credat & accōmodat āim. Sæpius ergo repetit interrogando. b Illa. Bene velut amatorie de certa loqret̄ ꝑsona. c Sic est. Hoc cū indignatione stomachi dixit. Apud forū. De loco / mō / de tpe / de ꝑsona edauo. e Veh misero mihi. Tandem aliqn̄ ꝓductus est vt crederet. Veh interiectio est his rebus q̄s execramur

Secundus actus.

Carinus Adolescēs — Byria — Pāphilus.
a — dicis serue — verū philo — b — .i. dat̄ vt nubat
Quid ais byria: dat̄ ne illa. Pamphilo hodie nup
c — .i. dat̄ hodie nuptū — .i. hoc q̄ren° ē quō scis vel vnde — d — paulo ante
tū. By. Sic est. Ca. Qui scis: By apud forꝭ mo
accepi — execrātis detestātis — de futuro bono
do e dauo audiui. Ca. Veh misero mihi. vt animus in spe

defututo malo .i.assidue .i.arrectus .i.ablata
f
atq; i timore vsq; ante hac' attentus fuit: ita postq; ademp
.i.animus fatigatus .i.cruciat⁹ .i.tortatoitus .i.p ede.pol
g sollicitudie h pid⁹ est abiecta spe lucis
ta e spes / lassus / cura cofectus stupet. By. Quæso ædepol
o prouerbiale est
i
carine: quonia no potest id fieri / quod vis: id velis quod
.q.d.ne vitam quidam
k
possis. CA. nihil volo aliud / nisi philomena. By. Ah qn
.i.melius .i.laborare .i.ex corde eiiceas
vt
to satius est te id dare opam: q istu amore ex aio amoueas
.i.imodera .i.incassum infirmet
tus amor
tuo: q id loqui / quo magis libido frustra incendat tua:
.i.sani sumus infirmis male habentibus
CA. Facile oes (cu valemus) recta cosilia ægrotis damus:
.i.si ageres pces meas .i.perge hoc dictu reprobari
l m .s.tuo arbitrio n eccum
Tu si hic sis / aliter sentias. By. Age age / vt lubet. CA. sed
oes vias tentare .i.deliberatu e ob ea mouar
z rones
Paphilu video. oia expiri certu est priusq; perea. By quid
q.d.qd tadiu imoramur hic pam. .s.erga philomena
vanis verbis tps osumim⁹ o p q
hic agit. CA. ipm huc orabo / huic supplicabo / amore hu
r s
ic narrabo meu. Credo ipetrabo: vt aliqt salte nuptijs pro
.i.durantib⁹ illis diebus .s.quod ;tu dicis factu iri
t u
dat dies. Interea fiet aliqd spero. B y. Id aliqd nihil e. CA.
.i.debeo ne adire
x y
Byrria / qd tibi videt: adeo ad eu. By. qdni: si nihil impe
qeen⁹ repurec .i.adulterum phi.
tres vt te arbitret sibi paratu mœchu si illa duxerit. CA.
facesse .i.mala fortuna vt dici solet .i.turpi opi .i.scelerate
discede ad patibulu aut suspendiu nione tua
a
Abi hic in mala re cu suspitione istac scelus. PAM. Cari
.i.des mihi
b c lidd spei
nu video. salue. CA. O salue paphile: ad te venio: spe / sa
.i.colloi opem ad sanada qz ipe ego qz amo
c e f dementia
lute / auxiliu / cosiliu / expetens. PAM. Neq; pol consilij
.i.facultatem .s.ferēdi qz facultatem .s.quod te ipellit ad
oportunitate miser sum h petenda
locu habeo neq; auxilij copia. Sed istuc qdna est: CA. ho
philo. accipis .i.si eam ducis
i k l
die vxore ducis: PAM. aiut. CA. Pamphile si id facis ho
nouissime qsi insani amoris do cur postremu
lore ia su moritur⁹ te video
die postremu me vides. PAM. Quid ita. CA. hei mihi ve
timeo pam. o
reor dicere: huic dic qso byrria. BI. ego dica. PAM. quid
philo. tibi p valde carinus
missam carin⁹ m
est: BI. Sponsam hic tua amat. PAM. Næ iste haud me
.i.e löges .i.mde .i.aliqd .s.phi.
a mea n o .s.q amare
cu sentit: ehodu. dic mihi: nun qdna aplius tibi cu illa fu
intercessit o vole vt aliqd tibi cu illa fu
tis p isset ea recusande q
it carine: CA. Ah paphile: nihil. PAM. q velle. CA. nu

f Vsq; ante hac. Duas ppositiones pposu it vt dicit sed vna est velut aduerbiu no ia ppositio. vel si nulla ppositio pponi adiūgi sepati pot sed vsq; eiusmoi vt sine aliqua ppositione raro inueniat. g Lassus cura. Ex pterita spe. h Confectus. Tunc est sicut vulneratus est pcussus vt sanari no possit. i Quonia no possit id fieri. Consolatio ad id quod fieri no potest suadens id vt velis quod possis prouerbiale k Nihil volo aliud nisi phi. Magis gemitu amatorio q vt rnderet Byrrie dicit quasi magis phi. velit q vita & luce. No ei dixit nulla: sed nihil quod infinitu est. l Tu si hic sis. Hoc gestu scænico melius comendat. na hæc magis spectatoribus q lectoribus scripta sut. hic ergo seipm ondens dicit & hic pnome est. n Sed Particula est hic inceptiua p atq; ecce pāphilum m Age age vt lubet. Aduersus huc no habuit qd loqueret & pmissio reprobantis ea q sentit. o Ipm hunc. Bene quasi auctore & principem. referet etiā ad dignitate. p Orabo. Oramus quæ bona sut. Supplicamus i aduersis malis vel lachrimis. q Amore huic. No studiu aut voluptate. r Narrabo. No peta totu magnifice. s Saltem. Despatis reb⁹ sola petens salute hoc vtimur. t Protrahat. Alii prodat quod in hac pte ide significat hoc e proferat prolatet differat. u Interea fiet aliquid spe. Tale est quale est illud Interea aliqd accidet boni. Sed nihil illu dixisse poeta p seruu ostendit dumodo id aliquid nihil est. x Adeon ad eu. Dicimus & adeo eu sed Donat adeo ad eu dici magis cosuetudine q rone cu alteru ad abundet. x Quidni: Et quid si in vtroq; Idem sensus est. sed superior p ytormam. inferior p simplice explanatione soluitur: z Nihil impetres p ironia dicitur. a Carinu video. No imperite Paphilu priore loqui fecit vt fiducia det Carino loquedi. & Paphilus prior incipit vt ad confessione Carini min⁹ clausa p pudore sit via. b O Optatis hic est. c Spem. Quo recreet a meis curis. d Salute. Si no ducas ea cui⁹ amore depeo: e Auxiliu. Vt saltem protoges nuptiaru tps in aliquot dies. f Consiliu. Quia amans sum: ideo amens & no mei compos. Eleganter consiliu nouissimu posuit quod demens & improbu est quod petit quod si no possit cocedi: vl consiliu expetat ad sananda dementia. Ite in petitionibus fieri solet beneficiu petes vtit ptibus de liberatiuis. g Neq; pol consilii. Apud amante neq; cosilii facultas neq; auxilii: ideo in his duobus ondit sese amatore. h Sed istuc quidna est. Hoc si no adderet locus cofitendi amoris Carini nullus fuisset. i Hodie vxore ducis. Vide mira interrogatione ante cofessione. k Aiunt. De re dicimus que volumus esse falsam. l Si id facis hodie p.m.v Nihil priusq; se moriturū dixit pudenda dictu tus. vn datu est vt ille instantius qreret cam. pl⁹ etia dixit postremu me vides q si dixisset morior Sponsam hic tua amat. Nulla cuctatioe sed facete seruili sermoe paratissime narrat. m Sponsam amat. Callide sponsam. hoc e neq; adhuc vxor tua e neq; aliqd admisit. quia amat tm. n Ehodu. Particula moues attentionem: quia se cōuertit ad Carinu. o Nu qdna a. Hoc interrogat recusande ca p Ah paphile. Artificiose persona expressit nuptias recusantem. q Per amiciciam. id est p beniuolentiam inter me & te mutuam.

r Et amorē.s.meū in eam philomenā quo ita crucior vt mei sit miserendū.
s Priñcipio. Addidit/suffecisset dixisse ne ducas. t Dabo eqdē opam. Plus ille ꝓmisit q̄ȝ ille poscit. & cū ꝓnūciatōe legendū ē.pl⁹ ei ē dabo eq dē opam:q̄ȝ si dixisset non ducam.
u Cordi. Pamphilus interrum/pens verbum sibi non placens repetit inquiens cordi. x Saltem aliquot dies profer. Primo que maiora sunt petit postremo quæ ex his videntur minima & hoc arte.
y Audi nunciam. Correptio impatientis q̄ non sinat audire de exilio.
z Ego Carine. Sententiæ quæ ex pronominibus incipiūt seria semp atq̄ȝ vera promittunt.
a Ego carine neutiq̄ȝ officiū. Sensus hic est non puto inquit hominē liberū qui cum nihil præstet:deberi gratiā sibi poscat.ergo cū tibi nihil prestem nolo mihi gratias agas.non em̄ tui causa fugio:q̄ȝ priusq̄ȝ me peteres magis nolebā ducere quā tu cupis.
b Mereat̄. Mereri est aliquid mercedis ꝓ labore sumere.
c Nuptias effugere ego istas malo. Interposita distictiōe vultuose hoc dicit.hoc ē cū gestu.
d Facite. Fit qd' verū ē fingit̄ falsū iuenit̄ ne temere fiat.Inuenite ergo agite dicit post cogitationem efficite.i.in effectū perducite.Salustius.nā & priusq̄ȝ nuptias consulto & vbi consulueris mature opus facto est.& mire per illa quattuor verba expressit pamphili animū nuptias recusātis:cui quicquid dixerit parum est.
e Qui detur tibi. Qui Donatus queādmodum ponit.
f Sat. Antiqui posuerunt pro sufficit.

suā z pāphli suū tātū circa virginē .i.in primis .s.eā vxorem
r s
te ꝑ amiciciā & amorē obsecro pāphile pricipio:vt ne du
.i.elaborabo ne id fiat ad pr̄em retulit .s.fieri ꝓd pā.
t .i.ego quidē
cas.PAM.dabo eqdē operā.CA.sed si id nō potes aut ti
q.d.dubitas aut times
u nesint nunc cordi x
bi nuptiæ hæ sūt cordi.PAM.qd.(cordi):CA.saltē aliq̄t
ꝓlata ꝓduc .i.ꝑegre me .i.in aliquē rā q̄ȝ exilii locū
differ quousq̄ȝ conferam .s.nuptias y
dies profer:dū ꝓficiscar aliquo ne videā.PAM:Audi nūc
.i.nequaq̄ȝ vns ꝑsonis
z a .i.hoīs ingenui ani
iam carine.ego neutiquā officiū liberi esse hominis puto
.i nihil mercede dignū efficiat .i.ad grām attribui ꝓbat
b asscribi c
cū is nihil mereatur:postulare id gratiæ poni sibi:nuptias
euadere magis .i.assequi .s.mihi
ego istas effugere malo q̄ȝ tu adipiscier.CA.reddidisti a/
carine .s.q̄d verum est
nimū.PAM.nūc si quid potes/aut tu:aut hic byrria:faci
quod falsū ē .i.date opam carine
d .i.excogitate e
te:fingite:inuenite:efficite:q̄ det̄ tibi:ego id agā:mihi q̄
.i.nō .i.sufficiat mihi seruū .i.oportūe
f
ne det.CA.Sat habeo.PAM.Dauū optime video cuius
suasione .i.cōfisus .s byrria es filis,dauo .i.nō dicis aut nūcias afferis nihilo vel non
consilio fretus sū.CA.an tu hercle haud quicq̄ȝ mihi/ni/
nō attinet scari a me cōminātis est z abiicientis seruū a se .s.fugio a te .i.bono animo
si ea q̄ nihil opus sūt sciri:fugin hic.Bi.ego vero ac lubēs

In hac scena VI continet̄ cōsiliū ꝑsonarum:ad quas maxime pertinet argumentū.Et hic est locus in quo (vt fieri solet) fortuna mixta rebus dispositis magnas turbas dat.In cui⁹ pricipio dauus comperta nuptiarū falsitate insolentius exultat querens pamphilum
a Dij boni boni. Ex proximo repetiuit bis Sed tamen alterum in nominatiuo plurali/alte

DAVVS CARINVS PAMPHILVS:
.s.ꝓpter bn̄ficia inhoies a .i.gesto i pectore b reꝑiam
Ii boni/boni quid porto.sed vbi inueniā pā
abstergā auferaȝ
c
philū:vt metū in quo nūc est/adimā/atq̄ȝ ex/

pleā aīm gaudio. CA. Lætus est: nescio qd PAM. Nihil
est nondū hæc rescivit mala. DA. quē ego nūc credo / si
iā audierit sibi patas nuptias. CA. audin tu illū? DA. To
to me oppido exaīatū qrere. Sed vbi qram? aut q̄ nūc pri
mū intēdam? CA. Cessas alloq? DA. ab eo. PAM. Daue
ades. resiste. DA. Quis hō ē: qui me vocat? o pamphile te
ipm qro. Euge carine ambo oportūe: vos volo. PAm. da
ue perij. DA. Quī tu potius hoc audi. PAM. iterij. DA.
Quid timeas / scio. CA. mea quidē hercle in dubio est vi
ta. DA. & quid tu: scio. PAM. Nuptiæ mihi. DA. & id
scio. PAM. hodie. DA. obtundis. tāetsi intelligo. id præ
caues ne ducas tu illā: tu aūt vt ducas. CA. Rē tenes. istuc
ipm. DA. atq; istuc ipm nihil pericli est. me vide. PAM.
Obsecro te: q̄primū hoc me miserum libera metu. DA.
Hem libero: vxorē tibi nō dat iā Chremes. PAM. q̄ scis
DA. Scio tuus pater mō me prærhēdit: ait tibi vxorē dare
sese hodie. Itē alia multa / q̄ nūc nō est narrandi locus: con
tinuo ad te propans / pcurro ad for: vt dicā tibi hæc. Vbi
te nō inuenio ibi: ascendo in quendā excelsū locū / circū
spicio: nusq;: ibi forte huius video byrriā. Rogo: negat vi
disse se te. Mihi molestū. Quid agā / cogito. Redeunti in
terea ex ipa re mihi incidit suspicio. Hem: paululū obso

rum in genitiuo singulari dictum est
b Porto. Non solum corpore sed etiā anio portamus: tam bona q̄ mala.
c Vt metū in quo nunc est adimam Ordine locutus est prius metū adimere sic demum gaudio perfundere. hic ordo etiā in laude seruatur.
d Quē ego credo. Dauus querēs pāphilum neq; videns pgit in sermone incepto ad spectatores.
e Audin tu illū. Carinus alloquēs secreto pāphilū sic inqt an audiret illū Dauū: quō de nuptiis loqtur tanq̄ resciuerit. & ita daui sermo Carini sermōe interruptus est.
f Oppido. Oppidū dicit q̄si opponēs se bello.
g Sed vbi qrā. Nūc in oēs se versat ptes qrens q̄ dirigat cursum.
h Cessas loqui. Hoc dicit pāphilo carinus timēs ne abeat dauus.
i Abeo. Videt q̄si extitisse. deinde q̄si elegisse q̄ pgat. Etiā legit habeo inueni. & abeo vti me rito illi dicat resiste.
k Quis est hō q̄ me v. Dauus in oēs ptes se vertēs hoc dicit. deinde aduertēs pāphilū dicit.
l O pāphile te. Videt anq; cōpleat orōnē.
m Euge. Euge mō interiectio est leticiā mouēs. q.d. exulta. interdū applaudētis est & adulantis. interdū etiā irridētis seu exprobrātis: & pcipue qn̄ geminatur.
n Daue perii. Propriū est dolentis pfestiare adiudicāda q̄ dolēt. Daue: habet nōnullū affectū q̄ addidit daue.
o Quin. Mō pro ymo als cur nō.
p Mea qdē hercle i dubio ē vita. Certa snia est videt carinus plus dixisse perii q̄ pāphilus. sed nō est hoc. plus em̄ pāphilus dixit: nā q̄ viuit nō potuit interiisse. Is aūt q̄ viuit vitā pōt i dubio hre. iō & iurauit hercle & affirmās iusiurandū certe: addidit bene certe q̄si illud iterij falsū sit. ita pāphilus plus fecit peritur se esse dicēdo q̄ carinus interijsse.
q Obtūdis. Obtūdere est trāslatio a fabris q̄ sæpe repetūt tūdendo aliqd malleo. & idē obtundūt & æbetāt. igit obtundis. q.d. caput mihi frangis & aures hebetas tua crebra repetitione.
r Atq; istuc. i. n. p. est. Hoc idē dixerat cū exclamatiōe. qd q̄si vanū cōtēnit.
s Me vide. Vt in glo. interlineali: vel id est me habes vel an lætus sim. & vultus meus id est spē aliquā gestire videat.
t Obsecro te q̄primū. Cū pcibus & tps admiscuit.
u Libera. Bene. Perfecta em̄ securitas liberatio nuncupat.
x Hem. Hec pticula hic demōstrātis factū est q̄si ecce libero te.
y Vxorē tibi non dat. Bene & oratorie in sūma cœpit cuius ptes multis dicent.
z Iam. Bene. qd si nō dixisset intellligeret pāphilus postea Chremetē filiā suā daturū. sed addito iā plena securitas est. iā em̄ renūciatio ppetuitatis est. q.d. neq; iā dat nec post ea daturus est.
a Scio. Preparatio ē auditoris ad eā narrationē q̄ ondit argnmēta falsarū nuptiar.
b Prærhendit. Pro prendit addita aspiracōe gemiat sillabā.
c Ait. Proprie & bene / q̄a cōtēnenda dicunt.
d Tibi vxorē dare sese hodie coiectura facit ex malis q̄ pcesserūt. & hic dicit cur primo crediderit veras dicturus deinde cur falsas.
e Itē alia multa &c. bene distulit narrationem ne audiret carinus & byrria dolos strueret aduersus vigilantissimū se nē. & hæc est comoda narratio a ncc̄ariis tantū minas autē senis ptermisit ne corrūperet bōa quæ

nūciabat ne pamphilū & carinū de spe deijciat.
f Properans. Percurro dixit vt cōtinuationem cursus ondēret.
g Vbi te nō iuenio ibi. A sūmo ad infimū diuisiōes: qbus dicta & facta cōtinent: sub quor genere suut spēs nō dictorū nō factor cū consideratione rer psonarūq;.
h Forte huius video byrriā. Et recte. dixerat em̄ byrria prius apud forū mō e dauo audiui.
i Rogo negat. Mira breuitas & imitāda.
k Paululū obsonii &c. Mire & moraliter ex his em̄ q̄ facta nō sunt dicit q̄ fecisse deberet obsoniū qd grece obsonion dicit q̄cquid in comedēdo addit. vino & pani a

q̃ obſono as are neutrũ: & obſonor aris depo⸗nẽs. k Quorſũ iã: nã ſillabica adiectio ẽ ad ſi. gnificationẽ nihil efficiẽs. l Egomet cõtinuo Bene cõtinuo vt ſi ab vtroq; hoc fieret vera erat ſuſpicio. m Chremetẽ. Vel chremẽ dici⸗mus indifferẽter. n Iã id gaudeo. conſentientẽ filiũ excitat ad gaudiũ leticia ſua. o Ma⸗neo. vt tp̄is fiat dilatio. p Interea q̃z loci q̃z t. habet ſignificantiã. q Matronã quidẽ dicũt eã eſſe q̃ pepit q̄ mater ſit. quidã aũt locupletiorẽ feminã matronam appellãt Feſtus matronas appellat q̄bus ſtolas hñdi ius erat. r Signũ pro argumento. s Nõ videnť hec cõue⸗nire. A ſeq̄ntibus argumentũ. t Nõ toppinor. Ille opinionẽ accõmodat tm̃. hic multũ attribuit cõiecturis. & qm̃ argumẽta ſunt & cõiecturæ opinionẽ dixit. nã cõtra opinionẽ certa res eſt. q̃ aũt opinamur putamus q̃ putamus incerta ſunt. u Chremi. Quia chremes chre⸗metis & chremi facit genitiuũ. x Piſciculos minutos. Sufficeret diminutiue piſciculos dixiſſe: qđ ſic minutos dixit. y Emptos obolo Preciũ addit obulo qđ eſt vltima numoꝝ ſignificatio. & bñ. Sũt em̃ genera piſciũ minutorũ q̃ magno veneãt p̄cio. Hic ergo etiã de p̄cio viliſſimos piſces ſignificãt. & q̄ dixit ſic minutos nõ oı̄bus. z In cenã. Dixit vt obſonationis oñderet cãm quã ſup̄ gñaliter ſignificauit: dicẽdo paululũ obſonij hic ſpẽaliter dixit. a Se⸗ni. Cuius ẽ maior cura domi. b Ridiculũ caput. Pro toto hoı̄e ponit. nemo em̃ ore cõtempto ex aliis mẽbris hoı̄em velit ſignificare. & ẽ ſynodochẽ tropus q̃ſi uecesse ſit oñdit vitioſum hoc eſſe in q̃ altero ſublato nõ neceſſario altero relinqť. Et his dictis dauus artificioſe laborat vt ſi fieri poſſit Carino propriis laborbus p̄mereat vxorẽ. & eã ad hoc plurimũ excitat. vt etiã adiuueť negociũ pãphili p̄ hoc dũ ille ſibi p̄uidet. d Ambis magnarũ rerum deſideriũ & appetitus ambitio dicitur. e Vale. Cõfirmata re a factis & a perſonis deliberatiua naſcitur.

.i.ip̄e more vetuſto .i.meſt⁹ ex abrupto ⁊ iſpirato .ſ.in dicere .i.nõ ſũt veriſimiles

nij: ipſus triſtis erat de improuiſo: nuptitæ non coherent.

.i.ad quẽ finẽ ſ.dicis k .ſ.vbi l .ſ.dico.i.ptin⁹ m .ſ.vado hoc ẽ me offero ad ci⁹ domũ

PAM. quorſũ nã iſtuc. DA. egomet continuo ad Chre

.i.illuc .i.hoı̄m vacuitates ⁊ carentia rũc p̄pter

metẽ cũ illo aduenio: ſolitudo añ oſtiũ: iã id gaudeo. CA.

p̄nſequere n

Recte dicis. PAM. perge. DA. maneo. interea ĩtroire ne⸗

o p q̄ ſi intus erant .i.mulierem .i.in domibus chremẽ.

minẽ video / exire neminẽ / matronã nullã in ædibus ni⸗

q p̄ ornat⁹ p̄ tumult⁹ adiui .i.in domũ

hil ornati: nihil tumulti. acceſſi intro aſpexi. PAM. Scio:

r .ſ.qđ tu dicis no mihi datũ iri philo. q.d. hec ſigna ſunt a nuptiis aliena

magnũ ſignũ. DA. Nõ videnť cõueĩre hæc nuptijs. Pã.

s .i.in ea ſum opinione .i.intelligis

Nõ opinor. DA. opinor: narras: non recte accipis: certa

t u p̄e ea itaq; nõ ẽ opinãdũ .i.ſeruũ chre .i.p̄terea .i.caſu inueni .i.chremetis .i.diſcedẽs

res eſt. & pueꝝ cõueni Chremi inde abiẽs / olera & piſci⸗

x .i.inuſũ .i.p̄pter cene y ſenẽ; cuius maior ⁊ ẽ cura domi z a

culos ferre emptoſ obolo in cænã ſeni. CA. liberatus ſum

ĩduſtria .i.nõ ſũ q̃ adhuc cura cõfectus .i.cur ita null⁹ es p̄fecto

hodie. daue tua op̄a. DA. ac nullus q̄dẽ CA. q̄d ita: Nẽpe

philo. q.d. valde, hõ ridiculus es

huic illã p̄rſus nõ dat DA. Ridiculũ caput: q̃ſi neceſſe ſit

b c

ſi huic non dat: te illã vxorẽ ducere. niſi vides / niſi ſenis a⸗

.ſ.chremetis .i.appetis q̃ nõ ſequeris d

micos ores: ambis. CA. bñ mones: ibo tametſi herde ſepe

cotinũ .i.decepit me

me iã mea ſpes hic fruſtrata eſt. Vale.

e

PAMPHILVS DAVVS

Vid igit̃ sibi vult pater. cur simulat. DA. ego dicã tibi. si id succenseat / nũc q̃a nõ dat tibi vxorẽ Chremes / ipsus sibi eẽ iiurius videat̃ neq; id iiuria. priusq̃ tuum vt sese hẽat aĩm ad nuptias p̃spexerit. sed si tu negaris ducere: ibi culpã in te trãfferet oẽm. tũ illæ turbæ fiẽt. PÃ. Quid vis patiar. DA. pater ẽ pãphile / difficile est ei verba dare: tũ hæc sola ẽ mulier. dictũ / aut: factũ. iuenerit aliq̃ cãm: q̃obre eijciat oppido. PÃ. Eijciat. DA. Et cito. PAM. Cedo igit q̃d faciã daue. DA. dic te ducturũ. PAM. Hẽ. DA. q̃d ẽ? PAM. ego ne dicã. DA. cur nõ? PAM. nũq̃ faciã. DA. ne nega. PAM. suadere noli hoc. DA. ex ea re q̃d fiat vde. PAM. vt ab illa excludar: hac cõcludar. DA. nõ ita ẽ: nẽpe hoc sic eẽ opior dicturũ: patrẽ: ducas volo vxorem hodie. tu (ducã) inq̃es cedo: q̃d obiurgabit tecũ. hic reddes oĩa (q̃ nũc sũt certa ei cõsilia) icerta vt fiẽt: sine oĩ periculo. nã hoc haud dubiũ est q̃n Chremes tibi nõ det gnatã: nec tu ea cã minueris: hæc q̃ facis: ne is mutet suã sñiam patri die velle te vt cũ velit iure tibi irasci neq̃at. nã q̃d tu sp̃as, p̃pulsabo facile: vxorẽ his moribus dabit nemo inueniet inopẽ / potius q̃ te te corrũpi sinat. Sed si te equo aĩo ferre accipiet: negligentẽ feceris: alia ociosus q̃ret: interea aliq̃d accidarit boni. PAM. Itan credis. DA. Haud dubiũ id quidẽ est. PAM. Vide quo me inducas. Da. Quin tace. PAM. dicã: puerũ aũt ne recidat mihi esse ex illa / cautio ẽ: nã pollicitus sũ suscepturũ. DA. O facinus audax. PAM. hãc fidem sibi me obsecrauit (qui sciret se nõ desertum) vt darẽ. DA. curabit. Sed pater adest caue: te tristẽ eẽ sentiat.

In hac scena VII. cõtinet̃ deliberatio daui & pãphili. & q̃d pãphilus dixit. a Quid igit̃? Stomachose dixit. q. d. esto illd' falsas eẽ nuptias. q̃d igit̃? b Succẽseat. Succẽdi est subtus & latẽter ira incẽdi & nõ se talẽ oñdere. c Neq; id iniuria. Neq; adeo iniustus sibi videbit̃ vt se iniusticiæ ipse condemnet. d Perspexerit. Perspicere ẽ ad plenũ & p̃fecte aliq̃d videre. e Quid vis patiar. q̃duis id ẽ q̃plibet dũ culpa ĩ me nõ trãfferat̃. & turbas p̃ris nõ audiã. vel vt alii volũt. q̃d. i. quã rẽ vis .s. vt patiar. f Pater ẽ pãphile. Hoc vultuo se p̃nũciãdũ ẽ & mire p̃r dixit vt ipsius noĩe haberet auctem: & veluti dormitantẽ & oblitũ potestatis p̃rne his rebus excitat. g Verba dare vbi alii hñt resistere. i. cõtradicere. h Sola est mr̃. Sine defẽsorib' p̃priis sine auxilio & p hoc deserta. et mr̃ dixit cui p̃ua ĩest defendẽdi vis. i Dictũ aut factũ in. Prouerbiũ celeritatis ẽ: q̃d' sæpe in ore p̃pl̃i ẽ. k Inuenerit. Cõiũctiuus p ĩdicatiuo ponit̃. l Eiiciat. Pãphilus admirat̃ & stupet hoc dicit. m Et cito. Tẽpus celeritatis illi admirãti etiã affert & Priora p hoc cõfirmat n Dic te ducturũ. Pronũcia: dic q̃si rẽ facilẽ & nullius p̃iudicii. Dic te ducturũ. hoc ẽ q̃d' ab itro nitebat̃ o Cur nõ? Interrogat sed facilitatẽ rei oñdit. p Nũq; faciã. Nũq; plus habet negatõis q̃ nõ. q Vt ab il. excl. hac con. mire hãc cũ p̃noie significat dicẽs ab illa. illic nec sexũ seruauit ne vxor eẽ videat̃, & ex ferarũ trãslatiõe cõcludar dixit. r Sic opior. Cõiectura atq; diuiatio an hac vl' illud vẽturũ sit. s Cedo. Singulariter tm̃ cetera plural'r. t Hic reddes oia. Hic aduerbiũ loci nõ ẽ sed t̃pis. u Nec tu ea cã. q̃a p̃misisti te eẽ ducturũ x Nec is m. Hoc ẽ q̃d' sup̃ Id mutauit: q̃m me imutatũ videt. Mutẽ suã sñiam ad cõsiliũ reddit & cõiũgit euẽtũ. y Irasci neq̃at Es ei securus q̃ chremes nõ sit datur' filiã suã. p̃uifacit itã p̃ris vt neget vxorẽ ducere: vtpote fiet' neminẽ sibi aliũ cõmissurũ cõiugẽ. z Nã q̃d' tu sp̃as. Sũt q sp̃as p timeas hẽant. a Propulsabo. Hoc ẽ cãm ĩanẽ eẽ mõstrabo, & elegãter p id q̃d' ẽ repellam b Acciderit zc. Pro bono & adhuc & apud veteres freq̃ntatũ. c Haud dubiũ id q̃dem. Plus itulit q̃ iterrogatus sit. d Vide q̃ me in. In eadẽ trãslatõe p̃mansit ferarũ s. q̃a supius dixit hac cõcludar bõa œconomia vt mox iuste succẽseat pãphilus dauo. e Qui tace. Nõ tacere securũ eẽ dicit̃. & iõ ille vt cõsentire dicẽti tacẽs videret̃ ait (dicã) vt scias illũ nõ silentiũ sed securitatẽ impasse. f Pauperũ aũt ne reciscat videtur hoc illi cõtrariũ esse q̃d' dixit q̃cq̃d pepisset decreuerũt tollere sic. ergo soluit̃ q̃d' ibi seruus cũ stomacho dixit. Hic tñ pãphilũ verecũde locutũ accepimus. g Pollicitus sũ. Promissio & sollicitatio eãdẽ vi hñt. sed pollicitatio ẽ maior ʒ asseueratiõis. h Curabit. Nõ curabo sed imp̃sonal'r cũ difficltate q̃d' q̃si arduũ et graue oñdit

Inhac scena IX nodū iniecit errorꝫ fabulæ & piculū comicū facit etiā executionē cōsiliorꝫ. a Reuiso qd agāt. Auribus opus ē & tamen reuiso dicit b Quid cōsilii captēt. Prudētia & sagacitate: & qđ sup̄ dixit nō penituit idē repetere. obserues filiū qd agat cū illo: qd cōsili captet. qđ em̄ prudēter dictū fuerit non piget repetere. c Hic nūc nō.d. Nō dixit senex aut pr̄. sed hic cū odio. qm̄ ai aduerso loquit̄. d Orōnis. Vt hn̄t aliq. & hoc dixit: qđ quasi ad plenū cogitari potuisset. Nota hic dauus inducit terrorē nā terror obiurgaturi pr̄is hortatō ē ad pmittēdū pāphilo qđ iubet̄. e Differat q̄si i diuersū ferat. f Proin tu fac a.t.s. id ē ne amore a cōsilio suo alienet̄ pāphilus. g Mō vt. mō p nō vel cape vt p q̄liter. h Cōmutaturꝫ. Cōmutare est pro cis dictis mala igere te. hoc est iracōdia in mala compelli.

SyMO DAVVS PAMPHILVS:

.i.redeo ad videndū .i. ...icant loquant̄ quod ɔsilium meant b

a Euiso qd agāt: aut qd captēt consilij. DA. hic

a muniturs rōne c

nūc nō dubitat: qn te ductur ꝫ neges. venit meditatus: ali

.i. ex aliq̄ d viā modū deserto solitario. .i. credit .i. excogitasse e .s. rōne .i. turpet dissipet f pinde ea ppter

cūde ex solo loco rōnē spat iuenisse se: q̄ differat te. Proin

labora .i. pparatus ad videndū g non .s. apud me esse

tu fac apud te sies. PAM. mō vt possim daue. DA. crede

dico h altricaturum

inquā hoc mihi Pāphile / nūq̄ hodie tecū cōmutaturum

iurgii philomenam

patrem vnū esse verbum: si te dices ducere.

BYRRIA DAVVS SIMO PAMPHILVS.

.i.dn̄s carin⁹ .i.postpositis .i.nego
a posthabitis tiis
Erus me relictis rebus oibus: iussit Pāphilum
.i.aīaduertere ocl'is .s.in die ɔstitutis:
b menteq; custodire
hodie obseruare: vt qd faceret de nuptijs scirē:
.s. post q.d. eū venientē oculis lustro obseruo. pā. certe pn̄te seu coram
Id ꝓpterea nūc hūc veniētē sequor: ip̄m adeo p̄sto video
qd iussus s sū .i.dauū z .i.aduenire ɔdolentis
c .i.factā pāphilū vel ꝓpe esse
cū Dauo hoc agā. Sy. vtrūq; adesse video. DA. Hem ser:
custodi teip̄m d .i.pter spē inopinato
ua. Sy. Pāphile. DA. q̄si de īprouiso respice ad eū. PAM
rn̄sio pamphili .i.recte rn̄disti .s.pri⁹ apd̄ foꝝ
Hem pater. DA. Probe. Sy. hodie vxorē ducas vt dixi vo
e pam. ernon
lo. BIR. Nūc nostræ timeo ꝑti. qd hic rn̄deat. PAM. ne:
r.in hoc negocio f ī alus .i.in aliq̄ loco g h
q; istic/ neq; alibi tibi vsq; erit in me mora. ByR. Hē. DA
.i.obticuit i .i.s.tibi honestū est k
obmutuit. ByR. qd dixit. Sy. facis vt te decet: cū istuc qd'
.i.iuste volo pro ipetrē beniuolētia veraꝝ ve
.i.obtineo ridicus
postulo /ipetro cū gratia. DA. sum verus? ByR. herus (q;
q̄rū possū intelli .i.a m̄rimonio vade in domū .i.sis paratus cū opus
gere verbis audies l ac nuptiis sit)
tū audio) ab vxore excidit. Sy. I nūc intro: ne in mora cū o:
.i.sis .s.itro aliqua .i.verū m
pus sit sies. PAM. Eo. ByR. nll'a ne in re eē cuiq; hoim fi
veritatē .i.puerbiū vel sn̄ia .i.cōiter
ɔstantiā est verum
dē: veꝝ illud verbū est: vulgo qd' dici solet. Oēs sibi eē me
peligere n philo. .i.honesta pulchritudine
lius malle: q; alteri. Ego illā vidi virginē forma bona / me
vidisse sū memor .i.q̄ re .i.q; pāphil⁹ philo. .i.p nocte: certius
o .i.min⁹ iniqu⁹
mini videre q̄ æqor sū pāphilo: si se illā in somnis / q; illū
.i.referā illi
āplecti maluit. Renūciabo: vt ꝑ hoc malo mihi det malū.

In hac scena x Vide q; mire cū oēs res consulto cōsilio simul agere videant. tn̄ oēs reꝝ exitus inopinato ludificāt. Ad hoc venit Byrria vt in merore consulet Carinū. In hac scæna q̄tuor ꝑsonæ sine replicatiōe intellectus loquūtur a Herus me relictis rebus. Imponūtur manus rebus cū ꝑficit id qd' cepit. Relinquūtur vero res cū impfecte dimittunt. b Obseruare. Obseruatio duplex est vel captiōis vel obsequii. Captiōis cū damus opam vt aliquē dephendamus in aliq̄ negocio. Obsequii cū videlicet accurate aīaduertimus & intētos tenemus oclos in eū cui plene obseq cupimus. c Hoc agā. In gestu est figura corꝑis obseruātis quid agatur. d Quasi de improuiso respice ad eū. iterest ei⁹ q repēte aspexerit: nā videbit nihil dolose locuturus vt respexit ad vrbē q̄si dixit de improuiso respice ad eū. s. ne meditata intelligat habuisse consilia. e Volo. Volo & nolo minus impiose & supbe dictiōes sūt. f Neq; istuc neq; a. Ibi ꝑnūciant aduerbia loci ꝑ rebus & negotiis q in locis fiūt: p̄ter vsq; qd' ꝓprietatē suā seruat. g In me mora. Recusantis ē magꝭ q; volētis cōsensio ea segnis & tepida si bn̄ cōsideres. h Hem. Perculsus hoc dicto Byrria interiectōe magis q; verbo exclamauit. i Quid dixit. Nota Byrrie ꝑsonā q̄rtā sed nō ad mixtā. k Cū istuc qd' postulo. Nimis obseqūeter locutus est pater & postulo ꝑ iubeo & impetro ꝑ extorqueo Postulo iuste volo. petimus em̄ q̄ p̄cario. Poscimus impiose postulamus iure. l Ab vxore excidit. Excidere spe dicunt q̄ leuati aīo a sūmo ad inferiora labunt. m Nulla ne in re esse cuiq; hoim fidē. Nō in nullis terrꝭ sed ne in terris neq; in ꝑsona vt Vir: Nusq; tuta fides. n Ego illā vidi virginē forma bona t Recte bona: ne illa forma lasciuiæ potius irritamentū eēt q; castimonie ornamentū. vbi poeta corrigit ꝑ Byrrie ꝑsonā qd' a pāphilo dictū fuerat. aliqd alunt monstri cū dicat se eā vidisse bona forma. o Memini videre. Potest etiā sic itelligi nūc adhuc eā mihi videre videor. vel ut dictū est p̄sens ponit pro p̄terito. Etiā quia memini p̄teriti vox est cui p̄teritū infinitiui nō sæpe inueitur iunctum fortassis ea causa videre dicere maluit q; vidisse.

DAVVS SIMo.

symo .i.aio conuenticiā gestare

Ic nunc me credit aliquam sibi fallaciā por-

remāsisse causa dicit

a b

tare & ea me hic restitisse gratia. Sy. qd dauus narrat: DA

.i.ita .i.aliqd.s.vt prius oino

k d

Aeq̄ qcq̄ nūc quidē. Sy. nihil ne: Hem. DA. nihil pror-

.i.sed vt scz aliqd narrares .i.ɔtra opionē pris

e f

sus. Sy. atq̄ expectabā quidē. DA. Preter spē euenit huic

.i.pcipio talis rñsio filii q̄si male tractat potens es

g h symonem senē

sentio. hoc male habet virꝝ. Sy potis ne mihi verꝝ dicere.

.s.est q̄ dicere verꝝ pam. inuise displi nōnihil siue aliqꝫtulū

i cētes k

DA. nihil facilius. Sy. nū illi moleste qppiā he sūt nuptie

pegrine alienigene .i.cōuersatione .i.sūt moleste

l gly. m n

ppter huiusce hospite cōsuetudinē. DA. nihil hercle: aut

certe .i.spacii duoꝝ .i.triū dierū .i.ɔturbatio .i.nosti ne postea

o dierum p

si adeo bidui ē aut tridui hæc sollicitudo. nostin: deinde

.i.desistet pam. amorē q retractauit rōne cōsilio r

desinet. Etenī ipsus secū eam rē recta reputauit uia. Si lau

ei. dū pmisit .r̄perte imatura nuptiis .i.amori opaꝫ dedit .i.secreto

s t .i.passa est ptulit .i.deinde u

do. DA. dū licitū est ei / dūqꝫ ætas tulit amauit. tū id clam

puidit id .s.amare .i.honestū ē viro forti

qō sequit

cauit: ne unqꝫ infamiæ ea res sibi esset: ut uirū fortē decet:

x relicta amasia y applicuit z q̄si nō ad plenū tristꝫ

nūc uxore opus ē / aīm ad uxorē appulit. Si. Subtristis ui

s.est tristis .i.nuptias aliquid

sus ē eē aliquantulū mihi. DA. nihil ppter hanc rē. sed est

ppter iure irascat .i.graue vir dedecēs

a b c

qd' succenseat tibi. Si. qdnā ē. DA. puerile ē. Si. qd. DA.

ꝛmo .s.ac si fecisset pue vel tenaciter .i.ipēsas

d

nihil ē. Si qn. dic qd ē: DA. ait te nimiū parce facere sūptū

.s.ait verū .s.ait facere pam. .i.vix cōpauit obsonia

Si. Me ne. DA. Te. Vix (inqt) dragmis ē obsonatus decē

inuitabo

nō filio videt vxorē dare. quē (inqt) vocabo ad cænā meo

.s.etate .i.dignitate prici qō pōt a me dici in absentia pā.q.d. .i.etiā

pauissimū non dicerem in conspectu eius e

rū equaliū potissimū nūc: & qd dicēdū hic siet / tu quoqꝫ

.i.tenaciter ꝛ tenuiter q: pparce ꝛ .i.sollicitaui

sumptū facis f nimium g h irritaui eum

pparce nimiū: nō laudo. Si. Tace. DA. Cōmoui. Si. Ego

mee ptes sūt

non tue i

istæc recte ut fiāt videro. Quidnam hoc rei ē: qd hic uult

.i.astutia inueterat⁹ .i.si promissa nō cōpleuerit pam .i.origo

ꝛ callidus

ueterator sibi: nā si hic mali ē qcq̄ (hē) illic ē huic rei caput.

In hac scena. XI. dolos cō-tinet vtriusqꝫ psone daui & symōis qbus vtraqꝫ capit. & capit miro mō Dauus ita videt loq vt null⁹ spectator audiat: sed hoc ait vt velit audiri a sene. a Grā. Grā veteres pro cā ponebāt. b Quid dauus narrat. Videt ibi blādius locut⁹ eē. c Eque qcq̄ nūc qdē. q.d. narro nūc te alloquēs plus q̄ narrabā cū tu iterrogasti: q rñsio equalet nihil. d Nihil ne hem. Hem interiectio irati aduersus eū q p se negat aliqd dixisse simul qd sic æque qcq̄ nūc qdē senex explicādū dat. e Nihil prsus. Dicit in q nulla ē ambiguitas. & est cōfirmatio negātis. Atq̄ expectabā qdā. Expectamus tā bona q̄ mala. speramus bona. f Preter spē. Preter p contra vt pter ætatē tuā. g Hoc male habet. Alloqtur spectatores de symone in tertia psona vt ipse nō audiat h Virū. Ironicos defessū senē mō ioculariter dixit. vtrꝫ ad vitupationē cū ironia. ad laudē mō sumit ironia. i Nihil facilius. s.est dicēdū q̄ veritas. qa rō naturaliter ad optia depcat. & iō ad verꝫ qd' & vnū est. & dicere verū habet se cōtraria trāslatiōe vt sagitare ad metā vbi difficulter meta tāgēda ē: mōi aūt errādi infiniti sūt. iō errare facile. k Moleste qppiā. Quippiā significationē habet minie rei. l Huiusce hospite. Hæc oia p nomibus bñ mollita sūt & nō atrocia sūt si cū suis noib⁹ nuda ponant. m Hospitæ nō meretricis. n Cōsuetudinē. Nō amorē dixit. ita oia extenuat vt dauus audeat cōfiteri. o Aut si adeo bidui. Bene aie si qa si sibi oino negaret cur igitur tristis ē ille diceret p Nostin deinde desinet In significatione multoꝝ q cōpēdio facimus nostin dicimus. q Reputauit. Putare purgare ē. pñ & arbores & vites putare dicimus. r Laudo. Senex inducit & credit. s Dū licitū est ei. Et mire vtit verbis senis. ne eñ sup dixit dū tps ad eā rē tulit siui aīm vt expleret suum. t Tulit. Duo significat: attulit & abstulit / passus ē & ptulit u Tū id clam cauit Bene clā: qa nūc liqdo apparet & pāphilū voluntatē ppositūqꝫ mutasse. x Nūc vxore opus est. q̄si denūciatiōe qdā necessitatis seni iposite. y Appulit. Bñ appulit. qa ab iactatiōe fluctuum marini ęstus: has ei tēpestates. Habet amor q̄s oēs deseruit relicta amica & ad litus. hoc est ad vxorē q̄si mrimonio qetior potiri potuit applicuit. z Sub tristis visus ē. Mire seruatū est in adolescēte libero & amatore ne eēt versipellis vultū & oino celaret tristiciā. ideo senex dixit Sub tristis visus ē qd' sub tpamentū ē plene pronūciatōis vt cōfessionē eliceret / itaqꝫ nec ad plenū tristis fiat. qa dixit occultāda res erat nec gaudiū fuerat: qa ingeniū & amatiōis nccitas in tristiciā retraxit. a Sed ē qd' succēseat tibi. Qd' ille a sumo ad imū opposuit hic cause deriuatione opposuit. b Succēsere potioris ē. & i re graui & iusta cū rōe irasci c Puerile ē. Apparet dauū nūc q̄rere qd rñdeat et ad quā cām deriuet auersa suspitiōe tristiciæ pāphili quā animaduertit senex. d Nihil ē. Vtrū magis iō suspēdit vt senex audire desideret: an qa nec dū cōmētus ē cām cōtra rependendā ppositioni senis. Et videt iuenire nō posse. e Tu q̄qꝫ p pce nimiū. Bene q̄qꝫ. q̄si dicat cū ille peccet q̄ pueriliter succenseat: tu q̄qꝫ peccas pparce nimiū faciendo sumptū. f Perparce nimiū. Vnū sufficeret nimiā vitupationē inducūt. p eñ & nimiū vitupatio est g Nō laudo. Magna moderatōe dixit / poti⁹ q̄ rephendo vl' vitupo. h Cōmoui. Ideo qa argumēta dixit senis q̄bus pdit nō esse veras nuptias. & hoc vt spectator nō senex audiat. i. Quidnā hoc rei est verba sūt secū cogitatis senis de his q̄ nūc locutus est dauus aut de aduentu mulieꝝ q̄ in scænā veniāt. k Veterator est vetus in astutia & q vna re callidus. l Caput. Caput est origo & sūma vniuscuiusqꝫ rei. Vir: O lacii caput hoꝝ & causa malorum.

Tertius actus MI Sy. DA. LES. GLy.

iusiurandū est .i.fidē seruantē
Ta pol q̄dē res ē vt dixti lesbia / fidelē haud fer
.i.nō fa .i.īueniat aliqs .i.ex pte andrie|
ale vel īuenire possit b
me mulieri īuenias virꝝ. Sy. Ab andria ē ancil
.i.dicit c d
la hæc q̄d narret. Da. ita ē. Mi. sed Pāphilus (q̄d dicit) Mi.
q.d. qō ꝑmi erat ratificaui .s.symo misis
.i.cōfirmauit ꝑmissionē e f ne audire possit
firmauit fidē. Sy. hem. DA. vtinā aut hic surdus: aut hæc
ne possit dicere g siue masculū siue feminā .i.educari h
muta facta sit. Mi. nā q̄d pepisset: iussit tolli. Sy. o iupiter
q.d. periisti male tecū aget .i.si certe .i.loquit bonā naturaꝫ
q̄d ego audio: actū ē: si q̄dē hæc vera ꝓdicat. LES. Bonū
refers .s.narro in ꝓ ingeniū
īgeniū narras adolescētis. Mi. optimū: sed seq̄re me intro
.i.adsis satis gly. .s.te
tēpestiue
ne in mora illi sies: cū opus sit. LES. Seq̄r. DA. q̄d reme
.s.rei est .i.tantū .s.pam.
k l m
diū nūc huic malo īueniā: Si. q̄d hoc: adeo ē demēs ex pe
meretrice .s.factū filii post multū tpis ꝑcepi fallacia
.s. vt suscipiat filiū vel aliq̄d tale n
regrina: iā scio. ah vix tandē sensi stolidus. DA. q̄d hic se
q̄si ex multis fallaciis .s.dauo gly.
q̄s pauerat
sisse se ait. Sy. hæc primū affert iā mihi ab hoc fallacia: hāc
.i.q̄re .s.a dādasi .i.deflectent sic dicta
.i. vt lis sua o
simulāt parere / q̄ Chremetē absterreant. GLy. iuno / luci
.i.opitulare. parientē .i.ꝑ sacra rogo irridenter
partui .i.custodi p q
na fer opē serua me obsecro. Si. hui tā cito. ridiculū. postq̄
.i.stantē eiulare ꝛ iunonis auxi .i.oportune digesta
liū iploiare festinat .i.satis
ān ostiū me audiuit stare / appropat. nō sat cōmode diui
.i.ꝑ tpa .s.fiūt .i.a te .i.nunq̄ es oblitus
r s
sa sūt tpibus Daue hęc tibi. DA. mihin: Nū immemor

In hac scena XII. nouo modo cessante dauo fallit Simo ꝑ nimiā sagacitatē suā. Simul in hac scena agit poeta vt ad nuptias faciēdas magis accēdat Symo: & q̄dā industria agit velut casu eueniūt: vt nūc suspicio senis. In multis em̄ œconomia comicorꝝ poetarū sic se habet vt casu putet spectator venisse q̄d cōsilio scriptorꝝ factū sit. a Fidelem Potius q̄ fidū q̄d honestius dixisset. b Ab andria ē hæc ancilla. i. andrie fauet. Cū ei dicimus ab illo ē hoc significamus illi faueo illi accōmodo suffragiū. c Sed hic pam. Semp. sed contrarię significatiōis est ita ibi. nā supius dixit fidelē haud ferme mulieri inuenias virum. sed noster pamphilus fidelis ꝛc. Et bene hic vt ostendat de illo fuisse sermonem. d Quid dicit. Audito noīe pāphili pater intercipit loqui incipiēs neq̄ tū alloq̄tur mysidem sed dauū. e Hem. Interiectio est: verba accipiētis & admirantis. f Vtinā. aut hic surdus ꝛc. Comicæ & facete & ē sylepsis ꝑ genera: g Nam. Pendet ex eo q̄ dixit firmauit fidē. ponit em̄ rōnē huius. h O iupiter quid ꝛc. Bene: rursū pater adducitur ad desperationem Misidis verbis i Actū. In summa rerꝝ despatione ponit actū est. q. d. periisti male tecū aget. Est aūt illd̕ dictū a iure ciuili deductū in quo cauet ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petū. Actū igit de te est nisi ꝓuides sic ipē in phormione. Actū em̄ aiūt ne agas. k Quid hoc. Senex secū loq̄tur. l Adeon est demens. Demens est qui amore captus est. seq̄tur em̄ quo ducit voluptas non quidē sui corpis cōpos. m Ex ꝑegrina ꝑ aposiopesim acta cogitanti: reliquū sic ꝓnunciat quasi repertū cōsilio. & bene adeō. quia demens est quod amat. Mulieres em̄ peregrinæ inhonestæ ac meretrices habebātur n Vix tādem sensi stolidus. Pulcro colore inducto poeta ōndit nō minus falli suspiciosū q̄ q stultus est. huic em̄ veritas fallacia videt dū nimis astutus est & perspicax. & hoc est quod ab euētu fingit poeta. non em̄ in dauo est sic errare nunc seuē Translatio pulcherrima. Vix tandem sensi stolidus. Quinq̄ sunt sensus quos cōes habemus cum beluis quorꝝ duos visum & auditum magis nos sensibiles habemus q̄ pecora. Vnde Cicero. Non solum etiam videam sed etiā audiam pleneq̄ sentiā quasi ad tactū retulit quo etiā pecora impelluntur ad sensum. Duabus ergo rebus scimus: aut ratione aut sensu: q̄bus maxie ꝓstam⁹ ceteris aīalib⁹ er senex se nō sensit aut rōe sesisse: sed veluti calcarib⁹ & stimulis pūctū ait Stolidus ille est qui proxime accedit ad naturā sensumq̄ pecudum. o Iuno lucina. Lucina a beo q̄ in lucē producat. & gemina vota sunt vt partus & pariens seruetur. nam fer opē propter partum. serua me propter parientē dicit p Hui tam cito. Cito vt fœlicitatem ꝑartus ostendat citam & incredibilem. Tam cito ad reprehensionem.
q Ridiculū. Ad irrisionē & inspice ridiculū si sit aduerbiū an nomē vt sit vide hominē ridiculū. Sed aduerbiū est magis. videt tū non inepte nomē neutri generis subītelligēdo caput vel aliud. r Michin. Adhuc dauus nō ꝑcipit. & bn̄ q̄si dicat. cū ille loq̄tur ille agat mihin q̄si nū intelligens q̄d loq̄tur senex. s Nū imemor es discipuli: Dauus mg̃ri nomē est

eũem sup mgr̃m fecit. Tũ si qs mgr̃m ꝛc. Pamphilus discipulus. t Ego qd narras nescio. Ita rñdet dauus seni tã qȝ nõ intelligat qd loquat̃ u Adortus esset. Adoriri dicit̃ q ex insidiis repente inuadit dictũ ab eo corpa aggredientiũ ex urgãt subito: atqȝ increscãt. & oĩa hæc ex maris tranquillitate dicta sunt methaphoricos in portu nauigo.

pãph ilicõ has fal cias iltruis — quasi fallacia sit dicas e — hic nẽ hoc ẽ vez sihic dauus

es discipuli. DA. Quid narras nescio. Sy. Hiccine / me si

improuisũ — .i. vere celebrãdis u aggressus — iocos

impatum in veris nuptiis adortus esset: quos mihi ludos

.i. obiiceret re torq̃ret in me — pam. .i. in piculũ ꝛ pniciem .iagit laborat .s. res i nuptiis — .i. tuto res meas ago

redderet. Nunc huius periculo fit: ego in portu nauigo.

In hac scena. XIII. spectã qȝ scite expssa sit cõsuetudo medici vel medice egredientis de domo egri. nã veniẽs lesbia de negotiis eius loqtur abiens de morbo. a Adhuc Veteres scribebãt adhuc qñ incerti futurarũ rerũ ex psentibus rebus firma intimabãt qd est gen⁹ certissime pmissionis & caute. Itẽ medicina aut in rõne / aut in cõsuetudine / aut in exemplis. b Assolent. cõsuetudinis. c Oportent rõnis. d Nũc primũ fac istec vt lauet. Et ego intellexi Do. aliq hñt ista alii istec. Istec. s. q ex puerperio sordebãt. siue discretiõe nimia eẽt hoc dicere. Melius ista dicẽdo ne pudẽda nominaret. & tũc p ista quidã intelligũt puerperã imperite tũ eo qȝ non continuo solent post puerperiũ lauari sed diebus omissis. e Date bibere. Magis cõsuetudine qȝ rõne dixit p date ei porcionẽ. nã duo verba vna cõiũcta nullã hñt significationẽ sine noie aut pnoie vt si dicã det facere. f Quãtũ impaui: Impaui dixit vt auctãte & iactantiã medicorũ imiter dicendo Sic etiã mox huc reuertar dixit: qa hoc solẽt medici pmittere vt frequẽter. g Scitus puer. Satis obstetrici adhuc ẽ incertũ q̃lẽ dicat atqȝ vt ita dicã a mr̃e sanguinolentũ non pulchrũ qd ipm nimiũ videret̃ cito dicere sed scitũ pnũciat. iõ subaudit̃ vt ope pciũ maius accipiat. Perecastor scitus. Dieresis ẽ: nã ordo p scitus ecastor. h Deos q̃so vt sit supstes. Supstites sũt senes & anus: qa senes multi supstites. i. supuiuẽtes ætate delirãt. vñ & supstitio dicit̃. i. vana religio & supsticiosi q vana religione iplicati delirãt. & q deos nimis timẽt. qd signũ est delirãtis. Supstes nũc salu⁹ i Qñq deẽ ipẽ ẽ igenio bono. Ipẽ trãsit a puero ad ipm pãphilũ. K Vel hoc qs nõ credat. Yronia est. & vel mõ nõ est cõiũctio disiũctiua sed p etiã posita: & bñ vel hoc: exceptis illis q̃ rephẽdit sup. l Nõ ipabat corã. Differũt coram & palã. corã ad certas psonas refert̃: ad oẽs palã. Nõ ipabat corã. Argumẽtũ ex eo qd nõ factũ est cũ fieri oportuerit. m Puerpe. Puerpera oĩs dicit̃ quæ peperit siue quæ superioribus diebus mater est effecta.

LESBIA. SIMO. DAVVS.

.i. hucusqȝ — a — b — c

Adhuc archilis q̃ assolent / quæqȝ oportẽt signa

.s. herentia aut precurrentia — .i. in primis d — .i. da ogam

esse ad salutẽ oĩa. huic cesse video. nũc primũ fac: istæc vt

q̃litatẽ significat — .i. date e — modũ rei ꝛ q̃titatem — f

lauet / post deinde qd iussi ei date bibere / & q̃tũ impaui

.i. valde — p castorẽ aduerbiũ iurãdi g — .i. elegãs pulcher

date mox ego huc reuertar. Per ecastor / scitus puer ẽ na

.i. ex ope pam. — h — .i. saluus diu viuens — q̃ certe pã. i

tus e pãphilo. Deos quæso / vt sit supstes. qñq deẽ ipẽ ẽ in

.i. bona natura — .i. q̃ — .s. glicerio

genio bono. Qñqȝ & huic veritus est optĩe adolescentulæ

.i. etiã k — .i. hanc fallaciã — .s. dauũ

facere iniuriã. Symo. vel hoc qs non credat (q te norit) abs

dauo — pfectũ cõmentũ cõpositum — .s. lesbia — l

te esse ortum. DA. Quidnam id est: Sy. Non imperabat

.i. in cõspectu siue in pñtia puerpe — .i. facere — glicerio m

coram / qd opus facto esset puerperæ: sed postqȝ egressa ẽ

.s.mu n .i.de itinere .i.adeo ne
lieribꝰ o de vico p valde

illis q̄ sunt intus /clamat de via.o daue itan contēnor abs

aptus ꝛ huic rei natꝰ .s.me
q

te aut ita ne tandem idoneus tibi videor esse: quem tam

.i.cito fallaciis .i.tā diligēter ꝛ cū .s.a te
r tanta cura ꝛ tā subtiliter

apte fallere incipias dolis: saltē accurrate: vt metui videar

pfecto .i.cognouerim p herculem deci
s t i pie

Certe si resciuerim.DA.Certe /hercle nūc hic ipsus se fal

nō .i.iussi ne vel .i.minatꝰ sū ꝛ phibui .s.fallaciā i'nu
ipaui u ptiis

lit: haud ego.Sy.Edixin tibi: interminatus sū /ne faceres

nunqd pfuit vel .i.credo ne .s.quod sequiꝫ .s.gli.
x .s.facere fallaciā y interfuit dicere ne faceres

Nū veritus es qd retulit: Credon tibi hoc nūc pepisse hāc

i.ex ope scio intel .i.fallaꝫ loq̄r et i.scio
z ligo pp̄ter delirer rn̄deaꝫ a

e pāphilo: DA.Teneo qd erret: & qd agā habeo.Sy. qd

pp̄ter quā rē aliq̄ mō cōpositū p simplici .i.eo mō
b

taces: DA.Quid credas q̄si nō renunciata tibi hec sint sic

.i.futura eē .i.mihi ne .s.renūciauit ad mirantis nouisti .s.ptū gli.
c i.tu mee

fore: Sy.Mihin quisq̄: DA.Eho an tute intellexti hoc as

.i.fingi .i.illudoꝛ .s.tibi hoc assilari vnde

simularier: Sy.irrideor: DA.Renūciatū est /nā qui istec

.i.oppinio .i qd miraꝛ .i.iā pridē tuos mores
vn̄ iciderit pfecto cognouerā d .i.credas

tibi incidit suspitio: Sy.Qui: qa te norā.DA. quasi tu di

.i.mea suasione .i.exploratū ē mihi

cas factū id cōsilio meo.Sy.certe ei scio.DA. nō satis me

perfecte .i.adhuc vtꝫ nō noui
e

pernosti etiam q̄lis sim symo.Sy.ego ne te: DA.Sed si

.i.istitui taq̄ caput rei fallacias,
f hoc est te fallere

quid narrare tibi occepi /cōtinuo dari tibi verba censes:

loqui.
g h

Sy.Falso.DA.itaq̄ hercle nihil mutire iā audeo.Sy.Hoc

.i.nullā mulierē ii.in ea domo in .i.intellexisti ne
i qua est gluerū

scio vnū ego neminē pepisse hic.DA.Intellextin: sed ni

minus q.d.nobis statim infans
k

hilo secius deferet mox huc puer ante ostiū id ego nūc iā

significo .i.cognoscas vt nō .s.q deferetur puer
l

tibi here renūcio futurꝫ: vt sis sciens: ne tu hoc mihi dicas

sequens. consilio
m n o

posterius Daui factū consilio /aut dolis prorsus a me opi

.i.hoc est nimis molestā
mi. is accusatrices .i.pueꝫ ablatū iri

nionē hanc tuā esse ego amotam volo.Sy. Vnde id scis:

.s.signa cōueniūt ꝛ in
p q eodē tendunt

DA.audiui: & credo.Sy.Multa concurrunt simul q con

.i.hoc quod sequiꝫ in pricipio
non coniicio

iecturā hanc non facio: Iam primū hæc se e pamphilo gra

.i.cōptū est illud eē falsū
vel cōmentum r

uidā dixit esse.iuentū est falsū.Nūc postq̄ vidit nuptias

pparari statim .i.mulierē puerpe vocatū
s t riū adiuuantem

domi appari missa est ancilla illico obstetricē accersitū ad

n Sed postq̄ egressa est illis. Argumentū ex eo qd' est factū cum fieri non conuenit.
o Clamat. Mire.q.d.maluit clamare q̄ sine labore impare. p O daue itan cō. Temno grecū est.i.cedere & reiicio.nā veteres dicebāt si ne ppositiōe. q Ita ne t. Indiguatio est ad existimationē reuocātis eū dicta vl' facta quō cōtēniꝫ qs.& est q̄ddā vrgēs & accelerās.q.d.sine lōgiori sermōe: ita ne tandē idoneus. r Saltē. Poniꝫ in despatiōe reꝝ. s Certe si resciuerim & vtrū p cū resciueri: an qa stultū me putas.
t Certe hercule ꝛc̄. Ita diciꝫ vt audiat specta tor nō symo. u Dixin tibi. Ad hoc retulit.Edico tibi ne temere facias. x Nū veritꝰ Vereꝫ liber: metuit seruus.& deest es.& est apta eclipsis irascēti. y Quid retulit. Referre pri ma longa significat vtile.esse siue pdesse.& ē sensus sic cōtēpsisti q̄si nō tibi cōminatus sim.& iō nihil pfuit phibere tibi ne faceres: qa nihilominus effecisti cōtra iussū meū. z Teneo qd er: Hoc dixit nō vt symo sed vt spectator audiat. hoc deniq̄ put senex dicēs. a Quid taces: Nō audiuerat em̄ dauū pp'm alloquentem.
b Quid credas. Repetit verbū eius qd' ait credon q̄re adiuuandū pnūciatiōe est. c Mihin quisq̄. Fauet sibi senex in eo q se vult pspicatiorē videri.valet em̄ tūc meo ingenio id pspicaciter excogitari. d Quasi tu dicas Dicas p credas.nō em̄ dicimus nisi qd' credimus: ab eo qd' seqꝫ id qd' pcedit figura metalepsis a posterioribus ad priora.vel intelligibilius dicā est locutio ab effectu.Idē alibi audacter dicito.& alibi. Fœneratū istud beneficiū pulchre tibi dices.id ē credes. e Ego ne te. Duobus istis pnominibus ōndit se senex scire oīa. f Occepi. Melius diciꝫ q̄ incepi: qa diciꝫ taq̄ caput rei istitui: g Falso. Pōt & ironicos falso pnūciari.potest & falso loq̄ris dici. h Nihil mutire iam audio. Mutire.i.loq.Persius. Men mutire nephas.i.nō licet mihi loq.vel vt vult Dona.Mutire.i.nec dicere nec facere.vn̄ mutos dicimꝰ.forsitan etiā dici posset nō absurde: iā nō audeo mutire.i.nō mō nō audeo os opire ad loquēdū vel inter dētes murmurare vel susurros efferre.Mutire em̄ videꝫ esse mutatū: & eoꝝ q more mutoꝝ loquūꝫ sed nō audēt sicut muti nō pn̄t. i Neminē pepisse hic. Vbi aduerte neminē in feminino genere positū.& dicēdo hic ōndit domū. k Id iā ego tibi nūc renūcio. Fingit se pdere qd' ipse facturus est vt nō credat senex ab eo fieri qd' pdixit fore. l Renūcio. Re sillabā apud veteres interdū abūdat p nūcio q̄si secretū consiliū. m.Daui cōsilio factū. Comodius & magna cū iuidia dixit daui q̄si sine eo scire dixisset vt Vir.Cū turnus icusareꝫ dixit.nl'a mora in turno. n Prorsus q̄si porro versus qd' græci dicūt lōgū vel tractū prsus p q̄re positū putāt ego p eo q est oīno.Sūt q coiūctionē volūt eē. o Oppionē tuā hāc.Hāc cū tedio dixit p Audiui & credo. Locus cōis an famæ credēdū sit bene subiūxit credo.nō em̄ audisse credere est. q Multa concurrunt simul. Restat em̄ vt multis concurrentibus signis vna cōiectura conflatur.& a summo ad infimū.& ex factis etiam ex dictis: ex rebus atq̄ personis sumit argumentū. r Inuentū est falsū. Inuentum potest esse adiectiuū & substantiuū s Nuptias domi apparari. Eleganter omisit in cuius domo.
t Illico. Quasi in loco loci significatio est etiam breuitatem notans temporis.

u Quid ais. Cũ intellexerat quasi verteret se Dauus obuiũ: infestũq; inuenit senẽ: ita versu tetũ vt obuiã: vt cõprehensus elabatur.
x Quis igitur eũ ab illa abstraxit. Non frigide intulit dixisse se. sed cũ magna asseueratiõe Abstraxit vt sup̃ me a Glicerio miserũ. abstrahat & diuellerent inde p̃ vim. Quis igit̃ eum. Hic subintelligendũ est quasi dicat dixi
y Postremo id mihi da negotij. Pro dilatione pueri pro foribus.
z Tu tamen idem. Idem abundat apud veteres. tamen idem negociũ fuit. vnde apud nos tãdem & tñ natum est: sic & idem eorũq; dictũ.
a Has nuptias perge facere. Vt caueatur ab appositione pueri ante ostium.
b Quod parato opus est, para. Diserte ac latine dixit.
c Non impulit omnino. Omnino dicit. p̃ hoc ostendit se quedam credidisse: in quibusdã tamen esse circumuentum. Mire autem tantum capi inducit senem vt crederet q; gliceriũ nõ peperisset.
d Atq; haud scio an quæ dixit sint vera oĩa. Bene omĩa vt appareat senem multa credere vera esse quæ Dauus dixerit.
e Multo maxim est. Multo etiam comparatiuus aut qui adiunxeruut.
f Quod mihi pollicitus est. Pollicitatio multarum rerum promissio est paucarũ.
g Eccum ipsum. Mutauit dictionem vt iubeo Chremetem.

gliceriũ .s. iuuandã .i. etiã
eam, & puerũ vt afferet simul. DA. hoc nisi sit puerum
.i. non. pturbent qn stati fiat differantur u
vt tu videas: nihil mouẽtur nuptiæ Pãphilo. Sy. q̃d ais?
.s. deferre puerum ante ostium x
cum intellexeras id consilij cape: cur nõ dixti. DA. Quis
.s. dicis cur nõ dixti pam. .i. abstulit glicerio auulsit dau⁹ certe
igitur eũ ab illa abstraxit: nisi ego? nã omẽs nos q̃dem sci
.i. valde nimis .i. nõ recusat sibi dare vxorem .i. tandẽ y
mus q; misere hãc amarit. Nũc sibi vxorẽ expetit. Postre-
q. d. relinq mihi illud faciendũ: vt nõ recuset vxorem z .i. tu met sed a psequere
mo id mihi da negocij, tu tñ idem has nuptiass p̃ge face-
.i. negociũ nuptiarũ .s. fore sed discede i domum
re ita vt facis: & id spero adiutores deos. Sy. ĩmo abi intro
.i. expecta .i. parare b dauus c persuasit pfecit
ibi me operire: & q̃d parato opus est, para. Nõ ĩpulit me
.s. gliceriũ pepisse d
hic oĩno nũc, vt crederẽ. atq; haud scio: an q̃ dixit, sint ve
nõ multũ curo e
ra oĩa sed p̃uipendo. illud mihi multo maximũ ẽ: quod
pamphilus f alloq̃r
mihi pollicitus est ipsus gnatus. Nũc chremẽ cõueniam
.s. vt det .s. q; dat cur in alio tpe .i. eligam
orabo gnato vxorẽ. Sy. ĩpetro: q̃d alias mali q; hodie has
non
fieri nuptias? nã gnatus q̃d pollicitus est, haud dubiũ est
.s. fil⁹ .i. recusat facere .i. q; nõ .s. vt faciat .i. certe valde iurantum g
mihi: si nolit, qn eũ merito possim cogere. Atq; adeo in
.i. tẽpestiue mature in ipa oportunitate & in ipo articulo negocii suscepti.
.i. ecce ipm .i. occursum
ipso tempore eccum ipm obuiam.

SIMO CHREMES PATER.

volo.s.saluere optantis
a b
Iubeo chremetem. CHRE. O teipm quæ
multũ optatus neq3 multi neq3 pauci
rebam. Sy. & ego te. CHRE. Optato aduenis. aliqt me
.i.vener.unt vt est e dauo mõ
c d
adierunt: ex te auditũ. q aiebant / hodie filiam meam nu
bari nu ptam. ob .s.te s.q aiebãt q.s.nõ audita audi
ad videndũ venio referant e
bere Gnato tuo: id viso tu ne: an illi insaniant. Sy Auscul
breuib⁹ verbis f .s.intelligere facere vel.s.rãtoge optarẽ
ta paucis: & quid ego te velim: & tu quod quæris scies.
.i.dic .i.quid cupias vt fiat
CHRE. Ausculto: loquere quid velis. Sy. per te deos oro
instituta iã cũ adhuc parui
g essemus
& nostram amiciciam o Chreme quæ incepta a paruis cũ
.i.cepit incre .i.giter .i.et .i.solã siue soro phi.
h mentum i rib⁹ siue fribus
ætate accreuit: simul: percq3 vnicam gnatam tuã & gnatũ
gnati k custodieci ne pdat
meũ cuius tibi potestas sũma seruãdi dat vt me adiuues i
in hoc ne co pa .i.faciende volen
gocio cto l celebrentur tis
hac re / atq3 ita vt nuptiæ fuerãt future / fiãt. CHRE. Ah
.i.ne me obsecres scz aliorũ
p sacra roges .i.tãq3 m morum
ne me obsecra: q̃si hoc te orãdo a me ĩpetrare oporteat. ali
putas .i.q̃3 pterito tpe filiã meã .i.si vtriq3 nrm ẽ vti
n o .i.qñ filio tuo p q, le 7 nemi inutile
um esse censes nũc me: atq3 olim cũ dabã: si in rẽ vtriq3 est
.i.cuocci me seu .s.nuptias .i.vtilitatis
r fac me certiorẽ
vt fiãt / accersi iube. sed si ex ea re plus mali est q3 cõmodi
mihi 7 tibi .i.a te pero .i.ex q̃li pspicias .i.filia mea .i.filii tui
s puideas t
vtriq3 id te oro / in cõe vt cõsulas: q̃si illa tua sit: pãphilicq3
q7 in re est .i.et .i.vt hoc negociũ cõpleat o
ego sim pater. Sy. imo ita volo: itaq3 postulo: vt fiat chre
.i.postulare velim .i.incitet 7 postulet
u
me. Neq3 postulẽ abs te: nisi ipa res moneat. CHRE. qd
.i.intelligo qd dicis
x x
est. Sy. Iræ sũt iter Gliceriũ & gnatũ. CHRE. audio. Sy
.i.abstrahi
ita magnæ: vt sperẽ posse auelli. CHRE. Fabulæ. Sy. p
pcul dubio cõfirmatio est amore captorũ
z
fecto sic e CHRE. Sic hercle: vt dicã tibi amãtiũ iræ amo
.i.instauratio ob id q7 amãtiũ.7c. .i.pueniam⁹ .i.q3diu
a oportunitas
ris reintegratio est. Sy. hem id te oro vt ãn eamus / dũ tps
.i.effrenis volu .i.cohibita .i.obbrobrius vl
ptas 7 lasciuia repressa tro citroq3 b
datur / dumq3 eius libido occlusa est contumelijs / priusq3
.i.hui⁹ gli scelerati sitare .i.astucijs fraudibus ad decipiẽdũ
mores c redigãt
harum scelera / & lachrimæ confictæ dolis reducant aĩm
q7 amore sauciũ vt misereat ei⁹ gli. nos .i.cõfido .i.cõuersatiõe tue fi
lie
ægrotũ ad misericordiã. vxorẽ demus: spero cõsuetudine
.i.mrĩmonio .i.facta cũ libe alligatũ postea
ra vel serua irretitum
& coniugio liberali deuinctũ Chreme: dein facile ex illis

In hac scena.xIIII.

hec congressio duorũ senũ ad tale piculũ agit fabulã: vt id nõ videat cõsilio sed euẽtu posse vitari q euẽtus ẽ Critonis psentia nã nũc etiã falsis fiũt veræ nuptiæ. a Iubeo chremetẽ. Firme aliquid iubere velle est. ideo iubeo valet tm̃ sicut volo. & deest saluere qd' exprimit ab alterius persone interuẽtu. & metalepticos: qa q̃ dicit salue: iubet. volumus em̃ animo: iubemus verbis b. Teipm q̃rebã. Placabilis & lenis amic⁹ p totã fabulã inducit Chre. vt cognitiõe ad vltimũ interesse possit c Adierũt. Nõ accesserũt: qa aditus arduus difficilisq3 est. adierũt q̃si ĩportune & interpellãtes adierũt. Sicut alibi. Birria qd tibi videt adeon ad eũ. d Ex te auditũ. ergo nõ rumor sed veritas. e Ausculta paucis. Et paucis & pauca legit q̃si audi aliq f Et q̃d ego te velim & tu qd' q̃ris scies. a docilitate. g Quæ incepta a puis cũ ætate. Mire vt õñdat nõ nup cognitã amicicia: sed ãtiquã. h Accreuit. Vt sup accurate Ad ppone vtit familiariter adcreuit. i Percq3 vnicã gnatã tuã Ineptũ est sic adiurare aliquẽ p salutẽ filij mei vt facias id quod te rogo. sed huic etiã subiũxit qd' seqt. k Cuius tibi potestas sũma dat seruãdi in tua iqt est ptãte & tuus est. Hec cõclusio obtestatio dicit: cũ p eas res adiuramus aliquẽ de q̃bus agit cã. l Nuptiæ vti fuerãt fiãt. Breuiter & latine hoc gen⁹ cõpositiõis veteres nõ mutabãt. m Quasi te hoc orãdo. Hæc plena vox est & caritatis & officij q3 em̃ amicus ab amico petit iustũ esse debet nec p eo q3 ẽ iustũ supplicare oportet. o Cũ dabã. Antiqt⁹ nos dicimus cũ darẽ. Olim hic p nuper ponitur. n Aliũ nũc cẽses esse. Nõ psonæ sed rei cõditio mutata est. p Si in rẽ. Res interdũ pro vtilitate ponit. vt hoc est re mea. i. mihi vtile / re tua. i. tibi vtile. q Vtriq3. Mihi & tibi & alteri & nemini inutile. r Accerso vel accersio ab actio is est qd' significat voco as. queadmodũ & arcesso eiusmõi significatiõis. Antiq em̃ dicebãt. arcio is. mutãtes d litterã in r. Inde arcesso is. nũc aũt dicimus arcio is d in c mutata & inde fit accerso is. vel accersio is tertie vel q̃rte inflectionis. s In cõe i. incõmodũ qd' fit mihi cõe tecũ. & vt Do. vult cõe sæpe dicit de duobus tm̃ vt hic. & Ci. ad Sulpic. Quicq̃d nos cõisnia statuerimus. i. mea & tua in multis alijs locis t Quasi illa sit tua. p. q. e. s. Nota suauissimã varietatẽ. nõ ei dixit q̃si illa tua sit & pãphil⁹ meus: sed pãphilicq3 ego sim pr. itaq3 mõ due partes orõis sũt u Nisi ipa res moneat. Bñ moneat ĩtulit: & nõ postulẽ. qa postulo prius ptulit hoc est iõ vt sinonimorũ verborũ mutatio fiat ne vnũ bis ponat. x Iræ sũt iter gli. & gna. Hoc leto vultu pnũciat & hoc a possibili ẽ. loqt ei apud eũ exq̃ audiuerat pãphilũ p vxore hrẽ hanc pegrinã y Audio. Ironia more fabulæ: & hic paulo sapiẽtior ĩducit & min⁹ obnoxius dolis. z Amãtiũ ire a. Snia in q̃ a spẽ recedit et in oẽs aliqd dicit est em̃ sine aucte snia. Est aũt sylepsis cuiusmõi illd' ẽ. Xenophõ delitiæ meæ sũt Silr mãdata tua meditatio mea ẽ. verbũ em̃ seqt vltimũ noĩatiuũ & cũ illo cõgruit. a Hẽ. ĩteriectio ẽ oñdẽs dolorẽ pfectũ ex dicto chremetis q catolicã. i. cõem ptulit sniam. b Priusq3 harũ. Hic iuidiosus harũ dicit cũ tñ ĩ vnã sit sicĩ Eunucho. nõ ppeti meretricũ cõtũelias c Reducat aĩm. Hoc vt sup ipm aĩm ægrotũ ad. d. d Cõiugio. l. d. Liberali q̃ nõ p serua fieret q̃lis forte putabat pegrina illa Gliceriũ. Vel cõiugio liberali. i. liberaliter facto.

e Neq; illũ hanc perpetuo habere. Hic Amphiboloiam ex industria posuit. vt vterq; poneret. dicit Dona. & pro certo nisi melius illud declaretur pauci capere possent. Est enĩ hæc dubiosa sententia: qa vel sic intelligitur: neq; illũ Pamphilũ posse habere hanc filiã meã perpetuo. vel contra dici potest hanc nõ posse habere illũ perpetuo. f Qui scis ergo istuc nisi piculũ i ea re fecisses. Tantũ est dicere nullus scit quicqd nisi multa picula fuerit passus. hinc est ꝙ hic periculum experiẽtiam dicemus. g Atq; istuc periculum in filia fieri graue est. Mirabile dictum nimis. & id quod merito in prouerbium cesserit. h Quod dii prohibeant. Parenthesis per euphemismon. i At si corrigat. Est simulis ꝑ cõtraria lẽmata & ipe negatiuus l Principio amico filiũ: Principio nec ĩtulit secundo restitueris iuuenes ergo anacoluthon duplex. k Quot cõmoditates inde. Alii habent vide quod ipsum satis quadrat cõtũ ad sententiam. m Restitueris. i. restitues coniũctiuũ pro indicatiuo. n Quid istic. Cõcedentis & veluti victi verbũ tanq; si diceret qd? & istic abundat. vel potius quid istic: hominem significat de loco & sententia secedere vt ecõtrario perstare atq; resistere dicitur qui aliquid negat. vel est sensus. quid istic facis supple admirãdo? o Si induxti. i. induxisti. Legitur Sed illud plenũ est: hoc ꝑ methaplasmi sincopẽ diminuitur: p Qui scis eos. Eos dixit ꝙ masculinũ præponderare debet fœmineno. q Ipsus mihi. dauus qui intimus. Cõmendatio testis vt in foro modo e dauo audiui ergo ipius quasi qui maxime sciat. r Tute adeo id ẽ modo. & abnndat vt Vir. Tuq; adeo tm̃ queq; s Heus euocate huc dauũ. Hic admonet alios seruos vt euocent dauũ ad Symonem. Heus aduerbiũ vocantis & attentionẽ petentis. t Atq; eccũ video. Eccũ quasi ecce eum veteres. Eccũ ellũ dixerunt quod apertius significat ecce eum ecce illum & obscurius ellum.

ereptuꝝ .s. q̃ in amore sunt .s. futurum ses
sese emersuꝝ malis. CHRE. Tibi hoc ita videtur: at ego
pam. filiã meã e .s. arbitror chremete z
nõ posse arbitror, neq; illũ hanc ꝑpetuo habere, neq; me
.i. vsq; ad finẽ parti .i. vnde f .i. temptamentũ seu experientiã
ꝑpeti. Sy. q scis ergo istuc nisi piculũ feceris? CHRE. At
tẽptamentũ .s. mea g .i. molestũ certe .i. ĩportunitas
ꝙ istuc piculũ in filia fieri graue est. Sy. Nẽpe incõmodi
.i. tandẽ .i. in me .s. discessionẽ h .i. auertant
tas deniq; huc oĩs redit: si eueniat (quod dij prohibeant)
separatio .i. resipiscat ꝑpter filiã tuã i oportunitates k .s. ꝑcedãt l ĩprimis tuo
discessio. at si corrigat qt cõmoditates inde. Pricipio ami
.i. reddes m stabilem tue; quẽ vides lasci
co filiũ restitueris, tibi generũ firmũ, & filiæ inuenies vi
n. ritũ .s. facis n ꝑsuasisti o .i. esse vtile
rũ. CHRE. qd istic? si ita istuc aĩm induxti esse vtile: no
.i. hoc est nolo tuũ commodũ retardari ꝑ me pagogen .i. iure .i. te plurimi estimaui
lo tibi vllũ cõmodũ in me claudier. Si. merito te semꝑ ma
ximi feci chreme. CHRE. Sed qd ais? Sy. quid? CHRE.
.i. q̃ mõ p .s. pam z glicerũ b q maxie sciat
q scis eos nunc discordare inter se? Sy. ipsus mihi Dauus;
.i. familiarissim⁹ ꝑpinquissimus pam. z glicerii .i. ꝑpositis
q intimus est eoꝝ cõsiliis: dixit: & is mihi ꝑsuadet nupti
accellerem .i. nunqd .i. indicas
as, quantũ queam, vt maturẽ. Num (censes) faceret: filiũ
tuipse .i. mõ r certe
nisi sciret eadẽ hæc velle? Tute adeo iã eius audies verba:
.i. accersite s ad me t .i. ecce ipe enim iussu symonis abierat intro vt pararet paranda
heus euocate huc dauũ atq; eccũ video ipm exire foras:

DAVVS SIMO CHREMES

D te ibam. Sy. Quidnã est? DA. Cur vxor nõ accersit? iam aduesperascit. Sy. Audin tu illũ? Ego dudũ nõ nihil veritus sũ daue abs te: ne faceres idem: quod vulgus seruorũ solet: dolis vt me deluderes / ꝓpterea ꝙ amat filius. DA. Egon istuc facerẽ. Sy. credidi. idq̃ adeo metuens vos cælaui: quod nunc dicã. DA. quid est? Sy. Scies. nã propemodũ habeo iam tibi fidẽ. DA. tandem cognosti / qui siem? Sy. non fuerant nuptiæ futuræ. DA. Quid non. Sy. sed ea gratia simulaui / vos vt pertentarẽ. DA. qd ais? Sy. sic res est. DA. vide / nunc istuc quiui ego intelligere. Vah consiliũ callidum. Si. hoc audi vt huc te introire iussi / oportune hic mihi fit obuiã. DA. hem / nũ nam perimus? Si. narra huic / quæ tu dudũ narrasti mihi. DA. Quidnã audio? Si. gnatã vt det / oro vixq̃ id exoro. DA. occidi. Sy. Hem quid dixti. DA. optime inq̃ factũ. SI. nũc per hunc nulla est mora. CHRE. domũ nũc ibo, vt apparent / dicam: atq̃ huic renũcio. Sy. nunc te oro daue: quoniã solus mihi effecisti has nuptias. DA. ego vero solus. Sy. corrigere mihi gnatũ porro enitere. DA. Faciam hercle sedulo. Sy. Potes nũc dũ animus irritatus est. DA. Quiescas. Sy. Age igit: vbi nunc est ipsus? DA. Mirum / ni domi est. SI. ibo ad eũ: atq̃ eadẽ hæc quæ tibi dixi: dicã itidem illi. DA. nullus sum. Quid causæ est / quin hic in

In hac scena. XV locus est i q̃ iã ad discrimen mali producta Comœdia i meliorẽ ptem iam incipit inclinare. a Ego dudũ. Semp grauis est inceptio oratiõis quæ exordiũ sumit a pronomie. Dudũ. aduerbia tpis sũt aut certa: vt hodie / cras. aut incerta: vt dudũ nup. itaq̃ incertis certũ addit tẽpus. vt iã dudũ / iã nup. b Nonnihil veritus. Breuitati studuit poeta vt alibi metui a Crisidẽ. Et cicero. Que pcatus sũ a diis imortalibus pro esse qđ est que ab his petii precatus eos. c Propterea ꝙ amat filius. Totũ cũ extenuatiõe ptulit tanq̃ qui satisfactũ voluerit dauo ob cõprobatã fidẽ eius. d Quid ẽ. Mira serui simulatio cũ sepe interrogat de re quã tñ astute intellexit quasi nũq̃ intellexisset. e Scies nã ppemodũ Nã ridicula dilatio eius rei que dudũ nota ẽ audituro. Nã propemodũ. i. admodũ. qũq̃ etiã significat iã hoc ẽ propemodũ eius actus ẽ admodum f Tandẽ cognosti q̃ siem. O serue nequã cũ pater simo in te dixit habere fidẽ dixisti eũ te cognoscere hoc ẽ simul & cognoscere. Cũ tñ contrariũ de te potius proditurus es quo etiam si te culpasset pater nõ totũ cõfutasses. Dicis quoq̃ tandẽ q̃si. g Sed ea gratia. Gratia hic pro causa posuit. h Vah Interiectio indignãtis vel increpantis ac deridentis. i Cõsiliũ callidũ. Hoc dictũ exclamatiõe tollendũ ẽ. q. d. Cõsiliũ illud ẽ multũ callidũ & irridet dau⁹ eo pacto scđm eũ eni nõ latebat eiusmõi cõsiliũ k Hem nũnam perimus. Hem dolẽtis interiectio. Nũnam vt q̃snã sillabica adiectio ẽ. l Quidnã audio. Legit & quidnã audiã m Occidi Optime dixit vt similitudine falleret audientem n Hem qd dixti. Bñ dixit qa ille dixerat occidi qđ durũ ẽ verbũ. o Ibo atq̃ huic renuncio Varie ibo atq̃ renũcio. p Nũc te oro daue Daue te p̃ quẽ stat sũma negocii. & mõ magis vere rogat quã tũc cũ ait. Dehic postulo siue cũ equũ ẽ te oro daue: ibi eni iracũdia latet cũ dicit sum equũ. q Effecisti nõ. Fecisti est eni efficere pficere faciẽdo. r Has. Bñ q̃rũ cã laboro. s Ego vero solus Interrũpẽs sermonẽ hoc dicit dau⁹: & hec ad increpationẽ dicit nõ ad cõfirmationem. t Solus id ẽ cui nõ assentiebat panphi. u Porro Futuri tẽporis aduerbiũ vel adhortantis. x Enitere. Labora q̃si difficile sit & conatu op⁹. y Faciã hercule sedulo. Productiões sũt comiti stili ad fucũ oratiõis positi. z Sedulo Quasi sine dolo. a Potes nũc A possibili argumẽtũ. b Dum anim⁹ ẽ irat⁹. Quia dixerat ire sunt inter. G. & P. Iratus ẽ. hoc verbũ ducit a canibus qui restrictis dentib⁹ hãc lrãm imitantur c Quiescas Dicit ne iniuriosum videretur d Age .i. dic. vel est aduerbium hortandi. e Mirũ ni domi ẽ. Existimationẽ intulit in certũ. fugiens ẽ cõpositũ q̃si hoc ẽ mirũ ni domi ẽ: caute seru⁹ callidam interrogationẽ senis patus excipit & memor simultate discordiæ cũ amica fingit nõ se alibi eũ ẽe suspicari ꝙ domi. f Dicã itidẽ. Aliq habent alii idẽ accipiamus vtrũq̃ pro idem. g Nullus sum ꝛc. Plus est nullum esse ꝙ perijsse. Nam qui perit corpus habet reliquũ. Quin vero non est: ita nõ est acsi natus non sit

h Recta via. Bene recta vel corpis impulsiõe lustri faciã: aut recta non vt eã ad pcatorẽ aut ad pamphilũ. i Perturbaui oia rc. Subiũgit ergo causas cur pficiscatur in pristinũ. & in hac causarꝝ enumeratiõe mirifice exaggerauit errores suos. k Feci hodie. Nedum feci sed hodie addidit tẽpus vt ne diecula quedã eius sit qd' fecerat mali. l Inspirante atq; inuito. Duplex offensio. m Hem astucias. Bona ironia pluraliter dixit astucias quasi is qui habundat a stuciis vt ei vna nõ sufficeret. n Vtinã mihi esset aliquid. Nõ dixit gladiũ aut laqueum ne eẽt tragicũ ergo expressit bene dicẽs precipitem darem.

.i.in ergasculũ .i.plena h tanq̃ res egra ꝛ difficilis i.null⁹ loc⁹ hoc est nullo oportunitas q.d. pces nũc apõ pã. nõ sunt valiture

pistrinũ recta proficiscar via. Nihil est preci loci relictum

i .i.in impetu ꝛ iniuria immisi

iam pturbaui omnia. herum fefelli. in nuptias conieci he

.pam.

k l

rilem filium. Feci hodie / vt fierent in sperante hoc / atq; in-

.i.nolente trascentis m .i.in ea re nõ laborassem

uito Pamphilo. Hem / astutias / q si quiessem / nihil e-

.i.ecce hic añ oclos pditus sum

uenisset mali. Sed eccũ ipm video. occidi. Vtinam mihi

n .i.pcipitarem me mihi ipi mortẽ conciturꝰ

esset aliquid hic: quo nunc me præcipitem darem.

In hac scena XVI Cuius pturbatiõis eẽ debeat sup poeta prestrinxit cũ ad cõsentiendũ dũ consilio tardũ pamphilũ faceret & ab accusatiõe hic incipit dicẽs rc. a Vbi illic ẽ scelus Nimirũ terribile ẽ seuire anteq; videas eũ contra quẽ irasceris. b Illic Pro ille ponit & ad intellectũ refert nõ ad verba. Nã illud' esset dicendũ queadmodũ subiũxit relatiuũ masculini generis. s. q vbi ẽ sylepsis p genera cũ quo eẽt dicendũ si ad verba redigeret. In eo autẽ q scelus p stellerato ponit quidã dicũt emphasim eẽ. c Nulli cõsilii. Vna ps orõnis est vbi nulli i genitiuo ponit vetuste p nullius. Nã veteres nulli nullo & soli solo declinabãt more adiectiuorꝝ nec sola hec sed & alia nõ nulla in ius genitiuũ terminãtia. d Me cõmisisse. Nõ cõmẽdasse Cõmittimus eni q cũ magno piculo volumus esse seruata. e Seruo futili. Id ẽ leui. Tractũ a vase qd' futile dicit. Illud eni vas sacrorꝝ ẽ & a solo sacrorꝝ ministro deponit em ad terrã. ẽ q fũdo acuto et patulo ore ppterea in terra stare non põt: q nimo statim acũbens effundit qcqd in se liquoris est latũ os & fundũ acutũ. f Ego pciũ. Id ẽ pmiũ. Premiũ vero generaliter pro bono aut malefacto reddit. Sed pmiũ & preciũ ita discernunt. Nã pcium p stulticia ẽ pena. Premiũ vero p virtute & sapia & ẽ honor & lucrꝝ g Nã qd ego nũc dicã patri. Bene patri non symoni vt de auctoritate huius nois sũmus error exurgat. h Mõ pollicitus sũ. Mõ. Mire

PAMPHILVS DAVVS

.i.ille .i.scelestus .i.destruxie

a b

Vbi illic est scelus / qui me perdidit: DA. Perij.

.i.accidisse .i.certe

PAM. atq; hoc confiteor iure mihi obitgisse / quandoq;

.i.sine arte ꝛ astutia .i.nulliꝰ prudentie c qui cauere nequeã .i.seruo ne .i.successus meos vel cõditiões ꝛ status

dem tam iners / tã nulli cõsilij sum. seruon fortunas meas

s. verꝝ est prudẽtie credidisse .i.leui ꝛ e istabili f .i.pmiũ .i.nõ vindicaturꝝ pciũ passiue

cõmisisse futili: ergo pcium ob stulticiam fero. sed inul-

.s.ipe seruus .i.asportabit .i.in futurũ .i.saluũ ꝛ nõ post periclitaturũ

tum id nunq; a me auferet. DA. post hac incolumem sat

q.d. tam difficile est hic euadere vt qui euaserit videatur imortalis futurus

.i.futurꝝ esse .i.euado

scio fore me: hoc nunc si deuito malum. PAM. Nã quid

g h

ego nunc dicã patri: negabo velle me mõ qui sum pollici-

impudentia .i.negare.

tus ducere: qua fiducia id facere audeã: Nec quid nũc de

p me solũ .i.scio .s.qd faciã certe instanterꝫ egie
i
me faciam scio. DA. Nec de me equidẽ atq; id ago sedu-
lo. Dicã aliquid iã me inuenturꝫ: vt huic malo aliquã ꝓ-
p feram interiectio sentien
ꝓtendã tis cũ quẽ q̃rebat k l
du cam morã. PAM. Ohe. DA. Visus sum. PAM. Eho
loq̃ris vt .i.vides ne
tis facis
dum bone vir: quid ais? viden me tuis consilijs miserum
implicatũ inuolutũ breuiter vel
illigatũ irretitũ n celeriter .i.exoluã o
impeditũ esse? DA. At iã expediam. PAM. Expedies?
certe sicut .s.expedisti
p
DA. Certe pamphile. PAM. Nempe vt modo. DA. Im-
.s.me expeditũ ꝯfido
q
mo melius spero. PAM. ob hoc tibi ego vt credo furcifer
intricatã inuolutã .i.de q̃ nulla resarcies repabis trascentis ⁊
r implicatam restat pars recupabis repabis indignãtis s
tu rem impeditam, & perditam restituas.? Hem, quo fre
q̃ erat sine oi ꝑturbatiõe
tus siem, qui me hodie ex tranquilissima re coniecisti
.i.vtꝫ q.d.imo .s.illud futuꝫ
t
in nuptias, an non dixi hoc esse futurum? DA: Dixti.
cruci affigar qđ suppliciũ maloꝝ seruoꝝ
v erat ⁊ precipue fugitiuoꝝ
PAM. quid meritus es? DA. Crucem. Sed sine, paululũ
.i.resumã aim siue ract .i.aliqđ .i.disquirã excogitabo
piã et sedẽ mentis x remediũ y cõmẽtabor cõmiscar
ad me vt redeam: iam aliquid dispiciam. PAM. Hei mi-
.i.oportunitatẽ tps ociũ .i.exigã penas
z
hi cur non habeo spacium vt de te sumam supplicium vt
prouidere .i.admonet
volo. Nanq; hoc tempus præcauere monet me: haud de
.i.vindictã capere de te
ꝑmittit.
te vlcissi sinit.

etenim maiorẽ vim habent recentiora promissa Et oratorie meus pollicitus sũ quẽ ꝓmisit dixit. i Nec quid de me nunc faciã scio. Donatus vult vt me ablatiuus sit sine p̄positione: quasi qd faciã me. i p me solũ. k Visus sum Dauus superiora interposuit non pceptus a pamphilo nunc hic dicit. l Ehodũ. particula ẽ euocã-tis ad se. m Ehodũ bone vir quid agis. Grauis interrogatio & minãtis cũ iracũdia. & hec ironia ꝓsequitur: cũ om̃e genus cõtumelie leue in eũ dicimus in quem ferimur iracundia.
n Impeditũ esse Impeditus est proprie q ita habet pedes illigatos vt progredi non possit. sed hic ad negociũ retulit. o At iam expediam. Nõ defendit se sed emẽdaturũ se pmittit & duo ꝓmittit tẽpus cũ celeritate & effectũ & bñ expe-diã qa prius dixit impeditũ. p Imo melius. Cõpatiuo vsus ẽ q positiuũ p̄suppõit. q̃si prius bene expedierit. q Hoc tibi credam furcifer. Furtiferi dicebañ q ob leue delictũ cogebantur dñis ignominie & magis q̃ supplicii cã circa vicinos furcã in collo ferre: subligatis ad eã mani-bus & p̄dicare pctm̃ suũ: simulq; monere cete-ros ne quid sile admittant. r Tu rem impeditam restituas. Multũ ꝓgressus ẽ modo ĩpeditã dicit: mõ perditã dicit. Sensus hic est. Rem inte-grã perdidisti & ꝑditã restitues. hoc ẽ q integrã ꝑditãq; turbasti. s Hem quo siem fretus. Est memor se ante dixisse. Dauũ video cui⁹ cõsilio fretus siem. q.d. in quo possũ ãplius fiduciã hr̃e t An nõ dixi hoc eẽ futurũ. Vt ab illa excludar hac concludar. & vide quo me inducas.
v Crucem. Plena satisfactio. ẽ cõfessio pcti sine recusatione pœnarum. Nã mitiores eos red-dimus quibus vultu ope p̄ciũ ꝓ delictis nostris offerrimus. Vir. Equidem merui nec dep̄cor.
x Ad me vt redeam. Ad se redit qui amens esse desistit. y Iam aliquid despiciã. Dispicere ẽ disquirere consilium. Despicere est deorsũ aspicere. z Non habeo spaciũ ⁊c̃. œconomia est.

In hac scena. XVII

Elegans ꝑturbatio in qua inter se oēs redduntur offensi. Et ecōtrario ab interrogatione q̄dā incipiunt qui nimis irascunť & totū hoc in ꝓnunciatione ē hoc eñ genus interrogatiōis vim negādi exprimit. a Hoccine ē credibile. A generalitate incipit. b. Tanta vecordia innata cuiq̃ siet. Hic singulari numero sit poniť & plurali r̄ndetur vt malis gaudeant: legitur tñ etiā gaudeat. c Vecordia Id est malicia cordis Diciť eñ vecors mali cordis. d Id genus ē hoim pessimū. Parū accusauerat dicēdo id est gen⁹ hoim & ideo addidit. i. pessimū genus hominū vt hoc facere nō hois mō sit sed pessimi homis. e Tūc coacti necessario se aperiunt. Mire necessario qa natura sūt tales & necessitas ē in natura cōstituta. Siľr Mire aperiūt quoniā tūc cum ꝓmittebāt mali erāt sed latebat malicia in pectoris altitudine. f Et timent. Timēt meli⁹ dicitur quā pudet nam timor ē maloꝝ: pudor tm̄ bonoꝝ. g Res id est malicia qa mali sunt ad rem quā prestare nō possunt. h Quis tu es Ad dignitatē referť. i Quis mihi es. Ad necessitatē. Et hec verba mollia sūt dictu aīo aspa. k Heus. Hec ꝑticula heus hic significationem habet remouēdi aliquē ad attētionē siue cōsiderationē eius qđ statim ē dicēdū. l Proxim⁹ Id est carus beniuolus qa ꝓximi ꝓpinqui siue vicini dicunť qui nobis cari esse debet. l Proximus sum egomet mihi. Hoc ē qđ ait supra quo equior sū pam. Si se illam in somnis quā illū amplecti maluit. m Nihil pudet. Bene pudet. nā pudor ē male facti; verecūdia recti & honesti. Et ibi nihil pōt capi ꝓ non aut genitiui casus q̄si nullius rei eos pudeat. Aut noīatiui casus & tūc pudet ꝑsonale verbū est. n Vbi. Et illic aptū est irascentis repetitionis genus. o Sed quid agam adeon ad eū. Hic locos ē deliberationis & vnū ad abūdat & moraliter verba carini posita sunt. p Expostulem. Expostulatio ē aduersus eū quē incusamus. Expostulare ē q̄relam apud eū ipm deponere qui fecit iniuriā. Postulare autē est querelā dicere de altero apud alterum q Nihil ꝓmoueris multū molestus ⁊c̄. Transitū fecit. r Atq̃ aīo more gessero. Erit fruct⁹ iracūdie ex vindicta & ꝑ iracūdiā atq̃ verberatione nō inueuit ꝙ sit inultū aliud: ergo inuenit molestus certe ei fuero: s Carine & me & te Artificiose fecit pamphilū priorē loqui ad ꝓstrīgendā iracūdiā carini. Alioqn si prior vociferare potuisset. tragica exclamatiōe vsus fuisset t Ita ne. Ibi distinguendū ē atq̃ subiūgendū imprudens me ꝑdidisti in quē. Et attēde hoc illū repetere ꝙ indignať magis quasi audierit imprudēs & nō audierit reliqua. u Imprudēs defensio ab imprudentia & etiā mihi bene eēt conscientie nūq̃ diceret te ꝑdidi purgat⁹ x Tuū animū ex aīo spectaui meo. cōiecturā eni ex meo animo capiebā. y Iactare est oblectare suauib⁹ sermonib⁹ allicere. Et interdū vltra notā significationē ē inducere in aliquam voluntatem a lactando: vnde & oblectare dicitur.

z Spe falsa. Ibi falsa actiue capiť; Superius falsus passiue & vt est ꝑticipium. a Habeas. Promissio irati animi. b Verser miser. Cum versor protulit conficiat debuit inserre: est ergo anacoluthon vt ē illud principio filio amicum. c Quātas is suis cōsiliis mihi confecit sollicitudines. Ironia vt supra cuius consilio fro cus sum.

Quartus actus.

CARINVS PAMPHILVS DAVVS.

.i. verū hoc est q. d. incredibile ⁊ nephandū .i. memorari dignū

a Occine est credibile, aut memorabile, b tāta ve

.i. malicia cordis c .i. alicui

cordia innata cuiq̃ vt siet: vt malis gaudeat alienis atq̃ ex

.i. acquirat assequať dolens

incōmodis alterius, sua vt cōparet cōmoda: Ah id ne ē ve

verax veri tantūmō dictū fidele d vt negēt se facturos

rum: immo id genus est hominū pessimū: in denegādo

dūtaxat .i. qbus homibus .s. ne denegēt tande qū

modo quis pudor paululū adest. post vbi tēpus est ꝓmis

.i. ꝓstari de necessitate e .i. maliciā suā ondūt quā ꝑ tēꝑerāt in pectoꝝ altitudie

sa iam perfici, tunc coacti necessario se aperiunt & timēt:

f g malicia .s. qđ ꝓmiserāt tūc .i. deinde insolentissima petulantissima

& tamē res cogit eos denegare. Ibi tū eoꝝ impudētissima

.i. qua digni tate polles h .i. frāt aut cognatiōe iūctus i .s. opras vel petis et. vxorē ꝑ te k

oratio est. Quis tu es: quis mihi es: cur meā tibi: heus pro

carus l .i. sed .i. fidelitas veritas cōstantia vel cropꝫ ⁊ cōmenroꝝ .i. ꝓcūcterꝫ

ximus sum egomet mihi. Attamen vbi fides est si roges ꝑ

.i. nullo afficiunť pudore m .i. vbi ꝓmiserāt denegare .i. nō n

nihil pudet. Hic vbi opus est, non verenť. illic vbi nihil o

.i. vbi nihil ꝓmiserūt .s. denegare o pam.

pus est, ibi verenť. Sed quid agā: ad eā ne ad eū: vt cū eo

.i. de hac iniuria .i. conquerar p .i. iniciā q̄si sola ille pāphil⁹ q. d. multo probris eū afficiam

iniuriam hanc expostulem, ingerā mala multa atq̃ aliqs

.s. expostulādo .i. ꝓfeceris ꝓfueris q r̄ndeo ꝓmouere eū aliq̄ molestia afficiā .i. saltem

dicat, nihil promoueris. multū molestus ei certe fuero: at

r .i. cōplacuero obsecut⁹ fuero satisfecero s .i. male ꝓuidēs ꝑ cec⁹ male ꝓspiciēs

q̃ animo morē gessero. PAM. Carine & me & te impru

aliquantulū .i. sint adiutores .i. destruxi .i. vꝫ est .s. me ꝑdiste t

dens nisi quid dij respiciunt peredidi. CA. Ita ne: impru

v .s. vt me ꝑderes .i. occasio fregisti violasti sanctā ꝓmissionē

dens: Tandē inuenta est causa: soluisti fidē. PAM. Quid

.i. r̄nde paucis sine longis ambagibus .i. decipe .i. tuis verbis .i. contendis

tandē. CA. Etiam nūc me seducere istis dictis postulas: ut

.i. amare cepi .s. ē amica

PAM. Quid istuc est: CA. postq̃ me amare dixi, cōpla

vt ⁊ mihi .s. dico facto: .i. putaui te gestare aim adeo fidelē vt ego hēo x

cita est tibi. heu me miserū: q tuū aim ex animo spectaui

.i. decept⁹ es o carine q eā opinionē de me habes malam. .i. integrū idoneū plenū

meo. PAM. falsus es. CA. Nonne est tibi satis. Hoc soli

.s. eā hēre quā amo ꝑduxisses induxisses oblectasses y .i. amore captū .i. fallaci decipienti

dū visum gaudium: nisi me lactasses amantē & spe falsa

produxisses z a

produceres: habeas. PAM. Habeam: ha, nescis quantis

.i. assidue sim ⁊ volutet b c

in malis verser miser, quantasq̃ is suis consilijs mihi con

cõpauit .i.pturbatiões .i.tortor in me .i.cur istud
cõtraxit d
fecit sollicitudines meus carnifex. CA. quid istuc tam mi-
.i.si te imitat̃
e f
rum est: de te si exemplũ capit. PAM. Haud istuc dicas:
p sincopam .i.igeniũ meum quo cõplector gl'r. ?tendisti
f
si cognoris me vel amorem meũ. CA. Scio cũ patre alter-
paulo ante irascitur
g
casti dudum: & is nunc propterea tibi succenset nec te q-
.i.potuit philo. .s.i vxorẽ .s.audi .i.q̃re
h
uit hodie cogere: illam vt duceres. PAM. Immo etiã quo
.s.ignoras illud miserias quia falso erant
k l
tu minus scis erũnas meas: hæ nuptie non apparabantur
.i.aliquis .i.itelligo bñ
mihi, nec postulabat nunc quisq̃ vxorem dare. CA. Scio
solus .i.ausculta paꝝ .i.nõ adhuc nec discede
m
tu coactus tua voluntate es. PAM. mane nondum scis.
.i.ego quidẽ phi.
CA. Scio equidem illam ducturum te esse. PAM. Cur
.i.cracias .s.dauus .i.cessauit instãter vrgere
n
me enecas? hoc audi: nunq̃ destitit instare vt dicerem me
tanq̃ patre tãq̃ supiorẽ .i.intãtũ vel eousq̃ q̃usq; ipulit impegit me ad id faciẽdũ
esse ducturũ: patri suadere, orareq̃ vsq; adeo donec perpu-
.s.de q̃ loquens
lit. CA. Quis homo istic? PAM. Dauus. CAR. Dauus?
.i.valde .s.interturbat
o
PAM. Dauus interturbat omnia. CA. q̃obrem? PAM
.s.quia factũ est hoc .i.obediuerim
p q
nescio nisi deos mihi iratos fuisse satis scio. qui ausculta-
seruo .i.fateor
r
uerim ei. CA. Factũ est hoc Daue. DA. factum? CAR.
indignãtis .i.o scelerose serue .i.pniciẽ di gnã factis ꜫ itertectio
s
Hem quid ais o scelus? at tibi dij dignũ exitiũ duint. Eho
t v
dic mihi si omnes hunc coniectũ in nuptias esse inimici
.s.quod tu dedisti
x
vellent. quod nisi hoc consiliũ darent? DA. deceptus sũ:
.i.nõ ita fract⁹ vt nullas vias alias psequi velim imo ad alia expienda paratus sum.
.s.te nõ ẽe fatigatũ .s.rõne
at non defatigatus. CA. Scio. DA. hac non successit: alia
.i.adoriamur z enitamur .s.qõ secit estimes .i.parũ habuit momenti
a
aggrediamur via. Nisi id putes, quia primo processit pa
.s.moliti sim⁹ .i.ad pseruatẽ z incolumitatem
b
rũ non posse iã ad salutẽ cõuerti hoc malũ. PAM. Immo
.i.dederis opaꝫ ad hibuerĩ ingeniũ binas
etiã. iam satis credo si aduigilaueris ex vnis geminas mi-
q.d. si vigiles scio te adeo mea mala posse angere vt ex vno malo ad duo me deducas
hi conficies nuptias. DA. Ego Pamphile hoc tibi pro ser
seruiture .i.oĩbus mẽbris z virib⁹ totis .i.omni tempore
c
uitio debeo conari manibus pedibusq̃, noctesq̃ & dies

d Confecit. Sed legitur confecit & conflauit
e De te si exemplũ capit. Vtrum si te imitat̃ aut si de te exigit pœnas vt alibi. Ip̃e vterq̃ exempla in te edent sed melius te imitatur accipimus.
f Cum patre altercasti. Legitur & altercatus es. nam non alterco dicimus.
g Nec te quiuit hodie cogere. Argumentũ attulit ex his quæ nõ sunt facta cũ fieri debuerit.
h Immo etiam. Preterea & amplius & deest audi. i Quo .i. quod. supple audi vel accipe vel quoniã vel quomodo vel ex quo aut quare aut certe erit sensus cũ huiusmodi subauditione.
k Hæ nuptiæ apparabantur mihi. Hæ nuptiæ legitur & bæc nuptiæ sicut veteres dixerunt.
l Apparabantur. Apparari cum domino semper cladem & perniciem significat.
m Tu coactus tua voluntate es. Hæc accusatio. ille enĩ excusat per imprudentiã. hic arguit voluntatẽ: hoc ergo dicit eo grauius quo nullo cogente peccasti.
n Instare vt dicerem me esse dicturũ: patri suadere orare. Non plus dicere posset
o Dauus interturbat omĩa. Cum admiratione pronunciat, deerat vt hic Dauus diceret sed plus intulit interturbat: & inter modo nominis exigit additamentũ. est enĩ particula actiua adeo vt non pro mediocri significatione sit: sed quia maiorem habere non potest vt interfectus interceptus. vel inter modo pro post.
p Nescio Quia irascitur Dauo dixit nescio: alioquin scit.
q Nisi fuisse mihi deos iratos. Deest vt nisi factũ hoc est.
r Factũ hoc est Daue. Non quod non credat interroget sed quod ex sua ipsius confessione increpet.

s At tibi dii factis dient exiciũ. At est coniũctio aduersatiua & principiũ increpationi aptũ vt Vir. At tibi pro scelere. & Horacius. At o deo deorꝫ quicquid in cœlo regit & terras.
t Dic mihi. Semper dic mihi iniuriosũ est vt Vir. Dic mihi Damnita cuiũ pecus.
v Si omnes hunc coniectũ. Cum odio hoc pronunciandũ est. ideo coniectum dixit.
x Deceptus snm. Concessio.
y Scio. Non ad deceptionem sed ad defatigationẽ retulit: ergo cũ ironia sonandũ.
z Hac non successit. Proprie de bono sic dicitur. a Alia aggrediamur via. Vel adoriamur. Adoriri proprie dicitur repente ex insidiis aliquẽ inuadere. Quid aũt aggredi significet supra resnme.

b Quia pri.pa.p.nō posse iā ad salutē hoc verti malū. Scimus φ multa pericnla aliquē ex ꝑtū reddunt.igitur malū ad salutē vertit.Scimus hoīem q̄to plura perpetrauerit mala tanto plus (malis cognitis & sumpto sic ab illis horrore ꝑfectū senio meliorē fieri.precedentis em̄ mali cōgeries est subsequentis boni ædificatio:ita etiam hic ex multis malis medi;s comicis finis adipiscit̄ comicus optimus.ideo cōmune prouerbiū surgit.Nulla mulier de suo desperet quocūq; malo filio:quia quāq; primo tēpe iuuentutis parū processit non posse ad salutem verti.s.tempore senectutis.

c Pro seruitio deo. Seruicio ꝑ seruitute posuit.

d Conari manibus pedibusq;. Ad id retulit quod ait supra.Quē ego credo obnixe oīa facturum.& acculatiuo sine itermissione significat noctes & dies post ablatiuos manibus pedibusq;. e Si qd p̄ter spē euenit.Euenit productū magis:qa hoc perpetuū nō vult Pāphilo accidere.ergo euenit pene euenit.aut euenit media correpta.i.parum succedit.

mortis subire .i.dūmō .i.sim vtilis i.s.officiū .i.gero ꝑplustes ꝛ volūtatē mea

capitis periculū adire dū prosim tibi. Tuū est si qd preter

.i.ꝑspere cadit .i.melior

e

spem euenit mihi ignoscere si parꝫ succedit quod ago.at

.i.ex aio q̄si sine dolo ꝛ instater .s.facias q̄ ego .i.excogitaui f ꝛ cōmēt⁹ sū .i.non vel ego mea ꝛ dimitte me vt iuēcū ꝑseq̄r

facio sedulo.vel melius tute:aliud repperi:me missū face

.i.volo .i.in eū statū in q̄ me accepisti.hoc ē oīa mihi integra et salua redde

PAM.Cupio.Restitue in quē accepisti me locū.DA.Fa

.i.restituā g q.d.patiētiā habe modicū.iā.n. noui quicq̄ occurrit mihi

ciam.PAM.at iā hoc opus est.DA.Hem.sed mane con

.i.glycerii ostiū apertū .s.spectat si ostiū apertū est inuestigo aio meo ꝯsiliū q̄ restituaris

crepuit a glycerio ostiū.PAM.nihil ad te.DA.qro.PA.

.s.q̄ris cōsiliū,cū dudū fuisset opus vtq; .i.denique stati .s.ꝯsiliū, .i.excogitatū

Hem nūccine demū:DA.at iā tibi hoc inuentum dabo:

f Aliud reperi. Hoc dicit cōmenti occurrit qcq̄ quod ei placebat ad disturbādas nuptias. g Hem sed mane:Hoc quasi incipientis demōstrantisq; aliquid noui se inuenisse.

In hac scena.XVIII.

instauratio est ad hortationis pamphili per Misidem.opus est em̄ exhortari rursus adolescentē ne sub patris oppssione astringatur aut frangat̄ aduersus quāldifficultatē.quia ipius persona nō sufficit:id agit:vt ad ipam Glyceriū mō adducat pāphilū:cuius affectū cogitat:nō ex eo solū φ eū puellā vocat:sed etiā φ desiderat eū videre.

a Iam iam. Tempus addidit.

b Vbi vbi erit Primū vbi vim suā tenet:in posteriori est productio:& est queadmodū q̄qua vndeunde pro vbicūq; q̄cunq; vndecūq;.

c Modo anie mi noli ꝛc. Mollis oratio & feminea multis implicata blandimentis.

d Hoc malū integrascit. Integratur quod ad integrū redditur quo repetitur restaurat̄ refricat̄ renouatur. e Miseros Ibi masculinū ꝑpōderat feminino vt mos est. f Apparari. Ad

MISIS PAMPHILVS CARINVS DAVVS.

.i.statim vel mox .i.inuenire .i.dabo operam

a .i.vbicunq; b q̄si amāti

Amiam vbiubi erit inuentū tibi curabo & me

.i.adducere tibi gly.quē toto pectore

e amo

cū adductū tuū Pāphilū tu mō anie mi noli te

.i.excruciare vel noli te angore afficere viso pāphilo dixit oportune, tēpestiue

macerare.PAM.O misis.MI.qd est:hem pāphile optie

.i.obuius mihi eris .i.si et⁹ amore es captus

mihi te offers.PAM.Quid ē.MI.Orare iussit si se ames

gly. i.terepantis

hera:iā vt ad sese venias videre te ait cupe se.PAH.Vah

.i.me⁹ amor ꝛ d vel sic oportet gly. .i.oparione tua
glycerii sollicitudo pam. labore

perij hoc malũ ĩtegrascit. Siccine me atq; illã opa tua nũc
.i.afflictos .i.perturbari .i.euocor .i.q:

miseros sollicitari et? nã idcirco accersor / nuptias ꝙ mihi
.s.ipa gly. certe .i.q̃rũ .i.supsedere ꝛ sine turbatõne ac labore abstinere
f

apparari sensit. CA. qbusquidẽ q̃ facile poterat quiesci: si
.i.quieuisset .i.agedũ hortantis .i.desipit furit .i.ex seipo
g pam. iracund⁹ est

hic quiescet. DA. age si hic nõ insanit satis sua sponte / in
.i.incita ꝛ subministra iracũdie fomẽta q: gly. sensit nuptias apparari

stiga. MI. atq; ædepol ea res est: propterea nunc misera in
luctu: squalore dolore valde
h i

moerore est. PAM. misis ꝑ oẽs tibi adiuro deos: nunq; eã
.i.derelicturũ .i.maliuolos
k

me deserturũ. non: si capiũdos sciã mihi esse inimicos esse
.i.optaui vel elegi .i.euenit .i.magnã hñt similitudinẽ .s.nostri n
l m

oẽs hoĩes. hanc mihi expetiui. cõtigit cõueniũt mores. va
.i.abeãt a nobis .s.gly. ꝛ me .i.discordiã concessio abstrahat
o

leant: q inter nos dissidiũ volũt hanc nisi mors / mihi adi
pseuerat ne dicat pr̃ vires resumo
p

met nemo. CA. Resipisco. PAM. non appollinis magis
.i.meũ .i.nõ

verũ q̃ hoc responsũ est. Si poterit fieri: vt ne pater ꝑ me
.i.factũ esse vt non bñ cupio illud ne ireretur

stetisse credat / quominus hæ fierẽt nuptiæ / volo. sed si id
.i.ĩpẽdet faciundũ quo minus fierent
q r

nõ poterit: id faciã in prodiue q̃d est per me stetisse: vt cre
q̃lis .s.videris .i.ita .s.sum
s

dat. PAM. Quis videor? CA. miser æque: atq; ego. DA.
vià rõnẽ modũ q̃ possim te restituere t aio meo itelligo .i.valid⁹ magna nimi⁹ q̃ nll'o ifortunio deprimeris .i.moliaris

consiliũ q̃ro. CA. Fortis es. Pam. Scio / q̃d conere. DA.
certe pfectũ

Hoc ego tibi ꝓfecto effectũ reddã. Pam. iã opus est. DA
.i.animo .i.iã excogitatũ ẽ cõsiliũ qd q̃rebã .s.quod habes ꝓpter hunc ꝓpter te cõmẽt⁹ sum
v

Quin iã habeo. CA. quid est? DA. Huic non tibi habeo
.i.decipiaris sufficit mihi q̃ sit dilatio nuptiarũ .s.daue .i.dic

ne erres. CA. Sat habeo. Pam. Quid facies cedo? DA. Di
sufficiat .s.id quod agere volo ociosũ ad narrãdũ nũc propositum

es mihi hic vt satis sit vereor ad agendũ ne vacuũ esse nũc
.i.dicendũ .i.ideo ex hoc loco discedite pãphile ꝛ carine
x

me ad narrandum credas. Proinde hinc uos amolimini.
vos meã gly. ibo ad videndũ
y z

Nam mihi impedimento estis. Pam. Hanc ego visam.
carine fers ducis
a b

DA. Quid tu: quo hinc te agis? CAR. Verum vis dicam
.s.noue exordium

DA. Immo etiam narrationis incipis mihi inicium.

honorẽ & timorẽ refert. & datiuo casui subiunctũ cladẽ & pniciẽ significat. vt Vir. Mihi sacra parari. g Age si hic nõ insanit satis sua spõte instiga. Hic exitus comprimit Carinũ ne fomenta iracundis pãphilo pberet aut si penitet te q̃tũ sua spõte insanit. aut ironia est: aut laus ad irritandũ pãphilũ. h Misis ꝑ oẽs: Asseueratio est si a noie eius incipias cũ quo loq̃ris.
i Adiuro deos. Ad auctiua pticula ẽ vt admirabiliter. i. valde mirabiliter & aduerto & addo. & hoc sup est vt amissa fide adiurandũ sit.
k Nõ si cap. s. m. e. i. o. h. Mira verecũdia oẽs hoĩes maluit dicere vt in his quoq; pentes significaret q̃ apte dicere patrẽ cuius metu promisit nuptias. & cõtra illud sed vim vt nequeas ferre ita dixit de vno: hoc est de prẽ. oẽs homines.
l Cõtigit. i. euẽit. vt ea potior optata: & quod vix euenit cõtigisse dicit. m Mores cõueniũt Quod valet ad cõfirmandum mr̃imonium.
n Valeãt. Hoc est abeãt recedant: qa & discedentibus & mortuis dicit. vale dicit. vel potius cũ male optaturus esset: cõsiderato prẽ locutus ẽ & nõ dixit q̃d intenderat pereãt & attẽde q̃ moderate iterũ pluralr̃ dixerit cũ significaret patrem. valeãt renũciatiõis & imprecationis est verbũ.
o Discidiũ. a discidio es q̃d significat discrepo as. discordo as. p Resipisco. i. recreor sensus mei reuocant spiritũ: & beñ resipisco q̃d significat in pristinũ sensũ bonũ redire. q. d. se paulo añ insanuisse & desipuisse præ dolore. q Procliue quod est Quod ipendet faciundũ: qm̃ res eo iclinata prope videt vt id fieri sit necesse quo eam nõ deserã. r Per me stetisse. Hoc est esse. vt Vir. Desertaq; montis stat. aliter plenũ est vt idẽ stant & iuniperi: aliter horrent: stant limine prio & Lucilius. Stat sensibus fundus. s Miser æque atq; ego. Bene: & qa hic amore vexat & intulit padoxon. nã volebat sibi dici fortis q̃d illi tũ mox dicet. hic igit aliter rñdet / atq; interrogauerat Pãphilus ideo ꝙ videat ipossibile esse Pãphitũ resistere parenti. t Consiliũ quæro. Sensns est Scio quid est: Scio q̃d caueas. sed an efficere possis nescio si pãphili est psona cũ ironia dicit. Si Carini simplex laudatio ẽ. Sed si pãphili est hoc significat q̃d sup. Ex vnis geminas mihi cõficies nuptias. Sed nõ esse psonã pãphili ex subiectis oñdit. v Nõ tibi habeo. Deterret Carinũ vt sup quasi necesse sit si huic non dat. vel vt etiã Carinus pro se sentiat hoc dici: velut solẽt serui cõtũatiores aduersus amicũ domĩ qa nup a Carino accusatus est. vel qa quod dicat nõ habet & videt tacendũ nõ esse. x Amolimini. Amoliri dicũtur ea q̃ cũ magna difficultate & molimine sũmouent & tollunt e medio sic dixit q̃si odioso & molesto. Sed discedere dicit q facile abit e medio. Amoliri q vix recedit. Proinde vos hic amolimi: molestũ ipedimẽtũ ex rei magnitudie iacẽtis in medio: & iõ ipediẽtib⁹ se dixit amolimi hic nõ abite. iterũ spei fecta. iã etiã impat dñis callidus seruus. y Nã mihi ipedimẽto estis. Vtrũ hoc verũ dicit: an fingit: qa adhuc cõsiliũ nõ iuenit q̃d narrare possit. z Hãc ego v. hãc cũ miseratiõe puellæ dixit a Quo hinc te agis. Agere ẽ pprie tarde discedẽtis ac tristis. Quo te hinc agis. Admonitio discedentis vt solet. nã a q̃ discedere desideramus admonemus vt vadat vel q̃ eat vel ire p interrogationẽ admonet Dauus Carinũ q nũc vltim⁹ remanet. b Verũ vis dicã. Pro inicio sedulæ narratiõis huius sumimus an sic rñdet carinus tanq̃ q itelligat nõ dici sibi uelle Dauũ de quo eat sed id agere vt abscedat.

c Quid de me fiet? Ab eo hoc quasi a iocā/ te pronūciandum est: nam sic illi eho impudēs respondet.
d Impudens. Quasi insolita & multa poscen/ ti: quippe qui & sponsam alienā petere ausus est & non satis habet per dauū sibi moram pstitā pamphili nuptiarum.
e Dieculam addo. Horam. tempusculum & sumitur ab eo q est hæc dies diecula & quasi p ua dies in qua scilicet ambias quantum poteris ad ducendū philomenā. vult em se Dauus adiu uari per Carinum & Byrriam.
f Promoueo nuptias. Memoriter Dauus scit illū antea petijsse saltem aliquot dies proser. cuius rei oblitus Carinus etiā vt ducat vxorem petit. g Age veniam. Vix concedē tis vix consentientis est.

CA. qd de me fiet. DA. Eho tu ipudēs nō sat habes q ti/
bi dieculā addo. qtū huic pmoueo nuptias: CA. attamē.
DA. qd ergo. DA. vt ducā. DA. Ridiculū. CA. huc face
ad me vt venias / si quid poteris. DA. qd veniā: nihil hēo
CA. attñ si qd. DA. age veniā CA. si qd: domi ero. DA.
tu Misis dū ex eo parūper opire me hic MI. quapropter.
DA ita facto opus ē. MI. matura. DA. iā inq̄ / hic adero

In hac scena XIX admini strationē doli habet quod fit vt deterreatur Chremes filiā suam pamphilo dare: & vide non minimas p/ tes in hac comœdia Misidi attribui. hoc est per/ sonæ femineæ: siue hæc personatis viris agat: vt apud veteres: siue per mulierē vt nunc videmus & hæc scæna actuosa est magis i actu q in ora tione est constituta.
a Nihil ne esse. Omne quod habemus aut mutuū est aut propriū: ergo propriū est perpetu um. vt propria hæc sunt dona. ergo nihil nobis proprium esse potest: quod em non fuit nec esse quidem potest: aut quod capi potest non est no/ strum: nisi illa quæ eripi non possunt. vt sapien/ tia / iusticia / prudentia: & quæ fortuna neq da re neq eripere potest. Et simul hoc ipm a re ostē dit per hoc q dicit nihil. & a persona per hoc q dicit cuiq. b Dij vestrā fidē. Admiratiōis prouerbium cum exclamatione. c Summū bonum. Mire pro pleno & neutro extulit.
d Quem capit dolorē. Quem cū pronuncia tione & exclamatiōe quadā. e Facile. Aduer biū cōfirmantis. veteres dicebāt facile pro certo.
f Mi homo quid istuc &c. Ex Misidis verbis quid Dauus faciat demonstratur.
Ocius. Comparatiuū pro positiuo.

MISIS DAVVS

Nihil ne esse propriū cuiq: dij vestrā fidē: summū
bonū ee heræ putaui hūc pāphilū amicū / amatorē / virū /
in quis loco patū. verū ex eo nūc misera quē capit dolorē
facile hic plus mali ē q illic boni. Sed Dauus exit. MI. hō
quid istuc obsecro est: quo portas puerum: DA. Misis
nunc opus est tua mihi ad hanc rem exprompta memo/
ria / atq astucia. MI. Quidnam incepturus es: DA. Acci
pe a me hunc ocius: atq ante nostrā ianuā appone. MI.

quęso .i.sup terrā appollis .i.herbas ꝛ frōdes
.i.verū h i
HI.obsecro humi ne:DA.ex ara hinc sume verbenas ti-
.s.verbenas suppone apra quare .i.tumet .i.nō appo
pucro k nes
bi/atq; eas substerne.MI.Quāobrē id tute ipē nō facis:
erga symonē .i.iurare
DA.Quia si forte opus sit ad herū iusiurādū mihi nō ap
pure ma .i.capio .i.subit⁹ ꝛ isolit⁹ met⁹ vel ex
nifeste reuerētia vt timeas mētiri et peiorare
posuisse vt liqdo possim.MI.intelligo.Vn̄ noua nūc reli
ingruit : .i.dic .i.velociter .i.agere suscipias
inuasit l
gio in te istęc incessit cedo.DA.moue ocius te:vt qd agā
.i.deinde exclamatio ē comica idignatōe pariter ac dolorē ostendens
m .i.fer opē phi.pmiss.spā.
porro intelligas.Proh iupiter.MI.qd est:.DA.Sponsę
.i.intercidit .i.recuso .i.ppositū .s.enī cōs reche
n reiicio o
pater interuenit:repudio cōsiliū qd prius intēderā.MI.
.i.recites etiam .i.ex hoc loco .s.pte
loquaris q
p
Nescio qd narres:DA.ego quoq; hic a dextera vēire me
.i.fingam .i.lateter ꝛ caute faueas obseqris
r s .s.mee
assimulabo:tu vt subseruias oratiōi vtcunq; opus sit ver-
aniaduerte .i.quid agendū pponas
bis/vide.HI.Ego quid agas/nihil intelligo.Sed si quid
.i.in q loco .i.labore et .i.intelligis ꝛ sapis q̄ ego
industria .s.hic
est q mea opera opus sit uobis:aut tu plus vides/mane-
.i.inaliq .i.vtilitatem
t
bo:ne quid vestrum remorer commodum

h Exara Appollini comœdia dicata est in cuius honorē arā cōstituebat:comœdiā celebrātes:& verbena erāt araȝ redimicula.Libero vero patri tragedia dicata est.vel verbenę sunt herbę/frondesq; ex aliquo loco pure decerptę. Et dicunt verbenę quasi herbenę. i Sume tibi. Dixit:& nō substerne tibi:& tibi quasi gestum quendā & motū stomachantis habet. k Tu te ipse non facis.i.tumet:& est tantologia tūc dicitur cū pnomen reflectit ad eā personam a qua finitur:vt verbigratia vt cū dicimus.tu lege & ille nobis respondeat cur tute non facis. l Cedo. Porrigentis est manū. m Porro.Modo aduerbiū est ordinis aīs tpis. n Sponsę pater interuenit. Mire sponsę pater dixit non chremes ne cū dixisset quis chremes.Misis rursus hic responderet sponsę pater & non temere hoc facit poeta.nā promiserat se rediturū domū Chremes domū ibo dicā vt apparent. o Repudio cōsiliū oīe quod prius intenderā. Verbū a venatoribus translatū qui retia intendūt ad feras capiendas:quia ergo parat Chremetē & symonem fallere intenderā dixit vel a sagittis atq; arcu. p Nescio quid narres. Narrare em aliena & q nobis nō sūt necessaria dicimus. q Ego quoq;.Bene quoq;: quia & Chremes veniebat. r Subseruias. Recte:non em tm loquit Misis q̄tū dauus.& hoc significat p hoc quod posterius dicit. s Orōni. Orōnem em dicit qui multa est locuturus.q.d.plura sum locutur⁹ q̄ tu Misis.ideo addit verbis vide:qd multominus est q̄ oratio. t Ne quid vestrū remorer commodū. Remorer.i.retardem retineam a remora pisce minutissimo qui nauim retinet.

CHREMES MISIS DAVVS

Euertor postq; quę opus fuere ad nuptias
philomene .i.euocari vel pāphilū viso
a vel potius filiā b pucro
gnatę paraui:vt iubeam accersi:sed qd hoc

In hac scena.XX. adest nūc ipchremes cuius cā scęna fraudibus instructa est ne pmissas cōpleat nuptias. a Vt iubeā accersi. Scilicet ego pater:qa sūma potestas nuptiarū in patre puellę est. b Sed quid hoc. Nō interrogantis sed mirantis & non intelligentis ē & apparet eum nō oculis priusq; corde offensum pucrum sensisse latentem.

q̄si ꝑ herclem iuran · vere · puerū · .i. ille dauus
.i. aduerbiū · c · d · e

puer hercle ē. mulier tu ne apposuisti hūc? MI. vbi illic ē?

dolentis & idignātis · q.d. maledictio vol
f · .i. i nullo loco ē · de me inuasit

CHRE. nō mihi r̄ndes? MI. hem nusq̄ ē. ve miseræ mihi

g · .i. discessit · .i. iploro vr̄m auxiliū · h · .i. turbationis

reliq̄t me hō atq̄ abiit. DA. dii vestrā fidē. q̄d turbe est a

.i. ꝑpter varia hoīm litigia · .i. agūt cās in · deinde · .i. res cibaria
.s. causaꝝ · seinuicem · i

pud forū? quot illic hoīm litigant? tū ānona cara est. quid

k · l · .s. ipse · queso & ꝑ sacra rogo

dicā aliud nescio. MI. cur tute obsecro hic me solam? DA

dolentis & · .i. q̄ sunt he nuge
indignātis · m · n

Hem q̄ est hæc fabula. Eho misis puer hic vn̄ est? quisue

.i. satis ne · q.d. tu es pene fatua et insanus
.i. interroges

huc attulit. MI. Satin sanus es? q̄ me id rogites. DA. quā

.i. interrogare possem · o · .i. nescio · p

ego igit̄ rogē? q hic neminē aliū videā? CHRE. Miror vn̄

.i. ne · peto · q · r · cōfer te versus

sit. DA. dicturan es qđ rogo. MI. Hau. DA. Cōcede ad

.i. deuias despicis · q.d. ita q̄ tu dedi
insanis · s · t · ., mihi puerū hūc · v

dextrā. MI. deliras nō tute ipē. DA. verbū si mihi vnū p̄

.i. facias · .i. minari vel cū ɔtēptu loq̄ris
x · y · z

terq̄ qđ te rogo faxis; caue. MI. maledicis. DA vn̄ est. dic

.i. apte deposi · .s. est q̄ ab · ridētis ob · ironia q.d. iuercūde deposito oī pudo
ta oī silētiōe · hero pam · missionem · nō ē miriū · a · re cū fronte defricuerit

clare. MI. a nobis. DA. ha ha he. mirū vero īpudenter mu

andrie glycerii · .i. fauet andrie

lier si facit meretrix. CHRE. Ab andria ē ancilla hæc; q̄tū

adeo ne verū · b · c · apti · d

intelligo. DA. Adeon videmur vobis esse idonei ī q̄bus

.i. faciatis v̄ras illu · apud se dicit · hic vers' clare dr̄ vt senex audi
siones et irrisiones · .i. oportune · .i. festina · valde

sic illudatis. CHRE. veni in tpe. DA. ꝓpera adeo puerū

.i. asportare · .i. a · hic ne senex audiat · .s. loco in · .i. excedas
e · .i. aliquo · q̄ nūc es

tollere hinc ab ianua. mane caue / quoq̄ ex istoc excessis

extirpent euellāt · .in miseriis versantē
dauū · e terra te abducent · freq̄nter teres

loco. MI. dii te eradicent ita me miseram territas? DA.

vt tollas puerū vel vt dicas cuius sit
f · g

tibi ego dico / an nō? MI. q̄d vis? DA. at etiā rogas? cedo

in ianua · vultuose ꝓferēdū ꝑ ironiā

cuiū puerum hic apposuisti? dic mihi. MI. tu nescis? DA

.i. permitte · apposuisti puerū
.s. dicere · h · .s. dn̄i vel herilis filii

mitte id qđ scio; dic qđ rogo. MI vestri est? DA. cuius ve

indignātis · cū exclamatiōe dicendū ē
i

stri MI. Pamphili. DA. Hem quid? Pamphili? MI. Eho

.s. pāphili · nuptias
.q.d. ita · k

an non est. CHRE. Recte ego has semp effugi nuptias.

.i. flagitiū · .i. puniendū et suppliciis dignū · cur · .s. ita o facinus
l

DA. O facinus animaduertendum. MI. Quid clamitas?

c Puer hercule ē. Hercule ornatiua ꝑticula est. d Mulier magis q̄ misis q̄a eā noīe forte non nouerat. e Vbi illic ē. Dauū querit qui nunc abscessit vel ipē de foro venire videat̄. f Non mihi respondes. Bene Supra em̄ memor ē vetitā q̄cq̄ dicere nisi subseruiat orōni Daui g Reliquit me hō. Mire hoiem non Dauū dixit vt etiā si audiat Chremes incertā personā hominis audiat nō Dauū. h Di vestrā fidem. Est aduerbiū admirātis cū exclamatione. i Tū annona cara est. Cōmiscentis potius ē quā alicui referentis. Annona nō solū de frumētis dicit̄ sed & de carnibus salicis & aliis hmōi rebus. Cicero de diuinatione putaret annonā in macello cariorē fore. k Quid aliud dicam. Hoc post spectatores. l Cur tu obsecro hic me solam. Aposiopesis tertia. m Hem que est nec fabula. Fabulā se dicit audire q̄si rei principium rationēq̄ ignoret. n Eho. Interiectio est vel principiū vl̄ aniaduersionē in se poscentis aut repēte cernētis o Qui hic neminē aliū videam. Callide affirmat nō sibi visū Chremē cū & ꝓuiderit venientem & p̄ntē videat. p Miror vnde sit. Miror recedo cū vnde ꝓ nescio ponebāt. Nā admiratio ab ignorantia descendit. Plautus. Ne quis miret̄ qui si paucis loqnar. q Au Interiectio cōsternate mulieris. r Cōcede ad dexterā. Et bn̄ ad dexterā sinistra em̄ venit Chremes & non vult ꝓximū ei chremetē sed iuxta: supra em̄ dicit Ego quoq̄ hinc ab dextra me venire sit̄abo. s Deliras nō tute ipē. Dedisti mihi sed tacuit hoc ꝓpter aposiopesim tertiā: ꝓpter .s. interruptionem factā a Dauo: ne mulier prodat eū & totū dicat supra eni dixit & nūc Dauus interturbat omia. t Nō tu te ipē. Submissa voce. u Verbum si mihi vnū accōmodate comminat̄ Dauus Pene em̄ misis vniuersa narrabat. x Preterq̄ qđ te rogo. Hoc vt senex senciat ꝓnunciari potest. y Caue faxis. Gestu cōminātis ē & vult vt suspenderet cōminationē deinde infert gestum. z Maledicis. Cū cōtemptu loq̄ris cū cōuitiū facis. apparet ergo maledicis lencius esse dictū: cū subiūgit. Dic Clare. Maledicis noue ꝑ cōminationē posuit cum pro cōuitio soleat poni nisi forte q̄a cōtumelie genus ē cōminatio. a Mirum vero. sepe ad ironiā refert̄. Impudēter si mulier facit meretrix bono ordine locutus ē primo em̄ cā impudentie natura est deinde conditio. b Adeon videmur vobis. Quia a vobis paꝝ intelligat̄ hic addidit morē meretricis vt vel sic intelligat senex. c Idoneus. Est qui est aptus ad oia & bona & mala. d In quibus sic illudatis & illudo in te sexto casu: & illudo te accusatiuo casu dicimus. Et primū in supuacuū ē vt sit sensus q̄bus. e Caue ne q̄q̄ excessis Necesse Dauus retinet Misidē nōdū em̄ oia audiuit Chremes nōdū cōperit vnde sit mulier et puer de quo suscepturus sit. f At etiā rogas Rursū iurgiū repetit & turbulentā orationem g Cedo cuiū puerꝫ. Cedo idē significat q̄ dic mihi ergo repetitionē significat nō supuacuam orōnem & ēdictū cū q̄dā fiducia et cōtēptu ei᷒ cū sermo est interrogantis aliquid. h Mitte id quod scio. Hoc lencius & sūmisse. i Hem quid pāphili. Apparet mulierē v̄ri & pamphili lencius pronūciasse quā dauus vellet. & ideo nunc repetit nomen vestri & pamphili. Et crebro interrogat vt se ignarissimū ostendat & vt pāphilus noietur. & argute repetit nomen pāphili. quasi per indignationē vt soceri auribus nomen adolescentis inculcet. metuit em̄ ne audiat senex. k Recte ego has. Solus post dauū loquitur. hic effecit qđ voluit dauus vt pamphili Chremes puerū esse cognoscat & recuset generū. O facinus animaduertendū: Aposiopesis quarta. i. reticentia interuentu .s. persona Misidis quæ inceptum sermonem interpellauit. l Clamitas. Clamauit enim dauus vt puerum audiret Chremes.

DA. Quem ne ego vidi heri ad nos afferri vesperi? MI.
O hominem audacem. DA. Verum vidi cantharam suf
farcinatam. MI. dijs pol habeo gratias: quod in periundo ali
quot fuerunt liberæ. DA. næ illa illum haud nouit: cuius
causa hoc incipit. CHRE. si puerum positum ante ædes
viderit suam gnatam non dabit tanto hercle magis dabit
CHRE. non hercle faciet. DA. nunc adeo vt tu scis sciens
nisi puerũ tollas: iam ego hinc in mediam viam prouol
uam: teqꝫ ibidem prouoluã in luto. MI. tu pol homo non
es sobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam susurrari au
dio ciuem atticam esse hanc. CHRE. Hem. DA. coactus
legibus eam vxorẽ ducet. MI. au obsecro an non ciuis est
CHRE. Iocularium in malum insciens pene incidi. DA
Quis hic loquit? o chreme per tps aduenis: ausculta. CRE.
audiui iam omnia. DA. Ah ne tu omnia? CHRE. Audi
ui inquã a principio. DA. Audistin obsecro (hem) scelera?
hanc oportet in cruciatũ hinc abripi. hic est ille non te cre
das dauũ illudere. MI. me miseram: nihil pol falsi dixi mi
senex. CHRE. noui omnẽ rem: sed est simo intus. DA.
Est. MI. Ne me attingas sceleste. si pol glycerio non om
nia hæc. DA. eho. inepta nescis qd sit actũ. MI. quid sciã
DA. hic socer ẽ: alio pacto haud poterat fieri: vt sciret hæc
quæ volumus. MI. Hem prediceres. DA. paululũ iteres
se censes / ex aĩo omnia vt fert natura facias an de ĩdustria.

m Quem ne ego. Vult negando irritare mulierẽ ad confirmanda quæ vult. n O hominem audacem. Exclamatio Misidis testimonium veritatis est. o Verũ vidi cantharã. Vide infirmũr agumẽtũ prius vidi puerũ afferri dixit post non puerũ sed cantharã: & hoc dixit vt leuiter redarguat. Misidẽ nõ vt vincat hoc eni vidisse se inuit cantharã si nõ puerũ portatẽ. p Suffarcinatam. Propriũ ẽ anibus suffarcinatas eẽ & q̃ sub veste multa ferre solent latẽtia: q̃ cũ reuolutas sursum vestes atq; succinctas hãbẽt: eo quidẽ vt nõ nulla ferre possint dicuntur suffarcinate. q Aliquot. Non pauce sed multæ. r Libere. Testimonia libera contra seruum et hoc ꝓpriũ est Therentii. Nam de romano more hoc dixit. s Ne illa illum haud nouit Dauus conuertens sermonem ad spectatores de misside in tertia persona loquitur. Ne.i. certe scd'm Vallã valde scd'm donatũ Cicerone probatũ. Ne illi vehemẽter errant. t Prouoluã in luto De ꝓximo repetiuit ꝓuoluã qm̃ noĩa sunt paranomasia; quãdoq; verba panomẽ dicitur. Et dolo quidẽ minat qd' facturus nõ ẽ: verũ sedulo id agit vt iam puer tollat in mediũ simul eũ seruet chremeti vt ipe recuset generũ non vt a q̃quã passus videatur iniuriam. u Sobrius Quasi sebrius separatus ab ebrio vt Secretus dicitur quasi separatus ab his que discernuntur. x Fallacia alia aliam trudit. Prouerbium cui subiacet memorẽ mendacẽ eẽ oportere. y Au obsecro. Au interiectio conturbate mulier. y Iocularium in malum. Econtrario & pantifrasim ꝓ graui: modesto ac nimio. z Quis hic loquitur. Principiũ loquẽdi Dauus chremeti dat ꝑfecturus que ipe conatus est. a Ah ne tu oia. Ne pro an legit: aut vt ne ꝑducat & accipiat ꝓ non: nõ tu oia.s. audisti. b Audistin obsecro. Exultãs Dauus infert & cõculcat frequẽter repetẽdo. Itẽ difficile credendo affirmat se nõ sciuisse presentem chremetẽ vt hac cõfirmatiõe nihil illã de se faciat suspicari. c In cruciatũ hinc arripi. In cruciatum non in crucem. d Hic ille est. Cum emphasi quasi vir magnus sed hoc chremetẽ oñdens dicit cũ ironia. e Me miseram. Subpalpitatio muliebris f Mi senex. Bene senex quia quasi alienior eẽt & ignotus. g Ne me attingas sceleste. quedam ostenduntur aperte in comediis: quedam ex aliis personis intelliguntur. Hic ex illis verbis Misidis bene itelligitur quod Dauus voluit eam verberare nitebantur. h Si pol Glicerio non omnia hoc. Aposiopesis tertia ꝙ aliene persone interuentu retice tur. Fiunt autem aposiopesis tribus modis: aut per seipsum & ad alium transit & est prima. Aut tacet nec vltra aliquid dicet: & est secunda. Aut alterius interuentu persone scilicet & est tertia. i Eho. Hac interiectione mouet attentionem. k Nescis quid sit actum. Nescis plerunq; dicitur ei non quem volumus redarguere ꝑeritie aut ignorantie. sed quẽ facere volum' vt velit libenter audire. l Paululum interesse Nonne per multarum est. m Ex animo omnia vt fert natura. Ephexegesis est.

In hac scena.XXI. psona ad ca tastrophen machinata loquit᷑.Nã hic Crito nihil argumẽto debet nisi absolutionẽ erroris᷑ eius simul & verbis suis q̃ grauis q̃ modestus q̃ iust⁹ sit oñdit. a Habitasse Dicit nõ habi itare q̃a mortua ẽ. b Optauit Optare est vnũ de duob⁹ eligere. Nota primũ dolet Crito. ꝙ meretrix fuit. Scđo ꝓgressus q̃rit ꝙ mortua ẽ Et nota ꝙ:tria dixit Crito cõtẽpsisse crisidẽ: patientiã:honestatẽ & pauptatẽ & seruatũ est graui viro:cũ illũ sobrine pudet sil'hic oñdit eius generis fuisse crisidẽ vt q̃ ꝓbe viuere potuerit nisi vt ait necessitas cogeret. c Quã in pr̃ia honeste Antitheton primũ.Itẽ his verbis a poeta iã honestus inducitur crito:& dign⁹ cui credi oporteat. d Paup viuere. Ad illud.Sed inopia & cognatoꝝ negligẽtia.⁊c̃. e Eius morte ea ad me. Hic ius tractauit dicẽdo redeũt.q̃a i familiã redeũt si nõ ẽ heres de ꝓximo aut ex testamento. f Sed quos pconter video. Interrogatio ẽ cui nemo respõdet aut sic:aut nõ. Percontatio cũ nihil horũ g Consobrinus. Sobrini sũt cõsobrinoꝝ filii:nã sic dicit menander verũ vt alii putãt de sororibus nati hi sunt cõsobrini quasi sorini dicti. h Quid vos Hic ꝓgressio loquẽtis ad interrogandũ idẽ putas inq̃t ꝙ illa periit:vos aũt q̃ mõ? i Vt q̃mus aiunt q̃ñ vt volum⁹ nõ licet Et ad p̃ntis & p̃terite vite excusationẽ ptinet ista r̃ñsio q̃ purgat volũtas crisidis in questu meretricis.Et ẽ q̃si ꝓuerbiũ q̃le est illud Cecilii in plocio viuas vt possis quãdo neq̃ vt velis. k Quid gliceriũ iã hic suos Cõuenit hereditatẽ petẽti:sic & iudici futuro de pluribus indagare:ergo recte & bono ordine q̃sit:quid crisis?quid vos?quid glicere. l Vtinã Nouo genere exoptationẽ ꝓ negatiõe intulit:& q̃si nõ reperit. m Haud auspicato huc me. id ẽ mauspicatus q̃d nõ eẽt auspicatus & vsitatũ veteres sic dicere. Si q̃d aliquãdo aliter euenisset quã vellẽt. u Semp eni dicta atq; habita. Nõ credita:quia aut veris credendũ ẽ aut etiam falsis.Que tñ inueterauerũt hinc Ci.ita habeant ita dicant habita ergo plus ẽ quã credita:semper

CHRITO senex MISIS DAVVS

.i.in hac pte vrbis plana ⁊ lata .s.mihi chritoni hoc quod sequit᷑ chrisis
a

N hac habitasse platea dictũ est Chrisidẽ quæ

seipam .i.elegit. b .i.acq̄rere q̃si aĩo heredis h̃ndi sua

sese inhoneste optauit pare hic diuitias potius q̃ in patria

.i.inops d chrisidis e p morte p legem

honeste paup viuere.eius morte ea ad me redierunt lege

q̃ pauit .i.interrogem f salui sitis daui ⁊ misidi dictum

bona.Sed quos pconter video saluete?Mi.obsecro quem

.i.cognatus g chrito scз

video?est ne hic chrito sobrinus chrisidis?is est.CHRI.o

asseueratio salutãtis est non q̃si responsio .s.periit sed'ipe dixit gemitus

Misis salue.Mi.Saluus sis chrito.CHRI.itã chrisis?Mi.

eiulãdo pferenda me ⁊ herã .i certe .i.destruxit vel periit facitis h

Hem.nos quidẽ pol miseras pdidit.CHRI.quid vos? q̃

modo .s.vos habetis .i.sat; ne .s.vos habetis .i.pctis vtꝫ nos hẽamus recte i .i.possumus vt fertur

pacto hic?satin recte.Mi.hem.nos ne?vt quimus aiunt.

.i.q; .s.habere vel facere pmittitur. k

q̃ñ vt volumus:nõ licet.CHRI.Quid gliceriũ?iã hic su

l .i.q̃si nõ reperit .i.adhuc nõ repit

os pentes repperit?Mi.vtinã.CHRI.an nõdũ etiã? haud

.i.nõ foeliciter m .i.applicui adegi .s.eã nondũ pentes repisse

auspicato huc me appuli.Nã pol si id scissem nunq̃ huc

.i.nũq̃ huc accessissem vel subleuassem n .s.chrisidis glr. iudicata estimata credita

tulissem pedẽ.Semp eius dicta est esse hæc:atq; habita so

.s.bona chri. quasi senẽ paupem o exercitare agitare. .i.litigia

ror:q̃ illius fuere possidet:nũc me hospitem lites sequi q̃

.i.in hac vrbe q̃si difficile .i.inutile ad etiam

hic mihi sit facile/atq; vtile:alioꝝ exẽpla cõmonẽt.simul

.s.g ly.
arbitror iam esse aliquē amicū & defensorē eius. Nā fere
adulta excreta grā .i.discessit ex andro clamitare possint cautilatorē medicū
p dis natu maior q
grandiuscula iā, pfecta est illinc. clamitent me sicophantā
.i.successionē sobane repeterein iudicio r .i.inopē et q̄si pe tentem stipem .i.pterea vacuā oīb⁹ bōis relinquere q.d.nō est honestuz
hereditatē persequi mendicū: tum ipam dispoliare non li
q̄si q̄s nō sine sua .i.aduena peregrine absolute vt equū aut bonū .i.obseruos
cet. MI. optime hospes pol chrito, antiquū obtines. CRI
ssly. cū q2 .i.cū huc venerim q̄uis nihil habiturus sim q2 libētissime te ducam
Duc me ad eam quando huc veni: vt videā. MI. Maxime

DA. Sequar hos: nolo me in tempore hoc videat senex

eni a possibili & vtili. o Nūc me hospitem Mire dicit me cū emphasi.i.senē & remotū a litibus. p Grandiuscula iā pfecta ē. Ad ptē etatis id refertur: Aut generaliter ad sūmā etatꝫ refert. & ad cōpationē etatis pariter & cōpatiue & filitudinarie positū est: ita vt compatiuū illud diminutiuum sumaṫ pro positiuo etiā diminutiuo si haberemus tanq̄ si diceret grādula. nā grādis sæpe de ætate diciṫ. item de pecunia & probe. q Sicophanta. Ad uerbū interp̄tādo diciṫ ficuū comestor. Nā sycos græce diciṫ ficus latine. & phanta comestor quasi ficuū comestor traduciṫ tū a nr̄is calūniator. Nā vt inqt Synesius gramaticus græcus ex duobus seruis græcis. Alter absūpserat ficus: alter qs prorsus excedisset ignorabat: dn̄o tū conq̄rente a sonte isons accusabaṫ herus prudētissimus vtriq̄ calidā ficū præbuit solus delinquens euomuit. qd em̄ ieiunnus euomeret nisi intestina tunc primū natū est id verbū Sicophanta.i.calūniator: quia delinquens in sontē falso crimine calūniabatur. r Mendicū. Mendicus vt vult Varro animus diciṫ. vl' vt Festus ait ex sententia varri a mente quē fefellerit fortuna. vel q̄ p̄catur q̄sq̄ vt vitæ suæ medeaṫ cibo & tunc a medeor dicitur.

Quintus actus
CHREMES SIMO

.i.nunc o pbata
a
Atis iam satis Simo spectata erga te amicicia
syncopa subire nūc .i.cesso .i.siste p̄ces
est mea, satis pericli incepi adire, orādi iā finem face: dū
.i.laboro .i.morē gerere ppt modū phi. cerre nunc .i.ludibrio inquinaui b
studio obsequi tibi: pene illusi vitā filiæ. SI. Immo ei nūc
q̄maxime abs te oro: atq̄ postulo Chremes: vt beneficiū
verba inceptū c pauloāñ ipo effectu .i.cōfirmes .i.q̄ntum
verbis initum dudū, nūc re cōprobes. CHRE. Vides q̄
.iust⁹ petitor .i.nimia cupiditate d
iniquus sis præstudio: dum id efficias quod cupis, neq̄

In hac scena.XXII
continet disceptatio officioꝝ inter se de officio amicoꝝ & paterna pietate tractantium.

a Satis satis. Hæc repetitio ōndit Chremetē cumulate suo in Simonē functū officio. & hæc velut quedā controuersia est. nanq̄ iniuriatū reus sit Simo cōtradiciṫ p coiecturā falsū est eē qd' intendit: cū pāphilus neq̄ amet neq̄ ex eo natus sit filius. & adhibeṫ deriuatio causæ: qa diciṫ meretricē ista oia esse molitā ad disturbādas nuptias & bene negaturus filiā purgat prius officiū suū de fide promissa & vltra accusat ipsum.

b Immo etiam q̄maxime. Renunciare affinitati Chremetem aut parum adhuc intelligit Simo: aut subtiliter dissimulat vt ad fidem promissam hominem compellat.

c Initum.i.inceptum. Ab ineundo. vnde & inicia quoq̄ dicimus.

d Quod cupis. Etiam quod velis legiṫ & quod iubes.

e Iniuriis. Iniuria est siue dicitur quicqd nō iure fit

f Perpulisti me vt homini &c. Hic est tota accusatio homini adolescentulo. Sic Salustius. occultanti se tugurio mulieris ancillæ.

g Filiā vt darem. Inuidiose darē non pmitterem dicit: darem: cp̄tum in te est.

h In seditionem / atq; in incertas nuptias. Quin eā fortassis relinqueret: & in alteriꝰ amore fixus inhereret: aut rōnē aliquā iniret qua eam repudiaret.

i Dum res retulit. Cōpositū pro simplici positum est: tulit & altius q̄ decet comicū characterem dictum videtur.

k Per ego te deos oro vt ne. Defensio p coniecturam. & est ordo: ergo oro te per deos

l Quibus id maxime. Argumentū a persona. Item a causa rationatiua.

m Vbi ea causa q̄obrem hæc faciunt. Non intulit ob quā causam: cum supra dixerit: ea causa sed quasi dixerit vbi eas res intulit q̄obrem hæc faciunt. Item aut rem aut causa abundat.

n Ibi me adesse neuter præsenserat. Creditur & si visus a Miside erat tū ignorabatur esse chremes donec diceret Dauus. Hic est ille non te credas Dauum ludere.

o Dauus dudum prædixit mihi. Hic ostēdit quid velit callidus dauus vt prædiceret futurum seni id quod ipse erat facturus.

p Nescio quid .i. quare vt sit aduerbiale.

q Ac volui dicere. Ac pro contra q̄.

iustā mensurā liberalitatis vel māsuetudinis debite in amicicia q̄rū ipossibile mēte voluis

modū benignitatis / neq; quid me ores / cogitas / nā si co-

.i. cessās desistas grauare .i. iniustis peticioībꝰ .s. iterū te onerō sup̄sedeas e

gites / remittas me iā onerare iniurijs. SI. Quibus. CRE.

dolē .i. cuis iportunis p̄cibus n. ei pulisti q̄ filie tis f

ah rogitas? perpulisti me: vt homini adolescentulo in alio

.i. verento .i. p quē alteriꝰ .i. a cōiugio legitio discordias g h

occupato amore / abhorrēti ab re vxoria filiā darē in sedi-

.i. nolētimus i

tionē / atq; īcertas nuptias / eius dolore atq; labore gnato

.s. q̄dā p̄pulisti pā. q amoris graui vulnere sauciꝰ est .i. q̄dm hōesta .i. patiē mederet vt id facerē .i. q̄dm i postulauit

vt medicaret tuo: īpetrasti: īcepi dū res retulit: nūc nō fert

.i. patiaris oportet q̄nq̄dē filiā nō sū datutus .s. ex ea dimitteres .i. ex athenis dicūt hoies ē̄ē rumore

feras. Illā hinc ciuē esse aiunt. puer est natus. nos missos fa

non .i. tibi impes aut k psuadeas

ce. SI. Per ego te deos oro: vt ne illis aim inducas credere:

valde pessimū

qbus id maxime vtile ē illū esse q̄deterrimū: nuptiar̄ gra

.i. filiata l q̄n̄ ḡra ppter quā cām m

tia hæc sūt ficta atq; incepta oia. Vbi ea cā q̄obrē hæc faci

.i. ablata .i. cessabūt fingere & cōmisci mendacia .i. te decipis

unt erit adempta / desinent. CRE. Erras cū dauo egomet

q. d. intelligo q. d. serio nō fictate .s. tun

vidi obiurgare ancillā. SI. Scio. CRE. At vero vultu / cū

.i. peperat q̄ dicis obiurgaturas n ꝰ disturbaturas

ibi me adesse neuter tū p̄senserat. SI. Credo. & id factu-

.s. mulieres q̄re vel ppter q̄d illas o p

ras dauus dudū p̄dixit mihi. & nescio quid tibi sum obli

.i. sicut vel q ptra quē

tus hodie ac volui dicere.

DAVVS CHREMES SIMO DROMO

.i.securo volo & iubeo vt statim fiat
a b

a Nimo iã nunc ocioso esse impero. CHRE.

c d

Hem Dauũ tibi. SI. vnde egredit̃? DA. meo

.i.auxilio critonis alienigene e

præsidio atq̃ hospitis. SI. Quid illud mali est? DA. Ego

.i.oportuniorem .i.aduenientem .s.comodius sylepsis

cõmodiorem hominẽ aduentum ad tempus nõ vidi. SI.

.i.sceleratus .i.oẽ negociũ securitate
f g tuto

Scelus quẽ nam hic laudat? DA. Omnis res est iam in va

.i.desisto
h

do. SI. Cesso alloqui? DA. Herus ẽ: quid agam? SI. o sal-

interiectio ppter glyceriũ
i perturbati compatam k

ue bone vir. DA. Hem o simo / o noster Chreme oĩa ap-

q: infecta sunt de paratis pasti decoqsti recte vel .i.qñ aduerbiũ
l mẽoriter tpis

parata iam sunt intus. SI. Curasti probe? DA. vbi uoles /

.i.valde bñ dicis certe .i.ex hoc loco in q̃ .i.deest
m pari deberẽt nuptie

accerse. SI. Bene sane. is enĩuero hinc / nunc abest. etiã tu

.s.an non .i.vbi tu es añ opere sollici .s.loq̃ris in e
glycerii ostiuz tudinis n

hoc respondes / quid istic tibi negocij est? DA. Mihin? SI

s.tibi loq̃r pauloañ
o p

Ita. DA. Mihi ne? SI. tibi ego. DA. Modo introij. SI. quã

p quandã .i.q̃to tpe añ introieris .s.introiui
derisionẽ inter q r

si ego q̃dudum rogem. DA. cũ Gnato tuo vna. SI. an ne

opprimor
angor s infelix t

est intus Pamphilus? DA. Crucior miser. SI. Eho. nõ tu

dixiti ne pam. & gly. m. ppõderat. f. .i.iprobe serue q̃ me torques tãtope
v

dixtin esse inter eos inimicicias carnifex. DA. Sũt. SI. cur

apud gly. ppter qõ .i.tua cẽsura gly. .i.cõtendit
notas x

igitur hic est? CHRE. Quid illũ censes: cum illa litigat.

.i.potius .i.icõgruũ incõ .i.faciã
y uenies idecens

DA. Immo vero indignũ Chreme iam facinus faxo / ex

.i.audis .s.crito paulo añ .i.ecce illic cũ illic vix
z a .i.cõstans

me audies. Nescio quis senex mõ venit / ellũ confidẽs &

.i.callid⁹ .i.formã censet iudicat ẽe tãti grauis ad lau
doctus b pcii a quis estĩat dem hic

cautus: cũ faciem videas: videtur esse q̃tiuis p̃cij tristis se-

.i.rigor q̃dã .i.cõstãtia q.d. q̃d noui mali ap
veritas portes vt prius

ueritas inest in vultu / atq̃ in verbis fides. SI. Quidnã ap

.s.apporto critonẽ

portas? DA. nihil equidem nisi q̃d illũ audiui dicere. SI.

.s.paucis q: hec pericula tandẽ ha bñ & cõstãter dixit scire athenieñsẽ
bet quoddã vrgẽs & accelerãs

Quid ait tandem? DA. Glyceriũ se scire esse ciuem atticã

In hac scena.XXI

principiũ iudicii & iracũdia senis cõtinet̃ / atq̃ in ea vehemẽter exponit̃ cõsuetudo p̃ris ac dñi offensi & indignantis. Dauus exultans egredit̃ nũcians prona esse oĩa ad securitatem. a Anio iã ocioso. Ocioso .i. securo: qa negociũ sollicitudo est. b Impero. Sup̃be dixit Summũ em̃ iudiciũ securitatis est superbia. c Vnde egredit̃. Nõ interrogat sed cũ admiratione: vel magis cum indignatione dicitur. d Meo p̃sidio. Dauus nõ videns chremetẽ neq̃ Simonẽ cõtinuat suũ sermonẽ impo i quẽ esse ocioso aĩo meo p̃sidio. e Ego cõmodiorẽ hoiem. Hic Dauus admirat̃ q̃ in ipso articulo periculi supuenerit Crito. potest em̃ cõmodũ esse in hoie aliqd: & alieno tpe supuenire põt & cõmodũ esse in hoie. sed oportunũ malũ & aduentũ hr̃e põt. nã cõmodũ in hoie est aduentus in facto eius. tps in oportunitate facti. f Scelus quæ nam hic laudat. Non est soleocismus. ad sensũ em̃ / nõ ad verba. respexit etem̃ p̃pter sensus verba sũt: nõ ppter verba sed sensus. g Oĩs res in vado est. i. securitate. nã vt in p̃fundo piculũ est: ita in vado securitas. Prouerbiale sermone tritũ. h Quid agã. Plus est dicere q̃ cogitare de fuga. i Salue bone vir. Ironia est q̃ est maior i increpatiõe. cũ em̃ oẽ genus crĩmis aliqs supauerit: tũc exclusi ironia laudamus. k O noster Chreme. Quia noster dicit latenter dicit Glyceriũ filiã Chremetis esse iuentã. l Oĩa apparata iã sũt intus. Quia sup̃ dixerat senex. abi intro & q̃ pato opus ẽ para: m Bene sane. i. valde. Nã q̃ sanus est is est validus. n Mihin. Quãdo nõ sumus pati ad rñdendũ ducẽdo tps eludimus. o Mihi ne. Dixerat prius corrupte: nunc plene p̃fert apparet ita turbari Dauum mõ cõsilio poete vt oĩes amittat fallacias / & opp̃ssus prodat Pãphilũ dũ malũ cominus perhorrescit totũq̃ hoc ex argumẽto est. vult em̃ iam poeta catastrophe patefieri. p Mõ introii. Hoc signũ pturbationũ inducit a cõscĩa Daui. q Cũ tuo Gnato vna. Serui excusatio / filii excusatio est. & hoc q̃si prurbatio dicit̃ seruo: sed consilio poetæ exitũ festinantis de resolutione fabulæ. r An ne est intus pãphilus. Causa iræ vehemẽtior iuẽta est. s Crucior miser. Dauus in verbis dep̃hẽsus & opp̃ssus nescit q̃d rñdeat. sed videt se excusasse filiũ se excusando. Crucior in maxĩa sũ cõstitutus angustia. t Sunt. Nulla rõne dicit sũt. sed ne nihil rñdeat nã turbatus est vtpote opp̃ssus. v Eho. Interiectio oñdẽs Dauũ opp̃ssũ & verbis suis captũ. vł est interiectio mouẽs attẽtionẽ. x Cũ illa litigat. Chremi cõuenit hic sermo. hic em̃ irridet q & sup̃ dixit. Amantiũ iræ amor⁹ reintegratio est. & irridet illis Simonẽ Chremes: qa dixit: iræ sũt inter Gly. & Gna. y Immo vere indignũ. Chremes bñ ad eũ loq̃tur q est a nuptiis deterrendus. vel q nõ interturbet orõnẽ suã. vel quẽ sup̃ sibi p̃catorẽ destinet ita loq̃tur q̃si hæc sit cã cur sit Pamphilus ingressus q̃tenus eius. s. intendat̃ a Critone hospitæ ducendæ vxoris animus quã ciuẽ atticã nominauerit. z Nescio quis senex. Bene nescio. quis enim si notus esset videretur gratificari. id ẽ gratiosus esse. testis & minis verus. a Ellum. Veteres: quod nos illum dicimus: ellum vł ollum dicebant q̃uis ellum quidam ecce illnm volunt intelligi tanq̃ pro ip̃o Dauũ Glycerii ostendit Dauus dicens ellum quasi en illum. Est em̃ vt alii volunt p̃nomen: vt alii aduerbium demonstrantis. nã p̃nomen huiusmodi veteres sic proferebant ille ellus ollus sed vt diximus aduerbium compositum ex pronomine videri potest vt sit in eo vel in en vel ecce vt allum. i. en vel ecce illum ad paruitatem. b Quantiuis p̃cii Ad magnitudinem refertur quantiuis.

c Dromo dromo. Commotus ira & dolore nihil dixit nisi ꝙ lolariũ i. seruoꝝ verberatorẽ & punitorẽ aliorum sæpius vocat.
d Verbum si addideris. Bene: quia omnia ꝑsente socero contra nuptias loquitur.
e Audi obsecro. Pleruncꝫ a verberandis vel indulgentia loquitur vel mora.
f Quantũ potes. i. celerrime quia segniores se ostendunt serui ad puniẽdos collibertos scilicet mora captantes veniam indignantum dñorũ.
g Quadrupedem. Vtrum ligaturæ genus ẽ sic dictum quadrupedes an quadrupedem ferã an quadrupedem. i. cum pedibus ac manibus / an quadrupedem pro seruo vt fugitiuo posuit.
h Constringito. Mire ne quid fiat tragicum in comœdia vsqꝫ ad vĩcula ita progreditur: nec quicqꝫ tentat ne quocꝫ tendat vlterius.
i Si viuo tibi. Qui certa minari volunt ĩcertam facinnt vitam suam.
k Herum quid sic pericli ꝛc. Cum ingenti ꝓnunciatione dirigit.

indignãtis .s. veni .s. veni
c
SI. Hẽ Dromo dromo. DA. q̃d est? SI. Dromo. DA. audi
.s. vnũ cogã te ta cere aut aliquid tale — adiunxeris — itẽꝝ r. sumit
SI. Verbũ si addideris Dromo. DA. Audi obsecro. Dro.
.s. me facere — .i. ꝑ altũ vel elatũ in altũ rapiẽdo — i carcerẽ — dauũ — .i. celeriter cape — .i. celerrime
f
q̃d vis? SI. Sublimẽ intro hunc rape q̃ntum potes. DRO.
.i. rapiã — .i. cur rapiã — .i. libet v. ꝑ ꝑpoñit
Quẽ? SI. Dauũ. DRO. Quãobrẽ? Quia lubet mihi rape
.i. itẽꝝ dico tibi rape — .i. falso affirmasse
incꝫ. DA. q̃d feci? SI. Rape. DA. Si q̃cꝫ inuenies me mẽ
q̃ꝺ plꝰ eit q̃ꝫ verberato — .i. nũc — .i. citũ celeꝝ vl' multũ ꝑturbatũ — effi ciã
titum / occidito. SI. Nihil audio. ego te iã cõmotũ reddã.
.i. ꝑꝫq̃ꝫ — .s. q̃ꝺ dico — .i. tantũmõ — .i. da opam — .s. dauuz dromo
DA. Tametsi hoc verũ est. SI. Tantũ tu cura ad seruãdũ
.i. ligatum — .i. audis ne — .i. dispositũ in modũ q̃drupedis — .i. stricto ligato — .i. fac
g h
vinctum: atqꝫ audin quadrupedem cõstringito. age nũc.
iurãtis — .i. q̃d sit ꝑiculuz
i k
iam ego pol hodie si viuo tibi daue ostendã q̃d sit pericli
pã. — .i. noli sentire
herũ fallere. & illi patrẽ. CHRE. Ah ne sæni tantoꝑe: SI.
ꝑ ironiã — q̃ in p̃rem filiꝰ cẽ deberet — .s. pam.
o Chreme pietatẽ gnati nõ te miseret mei? tantũ laborẽ ca
.s. me p̃rem — hortã tis — .i. egredere de glycerii domo — .i. vꝫ aliq̃d — pudore affi ciẽ
pere ob talẽ filiũ: age Pãphile. exi pãphile. ecq̃d te pudet.

In hac scena XXIIII

est accusatio quæ soluitur defensiõe in eo quod ad amorem pertinet per concessionẽ in eo quod ad Critonis personam per coniecturam.
a Quid ais omniũ. Aposiopesis tertia & est ad deformationẽ peccati: & est irati familiaris aposiopesis cum pro dignitate peccati non inueni-

PAmphilus SIMO CHREMES
petit — viso p̃re .i. ꝑditꝰ sũ — .s. qui me vult — .i. q̃d ex oĩbꝰ excusatiõibꝰ q̃ dici p̃nt agis
q Vis me vult? perij pater est. SI. Quid ais om
dolentis — eligentis .i. factũ — .i. ꝯtũelias ĩferre
nium? CHRE. ah rem potius ipam dic. ac mitte male lo-

qui. SI. Quasi quicq̃ in hunc iã grauius dici possit. Ain
tandem Glycerium ciuis ẽ? Pã. Ita ꝑdicant. SI. Ita ꝑdicant?
o ingentẽ confidentiã / num cogitat / quid dicat? num fa-
cti piget? vide: num eius color pudoris signũ vsq̃ indicat
Adeon impotenti esse animo: vt præter ciuiũ morẽ atq̃ le-
gem / & sui voluntatem patris: tamen hanc habere stude
at cum sũmo probro. PAM. me miserum. SI. modo ne
id demũ sensisti Pãphile? olim istuc / olim cũ ita aĩm in-
duxti tuũ hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundũ tibi:
eodẽ die istuc verbũ vere in te accidit. sed qd ago? cur me
excrutio? cur me macero? cur meã senectutẽ hui⁹ sollicito
amẽtia? an vt ꝓ huius pctis ego suppliciũ sufferã? imo ha
beat valeat viuat cũ illa. PA. O mi pater. SI. qd mi pater?
q̃si tu huius indigeas patris. Domus / vxor liberi inuenti
inuito patre / adducti / qui illã ciuẽ hic dicant. viceris. Pã
Pater / licet ne pauca? SI. quid dices mihi. CHRE. attamẽ
Simo audi. SI. audiã ego. qd ego audiã Chreme. CHRE
at tandem dicat: sine. SI. age: dicat: sino. Pam. ego me hãc
amare fateor. si id est peccare: fateor id quoq̃ tibi pater me
dedo: quiduis oneris impone. impera. Vis me vxorẽ duce
re. hanc vis amittere. vt potero / feram. Hoc modo te obse
cro. vt ne credas a me alllegatum hunc senem. sine me ex
purgem / atq̃ illum huc corã adducam. SI. adducas. Pã.
Sine pater. CHRE. æquum postulat / da veniã. Pam. sine

atur couiciũ Quid ais? Nõ iterrogantis sed iue hẽtis. & est eclypsis multa significãs in eo ꝙ dicit oim. b Ain tandẽ. Querit probus grãmaticus aĩn quæ psoronis sit. & an vna sit. Est aũt ain q̃si ais ne. & mire q̃si ipe dicat qd dauus dixerat: ergo ain pcontatiuũ verbũ ẽ. c Tandem pro tũ. Videt aũt melius capi vt missionẽ celerẽ augeat. d Ita ꝑdicant. Adeo in hac reuehemẽter cõmotus senex hoc ipm repetit ꝑdicat ꝑ iracundiã. nã repetunt verba in qbus arguit impudẽtia. e O ingentẽ cõfidentiã. Cõfidẽtia in malã ꝑte hic accipit: sed sup in bonã. Fiducia vero sp in bonã. f Nũ cogitat. Ita vt solent irascentes: auertit orõnẽ a secũda ad tertiã personã ab ea cũ qua loqbat ad aliã. g Nũ ei⁹ color pudoris. Paterno aĩo dicit: nãq̃ patribus erubescere pudẽtesq̃ esse. familiare est cui contra nũ est erubuit. h Vt ꝑter ciuiũ morẽ. Tria cõtẽpta sũt. mos / lex / imperiũ pris. i Tamẽ Cũ nõ dixerit q̃uis subiecit tñ & figura est anacoluton: als vnũ sine altero nõ poneret. k Me miserũ. Iniciũ defensiõis & deploratio calamitatis & miseriæ q̃ in amore culpã remouet a volptate sua: cũ pr ꝙ amat filiũ viciũ mentis dicat ẽe nõ impulsũ. l Mõ ne id demũ. s. p. Cõprobatiõe õndit eũ esse miserũ. m Demũ Signũ est tarditatis. & sentire dicit: q vix colligit se. vixq̃ aĩaduertit. vt alibi. vix tandẽ sensi stolidus. n Olim. Obiurgatio est qd dictũ ẽ olim. cõfirmationẽ aũt ꝑ repetitionẽ ostendit. o Sed qd ago cur ꝛc. Propriũ est pentibus i dignatiõe velut abiicere curã filiorũ cũ destomachati fuerint: & est eclypsis ibi ꝑ aposiopesim. p Cur meã senectutẽ Nõ dixit me qd' prius est sed miserabilius dicit q Imo hãc hẽat vi Nõ irascit vt pr sed diffitat vt alienus: qa vehemter dolet. r Mi pr. Principiũ factũ a cõcitatione s Quasi tu huius indigeas. p. Huius õndẽs se dixit t Domus Vxor l. Mira grauitate sensus elatus ẽ: nec de Menãdro sed ꝓpriũ Terentii. v Liberi. Dicit in plurali cũ vn⁹ eẽt oratorie de vno plurali dixit x Inuenti. Nõ geniti iuidiose scdm illud. hoc scio vnũ neminẽ pepiisse hic. y Viceris Verbũ ẽ eius q vix sibi extorquet vt abiiciat curã & ꝓpriũ patribus ac familiare iratis z Pr licet ne pauca Titubãs & balbutiẽs orõ pudore & cõscia loquẽs copiã petit. a Age dicit simo. Hoc nõ ex aĩo ꝓmittẽtis sed cũ stomacho patiẽtis ẽ. b Ego me amare hãc s. Amphibologia. qa duo actiui cũ infinitiuo. c Hanc. Nõ glycerium cuius noie offendit senex nec ignomĩa vitans vocat eã pegrinã. d Si id peccare est fateor. Noli inq̃ me accusare qa amo. amantẽ eñ nemo accusat. Febricitantẽ nemo accusare põt cur febricitet: Mire igit & subdefendit culpã: & asse sus irato est. e Dedo. Bene. quia deditio i hoste fieri solet. f Quiduis oneris impone. Executus est translationem oneris dicendo impone impera g Vt potero feram. Obsequium sine voluntate ostẽdit & multum valet sub Chremetis præsentia hæc confessio ad recusandas nuptias. h Senem. Dicit vt de hac appellatione pondus adiiceret testimonio. i Adducas. Simo indignatus ꝙ illum petit adduci: Pãphilus repetit verbum sibi displicens dicis vt adducas illum: iudignãter ꝓferendũ est. k Aequũ postulat. Artificiose interponit loquentẽ chremetẽ quẽ volens vsq̃ ad cognitionẽ filiæ suæ retinere non facit irasci pamphilo ad cõ

temptum filiæ:& post hoc abire de medio,
l Dum ne ab hoc falli comperiar. O paterna pietas;ipse accusator est & redargui se cupit.

.i.psuadeā tibi hoc a re impetrem .i.permitto .i.rē qualibet dūmō l pam. .i.nō
te hoc exorem. SI, Sino:q̄duis cupio:dū ne ab hoc me fal
.i.dephendar cognoscar .i.delicto
li cōperiar chreme. CHRE, pro peccato magno paululū
.i.rephensionis accusationis iurgii cruciatus .i.sufficit in suū filiū.p.
supplicij satis est patri.

In hac scena.XXIIII.

progredit̄ Crito in cuius verbis nō mō ipe promittit sed etiā qđ & Pāphilus dixerit demōstrat̄ & hic ois error apiet̄ fabulæ Crito alloqtur Pāphilū orantē vt firmus staret verbis contendendo aduersus patrem.

a Mitte orare harū vna. Dicēdo vna harum ōndit multas esse cās:etiā pares esse magnitudie. dicendo q̄uis & disiūctiōe distiguit triplices eē.

b Andriū ego video Critonē. Bonū iniciū agniturā filiā itaq3 cōpendii cā nō laborāt de agnitōe psonæ Critōis vt ab eo facile doceri possit.

c Saluus sis. Crito ne laboret ad psuadēdū miro cōpēdio poetæ iā crito notus est Chremi.

d Insolens.i.insuetus insolitus.inde insolentia id est insuetudo. Cicero. Moneor etiā insolentia loci. Item insolentia dicit̄ arrogantia. Item differunt arrogās & insolens. Qui em̄ p̄ter legē agit humanā dicit̄ arrogans & naturalē insolēs dicitur. Cicero. Ipā victoria q̄ natura insolēs dicitur

e Euenit. Pudet fateri ꝓpter hereditatē venisse & vidisse ipm esse qui dixerat sup̄. Clamitent me sycophantā hereditatē proseq. ne igit̄ vltra interroget̄. & hanc veritatē cōpellat̄ dicere p euenit r̄ndit cōditionaliter & ꝓtinus cū alio aliū incipit sermonem dicens:sed hiccine est simo.

f Tu ne impune. Nunc acriter Critonem aggressus:dilatauit icusationē & generalē fecit virtute oratoria.

g Illicis.i.illigas. Vnde licia dicta sunt quasi ligia.

h Sollicitando. Sollicitare interdū significat

CRITO SIMO CHREMES PAMPHILVS

.i.cessa desiste rogare q̄ sequunt̄ .i.quelibet .i.s.qđ petis
a
m Itte orare.harū vna quæuis causa me vt faci
he sūt cāe .i.tua beniuolētia honesto mō & affabilitas .s.quod dictur⁹ sū
am monet. vel tu, vel quod verum est vel q̄d
.i.glyceriū plurimū amo .i.volo ex andro insula b
ipsi bene cupio Glycerio. CHRE, andriū ego video Cri
ꝓfecto .s.crito andri⁹ .i.salue c .i.cur
tonem:certe is est. CRI, Saluus sis chremes. CHRE, q̄d
.s.venisti .i.isolit⁹ isuet⁹ d .i.cōtigit casu aliq̄ athenas venire e virum
tu athenas insolens: CRI, euenit.sed hiccine est Simo:
.s.simo ne interiectio attētionē moues vel deridēris .i.ex atheniis vrbe
CHRE, Hic est. SI, Men quæris:eho tu Glyceriū hinc ci
.i.inficiari cā eē ciuē atticā .i.subornatus & dolo compositus
uem esse ais: CRI, tu negas: SI, ita ne huc paratus adue-
.s.venire patus .s.veni as pat⁹ .i.sine pena seu f punitione
nis: CRI, Qua de re: SI, rogas:tu ne impune hæc facias.
q.d.ita .i.athenis vbi delicta vindicant̄ .i.educatos & nutritos more eoꝝ .i.emissos
Tu ne hic hoies adolescētulos iperitos reꝝ eductos libe-
illigas g .i.incitando h frequēter ꝓmittēdo illis cōplemēta voluntatū
re in fraudē illicis:sollicitādo, & pollicendo eoꝝ, aios la

.i.detines q̄dā .i.sane mentis ꝛ cōpos.q.d.insanis q.d.vt de meretrice fiat con
dulcedie i k vtꝫ l iūx nō amica qð grauiꝰ ē lenocinio
ctas? CRI. Sanus ne es? SI. at meretricios amores nuptiis
.i.coniungis· succūbat ne pegrinꝰ alienigēa
ꝙ ferre possit ꝯtūelias pr̄is m
cōglutinas? PAM. perij. metuo: vt substet hospes. CRE
.i.cognoscas .i.ita de eo cēseas crito
n
si Simo hūc noris satis: nō ita arbitrare. bonus ē hic vir. SI
ironia .s.p̄tū solet vtꝫ venie .i.tēpestiue in .i.in ipo articulo
o hodie ipis nuptiis
Hic vir sit bonus? ita ne attēpate euenit hodie in ipis nup
.i.hoc q.d.illi fides habēda est
p tpus q
ptijs: vt vēiret an hac nūqꝫ? est vero huic credēdū chremes
nisi ego pā. .s.aliqd .i.rn̄siōe ad obiecta critonē ad .i.cōmode
PAM. Ni metuā patrē: hēo p illa re qd' illū moneā pbe:
exclamauit calūniator idignātis .i.talis nature ꝛ recte.nā natu
r s t re ignoscit nō voluntati
SI. Sycophāta. CRI. Hē. CHRE sic crito ē hic mitte. Cri.
q̄lis psequit grauiter ꝛ mature
videat, q̄ fiet: si mihi pgit q̄ vult dicere: q̄ nō vult, audiet
rem bonā pturbo .i.cogito .s.amorē in filio
v
ego istæc moueo? aut curo. nō tu tuū æquo aīo feres ma-
.i.nūc an vera vel ips argu
x falsa sint mēti est
lū? nā q̄ dixi, vera vel falsa audieris, iā sciri potest. Atticus
.i.naufragio facto insulam .s.ad litus simul
qdā olim naue fracta, apud andrū eiectus ē, & istæc vna
.i.eiecta est .i.tūc a casu adigit appellit q: postea mortuus est
y
pua virgo. Tū ille egenus, forte applicat primū ad crisi-
.i.nugas pmitte eū loq
z
dis patrē se. SI. Fabulā inceptat. CHRE. sine. CRI. ita ne
ita ne euertit veritatē aut reclamas et reluctatur a psequere
vero obturbat? CHRE. Perge. CRI. Tū mihi cognatus
.s.atticū .in eo loco .i.athenienses
b
fuit, q̄ eū recepit: ibi ego audiui ex illo, sese atticū eē ciuē
.s.tic .s.putas .s.dicas
c
is ibi mortuus ē. CHre. eius nomē. Cri. Nomē tā cito tibi
.s.est nomē sed
d e f
phania. Cre. Hē. perij. Cri. Verū hercle: opinor fuisse pha
.i.ex rhāno at
tico pago g
niā: hoc certe scio. rhānusiū se aiebat. Cre. o iuppiter. Cri.
.i.in andro insula tunt
h
Eadē hæc chreme multi alij in andro tū audiuere. Chre.
attētionē monet glr. .s.filiā vtꝫ
Vtinā id sit, qd' spero. Eho dic mihi qd eā tū. suā ne esse
.i.cuiꝰ filiā eē aiebat .s.aiebat
i
aiebat. Cri. Non. Chre. Cuiam igitur. Cri. fratris filiam.
filia dicis
Chre. certe mea est. Cri. Quid ais. SI. Quid tu ais. PAM
erectas pbe ad accipiendū vocē .s.chreme
k sibi congruā
Arrige aures Pamphile. SI. Qui credis. Chre. Phania ille
phaniā frēm fuisse frater meus ex athenis
frater meus fuit. SI. Noram: & scio. CHRE. Is hinc bel-

sollicitum reddere. interdum vero est inquietare aliquem & inter spem metūqꝫ constituere, atqꝫ incitare seu stimulare.

i Lactas. Lactare est dulcedine aliqua retinere: & ad psuasionem inducere. vnde oblectare & delectare dicimus. k Sanus ne es. Interrumpit Crito sermonē simonis. sed Simo nihilominus cōtinuat dicēs vt seqtur. l Meretricios amores nuptiis. Vide oratorie agi: vt grauius Critonē accuset Simo nūc defendit filiū quē iādudū increpauerat. m Hospes. Et bene nō homo vel Crito. est em̄ ipo noie cā diffidentiæ. n Bonus est hic vir. Cū pondere & distinctiōe inferendus est. o Hic vir sit bonus: Mire poeta cū oportuerit critonē inimiciorē chremi esse q̄ Simoni sic rem iducit vt nocior ei sit cōtra quē maxime venerat, atqꝫ ab eo defendat: magis vt res progredi ad catastophen possit. p Vt veniret ante hac nunqꝫ. Plerūqꝫ casus imitat industriā: & hoc sæpe fit: vt etiā sedulo facta sint suspecta. q Est vero huic credendū. Vero p ironiā dicit. Vir. Egregiam vero laudē & spolia ampla refertis. r Sycophanta. Minime voluit sibi dicere crito. nam ita locutus est sup̄ vt clamitent me sicophantam hereditates sequi. s Hem principiū iracundiæ. ideo rn̄dendo dicit. t Sic crito est. Et mire. chremes traducendo eū sic ab iracundia. v Non tuum malum. Non filiū sed amorem in filium significat: an quia iratus est: & q̄rens an conueniāt hæc verba pro Pamphilo veniēti. Immo enim conueniunt: quia quanto magis dissimulat fauorem tanto plus acquirit ad ea quæ loquuntur.

x Iam sciri potest. Addit temporis celeritatem: & magna maturitate dixit.

y Applicat. Proprie de naufragio in litus eiecto dicitur atqꝫ egenti.

z Fabulam inceptat. Quia fabula comœdia, & quia argumentum quasi fabula narrat aut certe ad irrisionē narrationis dicit.

a Ita ne vero obturbat. Obturbat .i. interstrepit si subdistinguit: & tunc cum comminatione infertur obturbat. etiam obturbat distinguit: & tunc valet. i. euertit.

b Ibi audiui ex illo. Magis confirmatō veritatis est.

c Nomen tam cito. Non negantis est sed difficile sese dicturnm ostendit.

d Phania. Hoc ita dicit Crito vt nemo audiret. s. adhuc dubitans an ipse sit.

e Hem. Sunt qui putant sy mouē dicere irascentē filio. alii chremis dolentis potest & Pamphili esse.

f Verum hercle opinor. Hoc adhuc contāter est dictum indiget confirmatione.

g Rhannusium se. Pirheum & rhanniū pagus attice: & cetera huiusmodi maritima attice proprie intelligenda sunt.

h Multi alii in andro. Hoc testimoniū cecū ducit. Testimonioꝝ enim modus duplex ē manifestus & cecus. Manifestus est q certus & presentes habet. Cecus in quo multitudinē aut ciuitatem dicimus scire. vt cicero Testis est tota cicilia quod tū audientē consternat. Est etiā in cecu iusiurandū tabulæ absentisqꝫ personæ.

i Cuiā igr. Vetuste cuiā qd' oibus generibꝰ & casibus seruit. k Arrige aures pāphile. Trāslatio a pecudibus qbus intēdit accipiendū esse vocē. & hoc simo videt dicere vt alii putant ipse sibi Pamphilus.

Noram & scio. Ad personam & ad rem retulit. m Meq; in asiam persequens. Persequens dicit pseuerationem sequentis ostendens. sed sequitur qui desinit sequi.
n Vix sum apud me. Hoc est argumentū a sapientibus ad leticiam vehementem in bonis moderanda: cnm vnusquisq; gaudens ita pturbetur: vt apud seipm non sit. & magis hoc con suetudine q; ratione dicitur: aut forte si dicit qua si abierit animus & redierit rursus.
o Ita animus cōmotus est. Duo carnifices futurarꝝ rerꝝ sūt spes & metus. dolor em̄ & gaudiū p̄sentiū rerum sunt. Sed dolorē hic in leticia non posuit. & mire ordinē seruauit. sic em̄ se hec inuicē sequūt. & distinguendū est & sepatim in ferant. p Sane istā tuā. Alii ne habent .i. nimi s. Cicero. Ne iste vehementer errat. Salustius Ne ista nobis māsuetudo & misericordia.
q Gaudeo. Gaudemus nobis gratulamur aliis.
r Credo pater. Hic iā redit in gratiā Simo cū filio nisi forte p̄rem socerū appellat.
s At mihi vnus strupulus. At discretiuū dictū est supiorū dictorꝝ. Tractū est a strupulo lapide minimo qui in calcio latens ledit et molestus est. Molestie em̄ sūt pedibus viæ strupulosæ
t Nodum in scirpo queris. Prouerbiū est. de illis qui nimis sunt curiosi & qui querunt aliquid vbi non est quod dici solet vulgo. tu quæris in veruece quinq; pedes cū tantū sunt quatuor.
v Id quæro. Rursus Chrito obliuiosus est: vtpote alienarꝝ rerum. x Heus Chremes. Heus dicendū erat: quia Chremes Critonē intuebatur. y Ex ip̄a milies audiui. Duas res ostendit Pamphilus & quā veram scit q ex ip̄a sæpe audiuerat & quā sua sit Glyceriū milies numer⁹ finitus pro infinito: & qnia infinicies ab ea audiuerat signū erat q īfinities etiā cū ea fuerat.
z Om̄es nos gaudere hoc. Aut hoc gaudere correpte: aut hoc corrupte vt sit hac re gaudere & gaudere nostris est vt supra mō sit animus. alienis vero gratulari. & ergo plus est gaudere q; letari. a Iamdudū res reduxit me ip̄a i gratiā .i. beniuolentiā & Chremetis & filii vt videlicet mihi bene cupiāt & ego quoq; illis: quod si ad solū dicatnr Pamphilū ad Pamphilū referat tantum. b O lepidū caput. In quo leporis est plurimū lepidus dicitur nam lepos est veuustas. c Nempe id scilicet. Dicentes manu & vultu dotem significat quod mox intelligit Cremes. alii thremetis personam faciunt.
d Dos Pamphili est decem talenta: id est Pāphilo pro dote dabuntur decem talenta.
e Accipio. Nisi ille hoc dixisset accipio dos non esset. datio em̄ ob acceptu confirmatur nec potest videri datū id quod sit acceptum.
f Eho. Adiuratio est attentionis ad id qd' dicturi sumus.
g Dauo istuc dedam iam. Addidit & tp̄is celeritatem.

vt bellū nō sequentis erat sed in grecia
l m
lum fugiens, meq; in asiam persequens proficiscitur. tū
.s. rpa vel ea q̄ sunt dicta
illam relinquere hic est veritus: post illa nunc primū au-
.s. fratre meo
n
dio: quid de illo sit factum. PAM. Vix sum apud me ita
pturbatus .i. dū miror
o
animus commotus est metu, spe gaudio mirando: Hoc
tā magno .i. subito valde glr. rōnibꝫ
p
tanto & tam repentino bono. SI. Sane istam multis mo
.s. te gaudere o
q r
dis tuam inueniri gaudeo. PAM. Credo pater. CHRE.
.i. vna anxietas adhuc supest vexat vel male tractat
vna difficultas
At mihi vnus scrupulus etiam restat: qui me male habet.
superstitione vt odio q̄ ē iuncti sp̄es le
scrupulositate hearis nissima vt nodo
PAM. Dignus es cum tua religione odio. nodum in scir
.s. quod te sollicitat .i. de noīe est cōtrouersia
po quæris. CRI. Quid istuc est? CHRE. Nomē non cō-
cōgruit .i. cū esset gua
uenit. CRI. Fuit hercle huic aliud paruæ. CHEE. Quod
.i. cōto illud i meōrā
illud redigere v
crito. nunquid meministi? CRI. Id quæro. PAM. Ego
vtꝫ critonis non leticie aut nocere
gaudio
ne huius mēoriā patiar meæ voluptati obstare cū egomet
x
possim in hac re medicari mihi? nō patiar. heus Chreme.
.s. passibūla filia mea
y
qd q̄ris? passibula ē. CRI. ip̄a ē. CHRE. Ea ē. Pā. Ex ipsa
.i. hac re
z
millies iā audiui. SI. oēs nos gaudere hoc chremes te cre-
do credere. CHRE. Ita me dij bn̄ amēt: credo. Pā. qiud re
hoc est. ne irascaris supereſt reliquū agnitio passibule .i. in beniuolentiā
.i. paulo āñ a
stat pater? SI. Iamdudum res reduxit me ipsa in gratiam.
iā habui cā
b
PAM. O lepidum patrem: de vxore ita vt possedi nihil
quia nihil mutā sime
mutat chremes. CHRE. causa cptima est nisi quid pater
.s. in aliud ais
.i. certe c d
aliud ait. PAM. Nempe. SI. id scilicet. CHRE. Dos pā-
.i. p dote dabunt tibi. x. talenta .i. grata hēo festināter eo
c illa talenta
phile est decem talenta. PAM. Accipio. CHRE. propero
passibulā .s. veni non
f
ad filiam. Eho mecum Crito, nam illam me haud credo
.i. in hunc locū .i. traduci
nosse. SI. cur non illā hunc transferri iubes? PAM. recte
valde dabo .s. id negoci i suscipe
g
admones. dauo ego istuc dedā iā negocij. SI. nō pōt. pā.

.i.ꝓobrem .i.id pageret .i.ipse
Qui non potest? SI. Quia habet aliud magis ex sese / &
.i.mali habet .i.ligatus h
maius malū. PAM. Quidnā? SI. victus ē. Pā. pater nō re
.i.iusta de causa .i.non .i.vinceret vt qdru i k pes ꝯstringet .i.vt soluat
cte victus est. SI. haud ita iussi. PAM. iube solui obsecro.
hortā tis accelera iubere
SI. age fiat. PAM. at matura. SI. eo intro. PAM. o fau-
q.d. multe felicitatis plenū
stum & fœlicem hunc diem.

h Vinctus est dicit pater. Et nō recte victus est ostendit filius senex ad rē: filius ad cām retulit i Hand ita iussi. Quasi quadrupedē stringi iusserat quasi recte ac diligenter. & hoc ipm nō vacat: nā iam & iocularitet loqui & minus ira scentis est & placabilis animi. k Haud ita iussi. Eleganter iussi ad t Amphibologiā. Et simul ostendit ꝙ propicius sit Pāphilo pater. & ꝙ facile veniā Dauo impetrare possit. ab eo qp pe qui iam etiam iocetur. Pāphilus autē dixerat non iuste. ille sic respondit quasi dixerit non diligenter vinctus est. Sed mea sententia distinguenda est inter haud: per modū interrogationis vt haud: nō recte vt dicis postea ita iussu fieri tū.

CARINVS PAMPHILVS

.i.pudeo vt a ꝑdo ecce illū
p Rouiso quid agat Pāphilus: atq; eccū PAM
.i.qd dicitur b
aliqs forsitā me putet nō putare hoc verū: atq; mihi nūc
.i.qd alii putāt vt volent liber ꝛ cōfirmo c
sic esse hoc verū lubet. Ego vitā deoꝝ ꝓpterea sempiter-
.i.estimo .i.coꝝ gaudia .i.ꝓpe rue sempiterne nō accōmodate ad tempus seu mutue
nam esse arbitror. ꝙ voluptates eoꝝ ꝓpriæ sunt. Nā mihi
.i.deus sum sollicitudo anxietas obsistrent hic sup dictā sniam
imortalitas ꝑata est / si nulla ægritudo huic gaudio itercesserit. sed quē ego potissimū nūc mihi exoptā cui hæc nar-
.i.principalissime .i.obuiū
.i.qd agitur a pamphilo
rem dari? CA. Quid illud gaudij ē? PAM. Dauū video
.i.fort obuiū d integre firme
nemo est quem malim omniū. nam hunc scio mea solū-
gratulat nimiū
dæ solum gauisurum gaudia.

In hac scena XXV

alterum generum Chremeti comparat: ne aut carinus tristis recedat: aut non prouisum videretur philomene. & hoc colloquiū post cōpendiū fabulæ inducitur vt vna narratione negociū Carini transagi possit.

a Prouiso quid agat. Dupliciter res ab oculis spectatorum mouentur: aut eñ futura ꝓmittuntur aut facta narrantur.

b Nunc sic esse hoc verū lubet. Sic delicate ꝓnunciandū est & separatim distinguendum.

c Ego deorum vitam propterea sempiternā. Oīe quod habemus aut mutuū est aut ꝓpriū. Mutuū est qui cqd ad tēpus habemus: nec postmodū nostrū futurū est vt vxor / domus / villa Propriū vt virtus animi. & bonū sempiternū quod proprie de dijs dicitur. non eñ aliunde venerunt: sed apud seipsos sunt semper. & epicurꝫ secutus hoc dixit. Nam de dijs proprie sempiternum dicitur: Perpetuū vero ad homines ptinet.

d Scio mea solide solum gauisurum gaudia. Dicimus eñ eleganter gaudeo gaudiū tuū ꝓ eo qd' est gaudeo: quia gaudes. Celius ad Ciceronē Accessit huc ꝙ postridie eius absolutionē in theatrum curionis hortensius introiit prout suum gaudium gaudebimus. i. gaudeamus: quia ipse gaudebat.

In hac scena. XXVI.

mira arte ea quæ restant de comœdia breuiter explicat & designãtur duorꝫ sociorꝫ binæ nuptiæ.
a Quisnam homo est. In effectu gaudentis Pamphili & Daui gratulatione cognitionẽ rerꝫ Carino præbuit: cuius persona parce vtitur post compendium.
b More hominũ. Hominum abundat.
c Euenit vt quid sim nactus mali. Quia fama mali celerior ẽ ꝙ̃ boni. i. vt facilius mala ꝙ̃ bona nuncientur. ergo dixit ꝙ ille prior scierit ꝙ esset vinctus ꝙ̃ ꝙ is ꝙ Glyceriũ is cognitã cognosceret.
d Mea glyceriũ suos parẽtes repperit. Hæc ita narrantur Dauo vt eadẽ opera etiam Carin⁹ audiat.
e Pater amicus summus. Hæc oĩa vt diximus propter Carinũ dicuntur vt audiat.
f Desine. Compendium attulit.
g Solus est quẽ diligunt dii. Id est tu omniũ fortunas supas. siue omniũ fœlicissimus es: & cui dii magis fauerunt.
h Factum bene. Gratulatione cẽpit omne compendium.
i Age me in tuis secundis rebus respice. Hæc sunt quæ absolute dicuntur: & est commonitio. sunt enim qui fœlicitate elati ne respicere quidã volentes amicos. & respicere proprie est retro aspicere. i. quẽ ꝓcedis fœlicitate nõ obliuiscaris. & vt alter dicit tractũ est a diis qui respiciendo homines / illis fauent.

DAVVS PAMPHILVS CARINVS

P Amphilus vbinam hic est: PAM. Daue. DA:
.s. me vocat
a
quisnã homo est. PAM. Ego sũ. DA. o Pãphi
.i. acciderit ꝓfecto
le. PA. nescis q̄d mihi obtigerit: DA. certe. sed q̄d mihi
ꝯsensi .s. scio b
obtigerit scio. PAM. & quidẽ ego. DA. more hoĩm eue
inuenerim post factũ cognosceres
c
nit vt quid sim nactus mali prius rescisseres tu: ꝙ̃ ego il-
bonũ .s. amica .i. patrẽ ⁊ matrem
d
lud q̄d tibi euenit boni. PAM. mea glyceriũ suos ꝑentes
casu q̄dã iuenit exclamatio est ꝓ qua factum est admirãtis gly.
e
repperit. DA. o factũ bñ. CA. hẽ. PAM. pater amicus sũ-
.i. dicis mihi
mus est nobis. DA. q̄s: PAM. chremes. DA. narras ꝓbe
.i. ꝙ nõ .i. in nũquid
PAM. Nec mora vlla est. q̄n eã vxorẽ ducã. CA. Nũ ille
.i. dũ vigilaret cupiuit deinde .s. quid fiet
somniat ea q̄ vigilãs voluit. PAM. tũ de puero daue. Da
desiste .i. sũ icolumis
f g
ah desine: solus est quẽ diligũt dĳ. CA. saluus sũ si hæc ve
.i. ibo ad eũ ꝯferã cũ eo dehis .s. qui loquit
rat sunt. adibo: & colloquar. PAM. quis homo ẽ: o Ca
.i. oportune ⁊ tẽpestiue .s. est
h
rine in tempore ipo mihi aduenis. CA. bene factũ. PAM
audiui .i. faue mihi .i. ꝓsꝑitatibus retro aspice
hortãtis i
Hẽ audisti. CA. oĩa: age me secũdis in rebus tuis respice:

i.eius moderator es'z tibi magna est apud eũ fides ita vt tuo sit vsurus consilio

tuus est nunc chremes facturũ: quæ voles scio esse omĩa.
scio eũ eẽ meũ certe ꝙ usq3
z oĩa facturum k

PAM. memini: atq3 adeo longũ est illũ expectare dũ exe
ꝑ hãc viã discere ꝑ pera

at. sequere me hac: intus apud Glycerium nunc est. tu da
voca vel, vade ad vocandũ aliq̃s gly. cur
l ab hac domo .i.abducãt

ue abi domũ propere: accerse. hinc qui auferant eam: q̃d
erect9 es tardas in vado
mora es

stas? quid cessas? DA. Eo.

k Atq3 adeo longũ est expectare. Quia audacter & artificiose binos amores duorũ adolescentiũ & binas nuptias in vna fabula machinatus est & id extra prescriptũ menandri cuius comoediã transferebat. ideo aliud in ꝓscenio aliud post scænã retulit ne vel iusto longior fieret vel ĩ eande ꝓpter rerum similitudinẽ cogerentur.

l Tu daue abi domũ. Habet versus vsq3 ad illũ Gnatã tibi meã philomenã vxorẽ negantur Terentii esse adeo vt in pluribus exemplaribus non inferantur vel inueniantur,

n a auditores ꝙ usq3 .i.veniat in mediũ .i.sponsa efficiet
.i..nolite expectare ꝓscenũ

n E expectetis dum exeat huc. intus desponde-
post scenã .i.ꝯcordabit .i.supest
conficietur

bitur. Intus transigetur / si quid ẽ quid restet
spectatores .i.ꝯgratulamini poete q̃ hec nobis suo igenio spectanda ꝓbuit.
discedite cũ sanitate .i.recognoui

vos valete & plaudite: calliopius recensui.

Eunuchus Terentij.

Ne expectetis dũ exeat huc intus despõdebitur. Mire dicit latenter se laudãs quo verbo auidũ adhuc ꝓpłm audiendi / adeoq3 cupidũ et attentũ ostendit vt finem comoediæ euenisse nõ senserit.

Andriæ finis adest Comicus Eunuchus sequitur

DORIAS
PYTHIAS
ETHIOPISSA
PARMENO
EVNVCHVS
ANTIPHO
PHEDRIA
THEREA
LACHES
SOPHRONA NVTRIX
THAIS
SIRISCVS
SANYA
GNATO
PAMPHILA
CHREMES
TRASO
DORAX

Figuræ huius quæ ſecundæ comediæ Eunuchi principalis eſt & argumenti declaratio clarior.

In hac figura iterum vt in priori principali quinqꝫ ſunt perſonarꝫ locationes ſcd'm quinqꝫ actus in quos Comœdia pti
tur domus quattuor ante earundẽ fores quattuor perſonarum & mutuo ſe amantiũ & altricantium ſectiones .demũ me
dium comicum comicas reconcilians lites: & ſtat in medio. Eſt igitur primo parte in inferiori dextra Traſo miles glorio-
ſus qui amore(vti tractus lineæ indicat)detinebatur Thaidis meretricis quæ cum ſuis ancillis ſtat ſiniſtro in latere parte ſu-
periori. Illa Thais non ſatiata vno amore amplectabatur Phedriam filiũ cuiuſdam ciuis athenienſis Laches dicti. Ideo hi
duo amatores facti ſunt corriuales clare tractus hoc indicant linearũ diuerſarum qui & confluunt:p hocqꝫ alter alterum
odio affecit vter priores cupiens partes habere. Muneribus(quæ & gratũ quenqꝫ faciunt)ſtudebant ambo ſibi amorem
Thaidis prævendicare. Thraſo miles quandã virginem pulcherrimã nomine Pamphilã emit dono mittit Thaidi cum ſuo
ſeruo Gnatone dicto paraſito & aſſentatore :cũ ille Gnato iam iret deferens munus Thaidi Pamphilã quam cũ Cherea
adoleſcens frater Phedriæ in via aſpiceret ex vnico aſpectu captus amore /tractuſqꝫ intantũ vt cuſtodiæ officium in por-
tu athenienſi /ſuoſqꝫ ſodales oẽs deſereret & amatã inſequebatur: vt vbi diuerteret locum ſignaret: ſed cum ita curreret
obuiũ ſibi ſe præbuit Archimenides frater patris eius ille graui & tardo ſermone eum conuenit Cherea aliquantulam
ſibi audientiam præſtare coactus in terea ex oculis eius ſe abſtulit virgo. Ille qꝫ totius potuit ſe abſoluit: tamẽ amiſerat ama
tam: tunc plus feruere incœpit: eamqꝫ quæritans vt amans hincinde curſitare: eo ſic ex amore iſaniente venerat permeno ſer
uus patris eius ex iuſſu fratris Phedriæ etiam munera Ethyopiſſam & Eunuchum ad Thaidẽ deducens. huic permenoni
Cherea amorẽ ſuum detegens & eum vt ſibi ad explendã voluptatem auxilio ſiet rogitat. Parmeno ſciuit illam quã ama
bat eſſe in domũ Thaidis a Gnatone pro munere deductam: perſuaſit: vt ille mutata veſte vice Eunuchi(a quo comœdia
nomen ſumpſit)in domũ Thaidis vt amata potiretur /introduceretur: ſicqꝫ auſu temerario factum eſt. abeunte ſic Thaide
in domũ militis thraſonis relicta eſt virgo ſub cuſtodia aliarum ancillarum & Chereæ qui domũ venerat a Phedria ſub
ſpecie Eunuchi. Cherea ſuũ expleuit appetitum domũ exiuit de loco vbi veſtem rurſum mutaret cum ambigeret /nec ali-
quem adiutorem haberet a caſu repperit Antiphonẽ eius ſodalem qui ex pirreo vt eum quæreret abierat. huic factum dete
xit. ille in mutanda veſte adiumento fuit. thais vero poſtqꝫ domũ redierat viciatã virginem ab Eunucho intellexit indigna
ta in Phedriam qꝫ talem ſceleratum Eunuchum donaſſet Phedria cum Doro contendere. ille ſe vt potuit a crimine pur-
gauit Chereæ reatũ quia ſibi veſtem detraxerat aſſcripſit. thais itaqꝫ virginem cogitauit reddere viciatam ſuis puta Chreme
ti fratri eius qui ſolus ſtat depictus in parte inferiori in latere ſiniſtro /illãqꝫ eius ſororem per teſtimoniũ nutricis] declara-
uit miſit thais ad Chremetem vt ad ſe veniret. cum hoc miles thraſo conſideraret ſuſpicabatur eũ amoris illiciti cauſa thai
dem accedere .ille ira incenſus cum ſuis familiaribus oĩbus Sanga /coco /Syriſco & Dorace ædes venit expugnare
thaidis præſente chremete. tamẽ vbi nutrix Sophrona veris interſigniis demonſtrauit hanc eſſe ſororem chremetis. & ſic il
la ciuis reperta thraſo miles abierat Pamphila nuptui traditur chereæ Phedria liberum acceſſum parauit ad thaidẽ. Miles
tandem multis precibus prodigalitate ſua adiutis corriualis admittitur.

PROLOGVS EVNVCHI.

.i.aliquis a — laboret cupiat

ſ I quiſqꝫ eſt qui placere ſe ſtudeat bonis qꝫ plu

non — .i.inter tales vel rebus placendo et ledendo

rimis & minime multos lædere: in his poeta

a Si qſqꝫ eſt. Attendẽda poete copia qꝫ i tot
prologis ab eadẽ cã eiſdẽ fere ſentẽtiis variis ver
bis vtit. defenſor eñ Calliopius introduct⁹ hũc
ꝓlogũ vt ꝑcedentẽ in malefactorẽ ꝓnũciat captã
do. per hoc auditorꝫ beniuolentiã. hanc hui⁹ Eu
nuchi ꝓlogi primã ꝓpoſitionẽ aliter interpretari
volo. Eſt eqdẽ ipa dignitas :hoc eſt digna vt eã
ad meũ intellectũ quẽ dicã imitemur: & ipa vt
f

ad partem dicitur referatur ad omnes. ita om̄is studeat placere bonis qui sunt q̃ plurimi intelli-ge estimatione & multos.i.stultos quorum numerus est infinitus.non lædere.i. molestare si eis per operum equiualentiam no vult placere.

b Tum si quis. Bene. Si quis ĩdeffinite cum tamen lustium laniniũ significet:ne vel ip̄m a se lesum esse fateretur.

c Inclementius.i.clementer. Comparatiuum ꝓ positiuo. vt iã sænior:sed cruda deo viridisq̃ sænectus.

d Responsum non dictum. Superius dictũ participium inferius nomẽ a quo etiam dicaces dicuntur qui iocosis salibus maledicunt.

e Idem menandri. Apparet pronunciandũ quasi hoc ipso admonuerit spectatorem quam turpe & impite hæc fabula scripta sit.

f Nunc nuper. Bene. vt ex vicinitate facti oñdat nihil esse dicendum q̃ quod displicuerit hæc comoedia lustii laninii propterea ꝙ res recẽs sit & omnes meminerint.

g Phasma.i.apparitio. Vana dicitur latine quia incerta & in nocte. hanc igitur fabulam totam silentio damnat vt apparet silentio totũ hic scribere pretermitto. sed thesaurum non totum. sed ex vno loco. ideo potentia,

h Atq̃ a thesauro scripsit. Arguit Theren. ꝙ Luscius contra consuetudinem litigantium defensionem ante accusationem induxerit huius modi em̄ est Luscii argumentum:adolescẽs qui rem familiarem ad nequiciam prodegerat seruũ mittit ad patris monumentum quod sænex sibi viuus magnis opibus apparauerat vt id aperiret illaturus epistolas quas pater post annũ decimum cauerat sibi inferri sed eum agrũ in quo monumentum erat sænex quidam auarus ab adolescente emerat. seruus ad aperiendum monumẽtum auxilio vsus est sænis thesaurum cũ epistola ibidem repperit. sænex thesaurũ tanq̃ a se per tumultũ hostilem illic defessum retinet & sibi vendicat. Adolescens iudicem capit apud quã prior sænex qui aurum retinet causam suam sic agit ita ꝙ contra naturam / iurisq̃ consuetudinem posita argumena notat Terentius ꝙ ille ordo potior erat. vt adolescens prior proponeret causam qui petitor inducitur.

i Defunctus iam sum. Iam egi fabulas nostras: & iam destiti periclitari in ædendis Comoediis: aut certe iam ædidi quã tu reprehendis fabulam· Nam defunctus qui finiuit pericula vl morbos.

k Quã nunc acturi ꝛc̃. Ab obliquo incipit hæc narratio: & a carmĩe dimidiato cum ordo melior videtur: & esse debet talis. postq̃ ædiles emerunt eunuchum quã ꝛc̃. & relatiuũ antecedenti suo preponitur

l Exclamat. Mire. reprehendit ante vitium q̃ de causa maledicti dicat.

m Dare verba. Decipere est:quia qui rem expectat: & nihil præter verba inuenit:deceptus est vnde & alibi. verba istæc sunt & de contrario: cum videas censeas.

n Parasiti personã. Dicit ꝑsonã & mire. nõ versus obiicit. sed ꝑsonã esse translatã. Parasitus est q̃ om̄ia ad voluntatẽ eius loquit̃. in cuius cõtubernio est assentando / laudando / nihil repunando ventris gratia est:

o Si id peccatũ est. Primo negat peccatum: deinde concedit & purgat idip̄m veniali qualitate ab imprudentiæ partibus.

p Bonas matronas facere meretrices malas.

.i.ostentat — p̃terea — b — q̃si iocũ ꝛ sermonem mordacem

hic nomen profitet̃ suũ. Tũ si q̄s est qui dictũ in se incle-

inclemẽter nimis aspe dure — iudicet cognoscat — d — .s.ei .s.tale .i.iocũ mordacẽ

mentius existimat esse: sic existimet: r̃nsum nõ dictũ ẽẽ:

in andria — .i.valde — .i.in linguã latinã trãsferẽdo — .i.inepte carminibꝫ iambicis translata male ordinando

q̃le sit prius: qui bene vertendo: & eas describendo male:

.s.fabulis — poete greci — e

ex grecis bonis latinas fecit nõ bonas. Idem Menãdri phas

.i.fabulã quandaꝫ — paulo añ — g — .i.edidit — f — h — .i.ex ea fabula q̃ tractat de thesauro a sene auaro deſẽto — .i.rõnẽ

ma nunc nuꝑ dedit: atq̃ a thesauro scripsit cãm dicere pri

possessorẽ fecit priorẽ agere q̃ petitorẽ — .i.a quo — .i.adolescens cui⁹ erat aurũ in patris sepulchro dic.

us vnde petit aurũ quare sit suũ: q̃ ille qui petit: vnde is sit

.i.vnde habuerit senex — .s.dicat — .i.patris — .i.sepulchrũ

thesaurus sibi: aut vnde in patriũ monumentũ ꝑuenerit:

.i.post hoc moneo — .i.decipiat se si posthac loquat̃ — .i.taceat — i — .i.iã finiui ꝑicula in edendis comedijs

Dehinc ne frustretur ipse se: aut si cogitet. defũctus iã sũ:

.s.theren.in me inuehi põt ꝓpter vetustatẽ — in errorẽ labat̃ — .i.ad. — desistat

nihil est q̄d dicat mihi. is ne erret moneo: & desinat laces-

ꝯtũelijs the. irritare scio — .i.remittuntur

sere. habeo alia multa: nunc quæ condonabuntur: quæ ꝓ

.i.detegent̃ — ꝑseuerabit — offendere — .i.incepit — .s.fabulam — k

ferẽtur post: si perget ledere: vt facere instituit. Quã nunc

.s.eunucho ꝛ collace traductã — hãc fabulã nõ ad hoĩeꝫ retulit — ingratus — .s.lusc.la.

acturi sumus Menandri eunuchũ / postq̃ ædiles emerũt

.i.obtinuit ꝛ difficulter ꝛ illicite — daret̃ vel fieret facultas — .s.is q̃ exhibeat ludos — p̃ns esset

ꝑfecit sibi vt inspiciũdi esset copia. magistratus cũ ibi ades-

agendo re p̃sentari — .i.voce effrena clamat — l — .s.the. q̃si varia hincinde sublegisset — m

set / occepta est agi. exclamat furẽ / nõ poetã: fabulã dedis-

.i.nihil addidisse de stilo suo aut hoĩem decepisse — illã fabulã — .i.in qua illi laborauerũt

se / nihil dedisse verborꝫ tñ. collacẽ esse neuij / & Plautive

.s.clamat — n — .i.ex collace — .s.abstulisse ꝑsonã militis ꝛ ꝑasiti — o

terẽ fabulam / parasiti ꝑsonã inde ablatã & militis. Si id ẽ

vitiũ nomẽ — ignorãtia — therentij — ex alijs poetis

peccatũ / peccatũ imprudentia est poetæ qui nõ furtũ face

laborauerit cupiuerit — spectatores — fabula

re studuerit. Id ita esse vos iã iudicare poteritis. Collax me

a menãdro greco prius ꝑposita — .s.fabula — .i.glorie affectator — illas

nandri ẽ: in ea est parasitus collax / & miles gloriosus. eas

.i.traduxisse — .i.ad fabulã itẽ nõ hominẽ retulit

se nõ negat ꝑsonas transtulisse in eunuchũ suam ex græ-

.i.ante eũ — scriptas latio sermone — certe

ca: sed eas fabulas factas prius latinas scisse sese: id vero ꝑ-

.s.seq̃ntibꝫ poetis — ꝑmittat̃ ꝛ deceat — cur vel quomõ

negat. Quod si personis ijsdem vti alijs non licet: qui pl⁹

.i.huc ꝛ illuc cursitantes — .i.inducere in comedijs — .i.matresfamilias — p — introducere

licet currentes seruos scribere: bonas matronas / facere me

improbas — vt gnatonẽ — voracẽ — glie cupidũ seu affectatorẽ — thrasonẽ

retrices malas / parasitũ edacem / gloriosum militem / pu

.s.introduci vel loco alteri⁹ positū .i.decipi .s.aliquē amores introducere odia itroducere

erum supponi / falli per seruum sænem amare / odisse /

.i.suspitiones

suspicari: Deniq₃ nullum est iam dictum quod nō sit di

.i.a veteribus iustum .s.morē scribentiū vel materiā comicoꝝ .s.equū

ctum prius. Quare æquum est vos cognoscere atq₃ igno-

prisci poete sepi⁹ fecerūt recētes poete .i.attēdite ꝛ au res eq̄s pbere

scere: quæ veteres factitarunt si faciunt noui. Date operā

.i.taciturnitate .i.considerate .i.pfecte intelligatis

& cū silentio aīaduertite / vt pnoscatis: q̄d sibi eunuchus

.i.quid sit de eunuchi compositione ꝛ quid significet. est enim comedia imitatio vite: speculum consuetudinis. imago veritatis. ꝛ ideo quid sibi velit comedia ē attendenda.

velit.

Eunuchus Terentij.

Acta ludis Megalensibus. L. Posthumio Albino & L. Cornelio merula ædilibus curilibus. Egere. L. ambiuius turpio & L. attilius prænestinus græca Menandri prima. Acta secūda. M. Valerio & C. Mutio fannio consulibus. Modos fecit Flaccus claudij tibijs duabus dextra: & sinistra.

Vnum eunuchi argumentum

.i.iuria nō vere frequenter appellatā meretricis rhodie .i.eā eē sororē

s Ororem falso dictitatam Thaidis: idipsum

nō sciēs .i.q̄ militiā solit⁹ erat exercere nauigio vel equo vehiculo thaidi dono dat

ignorās miles aduexit thraso. ipsiq₃ donat

puella aduecta ex rhodo athenas de milite oriūda ex ciui. athe. thaidi a pmenone

erat hæc ciuis attica. eidem Eunuchum quem emerat tra

.i.pcipit amator thaidis militi apud thaidem .s.phe. .i.rogatus

di iubet. Thaidis amator Phedria Thrasoni oratus bidu

.i.spaciū duorū dierū dare locū adolescens pubes cherea

um concedere. Ephebus frater Phedriæ puellulam cum

.i.indumento vestitur

repperiret dono missam. Thaidi: ornatu Eunuchi indui-

.i.ingressus est domū stuprat .s.q̄ pri⁹ erat virgo .i.monet cōsulit id fieri callid⁹ seru⁹

tur introijt viciat virginem. Suadet Parmeno sed atticus

oī omnia forte inter ueniens .s.phe. exi stēs ciui .i.mrīmonio ꝯuenit .s.puellam .s.cheree pubescenti

ciuis in primis repertus frater collocat vitiatam ephebo.

Aliud argumentum.

thais .s.phedriā adolescētis phedrie .i.pari vel vtroq₃ dato acceptoq₃

m Eretrix adolescentem cuius mutuo amore

fores clausit neq₃ intromittere voluit .s.phe. recōciliato placato expulsionis

tenebatur. exclusit: eiq₃ reuocato / exclusio

Vt thaidem atq₃ bachidem facete: sic est in Heautintumerumenon. Scortari crebro volunt cōuiuari & artificiose ostendit omnē materiā comicorum.

q Amare odisse ꝛc̄. Mire a personis ad gesta cū varietate transitum fecit. omē em̄ quod in orōnē venit vel persona vel factū est.

r Odisse. Quia odere in infinitiuo latinū nō ē.

s Quæ veteres factitarunt. Cum magna defensione Terentii semel facientis id quod sæpe veteres &c̄.

c Apta quedā ex Attica virgo nobilis: atq₃ adducta est Rhodū. Ibiq₃ matri thaidis meretricis ab amico dono data est: & educta velut soror vnacū filia: sed thais relicta matre Rhodo cū amatore quodam athenas se contulit: ab eoq₃ heres instituta mutuo: mox a milite thrasone diligebat̄ nimis. q cū matrē athenis pfectus thaidis mortuā rhodi cōpisset. & eā virginē quā diximus ab heredib⁹ mortuæ aīaduertisset venū esse ppositā: q₃uis ignar⁹ rerꝫ oīm: emit tn̄: & dono amatæ thaidi vexit athenas. Verū postq₃ aduenīēs riualē Phedriā apud amicā repperit: quē p eius absentiā sibi meretrix conciliarat: affirmauit se non: ante daturū promissam virginem: quā thais foras emulum pepulisset. Illa igitur & si amaret Phedriā: cupiditate tamen recuperandæ virginis & ciuis atticæ: & quā a paruula vt sororem dilexerat excludit Phedriam. Hinc ille primo irascitur: post accepta: facti ratiōe a thaide lenitur: & in bidui spacium sponte concedens militi rus proficiscitur. Statim quæ ne ab emulo milite muneribus superaretur: Eunuchum & puellā parmenoni iubet abiens ad thaidem deducere. Verum Cherea frater Phedriæ tunc ephebus visa nimio in virgine inflāmatur amore eius. atq₃ eo euasit vehemēti ardore: vt pro Eunucho ipe deduceret̄ ad thaidem. Hac occasione vitiata virgo: & mox ciuis & nobilis cognita dat̄ vxor Cherea. Phedria vero & miles ex riualibus cōcordes p parasitum redditi cōmuni amica sine certamine potiūtur.

ARGVMENTVM EVNVCHI.

v Irgo quedā attica rhodū aduecta ē matriq₃ Thaidis meretricis dono data. deinde Tais Athenas se cōtulit vnacū amatore suo cui mortuo hæres istituta successi quā Thraso miles misere cepit adamare. Rhodūq₃ pfectus rerꝫ omnium ignarus īuenit puellā atticā venū ppositam mortua Thaidis matre quā Thaidi donaturus emit: reuersusq₃ Athenas Phedriā cū Thaide cōmerciū hr̄e cōpit: quare indignatus nō prius se donaturꝫ puellam affirmauit q₃ Phedria eiiceret. Ipa aūt Thais puellæ potiūdæ cupida ad tēpus Phedriā eiecit quē postea indignatū leniit ab eoq₃ obtinuit vt in bidui spaciū rus recederet. qd'abiens Phedria iussit Eunuchū cū puella ex ethiopia deducta p Parmenonē Thaidi dono offerri qd' vt resciuit cherea frater Phedriæ amatorq₃ puellæ a Thrasone datæ suppositus eunuchi loco Thaidi donatus est. Ea occasiōe stuprata virgo & mox ciuis & nobilis cognita dat̄ vxor Cherea vt sup̄. In hac comoedia Terētius delectat facetiis, pdest exēplis & vitia hoīm paulo mordatius quā ī ceterꝫ carpsit. Exēpla aūt morꝫ hic trina pcipue ppōnunt̄ vrbani. s. moris parasitici & militaris. Hæc edita tertio est & pnūciata Terentii eunuchus qppe iā adulta cōmēdatiōe poetæ ac meritis ingenii notioribus pplo. Facta autē ex duabus grecis vna est latia. Nā ex eunucho & collace menādri fabulis. Hec eunuchus terentiana scripta est nō sine crimine q₃ multa in hanc translata sint ex multis poetis latinis, quod totū prologo purgat atq₃ defendit.

meretrix occasio nes morius | phe. vel che. | .i. iunios | puellam

nis causas reddidit. eius frater minor natu virginẽ: quam

pro | .s. ipe. che. a. parmenone

miles meretrici dono miserat: amare cepit. deductusq́ꝫ in

thaidis | loco | stuprat | irupto restiro | .i. ideo

domũ meretricis pro eunucho vitiat. Re itaq́ꝫ cognita cũ

.i. ludibrio lesam | thais | cherea | .i. ad lenitatẽ reducitur

illusam se meretrix doleret, ab eodem adolescente placatẽ.

.i. intercessione | .i. ex athenis originẽ parentum ducentem

interuentuq́ꝫ fratris eius cognitã ciuẽ atheniensem duxit

thraso | etiam | .i. ipius thaidis

vxorem. miles quoq́ꝫ in partem meretricij amoris recep-

decipitur deridetur

tus illuditur.

In hac scena. Textem plũ ponitur quã non sue potestatis sit q amat sapiatq́ꝫ q nõ amat: neq́ꝫ aliter affectus est. Apparet multa cogitasse adolescentem: & tandem in hec verba prorupisse. a Igitur pro deinde Vt Plautus in Amphitrione. Si aliter fuerint animati: neq́ꝫ dent neq́ꝫ petant sese igitᷣ summa vi armisq́ꝫ oppidum oppugnassem. Quid igitur faciã ẽ dialogismus perdite mentis post multam frustra cogitationẽ b Non eam ne nunc quidem. Hoc videtur non esse contrarium sed est. Nam dubitat vtrũ meretricis satisfactionẽ expectet an illam omnino non querat. c Comparẽ .i. constituam. Vt q̃ꝫinique compatum est. d Meretricum contumelias. Sic in andria priusq́ꝫ harũ scelera & lacrime cõficte dolis cũ viri sit iratus de oibus q̃rit. e Exclusit Reuocat. Vtrũ q́ꝫ iniuriã fecit ex verbo dicendo exclusit & potius q̃ꝫ nõ admisit: & reuocat potius q̃ꝫ petit vt redeam qđ erat moderatius. f Redeã: nõ si me obsecret. Vides ergo supiorẽ ptẽ dubitationis

PHEDRIA adolescens PARMENO seruus

.i. deinde | .i. ire debeam | .i. nec etiam

q Vid igitur faciam? non eam ne nunc quidẽ

.i. aduocor | pprio motu meretricis | eo pacto | .i. ꝯstituã siue cõstituere debeã

cum accersor vltro? an potius ita me comparẽ

.i. ferre | illusiones | eiecit me | nõ rogat sꝫ

non ꝑpeti meretricum contumelias? exclusit: reuocat: re

redire debeã | deliberatiue dictũ est vehementer & obnixe roget | certe | .i. ꝑ herclẽ | .s. facere vt nõ redeam

deam? non: si me obsecret. PAR. siquidem hercle possis:

meliꝰ | .s. est | .i. validiꝰ | sed | perseuerabis

nil prius neq́ꝫ fortius: verum si incipies neq́ꝫ perficies na-

fortiter & magno animo | postq́ꝫ | qn eam videas | .i. ꝑter spẽ & expectationẽ | nõdum facta

uiter: atq́ꝫ vbi pati non poteris: cũ nemo expectet/ infecta

tu | oñdens | amore eiꝰ capi | .s. qn ad eã venias

pace vltro ad eam venies indicans te amare: & ferre nõ pos

.s.de te .i.ire licet pdit⁹ es neqꝫ est ãpli⁹ de tuo salute spes aliq̃
m n .i.irridebit .i.cũ
se:actum est.illicet perijsse. eludet.vbi te victum senseri t. o
.i.proinde eapropter par.q̃diu cõmodũ seu oportunum .i.atqꝫ ac sepi⁹ tecũ volue q̃ nã mõ a hoc insano amore potero me excluere
PHE.Proin tu dum est tempus etiam atqꝫ etiam cogita.
i.domie o in q̃ tan bonũ ꝯsiliũ non potest .i.aliquã mensuram
PAR.Here:quæ res in se neqꝫ consilium neqꝫ modum
.s.rem p suasiõe ꝛ monitiõe i.moderare .s.insanio q
habet vllum eam consilio regere non potes.In amore hæc
iurgia probra cõtumelie .s.de tuali discordie intermissiões amoris
omnia insunt vitia iniuriæ/suspitiones/inimicitiæ/indu
certamẽ iter amãtes r s cõcordia recõciliatio .i.denuo instabilia .i.conens vel velis moderatione aliqua
ciæ/bellum/pax rursum.Incerta hęc si tu postules ratio
firma stabilia reddere .i.nõ plus efficias .i.laboras .i.cũ vsu rõnis qđ est impossibile
ne certa facere nihil plus agas:qꝫ si des operam/vt cum ra
insanus sis .i.que tumet .s.tecũ videlicet t
tione insanias.Et quod nunc tute tecũ iratus cogitas:ego
nõ vlciscar thaidẽ militẽ recepit exclusit .s.admisit me a sino tatũmõ
ne illam:quæ illum:quæ me:quæ non:sine modo.mori
.s.quã nõ vlcisci .i.q̃lis .i.sim q̃ nihil sũt effectiua q̃ pride tecũ cogens .s.iuuante v herclem
me malim.sentiet qui vir siem.hæc verba vna me hercle
.i.ficta q̃si cũ maxio labore suos male q̃si pmẽdo emiserit difficulter y
falsa lachrymula quã oculos tergendo misere vix vi exp̃s
ex .i.nullo cogente .i.culpabis .i.dabis penas ei hoc ẽ telpm punies
serit:restringeret:& te vltro accusabis:& dabis vltro sup
exclamatiue vel indignãter nõ admittendũ neqꝫ impune ferendum q.d.tarde .i.sceleratã iniquã
plicium.PHE.o indignũ facinus:nunc ego & illam sce
.i.tedio afficior insania amoris
lestam esse:& me miserũ sentio.& tedet:& amore ardeo:
mea intelligẽ ita cognoscens z alteri⁹ iudicio admonit⁹ nõ mortu⁹ a .i.vigilãs nõ dormiens .i.occido .i.q̃d agere debeã
& prudens/sciẽs/viuus vidensqꝫ pereo:nec quid agam
agere debeas .i.in amore captiuũ irretitum c pcio
scio.PAR.Quid agas:nisi vt redimas captum/ q̃ minio
possis .s.te redimere admodũ pcio .s.te redimas .i. q̃to pcio poteris te redimere .i.extorqueas
queas:si nequeas paululo:ac quanti queas:& ne te affli
vex consulis .i.es sapiens .s.eas
ctes:PHE.Ita ne suades:PAR.si sapis neqꝫ p̃terq̃ quas
e
ipse amor molestias habet/addas:illas quas habet recte fe
.i.ecce thais exit foras possessionis .i.thais q̃ est tãq̃ grãdo q̃ calamos fũdi concutit
ras.Sed ecca ipsa egreditur nostri fundi calamitas:nã qđ
thais .i.totũ capit h
nos capere oportet.hęc intercipit.

in eo fuisse vt rogatus rediret. inferiorem vt ne rogatus quidem. Et bene:non si me obsecret:de ea quæ totum proterue agens & exclusit & reuocat.non petit nec roget:sed obsecret inqt. qđ horum oim in maiorem partem est vltimum.

g Nil prius. Modo ad laudem non ad ordinem pertinet:vt salustius.Quæ prima mortales dicant.& idem in heaut.& sua via quæ eẽnt prima habere.

h Nauiter. Nauiter a naui dictum a qua in altum ductum nullum diuersorium est.

i Infecta pace. Emphasis p methaforam.

k Indicans te amare. vt alibi.ibi tum exanimatus Pamphilus.Bene dissimulatum amorem.& celatum indicat.

l Actum est. De iure translatum est.Cicero actum est de te nisi prouides.

m Illicę. De iudicio.hoc eñ voce a pręcone prolata iudices de consilio demittebãtur.ponitur autem ea vox semper in fine transacte rei.

n Eludet. Eludere proprie gladiatorꝝ est cũ vicerint.Similiter est finem ludo imponere.

o Here quæ res. Concessum ẽ in paleata poetis comicis seruos dominis sapientiores fingere.quod idem in togata facere non licet.

p Eam cõsilio regere non potes:nunc domino seruus est sapientior.quia nec amator nec amãs vt idem in Andria.Facile omes cũ valemus recta consilia egrotis damus.

q In amore hęc omia insunt. Duas prepositiones pręponit.

r Indutiæ. Indutiæ sunt pax in paucos dies vel qꝫ in diem dentur:vel qꝫ in dies ocium p̃beãt

s Pax rursum. Bene vt cõsolaretur vltimã partem ponit

t Ego ne illam:quæ illum? Familiaris eclipsis irascentibus.nam singula sic complenẽ vt interlinealiter ponitur.nec potest cõplere orõnem: qui & secum loquitur & dolore vexatur:Nam amat Aposiopesim nimia indignatio.

v Vna me hercule. Exp̃ssio ad auxesim dicens nõ vera:sed falsa.& nõ lachrima:sed lacrimula.& nõ vltro flens.sed oculos tergẽdo. & non facile:sed vix vi.& nõ extillauerit:sed exp̃sserit totum sen sum verbis significãtibus ptulit

x Hercule. Ab eis sic itelligebatur quasi hercule me iuuante:quod a xp̃iano minime putem vsurpari debere:qui verũ deũ colit vera colit religione:neqꝫ herculẽ neqꝫ alios quos elusa antiquitas pro dijs colebat quicq̃ habere deitatis putat. Qm̃ omnes dij gentium demonia.

y Expresserit Exprimim⁹ sordes alicuius vlceris carnem pręmendo.

z Prudens/sciens. Prudens & sciens differunt.prudens per se.Sciens vero p aliorꝝ admonitiones.

a Viuus, Mire & noue viuus pereo propterea sic dixit vt intelligamus occidor & viuus quia sapiens & sciens.

b Vidensqꝫ. Bene addidit.Quia viuus perit qui dormiens opprimitur.

c Redimas captũ.q.m. quæas. Perseuerat in translatione quẽ iandudum sumpsit a bello

d Captũ. Salust.Sui captũ p̃uis cupidinibus.

e Si sapis i.si sapias. Ad inferiora reinferend est.nam aliter non intelligitur.

f Nostri fundi calamitas. Proprie calamitatem rustici grandinem dicunt eo qꝫ cõminuat calamũ hoc est culmũ ac segetem. g Nam. Subdit deinde quare est calamitas. h Intercipit. Proprie quasi totum capit Plautus in Aulularia:quæ sola interbibere corinthiensem fontem & pyreneum potest.interdum etiã intercipere significat ex insidiis cape: vt latrones intercipiunt merces que ferũtur huc & illuc.

In hac scena. II Thais adducta rōe q̄ exclu serat phedriā eū sibi recōciliat: & vt biduum rus abscedat suis bladimētis ipetrat.

a Miserā me. Pro interiectiōe dolētis ab aliqbus rite repit: vel subintellige dico vel fateor. b Qd' heri intromissus nō est. Hęc leuius de facto suo loquēs quē prius phedria exclusit reuocat. c Tremo horreoqꝫ. Ex amore nimio nimius ignis effectū frigorꝫ reddit. vt ex frigore nimio effectus ignis existit. efficimur igitur tremuli & horridi ex frigore: & aliqñ ex nimio calore. ſm illud qd' phisici aiūt. natura ē magni caloris etiā horrorē icutit vt nimie febres. qꝫ aūt ex frigore nimio effectus ignis existat ex Virgiliano liquet dicto. Aut boreę penetrabile frig⁹ adurat. Horrere interdū significat frigere. Iuuenal. Et tunicā horrenti nō reddere seruo. d Accede ad hūc ignē. Aptius ignē qꝫ meretricē accipimus qꝫ arā appollinis. vel qa amator vritur. Vir. At mihi sese sp offert vltro me⁹ ignis amyntas: vel qa auida & auara est alimētorꝫ vt ignis. f Galestes plus satis. Noue sed intelligit pl⁹ satis. s. qꝫ horrueras hoc quidā putant. at mihi de his videtur eē q̄ a veteribus geminabant vt pleriqꝫ omes: hoc ē oēs sic pl⁹ satis. i. satis. g Quis hic loquit? Nō impite intelligūt qui existimāt meretricē etiā hoc simulare qꝫ nō puiderit phedriā. nā & psonę & dictis eius ceteris hoc cōuenit: & tūc erūt grosa oia q̄ sup dixit. h Cur nō recta introibas Quasi par fuerit introibas: satis mire additū recta. Elegātius etiā supprimitur via qꝫ apponat. Cicero ad Petum. Recta em̄ a porta domū meā venisse. Itē Amic⁹ vrbē ingressus recta venit domū meā. i. nusqꝫ a liorꝫ diuertit. sed statim eo deviæ tenore domum meā petiuit i De exclusione verbū nullum Plus admirationis est: nec accusationi nec satisfactioni locū reliqsse meretricē callida & dissilata iniuria k Quid taces Et hoc callide q̄si innocēs ne suspicet qdā qd succēseat adolescens l Sane vero Tolle sane & vero & pnūciādi adiumenta vultūqꝫ dicētis illatū est vt in verbis nō negatio sed cōfessio esse credat. nā vero semper ironie cōuenit. vt Vir. Egregiā vero laudē & spolia ampla refertis m Quia hæ mihi &c aut qa sū. Duo dixit q̄ dolet: qa clausę fores & qa posterior habet plato milite. n Missa istęc face Alia dissilatio & durior post admonitionē: sed bene intellegit: qa a meretrice ridente molit & osculū poni gente dici accipit. Notate. qꝫ magna est virtus poetē nō snias solū de cōsuetudine ac de medio tollere & ponere in comœdia: verūetiā verba qdā ex cōi sermōe qꝫ ait nūc Quid missa o Pars æqua Amādi & non amandi. p Ne crucia te Hęc rursū mihi amplectēs adolescentē mulier dixerit videbit ne crucia sine affectu dicere est. sic dicit ne crucia te in eo gestu: qa in eo etiā ipa cruciaret. nā iō subiecit anie mi: animus me⁹ q Anie mi phedria Mi vocatiuus est ab eo qꝫ est meus. Vide qꝫ familiariter hec idē repetit bladimentū. vult em̄ Terētius velut peculiare hoc verbū esse thaidis iō totiens dictū est. r Nō pol q. q. Hoc totū nimis blāde & cū cōtractione adolescentis dicit meretrix. s Faciundū fuit Legendū / faciendū / scribendū / totū hoc sp nccitati adiūgitur t Credo vt sit misera Oratorie ac facete additur misera: & cū illa a deriuatiōe causę argumētat mire a Parmenone corrupta ē. Verisimile nō

THAIS PHEDRIA PARMENO

.s. tico inse licem a — .i. grauiter moleste

m Miserā me: vereor / ne illud grauius phedria tu

vel .i. in aliā ptē — interprētꝫ id fuerit b — .i. admissus i do mū sed exclusus

lerit: neue aliorsū atqꝫ ego feci / accepit: qd' heri itromissus

p oēs ptes — .i. tremul⁹ sū c — .i. horrore pcutio

nō est. PHE. totus parmeno tremo / horreoqꝫ postqꝫ aspe

thaidē p amo re nimio — .i. habes bo nū animū d — aduent thaidē cui⁹ amore te vr igniū adurit e — statim f — .i. callo sū eo

xi hāc. PAR. aio bono es accede ad ignem hūc iā calesces

.i. vltra quē satis ē supra modum — simulat: rꝫ me nō vidisse g — dsi eā nō aū pspexerit — vocatiu⁹ blanditiis

plus satis. THA. qs hic loqt? hem tu hic eras mi Phedria

cur — intro ibat — .s. vis h — sed

qd hic stabas? cur nō recta introibas? PAR. Ceterꝫ de ex

.s. ipius phedrie — .i. nullū fer i mo fit — cur — .s. tu phe. k .i. nō loqris — tionis

clusione verbū nullū. THA. Quid taces? PHE. Sane: qa

l — .i. apte sunt — .s. nō introiui — .i. pcipu⁹ z in magno m honore habitus.

vero hæ mihi patēt sp fores: aut q̄a sū apud te prim⁹. Tha:

obmitte n — q loqris — cur — .s. faciā

missa istęc face. PHE: qd missa? O Thais thais vtinā esset

.i. cōqua porro — vt tātū hēs te redamente o — similiter — efficeret .s. qꝫ exclusus sum — .i. es afficeret do lore

mihi ps æq̄ amoris recū ac piter fieret: vt aut hoc tibi dole

.i. sic — .i. qꝫ tū est mihi dolori — .s. exclusione mei — facere fecisti ptiua re nōcuit rem

ret itidē: vt mihi dolet: aut ego istuc abs te factū nihil pēde

.i. noli te angere p — .p. sacra rego q — appositiue dictū r — p deū pollucē

rem. THA. Ne crucia te obsecro. aīe mi phedria. nō pol

aliquē — qꝫ te — rō — exclusi te — .i. negocii ita postulabat

q̄ quenqꝫ plus amem aut plus diligā / eo feci: sed ita erat

te sic sequendū q. pabat — .i. oportuit facere ad eā — s — .i. fieri — solet — t — afflicta — tāto et⁹ amore flagrabat — u

res faciundū fuit. PAR. credo vt fit misera præ amore ex

gronia q̄ si q̄s aliquē piā amat .i.v[illegible] corripiẽris nõ hera
cũ nõ excludit
clusisti hũc foras. THA. Siccine ais parmeno: age. sed huc
cã vocari pcepi .i.auscultabo
q̄ gratia te accersi iussi: ausculta. PHE. fiat. THA. dic mi
.i.qõ sequit .i.ẽ potẽs pmeno seruus tu⁹ .i.pessim .i.pessũ tacere
tacere vre
hi hoc primũ: potin est hic tacere? PAR. Ego ne? optime:
sed attẽtionẽ poscẽns nõ cuo pmitto veritatem
mẽs ea q̄ audiui vera oblige retinere
Verũ heus, tu hac lege tibi meã astringo fidẽ: q̄ vera audi
me cohibeo .i.si dictũ tuũ
ui/ taceo & cõtinuo optie. Sin falsũ aut vanũ/ aut fictũ ẽ:
statim vulgatũ est susurrarẽ .i.cõmissa mihi reuolo sine psidera
patefactũ tione cõmittẽtis si vera nõ sunt
cõtinuo palã est: plenus rimarũ sũ/ hac atq; illac pfluo. p
ea.p vt taceat ex sancto insula
pter celari
in tu taceri si vis: vera dicito. THA. Samia mihi mater fu
.i.cõmorabat i vrbe remota a natali q̃ ẽ verisimile meretricẽ posse nasci ex pegri
solo iõ meretrix vel de meretrice .i.tunc
it ea hitabat rhodi. PAR. põt taceri hoc. THA. tũ ibi ma
ex attica ciuitate
tri puulã puellã dono q̄dã mercator dedit/ ex attica hic ar
.i.ablatam .i.dedit vre q̄ infantis mẽoriã prima funt
reptã. PHE. Ciuẽ ne? THA. arbitror: certũ nõ scimus ma
vt domũ regionem
z similia
tris nomẽ & patris dicebat ipsa. Patriã & signa cętera neq;
etate pmittente tunc .i.qõ puellam iecbat
.i.sed mẽs pro vomẽ
scibat/ neq; p̄ ętatẽ etiã tũ potuerat. Mercator hoc addebat
a quo .i.ipsam puellã ex illo pmõtorio athe
abductã niensi meo
e p̃donibus vñ emerat, se audisse abreptam e sunio. Mater
postq; .i.darã pa q vingẽrere .i.nutrire .i.eo mõ
ellam .i.incepit affectuose .i.sicut
vbi accepit cœpit studiose oĩa docere/ educare/ ita vti si es
vt sẽcõ habẽ multi .i.eẽ
do eẽt
set filia. Sororẽ plerĩq; ẽẽ credebãt meã. Ego cũ illo q̄ cum
solo .i.psuetudinẽ .i.pegrino discessi ex hospes .i.possideo
amorem alienigena rhodo athẽas p testamentũ
vno tũ rẽ habebã hospite abij huc: q̄ mihi reliq̄t hęc q̄ hẽo
.i.dicẽs q̄ .i.reuelabit etibit cur .i.dicis eẽ
p̃ceatorẽ nostro eẽ falsum
oĩa. PAR. Vtrũq; hoc falsũ est: effluet. THA. q̄d istuc?
.i.amatorẽ q̄ si miseras militẽ hospes oĩa que phe.
habes
PAR. q̄a neq; tu vno eras cõtẽta: neq; solus dedit: nã hic
etiam .i.q̃litatẽ q̄titatẽ tuorũ bonorũ q̄d ad spẽm .i.phe. attulisse
quoq; bonã/ magnãq; p̃tẽ ad te attulit. THA. ita ẽ. sed si
ad q̄d nar .i.tũ hec agunt
randũ rẽdo
ne me p̃uenire q̄ volo. interea miles q̄ me amare occepat
.i.eam puenciam phe. vmee
in cariam hinc est profectus te interea loci cognoui tute
.i.omissis illis rebus
.i.ergo q̃rẽũ .i.famarem b
scis post illa q̃intimum te habeam: & mea consilia vt tibi

esse vt si quis quẽpiam amet eundũ possit exclu dere v Exclusisti hunc foras Intulit intuens puellam & ei ostendens phedriã vt ondat q̃ falsa & repugnantia loquetur meretrix

x Accedit mihi. Meretricia calliditate commendat quæ ductura est.

y Ego ne? optime. Bene: Non expectauit seruus vt pro se dominus rñdeat Thaidi

z Verum heus tu. Astute seruus reponit thaidi vicem. nam illa vt magnũ voluit expectari quod dictum est: iste vt falsum contemnit.

a Meã astringo fidẽ q̄a vicula fidei dicũt.

b Quæ vera audiui Mire vicem Parmeno reddidit meretrici. Nam vt seruũ difficile est tacere commissa: ita meretricẽ parum est vera dicere.

c Cõtinuo optie. Propria a methaphora vasorũ trãstulit verba q̄ nõ pfluũt: sed liquorẽ ĩfusũ cõtinet hõ q̄ nõ ẽ eliguis & secreta cõmissa nõ p dit: continere dicitur d Sin falsum. Falsum est quo tegitur id quod factum est: & est fictum mendaciũ simile veritati: & id loqui mendacis est culpe piter & ab his decipimur.

e Vanum vanum quod fieri non potest: nec possibile nec verisimile & id loqui stulti est: & verecundiæ & ab his offendimur f Fictum Quod non est factum & fieri potuit. Totũ sine vero sed verisimile: & id loqui est virtutis: & ab eo delectamur g Continuo palam est. In priori verbo contineo & illo aduerbio cõtinuo vna sola alterat littera. ita in minimo stat secreta contineri vel continuo palam esse. quare vr̃a archana sodalibus non committeris hortor

h Hac atq; illac perfluo vilis atq; abiecta translatio & apta apud meretricem loquẽti trãslata aũt est ab aquario vase fictili. i Samia mihi mater fuit Puduit dicere meretrix quod tñ significauit dicẽdo aliunde ciuẽ alibi hitasse.

k Potest hoc taceri Id verisimile est: nec hoc ad laudẽ proficit: sed ad dedecus meretricis.

l Puellam Etas & sexus sunt amoris causa: cur eam Thais puellã diligat. m Arbitror. Bene & nihil certi. quando eñ ausurus esset parmeno adornare Cherẽã ad viciandam hanc virginẽ si p̄scisset ciuẽ eẽ n Matris nomẽ & patris dicebat Matrẽ p̄ponit: q̄a illa ætas sp̄ prius matrẽ q̄ patrẽ cognoscit o E sunio. Sunium promontoriũ est atheniensiũ: & in eo rerũ venaliũ emptoriũ est. p Mater vbi accepit. Hęc figura in narratiõe basis dicit cũ oĩa pedetẽtim dicunt insinuandi grã vt nũc. q Cœpit studiose oĩa docere. Mire. nõ docuit sed cœpit docere r Sororẽ plerĩq; meã. Oratorie cumulat dignitatẽ & amorẽ puellæ: vt eius cõpatõe leniat iniuria facta phędriæ s Ego cũ illo &c. Totũ dixit & q̄ hospite & q̄ rẽ hẽbã & bñ tũc & nõ nũc: nã nũc cũ duobus. t qui mihi reliquit. Hoc iõ ne tantũdẽ obseq̃ exigat phędria v vtrũq; hoc. Ip̄e exponit hoc vtrũq; q̄d & cõtra dicẽdũ ẽ: q̄a p̄ns amator grauat hoc dicto.

x Nã hic q̄q;. hic dixit nõ phędria tangẽs illũ q̄si inuito illo exprobret y Ita est nõ erat negandũ meretrici q̄dã dixit parmeno satis facete cupiẽti & nõ tacẽti culpã in cõscia eẽ. z Interea miles Oratorie priorẽ amatorẽ facit militẽ q̄ phędriã. nã posterius dicit hũc cognitã p absentiã militis. ergo cũ militi phędria riualis suppductus sit cõsequẽs est vt miles q̄ri debuerit nõ phędria. & p̄pterea nihil erratũ si ordine seruato miles añpositus fuerit amatori postmodũ cognito & hoc sine puella & nimirũ cã multũ pro milite cõtra phędriã valet. Sed vide meretricẽ q̄a rẽ dixit parentẽ: q̄t & q̄lia blãdimẽta subijcit dicẽdo. a Tute scis post illa q̄ intimũ te habeam. Figurarẽ hoc ad narrationẽ nõ p̄tinet. b Et mea cõsilia. Ex p̄nti actu sumpsit argumentũ quod eũ nũc tanq; cõsulto adhibuerit. Et bñ credã s̄m illud potui hic tacere.

c Hoc agite amabo. Pro aduerbio corripientis est positũ: aut certe pro adhortatione audiẽtiæ prebendæ. Sic Plautus. Hoc agite stultis spectatores. & cõuenit velut nutu audientiã significantis: & gestu hoc ipm adiuuari. d Nuper Vt adhuc amor flagrare videat addidit nuper. e Aliquãtulũ ad rẽ est auidior. Vultu accõmodato ad rephensionẽ pronunciandum est. f Is vbi hanc vidit. Ex aliena psona vult oñdere pter affectũ quãti sibi estimãda sit: & quãto munere miles phędriæ meruerat ãnponi. g Hic meus amicus. Quia locus est meritorũ: non iã miles sed meus amicus. vide eñ qd sequatur scilicet emit qd' fœminis gratũ est verbũ. h Mihi dedit iprudẽs harꝫ. hic oñdit q̃ auidus hic faceret si rẽ penitus noscet: simul etiã oñdit quãta secreta dicat phędriæ: vtpote q̃ riualis nesciat. imprudentia naturalis est ignaritas extrĩsecus aduenit imprudẽs. ignarus p alios hoc est qd' nec suspicatus sit neq3 ex alio audierit. i Tecũ quoq3. Magno põdere dixit tecũ: tã q̃ irascẽdi iusta magis sit cã militi q̃ Phędriæ. k Rem hrẽ. Sic dixit vt honesta res impura dicat. l Ait. Sp ait dicimus cũ vel iniusta nobis vel audiẽtibus: aut vana dicta narramus alicuius. m Si fidẽ heat. Si credere cogitatur. i. si credat fideiussor dr: hoc ẽ auctor credẽdi n Se iri ppositũ. Anastrophæ in verbo ppositũ iri. necessaria implicatio in his q̃ dure dicta sunt. o Sed ego quãtũ suspicor. Alta & acuta inuẽtio. scit meretrix hoc solo amatores inimicos esse qd' idẽ diligũt. Magnifice igit vt riualis odiũ declinet: vult psuaderi phędriæ nõ se amari sed virginẽ. p Ad virginẽ aim adiecit. Cur hoc iferat vt vel lędẽdi militis cã phędria patiat eũ quẽ amet & nollet virginẽ dono dare. q Nihil nã q̃siui. Ergo optie purgauit Tereñ. q mox liberalibus nuptiis fuerit obfuturꝫ si vitiatã virginẽ duceret Chęrea ncc̃e ergo defendit tã q̃ q̃ honestæ nuptura ẽ. r Mltæ sũt causæ. vel textus: primũ q soror &c̃ Nõ indiligẽter cõsiderauerũt hãc meretricis orõnẽ: q illã instar cõtrouersiæ retulerũt. nã & principiũ ẽ. Me misi. v. &c. narratio Samia mihi mr fuit. & ptitio cũ cõfirmatiõe vt ibi primũ. Rephensio ego ne id timeo & conclusio p cõquęstionẽ vt quã ioco rẽ me ipetrare abs te neq̃o biduũ saltẽ vt cõcedas solum. s Quamobrem cupio abducere. Etiã hoc verbo gratificat phędriæ nõ ei accipe vt ab inimico remunerãte: sed abducere vt ab stulto & inexpto. t Vt suis restituã ac reddã. Differt. qa restituimus qbus nos volumus. Reddim⁹ his q nos volũt. Itẽ restituim⁹ volẽtes. reddimus volẽtibus. sed in hac vtrũq3 est. v Sola sũ. Ad familiariũ refert absentiã. x Sed hẽo hic neminẽ. Ad alienorꝫ amicitiã Põt eñ sola domi esse hrẽ tñ aliquẽ foris. & habeo hic neminẽ plus sonat q̃ neminẽ hic hẽo & sola sũ ab his q̃s natuta cõciliat p se: hẽo neminẽ q̃ volũtate iungunt. y Sine illũ. Blãde sine illũ tãq3 in manu eius sit iniuriã nõ pati & excludi militẽ. nõ dixit fer aut patere: & honeste circũlogt & oratorie ne dicat abi foras. z Nihil mihi r. Iã silẽtiũ accusat: qa scit nihil rñsurꝫ contrariũ: & hoc satis blãde dixit tãq3 dẽas amoris vicẽ. a Tandẽ pdoluit v. Elegãter variauit psonã scd'am & tertiã. b Eduxit mr p sua. Cũ odio inductã & depuatã pñũciatiõe ita vt & nõ vitarent de industria. c Nempe oĩa hęc nunc verba huc redeũt. Repudiatis causis quas illa attulerat p deriuationem causæ. hic aliquid esse cur repellatur.

.i. hoc falsũ est

credã oĩa. PHE. Ne hoc q̃dẽ tacebit Parmeno. PAR. Ah

.s. me id taciturũ finire z hoc arte blãdiẽtis
vtꝝ dite qd dictura c iteriectio

dubiũ ne id est: THA. Hoc agite amabo. mater mea illic

.i. nõ inf'to tpe s nũc pecuniã ꝯgerendã postq̃
d e .i. nimis cupidus f

mortua ẽ nup. eius frater aliquãtũ ad rẽ est auidior. Is vbi

.i. habentẽ pulchritudinẽ honestã esse peritã cithera .s. magnũ
z p se ferentẽ honestatem rũ tangendarꝫ

hãc forma vidit honesta virginẽ / & fidibus scire / pciũ spe

ex vẽditiõe illi⁹ pu .i. venũ eã seu .s. bona .i. pñs fuit miles thraso
elle statim venalẽ pponit g

rãs illico pducit ac vẽdit. Forte fortũa affuit hic meus ami

.i. ex se nõ intelli q ab aliis nõ ad mo
h gẽs has res nitus nescius

cus. emit eã: dono mihi dedit iprudẽs harꝫ rerꝫ / ignarusq3

.s. rerũ miles .s. tanq̃ celatũ nõ dictũ .i. etiã .i. amorẽ .i. cõminiscit
i k

cĩm. is venit. postq̃ sensit me tecũ quoq3 rẽ habere. fingit

occasiones vt nõ .i. sine dolo .i. si faciã aliq̃ vñ credat .i. tibi ppom
hoc ẽ ipẽse l m n

causas ne det sedulo. ait si fidẽ habeat se iri ppositũ tibi a-

.i. timeat id vt q postq̃ .s. puellã ab eo milite .i. deferas
qd sequit ipm militẽ

pud me. ac nõ id metuat: ne vbi acceperim sese relinquã:

.s. ait .s. puellã sed .s. qd dictũ est .i. opinor
.i. timeri o

velle se illã mihi dare. verꝫ id vereri. sed ego q̃tũ suspicor

.i. virginẽ cepit amare z ad ei⁹ amorẽ applicuit eclipsis .s. fecit anim⁹
p .i. vtꝝ .i. vltra fecit

ad virginẽ aĩm adiecit: PHE. etiã ne ãplius: SHH. nihil.

q .i. inuestigaui o r propter
s quas

nã q̃siui. nũc ego eã / mi Phedria. multæ sũt causæ / q̃ob-

.i. abstrahere .s. mea .i. insuper ppria volũtate
a milite ducta t

rẽ cupiã abducere. primũ qd' soror dicta. pterea vt suis re-

gentib' sine familiarib' z sanguine iũctis explicat q dixit sola sũ
v x

stituã / ac reddã: sola sũ: hẽo hic neminẽ / neq3 amicũ / ne-

acq̃rere ppetuo amãtes

q3 cognatũ. q̃obrẽ Phedria cupio aliq̃s pare amicos bñfi-

restitutione filie blãdientis adiuua vt .i. pario amicorꝫ pmittere
nõ alieno q̃ min⁹ diligũt frequter y militem

cio meo. id amabo adiuta me / quo id fiat facilius sine illũ

pferri tibi esse poriorẽ

z

priores partes hosce aliq̃t dies apud me habere. nihil mihi

vtrũ istis p contemptũ
.s. tuis

respondes: PHE. Pessima egon quicq3 cum istis factis ti

phe. .s. te vel dictũ tuũ .i. dolorẽ sentit
thais a

bi respondeam: PAR. Hei noster: laudo: tandem pdolu-

.i. virilis nõ puer q .i. tẽdebas dicẽdo hec verba
meretricẽ cõtemnis .i. cũ eẽt ad huc pue

it vir es. PHE. at ego nesciebam quorsum tu ires. paruula

ex attica .s. puella ipa b educauit z extra pu .s. filia .s. mea iõ
abducta asportata ericia duxit

hinc est abrepta. eduxit mater pro sua. soror est dicta. Cu-

thrasoni gentib' pfecto
c

pio abducere / vt reddã suis. Nẽpe oĩa hæc nũc verba huc

excidunt tandẽ miles cã. q. d. nulla alia
spectant

redeunt. Deniq3 ego excludor: ille recipit: qua gratia nisi

ex rhodo

illũ plus amas q̃ me: & istã nunc times quæ aduecta ẽ: ne

illum talem præripiat tibi. THA. ego ne id timeo? PHE
quid te ergo aliud sollicitat? cedo: nũ solus ille dona dat?
nunc vbi meã benignitatem sensisti in te claudier: nonne
vbi mihi dixti cupere te ex ethyopia ancillulã/ relictis rebus
omnibus quæsiui? porro eunuchum dixti velle te: qa so-
læ vtuntur his reginæ/ repperi: heri minas viginti ꝓ am-
bobus dedi. tamen contemptus abs te hoc habui in meo-
riam: ob hæc facta abs te spernor. THA. Quid istuc Phe
dria? quã illam cupio abducere/ atq; hac re arbitror id fie
ri posse maxime. verumtamen potius quã te inimicum ha
beam: faciam vt tu iusseris. PHE. Vtinam istuc verbum
ex animo/ ac vere diceres: potius quã te inimicum habeam
Si istuc crederem sincere dici: quiduis possem perpeti.
PAR. Labascit victus vno verbo. quã cito? THA. Ego ex
animo misera dico? quam ioco rem voluisti a me tandẽ
quin perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te/ bidu-
um saltem vt concedas solum. PHE. Siquidem biduum
verum ne fiant isti viginti dies? THA. profecto nõ plus
biduũ: aut. PHE. Aut dixti nihil moror. THA. non fiet
hoc modo sine te exorem. PHE. Scilicet faciundũ est qđ
vis. THA. merito te amo. PHE. Bñ facis. rus ibo. ibi hoc

d Ne illũ talẽ ꝓripiat. Ironia stomachantis amatoris: e Nũ solus ille dona dat Sed exigua aut minus libẽter. & iõ mentionẽ benignitatis adiecit. f Nũ vbi meã b. Intelligit se & dicta obtulisse & id benigne sæpe fecisse. nã plerũq; ingrata dona sũt in qbus benignitas nõ apparet/ quæ aut in quãtitate reꝗest aut in foelicitate ꝓstantis. g Nõne vbi dixti cupere te. Plus dixit quã si diceret fecisti vt emerẽ. plus est em̃ id ꝓstitisse qđ q accepit nõ ausa fuerit postulare. h Ex ethyopia ancillulã. Vult rẽ ꝑui ꝓcij ex illius cupiditate & suo labore ꝑpendi. i Relictis oĩbus r.q. Hęc iã oĩa in bñficiis cõsiderari solent. k Quesiui. Vide queãdmodũ exhibeat ernnas sibi difficillimũ numerũ imposuisse meretricem. Mire ãt cœli & solis ac poene orbis alterius q̃siui: nõ em̃ in ꝓmptu erat. itẽ nõ dedi sed relictis oĩbus rebus q̃siui. Quid igit̃ hic q nõ exq̃sitũ qđ nõ ita exp̃ssum vt nihil addi possit. l Porro. Vide queãdmodũ vt maius faciat qđ ꝓstitit nõ semel imputat duo mãcipia sed primo puellã: deinde eunuchũ. m Eunuchũ. Eunuchos a persis institutos putãt ex captiuis Babilonisęn. clamicus antiq̃or extat id habuisse: Eunuchus vt vult Tortellius est q virilibus exectus est. n Reginę. i. diuites. Oratorie subdit ꝙ in ancilla ꝓtermisit: qa nulla ethyopissa honesta dici potuit & reginas hoc mõ diuites dicit. o Repperi. Plus quã emi. Et vide quã ꝓbriis amplissimis verbis vsus est: qa ad ancillulã q̃siui ad repperi hũc scilicet eunuchum p Heri minas. Recẽtiora bñficia grauiora aduersũ ingratos sunt: ergo a tꝑe inducit̃ exprobratio. q Pro ambobus. Melius quã si separati diceret quã illo emeret ancillulã: deinde mox dicet. hic sũt tres mine: nã cõstat eunuchũ solum emptũ esse minis viginti vt ipe ꝑmeno cõfitetur sãni. r Tñ cõtemptus. Hoc seruat̃ in bñficiis. nã maiora sũt cessantibus meritis eoꝝ qbus ꝓstant̃. s Ob hęc facta abs te sper. Hic duplex est ꝓnũciatio: vel ꝑ inuidiosam exprobrationẽ: vel ꝑ interrogationẽ & melius indicatiuo quã mõ interrogatiuo ꝓfert̃. hic em̃ modus grauior illo. t Verũtamẽ potius. Scit meretrix cõtentione quedã negari q̃ fingit se vinci adolescentẽ se molliat & ipa redit vt & ille remittat ꝑtinatiam. Et hoc totũ loq̃tur tanq̃ magis ipa amet Phedriã quã ab illo amet̃. v Faciã vt tu iusse. Nec volũtate nec vultu cõsentientis hoc meretrix agit sed callide tẽtat oĩa. nã qa ꝑsistẽdo nõ ꝑficit qđ expectat. docet Phedriã etiã ipm̃ negligentia negare qđ poscit̃: & adeo hoc subtile est vt stati ipetrauerit. puulgatũ est em̃ ꝙ sũma vi defenderis quã extorq̃ret hoc idẽ postmodũ remittere remittẽti x Sincerũ. i. purũ sine fuco. i. adulatõe Fucus em̃ dr̃ color adulterin⁹. i. simulatus nõ verus & ẽ simplex vt mel siue cera. Bñ ergo vt mel blandimentũ nutricis dulce fatet̃ sed negat eẽ sincerũ. y Labascit. Oĩa inchoatiua trisillaba fere media ꝓducta enũciant̃. z Victus vno verbo. Per verbũ dictũ itelligas enũciationẽ q̃ vno astrigat̃ & ligat̃ verbo. a Egon ex aĩo. Qđ sensit multã valuisse hoc thais icul cat aĩo amici sui. & vide q̃ta significat Ego Cõuenit hoc ꝓnomẽ blãda mr̃a exprobrãti. Vir. Me ne fugis. b Quã ioco Cõtra illud refert̃ ꝙ ait Phedria. nõne vbi dixti cupere te: sed hoc vehemẽtius & discreti⁹ nõ quẽ inq̃t voluisti sed qđ pl⁹ est rẽ & nõ dixit serio sed ioco facilitate ꝓñtis. Mirandũ obsequiũ ex volũtate aĩ pẽdẽs nõ expectat iperiũ ne voluptati mora sit dũ iubet̃. c Perfeceris. Nõne põdus hoc verbi & potẽtia phędriæ certa amica & illius obseq̃ũ vehemẽs & reꝝ difficultatẽ q̃ exorte sint mõstrat atq; oẽm obterit q̃relã Phędriæ. d Ego ipetrare n. Argute additũ & saltẽ & solũ & bñ cõcedas vt volũtatis. sic em̃ dixit sup̃ sine illũ priores ꝑtes hoste aliq̃t dies &c. e Verũ ne fiãt viginti d. Facete biduũ decuplauit: & simĺ qa ex eadẽ rõne sũt vigiti ex q̃ duo & ex q̃ vigiti ducẽtiduo milia. & sic deinceps. f Sine te exorem Noue nũc. Nõ de te exorẽ sed te exorẽ: & hoc absolute. g Scilicet fa. e. q. v. Nõ qđ oportet dicẽdo. multũ addidit obseq̃o suo. h Merito te a. Bñ amoris mẽtiõnẽ ad auferandã suspitionẽ cõtẽptus Phędriæ fecit. i Bñ facis. In cõsuetudinẽ vẽit bñ facit & bñ fecisti nõ indicãtis ẽ sed grãs agẽtis. k Rus ibo. Hoc amatoriũ est odiisse.

Ibi me macerabo: Dixit non ibi ero. m Hoc biduū ꝓnūciandū est. Biduū acsi dixisset bienniū. n Ita facere certū ē. Ex his verbis apparet quā sibi amator hoc ęgre impet o Mos gerūdus est thaidi. Cū ꝓnūctiatōne & gestu vt oñdat quæ vis amoris sit: vt Thaidi mos geratur. p Illi. Eunuchus & ancilla figuratæ illi sed pręualet genus masculinum. q Adducātur Bñ adiectū est ne relatis ob retentionē muneribus nō ꝓcederet actus fabulæ. & simul qa absentia phedriæ opus est dū p Chereā ludificaē meretrix. r In hoc biduū Thais vale. Nūc vale abscessū significat nō salutationē. nā si mera salutatio est biduo solū amicā valere optat. sed pręscribere conaē quāto tpe obfuturus sit. & simul oñdat quā inuitus abscedat. vale maiorē vim habet ex dolore discedentis ꝙ obsequio salutaris. Et accusatiuo vtēs biduū expressit amatoris impatientiā. s Cum milite isto. Isto bñ additū. hæc em̄ ꝓnoia spernentis sunt odiūq; morantis. t Me desideres. qa plus est ibi ab amore desideriū. v Me expectes. Ex anaphora prima cū amore & desiderare sit volūtatis atq; ani & obsequij. Me sōnies satis amatorie dictū. x Me speres. Cū me spectes iā dixerit. qd sibi vult iterꝫ me speres. iter spem & spectationē hoc interest: qa spectatō certorꝫ est. ꝓpinqrū rerꝫ desinit. spes vero incertorū longinqꝝ & nō desinit. y Me miserā. Recte thais nūc ꝑtē argumēti exeqē tacitā apud phedriā ꝓpter pñtiā serui quē poeta vult ita nescire: vt audeat ad viciandū virginē subornare chereā z Atq; ex aliarꝫ ingenijs. Hic Therenti⁹ oñdit virtutis sue hoc esse vt ꝑ vulgatas ꝑsonas nouę inducat: & tñ a cōsuetudine nō recedat. vt puta meretricē bonā cū facit capiat tñ & delectat animū spectatorꝫ. a Neq; finxisse f.q. Aut dixisse debuit dicere: aut abūdat falsi: aut qa & vanū aliqd fingi potuit vt supˉ. b Spero ꝓpemodū. Noue spo ꝑ credo vel cōfido ꝓpemodū qa hoiem nouit sed fratrē eē virgis nōdū probauit. c Atq; expectabo dū veniat. Futurꝫ actū voluit ꝑmittere nō ꝙ aliquis gestus sit expectantis.

debilitabo affligtabo hoc spacio me ita ma .i. deliberatū ē mihi
l excruciabo m n cerare o oportet mo: ē gerere toidi

me macerabo biduū: ita facere certū est. mos gerundus est

ad thaidem .s. ad thaidē
p q .i. adducito eos

Thaidi. Tu Parmeno huc fac illi adducantur. PAR. ma-

libentissime q.d. a te abscedo vsq; ad duos dies
r

xime. PHE. In hoc biduū thais vale. THA. Mi Phedria

.s. vale .i. nū .s. a me fieri interea .s. aliud
s

& tu. nūquid vis aliud. PHE. ego ne qd velim: cū milite

ꝑ contēptū ꝑ cogitationem .s. a me q̄ rurī luce ꝛ tenebris
.i. odioso ero distans
t

isto pręsens absens vt sies: dies noctesq; me ames / me desi

.i. reqras ꝛ meo desiderio tenearis v .s. idem cogitare
.i. ꝑ somnū me videre videaris x

deres / me sōnies / me expectes / de me cogites / me speres:

.i. delectationē capias mēoria ꝛ recordatiōe mei .i. da operā .i. tandem
.i. toto aio qz corpus militis erat

me te oblecttes / mecū tota sis. meus fac sis postremo ani-

.i. vnanimis mecū ꝛ velis ac optes qd volo ꝛ opto y dolentis interiectiōis qsi ꝓ phędo
qz .i. a tua nō dissentio volūtate

mus: quando ego sum tuus. THA. me miseram: forsitan

phe. parꝫ mihi credat .i. hēre possit meretricū moribꝰ maturis
z

hic mihi paruā habeat fidem: atq; ex aliarꝫ ingenijs nunc

thais iurātis .i. q̄ nosco volūtatē meā .i. hoc ē vere noui

me iudicet. ego pol: quæ mihi sū conscia: hoc certo scio:

.i. simulasse .i. aliqd mēdacij aliquē
a

neq; finxisse falsi qcq̄ / neq; meo cordi eē quēq; chariorē

.s. excludendo eū

hoc Phedria. & qcq̄d huius feci cā virgīs feci: nā me eius

.i. cōfido vel credo valde seu nimis
b

fratrē spero ꝓpemodū iā reppperisse adolescentē adeo nobi

frater .i. ꝓposuit aduerbialr discedā

lem. & is hodie venturum ad me constituit domū. conce

.i. ex hoc loco quousq;

dam hinc intro / atq; expectabo dum veniat.

Secundus actus.

PGEDRIA PARMENO

eo pacto ipam tibi ad thaidē eunuch⁹ ꝛ .i.deducam
a ex ꝯpissa
f Acita vt iussi. ddeucant isti. PAR. Faciā. PHE
.s.diligenter ꝫ .i.tēpestiue
at diligenter. PAR. fiet. PHE. at mature. PAR
.s.mature satis ne iniūctū indig .i.instāter
nātis b rogare
fiet. PHE. satin hoc mandatū est tibi? PAR. Ah rogitare.
.s.ad meretricē dona deducere .i.acquirere
c
quasi difficile sit. Vtinā tam aliquid inuenire facile pos-
ꝙtū donū nihili fiet ꝛ nihil simul cū .i.molestia amoris
facile estimabit ab ea muneribꝫ conficior
sis phedria, ꝙ hoc peribit. PHE. Ego quoqꝫ vna pereo.
.i.qui vel que res .i.maiori ē cure vl' magis .i.noli pati
aīm meū tangit,pungit tā egre ānimo pareto volūtati mee
quod mihi est carius? ne istuc tam iniquo patiare animo
.i.nō patior quīmo .i.pductā in effectū.q.d.iussisti .s.quā vt de .i.pci
d ducā domū pis
PAR. minime: qn effectū dabo. sed nunqd aliud impas
.i.reddito pul .i.aliq̄ sermōis eloquio
e chrū ꝛ decorū .i.inq̄rtū
PHE. Munus nostrum ornato verbis, quoad poteris: &
.i.inuidū ꝛ inq̄rtū thaidi adducēdo eū .i.i mēoria,hēo
f riualem in iuidiā g h iā recōditū
istū emulū quoad poteris ab ea pellito. PAR. Au memi-
ꝙuis .i.non ad run
i
tametsi nullus moneas. PHE. ego rus ibo: atqꝫ ibi mane
ea res est mea snia vocatis
vt id efficias .s.parmeno
bo. PAR censeo. PHE. Sed heus tu? PAR. Quid vis?
arbitraris ne stabilire tolerare
k l ꝯstituere
PHE. Censen posse me offirmare, perpeti: ne redeam in
ꝙdiu hec mea .s.censeā te posse g hercle .s.te posse statim
iussa explebis m verꝫ offirmare
terea? PAR. Te ne? Non hercle arbitror. nam aut iam re-
.i.redibis paulo post noctur .i.adducēt ad visa in somnus vel
nō tpe vrbem agent vigile
uertere, aut mox noctu te adigent horsum in somnia.
.i.opabor curi .i.assidue inuitus somnum
coactus o capiam
PHE. Opus faciam, vt defatiger: vsqꝫ ingratus vt dormi
.i.somnū nō capies magꝭ ꝛ difficili⁹
.i.ope defatigatus efficies
am. PAR. Vigilabis lassus. hoc plus facies. PHE. Ah ni-
eruēda ē a nobis .i.effeminatio
hil dicis parmeno. ejciunda hercle hæc ē mollicies animi.
pl⁹ equo .i.nimis benign⁹ sū mihi carere possim
p
nimis me indulgeo. tandē ego nō illa careā, si sit opus: vl'
integrū ridet phedria seru⁹ ridētis vel aliqd mirātis ad agendū
q .s.illa carēs r .i.cōsidera suscipias
totū triduū? PAR. Hui vniuersū triduū? vide quid agas.
.i.ea opinio ē deliberatū est vocātis q̄si iucco vos .i.qualis insania
s t
PHE. Stat sententia. PAR. Dij boni quid hoc morbi est
est ne verꝫ .i.mutari ꝑpter .i.stultiā .i.' cognoscat ali
.i.tantū v amoris quis
Adeon homines immutarier ex amore, vt non cogno-
.s.homēm q̄ aū .s.phedria .i.prudentior
amore erat x y
scas eundem esse? hoc nemo fuit minus ineptus,

In hac scena. II iam amatoriū multiloquium & vaniloquium continet ista accusatio. nam & repetit quod iam dictum est & id facete magis & odiose nimis.

a Deducanrur isti. Preponderatur masculinum foeminino.

b Rogitare. Deest vis vel pergis vel teipm respicis vel hunc si aduersus hæc dicit. vt sit rogitare te aut rogitare hunc & distinctione interposita inferendum vultuose quasi difficile sit id quod mandat. ita & ineptiā nimiam circa hoc solliciti amoris expssit & ostendit nihil esse facilius ꝙ deducere ad meretricem munera. cum cōtra sit difficillimū poscenti non aliquid dare.

c Inuenire. Inuenire pro acquirere vt in Heauton. sic patri cōmodo obsequare & vt serues quod labore inuenerit. Nam ideo ab iuenire etiā questus dicuntur.

d Sed nunquid aliud imperas. In his seruus nihil vult nisi coacttus facere propter maiorem dominum:

e Munus nostrum. Non dixit meum quasi & Parmenonis sit vt & eo etiam sibi sit maioris commendationis.

f Istum emulum. Istum est odiosum, pnomen deest molestum & odiosum.

g Ab ea pellito. s. met non pelli facito.

h Au. Au est interiectio ad eū spectans q incepit apparere & intelligere quorsum vergat & properat seruus capere vaniloquiū domini.

i Nullus. Nullus pro non. sic in Ecyra. Nullus dixeris Pla. in Trinūmo: nullus credas.

k Censen me posse. i. arbitraris. Vnde censores qui morū aliorum sunt summū arbitrium ideo hunc putat nō censere: qa ipse desiderat fieri

l Obfirmare & perpeti. Verba sūt despantꝭ

m Tene? Te quod dicit hanc vim habet vt significet perditū amatorē phedriam esse.

n Te adigent. Adigent & adiget legitur si sit in somnia singularis numeri. sed meo iudicio ꝙ sub tali dubio relinquitur non textui sequenti cōforme est respōdit em̄ opus faciam vt defatiger vsqꝫ ingratus dormiam signū est cū dicit vt dormiam ꝙ insomnia dicuntur vigiliæ. stat igitur melius adigent.

o Ingratus. Non vltro significat: quia nō vltronea grata sunt. ingrata quæ ab inimicis fiunt ac recusantibus.

p Nimis me indulgeo. Indulgeo me sic veteres dicebant quod nos dicimus mihi.

q Totū triduum Sic cœpit tanqꝫ aliquid dicturus magnificum. non autem est vsus. Sed vere amator magnum hoc putat vel totum triduū magna professio virtutis cum biduo sit opus triduum posse durare: & totum triduū dicat vniuersum triduū quasi in in mlto nūero sit.

r Vide quid agas. Sic dicitur magna aggredientibus.

s Stat sententia. Et vultu & gestu modis spectabile ꝙ dixit stat sententia: vel maxie eo ꝙ tanto sonitu hæc de se pmittat Phedria cōtinuo rediturus: vel potius nō accessurus ad villā. tm̄ autē abirit quantū tpis opus est ad viciādū virginē.

t Quid hoc morbi est. Accusatio amoris ē quoniā non culpa est sed morbus.

v Adeon homines. i.e.a.v.n.c.e.e. More suo a plurali ad singularē numerꝝ se conuertit.

x Hoc nemo fuit. Nisi em̄ hoc esset quid eēt ꝙ illum mulier preferret militi.

y Minus ineptus. Minus positiuo iunctum

reddit cõtrarii cõpatiui significationẽ. nota etiã q̃ The. solet hic circũloq̃ & facere compatiuos cũ magis & minus. z Facie honesta. oeconomia qua ostendit̃ amaturus Cherea siq̃dẽ hãc Parmeno ip̃e mirat̃: mox idẽ dicet ita dii me ament honestus. a Cũ meo. Facete meo ad parasitũ retulit cũ pulchro munere veni entẽ. & preparatio est ad deducendũ chereã poti⁹ q̃ deformẽ Eunuchũ: b Decrepiti. Decrepiti sũt dicti quorꝫ crepitu & plangore familiæ fuerãt iã cõclamata funera. c Hæc superat. Hoc nõ accipias tanq̃ vituperat̃ thaidẽ. Hipbolicos est ideo addidit (ip̃am) quasi nimiæ pulchritudinis & propter quẽ datur.

.i. grauis .i. aliquis .i. cõtinẽs a lasciuia sibi cauens
magis seuerus quisq̃ / nec magis continens. Sed quis hic
.i. p̃sequit̃ iter suũ p certo .i. q̃ adulatiõe victũ q̃ritat sic appel latus thrasonis
est qui pergit: atat. hic quidã est parasitus Gnato militis:
pro thaidi admiratis
ducit secum vnam virginem dono huic: pape / facie ho-
modesta nisi .i. cũ pudore i hoc loco dedero seu obtulero a
nesta. mirum ni ego me turpiter hodie hic dabo cũ meo
.i. senio iã p̃fecto ad modũ decrepiti b .i. virilib⁹ execto puella .i. excellit pulchritudine c
decrepito hoc eunucho. hæc superat ip̃am Thaidem:

GNATO parasitus. PARMENO seruus.
admirantis exclamatio cũ parasiti gesticulatione
alteri vn⁹ q̃tũ .i. p̃ferend⁹ ẽ
d Ii immortales homini homo quid prœstat.
.i. iprudenti .i. prudens q̃tũ .i. differt hec s̃nia certe
stulto intelligens quid interest: hoc adeo ex
.i. ob hãc causam .i. subit animũ meũ .i. sũ allocut⁹ nedũ vidi
hac re venit in mentẽ mihi / cõueni hodie aduenien quẽ-
a .i. ex eodẽ loco oriundũ .i. sicut⁹ mei .i. pauperes b .i. auarũ .i. similiter vt ego
dam mei loci hinc atq̃ ordinis / hoĩem haud impurũ. iti-
c .i. a p̃re relicta .i. suauib⁹ escis: epulis ꝯsũpserat d .i. aspicio horridũ sordidum
dem patria qui obligurierat bona: video sentũ / squalidũ
.i. aĩo mestũ e .i. vilib⁹ idumentis .i. senio inculcatũ f dixi .i. q̃lis ornat⁹
ægrum / pannis annisq̃ obsitũ. Quid istuc inq̃ ornati est
respondit alter .i. iops .s. a p̃rẽ eo g .i. consumpsi dolẽtis h .i. in quem statum .i. deueni
quoniam miser quod habui perdidi. Hem quo redactus
cogniti .i. qui p̃ius erãt familiares cũ diues essem gnato
sum: oẽs noti me / atq̃ amici deserunt. hic ego illũ conte-

In hac scena. IIII

nõ stans sed quasi ambulans p̃sona inducit̃. cõstitit aũt aliquatulũ intuẽs spectatores dũ secũ loq̃t̃. Exprimit ãt parasitũ & sub eius verbis corruptos mores in assentationẽ oñdit p̃rsus vt honestæ quoq̃ p̃sonæ in eius culpa iuente sint. & hæc iã mire & p seculi & tp̃m rep̃hensione. Satirice q̃d apud eũ stultũ vocat simplicẽ pasitus. & se intelligetẽ malũ. a Mei loci atq̃ ordis. Mei loci ingeniũ atq̃ ordis paupem illud nataliũ hoc fortune est. b Haud impurũ. i. nõ auarꝫ: q̃a auaricia sæpe dicit̃ sordes & auarus sordibus: hoc est p̃digũ. & hoc laudamus eos in q̃bus nihil est q̃d mag nope p̃feramus. c Itidẽ patria q̃ obligurierat bona. Hoc ioculari vultu dr̃: & eleganter ex p̃sona parasiti nõ culpat̃: q̃a comederit bona. d Video. q̃ bene. postq̃ dixi cõueni & tp̃s mutauit & verbũ. e Pãnis ãnisq̃ obsitum. Morologie parasitorꝫ sunt vel parasitica vernalitate additũ est iocãti: vel q̃a hõ dixit & est miseriẽ seniũ debitũ. vñ huic magis tristicia grauitas q̃ displicuit aliena sp ab hoibus parasitis. & bñ addit ãnis: q̃a vt q̃sq̃ miser est ita sænex videtur f Quid istuc inq̃ or. Scire nos cõuenit cũ recto casu p̃fert̃ interrogatio nõ ẽe cõtueliosũ vt si dicas q̃s hic hõ est. Si aũt in obliq̃ cõtẽptũ significat vt q̃d hoĩs: q̃d mulieris: q̃d ornatus: g Quod habui p̃didi Nõ dixi id q̃d erat comedi aut consumpsi. h Hem q̃ redactus sũ. Vel habitũ suũ vel corpus oñdens hoc dicit. nec q̃cq̃

.f.in cōgtatione mei ... vixi illi .i. sine aīositate ⁊ q̄ rot⁹ nio cedis .i.⁊ ispoluisti

psi præme.quid homo inq̄ ignauissime:itan parasti te:

fiducia relura in tuo ⁊ in dustria q̄ rē a fortūa accepisti .i.rōnē q̄ tibi cōsulere de beas q̄d ē bonū anime

vt spes nulla reliqua in te siet tibi:simul consiliū cum re

pr̄imonio sub stātia tua .i.vides ne natū ex eadē fortūa .f.est mihi k mūdicia

amisisti:viden me ex eodē ortū loco:qui color/nitor/ve-

.i.q̄s cult⁹ .i.q̄lis aptitudo sta tus l q.d.sū vegete corpe viuido ⁊ bn̄ hītō m q̄ viuēdi nō ceefi mihi q̄siliū fortunarū scz

stitus/quæ habitudo est corpis:oīa habeo:neq̄ quicq̄ ha

.f.fortunaꝝ q̄uis .i.deficit rīdit alter n sed o

beo.Nihil cum est nihil desit tamen.at ego infœlix neq̄

q̄ ob aliis ridear ⁊ q̄ aliis p̄beam ridendi materiam vt vapulem tolerati tū q̄s ridet aut vapulet

ridiculus esse/neq̄ plagas pati possū. Quid tu his rebus

.i.prsus te decipes mīro añ .f.q̄ natoꝝ p

credis fieri:tota erras via. Olim isti fuit generi quondam

.i.lucꝝ ⁊ pp̄tie numarum cū sūt tp̄a meliora sup⁹ r vite q̄i⁹ de gen⁹ s .i.recēs nec diu vsurpatū

quæstus apud sæculū prius.hoc nouum est aucupiū.ego

iō nouū est pasitandi rōnē cp̄tat modus sp̄es t

adeo hanc primus inueni viam. Est genus hoīm qui esse

p̄cipuos p̄cipui tales v

primos se omniū rerum volunt:nec sunt.hos consector/

talibus .i.nō p̄sto p̄beo .i.derideant x nō rogat⁹ y applaudo assentior

hisce ego non paro me vt rideant:sed his vltro arrideo &

naturas mores pl⁹ est q̄ laudo .f.q̄ laudauerūt z a .i.denuo

coꝝ ingenia admiror simul.quicq̄d dicunt:laudo id rur-

ali. .f.q̄s .i.affirmat etiā affir mo

sum si negant laudo.id quoq̄ neget quis:nego.ait:aio.

.i.denīq̄ .i.induxi .i.cōprobare oīa assen tiēdo ⁊ adulādo illō aucupiū b ille vite mō⁹

Postremo īperaui egomet mihi oīa assentari. is quæstus

.i.copiosissim⁹ q̄ apō seculū pri⁹ sciente c

nunc est multo vberrimus. PAR. scitū hercle hominem.

.i.incōsideratis sue mētis nō cōpotes sed despiētes p̄sēq̄ narratio nē suā q̄cdiu

hic homies prorsū ex stultis insanos facit. GNA. Dū hæc

.f.p̄dicta d .i.ad locū vbi obsonia vendunt e postq̄

loquimur interea loci ad macellum vbi aduenimus:con

cōfluūt f gnatoni g q̄ maiores pisces vēdūt h q̄ pecora la niant i

currūt lęti mihi obuiam cupedinarij oēs/cetarij lanij/co-

q̄ farcimia faciūt q̄ curā coq̄ndi gerūt q̄ recētes pisces vēdūt .i.auiū captores .f.cupedi narijs subā p̄imōis k cū adhuc hr̄es

q/fartores/piscatores/aucupes/q̄bus & re salua & pdita

postq̄ rē meā ꝯsumpserā dolose agebā cū aliena l .f.emendam vel ad cōuiuium m .i.ob aduētū vl̄ aduentus accusatiuū p datiuo

pfuerā:& psū sæpe:salutāt:ad cœnā vocāt.aduētū gratu

postq̄ n .i.fame ꝯfect⁹ p o q̄ꝯ currūt sal.

lantur.Ille vbi miser famelicus videt me esse in tāto hono

hic nisi media consuetudine collatum est i Consiliū cū re amisisti Hęc interrogatio in crepātis est:nec desiderat rn̄sionē.nā cōsiliū i bonis ani.res in ptāte fortūe. k Qui color. Hoc cōtra illud qd' ait video sentū &c̄.color ad sentū nitor ad squalidū vestitus ad pānisq̄ obsitū.hitudo corpis ad ægrū.oia hēo:ad qd' habui pdidi:nec qcq̄ hēo ad mei loci atq̄ ordis hoieꝫ l Quæ hitudo corpis Plautus in Epidico Corpulentior hercule atq̄ habitior. m Oia hēo Ad industriā retulit:neq̄ qcq̄ hēo ad fortune culpā & itē denuo fortune crimē n Nihil cū est Ad suā laudē nihil desit:alteꝝ horum neutrū:& pōt accidere vtrūq̄ nulli. o At ego neq̄ Vehemēter iuectus ē in tp̄a & mores poeta sub hac psona in q̄ hoiem ita iducit penitere pbitatis suæ:vt se infœlicē nō honestū dicat. Et nō volo sed possum dicit. p Tota erras via Methaphora ē a demētibus tracta. r Hoc nouū ē aucupiū Vide qd intersit cū de illo quęstus hoc de aucupio illud de sapiētibus :hoc de stultis. s Aucupiū. Proprie ē ars auiū capiēdaꝝ:nā aucupari significat arte quadā aues iquirere.inde trāsfert ad alia:vt aucupari laudem aucupari grām. t Est genus hoīm Quia multi sūt hmōi.nō dixit hoies sed ē gen⁹ hoīm. v Hisce ego nō paro me vt ri. Quia ille dixerat neq̄ ridiculus. x Sed is vltro arrideo. Qnid ē is arrideo:aut veluti pareo.i.exeq̄r venio aut veluti dictis delector atq̄ arrideo nō sicut ī pasitis fieri solet vt is arrideā a regibus:q̄ potius ipi dictis factisq̄ arrideant alienis hoc esse intelligendū etiā res ipa iudicat ecōtrario. y Vltro .i.versa vice an prior:an etiā insup hoc vltro z Quicq̄d dicūt Nō qd' dicūt sed qcq̄d dicunt.i.bn̄ vel male:ne vel si interclusa fuisset assētatio nō se ipediūt qd' cōtrariū laudauerit. a Id rursū si negāt. Id quoq̄ p̄clare Tere.qd' a Satyrico de aliis diceret:id hic de se dicentē inducit Facecius mlto q̄ si alter fecisset.etiā mores tpm iā tū vitiatoꝝ sp ad assentationē qd' fere in pleris fabulis mōstrat vt obsequiū. b Is quæstus. Vide queādmodū illiberalē vitā honestiori nomie noiauit aucupiū.post etiā quæstū noiauerit hic inducēs. c Scitū her. Mire Teren lōge velut nūc pmeno pcul audiēs. d Interea loci. Parteforonis cōiūctæ cū vnā fecerint mutāt accentū. e Macellū Macellus & cupes vt Festus & Do.referūt ex sn̄ia Varronis duo fuerūt romani quoꝝ ob latrociniū vel vt alii volūt ob pditionē patriæ dānatoꝝ ædes dirute atq̄ solo æq̄te sūt.in areis aūt vbi ædes fuerant vendi cœperūt obsonia .i.ea q̄ addant pani & vino.ac ppterea locus ille vocatus est macellū vl̄ foꝝ cupedinis vt Festus inq̄t. Antiq etiā cupedia in neutro plurali vel cupedias in fœminino noiabant lauciores cibos. Ait em̄ Le.li.vi. Cōiectabam⁹ inq̄t ad cænulā nō cupedias ciboꝝ sed argucias quæstionū. f Cōcurrūt Et multos & ppe ros vno verbo oñdit:& ex diuerso ad se festinātes. g Cupedinarii. Qui esculenta & poculenta vendūt a rebus cupidinis ab alimēto cupedinarii appellant.nō incōgruæ:etiā q̄si cupiētes

denariū:& tūc dñr cupedinarii.vel vt Serui. dicit Cupedinarios vocāt voluptatis & cupiditatis ministros. h Cetarii. Ipe subiecit qui accipiendi sunt cupedinarii. i Lanii. Lanii qui laniunt pecora.vnde & lanistæ dicti q̄ laniandis p̄sūt gladiatoribus.sic & macellū a mactādis pecoribus dictū & hoꝝ officina dicit laniena. k Resalua &c̄.i.cū de meo impēderē ita debet cōstrui.& psū scilicet adhuc re pdita.i.cū de alieno mantinor.i.furor. l Sæpe Expletiue significatōis dicit Donatus ee.si ad verbū vt ē maneret priusq̄ posteriusue verbū determiaret redderet sn̄iam satis cōgruā. m Aduentū Aduētus pprie expectatorū necessariorūq̄ dr̄. n Ille vbi m.f. hic oñdit q̄ res coegerit ad discendū & simul vide fm vulgi opionē loq̄ pasitū miseꝝ & famelicū hoiem honestis moribus p̄ditū. o Videt me. Vide vt sententiose demōstrat:malos ex bōis cōtagiōe fieri exēplis in p̄uū p̄ualētibus. p Famelicus a fame & ædēdo dictū q̄si famedic⁹

q Homo Mire addidit aut supuacuum est:
r Vt sibi discere liceat. quasi disciplinã aut artem tantũ auctoritatis criminũ fœlicitas sũpsit.
s De me Magis veteres sic dicebãt q̃ a me.
t Sectari iussi Proprie. nam & sectæ philosophorum ab eo dictæ sunt.
v Viden ocium & cibus quid facit Rursus Parmeno & facetias dicit & distinguit longiloquium parasiti neq; tum ab eo sentitur.
x Deducere Proprie. nam ducitur quis ad supplicium. deducitur in leticiam.
y Salua res est. quia & ante ostium non interius & tristem: nec valet ad leticiã q parmeno est sed hoc riualis seruus. z Nebulonem. Nebulo vel fur est. quia vel nebulas obiiciat & tenebras sequatur: vel mollem vt nebulam: vel inanem & vanum vt nebula est. a Iste hoc munere &c. Non immerito Gnatonẽ deridet parmeno qui penitus nouit meretricis consiliũ.
b Plurima salute. Hęc tota locutio parasiticę elegantiæ & simul ironiæ plena est: nã & plurimam dicit ei salutem quã nec exiguam quidã velit continere c Summũ dicit qui nec leuis amicus sit sibi. & q̃ venuste q summũ amicũ non resalutet parmeno. d Quid agitur. Pro blandimento non pro interrogatione nunc põitur vt noster quid sit. e Statur Venuste & facete nam stat cum ingredi non licet.
f At nunquid aliud. Cum iurgio hic de illo respondit: & ideo repetit dictum.
g Qnid tum Interrogat interrogantem ne ipse respondeat.
h Nihil eq̃dẽ Dicẽs. Nihil mutauit vultum parmeno in leticiam. ideo illi facete Gnato agenti hoc ipsum ne sis dixit vt probaret tristẽ fuisse.
i Mancipium Aposiopesis: dicit puellam aut virginem. & bene mancipium dicitur quando ita manibus ducitur, & volo q mancipiũ veha quæ manibus trahitur vocetur qui quiuis qui trahit potest quando libet in sidere ita &c.
k Non malum Initnica laudatio est certe.
l Vro hominem Sibi hoc gestu & vultu parasitico dicit & pro eo q est dolere cogo.
m vt falsus animi es Similiter & parmeno secum gestu seruiliter: & animi pro animo. & ideo falsus ẽ animi quod putat huiusmodi munere capi posse thaidem.
n q̃ hoc munus gratum Mire insultat Gnato. q̃to enim munus gratum fuerit tanto erit riualis exclusior.
o Heus omniũ re℞ vicissitudo est vide locũ in quo erumpere dolor Parmenonis potuit nisi commissa seruaret vt çelaret thaidis consilium.
p Detineo te fortasse tu vult exprimere cõfessionem cur ad thaidem venerit sed ĩtrare nõ ꝑposs sit simulat eum detineri cum ipse plus sibi impedimento sit dat ei abeundi veniam.
q Paululũ da mihi opere hoc quasi supplicãtis vultu ad irrisionẽ dicitur & proprie sic dicit adiuua me.
r Age modo nunc hæ tibi patent fores. ex eo q̃ tũ licere oportuit ostendit q̃ misere nihil illi liceat parmenoni. s quia istam ducis. hoc quasi ad Gnatonem sed lente: ac sub ligua murmurat t Nũ quenq̃ &c q̃a ipe ĩtrare nõ põt
v Sine biduũ hoc p̃tereat. & hoc lentius, nã si aliter pronunciaueris secreta produntur.
x Fortunatus vt ipse videris tibi.
y Ne tu ista faxo çalcibus. Mira eloquentia in qua vtraq; hypbobe expssissima est: nã neq; vno digitulo minus aliquid dici potest, neq; cal

q: ad cenã vocãt · leni via ꝯ frõne · .i. alimonism · tũc · .s. ille miser · q · vehementer ꝯ p̃ cra rogare
re: & tam facile victũ quærere / ibi homo cœpit me obse-
.sartẽ pasirandi · r · s · c̃ sectatorẽ · t · p̃cepi illiuꝫ · u. potest
crare: vt sibi liceret discere id de me. Sectari iussi si potis est
veluti · .i. secte · .s. philosophis · vt pytogorica platonica
tanq̃ philosopho℞ habent disciplinæ ex ipsis vocabula /
similiter · a gnatone · .i. vides ne · v · .i. securitas hoc ꝯ cura℞ vacuitas
parasiti itidẽ vt gnatõici vocent. PAR. Viden ociũ / & ci-
nimis cũctor ꝯ tardo · puellam
bus q̃d facit alienus. GNA. sed ego cesso ad thaidẽ hanc
x · q̃ parasitus magis optat q̃ munus capere thaidis · oppositiue dicitur
deducere & rogare ad cænã vt veniat. Sed p̃menonẽ ante
emuli militis · puerbialiter dictũ · y · certe
ostiũ thaidis tristẽ video / riualis seruũ salua res est. nimi-
q: video tristẽ ex contectis · .i. cessante ꝯ remissi sũt ꝯ pigri q: pigrũ frigus d: · decipe abis l' deridere
.i. furẽ · z · .i. constitui apud me
rũ hoĩes frigent. nebulonẽ hunc certũ est eludere. PAR.
p̃ is · .s. gnato · a · illi⁹ puelle
Isce hoc munere arbitrat̃ suã thaidem esse. GNA. Pluriã
.s. amicũ siue hoc eclipsis · c · .i. fit, a te · b · d
salute p̃menonẽ suũ summũ imp̃tit gnato. q̃d agit̃. PAr.
.s. a me · e · .s. a te stari · .s. videre
Stat̃. GNA. video: nũ quidnã hic q̃d nolis vides: PAR.
.s. video quã nolim videre · .s. vides q̃d nolis videre · f · g · .i. q̃d tũc ẽẽt aliud videreꝫ q̃d noli vl' q̃d deinde vis dicere
te. GNA. credo. at nunq̃d aliud: PAR. q̃d tũ. GNA. q̃a
non · h · .s. sũ tristis · .s. tristis · q̃ reo · .i. q̃d tũ ẽ hoc mãcipio
tristis es. PAR. nihil eq̃dẽ. GNA. ne sis. Sed qui videt̃ ti-
serua puella · i · nõ inuenustũ nec deforme · k · secundo vel dolore l · ango
bi hoc mancipiũ: PAR. nõ malũ hercle. Gna. Vro homi-
antiphrosis · m · .i. q̃tũ erat ꝯ decept⁹ est · q̃tũ · n · acceptũ
nẽ. PAR. Vt falsus anĩ es: Gna. q̃ hoc munus gratũ thai-
.i. putas · ex domo thaidis · he℞ ꝯ me
di arbitrare esse. PAr. Hoc nũc dicees eiectos hinc nos: om-
o · .i. õmutatio vel alterna mutatio · alios totis seruũ · ĩtegros sine vlla remissione
niũ re℞ heus vicissitudo est. Gna. Sex ego te totos parme-
.i. q̃ agunt hoc tpe · efficiã · huc ꝯ illuc q̃d est laboris · .i. freq̃nter currens
no hos menses quietũ reddã: ne sursum deorsum cursites
neq; nocte in somnem ducas · ꝯ mo vt dormias q̃d est extrĩ · .i. te beatũ facio · .i. beatũ faci · admirãtis
neue ad lucẽ vsq; vigiles. ecquid beo te. PAR. Men: Pa-
.s. beare · hoc ẽ eunuchos · .s. illud · .i. imp̃edio remoror · p
pe. Gna. sic soleo amicos. PAR. Laudo. Gna. Detineo te
.i. in aliũ locũ · .i. in nullũ locũ erã p̃fecturus · deinde
fortasse / tu p̃fecturus alio fueras: PAR. nusq̃. Gna. Tũ
q · .i. parum adiuua me · .i. introducar · thaidem
tu igit̃ paululũ da mihi opæ. fac vt admittar ad illã. PAR
ho℞ tãtis · r · .i. nũc · .i. apte sunt · puellã · s · nunq̃d · t
age modo. nũc tibi hæ patent fores. q̃a istã ducis. Gna. nũ
aliquẽ · ex domo · .s. a pte · t · p̃mitte · .i. duo℞ die℞ spaciũ
quenq̃ euocare hinc vis foras: PAR. Sine biduũ hoc p̃-
.i. traducat · .i. facillime · cui oĩa p̃spe succedũt
tereat / q̃ mihi nũc vno digitulo fores aperis fortunatus ne

sexs .i.faciā .i.pedibus .i.pulsabis incassum
tu istas:faxo:calcibus sæpe insultabis frustra. GNA. etiā
q.d.nō admitteris iutro arentiene moueēs .s.a phe. speculator
3 .i.nūqd a b phibitor
nūc hic stas pmeno:eho nūnā hic relictus custos:ne qs for
.i.amantiū ministerq c thrasone thaidē ironice q̄si inepte
nūcia mutua defers .i.secreto d
te īternūcius dā a milite ad istā cursitet. Par. Facete dictū.
mirū ē ea facete dicta q hz aures dinoscēdi sa .i.heri scz cherea fratrē .s.natu
c sed certū ab īfaceto ironicos f
mira vero militi q̄ placeāt. Sed video herilē filiū minorē
.i.nescio qd id ē illo loco discessisse pirei aduersus pdonū
g cur h i
huc aduēire:miror qd ex pireo abierit.nā ibi custos publi
expublico z abiguo discretiōe positū ē .s.parat circūlustrādo oculis
.i.icōsiderate sine cā festinus omnia molitur
ce ē nūc.nō temere ē et pperās vēit.nescio qd circūspectat.

cibus se.& insultabis:aut āplius aut ingentius.
z Nūnā Nā abūdat vt qdnā a relict' cu
stos. Bn̄ relictus ab excluso. b Neqs for
te internūcius. His verbis daī intelligi pasitū
e domo meretricia egredi/proprie internūcius.
c Clā a milite Hoc facete q̄si ipe sibi thaidem
totā vēdicauerit qd'miles facit. d Facete dictū
Ironice:qa infacete. e Mira vero.m q̄.p.
Mira p mirū & ironia est. Quid mirū ē inqt face
te loq eū q militi placeat:pōt tn̄ & pluralr ītelli-
gi. f Sed video.h.f. Parascæne hoc ē psonæ
in seqntē scænā introductio. Et dicit Terētius he
rilem filiū:qa nō trophiniū pprīū dicere.
g Miror qd'ex.p.a. Hic ondiī cā cur ignotis
possit eē vicinis & p eunucho fingi. h Ex py
reo Pyreū ē oppidū qd'erat portus atheniēsiū
ps em̄ illa maritima accessu lieorū erat demētior
i Abierit. Simbolo amicorū vt huc pueniret
omisso negocio aspectus virginis fecit.

CHEREA PARMENO

a .i.mortu'sū b puella in aliq loco .s.sū vsq̄
O Ccidi. neq̄ virgo est vsq̄:neq̄ ego/q illā e cō-
.i.eā pdēdo etiā me pdidi .i.p vestigia eā seqr nescio quē interrogem si
c vestigia desint
spectu amisi meo. Vbi q̄rā/vbi inuestigē/quē pcōcter q̄
q iter teneā .i.dubi' sū summa fiducia ex .i.vbicūq̄ pprer nimiā for
d pcipua peccatio me gloriam
insistā via:incertus sū. Vna hæc spes ē.vbiubi ē:diu celari
admirātis formā totā q̄ appee cernit nō pte .i.aīm .s.alias ab hac
venustā e aufero oblitero puella
nō pōt. O faciē pulchrā:deleo oēs de hinc ex anīo mulie-
tedio afficior .i.leuiū z viratuz facierū .i.i ɔspectu adest repētinū aliō
f malum filium
res. tædet quotidianū harū formarū. PAR. Ecce aūt alterū
p indignationē iādudū phedria exclamātis .s.ifelicē scz patrē hoz adolescentuz
z contemptum loquebaī g z dolentis h sz
nescio qd de amore loquiī. O infortunarū sænem:hic ve-
che. .i.inceperit in facto in verbo diceret aliōs phe.
ro est/q si occeperit amare ludū/iocūq̄ dices esse illū alte
in cōparoēl che. insania i s.illa i.imonebis .i.vtinā k
rū:præut huius rabies quæ dabit. CHE. Vt illū dij deæq̄

In hac scena. V Nou' amor Chereæ ephe
bi ondītur & consiliū potiendæ virginis demō
straī tāta virtute poetæ comici vt hoc cōmentū
nō q̄situ eē sed occurrisse sua sponte videat.
Occidi Nō habuit qd dicere deberet aliud
pperās & circūspiciens nisi occidi produc medi
am sillabā verbi huius & cōtrariū significat.
b Neq̄ virgo est vsq̄ neq̄ ego. Amatorie
dū illā nō inuenit:& se pdidit. c Vbi q̄ram
Circūspectātis ē & interrogat pluries:nā vbi nec
vestigia repiunī supest interrogatio. d qua i-
sistam via. Et quā insistā viā legiī. Sic nec q in
terrogetur apparet. e Deleo dehinc oēs. Mō
argumentū est vt ostēderet hūc grandē:iā ephe-
bū etiā amoris exptem nō fuisse. f Ecce aūt
alter. Sic dicimus cū propter alterū de altero ve
nit in mentē. g O infortunatū sænem.
hoc dicto prestruxit ad exitū fabulæ Castrophē
Nā pturbatus ad thaidē ingrediī:hic sænex per
fallaciā Pythie. & iudiciū parmenonis atq̄ ita
firmabunī nuptiæ virginis quā ducet Cherea.
h hic vero ē. Sænex an cherea.sed sænex poti
us sic dicit Donatus cōtrariū Guido.hic.i. Cherea propter relatiuū sequens qui cuius antecedēs est hic. i quæ dabit. q̄si
de re violenta.& hic expte characteris istius qd'est psonæ Chereæ quē moribus cōuicit seruus ardētiorē in amore fieri posse

.i.destruãt .i.detinuit me .s.dii pdãt
l senex l valde
seniũ oẽs pdãt qui me hodie remoratus ẽ: neq; adeo qui
cessauerim sed deinde .i.pdpenderim .i.ecce hic
virginẽ
restiterim: tũ aũt q̃ nõ illũ floccifecerĩ. Sed eccũ parmeno/
.i.salu⁹ sis pueribile in .i.vultu mestu .i.letus n
hoiẽ tristẽ cur nõ m .i.venis
nem. salue. PAR. Quid tu es tristis? qd ne es alacris? vñ
.i.venia adeo tot⁹ sũ amore corrup
o tus .i.versus quã pte;
is? CHE. Ego nescio hercle/ neq; vñ eam/ neq; quorsum
.i.adeo omĩ .i.insanus sum .i.quõ vel cur ita es oblitus
tui
eã: ita prorsus sum oblitus mei. PAR. Qui quæso? CHE.
amore sũ capt⁹ indignãtis .i.q̃stũ fidelis sis pmissis q̃lis
q stãdo q̃trã prãtẽ ⁊ ṽtutẽ hẽas
Amo. PAR. Hẽ. CHE. Nũc parmeno te oñdes/ qui vir
r .i.sponte tua pmisisse s .i.excogita elige
sies. scis tute mihi sæpe pollicitũ esse? cherea aliqd inueni
tantũmõ .i.tibi sit cordi quã amabis .i.q̃stũ tibi vtil' ero .s.ego pmeno
mõ quod ames. in ea re vtilitatẽ ego faciã/ vt cognoscas
t .i.qñ pũã camerulã .i.q̃cq̃d esculentũ p̃r hẽbat .coadunabã .i.secreto
meã: cũ in cellulã ad te patris penũ oẽm cõgerebã clancu/
.i.q̃si dubitas de pmissis vel .i.inueni qđ amem effice
z iactas te multa largitũ
lum. PAR. age inepte. CHE. Hoc hercle factũ est: fac sis
.i.si vis .s.tua .s.factis ⁊ vt vtili certe in qua
tatẽ cognoscã tuã a
nũc promissa ipsa appareãt. siue adeo digna res est. vbi tu
.i.labores piclitetis hoc est de tuis .s.illa .i.ñre p̃rie
viribz captas piculũ non
neruos intẽdas tuos. haud similis virgo ẽ virginũ nostra/
.s.ṽgies ñras .i.laborãt .i.hñt hũeros demissos .i.castigato tenui represso
dãt opam ⁊ nõ extãtes ale i modũ c
rũ q̃s matres studẽt demissis humeris eẽ vincto pectore/
.i.vegetior aptior vel pugne dicũt matres
aliq̃to corpulentior aptaz vel homines
vt graciles sient: si qua ẽ habitior paulo pugilẽ eẽ aiũt. de
diminuũt ⁊ q̃uis plena magna pinguis exhibent
dietã iponũt e pficiunt f
ducũt cibũ/ tãetsi bona ẽ natura reddũt tali curatura/ iun
tenues ⁊ p ironiã g .i.q̃lis ẽ ista quã tu amas
pallidas .i.eo pacto nõ beneficio nature h i
ceas. itaq; ergo amant. PAR. qd tua istæc? CHE. noua fi
.i.inaudita inusitata for admirãtĩ ve .i.naturalis nõ ex firmũ plenũ nõ
ma venusta .i.faciei k nustatẽ ṽgis fuco vel de fuco flaccidũ
gura oris. PAR. Pape. CHE. color verus/ corpus solidũ:
.i.humoris nõ corru .s.sunt illi virgini
pti q̃ aĩalis corp⁹ alit m
& succi plenũ. PAR. Anni quot? CHE. Sexdecĩ. PAR.
.s.iuuẽtutĩ violentia qz qz custodit p p̃ces qz p̃ciũ
ẽ in ea etate n virgo est nõ habet
Flos ipse. CHE. hanc tu mihi vel vi/ vel clam/ vel p̃cario
labora q.d. nõ curo q̃ voto vtar meo vt; serua vel filia
o via tradatur
fac tradas mea nihil refert: dũ potiar mõ. PAR. qd virgo
.i.cui⁹ cõditiõis .s.cuia sit p .s.scio
cuia est? CHE. nescio hercle. PAR. Vñ est? CHE. tantũ/
morat .s.scio sc; vbi habitet .i.eam
dẽ. PAR. Vbi habitat? CHE. ne id qdẽ. PAR. vbi vidisti
q̃ pacto ẽ mõ ppter r .i.accedẽs
CHE. in via. PAR. q̃ rõne amisti? CHE. id eqdẽ adue/

simul ac coperit. Itẽ hic ostendit iãpridẽ motũ in res venereas Chereã: & magna poetæ cura est ne incredibile videat adolescẽtulũ q. p eunucho deduci potuerit tã expedite virginẽ viciasse: q̃ circa artifex sũmus qđ ætate nõ põt naturæ attribuit Cheree vt callidior ingenio & añ ãnos amator nõ libidinẽ in sese sed quandã rabiẽ designauerit in venereos appetitus. k Vt illũ. d.d.o.p.s. Plus dixit seniũ q̃ senẽ. nec mireris post seniũ q additũ. iõ qa declinationẽ ad itellectũ retulit. Et senex ad ætatẽ: & seniũ ad cõuiciũ l Remoratus ẽ. Remoror remoraris significat detineo. dicit q; a remora. re. pisciculo echeneidẽ noĩe naues remorantẽ. m Alacris Lr̃a .l. p d posita. Alacris est mutatio quedã vult⁹ gesciẽtis in spẽ n Vñ is. Auctores eo p uenio et venio pro eo vtunt. o Quorsũ eã? Bene. qa p xime dixerat vbi q̃rã vbi inuestigẽ &c. p Prorsus. Est porro versũ. i. añ versũ. hic & prosa orõ quã nõ inflexit cãtilena. q Hẽ. Si cũ h pmeno. Si leniter Cherea Oñdes q vir sies. vir nõ mõ ad sexũ vl' ad ætatẽ dicit sed ad laudẽ. r Sæpe pollicitũ Necesse est eũ p̃stare q promisit magis necessarius q sæpe pmisit. s Cherea aliqd i. Induxit mimesin grãmaticæ more suo: nõ cõtẽtus dicere q pollicitus sit tãtũ sed quõ etiã & q̃bus verbis. t Inueni mõ Quasi hec mora sit pmissis cõplendis. v Vtilitatẽ e. i. e. r. f. vt cognoscas An possit qui posse se affirmauit. plus ẽ pbasse qđ pmiserit q̃ oñdere qd possit. x Cũ in cellulã ad te. Sic dicit anus quæ & accepit bñficiũ. y Penum oẽm: Ipm totũ penũ nõ ex eo aliqd Hyperbolicos: & hoc penus veteres dixerũt ergo & omnẽ & oẽ legit. z Age inepte. Age vel hortantis est: vel verbũ. i. effice. ergo vt tu aliqd inueĩas & huic cõuenit rñsio seq̃ns a Siue adeo digna res est. Alii applicãt illa verba pmenoni et supabũdare siue: & eẽt cõiũctio expletiua. Sed melius vt dicit Donat⁹ totũ applicat psonæ cherex. b Quas matres studẽt. Hoc verbo studẽt oñdit cultũ industriæ nõ pulchritudĩe naturalẽ. Antiq em̃ græci etiã virginibus suis p̃bebãt palestrã ad cõponẽda corpa. c Demissis humeris &c. Nõ accipiendũ est q̃si hoc dicat: ad hoc illas studẽt m̃res demissis hũeris eẽ & vincto pectore vt graciles sient q̃si hæc duo propter vnũ illud fiãt: sed varie tria dixit. d habitior. Vt nanq; hũeris de more habilẽ suspẽderat arcũ. e Deducũt cibũ Mire vituperauit formã quã accurauit fames & p prie deducũt. f Tali curatura Cura mẽtis: curatio medicine. curatura diligentiæ est. g Itaq; ergo amãtur. Itaq; inquit nemo illas amat ironia ẽ amant: vt eo magis hæc amãda sit: q̃ naturæ bñficio nõ factis cõptib⁹: aut industria facta ẽ pulchra: itaq; vt amẽtur nõ naturæ merito sed industria. h Quid tua istæc. Recte: Sic em̃ ipe dicet videlicet. at nihil ad nostrã hanc. i Noua figura o. Laudis genus est. Noua qa dixerat tedet q̃tidianarũ harũ formarũ. k Pape interiectio ẽ: mira subito accipiẽtis. l Succi plenũ Quia nemo deduxit cibum. & succus p prie q̃si sugus quẽ sibi ex alimẽtis mẽbra sugũt vt se repleãt. Succus est hũor in corpe in q̃ abũdãt bñ valẽtes. & ẽ interior piguedo mẽbrorũ. m Anni sexdecĩ. Exinde vide queãdmodũ etatẽ virgis mature poeta ex occasiõe demõstrauerit. n Hãc tu mihi vel vi &c. Hæc tria sũt q̃bus nõ rite res agit sine p̃cii mentione qa virgo nõ meretrix: vel qa nulla ephebo spes ẽ fallẽdi senis. Itẽ p̃m ius locutus est. nã his tribus mala fide aliqd possidet. o Mea nihil refert. d.p. Nõ hoc psonæ attribuendũ ẽ sed effectui. Nõ em̃ qa cherea ẽ: sed qa amator de sequpit facere queãdmodũ potiat. p Nescio. Tantũdẽ. Ne id qdẽ Pulchra varietas. q Qua rõne amisti Figura syncope p amisisti. Et hæc seq̃ns est rõ q̃re amisit: nisi remãsisset cherea & cõsecutus virginẽ fuisset aut vidisset q̃ deducta fuisset priusq; pmenonẽ cõueniret nõ ita p cederet fabula vt nũc p cedit. irruisset em̃ in cognitionẽ meretricis iportune cherea ne pro eunucho adduceret vlterius. r Id equidem Deest ob: aut propter/ vt sit ob id, aut propter id.

.i.apud me vel mihi .i.indignabar q: sic mea culpa amiserā .i.aliquē hoiem ꝙ me
niens mecū stomachabar mō neq; ego quēq; hoiem eē ar
t .i.ꝓspēri u successus v .i.cū ei.eis aliquid quod ledat nascat
bitror cui magis bonæ fœlicitates oēs aduerse siet. PAr.
.i.qd a te cōmis .i.scelus sū ē vel ab alio periclitatus sum
qd hoc sceleris ē: CHE. Perij. PAR. qd factū ē: CHe.
queris .i.cognoscis ne y
rogas: patris cognatū /atq; æqualem achimenidē nostin:
.i.cur non z nouerim ꝙdīu puellā .i.efficit' offertur .i.i oc: cursu
PAr. Quid ni: CHE. is: dum hanc sequor: fit mihi obui
.i.intēpestiue im portune factus est tibi obuiā sed certe a
am. PAR. incōmode herde. CHE. immo enimuero īfœ
fact' ē ob nā mihi nō minora sed maxia ac noua infelicitas ſi dd graui' est dici debet senē siquidē cōstans
liciter. nā incōmoda alia diceda sunt Parmeno: illū liquet
paratū est b c
mihi deierare his mensib' sex vel septē prorsus nō vidisse
.i.supioribus aut preteritis .i.quo tpe nō.s.vidisse eū .i.necesse neq; vtile d
ꝓximis /nisi nunc /cū minime vellē: minimeq; opus fuit
indignantis et animi passionē ostendens hoc est deforme ad modū et vetit porretū et feudū mōstr .i.q ē i hac re opinio .i.ad modū s.sic ē mōstri
eho nonne hoc monstri simile est: qd ais: PAR. maxime
.i.illico e .i.accessit s.curriculo ꝙtū .s.erat valde
CHE. cōtinuo accurrit ad me ꝙ longe quidē incuruus /
titubans pre senio f depressis ac pendentibus gemebundus ꝑ ptet cōtinuatā tussim vocantis et cherea pcedens itē g dixit heus
tremul' labijs demissis /gemens. heus /heus tibi dico che
dixit .i.constiti fixi gradū retinui pedem h .i.scis ne .s.facere i
rea /inquit. Restiti. Scin quid ego te volebā: dic. cras ē mi
subdit cherea. .i.deinde vis dicere dixit senex k
hi iudiciū. qd tū: vt diligenter nūcies patri /aduocat' ma
.i.ꝙdiu trāsijt .i.inter l
ne mihi esse vt meminerit. Dū hæc loquit: abijt hora. Ro
roga m .i.verum .s.aliquid aliud nihil aliud volo et moraliter .i.discedo in hanc partē i qua mererē habitabit
go nunquid velit: recte ingt /abeo. cū huc respicio ad vir
n agebatur .i.dum id o .i.opportune .i.diuertat
ginē illa se se interea cōmodū huc aduerterat in hanc no
q: vicina erat illis thais ad quā deducatur .i.paulo ante
strā plateā. PAR. mirū ni hāc dicit /mō huic quæ data est
etenim iam ingressa fuerat .i.hic non erat puella p
dono. CHE. huc cū aduenio /nulla erat. PAR. Comites
libenter gnato q
secuti. s. sūt virginē. CHE. Verū parasit' cū ancilla. PAR.
.i.quā queris .s.quā r .i.cessa transactum .i.finitū est vel .i.non intendis ad id ꝙ dico nugatoriis et vanis .i.iocos
Ipa ē. s. desine iā cōclamatū ē. CHE. alias res agis. PAR.
.i.ad id qō dicis ago .i.cognoscis ne puella
istud ago equidē. CHE. nostin quæ sit: dic mihi /aut vidi

s Mecū stomachabar Mecū q̃a acriorē dolorē sustinet q sibi ipi irasci cogit. t Cui magis bone. Magne noue /dixit aūt magnas fœlicitates sibi aduersari eo ꝙ virginē tāte pulcritudinis ex ocul' amiserit. Nā vidisse eā tāte fœlicitatis indicat. Sed amisisse aduerse infœlecitatis. Et bone dixit vel magne vel nimiæ intelligunt vel epitheton est ꝓpriū & ꝑpetuū fœlicitatū.
u Fœlicitates oēs aduerse sunt. Fœlicitas aduersa est cū ex ꝓsperitate quod ledat nascit.
v Bone fœlicitates. Emphasis est eo ꝙ fœlicitates pluraliter posuit. Epitheta aūt tribus de causis noibus addunt. Discretionis vt phrygie molimur montibus. inde ꝓprietatis vt terribili impetū fera dentibus atris Ornatus vt alma venus. x Quid hoc sceleris est. Propter hoc quod patior ingt nunc em̄ scelus dixit a sene cōmissum & ex illo intellectu apparet hec dixisse Chereā. y Archimenidē nostin. Hoc sic ꝓnunciandū ē vt apparet ex ipo noie statim odiosum. nescio quē occurrisse ac permolestum.
z Quid ni: Correptio est ab se manifesta inquirentis est em̄ sensus qd mihi aut cur nō nouerim. Veteres ni ꝓ ne ponebant & ne pro nō.
a Immo vero infœliciter. Bene hoc interponit quod incredibile est tardiorē amorē finisse in incessu virginis. b Deierare. i. valde iurare Vt demiror. si de ꝓductā legeris Si de correptā deos iurare itelligit. c Sex vl' septē pror. non vi. ꝓximis. Proxima em̄ nobis aut ꝓterita aut futura sunt. Nam pñtia ea sunt in qbus sumus nunc. d Minimeq; opus fuit. Sepe em̄ volumus tñ nō est opus. e Cōtinuo accurrit. vt oia ondat in cōtrariū sibi esse cursum attribuit seni. f Labijs demissis. Labra sunt supiora labia inferiora labre asinorū ꝓprie dicunt Recte dicis deformitatē describit senis q ꝑter etatē post pulchrā virginē fœdior videbat. Et quā importune oia posuerit videlicet ꝓ puella senex occurrit. ꝓ virgine incuruus tremulus. ꝓ pulchra labiis demissis. Et cū amator sit ianiter adolescēs, ipe iudiciū loquit dū festinandū sit remoratur.
g Heus heus tibi dico Che. ingt. Chereā dissimulantē ꝑterire inquit. aliter inquit ꝓnunciandū est hoc est concitate. Nā senis verba aliter ꝓferenda sunt. h Scin quid ego volebā: Hic ondit odiosa tarditas senis apud festinantē Cheream. Nā nō dicit quid se ꝓmittit dicturum.
i Cras ē mihi iudiciū Huic more etiā illud additū quod cū debeat dicere quod velit prius dicit quod nō est necessariū quare velit esse.
k Vt diligenter nuncies. Diligenter nihil tam abundāter nihil tam moraliter dici potuit.
l Vt meminerit. Nō vt sit sed vt esset meminerit. Ideo ꝓlixitas dū hoc dat tp̃s verbis q̃ nō potuit ꝙuis immitaret exprimere. m Rogo nunqd velit. Hoc est significo me abire. Nā abituri ne id dure facerent. Nūquid vis dicebāt his qbus cōstitissent: qd ē ergo nūqd velit: hoc ē dico quod abeūtes solēt. n Interea. Nunc cōiūctio accipiēda est nō vt alias pro aduerbio pōit. o Comodū. Tātū ē quod vel ipo eo tpe cōmodū fuisset. vna lex hoc significat. vt si dicas codē tpe q hoc agebat. p Comites secuti sunt. Interrogatiue qdē hoc dictū est: nō vt nescire videat id quod q̃rit sed ad hoc q̃rere vt qd sic confirmet. q Verum. Inceptiua modo particula est non relatiua. vt in Andria verum vidi cantharam suffarcinatā
r Iam conclamatum est. Conclamata corpora nihil reliqui iam habent ad vite officia. Conclamatum est. manifestum significat. vt in conclamatis funeribus nulla dilatio est doloris & luctus. Vnde Lucanus ait. Corpora nōdum conclamata iacent. Aut cōclamatum satis deploratum satisq; vociferatum est. quia dixerat, O infortunatum senem. Si & hic amare ceperit tanq; dicat iam occisum patrem tandem scimus iamq; defleuimus.

ſ.eam .i.in quē .i.de
s locum r
ſtin: PAR. vidi: noui: ſcio, quo abducta ſit. CHE. Eho:
par. mi noſtin: PAR. noui. CHE. & ſcis vbi ſiet: Par:
v
hucq deducta eſt ad meretricē thaidē ei dono data ē. CHE.
.ſ.hō de tam amator
egregio thaidis x
qs is tā potēs cū tāto munere hoc. PAR. miles thraſo phe
.i.riuulus aſperas .i.onera ſeu puin dicis
y acerbas ciam aſperam
driæ riualis. CHE. Duras ptes fris prædicas. PAR. Im-
ſed certe quale mun⁹ thaidi .ſ.hoc donū .i.emat vt .i.tunc
.i.viciſſim z ꝯpandū putet
mo enim ſi ſcias qd donū huic dono cōtra cōparet: tū ma
.ſ.duras .ſ.donū ꝑ herculem .ſ.cōparat
ptes &c. b
gis id dicas. CHE. quodnam quæſo hercle: PAR. Eunu
fedum .i.emit
d e
chū. CHE. Illū obſecro inhoneſtū hoīem: quē mercat⁹ eſt
.i.annoſum .i.effeminatū .ſ.cōpat frater trudetur
verberibus
heri: ſenē mulierē: PAR. iſtū ipm. CHE. hō quatiet cer-
h
te cū dono foras. Sed iſtā thaidē nō ſciui nobis vicinam.
.i.non .ſ.qđ eſt vici perditus verum thaidem
i na nobis ſum
PAR. haud diu eſt CHE. Perij nunq̄ ne etiā me illā vi-
qđ poeta artificoſe .i.verū. .i.rumor eſt .i.hꝫ pulcritudinem
inculcat mouēs.i. ſide rattentōꝫ k .i.certe ē formoſa
diſſe: ehodum dic mihi: eſt ne: vt fertur: forma. PAR. ſane
ſed .ſ.eſt in .ſ.puellam .ſ.de hac ꝛ de illa
ꝯparatōe l m .i.de lata ē ſnīa
CHE. at nihil ad nrām hanc. PAR. alia res eſt. CHE. ob
.i.elabora .i.vota mea vtar .i.diligenter inſtanter ꝛc.
n
ſecro hercle parmeno fac vt potiar. PAR. Faciam ſedulo
.i.elaborabo .i. fauebo o
ac dabo operā adiuuabo: nunquid me aliud vis. CHE. q̄
vadis .ſ.eo .i.hos ſeruos ſicut .i.pcepit phedria
quaſi manucapta
nunc is. PAR. domū: vt mancipia hæc: ita vt iuſſit frater:
.i.felicē q ꝑ ꝯtēptū
deducā ad thaidē. CHE. O fortunatū iſtū eunuchū: qui
.i.mittatur thaidis cur dicis eū ita .i.interrogas
fortunatū
quidē in hanc det domū. PAR. quid ita. CHE. rogitas.
hñtē ſummā formam .i.puellā q̄ erit conſerua ſimul
.i.pulchritudinē cum ipſe ſit ſeruus q
ſumma forma ſemp conſeruā domi videbis: colloquetur
pñs erit .i.ſimul .i.in eadē domo .i.interdum: | i.cū ea comedet
vel prope
aderit vna in vnis ædibus: cibū nōnunq̄ capiet cū ea: iter-
.i.iuxta eam .ſ.diceres .i.tu ipſe felix vt ille .i.effeci
r eunet eunuchus aris
dum ꝓpe dormiet: PAR. quid: ſi nunc tute fortunat⁹ fias
fierem fortunatus s eunuchi
CHE. Quare parmeno: rñde. PAR. Capias tu illi⁹ veſtē.

s Scio quo abducta ſit. Plus dixit q̄ interrogabat. credo tedio interrogantis. Nā properat vt dicturus eſt ad ducendū Eunuchū ad thaidē cū ancilla ethiopiſſa. Et ē ſecūda apoſiopeſis.
t Eho parmeno. Amatorie ſatis repetūtur q̄ ſemel dicta ſuffecerāt. v Huc deducta eſt. Et hoc cōfūdit ſemel cū acceruatim dicit: velut odio interrogātis ſepius & feſtinatōe ad mādata phedriæ pagēda. x Phedrie riualis Cū pronunciatōe addēdū q̄ magis doleat. idē phedrie riualis. Riuales. dicunt emuli de eadē muliere. quaſi in vnū amorē deriuātes. facta trāſlatione a feris beſtiis q̄ ſitiētes cū ex eodem riuulo hauſtū petūt i ꝑliū inuicē veniūt. Vnde in iure riuales vel corriuales dicūtur q in eodē riuo ius hñt & pro eo ſepe cōtēdūt. y Duras partes fris pdicas. Scilicet cōtra emulum & diuitem & largiſſimū. Et duras ptes methaphoricos ab actoribus ſcenicis. z Cōparet. Iā oſtēdit miles illuſtrior ꝑ riualis dona q̄ ꝑ ſua & ē qualitas cōparatiua a Quodnā q̄ſo hercle. Curioſitatē addidit ita. b Queſo hercule. Vide q̄ molliter & ſine intellectu ſpectatoris ad argumētū ſpectati ordinē poeta ꝑueniat vt de eunucho facta mētiōe cōſiliū naſcit ſupponēdi Che.
c Eunuchū. Mire therētius prio ſimpliciter euuucho nomē poſuit huic quoq̄ detracturus
d Inhoneſtū. Fœdū vt cōtra facie honeſta.
e Hominē. Opportūe dixit tāq̄ icerti ſexus.
f Senē mulierē. Nota cōi genere dixit ſenem qppe q alibi ſepauerit dicēdo ſenex atq̄ anus. Sed ſubdiſtinguēdū ē vt ſit duplex vituperatio vna ab ætate q̄ ait ſenex. Altera a mēbrorꝫ mollicie q̄ ait mulierē. g Quatiet cer. cū dono.
Mire cū dono tāq̄ illi repulſe donū cū futurū ſit. Tū deinde non reiiciet ſed quatiet. vide q̄ cōtumelioſius dictū ſit q̄tiet. foras vel verberibus ipellet foras nō expulſione ſed detruſiōe. vl' ſic dixit foras q̄tiet vt deſit verſū. vt ſit foras verſum verberabit vt verberet & fuget foras. Nā & peruulgate cōſuetudis dictū ē feri canē foras hoc ē feriendo canē foras eiice. h Sed iſtam thai. nō ſci. &c. Nō emi pro eunucho veniet. ſi nouit aut notus eſt. Et ſi mulierē adoleſcēs ne nouit quod ipe m'lto maxie neſciet. i Haud diu ē. Eſt cā an veriſil'e ſit neſcire potuiſſe vicinā. Et nota apud therētiū vicinas poni ſæpius adoleſcētibus meretrices vt hic ſit pria amoris illecebra k Eſt ne vt fert forma. Hoc propter illud quod ſupra diximus ſed nimio lepore therētiano iā illud agit. Nā hic oñdit veriſil'e eē pro eunucho creditū apud vicinā meretricē Cherēā q adeo ignotus ſit mulieri vt ne ipe eā nouerit. quod erat facilius & promptius. Et addit color q̄ & illa nō diu vicina eſt & q̄ adoleſcens primū in pireo cōmoratus eſt. l Nihil ad nrām hāc. Moraliter nrām pro noſtra.
m Alia res ē. Nō potuit melius vterq̄ ſuam grām reſeruare. nā illa & hec amentur.
n Faciā ſedulo. Mire in promiſſis poſteriorib⁹ difficultas rei oñdit cū primū faciā dixerit
o Nūqd me aliud vis. Hoc dicere abeūtes ſolent & bñ vis qa feſtinat & ſil' qa hinc naſcit dolus fallende meretricis. p Vt mācipia hec &c. Vide therentiū vt nō q̄ſita eē hec fallacia. ſed ipa ſe obtuliſſe videat q O fortunatū iſtū &c. Quid facilius quā imitari velle qd' laudes. Nec qſquā niſi q cupit eligit pro eunucho q eunuchū putaret btm̄. Vide quā molli deſcēſu ad hoc cōſilium peruenit. Res em̄ hoc ſuggerit potius q̄ parmeno. iō qa ſeruū hoc ſuadere Cherēe nimis temerariū fuit. q Videbit co. Amatorie gnq̄ lineas amoris executus ē adeoq̄ diligēter vt & iā ordinē cuſtodierit. Et mire amator nō ſemel effudit hoc bonū ſed particulatim digeſſit vt maior voluptas futura ignoſcat. r Quid ſi nunc tute for. fi. Sic videt dicere parmeno pocius vt iocet quā vt fieri credat poſſe: s Capias tu illius veſtē. Nō ſemel oñdit qd' futurꝫ ſit ſed particulatim pōt etiā quod turpe ē iam mitti ad perſuaſionē. ſemel ingeſtū reſpicit. ergo nō dixit pro eunucho ſed primo capias illius veſtem. Tunc deinde hoc ipm non aſpernante dño pergit ſeruus ad cetera. q̄ audaciora ſunt.

.s.capiā eūcfiet p⁹captā vestem eunucho ad thaidem
CHE. Vestē: quid dū postea. PAR. ꝓ illo te ducā. CHE.
.i.libenter hoc admitto v eunuchū ego .i.capio .i.tunc
audio. PAR. te illū esse dicā. CHE. ītelligo. PAR. Tum
cū delectatōe vtens voluptatibus fruitur paulo aū simꝰ x
illis fruare cōmodis, quibus tu illū dicebas mō, cibū vna
pūsꝑppesis attrectes .i.colludas .i.iuxta cam q̄ certe
capias adsis, tangas, ludas, ꝓpe dormias: quādoquidem
.i.ex illis mu lieribus .i.aliqua y cognoscit .i.q̄sq̄ z .i.sis .i.insuper
illarꝫ neq̄ te quisq̄ nouit neq̄ scit, qui sies: præterea for-
pulchritudo q̄ es ephebꝰ q̄ pulcher es .s.in te talis q̄ ēē eunuchū a b ꝑsuadeas fingas
ma & ætas ipa est, facile vt ꝓ eunucho ꝓbes. CHE. dixti
festiue festiuiter .i.excellentius hortantis est
pulchre: nunq̄ vidi melius cōsiliū dari. Age eamus intro
.i.indue me veste eunuchi c deduc d .i.cito e
nunc iā orna me, abduc q̄ntū potes. PAR. Quid agis: io
.i.ioco dicebā supradicta nugaris verba mihi dare vis futilibus verbis me tentas .i.dixi
cabar equidē. CHE. Garris. PAR. Perii. quid ego egi mi
.i.infelix f .i.in quē locū .i.ipellis me g .i.ad terrā me deieceris tā q̄ plaustꝝ aliqd euersum nec ꝑsequere h qd incipis
ser: q̄ trudis: ꝑculeris iā tu me: tibi equidem dico. mane.
i .i.ꝑseueras ne in incepto .i.cōstitutū est apud me pergere k
CHE. eamꝰ. PAR. Pergin: CHE. certū ē. PAR. vide: ne
ꝑiculosum callide excogitatū .s.nimis callidū .s.q.d.ipē videro ꝑmitte me facere
nimiū callidū hoc sit mō. CHE. Nō ē ꝓfecto: sine. PAR.
ꝓuerbiū l .i.hoc malū recidet in me dolentis vel vindicabitur m .i.flagitiōe dignum
at enim istæc in me cudet̄ faba ah flagitiū facinus. CHE.
.i.vituparōe dignum n thaidis q̄si i alqs lesus sit
An id flagitiū est: si in domū meretriciā deducat: & illis
tormentis adolescentes iuuentutem .s.despicatos. o contemptā despectā
crucibus, quæ nos, nostrāq̄ adolescentiā habēt despicatā
torquent in malā ꝑte̅ repen dam vices
& quæ nos semꝑ oībꝰ cruciāt mōis: nūc referā grām: atq̄
meretrices vicissim .i.decipiā vel eodē mō captamur atq3 recipimur .s.flagitiū ē p .s.q̄ fiūt a me retribꝰ .i.iustū ē
easdē itidē fallā, vt ab illis fallimur: an potiꝰ hæc pati: equū
.i.decipiantur a me fraudulentur .s.pati q .i.ad q̄ꝝ noticiā ꝑuenerit .i.crimineꝫ
est fieri vt a me ludant̄ dolis: qd̄ q̄ resciuerint nulli culpēt
.s.delusas ēē meretrices q̄ bñ meruerunt r .i.cur tā longū ser monē producis s .i.constituisti.
illud merito factū oēs putēt. PAR. q̄d istuc: si certū est fa-
.i.facito .i.sed vide postea t .i.cōiicias reiicias
cere, facias, verꝫ ne post cōferas culpā in me. CHE. nō fa-
conferā culpam in te ornare & deducere .s.peris sui v
ciā. PAR. iubes ne: CHE. iubeo: imo cogo, atq̄ impero
.i.nō recusabo facere dū tu tñ sis auctor facti .i.iussionē
PAR. nunq̄ tuā fugiā auctoritatē. Sequere me. CHE.
.s.quod agimus.
Dii bene vortant.

t Vestē. Quā libenter audiat repetitōe dictorū ꝑ iterrogatōem oñdit Cherea. v Audio intelligo. Vim mō nō vsitatā exprimit sed ob cōsentientis in modicū affectū. x Cibum vna. Bñ seruus interturbauit supradictas amandi lineas & ordinē voluptatū q̄ppe q amare nō nouerit. Et si satis erat superior versus tñ intentiua sunt amatori etiā sigillatim hec enumerata q̄ vna snīa superior versus ostenderat. y Quisq̄. Quia q̄q̄ dicere absurdū ē multis eñ exēplis probat̄ etiā feminino genere q̄sq̄ ꝓtulisse ita vt in numeris & generibus hec pronomina infinita sunt. z Neq̄ scit qui sies. Hoc ē q̄ supra poeta callide prestruxit.
a Facile vt pro eunucho probes. Nūc fingas aut persuadeas vt in cōsuetudine dicimus hō sacrilegus pro innocēte se probauit. Probes vt migrantes ceruas. b Pro eunucho. Honeste dixit. nō in eunuchū quod rectū erat sed pro eunucho ne esset contumeliosum in Chercam. c Orna me. Hortatiue orna dixit nō despolia aut exue me. d Abduc. Abducimur vñ volumus. ducimur q̊ volumus. e Quid ais. Callide seruus nō vult se auctorē videri tāti facinoris. f Quo trudis. Comici semper ea oñderunt fieri ab altero verbis alterius persone q̄ oñdisse ipē nō poterat: vt nūc manu agere per Chereā ꝑmeno ne ipō ducēte cognoscimus. Itē ꝑ hoc ꝓbet se vi cogēdū a dño seruū quē cōpulit dictis g Perculeris Peruerteris. ꝓuerbiū bñ plaustꝝ ꝑculit. h Tibi eq̄dē dico mane.
Sigillatim: ista pronūciāda sunt ex q̄bus ītelligitur nō cessare Chereā q̄ñ adhuc ipleat & trudat. i Pergin. Quasi vero ioco dixerit nō serio. k Ne nimiū callidū. Periculosum. Sed melius callidū legit̄ separatū. nimium prouerbiale: quia nimis propria vox est m Flagitiū. More militari dr̄ res flagitōe hoc est increpatōe digna. nā flagitatio ad strepitū dicitur Vñ flāma & flagella & flagitare. i. personare intelligimus dici. nā hec oia sine sonitu crepituq̄ nō sunt. l In me istæc cudet̄ faba. Faba cū siliqs exuit̄ & intertunsa fustibus vt in areis more rusticorꝫ vel terra. Vel quod q̄dē male coctā fabā & q̄ nō maduit̄ sed dura permanserit supra caput coq̄ velut ipi fabe irati eius granū saxo cōminuūt tū vniuersum malū & oīs dolor ad coquū peruenit. Simile & alibi a pulmēto prouerbium est. Tute hoc intristi tibi. hoc est ex edendum accingere. n An id flagitium ē.
Therentius laudat argumentum huius suple in quo exemplum permittitur quod promisit parētibus & obsit meretricibus & simul de liberationibus tractās id faciendum vt ad domū meretriciam deducat̄ hoc tale ē vt nulla lex prohibeat vt defendatur q̄ licitum est.
o Habent despicatam. Contemptam despectationē & est ita parenthesis methaplasmos. vel certe alterius verbi declinatio ab eo quod ē conspicor & despicor. Salustius. Quin interea. Metellus monte digrediens cum exercitu cōspicatu dubius quidnam insolita facies ostēderet.
p An potius hec pati equum est fieri Illic vicissitudo extat in pati dolos.
q Quod qui resciuerint. Ex consequentibus argumentum. nam illud factum vituperatio sequitur hoc approbatio.
r Omnes putent. Bene non iudicent quia & hac ipm non satis prolatum est velle meretricē fallere. s Quid istuc. Aduerbium est egre concedentis. t Ne post conferas culpas in me. In hoc negocio non auctor vult esse sed seruus.
v Iubeo cogo atq̄ impero. Euidenter ostendit plus esse imparare q̄ iubere.

In hac scena VI Sermo sic ,pdit vt & post scenā inchoatus esse videat̄. Contiet aūt assentationē pasiti cam & stulticiā gloriosi militis. a Agere. Plus sonat infinitus modus finito ideo congrue ponit modū ,p mō. b Ingentes. Vide q̄tū adijciat pasitus ille vel magnas dixit: Hic r̄ndet ingentes. Ille leta est. hic triūphat. c Id vero serio. Id ob id. vt amabo adiuua me. Nūc idē parelcon ,pductōis locus est q̄ abs te da tū ē: maioris est habere tantū potuisse amorem militis: vt meretrix minus letaret̄ ob lucrū. d Triūphat. Nūc militaribus dictis tangit militē pasitus. e Huc ,puiso. Tercia perso na venit ni scenā sed sepatim loquitur & setum f Sed eccū militē. Iniuriose militē: honori fice ipo noie dr̄: vt in subiectis. Audire vocē vi su sum mō militis. g Adnerti her. animum Approbat dictū etiā ait aio. h Vel rex mihi q̄ intēpestiue miles ad regē trāsitū fecit: cum de meretrice agat̄ ab eo q̄ supra dixit magnas ve ro grās. i Qui habet salē. Sal neutraliter cōdimentū ē: masculini sapiā. Mire adulator hoc attribuit militi quod minime habet vl' ver ba vel salē. k Habes .i. intelligis. Tenemus em̄ corpe & habemus aio. Quodq̄ in aīo ha bemus intelligimus igit̄ habes ,p intelligis. Sic dr̄ accipe: hoc ē habes: hēs etiā .i. dicis. l Rex te er. in oc. Vide incōditā properationē lau dari se cupientis adeo: vt nō sinat verba impleri m Ver credere oēm ex. Magis irridēs si cō sideres militē motū esse q crederet oēm exercitū & cōsilia sub obtētu militis ea stulticia scripsit breuiter comitem regnum acceptumq̄ impato ri. Nam qui nunc credit exercitum credit & con silia. Auxesis plus est consilia quam totus exer citus. n Mirum. Melius est per ironiam prouunciamus quasi dicat quis nō crederet tali viro sed p̄t etiā simpliciter pro admirantis gestu accipi quasi mir est quō sic vtaris eo familiarit̄ o Vbi satietas hoīm aut negocii. Rex prin ceps duas res patit̄ homines & negocia .i. p̄so nas & res hominū. Aut negocii eos qui gerūt & ea que geruntur. Et bene satietas ceperat. Nō em̄ par erat reipub. principē odio laborare. p Reqescere vbi volebat. Bono verbo vsus est. Nā cessat desidiosus. requiescit defessus. q Quasi nostin Græce exp̄ssit: stulti infantiā militis: q ante vult itelligi q̄ sentit quā ipe dicat & ,pprie hoc morale ē stolidi siue ruditer loq̄nt̄.

THRASO GNATO PARMENO

inceptiua ,pticula
.i. agebat a
Agnas vero agere grās thais mihi. GNA. in
.i. immensas maximas dicas ne .s. ob donū .s. leta est
b .s. agebat
gētes. THA. ain tu: leta ē. GNA. nō tam ipo
certe ,pter donū .i. q: cuius amore letatur c .i. bono aīo nō ficte aut iocularites d
q̄dē dono / q̄ abs te datū eē. id vero serio triūphat. PAR.
.i. ,pcedo q̄n̄ .s. ad thaidē eunuch &c. ecce ,p ,ptemptum
e f
huc ,puiso: vt ubi tp̄s siet / deducā. Sed eccū militē. Thra. ē
.i. fato decretoq̄ ,pcessum
istud mihi datū ,pfctō / vt grata sint quæ facio oīa. GNA
,pcepi et bene annotaui seu obseruaui g etiā h impro et dux meus
aduerti hercle aīm. Thra. vel rex s̄p maximas mihi grās
quācūq̄ rem .s. grās agebat nō sil'r .i. alio quę nō sunt ea facūdia
agebat. q̄cq̄d fecerā: alijs non itidem. Gna. Labore alieno
q̄ ,ptur seu acquiritur .i. eloq̄ntia sua .i. traducit
magnā partā gloriā verbis sæpe in se transfert: qui habet
faceriam sapiam i intelligis k l .i. ,pspectu
salē quod in te est. Thra. habes. Gna. rex te ergo ī oculis:
me hēbat añ conspectū suū .i. gesciebat m .i. ammittebat aciem belli
Thra. s. Gna. gestire. Thra. ver credere oēm exercitū cō
archana et secreta .i. nō est estimandū n vel .s. non est mir .i. deinde .i. alicubi o .i. tedio hoīm erat affectus
silia. Gna. mir. Thra. Tū sic vbi eū satietas hoīm / aut ne
.i. moleste cure ali q̄n̄ .i. cupiebat
p
gocij si quando odium ceperat / requiescere vbi volebat:
q .i. itelligo bn̄ .i. q̄n̄ .i. cū fastidio aliq̄d eiceret & expelleret
q̄si nostin: Gna. Scio. quasi vbi illā expueret miseriā ex

r .i.intelligis .i.inuitatũ ab eo ad epulas
.i.nunc s
anio. THRA. tenes. tũ me cõuiuã solũ abducebat sibi.
celsitatis 7 q̃si vel q̃ elicere sciat
admirantis vel ipe sit eligẽd⁹ t
GNA. hui regẽ elegantẽ narras THRA. imo sic ẽ hõ per
.i. q̃ p paucis vtit̃ vl paucis placet ne audiat miles .s. regẽ ẽẽ q.d. nllis ẽẽ eũ sile3 puto
paucoꝶ hoim. PAR. imo nulloꝶ arbitror: si tecũ viuit.
.i. cõmilitones mordebãt .i. secreto .i. cõtẽnebãt q̃ inui
x derẽt 7 morderent
THRA. iuidere oẽs mihi/ mordere danculũ/ ego flocci-
.i. cũ miseria ai̇e mo .s. ex in .i. valde vehementer
y lestia snia z uidis a
pẽdere. illi inuidere misere: veꝶ vnus tñ ipense elephãtis
.i. de inuidia .i. minus me afficiẽs tedio dixi
pfecris
quẽ rex indicis p̃fecerat: is vbi molestus magis ẽ: q̃so inq̃
nomẽ accõmo .i. iõ cau mire supra elephãtos
datũ militie sale .i. terribilis
strato: eo ne es ferox/ qa habes imperiũ in beluas? GNA:
.festiue lepide fuit admirãtis attonitũ 7 mutũ reddi
b c deras ac iugulasses
pulchre me herde dictũ/ & sapiẽter. Pape: iugularas ho-
.s. rñdit fuit nec q̃cq̃ statim hoc ẽ vt possit esse
addidit d vt iugularas
minẽ. q̃d ille? THRA. Mutus illico. GNA. Quidni eẽt.
.s. inuoco .i. vrm auxiliũ .i. in hoc scel⁹datũ infelicẽ .i. nepharium
e
PAR. Dij vestrã fidẽ: hoiem pditũ/ miserũq̃/ & illum sa
mod⁹ interrogãdi modo quẽdã adolescẽ
tulũ de rhodo
crilegũ. THRA. Quid illud gnato? quo pacto rhodiũ te
.i. pupugerim f ego .s. dixisti mihi g
tigerim in cõuiuio: nũq̃d tibi dixi? GNA. nunq̃ sed nar
h hoc dicit aduersus simul
ra obsecro. plus milies iã audiui. THRA. Vna in conui-
.i. a casu
i
uio erat hic: quẽ dico: rhodius adolescentulus. forte habui
.i. meretricẽ .i. in. .s. scortũ qd hẽbã .s. cepit dixi
scortũ/ cœpit ad id ludere/ & me irridere. Quid ais hõ in
.i. effrõs 7 in .i. pulpamentũ .s. in alio q.d. p̃stas te alijs abutendũ
uerecunde k .i. tumet
quã ipudẽs? lepus tute es. & pulpamentũ quæris. GNA
hec interiectio gesũ vultũq̃ ptinet alacris festiue splẽdide polite
m vrbane nitide
Ha ha he. THRA. quid ẽ? GNA. Facete/ laute/ lepide/
.s. dici poterat .i. a te inuentũ q3 redolet antiq̃tatẽ q̃ festiua erat .i. iudicaui
n 7 faceta illud
nihil sup̃. Tuũ ne obsecro hoc dictum erat. vetus credidi.
.s. aliud dici aliq̃ñ .i. audierã dicit̃ inter prima 7 p̃cipua dicta
q̃ faceciã hñt o
THR. Audieras? GNA. Sæpe & fert ĩprimis. Thr. meũ
.i. exigenio .s. mihi incauto .s. illi rhodio .i. q̃ nõ ẽ seruilis cõditõis .i. desiruant
meo illud vel noĩalr 7 melius an id dictũ dicẽdũ noĩauit q
ẽ. dolet dictũ ĩprudẽti adolescẽti & libo. Par. at te dij pdãt

r Expueret Expuere est cum fastidio ali/ q̃d reiicere & expellere. Nã expuere est extra pus mittere. i. foras. nã pus est oĩs humor corpi one rosus. s Cũ me cõuiuã solũ ab. Hoc su-perat qs scilicet eẽt mgr̃ magnaꝶ reꝶ. i. cõsiliari⁹ voluptatibus quoq̃ regiis princeps eẽt. & vide q̃ significatu dicat̃ me/ & cõuiuã: & solũ & ab ducebat. nã nõ vocabat: & si q̃si nõ propter me sed vt sibi bene eẽt t Per paucoꝶ hoim. Aut q̃ paucis vtit̃: aut q de paucis est: aut q pauc⁹ pla cet. hoc est bonis & sapiẽtibus q fere pauci suut vel p paucoꝶ hoim rari inuẽtu q sint eis similes: & q̃d dici solet est singuloꝶ hõ & nouus q ha/ bet q̃d paucis cõuenit. v Immo nulloꝶ ar. Hoc auersus dicit ne miles audiat. põt tñ & ali-ter intelligi & maxie cũ milite. x Inuidere. o m. m. Plus põt ad significandũ infinitũ tpus q̃ finitũ. y Misere. i. molestia. nã se nõ alios inuidus igne coquat. z Veꝶ vnus Prope vnus. nã vnus ex multis dicit̃. & mire facta nul lius põderis. repetitio ad inerciã loq̃nt⁹ exprimẽ dã. nã postq̃ dixit inuidere oẽs mihi repetit: inui dere misere cũ & ipense & miser eidẽ significẽt: & mox tñ sine vllo actu addidit. a Elephan tis quẽ rex. i. p̃. Et hoc stulte cũ ad dignitatem sumit: & sic pnũciat vt magna esse p̃fectura vi-deat̃ hæc ip̃a: & hoc a stolido milite sic pfert̃ tan q̃ magnũ hoiem velit eẽ q sibi inuideret. b Pulchre me hercle. d. In modica laudatiõe: ver tit etiã si q̃d facete dictũ est. sufficeret eñ pulchre quod est sapiẽter: qa & iugularas. c Iugula ras Pulchre tãgit militẽ iugularas dicẽdo: non occideras q̃si nõ ad verba vsus sit. d Mut⁹ ilico Tã hoc stultũ ẽ q̃ si diceret stati nihil. Re-cte aũt diceret. ex illo mutus fuit tale & id tacere festinat e Hoiem pditũ. Deest o. sed sic me lius sonat. maioris eñ stuporis est hoc mõ pro nũciatũ. vide q̃tũ addiderit q nõ hoiem simpl'r sed pditũ & miseꝶ illũ: nec malũ sed sacrilegũ di xerit vnã pte illius dicti referas ad Thrasonẽ & alterã ad pasitũ q̃si vtrũq̃ vitupet. f Tetigeri Luserim/ fatigauerim. nã tãgere cũ multa tñ eti-am hoc significat. g Nũq̃ sed narra obsecro Callide pasitus intelligit ad hoc se interrogatum vt audire postulet. h Plus miles. i. a. Hyp bole: aut supsutura vt eq̃tur: aut subiacet subsu/ tuꝶ eq̃tur miles subiacet: vt tantũ milies nõ con uenit stultum eũdẽ & immẽorẽ eẽ cui intelligen tia nõ est. i Forte habui s. Vide queadmo dũ miles dũ multa ad dictũ suũ puenire fateat̃: interĩq̃ cõtẽptus sit atq̃ derisus abdomen incorpe fœmiaꝶ patiẽs iniuriæ cogit⁹ scor tũ dr̃: qa iõ scorta sũt dura coria. a pte ergo mere tricis sui scorta dicunt̃ vel q̃d græce palpitare intelligit̃ q̃d ille faciũt assidue: vel poti-us crissando: vt Lucretius ait ob eã cãm vt cõci niorẽ venerẽ exhibeat uiris aut sibi abigãt conce

ceptũ q̃d in vulua fœmine in ip̃o coitu nõ se mouẽtis incidit. k Lepus tute es Lepus p infamia multa ponit̃: vel quod magis a priori pte hoc ẽ armis pulpamẽtũ de se p̃beat cũ in cõuiuio capit̃ apposit⁹: vt Hora. fœcũdi leporis sapiens sectabit̃ armos: vel q venant̃ illũ & psectant̃ canes q̃s p amatoribus allegorice intelligimus: vt ip̃e Teren. ait Cernã videre fugere se ctari canes: vel q illũ sic fugiãt oẽs cõstituãt: vt hũc libido effœminata: vel q a phisicis dicat̃ incerti sexus ac ẽẽ mõ mas mõ fe mina lepus. t. e. & p. q̃. Q̃d in te hẽs in altero q̃ris. & est tropus allegoria. l Pulpamentũ Pulpæ & pulpamentũ vt vult Do. dr̃: caro q̃ mãducat̃ eo q pulset̃ & cõcidat̃: & iõ sæpius hois pulpamentũ est: qm̃ eius carne vescat̃ hõ. sed hic sub eo di cto infamia: feda multaq̃ intelligit̃ q̃ potius est reticẽda q̃ nimis patefaciẽda. m Ha ha he Parasitus hic interiectiõi ri sus addidit q̃ magis tũc hoc audisse credat̃. n Tuũ ob hoc dictũ. Et dicta & puerbia & adagiões q rẽ agant facetis hoibus ascribnnt̃. & hoc laudis genus est ad potiores referre q̃d aliter pbat̃ dixisse: o Meũ est. Nõ sensũ tantũmõ sed verbisq̃ ip̃is aggreste est q̃d nũc dicit meũ est. p Dolet dictũ Si dictũ pticipiũ est intelligit̃ vt interlinealiter. si vero no-men sic intelligit̃ dictũ. i. dictoriũ meũ & ridiculũ mordax scilicet lepus tute es dolet. i. dolori ẽ adolescẽti ipruděti. Sed vt Do natus vult ẽ Gnatõis pasiti q addidit q̃ grauius sit dictũ cõmiseratione eius in quã dictũ ẽ vtpote in iprudente adolescentẽ. Scit eñ hoies stultos malos videri velle. & inde pasitũ in eisdẽ versari cũ ait sup̃: iugularas: hic dolet dic mihi q minie crede-ret tali se pcuti posse conuicio. q At te dij perdant Noue inquit Parmeno non cũ ip̃so sed de ip̃so loquitur non audi-entem ironicos Parmeno hic male facit. Ad te dij perdant inquit.

r Risu oēs q aderāt Disciplina est comicis stultas sententias verbaq; viciosa ascribere ridiculis / īpitisq; psonis. vide igiť poetā p loco & tpe scire quid dicat. s Purgē ne me. œconomia ad litem futurā inter militē & thaidem : t Siqñ. Prima sillaba acui pōt: & media tū variat sniam. v Tu pāphilā cōtinuo. Hic magna œconomia ē qs Teren. ppat quēadmodū iurgiū inter thaidē militēq; & gnatonē p suas ptes serpit fabula: & bñ cōtinuo vt intelligat meretrix nō tā pāphilā amari quā sibi vicē dari. x Phedriā itro. c. &c. Elegāter: qa ille foris ē. hæc itus: hæc ē in verbis poetæ germana proprietas. y Tu huius cōtra. Hic cōtra vicē significat. z Qď eā. m. qď. s. par pari: vel absolute qď q̄ris. a Si qdē me nō a. his versiculis psonā militis & gnatōis cōtinēs pro œconomia induciť qď verisiĺe sit. facile militē ferre posse anponi sibi phedriā: q se sp intellexerit nō amari Nā si hoc tollas aut excludēdus est phedria. aut ex dolore militis in hac fabula fit exitus tragic⁹. & hoc miles vt sapiēs locutus est: ergo meminisse cōuenit ridiculas psonas nō oīno stultas: & excordes induci a poetis comicis: nā nulla delectatio ē vbi oio qď deduciť nihil sapit. Stulticia aūt ē in his q̄ttuor mōis: aut nō venire in mentē qū oportet. aut si venerit nō tenere: aut bonū cōsiliū amittere: aut malū admittere. Vide ergo vt hoc qď cōmode miles videat nō tenuerit totūq; amiserit. hoc aūt idcirco interposuit poeta vt ostēderet qd veneni hřet assentatio p quā nō mō errātes decipimur ac p̄cipites eunt. verūetiā sapientes interdū saniq; euertunť. b Qñ id qď tu das expectat. hæc sententia tollitur militi qď recte senserat: nec persuadetur tū q ametur ab amica. c Alio cōferas hic locū p psona posuit ne diceret ad aliā.

d At mihi istuc in mentem. Sic pronunciādum est quasi militi monstri simile videatur sapiens dictum: Alii prius venisse in mentem quā sibi.

.i. p̄ nimio risu .i. asiabāt moriebanť .i. ad sūmam scʒ ne talia ipsis dicerem
r
risu oēs q aderāt emoriri: deniq; metuebāt omēs iam me.
.i. ast factū sine causa vocātis .i. purgare .i. excusare
s ne debeo
GNA. nō iniuria. THRA. Sed heus tu purgē ego me de
.s. puella .i. q: militē puellam .i. opinata facias
istac thaide: qď eā me amare suspicata est. GNA. nihil mi
.i. fac vt magis suspiceť & hec erit causa reiiciendi militis q̄re id faciā
nus: imo auge magis suspitionē. THRA. cur. GNA. ro
intei .i. scis ne aliqñ t sermonē de phe. .s. phedriā
gas. scin si qñ illa mētionē phedriæ facit / aut si laudat te vt
.i. icēdat ira cura vel amore intelligo .i. ne laudet phedriā riualē
male vrat: THRA. Sentio. GNA. id vt ne fiat / hec res so
vnica ad remediū postq; locū; corps signat noiato v illā puellā illico
la est remedio. vbi noiabit phedriā. tu pāphilā cōtinuo. Si
forte .t. introducamus & ad mittamus .i. ad comedendū .s. dictito
qū illa dicet / phedriā / itromittamus cōessatū tu Pāphilā
.i. ad cantandū q̄si foras voccmus thais pulchritudinē .i. e diuerso
cātatū pvccemus. Si laudabit hec illius formā: tu hui⁹ cō
.i. ne plura psequar .i. iniuriā iniurie reddito accōmodato referre p pari thaidē ʒ ledat offendat
tra. Deniq; tu par pari referto: qď eam mordeat. THRA
certe a .s. qō dicis q:
Si qdē me amaret: tū istuc pdesset gnato. GMA. qñ qdē
b thais .i. desiderat .i. qñ iampridem nimiū valde statim illico
id qď tu das expectat atq; amat: iādudū amat te: iādudū il
thaidi ad illud par pari refert fructū thais .s. a te cōmoditatem
li facile fit qď doleat / metuet sp / quē ipa nūc capit fructū:
forte vel ne aliqñ .i. cōuertas ad aliā amicā c sʒ d
ne qñ irat⁹ tu alio cōferas. THRA. bñdixti at mihi istuc
i. nō animaduerteram vel non cogitaueram p indignationē o ridendū hoiē & vt res ridēda .i. dicis q nō cogitaueras
nō in mentē venerat. GNA. Ridiculū: nō eni cogitaras:
.i. sed .s. qō ego inueni .s. ipse excogitasses
Cæterū idem hoc tu melius quanto inuenisses thraso.

In hac scena. VII inducitur multiplex concursus dissimilium personarum tum virtute & consilio poetæ discretarum: vt confusio nulla sit facta sermonis. simul etiam pro se cuique accommodata mira repræsentatur oratio. a Audire vocem visa sum Omnes sensus visa dicuntur ab eo qd' est certissimum oculorũ. ergo visa sum sensi. Vir. Visæque canes vlulare per vmbram: Aduentate dea. b Salue mi traso. Quasi cum nomine militis apud illum Thraso nõ honestum sit: est quædam accusatio cuius nomen honestum ẽ. sicut Orator Philosophus quædam cuius nomen offensum est vt miles lanarius. c Meum suauium. Tria sunt osculandi genera. osculum basium & suauiũ. Oscula officiorum: basia pudicorum affectuũ. Suauia libidinum vel amorum. Meum suauiũ cum oscularetur dixit. d Quid agitur. Et hoc blandimenti genus ẽ post osculũ sed duri ẽ & aggrestis. infert enim e Quid nos amas. Ac quid aliquantulũ ne significat: & ideo non plurimũ intulit. f De fidicina. Vide non puellam sed fidicinam quasi ab amatore dictum, & eo amatore qui quasi immemor sit artis: quia delectatur & quia puella sit emula meretricis. nam meretricũ est fidicinam esse. g Quã venuste qd' dedit principium. Bene reprehendit Parmeno: Nam in beneficiis debet obliuisci qui dedit: & meminisse qui accipit. Et est grauis ironia: quam venuste. h Plurimũ merito tuo. Facete meretrix amorem suum non ad auariciam retulit sed ad officium: & cum de fidicina inquit te amem: tum præcipue merito tuo. Alii sic respondere intelligunt vt ipsa de fidicina grãs agat & c. sed melius est vt præter modus meritũ dixerit: quamquam multi munus meritum suum intelligant. vt est illud Virgil. Quique sui memores alios facere mirando. idest in mirando. i Eamus ergo ad cœnam. Decuit ergo parasitum de cœna etiam importune admonere cum quadam emphasi velut magnæ rei. k Hem alterum. Bene alterum: quia duo sunt. si hoc reprehendatur miles alterum dictũ si parasitus alterum hominem. vult enim Parmeno & parasito esse versutior: qui & debet eẽ cum peioris conditionis sit, recte reprehendit Parmeno duos. quorum vnus de beneficio Thaidem exprobat. Alter pro beneficio cœnam ostendit tanquam ad eam currenduum sit. nã hoc significat. l Hem parmeno. Vide deprehensam meretricem velle blandimentis satisfacere parmeni. m Bene pol fecisti. Quid bene fecit parmeno: an quasi perturbata. hoc loquitur etiam de nihilo blandiens; vtpote meretrix faceta: an quod illuserit conuicia. n Hodie Dulciter additur hodie quasi cum exceptione quo se significat non perpetuo obsecuturam militi. & vt quæ promiserit biduum tantũ absfuturũ phedriam. o Quid hunc non vides. Si dixit ad militem ledit presentem. si ad amicum ledit par

THAIS THRASO PARMENO GNATO PITHIAS ancilla

.i. sensi audire — paulo ante — .i. ecce hic cum

a Vdire vocẽ visa sũ mõ militis. atque eccũ. salue b

amasio quia cũ est osculatus deinde ipse

mi thraso. THRA. o thais mea/ meũ suauiũ qd agit? ec d

vt aliquantulum — de puella psaltria fidiũ — quantũ .i. facere — quæ

e f .i. propter pulsandam g

qd nos amas de fidicina hac. PAR. quam venuste: qd' dedit

in aduentu suo — .s. te amo — .i. beneficio tuo h

pricipiũ aduenies? THA. plurimũ merito tuo. Gna. Ea i

propter munus — .i. moraris — tardas — gustũ vel stultũ — k indignantis — thrasone — ortus

mus ergo ad cænã? qd stas? PAR. hẽ alterũ: ex hoĩe hũc na

.i. quasi vis — .i. tardo neque resto — .s. ad eos — fingã

tũ dicas? THRA. vbiuis nõ moror. PAR. adibo/ atque as

qui iam paululum steterat — .i. egrediar — interrogat — vt excipiat — .i. in aliquẽ locũ l

sistabo qsi nũc exeã. Ituran thais quopiã es? THa. hẽ pmeno

per pollucẽ — petendo — an quopiã sim — m n — quare bñ feci — cũ stomacho militem

bñ pol fecisti hodie itura. PAR. Quo? THA. qd hũc nõ

.s. cum — .s. eũ videre — .i. vbilibet vel quo vis — .i. propter sũt p q

vides? PAR. video. & me tædet vbiuis/ dona adsũt tibi a

ad morã refert — r s — iterat idẽ contrariis verbis — de loco vbi parmeno riualis est — posco

phedria. THA. qd stamus? cur nõ imus hinc. Par. Quæ

.s. quod inter hostes licet — aut gratia vo t luntate — .s. tare conuenire — thaidi colloqui — .s. liceat eas

so hercle vt liceat pace qd' fiat tua dare huic/ quæ volum⁹

.i. alloqui — .i. cõicere cũ ea — valde — per ironiã de fiducia — pulchre virginis

conuenire/ & colloqui. THR. Perpulchra credo dona/

non — .s. donis — .i. aspectus rei v indicabit — .i. an sint pulchre vocantis — .i. præcipite — x eunuch. cherep.

haud nostris similia. Par. res idicabit. heus iubete istos fo

.i. velociter — .i. veni vt agias y — .i. mauritania quod z tais cupiebat

ras exire quos iussi ocius procede tu huc/ ex æthyopia est

menonem. Mire igitur pronomen adinuenit. p video & me tædet. Oportune Parmeno fatetur odium militis vt retrudat ab eo amorem Thaidis. q vbiuis dona adsunt tibi Nil potuit exitiosius militi contingere quam vt riualis mitteret munera in plurali etiam & posterior: & coram ipso. r A phedria Cum illa sub pronomine celauerit nomen militis ex arte Parmeno pronunciauit a phedria. s quid stamus His verbis miles insulsus dolere se indicauit t Pace quod fiat tua dare huic quæ volumus conuenire & colloqui. Sic locutus est quasi bellum in his verbis omnibus indixerit quia pax/ datio/ dedicio/ conuentio/ colloquium militiæ verba sunt. & inuidiose sic ait: quasi per eum non accipere liceat dona Thaidem. & sic pronunciandum vt quasi dicat liceat per te miles. quod etiam inter hostes in bello licet. & singula cum inuidia pronuncianda sunt. v Res indicabit. Sic eunuchi nomen posset contemni: & ideo videri vult potius quam sperni munera sua. i. Chæream. x Iubete istos foras exire. Cum fiducia & alto vultu pronunciat & festinat ne occupet miles prius abire quam videat & est ordo ocius exire. y Procede. Bene: non accede aut veni vt appareat dignitas in incessu. & callide ab inferiori incipiet munere: hoc est a puella ad chæream venturus: simul vt a vero mancipio incipiens ad falsum sine suspitione transiret. Similiter vt Auxesim domi faceret in cherea & turpi præcedente lenocinium compareat securo pulchro. z Ex ethyopia est vsque hæc. vt longinquitate monstret vt ex longinquitate dignitas muneris ponderetur & quid erit iam criminis in colore quando ipse dicere gloriatur vnde sit. & ad hoc supra. Munus nostrum ornato verbis quoad poteris

a Hic sūt tres minæ. Callide munus ad p̄ciū reuocauit: vt ad auariciā cōuerteret meretricē: ne officio donātis grā lenire tur. & iō nō dixit tria dona sed tres minæ q̄si iā vēdēdæ sint. b Vbi tu es dore. Tanq̄ ignorat vt nomē indicet q̄ audito magis dissimule: Chereā Vbi tu es. Vultu eo dicit̄ quo debuerat dicere. vt dicto emulor̄ lesus & cōfidētia destitutus: velut in eo: sed dūtaxat cōspectu Chereæ cōfidens. c En eunuchū tibi. Mire post q̄ eunuchū dixit: tibi intulit: quia sole vtūtur his reginæ. q. d. eunuchū dixti te velle: eunuchū tibi reperi. d Quā liberali facie. Nō narratiue laudat. sed p interrogationē: quæ maior fiducia est e Tacēt. Taciturnitas cōfessiōis genus est p̄sertim cōtra aduersarii interrogationē. iō tacere hoc vel quasi laudis argumetū est: q sup̄ tacere vitupauit. ideo & ip̄e si c ait: qd ais gnato. f Fac piculū i litteris Si totū singulariter diceret̄ eē omeocoleuton lr̄a palestra musica. g quæ liberum scire æquū ē. quondā liberi pueri his artibus erudiebant̄: & est eclipsis deest. h Solertē. i. disertū. vtr̄ hūc solertē vt Horacius Pactæ sermōis vtriusq̄ linguæ: an assumendū sit extrinsecus solertē deest his. Solers q̄si totus arte cōsistēs. huic iners cōtrariū. Et dicit̄ a solen qd' ē totū. & hoc ligua oscor̄. inde tela dicunt̄ soliferrea. i. tota ex ferro. i Ego illū eunuchū vel si s. Hoc vt militare ē ita iportunū p̄nte Thaide: extra q̄ q miles si sa peret & nihil amatorie cōtēplare debuit. sed & hoc accidit ad eius odiū p̄terq̄ q iā in suspitiōe est amicæ suæ. q fidicinā magis diligat: & hoc mire q nemo prior eunuchū esse Chereā quam miles credidit. adeo stultus etiā noie suo appellauisse statim: Stulte miles. Primo qdē cōuicium ip̄i eunucho facit in quo pōt lędere amicā. deide attestatur hoc dicto pulchritudinē muner̄. quid igit̄ p̄ficit. satis autē iocularē ē si cogites Chereā eē qui hęc de se audiat & tacere cogat̄. k Vel sobrius Honesta eclipsis p̄pter mulierū p̄ntiā hoc tñ miles coactus a Parmenone dicit. qa rep̄hēsus ē tacuisse. l Sua cā excludi ceteros. Nihil potuit dici inuidiosius. nō em̄ dixit phędriā: sed ceteros q̄si futuri amatores fuissent nisi metueret exēplū phędriæ. m Neq̄ pugnas n. Descriptio militis tantū excepto noie. n Neq̄ cicatrices. Insigne fœlicitatis: nā apud meretricē qd aliud q̄ cicatrices valet. nā cicatrices & si ip̄ gl'osæ sint nō tñ etiā apud meretrices qbus post p̄ciū fortūa placet. vt Salust. quoq̄ fatet̄. hec sūt virtutis insignia de honestamēto tñ eē corporis maxime lętabat̄. o qd' qdā facit. qdā recte nā & figura & aptū sentētiæ est & cōtemptū indicat hoc verbū. p Vbi molestū nō erit. Ad superiora retulit quod nunc dicit scilicet a nō sibi soli postulat viuere & sua causa excludi ceteros illaturus est. q Vbi tempus tibi erit. Et mire occupat animū meretricis: cum illā ihuius impulsu ducit fateri qcqd dure fecit excludēdo phędriam. hic igit̄ qui scit p̄cepta de beneficiis estimādis intelligit oratorie in vtranq̄ p̄tē dicta omia. r Sat habet si tū recipit̄. his dictis & militē repulit ab aīo meretricis & cōmēdauit adolescentē & p̄fecit ne iniuria videat̄ apud thaidē q sponte susceperat phędriam. s Apparet hunc seruū esse domini p. m. Tristiores ei sūt serui pauper̄: & ob hoc ip̄m nequiores. & hoc melius erat q̄ quis illud aliter pasitus exponat. t Paupis miseriq̄. Bene additū miseri: qa nō cōtinuo paup & miser est: qa qui pauca possidet paup est. miser si puo cōtentus sit. v Nā hercule nemo posset. Scd'm illud Ait: aio. approbat pasitus quod miles dixit. x Qui hr̄et q paret. Aliā cām subtiliorē assignat pasitus: q̄ p̄suppo nit hanc quā dixerat miles: q hr̄et q paret prius q. p̄nomē sequēs q aduerbiū ē. y quē ego eē infra &c. nā hæc scia vult illū hoīem seruis etiā eē peiorē: qa & seruus hō vt in phormione. seruū hoiem cām orare leges nō sinunt. z qui huic assentari. Induxeris p̄prie nā animus inducit̄ aduersum obiectas difficultates. a E flamma petere cibum. hoc est alimentū ibi petere vnde sine damno aut malo nihil potest auferri. E flamma. Non ex foco aut ex medio ignis: sed ex flaminis incendio. nam non intelligibile est vt e foco cibum peteret. nam antiquū verbum est petere cibum e flamma. & mordaciter vtrumq̄ simul vt nesciat quē prius vituperauerit huius ne famē an illius immanitatem vel voraginem & simul vi de cōuicium redditur. vnde coniectum est idem de paupertate & honestate. b Iam ne imus. Odium Parmenōis & stomachum militis ista indicat festinatio & tota iam increpatio mora est.

eo loco hucusq̄ deducta .s. moura a .i. in hac moura .i. e. tres libræ fuerūt q̄ positæ in ea emenda .i. dissilr vel nō ūe f
usq̄ hæc. THRA. Hic sunt tres minæ. GNA. vix. PAR
eunuche .i. ad videbū te b .i. ecce c p̄te q̄rū venusta for d ma vel sp̄e
vbi tu es dore: accede huc. en eunuchū tibi q̄ liberali facie
habet etatē florentē turātis nō amore phędriæ sed veritate cogi ad hortandum .i. pulcher
q̄ ætate integra. THA. ita me dij ament/ honestus est.
inuenisti .s. in hoc pl' est q̄ vituperes
PAR. Quid tu ais gnato: nunquid habes qd' contemnas
s3 .s. ais e .i. expientiam f phartonem .i. doctrinis
quid tu aūt thraso: tacent. satis laudant. fac periculū in lit
.i. in lucrandi arte .i. in arte musice .s. his iuuenes g. ingenuū .i. callere .i. licet
teris/ fac in palestra/ in musicis: quæ liberū scire æquū est
.s. eunuchū disertū ornatū p̄ceditū h .s. indigne tractarē i
adolescentē solertem dabo. THRA. Ego illū eunuchū
etiā .i. ieiun' vel serio k .i. tāta munera .s. is
si opus siet: vel sobrius. PAR. Atq̄ hęc qui misit/ nō sibi
.i. vt illū solū ames & illi soli indulgeas p̄pter se l .i. causa sua amatores causa
soli postulat te viuere & sua causa excludi cæteros. Neq̄
descriptio est militis m .s. phę. .i. recitat .i. vulner̄ vestigia & inducta n freq̄nter ondit & q̄si iactitat .i. nō tibi instat vt amatores tuos repellat
pugnas narrat: neq̄ cicatrices suas ostentat/ neq̄ tibi ob
.s. miles o .i. qn̄ p .i. res molesta & tediū sine molestiē afferens tibi an alys qn̄
stat quod quidā facit verum vbi molestum nō erit. vbi tu
neq̄ tibi obstat .i. opportunitas tp̄is q .i. sufficit ei r .i. tūc .i. admittit
voles/ vbi tempus tibi erit: sat habet/ si tū recipit̄. THRA
visu ē obuiū s .i. ad dn̄m ptinere miseria aliq̄ afflictū & calamitosum t
Apparet seruū hunc esse domi paupis/ miseriq̄. GNA.
.i. p herclē v satis mihi constat x sicut via rōnē & modū cōparet i q̄ via q pacto
Nam hercle nemo posset: sat scio: qui haberet: qui pararet
seruū pati, vel tolerare gnato y eē vilioris cōditōis ip̄is seruis
aliū hunc perpeti. PAR. Tace tu: quē ego esse infra infi
estimo .i. adulari v̄bis tuis huic z
mos omnes puto homies. Nā qui huic animū assentari i
suscepis impa ueris tibi a .i. ex flamis incendio alimentum sine damno
duxeris/ e flāma te cibum petere posse arbitror. THRA.
nūc vero b vadim' .i. eunuch. & ethyop. .s. te comiter .s. in domū .s. fieri
Iam ne imus: THA. Hos prius introducā/ & quæ volo

etiam pepiam .s.facta illico .s.vt re sequar ad cenam et h° loco

simul imperabo: postea continuo exeo. THRA. Ego hic

discedo thaide .i.expecta .i.nō bñ q̄drat nō ē bñ ɔsentaneū aut cō/ gruū .i.sil .i.iter facere

abeo. tu istam operire. PAR. Non conuenit vna ire cum

.i.cū q̄ milites sub se habet

amica imperatorē in via. THRA. quid multa tibi dicā do

.s.in mo ribus .i.ineptus ridēris r stulti effusi in risum .i.cur vel pter quā rem

mini similis es? GNA. ha ha he. THRA. Quid rides?

.s.rideo .i.pter tuum dictum .i.paulo aū .s.lepus tute es r pulpa mentum

GNA. Istuc / quod dixti modo: & illud de rhodio dictū

.i.in memo riam .i.egredit a domo sua vt te sequatur .i.vi scede .i.añ nos curre

in mētē venit. sed thais exit. THRA. abi precurre / vt sint

ad cenā rc. .i.studiose

domi para ta oīa. GNA. Fiat. THA. Diligenter Pyrhia

.i.da opes .i.cure habeas .i.casu aliq̄ .i.accesserit .i.cures .i.in p/ mis

fac vt cures: si Chremes huc forte aduenerit: vt ores pri-

.s.me expe/ ctans .i.sed manere vtile opor[t]unū est .s.oxs

mū vt maneat. Sin id nō cōmodū est / vt redeat. si id non

.s.vt redeat thaide vbi sum tu pythias vt impasit

poterit / ad me adducito. PIT. Ita faciam. THA. Quid

.s.nūc nō venit in mentem

aliud volui dicere? hem / curate istam diligenter virginē /

necilli vos mouetes .i.pñtes sitis .s.ad cenā in domū meā puelle pedissequę

domi adsitis / facite. THRA. eamus. THA. Vos me se-

thaidē

quimini.

c Postea. Legitur & post. vt si pro postea & quomodo pro postremo post. d Ego hinc abeo. Cōsequens erat vt offenderetur miles tā diligenter riualis munus suscipite meretricis.

e Non conuenit vna ire cū amica impatorem. Vide œconomia future litis inter thaidē & militē. Amica mirifice dixit nō meretrice imperatorem congrue in milite quasi ipse sit sub quo est: & hic seruat parmeno quod sibi inde datum est & istum emulū quo ad poteris &c. Et bene mutat nomina: hinc ad honorē: hinc ad inuidiā: hāc non meretricem sed amicā dixit: hunc nō militē: sed imperatorē. f Domini similis es. Non habuit aliud miles stultus & redit ad illa quæ supra dixit: pauperis miseriq; domini locus iniuriæ in quo seruus vicem domini comparatur. g Quid rides. Et eo vultu dicitur quasi sibi cōscius sit miles actū facere dicti conuitii. nā nō ꝗ nesciat causam risus interrogauit quid riserit: sed ideo vt denuo laudetur. h Illud dictū de Rhodio. Hoc ē illud: eorū igenia admiror: & huic vt apparet sit amicicior. ideo facilius ab amico q̃ a parasito separabat. i Vt sint domi parata omia. Non dixit quæ sed intelligitur. k Fiat. Non faciam dixit ne videatur eius seruus sed fiat tanq̃ libere ipe sibi precipiat vel me iubente per alios seruos: & hæc eclipsis ethica in qua plus vultu significatur q̃ verbis. l Si Chremes huc forte. Oeconomia ad litem fururam & ad exitum fabulæ: & hoc non audit miles. nam si audiret nimis irasceretur. m Curate diligenter istam virginem. Hæc res est quæ faciet virginem eludi in lectulo collocari & obdormire. Ridiculum: cum contra euentum risit.

CHREMES. adolescens rusticus. PITHIAS. ancilla.

.i.certe .i.intensi° .i.mente vel lucro

P Rofecto quando magis / magisq; cogito /

In hac scena. VIII. Hæc p̄sona apud Menandrū adolescentis rustici est & inconueniens oratio est: sed conceditur secum loquentibus multa transcendere quæ taciti intelligunt.

a Nim rū. Poteſt & pro confirmatione acci pi vt nihil deſit vt ſit nimirū ſine dubio pro cer/ to: vel ſolue nimiſ & fac non & mirū & ſtatim conſequens erit p aſintheton tota ſententia quaſi diceret non eſt mirū & ſub diſtinctione interpo ſita mox intulit: dabit hęc Thais &c. quibus ver bis intelligitur ſe ſentire paulatim labi in amorē meretricis q̄uis inuitum & adhuc retinentē mē tem. b Roget quis. Prius intulit q̄ inter/ rogauit. c Vt ibi manerem. Dixit nō dor mirem. d Rem ſeriam velle agere. Scilicet quæ non poſſet nunc agi cū operetur: an rem ſe/ riam magis agendā tunc putabat cū rē diuinā feciſſet. e Dolo malo hæc oīa fieri. Dol⁹ a ledendo dictus: hoc eſt a dolando .i. minuendo nam & dolos græce leſio dicitur. & dolores te/ la q̄dā bellica. & dolare fabri lignarij ineſt. id eſt aſtia ſcindere. q̄ autē addidit malo: aut archa iſmus eſt quia ſic in duodecim tabulis a veteri/ bus ſcriptū eſt. aut Epytheton doli eſt ppetuum aut diaſcole eſt: quia eſt & bonus quo a meden/ tibus falli ægros non tamē decipi. Lucretius poe ta teſtatur. f Mihi dare ſeſe. Nō poteſt ma gis ſignificari profuſa petulantia. g Sermo/ nem querere. Sermonem querimus quando non ſolum quod dicimus querimus. verum etiā quomodo alter nobis reſpondeat & obloquat puta cū deficiemus ſermocionandi cauſis .quot ta ſit hora: an ſatis recte quis valuerit perconcta/ mur. h Quāpridem pater mi & mater. Hoc propter ætatem puellæ inquiſitum eſt. i Huc euaſit. Tanq̄ imprudenter contende/ rit ad hanc inquiſitionem. k Quā longe a mari. Hoc ideo meretrix inquiſiuit vt ſciret vtrum rapina prædonibus fuiſſet quippe ad me diterraniū locum qui acceſſus potuit eſſe piratis ſed tamen non abhorret a ſuſpitione meretricis: quod & ſcire vellet: cuius precii fundum habeat Chremes: hoc eſt q̄ amenū q̄ maritimum. l Hoc ſperat ſe a me auellere. Bono vſus ver bo auellere/ tanq̄ a pertinaciter retinente. m Hæc cur queritet. Et in geſtu ac vultu id quod reſtat oſtenditur. nam deeſt neſcio. n Hunc ſe intendit. Proprie intendere eſt cri/ men in aduerſarium iacere. o Maiuſcula eſt. Diminutiue dixit vt oſten deret vtraq̄ eſſe primeuam. p Miſit porro orare vt venirem ſerio. Vtrū vt venirem ſerio an orare ſerio ſub dubio: hoc explicat Donatus. Tamen credibilius eſt quācū quam determinationem ſuper vicimus deter/ minabile cadere quare potius ad venire q̄ ad ora re dicitur ſerio. q Aut dicat quid vult. Vult .i. velit. In Ecy/ ra. Ah vide q̄ immerito egritudo hęc oritur mi hi abs te ſo ſtrata aut moleſta ſiet. aut hoc mora/ liter. an cui hoc imperat aut cū quo hoc agit. r Heus heus. ecquis hic eſt. Hæc ſeparatim pronuncianda ſunt. nam apparet inter hæc ver/ ba pulſatam ianuam perſonare. s Ego ſum Chremes. Vide q̄tum diſtet ac varia ſit huius ruſticitas. Ego ſum Chremes. a faceta meretricis diſciplina: o capitulum lepidiſ/ ſimum. nam ruſticum eſſe ſtatim magis appare bit vbi dixerit. rus eo.

.i. certe vel ſine dubio ... .i. eo pacto vel adeo
a nimirum dabit hæc thais mihi magnum malum: ita me/
thaide .i. intelligo .i. perturbari cōmoueri .i. q̄ .i. pce .i. ex eo tpe pit
ab ea aſtute video labefactarier. Iam tum cum primū iuſ/
appellari .i. ad domū ſuā b .ſ. eſt cōmercij
ſit me ad ſe accerſier domum: roget quis quid tibi cū illa:
.i. nouerā illā etiam poſtq̄ .i. occaſionē c .i. domi ſue.
ne noram quidem. Vbi veni: cauſam vt ibi manerē rep/
.i. dicit .i. ſe feciſſe ſacrificiū ſeu ſacrū d .i. magni ponderis nō iocularia .i. lod
perit: ait rem diuinam feciſſe ſe: & rem ſeriam velle agere
.i. ex eo tpe .i. opinio ↄiectura .i. mala calliditate e
mecum. Iam tum erat ſuſpicio dolo malo hæc fieri omnia
.i. ad epulas ſumēdas mecū ſedebat .i. penes me f .ſ. ipſam dabat g .i. q̄re/ bat
ipſa accumbere mecum/ mihi ſeſe dare/ ſermonem quæ/
q̄n .i. ceſſat .i. in hęc h ſba erupit .i. q̄ntū tpis ēēt i .i. ad meū incomodū
rere/ vbi friget huc euaſit/ quāpridem pater mihi/ & ma/
rūdeo .i. olim .i. quē fundū ſunij habeā.
ter mortui eſſent: dico iamdiu. Rus ſunij & quid habeā/
.i. pcul .ſ. habeā thaidi .ſ. thais .i. extor/ quere k puto rus l
& q̄ longe a mari credo ei placere: hoc ſperat ſe a me auel
tandē ſpat q̄ ſequūt .i. q̄ tpe .i. pdita fuiſſet
lere: poſtremo hæc. qua in die parua periſſet ſoror & q̄s
.i. ſil' erat .i. poſſedit q̄n pdita fuit .ſ. neſcio
cum ea vna/ quid habuiſſet/ cum perijt: & quis eā poſſet
.ſ. ne m gnoſcere
noſcere: Hec cur queritet: niſi illa forte quæ olim perijt:
.ſ. q̄ ē apud thaidē n pponit initiar oſtēdere .ſ. mulier ſed
paruula ſoror/ hanc ſe intendit eſſe: vt eſt audacia: verum
ſoror .i. hs ſedecim annos .i. maioris ætatis
ea: ſi viuit: annos nata eſt ſexdecim: non maior: thais q̄
.i. paulo maior o .i. poſtea .i. ad me orandū .ſ. ad eam
ego ſum/ maiuſcula eſt. Miſit porro orare/ vt venirem ſe
nō ioculariter vel eo nſulto q .i. nō me moleſtia afficit nō
ri o. aut dicat quid velit/ aut moleſta ne ſiet. nō herde veni
.i. tertia vice r pulſat ianuā vocātis z hoc dicēs .i. nūqd aliqs .ſ. q oſtiū pulſat s
am tertio. heus/ heus/ PI. Ecquis hic e: CHRE. Ego ſū
.i. puū caput ſacrū bladimēti gr̄a facetiſſimū iucundiſſimū t
chremes. Pyr. O capitulū lepidiſſimū. CHRE. Dico ego
pditōes z fraudes z circūuentōes impune vel ſingulariter thais q̄
mihi inſidias fieri. Py. Thais maximo te orabat opere: vt
.i. ad negociandū v .ſ. q̄ rogo te p amore .ſ. q̄ peto x
cras redires. CHRE. Rus eo. Py. Fac amabo. CHRE. nō

t Dico ego mihi inſidias fieri. Blandimentum ruſticus inſidias putat

v Rus eo. Pro potiori negocio rus poſuit & maiori negocio eſt q̄ ſi diceret non huc venio.

x Non poſſum. Plus valet q̄ nolo.

.s.redire .i.quousq; y

possum inquam. PI. at tu apud nos hic mane /dum rede-

thais vel dña .s.faciã q̃; q manea .s nihil min⁹ facis a

at ipa. CHRE. nihil minus. PI. cur mi chremes. CHRE.

.s.fortunã discede .s.redire .i.ɔstitutum z .i.a me b

Malam in rem hinc abi. PI. si istuc ita certum est tibi ama

in domũ militis thais vado illuc .i.serua p breuẽ viã te trãsferas

bo /illuc transeas /vbi illa est. CHRE. eo. PI. abi dorias. ci

.i.ad domum militis

to hunc deduc ad militem.

y Dum redeat ipa. Vel domina vel ipsa de qua agitur. z Malam in rem abis. Hoc ad uerbialiter dixit quẽadmodum dicimus domũ abis: & apparet illum manutactum esse qui sic irascitur quia dixit pythias.

á Cur mi Chremes Quasi dicat. Cur meus sic indignatus est adolescens. nam ab eo quod ẽ meus vocatiuus mi facit.

b Amabo illuc transeas vbi illa est. Vide nõ esse ociosum q omnia pretenta sunt potius q̃; res importuna fuerit vt cũ ad militis domũ Chre- duceretur. Neq; eñ hoc conueniebat personæ bachiali: quoniam aut infacetum & preter usum aut importunum. Ideo hoc ipm doriæ pretexit: vt illuc transeas vbi ea est vt breuem viã demonstraret non eas sed transeas dixit. Amabo. Interiectio est blandientis sic verbum sonat.

ANTHIPHO. adolescens.

.i.ɔsensim⁹ p:pigim⁹ ɔuenim⁹ a

Eri aliquot adolescentuli coimus in pyreo: in

q̃si de portionib; collatis ab vnoq; nostrũ b .i.ɔmederem⁹

h hunc diem vt de simbolis essemus. cheream ei

pposuim⁹ .s.p simbolis .s.ɔstitut⁹ẽ vbi cena pãda erat c .i.determinatũ

rei præfecimus. dati anuli /locus /tempus constitutum est

.i.lapsum est .s.meo .i.ɔstitutũ est cenã hře null⁹ est parat⁹

Præterijt tempus. quo in loco dictum est /parati nihil est.

cherea nõ apet vsq; .i.qd possim ɔiecture cõsequi ꝛ cogitare

homo ipe nusq; est. neq; scio quid dicam /aut quid conie

.i.hãc curã hãc puinciã adolescẽtuli d inuestigẽ

ctem. nunc mihi hoc negotij cæteri dedere. vt illum quæ-

.i.videbo e

ram. ibo ad eum /visam / si domi est. Sed quisnam hic a

.i.a domo thaidis .s.cherea cherea qr ephebꝰ exit a domo meretricis f g

thaide exit? is est: an non est? ipsus est. Quid hoc hominis

.i.cuiusmodi qr timid⁹ egredit qr erat veste eunuchi indut⁹

est? Quid hic ornatus est? Quid illud mali est. nequeo sa-

Heri aliquot adolescentuli. In hoc prologo insinuatio psonæ eius ẽ cui narraturus est Cherea: quæ a se retro post scænam facta sũt. fit autem hoc populi causa vt spectator auribus accipiat quod subiicere oculis poeta non potuit:

a Coimus. Consensimus pepigimus ne sit soleocismus Antipho hic persona bene est inuenta cui narret cherea ne vnus diu loquatur.

b Vt de symbolis essemus. Plautus in Menachmus. Minime essemus minore non cum sui dispendio sed melius essemus producta e littera.

c Dati anuli. Nihil interim de scorto, apparet e phebo esse.

d Ceteri dedere. Ceteri exceptis me atq; ipso:

e Quisnam hic a Thaide exit. Causa scissitandi est admiratio de habitu commutato & vix sibi agnitus est Cherea.

f Is est an nõ e? ipsus est Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq; ornatu fallere qui ab antiphone vix agnoscitur.

g Quid hoc hominis est est? Vide an longã narrationem possit audire qui nondum amico narrat. & iam affectus pendet.

h Libet prius quid sit scissitari. Scissitari est occulta magis & secretiora rimari ac velle cog/noscere vt suspensi eripilum scissitatum oracula phoebi.

.i.cõiectura satis ꝓdpe .i.longe a me

tis mirari neq̧ coniicere nisi: quicquid est: procul hinc li/

velim .i.inqrere tanq̄ nouū

bet prius quid sit sciscitari.

In hac scena. IX

verba ge/stum vul/tumq̧ indicant exeuntis: cui obuia ꝑsona obiici tur: sub cuius occasione spectatoribus gesta nar rabūtur. a Nunquis hic est; nemo est. Nū/quis me sequitur. Duo metuit: ne quis obuius cōphensor occurrat: & ne quis sui ꝑsecutor exi stat. b Nemo homo est. Quāuis per nemo homo intelligatur tamen addidit homo vt vete/res solent nemo iunctū hominē idem est ꝙ nul/lus. c Iam ne erumpere. Erūpere quasi acti uū verbū posuit pro neutrali vt sit liceat mihi erū pere quasi exire. vtrū erūpere pro emittere posuit; nā erumpe pro exclamare: vt erumpe vocem dici tur qui exclamat. nam proh Iupiter dicturus est d Nunc est tempus profecto. Cur hoc dixe/rit statim subiungit causam quæ sequitur. e Cum ꝑpeti me possum. Vbi animaduertē dum est ꝙ si cū cōiuncte legeris quando signifi/cat. Si sepate vero dū significat. Nūc est profecto. Figurate ac coniuncte lege sine distinctione. f Contaminet vitam. Mire vitæ crimen ostē/dit velut ipa sit campus / possessioq̧ fortunæ in/stabilis varioꝵ. g Sed neminē ne curiosum. Apparatus ad intentionē future narratiōis dicit. Cupit em̄ id gaudens qđ tristibus molestum est. Nā cōtra Menedemū grauat narrare quę dolet. curiosus dicitur q̄tiens plus diligentes q̄ꝫ opor/teat impendimus rebus vel nr̄is vel alienis. h Obtūdat. instet ac repetat: obtūdat molestus. & tediosus sit. i Quid gestiā. Gestire ē motu corpis mōstrare qđ sentias. Constat āt a peccudibus ad hoies eē trāslatū. ē .n. magis brutoꝵ aialiū. k Vn̄ emergā. ꝓprie dixit emergā ex lustris atq̧ inhōestis locis vtpote meretricis domo. Cicero An ne tū qdē emersisti lutulēte q̄so ex nature tue sordib⁹ l Vestitū hunc nactus. Bene nactus dixit vt q̄ nō sumeret nisi sua sisset hec occasio m Adibo atq̧ ab eo grām hāc &c. Grām mire est dare bn̄ficiū ac ꝑ hoc alicuius rei grām. i. amicitiā Sed hec ē allocutio grām ab eo inibo ꝓ eius grām merebor. Nam adeo amat Therentius ab eo ꝓ eius ponere. vt in Andria primū aduertenda ab eo iniuria est. Inire aūt grām ē mereri grām. Plautus. Iniet tamen solidam & grandem grām. n Video velle. Hoc ē offero me illi & interrogabo eū vt possit suū gaudiū erūpe qđ habiturus est beneficii loco.

CHEREA ANTIPHO

.i.nunqđ a — de nemine viso dicit — .s.q̄ ꝑsequat me

Vnquis hic est: nemo est. Nunquis hic me seq/

.i.null⁹ b — .i.nūc c — vtrū .i.exprimere — .i.a me — .s.qđ cepi

tur: nemo homo est. Iam ne erumpe hoc mihi licet gaudi

irascētis exclamatio ē d — .i.ꝓculdubio — qn̄ vel in c q̄ tpe

um: Proh iuppiter. nunc est tp̄s profecto interfici / cū per/

vt nō — .s.qđ cepi — .i.inquinet f — .i.aliq̄ crie ꝛ passione

peti me possum: ne hoc gaudiū contaminet vitam ægritu

.i.minutissima q̄q̧ excrentē g — .i.interea venire — .i.ad me

dine aliq̄. Sed neminē curiosū interuenire nunc mihi vi/

aures h — q̄si enecet me suis q̄stiōib⁹ i

deo: q̄ me sequat: quiq̧ iā rogitādo obtundat: enecet: qđ

.i.motu corpis ondā .s.q̄rēs — .i.in quē locū .i.iter ꝑseq̄r k — .i.extrā erūpā .s.querens

gestiā: aut qđ letus sim q̄ pergā: vn̄ emergā vbi sien ve/

l inuenirē — .s.q̄rēs — .i.qđ mihi velim postulē .i.mētis cōpos — vtꝝ — .i.sim mēte captus

stitū hūc nactus: qđ mihi q̄ram: sanus sim / an ne insaniā

.s.eum m — .i.dabo illi hoc bn̄ficiū — .s.grāz n

An. adibo. atq̧ ab eo grām hanc: quā video velle: inibo:

.i.q̄d gestu corp̄is oñdis tale indumētū
o p
cherea quid est q̄d'sic gestis.aut gd sibi hicvestitus querit
p̄pter est ergo aliud q̄ gestire bone mētis
q
gd est q̄d'letus sis? gd tibi vis? satin sanus es? gd me aspe-
.i.cur .i.o hō q̄ est cā festi diei vel q̄ sit tāt⁹ q̄ne⁹est festi⁹ dies
r
ctas? gd taces? CHE. O festus dies hominis, amice salue:
.i.null⁹ex oib⁹
s .s.antiphonē
nemo ē oīm / quē ego nūc magis cuperē videre q̄ te. AN
.i.recta .i.rogo .s.q̄d sic gestis sed .i.p̄ sacra rogo
t
narra istuc q̄so / gd siet. CHE. immo ego te obsecro her-
.i.ausculres .i.cognoscis ne phedria
dicta mea v .s.meretricē x
de / vt audias. Nosti hāc / quā frater amat? AN. Noui, nē
.s.meretricē eo mō .i.recordabar ꝛ
amat mēoria tenebā
pe opinor thaidē. CHE. istā ipam. ANTI. sic cōmemine
aliq̄ .i.quare
y
ram. CHE. hodie quædā ei est dono data virgo. gd eius ti
.i.narrem .i.cōmendē .i.nouer is
bi nunc faciē prædicē aut laudē antipho cū meipm noris
.i.q̄rū p̄bator .i.facier
z .i.ape⁹accōmodat⁹ a virginē .i.allect⁹ p̄mo aspe-
b ctu
q̄ elegans spectator formarū siem? in hanc cōmotus sum
.i.q̄is ne .i.p̄stātissimā formā .s.eam
.s.cherea c d
AN. Ain tu? CHE. Primam dices / scio: si videris. Quid
.s.post cōmotionē .i.casu quodā vt dici solet ad verbū cucurus
multa verba? amare cepi. forte fortuna domi erat quidam
eunuchū .i.emerat eunuchus
p̄pter thaidē
eunuchus. quē mercatus frater fuerat thaidi. neq̄ is dedu-
tunc thaidē leuiter ꝛ latēter mouit me .i.tūc
e aliq̄d techne
ctus erat etiam tum ad eam. Submonuit me parmeno ibi
.i.celeriter ip̄o inuito rapui
f
seruus / quod ego arripui. AN. Quid id est. CHE. Taci-
.i.noli interrūp̄e sermonē .s.submonuit inquā .i.illi⁹ loco
eunucho g .i.p̄cipiā
tus sis citius audies. vt vestē cū illo mutā / & pro illo iubeā
seruo p̄mēoni ad thaidē .i.loco eunuchi
.i.deduci
me illuc deducier. AN. Pro eunucho. CHE. sic est. AN.
ea deductione vtilitatis .i.inquiris .i.delectarer
h ei⁹aspectum
quid ex ea re tādē capes cōmodi? CHE. Rogas viderem /
.s.ei⁹blādos sermōes sic .i.cū qua .i.nunq̄d .s.est
versarer i
audirē / essem vna / qua cū cupiebā antipho. nū parua cā /
.s.q̄re cupiebā deducier .s.thaidi .i.ꝯtinuo .i.cū
aut p̄ua rō est? traditus sum mulieri. Illa illico vbi me acce
gauisa .i.sed penes se tradit fidei mee puellā
k
pit. lęta vero ad se adducit domū / cōmēdat virginē. AN.
.s.cōmēdat verū .s.cōmēdat inquā sine p̄iculo tibi ꝯmēdat .i.iubet
l m n
Cui? tibi ne? CHE. mihi. AN. satis tuto tn̄. CHE. Edicit
aliquis puellā .i.ingrediat .i.discedā ab ea thais sol⁹ cū sola
o
ne vir q̄sq̄ ad eā adeat. & mihi ne abscedā imperat. In inte
ꝑseuerem .i.q̄dā signo oñdo me velle
p aspiciēs
riori parte vt maneā solus cū sola, annuo / terram intuens

o Chęea gd est q̄ sic gestis &c. Facete repetit verba eius interrogationis vt sciat iā p̄ridē esse p̄sentem. p Aut quid sibi hic vestitus querit. Facete & figurate dictū est sic & alibi vt p̄noscatis quid sibi eunuchus velit. q Quid me aspectas: quid taces? His duabus interrogatiunculis descripsit vultum dicturi. r O festus dies homis amice salue. Decet a salutatione incipere luculente dictū: illud aūt verisimile est & p̄cussum re noua & audiendi cupidū immemorē extitisse salutandū. s Nemo est oīm quē &c̄. Bene additū magis vt his amicis se antepositum intelligat quos cū oportet videre. Chęrea tn̄ eum magis adeo vt aliis amicis antepositū neminē cupit. t Immo ego te obsecro hercule. Bn̄ cōtulit verba: vt ex his appareat quid agere velit. Ille dixit quæso. hic obsecro. v Nostin hāc quā amat frater. Queritur an verisimile sit Antiphoni notā esse Thaidē quā frater ip̄e nesciuerit: sed intelligere debem⁹ mō noticiā nō vultus sed famæ positā esse. quā famā potuit ex Phędria Antipho scire. at vero aliā noticiā negauerat chęrea sibi fuisse cū Thaide hoc ē visus vultus / oris & corpis. x Noui nempe opinor Thaidē. Opinor Taidē optime & ab illo tacitū. & ab hoc nomē oblatū est vt appareat quā nouiter & quā possit assequi quæ dicenē. y Quid eius tibi nūc faciē prædicem. Prædicamus vt res sunt laudam⁹ extollimus. vel p̄dicamus voce: laudamus argumentis. z Quā elegans spectator formarū. Elegans est concertantis & fastidiosi iudicii nō quod placet facile: & ē totius dicti sensus.

a Spectator probator. vt pecuniæ spectatores dicūtur. b In hanc sum cōmotus. Vt ille q solet & scit formas eligere pro merito. c Primā dices scio. Fiduciam elegantiæ & de alienis oculis indicare. d Quid multa verba amare. Ordine egit. Nā prius est cōmoueri: inde amare. & bene. Non ante dicit quid aggressus fuerit nisi amoris mentione p̄lata quo cogente nihil est infectum cupientibus.

e Submonuit me parmeno. i. leuiter monuit. Et recte: quia arripui dictaturus ē. & totum optime. nam vt non erat boni adolescentis hanc technam repperire sic ab illo reperta fuit: plane veri amatoris arripere.

f Tacitus sis citius audies. In oratione solemus corripere extra ordinem perconctantem. & bene sceleritatem promisit qua facile tenetur auditor. Et mire tanq̄ sola interrogatio in ore sit

g Et pro illo iubeam me illuc deducier. Ille dixit tanq̄ inter honesta sit quod vile sit. & turpe factum plerūq̄ perseuerāte impudētia releuatē

h Quid ex ea re tandem caperes commodi. Transit a rep̄hensione facti ad cām ip̄ius facti.

i Num parua causa aut parua ratio est. Sic illata interrogatio est: quasi ad hanc annuere: & vultu consentire. Antipho sic coactus.

k Læta vero ad se adducit domū. Omnia mire q̄ læta / q̄ deducit / q̄ commendat. specta singularē & mirā virtutem poetæ. hic em̄ cōmēdācus est locus erroris initium continens apud Thaidem conuitium. l Tibi ne? Nō interrogat sed miratē. m Satis tuto tamen. Vtq̄ hoc & si meritrix: tn̄ satis tuto agit: an & si Chęrea satis tutus: tū quia nullus accedat alius te p̄nte cū illius sis satis futurus sollicitus.

n Edicit. Edicimus / iubemus vel iure dicimus. Edicta em̄ impatoris sūt. o Et mihi ne abscedā impat. Certe nullus vir accedit.

p Maneā solus. Ac p̄ hoc sim miser. Ironia.

q Ego iuquit ad cœnā hinc eo. Ad impudentiam mulieris exprimendam que hoc die erit secura de custode eunucho. r Abducit secum. Memoriter. nam dixit vo me sequimini. s Paucæ quæ circū illam essent. Relictæ nonnullæ vt laudari poss. t ea virgo quæ sub vicij huius occasione nuptura est. hoc em̄ totum sic inducit poeta vt non abhorreat a legitimis nuptiis in ea presertim quæ vxor futura est. t Nouiciæ puellæ. Eclipsis nouitiæ & puellæ. v Continuo hec adornant Hec pluraliter pro hæ vt in formione. hec ille erant iciones. Adornant aūt ex medio significatu ꝑ apparant.

x Dum apparatur. Impersonaliter dixit.

y Virgo in conclaui. Est separatior locus in interioribus tectis. Vel ꝙ intra eū loca multa & cubicula clausa sint adherentia triclinio.

z Suspectans quandā tabulam depictā. Bene: accedit repente picturā ad ornamenta aggrediende virginis. ideo quia nō ad hoc venerat cherea vt continuo vitiaret puellā: sed vt videret, audiret, essetq; vna: cū nihil amplius cogitaret. aursus, incitatusq; dū picturā cerneret. a Iouem quo pacto. Mire inuentio: quia hec pictura domui tribuitur meretricis aduersus omniū pudiciciā amorꝫ contra parsimoniā, contra dignitatem, contra pudiciciā est. b Misisse aiunt. Bene aiunt: quia fabula est. quia tā turpis ioui ꝗ aperta meretrici. quæ aptior pictura domui meretricis: ꝗ hec ad ama torꝫ illecebras: ꝗ hec quæ exemplū continet amatoris & amoris puellæ & amoris ad iouem pertinentis: & amoris nō gratuiti ne puo prepositi. sed auro in gremiū fluente venalis: tumq; ingeniū Daue se Iupiter vt splendidus imber illabitur. Nonne videtur in meretrice ducente adolescentulos illam corporis ptē au ctore Ioue velut inauratā fuisse imbrē aureū nō rorē vel pluuiā sed imbrem addidit ad auariciā meretricis. c Iam oli ille ludū. Bn̄ ludū: nō scelus sed ludum dixit. d Deum se in homines cōuertisse Phisice nunc Therentius demonstrauit ꝗ cladem moribus hoim̄ & ciuitatibus afferant figmenta poete cū exempla stellarꝫ afferāt. Vtrū aūt iuppiter humana forma aurꝫ infundēs pictus erat in tabulis an ꝓ Ioue aurꝫ an in homine. i. in hominis audatia atq; flagitia.

e Atq; in alienas teg. Hic apparet iouē sepa tim fuisse auri picturam. Et satis comico charactere locutus est & presso stilo f Venisse clā. Hec oīa vt difficillia factū sed hūilia & noue digna ꝓferunt vt merito sequat. Varro. Impluuiū est id quod relictū erat in medio tecti vt lucē caperet deorsum quo impluebat dictū sic impluuium a pluuia. g Tēpla celi. Snia tragica sed de industria nō errore. h Ego homūcio hoc Oratorie vt iouem extulit ita dixit vt puta. Ille est deus & magnus & ego nō hō sed homoncio.

i Dum hec mecū reputo. Hic oñdit nō sibi primū. hec nunc in mentem venisse. sed tunc etiā cogitata fore cū esset in domo meretricis.

k Accersitur. Seruauit ordinē nuptiarꝫ & ꝓprio verbo quasi de nupta dixit accersitur. l Lauit rediit. Quia sepatim his vtimur deinde.

m In lectū collocarūt. An aliqd deest ita legitimis nuptiis nā & ipm verbū. collocarūt ꝓpriū est & asscribit ꝓ nubis. n Sto expectans. Energia. nō em̄ dixit stabā. & mire oē tps execut⁹ ē salua veritate in q̄ Vir. negligens inuenit cū post occisū Mesentiū nō facta noctis mentiōe statim intulit. Occeanū interea surgens aurora reliquit. z

o Cape hoc flabellū. Preclare non sensū. sed verba ipa induxit ꝑ q̄ puellaris error exprimit. p Ventulū huic sic facito. Demōstratiuū & gestu explicandū. vide ꝗ ꝑticulatim cū q̄ diligentia iubet quasi nouicio & impito. q. Dū lauamus vbi nos lauerimus &c. Vide vsū verbi tā cito narratū dū lauamur & vbi nos lauerimus. r Accipio tristis. Bene tristis tanq; aliud magis vellet: hoc ē lauare aut ludere. Metuit em̄ ne quod cupit prodatur gaudio. s Tū istuc equidē os. Licet iocanti & amico cōuiciū iucunde facere. t Qui status. Statura corpori asscribit. Status ad habitū refert. ergo status est scenici. Statura lōgitudo corporis v Flabellū tenere te a. Quia hoc ministrū delicatorꝫ seruorꝫ. x Omes proruūt se. Verbo neutrali q̄si actiuo vsus est.

.i. cū bono mō .s. eras dono dat⁹ ꝛ seruiēs meretrici q .i. ex hoc loco
modeste. AN. Miser. CHE. Ego: inquit: ad cænam hinc
.s. ꝟginē seruandā r s
eo. abducit secum ancillas. paucæ: quæ circū illam essent:
.i. adhuc noue ꝛ rudes ꝛ impite .i. hce apparant .i. subeat t illico v
manēt nouitiæ puellæ. Continuo. hæc adornant, vt lauet:
.i. suadeo .i. celeriter fiat talis appatitio .i. ꝗdiu x .i. fit apparat⁹ ille ad lauādū .i. in loco secretiori domus y
adhortor, properent. Dum apparatur: virgo in conclaui
sedebat .i. sursum aspiciēs z in q̄ tabula
sedet suspectans tabulam quandā pictam, vbi inerat pi-
modo a illi⁹ puelle b .s. poete .i. nō pridē olim
ctura hæc. iouem quo pacto dane misisse aiunt quondā
habentē aureas guttas .i. etiā .s. tabulā pictā
in gremiū imbrem aureū. Egomet quoq; id spectare cœ-
.s. iupiter .s. sine me furere, an furorē dudū c .s. quē luserat
pi. & quia consimilē luserat iam olim ille ludum, impen
d
dio magis animus gaudebat mihi deum se in hominē cō
i. mutasse .i. tecta aliena solū aptū erat e secreto f
uertisse: & per alienas tegulas venisse clanculū per implu
e .i. vt faceret femie sed ab auctoritate ꝑsone .i. atria g
uium, fucum factū mulieri. At quē deum qui templa cæ-
.i. loca cōsecrata deo .i. tonitru h ꝑuus homo in cōpatōe et⁹ .i. efficerē hec q̄ fecit
li summo sonitu concutit. Ego homūcio hoc nō facerem
.i. sed .i. cū magna libidine ꝛ appetitu i ꝑdicta apud me
Ego illud vero ita feci, ac lubens. Dum hæc mecum repu
aduocat ꝟgo k vadit l reuersa ē, vbi ego erā
to, accersitur lauatum, interea virgo it. lauit rediit. deinde
.i. disponūt erect⁹ nō sedēs m n .s. nouicie ancille
eam in lectū ille collocant sto expectās, si qd mihi impent
ex illis ancillis o .i. instrumētū aptū ad vētilādū ꝛ ambigēdas muscas
Venit vna: heus tu: inquit. dore cape hoc flabellum, & vē
.i. ꝑuum puelle hoc pacto p ꝗdiu q
tulum huic sic facito, dum lauamus. vbi nos lauerimus:
q̄si satis faciētis ē ꝙ illū solū relinq̄nt r vultu seuero ꝛ q̄si tristo tunc certe s
si voles lauato. accipio tristis. AN. tum equidem istuc os
.i. inuerecundū valde cuꝑem .i. qualis t stat⁹ ꝛ mod⁹ hñdi
tuum impudens videre nimiū vellem, qui esset status: fla
i. tā magnū asinū .s. puella .i. effata .s. q̄ dixi. v
bellum tenere te asinum tātū. CHE. Vix elocuta est hæc,
.i. cū ipetu ꝓferūt .i. discedūt x .i. magnū strepitū faciūt
foras simul omnes proruunt se. abeunt lauatum. perstre-

.i.nō sunt pñtes   .s.cui vētulū faciebā
y   z   .i.dū pstrepūt
punt:ita vt fit:dñi vbi absunt:interea somnus virginē op=
.i.occupat   .i.oculis obliq̄ intuētib9   .i.hoc mō vt oñdo
a   b   ventillatoriū
primit.Ego limis aspecto sic per flabellum & clanculū si=
etiam   .i.circūlustro   vel ne satis   .i.certa   .s.oīa explorata repagulū
c
mul alia circūspecto:sati explorata sint.Video esse /pessu
vt amoueret auxiliū vgīs   deīde ē factū   deinde sit secutū   .s.q̄ris
oppono   d
lum ostio obdo.AN.Quid tum:CHE.Quid tum fatue
.s.me esse fatuū   vel   .i.opportunitatē   .i.oblatā
e   f
AN.Fateor.CHE.An ego occasionē mihi ostentatā /tā=
.i.pax duraturā   pter spem mihi allatā   .i.amittere debebā
tam /tam breuem /tam optatam /tam insperatā amitterē:
p pollucē   .vere eunuch9   .i fingebar   certe est ita
tum pol ego is essem vere q assimulabar. AN. Sane her=
interea   .i.de pecuniis vel anulis collatis ad prandiū parandū
g
de /vt dicis.Sed interim de simbolis quid actū est:CHE.
.s.prādium   vtilis z necessari9   sed   .s.patū
h
paratum est.AN.Frugi es.vbi:domin:CHE.imo apud
manumissū sic noiatū   .i.valde   veloci9   festinemus
libertū discū.AN.p longe ē.CHE.sed tāto ocius ppere=
.i.depone illa z sume aliā   .i.pdit9 sum   .s.prīna
i   k   l
mus.AN.Muta vestē.CHE.vbi mutē:perij.nam domo
ppe iā eiect9 sum   vereor   frater   deinde metuo
m   n
exulo.nūc metuo fratrē /ne intus sit.porro autē /pater ne
ex agris   .s.domiciliū   mutare possis
rure redierit iā.AN.eam9 ad me.ibi pximū ē.vbi mutes.
bñ dicis   .s.ad te   puella   etiā   qua via   postea deīceps
o
CHE.recte dicis.eam9 /& de istac sil' q̄ pacto porro pos=
.s.ea tāq̄ re' optata   efficiatur
.i.volo deliberare ɔstituere   vt vis
sim potiri cōsiliū volo capere vna tecū.AN.fiat.

y Vbi absunt. Vbi & tpis & loci potest eē. z Interea somnus virginē oc. Vt puta cōpssam somno & oblectatā flabello:atq̄' ab eunucho nihil metuentem. a Ego limis aspecto. Limis si noiatiuus singularis est trāsuersus.si vero ablatiuus pluralis a limus lima.deest oculis.nā limis est transuersus.Vnde limen dicit̄ quod q̄ ingredientibus exeuntibusq̄ trāsuersū ē: Cū igit̄ dissīlant hoīes se videre quod videt̄:& nō recta facie:sed transuersam intuentur:limes dicunt̄ aspicere. b Sic p flabellū & clan. Sic & est necario additū.nā & limis & p flabellū sine demonstratiōe parū intelligit̄. c Pessulū ostio. Scilicet vt amoueret arceretq̄ auxiliū virginis. d Quid tū fatue. Quid em̄ pter vitiū supest. vbi amator est adolescēs:& virgo dormiens:& inclauso gutture explicata narratio est quā audiētis curiositas fuit:& cuius in extrema pte maior narratio est. e Fateor. Fateor me esse fatuū q hoc q̄sierim subaudit̄. f An ego occasonē Vide quāta dixerit nō voluntatē sed occasionem nō aniaduersam:sed ostentatā.nō hanc:sed tātā nō angustam:sed breuē nō appetitā:sed exoptatam.nō repentinā:sed insperatā.aliud em̄ sibi pmiserat vt sup̄ diximus nō quod pictura occasioq̄ psuasit. g Sed iterim de simbolis qd actū Bene memor est psonæ quā induxit poeta p hāc interrogationē. h Frugi es. Vt fruges hūano generi.Erugi est ergo in quo est aliqd q̄ fruamur.i.vtamur. i Muta vestem. Ad id' qd' in domū Thaidis rediturus est Chremes.
k Vbi mutē:perii. Vultu ostendit q subauditur nescio l Nā domo exulo. Deest ppe vel veluti.Exulo duobus modis dicit̄.& de loco in quo exul est est & de loco in quo deiectus est. m Metuo fratrē. Causas ostendit cum domo penitus veluti exulat.
n Pater ne rure redierit Preparatur iam interuētus senis:& est zeugma ad superiora. Nam & hic metuo est subaudiendnm.
o Recte dicis eamus. Ipsa verba quodāmodo festinationem sonant.

DORIAS ancilla Quartus actus.

.s.qd dictura sum ver .s.militē .i.aliquātin⁹
Ta me dij bn̄ ament, q̄tū ego illū vidi / non nihil
dolore afflicta miles turbationē .i moueat
timeo misera: ne quā ille hodie insanus turbam faciat: aut
violentiā iuuenis
b .s.ad domū militis
vim thaidi. Nam postq̄ iste aduenit chremes adolescens /
chremetē .i.introduci ⁊ recipi in domū
c miles
frater virginis militē rogat vt eū admitti iubeat. ille conti-
.s.cepit renuere q̄ chremes introduceret deinde vel postea .i.instabat
d e
nuo irasci neq̄ negare audere. thais porro instare: vt ho-
chremetē .i.alliciat ad discūbēdū chremetis
f .i.pcabat
minē inuitet. id faciebat retinēdi illius cā. quia illa q̄ cupie
chremetis .s.quā pabat .i.tēpestiuū ⁊ opportunū
significare g
bat de sorore eius indicare / ad eam rem tp̄s non erat. inui
.i.inuit⁹ nō libēs .s.thais .i.colloquiū statim
h remorat⁹ est i k
tat tristis / mansit ibi. illa cū illo sermonē illico occipit mi-
sed .i.adhibitū eiusdē rei studiosum ri-
ualem
les vero sibi putare adductū ante oculos emulum. voluit
.i.in oppositū .s.aliqd miles virginē quā dono dederat
thaidi .i.moleste l fac venire
facere contra huic ægre. heus: inqt: puer pamphilā accerse
m fidibus ⁊ canendo thais o .i nequaq̄ .s.accersat q̄ phibeo
vt delectet hic nos: illa exclamat. Minime gentiū in con-
.s.ventū est
p rixā q
uiuiū illā. miles tendere. inde ad iurgiū. Interea aur̄ sibi
amouet a se .i.asportem .i.signū ⁊ pte-
tradit ceptum .i.cū
dam mulier demit. dat mihi / vt auferam. hoc est signi: vbi
.s.se abducere .i.clam se subtrahet
.i.ex domo militis
primum poterit, se illinc subducet scio.

In hac scena. x. Ea persona quesita est q̄ terribilē credat militē vt eo magis in experiendo vanus ac ridiculus eē possit. Et in hoc loco quid post scænā gestū sit. hoc ē in cōuiuio militis ancilla demonstrat. vt iam quæ in pro scenio geruntur ex his possumus cognoscere.
a Ne quā ille hodie insanus. Ille insanus sic affertur. vt omnibus insanis miles esse noscatur
b Nam postq̄ iste aduenit chremes. Admonet quis sit chremes. c Militem rogat. Et hoc quasi de odioso militē dixit non Trasone.
d Neq̄ negare audere. Vt amice poscenti.
e Instare vt hominē inuitet. Vide impudentiam meretricis. primū petit vt iubeat eū admitti postea vt inuitet quod est maius. f Id faciebat retinendi illius cā. Admonet spectatorē ne existimet alteri riuali iniuriā fieri phedrię & simul est hic relictus locus virginis agnoscēde.
g Inuitat tristis mansit. Adolescens. s. & mansit p remoratus ē. i. recubuit. nec recessit mansit significat. Sile est mansit passus ē. sic chremes remoratus cōuiuia ncc̄itate discessit accipiēd⁹ ē.
h Tristis. i. inuitus nō libēter vt ecōtra. Vir vobis lœtus ego hunc candentē in littore thaur̄ & accipio tristis eodem modo. i Sermonē occipit. Sermonē colloquiū dicit. k Miles vero sibi putare adductum. Et plus adductum q̄ admissum. & simul quia videbat furibūdū Chremē totū crimē reuocat ad Thaidē. Et hæc ē cā cur a milite in eius domo nullā rixam patitur chremes. l Heus inqt puer. Hic ostenditur quod supra appatū est: Accerse pāphilā nō puo ca. quia nō actum militi. m Vt delectet hic nos. Quasi dicat q̄ hec nō facit. Sed delectare fidicine ē. quia supra de illa dixerat. Et fidibus scire & bn̄ hic. quia insuauiter nunc tractemur.
n Illa exclamat. Non respondit sed exclamat.
o Minime gentiū. Hoc magis mir̄ minime gentiū q̄ nusq̄ gentiū. p Miles tendere proprie dixit tendere quod significat pertinacē contētionem vt vasto certamine tendunt.
q Interea aurum clam sibi mu. demit. Ne aurum pro virgine qd̄ retinebat amitteret. Vel aur̄ demit vt esset ad fugā expeditior. vel ad rixā. Et opportune mulierē dixit nō thaidem. vt ostēderet militiā sexus. r Hoc ē signū vbi primum poterit. Ad quā rē signi. Vt̄ hoc signi q̄obrē metuā ne quā ille hodie insan⁹ turbā faciat rei: vi thadi. An hoc signi vbi p̄mū poterit.

PHEDRIA.

ego phedria — mẽte volutare

a

Vm rus eo: cœpi egomet mecum inter vias: ita

quēadmodū fieri solet — displicētie

.i.cum

vt fit vbi quid in animo est molestiæ: aliam rem ex alia co

.s.cepi cogitare — .i.deteriorē — .i.quid attinet multa dicere

gitare: & ea omnia in peiorem partē. quid est verbis opus

.i.q̄dū — .i.existimo siue reputo — .i.domū agrestē — p̄ iprudētiā nō p̄siderās

b — .i.ptergressus sum

Dum hæc puto præterij imprudens villam: iam abieram

.i.pcepi — .i.reuertor — .i.male sanus — .i.postq̄

c

cum sensi redeo rursum / male vero me habens. Vbi ad

.i.ad semitam — .i.restiti — apud me hec sequētia

d

ipm veni diuerticulum: constiti. occepi mecum cogitare.

interiectio — .i.spacio duoꝝ dieꝝ — .i.oportet manere — mihi — thaide

laboratis — e — f in hac villa — g

Hem biduum hic manendum est soli sine ea? qd tum po

.i.deinde — facultas

h .s.manere biduū — i

stea? nihil est. quid nihil? Si non tangendi copia est: eho /

hoc ē tangere pmittat — .s.videre

k

ne videndi quidem erit? si illud non licet: saltem hoc lice

vltima — aliquid

l — m

bit. Certe extrema linea amare haud nihil ē. Villā ptereo

.i.nō iprudēs s3 nō min⁹ ama — pturbata a nio — exit

toꝝ q̄ pri⁹ — n — qd hoc sibi vult

scies. Sed qd hoc est: q̄ timida subito egredit pythias?

In hac scena XI. nunc causa narrat cur statim in vrbem redeat Phedria qui discesserat absfuturus biduū ad tollendum iurgiū mili / tis sed importune redit. iam tamen tempus est re uocandi in scænam Phedriam postq̄ acta sunt omnia quæ illius absentiam desiderabant.

a Inter vias. Figurate at nouæ inter vias.

b Dum hæc puto. i. existimo. Vir. Multa pu / tans: forteq̄ animo miseratus iniquā & est aphe risis pro reputo. putamus em̄ instantia: reputa / mus præterita.

c Vbi ad ipm veni diuerticulum. Diuerti / culum est vbi inter deuia flectitur: & proprie di uerticula dicitur in via domicilia ad quæ de iti / nere diuertendum sit.

d Constiti. Plus est nunc scientem stetisse q̄ præteriisse nescientem.

e Biduum. Hic pronuncia vt longū nimis umq̄ temporis.

f Hic. Tanq̄ in loco solo atq̄ tristi.

g Sine ea. Sine ea aut sine alio oblectamēto & satis amanter sine illa. iam causa est cur bidu / um grauetur.

h Nihil est. quid nihil? Si non amantiū dis / putationes intermiscat quædā consilia sane men tis: quæ tamen statim resurgentis amoris sequi / cia deuincuntur.

i Eho ne videndi quidem erit. Eho ridicule additur tanq̄ omnino non secum loquatur sed cum altero.

k Saltem hoc licebit. Bene bis dictum licebit licet: q̄si de re magna loquat̄ totū ergo amatoriæ

l Certe extrema linea. Et hoc certe: quia quin q̄ liniæ perfectæ sunt ad amorē. prima risus. secū da loqui. tertia tactus. quarta osculi. quinta coit⁹ An sic dixit extrema linea quēadmodū dicat̄ lon gis lineis quid fieri. i. de longinquo.

m Amare haud nihil est. Amare mō frui amo re. n Sed quid hoc est &c. Ex huius verbis psonā in scænā veniens & locutura describit & timida. aliquid ē timidū naturaliter: aliud est etiā timidū ex euentu.

In hac scena. XII. opere p̄ciū est delectatiōis spectatoribus ex querela ancillæ Thaidis atq; errore phędriæ. & hoc initio ostenditur tanq; prosequentem fugientē ꝑgressā esse ꝑsonā

a Scelerosum. Scelerosus est multorum. scelestus vnius. scelerosus est proprie auctor est sceleris. sceleratus in quo scelus est constitutum vel commissum. scelerosum accusatio personæ.

b Audax facin⁹. Facinus facere archaismos

c Hoc quid sit vereor. Pro duobus vnum dixit scilicet vereor pro & nescio & vereor.

d Quin etiam insuper. Accusatio facti.

e Scelus. Plus est scelus q̄ scelestus Ideo auxesis est.

f Postq; ludificatus est virginem. Argumētum ab his quæ sunt post negocium gesta: & mire postq; ludificatus est & conscidit dixit: cum ille videlicet dum virgo reluctaretur hoc faceret et mire expressit vitiū illatum virgini ab eo qui vitiare iam posset: sed tamen eiusmodi ab adolescētulo cuius propter teneras adhuc vires ad expiādum venerem longiore noxa aduersus virginem vtendum fuit. nam ideo preter occasionem familiæ discedentis tempus locus & cetera attributa negocio: etiam somnus virginem opprimens adiuuat Chęream & mire ludificatus potius q̄ cōplexus est: aut tale aliquid quod amorem indicaret.

g Vestem omnem &c. Adeo vt non amore fecerit sed iniuria: & vide vt ex his appareat multum virginem reluctatam esse.

h Tum ip̄am capillo conscidit. Melius q̄ si diceret capillum illi conscidit.

i Vt ego vnguibus facile. Nonne credis pythiam id comminari quod a virgine minus factū sit: quod quia puella non potuit.

k Vnguibus. Vnguibus q̄bus armatur hic sexus: in oculos quasi amatori.

l Venefico. Mutanti homines & ex virginibus mulieres faciens. an venefico amatori: qnia amor venenū occultum est: vt occultum inspires ignem fallasq; venenum & longūq; bibebat amorem.

m Quid festinas. Properas turbaris & trepidas. Salustius. Properantibus vel festinantibus in summa inopia partibus.

n Eunuchum quē dedisti nobis quas turbas fecit. Aut anthitesis est casus pro casu. vt vrbem quam statuo vestra est: adducite naues. aut quem? cum interrogatione pronunciandū vt sit qualem? Quidam volunt quem distinguere quasi dicerent qualem. sed nesciunt. hac figura multū veteres vsos esse. eunuchum em̄ quem addidisti retulit. nunc ergo addidit propter aliud. assumendum extrinsecus is eunuchus. nam quotiēs vno nomine aut pronomie diuerse declinationis enūciationes comprehenduntur necesse est quod alteri accōmodatum fuerit: ab altero discrepare: vt quem dedisti quas turbas dedit: & quem / & q̄s licet accipere: quasi dixerit qualem eunuchum & quas turbas.

o Quid ais? Hoc admirantis est magis q̄ interrogantis.

p Temulenta es. Ebria a temeto: quo nomīe antiqui graue vinū appellabant eo q tentaret mētem. i. labefactaret. Virgilius. Tenuisq; lageos. Tētatura pedes olim vincturaq; linguam.

q Vtinam sic sint qui mihi male volunt. Bene se non ebrium esse in maledictum verbū probat quasi vere temulenta esse infœlicitatis sit proculdubio: quia non negat se esse ebriam sed non vino verum malo ebriam vult intelligi.

r Quid istuc nam monstri fuit. Quippe mostrū est omne contra naturam. si igitur eunuchus est & vitiat virginem contra rerum naturam factum est & recte monstrum est.

s Quid istuc facere eunuch⁹ p. Istuc facere honesti⁹ apud puellā quā si vitiare dixisset: & pōt videri aliq̄d nutu significare

PITHIAS PHEDRIA DORIAS

in quo loco · in thaidē sceleri⁹ plenū · in ỽginē cui vim intulit
a chereā

Bi illum ego scelerosum misera / atq; impiū inueniam: aut vbi quæram? hoccine tā audax fa-

vel · est ne hoc veꝛ · importunum
b
.i. ꝑdita sum · .s. qd cōqueritˀ pyth
c · timeo ꝛ nescio

cinus facere esse ausum? Perij. PHE. Hoc quid sit vereor

atq; etiā · .i. preterea · .i. scelest⁹ · .i. decepit illusit · puellā
d · e · f

PI. quinetiam insuper scelus postq; ludificatus est virgi-

.i. disrupit · .i. deinde
g · h

nem vestem omnem miseræ discidit. tum ip̄am capillo cō-

indignātis · eunuch⁹ · ꝑ vtinā
i

scidit. PHE. Hem. PI. qui nunc si detur mihi. vt ego vn-

.in modū auis celeriter volē
k · l

guibus facile illi in oculos inuolē venefico? PHE. nescio

.i. absētib⁹ archaismos · .i. accedā

q̄d profecto absente nobis turbatū est domi adibo. Quid

i. est qd ita q̄ris · ꝑperas · inuestigas ꝑpes · indignātꝰ
.i. cur · m

istuc? quid festinas? aut quem quæris pythia? PIT. Hem

.s. cogas · discede · in quē p̄tē
a nobis · .q.d. in malā rem

Phedria egon quem quæram? abi hinc quo dignus es /

inuerecūdis · .s. q ita queris

cum donis tuis tam illepidis. PHE. Quid istuc rei ē? PI.

.s. is eunuchus · .i. turbatiōnes
n

Rogas me? eunuchum quem dedisti / nobis quas turbas

virginē · thraso · stupeauit

dedit? virginem quam heræ dono dederat miles / vitiauit

q̄si nō credas · ꝑdita sum · .i. vino ingurgitata
o · p · q

PHE. quid ais? PI. Perij. PHE. Temulenta es? PI. Vti-

.s. ebrꝗ · indignatōꝫ ōndēs

nam sic sint qui mihi male volunt. DOR. hau obsecro

qd mulieris blādmēt ū ē · .i. q̄d fuit illud inoppinatū · .s. ỽginē stuprare
r · ꝛ cōtra naturā factū · s

mea pythias: q̄d istuc nā monstri fuit? PHE. q istuc face-

qꝛ bū viciat eunuchi nomē · .s. viciū
.i. nō cognosco

re eunuch⁹ potuit? PI. ego illū nescio / q fuerit. hoc q̄d fec

.i.effectus liquide ōndit .i.lachrymat
t v
res ip̄a indicat. virgo ip̄a lachrimat neq̄ꝫ cum rogites / q̄d
in nullo loco y .i.facit copia sui p̄sto est
x z
sit. audet dicere. Ille aūt bonus vir nusq̄ꝫ apparet. etiā hoc
.i.opinor .s.thaidis
misera suspicor / aliquid domo abeūtem abstulisse. Phe.
.i.nescio .i.in quē locū inualidus
a
nequeo mirari satis / quo nam ille abire ignauus posset
.i.penes nos blandimentum muliebre
longius. nisi domum forte ad nos redijt. Py. Vise amabo
.s.domi .i.statim an illic sit nec ne queso
.i.faciā
nū siet. PHE. Iam faxo scias. Dor. Perij. obsecro tam in-
.i.detestandū flagiciū .s.audiuisti sed
.i.nec etiā
fandum facinus mea tu. ne audiui quidem. Pyth. At pol
.s.eunuchos ita q̄ nō deerat volūtas sꝫ facultas .s.audierā
b
ego amatores audieram mulierum esse maximos. sed ni-
.i.rei veritas .i.ego misera nō erā suspicata vel nō cognoueram eos amatores
c d
hil posse. verum misere non in mentem venerat. nā illum
.i.aliquē locū .s.custodiēdā
aliquo conclusissem: neq̄ꝫ ei cōmisissem virginem.

t Virgo ip̄a lachrimat. Nūc ostendit q̄d fecerit & hoc argumentis. v Neq̄ꝫ cum rogites q̄ si verberata eēt nō pudor erat q̄ri. Hec āt iniuria apd' virginē nō habet nomē. x Bon⁹ vir yronicos nō em̄ eunuchus dixit. Et bñ vir quia hoc illū eē contendit. y Nā nusq̄ꝫ apparet. Nescias vtrꝫ fuga eius q̄rat: an culpa. constat hec argumēta eē q̄ virginē viciauerit. z Etiam misera suspicor. Bñ & quia suspicat' virginē viciatam. a Nequeo mirari satis. Bene hic omnes suspitiones ad eunuchū quē nouit reuocat. Nescit chercam siquidem hunc esse. & mira locutio pro eo quod est nescio.
b Sed nihil posse. vt voluntas rei sit & nō fcūl
c Verum misere nō in mentē &c. Ad partē em̄ snie pertinet quod dicit in mētem venerat nō ad totum quod audiuisse se dudum etiam mihi penitus negatiue consideraueris cōtrouersia inerit si em̄ nihil posse audieras quid est quod in mentem nō venerit vt vitares. Vtrum igit' amatores mulierum esse maximos audieras q̄d' ip̄m vitandū fuit. Neq̄ꝫ oīm hoc satis est ad pudiciciam stuprꝫ vitasse. cū impudicā vel solo osculo possit. q̄ꝫ omnino integram & inuiolatā velis: An verū nō coniunctio erit sed nomen. vt illd' q̄ si falsum audierit. hoc aūt quod verꝫ inuentum est. nō ip̄a suspicata sit. Nā in mentē venire nō reminisci tm̄ sed etiā cogitare significat. sic Cicero In mentem tibi nō venit cām publicā sustinere: In mentē nō venit. nō quod audieram sed quod hic fecit. d Nam illū aliq̄ cōclusissem. Mire cōclusissem dixit vt scenam feram vt conclusam hic habetur vxorem sceuam.

PHEDRIA. DORVS. PITHIAS. DORIAS ācille.
linq̄ vos improbe .i.cū scelere tuo es mihi repugnās exi foras
mū meā a b .i.resistis c d
xi foras sceleste: at etiam restitas fugitiue? pro-
o tu empte magno p̄cio & nullius frugis p̄ sacra rogo volo me ita innocentē trahere
di male conciliate. DORVS. Obsecro. PHE.

In hac scena. XIII.

Iucundus error phedriæ in q̄ nō dubitat phedria ip̄m esse q̄ q̄rit. verꝫ insup sic aggredit' tanq̄ꝫ sit ip̄e. a Sceleste. Quale ē scelestū appellari q̄ nihil sciat.
b Restitas. Nccario restitas q̄ mirat' se ptrahi.
c Fugitiue. Et scelestū & fugitiuū icrepat i hūc crimē trāsferēs chereæ. d Prodi m·cō. Oportune adolescēs hic exprobrat mun⁹ magno emptū

monēs atten tionem e qliter deturpauit .i.toruz f i domū meā reuer sio
Eho illud vide: os vt sibi distorsit carnifex quid huc redi/
.s.sibi vult dicis g h aliqādiu .i.tardasse vtit se ad psonā pythie
tio est? quid vestis mutatio? quid narras? paululū si cessas
.i. inuenissem eum i hoc mō vt videri pr apparauerat
sem pythias, domi nō offendissem: ita iam adornarat fu/
.i.discessū celerem k enucchū quē qro qsi rogo te p amorē quare nō
gam. PI. Habes ne hominē amabo? PHe. quidni habeā?
exclamātis qd habes cū p ß facerē l
PI. O factum bene. DO. Istuc pol uero bene. PI. Vbi est
aspiciebat ei doz; s; sciebat nō m eē eū quē querit .i.videre possum .i.queso
PHE. Rogitas? nō vides? PI. Videā obsecro quē? PHE.
.s.videas quē tango .s.quē tangis queso
hunc scilicet Pyth. Quis hic est obsecro homo? PHE. qui
p munere .s.quē oñdis n pleonasmos .i.nraꝝ hoc ē nrē familie
ad vos deductus hodie est. PI. Hunc oculis suis nostrum
p quēq; admirando z indignando
nunc̄ quisq̄ vidit phedria. PHE. Non vidit? PI. An tu
.i.p sacra rogo .s.credidi quippe
hunc credidisti esse obsecro ad nos deductū. PHE. Nam
.s.ad vos deducendū p pturbate feic nec pstātis sibi .i.nō equipand9 est ille
qui alium habui neminē? PIT. Ahu ne comparādus hic
therea simulato rem eunuchi q .i.hēbat facturā for/ r mā pcipue ozis pulchra z benigna
quidē ad illū est. Ille erat honesta facie, & liberali. PHE.
.s.eunuch9 scz honesta zc. pauloaū
Ita visus est dudum quia varia veste exornatus fuit nunc
ea re .i.deformis turpis .s.vestē quā prius habuit q.d. noli pcedere illū quē quero
eo tibi videtur fœedus, quia illam nō habet. PI. Tace ob
pronomiā .i.sit gua differētia
t
secro: quasi vero paululū intersiet. Ad nos deductus ho/
talē quē v sed x y adeo facie honesta z li berali
die est adolescentulus, quē tu videre vero velles Phedria.
.s.dorus z ad vituperatoz b a more vetere pfect9 c rugosus d hz colorē mustelino e colori sīlez .i.subliuidū
hic est vetus, vietus, veternosus senex colore mustelino.
indignātis .i.qle est hoc figmētū .i.reducis .i.hūc errorē
PHE. Hem quæ hæc est fabula eo redigis me, vt qd eme
nō meineri vel nō agnoscā attētōz mouēs f eunuchū .s.me
rim egomet nesciā? Eho tu: enim ego te? DOR. Emisti.

Male malo significat vt plautus in Amphitriōe hæc mox scita est exercendo scorto cōducto male. ergo male conciliato magno empte significat. nam omis conuentio conciliatio nominatur cōciliatum ergo magno emptum.

e Os vt sibi distorsit. Et hic memor adolescens insinuādi numerū dicit illud sibi os distorsisse. Os autem dicimus illū distorquere quē natura pulchrū deturpamus.

f Quid huc reditio est? Eleganter ei reditio obiicit qui reuera loco se non mouerit.

g. Quid vestis mutatio? Sic veteres Plautus in trinūmo. Quid tibi interrogatio aut consiliū huc accessit. h Paululū si cessassem pythias. Familiare est iratis aduertere se ad aliam personam ab ea in quam commoueantur.

i Ita iam adornarat fugā. Veste mutatus. nā liberi vestem habebat vtpote Cheree. seruiq; vero atq; eunuchi deposuerat. k Habes ne hominem amabo. Pythia querens Eunuchū dicit. id enī erat iucūdū vt querat illū quē videt.

l Vbi est. Hoc dicit Dorionem non contemplata: quia non ipm sed alterum nouit.

m Rogitas nō vides. Stomachabatur: vterq; errans mirifice: illa q eunuchū credidit Cheream videns: hic q eunucho obiicit quod cōmisit Cherea pro eo scilicet hunc iam tangens eunuchū dicit hoc phedria. n Hunc oculis suis nostrum nunc̄ quisq̄ vidit. Archaismos pro nostroꝝ vel nostraꝝ quæ familiæ nostræ sunt vt paꝝ sit nō vidisse Thaidem mihi addatur ne familiariū qdā vllā esse quæ hunc viderit. o Nō vidit. Totidem eisdemq; verbis repetit & interrogatio admirantis stuporem ostendit. etiā venit consentientis. p Nam qni aliū habui neminem. Bene ad illud quod ait an tu hunc &c. quasi ex multis. q Ille erat honesta facie. Erat: quasi de mortuo aut qui non est in domo Thaidis quia fugit. r Honesta facie. Commode descriptus est Cherea. s Nunc eo tibi videtur. Facete videtur fœdus nō enī est.

t Tace obsecro. De consuetudine dictum est tace & bene additū est obsecro ne tace ipm videatur iniuria. Item apte dictū est tace fœminio stomacho: quasi impudenter assistenti forme improbæ: & argumenta inaniter, pertinaciterq; inuocati. v Quē tu videre vero velles. Cōmota aduersus phedriam cogitur eum laudare cui irata est: & ideo totū callide quē tu videre. facere: quasi nec hunc nec ipm quē misit conspectū velit. Et breuiter forma eius laudata est cū psepius sit describenda illius deformitas. x Quē tu videre vero velles. Vero pulchre. Pulcher vero ē cuius forma nec odiū nec conuicium meruit.

y Quem tu. Quare tu? an quia ista iam non velit videre irata scilicet ob vitiatam virginē: an tu quasi spectator elegans formaꝝ & quæ amator sis Thaidis. z Hic est vetus. Sic hoc totum pronunciandum quasi irascatur huic propter quem laudauerit Chēream. a Vietus. Mollis flaccidusq; & flexibilis corpore. vnde & vimina vineta vites vietores dicuntur. Et viere religare dicitur. quia vietis magis religare possumus quodlibet. Vnde Lucretius. Aranea texit vietam vestem & putri premolliciē prædicam. b Vetus. Ad vituperationem modo, non ad laudē ponitur. vt veteris poetæ maledictis respondeat Vetus: cuius diminutiuū est vetalis. c Veternosus. Morbo vetere confectus. i. veterno. quales sunt hi qui hydropem patiuntur. & recte: nam sæpe Eunuchi in senecta veternosi fiunt: & cito hoc laborant morbo.

d Sænex. Ex morbo vægritudineq; rugosus. Sænex vtrum sænex? An quia ita videtur ob deformitatem.

e Colore mustelino. Hic dicit Donatus. errauit Terentius Menandrū Quomō reprobat vacat græco spacium in omnibus exemplaribus. hoc repperi latine stellionem animal: quod lacerte non dissimile est maculoso corio nanq; ad id genus coloris facies exprimitur eunuchorum: quia pleriq; lentiginosi sunt. non tamen reor inepte esse dictum a mustela animali vt a telon quod est longum: & mus animal nostræ patriē cognitum: cuius ventris color satis lentiginosus & subliuidus est vt Terentius significare vult: quia vere eunuchi aut ex candissimis lentiginosi fiunt. vt ex gallis & huiusmodi accidentibus aut ex fustis subliuidis vt ex armeniis & aliis orientalibus. f Eho tu: enim ego te. Irato stomacho sic ait. & an hoc fecerit vt ex alio conatur audire quatenus hæc audiat; an hæc fecerit dubitatiue.

.s.vt interroga .i.v.nisti ne
g q̄ rn̄dit tibi h
PI. Iube mihi denuo rn̄deat. PHE. roga. PI. Venistin ho
hoc dicat de eunucho quē interrogauit .i.sedecimū annū agens
i
die ad nos? negat. At ille alter venit / ānos natus sexdecim
hortātis
k
quē secū adduxit Parmeno. PHE. Age dū / hoc mihi ex-
explica nō rn̄des
l
pedi primū istā quā habes: vnde habes vestē? Taces? mō-
.i.deformitas .s. ptergrediēs nature modū
m cū sis nec mas nec femina .i.nō es rn̄surus
strum hois nō dicturus es? DOR. Venit Cherea. PHE.
.s.me⁹ vrū
n
Frater ne? DOR. Ita PHE. Qn̄. DOR. Hodie. PHE. q̄
.i.q̄nto tpe an̄ venit paulo an̄ .i.cū quo
o
dudū. DOR. Mō. PHE. q cū. DOR. Cū Parmenone.
cognoueras .s.nouerā .s.cherea
.i.vrū cū sis nouic⁹
PHE. Noras ne eū prius. DOR. Nō. nec qs esset vnq̄ au
p
diuerā dicier. PHE. Vn̄ igit̄ frēm eū esse sciebas. DOR.
fratrē tuū
q
Parmeno dicebat eū esse. is dedit mihi hanc vestē. PHE.
.i.perij vestem .s.cherea deinde sit̄ cherea ꝛ pmeno
discesserūt
Occidi. DOR. Meā ipe induit. Post vna ambo abierunt
vrū .i.nō tā lentā
r
foras. PI. Iam ne satis credis sobriā esse me / & nihil men-
.i.falso affirmasse tibi .i.exploratū .i.stupratā hortātis
s
titā tibi? Iam satis certū est virginē vitiatā esse. PHE. Age
stolida nō satis ꝯsiderata cur .s.q̄ dicat
t .s.eunucho seruo ꝯfugitiuo v .i.effectus
nunc belua / credis huic qd dicat. PI. qd isti credā? res ipsa
.i.declarat satis .i.ꝯfer te eunuchū aliq̄diu
x .i.ad me versū audis ne
indicat. PHE. Cōcede istuc paululū audin etiā nūc pau-
.s.qō dicturus sum .i.denuo dic .i.abstulit
.i.sufficit .i.rn̄de
lulū? Sat est. Dic tu hoc rursum. cherea tuā vestē detraxit
o.s.est a cherea .s.cherea
tibi. DOR. Factū. PHE. & eam est indutus? DOR. Fa-
.s.ab eo loco.i.tui ad domū thaidis
ctū. PHE. & pro te huc deductus est? DOR. Ita PHE.
importunū ꝛ petulantē
z .i.temerariū a
Iuppiter magne / o scelestū / atq̄ audacē hoiem. PI. ve mi-
infelici cui oīa accidūt aduersa .i.inhonestis ꝛ turpibꝫ mōibꝫ
illudas
hi miserae: etiā nūc nō credis indignis nos eē irrisas mōis?
.s.est eunuch⁹ ꝯtemptū hoc dicit sūmissa voce
b .s.agere debeā
PHE. Mirū si tu credis qd iste dicat. PI. qd agam nescio.
ꝛ alta rn̄de vt ancilla audiat qō pri⁹ affirmasti .i.expergēre
c .i.ecōtrario iterato
PHE. heus tu: negato rursū: Possū ne hodie ex te exculpe
veritatē ne .s.vidi .s. hic eunuch⁹
d
re verū. vidistin frēm chereā? DOR. nō. PHE. nō pt sine
q.d. sine supplicio ꝛ tormēto p hanc viā aliqū differtur
.s.qō verū est e facile ꝑspicio aliqū f g
malo fateri / video: seqre hac. mō ait. modo negat. ora me.

g Iube mihi denuo rn̄deat. Hoc est quod in rhetoricis Cicero sic ait. Contra firmā argumentationē aliquā aeque firmā aut firmiorem oponi mus. hec est aūt eque firma. denuo aūt responde at pertinet ad mihi. h Roga. Mire vtriusq̄ fiducia cōfertur & apud vtrūq̄ est veritas. cum vterq̄ fallat. i At ille alter venit. Instituit qs̄i iam ex pte obtinuerit pythias. k Age dum hoc mihi expe. Hec plautina sunt cū in eisdem sit longa disputatio. sed mire a therentio pferun tur ad eius exemplū & q̄ ē plus platinis nugis. Age dū hortantis est. & adiuuat ex aio loqntē. l Taces. Et recte taces quia metuit Chremes. m Monstrū hois. Bn̄ eunucho dictum est hoc est nec mas nec femina existēs. sicut & supra senem dixit mulierē. n Quā dudū modo. Nota mō apte p preterito tpe dictū esse. i. q̄ dudum. nā qui viciauerat virginē nō mō. sed lōge ante vestem mutauit cum eunucho phedrię. o Qui cum. Prepositio cū his dictionibus sup ponit qui cū nobiscū vobiscū. In ceteris vero ita vt ipm nomē pscribit pponit̄ vt cū amicis &c. p Vn̄ igit̄ frēm. Vtpote nuncius quicq̄ ex pir reo raro discesserit & longo interuallo in vastū venerit. Et hęc sunt oblique interrogatōes. qbus vti oratores videmus cū deriuare testimonium nituntur & iō sic ait phedria: vt frustret̄ omnia q̄ cōfessus est dorus. vult em̄ fri esse consultum. q Parmeno dicebat eum esse. Prope infirmatū testimonio ē. Quod em̄ sic ait. Parmeno dicebat eū esse falsum esse pōt. & mire sic ait. vt sola mihi talis casus cassandra canebat. Sic āt dicimus qn̄ nō semel qd factū fuerit sed sepius demōstramus. r Iam ne satis credis sobriam esse. Quia supra dixit temulenta es. & quia graue iniuriā hoc dicto passa sit. & memoriter dictū retulit. s Iam satis certū est virginē esse. Ordine agit cū primū de se. tū de aduersario loquit̄ t Credis huic quid dicat A persone qualitate derogat fidem. Nam quid credendū est eunucho fugitiuo. v Quid isti credam res ipsa indicat Hoc a persona quæ cum vincebat̄ oratorie ad factū se retulit eunucho em̄ dixit phedria: x Cōcede istuc paululū. Ad se versum dicit istuc. vt longe sit a pythia y O Iuppiter hanc exclamationē facit de cherea sed vt putet ancillā de eunucho dici. z O scelestū atq̄ audacem hominē. cherea. s. parmenonē sed sic pnunciādū est vt putet ancilla de eunucho dici hoc ipm qui presto est. ideo illa infert. a Ve mihi misere. Hoc totū ve mihi quidā a pythea vsq̄ ad irrisas modis dici existimant. b Mirū si tu credis. Dicit verum an serua quod seruus an stulta qd stultus an femina quod eunuchus. Mirū si tu clare dicit quod pressius putant. c Heus tu negato rursū. Rursum nō ad negationē pertinet. sed ad interrogationē vt sit rursus interrogatus. Rursus retro. i. ecōtrario ac per hoc contrarium superioribus dicito. d Nō pōt sine malo fateri video. Amplificatio & dilatio quæstiōis argumentū est nihil cōstetisse ad id. p poena minatur. nō tanq̄ iam incerto. sed & falso teste. De inde ipm fateri cōsideramus quale sit nō ē testis fateri sed rei. igitur vt in illū culpā transferat vni uersam. fateri dixit: nō indicare: vt ipe reus non alieni facti testis esse dicat̄. Item non potest sine eq̄ si quia nec hec fuerit nec illa cōfessio in qbus nulla veritas sit. e Sequere hac. Quasi ad tormenta subeunda. f Mō ait mō negat. Testis ab aduersario conuincit̄ falsitatis. aut a seipo si variauerit contraria priora. quia non potuere

i

cõuinci ab instãtia testis.ꝑsidiũ defensiõis inq̃situm est. g Ora me. Hoc lentius vt sit cã seuiendi. h Obsecro te vero phedria. Bene vero. nã quia ille dixerat vt simularet ꝓces. hic anxius vero addidit. oñdens vero se rogare & ex aio nõ vt ille videbat dolo. i Intro terribiliter dũmõ eũ summoueat intro. Vtrũ in domum ad phedriã. an ad thaidem. sed nõ oportet ad Thaidem intelligi. ne celandarũ rerũ iudex teneatur.
k Hoi hei bñ. Rusticũ posuit vtpote & serui et nouicii. Et ẽ deploratio ab eis sic dicta.
l Alio pacto honeste &c. Contra officiũ fuit mentiri docuisse seruũ. & afficisse mẽdacio liberalẽ adolescentulũ. Sed vide quẽadmodũ defendat animose. dũ se mentiri coactũ sentit. dũ cõsulit honestati. Hanc aũt cãm lõge sermocinatõnis ad hoc induxit artifex poeta vt apud oẽs iam certum sit. a cherea viciatã virginẽ ne vllo errore impediant vlterius nuptie. vel finis fabule differat. Alio pacto q̃si diceret nullo alio. s. mihi per hãc fallaciã. m Actum est siquidem hoc rursus clare & sic dicit quasi adhuc iratus eunucho suo n Parmenonis tam scio eẽ hãc technã. Techna grecæ dr̃ ars latine. Inde technideo. i. artifex. Inde calotechnus. i. bonus artifex & cacotechnus. i. malus artifex. o Inueniã pol hodie parem. Hec est preconia ad futurũ exitũ fabule nondũ se vlciscit pythias fit iudiciũ patri cheree & confirmant nuptie p Vtrũ taceã ne an prædicem Terciũ parelcon. Abũdat eñ aut vtrũ aut ne aut certe. q Tu pol si sapis qđ scis nescis. Non possumus nescire qđ scimus sed ita vt cõcordia distors vir. Seqturq; sequentẽ. de eunucho qđ fuerit tu pol si sapis quod scis nescis. Videmus cur nolit poeta de vicio virgĩs cõtinuo scire thaidem ne de improuiso malo vehementius cõmoueat ac doleat an vt ex eisdẽ virginis habitu. vultuq; ista cognoscat quod ẽ actuosius an quod proximũ vero ẽ vt illã & thais & frater ignorãtes viciatã aiosius aduersus militẽ defendãt repetitũ eã venientẽ cũ tãto strepitu ac nimis. Nã quo ore ꝑterea diceret thais chremeti de sororis pudore sollicito. Educata ẽ ita vt tecq; illacq; digna est si sciret eã nõ virginẽ esse de eunucho ꝙ cherea sit nõ eunuchus. r Quod scis nescis. Prouerbiale est & multũ apud dyalecticos tractatũ. vt facio & nõ facio. & amicus sũ: & nõ sum. & audio & nõ audio. & cetera huiusmodi. s Hac re & tẽ ab oĩ turba euolues. Cã quesita cũ añ iurgium cũ milite thais nesciat viciatã virginẽ t Et illi gratũ feceris. Cui mihi virgini cuius crimẽ vt supra silẽtio texeris presertim tacentis iniuriam suam & dolentis amissam virginitatẽ nec confessionem sue calamitatis subire possit.
v Id modo dic abysse dorum. Id pro hoc subiunctiuum pro prepositiuo. x Quia cũ inde abeo. Aliam causam ex alia supposnit quasi diceret video causam.

certe · h · .i. ingredere in domũ · i
DOR. Obsecro te vero phedria. PHE. Intro. DOR. hoi
dolentis · .i. alia rõne · l · .i. cũ meo honore · ex hoc loco · .i. discedam
hei. PHE. Alio pacto honeste quomodo hinc abeam ne
factum · m · .i. q: etiã · futilis inutilis vt nebula
scio ꝑactum est. si quidem tu me hic etiam nebulo ludifi
illudis · n · tamẽ · fallaciã artẽ · .s. magis
cabere? PI. Parmenonis tam scio esse hanc technam ꝑ q̃
.s. vt dicis · o
me viuere. DOR. sic est. PI. Inueniam pol hodie ꝑparem
ꝑmenoni · rependã vices
vbi ei referam gratiam. Sed nunc quid faciendum censes
q̃ fuit stuprata · .s. de illa · p · eclem
doria? DOR. De istac rogas virgine? PI. Ita vtrum taceã
apre dicã · q · sapiens es · .s. apud te · .i. ignoras
ne an prædicem. DOR. Tu pol si sapis quod scis: nescis
.i. stupro · .i. tua taciturnitate z celatione · s
neq; de eunucho neq; de vitio virginis. hac re & te ab om
expedies · virgini · t · .i. facies · tãtũmõ · v · fugisse
ni turba euolues: & illi gratũ feceris. Id modo dic: abijsse
vt mones
dorum. PI. Ita faciam. DOR. Sed video chremem: thais
statim aduenit · cur · scz adest iã · .i. ex domo militis · x
iam aderit. PITH. Quid ita? DOR. Quia cũ inde abeo
rixa turbatio
iam tum inceperat turba inter eos. PI. Tu aufer aurũ hoc
sciam · chreme · .i. sit de turba incepta z quõ res se habeant
& ego scibo ex hoc quid fiet.

CHREMES PITHIAS

p hercule .i.fraus mihi facta ē dolosū
a b
T at data hercle verba mihi sunt. vicit me vinū
.s.mihi data sunt verba .i.iudicabar
.i.ad mēsam sedebā c
quod bibi. At dum accumbebam / q̄ꝫ videbar
.i.nimis vel fortiter .i.modest⁹ .s.ecōuiuo adiuncessum
mihi pulchre esse sobrius: Postq̄ꝫ surrexi: neqꝫ pes / neqꝫ
ad facta ꝛ dicta .i.qd efficere debet
e
mens satis suum officium facit. PI. Chreme. CHRE. qs
visa ea dicit gaudētis hic pulchrior
f multo longe
est: ehem pythias, vah quanto nunc formosior videre mi
.i.paulo aῆ alacrior q̄ꝫ prius
g
hi q̄ꝫdudū: PI. Certe tu quidē pol m̄lto hilarior. CHRE.
puerbiū dictū cibo ꝛ potu .i.cessat vel n̄
h i adheret
verbum hercle hoc verum: sine cerere & baccho friget ve
lascivia interrogat
k
nus. Sed thais multo ante venit: PI. an ne abijt iam a mili-
.i.longo aῆ tpe. vt est etas
l
te: CHRE. Iamdudum ætatem. lites sunt factæ inter eos
nō .i.tunc .i.seipsam
maximæ. PI. nihil dixit. tum vt sequerer sese. CHRE.

In hac scena. XIIII.

Semigrauis inducitur vino chremes priorū memor titubans in pn̄tibus vt vere appeti solent.
a Attat interiectio est paulatim percepti atqꝫ intellecti mali. b Data verba fraus facta dicta hercule verba a milite. An a meretrice. cuius iam pridem dolū malū in omni re suspectū. An magis a vino. quasi captioso aliquo data verba sūt quia bibere dulce est. ebriū fieri turpissimū adeo his que sequunt̄ quasi subtilē fraudem ebrietatis inducit Plau. de vino pedes captat primo luctator dolosus. Vir devua. Tētatura pedes olim vinctura qꝫ liuguam.
c Quā videbar m.p.e.so. Nihil elegantius non dixit videbar mihi tunc esse sobrius. sed vt hoc ip̄m iam erroris esset ac violētie accumulatio videbar inqt mihi nimiū sobrius pulchre fortiter ac nimis d Satis suū officiū facit. Bn̄ non! em̄ omnino nō facit. nā hec insani est. sed nō satis facit quod est ebrietatis. e Quid ē hem pythia. Satis miro exēplo mutatā credit postq̄ꝫ ipe mutatus est. f Quanto nūc formosior. Hoc multum achademicos iuuat: qui vt aiunt prout habiti fuerimus atqꝫ afflicti ita nobis aliud quod aliud videri: & ideo nihil certi coprehendi posse.
g Certe pol quidam. Et certe: & pol: vt apparet hanc vere loqui quæ sobria est: illū vero ex vino falli: & honorifice atqꝫ vt sobria non dixit temulentior aut lasciuior sed alacrior.
h Sine cerere & bacho friget venus. Hoc si ad sententiam reuoces non cōuenit ad ebriosi petulantiā quā sic ante dictū est. nam & improbior factus est: & cum tropice locutus sit. tamē ordinem naturalem seruauit. nam primū cibum deinde potum postremo libido venerea &
i Frige autem. Quia omnis eiusmodi voluptas in calore sanguinis constituta est qui his rebus alitur. Et friget proprie non adheret: translatum em̄ hoc prouerbium friget a picatione vasorum quæ frigidam picem non tenent cum alia m'lto meliora sunt ad vsum frigida vt ferrum argentum aurum & cetera huiusmodi. nam sic alibi vbi friget huc euasit. Et vide tres metommias cererem liberum venerem k Sed Thais multo ante venit. Interrogatiue pronunciandum est hoc. Et scias de his interrogationibus hunc ip̄am esse in quibus ita querimus vt qui interrogantur responsuri nobis senescire videantur
l Iamdudum ætatem. Quia iamdudum infinite more est addit ætatem vt ostendit multum abiisse temporis vt factum est Iamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius Vt multos mensesqꝫ diesqꝫ: non tamen ætatem diu longinquoqꝫ tempore ac prolixo vt est ætas. nam sic dicimus de die, & dieculam aliquantulum moram.

m Nihil nisi abiens innuit Apparet & quasi iratam discessisse Thaidem a milite: & tamen sic iratã vt illi ira consiliũ nõ ademerit: innuit inquit cũ abiret. n Eho nõne id sat erat. Adeo simplex inducitur adolescens vt a pythia reprehendi posset. nam quid opus fuit dicere si innuit.
o Nisi qa cor. mi. &c̃. Hoc vr̃ facetius & sapientius q̃ȝ dici ab ebrio rustico & adolescente debuisse. hoc vitiũ tunc fit cũ poetæ ingeniũ suũ in psonas conferunt. p Nam me extrusit foras. Verisimile. hũc tantũ extrusum fuisse non vapulasse: quia miles Thaidi magis q̃ȝ huic irascitur.

.i. nõ dixit .i. cũ discederet signũ fecit mihi vel oculis vel alias .i. sufficiebat
m nihil: nisi abiens mihi innuit. PIT. n Eho nonne id sat erat
sed vt discederet thaidẽ significare, velle p .i. corrigẽdo me ostendit id
CHRE. at nesciebam id dicere illã nisi quia correxit me
.s. adhuc expulit
miles quod ego intellexi minus. q nam me extrusit foras.
thaidẽ in q̃ ꝑtevie hanc ꝓcesserim
Sed eccam ipsam video miror vbi ego huic anteuorterim:

In hac scena xv. colloquium ẽ Taidis & Chremetis armantiũ se ad bellum q̃ꝺ timebant futurum.
a Credo equidem. Vides ne ex ipsis apparere verbis q̃ȝ cõcitata: & recens a litigio veniat thais Itaq; nec nomĩat militẽ nec virginẽ: sed pronoie vtrũq; significat: quasi in medio constituta negocio. b Sine: veniat. Quasi diceret sine nullis & cõminantis est vt sine modo. c Atqui si digito. Moris cõminantiũ est ad exiguũ reuocare cõmissa quæ se vltores prædicent.
d Oculi illico effodient̃ Et foemineæ minæ sũt: & in libidinosos q̃ȝ maxime. Nam hunc suspicatur amatorem esse virginis. sic & alibi. ego vnguibus &c. In oculos autẽ maxime sæuire foeminas & tragediæ fere oẽs & comoediæ ꝑtestantur
e Vsq; adeo ego illius possũ. Nõ dixit vsq; adeo possũ amare: sed q̃ȝ insuauius iã diu sic ondit dicẽdo ferre possũ: & cito oñdit quæ sit amicicia militis ineptias inq̃t & magnifica. f Verba dũ sint. Hoc ẽ q̃ vim nõ admisceãt. g Verũ si ad rẽ cõferant̃ v. Si discesserit a verbis & rẽ expire cœpit vapulabit: & bona locutio. vt si dicas verba ad rẽ cõtulit hoc ẽ agere q̃d dicebat aggressus est. h Ad me qui quasi istuc. Et rusticus & timidus & pudens cõmotus ẽ meretriculæ dicto. i Reddere & restituere. Proprie reddit̃ cupiẽtibus vt dño seruus. restituit̃ cupiens vt pr̃iæ ciuis. & reddit̃ & restituit̃ cupiẽs cupiẽtibus: vt pẽnti filius. ergo in hac vtrũq; ẽ: & reddi & restitui. k Hęc atq; hmõi mlta sũ passa.

THAIS. PITHIAS: CHREMES

ego thais militẽ statim .i. aduentur ꝟginẽ
a
c Redo equidem illum iam affuturũ esse: vt illã
.s. miles .i. ꝑmitte sȝ certe
b c
a me eripiat. sine: veniat. at q̃ si illam digito at-
.i. extrahent̃ euellent̃ .i. intãtũ
d e
figerit vno: oculi illico effodientur. Vsq; adeo ego illius
.i. pati tolerare .i. stultas viuẽdi ratões tũmõ
timida supꝰba elata ostẽtatoria f
ferre possum ineptias, & magnifica verba, verba dũ sint
.i. sed effectũ .i. ꝯuertant̃ .i. cederetur
g
Verum enim si ad rem conferentur: vapulabit. CHRE.
.i. diu est ex quo sum hic blandientis
thais ego iamdudum hic adsum. THA. O mi chreme te
.i. scis ne rixã turbatõez ꝯtentõez
ipsum expecto. Scin tu turbam hanc propter te esse factã
.i. valde intãtũ .s. dicis ꝑtinere
.i. spectare ꝛ tua interesse h
& adeo attinere ad te omnẽ rem: CHRE. Ad me: qui: q̃
.s. ego fecerim laboro i
si ego istuc. THA. quia dum tibi sororem studeo redde-
.i. talia
k
re, ac restituere: hæc atq; huiusmodi sum multa passa.

.s.soror tim̃tis et l ꝑcussi
CHRE.vbi ea est? THA.domi apud me.CHRE.Hem
.s.qd indignaris et times .s.apud me .s.educari m nutrita
THA.qd est? educata ẽ ita: vti te illaq; dignũ ẽ. CHRE.
.i.qd veꝝ est dico in donũ
n o p
Quid ais? THA.Id qd res est hanc tibi dono do: neq; re-
reposco qd tñ possem facere redditur q repẽditur
peto pro illa quicq̃ abs te pcij.CHRE.Et habet̃:& refert̃
sicut bñ meruisti memoria et recordatio bñficij certe sed r
thais a me: ita vti merita es gratia. THA. At enĩ caue:ne
.s.puella s
priusq̃ hanc a me accipias:amittas.CHRE.Nã hæc ea est
thaiso .i.vt eripiat vade domũ scrinũ t
quã miles a me vi nũc ereptũ venit.Abi tu cistellã pythias
.i.cũ instrumẽtis seu lrĩs et memorialibꝫ .i.vides ne militẽ v
domo affer cũ monumentis.CHRE.Viden tu illũ thais?
.s.cistella .i.in fenestra pictis .i.tardas cũctaris
x y .i.exosa modesta
PIT.Vbi sita ẽ? THA.In risco.odiosa cessas? CHRE.mi
.i.ad tibi nocendũ .i.legiones metuẽtj z
litem ad te quantas secum video copias adducere. atat.
.i.nunqd passiue blandiẽtis a
THA. Num formidulosus obsecro es mi hõ. CHRE.
recede .i.timidus scꝫ sum .s.q̃ ego b
Apagesis.egõ formidulosus.nemo est oĩm q̃ metuat mi-
.s.vt nõ sis meticulosus dolẽtis q.d.sollicitꝰ sũ et anxius c
nus.THA.atq; ita opus ẽ.CHRE.hau metuo quẽ tu me
.i.cũ quo
eẽ hoĩem existimes.THA.Immo hoc cogitato.q cum res
.i.alienigena d
tibi ẽ.ꝑegrinus est.minus potẽs q̃ tu minus notus minus
.i.nõ tot amicos hñs sicut tu vitare et phi bere e
amicoꝝ hic hñs.CHRE.Scio istuc.Sed tu quod cauere
.i.patefieri potiꝰ volo ꝓuidere militem f g
possis:stultũ est amittere.Malo ego nos ꝓspicere q̃ hunc
punire .i.postq̃ erimꝰ ab eo affecti iniuria claude ianuã p pte interiorẽ h i thais k
vlcisci accepta iniuria tu abi.atq; obsera ostiũ intus: dum
vel venale vel caꝝ pñs esse hoĩes ꝑatos defendere. nõ dixit cupio
ego hinc trãscurro ad foꝝ volo ego adesse hic aduocatos
.i.turbatõe .i.noli ire q̃situ .s.ire ad foꝝ l m
nobꝭ in turba hac.THA.mane.CHRE. meliꝰ ẽ. THA.
.i.siste .i.dimitte me pñs ero nullatenꝰ n o
mane.Chre.Omitte.iã hic adero.THA.nihil opus ẽ chre
.i.dũ eẽt ꝑua p
mes.hoc mõ dic sororẽ eẽ illã tuã:& te paruã virginẽ ami

Mulier fœcũda meretrix hęc imputat adolescẽti: quæ vidit & alia qbus nõ interfuit. l Hem extimuit adolescens cũ sororẽ suã in domo meretricis esse audiuit cui rei statim occurrit Thais. m Educta est. Scilicet domi apud me ita vti teq; illaq; dignũ est:Bene purgauit quod ex fastu meretricio spectabat̃:nõ inquit vt me dignũ est apud me. n Quid ais. Recte:quia meretricem liberaliter educatã. o Hãc tibi dono do Melius dixit q̃ dono vt donũ placidius videat̃ & ꝓstantius. p Neq; repeto &c. Ex eo q potuit iure facere beneficiũ demõstrauit oratorie dicẽs serio nõ esse facturã q Et habetur & refert̃ Qui habet apud se gratiã nõdũ retulit.Retulit qui desistit habere.multũ ergo hic dixit : & habetur gratia & refert̃.haberi tñ quẽ sensũ transtulit Salustius in bellũ iugurtinũ.arma pecuniam summe vtere.& quoad vixeris nunq̃ redditam tibi gratiã imputaris semꝑ apud me integra erit. r Ne priusq; hanc accipias a. Hoc in comœdia licet more vulgi dicere:ceteꝝ non põt amitti quod nõdũ acceptũ sit:an quia iamdudũ sumptũ sit. s Nam hęc ẽ quã miles nũc &c. Nõ ad deterrendũ sed ad ꝑparandũ aĩm adolescentis:hęc dixit quẽ audacẽ putat. Aliter autem res ipa est:nã mox Thais mutabit orõnẽ dicens. q cũ res tibi est ꝑegrinus est. t Abi tu cistellam pij domo affer cũ monumentis. Monumenta sũt instrumenta seu litteræ cũ memorialibus:quæ litteræ forte mentionẽ faciebant de statu eius scilicet q esset ciuis attica:aut etiã de hereditate eius &c. v Viden tu illũ Thais? Longe videre est timoris indiciũ. x Vbi sita est.Trepidantes ꝑsonas imiscuit. y In risco.In cista pelle contecta nomen Phrigiũ.Seruius . Fustus dicit̃ fenestra ꝑua in pariete posita cũ quo Honius cõuenit inquiens esse locũ in pariete angustũ. z Quãtas copias. Proprie dixit copias: nam sicut dicũtur legiones in vnum collectæ:conuenit tñ rudi & rustico adolescenti sex homĩes copias dicere militẽ parasitũ Doracem Syristũ Sygmalionẽ Sangam. a Nũ formidolosus. Et terribilis & timendus intelligit̃ & ita actiue: b Apagesis. Verbũ comicũ siue aduerbiũ:et græcũ.i.recede.Nõnulli dicũt apagesis ꝓ tace:vel sta in pace:aut sis sanus & pacificus. c Au metuo qualẽ tu me esse hoiem existimes Videt̃ ebrius factus hic Chremes & iam displicere nolle mulieri nã idcirco fatet̃ se timere malã opinionẽ Thaidis de se:sed metuo qualẽ noue dixit pro metuo ne ignara sis. d Peregrinus est minus potens q̃ tu. Quã post q̃ añ ipa nõ eloqt̃ qd efficiat̃ ex eo q ait Peregrinus est minus potens q̃ tu.Bene sic dixit:quia tardũ fuit dicere.ille impotens tu potens &c. e Sed tu qd cauere possis stultũ est amittere. Ostendere vult Terẽtius plures sentẽtias ad timiditatẽ cõgruere q̃ ad audaciã.nam & mox dicturus est oĩa prius expiri q̃ armis sapientẽ decet:quia ex prouidẽtia timor ex audacia temeritas ꝓuenit. f Stultũ est. Scilicet nec fieri sine re:& melius dixit amittere q̃ pati hoc generale est:nam nũc amittere patefieri significat g Malo ego nos ꝓspicere Prouidere ne fiat.i.ꝓspicere & cauere ab eo q ꝓcedit id qd sequit̃. h Accepta iniuria. Hic causa ostendit̃ cur id malit. i Tu abi atq; ostiũ obsera. Pauidi cõsiliũ nihil aliud cõtinet post claustra & fugam.nam sera est claustrũ ianuæ. k Dũ ego hinc trãscurro. Trãscurro dixit nõ curro vt ꝓpinquitatẽ loci ostenderet. l In turba hac. Vide timidam turbã appellare quã mulier non timet. m Melius est. Fugiendi occasionẽ hic cupit dari..Mane.hoc gestu iam adiuuatur. n Omitte. Ex huius verbis apparet manu cõphensum esse adolescentem. o Iam hic adero. Probari nõ videt:celeritatẽ redeundi pollicetur. p Hoc mõ dic sororẽ esse illã tuã. Ordine est executus primo vtrꝫ ꝑsonã habet:dic sororẽ illã esse tuã vtrꝫ negociũ habet.& te ꝑuã virginẽ amissam cur hodie agat:Nũc co-

gnouisse. Et vnde probet: signa ostende. Hec omia sic pnuncianda sunt vt & iusta & factu facilia demonstrent. q Si vim faciat in ius ducito hominē. Et recte quia violento ciuiliter restiti solet. r Fac aio hæc pñti vt dicas. Hec nō dicerētur a thaide nisi in illius vultu pauor nimis appareret. s Faciā. Adiuuandū pnunciatione Faciā em timide dictū est. t Attolle pallium His verbis chremetis demōstrauit nimiū liberaliter pauidi adolescētuli aim. Et attolle palliū vel quia simplex est. vel quia ebrius pallium trahit chremes. v Perii huic ipi opus est pa. &c. Hec meretricis querela rudem adolescentulū magis & honeste natū q̄ culpandū eē demonstrat.

.i. cognouisse q̄b9 psuadeas eē tuā sororem cōprehēde q
.s. miles & sui aduenīūt violētiā
sisse nūc cognosse signa ostende. PI. adsūt. Tha. cape. si vim
.i. deduc eū ad iudices vt de eo fiat ius .i. recte intellexi
militē .i. vērū intellexisti
faciat: i ius ducito hoiem. intellexerit? Chre. probe. Tha.
.i. forti & ɔstanti .s. aīo pñti .i. erige
r s t
fac aīo hæc pñti vt dicas. CHRE. faciā. THA. attolle palli
pdita sum .s. adolescētulo .i. defensore .s. meum dispono
v
um perij. huic ipi opus ē patrono: quē defensorem paro.

In hac scena. xvi.

Rursus inepti vanitas militis demonstrat ad amicā tanq̄ ad hostilē exercitū pergentis irritato animo. concitato cursu. vndanti chalamide & quatiētis caput. & hæc verba p ornatu impatoris accipienda sunt qnandoquidem omnia de exercitu transferuntur.
a Contumeliā pprie. Nō vt miles sed vt nequā. Contumeliā tam insignē in me accipiā Gna. Apparet gnatonē & de hortatorem esse certaminis & ad prelia. oīa exēplaria habent. ad pocula militē puocare maxime cū viderit persuasisse ista cōsilia vt hoc certamen mouerēt. b Tam insignem vt miles dixit: qa insignia armorū sūt c Mori me satius est. Tanq̄ aliter miles aduersus mulierem audere non posse: vel quia nihil: vel quia amator. Mori me satius ē quasi ille sibi dicat molestū esse certamen: vel amicā non esse ledendam d Si malis. Hoc concite pronunciandū est. e Sequimini. Huiusmodi militia p tumultū repente suscipitur: Et dicit euocatio vbi dux alloquitur ciues: ita qui rempublicā saluā vultis me sequimini. f Primū ædes exp. Debet hic eē vociferatio vna ad hoc vt verbum militis cū quodam motu ingenti per immanes minas sine vlla vi rerū vanaq̄ cōminatione velle videatur edes expugnare cum foris sit meretrix. g Male mulctabo. Vide ordinem belli: primo expugnatio meniū. tū recuperatio captarū rerum. demū poena predonū. h Pulchre. Postq̄ nō obtinuit qd volebat Gnato assentatur ad omia Vide autem manifestam irrisionē ex ipso genere laudandi: nam qd est rectum in expugnatōe re-

THRASO. GNAT. THA. SAN. GNA. CHRE.

vērū hanc magnā grauē
a b
Anccine ego contumeliam, tam insignem in
patiar .s. q̄ talē ɔtumeliā pati
c .i. meli9 d
h me accipiam. GNA. mori me satius est si ma-
.i. in primis .i. domū thaidis
e f pugnādo capiā
lo, dorax, syrisce sequimini. primnm ædes expugnabo.
adulādo ɔdicit .s. quā dono dedi .i. abducā facies
GNA. Recte. THRA. virginem eripiā. GNA. Probe
puniā thaidē
g h
THRA. male mulctabo ipam. GNA. Pulchre. THRa.

eti:quid in virginitatis ereptione prohibitatis.quid in mala[mulctanda muliere pulchritudinis sed hoc e[s]t quod ait supra de seipo parasitus quicquid dicit laudo. i In medium huc ag. Mire composita ad contemptum nomia legionarioꝝ sunt. nam Dorax ab arundine veluti sit inanis & fragilis nomē sortitus est. Simaliū a simio vel a simia deriuatū est ob [foeditatē oris vel[nasi Syristus deriuatiuū est a syro. k In mediū huc. Ridicule satis armaturas leues non putat aduersus Thaidē idoneas, & ideo agmē cum recte vult venire in mediū: aut ideo cum vecte: q uia ad expugnationē venitur edium. l Tu simalio in sinistrū cornu &c. Hic agmē instruitur. facetū autem cū a rebus magnis res ridicule deriuentur. m Cedo alios. Dixit non reliquos sed alios. quasi multi sint. n Sanga. Nec sangarius vt nomen esset o Manipulus fur. Manipulus propriē militis cum romani & latini sub nouo centurione bellum aggressuri deputabant sibi sertum vel coronā ex manipulo herbæ vel huiusmodi conficiebāt quē pro signo sequebantur. merito ergo centurionē videns manipulum desiderauit: hoc est cocum videns conuiuas desiderat qui apparuerat quotiens locus fuit: vel quotiens conuiuiū est institutum. Alii manipulum furum coci discipulos esse putant. p Eccum adest. Pro se atqꝫ discipulis. q Quid ignaue. Apparet cocum ad repentinū strepitum sic exiisse vt ad artem suam fuerat expeditus. r Ego ne. Hęc causa est. s Imperatoris virtutem. &c. Hoc plus habebit salis si sic intellectum fuerit vt Sāga vno eodē qꝫ tempore & querant simulqꝫ respondeat. quasi diceret. hoc noueram fieri sæpe: sed sine sanguine &c. t Abstergerem vul. Quasi hoc esset auxilii genus quoꝝ vulnera. viroꝝ vtriusqꝫ partis an ꝙ magis rididuculū est suorum. v Qui (malum) Malum per parenthesim suauiter infertur & nō interponitur malum nisi oculis conuersis ad eum qui id quod reprehendimus dixerit. x Post principia. Magnifice ad risum cōmouendum: nam dicere debuit post vos: & hunc locum sibi optimū elegit vt timidus. Et militare dictum est: vt ambiguū militi: an in extremo agmine sit hic locus: an in medio. y Inde omnibus signū dabo. Tanqꝫ non omnibus dari possit si aliunde detur. z Idē hoc iam pyrrhus factitauit. Irridet quidam poeta Verumtamen ostendit officiū imꝑatoris hoc eē ne se i periculum proiiciat. Sic Salustius. Et in ꝑliis actu promptus: & hoc totū quasi in palleata sed concessum poetis fuit. Pyrrhus autē peritissimus Stratagematō fuit primusqꝫ qui quemadmodū ars & disciplina per calculos in tabula traderetur ostendit. a Nimirū consilium illud rectū est. Et noua locutio & superiori similis. Nimirum dat hoc Thais &c. pro sine dubio rectū est. b Sane qui tibi. Hic figurata locutio & ꝑterea hyperbaton intermixta. nā hic ordo est sane. hic nebulo est ne metuas: an hic ordo & sensus vt sit dictū ne metuas sane. c Qui tibi nunc vir videtur esse hic nebulo magnus. Et recte dū. nam dum obterretur adolescens & ætate militis ꝙ iam vir est & magnitudine ꝙ magnus corpore quæ vtraqꝫ vana eē meretrix vt experta denunciat. Nebulo aūt vel inanis vel vanus aut mollis vt est nebula. dicitur & hoc ironicos dictū est: meretrix frustra metuentē corripiens Chremetē. sane inquit nimis cōsiliū rectū est de hoc. & deest nō ē d Qui tibi nūc. Nō diceret miles si staret in sentētia: sed iā videt timore mutatus. Dubitādi est quod dictū sit. Ego sane hoc militē puto dicere quē paulatim a violentis ac acribus pricipiis ad terrorē desidiāqꝫ ꝑduxit timor. nā primo ipē ꝑcedit vt puta q̄ dicit seqmini: dū deniqꝫ ꝓpius deuentū post pricipia refert pedē. postea nihil ipē audet: sed q̄rit cōsiliū parasiti: deniqꝫ vbi cōis res gerēda est dixit mane: & cōtinet irruētes. ad postremū diffusus nescit qd agat: ad parasitū spectās: qd agimus inquit e Fundā tibi nūc. Mire pasitus hoc ait: vel qa militē nolle videt: vel qa nō audet ipugnare cōsiliū formidulosū & aptū metuēti dedit. subtilior tñ: nā funda pugnāt q cominus non pñt. f Ex occulto. Qui nō audet palā: sed honesta cā nō qa timēt sed vt fugiāt tāqꝫ visi hostes fugerit: nō sit tutū accedere. Itē fundā dixit nō hastā aut lanceā: sed sagittā fundā q̄ nimiū lōge iactat vt ex hoc iteruallo pauorē ōnderet: & nō audentis accedere: & mire tibi tanqꝫ ipē pasit' nec hoc audeat. Sūt āt q putāt hoc a Thaide ad Chremetē dici: sed male: nō oīm cōueniūt ista meretricis dictis supioribus. g Sed eccam Thaidem. Figura est Emphasis quasi eccam principem belli teipsam contra quam bellaturus est. h Quā mox irruimus. Hoc parasitus irridens militem dixit. & irruere proprie dicuntur qui cum furore prelium ineunt.

.s.concede ferreo instro pietib9 domo ꝑ ꝑfodient apto
i k .i.exercitū l
In medium huc agmen cum vecte dorax. tu simalio in si
.i.in ꝑtu aciei sinistre .s.latus noīa reliq̄s seruos
m
nistrum cornu. tu syrisce in dextrum. Cedo alios: vbi cētu
.i.is q̄ ꝑest cētū militib9 .i.caterua mīa q̄ sequitur exercitū .i.ecce hic .s.corā te
n o .i.ꝑdonū p
rio est sanga: & manipulus furum: SAN. Eccum adest.
.i.timide .i.spongia longa peniculo
q in agmē
THRA. Quid: ignaue peniculo pugnare: qui istūc huc
.i.q̄ris vtꝝ cogites pugnare vires
r s .s.tui
portes: cogitas: SAN. Ego ne: imꝑatoris virtutem noue-
vehemētiā acrimo niā
.i.quō
ram: & vim militum: sine sanguine hoc non posse fieri. q
.i.desiccare mūdarē .s.sunt interiectio
t mala gr̄a
abstergerem vulnera. THRA. Vbi alij: GNA. qui: ma-
ille seru9 custodit vel sedit
lum: alij: solus sanio seruat domum. THRA. Tu hosce
tu gnato .i.primas legiones sonitu tube aut classis
x ex hoc loco aut alias
instrue. hic ego ero post principia. Inde omnibus signum
.i.esse sapientē
postq̄
dabo. GNA. Illud est sapere. vt hosce instruxit ipsus sibi
oportuno sibi optune cauit & ꝯsuluit .i.sepe fecit
z rex ꝑirotarū
cauit in loco. Idem hoc iam pyrrhus factitauit. CHRE.
.i.vides ne thraso miles .i.sine dubio
a
Viden tu thais quam hic rem agit: nimirum consilium
illa suasio vel illud ꝓpositū ironia q̄lis
obseranda domo
illud rectum est de occludendis ædibus. THA. Sane qui
vanis inanis .s.corpe & statura
c d noli timere
tibi nunc vir videtur. hic nebulo magnus est. ne timeas.
.i.q̄d iudicas de incūdo ꝓlio
e .i.sagittā q̄ scꝫ longe iactatur
THRA. qd videt: GNA. Fundā tibi nūc nimis vellē da
longe ab hoc loco .i.cedēdo cogeres vel verberares
ex loco vbi nō videris .i.darent terga
ri vt tu illos ꝓcul hic ex occulto cæderes facerēt fugā. Thra.
.i.ecce .i.statim vel q̄nto post
g h .i.impetū facim9
Sed eccā thaidē ipām video. Gna. quā mox irruim9. Thr.

i Mane oĩa prius. Animaduerte q̃tã vim habeat ad delectandũ in comœdiis seueræ sententiæ cũ a ridiculis psonis ꝓferũtur quale est apud Plautũ vbi miles suã formã admirãs ait. Nimia est miseria nimis pulchrũ esse hoiem. k Sapientẽ Non me quod magis ridiculũ est. l An quæ iubeã. Et mire non velim: tamen ꝓ velim vt iubeo Chremetẽ. m Dii vestrã.f. Bona analogia qui leuiora laudauerat hic ex clamore iã debet. & hoc est quod supra ait. id rursũ si negat laudo. hic quoqꝫ negat rursũ male pugnandũ esse q̃ supius retineri nõ poterat quin in pliũ vel moriturus irrueret. Et mire agit psonã admirãtis p trinã apostrophã ad deos.

.i. siste pedẽ — tẽtare — bona cõpositiõe ꝛ cõpactiõe mittim⁹ — .i. quõ
.s. agere bello
mãe oĩa pri⁹ expiri verb̃. q̃ꝫ ærmis sapiẽtẽ decet. q̃ scis: an
sine impetu ꝛ violẽtia — .s. imploro vr̃m auxiliũ — eẽ sapiẽtẽ
thais — q̃nti valet
q̃ iubeã sine vi faciat. GNA. Dij vœstrã fidẽ q̃nti est sape
q: tãta es sapia
nũquã accedo: q̃n abs te abeã doctior. Thra. Thais ꝑmũ
.s. q̃d sequtur — ꝓ dare — .s. aut nõ — .i. ꝓmisisti ne
hoc mihi r̃nde. Cũ tibi do istã virginẽ. dixtin hos dies mi-
.i. exhibere — .s. feci — .i. petis
hi soli dare te: THA. Quid tũ postea: THRA. Rogitas.
chremetẽ quẽ miles suspicabatur riualẽ inimicũ
q̃ mihi ãn oculos corã amatorẽ adduxti tuũ. THA. q̃d cũ
chremete. q. d. quã actiões ex ea re — amatore — subtraxisti
ꝯtra eũ hr̃e possis — inuidiose
illo agas: THRA. Et cũ eo clã te subduxti mihi. THA.
.i. sic fuit mea voluntas — q: discessisti a pacto vel cõditiões donatiõis nõ ipleuisti — auferri
restitue — .i. violentia
libuit. THR. Pãphilã ergo huc redde nisi vi mauis eripi.
.s. dicis pãphilã — pãphilã — .s. pessim⁹
.s. thais
CHRE. Tibi illã reddat: aut tu eã tãgas oĩm: GNA. Ah
loqueris — vtꝝ ego
q̃d agis: tace. CHRE. Quid tu tibi vis: THRA. Ego nõ
pãphilã — .s. dicis — dign⁹ vt furcã feras — .i. si vis
tangã meã. CHRE. Tuã aũt furcifer. GNA. Caue sis ne-
.i. ꝯtumeliã inferas — ex hoc loco — scis ne
discedis
scis: cui maledicas nũc viro. CHRE. Nõ tu hinc abis: scin
q̃liter — .i. q̃ntũ spectãt ad te — in hoc loco — .i. ꝯcitaueris
tu: vt tibi res sese hẽat: si q̃cq̃ꝫ hodie hic turbæ cepis. faciam
.i. omni tpe — .i. mĩa tui
recorderis — me mouet
vt huius loci dieiqꝫ meiqꝫ sp̃ memineris. GNA. Miseret
militẽ — virum — .i. aduersariũ maliuolũ
tui me: q hũc tantũ hoĩem facias inimicũ tibi. CHRE. di-
mutilabo — recedas — dicis ne — sed
minuã ego caput tuũ hodie: nisi abis. GNA. Ain vero ca
.i. q̃lis — q̃d oportet tibi — puella
nis sic agis: THRA. q̃s tu hõ es: q̃d tibi vis: q̃d cũ illa rei
.i. q̃d negociũ seu cõmerciũ hẽs — .i. nõ seruilis ꝯditiõis — indignãter
.i. scies — .i. in primis
tibi ẽ: Chre. Scibis. pricipio eã eẽ dico liberã. Thra. hem
dico inquã — deridẽtis
CHRE. Ciuẽ atticã. THRA. Hui. CHRE. Meã sororẽ.
impudens — certe ꝑcipio impo
THRA. Os durum. CHRE. Miles nunc adeo edico ti-

n Nunqꝫ accedo q̃n abs te abeam doctior. Ridicule pasitus accedo dixit q nunqꝫ recedit neqꝫ abeat nimis ipudens assentatio se fieri doctiorẽ ex militis sapientia. o Thais primũ hoc. Vide amissam intentionẽ repetendæ virginis. nõ ẽm puellam sed pactum exigit vt amator p Quid tum postea. Aut dixi respondendũ erat aut non dixi: sed vide contumaciã meretricis in contemptione psonæ militis quæ p interrogationẽ potius q̃ꝫ p inductionẽ illũ alloqui voluit.

q Rogitas. Contentionis genus interrogatiue. q Quæ mihi ante oculos corã. Coram vtrunqꝫ significat vt inepti militis dictum. ante oculos minus est q̃ꝫ coram. potest & ante oclos longe intelligi: coram proximitatẽ significat.

r Quid cum illo agas: Omino meretrix animo putat illũ idoneũ cui reddenda sit oratio: cui q̃ꝫ se purget adeo apud illam amiciciæ eius pertesum est. nam erret qui diceret se velle militi recon ciliari. s Libuit Superbũ est meretriciũ verbum sic de Chilone. Cicero ait. Libenter ait se facturũ. t Huc redde. Idonea est pro contũelia reposcentis: sic & in Ecyra renumeret a.h:c. v Nisi mauis eripi. Vtrum nisi pronon & si vt si non. x Tibi illam reddat Hic se ꝑmũ interponit Chremes vt adolescẽtibus fracto milite. y Aut tu tangas oim. Aut vtrũqꝫ Chremes: nõ: quia dixit nisi tibi mauis eripi. addit: tu illam tangas & est Aposiopesis secunda. sic autẽ loqui solent plus gestu q̃ꝫ verbis concitis & cõmoti tra. z Quid tu tibi vis. Recte cum Thaide enim loquebatur non cum hoc.

a Egon non tangam meam. Huic ẽm probatur iniuste dictum. tu illam tangas.

b Tuam autem furcifer. Incongrue vt imperitus adolescens liberũ seruilibus officiis sagitet.

c Caue sis nescis. Animaduerte parasitum neqꝫ tacere omnino: nec defuisse patrono videat: neqꝫ in aliena causa rixam in se transferre.

Caue sis. Quia imparatiua verba sunt velut contumeliosa addebant veteres sis quod significat si vis. d Non tu hinc abis. Hoc parasito: illud militi dixit Chremes & minaciter cũ eo agat q̃ꝫuis sit meticulosus. e Tu tibi. Magna vis in ꝓnoibus & significatio ẽ. f Faciã vt huius. Mons est magnas esse animas hominum meticulosorũ. Specta ergo q̃ꝫ acriter timidus cõminuetur: loci in quo lesus: diei in quo cesus. g Miseret me tui. Hic parasitus non quasi monitor Chremeti respondet.

h Qui hunc tantũ hominẽ facias inimicũ tibi. Ne nunc quidem parasitus a militis assentiõe discedit. i Diminuã ego caput tuũ &c. Rusticus dixit. caput tuũ diuidam quasi dinidam tibi caput. k Ain vero canis. Hoc verbũ canis impudentibus inimicis conuiciũ fieri solet. nam militare dictũ est vt in hostem canis.

m Quis tu homo es &c. Figura est vbi mͣta terribiliter interrogant̃. n Scibis. Nõ obsequenter sed figurate dicit̃ ab irato. o Principio esse eã dico liberam. Qui tollitur tuã videri. & in tria diuisit officiũ defensiõis suæ in assertoris: principio dico esse liberã. in cognitoris: ciuẽ atticam. in fratris meã sororem: & bonus est ordo. libera ciuis nobilis. p Ciuem A q̃ etiam negociũ põt ei fieri q se ꝓ dñio gessit in ciuẽ. q Hui. Hui hem & cetera hmõi generis sane sũt aduersus eos q̃bus irascimur. r Meã sororẽ. Quo cõstat ꝑsto eẽ defensionẽ puellæ q̃si ex oibus hoc sit impudentius qꝫ & sororẽ suã dicat s Os durũ. Os impudẽs & ecõtra mollis frõtis dicit̃ q sũt reuertẽtes. t Miles nũc a.e. Vt supbe q̃si militi. nã edictũ ꝑtoris dicit̃ & impaioris. & miles cõtũeliose dixit, ab his ẽm officiis q suo noie vocãdi sũt dat vocabula cõtũeliosa cẽsent.

b ne vim facias vllam in illam. ego eo ad sophronam nutricem: vt eam adducam: & signa ostendã hæc. THRA. Tu ne prohibeas: meã ne tangã. CHRE. Prohibeo inquã. GNA. Audin tu: hic furti se alligat. CHRE. Satin hoc tibi est? THRA. Idem tu hoc ais thais? THRA. Quære: qui respondeat tibi. GNA. Quid nunc agimus? Quin redeamus. Iam hæc tibi aderit supplicans vltro. THRA. Credin? GNA. Immo certe noui ingenium mulierum nolunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro. THRA. Bene putas. GNA. Iam dimitto exercitum? THRA. vbi vis. GNA. Sanga: vt fortes decet milites: domi focique fac vicissim vt memineris. SAN. Iamdudum animus est in patinis. GNA. Frugi es. SAN. Vos me hac sequimini.

v Ne vim facias vllam in illam. Seruauit pręcepta meretricis adeo vt meminerit: si vim facit ius adducite hoiem. x Ego eo ad sophronã. Hoc lentius dixit ad Thaidẽ Chremes se conuertendo ne alii audiant. y Prohibeo inquã. Nõ satis exercitate adolescens totidem verbis di ctũ repetit militis. z Audin tu hic furti &c.

Gnato occasionem finiendi litigii iamdudum quęrit ob desiderium mensę & cibi & ideo quasi de iure consiliũ suggerit hũc reũ militi esse posse qui patus alienã rẽ suã dicere. a Furti se alligat. i. reũ se effecit fraudis. nã metalepticos furtũ p omi fraude & dolo accipimus & iiuria. oẽ id qđ fraude fit furtũ est. Virg. Dulcia furta. i. adulteria. Furto lætatus inani distulit. furtũ duob9 modis dicit vno cũ oẽ maleficiũ generaliter significat. altero cũ res surrepta demõstrat. Nũc ergo furtũ maleficiũ est. b Satis hoc tibi ẽ. Ad repetendũ virginẽ. s. sumendũq; iniuriæ vidictã. c Quęre q̃ rñdeat tibi. Et cõtempsit iterrogatẽ & indicit meretrices pfessiõe iracũdiæ cũ dicit indignũ militem: qm̃ ipa quod interrogauit maliciose ait & satis contumeliose. illud em̃ q̃rit qđ difficile repit: ergo nõ mõ dignus inqt cui ego respondeã: sed vix inuenies q̃ te dignũ responso iudicet. d Quid nũc agimus. Videe uanuerit actio militis. primo dixit. oia expiri certũ est: nec post idem hoc tu ais Tais. & postremo q̃d nũc agimus & languidi & defessi est: vbi est illud qđ ait primũ ædes expugnabo &c. Sed vani. ipetus hunc exitũ semp accipiũt. e Quin redeamus Nõ abeamus inquit sed redeamus: vt irritos conatus vno verbo ostenderet. f Credin Credere dubitantis est certũ esse videntis. g Vbi nolis cupiunt vltro. Plus intulit spẽ nõ reuocãdo verbũ qđ expectabat: hoc est volũt sed cupiũt: ergo variauit. nõ em̃ intulit volũt vltro. h Iã dimitto exercitũ. Dimitti exercitus dicit vel pace facta: vel fugatis hostibus. ridicula ergo magnificentia dictu i est cũ facta deformia.

i Sanga vt fortes milites. Mire in cocũ q̃ focũ curat in domo: q̃ milites vix fortiter pugnãt q̃ sũt meores domorũ. vide ergo q̃ vtrũq; comicũ ad ineundũ prelũ: resq; bellicas. Dorax em̃ prius est ad res domesticas. Sanga vero cocus q̃ vicissim dictũ foco ministeriũ satagebat. k Iamdudũ animus est in patinis. Hic apuit cãm poeta. cur & inuitus Gnato iret ad litẽ: & libens domũ redeat. l Frugi es. i. vtilis & necessarius a frugibus quæ q̃ his fruamur dictę sũt in fructus & frumentũ. Frui aũt est vesci a frumine quæ est summa pars gulæ: a qua re etiam his quæ nec cibo nec poculo sunt frui dicim9 vt pute rebus venereis & delectatione odoris visus auditus &c.

In hac scena. XVII

nunc demũ virgo vitiata esse cognoscitur a Tade oportune magnopere & defensa est & retenta. nam statim consequentur nuptiæ eius & cheræ qui illam vitiabat.

a Perplexe loqui: Ideo perplexe. quia statuerat crimen virginis celare. Perplexus est districtus nescius quorsum se conferat. b Scio nescio. Ex dictis omibus pauca decerpit: & ostendit qd perplexe dixerit & stomachũ seuientis expressit. c Ego non affui. Acriter iratorũ est ea repetere quæ proxime dixerint quibus irascuntur. d Nõ tu istuc mihi dictura aptees. Non est hec interrogatio. e Virgo conscissa veste. Hec omia rixam esse significauerant.

f Lacrimas obticet. Taceamus cõsilia vt nec tacui demens Reticemus dolores vt ne verere ne retice. Obticemus quorum non pudet vt in phormione. Heu quidnam obtices. g Eunuchus abiit Eunuchus non Cherea nõ fugit sed abiit dixit. h Quamobrem quod est factũ taces. Hec a syntheca istantis dñe vultũq; habitumq; demonstrant. i Quis fuit igit. Hec minatiue pronunncianda sunt: aut quia inuita indicat: aut dubitat de nomine ignoti: aut trepidat p timorem: aut non videat̃ scisse cum fuerit factum: aut quia non libenter dicat eius nomen cui irascitur: sed ego cognosco ancillarum cõsuetudinem quæ oliuiosæ sunt dominarum.

k Iste Ephebus frater phe. Ephebus nomen ad ætatem retulit / non ad facinus cõmissum & statim ostẽdit cur iste eunuchus creditur.

l Quid ais venefica. Redit rursum ad iracundiam: aptũ conuiciũ & comicũ in ancillas venefica / lupa vtputa vippera / & sacrilega & cetera. m Quid is obsecro ad nos. Non rogantis ẽ obsecro sed dolentis. n Id opinor. Calli de Pythias opinor dixit cum sciat. o Quid ais sacrilega. Auxesis. nam primo scelesta. Deinde venefica. postremo sacrilega. p Istuccine interminata sum hinc abiens. Moraliter. Apparet hec post scænam esse minata. nam supra non meminit sed dixerat tantum hos prius introducã: & quæ volo simul &c̃. q Quid facerẽ &c. Dixerat em̃ prius Cheræ edicit ne. n. q. a. e. aderit. r Ita vt iusti. Sincope metaplasmus. pmisisti. s Scelesta ouẽ lupo cõmisisti. Bene dilatũ tot occasionibus prouerbiũ p sonæ Thaidis asscriptum est. Continet em̃ fœmineã reuerentiã meretriciũ sensum. Reditq; rursũ ad minora cõuicia quia videt se esse confectam. t Mihi data esse verba. Videt̃ plura fuisse dictura nisi supueniisset Cherea. v Quid illic homis est. v Per genitiuũ casum iniuriose dicit̃. per noiatiuũ honorifice: & hoc dixit quia nõ cõtinuo agnoscit hũc hominem meretrix: qa & si adhuc eunuchi veste indutus est. Attamen exuit spadonis incessum vultũq; habitũq; mutauit & p̃ter vestẽ totus in Cherea rediit. x Hera mea. Blande & puellariter arridet. y Tace. Nõ silentiũ indicẽtis est sed securã faciẽtis vt tace egomet cõueniã ipm. z Habemus hominẽ Mire hoĩem dixit vt reũ. a Cõphẽdi iube. Pro cõphende vt iubere velle significat.

b Quid faciã rogas. Moraliter exp̃ssit puelle stupẽtis verba & nõ hñtis qd rñdeat ad ea q̃ dicta sunt. c Videamabo si nõ &c Mire ab eo q rñdere cepat ad aliud trãsit mirata cõfidentiã Cheree. i. nõ ẽ: qa os ei9 nõ ẽ ipudẽs inqt. i. nõ est similis impudenti, sic alibi.

Quintus actus.

Scena. 1.

THAIS PITHIAS

pseqris scelerata pythias .i. obscure dicẽdo .s. domi fiere puellam

Ergin scelesta mecũ perplexe loq̃: scio. nescio:

eunuch9 .s. domi hoc admissum

cũ hec fieret

abijt audiui. ego non affui. Non tu istuc mihi

.i. palã loquẽdo manifeste nõ pplexe hñs vestẽ fractã

dictura aperte es. quicqd est: virgo conscissa veste lachry-

lacrimas emittẽs discessit .i. quare .i. admissum

mans obticet eunuchius abijt q̃obrem: quid est factũ: ta-

.i. celas adductũ

ces: PI. Quid tibi ego dicam misera: illũ eunuchũ negant

si nõ fuit eunuch9 p preptũ .s. fuit

fuisse. THA. Quis fuit igit̃: PI. Iste cherea. THA. Qui

.i. adolescẽs impubis

cherea: PI. Iste ephebus frater phedriæ. THA. Quid ais

aut veneno afficiẽs amatores .i. cognoui cur .i. quero
aut adultera venefica

venefica: PI. Atqui certe cõperi. THA. qd is obsecro ad

ppter quã occasionẽ quia

nos: aut q̃obrem adductus est. PI. Nescio. nisi amasse cre-

perij

do pamphilam. THA. Hem misera occidi. infœlix. si q̃

.i. ista .s. q̃ dicis .i. narras .i. nũqd .i. ob id;

dem tu istæc vera prædicas. Num id lachrimat virgo: PI.

ob id virginẽ lachrymari nefaria ipsa q̃si q̃ sacrũ violauerit;
suspicor .i. nõ istuc ne q̃sq; eã accederet

Id opinor. THA. Quid ais sacrilega: istuccine intermina

discedens .i. qd aliud iõ facere possem

ta sum hinc abiens tibi: PI. Quid facerem: ita vt iusti: soli

i. cõmissa est scelerate virginẽ violatori tradidisti

credita est. THA. Scelesta ouem lupo commisisti. dispu-

.i. sic me esse deceptã .s. veste eunuchi indut9

det sic mihi data eẽ verba. Quid illic hominis est: PI. He-

.i. esto secura cherea tanq; reũ

ra mea. tace obsecro. saluæ sumus. habemus hominẽ ipm:

.s. cherea p indignatoẽ; .s. ptem cũ vides ne

THA. Vbi is est. PI. Hem ad sinistram. viden: THA. vi

.i. capi .i. cito

deo. PI. comprehendi nunc iube q̃tum potes. THA. qd

cõpprehenso .i. incõsiderata blandiẽtis

illi faciemus stulta: PI. quid faciam / rogas. vide amabo / si

.s. eum .i. inucrecũdũ .s. os ei9 impudens

non: cum aspicias: os impudens videtur. THA. non est.

.i. deinde .i. nimia securitas

PI. tum quæ eius confidentia est.

CHEREA THAIS PITHIAS

.i.in domo antiphonis parens
a b
Scena 2 APud antiphonē vterqꝫ pater & mater /quasi de
.i.consulto de industria
c d
dita opa domi erant: vt nullo mō introire pos
.i.q̄ minꝰ .i.dum hec aguntur .s.antiphonis
e
sem: quin viderent me. Interim dum ante ostiū sto. notus
.i.in occursum postq̄ꝫ f
mihi quidam obuiam venit. vbi vidi: egomet in pedes:
.i.velociter cꝰ fugiēs .i.vicū angustū nec puiū nō freq̄ntatū ꝯuerti cō iect ꝯtuli
quantū queo: in angiportum quoddam desertum dedi.
ex eo angi angiportū eo mō .i.fui fatigatꝰ lassus lāguidus amando
inde item in aliud. inde in aliud. ita miserrimus fui; fugi
nō aliq̄s verū .s.illa mulier
g
tando ne quis me cognosceret. Sed est ne thais quā video
incertꝰ maneo ꝛ defigor dubito .s.p̄sus
h i nescio
ip̄a est: hæreo quid faciam. quid mea autem: quid faciet
.i.eamꝰ ad eā .i.fuisti ne
k fugitiuus
mihi. THA. adeamus /bone vir dore salue. dic mihi aufu
dn̄a .s.aufugi verū satis aufugisse
l m
gistin. CHE. Hera factum. THA. Satin id tibi placet.
.s.placet mihi .i.credis ne qđ sequitur .i.euasuꝝ sine punitōe
CHE. Non. THA. Credin hoc te impune habiturum.
solam .i.culpā .i.ignosce .s.noxam .i.cōmisero
n o
CHE. Vnā hāc noxiā mitte. si aliā admisero vnq̄ꝫ: occidi
.i.timuisti .s.veritꝰ sum
p
to. Tha. nō meā seuitiā veritꝰ es. Che. nō. tha. q̄d igit. che.

In hac scena .II.

Etiam rediens i viciniā suā causam reddit Cherea cur nou mutauerit vestem. Oportuit aūt & de necessitate argumēti fuit Chereā nō mutasse vestē: vt cū meretrix virginem a Cherea viciatā audiret: & eū cum turpi habitu incedentē intueret eū reū vitiate virginis ī putaret. a. Apud antiphonē. Dixit pro ī domo eius. b Vterqꝫ pater & mater. Dixit vterqꝫ pater: & vterqꝫ mater nō vterqꝫ parens. quia pater & mater quasi dedita opa domi erant.
c Domi erant. Nō tā mirū si domi erant sed illud magis mirū q̄ in ea domus pte qua ī ædes introeundū erat adolescentulo. d Qui nullo modo introire possem. Supius causa continet cur nō mutauerit vestem. inferius aūt cū hęc redierit. e Notus quidā mihi ob. An notus qui me posset agnoscere. an q̄ me nouerit. i. amicus.
f In pedes q.q. in angiportū. Vide illū nō vitasse sub vna clausula bis indicere in pedes in angiportū. g Sed est ne hæc thais &c. Iamp̄ridē ip̄e visus nunc primū videt. h Hæreo. Incertus remaneo: atqꝫ defigor primus metus adimit consiliū. sed recogitatio reddit confidentiam.
i Quid mea autem &c. Colligit se rursus ad impudentiam Cherea: & vide si non eadē est audatia in Cherea q̄ in suscipiendo facinore fuit. Quid mea aūt q.f.m. Ooportune se confirmauit qui si extimuisset & fugisset nihil nuptiæ promouerent. k Bone vir Dore. Hoc totū figuratæ dicit vt meretrix & subtiliter. nā scit Chereā quē alloquitur nō eunuchū hic & magna occasio dat meretrici adeūdi adolescentis: q habitū nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus ē. Bone vir Dore salue: maior obiurgatio ē p hāc dissimulationē Thaidis aduersus Chereā q̄ꝫ si illum id qđ ē appellet. l Herea factū. Nō potuit subtilius r̄ndere cherea: q̄ꝫ accōmodare se iterroganti. m Satin id tibi placet. Hoc pōt non figurate dici sed aperte. n Vnā hāc noxiā mitte. Trisillabo nomīe noxiā dixit: quasi noxam. Sic alibi dictū est dn̄m esse extra noxiam. o Si aliā admisero vnq̄ꝫ occidito. Verba seruoꝝ quibus nihil horribile est post p̄sentes plagas Et non cædito: sed occidito. Et no aīs dixit quasi illa dixerit adhuc irrisor es: vti fugitiuus. p Num meam seuiciam veritus es. Vt fugeres.

 Scena .2.

ancillā .i.ꝙ .i.apud te
q
Hanc metui.ne me criminaret tibi. THA. quid feceras.
.i.aliquid indignantis .i.inuerecūdēs
.s.te q̄dā dicis fecisse
CHE. paululū quiddā. THA. Eho paululū impudēs.an
.i.pue estimatōis et pui crimis stuprare
r
paululū hoc esse tibi videtur virginē vitiare ciuē? CHE.
.s.cū pythia nō ciuē q̄si paululū eē diceret ancill' meretric vim facere
s t
Conseruā esse credidi. PI. Cōseruā? vix me cōtineo. quin
.i.insiliā velociter .i.ad derīdendū
v y .i.sponte etiā ipse
inuoluem in capillū. monstrum etiā derisum, vltro adue-
.i.discede .i.incōsiderata discedam
z
nit. THA. Abi hinc insana. PI. Quid ita vero abeam? cre
.i.verū credere debeo .i.improbo seruo
.i.aliq̄d .i.precipue
don isti q̄cq̄ furcifero? præsertim cū se seruū fateat tuum
ioculatoria et futilia .i.nō fecisti debitū tuū siue nō es functus
.i.amittam⁹ a officio tuo b
THA. Missa istæc faciamus. nō te dignum cherea fecisti
.i.q̄uis q̄z meretrix sed
c d
nam si ego digna hac cōtumelia sum maxime. at tu indi-
.i.facere deberes vel debuisses .i.quā deliberatōez sumā
e iurātis est
gnus q faceres tn̄. neq̄ ædepol q̄d nunc consilij capiam
sicut .i.vias reddende eius
scio de virgine istac. ita cōturbasti mihi rationes omnes:
gentibus scz ac cognatis queadmodū
iustum
vt eā nō possim suis: ita vt æquū fuerat. neq̄ vt studium:
.i.offerre integrū firmū
.i.cōciliarē f
tradere vt solidū pararē hoc mihi beneficiū cherea. CHE.
sed amodo post hac .i.beniuolētiā
g .i.futurā esse
At nunc dehinc spero eternam inter nos grām fore thais.
plerūq̄ tali .s.turbulēta
h aliqua
Sæpe ex huiusmodi re quapiam / & ex malo principio
.i.ↄsuetudo,⁊ ↄiūctio .s.diceres .s.sic fieri ⁊ instigauit
.i.ↄtracta i vt fieret
magna familiaritas cōflata est. Quid si hoc quispiam vo
scz cupido .i.certe .i.intelligo
k
luit deus? THA. equidem pol in eam partem accipioq̄:
.s.vt eterna inter nos sit grā ⁊c .s.vt fiat
l .i.rogo te m
& volo. CHE. immo ita quæso. vnum hoc scito / cōtume
liæ non me fecisse causa. sed amoris. THA. Scio & pol
.i.nō sū natura
n o adeo in mitis
propterea nunc magis ignosco tibi. Non adeo inhuma-
.i.nō expta vel tā pudica q̄z meretrix
p
no sum ingenio cherea. neq̄ ita imperita. vt q̄d amor va-
.i.possit q̄ ꝑfecto ad multa nephāda impulit scz est vey ꝯa me amari
q .i.etiā
leat nesciam. CHE. te quoq̄ iam thais: ita me dij. bn̄ amet

q Hanc metui ne me criminaret tibi. Perfecte. imitatus est verba fugitiuorꝫ: quæ apud dn̄os faciunt cōphensi. r Vitiare ciuē bonā. Intulit ciuē quod plus est q̄z virginē auxesis gradatim facta. s Conseruā esse credidi. Sed admirabiliter conseruā dixit & hoc ipm miserabiliter pronunciandū est tanq̄ miserabiliter credit conseruā esse quæ ciuis erat: atq̄ eam quasi cōseruā vitiare debuerit. t Conseruā. Oportūe stomachabat pythias facta mentione conseruæ v Vix me contineo &c. Minæ istæ proprie fœminarꝫ sūt: & in se & in alios vnguibus sæuientiū vt vnguibus ora soror fedans & pectora pugnis. sed inuolem ab auibus tractum est. ergo hoc gestu & dicto & corpis motu est adiuuandū. x Inuolem in capillū. Apparet more veterꝫ intōsum esse y Etiā vltro derisū aduēit Mire hoc addidit ad occasionē saltē ꝙ nō fugeret. z Quid ita vero abeam &c̄ Vero autem ironicos pronūciandū est: sane debere dicimur pœnas pro iniuria ei cui iniuriā fecerim⁹ q̄s se nō debiturā Chereæ vt furcifero dicit pythias si illi cedem intulerit in seruili habitu constituto. a Nō te dignū Cherea fecisti. Artificiose meretrix ab eo ꝙ licuit ad id quod oportuit transit: nec tractat quid sit legitimū: sed q̄d sit honestum Itaq̄ totā illā ꝑtem facto accusandi omittit: & a succenditibus ꝑsonæ adolescentis obiurgat. Scit em̄ vno verbo obstare posse licuit mihi in domo meretricia. s. & contra meretricia: nec videat irrationalis audacia illa ciuis a poeta inductam esse b Nō te dignū Cherea fecisti. Dignū pro digne: aut deest facimus: vt sit sensus nō te dignum facim⁹ fecisti. Mira accusatio mixta laude & blādimento. c Nam & si ego digna. Deest vt sit ordo. nā & si digna pati sit. quia meretrix: non tamen maxime digna pati Thais est. ideo bn̄ additū est maxime. d At tu indignus q̄ faceres Recte dixit. Quattuor em̄ sūt modi in hmōi rebus: ita vt aut vterq̄ dignus sit: aut vterq̄ indignus: aut alteri digno / alter indignus & econtra e Neq̄ edepol quid nūc cōsilij capiā scio de virgine Intelligit Thais amari virginē ab hoc: & ideo sic ait vt cōciliet nuptias. nā satis signi est. ꝙ Eunuchi habitū ꝑpter hanc sumpsit: & vide quēadmodū ad captionē nuptiarꝫ transeat: vt ꝙ dicere nō audet Thais ostendit adolescenti coniecturis q̄nē tentat sciens amantē virginē: & viā ostēdit petendæ sibi vxoris. f Hoc mihi beneficiū Cherea Blande nomen repetitū est cherea. g At nūc dehinc spero. Nunc iā Cherea vera veris equiparans recedit a ioculatoribus. Sæpe ex hmōi re: hoc est turbulentia. h Quapiam. quæcunq̄ vel aliqua. i Quid si hoc voluit q̄spiā deus. Plæraq̄ repentinis impulsionibus nata: mirisq̄ prouentibus deo asscribi solent: vt descēdo hęc ducente deo flammā inter & hostes: & hic me digressum vestris deus appulit oris. & Salustius. Vt tanta repente mutatio non sine deo videreret. & vult amorē intelligi deum k Equidē pol in eam partē accipioq̄: Et volo vt eterna inter nos sit gratia: & ex malo pricipio cōpleat magna familiaritas: & volo euenire sub auditur. & est sylepsis tertia. l Immo ita quæso: Vtrū meretricē: an deos. quæso em̄ vtrumq̄ accipi pōt: an quæso vnū. m Hoc scito. Scio vnde sciat Thais inepte q̄rit cū ipa res damnet nunc hanc conditionē subiturū Chereā: vt pro Eunucho etiā seruo se fingeret sine amoris ipulsu. n Nūc ignosco tibi. Quod culpa nō sit hominis sed amoris. o Nō adeo in humano sū ingenio. Hoc est immitiis nō sum q̄tū putas. vt non obtusa a deo gestamus pectora pœni. p Vt quid amor valeat nesciam. Non in humana: quia homo. non imperita: quia meretrix. & neq̄ tam imperita inquit. q.d. neq̄ tam pudica sum: vt quid amor valeat nesciam.
q Te quoq̄ iam Thais. Bene quoq̄: Non em̄ iam ita hanc amat vt negligat illam sed hanc illius causa.

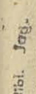
chexa ne vim faciat puidendū .i.censeo
r .i.dña
amo. Py. tum pol tibi ab istoc hera cauendum intelligo.
.i.nō audebo .i.nō .i.tuis verbis
s t
CHRE. non ausim. PyT. nihil tibi quicꝙ credo. THA.
.i.desine loq thaidē .s.vꝗ ducā panphilā
desinas. CHE. nunc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix
.i.trado fidelitati .i.aduocatam
v x
sies. Ego me tuæ cōmendo & cōmitto fidei. te mihi patro
eligo p sacra rogo vt sis adiutrix pamphilā
y .i.morte appetā
nam capio thais. & obsecro: emoriar si nō hanc vxorē du-
.s.nō volet .s.dicat ipē gestiētis in spem
z a .s.qꝺ volet
xero. THA. tamē si pater. CHE. quid: ah volet: certo scio
dūmō panphila .i.opiri statim
b c
ciuis modo hæc sit. THA: paululū operire si vis: iam fra-
psto erit .s.cherea .i.adductū siue vocatū vginē
ter ipse hic aderit virginis. nutricem accersitū iuit: qui illā
.i.cū adhuc puula eēt .i.tunc .i.psto eris
passiue.i.dū cognoscet a nutrice
aluit paruulā. In cognoscendo tute ipse hic aderis cherea.
ꝯsentiētis .i.vtꝝ .i.interim frater
.i.opio: vt voluisti
d
CHE. Ego vero maneo. THA. Vis ne interea: dū is ve-
e .i.expectem⁹ fratrē
nit: domi operiamur potius. ꝙ hic ante ostium: CHE.
.i.ānimo valde .s.ꝙ sic vis chereā in domū duc
f
Immo percupio. Py. Quam rem actura es obsecro: Tha:
ā .i.cur g .i.in domū tuā
Nam quid ita: Py. Rogitas: hunc tu in ædes cogitas reci-
.i.amodo recipem .i.habeas hāc mihi fidē
h i
pere posthac: THA. Cur non: Py. Crede hoc meæ fidei.
cherea .i.aliqꝺ stuprū .i.rursus
k l m
dabit hic pugnam aliquam denuo. THA. Au tace obse-
.i.clare cognouisse .i.iudicare
n .s.cheree .i.temeritatē
cro. Py. Parum perspexisse eius videre audaciam. CGE.
.s.qꝺ dicis .s.te factuꝝ ꝑterꝙ creditū
o p
Nō faciā pythia. Py. Non pol credo cherea. nisi si cōmis-
puta puella ānimo ne sim ꝗcꝙ facturus
q r
sum nō erit. CHE. Quin pythias tu me seruato. Py. neꝙ
custodiendū .i.nō audeā .i.custodiā tuigerere
pol seruādū tibi ꝗcꝙ dare ausim: neꝙ te seruare. THA.
.i.discedite ac cessate .i.optune chremes .i.pdit⁹ sum
s .i.psto ē virgis p herculē
Apagete. adest optime ipē frater. CHE. Perij hercle. Ob-
.i.abscedam⁹ in domū t eunuchiali
secro abeamus intro thais. nolo me in via cum hac veste
.s.chremes q.d. paucis rñde oīs dilatōis finis.s.te nō videat
v vt nūc sic pudore afficieris
videat. THA. Quāobrem tandē: an quia pudet: CHE.
.s.est ppter qꝺ nolo vt me videat chremes precede scꝫ te
x .s.est qꝺ pudet y puella z
Idipm. Py. Idipsum virgo vero viciata. THA. I præ seqr:
z .i.intromittas
tu istic mane: vt chremem introducas pythia.

r Pol tibi ab istoc hera. Facete tanꝙ soleant capillū ac vestem conscindere qui amauerit.
s Nō ausim. Non ausim pro non audebo. & est verbū huius temporis tantū nō ausim ppē ætatem: an ppter fratrē suū phędriam potius.
t Nihil tibi quicꝙ. Parelcō quartū aut nihil p non. v Ego me tuæ cōmendo & cōmitto fidei. Satis amatorie vt apparet nūc maxime captū Chęreā: ac mancipatū virgini. Cōmendam⁹ nos cognitis cōmittimus ignotis. ergo auxesis ē maioris officii fidei circa Thai. x Te mihi matronā cupio. Te adiectiui vim habet ex animo supplicantis habitū adolescentis ostendit.
y Emoriar si non hanc vxorē duxero. Vide amorē adolescentuli cū in ipō flore nihil dulcius vita est ipam tū despicere si sibi vxor hęc nō dat.
z Tāsi pater. Eclipsis: ruit aposiopesis secūda. a Quid: ah volet certe scio. Quid: de Deest dicat: sed ista omia ad cōfirmationē valent
b Ciuis modo hęc. sic. Mire hic in notū conuersus qui timere potuit nō ducturus vxorem.
c Paululum operire si vis: iam frater &c. Adeo cito probari potest. d Ego vero maneo. Vero modo consentientis est aduerbium alīs confirmantis: alīs coniunctio: alīs pticula ironiā iuuans vt egregiā vero laudē & spolia ampla refertis e Domi potius operiamur ꝙ hic ante ostiū. Non ignari illecebrarꝫ meretrix non solū Chęreā retinet: verūetiam vocat vbi virgo ē & satis callide iterrogat an velit quasi nesciat velle. f Immo pcupio. amatorie nō volo nec cupio: sed percupio dixit. g Hunc tu in ædes. c.r.p.h. Pronomē in his plus valet ꝙ accusatio. Et mire: cū ille iā velit cogita dixit volens vt nō recogitet. Cogitas. m.a.e.r. Per ancillæ verba vult ostendere ꝙ sit tractandorū adolescentiū experta meretrix. h Posthac post hoc factū post hanc audaciam. i Crede hoc meæ fidei. Puellariter dixit meæ fidei. k Dabit aliquā pugnā. Pugnā p stuprū dixit vt At nō in venerē segnes nocturnaꝗ bella fereuti: & ingens facinus: vt Lucilius. Vicimus o socii & magnā pugnauimus pugnā. l Dabit. Dabit aūt pprie pducet vt magnā dabit ille ruinā arboribusꝗ. s.s.
m Au tace ob. Au interiectio est ptubate mulieris. n Parū pspexisse videre e.a. parū ironia est: vt nō consensisse sed pspexisse dixit iā non sit expienda illius audacia q pfecte cognita sit.
o Non faciā pythias. Bene & moraliter appositū pythias. p Nō pol credo Chęrea. Iocolariter vt pythias dixit ita hęc Chęrea.
q Quin pythia. Iterꝫ nomē vultuose ē additū: quin p immo. r Neꝗ pol seruandū tibi ꝗcꝙ dare ausim. Totū ioculariter & gesticulose vt puellā cū adolescentulo fabulari videas.
s Adest optime ipē frater. Optime oportūe: & nō additū cuius frater vtpote in re manifesta.
t Nolo me in via cū hac v.v: Subtiliter adolescens: qa nihil pfecerat. dicendo pcupio inuenit cām qua tandē ingredi possit. v Quāobrem Interrogatio hec increpationē cōtinet imprudentissimi facti: an qa hęc interrogatio irrisionis plena est in eū quem nihil pudet. habet autem tandē quoddā vrgens rñdere & accelerās. x Idipm. Hoc velusti molesto vultu dicit a deo vt imitet dictū vultūꝗ eius pythias.
y Virgo vero vitiata. Ironicos: vt egregiam vero laudē. Et dr virgo qsi q minie pudiciæ statū ac verecundiā virginalē veneret. Et in hoc sensu virgo in masculino genere intelligit pro Chęrea. z I præ seqr. Manifestū est cur meretrix ducta capiendorꝫ iuuenū preire velit. Chęrea in consequēdo ipam sit tardior. vult em liberis siue arbitris cū puella esse colloquiū & licitū amorē. nisi forte putam⁹ Terentiū hæc sine cā fecisse q fuit artificiosissimus poeta: nā neꝗ ipa ngredit cum Chęrea neꝗ ingredi simul permittit pythiam.
& Tu istic mane &c. Pythias relicta est ob multas causas: & in primis vt possit per eam delusus parmeno pauore suo senem compellere ingredi ad meretricem & pātem fieri ad confirmandas nuptias.

SOPHRONA

CHREMES

PITIAS

In hac scena. xix.

cogitantis disputatio est apud seipsam pythiæ q̃te nus parmenonem dolo possit vlcisci.

a Qui hunc supposuit nobis. Proprie suppo suit. nã vt subduci dicũtur quæ volumus admit tere. ita supponi quæ non desideramus vt Plau tus huic supponitur hircus / vnctus / nausea.

b Video sed nihil promoues. Hinc est illud Virgilianũ: illa gradum scelerans studio ꝓpera bat anili. s. non re celerabat sed studio.

c Amabo quid ait cognouit ne? Exhibitũ spectatori est quid post scænã feratur. i. agnitio puellæ. d At memoriter. plus intulit q̃ in terrogabatur. nam magna sunt signa in quibus anilis memoria nõ erat. Item responsionis bre uitas attulit compendiũ perquirenti ne plura in terrogaret. e Nam illi faueo virgini. Illi non Chereæ. & simul causa est cur illum vlcisci cupiat: quia scilicet multum illi fauet.

f Vir: bonũ eccum parmenonẽ incedere huc video. Res odio dignior nouitate. s. incessus.

g Vide vt ociosus siet. Inuidet illi securitatẽ quõ sollicitum redditura est non em̃ vlla alia erit vindicta post ꝑter istam. Et vultu & gestu dicit eum esse securum. Et mire poeta lætum describit vt repente ostendat cõmotum esse.

h Si diis placet. Proprium est exclamantis indignatione alicuius rei.

i Ibi intro &c. Eleganter defatigare Parmẽo nem non necessarium putat sed occasionem. Nã prius dicit se ire intro: exitura autem vt ipsum in timorem coniiciat.

PITHIAS. CHRE.. SOPHRONA. NVTRIX.

Scena

i. oẽ qd

Vicquid venire in mentem nunc possit mihi?

i. quid est quũ i. rependã s. ꝑmẽoni vicem cherea

quidnam? qui referam sacrilego illi gratiam. qui hũc sup

i. loco eunuchi latẽrer adhibuit interiectio i. omachantis

velocius

posuit nobis. CHRE. Moue vero ocius te nutrix. SO

i. exerceo meũ corpꝰ quã maxie possum ꝓficis vtruꝫ

b s. te mouerĩ

Moueo. CHRE. Video. sed nil promoues. PI. Iã ne ostẽ

s. agnitõis virgis s. signa oñdi rogo te ꝑ amorẽ s. nutrix

s. sue c

disti signa nutrici? CHRE. Omnia. PI. amabo quid ait.

s. ea signa vtrũ etiã s. cognoscit quãq̃ anꝰ ꝓsge refera

d ꝑ ædẽ pollucis

cognoscit ne? CHRE. At memoriter. PI. Bene ædepol.

q. d. nõ cheree i. in domũ ex multo ãn tpe vñã

e

narrat. nam illi faueo virgini. ite intro. iamdudum hera

ꝑ ironia ꝛ appositiue dictũ

ecce hic video

vos expectat domi. Virum bonum eccum parmenonem

venire vides ne i. securꝰ sine sollicitudine credo

h

incedere huc video. vide vt ociosus sit. Si dijs placet spero

i. habiturã cognoscere i. vt volo i. affligam i. more in domũ

i. quõ s. ꝑmenonẽ i

me habere. qui hunc meo excruciem modo. ibo intro: de

s. puelle a nutrici i. postea deinde

i. egredior

cognitione vt certum sciam. post exibo: atq; hunc perter

i. impiũ scꝫ ꝑmenonẽ

rebo sacrilegum.

PARMENO PITHIAS.

.i.redeo,ad videndū .i.apud thaide .s.cherea
.i.quas res
Euiso q̄dnam cherea hic rerum agat. q̄ si astu
negociū .s.imploro .i.opem .i.q̄magnā
gessit agitauit b
rem tractauit. dij vestram fidem: q̄tam / & q̄
.i.nō sine cā loq̄tur in tercia p̄sona de seipso .i.excepto eo .s.cheree
c
veram laudem capiet parmeno. Nam vt omittā q̄ ei amo
.i.admodū difficilē vt cherea suo nutu potiret̄ q̄ si voluisset potiri .i.subtraxi furtim
.i.habendi cupida
rē difficillimū & carissimū a meretrice auara surripui vir
.i.sugaui vel deuici impedimēto
d .s.virginē e .s.ea virgine cū desiderio vteretur
ginē quā amabat eam cōfeci vt potiret̄ sine molestia / sine
.i.impensa .i.damno ac detrimēto .i.hec altera res a me inuenta
.i.deinde f .i.certe
sumptu / sine dispēdio. Tū hoc alterū: id vero ē q̄d ego pu
.i.palma dignū victoriæ seu laude .i.qua via
excogitasse g
to mihi palmariū. me repp̄isse. quo mō adolescētulus me
.i.naturas .i.modos faciendi cito et añ tp̄s
h i
retricū ingenia / & mores posset noscere mature: vt cū co
.s.ingenia eaꝝ et mores p̄seq̄tur .s.meretrices .s.apud amātes lauti⁹ deli
omni tp̄e .i.q̄n li cacius
gnorit / p̄petuo oderit. Quæ dū foris sunt: nil videt̄ mūdi
.s.videtur .i.ornatū aliq̄d .i.venustū
l m meretrices
us / nec magis cōpositū q̄cq̄ / nec magis elegās. q̄ cū ama
q̄n .i.suauiora cū fastidio degustāt .i.vētris sue gule voracitatē
n .i.squalorē
tore suo cū cænāt liguriūt. haꝝ videre ingluuiē / sordes /
.i.extremā paup̄tatē .i.turpes .i.cū solæ sint vt ignote .i.vorares .i.quō
.i.q̄ntū .s.apud se o
inopiā / q̄ inhoneste solæ sint domi / atq̄ auidæ cibi. q̄ pa
.i.ex succo pulmētarij vetustate musidū cognoscere .i.salutare
p̄ridiano p̄cedētis diei p .i.deglutiūt vtile
cto ex iure hesterno panē atrū vorent: nosse oīa hæc salus

In hac scena. xx.

Parmeno pythiam suis maledictis magis irritat quē tñ nō sentit adesse: atq̄ maledicta audire.

a Astu Astu pro astute: modo aduerbiū est al's nomen vt iā in astu venit. & vt inquit Tortellius est nomen græcum significatq̄ apud poetas astutiā cuius origo vt ait Festus ex græco vocabulo astu deducitur quod oppidū seu vrbem indicat in qua qui conuersati assidue sunt cauti atq̄ acuti esse videbant̄. b Dii vestrā fidem Modo non inuocantis est sed admirantis. & est figura per aposiopesim facta. c Nam vt omittam q̄ ei amorē Dicit sic: cū dicere deberet. q̄d ei amorē & difficillimū & carissimū confeci: d Virginē quā amabat. Aposiopesis secunda. Difficilimū quia virginē quem amabat carissimū quia a meretrice auara.

e Confeci. Primo quasi oblitus dicti superioris transit ad virginē. Deinde dedit cām ex abundanti: q̄ dixisset amorē cōfeci posset intelligi confeci expediui p̄feci. At vero virginē cōfeci: q̄d intelligimus nisi hoc vnū q̄ insultanter p̄menonē confecta virgine. q. d. supatam atq̄ deuictā. Nā p̄prie hoc verbū cōueīt gladiatoribus his q̄ grauissimis vulneribus occubuerunt. Inde cōfectores feraꝝ q̄ feras sauciando trucidant. Sic Cicero in catilina. Gladiatori illi confecto & sautio cōuenit. ergo seruilibus verbis velut iocose virgīaliter iactanti rem cōfectā esse in puella virgine & nō exhibere Chereæ damnū vel negotiū a meretrice auara. f Id vero est. Vero nisi eēt ornatiuū nihil significaret: g Quo mō adolescentulus meretricū &c. Optime non meretricis sed meretricū dixit h Mature. Bene addidit fere em̄ cito cognouisse obfuit. sed id ad illecebrā fuit q̄ cognitus est cito. i Vt cū cognorit. Suauiter nō nouerit sed cognouerit & dixit quod ē plenum p̄spicatie. k Nihil videtur mundius. Bene videtur non em̄ sunt. Et hoc dixit p̄ cōpatiuū. l Nec magis cōpositū q̄cq̄ nec magis elegans.

Bona varietas. Nā nec oīa p̄ magis aduerbiū p̄fert. nec oīa p̄ cōpatiuū gradū. Et more suo addidit magis ne diceret cōpositius elegantius vt supra hic nemo fuit minus ineptus magis seuerus m Que cū amatore sui cū cænā. Vnū cū prepositio alterū cōiunctio. Et dr̄ hec figura liptotes. n Liguriunt. Ligurire qui elegantur & more senū multo fastidio suauiora queq̄ degustat. o Quo pacto ex iure hesterno panē. Aut deest madidū aut maceratū aut emolitū. Nam apparet & sordidū eis

& quasi acre vt Durus vterq; panis qui ex iure hesterno sit commedendus. Cui contrariũ Salustius dicit de deliciis militum loquens. panes em̃ indies mercari inqt p Panẽ atrum. Hoc est vt quidã volũt ex antiquitatẽ musidũ quasi panem musidum hesterno iure accipientes diglutiunt.

surantis .i.q̃ paulo añ ꝑtulisti in nos
q .s.q̃ exercuisti
est adolescentulis. Py. Ego pol te ꝑ istis dictis & factis sce
.i.puniã nõ .i.sine pena .i.inuectus fueris,
lus vlciscar: vt ne impune in nos illuseris.

q Ego pol te pro istis &c. Miro artificio poetæ & ab initio nõ placatur pythias nec in grãs redit Cherex: & insuꝑ nunc mire a parmenone irritatur magis vt per eã Parmeno terreatur: adeo vt per eum ingredi ad Thaidem cogatur sænex. Et demũ per sænem nuptiæ confirmentur. hæc ergo artificibus & eruditis. Cetera spectatoribus poeta exhibet.

r **In hac scena. XXI.**

Pythias simulata ꝑturbatione sui Parmenonem terret: atq; in principio vim magnã ostendit: deorum implorans fidẽ quasi in hoc negocio nihil prosit humanũ consiliũ. s Proh deũ atq; hominũ. Hęc singula ꝑferenda sũt pauido atq; attonito vultu. s Proh. Irascentis exclamatio est & testantis seu inuocantis fidẽ .i. opem vel auxilium deorꝝ. t Foedũ .i. crudele. Salu. foedi ocłi v O infoelicem adolescentulũ. Plus est miseriã adolescentis dicere pythiã q; irasci ei. x O scelestũ parmenonem. Vt verba sunt pythiæ profecto miser adolescens cũ in eodẽ peccato irascitur Parmenoni pythias non Cherec. y Miseret me &c. Hęc om̃ia quasi secũ loquitur: & fingit se nescire q; assistat ꝑmeno z Quæ eẽ fu. futura exempla &c. Graues poene que possunt ceteris documento esse exempla dicuntur.
a Quæ illic turba est. An quæ loquitur an q̃ ostendat ex vultu & dictis. sed apparet & vult⁹ pythiæ turbam dicere: vt in Andria. quidnã pamphilũ exaniatũ video vereor quid fiet operiar. vt sciã quidnã hęc verba tristicie afferãt.
b Rogitas audacissime. Totũ hoc terribile ẽ in gestu ac vultu pythiæ ac nimis vsitatũ & foemineũ. c Perdidisti istũ quẽ adduxisti. Artificiose nõ accusat qd peccauerit aduersus Taidẽ quasi ex poena adolescẽtis plus doleat q̃ sibi irascatur Parmeno d Dũ studes dare verba nobis. Bene studes dare neq; em̃ dedisti.
e Scin eã ciuem hinc esse. Eam abundat quẽ admodũ supra quã amabat virginẽ eam cõfeci.
f Et fratrẽ eius esse apprime nobilem. Hęc ad

PyTHIAS PARMENO

.s.iplero .i.flagitiũ crudele miseꝝ ⁊ afflictũ
r s .i.deoꝝ t v
Roh deũ fidẽ, facinus foedũ. o infoelicẽ adole-
.i.scelerosum adolescẽtulũ
x .s.vt tã grauiter puniat
scentulũ: o scelestũ parmenonẽ. q istũ huc ad-
.i.misereor ei⁹ cherec nõ .i.tale suppliciũ
y .i.ideo
duxit. PAR. qd est: PI. Miseret me. itaq; vt ne id viderem
afflicta videndo talia .i.faciẽde vt ceteris sit documẽto ne
.i.elapsa sum z qd tale attẽptent
misera huc effugi foras, quæ eẽ futura dicũt exẽpla, in eũ
crudelia feda .i.qualis illa turbatio ⁊ cõmotio
a .i.nunqd
indigna. PAR. O iuppiter quæ illic turba ẽ: nũnam ego
.i.ꝑdit⁹ sum .i.erga vel in quo nõ qdẽ imitãda sed fugiẽda .i.efficiẽt
perij: adibo. qd istuc pythias: qd ais: in quẽ exẽpla fient:
.i.plene temeritatis .i.destruxisti ꝑniciosus isti fuisti .i.loco eunuchi
b c
PI. Rogitas audacissime ꝑdidisti istũ, quẽ adduxti ꝑ eu-
.i.qñ .i.das opã3 laboras .s.dic
d .i.decipe nobis
nucho, adolescẽtulũ dũ studes dare verba nob. PAR. qd
.s.de cherea .i.dic .s.qd factũ
ita aut qd factũ est: cedo. PI. Dicã. virginẽ istã: thaidi ho
.i.scis ne ex hoc loco hec ẽ ex athenis chremetẽ valde
e f
die q̃ dono data est: scin eã hinc ciuẽ eẽ, & frẽm ei⁹ eẽ appri
.i.certe .i.ciuis eẽ .i.stupꝛauit
g h
me nobilẽ: PAR. nescio. PI. atq; sic inuenta est eã iste vitia

cherea .i.qñ .i.inoppinatũ cognouit ĩpetuosissim⁹ siue turbu lentissimus
t
uit miser. ille vbi id resciuit factum frater violentissimus.

.s.ille frater .i.in primis cherẽa
k l
PAR. Quidnam fecit? PI. colligauit primum eum mise/
indignando .i.colligauit
m n
ris nodis. PAR. Hem. Colligauit. PI. Atq; equidem fecit
.i.nõ colligaret cũ erumpentis est
o
orante: vt ne id faceret: thaide. PAR. Quid ais? PI. Nunc
.i.postea .i.stupratur⁹ .s.fieri
p
minitatur porro sese id facturum quod mœchis solet. qđ
.i.qđ solet mechis .i.vellẽ vidisse fieri .s.chremes
ego nunq; vidi fieri / neq; velim. PAR. qua audacia tan/
.i.tã enorme factũ .i.auderet admittit .s.facin⁹ audere ipsum verũ
q cur dicis
tum facinus audet? PI. quid ita? tantum? PAR. An non
stupratore z adultero
tibi hoc maximum est? quis homo? pro mœcho vnq; vidit
.i.oppnmi .i.aliquẽ
r s
in domo meretricia deprehendi quenq;? PI. Nescio. PAR.
.i.sed ignorer⁹s assero tibi .i.omnibus
vt nõ t
at ne hoc nesciatis pythias: dico / edico vobis / nostrum esse
cherẽa .i.filiũ heri puta lachis indignãtis z dolẽtis .s.q filius heri ẽ
v verũ
illum herilem filium. PI. Hem obsecro an is ẽ? PARM.
nõ aliquã cherẽa violẽtiã .i.pmittat .i.certe
x
nequam in illum thais vim fieri sinat / atq; adeo autẽ cur
.s.defensurus cũ .i.aspice ꝯsidera .i.agendũ suscipias
videlicet
non egomet intro eo? PI. Vide parmeno quid agas / ne
nõ .i.occidaris chremes cũ thaide
y
neq; illi prosis: & tu pereas: nam hoc putant: quicquid fa
.i.a tua techna, z arte .i.molior
.i.pdijsse, pfectũ esse
ctum est: ex te esse ortum. PAR. Quid igitur faciam mi/
.i.inibo faciũdũ .i.in ꝯspectu adest .i.ex agro
z a
ser: quidue incipiam? Ecce autem rure video redeuntem
patrem seni elegit se dicturꝫ .i.quis
b p hercule
senem. Dicam huic / an non. dicam hercle. & si mihi ma/
cheree .i.succurras
c d
gnum malum scio paratum: sed necesse est / huic vt subue
.i.sapiẽter dicis seu loqris .i.in domũ thaidis ...totã seriẽ facti
e .i.discedo
niat. PI. Sapis. ego abeo intro. tu isti narrato omnem ordi
qualiter
nem. vt factum siet.

terrorem & gratiam aucta sunt. Nam primo virginem posuit: post ciuem. ad vltimum nobilis sororem.

g Nescio. Perturbatur Parmeno: nec nega/re potuit: nec consentire volebat. sed quasi defen/sionis loco dixit nescio.

h Atqui sic inuenta est. Facile est vt credat quod nesciat ergo Pythias non laborat vt suadeat ciuem esse. At qui sic inuenta est. magnum honorem incutit audienti. non accusando sed miserando Chęream.

i Frater violentissimus. Hoc inuentum est quod daretur ad nobilem.

k Quidnam fecit? Hoc dicit Parmeno intercipiens sermonem. & interrogat ideo vt accele ret ancillam quæ longiora narrat.

l Colligauit primo eum miseris nodis. Mira tarditas ad torquendum parmenonem. simul etiam relictus ad succurrendũ locus.

m Colligauit. Indignando & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verbum a Pythia prolatum.

n Atq; equidem fecit orante &c. Adeo violentissimus & recte hoc additum ne speret auxilium de Thaide. o Nunc minatur porro. Bene minatur: vt succurrere possit ei qui nõ sit passus. p Quod solet mechis. Vt forte qđ abscindet det illi vitilia vel alia.

q Quid ita? tantum. Nimis callide Pythias hunc dicit violentum. & tamen iniustum: audacemq; dici non patitur: sed defendit vt magis terreat Parmenonem.

r In domo meretricis deprehendi quenq;. Causa finalis virginem ciuem apud meretricem vitia uit: mercedem offert: petitur ad supplicium.

s Nescio. Quã astute dixit nescio: ne laborãs ad contradicendum amitteret fidem simplicis ꝑsonæ ac vera dicentis. Vult enim magis minas officio fungi q; persuadentis.

t Dico edico vobis. Vt supra. Vbi quæram: vbi inuestigem. Dico tibi Pythias. Edico omnibus tuis. ergo ad vniuersos vtrumq; refertur.

v Obsecro an is est. Insultantis vt in Phormione. hoccine eras. nam sciebat eum esse.

x Neq; in illum Thais vim fieri sinat. Quã bene prouidet Pythias quæ equidem o.n.n.s.i.t.

y Neq; illi prosis & tu pereas. Totum hoc ad id addididit vt senex intromittatur ad cõfirmã das nuptias: sed poeta hoc agit personæ nesciunt.

z Quid ne incipiam. Perficimus mediocria: incipimus ingentia.

a Ecce autem rure video redeuntem senem. Choragii est administratio vt oportune proscænium. b Dicam huic an non Quod nõ esset verisimile nisi dubitasset. Quid eñ ad Chream pertinet si quid ad ipsum pertinet dubitat.

c Scio paratum sed necesse est. Hec causa dubitandi fuit q; hic Parmenonis illic adolescentis periculum cernitur.

d Sed necesse est me huic dicere. Subaudiendum est vt sit sesus necesse est dicere. Asyndethon & inferendum est. quod sequitur enim propte/rea vel quid .ale.

e Sapis. Sapis dicit non videns quid futurũ sit sed tamen derisisse contenta.

Quintus actus

LACHES SENEX PARMENO

.s.vrbi agello .i.pcipio hāc cōmoditatē
a ego laches b| nāq̄
X meo ꝓpinq̄ rure hoc capio cōmodi neq̄ȝ agri/
tediū .i.nūq̄ȝ sum,satietate defessus .i.capeme
c d fastidiū tediū
neq̄ȝ vrbis odiū me vnq̄ȝ pcipit. Vbi satietas cœpit fieri sil'
.i.discedo ab vno loco ad aliū .s.pmeno
f verū
cōmuto locū. sed est ne hic noster pmeno? certe ipsus est.
.i.expectas meretricis .s.q̄;me allo quitur
g
quē pstolare parmeno hic añ ostiū thaidis? PAR. q̄s hō ē
interiectio,pcipiētis dñe .i.expectas manes
hem saluū te aduenisse here gaudeo. LA. quē præstolare?
occidi q̄si fixa manet vel imobilis ē .s.mali .i.times
.i.ex timore metuētis i
PAR. Perij. lingua heret metu. LA. Hem q̄d ē q̄d trepi/
satis ne recte cōmode,integre scȝ te habes vel res
k rñde l
das satin salue. dic mihi? PAR. Here primū te arbitrari id
.i.q̄d vez est .s.rei scȝ de suppositōe cheree z eiꝰ depheñsione
m .i.meo vicio iprobitate
q̄d res ē velim. q̄cq̄d huius factū ē culpa/nō factū est mea
.s.dicis factū factū ipsum
n o
LAC. q̄d. PAR. Recte sane interrogasti. oportuit rem præ
.i.prius dicere incipit,narrare thaidi
p q
narrare me. emit q̄ndā phedria eunuchū/quē dono huic
.s.daret vt daret
daret. LA. Cui? PAR. PAR. thaidi. LA. emit? Perij her/
.s.emit libris vt dictū ē .s.de phedria .i.deinde
r s
de. quāti? PAR. Viginti minis. LA. Actū ē. PAR. Tum

In hac scena. XXII.

Annotandū q̄ huius senis nomē apud Therentiū nō est apud Menandrū Symon dicitur.
A Ex meo ꝓpinq̄ rure hoc capio cōmodi. Firmat' status mentis trepidantis senis vt appareat quā inopinato malū omne fieri possit quod ipm supius etiā in parmenone seruatum est Imparatis em̄ mentibus mala maiora sunt. ergo nunc tā ociosus incedit senex. vt neq̄ȝ mores icrepet neq̄ȝ q̄cq̄ȝ suspicet' mali. Sed agat grās ꝓxie ville cuius bñficio nō sit q̄d in vrbe ageret filii et nunc adest vbi opus ē poete. Et vide hanc causā fuisse. cur nō ad villā diuerterit cū oēs villas suburbanas eē comoditatem nūc ipam explicat & oñdit. b Neq̄ȝ agri neq̄ȝ vrbis. Tragicus apparatus delicias memorat q̄ picula cognituꝰ ē. c Odiū me vnq̄ȝ pcipit. Fastidiū ex abūdātia ē. d Vbi sacietas &c. Suffecerat ad hāc sententiam duos supiores versus. sed energia est senilis eloquii faceti & garruli e Sil' cōmuto lo. Mira breuitate duas res explicuit. sil' vbi sacietas est deest nā cæpit ꝓ cepit. Sacietas odiū ab eo q̄d' ꝓcedit id q̄d' seq̄tur. f Sed ē ne nr̄ ille parmēo Certe ipsus ē & dubitauit & firmauit postea vt pote senex visu iā lāguido atq̄ȝ ocul' etate defessis g Q̄ne pstolare parme. Inquit noue, nō cui pstolare sed quē dixit aliter Tullius q̄ tibi ad forꝫ aurelium pstolarent. Prestolari ē psto eē & appere hoc ē obseq. h Quis hō ē. Quare q̄s hō. cū ꝓuiderit venientē. Vtꝫ nō vult videri puidisse. ne q̄d fallacie passe videat' sic & in Andria. Quasi de improuiso respice. vel quia pturbat' exanimatus. q̄ dū q̄d apud Thaidē gerat' auscultat nō videt se/ nec ꝓpius accedere quē lōge viderat. An vero idcirco hoc fingit. q̄a quod pabat dicere de cherea postq̄ȝ cominus ventū est non audet loq̄ lingua heret metu. Vir. Vox faucibus hesit. i Quid trepidas. Instandū est seni ad audienda q̄ de facili nūq̄ȝ fateret' pmeno.
k Satin saluæ. Integre recte cōmode. Plautus ni trinūmo bñ valens tuus atq̄ȝ amicus. Satin salue dic mihi nūc aduerbiū est ꝓductio est e lra. Sal'. Inde ortus sermo pcōtātibus vtrūq̄ȝ. Satin salue. que grati ducibus suis quātis familiaribus copiis agerentur. l Here primū te arbitrari &c. Quot añ narrationē cōfirmatio inducit' cōtra morē & p̄cepta ē sed' merito: q̄a cōturbatus est licet smil' vt nō possit dicere. m Quicquid hnius. Absolute vt supra & quicquid huis feci causa virginis feci. aut deest rei vt sit huius rei Stomache: n Quid? Interrogat: q̄s em̄ ante crimē quā obiiciat' aut p̄ponat' neget.
o Recte sane interogasti. Docte Terentius ipē se reprehendit nō ordine factū est pōt timore & cōscientia p Emit q̄ndā phedria eu. Vide narrationē a necessariis & vrgentibus ceptā: id q̄d' rei cōditio cogit fateri. q Quē dono huic daret. Nō dixit cui daret alter ab amoris mentiōe cepisset. Et huic more suo dixit potius q̄ȝ meretrici q̄ etiā interrogatus Thaidi po-

.i.canentẽ cithara fili⁹alius indignãtis excãdescẽtis verũ
quãdã fidicinã amat hic cherea. LA. Hem. quid: amat: an
q: fidicia meretrix est .s.in vrbẽ athenas .s.q amat phedria
t v
scit iã ille qd meretrix: an in astu venit: aliud ex alio malũ
dñe .s.vt indignãtib⁹ q: impellã eũ ad id faciẽdũ aut inducã
x .i.inspicias fixis oculis
PAR. Here ne me spectes. me ĩpulsore hoc nõ facit. LA.
.i.cessa excusando te .i.digne q̃ furcã feras .i.qcqd sit
.i.loqui y z .s.te puniã a
Omitte de te dicere. ego te furcifer si viuo sed istud: qcqd
.i.explica cherea b .s.qui fuerat emptus
est. primũ expedi. PAR. Is ꝓ illo eunucho ad thaidẽ dedu
.i.verũ ne scȝ deduct⁹ ẽ cherea tãq̃ eẽt mech⁹ ꝛ adulter
c d
ctus ẽ. LA. Pro eunuchon: PAR. Sic ẽ. hũc ꝓ mœcho po
.i.ceperũt in domo thaidis perij
e
stea cõphendere intus, & cõstrinxere. LA. Occidi. PAR
.i.ꝯsidera vide .i.verũ referẽdo ad ꝯstrictũ, cherea
f aliquid g
audaciã meretricũ specta. LA. Nũqd ẽ aliud mali damni
ad emptõeȝ eunuchi .i.restat supest .s.illud dũtaxat, qd dixit in domũ
h cur tardo
ue, qd̾ nõ dixeris reliquũ: PAR. tantũ ẽ. LA. Cesso huc
.i.violẽter ingredi i .i.suppliciũ
intro irrũpere. PAR. nõ dubiũ ẽ qn mihi magnũ ex hac
.i.ꝓpter hãc deductõeȝ cõphẽsionẽ vel manifestationẽ .s.vt succurrat cheree gl
.i.oportuit .i.manifestatõeȝ pñ clitanti
re sit malũ, nisi qa necesse hoc fuit facere. id gaudeo, pro
.s.meretricib⁹ .i.occasionẽ
pter me hisce aliqd eẽ euẽtuꝝ mali. nã iãdiu aliquã causã
laches ꝓpter quã .i.magnũ ꝛ nobile facim⁹ .s.cãm facinoris
m n o
q̃rebat senex, q̃obrem aliqd insigne faceret. is nũc reppit

tius dicturus est q̃ vt nomẽ dicat q̃ offendit sænex. Eunuchi etiã solius mẽtio est nccaria: qa dicturus est ꝓ eunucho deductũ Chẽream.
r Actũ est. Desꝑantis verbũ de q̃ etiã supra. s Tũ q̃ndã fi. Extenuatio crimis est qd̾ virginẽ q ciuẽ vitiauerit. Tũ q̃dã fi. Mire & nccario variauit: ille emit vt eunuchũ mittat ad Thaidẽ: hic emit vt deduci se ꝓ eunucho velit. t An i astu venit. In astu in vrbẽ suã de pyrrheo. Credo tñ q nõ inepte in astu eẽt vnũ nomẽ vt an in astu venit. i. iners sine astu venit &c. v Aliud ex alio malũ. Hoc sꝑati dixit sænex fixis i ꝑmẽonẽ oclis. x Here ne me a.i.m.n.f. Ipm accusat cõscia: nõ eñi qd̾ leuius ẽ dixit: me sciẽte: cum plus inferat me ipulsore. y Ego te furcif. Mõ oĩs scẽuicia comica aut in cõmutatõe ẽ aut in apparatu verboꝝ. z Si viuo. Aposiopesis te vlciscar: qa nccio seqt a Si istuc qcqd. Inuẽta cã cur supplicia differant donec vxorẽ ducat cherea & ipe purget ꝑmenonẽ scdm argumẽta q̃ sibi ipe ꝓspexit iussu coactuq̃ fecisse & impio herilis filii sui. b Is ꝓ illo eunucho a. T. d. est. Deductus ẽ vñ deductor ille scelerat⁹. c Pro eunuchon Nõ iterrogat sed exhorrescit tũc pro mœcho postea. Bñ studuit Teren: ꝓ bis nũeto dicere: & ꝓ eunucho & ꝓ mœcho q̃si excusans dixit. nã vere i virginẽ atticã nõ ꝓ eunucho sed mœchus. d Sic ẽ hũc ꝓ mœcho p. Bñ vtrũq̃ qa neq̃ eunuchus ẽ q vitiauit virginẽ neq̃ mœch⁹: qa in domo meretricia: & specta q̃ oratorie trãstulerit mentionẽ vitiate virgis: ꝓ mœcho inqt vt culpã Chẽreæ sub meretricis accusatõe celaret: Hũc ꝓ mœcho: bñ tecũ ꝓ qa neq̃ eunuch⁹. quia epheb⁹: neq̃ adulter qa amator. e Cõphẽdere i.e.s. Quo dicto vim ingẽtẽ inferri significat chẽreæ cõphẽdere significat strictũ aliquẽ in facinore

dephensũ f Audaciã me Maior emphasis accusatõis est: ꝑ pluralẽ nũeꝛ q̃ singularẽ. sic alibi. An poti⁹ ita me cõparẽ nõ ꝑ peti meretricũ cõtũelias. audaciã meretricũ: oratorie auertit irã senis a se: & a Chẽrea: atq̃ deriuat in meretricẽ. g Nunqd est aliu. m. d. Bñ iterrogat qa oĩs inuitus seruitus dicere videbat: cũ & dãnũ malũ sit de proxio collatũ: discernitur & dãnũ ad emptionẽ eunuchi: & malũ ad cõphensũ ptinẽt & cõstrictũ Chẽreã. h Cesso huc intro. In tantã formidinẽ cõiectus ẽ sænex: vt nõ miremur q tacito nuptias firmet: & ephebi & virginis q̃uis honestæ: tũ qa ex ingẽti metu vel idigno matrimonio filii vitã pacisci vellet. i Nõ dubiũ qn. m. m. m. Suaue ẽ nescire ꝑsonas qd agat poeta. ita nõ piclitatur⁹ ꝑmẽo k Propter me. Plus dixit q̃ si ꝑ me diceret. l Hisce aliqd. Meretricib⁹ nõ adolescẽtibus & itẽ pluralr suo more. vt audaciã meretricũ specta: & nõ ꝑpeti meretricũ. m Quãobrẽ a.i.f. Manifestus hoc Menãder explicat iã pridẽ infestũ meretrici sænẽ post corruptũ ab ea phedria: nũc demũ se iuẽta occasiõe vidicatuꝝ n Quãobrẽ. q̃uis dixisset cãm itulit q̃obrẽ insigne aliqd magnũ & nobile factũ facturus dixit. o Nunc repperit. Prouerbiũ in eos q ipi se produnt. quia sænex nõ facile caperetur nisi emitteret vocem noctu.

In hac scena. XXIII.

Pythias egreditur: veluti irrisura Parmenonē: vt ipa putat. egredi autem a poeta cogitur vt doceat populū quid intus egerit senex. ergo persona cachinans inducitur: quęrēs Parmenonem: aspectu eius eius ob nimiū risum vix loqui posset.

a Nunq̄ edepol &c. Rarꝫ est euenire quid velis & q̄d maxime vel id rarum magis. Dixit nū quā. & iam diu. quasi diceret in longo temporis spacio nulla temporis parte quod magis vellem venire mihi euenit. b Intro ad nos venit errās Non gressu eerans nec via: sed animo & opiniōe c Mihi solæ ridiculo fuit Regulariter dicitur soli: non recte solæ sed antiquæ vt alibi. hoc ipa in itinere altere dum narrat forte audiui:

d Quid hoc autem est Ridentem minatur Parmeno.

e Quid rides? pergin: Ex his verbis ostendit q̄ multum rideat petulans puella.

f Ha ha he perij. Perii proprie hoc verbum ē aptum quasi sit lassa ridendi.

g Nunq̄ pol stultiorem hominem vidi. Rogitas: quasi narratura videbatur: & rediit ad insultationem. h Quos ludos prębueris intus Ex errore & metu nimio sænis credentis constrictum filium se offensurū in domo meretricis.

i At etiam primo callidum ac disertum credidi hominem. Hęc om̄ia sicut in scæna pronunciandа sunt: vt risu interrumpi verba puellę videantur. maiorisq̄ insultationis esse: si is q̄ fatigata risu est iterum dicat se ante de illo multū risisse qui illicita crediderit. Non autem hoc ideo dicit: qui personæ suæ fidem deroget: sed ꝙ res incredibilis fuerit quā illi persuaserit: aut certe si credēdū fuerit: non autem statim: neq̄ exanimata neq̄ facta rei cognitione.

k Illico ne credere. Obiurgatio de tempore

l An non penitebat flagitii. parum videbat Ipse alibi. Quantum hic opere. f. p. Plautus in truculento. penitet ne te ꝙ ancillam solam nimis erumpere. m Ni miserum insuper Duo obiicit: vnum quod male consuluerit: alterū q̄d male prodiderit consilia sua. Et bene indicares. Nam indicium dicitur eius qui vna peccauerit. Item ad timidam parmenōis miserum dicit adolescentem: eo modo quo Iuno accusans venerem ait an miseros troas a. o. Sic enim agimus cū ab his qui falso rei sunt in auctores culpam sceleris remouemus.

n Quid est iam scis te periisse. Hoc non stupentibus ac culpā patientibus dicitur. Guido fatentibus. Quid est. Modus interrogandi ridendo illum qui prius non poterat intelligere quod ei dicebatur. o Hem quid dixti pessima. Nunc demum intelligit Parmeno se esse delusū.

Etiam rides. Apparet eam ex huius stomacho vehementius cachinare. p Nos irridere. Nos supbius dixit q̄ si diceret me

q Verum. Irridentis interrogatio.

r Sed in diem istuc parmeno est fortasse. In longam dilationem. vnde dilatio dicta est diei ꝓlatio. s Tu iam pendes. Iam nimiam velocitatem significat.

t Denobilitas a. f. Duas res significat simꝫ & cogis flagitia facere & facientē indicas.

q Vterq̄ exempla in te edent. Noua ac merita in te tormēta quæ pro exemplis narrantur que documenta sint ceteris ne delinquant exempla dicuntur & edent: & edet legitur. Si edent figuratū est: si edet recte: Et plus est edet q̄ dabit.

x Nullus sum. Hoc secum Parmeno.

PITHIAS PARMENO

.i. et longo tpe
a
Vnq̄ æpepol quicq̄ iamdiu quod magis vel
paulo añ lachęs
lem euenire mihi euenit / quā ꝙ modo senex
in domū allucinat⁹ loco .s. is senex pythias
b c
intro ad nos venit errans. mihi solæ ridiculo fuit. quæ q̄d
.s. sola .s. q̄ rāro tpe ridet ꝓpter
d
timeret sciebam. PAR. quid hoc aūt est? PI. Nunc id pro
.i. ex eo in mediū ꝑmeno
deo / vt conueniā parmenonē. Sed vbi obsecro is ē. PAR
.i. mene. .i. ecce eū
Men. q̄rit hæc? PI. Atq̄ eccū video. adibo. PAR. quid est
fatua .i. q̄d significas .s. tanto cachino .i. verū nō cessabis
e f
inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? PI. Ha ha he. Pe
.i. defatigata .i. infelix .i. affectu tanto risu cur .s. me rides
rij. defessa iam sum misera ridendo te. PAR. q̄d ita? PIT.
.i. q̄ tu sis
.i. inquiris
g
Rogitas? nunq̄ ædepol hoīem stultiorē vidi te: neq̄ vide
ridentis .i. sufficienter .i. iocos .i. in domo thaidis .i. sed
h
bo. ha nō satis pōt narrari quos ludos præbueris intus. At
.i. in principio cū te cepi cognosco .s. te esse
.i. astutū .i. optime deserere potētē de re aliqua
etiā primo callidū ac disertū credidi hominē. PAR. quid
q. d. q̄d peris q̄d sit verū
k l
est? PI. qnid illico ne credere ea quæ dixi / oportuit te? an
.i. suadente ꝛ ꝯsulo cherea
non pœnitebat flagitij te auctore / quod fecisset adolescēs
.i. preterea .s. suo .i. ꝓderes ipsum adolescenti
m
ni miserum insuper etiā patri indicares? nā q̄d illi credis
.i. quē animū credis fuisse illi chereę .s. vestem eunuchi
.i. qñ
animi tum fuisse: vbi vestē vidit illā esse eum indutū pa
nunc .i. male te habere
n o
ter? PAR. q̄d ē. PI. iā scis te perisse? PAR. Hem q̄d dixti
.i. īprobissima petulātissima .i. ꝛ cū verū .i. festiuū ꝛ iucundū
dicēdo mihi q̄ pri⁹ dixeras
pessima an mētita es etiā rides ita ne lepidū tibi visum ē sce
.i. flagitiū illudere valde vel plurimū certe
lus nos irridere? PI. Nimium. PAR. Si quidem istuc im
.s. nimiū sine pena .s. q̄d fiet ꝯtra me .i. rependā vices in malā ptem
.i. feras q ꝑ herculē
punę habueris. PI. Verum. PAR. Reddam hercle. PIT.
.i. longā dilationē .s. dicis .i. imitādo pollicens
r
Credo. sed in diem istuc parmeno est fortasse / quod mini
nūc statī .i. infamas deturpas .s. cherēā
s .s. penas meritas lues t
tare. tu iā pendes. q stultū istū denobilitas adolescētulū fla
.i. turpitudib⁹ .i. ꝓdis pr̄ ꝛ mr̄ .i. documēta seruis .i. ꝯsternat⁹ sum ac si
adolescentulū v efficient x null⁹ essem
gitijs & eūdē īdicas: vterq̄ exēpla ī te edēt. Par. null⁹ sū PI.

.i.talis .i.p introductõe ad tha.loco eunuchi .i.ipensus a cherea
y
Hic pro illo tibi munere honos est habitus, ab eo. PAR.
manifestatõe quã feci de cherea patri suo occidi
z a rhoc animal
Egomet meo indicio miser: quasi sorex: hodie perij.

y Hic pro illo tibi munere honos est habit⁹ ab eo. Pro munere & honos numeri singularis q rumigerulis pberi solet. z Egometq meo iudicio miser quasi sorex. Propriũ soricũ est: vł stridere clari⁹ q̃ mures: vel strepere magis cũ obrodunt friuola: ad quã vocẽ multi se intendentes q̃uis per tenebras noctis transfigunt eos. Plautus Confessorẽ te faciã soricia venia. a Quasi sorex hodie perii. Quia latere potuit nec occidi si facerem.

GNATO THRASO

.i.cur expectatõe .i.q mere .i.in domum thaidis
b fiducia
Vid nunc: qua spe / aut quo consilio huc im⁹
.i.faciendũ suscipis .i.peris qd incepto
d vtrũ e
quid inceptas thraso: THRA. Ego ne: vt thai
tradam .i.pcipiat velit .i.qđ tu dicis
f
di me dedam / & faciam quod iubeat. GNA. Quid est.
.i.cur .i.thaidi seruiã .i.ego seruiã thaidi
g uir fortissim⁹ h
THRA. Qui minus huic, q̃ hercules seruiuit omphalæ.
.i.tuũ .i.pbo exẽplu tuũ .i.tundẽdo deprimi atq3 deponi
i
GNA. Exemplum placet. vtinam tibi cõmitigari videã
illo genere calciamẽto .i.fores thaidis thaide
k .i.patefacte sunt
sandalio caput. Sed quid fores crepuerũt ab ea: THRA.
l cherea tõ mirar
Perij. quid hoc autem est mali: hunc ego nunq̃ videram.
.i.cur .i.ex domo thaidis .i.prodit exit
m .i.festinans
etiam quidnam hinc properans prosilit:

Scena. XXIIII.

b Quid nunc: qua spe. Reminiscere hunc esse qui supra militi dixerit de Thaide iamdudũ te amat: & rursus. iam tibi hęc aderit supplicans vltro: & hinc videbis quos exitus habeat assentatio. nam idem militi auctor fuit summe desperationis. Et animaduerte q̃ semp a mensa Gnato inuitus abstrahebatur. nam & supra cum ad litem venitur ex verbis Thrasonis manifestũ est Gnatonem inuito sequi vbi dicit. Hanccine ego &c. Et bene ait qua spe. & quo consilio tanquã omnia expertus: & nec muneribus gratus: nec terroribus metuendus. c Quid nũc qua spe. A parasito intelligitur quid agat miles: sed ad hoc inducitur interrogare ipm militem vt populus audiat quo consilio veniat ad Thaidem. Item summa desperatio est apud militem reconciliãdæ amicæ ad hoc vt æq̃ aĩo ferat admitti phedriã dũ ipe q̃q3 recipiat̃ nã ne vt erit fine fabulę cõtristãd⁹ d Quid ĩceptas Thr. Incipere magnorũ facinoꝝ & audaciæ. e Vt Thaidi me dedam. Post inductionẽ belli: & instructionem pugnæ qd seqtur nisi deditio impatorum. f Et faciã qđ iubeat. Proprie. nam in deditiõe victores iubent victi obsequũtur. g Qui minus huic q̃ hercules &c. Terentius exprimit consuetudinem: in qua ignauis rationes terminũ & exempla suppeditant. nam & sic supra de pyrrho. h Seruiuit Omphale. Omphale lidiæ regina fuit quæ herculem sibi seruientem etiam ad lanificium compulit cũ ipa calathum & colum cultusq3 fœmineos cum sagittis & claua leonisq3 tegmine mutasset. i Vtinam cõmitigari tibi videam. Cõmitigari est tundendo deprimi atq3 deponi. k Sandalio caput. Plus dixit caput q̃ aliam partem corporis vt alibi dicere verberari: & mire calciamento caput. Sandalium genus calciamenti est. nostra tempestate ditũ sandalia illi calcei qbus vtitur papa & episcopi in celebranda missa qbus nec pes totus tegitur: nec nudus terre allidit̃. Dicũt insup sandaliũ qdã esse puũ pannũ quo operiũtur equi magnatũ vt pape cardinaliũ. l Perii qd hoc aũt mali est. Eunuchi habitu Cherea sed virili confidentia prosilit: & ad militẽ velut noui riuali terret aspectu. m Properans. Properabat enim præ gaudio quęrens Parmenoem cui suum gaudium impartitur.

In hac scena. XXV.

Persona Cherea est feruens gaudio. vt adolescentuli est in prosperis rebus. Et non mirum si insane exultat nuptiis qui iamdudum ob id solum ꝙ viciauerat virginem letabatur.
A O populares. i. vos q estis de populo. Aut qui habetis auram. i. fauorem populi iudicetis an sitis fortunaciores me. b Nemo hercule qsqꝫ & interrogauit & rn̄dit sibi & est parelcō terciū. Abūdat quisquam.
c Cui tam subito tot contigerunt. Tam qualitatis & q̄ntitatis est. d Quid hic letus est. Inuenta persona est ad quā gesta hæc narrat Cherea vt pp̄lus & miles instruantur quid intus gestū sit e Iuuentor inceptor. Inuenire sapientis est accipere audacis. Perficere constantis. ergo plēa laudatio est & constat hoc chereā laudatiue dicere: Nam in subditis solum consilium attributurus est parmenoni.
f Scin me i quibus sim gaudiis. Silepsis. Et nota scin me cum sufficeret scin. ergo me abundat & est figura.
g Scis pamphilam meam inuentam: Amatorie dixit meam. Vel potius sponsam meam q̄ꝫ amo. h Scis sponsam mihi. Et est sponsam nunc participium.
i Andin tu hic quid ait. Hoc vultu mutato & perturbato dixit.
k Amorem omnem in tranquillo. Bene in trāquillo quia mari & tempestatibus omnis amicę mobilitas & instabilitas cōpat̄. Sic Oratius
l Thais se patri commendauit. Hoc etiā qd̄ profuit quia vna est domus post pamphili nuptias. m In clientelam & fidem. In clientelam vt ametur. In fidem vt defendatur. Clientela dicit̄ cliens. Est autem cliens consultor qui patronum sequitur. seu aduocatum vt ab eo causa ipsius clientis agatur. Et illa clientela dr̄ illa defensio & illud patrocinium. Capi etiam potest pro illa amicitia quā conciliat sibi aduocatus cū cliētibus causas eorum defendendo vt hic aduocatus multas habet clientelas. i. quod inepte dicit̄ multas practicas. Aliqui codices habent, cliētulam. i. famulam.
n Fratris igitur tota est Thais. Bene tota: vt ne expte quidem sit militis.

CHEREA. PARMENO: GNATO. THRASO:

.i. o graciosi. & ppl'i grati .i. hoc rge .i. felicior
a
Populares. ecquis me hodie viuit fortunatior:
rn̄dit .s. est fortunatior me .i. oı̄no certe
b
nemo hercle quisqꝫ. Nam in me plane dij potestatem suam omnem ostendere: cui tam subito, tot contigerunt cōmoda: PARM. Quid hic letus est: CHRE. O parmeno mi. o meaꝝ voluptatū omnium inuentor, inceptor, perfector: scin me in quibus sim gaudijs: scis pāphilam meam inuentam ciuem: PAR. Audiui. CHE. scis sponsam mihi: PAR. ita me dij amēt bene factū. GNA: Audin tu hic quid ait: CHE. Tum autem phedrie meo fratri gaudeo esse amorem omnem in tranquillo. vna est domus. thais se patri cōmēdauit i cliētelā: & fidē nobis dedit se. PAR. Fratris igit̄ thais tota ē: CHE. scilicet. PAR:

Interlinear glosses, line by line:
- above "statem suam omnem ostendere: cui tam subito, tot conti-": .i. pbuerunt .s. mihi repēte c
- above "gerunt cōmoda: PARM. Quid hic letus est: CHRE. O": bona, psp̄era .i. cur chere d
- above "parmeno mi. o meaꝝ voluptatū omnium inuentor, ince-": .i. deliciarum tācꝫ sapiēs e
- above "ptor, perfector: scin me in quibus sim gaudijs: scis pāphi-": tācꝫ ꝯstans .i. verū scis ne f g
- above "lam meam inuentam ciuem: PAR. Audiui. CHE. scis": .i. quā amo cognitā cōgtā .s. esse q. d. ingenuā .i. accepi ita esse h
- above "sponsam mihi: PAR. ita me dij amēt bene factū. GNA:": s. esse .s. pmissam .s. ꝙ pāphila tibi ē pmissa
- above "Audin tu hic quid ait: CHE. Tum autem phedrie meo": .i. audis na cherea deinde .i. sed i
- above "fratri gaudeo esse amorem omnem in tranquillo. vna est": .i. in tuto sine ꝑturbatōe .i. vnica est k
- above "domus. thais se patri cōmēdauit i cliētelā: & fidē nobis de-": i. mansio lachi l .i. in ptectōez .i. fidelitatē m
- above "dit se. PAR. Fratris igit̄ thais tota ē: CHE. scilicet. PAR:": phedrie est tota n

.i.nunc ... thraso .i.exturbabitur
o

Iam hoc aliud est: quod gaudeamus. miles pelletur foras.

deinde phedria .i.vbicunq; sit .i.citissime
pmeno

CHRE. Tum tu frater: ubiubi est: fac q̃ primum hæc au

.i.ibo ad videndū q.d.nō
p

diat. PARME. Visam domi. THRA. Nunquid gnato

q̄ nō sine remedio sim pditus pcul
q r

dubitas. quin ego nunc perpetuo perierim? GNA. Sine

.i.est mea opinio te perijsse ppetuo .i.añ cetera
s .i.exponam

dubio opinor. CHE. quid commemorem primum / aut

.i.cōmendē .i.plurimū pmenonē .i.vt dedu-
t v cerer supposit° ad thaidē

laudem maxime? illum qui mihi dedit consilium vt face-

.i.initie tale factū .i.successum

rem. an me qui ausus sum incipere? an fortunam collau-

fortuna .i.directrix illi eo facto .i.tā psgas & tāti ponderis .i.apte tem
x pestiue

dem. quæ gubernatrix fuit. quæ tot res tantas / tam opor-

.i.ptulit verū col .i.sermonis seu orōnis lepidi
y laudē tatē ac suauitatē

tune / in vnum conclusit diem: an mei patris festiuitatem

.i.benignitatē q̄si p sacra rogo .i.has psperitates

& facilitatem? O iuppiter serua obsecro hæc bona nobis.

o Miles pelletur foras. Sunt gaudia ex nr̄is bonis: sunt gaudia ex aliorum malis hostiū aut inimicorum: ergo vtrunq; genus gaudiorum complexus est. p Visam domi. Bene domi quæritur amator exclusus: nam neq; ruri neq; in foro est. q Perpetuo perierim. Quia illud periisse sup temporale videbatur. & hic iam militi neq; seruiendi amicæ vt apparet prebetur locus. r Sine dubio opinor. Quia nunc quis dicit ppetuo periisse. Quid em̄ opus hac exceptione est quando nemo ita perit temporaliter pereat. & postea non sit perditus. Correxit parasitus stulti dictum militis. non illum ppetuo sed sine dubio periisse opinari respondens: non est em̄ contrarium id opinor te periisse cōfirmatur miles vt post tanta munera ex desperato supplex ex supplice paciens riualis existat. s Quid cōmemorē primū. Diaporesis oratoria familiaris laudantibus. Cice. Vnde igitur potius incipiā. hoc autem fit vbi omīa & magna videntur & paria. t Illū qui mihi dedit consilium. Attribuūtur psonis consilium facta casus & orationes. ergo hic laudatur consiliū parmenonis: factum Che-reæ: casus fortune idem vt euentus oratio sænis. v Dedit consilium. Tria sunt inuita hoim consilia facta successus. Consiliū animi est factū corporis: successus fortunæ x Quæ tot res tantas tam oportune. Bene tot res quasi diceret eunuchū pro quo duceretur cōmendationē virginis: absentiam meretricis: occasionem vitii inferendi: patris interuentum nuptiis. y An mi patris festiuitatem. Etiam patri laus impartienda est: nam non erat transeundum festiuitatem qua & festiuus amator nō obstitit quod ignouit vt facilis vnde festiuitas in dictis: facilitas vero in aīo & factis. festiuitatē læticiam vt festiuus dics est.

PHEDRIA. CHEREA. THRASO. GNATO.

.i.opē auxi .i.maxia & sua magnitudie excedētia fi-
liū iplorandum

I vestram fidem: incredibilia parmeno mo

.i.paulo añ .s.cherea
a

do q̄ narrauit: sed vbi est frater. CHEREA.

In hac scena. XXVI.

cito interuenit Cherea vt puta qui dormierat & audierat quæ gesta erant apud Thaidē ex parmenonis relatione & præ admiratione eorum q̄ audiuit facta erumpit in exclamationē hanc ad deos factā. a Quæ narrauit. Nimius affectus in vtranq; partē defectus orationis amat. ē

pñs vel ppe .s.frater tu⁹ .s.te adeē ꝛ te res tuas ex sñia bñ gessisse .s.me gaudere mea gaudia b

Præsto adest. PHE. Gaudeo. CHE. Satis credo. nihil est

.i.nulla meretrix .i.adeo

thaide hac frater tua dignius: quod ametur. ita nostræ om

.i.fauorē pbens .i.cognatōi ridēns ē ꝛ amatorie dicta c thaidē

ni fautrix ē familie. PHE. hui mihi illā laudas. THRA.

.i.amore capior d e

Perij. q̄nto minus spei est: tanto magis amo. obsecro gna

vt me in hac re adiuues .i.cupis facere f efficiā

to. in te spes est. GNA. quid vis faciam: THRA. Perfice

.i.pcario .i.donis maneam .i.saltē g h i k

hoc precibus, aut precio: vt hæream in parte aliqua tandē

.s.id qd vis .s.factu capessis l m

apud thaidem. GNA. Difficile est. THRA. si quid colli

.s.pficere .i.tuā industriā .i.qd lib3 .s.vt hereā apud eam n o p

buit facile est. noui te. hoc si effeceris. quod vis donū / pre

.i.qd q̄lque optaueris .i.habebis tolles .s.ferā a te donū

mium a me optato. id optatum feres. GNA. Ita ne: Thr.

ita fiet q

Sic erit. GNA. Si efficio. hoc postulo. vt tua mihi domus

qñ tu eris pñs .i.cū tu eris absens .i.non inuitato .i.aperta sit r

te pñte / te absente pateat inuocato. vt sit locus sp. THR.

turo ↄfirmo spōdeo .i.me parabo ꝙ ita erit vt petis s

do fidem futurum. GNA. Accingar. PHE. Quem ego

.i.salui estote vos ambo fratres t v

hic audio: o thraso. THRA. salue te. PHE. tu fortasse q̄

.s.ea q̄ facta sunt x

facta hic sient nescis. THRA. Scio. PHE. Cur te ergo in

.i.video te .i.locis in q̄b⁹ morat̄ amica .i.viā amboꝝ clemētia y z .i.ↄfisus

his ego conspicor regionibus: THRA. Vob fretus. Phe.

.i.scis ne ↄfisus eē debeas .i.pcipio .i.planicie pte vrbis .i.qntū sc3 est a b .i.inuenero

Scin q̄ fretus: miles edico tibi: si te hac in platea offendero

post hoc tps .i.aliq̄ tpe .i.dicere debeas .i.nō illū quē putas c nō optet d

posthac vnq̄: nihil est quod dicas mihi. aliū quærebā iter

mihi fuit p hūc locū trāseundū nō .s.velle facere sic stat sñia e .i.mortu⁹ es si hoc feceris f .i.ē honestū certū est

hac habui. Peristi. GNA. Eia haud sic decet. PHE. dictū

.s.vel ingeniū morē institutū .s.vt dictū est g h .i.insolens

ē. GNA. nō cognosco vestrū genus tā supbū. Phe. sic erit

qd dicturus sum .i.breui sermōe visum fuerit bonū i k faciatis

Gna. Pri⁹ audite paucis qd cū dixero si placuerit facitote:

ergo eclipsis: deest em̄ gaudio. c Satis credo. Sic dici nota agentibus solet recte ergo huic dicitur cui fiunt nuptiæ gaudeo & ille sic respondet: vt amicis congratulantibus decet. credo aūt ideo quia multi sese fingunt congratulari cū videant. c Mihi illam laudas. Mihi. s. gaudenti & q̄ bene norin amatorie hui. & mihi pronūciatione iuuandum est. d Perii q̄nto minus spei est. Hic vero est ardor insuauissimus vt Virgi. Formosum pastor coridon ardebat allexim. quasi diceret. & pfecto sic & sapientes spe maxime ad amorem cogūtur stulti forma tantū. e Obsecro gnato in te spes est. Mire: quasi desperatis om̄ibus auxiliis abiecta nimis supplicatio inducitur. nā & obsecro & gnato id significat: & in te spes est. f Quiduis faciam. Non est interrogantis sed ostendentis nō esse quid faciat.

g Precibus precio. Nihil militi superest præter preces vt victo & pciū vt diuiti: nil igit̄ aliud optat q̄ sic res eant vt psona Thaidis conueniri possit. Precibus precio. Asintheta veluti afflicta & lassa pronuncianda sunt. precio varie: quia alibi dixit precario. h Vt hereā. Vltimū genus beneficii est. i In pte aliqua. Non em̄ pte dixit vt æqua intelligatur. k Tandem. Et despantis est & difficulter credētis. & nō est aduerbiū tpis sed nūc saltē significat. l Difficile est. Vultu & pnūciatiōe & asseueratione affirmandū est. m Si qd col. Eclipsis: siqd pro siqdē collibitū est officiū. n Noui te. Deest pficere. sed vbiq̄ plura gestu significat miles: vtpote infantissimus. o Quiduis donū. Donū premiū est & munus pmiū. sed donū pmiū diis dat̄. sed munus pmiū hoibus. nā sepatim donū deoꝝ est. pmiū viroꝝ est fortiū munus hoim. & donū munusq̄ tā ante factū q̄ post factū dat̄ pmiū nō nisi post factū est donū voluntariū: pmium debet̄. oia ergo ordine pnūciauit primo donū: & sic pmiū q̄si vnā pteorōnis. donū vt a largo hoie. pmiū vt a pclaro facinore. p Premiū a me optato. Totū familiariter. nā optato dr̄ & optari a militibus. q Si efficio vt mihi t. &c. Prouerbiale est psente absente vt sursū deorsū vltro citro & cetera hmōi. fanda infanda: iusta iniusta: digna indigna: velit nolit. r Inuocato vt sit locus sp. Inuocato nō vocato significat: In & auget & minuit dictionē. inuocat male intelligit̄ pcibus vocabo cū sit idest etiā nō mutando: qn vltro venire debeat in suā domum

s Accingar: Nō q̄a difficile est qd negauit supra: sed suis votis pasitus adductus ē ad conādū iō & accingar dr̄. sic em̄ dicimus in magnis reb⁹ suscipiēdis. t Saluete Supplex sine gr̄a: & mō inimicus & infestus. v Tu fortasse q̄ facta h. s. n. Hoc totū supbe. ac minaciter inquit adolescēs. x Scio Cōpendiū poetæ ne rurs⁹ eadē diceret̄. y Cōspicor. Cōe verbū cōspicor. z Vobis fretus. Et hoc stulte: q̄s ei & riualibus & inimicis fretū se eē dicat. Deinde & vitiosa rñsio est. nisi em̄ addideris sū erit & solecismus cōueniēs loquēti impolito homi. a Miles edico tibi. Hoc cōtūeliose & ꝓprie vt militi miles inqt edico tibi: b Si te hac in platea. Hoc est si vel casu inuenero. & in platea inqt nō circa meretricis fores. c Nihil est qd dicas. Nihil pro nō vt sit nō est qd dicas mihi. i. nihil est qd dicas prout sic dicas mihi: vt sit q. p vt: aut quod p qd. vt sit dicas mihi certū est autē sic veteres locutos esse. d Aliū querebā. Aut aliū p quendā posuit vt sit quendā q̄rebā. i. aliquē. aut aliū hoc ē nō quæ tu putas hoc est aliū nō Thaidē. sed si aliā diceret neq̄ cōmode neq̄ loqret̄. pualet em̄ masculinū genus. e Ordo est. Postq̄ in platea hac offendero periisti. f Eya. Interdū hortantis est. ergo nūc eya correctionē significat. g Non cognosco v. g. t. sup. Locutio annotanda. Mire laudauit psuadere potuisset. h Vestrū tā superbū. Nō vestrū supbū. vestrū. s. absolute vt pol Crito a. o. ergo subaudiamus. vel ingeniū vel animū vel amorē vel institutū. i Prius audite pauc. Mira insinuatione agit. qui non vt consentiat sed vt audiat petit. & vnde prius quasi non obstet quominus facient qd velint Tam deinde quod attentionem excitat addidit paucis. k Si placuerit. Facilius em̄ flectitur cum quo non pugnamus vt consentiat. Prius audite q̄ fiduciam ostentat persuasoriam rem dicturi.

l Audiamus bene: Nō faciamus dixit. Nā prima oratoris īpetratio in mala causa est audire meruisse. m Tu cōcede paululū istuc thraso. Thraso hoc in bonā partē accepit. & ideo paret. putat em̄ vł turpe esse si humiliter p̄cetur suo nomine secq̄ audiente parasitus. vel in congruū vel in incongruū sibi eum p̄sens nō a Gnatone laudetur. n Istuc thraso. Nō ad se vocat sed locū ostēdit quo abeat atq̄ concedat. o Principio ego vos ambos. Videt neq̄ se odio haberi neq̄ offendi aīos audientiū in militis noīe. hoc ergo oratorie pro eo hoīe in q̄ offendat̄ eū in q̄ nō offendit̄ posuit me. p Hui⁹ q̄cq̄d

.s. qd dicat — thraso .i. vade vel ɔfer te .i. in istū locū quē tibi oñdo
l — m — n
PHE. Audiamus. GNA. Tu cōcede paululū istuc thra
.i. in p̄mis — .i. hanc habere fidem
o
so. Principio ego vos ambos credere hoc mihi vehemen-
.i. ex hac re .i. quēcūq̄ rem — .i. p̄cipue
p
ter volo: me huius quicq̄d faciā: id facere maxime causa
.i. p mea vtilitate .s. qđ facio — simplicitas ignorantia
q — r
mea ver̄ si idem vobis p̄dest: vos non facere / inscitia est.
.i. emulū eiusdē meretricis amatorē .i. ad mittendum
s
PHE. Quid est. GNA. Militē ego riualem recipiūdum
.i. iudico — indignā̄tis .s. censes — .s. nūc vel cōsidera tātūmō
t — v
censeo. PHE. Hem recipiundū? GMA. Cogita modo.
thaide — .i. cōsuetudinē habes
o
Tu hercle cū illa phedria & libenter viuis: eteni bñ liben
.i. bonoꝝ ciboꝝ existis edax — .i. dare possis .i. p̄uulū admodū est — .s. donoꝝ
ter victitas, quod des panlulū est: & necesse est multū acci
.i. submistrare vel suppedi- x tādo amorē gerere — .i. ipendio fortunarū tuarum
pere thaidem. vt tuo amori suppeditari possit sine sūptu
.i. opportunior — .i. vtilior
y
tuo / ad oīa hæc magis opportunus / nec magis ex vsu tuo
quia diues — vt liberalis — .i. copiosius
nemo est. principio & habet quod det: & dat nemo largi
hoc ē ex vsu suo .i. sine sale ɀ sapiā — .i. dormiēs in somnū p̄rupit
z — a b — .s. i venerē — c d
us. fatuus est / insulsus / tardus. stertit noctes & dies. neq̄
militē .i. nō verearis — thais — qñ vel cū
vt vel q̄
istū metuas: ne amet mulier. facile pellas: vbi velis. PHE.
.s. q̄ dixi — parasitus .i. p̄cipuum
e
quid agimus? GNA. præterea hoc etiā quod ego vel pri-
tractat inuitat — .i. lauti⁹ apparati⁹ .i. omnino — .i. largi⁹ copiosi⁹
mū puto: accipit hominē nemo melius p̄rsum neq̄ p̄lixi
.i. si nō .s. milite — .i. q̄cunq̄ modo — .i. indigemus
f
us. PHE. mir̄ / ni illoc homine quoquo pacto opus est.
.s. opus est illo hoīe — ita iudicādo
g — h — i
CHE. Idem ego arbitror. GNA. Recte facitis. Vnū etiā

faciā &c. Deest rei aut est hic a p̄sona. discessit & rem nō odiosam posuit. i. parasitica pro ęmuli amore & cōmodo. q Verū si idem vobis placet. Multū attulit ad persuadendū non esse commodū militi admitti sed suū cōmodū & ipsorum esse cōmodū. r Vos nō id facere iusticia est. Oratorie & scd'm insinuationis p̄cepta sic dixit. nā remittendo & dubitando magis flectit animos quasi aperte ac pertinaciter asseueret. s Militē ego riualem recipiundū censeo. Artificiose satis: semel intulit omne quod durū dictu ad persuadendū erat. nā q̄ militē & riualem dixit ad eam rem valet vt magis admittēdus sit q̄ excludēdus & simul fiducia sic dicētis parat animos ad audiēda quæ dicet. Riuales dicūtur ęmuli de mulieribus facta translatione nomīs a feris bestiis quæ sicientes cū ex eodē riuulo haustū petunt in preliū contra seinuicem concitantur.
t Censeo. Vide virtutē poetæ. Non em̄ dixit peto sed censeo tanq̄ illis modo consulat neq̄ p̄ milite agat. Considera / quo vultu hoc dicendū sit: & intelliges & militem & riualem & recipiendū: & ego censeo quanta significat. Nō em̄ dixit Thrasonē sed militem quod nomen ad stulticiā valet. Nō sociū sed riualem: quod ostendit quandoquidē riualis in meretrice capiendus est / hūc potius eligendū. Non excludendū sed recipiendū dixit vt & oñderet adeo prodesse vt etiā de industria reamādus sit. Nō volo aut rogo sed censeo vt cōsiliamus nō parasitus videatur loqui. nam q̄ ego addidit nō dicto vsus est quo vti solent q̄ plus in negocio vident. v Cogita modo. Aut modo tantūmodo significat: aut tp̄is est aduerbiū & simul incerta distinctio est. x Suppeditare. Aut suppeditare pro suppeditari: aut deest se vt accingunt oēs operi. y Ad omnia hæc magis oportunus. n. me. u tuo nemo ē. Locutio est ex negatiua tertia vt agrū in his regionibus meliorem nemo quisq̄ habet. z Fatuus. Inepta loquens a fando fatuus. dicitur inde fani fatui: & nimphæ fatuæ dictæ sūt. Fatui igitur sunt qui verbis & dictis fatui sunt. Insulsi vero corde & animo. Tardus corpore & mēbris / q̄q̄ intellectu tardos vocamus qui stulti sunt: sed melius est sic intelligi vt ea vitia videat̄ dicere quæ inamabilem faciant etiam diuitē largūq̄ amatorē. nā aut verba cōmendat vt pendeat q̄ iteꝝ narrantis ab ore. hic fatuus est aut sapientia gratū facit vt multa viri virtus aīo & hic insulsus est. Sed mihi videt̄ fatuū dicere tm̄ qui glorieт̄ & blandiri amicę nesciat. Iusulsū q̄ nō sit sallax & cupidus coitus. Tardūq̄ ū facile exercet ex siuc plicet (hūc alii venerē) q̄ res meretricibus odiosa est. Fatu⁹. i. insulsus. Sūt q̄ fatuus aīo putāt insulsum dictos sed male. nā fatui quoq̄ dii sūt q̄ & fanni dicūtur & nō stulti: sed multū fantes. i. loq̄ntes. Fatuus est insulsus &c. Hæc quæ nunc addidit nō ex superioribus pendent sed sup̄iora velant plurimū. nā quia diues & liberalis potuit obesse riualibus. hæc omnia bona in milite corrūpuntur q̄ fatuus: q̄ insulsus &c. quæ ip̄e p̄seq̄tur. Fatuus insulsus: hęc bene addunt̄: quia dixit & habet q̄ det & dat nemo largius ob rem eā volebat vt amaretur miles a meretrice & p̄ponēdus oībus esset: sed ingrata sunt mulieribus maximeq̄ lasciuis. hæc oīa quæ subiicit. Fatuus & insulsus hoc pro aceruo vitioꝝ cū quadā vultus īprobitate pronnnctanda quo magis tes in medio posita esse videatur. a Insulsus. Sine sale & sapientia: aut sine saltu et facilitate. b Stertit. Plus dixit q̄ dormit. c Noctesq̄ dies. Plus significat q̄ si diceret diebus & noctibns vt hoc nō nomine consiliarii auctoritas inesse videatur. d Quid agimus. Initiū consentionis dubitatio eius q̄ negauerit. e Nemo melius p̄rsum. Hoꝝ alteꝝ apparet & alteꝝ indicat copiā. f Mirū ni illoc homine &c. Facete dixit adolescēs rei p̄cus: & q̄ putat amorē sine dāno eē oportere: quiq̄ fefellerit meretricē nō solū eiiciendū esse milicē: sed etiā ꝗuis mō sustinendū ac p̄ferendū. Miꝝ ni &c. Obtinuit pasitus iā quod negabat̄: primo deliberatū vt q̄d agimus post cōcessū. Ac mirū hoc īquit eiusmodi est vt etiā cū mala condictione patiendū sit. g Idem ego arbitror. Sane opus fuit cōsensione p̄cipue phedriæ cuius res agitur. nam ita & seruata persona est tarde consentientis amatoris. h Recte facitis. Gratiarum actio est. i Vnū etiam vos oro. Subtiliter parasitus hic se adiungit: suasq̄ partes circa hos agit.

l

flagito .i.comitatē vel societatē .i.ascribatis .i.satis longo tpe
pero l catervā k
vos oro: vt me in vestrū gregē recipiatis. satis diu iam hoc
deduco istā materiā te gnatonē in gregē per .s. recipim⁹
saxum voluo. PHE. recipimus. CHE. ac lubenē. GNA.
.s.sum hic aliter nō ꝗntū ad substātiam
m p ista re n suam
at ego pro istoc phedria. & tu cherea hunc comedendum
.i.illudendū .i.porrigo vt ꝯmedat
offero o derideat
& deridendum vobis propino. CHE. Placet. PHE. Di-
.s.ad illa miles qn̄ rogo
p q
gnus est. GNA. Thraso, vbi vis accede. THRA. Obse-
facimus .i.petis qd agam⁹
r .i.nō nouerant
cro te quid agimus? GNA. Quid. isti te ignorabāt. post-
.i.gesta
s
ꝗ eis mores ostendi tuos: & collandaui secundum facta
.i.obtinui qđ volui
ac virtutes tuas: impetraui. THRA. Bene fecisti. gratiā
.s.tibi .i.in aliquo loco
t .i.qđ nō v
hem o maximam. Nunꝗ etiam fui vsꝗ: quin me omnes
.i.multū dixi ne milite residere
amarint plurimum. GNA. Dixin ego in hoc inesse vobis
veram .i.facundiā p hūc locūlquē ōndo cō
x y messatū scz ad militē z
atticā eloqntiā. PHE. Nihil ꝑtermissū ē. GNA. Ite hac:

k Satis diu iam hoc saxū voluo. Vide quēadmodū seruat paulati etiā in eoꝝ asseueratione ex vitupatione militis. Hoc saxum Prouerbiū in eos qui inextricabili labore afflicti sunt. & bene saxum de stulto milite ait & seipm sysiphum fecit hoc saxum voluo velut sysphus apud inferos. l Vt me in vestrū gregem. Iam laudat & nimis pasitus si recorderis eundē dixisse facete. laute. lepide. m At ego pro istoc Phędria & Chęrea. Ambos noiat qsi legib⁹ paciscantur. n Hunc comedendū. Et cū ceteris rebus. Sūmus poeta etiā fidē ostendit amicicię parasiticę Gnatonis exemplo de milite loquētis hoc mō o Propio Facete sic dixit vt pasitus vt q de eo cōuiuio loqueret. p Dignus est. Hęc verba vltima longi sermonis eiusmodi sūt vt miles hęc audiēs laudatū se eē & approbatū existimet. q Vbiuis accede Honorifice reuocat allegatū cū iiuria dicēdo: vbiuis: quia accede impatiuū erat: & vbi nisi qndo itellexeris vitiū ē r Isti te ignorabant. Figura dilogia ad vtrūꝗ em̄ pertinet: & ad laudē & ad mores ostendit ambiguū similiter: quia sunt mores & boni & mali. s Scđm facta & virtutes tuas. Et hoc amphibolum nam virtutes ironicos pro vitiis posuit vt nescis qui vir siet: & ornatus eēs ex tuis virtutibus facta & virtutes proprie militis asscribuntur. Item amarior est irorma in vitiosos homines ꝗ veritas. t Nunquā etiam fui vsqnā. Nunꝗ & locum & tempus significat vsꝗ locū magis nunꝗ pro non vsꝗ. i. nusꝗ v Quin me omēs amarint. Contrariū superiori. Quid est em̄ quod bene non fecerit quicqd si in illo est vt ametur. x Atticam eloquētiam. Et hoc ironicos: vt illa quę supra. Atticā dicit veram atꝗ germanā: quia excultior eloquentia dicitur attica. & summi oratores attici appellati sunt. y Nihil prętermissum est. Et hoc anceps est intellectu gemino ad vtrūꝗ. z Ite hac. Quo vocat parasitus an ad meretricem an ad cœnā militis vt promisit: hoc ego credo & censeo. Ite hac comessatum ad militem vel ad Thaidem. Si cœne interfuit meretrix quomodo post acta sunt oīa cum mētio noctis facta non sit oīa post cœnam gesta snnt & non completa rixa. cœna supfluit plurimū temporis ad agendum.

Vos valete & plaudite. Calliopius recensui.

Publij Therentij Afri poetæ Comici Heautontimerumenos incipit fœliciter.

Acta ludis Megalensibus. L. Cornelio lentulo. L. Valerio flacco ædilibus curulibus. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prænestinus. græca Menandri pria acta secũda. modos fecit flaccus Claudij: tibijs duabus dextris. M. Iunio. T. Sempronio consulibus.

Argumentum.

.i.bellũ .i.filiũ suũ .i.q̃ amabat puellã
N militiã ꝓficisci natũ Clineã amantem Anti
.i.acerbꝰ .i.aĩo curas voluebat
philam compulit durus pater: animoq; sesean
.i.macerabat .i.pnĩa ducꝰ .i.statim .i.nescire
.i.talis duriciei
gebat / facti pœnitens. Mox vt reuersus est: clam patre / di
.i.deflectitur .i.meretricẽ
uertitur ad Clitiphonem. Is amabat scortum Bachidem.
amatã clince
Cũ accersiret cupitã Antiphilam Clinia: eius Bachis ve
.i.tanq̃ amica .s.venit
.i.ancille
nit amica: ac seruulæ habitum gerens Antiphila. factũ id
.i.vt chremetẽ .i.artibꝰ .i.calliditatibꝰ illiꝰ serui
quo patrẽ suũ celaret Clitipho. hic technis Syri decem mi
.i.libras .i.extorquet chremete
ꝓ bachide cui ꝓmiserat
nas meritriculæ aufert a sene. Antiphila Clitiphonis repe
dimissa bachide
ritur soror. hanc Clinia: aliã Clitipho vxorem accipit.

ARGVMENTVM HEAVTON

c Hremes & Menedemus duos filios habuerunt. Chremes Clitiphonẽ & menedemus Cliniã. Clitipho exarsit in bachidis meretricis amorem. Clinia autẽ in antiphilæ quæ cũ ea considebat. Menedemus ęgerrime ferens illud iurgijs multis filiũ cliniam in militiã ire compulit. Deinde ad se reuersus & se orbum videns omnia vendidit & agrum emit in quo se exerceret ac maceraret: in seipso filii iniuriã volẽs vlcissi. Interea Clinea clam patre rediit / diuertitq; ad Clitiphonẽ vbi cũ accersisset antiphilã Bachis vnacum ea venit cupiente Clitiphonę. Chremetiq; ꝑsuasum est eam esse Cliniæ amicã: quæ haberet puellam Antiphilã arabonis gratia ob pecuniæ certæ sũmam quæ ei ab anu corinthya debebatur. hæc autem ꝑsuasio a Syro callido seruo prodiit: effectũq; est vt a Chremete extorquerentur decem minæ quas clitipho promiserat ipsi Bachidi. Postea agnita est Anphila esse ipsius Clitiphonis soror: quæ a matre fuerit tradita cuinam anui corinthiæ secreto propterea ꝙ Chremes vxori suæ fuerat interminatus si puellã pareret nolle tolli. Itaq; ipa agnita data ẽ Cliniæ ĩ vxorẽ. Clitipho vero dimissa Bachide aliã accepit.

ALIVD

In militiã proficisti.

Hæc fabula Menandri græca quæ facta a Terenrentio latina nomẽ idem obseruauit: ne græti nominis enphoniam ꝑderet. quod Terentius minꝰ laudis extimaret propria scribere q̃ græca transferre. nomen habet a sæne: seipm excruciante ob filii absentiam: q̃ amantem duricia sua in miliciam proficisti. cõpulerat Heautontimerumenos latine seipm excrucians interꝑtatur. illud anĩaduertendum omes Terẽtianas fabulas ex vtroq; genere mixtas pręter hãc. Nã cõœdiæ aut motoriæ. Statariæ sũt aut mixtæ. Motoriæ turbulẽtæ. Statarię quietiores. mixte ex vroq; actu cõsistentes in hac quæ plurimũ delectat & actu & stilo primæ partes sunt Menedemi & Chremetis. Secundæ Cliniæ & Clitiphonis. Tertiæ Syri. & sic deinceps. Hæc etiam vt ceteræ quinq; actus habet: prologũ cõcitatũ. nam & se purgat & in lędendis aduersariis est oçcupatus. Argumentum quoq; non simplicis negocii habet: nec vnius adolescentis. vt in Ecyra sed duorꝫ vt in ceteris fabulis
Chremes grauide vxori olim interminatu si puellam pareret nolle tolli. at illam clam anui corinthiæ nutriendam dedit hãc adultam. Clinia inuito patre amare cœpit: cuius duricia & assiduis iurgiis in miliciam proficisti compulsus est. postea facti patrem Menedemũ adeo penituit & omia venderet & agrum emeret. in eo se exerceret: vt sic filii iniuriam vlcisceretur. Paulopost reuertitur Clinia & clam patre diuertitur ad Clitiphonem: qui & ipe amabat scortum Bachidem. mittit accersitum cupitam Antipholam. Clinia cum qua & Bachis vna venit hanc adolescentes Cliniæ amicam simulant Syri tecgnis Antiphila ad matrẽ deducitur occasione Syrus decem minas mereteiculæ aufert a Chremete. dehinc Antiphila Clitiphõis soror reperitur. & cliniæ in vxorem datur chremes Bachidem a clitiphone amari animaduertit: irascitur: minatur: & aliam illi dat.

BACHIS
SYRUS
ANTIFILA
NUTRIX
SOSTRATA
DROMO
CLINIA
CLITIPHO
CREMES
MENEDEMꝰ

Figura illa tertia principalis in tertiam comœdiam ſculpta ſicut & aliæ:
omnes notificans totius fabulæ pſonas ſubſcriptam expoſcit declarationem.

HEAVTONTIMERVMENOS nomen fabulæ huius eſt grecū: de quo cū interpretatione ſua / varii vario modo cer
tant. quoꝝ ego (latinæ linguæ non gnarus taceo ꝙ expers grecæ) iudex eſſe nequeo. vix poſſum ſine linguæ ceſpitatione lalla
re. Ex nominis tamen interpretatione liquet comœdiā hanc hoc nomen a perſona ſumere: vti precedens ab Eunucho. Hæc
comœdia ruſticana eſt quo ad viros: mulieres tamen ſatis ſūt magnificæ: quibus ruſticorum filii adherere procaces fuerunt
In hac figura iterum quintipartita eſt locatio perſonarū: ſcḋm quinq; actus in quos comœdia eſt diſtributa: vt in priori-
bus / pariter & in ſequentibus. Comici medii in medio: circa quod quadrangulariter domicilia quattuor. Parte i ſuperiori
amicæ (non ſine cauſa) In inferiori vero proci cum genitoribus ſuis. in parte vna eſt ruſticus Menedemus cum raſtro: a quo
fabula vti ſe excruciante nomen ſumpſit: cum quo ſtat Clinia filius ſuus vnicus armatus quidam vt iam bellum aggreſſu-
rus: qui & bellū in Aſiam ingredi propoſuit. quoniam pater ſenex adoleſcentem ipſum adhuc: cum non ad votum ſuū &
ſenis ad inſtar viueret icrepare incœpit correptione (quæ adoleſcentibus dura eſt) nimia: filiū profugum a patria vt credebat
fecit. Filius eṁ adoleſcentiū laſciuia motus amare cœpit Antiphilam quā tractus lineæ indicat: pro qua re pater indignaba
tur ei: eum tam duriter atq; acerbe increpans: ꝙ filius in dulcibus patriæ finibus patris noluit tolerare verba: verbera potius
in bello in Aſia ſubire patri ſignificauit. Abeunte igitur illa intentione filio: pater ſuaui oblectatione filii priuatus: ſe obiurga
re cœpit: ꝙ vnicam quā habebat prolem / ſuis verbis duris ad bella ire compulit: macerauit ſe duriſſimis & aſſiduis labori-
bus / vt pro delicto quod in filium factū eſtimabat / lueret pœnam. quod cum alter ruſticus vicinus Chremes nomine con
ſiderarat: ſciſſitabatur ſuorum laboꝝ cauſas: quas cum Menedemus narraſſet ſatis lacrimabili planctu. Chremes eum ſola
batur ſpem de reditu filii patri mœſto ſpondens. Sed Chremes cū domū ſuam rediret: in ea Cliniam cū filio ſuo Clitiphone
repperit. quia hi duo equales fuerant: alter quoq; alteri adiutor: quare nō immerito Clitipho eum cœlabat: quia & ſuum ſub
illius texit amorem. Dixit eṁ Clitipho ſuo patri Chremeti cauſam: cur tam ſtatim redierit Clinia: quia amaret (ideo diutius
abeſſe non poſſet) Antiphilam. Hoc pater intelligens Chremes: Menedemi ob intuitum Antiphilam amatam a Clinia pari
ter vna ī domo eſſe permiſit / nō ſolam ſed cum ancillarum grege / quē vides parte in ſuperiori Syro cum ſuo ſeruo ductore
atq; Dromone præcurſore / & internuncio / qui aduentum prenunciabat: ne ex abrupto aſpectu amantes exanimes cade-
rent. Cum autē hec puellarum grex in domo Chremetis ſolum vna nocte eſſet ille grauatus a ſumptibus plurimū vt de vl-
terioribus eſſet ſupportatus Menedemo aduentum filii nunciat: qui tanto perfuſus gaudio delictum omne filio indulſit: ad
miſitq; vt grex puellarū ſecum vna domū rediret. Interim cum antiphila quæ ancillæ habitum gerebat lauatū aliquid iret a-
nulum quem in digito habuit ne corrumperet detraxit Soſtratæ matri Clitiphonis ad ſeruandū dedit quæ cum anulū inten-
tius cerneret: Antiphilam ſuam filiam eſſe cognouit. Cum enim eam peperit Chremes maritus eius dixerat: ſi famellam pare
ret, nolle tolli. Mater ipſa igitur præ timore filiam expoſuit anui nutriendam: ne autem paterne hereditatis priuata eſſet omni
no anulum ei iſtum dederat: gaudebat de inuenta filia acceſſit nutricem vt teſtaret marito vera hec eſſe. datur igitur Antiphi
la vxor Cliniæ. Scortum Bachidis vt incuruata linea indicat noſcitur attinere Clitiphoni a qua vt eum abſtraherent ſtudent
omnes Clitiphoni vxorem dare. illam ipſe quā met delegerat non quam parentes ſibi dare voluerūt: quæ ſola in domo quar
ta in feneſtra ſtat vxorem parentibus conſentientibus cœpit

Prologus

i. vt nō alicui — i. quandaris — i. officiū agendi — cū tū aptiores forēt b iuuenes

n E cui veſtrum ſit mirꝝ: cur partes ſeni poeta de

i. ſ. ptes — i. ſpectāt ad adoleſcētes

derit: quæ ſunt adoleſcētium: id primū dicam

In primo actu igitur de coniunctionæ ſenum videlicet Menedemi: & Chremetis ſiml'& de amicicia & familiaritate adoleſcentum i qua Clitipho ardentiſſimus oſtendit. Secundus act⁹ continet queadmodū adoleſcentes amices rece/ perit: ſimul & Syri callidū conſiliū. Tertius act⁹

exprimit Syri fallatiā in chremetē vt Bachidem credat Cliniē esse amicā & antiphilā a rabo ni bachidi relictā esse puta. p argento quod anū corinthiā meretrici debere finxit. In quarto actu agit de recognitōe antiphilę. & de extorsione argenti qd' Bachidi Clitipho promiserat. Quintus vero actus continet oim rerū cōuersionē ad iucundos exitus patefacta cūctis cognitione gestorū & quē admodū ātiphila vxorē Clinia duxerit Clitipho vero dimissa Bachide aliā cœperit.

a Ne cui vestrū. Prologus concitatus. nā & se purgat & aduersariū acriter terret. Actor quo cꝫ ex cōmodo suo cur hanc comœdiæ actionem susceperit: causas affert. Actor loqtur. i. ille q Comœdiā est acturus. b Seni. Per senē intelligit seipm qui iam senio sit confectus. c Ex integra græca. Terentius Ecyram & phormionem ab apppollodoro transtulit: reliquas quatuor a Menandro. d Oratorem voluit esse me nō prologū. Officiū prologi ante narrationē rei est. verūtamen & post principiū fabulæ inducitur: vt apud plautū in milite glorioso: & apud ceteros magnæ auctoritatis poetas: oratorē sic in plogo Ecyræ: orator ad vos venio cū ornatu prologi. Oratorē. Oratorē audire ius gentiū est. Oratorem nō licet iniuriā pati: ne igitur iniuriā patiatur nō se plogum: sed oratorē nominat. Et orator est qui rogat: exorator qui impetrat. Alibi Terentius. Orator ad vos venio siue te exorem. Et orator est cui causa defendenda mandatur. e Tantū poterit a facundia. Quasi dic. actor facundia tantū valebit seu poterit q̄tū poeta inuentione cōmoda. f Nam qd rumores distulerūt. Id qd' maliuoli vitio dāt sibi laudi ascribit: seqꝫ exemplo pstantissimorū poetarū defendit qui idem factitauerūt. g Autumat. Opiatur dicit: censet. h Habet bonorū exemplum. videlicet Plauti Neuii Ennii: quos auctores Terentius habebat: vt in prologo Andriæ fatet. qui cum hunc accusant. Neuiū Plautū Ennium accusant: quos hic noster auctores habet. i Tum cꝫ maliuolus vetus poeta. A natura maliuolus: a tempore vel inuidia vetus: a signo emulationis poeta. Vetus plerūqꝫ ad laudē refertur. interdū ad vituperationē. vetus. i. carnosus & quasi rancidus. maleuolus nō criminibus sed maledictis k Hūc musicū. Videlicet poetā elegantē. Musicus latine dicit elegans. amusos vero grēcæ dicit inelegans. l Amicū ingenio fretū. Hoc idē refellit in prologo Adelphorū: idqꝫ laudem maximā ducit cꝫ illi vehemens maledictū existimant Nā cꝫ isti dicunt maleuoli homines nobiles eū adiurare assiduequꝫ vna scribere cꝫ illi maledictū vehemensqꝫ existimant eē laudē hic ducit maximam. m Amicū. Pro amicorū: videlicet lelii & Scipionis quorū amicicia Terentius familiarissime vsus est. n Arbitriū vestrū. Bene arbitriū: nā arbiter dicit q totius rei habet arbitrium: & facultatem: horū in arbitro & iudicio comœdia cōmendari poterat. o Ne pl' iniquū possit. Iustam rem petit. quæqꝫ dem nisi ab iniustis conceditur p Qui nuper fecit seruo currenti. In hoc notatur aduersarius qui decorum personæ non seruauerit. Quid em magis præter serui decorum. cꝫ vt illi populus in via decedat. & insano seruiat. q Adeste. Adeste. i. intenti estote & auxiliū ferte more aduocati qui clienti adest. r Ne semper seru' currens. Exprimit varias dersonas quæ in comœdiis introducuntur. quibus ars comica nobilitatur. In

pdij in medio menandri
i. culto sermone dicā c

deinde quid veni eloquar. Ex integra græca integram
i. translata i. recitaturus

comœdiam hodie sum acturus heautontimerumenon
ppter senes z iuuenes i. vniformi i. nouo mō i. tracta

duplex quæ ex argumento facta est simplici. nouam esse
i. q̄ noie vocaret i. cōposuerit i. cui' auctoris ipa

ostendi. & quæ esset. nūc q̄ scripserit. & cuia græca sit: in

partem maximā existimarē scire vestrum: id dicerē. Nunc
i. discēdo eos susceperim i. breui sermōe dicā
i. verbis o

q̄obrem has partes didicerim: paucis dabo Oratorem eē
i. orōne aliqd rogare studerē i. voluit vt iudicaretis i. rpsentatorē
i. facere pfatōes

voluit me nō plogū vestrum iudicium fecit: me actorem
i. destinauit i. ego i. cōsequtur i. ex ornatu loquēdi seu facūdia pnūciandi
e

dedit. Sed hic actor tantū poterit a facundia. quantum ille
i. inuenire apte

potuit cogitare cōmode. q̄ oratione hanc scripsit. quam di
facūdē pnūciarut' i. sermones diuulgauerūt i. inuidi

cturus sum. nam qd rumores distulerunt maliuoli. mul
fedasse i. comedias i. qñ comedias qō ex ml' eis ꝛc.

tas contaminasse græcas. dum facit paucas latinas: esse id
nō i. negat i. dolere postea

factum hic non negat. neqꝫ se id pigere & deinde facturū
i. oppinaē dicit ceterse i. doctorū eruditorū poetarū comicorū i. q̄ imitatoē
g h

autumat. Habet bonorū exemplū. quo exemplo sibi licere
i. deinde i. malignus
i

re id facere quod illi fecerunt. putat. Tum quod maliuolus
i. inueterat' iusti' lasciui' i. subito appulisse
i. tractat k

vetus poeta dictitat: repente ad studiū se applicasse hūc
i. poetā elegantē industria pfisum nō fretū scꝫ i. ppria minerua
l amicorū m i. iudiciū

musicū amicū ingenio fretum haud natura sua: arbitriū
i. vestra intētio i. locū ac pond' hēbit i. oro vos oēs

vestrum vestra existimatio valebit. Quare oēs vos oratos
i. maiorē habeat auctoritatē i. equū z bonorū i. laborare
o i. iniquorū improborū i. sermo i. iusti iudices

volo: ne plus iniquū possit q̄ æquū oratio. facite æqui sitis
i. vt crescāt noue comedie i. aspiciendi i. facultatē
i. facultatē

date crescēdi copiā nouarū. qui spectandi faciunt copiam
erroribus nō i. grā'sui i. finxit
i. hoc p

sine vitijs. Ne is p se dictū existimet. qui nuper fecit seruo
z p hoc nō seruabit decorē psone quare fatuo i. pple

curreti in via decessisse populū. Cur insano seruiat. de illi
erroribus comedias

us peccatis plura dicet. cum dabit alias nouas: nisi finē ma
i. detractōibus cuiusuis i. intēti estote bone z iuste iudicāti sine vlla affectōe

ledictis facit. Adeste æquo animo date ptātem: mihi statariā
i. recitare i. taciturnitatē i. sit agendus
q

riā agere vt liceat per silentiū. ne semper seruus currēs ira

.i.vorax multi cibi .i.calũniator .i.inuerecũdus .i.cupidus

tus senex/edax parasitus/sycophanta aũt impudens/auarus leno assidue agendi sint seni clamore summo/cum labore maxĩo mea cã cãm hanc iustam esse animũ inducite vt aliqua pars laboris minuat̃ mihi. Nam nũc nouas qui scribũt: nil parcũt seni, si qua laboriosa est, ad me curritur. Sin leuis est: ad aliũ mox defertur gregẽ. In hac ẽ pura oratio. Experimini in vtraq; partẽ ingenium qd possit meũ. Si nũq̃ auare preciũ statui arti meæ & eũ eẽ questũ in animũ induxi maximum q̃ maxime seruire vestris cõmodis exemplum statuite in me. vt adolescentuli vobis placere studeant potius q̃ sibi.

ducit aũt leno periturus: amator feruidus: seruus callidus: & amica illudens & vxor inhibens: & mater indulgens: & patruus obiurgator: & sodalis opitulator: & miles preliator: parasiti edaces: parentes tenaces: & meretrices procaces.
s Mea causa causam hanc iustam paronomasia. t Si qua laboriosa est. Iustũ est eam seni in re laboriosa fauorem prestare. v Ad alium gregem. Gregem cum contemptu: dixit alios auctores paruifaciens.
x Est pura oratio. Hoc est nitida: quæ facile assensum adiutorium ineat. y Si nunq̃ auare precium statui. Per hec verba Terentius demonstrat q̃ grauis auctor sit: quia suas comœdias probet. sic Horacius. Ea tamẽ respondere coneris/quæ grauis Esopus quæ doctus Roscius egit.
z Et eum esse quæstum. Nonnunq̃ subauditur & si: vt sit sensus. & si eum quæstum &c.
& Seruire vestri commodis. Plus dixit cõmodis q̃ si diceret voluptatibus.

CHREMES MENEDEMVS

.i.nõ multo añ ẽpe

Vanq̃ hæc inter nos nuper noticia admodum est: inde adeo q̃ agrum in proximo

In hac scena I. Menedemum senex se excruciantẽ cũ rastro in agro præ dolore filii alloquit̃ ita Chremes. q̃q̃ &c. Et bene ex arte comica senex opitulator inducit̃. q & tristicia alterius valde cõmoueat̃. Etiã amborũ senum coniunctio & familiaritas multum sequentibus rebus accõmodata esse censetur.

emisti aliqua cã certe .i.vltra illã noticiã vt agrũ emere
hic mercatus es: nec rei fere sane amplius quicq̃ fuit: tamẽ vel virtus tua
.ppinquitas a .s.esse vicinũ .i.contracta potione .i.inducit
me, vel vicinatas: quod ego in propinqua parte amiciciæ puto: facit: vt
.i.libere .i.cõtra tuã senectutẽ
te audacter moneam, & familiariter: quod mihi videre præter ætatem tuã
.i.tua vtilitas .i.admonet suadet postulat b
facere: & præterq̃ res adhortatur tua. Nam proh deum atq; hominum
.i.qd dicitur qd oportet tibi .i.petis .i.habes sexaginta annos .i.vltra illũ numerum .s.numero
fidem: quidvis tibi? quid quæris? annos sexaginta natus es: aut plus eo
.i.cõiecturo c .i.fertiliorẽ .i.plus valentẽ
vt conijcio. agrum in his regionibus meliorem neq; precij maioris ne-
.s.qd tu habes .i.plures .i.ideo .i.quasi nũq̃ habeas .i.tu met d
mo habet: seruos complures. Proinde quasi nemo siet: ita attente tu il-
.i.tam sero tam tarde
lorum officia fungere. Nũq̃ tam mane egredior: neq; tam vesperi do-
.i.quod nõ e .i.in pte agri f .i.videam .i.colere
mum reuertor: quin te in fundo conspicer fodere: aut arare: aut aliquid
.s.in fundo tuo .i.relaxas .s.qn sp labores .i.tu nõ ducis rõnẽ nec tue ptis valitudini .i.ad delectatiõnẽ
ferre. Deniq; nullum remittis tempus. neq; te respicis. hæc nõ volupta-
sed g .i.eo quod hic fit a seruis mihi parum videtur h
ti tibi esse satis certe, scio. At dicis enĩ me quãtũ hic opis fit poenitet. quod
.i.opandolin agro .i labore tui conteris pdis .s.seruis i mercandis ad opus
in opere faciundo operæ consumis tuæ: si sumas in illis exercendis: plus
.i.magis operaris et pl lucrificares k verũ .i.a tuis negocijs familiaribus l .i.res aliorum seu negocia .i.cessatõis vacatõis quietis
agas. ME. Chreme tantũ ne est ab re tua ocij tibi: aliena vt cures: ea quæ
nullatenus .i.spectant .i.sociabilis p naturã m nihil spectãs ad hoiem
nihil ad te attinent. CHRE. Homo sum humani a me nihil alienum
.i.a me abhorrens .s.vt te nõ excrucies .i.interrogari arguẽdi grã n .i.officiosum ẽ et honestũ .s te admoneam
puto. vel me monere hoc: vel perconctari puta. Rectum est, ego vt faci-
.i.deflectã te ab instituto pposito o
am. non est te vt deterream. ME. Mihi sic est vsus. tibi vt opus est facto
vtrum .i.alicui hoi .i.opus vel vtile torqat affligat .s.est vsus vt me cruciẽ p
face. CHRE. An cuiq; ẽ vsus homini se vt cruciet. ME. mihi. CHRE.
.i.si qs in eo faciẽdo qd facit labor est .recusarẽ .i.qd sibi vult istud malũ .i.obsecro q
Si quid laboris est, nollem. sed quid istuc mali est quæso? quid de te tã
.i.tam grauiter tam egre interiectio: dolẽtis effuse .i.noli lachrymare seu flere
tum meruisti. MENEDE. heu hoi. CHRE. ne lachryma. atq; istuc
.i.q̃cunq; res est .i.noli celare timere
quicquid est: fac me vt sciam. ne retice. ne verere crede inquã mihi, aut

a Vicinitas est ipa domorum ppinquitas. vicinia significat homines qui circa domũ nostrã habitant. b Nam proch deum atq; hoiem fidẽ. Exclamatio vehemens in eũ qui & senex & diues cõtinuo se labore defatiget. & eo magis chremes admirat huius laborẽ nõdum intellecta causa. c Vt coniicio .i. coniecturã capio. Hinc coniectura dicta est a coniectu .i. a directõe quadã rõnis ad veritatẽ Vnde seniorum & oim interpretes cõiectores vocamus.
d Tute illorum officia fungere. Nunc dicimus officiis fungeris Fungor idẽ est quod officium munusq; ago vt fungor magistratu fungor lectione.
e Quin te. Quin pro quod non hoc loco alias pro cur non. pro etiam pro quare ponitur.
f In fundo. Supius dixit agrũ in pximo. hic mercatus es. Fundus em ab agro continetur de quo Cicero in quodã iocularí libello. Fundum vero vocat. quẽ possit mittere funda ni lapis exciderit qua cæna funda patet.
g At em dices. Antipophore rñdit penitet. i. parum videtur. Penitet em eũ qui parum putat. vt ibi Therentius. Nostri nosmet penite Vir. in buc. Nec te peniteat calamo triuisse.
h Quod in ope faciũdo. Opa est actio & persona ipa. q opus peragit. Opus finis ẽ & fructus opere. Nonnunq̃ opus p opa videtur accipi. Vir mollibus ex stratis opera ad fabrilia surgit.
i In illis exercendis. Qui aliis præest vt paterfamilias at imperator plus efficit sua adhortatione q̃ opera.
k Tantũ ne est ab re tua ocij tibi aliena vt cures. Difficilis vt inquit Cicero est cura rerũ alienarum. nam ea magis percipimus atq; sentimus: quæ nobis ipis: aut prospera aut aduersa veniunt q̃ illa quæ ceteris quæ lõgo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus. l Ab re tua &c. A negociis familiaribus. dicitur em ab re tua contra vtilitatẽ tuam.
m Homo sum humani a me nihil alienũ puto. Hec est platonis sententia. qui inquit ortus nostri partem primã vendicare partem amicos: & vt stoicis placet: quæ in terris gignuntur ad vsum hominũ omia creãtur. hoies aũt hominũ causa generant: vt ipsi inter se alii aliis pdesse possint. n Perconctari .i. interrogare Perconctari de natura sua ad finẽ spectat coarguendi. Interrogamus noscendi gratia. perconctamur vero arguendi. q̃uis tamen vtroq; indifferenter vtamur. o Vt opus est facto face. Face pro facere. sic Salustius. nam & priusq̃ incipias consulto & vbi consulueris mature facto opus est. ponitur igitur hic ablatiuus participii pteriti temporis pro infinitiuo sicut ibi consulto .i. consulere & facto .i. facere.
p Mihi. Non repugnat sententiæ Chremetis sed solum meruisse dicit vt crucietur.
q De te tantum meruisti. Dicimus aũt mereo & mereor. Mereor de te est aliqd in te cõfero vel bonũ vel malum.

suasu & dando cosiliu ipo effectu s.dicid est
r adiuuabo
consolādo, aut cōsilio, aut re iuuero. ME. Scire hoc vis? CHRE. Hac
ppter quā dixi s.dicā s.tibi qd est s
quidem causa: qua dixi tibi. ME. Dicetur. CHRE. At istos rastros in
i.iuxta te pone i.noli te vexare i.nō apponā rastros meos s.te cruciādo ita
t
terea tamen appone. ne labora. MENE. minime. CHRE. Quam rem
i.patere me laborare vt nullo tpe sim sine labore meritis meis postulātib
agis? ME. Sine me: vacuū tempus ne quod dem mihi laboris. CHRE
i.nō patiar te ita facere doleris est i.rem iustā s.postas
v dico tibi x
Non sinam inquā. ME. Ah non æquum facis. CHRE. Hui tam gra
i.ponderosos i.qd meruit i.explica
obsecro postulat vt tales gestem
ues hos quæso? ME. Sic meritum est meum. CHRE. Nunc loquere.
dolentis sed
ME. Filium vnicum adolescētulū habeo. Ah quid dixi habere me? Im
s.postq mea culpa iret in militiā i.dubiū est nō cstat
mo habui chreme. nūc habeam necne: incertum est. CHRE. Quid ita
s.vt nō habeas i.morat hic ex ea vrbe achaie pegrina nō hinc oriūda
filium seu residet vetula
istuc? ME. Scies. est e corintho hic aduena anus paupercula. eius filiam
z misere i.tanq si esset vxor nesciente
ille amare cœpit perdite: prope iam vt pro vxore haberet. Hæc clam me
postq tanq inopinatū cognoui i.nō benigne neq ritu seu more hūano egrum
s.illū amore captū a i.congruit
omnia. vbi id resciui: cœpi nō humaniter: neq vt animū decuit ægro
b i.impetu mō & more cōi i.patrum
tum adolescentuli tractare. sed vi & via peruulgata patrum quottidie
s.dicendo verū talia q facis pmitti facere viuente
c credis
accusabam. hem tibi ne hæc diutius licere speras facere me viuo patre:
i.falleris oppinione tua i.haud meū nō
s.vt tibi liceat sit stomachū
amicā vt habeas prope iam in vxoris loco? erras si id credis: & me igno
i.q tu dicaris meus filius i.tādiu i.donec i.qdiu fugeris
d officio tuo
ras Clinia. Ego te meum esse dici tantisper volo: dum quid te dignum
i.sed i.erga te seu cōtra te i.honestū i.excogitabo
est, facies. quid si nō facis: ego me quod in te sit facere dignum inuene
i.certe i.causa i.efficitur s.menedem
e i.prerq f g i.cū ista etate q es h
ro. Nulla adeo ex re istuc fit: nisi ex nimio ocio. Ego istuc ætatis amori
i.nō indulgebā i.in eā pūciā discessi i.q erā paup i.i asia
i i.ex patria natali k
operam non dabam: sed in asiam hinc abij propter pauperiem: atq ibi
pariter i.diuitias i.laudē & honorē inueni acqsiui s.qd sequitur negociū filius
l m i.instrumentis belli i.tandē de filio
simul rem & gloriā armis repperi. Postremo ad hoc res rediit. adolesce
s.puicia moleste i.fractus s.filius patrē ppter etatē q senex eram
n o p
tulus sæpe eadē, & grauiter audiendo victus ē. Putauit & me etate, &
q videbat me bñ sibi velle s.saste i.ad militādū
beniuolētia plus scire: & prouidere q seipm sibi. in asiā ad regē milita
admirantis me nesciēte
tū abiit chreme. CHRE. Quid ais. ME. Clam me ē pfectus. mēses tres
i.absens est s.tam tu q filius s.estis i.ppositū filii tui
abest. CHRE. Ambo accusandi. & si illud inceptū tñ ani est pudētis si
i.valentis seu elati postq s.socijs i pncipes eius
q i.cognoui
gnū, & non instrenui. ME. Vbi cōperi ex his q fuere conscij domū re
tristis i.penitus cōmoto i.pplexo i.p dolore animi
uertor mœstus. atq animo fere conturbato atq incerto pre ægritudine

r Aut consolando aut cōsilio: aut re iuuero His tribus adhibitis quid auribus in vera amicicia exoptandū. s At istos rastros interea. Dicimus rastrū in singulari & rastri in plurali. dicti aūt sūt a radendo qpter rā radent. t Ne labora. i. noli te vexare: aut te ita labore conficere. Interdū ne labora significat ne cura noli curare. v Nō sinā inq. Hæc magis gestu exprimūtur. x Hui tā graues. Aposiopesis & admiratio ponderis rastroꝝ quibus senex vtitur. y Hui. Miserantis est exclamatio. z Perdite virginem. Bene pdite. nā pditus est q in oē scelus est traditus. Perdite aduerbiū. i. misere & nimis vehementer & in pditionē moꝝ suoꝝ. a Aim ægrotū. Pro ægro dr̄ nā anim⁹ æger: corp⁹ vero egrotum dr̄ nō tñ icōuenieter id qd̄ corpi appropat attribuit aio. puenit em mēti vel aio ægritudo ex carnis lasciuia. b Et via prouulgata patrū. Patres bonis institutis alioꝝ exemplis nō nunq minis filios adhortātur a qbus etiā sūt iuisi mali filioꝝ mores. c Hem. Interiectio indignātis. d Tātisper volo. Dū tātisp postulat post se dū p donec qdiu. Cice. In carcerē ductus vt ibi eēt tantisp dū culeus i quē deferret: compareret. Sūt q accipiūt tātisper, p tantūmō. Sūt q p interea accipiūt. Liuius li. prio Tñ id iperiū ei ad puberē ætatē i columē māsit tātisper tutela muliebri. & tantisp siue dū vsus ē. e Ex re istuc fit. Res interdū significat imperiū: interdū diuitias. aliquando litem. quādoq venerē: & quandoq alia mlta. f Ocio. i. cessatiōe & rege ab opibus. nā diuturna quies vitiis alimēta mistrat. g Ego istuc æta. i. cū eēm i ea ætate q es. dicit eodē mō Cic. i epl̄is. Id ætatis p ea ætate. h Nō amori o. dabo Bñ: Sænex iuxta Hora. tui pceptū. laudator acti tpis inducit. i In asiā. Quæ ē tertia ps orbis & puicia in ea pte eiusdē nois. k Propter pauperiē. Quia vnusqsq cupit pauperiē fugere tāq magnū malū vt inqt Hora l Rē & glām Hæc duo potissimū a militib⁹ strēnuis cōpant. Res tria notat: imperiū siue diuitias: litē & venerē. m Armis repperi. Alii codices nō hñt cū armis belli: & tūc armis belli intelligat. i. p pclara gesta q gessi i bello. n Audiēdo: s. sæpe eadē cōuicia & pbra. o Victus a pposito malo amoris deflexus: & ita laudat filiū qui in malo nō fuerit ptinax vt mlti fuit p Putauit & me ætate &c. Clementissimus pr̄ filiū laudat q nō ptinax in malis vt multi, fuerit. q Vbi comperi. Hæc oratio tota pathetica est. & bene comperi. compertum est mihi & exemplo ratum. i. quod scio p inuestigationem.

r Assideo.i.iuxta aliquid sedeo.Nam componitur ex ad quod est iuxta & sedeo.vel cōpositū pro simplici.

s Accurrunt serui. Tale illud est in Andria. Accurrit mediam mulierem complectitur.

t Soccos detrahunt. Soccos calcei genus est dictus vt aliqui volunt quasi saccus quia calcationi sit facilis quales sunt quas peditecas vocant eo aūt calciamento. Comediarū actores vtebantur quemadmodum & cothurno tragedi: vsq3 adeo vt pro stilo comico poni possit queadmodum cothurnus pro stilo tragico.

v Lectos sternere. Ex consuetudine antiqua lectulis em stratis antiqui cenitabant. Inde triclinium a tribus lectis dictum. Oratius. Sepe trib9 lectis videas cenare quaternos. Therentius i adelphis. Lectulos ligneos dedit faciēdos in sole vbi potetis vos.

x Cenam appare. Nil significantius de sene dicere potuit qui voluptates & cōmoda que aspernatus gratia filij narrat. Nā appare est ad dignitatem quendam ac verius pompam. Preparare vero est que vtilia sunt aut fore creduntur.

y Cum ego hinc eieci. Cum abundat.

z Illi de me supplicium dabo. Dare alicui de se suppliciū significat punire seipm illius vice

a Parcens.i.coartans & constringens solitum victum & tanq3 parcus fortunis parcendo & eos reseruando.

b Illi seruiens. Deseruiendo illi conquirendo & conduplicando vndiq3 illi diuitias more boni serui. Hec sunt illa q senex sibi faciēda decreuit

c Ita facio ꝓrsus nihil. Nūc oñdit ad rē verba accessisse seu esse collata.

d Corrasi omnia.i. compilaui vendidi. Huic contrariū est abradere & est parui aliquid auferre. Cū aūt dicere volumus aliquē nihil oīno tam paruum reliquisse ex rebus suis qd nō alienauerit. recte dicemus omnia corrasit. quasi etiā raserit pariete &c. si ex illis radendis aliquid comodi potuerit consequi. Interdum Corrodere significat difficulter cōpare. Therentius in adelphis minas decem corradet.

e Produxi ac vendidi. Bene produxi. Nā ꝓducere foras ducere significat. M.T. in frumentaria. Nemo tuoꝝ amicoꝝ abs te productus: nēo interrogatus. Hinc ꝓductores dicūt q virgines abducūt & eas ad qstum exponunt.

f Talenta qndecim coegi.i.cōcessi: coadunaui Hic coactores argentarioꝝ dicunt q pecūias cogunt. Talentum acheniense paruū constat ex .lx. minis seu libris. Talentū vero magnū cōstat ex octoginta tribus & qtuor vncijs. Est aūt talētū eboicū ꝙ attico talento qsi minus est.

g Decreni. Decernere ꝓprie est de rebus magnis certā ꝓferre sniam. Et plus ē decernere q̄ cōstituere. h Voluptate frui. Si pentes ꝓ filiis elaborant quis clementior hoc sene q oīa comoda absente filio aspnatur. Frui ꝓprie ē delectationem cape ex vsu. i Meus pticeps.i.heres meus qsi nūc ptē capiēs bonoꝝ meoꝝ. Vel etiā particeps cui debeā credere omnia consilia mea.

k Ingenio te leni in liberos puto liberos multitudinis numero dixit. Cum tamē Menedemus vnicum haberet filium. Constat enim antiquos oratores hystoriciq3 aut hoim scriptores etiā vnū filium. filiam vel liberos multitudinis nūero appellasse. In Ecyra liberos in significatōne vnius filie dixit. Qui illum decreuerunt dignum suos cui liberos cōmitterant. Sic Cicero. An cui tuos liberos cōmittas.

.i.celeriter ad me veniūt deducunt seruos meos
r s famuli mei t

assideo. accurrunt serui: soccos detrahunt. video alios festi

parare late parare .i.ꝓ sua pte instanter
v x

nare lectos sternere. cænam apparare. pro se quisq3 sedulo

.i.vt mitigarent calamitatē postq3 .s.q facie bāt serui

faciebat: quo illam mihi linirent miseriā. Vbi video hæc:

.i.cōsiderare indignātis dolentis serui

cœpi cogitare. Hem tot mei soli9 solliciti sunt causa: vt me

.i.mihi vni satisfaciāt cumulare .i.tanta impendia

vnum expleant: ancillæ tot me vestiant: sumptus domi tā

gnatū .i.equaliter

tos ego solus faciam: sed gnatum vnicum: quē pariter vti

.s.seruis .s.quē decuit iuuenilis .i.vtilis vtatur
.i.decens fuit

his decuit / aut etiā amplius: ꝙ illa ætas magis ad hæc vten

afflictionis
y

da idonea ē: eum ego hinc eieci miserū iniusticia mea. ma

certe .i.quolibet .s.id qd dixi scz tot serui &c.

lo quidem me dignum quouis deputem. si id faciā. Nā

.i.assidue quousq3 filius .i.exercebit vel ducet .i.miseram .i.ex nulla patria ꝓpē

vsq3 dum ille vitā illam incolet inopem / carens patria

.i.cōtumelias .i.assidue .i.poenas .i.laborando
.i.tādiu z

meas iniurias interea vsq3 illi de me suppliciū dabo labo

cōstringēs acqrēdo cū labore .s.vt deliberaui
a b c .i.oīno

rans: parcens / quærens illi seruiens. Ita facio. prorsus nil

.i.domi mee .i.vndiq3 coadunās d & colligēs

relinquo in ædibus: nec vas / nec vestimētum. corrasi om

excepto in fodiēdo in arādo siue in alijs

nia: ancillas seruos. nisi eos qui opere rustico faciundo fa

.i.bñ colerent & demererētur exposui venales .i.ptin9
e

cile sūptū exercerēt suū: oēs ꝓduxi: ac vēdēdi īscripsi illico

.i.precio q ꝓpe congessi coadunaui
f

ædes mercede. qsi talēta qndeci coegi. agrū hūc mercatus

.i.in hoc agro .i.cōstitui .i.tamdiu
.i.fatigo me g

sum. hic me exerceo. decreui tantisper me minus iniurie

filio .i.efficiar afflict9 .s.decreui .i.nō licere

chreme / meo gnato facere: dū fiam miser: nec fas eē / vlla

.i.cape me aliquē voluptatē .i.preterq3 postq3 .s.fili9 .i.incolumis .i.reuersus fuerit
h i

me voluptate huic frui: nisi vbi ille huc saluus redierit me

heres .i.natura miti, benigna
k .i.erga

us particeps. CHRE. Ingenio te esse in liberos leni puto

.i.officiosum morigeꝝ obsequiosum .i.opportune tempestiue gereret

& illum obsequentem: si quis recte / ac cōmode tractaret.

.i.sed .i.mores eius .i.cognoscebas .i.tunc efficiē

Verum neq3 tu satis hunc noueras: nec te ille: hoc ibi fit:

i.q̃ñ i.vita nõ agit filiū
ve ducet l

vbi non recte viuitur. Tu illum nunq̃ ostendisti quanti-
i.estimares aut q̃nti i.cõmittere tibi secreta tua i.iustū ẽ vt nihil mo
faceres m liāt̃ parentib: ĩ cõsultis

penderes: nec ille credere est ausus. quæ est æquum patri.
videlicz vt ea tu illi oñdisses ꝛc. s.vt tu ita dolores ꝛ filiū p̃tria pri- i.co
uatus esses mõ

Quod si esset factum: hæc nunq̃ euenissent tibi. ME. Ita
p̃fit.or i.grauissimū errauí

res est. fateor. peccatum meum maximum est. CHE. Me
i.sed i.bona est mihi spes i.q̃ adeñt
n o filium

nedeme / at porro recte spero & eum tibi saluum affuturꝫ
i.credo i.bꝫui i.faciant
p q

esse hic confido propediẽ. MEN. Vtinam ita dij faxint.
i.efficient i.opportunū illa festa
r

CHRE. Facient. nunc si est cõmodum: dyonisia hic sunt
s.conuiua s.cẽ cõuiua apud te s.potes esse
apud me

hodie ap d̃ me sis volo. ME. Non possum. CHE. Cur nõ
obsecro i.tuos remitte seu intersece labores ꝛ interrumpe
t s

quæso tandem aliquantulum parce tibi. Idem absens face
s.vt parcas tibi i.nõ est cõueniens filiū sumen
dum

re te hoc vult filius. ME. Non conuenit: qui illum ad labo
impegerim vel intruserim s.laborẽ i.vtrū talis est

rem impulerim: nunc meip̃m fugere. CHRE. Siccine est
i.opinio tua s.est i.mane bñ valẽs etiã
ꝛ sanus

sententia? MENE. Sic. CHRE. Bene vale. MENE. Et
s.chremes bñ vale i.lachrymari me fecit i.et miscõia s.mene
i.bñ valẽs abi v tencor demi

tu. CHRE. Lachrimas excussit mihi: miseretq̃ me eius.
i.q̃diu certiorẽ facere nomine

Sed vt diei tempus est. monere me hunc vicinum phaniã
videam

ad cæuam vt veniat. ibo / vt visam si domi est. Nihil opus
euocatore i.aliq̃nto rge añ s.hoies
x y i.dicunt

est monitore. iã dudū domi p̃sto apud me esse aiunt. Ego-
i.in mora detineo cur i.parc facere sũt
ex hoc loco in domū meã

met conuiuas moror: ibo hinc intro. Sed quid crepuerūt
i.a domo mea i.exit i.ꝑcedã ꝑsero
i.in domū meã

fores: hinc a me q̃snam egreditur: huc concessero.

l Quanti penderes. Tractum ab antiquis q̃ ante signatam pecuniam es & argentum pendebant. i. ponderabant. inde pendere pœnas dicimus. i. dare seu luere pœnas. nam antiquorꝫ pœnæ erant pecuniariæ. inde pendere dicimus estimare siue liceri. inde nihilipendere i. nihilifacere. inde paruipendere / floccipendere / magnipẽdere. m Nec ille credere ausus. Adolescentibus gloriosum est si & modestia vtuntur & pietate in parentes vt nihil dicant aut faciant nisi cõsilio parentum. n Porro recte spero Porro eiusdem significationis cuius vero & autem pro quibus tamen ponere non possis Significat etiam apud poetas longe / certe / postea / vltra. o Spero pro credo Vsitatū est siue de præsenti siue de preterito. p Confido. Similiter pro credo: tum in preterito: tum in præsenti: tum in futuro. q Vtinam dii faxint. Faxo futurum tempus tantū: vel vt alii promissiuū modū ostendit. r Dyonisia. Sunt bachanalia siue orgia que sunt bachi sacra seu festa: qui bachus vna suarū appellationū dicitur dyonisius. Eius autẽ sacra a plerisq̃ græciæ vrbibus triennio quoq̃ celebrabantur. s Quæso: Primã personam indicatiui habet dumtaxat. licet quæsere lectum sit apud Salustium & Tullium. t Tandem. i. vno verbo quod tantam vim apud te habere velim. quantam si diu interrogassem: & illud foret vltimum: hoc est quod postulat Chremes. v Lachrimas excussit mihi. i. lachrimas in finibus oculorꝫ meorum aboriri fecit quæ ex oculis manarunt acsi forent excussæ. nam excutere significat commouendo aliquid deiicere: vt excute te de puluere. i. te mouendo vehementer deiice a te puluerem. x Nihil opus est monitore. Hoc est vocatore nam vocatores proprie dicebantur qui ad cœnas vocabant. y Præsto sum. Idem est qui adsum nec alteri fere verbo cohæret nisi verbo substantiuo & huic simplici. nam præsto adsum magis poeticū ẽ. z Egomet conuiuas moror. A quibusdam morari pro expectare ponitur. sed mea sententia magis poeticæ q̃ oratoriæ. Conuiuas. i. illos qui ad conuiuium mecum venerunt.

CLITIPHO CHREMES CLINIA

.i.nō habes materiā seu occasionē .pter .i.timeas nō venturā antiphilā .i.neq̄ ꝙ

n Ihil adhuc est quod vereare clinia: haud quaq̄

.i.differūt aduētū ꝛ tardant .s.antiphilā .i.vna .s.q̄ intericā accersitū

etiam cessant & illam simul cum nuncio tibi

pinde ideo a

hic ego affuturam hodie scio. Proin tu sollicitudinem

.i.sine cā exñtem sollicitudo affligit .i.cū quo

istam falsam: quæ te excruciat: omittas. CHRE. qui cum

.s.meus .i.ppe est vel aduenit .s.patrem

loquitur filius? CLI. pater adest: quem volui. adibo. pater

.i.tempestiue auspicato .s.pter qd oppune aduenio pter

opportune aduenis. CHRE. Quid id est? CLI. Nūc Me

.i.nosti ne .i.bene seu recte noui

nedemū nostin nostrū vicinum? GHRE. Probe. CLI.

.i.cū habere filiū .i.accepi b .s.eum

huic filium scis esse? CHRE. audiui in asia esse. CLI. Nō

.s.in asia c d .s.illū .i.applicantem

est pater. apud nos est. CHRE. Quid ais? CLI. Aduenien

s.q̄ redibat ex asia exeuntē .i.ptinuo .i.deduxi

tem e naui egredientē illico abduxi ad cænā. nam mihi cū

.i.cū ambo essemꝰ pueri .i.a tpe pueritie .i.assidue

eo iam inde vsq3 a pueritia fuit sp familiaritas. CHRE.

leticiam e narras .i.noui refere

Voluptatem magnā nuncias. quid narrat? CIITI. Quid

.s.narret petis .i.infelicē .s.se narrat esse qualē f .i.nō licet credere

Ille miserū se esse. CHRE. Miserum? quē minus credere

.i.q̄ntū patrē illū .i.vocatum

est: quā vellem manedemū inuitatum: vt nobiscum esset

In hac scena secūda

Cliniæ qui ex Asia redierat ingeus de amica sollicitudo exprimitur: accedit & sodalis opitulator Clitipho qui aduentum amici mira voluptate patri narrat. Miseret autē Clinia accersitum antiphilam discruciabatur ꝙ non rediret cui sic inquit Clitipho: nihil &c̄.

a Sollicitudinem istam falsam. Bene sollicitudinem dixit. Nam sollicitudo est quæ inhæret mentibus. Sollicitatio quæ ab alio fit.

b Audiui in Asia esse. Recta eiuscemodi est oratio per infinitum. Nam non latine dicitur Audiui ꝙ in Asia est.

c Apud nos est. Recte & non penes nos. nam penes nos est quicquid a nobis possidetur & in nostra potestate est: vt penes principem salus nostra est. i. in eius potestate.

d Quid ais. Interrogat id quod audiuit admirabundus neq3 facile credens.

e Voluptatem magnā nuncias. Vt Cicero in epistolis voluptatē habui nimiam.

f Miserum quem minus credere est. Minus hoc loco pro non ponitur. Non est inquit credēdum Cliniam esse miserum hoc ad ad sequentia respicit scilicet quid reliquū est quin habeat quę quidem esse in homine dicūtur bona. Minus credere est oro non credendum est. huiuscemodi locutio parum latinis vsui est.

.i.ſuſpicanti .i.oñ ceteros .i.offerrẽ
g
hodie: amplius vt hãc leticiã nec opinãti primus obijcerẽ
.ſ.pr̃i .i.ſatis maturũ eſt eũ inuitare .i.vide ne facias .i.neceſſe vt inuitet
.ſ.mittẽdi p eo h
ei domi, atq; etiã nũc tp̃s ẽ. CLI. Caue faxis, nõ opus ẽ pa-
.i.cur nõ eſt opus q.d. neſcit quẽ viã ipe vult tenere
ter. CHR. Quapropter? CLI. Quia incertũ etiã: & q̃d de
intẽdat paulo añ videlicz ſue
.i.appulit ex aſia i
ſe faciat, mõ venit, timet oĩa, patris irã, atq; animũ amicæ
amicã amicã
k
ſe erga vt ſit ſuæ, eã miſere amat, ꝑpter eam hæc turba atq;
.i.turbatio & diſcordia inter eũ & prẽm m .ſ.accerſendã
l .ſ.eueniſſe
abitio euenit. CHRE. Scio. CLI. Nunc ſeruulũ ad eã in
.ſ.miſi ſcz ſeruũ .i.reſtat ſupeſt
vrbem miſit & ego vna noſtrũ ſyrũ. CHRE. q̃d reliq̃ eſt
vt nõ certe .i.cenſent a vulgo patrẽ & matrẽ
n
quin habeat. q̃ quidẽ eſſe in hoĩe dicunt bona: parentes,
.i.ſoluã et nõ armis quaſſatã p ſapiẽtia mediocrẽ .i.opes
.i.ꝓpinq̃s ſeu de cognatõe ſua
patriã incolumẽ, amicos, genus, cognatos diuitias atq;
.i.ita eiuſmodi q̃lis hoĩs .ſ.q̃ dicũt bona a vulgo .ſ.vt decet illis bonis
perinde ſunt: vt illius animus ẽ: q̃ ea poſſidet. Qui vti ſcit
.ſ.illis q̃ a vulgo dicũt bona ſed
.ſ.ſunt
ei bona ſunt: illi q̃ nõ recte vtit: mala. CLITI. Immo ille
menedem⁹ .i.acerb⁹ moleſt⁹ infeſtus
o
fuit ſenex importunus ſꝑ: & nunc nihil magis vereor: q̃
aliq̃d cliniã .i.plus eq̃ ſeu pl⁹ q̃ȝ decet pl⁹ ſatiſ facit
p q .i.faciat r
ne q̃d in illum iratus plus ſatis faxit pater CHRE. Ille ne
.i.cohibebo cliniã menedemo
s
ſed reprimã me, nã in metu eſſe hunc illi eſt vtile. CLITI.
.i.tu mecũ voluis aut cogitas .i.vtrũq; ſiue q̃litercũq; .i.manere
t .i.apud te v res ſe habebat x
Quid tute tecũ? CHR. Dicã vtut erat pater: manſum tñ
.ſ.filiũ .i.poſſibile acerbior equo ſeuerior .ſ.pater filij laſciuiã
y z
optuit: fortaſſe aliquãto iniq̃or erat: ꝑpter eius libidinem
.i.tolleraret pateretur .i.verũ hũs filii
a b
pateret. Nã quẽ ferret: ſi parentẽ non ferret ſuum: hũccine
.i.decebat patris arbitrio .ſ.erat equũ viuere
c .ſ.patrẽ ſcz filij d
erat æquũ ex illius more, an illũ ex huius viuere? Et quod
.i.incuſat mores ei⁹ .i.aſperũ acerbũ tolleratu difficilem
e
illũ inſimulat durũ: id nõ eſt. Nã parentum iniurie vniuſ
.i.vni⁹ rõis ſeu ſitis paululũ .i.dign⁹ q̃ tolleret paſſiue ſepe ſeu frequẽter
.ſ.parẽs ille f
modi ſunt ferme: paulo q̃ eſt hõ tolerabilis. ſcortari crebro
.ſ.filiũ .ſ.crebro .ſ.ipe hõ tollerabilis .i.impẽdia
g .i.pce
nõ vult: nõ vult crebro cõuiuarier: & ꝑbet exigue ſũptũ.
.ſ.acq̃rẽdã & ꝑmittẽdas tales imũdicias poſtq̃
.ſ.q̃ facit ipſe
atq; hec ſunt tñ ad virtutẽ oĩa. Verũ animus vbi ſemel ſe
aut libidĩs, aut honoris, aut opum fili mi ꝑpoſita
.i.irretiuit illigauit innexuit h
cupiditate deuinxit mala: neceſſe eſt Clitipho cõſilia cõſe
ſcire docte atq; prudẽter factũ .i.ex vtilitate
i .i.exigentiã ſeu ſumere experimentũ
qui ſimilia: ſcitũ eſt periclũ ex alijs facere: tibi q̃d ex vſu ſit

g Nec opinanti. Inſperatũ eñ gaudiũ mai⁹ eẽ ſolet queadmodũ & dolor acerbior ſi nõ opinanti obiicitur. h Caue faxis. Volebat chęrea nũciare Menedemo rediiſſe filiũ: ſed clitipho ꝓhibuit eo q̃ Cliniæ nõdum patris volũtas eẽt ꝑſpecta i Atq; animũ amicæ ſe erga vt ſit ſuę Hoc eſt vt aliquãdo prius diximus extra Donati ſententiã animus amicæ ſcilicet nõ ſit erga ſe .i. timet ne amica eũ poſtergauerit: ac ne ex eius aĩo effluxerit. K Miſere amat. Qui ꝑdite & vehementer amat & in ſuã miſeriã. l Atq; abicio euenit. Dicit aũt abicio ab abeo is abitũ abitu. u. verſa in io fit abicio onis .i. diſceſſio ſeu ꝓfectio: nam abire ſignificat diſcedere.
m Scio. Scilicet ꝑpter eã diſceſſiſſe & a prẽ moleſtatũ ſæpe. n Quæ q̃dẽ eſſe i homĩe dicũtur bona Dicũtur ſcilicet a vulgo. cũ tantũ animi bona ſcd̃m philoſophos appellanda ſint. & hoc ad illd̃ quod ſupra dixit Chremes Affirmas ſcilicet cliniã nõ eſſe miſerũ. o Sænex importunus ſemꝑ. Importunus. q.d. dici ſolet male gratioſus quaſi nõ oportunus. p Quã ne q̃d .i. q̃ȝ q̃ aliquid. nã hic ne ſignificat tantum q̃.
q Iratus plus faxit pater. Vel hic pater ẽ nominatiui caſus. & ſic refert ad Menedemũ vl' magis eſt vocatiui caſus referturq; ad Chremetem.
r Ille ne? Chremes ſermonẽ quẽ ceperat reꝑſſit vt exemplo Cliniæ filius terretur clara voce ꝓnunciandũ eſt. Ille ne? Id eſt dicis te timere q̃ ille ſænex faciat aliq̃d in illũ. Deinde Chremes ſe reꝑſſit ꝑ apoſiopeſim ne cõfirmaret Cliniã vidẽs bonũ eſſe vt in timore foueat dicit. Sed reprimã me ſcilicet nõ oſtendendo eius patris teneritudinẽ in eum. s Sed reprimã me: Hęc ſubmiſſa voce ꝓtulit ne audiret filius. t Quid tute tecum. Quia dixerat Chremes Reprimã me. ſubmiſſa voce & apud ſe. interrogat filius
v Dicã vtut erat. Quã bene tenet patrũ ꝑtes qui omnino a filiis tolerandi ſunt. x Manſũ tñ oportuit. Manſũ ꝓ infinitiuo: vt curabo ad ductũ Namphilũ ꝓ adducere vt prius viſũ eſt.
y Propter eius libidinẽ. Vult cauſam Clinię videri deteriorẽ vt oſtendat ꝑentes filiis ob vicia eorũ aſperiores eſſe. z Propter eius libidinẽ: .i. ꝑpter laſciuiã eius: aut ꝑpter inordinatã: aut temere ſuſceptã voluntatẽ. a Pateret. i. pati debebat: vl' pati debuiſſet: vt facere ſæpe ꝓ facere debuiſſes: niſi mauis ad patrẽ referri. q.d. debebat pater eius pati libidinẽ: nec ſuꝑior ſentẽtia melior ꝓpter id qd̃ ſequit. Nã ſi &c. b Nã quẽ ferret. ſi parentẽ nõ ferret ſuũ. Tale eſt illd̃. Cuius ſaluti cõſulet q̃ ſnã negligit. c Erat equũ ab equo ſuſcipit paternã defenſionẽ. d Et qd̃ illũ inſimilat durũ id nõ ẽ. Aliud obiectũ refellit. & a ſtatu deffinitiuo cẽſet patrẽ nõ eſſe appellandũ durũ q̃ filios a vicijs ſua ſeueritate deterreret. e Inſimulare. ſignificat incuſare hoc eſt mores malos reꝑhẽdere vt inſimulo illũ ſuꝑbie. i. incuſo.
f Scortari. i. ductitare. Scortari eñ vt Varro inquit ẽ ſepius meretriculã ducere q̃ meretrix a pelle ſcortũ appellat q̃ vt pellicula ſubigat. Scortes eñ pelles ſunt arietiniæ. & ſtortea vt feſtus iquit & ſilr Varro apellãt oĩa ex pellibus facta ſeu coriis g Conuiuarier. Cõuiuaior deponẽs verbũ aut ſignificat celebrare cõuiuiũ aut ad conuiuiũ iuitare at etiã freq̃ntare cõuiuia. Nonius etiã dicit inueniri cõuiuo ꝓ cõuiuor ꝓ eo qd̃ ẽ ad cõuiuiũ inuito. Põpo. in mũda. Si calẽdis cõuiuãt ydibus cænãt foris. h Cõſilia cõſeq. Nã cui⁹ animus in re mala ſemel corruptus eſt indies fit peior. i Periculũ aliq̃n videt ꝓ conſilio capi.

Cicero ad Trebatium. Cornelio nihil audeo dicere cuius periculo tu stultus es.
k Cenæ quid fiet. Minus dixit q̄ si dixisset quæ cœna: Sic illud Quicquid hoc hominis Aliter exprimitur q̄ si diceremus quis hic hō est

.s.esse .i.existimo .i.in domū
et. CLI. Ita credo. CHRE. Ego ibo hinc intro. vt videam
q̄diu .i.caue .i.vt nō in aliquē locū
k
nobis cœnæ quid fiet. tu vt tempus ē diei: vide sis: ne quo
ex hoc loco .i.nimis longe
discedas
hinc abeas longius.

In hac scena III. solus Clitipho p̄manſit qui de patre conqueritur vt mos est adolescentum qui paterna præcepta moleste ferunt.
a Nos iam a pueris. Pro aduerbio ponitur id est a puericia vel ab ineunte ætate vel statim vt pueri sumus aut cū primū pueri euadimus.
b Sua libidine. Exponit Guido .i. sua voluntate siue ex meo arbitrio: quod mero iudicio sic intelligendū sua libidine moderant̄ q̄ in sænectute quodāmodo cessauit volunt iuuenes adhuc libidinis plenos & succi regere. p̄bat t̄n dictū suū Guido sic q̄ libido sit quæq̄ voluntas temere suscepta. interdū t̄n capit̄ in bonā p̄tem. Salustius in catillina. Magisq̄ in decoris armis & militaribus æquis q̄ in scortis & conuiuiis libidinē habebant. c Nunc quæ est. Huic illud contrarium: sed nūc ea me exquirere iniqui patris est nam quod ante hac fecit nihil ad me attinet: dum tempus ad eam rem tulit si vi animū vt expleret suū. d Cognoscendi & ignoscendi. Ex affectu eorum loquit̄ qui cum alicui innoxii sint: aliū habēt animū. quā haberēt si liberi essent.
e Dabit̄ peccanti locus. Nam qui alias errauerit ignoscere errantibus non renuit & eorū errata excusare. f Per alium. Ostendit suam sententiā superius: sed reprimā me. nā in metu eē hūc illi est vtile. g Adbibit. Nihil plus significat nisi aliquatinus augeat p̄positio. ibi dicit Donatus Quā petulens filius in parentem ostendit̄ cuius præcepta contemnit h Astutus ne ille. Ne pro certe ponitur. i Fabulam. Nam fabulæ loco habeo eius sermonem k Da mihi, Subiuugit verba amicæ semper petentis quæ

CLITIPHO

.s.q̄nti .i.nō æq̄ sed acerbi erga iuuenes
Vam iniqui sunt patres in omnes adolescētes
censores .i.rectū .i.a puericia
iudices: qui æquū esse censent: nos iam a pueris
.i.c̄tinuo .i.hn̄tes mores seniles & sapiētes p̄ticipes seu finitios cōtermios
.s.censent
ris illico nasci senes. neq̄ illarum affines rerum esse: quas
inducit affers .i.regūt scʒ ipi p̄res
.i.iuuenilis etas b c
fert adolescentia. sua libidine moderantur: nunc q̄ est: nō
.s.cū iuuenes essent & q̄les nos sum⁹ .i.certe .i.hēbit me p̄rē benignissimū & p̄līmū indulgētē
q̄ olim fuit. mihi si vnq̄ filius erit næ ille facillime vtetur
m̄ltaq̄ dissuūt a iuuenib⁹ in lubrico positis .i.erranti
d .i.p̄cēdi p̄ris alienis e
patre. nam & cognoscendi, & ignoscendi dabit̄ peccanti
facultas occasio op̄tunitas cōmoditas scʒ faciā filio meo .i.id q̄d sentit
.s.p̄r mihi facit f .i.p̄ exēplū alteri⁹
locus. nō vt meus: qui mihi per aliū ostendit suā sententiā
.i.p̄dit⁹ sum .i.bibit .i.paulo largi⁹ equo .i.sua p̄clara gesta & facta
g
Perij: is mihi vbi adbibit plus paulo sua q̄ narrat facinora
.i.aliq̄n .i.dilige tibi q̄ imiteris exēpla ex alio⁊ exēplis .i.vale vt p̄ri⁹ dictū ē
.s.p̄iculū h caut⁹
nunc ait. periculū ex aliis facito. tibi q̄d ex vsu fiet. astutus
verū q.d. nīme .i.nō attendēti .i.quas nugas
.i.nō i
ne ille: haud scit. quā mihi nunc surdo narrat fabulā. Ma
incitant sollicitant .s.munuscula hoc vel illud
k
gis nunc meæ amicæ dicta stimulant: da mihi. atq̄ affer

mihi, cui quid respondeam: nihil habeo, neque me quisquam est miserior. Nam hic clinia & si is quoque suarum rerum satagit, attamen habet bene & pudice eductam ignaram artis meritriciæ, mea est potens, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis, tum quod dem ei, recte est. Nam nihil est mihi religio est dicere, hoc ego mali non pridem inueni: neque etiam dum scit pater.

magis clitiphonem stimulant quam patris precepta. l Satagit. genitiuo iungitur. m Pudice eductã. Quod nos educare dicimus antiqui educere dixerunt. n Procax. Procare vt Pompeius inquit significat poscere. Inde procaces meretrices dicte sunt ab assidue poscendo. inde proci dicunt uxorem in matrimonio poscentes. itaque procax. i. petax dispoliatrix. o Magnifica. Magnifice instructa suppellectili magnifice induta magnifice epulans & laute querens conuiuia. quae oia magnum auri pondus poscunt. p Sumptuosa. Multa impendens & propterea multa petens. q Nobilis. i. insignis in malam partem. i. multis nota quia videlicet frequentes habeat amatores. r Religio. Metus vel sollicitudo. Therentius in Andria. Dignus es cum tua religione odio. inde dies religiosi infames vel infausti dicti quos ex contraria causa propter hominis duritatem relinqua.

Secundus actus. CLINIA CLITIPHO

I mihi secundæ res de amore meo essent: iam dudum scio: venissent, sed vereor: ne mulier me absente hic corrupta sit. concurrunt multæ opiniones: quæ mihi animum exaugeant, occasio, locus, ætas, mater: cuius sub imperio est: mala. Cui nihil iam præter precium dulce est. CLI. Clinia. CLI. Hei misero mihi. CLI. Etiam caue, ne videat forte hic te a patre aliquis exiens. CLI. Faciam:

In hac scena. IIII. Mira amantis sollicitudo exprimitur cui expectanti hora dies dies annus videtur. Amor ei res est suspitionis plena torquetur igitur clinia mora & dilatione amicorum antiphile. Sed vereor ne mulier. Bene amantis exprimit affectum qui sibi oia in deterius suspicatur. b Nihil animum exaugeant. Augeri dicitur animus quando multa concurrunt quibus flectitur in eam partem in quam inclinatur. c Occasio locus ætas. Hic loci habet alter loca ex arte rhetorica ad maioris confirmationem valerent. Quoniam argumenta deducuntur: aut a rebus aut a personis. Hec enim causa, tempus, locus, occasio, instrumentum, modus, & cetera sunt rerum accidentia. a personis deducuntur hoc modo. nam si res parentibus aut maioribus suis plerumque filii creduntur: & nonnunquam ad honeste turpiterque viuendum. Sic a natione quoque patria, sexu, ætate, educatione: & disciplina sumuntur. d Occasio &c. Subdit ea quae exaugent animum ad id credendum videlicet occasio vt corrumpatur. quia formosa & multis forte iuuenibus placens ac nota. Locus: quia

ſcilicet eſt in eo loco vbi aliæ ſūt petulātes: & ideo cōtagiōe facilis lapſu ē. ætas q̄a iuuenilis & flore iuuēte nitens q̄ plerūq; lubrica eſt. e Clinia. Vocat eū vt attēdat qd' dicere cupit. f Hei mi ſero mihi. Illud dictū interiectōis vim obtinet. Heu datiuo iūgitur. Virglius. Heu mihi q̄lis erat Heu vero actō: vt alibi Theren. Heu miſerum. g Mihi animus p̄ſagit mali Sic fieri cōſueuit vt q̄tiēs aliqd expectamus ea occurrāt potius q̄ mentē nr̄am ad cogitandū aliqd mali trahant. h Quādo iſtuc erit. Nō poteſt credere ex nimia ſuſpitiōe venturā amicā. i Non cogitas h. lo. Clitipho remouet ſuſpitionē ex aio cliniæ & locoꝝ interuallo: & ex cultu mulieꝝ q̄ ī maiorē tpis ptē in ſe ornādo cōterūt. k Dū molliūtur. Molles carne amanꞇ q̄re cōſuetū mulierib⁹ erat ſe ad tactū vngētis p̄pare. l Annus eſt. Scilicet īteger & plus expectāti ex affectu: vel nūerus determīatus ꝓ indetermīato ponit. m Clitipho timeo. Vide nulla re arceri poſſe ſuſpitionē ex pectore amātis. n Eccū Dro. Cū dicticos & cū geſtu nimiæ lætitiæ pronunciādum.

g certe .i. p̄nūciat p̄diuinat
ſed neſcio quid, ꝑfecto mihi animus præſagit mali. Cliti.
.i. conaris ne
Pergin iſtuc prius dijudicare q̄ ſcias quid veri ſiet. Clinia
.ſ. in oe antiphila p̄ns eēt mox ſtatim p̄ns erit
Si nihil mali eſſet, iam hic adeſſet. Cliti. Iam aderit. Clinia
.ſ. qō aderit ex hoc loco remotā eē
h i multū longe
Quando iſtuc erit? Cliti. Non cogitas hinc lōgius abeſſe
.i. cognoſcis ne q̄diu .i. lenes ſeu molles cute efficiūꞇ
.i. modos k q̄diu .i. pcccūꞇ
& noſtin mores mulierum? dum molliuntur dum comū
.ſ integer .i. reſume vires ecce hic
l m n
tur annus eſt. Cliti. O clitipho timeo. Cliti. Reſpira. eccū
ſerui ipſi appropinquāt
dromonem cum ſyro vna adſunt tibi.

Hec ſcena. V.

plena ē: & timoris & ſuſpitiōis ſed pſona ſeruilis vtriq; ſuccurrit. Serui aūt in frōte ſcænæ ex abrupto colloquūtur tāq; pgētes ī incepto colloqo qd' vltro citroq; in via cōferebāt. a Ain tu Hoc ſic lege vt itelligas mlta verba pceſſiſſe. Quid āt dixerit Dromo: nō ē curandū nā iſte ē abruptus ſermo ex cōi viæ collogo. b Sermōes cædimus. Cedere vt vult Nonius vltra ceteras ſignificatōes: interdū ſignificat cōmiſcere: allegatq; Luci. dicentē. Tineæ oia cœdūt. i. cōmiſcēt: vt ipe interptaꞇ. nr̄o aūt hic ꝓpoſito optime cōgruit. c Mulier. Nō Antiphila aut amica ſed ſic dixit q̄ſi illi q deſpauerat rediturā. d Ego vero audio. Verba ſūt reſpirātis & ad ſe redeūtis. e Nūc demū & video & valeo. Cū prius languerē p̄ timore: & cōſternatus eſſem: mei ſenſus ſua nō recte exercebāt officia. f Minime mirū. Serui nō videtes adoleſcētes: pgūt in ſermōe incepto. ita inqt Syrus Miniē mirꝫ. ſ. ſi illæ relictæ ſūt: mulieres em̄ a natura tarde in inceſſu ſunt ſed hic addiꞇ cā tarditatis ſcilicet ancillaꝝ gregē ducūt ſecū: acſi ducereꞇ vnus grex ouiū. g Perii vnde ille ſunt &c. Has em̄ ab

SyRVS DROMO SERVI CLITIPHO CLINIA:
.i. dicis ne veꝛ .ſ. vt dico ſed .i. q̄diu colloquia
a b
In tu? DRO. Sic eſt. Sy. Verum interea dum ſermones cæ
.i. cōmiſcem⁹ .ſ. quā tantope optabas .ſ. veꝛ ſeruos an illā
mulieres c .i. appropinquat
dimus: illæ relictæ ſunt. Cliti. Mulier tibi adeſt audin clinia?
certe .i. nūc ſolū vel tandē .ſ. ſan⁹ ſum
d e f
Cliti. Ego vero audio nunc demum: & video: & valeo clitipho. Sy. Mi
.i. nō ē mirandū ſi ſunt relicte .i. retardare ab inceſſu veloci .i. catervā ac ſi ducereꞇ vn⁹ grex ouiū
.i. valde vel intantū .i. famularū
nime mirum adeo impeditæ ſunt: ancillarum gregem ducunt ſecum.
.i. pditus ſum vnde tot acqſiuit ancillas .i. vtrū .i. optebat
g
Cliti. Perij vnde illi ſunt ancillæ. Cliti. Men rogas. Sy: Non optuit reli

.i.aliq̄s res dolore ōñdens .i.huc accedis

ctas. portant quid rerum. Cli. hei mihi. Sy. Aurum, vestem: & vespera

ad vesperam venit .i.nesciūt .s.factū q̄ eas relinq̄m⁹ .i.vado .s.mulierib⁹

scit: & nō nouerunt viam factū a nobis stulte est. Abidū tu dromo illis

.i.in occursum .i.cur .i.nō vadis .i.sum frustrat⁹ ꝛ deiect⁹

obuiā propere. q̄d stas? Cliti. Ve misero mihi. quāta de spe decidi. Cli.

.i.angūt sollicitū reddūt .i.vidis ne .i.sed

quid istuc quæ res te sollicitant aūt? Cli. Rogitas quid siet? viden tu an-

.s.eē huic ancillule .i.iudi cas

cillas aurꝫ, vestē: quā ego cū vna ancillula hic reliqui? vnde esse ea cen-

irriderīs vel illuderīs .s.q̄d te sollicitat .i.q̄ turba mulierꝫ .i.tandē

ses? Cliti. Vah nunc demū intelligo. Sy. Dij boni q̄d turbe est? ædes no

.i.recipient nō dubito q̄ edes nr̄e vix capiēt .s.chremete admirādo interrogat

stre vix capient scio: quid comedent? quid bibent quid sene erit nostro

.i.infelici⁹ .i.ecce eos .s.videre scꝫ ambos adolescētes .s.q̄ iura hospitalitatis curas

miserius? Sed video eccos quos volebam: Cliti. O iupiter vbi nam est fi

ↄstātia ꝛ veritas .i.q̄ꝑdiu .i.pegrinabund⁹ .i.despicis

des? Dum ego propter te errans: patria careo demēs. tu inter ea loci col-

.i.ditasti locupletē te fecisti .i.dereliq̄sti ꝛ habuisti ↄtēptu .s.te

locupletasti te antiphila: & me in his deseruisti malis propter quā i sū-

.i.versor .s.menedemo .i.nō patris verecūdia teneor ꝛ ma

ma īfamia sū & meo patri minus obsequens. Cuius nūc pudet & mise

meretricū .i.frequēter inculcabat .s.ipse pater

ret: qui harum mores cantabat mihi. monuisse frustra dolet. neq̄ eū po-

.i.hui⁹ amore .i.abducere abstrahere .i.abstrahā me ab ea

tuisse vnq̄ ab hac me expellere. quid tamen nunc faciam? Tum cū gra-

.i.iocūdū q̄ tūc fuissem pr̄i obsecut⁹ clinia .i.ꝓpter verba nostra

tum esse potuit: nolui. nemo est misereor me. Sy. Hic de nostris verbis

.i.in errorē labitur .s.eis verbis .i.quā se hꝫ .i.certe

errat: videlicet quæ hic sumus locuti clinia aliter tuum amorem atq̄ est

.s.ei⁹ puelle .i.eq̄lis sit .s.prius .i.mod⁹ viuēdi ei⁹ est talis q̄lis fuit

accipis. Nam & vita est eadem. & animus erga te idem, ac fuit: quantū

.i.rōne seq̄ndi quā p se fert signa veritatis .i.si dicis

ex ipa re coniecturam cæpimus. Cli. quid obsecro est nam mihi nūc ni-

.i.ex oīb⁹ reb⁹ .i.poti⁹ velim .s.eā deseruisse .i.suspicari .i.imerito

hil rerum omnium est. quod malim. q̄ me hoc falso suspicarier. Syrus

.s.q̄d sequitur .i.vt nō .i.in primis vetula

hoc primum. vt ne quid huius rerum ignores. anus: quæ est dicta ma-

.s.puelle .s.materse⁹ .s.an⁹ .i.mortua ē .s.eā obijsse .i.interueniēdū .i.an̄ hoc tēps .i.alteri mulieri

ter ei ante hac: non fuit. ea obijt mortem. hoc ipa in itinere alteræ dum

ipsa puella ↄ casu .i.siste ab interrogatōib⁹ .i.institui dicere

narrat: forte audiui. Cliti: quæ nam est altera? Sy. mane hoc quod cœpi:

in primis dicā recte .s.illa .i.ꝗdā sup id q̄d interrogas .i.matura

primum enarrem clitipho post istuc veniam. Cliti. Propera. Sy. Iam pri

.i.in primis .i.cū .i.peruentū ē ipsonaliter .i.ad domū puelle .i.pcutie .i.ostia dom⁹ .i.exije

mū oīm vbi ventū ad ædes est. Dromo pulsitat fores. anus quædā pro-

.s.an⁹ postq̄ dromo .i.cū impetu ingressus est .i.ingrediō .s.eū .i.in domū

dijt. hæc vbi aperuit ostiū. cōtinuo hic se coniecit intro. ego consequor.

aliis amatoribus esse putat. h Portant q̄d rerū. Ob hoc nō est securus syrus q̄ mulieres relictæ sūt. i Et vespascit & nō norūt viā. Causa cur non oportuit reiictas. quis em̄ tutus si q̄d portat & in nocte & in incerto itinere. k Abidū. Dū pelcon .i. sillabica adiectio.

l Veh misero mihi. Magis suspirat Clinia q̄ a syro aurꝫ & vestem audierat &c m Vnde essent ea tanq̄ notū non explicuit. n Quid turbe est. Persona seruilis vtpote fidelis heri impensis timet. turba primū pturbationē significat. inde turbo. as pturbo deturbo. dehinc multitudinē q̄ fere pturbatiōe nō vacat. o Capient. Al's deligēt significat. Vir. Aut cape aut captas iā despectare vident̄. p Eccos q̄s volebā. Eccū eccā eccos eccas: ellū ellā ellos ellas ab ecce cōposita sunt & p aduerbia resoluūtur nō p pnoīa. Eccū ecce hic subintellige virum de quo aiebamus. Eccam ecce hic subintellige fœminā. ita ellū intellige. ecce illic virꝫ &c. q O Iupiter. sic exclamat dū putat ab amica eē deceptū. r Propter te. q̄a tua cā a pr̄e sū exclusus verborū increpatiōibus. s Errans. Hic errones dicunt̄. t Pudet et miseret. Quia post pudorem solet consequi misericordia pudet verecūdiæ & piget penitētiæ Teren. in Adelphis fr̄is me q̄dē pudet pigetq̄: & bene pudet de filio in patrē. in Andria. Tū pr̄is pudor. v Cātabat. Hoc est frequēter dicebat & signātius dixit cātabat: & antiq canere p eloqui dixerūt. x Ab hac. Sic dixit: q̄a nō dū appulerat: & si supius me deseruisti dixerit.

y Tū cū gratū eē potuit. Quia tūc fuissem patri obsecutus & eius morē gessissem voluntati. a Videlicet. Scilicet & videlicet idē significare vident̄ q̄d certe sed h̄nt vsū suū p amaritudinē cū derisu pmixtā. Vir. scilicet his superis labor est. b An⁹ q̄ dicta ē mater e. Hoc contra illud ē q̄d supdictū a Clinia mater sub imperio cuius est mala. c Ea obiit mortē Hoc dictū ne ab illa corruptā amica suspicet̄ d Alter & dū narrat. Antiquū ē nos alteri dicimus e Quæ nā est altera. Interrogat: q̄a nōdū intellexerat amicā aduentare. s. Bachidē cū Antiphila f Propera. Properat q̄ festināter aliq̄d agit vel dicit. Virgi. Multa forēt q̄ mox cœlo ꝓperā da sereno: g Iā primū oim: Sic incipit multa pudiciciæ signa narraturus. vt Linius. Iā primū

omnium satis constat. Hic iam primum omnium. i. in primis vel in principio. Nam principium est primum oim. vel sic intelligas. Iam primū oim. i. ecce primum oim quod sequitur.
h Anus quedam prodijt. In eunucho de vilissima persona Prodi foras male calciate.
i Ad lanam rediit. Hec signa sunt pudice vitam agentis. Sicut Andria primum hec pudice vitam parce ac duriter agebat lana & tela &c.
k Vitam exegerit. aliter dicitur exigere vitam exigere fabulā. exigere opus significat eñ traducere expellere & finire exemplum primi ē hic secundi vt in andria An exigendę sint vobis prius. tertiū est operis. s. finire opus inceptū. Et dicitur ab ex & ago agis agere ex quibus compositum eē cōstat.
l Existimandi copiam. i. iudicandi. Existimare eñ est considerare. Existimare vero iudicare. Nam prius cōsideramus ea que iudicare debemus.
m Quæ cuiusq3 ingeniū, vt in andria. Nam qui cum ingeniis cōflictatur eiusmodi.
n Telam tela dicitur oīs pannus tam laneus q3 lineus.
o Offendimus reperimus. Offendere vere idem est quod reperire.
p Eius anuis cā. Anuis hic legi debet in casu gignēdi. M. Varronem & P. Nigidium viros romāi generis doctissimos constat non aliter locutos eē & scripsisse senatuis & domuis. ita hic anuis.
q Que ornantur sibi. non vt placeant amatoribus. Honeste eñ mulieres reiiciunt vestium sordes honesteq3 sibi vestiri cupiunt.
r Nulla malam re eē expolitam. Mala a similitudine mali hoc est pomi assumpsit nomen Nam id est quod ēmi net inter nasum oculos & buccam quod rotundum est & in speciem mali.
s Muliebri. Res muliebris est fucus quo mulieres molles vtūtur ad expergendā cutem ne rugescat seu soluatur in rugas qd senescentibus contingit.
t Capillus passus. i. sparsus Virgi. Comibus iliades passis Sunt quedam verba que aduerso veniunt pñti sed in preterito confundūtur sicuti a pacior ita apande passus descendit a vertor & vereor versus sum.

obijcit opponit · i. repagulū · lanificiū exercēdū · i. ex eo loco · i. ostio · i · i. reuertitur

anus obdit foribus pessulum. ad lanam redit: hinc sciri potuit haud vsq3

i. qua industria · k · i. traduxerit · qñ · i. ex insparo pter expectationē

alibi. Clinia. quo studio vitam exegerit te absente. vbi de improuiso

i. inter eps nō expectatū ventū est · s. talis interuēt' inoppinat' · i. iudicandi · i. facultatē · i. ad mulierē · q3 · l

est interuentum mulieri. nam ea res dedit tum existimandi copiam. q3

i. pcursationē · s. psuetudo q̄tidiane vite · m · i. naturā · q̄liter · i. ondit re ipa nō verbis

tidianæ vitæ consuetudinem. quæ cuiusq3 ingenium vt sit declarat ma

i. ordientē. 1 filū filo iūgentē in tela · n · i. diligenter · i. inuenimus · o

xime. texentem telam studiose ipam offendimus. mediocriter vestitam

i. luctuosa · i. vetule · p · s. offendim' eā · i. tunc

veste lugubri: eius anuis causa: vt opinor: que erat mortua: sine auro tū

i. sicut vel admodū · q · s. offendim' · r · i. genā prcullā · i. fucatā · s

ornatam. ita vti qua ornantur sibi. nulla malam re esse expolitam mu

capitis pilus · t · i. solut' q3 collū · i. longus · i. tātūmō · v

liebri. Capillus passus, prolixus, circum caput reiectus neglīgēter: pax

i. sine causa · i. imitas · vetula cū q viue bat 1 lasciuie internūcia

Clin. Syre mi obsecro, ne me in leticiam frustra cōijcias. Sy. Anus sub

filabat · s. anū · filū filo iūgebat · i. sir · i. vilibo indumetis · y · x

tegmen nebat. præter eam vna ancillula erat. hæc texebat vna. pānis ob

inuolura · i. feda · i. sorde · q dicis · i. abiecta, 1 contempta · z

sita, neglecta, immunda illuuie. CLITI. Si hæc vera sunt clinia: ita vt

i. felicior · i. scis ne · s. ancillā · s. syrus · a

credo: quis est te fortunatior? scin tu hanc: quam dicit: sorditatam & sor

cetā · i. culpam · b

didam? magnum hoc quoq3 signum est domi, nam esse extra noxam,

i. pax apparant · q merita ferūt ad amatores 1 referūt ad amatas · c · d · s. amatoribo · s. artis meretricande

cum tam negliguntur eius internuncij. Nam disciplina est iisdem mu

offici muneribo · meretriciū amasiaz · ancille · i. pparant · e · ingressum accessum

nerarier ancillas. primum ad dominas quæ affectant viam. CLINIA:

i. psequere in, in cepta narratōe · s. tu syre · i. meā beniuolentiā mēdacio · f · i. captare · i. de industria laboras · s. antiphila

Perge obsecro te: & caue ne falsam gratiam studeas inire. Quid ait. vbi

qñ · antiphila

me noias? Sy. Vbi dicimus redisse te. & rogare vti veniret ad te. mu

s. quā texebat · i. ilico · i. replet · g · i. facie · i. ita · i. dare

lier telam deserit continuo: & lachrymis opplet os, tuum sibi. vt facile

v Pax aduerbium grecum vt ait Priscianus. x Subtegmen. i. filum quod in tela texenda stamē intercurrit.
y Pannis obsita sic in Eunucho Pannis annisq3 obsitum. z Immunda illuuie. Proluuies & illuuies significantiā hñt parē & īmundicia est. Virgil. fœdissima ventris illuuies a Sordidatā & sor. Sordidus a natura dicit. sordidatus vero fit vrgente necessitate. sordidatam refertur ad illud pannis obsita. sordidam ad illud neglecta immūda illuuie.

.a.ita vt desideras vel cupiditate videdi affirmãtis hoc

scires desiderio id fieri tuo. CLIN. Præ gaudeo: ita me dij ament: vbi

.i.mei sum oblit⁹ ꝛ extra me sum ꝑ gaudio .s.ppter qd deberes timere

.i.adeo .s.oppositũ h

sim nescio. ita timui. CLITI. At ego nihil esse sciebam clinia. agedum

.i.cõtra vel rursus .s.que venit .s.amicã

i

vicissim Syre / dic quæ illa est altera? Sy. Adducimus tuam bachidem.

interiectio indignãtis .i.scellerose bachidẽ .s.penes bachidẽ

k .s.adducitis l m

Cli. Hem qd? bachidẽ? eho scelesté q̃ illã ducis? Sy. q̃ ego illã? ad nos sci

.i.penes patrẽ .s.patrẽ duca ipam .s.syri .i.effrenatã

.i.vtrũ n

licet. CLIT. Ad patrẽ ne? Sy. ad eũ ipm. CLITI. O hoĩs impudentẽ au

.i.temeritatẽ vocãtis ꝛ excitãtis ad attẽtionẽ .i.factũ .i.magni ponderis .i.dignũ memoria

o

daciam? Sy. Heus tu: non fit sine periculo facinus magnum & memo

qd sequtur .i.in vite mee piculo .i.vadis

p .i.animaduerte ꝯsidera ad querendũ

rabile. CLITI. Hoc vide: in mea vita tu tibi laudem is quesitum scelus

in q̃ via siue faciẽdi rõne erraueris in ea techna exercẽda quã paras .s.in tpe .i.sed

q .i.puũ admodũ .i.tãtũmõ .i.eo tpe pdit⁹ero r

vbi paululum modo quid te fugerit: ego pierim. quid illo facias. Sy. At

.s.faciã qd intẽdo .i.pmittis patiaris pmitte

q.d. qd vis dicere

enim. CLI. Quid enim? Sy. Si sinas: dicam. CLITI. Sine. CLITI. Si-

.i.facio illi copiã seu pmitto

s .ita se hz negociũ t .i.male gre .i.circũ cões ꝓ boz ꝛ sermonũ inolucra

no. Sy. Ita res est. hæc nunc quasi cum. CLITI. Quas: malum: ambages

clitipho .i.tales ambages ad institutũ ppositũ

mihi narrare occipit. CLIN. Syre verum hic dicit mitte ista: atq ad rem

.i.certe .i.nõ possum ꝯtinere qn dicã hoc q mouet stomachũ

.i.infest⁹ molest⁹

redi. Sy. Enimuero reticere nequeo. multis modis iniurius clitipho est.

.i.nõ tolerare ea q̃ dicũt .s.qd dicũt

x .i.potest clitipho

neq ferri potis est. CLIH. Audiendum hercle est. tace. CLITI. Quid ẽ

.i.esse amans .i.amata meretrici

y z .i.inuenir alicqs

Py. vis amare: vis potiri: vis quod des illi effici. tuum esse in potiundo

.i.nõ ꝓnice .i.quia .i.id optare

a

periculum non vis: haud stulte sapis. siquidem id sapere est. velle id qd

vel si fit potest .i.asseq vel euenire picula .s.q̃ dicta sunt piculis

b

non potes contingere. aut hæc cum illis sunt habenda. aut illa cum his

.i.optionũ electionũ .i.quã .i.pomis velis

c

amittenda sunt harum duarnm conditionum nunc vtram malis vide.

b Extra noxã Hoc ẽ culpã Noxa em̃ significat damnũ. Suetonius in cesare. spurmãq irridens: & vt falsum arguens qd sine vlla noxa sua ydus martie esset. c Eius internuncii. Internuncii qui nuncia ferũt ad amatores & referũt ad amatas: quos aliqui gamagogi dicunt a ducendis mulieriqus vtrum bene necne ipsi viderint.

d Nam disciplina est. Preceptum in arte amandi vt amatores ancillas prius corrumpant.

e Affectant. Affectare est ꝓnum animũ ad faciendum habere: vt dicit Festus. Laurentius dicit affectare esse affectu & conatu alterius virtutem ęmulari q̃ assequi nequeas refragãte natura. Seruius autem hic interpretatur affectant viã pro ꝑparant quẽadmodum & illud Virgilianum viamq affectat olimpo id est vt interpretatur ille præparat sibi diuinos honores seu disponit. f Falsam gratiam Scilicet mentiendo: nam ipso re/scito gratia inita frustraberis

g Oppletos Nam & ex nimio gaudio iterdum lachrime prouenire solent.

h Agedum. Age singularem numerum desiderat. Agite pluralem. Age dũ vero vtrumq.

i Que ẽ illa altera. Interrogat non immemor verborum syri. O clitipho post istuc veniã.

k Hem quid. Hem interiectio est nouas res & optune audiẽtis Eho interiectio admonentis attentionem & vt sistatur gradus poscentis.

m Quo illam ducis. Hoc cũ timore pronunciãdum. Timet ne pater illius amicã amica cognoscat.

n O hominis impudentẽ audaciam. Bene audaciam quæ ꝓprie est temeritas.

o Hem tu: non fit sine periculo. Sententia generalis q̃ & seruis conuenit.

p Hoc vide. Sic dicere solemus his q̃ res maximas aggrediuntur q Vbi paululum modo quod te fugerit. Verbũ
proprie alicuius cõmittentis alteri cũ piculo vel res suas vel salutem. r At em̃. Aliquid supplendũ syrus dicere vole-
bat: aut in ea re nõ esse periculũ: aut se effecturũ quod intendit: sed illius sermonẽ Clitipho interrupit s Ita res est hęc nũc
quasi cũ. Hęc oratio impfecta est vtpote a Clitiphone qui impatiens audiendi est interrupta. recusat em̃ Clitipho pericula
& vult amica sine his potiri: quod syrus fieri posse negat: quia necesse est si amare vult vt amittat picula. ergo subintelligen-
dũ est q hic velit compos esse voti sui sine periculo queadmodum si aliquid sine belli periculi velit consequi victoriã: aut ali
quid tale: vt sit prouerbiũ vsitatũ in ignauos qui sine labore consequi vellent quod optant t Hæc. Vn bachis an An
tiphila. incertum est em̃ hic oratio imperfecta a Clitiphone interupta nunc quasi quid velit dicere nescitur interruptione im-
pediente. Et ideo liberum est vnicuiq subintelligere quod placeat. v Malum. Aduerbium est interposite indignatõis
x Neq ferre potis est. Pro non potest. y Potiri vis. Potior a potis descendit. ideo illi in significatione est simil-
limũ. Dicitur enim sũ compos animi: aut rationis q hęc habeo. z Vis q des illi effici. Pro inueniri positum.
a Haud stulte sapis. Ironicos. id enim velle sine periculo quod fieri non potest est insipientis. b Cum illis. In-
uidiose illis cum vna sit. sic in eunucho neq perpeti meretricum contumelias. c Harum duarũ conditionũ. Hoc
sic infert Syrus vt tandem velit consiliũ suũ anteferri. d Harum duarum conditionum. Aut
velle pericula cum amica: aut amittere eam vnam cum periculis. Condictio est actio in aliquẽ vel denunciatio. Condicere
enim prisca lingua est denunciare. Conditio vero sine c vt hic est legendum est cum vno certam legem in se continens. alibi
Terentius. Accepit conditionem dehinc quęstum oc. Dicitur & bone conditionis: ita vt referas ad fortunas non ad mores
id est diues est. Est autem conditio inter plura eligenda sortis oblata electio. Conditionũ igit. i. optionũ vel electionum.

e Quod vt efficerem. Superius vis ꝙ des illi es. Id efficimꝰ quod magno conatu & molimine facimus. vixq; per nos finem accipit.
f Siquidem. Syrus repetit verbum Clitiphonis quod per eum dubitare videat.
g Assimulabimꝰ tuā amicā hꝰ esse. Callide Clitiphonis amica Cliniæ esse simulatur: vt Antiphila ad Sostratam deducatur quæ post agnosceretur filia Chremetis qua cognita & altero consilio inuento a Syro extorquebitur argentum a Chremete quod Clitipho Bachidi promiserat.
h Dedecori est parum. Turpe est habere vnam amicam nedum duas.
i Quid eo: Cum interrogatione. quasi diceret quid tum si ad matrem deducetur.
k Fabulæ. Recte fabulæ: qa neq; veræ sunt neq; verisimiles.
l Istiusmodi obsecro aliqd reperi. Stulte amans inducit credere Syrum qui iocatur iam habere aliquid quo potiatur amica sine periculo.
m In aurem vtramuis. Per dextram aurem dextrum latus designatur. Per sinistram vero latus sinistrum nec nasum dixit in tali genere dicendi.
n Quid ago nunc. Dubius & circa pericula & circa amicā quęrit consilium.
o Quid boni est. Nam boni est velle abscedere lasciuas mulieres & hoc totum dicit ridendo eū. p Age modo. Sic pronunciandū ē vt syrus discedat & dicat amicæ Clitiphōis vt domū reuertatur. q Ac ne quicq; voles. i. frustra voles: quoniā statim reuocabis voluntatem et impedies quominus dicam verum vt prius fecisti. vel si ne & quicq; sint duo verba tunc sic astrue ac ne. i. nō voles nō pmittꝫ quicq;. scilicet dici a me. nam impedies vt prius. r Syre in quā istuc ē. Interea syrus ad mulieres se conferebat ꝗ abeuntem clitipho primo paululū reuocat deinde ipso calescente magis ac magis amore & syro pgente vehementissime reuocat. s Tamen istuc ago. Quod cœpi. s. vt dicam amicæ vt domū redeat.
t Verū hercule si istuc est syre. Verba creduli & trepidi amantis & concedere volētis syro: vt quid constituerit pagat bene de amore. v Concaluit. Bene de amore: in eunucho. Accede ad hunc ignem iam calesces plus satis. Cōcaluit. i. amoris igne ardescit. quapropter mesic reuocauit.

i. ꝗuis i. facultas ē seu facile factū est
Et si hoc consilium: quod cœpi: rectum esse & tutum: scio. Nam apud
s. apud patrē i. deinde post hoc s. amice
patrem tua amica tecum sine metu vt sit copia est. tum quod illi argen-
e odē mō eadē rōne i. inuenirē i. rogādo e s. argentū
tum es pollicitus. ęadem hæc inueniam via. Quod vt efficerem: orādo
i. attonitas obtusas stupidas i. certe f s. qđ dicis
surdas iam aures reddideras mihi. quid aliud vis tibi: Cli. Siquidē hoc
s. dicis ꝛ ppterea videris dubitare i. dic i. cū experieris re ipsa qđ dico
fit. Sy. Si quidem. experiundo scies. Cliti. Age age cædo istuc tuum cō-
s. cōsiliū i. fingemꝰ g s. bachidē s. clinee
silium quid id est: Sy. Assimulabimus tuam amicam huius esse. CLI:
i. iocunde excogitasti seu dicis amica s. clitipho clinee
Pulchre. cædo quid hic faciet de sua: an ea quoq; dicetur huius. si vna
s. antiphila h i. est dedecus i. sed s. sostratā s. ipsa antiphila
hæc dedecori est parum: Sy. Immo ad tuam matrem deducetur. CLI.
i. cur deducetur i q. d. longū esset tibi a principio narrare i. ad matrē ppter quā i. eā deduci ad matrē
quid eo: Sy. longum est a clitipho: si tibi narrem. ꝗobrem id faciam:
i. nihil sunt nisi nuge ioculatoria verba k i. ppter quā rē i. subire i. nullā rē satis firmā certā
vera causa est. Cliti. Fabulæ. nihil satis firmi video. ꝗobrem accipe hūc
i. sit. mihi vtile i. tace audi qđ dicturꝰ sum i. scio s. qđ suadeo puta ꝙ assiꝰet tua eē ꝛc.
mihi expediat metum. Sy. mane: habeo aliud. si istuc metuis quod am-
i. tale scꝫ qđ ꝯfiteamur esse sine piculo l
bo confiteamini sine periculo esse. Cliti. huiusmodi obsecro aliquid re-
i. libentissime mulierib⁹ vn̄ venerunt in edes suas
peri. Sy. maxime: ibo obuiam. his dicam vt reuertantur domum. Cliti.
dixisti ablatum i. faciā dicēdo vt reuertant i. sup vtrūlibet latꝰ m
Hem qd dixti: Sy. Adeptū tibi iam faxo omnem metum: in aurē vtrā-
i. tranquille quiete n i. quid facio i. verꝫ petis qd agas s. age o cta e i. qđ ad bonū, vix spe-
uis ociose vt dormias. Cliti. quid ago nunc: Sy. tu ne: qđ boni est. Cli.
q. d. dic nūc vere quid facere velis hortātis p i. hoc vesperi q i. frustra
syre dic modo verum. Sy. age modo hodie sero ac ne quicq; voles. Cli.
i. ꝯcedit ondere verꝫ i. vtare ea facultate dicēdi i. pmittit s. ostēdēdi veri i. pmittat i. post hoc tps
datur fruare dum licet. nam nescias eius si sit potestas posthac. an vnquā
i. dico r i. psequere i. sed s. mulierib⁹ eo obuiā tuā amicā remissurꝰ s s. te studere, vt amicā remittas t
tibi. Cliti. Syre inquā. Sy. Perge porro tn̄ istuc ago. Cliti. Verꝫ hercle si
aduerbiū vocantis dicit; hoc apud se rn̄dit ei v
istud est. Syre syre inquam, heus heus. Syre. Sy. Concaluit. quid vis:

.i.reuertere noli rem iterere amicã .i.ppter qd me reuocas etiam
x .i.psto sum .i.statim x
Cliti. Redi redi. Sy. Adsum dic quid est. iã hoc quoqꝫ ne-
videlicet qꝑ amica veniat ꝛ reuertatᷣ cliti phonẽ
gabis tibi placere? Cliti. Immo Syre & me / & meũ amo-
.i.cõ. vel credo vel trado .i.arbiter .i.ne in aliq̃ vel ppter ali- quid y
rem / & famam permitto tibi. tu es iudex. ne quid accusan
.i.repꝛehendẽdꝰ .i.stultũ est ac ridẽdũ est z
dus sis: vide. Sy. ridiculum est te istuc me admonere Cliti
.i.in ea fictõe tanqꝫ dicere velis .i.in hac fictõe su- scepta
a b
pho quasi istic minus mea res agatur. qui tua. hic si qd no
.i.nõ psperi acciderit ad me obiurgandũ .s.mihi
c d
bis forte aduersi euenerit. tibi erunt parata verba: huic ho-
.s.inquã erũt pata .s.quẽ cogito facere .i.a me negligitᷣ
e .i.nullatenꝰ nullo mõ
mini verbera. Quapropter hæc res neutiquã neglectui est
cliniã .i.fingat tuã amicã .i.pfecto certe
mihi. sed istunc exora: vt suam esse assimilet. Cliti. Scilicet
.i.qꝫ faciam .i.negociũ .i.statũ vel eo vsqꝫ pueñtũ est
facturum me esse: in eum res iam rediit locum. vt sit neces
.s.o clinia nõ iniuria sed bachis .i.nõ ĩ aliq̃ va- cillet
f g
se. Cliti. Merito te amo clinia. Cli. Verum illa: ne qd titu-
.i.ptissima taliũ ꝑterea valde quo mõ
.i.satis vel rite, vel optune
bet. Sy. Per docta est probe. Cliti. At hoc demiror qui tam
vt veniret bachidi .i.omnes
bachis h
facile potueris persuadere illi. quæ solet quosqꝫ spernere.
tempestiue optune .s.venire in tpe valentiũ ad obtinẽdũ
Sy. in tempore ad eam veni. quod rerum omniũ est pri-
optimũ pceptũ i .i.inueni .s.apud eã
mum. Nam miserum quendam offendi ibi militẽ / eius
.i.copiã nocturnã fieri sibi bachis .i.fouebat .i.miserũ militẽ
.i.petentẽ astutia meretricũ militis
noctem orantem. arte hæc tractabat virũ. vt illius animũ
.i.amore captũ .i.carẽtia sui .i.inflãmaret .s.inquã
k
cupidum inopia incenderet. eademqꝫ: vt esset apud te ob
.i.ppter talẽ repulsionẽ militis .i.caue .i.si vis aliq̃ntulũ incõsideratꝰ nõ
.i.etiã atqꝫ etiã grata l satis aspiciẽs qd faciẽdũ sit
hoc qꝫ gratissima. sed heus tu vide sis: ne quid imprudens
labans cites .s.pcipiẽdas subtilis, astutꝰ .i.sed
.s.tuũ
tuas. Patrem nouisti. ad has res qꝫ sit perspicax. ego te aũt
.s.te .i.tuoꝝ appetituũ mĩme moderator .s.abstine
m n .in ambiguũ iactata o p
noui. qꝫ esse soleas impotens. inuersa verba euersas ceruí-
.i.noli oñdere colla tua indomita .i.tusses .i.ne fluaris in risum
.i.suspiria q .i.sputa r siste cohibe reprime
ces tuas / gemitus / screatus / tussis / risus abstine. CLITI.
.i.pbabis meos gestꝰ scꝫ ꝛ mores .s.meas rõnes me hñdi
.i.si vis
Laudabis. Sy. Vide sis. CLITI. Tutemet mirabere. Sy.
.i.q̃ntum ibi impatiã amãtis oñditur
Sed quamcito sunt consecutæ mulieres? CLITIPHO.
mulieres .s.eas neqꝫ sinis nos illoꝝ pñtia delectari bachis .s.amica
t
Vbi sunt? cur retines? SyRIA. Iam nunc hæc non est tua

x Adsũ. Hoc dicit postea qꝫ paululũ rediit ac ppe clitiphonẽ fuit. y Ne qd accusandus sis vide. Ne qd deest ob vel ppter. & ẽ admonitõ aliqd alieni trepide cõmittẽtis. z Admonere. Admoneo te hoc dicimꝰ cũ duobꝰ accusatiuis. a Quasi istuc minꝰ mea res agatᷣ. Securius cõmittimus his ad q̃s nõ minus pertinet qd agẽdũ quã ad nos. b Quasi istuc minus res mea agatᷣ qꝫ tua. q.d. videris ita admonẽdo me putare qꝑ minꝰ mihi ex ea re impendeat periculũ qꝫ tibi. Vel qꝑ id caute fieri minus mea intersit aut minus ad me spectet qꝫ ad te. Nã cũ Oratius inqt. Nã tua res agitur paries cũ proximus ardet intelligitᷣ sic tibi imminet periculũ pxime ardente vicino pariete. vel negociũ de incendio parietis vicini ad te ptinet. Nã res in eo dicẽdi genere capitᷣ p negotio. ꝑterea hec pticula quasi hic capitur yronice vt sæpe precipue cũ iungitur cũ vero etiã sine vero exẽplorum plena suut omnia. c Homini huic verbera. Amabãt veteres de proximo silia dicere Minus caꝝ putauit siue de armario quãquã de sacrario fuisset ablatũ. c Hõi huic dictitos hec dixit seipm oñdens. d Hoi huic verba. Huic. i. mihi. Nã hic drᷣ de persona loquẽtis: Iste de persona audientis. Ille de persona remota ab vtroqꝫ. e Hec res neutiquã ueglectui ẽ mihi. Immo est maxime mihi cure. Nã res mea agitur & in ea periculũ mihi cõmune tecũ ipendet. f Veꝝ ne illa titubet subaudi timeo. Titubare pprie est pedibus nõ valentis insistere quales sunt ebrii ad aĩm transfertur q̃tiens animo verba dissentiũt. Veretᷣ clitipho ne qd timere effundat quo se indicet. g Veꝝ illa ne qd titubet. Ibi ne capitᷣ phibitũ neqꝫ ẽ opus intelligere timeo. Admonet autẽ cliniã vt bachis nullatenus verbis suis aut gestis aut vultu titubet ne forte deprehenderetᷣ eam nõ ẽẽ suã. h Que solet qsqꝫ spnere q̃s. i. quales amatores. Virgilius. Quos ego sum totiens iam. d. m. i Miseꝝ q̃ndã offendi: Recte intellectu dixit vt oñderet nõ amissum arte. s. meretricia. k Cupidũ inopia. s. sui. Ouidi. Nitimur ĩ vetitũ sp cupimusqꝫ negata. l Heus tu heus aduerbiũ admonentis & vocantis est ac posceñs attentionem. m Noui quã esse solias impotens. Impotens est suoꝝ appetituũ mĩme moderator. Nã is ipotẽs drᷣ q suis affectibus ac animi passionibus nõ potest modum adhibere ac eas cohibere. sed ab illis victus trahitur quocunqꝫ ferant & rapiant eum. n Inuersa verba. Omnia ponit que ab amante vecordia fieri solẽt Inuersa verba. i. verba prepostere & in cõtrariũ pnnciata. Est eñ inuertere quasi in contrarium vertere & ꝑpostere verba pñciare vt p lauo vola. o Euersa ceruices Ceruix seu ceruices posterior pars colli vbi origo est omnibus neruis Vñ hõ dure ceruicis drᷣ quasi indomabilis. & q̃ si duri capitis & dure mẽtis. Euersas ceruices cõtrarium est erectas ceruices. Er significat illũ flecti & domari ab amica. p Euersas ceruices tuas. Ceruix eñ est posterior pars colli q̃ ponitur p supbia seu cõtumatia quadã ac rigore mentis vt vir dure ceruicis. i. indomabilis & mẽtis rigorem p se ferens tãqꝫ nemini caput inclinare velit. Euertere interdu m significat destruere vt euertere vrbẽ. i. destruere & eã demolliri ac dissipare ac etiã subuertere. Interdũ euertere significat psternere et facere vt qd stabat nũc pstratũ iaceat & ab hac significatõe manauit ꝑcedẽs. nã euertitᷣ vrbs cũ moenia q̃ prius stabãt dirimuntᷣ. Itẽ mulier q̃rẽs dragmã euertit totã domũ. i. ingrẽdo illã oia q̃ i domo sunt iacit huc & illuc & a suo ordine dimouet. Itẽ ĩ iure sepe drᷣ q Screatus a screo as are. qd significat screatus eiicere ex ore pectoris ac ꝑcordioꝝ. r Tussis. i. tusses. Hoc ẽ cõtusiones. s Vide sis. vultuose pnunciandũ est. t Cur retines Impatia amãtis oñditᷣ. Nã visa amica, clitipho verba syri obliuiõi tradiderat apud patrẽ. Obseruabo id qd me admonuisti

u Vt nunc iterim. Aposiopesis amantis vt sit si ne interim paulisper cũ amica ludere.
x Nihilo magis vult Sirus vt eũ perpetuo mo destum. ne si incepit possit se abstinere etiam pa tre vidente. y Quid istic. Istic pro iste.

.s.nõ est mea .i.interca priusq̃ꝫ ad p̃rem'eat
v .i.nõ pl᷒e tua nũc q̃ꝫ apud p̃rẽ ꝫ
CLI. Scio apud patrem. at nũc interim. Sy. nihilo magis
.i.pmitte me delectari ei᷒ p̃ñtia .i.quo rp̃e sinas me de
.i.patiar lectari ei᷒ p̃ñtia
CLI. Sine. Sy. non sinã iniquã. CLI. quæso paulisper. Sy.
.i.phibeo scꝫ te frui ei᷒ p̃ñtia .i.discedas .i.discedo
.s.sine .s.me eã .i.si facis qđ sapiens
Veto. CLI. saltẽ salutare. Sy. Abeas: si sapis. CLI. eo. quid
.i.iste clinia faciet .s.dico cliniã q̃ maneat cũ amica
nõ discedet .i.ingredere viã ⁊ p̃ge q̃uis inuit᷒.
istic: Sy. Manebit. CLI. O hoiem fœlicẽ: Sy. ambula.

In hac scena. VI.

Non potuit meli᷒ cõdictionẽ meretriceã exprimere q̃ꝫ per eã que esset meretrix que tamen nomini meretricio fauet. cũ alibi reprehẽdant meretrices nihil aliud ex amore adolescentium querere q̃ꝫ pecunie extorsionẽ. hic quoq̃ꝫ iocunda amantium congressio signatissime exprimitur.
a Edepol per castorem & pollucem: ornatiua sunt iurandi aperta feminis.
b Isti forme vt mores consimiles forent. Mores em̃ pudici gratiores esse solent in pulchro corpore. Vir. Gratior & pulchro veniens in corpe.
c Si te sibi quisq̃ꝫ expetit. Recte expetit cũ eã a pudicicia cõmendet. expetimus em̃ tm̃ ea q̃ honesta sũt & plane bona. vnde de rebus expetẽdis a philosophis scriptũ: q̃.s. peti debent. d Oratio tua Qđ dixeris cũ vno velle ætatẽ traducere Antiqui etiã pauca verba orationẽ dixerũt.
e Vulgus quæ ab se segregant. Hoc est neq̃ꝫ promiscue quosq̃ꝫ recipiunt. f Nã expedit bonas esse vobis. Quia cũ solo viuitis: nec potest esse verus amor nisi inter duos qui sibi inuicem fidem seruent. iuxta illud. Nec regna nec tędet soli um pati volũt. g Expedit bonas esse vobis. Vbi notanda est q̃ hec structura Mihi expedit eẽ bonũ: & mihi expedit esse bono vt Quin. cui eẽ deserto vacet. h Quippe forma impulsi. Et hic amor est gratia voluntatis tantum. Et bene impulsi. nam hec omia nox / vinũ / amor / adolescentia: ab impulsionis p̃te dicuntur non ad ratiocinationis. i Quippe &c. Quippe ponitur sine relatiuo & sine cum coniunctione.

BACCHIS MERETRIX AMTIPHILA MVLIER. CIINIA. SyRVS.

p cdẽ pollucis .s.amica .s.q̃ dixisti te velle traducere vitã cũ vno solo
a .i.felicem
Edepol te mea antiphila laudo: & fortuna tam iu
qđ sequtur .i.conata es .i.tue venustati .i.cõformes
b
dico: id dũ studuisti: isti formæ vt mores consimi
.i.nõ affirmatio cũ iuramẽto
c
les forẽt: minimeq̃ꝫ: ita me dij ament: miror si te sibi q̃sq̃ꝫ
.i.qualẽ naturã argumẽto signo ⁊ oñsioni
d
expetit. Nã mihi quale ingeniũ haberes. fuit indicio ora
.i.tu᷒ sermo
tio tua. & cum egomet nunc mecum in animo vitã tuam
certe vr̃i sixũ iuuẽculoꝝ .i.amatoꝝ m̃ritudinẽ
e iuuencule
considero / adeoq̃ꝫ omniũ vestrarum. vulgus quæ ab se se
.i.sep̃ant: reijciũt .i.tales quales estis .s.tales q̃les vos estis aut vr̃i siles
.i.non
gregãt: & vos eẽ istiusmodi: & nos nõ eẽ haud mirab̃le ẽ
.i.decet cõmodũ est .s.illi amatores habem᷒ cõsuetudinẽ ⁊ copiam
nr̃i facim᷒ .i.patiunt
g
nã expedit eẽ bonas vob̃ nos q̃buscũ ẽ res nõ sinũt q̃n q̃dẽ

pulchritudine frequētāt forma nr̄a
illecti inducti k l postq̄

forma impulsi nostra nos amatores colūt. hæc vbi immu

.i.decore suū amisit ꝛ mtore .i.ad aliā amicā seu ad rē aliā pulsum copan
.s.amatores m do pecunias

tata est. illi suum animum alio conferunt. nisi prospectū

.i.dū colūt ꝛ durat nr̄a forma derelicte atq̄ obiecte oīb
.i.vitā agim⁹

interea aliquid nobis est. deserte viuimus. Vobis cū vno

.i.vna scu ꝑiter traducere statuisti deliberastis decreuistis .i.viuēdi mod⁹
vitenīe tēps .s.viri .i.pcipue

simul ætatem agere decretum est viro. cuius nos maxime

.i.conformis ꝑ ventis .s.viri .i.ad hibēr aīos scȝ seruādo mutuo fidē
n n

est cōsimilis vestrum. hi se ad vos applicant. hoc beneficio

nā vir q̄ vxor .i.vtroq̄ vtreq̄ .i.obligamini itaq̄
.i.sed o

vtriq̄ ab vtrisq̄ vero deuincimini: vt nunq̄ amori vestro

.i.miseria .i.nō cognosco q̄d alie faciās
p q

vlla īcidere possit calamitas. ANTI. Nescio alias. me scio

.i.certe .i.instanter q.d. cōmodū cu⁹ ē mihi cure nō minori
ꝛ sine dolo q̄m meū mihi

quidem semper fecisse sedulo. vt ex illius cōmodo. meum

.i.cōtrahā acq̄rā repute q.d. longe aliter ē q̄ suspicabar vt vi
r deo

pararem commodum. CLIN. Vah ergo mea antiphila

.i.reuertentē
s

tu nunc sola reducem me in patriam facis. nam dum abs

.i.sum abs te assidua tui cogitatiōe ꝛ spādo te reuisere
aliquādo

te absum omnes mihi labores fuere: quos cepi: leues. præ-

.s.qō dicis ita ē ē vt asseris .i.difficulter
t v

ter tui carendum quod erat. Sy. Credo. CLI. Syre vix suf-

.i.sustineo moleste fero .i.esse licitū .i.nunc .i.cōplexione mea q̄.
.i.verū hoc ē vez ꝑro ē ad voluptates

fero. hoccine me miserum nō licere meo mō ingenio frui

.i.sed etiā .i.ꝗntū .i.potui cognoscere .s.lites vel
y z .i.affectū dispositū ptes

Sy. Immo vt patrem tuum vidi esse habitum. diu duras,

.i.dabit tibi asp̄a officia .i.quis .i.aspicit nos
b

dabit. BAC. Quisnam hic adolescens intuetur nos? AN.

dolētis ne cadā ꝯsternata blādiētis q̄si rogo te ꝑ amorē
c .s.te bachis .i.quid habes

Ah retine me obsecro. BAC. amabo quid tibi est? AN.

.i.ꝑ nimio amore sum attonita .i.cur .i.ita stupida es ꝛ ꝯsternaris
.s.ego d

Disperij misera. BAC. Quid stupes antiphila? AN. Vi-

.i.verū

deon cliniā, an non? BAC. Quem vides? CLIN. Salue

.i.int⁹ amore tot⁹ anim⁹ versat .i.diu desiderate
e f g

anime mi. AN. O mi expectate clinia salue. CLIN. Vt

.i.qualiter te habes verū
h

vales? AN. Saluum aduenisse gadeo. CLIN. Teneo ne

.i.verū es adhuc mea mihiq̄ fidē adhuc intemerata cōseruas .s.in domū
.i.desiderata chremetis

te antiphila maxime animo expectata meo? Sy. Ite intro

vt cenetue

vos iamdudum expectat senex.

k Amatores. Bene amatores. amator fingi potest: amans vero amat. l Colunt. Colere est inferioris personæ ad supiorem: nonnunq̄ supioris ad inferiorem. Virgi. Post habita coluisse samo m Ni prospectum. Prospicimus futura di iudicamus p̄sentia. n Consimilis moribus vestrum. Pro mores vestri vt recentioribus placet. o Hoc beneficio vtriq̄ ab vtrisq̄ vero deuincimini. Quasi diceret sic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemerate fidei seruāde. Et hoc dictū est illi simile vterq̄ vtriq̄ sunt cordi vbi Laurentius confirmat a horatoribus potius esse dicendū vterq̄ alteri est cordi p Incidere possit calamitas. In eunucho nostri fundi calamitas proprie calamitatē rustici grandinē dicunt eo q̄ minuat calamū hoc est culmē ac segetē. q Nescio alias. Verba mulierū commendantis sea fide in virum. r Vah. Flamosa interiectio hoc in loco ad gaudiū spectat. nec potuit vox accomodatior dari amatori præ nimio amore ferme insanienti ad primū cū amica congressum s Reducem .i. incolumem Post varia pericula quæ subij eundo in asiam ac redeundo. Nam vt Seruius inquit. Reduces dicūtur proprie qui pericula euadunt. Facis itaq̄ me reducem .i. defunctum periculis reuertentem in patriam. t Tui carendum. Antiqui careo verbum genitiuo iungebant nedū ablatiuo. v Credo. Syrus se non loco mouerat respondet verbis Clitiphonis qui cum loquebatur: vt cū aliquo ambulatum abire cogeret. x Vix suffero. Vix difficultatem significat & aliquando pro nō ponitur. Ouidius. Vix priamus tanti totaq̄ troya fuit. Lucilius. Carcer vix carcere dignus. Suffero sustineo al's suppono. y Immo vt patrem tuum &c. Cum non possit per se Syrus Clitiphonem abigere ad minas patris confugit quem fingit iratum. z Vidi esse habitum. Vario modo homies habiti atq̄ affecti esse possunt quibus scd'm [aca]demicos aliud atq̄ aliud videtur. a Diu etiam duras. Subintelligendum est vel lites vel partes fratris predicas: & partes duas metha phoricas ab actoribus scænicis. b Diu etiam duras dabit .i. aspera officia vel onerosi cognouerit te adhuc amare. Et quidam diu dabit illas partes. scilicet vel lites. c A retine me obsecro. Antiphila præ nimia lætitia viso Clinia animo male esse cœpit. Nam vt anim⁹ vna cum corpore nōnunq̄ deficit immo mœrore sic & interdum nimio gaudio. d Videon Cliniam an non? Tanta lætitia erat Antiphile: vt & si amatorem agnosceret: De eo tamen dubitaret. e Anime mi Mollis oratio & fœminea mi[xtis] implicata blandimentis. f Mi. Vim blandimenti habet. nam significat meus. g Clinia salue. Illa ad ad maiorē gratiam amantē ꝓprio nomine appellauit. h Teneo ne te. Præ nimio amice desiderio perit: cum dubitatione loquitur: Sunt qui legant teneo ne te vt referatur ad fidem: ita vt dubitet an a se alienata sit an in fide persistat.

CHRMES MENEDEMVS

.i.lux fit:hoc est dies aduenit .i.tardo .s.mei
.i.quare a
Vcessit:hoc cur iã cesso pulsare ostium vicini:
menedemi .s.ipse .i.ad suũ gaudiũ .i.quis
primũ ex me vt sciat sibi filiũ redisse. & si adole
.s.cliniã .s.vt pater sciat eũ venisse patrẽ .i.adeo
b
scẽtẽ hoc nosse itelligo: verũ cũ videã miserũ hũc tã ex cru
.i.vexari .i.discessu .i.debeã celare
ciarier eius abitu: celẽ tã insperatũ gaudiũ: cũ illi pericli ni
.i.ex indicatõe z manifestatõe
c .i.nõ .i.nõ celabo gaudiũ d
hil ex indicio siet: haud faciã. nã quoad potero: adiuuabo
menedemũ .i.sicut clitiphonẽ scz clinie
.i.eo mõ
senẽ. ita vt filiũ meũ amico, atq; æquali suo video in serui
.s.video filiũ meũ .i.etiã .i.iustũ
e
re. & sociũ esse in negotijs: nos quoq; senes est æquũ seni-
.i.inseruire menedem⁹ .i.natura .i.valde nimis
f .i.certe h
bus obseq. MENE. Aut ego pfecto ingenio egregie ad
.i.infelicitatẽ sustinendã
miseriã natus sum: aut illud falsum est. qd' vulgo audio
.i.temp⁹ .i.auferre .i.merorem .i.incre-
i k scit
dici: diẽ adimere ægritudinẽ hoĩbus. Nã mihi q̃tidie auge
ex .i.cã filij .i.dolor ani .i.longius .i.absens est
scit magis de filio ægritudo. quanto diutius abest: magis
.i.eĩ desiderio teneor .s.senẽ .i.extra domũ
cupio. & tanto magis desidero. CHRE. Sed ipsum foras
.s.eum faciã sermonẽ cũ eo qd dr nouũ
l
egressum video. ibo: alloquar. Menedeme salue nunciũ
.s.nũcij .i.maxiope .i.te illo impertiri nuncio
m
apporto tibi: cuius maxime te fieri pticipẽ cupis. ME. nũ-

In hac scena.IIII. veri amici officiũ pulcherrime a Terentio exprimitur. in qua amicus amico simul & gaudii insperati maximo cũ affectu nunciũ & consiliũ affert.

a Cesso. Aliquis cessare dicit. i. tardare ad aliquid celeriter pagendũ. Virg. Cessas in vota precesq;. Cessat desidiosus. requiescit defessus.

b Miserum hunc. Cum affectu: nam pprium veri est amici lætari rebus prosperis amici & dolere aduersis. c Ex indicio. Indiciũ proprie est oris & linguæ. d Adiuuabo senem. Sænem plus habet affectus quã si d. Menedemũ

e Nos quoq; senes est æquũ senibus obsequi. Iuxta illud puerbiũ vsitatissimũ. Pares cum paribus facillime congregantur. naturaliter em adolescentes adolescentibus. sænes vero sænibus potius inseruiunt & obsequũtur.

f Aut ego profecto. i. ex his duobus necesse est alterũ tantũ esse verũ: sed sænex ex nimio filii desiderio dubitat de eo qd' oibus approbatissimũ ẽ.

g Ingenio. Hoc est ex natura: ingeniũ naturalis est sapientia. Salustius in çatilina. Ingeniũ nẽo sine corpore exercebat. ingeniũ quoq; veteres dixerunt & sua sponte vel natura Virg. Georgico. libro secundo. Hunc locus aruorũ ingeniis. robora cuiq;: h Egregie ad miseriã. Egregium dicitur quod ex grege eligitur. sed hic egregie valde nimis. nõ ẽ ergo ad laud positum.

i Adimere ægritudinem. Aegritudo. i. meror mœsticia animi. ægritudo em animi est. ægrotatio est corporis. k Diem adimere ægritudinẽ hominibus. Seruius sulpicius ad Ciceronem nullus dolor est quẽ non longinquitas temporis minuat atq; molliat. l Nunciũ apporto tibi. Nuncius & res ipa & nuncius dicitur.

m Cuius maxime. Bene maxime. quis enim nuncius illi gratior esse poterat q̃ filius.

.i.nunquid aliquid .s.dicia .i.sanus e
n o
quidnam de gnato meo audisti chreme? CHRE. Valet
.s.filius .s.est
atq; viuit. MENE. Vbi nā est quæso? CHRE. Hic apud
.s.est apud te
p
me domi. MENE. meus gnatus? CHRE. Sic est. Mene.
.s.meus gnatus .i.sine dubio venit filius meus
q
Venit? CHRE. Certe. MENE. clinia meus venit? Chre?
r s
Dixi. MENE. eamus. duc me ad eum obsecro. CHRE.
.i.ꝙ tu scias
t
Non vult te scire / se redisse. etiam tuum conspectum fu
.i.flagitium suū .i.deinde .i.vt
ꝙ offendit te amori in diligēdo
gitat propter peccatum. tum hoc timet: ne tua duritia illa
.i.augmētata seu increuerit chreme
v
antiqua etiam adaucta siet. MENE. Non tu ei dixisti: vt
.i.qualiter me habere .s.dixi .i.quare nō dixisti
essem? CHRE. Nō. MENE. ꝙobrem chreme? CHRE:
qd sciā .i.filij tui detrimētū
x .i.in tuū futuṝ dolorē ꝑspicis prouides
Quia pessime istuc in te / atq; in illum consulis. si te iam
.i.suaui miti benigno indulgēti .s.nō ostēdere me illi pio
.i.fracto abiecto mollificato leni ⁊ victo y
leni / & victo animo esse ostēderis. MENE. Nō possum
.i.seuerus acerbus inhumanus doloris .i.imperiosus acer
z a
satis iam satis durus pater fui. CHRE. Ah vehemens in
.i.in duriciā ⁊ indulgentiā .i.indulgentia
vtranq; partem menedeme es nimis: aut largitate nimia /
.i.tenacitate ac duricia .i.in eodē mō decipieris
b
aut parsimonia in eandē fraudē ex hac re / atq; ex illa inci
.i.in primis .i.ꝑmittere .i.sc. cōferre trāsferre
.i.multo sū epe c
des. Primū olim potius ꝙ paterere filiū cōmeare ad muli
.i.victu ad modū puo mulierculę .i.placebāt q̄ il
.i.tūc li dabant
ercula: quæ paululo tū erat cōtenta. cuiq; erant grata oīa
.i.incussisti filio terrorē mulercula .i.postea quē perterruisti ⁊c.
.i.ex eo tpe d .i.inuita ⁊ pter voluntatē e
pterruisti. hinc ea coacta ingratis. post illa cœpit victum
.i.passim ⁊ in cōi .i.in hoc tpe .i.domino
f .i.queritare g
vulgo quærere. nunc cū sine magno detrimēto nō potest
.s.illa mulercula .s.mulercula .i.appa
h .i.qdlibet seu qd petat rata
haberi. qduis dare cupis. nā vt tu scias quā ea nunc istru /
.i.vnde .i.dānū tuū ⁊ tui filij .i.in primis
i
cta pulchre ad perniciē siet: primū iam ancillas secū addu
ornatas .i.vestimētis .i.monilibꝰ ꝑfectus .i. prīncie cui sunt
k aureis l abunde pecunie
xit plus decē / oneratas veste atq; auro. Satrapes si siet ama
sustinere .s.puelle .i.impendia possit .i.nō solū .s.sufferre
m sumptus
tor: nunq; sufferre eius sumptus queat. nedum tu possis.
.vtrꝫ puella .s.intus .i.peris o.i.sat pcepi. eā esse
n intus
MENE. Est ne ea intus? CHRE. Sit rogas? sensi. nam ei
ancillis pedissequis
vnā cœnā / atq; eius comitibꝰ dedi. ꝙ si iterū mihi sit dāda

n Nunquid nam de gnato meo &c. Quia omnis illius sollicitudo circa filium erat: Idcirco statim de eo suspicatus est nondū facta mentiōe o Valet atq; viuit. Protisteron in sensu est. Si em̄ valet necessario viuit: non si viuit valet: ergo viuit & valet dicendum erat. Et qene vtrunq; iū xit. nam multi viuūt sed nō bene valent. p Meus gnatus. Magis cum admiratione ꝙ cum interrogatione legendum. q Clinia meus venit Addidit & nomen qd fieri consueuit in his. quos diu optauimus & nō dū venisse credimus. r Dixi. Denūciatio est confirmandæ sententiæ: nec mutanda est trans lata de foris & causidicis Cicero. Precor dixisse pronunciat. s Dixi. Hoc verbum in fi ne additū superiora confirmat: & est proprium his qui perorauerint causam dixi sic dixit quasi ꝑ orauerint causam. Dixi. q̄si iam obtunderetur a Menedemo. t Etiam tuū conspectū fugi tat. Fugitat plus est ꝙ fugit: & fugitat dixit vt ostenderet vehementer filium timere. v Non tu ei dixti vt essem. Non aliquando certā qualitatem significat. & nonnūq; incertam vt erat gesta. x Quia pessime istuc in te at q; in illum cō. &c. Et parentibus oībus & fi liis salubre. patres em̄ nimia largitate & clemen tia liberos corrumpunt. illi vero nimia licentia de teriores facti patribus mœrori sibi vero detrimē to sunt y Non possum. Hoc est animi victi & clementis. interdum ad nimiā indignati onem spectat vt illud Satyrici Non possum fer re quirites græcam vrbem. z Satis iam satis Hec replicatio magnā habet vehementiā. a Ah vehemens. Bene dixit vehemens de eo qui non seruaret modum. vt em̄ particula sicuti quędam alia. tum intensionem: tum minutionē: ergo vehemens a mentis vi atq; impetu dicitur. b In eandem fraudem. Fraus pro dolo & pœna ab atiquis accipiebatur. c Mulier culam. Minus est ꝙ si diceret: aut mulierē aut meretricem: vtpote quæ erat contenta paruo. d Coacta ingratis. Hoc est inuita: Et bene co acta & ingratis. nam aliquid ingratis dicitur ali quid facere: qui inuitus & coactus preter volun tatem facit. & vetuste ingratis. e Post illa cœ pit victum vulgo querere: Sic in andria. Laua et tela victū queritās. Et recte victū & nō cibū pro tulit. Cibus est em̄ ꝙ delicatis pbetur. victus in ꝑ uis ardisq; alimoniis est cōstitutus. Vir. Victum infœlicē bachas lapidosaq; corna. f Quęre re. Melius dixisset q̄ritare. querit em̄ qui ad ple nū & ppetuū reponit. q̄ritat q̄ vix quotidie inq̄ rendo victū inuenit. g Sine magno detrimē to. i. dāno detrimentū ꝼm Varro. a detrita dicitur ꝙ ea q̄ trita minoris precii sunt. l. intertrimentum ab eo ꝙ duo q̄ inter se trita & diminuta a q̄ etiā intrigo dicta. h Quod vis dare cupis. Et hoc est nimie largitatis. i Primū iā ancillas. Et hoc ē signū illā probe instructā ad expilandū amatores. k Plus decem. Dixit quemad modū dicimus magis decē in q̄bus dictis mag & plus sūt aduerbia. solemus tū sępius appone re ꝙ vt adduxit secū plus ꝙ decē. veꝝ auctorū vsus sp est sequndus. l Satrapes a græcis proui ciæ pfectus dicit. m Nedū tu possis. Nedū hoc loco negatiue ponit vt nō crederē tibi obulū nedū pro te effunderē sanguinē iā Chremes Ba chide credit Cliniæ eē amicā. & obserua Terentia nā cōsuetudinē q̄ inducit nihil sape eos q̄ fallunt Est argumentū a maiori ad minus: nā si nō pos sit maior idē nec minor. n Sensi. Hoc cū

dolore dicere solemus: in his in quibus detrimētū ingens passi sumus. o Actū siet. Actū est. dicit de ea re de qua iam lata sit sententia. & ē verbū desparantis. p Pitissando mō mihi. Bene pitissando. nam pitissare proprie est parce vinū degustare quasi tentandi gratia. Tale est verbū q̄ Plau. vtitur Cyatisso tale est græcisso. q Sic hoc dicēs asperū .i. austerū scd'm Plin. Tria vini sunt genera austerū dulce & tenue. r Releui dolia omīa. Vt inquit Pli. In italia aduasa vino condendo maxime probatur brutia circa alpes ligneis vasis condunt / circulisq; cingunt. Picant aūt protinus a canis ortu. dehinc perfunduntur marina aqua aut salsa ac leui cinere sarmenta aspergunt. dū igit vina aperiuntur dolia releuētur. Releui .i. pforaui quæ pforatio fieri nō poterat nisi prius auferret: aut lutū aut limus aut argilla aut pix aut resina aut gypsus qb' liuebantur dolia: aut picabant seu incrustabant. Liuere est picare .i. pice aliquid linire seu vngere seu mauis incrustare: & alicui rei suppositū aliqd supducere vt parietē linimus calce aut gypso .i. incrustam' Doliū linimus pice &c. eius rimulas & queadmodū tegere significat contrariū .s. tegmen auferre: sic linire significat quod dictū est linire aliquo bitumine. & relinire significat contrariū. hoc est bitumen detergere seu amouere quo aliquid pri' linitum erat. & ita releui dolia omīa significat abstersi lutū vel terrā tenacem ab omibus doliis vt in ea cæna vinū variū apponeret. ppter aūt pdictam significationē liuere significat etiā deturpare Inde litura ræ .i. deturpatio facta atramento ducēdo lineam per falsa scripta vt fieri solet s Oēs serias. Seria doliū: & proprie vas fictile. de limo oblogū. Persius. Et o si sub rastro creperet argenti seria dextro. Inde seriola læ. Persius seriolæ veteris metuens deradere limū. t Seruos ois sollicitos habui. Variis officiis & ministeriis distractos. Nihil significantius dicere potuit. qd em aliud est solicitare q̄ suo loco monere. solum aūt cum significet locū qs dubitat cū exules q̄q; dicūtur loco patriæ suæ pulsi Solicitos igit habuit omes domesticos qui hincinde ad ministrādū destinabant. v Quē assidue exedent. Plus dixit q̄ si cuius res dixisset. x Vt me tuarū misertū est menedeme fortuna. Bene misertū est. nam scd'm nōnullos miserari est flere & lamētari. Misereri vero miserationē alienis casibus exhibere. y Sumat cōsumat perdat Quis huic patre indulgentior: sed hoc continere solet dū vnicus est gnatus. Sumat. Accipiat al's sumere ē eligere. Salust. in Iugurth. Sumat aliquē ex populo monitorē officii sui. Perdat. quod maius ē quod finem consmumendi habet tertio loco posuit. z Per aliū queuis vt des. Quod salubrius pceptū pentibus dari potest. nulla em repentes magis corrumpūtur q̄ nimia pentum indulgentia. a Subsensi. Recte subsensi. nā sub tpamētū est plene pnūciatōis vt subtristis subridet non ad plenum tristis: aut ridet: & cum q̄nq; sint sensus: duo sunt visus & auditus quos nos magis sensibiles habemus q̄ pecora. Cicer. Nō solū videā: sed etiā audiā. Duabus ergo reb' scimus aut rōne aut sensu quibus maxime pstamus ceteris aīalibus. ergo sænex dicit se sensu sensisse seruulos fraudē parare. b Quā abs te amittas filiū. Amittas pro dimittas dixit. nā qd' nos dicimus dimitte antiq etiā dicebāt amitte. Vir. Quisquis es amissos huic iam obliuiscere graios. Salu. Pactione amissa publico cōsilio. c Ad neqtiā. Bene de adolescēte neqciā dixit. neqcia em est luxus vitæ: pdigus atq; effusus. Ouidius Neqcia est q̄ te nō sinit eē sænē. d Nā oēs deteriores sumus licētia. Snia pprie sæni cōueniēs: & deteriores signatissime ptulit. Deteriores em hoies licētia a bono ad malū vertunt. Est em res peius a malo qd' in vsu ē: & celeberrime freqntat. deterius vero a bono vt mioris sit meriti q̄ qd' placet. Vir. in Geor. Deterior donec paulatim ac decolor ætas. e Neq; putabit. Putamus instantia. repu

s. hoc dictū in malā ptē dicit .i. degustādo .s. q ipensa sunt .s. paulo an̄ .i. i mesā detrimētū
o p
actum siet. nam: vt alia omittam: pitissando modo mihi
.i. q̄ntū vini .i. filius me' absorpsit vel exhausit .i. nō est suaue gustui
quid vini absumpsit: sic hoc dicēs asperum pater hoc est
.s. vinū .i. suaui' miti' & ulci' .i. ɔsidera qō dicitur' sum .i. si audes r .i. pforaui s .i. vasa fictilia
aliud lenius. sodes vide. releui dolia omnia. omnis serias.
.i. variis officiis distractos & occupatos vulca atq; sola
t
seruos omnis sollicitos habui. atq; hæc vna nox. quid te fu
.i. qd putas q̄ tu eris q. d. miser euades .i. corrodēt tuā substātiā & bn̄ viuendi facultates absumēdo v .i. ament .i. sicut
turū censes: quem assidue exedent: sic me dii amabunt: vt
.i. mia seu miseratōe mot' sum
x
me tuarum misertum est. Menedeme fortunarum. ME.
.s. filius .i. qō' ex sua erit libidine y .i. spōte capiat .i. ipediat nō solū vtat sz etiā abutat .i. ɔstitui atq; decreui
Faciat quod lubet sumat. consumat. perdat. decretū est pa
.s. filiū meū .i. ɔstitui sti & decreuisti
ti: dum: illum: modo habeam mecum. CHRE. Si certū
.s. vt dicis .i. tibi & filio maxie vtile eē & mltū ad rē tuā & illi' spectare q̄si deceptū
est tibi sic facere: illud permagni referre arbitror: vt nescie
.i. iudicet .i. tantā indulgentiā q̄ntā datur te dicis
tem sentiat te id sibi dare. MENE. Quid faciam: CHRE
.i. qōlibet aliud .o. i. magis .s. facere .i. quēlibet seu q̄cūq; volueris z
Quiduis / potius q̄ quod cogitas. per alium quemuis vt
.s. q dare vis .i. deludi .i. patiaris .i. fallaciis .s. tuū .i. q̄uis .i. aliq̄ mō pcept a
des. falli te sinas technis per seruulum: etsi subsensi id q̄
.s. seruos & filios domi mee .i. secreto .i. seru' meus
q̄ illos ibi esse. id agere inter se clanculum: Syrus cum illo
serno .i. sūmissa voce colloqtur .i. cōicant suscepta pposita seu instituta .i. filii nostri .i. amittere
nostro cōsusurrat. cōferūt cōsilia adolescētes: & tibi pdere
tale argenti pond' .i. hoc mō vt dico .i. melius .s. mō te pdēdo illi .i. libram .i. in hac pte
talentum hoc pacto satius est. q̄ illo minam. non nunc de
.i. de q̄ntitate pecunie .s. tractatur .i. tractatur .i. eo mō q̄ mīme vergat in ei' pniciem
pecunia agitur: sed illud quo modo minimo perido id de
.s. qō datur' es .i. filio tuo qz .i. tuā volūtatē .s. fili' tu'
mus adolescentulo. nam si semel tuum animum ille intel
.s. videlicet .i. substātiā
lexerit: prius perditurum te tuam vitam: & prius pecuni
.i. dimittas eiicias b indignātis .i. q̄ magnū aditum
am omnem. q̄ abs te amittas filium. Hui qnantā fenestrā
.i. luxū & libidine c .i. aperueris .i. sz .i. certe tantā inquā patefeceris imo acerbū
ad nequitiam patefeceris. tibi aūt porro vt nō sit suaue vi
.i. min' boni d .i. nimia libertate .i. oē qō
uere. Nam omnes deteriores sumus licentia. quodcunq;
fili' tuus e .i. nō ɔsiderabit nō volutabit .i. distortū
inciderit in mentem: volet: neq; putabit / prauum an re

ctum sit:quod petet.tu rem perire/& illum non poteris pati.dare si denegaris:ibit ad illum illico.q maxime apud te se valere sentiet.abiturum se abs te esse illico minitabit. MENE. Videre verũ.atq ita vt res est/dicere. CHRE. Somnum hercle ego hac nocte oculis nõ vidi meis:dum id quæro:tibi qui filium restituerem. MENE. Cedo dextram porro te oro:idem vt facias. Chreme. CHRE. Paratus sum. MENE. Scin quid nunc facere te volo:CHREMES. Dic. MENE. Quod sensisti illos me incipere fallere.id vt maturent facere.cupio illi dare quod vult.cupio ipm iã videre. CHRE. Operã dabo. Syrus est apprehendendus:atq adhortãdus mihi a me nescio qs exit.concede hinc domũ.ne nos inter nos cõgruere sentiant.paulum hoc negotij mihi obstat. Syrus & crito vicini nostri hic ambigunt de finibus.me cepere arbitrum.ibo:ac dicã vt dixeram operam daturum.me hodie non posse his dare.continuo hic adero:MENE. Ita quæso dij vestram fidem.itan comparatam esse hominum naturam omnium aliena vt melius videant atq iudicent q sua.an eo fit.qa in re nostra aut gaudio sumus prepediti nimio/aut ægritudine. Hic mihi nunc quanto plus sapit q egomet mihi

CHRE. Dissolui me ocius.operam vt tibi darem.

ſamuus preterita. Putare proprie purgare est.vnde & arbores & vites putare dicimus:hinc putare est cogitare:quia cogitando superflua mente rescindimus. Est tamen putare eius qui simplicitate pectoris oberrauit. Cicero. Non putant lapsum

f Rectum sit.nam vt inquit Cicero ad herenniũ Rectum est quod cum virtute & officio fit.

g Minitabitur. Minatur etiam filius parenti:dum se carum animaduertit & discessũ simulat. h Tibi qui filium Qui quomodo & est sermo Comicus.

i Restituerem. Redditur cupientibus vt domino seruus. Restituitur cupiens vt patriæ ciuis & redditur & restituitur cupiens cupientibus vt patriæ filius. k Cedo dexteram. Cedo est verbum defectiuum duas tantum personas habens secundas in singulari & in plurali:quod significat da vel date. Probat Nonius nitens dicto Enniano cuius hec verba sunt. Cedite manus vestras measq accipite vt iunctis manibus confirmetur fœdus:quod exemplum clarius possit ad duci illo. Cedo igitur dexteram.nos enim aut oraturi aut confirmaturi quicq alicui cuius dexteram poscere solemus.

l Apprehendendus. In Andria Tuus pater modo apprehendit.

m Me cepere arbitrum. Arbiter dabatur his qui de finibus regendis ambigerent. Dicitur em̃ arbiter iudex q totius rei habeat arbitrium & facultatem. n Cepere.i.elegerunt vt Cicero. Aut capiendus auxilio locus.

o Ita quæso. Dictum abeunte Chremete

p Aliena vt melius videat atq iudicent q sua. Huic illud Ciceronis libro primo officiorũ contrarium est. Est enim difficilis cura rerum alienarum. Quanq Terentianus ille Chremes humani nihil a se alienum putet:sed tum quia magis ea percipimus atq sentimus quæ nobis ipis aut prospera aut aduersa eueniunt q illa æqua ceteris q quasi longo interuallo interiecto videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus.

ASCEN.

p Itissando modo quid vini assumpsit:Assumpsit inq Bacchis amica Cliniæ vt credebat Chremes:cum tamen Clitiphonis esset. Nam vt de Clitiphone intelligas non procedit non etenim verisimile est Chremetem illum seuerum patrem tantũ filio indulsisse. preterea vult probare se sensisse illam esse intus.i.domi suæ.p pterea q tantum vini absumpserit Nec obstat q pater dixit:id enim venerationis causa patrifamilias ab omnibus dicebatur. Potes etiam non in concinne illud quod sequitur sic astruere. Pater hoc vinum quod modo gustaui est asper.vide id est pro me perquire sodes aliud lenius &c. Illud vero. Et si subsensi.id quoq illos ibi esse &c. mallem sic interpretari. Et si.i.quãq.subsensi.i.sensi:& percepi illos.i.liberos & seruos nostros esse ibi.i.in ea regnã dico:hoc est in deceptione tui seu in te decipiendo sollicitos. Nam mihi nõ fit verisimile vt de domo intelligat Nõ em̃ subsensit:sed palam sciuit eos esse domi suæ. Preterea Menedemus in eadem scæna exponit vbi dicit. Quod sensisti illos me incipere fallere &c.

In hac scena. VIII.

continetur iocundus error in quo herus in seruo decipitur quē credit alteri fallaciā intendere dum sibi tenditur: & sic eū aggredit̄ de fallacia in alterū. a Hacillac circūcursa. Hoc dicit seruus admonens secum seipm̄. b Intendenda. Verbum a venatoribus traslatum qui retia intendūt ad feras capiendas: quia ergo parat senē fallere intendenda dixit vel a sagittis atq; arcu. c In senem. Cum stomacho seruili in senē dixit. in Andria. Quantū intellexi modo senis sententiam. d Non me fefellit. Idem superius. Et si subsensi id quoq; illos ibi esse. Et hic ē error credit senē Menedemū dum syrus de Chremete ipo intelligit. e Prouincia. Onus dicitur cuiuslibet rei gerendę: nam acqsite bello longe ab italia regiones prouinciæ dictæ sunt a porro vel a procul vincendo: ad quas pretores quia cū officio mittebantur: officia quoq; prouinciæ nominātur. f Recte. Ioco vult syrus deflectere orationem in aliud: & subterfugere heri reprehensionem. g Aquilæ senectus Plinius libro decimo naturalis histo. de aqlis hęc refert. Obeunt nō senio nec ægritudine sed famæ intantū superiore accrescente rostro vt aduncitas aperiri non queat. igit̄ aquila tantum in senectute bibit vel de preda sanguinem sugit ex quo prouerbiū in senes q̄ plus bibunt q̄ comedunt. h Eya Eya interdū hortatis est nunc correctionem significat. i Mulier cōmoda. A cōmendatione meretricis incipit vt melius persuadeat Cliniam deperire hanc cum sit amica Clitiphonis. k Ac faceta Bene de meretrice faceta dixit. Nam facetus est q facit verbis quod vult. Potest etiam referri ad formā corporis: vt significatio vocabuli iudicat. l Ita non vt olim· Preterita semp presentibus preferuntur & magis cōmendantur. m Deperit. i. ardenter amat. Nam amator eius amore quam amat perire dicitur. Nam perditus est qui insano est raptus amore. inde ventū est quod dicimus deperio illam.

Tertius actus.

SyRUS CHREMES.

.i.p hāc ptē .i.cursita .s.quicqd sit
a .i.p illā
Acillac circūcursa: inueniendum est tamen ar
.i.exercenda .i.chremetē .i.deceptio
b c
gentū intendenda in senē est fallatia. CHRE.
.i.latuit seu bñ mihi in mētē venit .i.certe s.domo
d .i.machinari
Non me fefellit hosce id struere: videlicet hic cliniæ seruus
.i.aliq̄nto tardior meo .s.seruo scʒ syro .i.on⁹ q̄rēde pecuniæ
e
est tardiusculus. idcirco huic nostro tradita est prouincia.
nōdū pcepat sern⁹ hec hoc dixit .s.q̄ dixi vocat eū
.i.nunquid herus
Sy. quis hic loquit̄ perij num hec audiuit: CHRE. Syre.
rñdēdi mod⁹ indignātis .s.facis vel aliqd tale .s.ago .i.nihil mali
f
Sy. Hem. CHRE. quid tu istic: Sy. Recte. equidem te de
.i.valde .s.te surrexisse .s.tu
miror chreme, tam mane. qui heri tantū biberis. CHRE
.i.nō bibi .s.feci .s.te fecisse nimis .i.sed .i. qd̄ puerbiū ē qd̄ in
.i.dicis ore ppsi habet
Nihil nimis. Sy. Nihil narras: visa vero est. quod dici so
.s.q̄ pl⁹ biberis q̄ comederis corrigēris .i.optuna elegās
g h i
let, aquile senectus. CHRE. Eia. Sy. Mulier cōmoda, &
.i.festiua ꝛ sermone iocūda .s.comoda ꝛ faceta
.s.q̄ est cū clinia .s.meretrix
faceta hæc est meretrix. CHRE. Sane idem visa est mihi.
.i.certe inquā .i.pulchra, nitida, splēdida fulgida .i.co mō inquā est
.s.luculenta l
Sy. equidē hercle forma luculenta. CHRE. sic satis. Sy. ita
.s.ei⁹ forma ē .i.valde venusta
.i.non
nō vt olim. sed vti nunc, sane bona minimeq; miror. Cli.
meretricē vehemēter amat menedemū parcum .i.q̄ nō audet
m .s.clinia .ac vti patris
nia hāc si deperit sed habet patrē quendam auidū, miserū

atq; aridū. vicinū huc nostin? at q̄si is nō diuitijs abūdet. gnatus eius pfugit inopia. scis eē factū vt dico? CHRE. qd ego nesciā? hoīem pristino dignū. Sy. quē? Chre. istū seruulū dico adolescētis. Sy. Syre tibi timui male. Chre. q̄ passus est id fieri? Sy. qd faceret? Chre. rogas? aliqd reperiret. fingeret fallacias. vnde eēt adolescēti amicæ q̄d daret. atq; huc difficilē inuitū seruaret senē. Sy. Garris? CHRE. hæc facta ab illo oportebat Syre. Sy. Eho q̄so laudas q heros fallūt? Chre. in loco ego vero laudo. Sy. Recte sane. Chre. qppe. q magnarū sæpe id remediū ægritudinū est. iā huic mãsisset vnicus gnatus domi. Sy. iocon / an serio illæc dicat / nescio nisi mihi qdē addit aīm. q̄ libeat magis. Chre. & nunc expectat Syre? an dū hinc denuo abeat? cū tolerare huius sumptus nō queat? nōne ad senē aliquā fabricā fingit. Sy. stolidus ē. CHRE. at te adiuuare optet adolescetuli cā. Sy. facile equidē facere possum: si iubes. etenim quo pacto id fieri soleat, calleo. CHRE. tanto hercle melior. Sy. non est mentiri meum. CHRE. Fac ergo. Sy. At heus / tu facito: dum eadem hæc memineris: si huius quid simile forte aliquando euenerit: vt sunt humana: tuus vt faciat filius. CHRE. non vsuueniet: spero. Sy. Spero hercle ego quoq;. Neq; eo nunc dico q quicq; in illum senserim. sed si quid nequid: quæ sit eius ætas vides. & ne ego te: si vsus veniat: magnifice chreme tractare possim. CHRE. De istoc, cum vsuuenerit: videbimus: quid opus sit, nunc istuc age. Sy. Nunquam commodius q̄ nunc herum audiui loqui: nec cum malefacerem, crederem mihi impunius licere / quisnam a nobis egreditur foras.

n Aridū. Translatio a terra q̄ nihil pfert. o Profugit. Superius in aziā ad regē militatū abiit. hinc pfugus dictus q procul a sedibus suis vagat. p Hominē pistrino dignū Ambigue an de Dromone: an de syro de quo bene annotarentur senium vitia. Et secū hec dixit. q Syre tibi timui male. Et hic secum. id est ne quid mali accideritibi. nam iam mihi nescio qd presagit animus mali. r Seruaret senem. Bene seruaret dixit de eo qui penitus se pderet: & continuis excruciaret laboribus. s Eho quæso. Eho modo interiectio est interogantis: al's admirantis: al's ad se vocantis. t Quippe magnarum sæpe id remediū ægritudinum Ipsum fallere in tempore quidam de officiis scribentes rectum putauerunt. nam medici ægrotos sæpe fallunt. v Quo libeat magis. i. magis placeat heros a seruis decipi qd' vt viderit sæuiat in me & me in pistrinum dedat. x Aliquam fabricam. Trāslatio ab his qui expugnaturi oppida machinamenta belli ad id preparant. y Stolidus est. Superius ille Cliniæ seruus tardiusculus est. Et proprie stolidus est qui proxime accedit ad naturam sensū q; pecudum. nihil habens considerationis. z Calleo. i. callide scio: a At heus tu facito Iam prouidet fallaciam quam mente ceperat quo facilius mereatur veniam si quid struxerit in herum b Sed si quid. Aposiopesis. quasi diceret si quid, euenerit b Vsuueniet. vsuenire significat euenire: vt sæpe licet videri i epistolis ciceronianis. c Quæ sit eius ætas. Quæ amori est obnoxia. d Et ne ego. Ne pro valde. e Magnifice. Bene magnifice dixit memor verborū Chremetis q̄ supra dixit heros falli a seruis aliquādo esse remedium magnarum ægritudinum. f Tractare. Superius: Quo pacto id fieri soleat calleo: g Quisnam a nobis egredit Parascænæ alterius scenæ.

In hac sce. IX

Syrus hero suadet ꝙ inultū facit ad extorquendū argentum. a Quid istuc. Viderat Chremes filiū ludentē cum Bachide quā Cliniā esse credebat Et bene expssit obiurgationē Paternam sæpe repetendo. b Huic meretrici Plus intulit ꝙ̄ si dixisset mulieri. c Acta hęc res pii. Verbū desperātis. Timebat em̄ Syrus ne ob hoc fallacia eius detegeret. d Me ne. More filiorū ꝙ cōmiserat pr̄i audacter negat. e facis adeo indigne iniu.i. Bn̄ pater post obiurgationē ad admonitionē trāsit. f Vel heri. Ingerit aliud malefactū inter admonitionē vt solent pr̄es. g Factū. Fatet̄ syrus eū fuisse imodestū in vino nisi etiā capiat̄ factū est sicut actū vt sit despantis dictū. h Vt eq dē. Vt p ꝙ̄tū vel pro q̄liter: tn̄ Guido dicit. nō est opus vt capiatur vt p ꝙ̄tū vel q̄liter vt vult Calphurnius. Vir. vidi vt perii. i Aduortunt gra. qa in amore oīa suspecta sūt
k Esto. Verbū concedentis. l Cōcedas aliquo Et hoc q̄rit syrus vt abigat̄ Clitipho ab amica ne Chremes eius eē anim aduertat. m Multa fert libido. q. d. libido incitat amātes multa inter se vltro citroq̄ agitare. n Ego de me facio cōiecturā. Pr̄es conant̄ monere filios aut proprio exēplo aut aliorū. o Ne ineptus ne proteruus. Ineptus q̄ ad dignitatē. ꝑteruus dicit̄ iportunus q̄ altero est ipedimēto: vel si p impotētiā mētis obuium cubito feriat: aut cōtumeliā sibi dicere cogat.
p Quid istuc narrat. Syrus secū loqtur timēs suæ fallaciæ
q Frugi. Vtilis & necessarius a frugibus q̄ ꝙ his fruamur dictę sūt. Inde fructus & frumtū Frui aūt est vesci a frumine q̄ est sūma ps gulæ r Tace sodes Sodes est aduerbiū blandientis Tace sodes. Ab illo cōsilio lōge alienus Clitipho illū sermonē interrupit nec audire voluit sic inquit.
s Quin mihi molestū ē. Quin etiā mihi habet emphasim q̄ nō sū pater. t Pergin. Irascit̄ clitipho seruū aduersus se loqui.
v Eho. Hoc loco admonētis ē
x Vna via. s. honesta: nec te impudicæ agas. y Actū ē. Sp despantibus hoc verbū datur.
z Hic prius. Hęc secū loqtur.
a Chreme vintu. Conueitit se

CHREMES CLITIPHO SIRVS

scꝫ qđ fecisti vel sibi vult seu significat — .i. q̄lis .i. iste — .i. verū oportet ita ludere cum meretrice
a
Vid istuc quæso? qs istic mos est clitipho? ita ne fieri oportet.
.i. vidi ne

b
Cliti. quid ego feci. CHRE. Vidin ego te manū in sinū huic meretricu
o .i. imponere — .i. actū est q̄si fallacie fuerit illo facto obstruct⁹ adit⁹ pdit⁹ sum — d .s. dicis inseruisse manū — .s. vidi inquā
c
læ inserere? Sy. Acta hæc res est. Perij. Cliti. Me ne? CHRE. Hisce oculis
.i. noli negare — .i. certe valde — .i. indecenter — cliuite — .i. reprimas ab attractōe amice illi⁹ — .i. certe
e
ne nega. facis adeo indigne iniuriā illi. q̄ nō abstineas manū. Nā ista quidem
.s. tuā — .i. admittere — .i. in domū tuā — .i. cū ea ꝯsuetudinē habere siue ea abuti
dem cōtumelia est, hominē amicū recipe ad te: atq̄ eius amicā subagita
.i. etiā — .i. q̄ntū — in vino potādo. q. d. multū imodest⁹ — .i. q̄ntū — .s. fuisti
f — g
re: vel heri in cōuiuio ꝙ̄ imodestus fuisti? Sy. factū. CHRE. quā mole
.s. dico ve⁊ — timui — .i. qđ ꝯtingeret timebā enī ne oriret̄ inter vos cōtentio
stus? vt equidē: ita me dij ament: metui: q̄d futu⁊ deniq̄ esset. noui ego
.i. accipiunt — .i. iniq̄ aīo ⁊ moleste scꝫ ea — .t. nō iudices eos aduertere — .i. sed — .i. huc adhibet mihi fidem
i
amantiū animū. aduortūt grauiter. q̄ nō censeas. Cli. at mihi fides apud
qđ times — .s. credat — .i. sit ita sane — .i. saltē — te ꝯferas
k — l
hunc est nihil me istius factu⁊ pater. CHRE. esto. at certe cōcedas aliq̄
.i. a ꝯspectu — .i. aliq̄ādiu — .i. multos igest⁹ — .s. q̄ affert libido — chremes
m
ab ore eo⁊ aliq̄tisper: multa fert libido: ea ꝓhibet facere tua pn̄tia Ego de
.i. detegere
me facio coniecturā. nemo est meo⁊ amico⁊ hodie apud quē exprome
.i. archana — .i. ante — .i. autoritas eius
re oīa mea occulta, clitipho audeā. apud aliū ꝓhibet dignitas? apud aliū
lasciu⁹ petulās iportun⁹ ⁊ iprudēs — .i. credito ꝙ aīi te timet ne ꝑteru⁹ videar
o
ipius facti piget me: ne ineptus ne ꝑteruus videar. q̄d illū facere credito.
.i. ad nos spectat — .i. scire — .i. q̄litercūq̄ — .i. q̄cunq̄ loco — inseruire — .i. q̄re
p
sed nost⁊ est intelligere vtcūq̄, atq̄ vbicūq̄ opus sit obsequi. Sy. Quid

istuc narrat? Cli. Perij. Sy. O clitipho hæc ego pcipio tibi. hois frugi & temperãtis officiũ functus. Cliti. Tace sodes. Sy. recte sane. CHRE. Syre pudet me. Sy. Credo. neq3 id iniuria. qn mihi molestũ est. Cliti. Pergin hercle? Sy. Ver3 dico: q̃d videt. Cliti. nõne accedã ad illos? CHRE. Eho q̃so vna accedẽdi via est. Sy. actũ ẽ. hic prius sese indicarit. q̃ ego argẽtum effero. chreme vin tu hoĩ stulto mihi auscultare? CHRE. q̃d faciã? Sy. iube hũc abire hinc aliq̃. Cliti. q̃ ego hinc abeã? Sy. q̃ lubet. da illis locum abi deãbulatũ. Cli. deambulatũ? q̃? Sy. vah q̃si desit locus. abi sane istac. istorsũ quis. CHRE. recte dicit cẽseo. Cli. dij te eradicẽt syre: q̃ me istinc extrudis. Sy. At tu tibi istas posthac cõprimito manus. cẽsen vero? q̃d illũ porro credis facturũ chreme. nisi eũ q̃ntũ tibi opis dij dent seruas castigas: mones. Chre. ego istuc curabo. Sy. atq3 nũc here tibi seruãd9 ẽ. Chre. fiet. Sy. si sapis. nã mihi iã min9: minusq3 obtẽpat. Chr. q̃d tu? eho q̃d de illo q̃d dudũ tecũ egi? egistin syre: aut reperisti. tibi q̃d placeat. an nõ dũ etiã. Sy. De fallacia dicis? ẽt ẽ. iueni q̃ndã nup. Chr. frugi es cedo q̃d ẽ? Sy. dicã ver3 vt aliud ex alio incidit. Chr. q̃d nã syre? Sy. pessima hæc ẽ meretrix. Chr. ita videt. Sy. Immo si scias. hoc vide q̃d iceptet facinus. Fuit q̃dã anus corinthia hic. huic dragmar3 argẽti hæc mille dederat mutuũ. Chr. q̃d tũ? Sy. Ea mortua ẽ. reliquit filiã adolescentulam. Ea relicta huic arroboni est pro illo argento. CHRE. intelligo. Sy. hanc secum huc adduxit. eaq3 est nunc ad vxorem tuam. CHRE. Quid tum? SyR. Clinia orat. sibi vti nunc det illam. illi tamen post daturum mille nũmũ poscit. CHRE. Et poscit quidẽ. Sy. Hui dubiũ ne id est? CHRE. Ego sic puta

ad Chremetem.
b Deambulatũ: q̃? Bñ ipotentia amantis exprimit: nec pr̃ nec syrus nec deliberatio añ facta re mouere poterat Clitiphonẽ ab amica c Eradicent. fũditus ac radicitus stirpitus te euellant & de medio tollant. d At istas cõprimito ma. Subticet p̃cussionẽ ne surgat in tragicũ cothurnũ. vel sic intellige poti9 ita vt legat vt cõprimas queãdmodũ in aliq̃ codice legi sic. at vero sed certe & alloqtur Chremetẽ censen. i. putasne vt. i. q̃ comprimas tibi post hac istas man9. i. tuas manus: neq3 extẽdas aliq̃n eas ad filii castigationem.
e Quid tu? Bñ amato filio de fallacia erga Menedemũ exqrit.
f De illo. Sic dicere solẽt q̃ de re aliq̃ pagẽda inter se loquutur
g Vt aliud. Ex alio incidit m̃ta esse fingit: vt verisimilis sit q̃ finxerit. h Pessima hec ẽ meretrix. Cõtrariũ illud q̃d dixit superius Mulier cõmoda & faceta hec est meretrix: sed hoc loco pessimã appellat: vtpote quæ teneat virginẽ: quã syrus illi relictã arraboni fingit: & hec ẽ volens cã ad extorquendũ argentũ
i Inceptet. Incipe & inceptare magnor3 est facinor3 & audaciæ in Eunucho. q̃d iceptas thraso.
k Dragmar3 argẽti. Dragma pondus ẽ cõstãs vt vult priscianus ex tribus scrupulis seu decẽ & octo siliquis. Sumit etiã p̃ genere q̃dã monetæ propterea q̃ numismatã antiq̃9 põderabãt.
l Mille dederat. Hic millesin gularis est nũeri & substãtiuũ: de quo multa Gelius iũgit autẽ sp̃ genitiuo p̃pterea: q̃a substãtiuũ ẽ: sed mille adiectiuũ & nũeri pluralis substãtiuo iũgit in similitudie generis nũeri & casus
m Arraboni. Pignori hoc loco itelligas. Arraboni dicit merces corrolariũ: & est q̃d pri9 datur vt reliquum reddatur.
n Mille nummũ. Tale & illud. mille hoim occidit & antiquũ. o Dubiũ ne id est. Q̃d meretrix auara poscat. Hui & cetera hmõi generis sane sũt ad uersus eos q̃bus irascimur. Dubiũ ne id est. q̃. d nihil dicit ad rẽ q̃d nõ sit scitũ. nã nemo dubitat q̃n ipe Clinia illi9 adolescẽtiæ cupidus: & iã poscat & poscetiter3 & sæpius vt meretrici pecuniã soluat q̃ puella possit potiri: neq3 hoc dictũ. Dubiũ ne id est: q̃tũ videre possũ de meretrice dici nõ est intelligendũ q̃ cq̃d dicat Calphurnius: q̃a nõ coheretet sensus neq3 cũ añcedẽte neq3

cū consequente. p Ibo dicā. se astutū fingit ad decipiendnm Menedemū supi⁹. etem q̄ pacto id fieri solet calleo. q Erras. In p̄dictis verbis syrus fingit suam eē calliditatē q̄ dixerāt se decepturū menedemū quā fallaciā cōfutat Chremes. r Non emo. Hoc est cū sermonē facies ei de emēda ea dicet. Non emo similiter. Quid ais. q.d. dicet tibi Menedemus cur loqueris mihi de hac re vel Chremes iterrogat syrū q̄d ad eā dicat r̄n̄sionem. s Optata loq̄re. Ita loqtur ille q̄ cū alio loq̄r & cui is aduersat̄ in cōsilio de re pagēda. Optata loq̄re. Potest dupl̄r intellgi vl̄ loq̄re pro loqueris dicit̄ & ē sensus dicis q̄d tu vis vel q̄ tibi sūt cordi vt dici sæpe solet. vel loq̄re est impatiuū: et tūc ē sensus: dic ea q̄ ego opto: & accōmoda sermones tuos meis optatis.

.s. hoc ad rē .i. verū speris q̄d ego sperē me facturū adolescētulā deinde subdit p

ui q̄d nūc facere cogitas? Sy. ego ne? ad menedemū ibo dicā hāc eē captā

.i. ex illa regione .s. eā .s. dicā .s. ita volēs .i. locupletē q cū decipe

ex caria: ditē / & nobilē. si redimat: magnū in ea esse lucrū. Chre. Erras.

.i. cur dicis me errare .i. loco menedemi .i. recuso tuas cautelas .i. loq̄ris r .i. nolo eā emere

Sy. q̄d ita? CHRE. p̄ Menedemo ego tibi nūc r̄n̄deo. nō emo q̄d agis?

.i. certe .s. eā emere .s. dicis s

Sy. Optata loq̄re. CHRE. atqui nō est opus. Sy. nō opus est. CHRE.

p̄ herculē .i. certe .i. quare .s. dicis .i. statim q̄si siste loq̄ & audi .s. q̄re istuc dicā

Non hercle vero. Sy. Quid istuc? miror. CHRE. Iam scies. mane mane.

.i. ppter quid .i. nunc .i. vehemēter .i. patuerunt apte sunt

quid est, quod ita iam a nobis grauiter crepuerunt fores.

In hac sce. X.

Antiphilæ recognitio cōtinetur: ex q̄ inter vir & cōiugē altricatio orit̄ demū recōciliatio. simul syro offert̄ alia rō extorq̄ndi argentū &c. a Exposita. Exponere est morti tradere & obiicere. b quid vult. Chremes nō se loco mouerat. c Hæc orō. Pauca verba veteres orōnē q̄q dixerūt. d Dixi equidē. Hec sic r̄ndit vt q̄ nihil i hac dubitatiōis hēat. e At vide vt. Hic dicimus in his rebus de q̄bus dubitamus: & p̄cipue q̄s iādiu nō vidimus. f Cōteplata. Cōteplari dictū ē a tēplo .i. a loco q̄ ab oī pte aspici: vel ex q̄ ois ps videri pōt quē antiq tēplū noiābāt. g Satis. Multū infinitū ē. satis vero finitū. h Te vult. Signātius dictum quā querit aut expectat: i Nesciogd. Deest ob vel ppter. k Nō temere. Alii volunt .i. non sine causa. l quid fiet Cū stomacho pronunciandum.

SOSTRATA SYRVS NVTRIX CHREMES

.s. anulum .i. opinor esse

Isi me animns fallit. hic p̄fecto est anulus quē ego suspicor is

.i. cū q̄ anulo a .i. morti obiecta .i. filia mea .i. signat b hic sermo vxoris c alloq̄t nutricē

q̄ cū exposita est gnata. CHRE. q̄d vult sibi syre hæc oratio? So. q̄d ē? is

vez .s. eē q̄ cū exposita ē .i. postq̄ .s. anulū cū qui exposita est d e

ne tibi videt̄? Nu. Dixi eq̄dē: vbi mihi ōndisti illico eū eē. So. at vide vt

.i. sufficiēter .i. p̄spexeris anulū f .s. cōtēplata sum g antiphila

satis mō cōtēplata sis mea nutrix. Nu. satis. So. Abi iā nūc itro. atq̄: illa

.i. balneauerit se .i. refer dic .i. maritū .i. expectabo .s. vxor h

si iā lauerit: mihi nūcia. hic ego vir iterea opibor. Sy. te vult. videas q̄d

i .i. ppter k incōsulte incōsiderate .s. tristis ppter .s. metuis .i. certe l .s. tristis p̄ indignationē

velit nescio q̄d tristis ē. n̄ temere ē. metuo q̄d sit. chr. q̄d fiet: ne ista hercle

fabulas vana ꝛ futilia
.i.dicer m
magno iam conatu magnas nugas dixerit: So. Ehem mi
q.d. letor de aduentu tuo vt tibi narrẽ q̃ acciderũt
n
vir. CHRE. Ehem mea vxor. So: teipm quæro. CHRE.
.i.dic .i.in primis vt nõ
o
loquere quid velis. So. primũ te hoc oro: ne qd credas me
.i.contra .i.iussum impiũ .s.qd nihil fuerit ausa facere
aduersũ edictũ tuũ facere eẽ ausam. CHRE. Vis me istuc
.i.ↄ̄uis .s.te nihil ausam facere .i.in hoc morẽ gero tue volũtati
tibi: & si incredile est: credere: credo. Sy. Nescio quid pec-
.i.excusatio .i.recordaris tenes memoria .i.ĩpregnatã
cati portat hæc purgatio. So. Meministi me esse grauidã.
.i.mirũ ĩmodũ .i.minatũ esse mihi .i.nolle vt nutriret
p
& mihi te maximope interminatũ, si puellã parerẽ nolle
.i.educasti ↄtra iussum meũ puellã
q
tolli. CHRE. scio quid feceris sustulisti. So. Ita factũ est.
.i.sustuli .i.itaq̄ .i.dñs me⁹ .i.ppter dotẽ q̃ dãda est
r
Sy. Si sic est factũ dña, ergo herus dãno auctus est, So. Mi
.i.nõ sustuli puellã .i.vetula .i.inhonesta .i.tradidi filiã
s impudica
nime. sed erat hic anus corinthia, haud impura. ei dedi ex-
.i.mortis piculo vel morti obtinẽdã verũ .s.in aliq̃ psona .i.ignorã-
t v x tiam
ponendã. CHRE. O iuppiter. tantã ne esse ĩ aĩo insciciã
.i.pdita sum .i.erraui
So. Perij qd ego feci: Chre. At rogitas: So. si peccaui mi
.i.p ĩprudentiã .i.certe .i.ↄ̄uis .s.qd fecit
y
chreme: ĩsciẽs feci. Chr. Id qdẽ ego: & si tu neges: certo scio
.i.p ignorantiã .i.errata
a
te insciẽtẽ atq̄ ĩprudentẽ dicere, ac facere oĩa. tot pctã ĩ hac
.i.complere
z a
re ondis. nã iã primũ si meũ ĩperiũ exequi voluisses. inter
.i.oportuit interfici eã .i.p verba .i.ipso effectu dãdo illi
emptã oportuit nõ simulare mortẽ verbis. re ipa spem vitæ da
.i.sed .s.te debuisse exeq̃ impiũ .i.facile pacior illo
.s.mouetur in fetũ vel ẽ dign⁹ vt sui misereatur b
re. at id omitto misericordia, amor maternus sino. q̄ bene
.i.sed .s.filie .s.facere de filia.q.d.meretriculã .i.vetule
c .i.voluta mẽte .i.certe
vero abs te, pspectũ ẽ: qd voluisti: cogita. nẽpe anui illi p-
.i.decepta ꝛ data .i.oĩno vel clarissime ꝛ manifestissime .i.lucrũ turpiter corpe
.i.tãq̄
dita abs te filia ẽ planissime p te veluti q̃stũ faceret: veluti
.i.venderetur a veneno .s.qd sequitur .i.q̃dlibet siue faciat q̃stũ corpe
.i.publice pl⁹ offerẽti .i.sufficit
veniret palã. credo id cogitasti. qd vis satis ẽ dũ: viuat: mõ
viris vel mulieribus .i.normã viuẽdi .i.qd iustũ est
e .i.agat scđa psona p tercia .i.honostũ factũ
qd cũ illis agas: q neq̄ ius, neq̄ bonum atq̄ æquum sci-
.s.nesciũt qd .i.noceat
unt. melius peius, prosit, obsit, nihil videt. nisi qd lubet:
.i.erraui .i.ↄfiteor vt cognoscã me peccasse
So. Mi chreme peccaui, fateor: vincor nunc te obsecro:

m Hem mi vir. A blandimento incipit. Mi & Vir plurimum blandimenti habẽt. & vir maritum significat. Virum quoq̄ de animalibus posse dici. Virgilius in buco. ostendit. Vir gregis ipse caper &c.
n Hem mea vxor. Hęc repetitio a simili indignantis est.
o Primum te oro. A purgatione incipit: ne mulier contra edictũ mariti fecisse videatur.
p Nolle tolli. Tollere nutrire. Iuuenalis. Tollere dulcem cogitat heredem..
q Sustulisti. Educasti in alia significatione nonnunq̄ ponitur.
r Damno auctus est. Propter dotem quæ datur. Et recte damno dixit. Nam damnũ rei ẽ malum vero hominis. Damno auctus. Dicim⁹ ego sum auctus damno & damnum est auctum mihi pro eodem: vt augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis & per passiuum tu augeris diuitiis & diuitiæ augentur tibi.
s Haud impura. Commẽdatio personæ cui data exponenda ne Chremes ab ea impudicæ filiam educatam suspicetur. Impurus est aliquo vitio maculatus & aliquando dicitur improbus.
t O iupiter. Terribilis exclamatio senis. postq̄ audiuit filiam anui datam exponendam.
v Ne esse. Eclipsis est quæ datur iratis subauditur decet.
x Insciciam. Inscicia est ignorantia quædã rerum hic vt proderet seipam alteri in facinore quod coelatissimũ esse deberet.
y Insciens feci. Prudens est qui intelligentia sua aliquid sentit. Sciens qui alicuius indicio rem cognoscit. prudens per se: sciens per alios. cuius contrariũ insciens est qui ignorat res. & imprudens qui non delectum habet bonorum & malorum.
z Imperium exequi. Primũ ponit pecccatũ quod contra edictum suum fecerit.
a Interemptã oportuit. Hic ponitur participium preteriti temporis pro infinitiuo vt assoler puta interempta pro interimi, id enim fit in duobus casibus accusatiuo & ablatiuo.
b Sino. Sino concedo: quia animus maternus plurimum veniæ meretur.
d Illi prodita Signatissime prodita. Socii enĩ deficere dicuntur. Salustius. Post defectionem sociorum prodere parẽtes. Virgilius. Vnius ob irã prodimur. Deserere vero patroni hinc milites patriæ desertores dicuntur. quia patriam deserunt. q̄ defendere deberẽt Vir desertorem asiæ.
Prodere. Festus dicit est dare & fallere: & bene hic capi potest eo modo. Interdũ prodere significat differre siue elongare (vt ita dicam) Virg. Prodimur atq̄ italis longe disiungimur oris. Interdum significat iudicare quod deberent tegi & p hoc fallere vt pdidit me voce. i. indicauit: & q̄ dr̃ inepte incusauit me, ppterea pditores dicũtur qui decipiũt indicando q̃d celare deberent. Filia ergo abs te prodita est quasi cõmissa est illi anui & p hoc decepta. c Prospectũ est. Hic est impsonale passiue vocis qd ante habet ablatiuũ mediante ab vl abs psonæ gẽtis & post casũ sui verbi. Eodẽ mõ in epl̃is. Cic. loqtur. ait enĩ q̄ si meis rõnibus a te pspectũ eẽ intellexero. e Quid cũ illis agas. Amatores designat. q nihil pensi habent expertes iuris & omnis æquitatis: ea sola recta putant: quæ illis libuerint. f Peccaui fateor. Victa mariti argumentis crimen suũ fatetur: & quo magis mereatur veniam: simplicitatis opinionẽ mire tentat: & hoc p depcationem

g Quanto tuus est animus natu grauior.i:peritior propter plures experientias quas potuisti habere plus q̃ ego. & bene dicit grauior natu. Nã maiores natu.i.seniores debent esse grauiores .i. moderatiores & constantiores atq̃ prudentiores ob maiorem experientiã . Potest etiã hic capi grauior natu.quasi diceret:tuus animus potuit plura videre q̃ meus cum me natiuitate precesserit.nam fere mariti sunt natu grauiores seu maiores vxoribus suis. h Ignoscentior. In crimine sic confesso vltimum remediũ confugere ad iudicium /misericordiam. i Scilicet equidẽ: Ambę hæ particulæ capiũtur affirmatiue ad maiorem comprobationẽ. k Mea facilitas. Recte:quia cito vxori veniam dedit.Facilitas illius qui cito iram deponit.Clementia illius qui nũq̃ irascitur. l Quã hoc inceptũ est causa. Quasi de magna re dixit. m Et stulte & misere omnes sumus. Vituperatio a sexu: mulieres enim esse cõsueuerunt imperitiores viris:& multis superstitionibus detineri.

n Religiose. Superstitiose.Religiosus eñ appellabatur is qui nimia & superstitiosa religione sese alligauerat vt hoc loci.

o Denostris bonis. Et hęc erat superstitio.

p Istud recte. Ironicos dictum.

q Hem. Syrus timet ne sibi preriperet an ferendi argenti occasio agnitione filiæ itaq̃ igemit

r Ea lauatum dum it. Lauatum ꝫm antiq̃s nos dicimus lotum.Ouidius.fastorum secũdo. Mane lauaturas sacra petebat aquas.

s Exiliui Ostendit nimiã læticiã de inuenta filia.ideo non dixit accessi.

t Plus spei video quã volo. Nolebat tam cito cognosci filiam ne occasio preriperetur auferendi argentum.Plus spei.Melius est vt non ad syrum referas:sed Sostratam .

v Filteræ. Filteræ in datiuo vel in genitiuo. Nam dicere possum est mihi nomen.Guido vel Guidoni.item & Guidonis vt plerumq̃ legi sed sæpius per nomiatiuũ.aut per datiuũ loquimur & quidem elegantius .

u Ipsa est. Fatebatur Syrus & nouerat.nam iuerat ad querendas puellas domum eius .

x Mirum in illa salua. Non potest credere perisse anum quod maxime vellet ob recognitõnẽ Antiphilæ y Ego perii. Quia recognita ẽ est anteq̃ auferrem argentum.

z Nihil minus. Pro nõ q̃ auctus diuitiis eẽt hoc Guido redarguit nihil minus ꝓ non capi.

ASCEN.

Mirꝫ ni salua est &c. Cõmentarius vterq̃ ingt mirũ ni illa anus est salua. Ego vero nõ de anu: sed de filia intelligo:vt sit expositio Mirꝫ est ni illa .i.filia sit salua:& ego perii. Rõ aũt quare de anu intellectũ nolo ẽ:q̃ syrus eã mortuã sciuerat. vñ sup̃ dixit. Anus q̃ est dicta mr̃ ei nõ fuit: ea obiit mortẽ.& paulopost offendimus mediocriter vestitã. veste lugubri eius anuis cã vt opinor q̃ erat mortua &c. nã ergo iã dubitat an illa salua sit sed de antiphila loqtur.illud q̃q̃ monitos velim adolescentes sæpe in expositiõe ꝓnoim sublatũ eẽ breuitatis gr̃a verbũ expositiuũ.i.vel qđ vis.nam vt Seruius grãmatic⁹ docte dissentit.Pronoia non cũ noibus(nisi emphaticos)sed ꝓ ipis noib⁹ ponũtur:q̃ circa nolintillud prio Enei. Olli natæ sic ĩtelligi vt olli sit pronomen imo aduerbiũ:qa illi natæ nõ recte diceretur.Tametsi igit̃ inueneritis eiusmodi expositiones:illa anus ipe Cherea &c. non tamen sic loquendũ continuo censebitis.

.i.pictor antiq̃os grauior: .i.pmptior ad ignoscendum h
g
quanto tuus est animus natu grauior tãto ignoscẽtior sit.
.i.ita q̃ .i.mee simplicitati .i.ptectionis auxilij i
vt meæ stulticiæ iustitia tua sit aliqd præsidij. CHRE. Sci
.i.sed o .i istituis
licet istuc factũ ignoscã equidẽ. Verꝫ Sostrata male docet
.i.benignitas indulgentia .i.nimia et abũdãs plus equo .s.exponenda filia filia esse inuentam .i.notũ .i.occasione
k l
te mea facilitas multa. sed istuc qd est. q̃ hoc inceptum est
.i.dic quẽadmodum .i.incõsiderate m .i.infelices .s.nos mulieres n .i.supstitiose
causa loquere. SO. Vt stultæ & miseræ oẽs sumus religio
.i.quo'rge .s.filiam .i.trado anui .i.abduco .s.vetule anulum
sæ. cũ exponendã do illi. de digito anulũ detraho:& eũ dis
.i.eijceret .s.filia: .i.vel non .i.carens vel sine parte
co. vt vna cũ puella exponeret. si moreret̃. ne expers partis
.s.fecisti dãdo anulũ p vronia .s.ne faceres cõtra religionem
o
esset de nostris bonis. CHRE. istuc recte: cõseruasti te /atq̃
ne moreretur oñdit eis annulũq̃ dederat .s.illum anulum .i.vnde recupasti
q̃ illã. SO: hic est is anulns. CHRE. Vnde hunc habes:
.s.habeo dolẽtis ẽ q
SO. Quã bachis secũ adduxit adolescentulam. Sy. Hem:
.s.sostrata .s.antiphila r .i.vt cũ seruarem
CHRE. Quid ea narrat. SO. Ea lauatũ dũ it: seruandum
tradidit cõmisit .s.animi .i.in pricipio .i.statim
mihi dedit. animũ nõ aduorti primo. sed postq̃ aspexi: il
.i.celeriter gaudens seu exultans exiui s .i.coijcis
lico cognoui ad te exiliui. CHRE. qd nũc suspicare. aut
.s.adolescentula .i.ab .s.adolescẽtula anulum
inuenis de illa. SO. Nescio inquit ex ipa q̃ras vnde hunc
.s.vñ habuerit t .s.de agnitõe filie
habuerit: si põt repiri. Sy. Interij. plus spei video. q̃ volo.
.i.heri .s.quẽadmodũ ppõitur a sostrata .i.verũ .s.anus
nostra ẽ. si ita ẽ. CHRE. Viuit ne illa. cui tu dederas. SO.
.s.an viuat .s.illa vetula .i.retulit .i.quondã cum ei dederas .s.se exposuisse filiam
Nescio. CHRE. Quid renũciauit olim fecisse: So. Id qd
.s.anus dic .i.petatur a vicinis et noscentibus
iusserã. CHRE. Nomẽ mulieris /cedo qd sit. vt quærat.
.s.ei nõ est v .s.anus q̃ dicit et a qua antiphila abducta est .s.anus x .i.incolumis ac non y mortua
Sost. Philteræ. Sy. Ipa ẽ. mirꝫ ni illa salua est. & ego perij:
.i.in domum .i.p hãc viã .i.qualiter .i.ex ĩspato
CHRE. Sostrata seqre me intro hac. So. Vt præter spem
.i.accidit .i.q̃tũ .i.miserere valde .i.inexorabili et inplacabili .i.sicut .s.fuisti
euenit: q̃ timui male. ne nunc animo ita esses duro. vt olĩ
.i.exponenda de medio vel nutrienda filia
in tollenda chreme. CHRE. Non licet hominem esse sæ
.i.substãtia facultas .i.parit̃ pauperie ꝑmente quã sum auct⁹ diuitijs
pe ita vt vult: si res non sinit. nunc ita tempus est: mihi vt
.i.optem .s.hr̃e cũ iussi exponendã z .s.erat mihi q̃ cupem filiã
cupiam filiam. olim nihil minus.

Quartus actus.

SyRVS.

.s.q̃ p̄sagit mihi aliq̃d mali .i.nõ .i.longe

Isi me animus fallit:haud multum a me aberit

.i.infelix successus .i.adeo .i.locũ artissimũ .i.valde,

a

infortuniũ.ita hercle in angustũ oppido nunc

.i.cõprimũtur .i.nisi excogito aliquã technã bachidẽ

b .i.mee ⁊ legiões me⁹ exercit⁹ .i.vt nõ

meæ cogunt̃ copiæ nisi aliquid video:ne esse amicã hanc

clitiphonis .s.chremes ꝓpter .s.extorquẽdo .i.spe3 habeã

.i.cognoscat

gnati rescíscat senex.Nam quod de argento sperẽ aut pos

.s.nihil est ꝓpter q̃ꝺ ꝑ ironiã lege q̃ꝺ dici solet de⁹ sciat .i.glorior letor3 more illi⁹ q̃ triũphat

c .i.delitescere

se postulem me fallere.nihil est triumpho scilicet me late

.i.relinq̃re tectũ vbi sit fili⁹ quẽ meis pollicitis decepi .i.subductũ

.i.dolore ꝯfligor b

re tecto & abscedere.crucior bolũ tãtum mihi esse ereptũ

.i.repente .i.de gutture,vel ore .i.fingã excogitabo

e

tam subito e faucibus. q̃d agam / aut qnid comminiscar.

.i.denuo .i.inuenĩẽd⁹ ẽ mihi mod⁹

f g

ratio de integro ineunda est mihi.Nihil tam difficile est:

.i.quod .i.inueniri .s.erit .s.q̃ꝺ cogitabã

h

quin quærendo inuestigari queat. Quid si hoc nũc sic in

.i.tale figmẽtũ nulli⁹ ẽ momẽti .s.incipiã .i.incipiã

i k

cipiam:nihil est.Quid si sic:tantundem egero. at sic opi

.s.fieri .i.sed .s.põt fieri letãtis .i.scio .s.rõnem

nor:non potest:immo optime.euge habeo optimam. re

.i.q̃ꝺ me tãto pe fugit

n

traham hercle:vt opinor:ad me idem illud fugitiuum ar

.i.q̃uis obstructa sit mihi altera via ⁊ occlusa

gentum tamen.

In hac scena.XI. recognita Antiphila Syrus anxius nouũ querit consiliũ de extorquenda pecunia:& bene deliberantẽ de re aliqua exprimit.Est enĩ dialogismus acuti ingenii in multa cogitatione versantis. a Ita hercule in angustũ &c. Quasi diceret meus exercitus iã pœne fusus est.nam coactus est & impulsus in angustias vbi conteretur facile.hoc est mei conatus adeo rep̄ssi sunt hac re.i.hac agnitione puelle vt facile possint contundi ac conteri.& est translatio sumpta a re militari.Alii codices habẽt ita. Meæ copiæ cogunt̃.i.constringũtur in augusto oppido.i.in aliqua munitione in qua me recipere necesse fuit. b Copiæ meæ. Translatio sũpta ab imꝑatore q iã pœnæ fusus ab hostibus se in aliquẽ locũ tutissimũ receperit.|Copiæ mire multitudinis & de exercitu dicũtur Salusti.Ex omĩ copia catilinæ.Vir.Et quæ sic me circũ copiã lustro. c Triũpho scilicet me latere. Verba ꝓprie seruorꝫ quotiens vident se q̃d incœperant ꝑpetrare nõ posse & ironicos legendũ. d Bolum. Translatio ab ãialib⁹ q̃bus auferẽ preda.i.tantã oportunitatem.
e Cõminiscar. Fingã.inde cõmentũ dr̃ alibi. Atq3 ip̄is cõmentũ placet. f Ratio de integro nã innuerat vnã rationẽ hoc est modũ habẽde pecuniæ:q̃ via vbi nõ ꝓcessit aliã inire hoc est excogitare necesse fuit. g Nihil tã difficile &c. Sẽtentia generalis sine certo auctore.q̃ seruis etiã cõuenit. Inuestigare significat querendo inuenire vt ꝓbat Laur.Nũc enĩ syrus incipit deliberare et identidẽ ꝓponit & proposita refellit tandẽ inuenta bona rõne erũpit in lætitiã. h Quid si sic. Qui aliq̃d incepturi sunt m̃lta ꝓponere solent & affirmare & refellere: q̃d sic faciẽdũ vl̃ reliq̃ndũ. i Tantũdẽ.i tm̃ ꝓficiã in hoc faciẽdo q̃ꝫtũ i alio p̄cedẽti iã cõfutato. k Sic opinor. Bñ opinor nã q̃ opinamur putamus:q̃ putamus incerta sũt l Immo optie est. Illa rõne aliq̃3 diu ꝑspecta cognouit eã esse bonã:& tũc se corrigit. m Euge Vox lætantis eius q̃ optimũ inuenit consiliũ. n Fugitiuũ argentum. Facete & ilocaliter seruili more de argẽto tanq̃3 de hoĩe dixit.

ASCEN.

Nam q̃d de argẽto &c. sit quidã interp̄tatus est:nec inepte meo iudicio.nã nihil est q̃d sperem me posse fallere herꝫ:immo ad hoc redactus sum vt triumphi loco habeã malũ fugisse.ideo q̃ ait triumpho si licet me latere tecto & abscedere impunẽ. Si tamen textus habet non si licet:sed scilicet ironia est.

In hac scena.XII. Nimia Clinię leticia exprimitur de recognita antiphila qua p̄/peditus vix potest adduci a Syro vt Clitiphoni succurrat.

a Egritudinem afferat. Tale ad illud deorum vitam adepti sumus.

b Dedo me patri. Plus dedere hoc loco quam obsequi. Dedere se vult patri queadmodū in hostium ptātem hostes se dedunt. In Andria. Tibi pater me dedo. quasi qui vellet contraria. & dedicio in hoste fieri solet.

c Frugalior. Tpatior si frugalis non extat vide tu. d O mi syre: Ablandimento i ucipit vt faciunt qui quicq̄ʒ speratum consecuti sunt.

e Quid ni. Quid nisi audierim.

f Meapte. Cum ablatiuo parelcon additum. vt nostrapte. Cato tamen posuit mihipte promi hipi. g Honore quouis dignā. Amica etsi impudica est dummodo amatori placeat ab eo cōmendatur amore eum impellente: g Da te. Due partes orationis. dare est quod repetas dedere est ad perpetuum. damus & amicis. dedimus tantum hostibus.

h Nā amici: Iusta & honesta petitio succurrēdum est amico. ne quid illi incomodi accidat Amici ius gratie habet quam si dixisset clitiphonis & amicus animi est. Amator vero corporis et amator ad tempus est. amicus q ppetuo amat

i Nequid de amica. Aposiopesis.

k O Iupiter. Exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio desipientis in syr: tanq̄ʒ aliquid dixisset quod videretur desipienti vergere in nuptiarum impedimentum.

l Nubet mihi. Hinc omnis leticia dependet.

m Interloquere hoc mō inter nō auget queadmodū in verbo intercipit interbibit. Est aūt interloqui impedire & interpellere loquentē. Interloqueris quasi loqueris inter me. i. inter meū sermonem illū interrūpendo & in eis mediū te interponendo. n Fer me. i. tollera. Tolerandus est q amore desipit: qa amor deus est & nō voluntas. cogit eīn hoiem ad id quod vult. Fer me. i. ver/

CLINIA. SyRVS

.i. post hoc tps .i. accidere
Vlla mihi res posthac potest iam interuenire
.i. molestiā .i. adeo magna
a
ta nta. q̄ mihi egritudinē afferat. tāta hæc leti/
.i. enata .i. trado vel querto .i. tpatior modestior
b .i. in patris ptātem c
cia oborta est. Dedo patri me nunciā vt frugalior sim / q̄ʒ
q: hāc rē nō ignoro nec me latet .i. intelligo
.s. a pentib
vult. Sy. nihil me fefellit. cognita est. quantū audio huius
.i. vt tu volebas ad tuū placitū
.i. contigisse d
verba. istuc tibi ex sentētia tua obtigisse letor. CLI. O mi
.s. rē totā vt facta ē de agnitōe filie .i. cur nō .i. assidue
e .i. sil cū pentib
syre audistin obsecro? Sy. Quid ni? q̄ vsq̄ʒ vna affuerim.
.s. hoī .i. ita euenisse melius contigisse s. audiui ita q̄cq̄ʒ cōmodi euenisse
Cli. cui æque audisti cōmodius q̄cq̄ʒ euenisse? Sy. nulli.
.i. meaipsi
f
Cli. Atq̄ʒ ita me dij ament: vt ego nūc non tam meapte
.s. antiphile .i. quēlibet meruisse
.s. antiphilā g omni
causa letor. q̄ʒ illius quā ego scio esse honore q̄uis dignā.
.s. esse vt ais hortātis .i. obseqre mihi
g .i. ediuerso h
Sy. Ita credo. sed nunc clinia age: da te mihi vicissim. Nā
.i. etiam .i. cā negociū hoc ē vt careat picul culpatōis
.i. ɔstituat i
amici quoq̄ʒ res est videnda in tuto vt collocet. ne quid de
.s. sciat q sit cliti. bachide .i. ne irascaris ita sis q̄et
chremes k ꝛ expecta q̄ reliq̄ sunt
amica nunc senex. Cliti. O iuppiter. Sy. quiesce. Cli. Anti
.i. mihi despondebit .i. verū ne .i. interpellas me loqntē sic q̄
l m
phila mea nubet mihi Sy. Siccine me interloqre? CLIT:
.i. nimio gaudio affectus sum .i. tollero te
n .i. tollera me
Quid faciā mi Syre? gaudeo. fer me. Sy. fero hercle vero.

.s.que leticia plena est .i.ego sum adeptus et felicitate .i.inefficaciter
p q
CLI. Deo℞ vitā adepti sumus. Sy. frustra: opinor: sumo
.i.aures pbeo tuis sermonib℞ .i.nō me audies
.i.s℥ statim r
hāc operā. Clin. loqre. audio. Sy. At iā hoc nō ages. Clin.
.i.te audiā .i.pspiciēdū est .i.decolit .i.etiā
agā. Sy. Videndū est inquā amici quoq₃ res clinia tui in
.i.discedis
tuto vt collocet. nā si nunc a nobis abis, & bachidē hic relin
chremes .i.cognoscet rē inoppinatā .i.tecū duxeris ꝛ a nobis remoueris
t .i.statim
qs: noster resciscitet ilico esse amicā hāc clitiphonis. si abdu
.i.silr .i.sicut .i.hactenus .i.sed .i.ista re ꝗ mones
v
xeris: celabit itidē: vt celata adhuc ē. Cliti. At enim istoc ni
.i.cōtrarium .i.qua fronte quo vultu
x
hil est magis syre meis nuptijs aduersum. Nā q ore appel
labo prēm mihi dare vxorē cū viderit me habere amicam
.i.scis ne .i.dicere debeā .i.cur nō teneo .s.ppter quā abduxerim eam mecum
tenes: Quid dicam: Sy. quidni: Clin. quid dicā quā cau/
s.petis dices .i.clare .i.quēadmodum
sam afferā: Sy. qd: nolo mētiare. apte: ita vt res sese habet:
.i.dicis .i.volo .i.ꝙ tu ames antiphilam .ꝙ tu velis hre
narrato. Clin. qd ais: Sy. iubeo illā te amare / & velle vxo/
s.et iubeo inquā te dicere pri. yronia'ē.q.d. valō malū ꝛ ihonestū .i.valde
.i.amari a clitiphone y
rē hāc eē clitiphonis. Clin. Bonā atq₃ iustā rem oppido im
.i.pcipis .i.imperas .i.vt fiat yronicos z .i.voles me psuadere patri
peras: & factu facilē: & scilicet iā me hoc voles patrē exora
hoc videlicet pr̄ me⁹ chremetē .i.sed .i.tractu ac tenore suo nō, deflectando a via recta
a b
re. vt celet senē vest℞: Sy. Immo vt recta via rem narret or
.i.per ordinem indignātis .i.insane mentis nō temulent⁹ .i.certe
.i.satis ne
dine oēm. Cli. Hem sat insanus es aut sobrius. tu quidem
s.cliti. .i.clare .i.icusas .i.ꝗmō cli.s.sine piculo cognitiōis totius facti
oino c
illū plane pdis. nā q ille poterit eē in tuto: dic mihi. Syrus:
yronicos d assentio in fictiōe .i.excellēter .i.extollo eucho
huic equidē cōsilio palmā do. hic me magnifice effero. q
sc₃ ego .i.efficaciā s.q versucie cautele
vim tantā in me & ptātē habeā tātæ astutiæ. vera dicendo
s.iuuenes vel senes .i.decipiam .i.quāuis sc₃ menedemus.s.seni bachidem
vt eos ambos fallā: vt cū narret senex vester nostro istā esse
s.sui s.ꝙ dicit s.sed .i.isto mō
e
amicā gnati. nō credat tn̄. Cli. at ei spem istoc pacto rursus
i.aufers bachidē s.chremes
f
nuptia℞ oēm mihi eripis. nā dū amicā hāc meā esse credet
.i.credet tradet syre
g antiphilā .i.purpēdis .i.dūmō parū cure hēs
nō cōmittet filiā. tu fortasse qd de me fiat. puicuras: dū illi
.i.prouideas .i.quid male gre .i.post multū tps sc₃ de bachide
h i .i.putas .i.fingi
cōsulas. Sy. qd: malū. me tandē cēses velle id assimularier
.i.ꝗdiu qd clit.i.astute sub duce .i.tātūmō sc₃ pero assilari sc₃ vnū diē dicis
k l .i.vltra
vnus ē dies dū argētū eripio. pax. nihil amplius. Cli. tantū
.i.bonū tps .i.deinde sequet̄ .i.habeo silatiōe₃ ad eū decipiēdū
m
sat habes: qd tū qso: si hoc pater resciuerit: Sy. qd si redeo

ba mea inconsiderata & modū me habendi.
o Hercule vero. Vero vt plurimū ironie conuenit. Vir. Egregiā vero laudem & spolia ampla refertis. sane & vero pnūciandi adinuēta ī verbis negationē habent licet confessionē afferre credantur. p Deo℞ vitā adepti sumus. Quæ leticiæ plena est & foelicitate nulla admixta tristicia & est hypbolicus sermo ab affectiōe procedens
q Frustra opinor sumo hanc opam. Qd' vulgo dicitur capio poenā cū tantum poena dumtaxat dicat̄ de punitione: nā vt vult Priscia. A poena. oe. diptongo in. u. mutata deducitur punio. et ideo non est dicendū. Sumpsi magnā poenā p te. sed potius Tua causa multos coepi seu sumpsi labores: aut plurimū tua causa laboraui. Opa aūt dicitur operatio / labor / industria. ideo sic intellige frustra laborabo sermonē apud te facere cū tu gaudio desipiens aures mihi non prebes.
r Hoc non ages. i. audies. in Andria. Hoccine agis. s Videndū est inq₃. Hoc verbū inq₃ interdū maximā habet adhortationē. Et vidēdū est & vide: magna aggressuris dicit̄. & inq₃ vtimur nōnunq₃ in repetitiōe supradictorum.
t Noster sænex. Noster cū stomacho.
v Si abduxeris. Recte abduxeris. nā abducit̄ pprie quod alienū. x Quo ore. Sic dicim⁹ quando aliquādo aliquid pudendū cōmittimus
z Scilicet. Hęc pticula hic indignāter poni potest vt si quis dicat: & quis est q de me male loq possit. scilicet hic ponit̄ ironice quasi qd' dici solet deus sciat vt alibi. id ppl's carat scilicet. Et vir. Scilicet is superis labor est. y Bonā atq₃ iustam Ironicos legendū. a Vt celet sænē vestrū. Dicimus em̄ coelo te hac re: coelo te de hac re intelligendū coelet sænē de Bacchide. b Imo. Cautus seruus ea admonet quæ nō erūt aduersa nuptiis. c Prodis. Prodere pprie ad parentes refertur: sed nōnunq₃ ad eū cui res demādata est. & cuius cōsilio alter regit̄. d Palmā do. i. assentio more paciscentiū q assentiētes palmā porrigūt seu prestant. e Nō tamē credat. i. reuera sciat contrariū. q. d. in quo decipietur vel erit pulchra vt dici solet deceptio vbi qs vt credit nō decipit̄ qd' ita erit in tuo prē quē putas iri falsū. f Meā eē credet. Nccārio si Chremes Bachidē gnati amicā nō crediderit Cliniæ eē crediderit. g Cōmittet. Bn̄ de filia cōmittet dixit: qa pprie magna cōmittimus & ea scdm Dona. quæ salutē in dubio habent. h Quid: malū. Malū interiectio est irascentis. i Tandem. i. vsq₃ ad vltimū tēporis: vel si mauis cape tandē vt habeat vrgens quodā & accelerans vt sæpe ostendit.
k Vnus est dies. Assignat tempus pro ratōne non vult Chremetē diu credere Bacchidē Cliniæ esse amicā. l Pax. Aduerbiū' comicū & significat tantū m Resciuerit. Vsus est verbo vsitato in eos qui subtimidi in re pagēda dicere solent. quid si hoc. quid si illud acciderit & ostendit suo rn̄so talia dicta esse ridicula p hoc ꝙ dicit quid si redeo ad eos &c̄.
n Si nunc cęlum ruat. Vsitatū in eos qui subtimidi in re paganda semper dicere solent quid si hoc vel illud accideret
o Age age. Vox consentientis est qui victus ē rationibus callidi serui.
p Optime ipsa exit foras. Parascenę. i. alterius scenę preparatio.

Ascen.

Qui & quæ audisti &c. Vbi textus habet cōmodius & cōmentariū cōmodi. alij legunt cōmode vt cui audisti ęque cōmode qcq₃ venisse.

Illa vero exclamatio. O iuppiter potius gesciētis & exultātis q̄ȝ indignātis. Nā ad syri verba aim nō aduerterat. qd' syrus indicat. dicēs gesce vt mihi auscultes & manifestius seq̄ntia indicāt: illud Bonā atq̄ȝ iustā &c Citra ironiā legēdū indicāt seq̄ntia. At illud vera dicēdo vt eos ambos fallā nullo mō de iuuenibus intelligi p̄t. Nā alter iuuenū hoc audit p̄terea hoc argumenti ē. Quia chremes putabit menedemū decipi. Licet menedem⁹ vere decet bachidē clitiphonis amicā nō habebit fidē. Itaq̄ȝ decipiet. At vbi menedemus a chreme se deceptū putabit tū primū capiet. quā rē etiā syrus p seq̄ntia declarat. Illud aūt rem facias palā itelligo vt deceat syrus quō se clinia exoluat. vtpote si faciat rē palā. i. oia q̄ recta erāt cōsilia reuelet.

.s. hoc dictum ridiculum — n — .i. labatur deorsum — .q.d. nescio quid tuto debeam agere

ad illos q aiūt. qd si nūc celū ruat: Cli. Metuo qd agā. Sy.

.s. dicis q — yronice .s. dicas — .i. rāta — .s. te dicis timere — .i. liberes — .i. id qō te metu factur⁹ es

Metuis: q̄si nō ea p̄tās sit tua q̄ velis vt ī tp̄e te exoluas. rē

.i. manifestū — hortantis. i. deducatur ad me vt celatur itidē vt hactenus celata est — .i. opportune — .i. de domo chremetis.

facias palā. age age traducat̄ bachis. Sy. optīe ipa exit foras

In hac scena. XIII.

Restat ad fallaciā & ad extorquendū argentum vt bachis irata a syro placet̄ & ad menedemum trāseat. a Satis pol p̄terue. Meretricis conquestio exprimit̄: cuius tota indignatō depēdet ex nō tradita pecunia. b Promissa. Cicero. Promissa tua memoria teneas. Aliter accipit̄ cū dr̄ promissa barba. i. p̄lixa quasi p̄cul missa. Nā p̄mittere ē polliceri & ad magnitudinē nutrire. Plau. Capillū p̄mittā. c Huc adduxerūt. Inducit̄ aliq̄s cū verbis alterius decipit̄ In Andria. Vide q̄ me inducas. d Pollicitus. Pollicemur magis sponte p̄mittimus rogati. Promissa dr̄ promissum & p̄missio & pollitatio eandē vim habēt. Sed pollicitatio maioris asseueratōnis est. e Veniā frustra ve. Pulchra p̄mutatio eiusdem verbi p tp̄a. q̄ cōuenit iratis f Spe pēdebit aīm Quod ē corp̄is ad cruciatū animi trāstulit supra visum est quā torqueant̄ amātes in amicar̄ȝ expectatōe. g Ac nō veniā. Mira meretrcis calliditas exprimit̄. Iā excogitauit queadmodū. syrus videat̄ apud clitiphonē vanus & mēdax ex q̄ ab illo verberet̄. h Satis scite. Hoc cum risu p̄nunciandum scite pulchre. In Andria scitus puer &c. Hanc iocari credis. Hāc & ad contemptū & odiū dixit habent em̄ ista p̄noīa quandā emphasim. k Pol istos. Bn̄ istos quasi odiosos in Eunucho. Cū milite isto. Virgil. Aut quid petis istis. Hæc em̄ p̄noīa spernētis sunt odiūq̄ȝ mōstrātis. l Mea phrigia. Hoc est p̄prie meretricis vltro excludere amātē & aliū recipere. vel se ad aliū cōferre. Phrigia nomē a regione sicuti lesbia. Andria Samia m Quā villā: Villa domus in agris quo rustici res vehūt, & euehunt. Virgi. Et iam summa p̄cul villarū culmina fumant. Vterer Varronis testimonio

BACHIS. CLINIA. SIRVS. PHRIGIA. DROMo.

.i. per pollucem — a — iniuriose — .i. p̄missiones — b — .i. ad clit. — c — .s. p̄pter

Atis pol p̄terue me syri p̄missa huc adduxerunt

.i. libras — .i. spōte p̄misit — d — .s. syrus

decē minas, quas mihi dare pollicitus ē. q̄ si is nūc

ad cli. — e — .i. incassum

me decepit sæpe obsecrās me vt veniam: frustra veniet. aut

.i. q̄ veniam — .i. p̄misero — .i. cōfirmauero — .i. qn̄ syr⁹ — .i. retulerit ei clit.

cū venturā dixero & cōstituero: cū is certe renūciarit & di

qn̄ — f — .i. sollicitus erit vel dubius et anxius — .s. vt p̄miserā — g — .i. in vltiōez iniurie mee

tipho cū spe pēdebit animū decipiā. ac nō veniā. Syr⁹. mi

.i. ī dorso — .i. dabit luet — .i. pulchre — h — .s. bachis — .i.

hi tergo pendet. pœnas Clin. satis scite p̄mittit tibi. Sy. At

certe — bachidē — i — .i. ioco dicere illa — .s. id qō minat̄ — .i. p̄uidero — cli. sy. — .i. ociosi sūt ? negligētes

qui tu hāc iocari credis: faciet: nisi cauero. BAC. Dormi

syrū ? cli. — k — .i. excitabo — famula — l — paulo añ

unt. ego pol istos cōmouebo mea phrygia: audistin mō

de q̄ cōsta bat ipsis — .i. domū agrestē — m — illius viri

hō iste quā villā demōstrauit charini: Phry. Audiui. Bac.

r s.audisti .i.pdio .i.dextrorsum.s.prē .i.recordor eū demōstrasse ita qđ dici so
n
proximam esse huic fundo ad dexteram: Phry. Memini. BAC. curri/
let toto cursu .i.valde de q̄ prius dictū ē .i.orgia bachi celebrat bachis .i.de
o p q r lit̄ z
culo percurre, apud eum miles dionisia agitat. SyRVS. Quid hæc ince
nouo mo .i.valde .i.male p̄trā ꝯ volū/ .i.detineri z suspi/ .i.sed
parat tatem ciose obseruari s
ptat: BAC. dic me hic oppido esse inuitam /atq; seruari, verum aliquo
.i.modo .i.me decepturam hos .s.dic me .i.venturā t
ad cum
pacto verba me his daturā esse /& venturā. Sy. perij hercle, bacchis ma/
.s.phrigiā .s.q ipsa.i.nō eat .i.discede phry. .i.ānimo
illic q̄ iussa est q̄ te iussi v
ne, q̄ mitis istā nūc: queso: iube maneat. BAC. Abi. Sy. q̄n est paratum
.i.ānimo q.d.nō vides me manere .i.certe statim .s.argentum
argentum. BAC. quin ego hic maneo. Sy. atqui iam dabit tibi. BAC.
.i.tu vis des .i.nūqđ ego vrgeo vt sed .i.scis ne
siue non x des.q.d.nō .s.faciā .i.te opor
vt lubet num ego insto. Sy. At scin q̄d sodes facias: BAC. q̄d: Sy. Trās/
tet trāsire .i.tu' comitat' ancillaꝝ ad Men.
eundum tibi ad menedemū est: & tua pompa eo traducenda est. BAC.
.i.molir aut .i.scelestē Alij eho .i.extorqueo egerrime .i.tradā
y q̄d dicis z a quasi fabricarem
Quam rem agis scelus: Sy. Egon: Argentum cudo: q̄d tibi dem. BAc.
.i.irrideas .i.nō incōsulte .s.q̄đ molior
b c s3 ingeniose
Dignam me putas quam illudas. Sy. Non temere est hoc. BAC. Etiam
.i.vrꝝ .i.habeo h tecū negocij q̄cq; .i.nō habes .i.q̄đ tibi est pmissū
d negociū mecū
ne tecum hic res mihi est: Sy. Minime. tuū tibi reddo. BACHIS. Eatur
s.Bachis vocātj pricula o serue e
SIRVS. Sequere me hac. Heus Dromo. DROMO. Quis me vult:
.s.te vult .i.q̄ res de nouo obrigit f .i.petit.
SIRVS. Syrus. DRO. Quid est rei: Sy. Ad nos ancillas oēs bachidis
.i.traduc .i.festināter .i.quare traducam .i.noli querere
traducere hinc ad vos propere. Dro. quāobrem: Sy. Ne quæras. & ferāt:
s.ipse ancille.i.afferant .i.ipendiū esse leuatū Chremes .i.diminutū .s.meretri
quæ secum huc attulerunt. sperabit sumptum sibi senex leuatū esse ha/
culaꝝ .i.discessu .i.cēte s.senex .i.nō g
rum abitu: ne ille haud scit hoc paululum lucri: quantum ei damni ap/
.i.afferat .i.actu nō aduertj .i.q̄đ mēte tua tenes .i.sapiēs eris vel q̄r adeo sū taceturn' neq; vbo
h sapiēter ages rū q̄cq; emissur'..dromo.
portet. Tu nescis /id quod scis dromo: si sapias. Dro. Mutū dices.

ex primo de rustica ad fundani am nisi notum esset.
n Ad dexteram. Inducit me/morem meretricem nec oblitā vbi sit. & quid agat amans. nā huiusmodi mulieres nil aliud agunt. nil aliud curant quā quō aliquid ab amātibus extorqueant. o Curriculo. Hoc loco aduerbium.i.celerrime. vl' sit ablatiuus a curriculum pro cursu Nōne is curriculo & oleū petis p Apud eum miles. Hic est de quo superius sy. Nā miserꝝ q̄ndam offendi militem eius no/ctem orantem. Hec arte tracta/bat virum. q Dyonisia agitat. Aliter agitat accipitur cū di/cimus agitat conuiuia & dyo/nisia. Iunenalis hec.e.n.a.u.d.l.
r Quid hec inceptat tanq; de magno facinore dixit. Nam in/ceptare & incipere magnorum est facinorum.
s Atq; seruari. Custodiri vl' melius suspiciose obseruari. vt illđ Virgilianum. Quod super est cæli menses & sydera serua.
t Mane mane. hec singula verba si diligenter notes syri ma/gnam trepidationem significāt Ideo statim de argento mentio/nem fecit in quo lis omnis de/pendebat inter syrum & bachidem.
v Quin pro imo in hoc loco ponitur. Et quin repetit bachis syri verbum vt mos est iratoꝝ
x Num ego insto. Fingit se non magnopere curare vt ha/beat argentum quemadmodū faciunt hi qui defessi sunt diu petendo aliquid.
y Quam rem agis scelus. In Andria vbi est illic scelus. Et ad intellectum non ad verba redi/gitur. Nam scelus scelestus intelligitur. & plus dixit q̄ scelestē. vt tu nihil nisi sapientia es. Mar. Non viciosus homo es zoile sed vitium. z Eho ridicule additum vel sit eo loci aduerbium.
a Argentum cudo. Iocularitei dixit cuditur enim pecunia dum imprimitur.
b Quam illudas. In Andria. Adeon vobis videmur esse idonee in quibus illudatis. Illudo in te & septimo casu. & illudo in te accusatiuo dicimus. sed primo superuacuum est vt sit quibus dicitur quoq; illudo te tibi.
c Non temere est hoc. Sic dicitur quando aliquid fit non sine magna ratione.
d Etiam ne tecum hic res mihi est. In hac re vt ad menedemum traducar & est cum interrogatione legēdū. ita vt neget non venisse ea gratia. e Eatur. Cito flectitur. Et quia mulier & meretrix que trahitur minimo lucello. Et eatur impersonaliter quasi diceret a me vel a meis ancillis.
f Quis me vult: f Quid est rei: Dromo vtpote tardiusculus non intellgit siri consilium. de eo superius. ille clinie seruus tardiusculus est. g Quantum ei damni apportet. Damnum rei est malum vero hominis persoluet Chremes argentum ex fallacia syri quod erit maius damnum quam si permansisset meretrix.
h Tu nescis id quod scis. In Eunucho. Tu pol si sapis quod scis nescis. Non possumus nescire quod scimus. Sed ita vt concordia discors. Virgi. Sequiturq; se. Nescis id quod scis si sapis. hoc est quod dicitur quod scis nescis. Prouerbiale est. & multum apud dyalecticos tractatum, vt scio & non facio. & amicus sum & non sum. & audio & non audio & cetera hmōi.

In hac scena. XIIII

Est trāsacta syri fallatia & tandem extorq̄tur argentū & idem est chremes q̄ in prima comedię parte misereť crimē menedemi: & eius vicē dolet credens bachidē Clinie amicam esse.

a Tantū.d.a.e.malū.p̄prius dixisset dāni nisi ad ægritudinē animi referas. b Illāccine. hoc est quod sup̄ius dixi ista.p̄noīa afferre contēptū & odiū. c Cū illa familia. Cū stomacho dixit id qđ superius syrus pompā appellauit.
d Ita magno desiderio. Vix in primis⁹ explebile desideriū illius rei est quā diu optauimus. sed eius postea indies paulatim nos facietas capit.
e Hec fieri modū. Quod plus ē & ad p̄digalitatem accedit. f Eccū in Andria. Atq; eccū video. superius dixit eccū ellū resolui per aduerbia nō p̄noīa. sed tamen sc̄d'm Donatū. Eccū qui ecce eū veteres dixerunt eccum ellum quod aperti⁹ significat ecce eū. ecce illū. g Cesso huncadoriri. Quasi de improuiso alloq̄. aggredi i andria. hic si me impatū nūc adortus eēt adoriri dr̄ q̄ ex insidiis repēte inuadit dictū ab eo qđ' corpa aggredientiū exurgant subito atq; increscant.
h Hem interiectio lęti al's perturbati.
i Te mihi ip̄m. Laurētius Valla. vir oīm nr̄ē ætatis eruditissimus dicit dudū & iamdudū de paruo t̄pe dici vnius hore aut semihore. aut duarū horaꝝ vel ad summū quatuor. Sed Donatus illud Therentianū exponens. Iamdudū ętatē inter eos factę lites. sic inquit iamdudū. Finite more est. addit ętatem vt ostendit multum abiisse tēporis vt factum est. iamdudū ętatem pro longinquo temp̄e. Lucil. Et multū mensesq; diesq; nō tamē etatem diu longinquoq; temp̄e ac prolixo vt est ętas & quę sequuntur. h Videris egisse. Colligit hoc ex verbis syri a quo exoptaretur: credebat enim senex se a seruo nō optari nisi gratia fallacie in Menedemū. l Ac factum reddidi. Secure & cū magna audacia pronūciat & plus est q̄ si diceret feci. m Hercule vero. Aduerbia sunt confirmatiua. n Caput demulceā. Magni blādimēti signū qđ fit q̄tiens ī re optare dn̄o seruus ex sentētia obsequit. o Boni ali-

CHREMES. SIRVS:

.s.cū tāta familia sit alēda .i.p̄pter menedemi fortunā .i.miscđia moueat.
Ta me dij ament: vt nūc Menedemi vicē miseret
.s.Bach. .i.vtꝝ oportet siue necc̄ ē b seu opus est
a
me: tantū deuenisse ad eū mali illancine mulierē
.i.cū tanto comitatu āctllaꝝ .i.q̄buis .s.primos .s.menedem⁹.
c
alere cum illa familia: & si scio hosce aliquot dies non sen
.s.on⁹ tm̄ .i.adeo desiderauit eū videre .i.sed .i.q̄ā
d
tiet: ita magno desiderio fuit ei filius: verum vbi videbit
.i.tātas ipensas q̄tidie faciendas .i.finem
e
tantos sibi sūptus domi quotidianos fieri: nec fieri modū
.i.denuo.s.fili⁹ .i.discedat tēpestiue oportune .i.ecce h̄ .i.q̄d miror tardo
f g
optabit / rursū vt abeat ab se fili⁹ Syrū optīe eccū. Sy. Cesso
Chre. .i.aggredi v̄bis vocādo p̄nūciādū .s.qđ me vellis.
h
huncadoriri: CHRE. Syre. SIRVS. Hem. CHR. Quid
.i.lōgo añ t̄pe .i.offerri obuiū
i
est. Sy. Te ipsum mihi iam dudū exoptabā dari. CHRE.
.i.videris .i.eū decipiēdo vt ego postulauerā Menedemo .i.de illa re vicꝫ .i.paulo añ cōicauera⁹ de eo decipiēdo
k
Videre egisse iam nescio quid cum sene. Sy. De illo quod
.i.dixi ac feci .i.bona ne .i.vere
l
dudum: dictum / ac factum reddidi. CHRE. Bonan fide:
s.fide dico .i.ꝯtinere q̄ nō
m
Sy. Bona hercle. CHRE. Non possum pati: quin tibi ca-
.i.suauiter attractē .i.ad me .i.aliq̄ munere donabo
n o
put demulceam. accede huc syre. faciam tibi boni aliquid
.i.fallacia .i.ꝫ bono aīo .i.sed .i.q̄ntū .i.pulchre subtiliter .i.id qđ postea est dicturus
p hac re / ac lubens. Sy. At si scias / q̄ scite mihi in mentem
interrūpit irridēs ioco .i.glīa te extoll' .i.q̄ venerit tibi vt volebas
venerit. CHRE. Vah gloriare euenisse ex sententia. Syr⁹.

s.glorior sed .i.veritatem s.filij
p q
nō hercle vero. verꝫ dico. Chr. Dic q̄d ē. Sy. tui clitiphōis eē aicā hāc ba/
.s.dixit .i.cā .i.vt nō .i.ꝑcipes
chidē menedemo dixit clinia. & ea gratia secū adduxisse. ne tu id ꝑsenti/
.i.recte excogitatū ē s.sine fictiōe .i.si audes blandientij. .i.ꝑimū actū est .i.dico tibi .i.sed .s.ꝓbe actū
r
sceres. Chre. ꝓbe. Sy. dic sodes. Chr. Nimiū inq̄. Sy. Immo sic satis. sed
.i.deinde postea s.id .i.restat reliquū est Clinie antiphilā s.diceret
.i.seipm s
porro ausculta. q̄d supest fallaciæ. sese ipe dicet tuā vidisse filiā. eius sibi
.i.placuisse .i.pulchritudinē filiā tuā .s.in .i.paulo an̄ .s.vicij cu/pere
cōplacitā formā. postq̄ aspexit. hāc se cupe vxorē. Chr. Modon q̄ iuē/
.i.faciet vt ꝑ aliq̄s a te petať .i.peti .i.q̄re r.dicis .i.oīno .i.nō bñ capio q̄ sum
t v
ta ē. Sy. Eā & q̄d ē iubebit posci. Chr. quāobrē istuc syre? nā ꝓrsus nihil
spectēt tua v̄ba idignātij .i.ꝓbes .i.possibile ē me esse tardum clinie
x y
ītelligo. Sy. Hui tardus es. Chr. fortasse. Sy. argentū dabiť ei ad nuptias:
.i.anulos aureos idumēta .i.q̄ i sgblto .i.q̄rat .i.emat sibi talia nihil impedio ꝯsentiēdo dicit .i.sed chre.
aurꝫ atq̄ vestē. q̄ cōparet. tenes ne? Chr. cōparet? Sy. idipm. Chr. At ego
.i.ꝓmitto futurā spōsā esse Cli. s.dicij te spondere .i.q̄re nō spōdes .s.nō spondeā inter. dare illā.
z a
illi nec do. nec despōdeo. Sy. nō? q̄obrē? Chr. q̄ obrē me rogas? hōi fugi
q̄ amore sui fugitiuus filiū reliq̄t .i.vt totā vitā cū eo exigeret .i.sꝫ .s.te illā dare ei.
b
tiuo? Sy. vt lubet. nō ego ꝑpetuo dicebā/vt illā illi dares. verꝫ vt simula
.i.nō me decet q̄ vir q̄uis sū c .i.fictio .i.tuas technas & fallacias .i.ꝯfūdito .i.vt nō .i.iterponas seu inuoluas
res. Chr. nō mea est simulatio. ita tu istæc tua misceto. ne me admisceas.
d q.d. nō faciā s.clinie s.te velle id facere nō volo. s.illud
Egon cui daturus nō sim vt ei despōdeā? Sy. credebā. Chr. minime. Sy.
s.id vel cito vꝫ decipeꝫ menedemū s.iuenirē aliquā fallaciā .i.volueras s.te iō accepisse
scite poterat fieri. Et ego hoc: q̄a dudū tu tātopē iusseras: eo cœpi. Chre.
.i.sed .i.certe .i.bona estate tāq̄ bonꝰ suꝰ dño in oībꝫ morem gerens .i.sꝫ certe .i.deinde
e
credo. Sy. ceterꝫ eq̄dē istuc chreme æqui/boniq̄ facio. Chr. atq̄ tū maxi/
.s.simulatio & fallatia s.in menedemū .i.sꝫ .i.alia rōe alio mō s.alia via .i.aliꝰ modus .i.excogiteť
f
me volo te dare opam: vt fiat verꝫ alia via. Sy. fiat. q̄rať aliud sed illud q̄d
.i.tua filia ꝓpter q̄d ē data pignori .s a re
tibi dixi de argēto. q̄d ista debet bachidi. id nūc rdddēdū ē illi. neq̄ tu. s.
.i.recurras s.interest .i.nūq̄d q̄d ad me spectat q.d. nō s.vt dareť q.d. non s.anꝰ corinthia .i.ꝑ pigre dare
g
eo nūc cōfugias. q̄d mea? nū mihi datū ē? nū iussi? nū illa oppignerare
h .i.nolente .i.vitari ꝯsentaneū est s.hoīes .i.nimiꝰ rigor iurij
filiā meā me iuito potuit? verꝫ illud chreme dicūt. ius sūmū sæpe sūma
iniuria .i.nō ꝯfugiā ad eas rōes sūmi iurij .i.sed .i.si fas ē aliis hoībꝫ seq̄ iurij rigorē ꝓpterea q̄d seq̄ť s.hoīes .i.splendida i
malicia ē. Chr. haud faciā. Sy. immo alij si licet: tibi nō licet. oēs te ī lauta
.i.valde s.fructibꝫ .i.re. .i.q̄nimo bachidē s.decē minas s.defer re ad eā
k
& bñ aucta pte putāt. Chr. q̄n egomet iā ad eā deferā. Sy. Immo filiū iu
.i.q̄re iubebo filiū deferre .s.filiū tuū q̄ putaťa menedemo esse amator bachidis
be potius. Chr. q̄obrē? Sy. q̄a in hūc suspicio trāslata ē amoris. CHRE/
.i.deinde seq̄ť .i.reū amare eam .i.q̄n s.filiꝰ Bachidi argentum .i.enā .i.efficiam
l
q̄d tū. Sy. q̄a videbiť magis verisile id eē cū hic illi dabit. & siľ cōficiam
s.id scꝫ decipe menedemū .s.efficere .i.certe .s.ipe cli. s.o Chreme .i.educo ex capsa vt ferať. q̄si extra fero
facilius ego q̄d volo. Ipe adeo adest. abi. affer argentū. Chre. Affero.

quid. Nō dicit quid. vt seū leti orem reddat & in spe magni detineat. p Nō hercule vero. Negat se gloriari & se veridicū fatetur. vt hi q re magna pacta fingunt se nō gloriari: vt sint maioris fidei & auctoritatis
q Tui Cliti. Hoc est quod supius syrus. Quod vim tantā in me & ptātem habeā tante astutie vera dicendo vt eos ambos fallam. Inferius Chremes nō credet Menedemo Bachidem Clitiphonis esse amicā. r Immo sic satis. Sic dixit: vt qui suspicaretur a Chremete dictū nimium inquā nō serie sed ioco.
s Tuā vidisse filiā. Neq̄ hoc Menedemo crediturus est Chremes. cū dicit inferius. Et illū aūt velle vxorē. t Iubebit posci Id est peti. Petimus aliqd ꝓcario Poscimus impiose. Postulamꝰ iure. v Prorsus nihil intelligo. Prorsus ꝓ eo q̄d est oīno. Sunt qui cōuincationem velint vel ꝓrsus certe. recte. vere. Et diciť q̄si porro versus. Nā ꝓrsum est porro versum. i. an̄ versum. Hinc & ꝓsa oratio quā nō inflexit cantilena. x Hui tardus Hui est interiectio mirantis: & hoc cū gestu seruili & leuiori ꝑsone cōgrue dictū. y Argētum dabiť. Scilicet a Menedemo Inferius Chremes nō immemor verborꝫ Syri Menedemo dicet. & illū autē velle vxorē vt cum despōderim des q aurē & vestē atq̄ alia q̄ opus sunt comparet. z Nec spondeo. Proprie dixit: spōdet pater puelle: despondet pr̄ adolescentis. In Andria placuit despondi. a Fugitiuo. A cōditione ꝑsone Cliniā vituꝑat. Nam fugitiui ꝓprie serui. vñ in edicto ędiliū curruliū titulus ē seruorꝫ singulorꝫ q̄s fugitiuus erroue sit: noxaue solutus nō sit. b Nō ego ꝑpetuo. Virg. Cōnubio iungā stabili ꝓpriāq̄ d. Illa dať ꝑpetuo q̄ oēs annos cū marito exigit.
c Nō mea. Verba ꝓbi viri q nō vult adherere cōsilio alterius in re nō ꝓbabili. d Cui daturus nō sum. Argumētū ab eq̄ nō ęquū. nō leges ipe cōcedunt vt q̄s pr̄ filiā alicui spōdeat. deinde deneget. e Istuc Chreme. In re nō ꝓbabili vult inire opinionē optimi serui q dño bona fide morē gerat & nō viribus obsequať. f Fiat querať aliud. Astute & callide in oibus assentiť hero q a iam lenibus verbis extorq̄bit argentū. g Eo nūc cōfugias. i. ad rōes q̄s statim callide subiicit. magna vis ē ꝑsuasionis. qm̄ nō prius amouemus ea q̄ his rñderet a q̄ aliqd petimus. h Me inuito po. Hæc ꝑ chremete eēnt & iure nō teneť reddere id argentum.
i In lauta & bñ aucta pte. Nō decet eū q laute vite sit & splēdide in oibus iuris rigorē obseruare. nā q ad vnguē ius seruant asperi difficiles & tenaces multis videnť. k Egomet. Senex glře cupidus adeo flectiť verbis syri. vt ad meretricē cū argēto festinare cupiat. l Siľ cōficiā. Hoc loco ꝑ effitiā poniť. q̄ sepius significatōe; Cicero vtiť ab hoc cōfectū, ꝓprie verbū cōuenit gladiatoribus his q grauissimis vulneribus occubuerūt. Cice. in catil. Gladiatori illi confecto & saucio.

In hac scena. XV.

Exprimitur amantis inconstantia q ob nimiũ amorẽ syro in re sua irascit̃ dehinc paulo momẽto illũ demulcet.
a Nulla est tã facilis res &c. Huic illud cõtrarium. Nihil difficile hoĩ volenti. b Quin. Pro ꝙ non. c Vel me. Vel mõ nõ est disiunctiua cõiunctio: sed ꝑ etiã posita. vt apud Virg. Vel ꝓximũ miseranda m. d Hec deambulatio. Que facilis & nõ laboriosa ẽ. Nã deambulatio hoĩ potius voluptatẽ ꝗ laborẽ affert. e Vt te oẽs quidẽ dij. Improuidus adolescẽs nõ cõsiderat: qd a syro in rẽ suã pactũ sit. sed oĩa ad voluptatẽ suã refert. e Tuo istoc inuento. Cum contẽptu atq; odio hec ꝓnunciant̃. f Cunctꝫ incepto. Quasi de magno facinore. Nã incœptũ & incœptare & incipe magnarꝫ est facinorum. g Perdiunt. Et antiquũ est & plautinum. h Cõminiscere: Pro cõminisceris. i. fingis hic cõmentũ: Alibi atq; ipsis cõmentũ placet.
i Excarnifices. Terribiliter excarnifices dixit hoc est excrucies. Excarnificare deductũ est a carnifice. Carnifex est q carnes ex hoĩe facit. Nã caro dicta est eo ꝙ careat aĩa, & caro ꝓprie dicit̃ mortuorꝫ. Virg. Et corpa luce. c. Vel caro sic dicta q̃si cado. Inde caduci. i: mortui. Virg. Belloq; caduci dardanidę quod iã. s. sine aĩa sit & cadat.
k I tu hinc. Et hic secure exclamat: ꝙ iam extorserit argentũ. l Proteruitas. Importunitas vel petulãtia. Proteruitas leuior ẽ q̃dam cõtumelia ꝓcacitas maior / petulantia maxima. m Ita meritus. Meret̃ qs bonũ & malũ & mereri & ꝓmereri ẽ ꝓstare bñficiũ. Virg. Quiq; sui memores alios fecerís merendo. Et idẽ. Nũq; regina negabo ꝓmeritã. n Ex te prius audiuisse. Sic fingimus qñ sumus collaturi bñficiũ ĩ aliquẽ & qcq; audiuimus qd nõ placet nec tñ nos ĩfensos reddat. o Nõ licet tangere. Nimius est ardor in adolescẽte. cũ videt amicã nec tñ tangẽdi facultas datur. p Iam nõ sum. Nõ potest ꝑ nimia lęticia diutius reticere quod fecerit.. q Iratus. Iratus est ex causa. Iracũdus ex moribus. r Scin vbi nũc sit. Hec interrogatio gaudẽtis

CLITIPHPO. SIRVS.

.i. q̃ nõ

a b rẽ
Vlla est tam facilis res / qn difficilis siet: quã in
.i. ꝯ vo / .i. faciat aliq̃s .i. q̃ solet afferre recreatõẽ .i. ꝗtũ .i. nõ
lũtatẽ c d
uitus facias. Vel me hæc deambulatio quæ nõ
hẽt laborẽ .i. molestiã & tediũ .i. aliqd
laboriosa ad languorẽ dedit nec qcq; nũc magis metuo ꝗ
.i. vt .i. iterꝫ .i. ĩ aliquẽ locũ .i. remittar ex h̃ loco .i. vt nõ vadam
eijciar o syre
ne denuo miser aliq̃ extrudar hinc. ne accedã ad bachidem
.i. vtinã .i. ꝗ magnũ .i. licꝫ vl' deorꝫ .i. figmento
e ẽ ꝯsortiũ & deaꝝ f
vt te oẽs qdẽ dij / deæq;: ꝗtũ ẽ. Syre cũ tuo istoc inuẽto / cũq;
ꝯsilio inito ꝓposito .i. ꝑdat .i. tales res .i. fingi excogitas .i. ĩ qb' .i. excrucies
g h i
ꝗ incepto perdiũt. hmõi res ſp cõminiscere. vbi me ex car
affligas s. tuipe. i. vade .i. ĩ quã rẽ .i. ꝗtũ .i. ꝓpe .s. adeo
k .i. vt meruisti l
nifices. Sy. I tu hinc q̃ dignus es. ꝗ pene tua me ꝑdidit ꝓ/
.i. ĩportunitas s. vt mea ꝓteruitas .i. adeo s. es vt ꝑdari s. mihi ato
te ꝑdidisset m
teruitas. CLITI. Vellẽ hercle factũ. ita meritus. Sy. Meri/
.i. q̃ rõe .i. certe s. ꝯuictũ .i. abs .i. quã hẽs
n
tus quõ: næ me istuc ex te prius audiuisse gaudeo ꝗ ar/
.i. qđ dare volebã .i. statim cũ nõ dedisti occasionẽ .s. ꝗ
gentũ haberes qđ daturus iam fui. Cliti. qd igit̃ tibi vis di
qđ dixi .i. iuisti bachidem Bach.
o
cam: abijsti. mihi amicã adduxisti. quã nõ liceat tangere.
ridibũd' ait nõ recte.
p q r
Sy. iam nõ sum iratus. sed scin vbi nunc sit tibi tua bachis
.i. penes .s. est .s. est
Clitl. apud nos. Sy. nõ. Cli. vbi ergo: Sy. apud diniã.. Cli
s .i. statim t v s. argen
Perij. Sy. Bono animo es. iam argentũ ad eam deferes qđ
tũ .i. ꝓmisisti nugari. inaniter loqri .i. a q̃ extorq̃bit .s. extorq̃bit̃ n
x s. argeu.
ei pollicitus es. Clti. Garris. vñ id: Sy. a tuo patre. CLIT.

.i.derides me .i.ipso affectu certe .i.felix
ludis fortasse me. Sy. Ipa re expibere. Cliti. Næ ego fortu-
.i.valde amo .i.pp̄ter quā cāz .i.vt heā argētū .i.obtē
3 a petato mihi qn lo-
natus hō sum: deamo te syre. Sy. qua causa id fiat: ob secū
cus seu occasio postulabit .s.tu .i.q̄cq̄ cū admiratōe laudes ne videaris
b amans.
dato in loco. sed pater egredit̄. caue quicq̄ admiratus sies.
sis s.pater .i.dicito c s.vba
quod impabit: facito. loquere paucula.

est: & cui oīa ex voto successerint. s Perii. Hec vox est amātis aliqd mali suspicātis, qa amātibus oīa sunt suspecta. t Iam argentum Iam nimiā velocitatē significat. v Deferes. In alia significatione accipit̄ illud olimpiadis ad alexandrū amabo inqt: mi fili quiescas neq̄ pferas me huic delator. x Garris. tanq̄ auis: vñ garrulus. Et garrire is dicit̄ q inaniter loqtur. y Expibere. Antiquū est nos dicimus expire. Iuuenalis. Expiat q̄d cōcedit in illis est: z Deamo te syre. Id est valde amo. De hoc

CHREMES SIRVS CLITIPHO

a .i.ecce h me. .i.dic rñde
Bi clitipho nunc est: Sy. Eccū me inque. Cliti.
.i.ecce adsū more gerere pat̄ q̄d rei eēt q̄ pqter mittebā .i.filio.
argentum
Eccū hic tibi: Chre. q̄d rei eēt / dixtin huic: Sy.
b s.ad bachidē idignāti .i.cur
dixi plæraq̄ oīa. Chr. cape hoc argentū. ac defer. Sy. hei q̄d
c .i.dur .i.cur nō s.argētū .i.vado .i.certe
stas lapis: q̄n accipis. Cli. cedo sane. Sy. seq̄re me hac nunc
.i.cito s.chreme .i.egredimur .i.dū ibim .i.opieris
d
ocius. Tu hic nos: dū eximus: interea opperibere. nam ni
pp̄ter q̄ .i.multū diu .i.liberas; .i.certe
e
hil est illic q̄d moremur diutius. Chr. minas q̄dē iam de-
s.minas .i.nutrimētis .i.puto
f
cem habet a me filia. quas p alimentis esse nunc dico da-
.i.has p̄dictas .i.indumētis s.decē mine .i.deinde .i.hec
g h i
tas. hasce ornamentis cōsequtur alteræ. porro hæc talenta
.i.p dote .i.adiūgent .i.quantū .i.nō recta
k
dotis apposcent duo quā multa iniusta / ac praua fiunt mo
s.hoīm
l
bus: mihi nunc relictis rebus inueniundus est aliq̄s. labo-
m
re inuenta mea cui dem bona.

auget al̄as diminuit. a Qua cā id fiat. Vt argentū habeamus q̄d ad Bachidē deferas. b Obsecūdato in loco. Obsecūdare est oīa ad ad alterius nutū facere. c Paucula. dixit non pauca & sic maiorē vim admonitio illa habitura est. nā paucula corā p̄re loquit̄ Clitipho.

In hac scena. XVI.

Egredit̄ Chremes cum argento.
a Eccū me inque. Syrus subiicit verba Clitiphoni q̄ patri rñdeat. Inque raro alibi p̄ter inquā & inqt repies. Inque .i. dic. b Pleraq̄ oīa: Hic adiectio in primo posita est loco. Adiectōes vero aut in prima pte orōnis: aut in vltima adiiciunt̄. Hic ergo pleraq̄ ex abundātia positū est. Oia necessario addit nō in vltimo sicut interea loci inter ibi. c Quid stas lapis. Hoc dictū in ignauū Illa vero caudes stipes asinus in stultum.
d Opibere Antiquū est sicut expibere.
e Minas quidā. Inducitur tenax senex circa rem sollicitus conquerit̄ de dāno q̄d illi acciderat de inuenta filia. f Pro alimētis. Crediderat anū illā oppignorasse filiam Bachidi.
g Altere. Id est totidem. h Porro. Modo avuerbiū ordinis: al̄s tempis.
i Hec talenta dotis apposcent. Hęc pluraliter p hec. in Eunucho continuo hec adornant vt lauent in phormione Hec ille erant mores.
k Talenta dotis apposcent duo. In sequētibus dicet duo talenta pro re nostra ego decreui esse satis. l Relictis rebus. Postpositis omnibus aliis negociis. m Labore inuenta. Proprie partis:

In hac scena. xVII.

Est iucunda expositio erroris senis de verbis Syri qui Menedemū credit decipi dum ipse decipit. a Vt errat Virg. Vt vidi vt perii. b Filium & me & filiam. Filium prius nominauit in q omnis cura patris erat. c Queso. Obiurgatorium est. d Quid homis es. In eunucho. Quid istuc inquā ornati est: Scire nos cōuenit cum recto casu profertur interrogatio non esse contumeliosum: vt si dicas. Quis hic homo est si autem in aliquo contemptū significari vis vt quid hoc est homis: quid mulieris: quid ornatus: e Ea res nunc agitur. Et ex hoc credit eos inter se finxisse Cliniā amare Antiphilam. f Sic res acta est. Vt decipiaris: Equidem hec &c. Cum contemptu interrogat nam & hoc factum esse credit.
g Ita aiunt. Ita aiunt de re dicimus quā volumus esse falsam. h Id profecto. Fingit se credere amico quem fidum cognouerat.
i Gauisus sum. Bene de filio gauisus dixit qā gaudemus propriis. gratulamur alienis.
k Miser. Miser est vicini miseria anime.
l Amittere. Pro dimittere more antiquo.
m Atq3 egreferat. Sic distingue vt Chremes hanc vocē Menedemi subrideat: quippe q filius nō sit vlla in re timendus. n Indulges. Nullum magis proprium verbum inuenire potuisset de patre qui omnia filio promittit.
o Incœptum. Nam quod semel incœptū non potest facile omitti. Gvido.
p Conuenisse. Conuenire interdum significat pacisci. vt cōueni tecum pro denario diurno. Interdum significat alloqui vt te conuenire cupio id est alloqui. Interdum significat casu inuenire. vt Cicero ad lentulū quem cum conuenisset. i. casu inuenisset quandoq3 etiam significat placere. neq3 in controuersia esse vt hoc conuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla est controuersia. Item dicere solemus cum de hoc negocio tādem conuenit. i. placuit deliberantibus. vt res in crastinum deferetur. Alias habet significantias pro locis hic aūt elige tibi quā velis. q Despōsā. Et hoc est quod Clinie magis placiturū est.
r Hem. Mō interiectio letantis alias irascentis.
s Tanto ocius. Quia sic acceperat filius despōsatam antiphilam quam primum exposcet argētum ad ornamenta cœmēda.
t Ne tu. Ne pro valde & hoc proprie therencianum est. v Propediem. Tpis aduerbium & significat cito. x Obsaturabere. i. nimiam de filio capies facietatem. quod est corporis ad animū transtulit. & sic plus hoc verbo intulit q̄ si inuenisset propriū verbū.
y Postulent. Tanq3 iure quia iure aliqd postulemus. z Te scientem. Recte sciente. Nam sciens est qui alicuius indicio rem agnoscit. Prudēs qui intelligentia sua aliquid sentit. Ergo sciens ē per alios.

MENEDEMVS CHREMES

Vlto oīm me nūc fortūatissimū factum puto esse gnate. cū te ītelligo resipuisse. Chr. vt errat: Me. teipm q̄re bā chreme: serua: q̄d ī te ē. filiū: & me & familiā. Chr. cedo q̄duis faciā: Me. iuuenisti hodie filiā. Chr. q̄d tū: Me. hāc vxorē sibi dari vult dinia. Chr. q̄so q̄d hoīs es: Me. Quid: Chr. iā ne oblitus es, inter nos q̄d sit dictū de fallacia vt ea via abs te argētū auferret. Me. scio. Chr. ea res nūc agitꝰ ipa Me. q̄d dixti chreme: erraui sic res acta ē. quāta de spe ceci di: Chr. & q̄dē hæc. q̄ apud te ē. clitiphonis amica. Me. ita aiūt. Chr. & tu credis. Me. oīa. Chr. & illū aiūt velle vxorē vt cū despōderim, des. q̄ aurū & vestē, atq3 alia. q̄ opus sūt cōparet. Me. id ē pfecto. id amicæ dabit. Chr. scilicet datu rū. Me. vah frustra idit sū gauisus miser. q̄duis tñ iā malo q̄ hūc amittere. q̄d nūc renūciē abs te nūsū chreme: ne sentiat me sensisse. ac ægre ferat: Chr. agere: Nimiū illi menedeme idulges. Me. sine. iceptū ē. pfice hoc mihi perpetuo chreme. Chr. dic cōuenisse. egisse te de nuptijs. Me. dicam q̄d deinde. Chr. Me factur̄ eē oīa generū placere. postremo: etiā si voles: despōsam q̄q3 eē dicito. ME. Hem istuc voluerā. Chr. tāto ocius te vt poscat & tu id q̄d cupis, q̄ ocissime vt des. Me. cupio. Chr. ne tu, ppediē, vt istā rē vi deo. istius obsaturabere. sed hæc ista vtut sunt cautim & paulatim dabis: si sapies. Me. faciā. Chr. Abi itro: vide q̄d postulēt. Ego domi ero. si q̄d me voles. Me. sane volo. nā te sciente faciam quicquid egero.

Quintus actus. MENEDEMVS. CHREMES.

.i.multū .i.cautū callidū .i.subtilē qđ seqt̄ p certo
a b
Ego me nō tam astutū: neq; pspicacē eē id certo
.i.fautor .i.suasor .i.q̄ mihi futuro pre
c
scio. sed hic adiutor / & monitor / & præmon/
mōstrat de filio .i.hac re. .i.excellit me .i.ptra .i.q̄dlibet .s.q̄ sequunt̄ .i.con/
strator chremes hoc mihi pstat: in me q̄duis harū rerū con/
gruit dici .s.vocabula .i.cōiciūt̄ .i.ī icōsideratū .i.tabula vl' d truc⁹ .i.colūna dura .i.tard⁹ .i.dicc⁹
uenit. quæ sunt dicta in stultū. caudex / stipes / asinus / plū
vt plūbe⁹ .i.ptra .s.hoꝝ vboꝝ pgruere .i.trāscēdit .s.Chremetis scz dicta
beus in illū nihil pōt. Nā exupat eius stulticia hæc omnia
e s.sostrata .i.grās agēdo .i.molestia afficere f
Chr. Ohe iam desine deos vxor gratulādo obtūdere: tuā
s.deos .i.natura .i.censes .i.ita q̄
esse inuentā gnatā nisi illos ex tuo ingenio iudicas: vt ni/
.i.eadem .i.infinities .i.interea
hil credas intelligere nisi idem dictū sit cēties. sed interim
.i.cur .i.apō Clitiphonē .i.tanto tpe clitipho .i tardat morat̄
g h
q̄d illic iamdudū gnatus cessat cū syro? ME. Quos ais ho
.i.morari 𝔷 esse desidiosos
i
mines chremes cessare. Chr. Ehem. Menedeme aduenis
.s.ea ne .s.nūciaui q̄ dixisti .s.clinia
dic mihi: cliniæ: q̄ dixi: nunciastin? ME. oīa. Chre. q̄d ait?
.i.tantū valde .i.tāq; k .i.ducere vxorem.
ME. gaudere adeo occepit. q̄si qui cupiunt nuptias. Chr.
l .i.cur .i.risisti s.𝔷 pptera risi .i.astucias
Ah ah he. Me. q̄d risti? Chr. serui venere ī mētē syri calli/
q̄s exercuit frōs aspect⁹ .i.āt m .i.dissilat n
ditates. Me. ita ne? Chr. vult⁹ q̄q; hominum fingit scelus.

In hac scena .VIII

Quia iam ad exitū pperat fabula fallacia detegit̄ p menedemū & Clinie Antiphila despōsabitur. Vbi senes se multis ludibriis illudunt vltro citroq; eousq; donec apte loquens. Mene. ostēdit Bachidem esse Clitiphonis amicam nō Clinie.

a Ego me. Vt insultat senex dū alterius stulticiam & tarditatē ludibrio habet.

b Non tam astutum. Hec iactationis cuiusdam species est fingere, se nō astutū dū videt alterum stultiorem. c Adiutor &c. Cū visu hec pronuncianda & adiutor proprie in re bona. Impulsor in re mala. d Caudex stipes azinus. Ista iniuriose dicūtur in stultum & hebeturis ingenii hominē quēadmodū ignauū lapidem appellamus. q̄uis tamē idem sit. sed hoc plus est. Ohe. Interiectio est satietatē vsq; ad fastidium designans. f Obtundere. Obtundit qui sæpe repetendo dicit. Obtundere ē trāslatum a fabris. qui sæpe repetunt, tundendo aliq̄d malleo & idem obtundunt & hebetant.

g Cessat cum syro. Bene cessat tanq̄ desidiosus: nam cessant desidiosi: requiescunt defessi.

h Quos ais homines. Hic Menedemus incipit alloqui Chremetē vt fallatiā detegat.

i Menedeme aduenis. Sic dixit tāq̄ expectatus. Et aduentus proprie expectatorū necessariorūq; dicitur. Et hem est particula ostendens gaudium de aduentu. k Quasi qui cupiunt. In andria. Ita tum discedo ab eo vt qui. s.n. f.d.

l Ah ah. Vox est nimii cachinni: & accōmodata Chremeti qui credebat Menedemū decipi ī filio & assimilare illum petere vxorem.

m Ita ne. Sic lege vt quasi eludat Chremetē. qui passus sit se a seruo decipi. Guido. Ita ne. sed si vt calliditates suas in me exercuerit. q.d. nō. imo potius in te exercuit.

n Fingit Eormat si tristes sunt lætos reddit Fingere ptoprie est figuli qui formas ducit ex luto.

o Seassimulat.Refertur ad id vultus fingit hominē. p Venit in mentē.Sic dicit qa scit ab illo deceptū chremetē. q Veterator. Vetus est in astutia. r Ita rē eē.Vultuose ꝓnunciandū qꝺ si chremes sciret se a syro deceptū vere illū veteratorē appellaret. s Mane.Deceptus chremes aliter ꝑcipit verba menedemi qnā ipe loquat̄ & ab illo iprudens illudit̄. t Nō.Ridicula negatio illa vero virgiliana amara. Nō verꝫ egonis: v Quid nō. Cū admiratōe repetit non.
x Hodie cōficerētur. Incipiet paulatim detegi fallatia.Nā hoc signū ē Cliniā nō falso velle antiphilā. y Ne is qdem qcꝙꝫ. Aposiopesis admirātis hoc magis videt̄.qꝺ nec syrus verba iniecerit ad extorquendū argentū z Alia tam plane scias.Pulchra yronia in eū q deceptus sit.
a Ille tuus.q.d.quē tantū veteratorem putas.
b Filium finxit.Refert̄ ad id qꝺ chremes supra dixit quoqꝫ hoim fingit scelus. c Suboleat. Tractū a sensu odorandi.Et sub ibi minuit.i.vt nec etiā pauxillū appeat.vel paululū sentiat̄ id scilicet qꝺ sequit̄. d Quid ais.Nōnunqꝫ perturbati intercessoris ē dicere qd ais sed hoc loco timentis ē nō interrogātis. e Mitte iā osculari. Color rhetoricus.Osculari est quarta amoris linea.Nā sunt qnqꝫ. Pria visus. Scďa loq. Tercia tactus.qrta osculi.qnta coitus. f Id nihil pu. Sic dicimus qn habemus aliud maius ad cōfirmandū.Ita dicit Nil puto osculari & ad amplexari in cōpatōe ad illud qꝺ seqtur. g Vah interiectio ē irridentis. h Cōclaue.In eunucho virgo in cōclaui sedet.Est aūt cōclaue sepatior locus i interioribus tectis.vel qꝺ intra eū loca multa & cubicula clausa sint adherētia triclinio & ē neutrꝫ.Festus aūt ait cōclauia dici loca q vno claue claudunt̄.Cice.aūt in de Oratore.Cepit cōclaue ꝓ triclinio in q̊ epulabant̄ cōuiue loqns de symonide q cū eēt euocatus a duobus iuuenibus ad ianuā interea cōclaue inqt q̊ epulabat̄ scopas sup cōuiuas corruit.Vale.aūt vocat illū locū triclinīū cū de eodē symonide faceret sermonē i capite de miraculis. i Dictū ac factū.i.æquo cito factū ē hoc ac.i.sicut dictū & hoc sermōe celeritas facti indicatur. Vel intellige qꝺ vulgo dici solet statim dictū statim factū.Illud aūt dicendi genus dictū.ac factū vim habet cuiusdā aut aduerbiū aut interiectionis.qꝺ qdē sumptū est a cōmuni loqndi mō neqꝫ adhiberi debet verbū qm eo addito vim suā ꝑdere videt̄.Melius est igitur vt ꝓ aduerbio aut interiectōe sūmat̄.vt me miserū.vt proh deū atqꝫ hoim fidē.vt malum & alia multa. k Sola.Hoc magnū argumentū qn tellinee.ꝙ sola cū solo fuerit. l Oppuere ostiū Ab obstādo.sicut apio significat recludo sic operio interdū significat claudo vt hic. m Vna sit̄ Idē fere signāt sed hic ponitur altera earꝫ ꝑticularꝫ ad ornatū vt sonorior reddat̄ orō. n Familia.Hoc loco ꝓ re familiari ponitur.Vnde in iudicium venit de lite familie herciscunde.id est hereditatis.Cicero in libro de oratore.Idem herciscūde familie causam agere non possit.
o Operam amico dat suo. Facete dictum a sene.

.i.fingit esse qđ intelligis qđ fecit .s.dico
ME.Gnatus ꝙ se assimulat letū id dicis? Chre.Id.MEN.
.i.filr. s.qđ dicis s.est syrus
p q
Itidē istuc mihi venit in mentē.Chre. veterator. ME.magis
.i.noscas .i.fuū eē veteratorē.s.eū vl id qđ fecit r .i.dicis ne eū eē veteratorē vltra qꝫ norim
gis si magis noris:putes ita rem eē.Chre.Ain tu? MEN.
.i.tace noli narrare qđ velis s scꝫ
Quin tu ausculta.Chre.Mane.hoc prius scire expeto: qd
.i.qd a te ex̄tor serit .i.postqꝫ s.filiā meā a me s.nomine est verum
ꝑdideris.nā vbi despōsā nūciasti filio.tuo scio cōtinuo iniecisse
s.sequēzia fuū filij s.filij tui .i.necesse
cisse verba tibi dromonē scilicet spōse vestē aurꝫ ācillas opus
s iiecit mihi talia vba t .i.tu dicis v .i.negas .i.iterꝫ dico cū nō iniecisse vba
eē argentū vt dares. ME.nō. Chre.qd nō? Me.nō inquā.
.s iniecit .i.potius
Chre.Neqꝫ ipe gnatus.ME.Nihil ꝓrsus chreme. magis
.i.instabat agerentur celebrarent̄ x
etiā vnū instare.vt hodie cōficerentur nuptie.Chre. Mira
seruus s.perijt .i.aliqd .s.perijt y
narras.qd syrus meus? ne is qdē qcqꝫ. Me.nihil. Chre.qꝫobrē
.i.qre nihil perijt s.quare .i.certe .s.illa nescire .i.alias res clare z
obrē? Me.nescio eqdē. Sed te demiror.q alia tā plane scias
.i.ille met seruꝰ .i.mirabiliter .i.iformauit .i.nec
a b
Sed ille tuꝰ quoqꝫ syrus idē mire filiū finxit.vt ne paululū
apparеat bachidē c d e
qdē suboleat esse amicā hāc cliniæ.Chre.qd ais? Me.mitte
nūc .i.dare oscula .s.est ꝛ a.me. f
te iā osculari atqꝫ amplexari.id nihil puto. Chr.qd est qꝺ
vbi verū ē ad oscula .i.fingat g
amplius simulet? Me.Vah.Chr.qd est.Me.Audi modo
.i.in fine seu in vltia parte dom9 .i.in qddā secessu .i.i illō ꝯclaue. h
est mihi in vltimis cōlaue ædibus qddā retro.huc ē intro
.i.portatus paratꝰ ornatꝰ est s.secutū est
latus lectus vestimētis stratus ē.Chr.qd postqꝫ hoc ē factū
.s.est scꝫ est i ꝯclaue secessit s.abijt i
ME.Dictū ac factū.huc abijt clitipho.Chre. Solus? ME.
.s.ne qd mali sit .s.secuta
solus.Chre.timeo.Me.Bachis cōsecuta ē illico.Chre. sola
ꝑdit9 sū .i.postqꝫ .i clauserūt. k l
Me.sola.Chre.perij.ME.Vbi abiere intro:operuere ostium
indignāt .s.itrare operire .s.ab eis .i.nisi .i.cur nō vidisset m
um.Chre.Hem clinia hæc fieri videbat? ME. qd ni? vna
clitiphonis perij
mecū sit̄.Chr.Filij amica ē bachis.menedeme occidi.Me.
.i.qre occidisti .i.vix habeo sumptꝰ .i.res familiaris .i.cur .s.qđ fecit n
qꝫobrē? Chre.Decē dierꝫ mihi vix ē familia.ME. qd istuc
.i.inseruit vacat .s.clinie .s.timeo .s.dat operam o
times.ꝙ ille operā amico dat suo? CHR.immo ꝙ amicæ.

.s.est verũ .i.aliquẽ
p q
ME.Si dat? CHRE.An dubiũ id tibi ẽ quẽq̃ ne aio tam
.i.largo dedito .i.suaui .i.in cõspectu suo .s.seduci
r omnibus pacienti s
cõi esse & leni putas: q se vidẽte amicã patiatˀ suã? ME.ah
deridentis .i.cur nõ .i.vt .i.facilius .i.ludis
particula id fiat decipiar
ah ah.qdni / q̃ verba facilˀ dentˀ mihi? CHRE.Derides?
.i.nõ iniuria .i.irascor .i.argumenta et signa .i.in quibus
huius mali
Merito mihi nũc ego succẽseo.Quot res dedere: vbi possẽ
.i.percipere t .i.durus intellectu .s.ca
certe
psentiscere: ni essem lapis: quæ vidi? ve misero mihi.at ne
non nõ vindicatũ v .i.ex hoc tpe .i.reprimis aim tuũ
illud haud inultũ: si viuo: feret.nã iam.ME.nõ tu te cohi-
.i.hẽs rõz tue prudentie .i.sufficiens exemplũ
et honestatis .q.ymo
bes? nõ te respicis? non tibi ego exempli satis sũ? CHRE.
.i.adeo sum ira cõmotus .i.mei compos v vtrũ decet
Præ iracũdia menedeme nõ sũ apud me.Me.Te ne istud
.q.d.nõ .s.id quod sequitur .i.apud alios .i.cẽ sa
y pientẽ
loqui? nõne id flagitiũ est / te aliis cõsiliũ dare: foris sapere
.i.consulere et
moderati
tibi nõ posse te auxiliarer? CHRE.quid faciã? ME.Id qd
.i.dicebas nõ sufficienter effecisse
me fecisse aiebas parũ.fac te patrẽ eẽ sentias.fac audeat tibi
.i.comittere .s.cõsilia sua .s.et fac vt audeat aliam .i.facul
cum humilitate z tatem.
credere oĩa abs te petere / & poscere: ne quã aliã quærat co-
derelinquat .i.sed .i.potius .i.longe .i.quocũq̃ volet
a volo
piã: ac te deserat.Chre.Immo malo mlto q̃uis gẽtiũ: q̃ hic
.i.nequitiam pauperiem .i.deducat .s.me .i.perseuerem .i.subministrare
c
p flagitiũ ad iopiã redigat patrẽ.Nã si illi pgã suppeditare
.i.impendiis ad fouendum .i.quasi illa .s.exercendos necessitas
meretricem d
sũptibˀ menedeme: mihi illec vere ad rastros res redit.Me.
q.d.multas molestias .i.sumes .i.tibi cõsulis .i.morosum in filiũ
e f et inexorabilem
Quot icõmoda tibi i hac re capies / nisi caues difficilẽ ostẽ-
.s.illi .i.postea .i.igno molestum
scere
dis te esse: & ignosces tñ post & id erit igratum.CHRE.
dolentis q̃tũ .i.dolore sim .i.q̃tũ vis doleas scilicet
affectus tamen ig. g
Ah nescis q̃ doleã.ME.Vt lubet.qd hoc q̃d volo / vt illa
.i.cedat in cõiugiũ ali .i.potius vis sed .s.futurus
nostro filio mauis clinia
nubat nostro? nisi qd ẽ q̃d malis.CHR.imo & gener / &
cognati sunt mihi ex .i.donatõis .i.destinasse meo cur
i animi sñia p vxore ordinasse h
affines placẽt.ME.qd dotis dicã te dixisse filio? qd obticui
.s.quid velim .s.de dote dolentis exclamantis o
dare petis
sti? Chre.Dotis? ME.Ita dico.Chre.Ah.Me.Chreme ne
timeas .s.dotis dederis .i.nullatenus .i.dicit talia pondera
qd vereare / si ẽ minˀ.nihil nos dos mouet.Chr.duo talẽta
facultate nostra .i.cõstitui .i.sufficienter .i.necesse est vt dicatur
m
p re nrã ego eẽ decreui satis.sed ita dictu opˀ ẽ / si me vis sal
.i.substantiam meam .i.p dote destinasse
saluam esse
uũ eẽ: & rẽ & filiũ me: mea oĩa bona doti dixisse illi.ME.
ppter illud .i.fingito .i.inter etiam
n o
Quã rẽ agis.Chr.admirari te simulato: & illũ rogato sil.

p Si dat.Suspendendũ & est Eclipsis.q.d.nescio vel nõ est satis certũ. q Dubiũ id tibi est Iã credit chremes se esse deceptũ. r Communi & leni.Quod sit comi intellige comi.p benigno & mãsueto.Nã comites hoĩes dicuntur q errantibus viã oñdunt benigne ac nõ grauati.
s Amicã paciatˀ suã.Subaudi subagitari.Et ẽ honesta eclipsis in re turpi.Virg.Nouimˀ & q te
t Ni eẽm lapis.Supius.Nã exupat eius stulticia hæc oĩa & plus est quã caudex.stipes.asinus
v Nã iã.Aposiopesis.i.ex hoc tpe ex heredo eũ aut aliqd tale nec est multũ curandum qd voluit dicere.Virg.Quos ego. v Te ne istuc loqui.Virg.Me ne inceptio desistere victam.
y Nõne flagitiũ est te aliis cõsiliũ dare. Hinc illud serui sulpitii ad ciceronẽ.Deniq̃ noli te obliuisci ciceronẽ esse.& eũ qui aliis cõsueueris pcipere & dare consilium.Flagitium.facinus flagitium more militari dicitur res flagitõne hoc est increpatione digna.Nam flagitare est personare Inde flamma & flagella.q hec non sint sine sonitu & crepitu. z Copiam.Facere copiã sui quasi se familiarem exhibere & presentiam suã nõ denegare.Interdũ significat cõcedere facultatẽ.Fac ergo ne q̃rat aliã facultatẽ. a Immo aũt abeat.Hoc terribiliter pnunciandum.& verba pprie rigidi & asperi patris. b Quouis gentiũ.In fine superflua adiunctio sicut interea loci.Dat tamen quandam auxesim pnũcianti.
c Si pergam suppeditare sumptibus. Pergam perseuerẽ als pergere est ire.Multi codices habẽt sumptibus qd non multũ placet nisi sic dicas si pergam suppeditare illi filio.i.inseruire indulgere illi sumptibus dandis.s.vel sumptibus.i.p sũptus.Et q̃tum ad sumptus spectat.
d Vere ad rastros res redit.Quasi diceret id q tu Menedeme absentia filii exercebas hoc ẽ rem rusticam id ego inopia facere cogar.
e Quot incomoda.Satis comice dixit.Nã hoc nomen lene quoddam significat vt in Eunucho viuo enim infœliciter nam incomoda alia sunt dicenda parmeno.
f Capies.Alias inimicitias caperet.Capere proprie dicimus cum id quod in nobis est assumimus.Vnde capere pro eligere ponitur.
g Quid hoc quod volo. Conuertit Menedemus sermonem ad coniugium faciẽdum clinie & antiphile.
h Nisi quid est.Honeste petit.quod est officiũ probi & honesti viri.q.di.honeste peto nolens impedire quin alteri tradas si videas te melius filie tue consulturum.
i Et affines.Vxoris cognati sunt affines mariti.Vnde multi gradus sunt & veluti rami ppinquitatis in affinitate & cognatione dispositi.
l Quid obticuisti.Sic dixit quasi puderet chremetem dicere q parua dos videretur. Nam tacemus cõsilia reticemus dolores.obticemus quorum nos pudet.
m Pro re nostra.Tacite rem suam extenuat.
n Quam rem agis.Hoc est quasi perturbati intercessoris.
o Et illum rogato simul. Pulchra admonitio vt perterrere faciat filium.

p Luxuria & petulātia. Luxuria a luxu. i. sufpfluitate deriuatnr. Lasciuia aūt designat q̄n dam petulantiā & impoitunitatē flagitōne dignam nimis exultādo & delectando in sua turpitudine. hec tñ differētia nō obseruatur sed indifferēter illis duobus vtimur p eodem significato. q Defluit psius Defluis amens. r Quid ais Ais dicimus de his qui vana loquuntur. s Fiat. Concessio irati aduersus ptinacem. t Dictis confutabitur. Dictis .i. p dicta nō aūt verberibus [vt seruus. quia liberi verbis obiurgandi [sunt]. serui vero verberibus puniendi.

v Sed syr. Aposiopesis est p iracundia syr. s. puniam.

x Quid eū. Modus interrogandi. qd eū. s. punies. y Si viuo Subiūgit affirmationē. z Adeo depexū. Hoc verniliter more senū iratoR lege: & intellige cōtrarium. z Vidue mulieri. Bñ psonā abiectā delegit quæ ludibrio habet. Et quia mulier & quia orbata viro

.i. quare .i. q̄nimo certe nō bñ intelligo
quā obrem id faciam. Mene. q̄n ego vero quamobrem id facias, nescio.
.s. nesciā .s. filij .i. vtrū dicis p petulantia dissolutus q
CHRE. ego ne? vt illius animū qui nūc luxuria & lasciuia deffluit. retū
.i. reprimā .i. deducā .i. in quā ptem .i. loqueris r
dam, & redigam. vt quo se vortat nesciat. ME. Quid agis? CHREM.
.s. inquirere pmitte .i. satisfacere aīo meo .i. nō impedio .s. vt ei dicā
Mitte. ac sine me in hac re gerere mihi morē. ME. Sino. ita ne vis? Chr.
.s. volo .i. effice .i. ex hoc tpe .i. adhibeat aduocet .i. ante me s
ita. MENE. fiat: Chre. Age iam vxorē vt accersat. pparet se. hic ita vt li-
.s. rñdere .i. iustū .i. p dicta .i. ɔuincetur t u x .i. vtrū ego puniā eū
beros est æquū. dictis cōfutabit. sed syR. ME. Quid eum? Chre. ego ne
.i. ita .i. pparatū .i. reddā .i. ita .i. comptū .i. q̄diu .i. recordabitur y z .i. assidue
si viuo: adeo exornatū dabo, adeo despexum. vsq3 dum viuat memine,
.s. syrus .i. ludibrio .s. vt sit verū qđ dico
rit semper mei. qui sibi me, p ridiculo: ac delectamento putat. nō, ita me
.s. syrus .s. illusiones has .i. ɔtra .i. exercuit z que se vlcisci nō pōt
dij ament. auderet facere hæc vidue mulieri quœ in me fecit.

In scena. xIX

Restat vt tranqllitas rerum omniū habeat reliquū est vt filius Clitipho verbis patris pterritus in viā redeat & vxorē ducat. Relatu aūt Menedemi se a prē esse abdicatū. putat & sic inqt clitipho. Ita ne &c. a Tandem. expletiua cōiūctio. Et habet aliquod vrgens & accelleras. q. d. paucis rñde: ac si essent vltima verba ne me longis exorsis detine. Cicero. Quousq3 tandē abutere Catilina. p. n. Alias ponit ptñ. vt in q̄ ciuitate tandē arbitrare te viuere. Nōnūq3 p saltē. b Admisi. Auxesis ē plus est admittere q3 facere. alibi hæc admittere indigna. c Vulgo faciunt Ad purgationē peccati si nihil aliud habemus argumentū ab exemplo alioR sumimus qui idem facti-

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SIRVS

.i. vtrū a .i. tā pnolrpel
Ta ne tādē q̄so ē menedeme. vt pater tā in breui spacio oēm
beniuolentiā paternā .i. pp ter qđ factū malū .i. tā graue scelus q. d. mihi equales faciunt
de me eiecerit aīm patris? qd nā facinus? qd ego tātū sceleris
.i. cōmisi feci Infelix .i. vt plurimū passim .s. qđ fecit pater .i. molestius b c
admisi miser? vulgo id faciūt. MEN. Scio tibi esse hoc grauius multo,

.asperi⁹ s.Cli. s.sed .i.nō .i.moleste .i.fero s.qd̄ fecit s.id pp̄ter qd̄ fec.

ac durius/cui fit. verum ego haud minus ægre patior. id qui nescio nec

modū faciēdi intelligo .i.opto tibi multa bona. .i.ppe eē
occasionē .i.nō ficte

rationem capio nisi quod tibi bene ex animo volo. Cliti. hic patrem asta

dicebas .i.ecce hic eū Chre. .i.reprehēdis fili

re aiebas. MENE. Eccum. CHRE. Quid me incusas clitipho? quicqd

s.rei .i.effeci .i.consului .i.incōsiderationi postq̄ .i.omittente facere q̄ debebas.

ego huius. feci tibi prospexi/& stultitiæ tue. Vbi te vidi esse anio omis=

.i.dulcia .i.in p̄mo loco .i.pcipua reputare .i.vbi te nō vidi sp̄ s futuꝝ longe

so: & suauia in p̄ntia quæ essent prima habere. neq; cōsulere in longitu

.i.idigeres neq̄s .i.mea bōa .i.dilapidare .i.postq̄

dinem cepi ratione. vt neq; tu egeres: neq; vt hæc posses perdere. Vbi: cui

.i.iustū erat .i.i p̄ncipio .i.tu nō pmisisti .i.nerei s.tuos .i.extrabant

decuit primo: tibi non licuit per te mihi dare. abij ad p̄ximos tibi q̄ erāt

pxīs .i.comendaui .i.cū fiducia tradidi .i.apud eos .i.adiutorium

eis cōmisi & credidi. ibi tuæ stultitiæ semper erit presidium clitipho vi/

vel in quē locū freq̄nter recipias .i.dolo: mihi inest melius

ctus/vestitus. quo in tectum te receptes. CLI. Vah. mihi. Chre. Satius ē

me ita disposuisse s.bōa oia iā ipi esses datur⁹ vario mō sū pdit⁹ s.ego

q̄ te ipo hærede hæc possidere bachidem. Sy. Disperij. scelestus quantas

turbatōes .i.iciraui .i.p ip̄rudētiā .i.mori

turbas conciui inscienS CLI. Emori cupio. CHRE: Prius quæso disce/

s.cum rōne postq̄ qd̄ sit viuere mod⁹ viuēdi .i.ista re q̄ tibi relīq .i.bōe s.loq

quid sit viuere. Vbi scies: si displicebit vita. tum istoc vtitor. Sy. here licet

.i.verꝫ sed .i.sine piclo q̄lis distortū iudiciū

ne: CHRE. Loquere. Sy. an tuto. Chre. Loquere. Sy. quæ ista est praui=

.i.insonta .i.admisi Syrus .i.q̄ obsit filio .i.ire licet

tas: quæ amentia est q̄d peccaui ego. id obesse huic. CHRE. Illicet ne te

.i.noli te iterponere .i.sup q̄s p̄ces fundant .i.intercessorē .i.noli parare

admisce. nemo accusat te. nec tu aram tibi neq; precatore parueris. Sy.

.i.in nullo .i.irascor q̄ uis lesus sim Chr. .i.iustū vos increpare

Quid ais: CHR. Nihil succenseo nec tibi: nec huic nec vos est æquum

s.vare .i.discessit relinquēs bōa sorori tue velles rogasse .i.a q̄

quod facio mihi. Sy. Abijt: rogasse vellem. Cliti. Quid: Sy. Vnde mihi

victum suppeditur⁹ .i.eo mō .i.me tibi. h̄ e a te nō reliquit vn̄ me sustētē s.victū ꝛ vestitū

soli

peterem cibum. ita nos alienauit. tibi iam esse ad sorore intelligo Cliti.

.i.est ne verꝫ .i.fortunā meā redacta eē .i.famis .i.dūmō ꝑmittar

adeon rem redijsse. vt periculum etiam fame mihi sit syre: Sy. mō liceat

.i.remaneat aliq̄ expectatio s.est spes

viuere. est spes. CLIT. Quæ: Sy. nos esurituros satis. CLI. Irrides in re

aliq̄tulū seu i aliq̄ .i.p n̄tiū .i.sed s.tāq̄ te par⁹ adiuuare

tanta. neq; me quicq̄ consilio adiuuas: Sy. Immo & ibi nunc sum: &

i. vsq̄ .i.paulo añ .i.effeci facit ꝑmonē tecum
assidue

vsq; dudum id egi: dum loquitur pater. & q̄tum ego intelligere possū

taruūt. sed multo magis valet si ab exēplo oim sumit. d Tibi durius cui fit. Quoniā id te ꝓpius tāgit: siue tua magis refert e Quid me incusas. Bn̄ incusas q̄a filio maior est pater. f Quicqd ego huius. Huius absolute vt p eclipsim desit rei. In Etyra. Ne q̄d sit eius oratio. Alibi nihil me istius facturꝫ patri. g Ego huius. Semp gra uis inceptio orōis q̄ exordium sumit a p̄noie. h Anio vidi esse omisso. Id est negligēti. Alibi: at enim metuas ne ab re sint omissiores paulo. i Et suauia in p̄sentia que sunt prima. Salust. Que prima mortales dicunt. Et primus modo ad laudem nō ad ordinē ptinet. In eunucho nihil prius neq; fortius. k Suauia in p̄ntia. Voluptates que licet in p̄ntia sint suaues semp t̄n secū iunctā h̄nt pniam l Cœpi rōnem. Id est iniuriā inueni modū. m Primo tibi nō licuit p te mihi dare. Id est tu nō pmisisti tuis moribus obsistentibus. Vel tui mores nō postulauerūt me dare tibi bona mea. scilicet cui .s. tibi decuit. i. iustū fuit me dare. s. bona mea quia iure debebas mihi succedere nisi obstitissent mores. n Abii ad p̄ximos. Bn̄ ad p ximos ad q̄s spectat post filiū hereditas. o Victus vestit⁹. Ostēdit qd sit illud p̄sidiū stulticie. Victus alimonia ad vitam sustentādā. Vestitus cultus siue ornatus ad tegendū corpus. p Receptes. Id est retrahas in tectū domiciliū & q̄si hospitiū Alibi. Meū receptes filiū. & frequētatio vsus est q̄ nō raro: sed frequēter poterit se recipere. q Viuere. Cū virtute & rōne intelligas. r Vita. Hoc loco actus & mores in phormio ne quē ego viderim in vita optimum. i. in actu & in moribus. s Que iste est prauitas. Deriuatio criminis in se est. Et bene optimi serui fungitur officio. t Illicet r.v.t. Illicet semp finem rei significat vt actum est. Illicet per sincopen quod significat ire licet. sic iudices de consilio dimittebāt suprema dicta cum preco pronunciasset. Illicet ergo increpatio est quia interloqndo impedit Chremetem narrantē. v Neq; precatorem. Alibi ad precatorem abeam. & precari aliquando idem q̄ deprecari. hoc est a se crimē depellere hinc deprecatio. x Nihil succēsio succensereis d̄r qui cum amare debeat lesus irascitur. y Vt periculum etiam fame. Quod est extremū miseriarum fames apud antiquissimos in quinta declinatōe nominatiuo variabat̄ ex quo pōt esse genitiuus casus. Quia Cesar. in libro de analogia huius die & huius specie dicendum putat. Salusti. In Iugur. Vix decima parte die reliqua. Vel sit septimus casus. z Nos esurituros satis. Paraprosodocia quando aliter respondemus q̄ expectatur. a Dudum id egi. Scilicet vt te adiu=

uare consilio. b Quid? Interrupit syri sermonẽ Clitipho. Quid? s. vis dicere. s. qa dixisti ꝙ quãtũ tu potes intelligere.
c Nõ aberit longius. Perficit q̃d dicere incepat. q̃si diceret pater q simlauit se abscedere & relinq̃re ꝓximis sua oĩa nõ erit absens diu hec eni fictio ẽ paterna.
d Nõ esse hoꝝ. Quasi cũ odio hoꝝ dixit. & eo ꝙ nec te filiũ dixit. e Dũ istis fuisti solus. Satis verisil'is fuit rõ adolescẽti imprudẽti & paꝝ ꝓuido. iõ statim subiũgit Cliti. est verisil'e.
f Indulgebãt. Faciles erãt tibi ꝑmittẽtes multa q̃ volebas.
g Iratũ putas. Bñ iratũ ob peccatũ. Iratus est q̃ ex aliq̃ re lacessitus irascit' Iracũdus ex pua vel nulla causa. h Id nõ fit. Mater tibi nõ est adiutrix & hoc ꝓpe vere similius i Veꝝ dicis Prius aũt dicebat eũ dixisse aliq̃d verisil'e. k Suspitionem hanc. Que turbat tuã mẽtẽ. videlicet an sis eoꝝ filius necne.
l Ad misc̃diam. Quia pentes veris filiis cito ignoscunt.
m In misc̃dia spe situs. Nam si nõ esse filiũ crediderit eo miserabiliter videbit' pri. Et citius ad misc̃diam cõmouebit'. Situs hic inflectit' situs sita situm. i. situat' constitutus. n Pacẽ in leges cõficiet suas. Hoc est ꝓm eas leges & cõditiones q̃s dare patri voluerit in ea pace ineunda. Nã

.i. absens erit · ꝓpter q̃d fac s. si nõ se pr̃ discessit .i. ita se res hʒ vt sũ dicturus
b c d
Cliti. Quid? Sy. Non aberit longius. Cliti. quid id ergo? Sy. sic est. Non

s. filiũ Chremeti & sostrate .i. cur s. dic .i. satis ne .i. mẽti cõpos
esse horum te arbitror. Cliti. quid istuc syre? satin sanus es. Sy. ego dicã

.i. volue apud te .i. q̃diu s. pentib' q̃diu s. fuit illis q̃ delectatio quã d te hẽbãt
e
q̃d mihi in mẽte est. tu dijudica; Dum istis fuisti solus; dũ nulla alia dele

.i. ꝓpinq̃or f .i. fauebãt .i. dona faciebãt
ctatio q̃ ꝓpior esset; tibi indulgebãt; dabũt tibi. nũc filia postq̃ vera iuẽta

occasio .i. eijcerent .i. ꝓbabile q̃d dic s. q' bachidẽ scuit te amare
ẽ; inuẽta est cã q̃ te expellerẽt. Cli. Est verisil'e. Sy. An tu ob peccatũ hoc

patrẽ g s. eũ esse ob id iratũ .i. ꝯsidera
esse illum iratum putas. Cli. Non arbitror. Sy. Nũc aliud specta. matres

s. suis .i. cũ filij errauerũt .i. ꝑbere auxiliũ .i. qñ pr̃e iniuri' s. matres s. vt nũc vides
h
oẽs filijs in pctõ adiutrices. & auxilio in paterna iniuria solẽt esse. id non

s. eũ ita expellat .i. opinionem parentib'
i k
fit. Cli. Verũ dicis. Quid ergo nũc faciã syre? Sy. Suspitionẽ istam ex illis

.i. pcũctare .i. & ic plane vt est .i. si falso suspicari .i. vt misereantur tibi scʒ pentes
l
quære; rem ꝓfer palam si nõ est verũ; ad misericordiã ambos adduces cito. aut scibis cuius sis. CLI. Recte suades. Faciã. Sy. Sat recte hoc mihi in

.i. scies s. filius .i. ꝯsulis s. q̃d suades cõmendat recte suã inuentiõem

.i. quia .i. iuuenis .i. q̃tũ m .i. collocat' .i. tantã
mentẽ venit. Nãq̃ adolescẽs q̃ in minima spe sit' erit; tã facillime patris

n .i. inibit .i. non verũ o p sʒ fuit mihi
pacẽ in leges cõficiet suas. Etiã haud scio an ne vxorẽ ducat; at syro nihil

iocũditatis .i. sed ꝓpter hoc q̃d factũ est
q
grẽ sit. q̃d hoc aũt est? senex exit foras. ego fugio ob hoc q̃d factũ est mi-

s. ipm senẽ .i. celeriter ꝯphẽdi menedemũ
ror nõ iussisse ilico arripi me. hinc nũc ad menedemũ pergam. eũ precatorem mihi paro. Seni nostro fidei nihil habeo.

itercessorẽ .i. dispono .i. patri tuo .i. nõ credo satis illi q̃cq̃d dicat.

cũ paꝝ inter aliq̃s cõficit' lex aliq̃ aut cõditio in ea faciẽda solet allegari. i. adhiberi. Sensus ergo illius orõnis est filius cõponet pacẽ cũ patre suo arbitrio & scd̃m eas leges aut conditõe pacis q̃s valuerit. o Aut ne vxorẽ ducat. Chremes discedẽs & patriã relinquẽs ducat vxorẽ secũ. s. sostratã. p At syro nil g̃re sit. Tu Clitipho ita tibi pentes recõciliabis dico. Ego autẽ nihil sum gratie apud illos habiturus. hoc est nullo modo potero illis gratus esse. q Quid autem hoc est. vox timẽtis est quasi diceret quid video.

SOSTRATA. CHREMES.

Rofecto nisi caues. tu hõ aliqd gnato cõficies mali. idq; adeoq;
miror quõ tã ineptũ qcq; tibi venire in mentẽ mi vir potuerit. Chr. Oh
pgin mulier eẽ: nullã ne ego rem vnq; ĩ vita mea volui. qn tu i ea re mi/
hi aduersatrix fueris sostrata. at si rogitẽ iã qd ẽ/ qđ peccẽ. aut q̃obrẽ id
faciã nescias. in q̃ re nũc tã cõfidẽter restas stulta? SO. nescio. Chr. immo
scis potius. q̃qdẽ redeat ad itegrũ eadẽ oratio. So. ohe iniquus es. q me
tacere de re tãta postules. Chr. nõ postulo. iã loqre. nihilomin⁹ ego hoc
faciã tñ. So. facies? Chr. verũ. So. nõ vides q̃tũ mali ex ea re excites? sub/
ditũ se suspicat. Chr. Subditũ? ain tu? So. certe inq; mi vir. Chr. cõfitere
tuũ nõ eẽ. So. Ah. obsecro te: istuc nostris inimicis siet. ego ne confitear
meũ nõ eẽ filiũ. q sit meus? Chr. qd metuis? nõne: cũ vel: cõuincas eẽ il/
lũ tuũ? So. q filia ẽ iuẽta? Chr. Nõ sed q̃ magis credẽdũ siet. id qđ ẽ cõsi/
milis tuis moribus: conuinces facile ex te natum. Nam tui similis est
probe. Nam illi nihil vitij ẽ relictũ. qn itidẽ sit tibi. Tũ pterea talem nisi
nisi tu peret filiũ. sed ipe egredit q̃ seuerus. rem cũ videas/ censeas.

In scena. XX.

Cõtinet imago q̃dã dissidij in/ter virũ et vxorẽ q natura morosi atq; difficiles sunt.

a Tu hõ p cõtẽptũ & cũ sto/macho ẽ pnũciandũ. & dicit tu hõ & postea subito mulierũ natura redit ad lenitatẽ discedente indignatõe. b Tã ineptnm qcq;. Bene ineptũ. Nã ineptũ est qđ a q̊uis rephendit. c Venire ĩ mẽtẽ. Venire in mẽtẽ veteres nõ recordatõis cã tm̃ sed etiã recogitatõis cõsideratõisq; posuerũt. d Mulier esse. i. mulieris ptes exercere & officiũ q̃l sp vult loq & marito repugnare. e Quod peccẽ. Notat mulierũ iprudẽtiã & ipitiã q̃ vt plurimũ ignorant q̃ praua aut recta sũt. f Tã cõfidẽter. i. temere. Et recte cõfidẽter nã cõfidẽtia sepi⁹ in malã. fiducia vero in bonam ptẽ accipit. Alibi. O ingentẽ cõfidẽtiã. g Nescio sic lege vt itelligas cõtrariũ. h Redeat ad integrũ eadẽ oratio. i. potius scis easdẽ orõnes sæpius inculta re ac petere vt more muliebri sp hẽas verba in ore ac sp loquaris cũ em idẽ sermo repetit iterũ ad itegrũ redit. nã reitegrat qđ prius platũ erat. ppterea tũc eadẽ orõ redire ad integrũ dr. i De re tanta. s. in piculo filii. k Facies. Indignabũda repetit verbũ l Verũ. Si ẽ nomẽ sic intelligit verũ. s. dico. vel verũ erat q faciã institutũ. m Subditum se suspicat. i. suppositum Iuuenalis. Trãseo suppositos. Mulieres q̃ parere nõ pñt & vt placeãt maritis se grauidas fingũt. et aliqũ inopũ mulierũ filios supponũt ac p suis edũt. n Ain tu Pro ais ne & ẽ p cõtrariũ verbũ o Ah obsecro. Modus blãdiẽtis & misericordiã mouentis. p Nr̃is inimicis siet. Hæc imp̃catio sic vsurpatnr ab Ouidio. vt illius ppria sit. q. d. hoc malũ apđ nos nõ hẽat locũ. sed trãsferat poti⁹ ad inimicos qb⁹ ab inimicis oĩa mala desiderant. q Cõsilis morib⁹. Nã plerũq; filii cõsiles sunt parẽtũ morib⁹. r Cõuices. Verbũ iudicii est. s Tui silis. Dicim⁹ cũ gtõ cum morũ silitudinẽ aut doctrĩe ostẽdimus. Sed dicimus. silis tibi cũ dtõ cũ q̃litatẽ silem oñdere laboramus. t Quã seuerus Nã facie ipa videt q̃ndã pbitatẽ ostẽdere re vero alius ẽ. Nã frõ frõtis nulla fides.

CLITIPHO SOSTRATA CHREMES

I nūq̄ vllū fuit tp̄s mater, cū ego voluptati tibi fu-
erim dictus filius tu⁹ tua volūtate. obsecro eius vt memine
ris atq̄ inopis te nunc miserescat mei. quod peto & volo
pn̄tes meos vt demōstres mihi. So. obsecro te mi gnate, ne
istuc ī aīm īducas, tuū, alienū te eē. Cli. sū. So. miseram me.
hoccine q̄sisti obsecro? ita mihi, atq̄ huic sis superstes, vt ex
me atq̄ hoc natus es. & caue posthac: si me amas vnq̄ istd'
verbū ex te audiā. at ego: si me metuis: mores caue ī te esse
istos sentiā. Cliti. q̄s? Chre. si scire vis ego dicā. gerro iners
fraus/ helluo/ ganeo dānosus crede: & nostrū te eē credito
Cli. nō sunt hec pn̄tis dicta. Chr. nō: si ex capite sis meo
natus, itidē vti aiūt minervā eē ex ioue: ea cā magis patiar
clitipho: flagitijs tuis me īfamē fieri. So. Dij istæc phibeāt.
Chr. deos nescio. ego: q̄d potero: enitar sedulo. q̄ris: id q̄d
hēs: pn̄tes: q̄d abest: nō q̄ris. patri quō obseq̄re. & vt ser-
ues. q̄d labore īuenerit. nō mihi p̄ fallacias adducere ante
oclos. pudet dicere hac pn̄te verbū turpe. at id te nullo mō
piguit facere. Cli. eheu q̄ ego nūc totus displiceo mihi. q̄
pudet: neq̄ q̄d principiū incipiā ad placandum scio:

In hac scena. XXI.

Adhuc filius mr̄em sollicitā reddit dū petit vt pa
rētes cōmōstret & ex hoc facilius pueniť ad tran
quillitatē omniū rerum. a Tua volūtate inu
it, illā de industria illū voluisse appellari filiū.
b Miserescat mei. Habem⁹ miseret miserebat &
miserescit. miserescebat in eadē significatiōe. sunt
q̄ eiusdē nature. Habem⁹ etiā psonale miseresco.
is. Virg. His lacrimis vitam damus & miseresci
mus vltro. c Quod peto & volo. Peto inq̄t
q̄si p̄cario. Nā pprie aliq̄d p̄cario petere dicimur
d Obsecro te mi gnate. Verba pprie mr̄is despe
rate. e Sum. Hec vox simplex terribiliter p-
nūciat. f Me miserā. Per exclamationē p̄ do-
lore diciť. q. d. Dico verē est me miserā esse q̄d di-
ctum interiectōis vice fungiť. g Quesisti. Ex
cogitasti seu somniasti vt dici solet vt mihi dolo
rem incuteres. Vel quesisti hoc. i. inuestigasti & in
terrogasti. hoc ab aliq̄bus ne esses filius ppri⁹ nō
suppositus. h Ita mihi atq̄ huic sis supstes.
Mos iurandi antiquus pentum & bene induciť
mater mitior pr̄e & que adiutrix sit in paterna in
iuria filio. i Si me amas. Hec verba blandien
tis matris sunt. & que valde de filio sollicita sit.
k Si me metuis. Matri dat suauia verba patri
vero aspa illa inq̄t si me amas hic si me metuis.
l Quos. Suple mores dicis esse in me seu me
cauere ne sint in me. m Gerro meis. Hec di
cunť i abiectissimū queq̄: & nullius p̄cii hoīem
Gerro vt seruius inq̄t a gerēdo. vn̄ nugigerul⁹ di
cimus q̄ nugas gerit. vel vt nonius & festus a
gerris. Nā grece sunt nuge ineptie & cōtemptus
sic dicte. vt festus refert q̄ cū atheniēses syracusas
obsiderēt & crebro ceras poscerent irridētes sicu
li gerras clamitabant quā gerere prius dicebanť.
vt idē festus ait crates viminee, ppter tn̄ illam irri
sionē siculorū factā est vt gerre p nugis & contē-
ptu dicanť: A gerro noīe fit cōpositū cōgerro. nis.
Plautus in persa. Iam pol ille hic aderit credo con-
gerro. m. Vel vt alii etiā dicunt cōgerrius q̄d signi
ficat q cū alio gerrone easdē exercet nugas.
n Iners. i. ociosus ignauus sine arte et industria
viuendi vt vult Seruius.
o Fraus. Fradulosus seu fraudulentus seu cul-
pabilis. Nam vt inquit. Vulpi fraus est ip̄a noxa
id est culpa. & quasi quedam preparatio poene.
Interdū etiam pro pena capitur in iure vt ait ser-
uius. Item & fraus pro periculo poni inuenitur.
vt erit illa res fraudi id est periculo. Hoc seruius ponitur autem hic fraus pro frauduloso vt alibi scelus pro scelerato.
p Elluo vorax Catul. in cesarem An parum lenatus est. Insatiabilis inquit Seruius. seu immoderate bona sua consumens
inquit Festus. Inde heluor aris id est effundere bona sua luxuriose ac immoderate.
q Ganeo. Meretricum secutor ac frequentator. Nam ganeum ganei antiqui dixerunt locum abditum ac veluti sub terra p-
pterea meretricum tabernam ip̄i antiqui ganeum vocarunt: q̄ in terra sit addita. vnde & ait nonius ganeones dicti sunt a ga
neis sicut popiniones a popinis quæ sunt loca vinolenta: ac libidini apta.
r Damnosus. Recte hoc postremum cum superioribus conuenit damnosus id est damni quicq̄ tuis parentibus afferens
vt iam fecisti extorquendo a me per seruum decem minas Bachidi.
s Non si ex capite sis natus. Hec ingenti clamore pronuncianda & his ostendit Chremes filium non debere abiicere spem
patris. & si ab eo aspera verba audit.
t Aiunt. Bene aiunt de re fabulosa & ficta.
v Deos nescio. Modus loquendi presertim iratorum qui dei cogitationem non habent.
x Inuenerit. Id est acquisiuerit alibi labore inuenta mea cui dem bona.
y Abducere. Aposiopesis honesta. z Puduit dicere meretricem.

MENEDEMVS. CHREMES.
SOSTRATA. CLITIPHO.

.i.certe .i.acerbe .i.vexat verbis contumeliosis
a
Nimuero Chremes nimis grauiter cruciat ado
s.Cliti. .i.crudeliter s.ad eos .i.cōponā
lescentulū: nimisq inhumane: exeo ergo vt pacem conci-
.i.opportune b
liem. optime ipsos video. CHRE. Ehem menedeme. cur
.i.aduocari vt sit tibi nur⁹ .i.quā dotē destinaui filie ratificas
c m
nō accersi iubes filiam? & qd dotis dixi firmas? Sostr. Mi
q.d.ne des oīa filie
e f
vir obsecro te / ne facias. CLI. Pater obsecro vt mihi igno-
.i.parce illi pmitte .i.tibi psuadeā
scas. MENE. Da veniam chreme. sin te exorem CHRE.
vtz.s.petis nō p ipzudētiā .i.nō dabo illi
g
Egone mea bona vt dem Bachidi dono sciens? non faciā.
.i.sed s.vt dent Bach. .i.īpediem⁹ cupis
ME. At id nos nō sinemus. CLITI. Si me viuū vis pater
h .i.fac qd petit ignosce illi i .i.contū
ignosce. Sost. Age chremes. MENE. Age queso ne tam
s.est
obfirma te chremes. CHRE. Quid istuc? video nō licere
sicut .i.pficere .i.honestū est facere.
mihi: vt cœperam: hoc pertendere. MENE. Facis / vt te de
.i.cditōe certe .i.mutabo csiliū
cet. CHRE. ea lege hoc adeo faciam: si id faciat: quod ego
Cliti. .i.iustū k .i.pcipe.
hunc æquum censeo. CLI. Pater omnia faciam. impera.
s.censeo s.ex eo bo-
CHRE. Vxorem vt ducas. CLITI. Pater. CHRE. Nihil
ne rñsionis .i.sed .i.ad csciāz meā .i.ducet .i.nō s.rñ-
l
audio. ME. Ad me recipio: faciet. CHRE. Nihil etiā au-
spōdentem. pdit⁹ sum vtrum .i.nō audes ducere vxorē.
dio ipsum. CLI. Perij. SOSTRA. An dubitas Clitipho?
.i.sed ducere vxorem s.q̄ impabis
CHRE. Immo vtrū vult. MENE. Faciet omia. SOST.

In hac scena. XXII.

Interuenit persona cuius gratia pax concilietur ita vt omnia tranquilla sint. & composita prout comedie finis postulat.

a Enimuero. Hoc loquitur Menedemus solus apud se. Enimuero nonnunq principium est aliquid per iram dicturi. b Hem. Interiectio percipientis eum quem volebat. c Accersi. Bene accersi quia proprie accersitur vxor dū ad virū ducitur. d Mi vir te. Putat sostrata id quod erat fictum esse verum timebatq ne pater penitus exhereditaret filium omnia tribuens filie. e Obsecro. Nil significantius. Nam orare ē placidos petere. Obsecrare vero iratos rogare. f Ne facias. Hec timebat ne omnia bona illi traderet. g Sciens. Quod peius esset q si nesciret h Age. Vt sit aduerbium hortantis. q.d. age ignosce ei i Ne tam obfirma te. Id est noli te tam obstinatum ostēdere. Ille enim dicitur se affirmare in aliquo proposito qui obstinate ac pertinaciter in illo perseuerat tanq immobilis truncus. & est translatio sumpta a repagulo offirmando. k Pater. Tantum dicit hoc verbum non statim volens dare responsum tanq prius deliberatur⁹ l Ad me recipio. Hoc dicendi genere sæpius. Cicero vtitur in suis epistolis. & precipue commēdaticiis vt cerne facile est nemo enim negat recipere interdum sumi pro promittere.

m Rufam. Rufus color & rubere idem vt in Gelio habetur.
n Cesiam. Cesia gelio attestante dicitur species viridis coloris quasi celia ꝙ talis sit color celi.
o Sparso ore. Id est habentem os sparsum et latum seu extentum.
p Eia vt elegans est. Cōmendat eam filio vt eā amet. Elegans. Hic ad formam refertur. sed sæpius ad orationem et ad verba.
q Credas animum esse ibi. Id est credas ꝙ habet animum. et quidem prudentem. vel credas. i. reputas animum tuum esse ibi. i. in amore ei⁹ puelle. Nam satis pulchra ē quæ placet. et vt dici vulgo solet. nulli sunt amores deformes.

f. cȝ se parare ad nuptias .i. molestia .i. q̄diu .i. sis ignar⁹ postq̄ f. q̄d sit f. erūt
Hæc dū incipias grauia sūt: dūq̄ ignores. vbi cognoris fa-
omnia .i. ducā vxorē iurātȝ
cilia. CLI. Faciā pater. SO. Gnate mi ego pol tibi dabo pu
.i. s̄mone suauē scȝ .f. amici aut vicini
ellā lepidā: quā tu facile ames: filiā phanocrate nostri. CLI
m .i. verum n .i. facie lata & etiā ore
TIPHO. Rufam ne illā virginē / cesiam / sparso ore ad-
.i. curuo f. ducere eam o hortātȝ q̄rū .i. apta formosa
unco naso: nō possum pater. CHRE. eya vt elegans est:
q .i. in ea puella f. tibi scȝ est
credas animū ibi esse. SO. Aliam dabo. CLI. quid istuc:
.i. certe. quis f. vxor .i. scio .i. fere eā .f. ducere
quādoquidē ducēda est. egomet habeo ꝓpe modū quam
vxorē f. vicini habeo.
volo. SO. Hūc laudo te gnate. CLI. Archonidis filiā. So.
.i. valde f. solum .i. reliquū est f. restat
Perplacet. CLI. Pater hoc nūc restat: CHRE. Quid: CLI.
seruo .i. remittas f. ea .i. ꝓpter me .i. ignoscat et
Syro ignoscas volo: quæ mea causa fecit. CHRE. Fiat.

.i. man⁹ iūgite sil' sic poete ꝯgratulātes .i. recitator .i. recitatus
Alete & plaudite Calliopius recensui.

Incipit comedia quarta

Declaratio huius figurę in Comediam Therentij quæ in ordine quarta est atq̄ Adelphos vocitata.

Adelphos hæc Comedia dr̄ quod idem est ꝙ fratres latine. Sūt em̄ bis duo frēs in ea & senes & iuuenes. Sunt duo senes in medio figure stantes mediū Comicū inducentes. qs aūt in hoc inducendo potior fuerit. vix arbiter esse possum. Mitio in primis fabulę partibus plurimum pro medio Comico laborat. Hoc est pro Comice litis pace inducenda cum fratre suo demea qui cum diu recalcitraret. tandem vltro. & subito plus q̄ Mitio frater pecierat. medium prosecutus ē. Hæc sic carpe. hii duo frēs vita moribus & rebus cōtrariis vitā trāsierūt. Hoc si recte vt hic depicti sunt eos inspicis ꝑoptime notare potes facies. vestitus multa indicant. Mitio sine vxore liberis ꝑiter otio vixit liberaliter ac ꝓdigaliter rebus vtens suis. Demea vero ꝑce in labore & negotio triuit vitā. Filios hūit duos videlicet Eschinū & Cthesiphonē. Cū vero mitio vitā duxit celibē & filiis careret atq̄ cū oblectabile sit filiū hr̄e. filiū vnū Eschinū. f. a demea adoptiuū accepit quē & ꝓ suo vt se vesciit & ad mores suos educauit. Iō nō frustra Eschinus ante ædes Mitiōis stat et Cthesipho demeę patris veri. Sunt em̄ ꝑte in suꝑiori ædes due vno muro tanq̄ vnū allodiū circūdate maceria tn̄ diuise atq̄ due curie facte paternā forte sic dimidiabant hæreditatē. Vides etiā bn̄ in ædiū q̄litate taceo de curiaꝝ dispositōe qs patronus q̄lisq̄ familia siet taceo ꝙ ostia hec indicāt. Mitioni em̄ ē expolitū seratū demeę vero ruptū restibusq̄ ligatū reliq̄ comito inuēti accedamus ad fabulā. Cthesipho exarsit amore cuiusdā citaristrie noie psaltria q̄ penes lenonē noie sannio erat. Sed timore duri p̄ris ab ei⁹ se cohibebat appetitu. qd eschinus cōpiens adiutus libertate atq̄ syri serui industria psaltriā eripuit. q̄si ipe eius frui vellet cōplexu. sed fecit vt fris satisfaceret desiderio. et crimen fratris in se trāstulit. Veꝝ hoc p̄r demea nō intelligēs cepit aduersū frēm mitionē iracūdo aīo grauiter iurgari. ꝙ adoptatū sibi filiū eschinū tāte leuitatis tātęq̄ sineret eē incōstātie. vt etiā ad tātū erūpet facinus vt citaristriā rapet. Sed mitio q̄buscūq̄ poterat blāditiis eius aīm lenire satagebat. Viciauerat aūt idē eschinus q̄ndā puellā noie pāphilā filiā sostrate p̄re simulo iā defuncto. Cūq̄ sepe dictus eschinus fraternū amorē in fidicina ob metū paternū in se trāsferret cepit sostrata mulier ꝑ getā seruū causari nutricē pāphilę noie cātarā de violētia facta puelle. Sed cū veritas patuit. demea culpās sue asꝑitatis seuitiā cooꝑari cepit vt eschinus corruptā pāphilā vxorē duceret Cthesipho potiret citharistria. Syrus seruus cū vxore libertate donaret. Et tādē fratrem mitionē q̄ vsq̄ ad seniū in celibatu vitā duxit traxit p̄cib⁹ ꝙ sostratā socrū eschini duxit. Sicq̄ m̄ltis nuptiis factis. Demea iussit maceriā q̄ curias diuidebat dirrui atq̄ vnā curiā fieri vt ipis sic triūphātibus nō obstaculū eēt. Per hoc etiā denotauit se a moribus fris vltro nō dissentire velle. Vitāq̄ sic fine comico et trāq̄llo et pacifico iminēte pacifice trāsierūt simul omnes. Hec omnia poeta vrbano stilo et lepore eloquentię more suo dilatat. Argumentū solū ꝓpter purā ignorantiā remouere narrat.

ESCHIMVS
THESIPHO
MITIO
GETA
DEMEA
SYRVS
DROMO
PAMPHILA
HEGIO
SANNIO
PSALTRIA
CANTARA
SOSTRATA

.i. man⁹ iūgite sil' sic poete ꝯgratulātes .i. recitator. .i. recitatui

Alete & plaudite Calliopius recensui.

Acta ludit funebribus Aemilij pauli. Q. Eabio maximo. P. Cornelio affricano ædilibut curu libus. Egere. L. attilius prænestinus. Minutius / Posthmi⁹ Modos fecit Flaccus Claudij Tibijs serranis facta græca Menandri. A. Micio. M. Cornelio Consulibus.

Hanc comediam Adelphos vocant id est fratres. nam adelphos gręce dicitur frater latine. nec iniuria. Nam in ea continetur duos fuisse fratres Demeam & Mitionem quorum alter vitam elegit celibem. Alter vero Demea duxit vxorem & sustulit duos filios Eschinum & Cthesiphonem ex quibus Eschinum adoptauit Mitio & delicate educauit. Alter autem a patre satis dure exercitatus est in opere rustico. qui tamen exarsit ī quendam Cytharistriam cuiusdam lenonis qua potiri suo mutu non poterat. Eschinus autem quā dam ciuem atticā pauperie pręssam stuprauit ea quidem lege vt eam esset ducturus in vxorem: Hic Eschinus frēm & quā maxime poterat celabat totumq; fratris amorem in se cōuertebat ne Demea pater durus in eum grauiter excandesceret. vt erat pater satis acerbus fratri. itaq; a lenone abstulit illam fidicinam quo ea liberius potiretur. quæ vbi restita sunt. Demea ita parcitus post multas commouit cum fratre turbas. deinde ipō placato & Eschinus atticam puellam duxit vxorem & Cthesipho fidicine habende licentiam ē consecutus:

In hac cœmedia spectatur quid intersit inter rusticam & vrbanam vitam & inter asperam & celibem & inter vitam veri patris & p adoptionem facti.

Adelphorum Argumentum.

ille rusticus iuuuenes filios.

Vos quum haberer Demea adolescentulos:

ꝯcedit s. suo .i. assumendū in filium vnū de illis sic dictū

dat Micioni fratri adoptādum Eschinum: sed

alterꝫ filiū Demea s. Cthesiphonē cui⁹ fidicine festiuo sermone ꝛ allicient

Cthesiphonem retinet. hunc citharistriæ lepore captum /

s. Demea. abscōdit amorē rumorem

sub duro ac tristi patre frater celauit Eschinus: famamq;

citharistrie mutabat finaliter psaltriā histrioni vi rapuit

amoris in se transferebat. Deniq; fidicinam lenoni eripuit

stuprauerat Pamphilam

Vitiauerat idem Eschinus ciuem attiaam pauperculam.

.i. sancte ꝓmiserat panphilā .i. ꝯiugem futurā eē pr durus .i. obiurgabat

fidemq; dederat. hāc sibi vxorem fore. Demea iurgare &

moleste .i. ferebat statim postq̄ rescita

grauiter ferre. Mox vt veritas patefacta est. ducit Eschinus

stupratā in .i. hz Citharistriā

a se viciatā ciuem atticam virginem vxorem. potit' cthesi-

ꝑsuaso in-ducto.

pho citharistria. exorato suo patre duro Demea.

PROLOGVS

.i.qm̄ s.therēci⁹ .i.pcepit .i.suū poema .i.nūcijs .i.visitari .i.suos emules
A a b c
Ostq̃ poeta sensit scripturā suā ab iniq̄s obseruari & aduersari/
trahere vituprū s.comediā pnūciari index ⁊ pditor s.ipo poeta spectatores .i.iudica
d e f bitis
os rape in peiorē ptē. quā acturi sumus/idicio de se ipē erit. vos eritis iu-
honori vtz vitupio dari id qd̄ fecit talis comedia greca sic dicta
g h
dices. laudin an vitio duci factū opteat. Synaphothniscontes diphili co/
tali noīe latio i ille poeta comediā fabula puel-
mœdia ē. hāc cōmoriētes plautus fecit fabulā. In græca adolescēs ē: q̄ leno
.i.in pma pte fabule s.de ereptōe meretric̄ in tactum
lātz vēditori k l
ni eripuit meretricē. In pria fabula eū plautus locū reliqt integrz. eū hic
.i.eū passū libere tulit .i.traduxit ī suā comediā greco q̄i detractū q̄i extra tulit .i.ego cū meis.
locū sumpsit sibi ī adelphos verbū de verbo expssū extulit. eā nos actu/
.i.nouo stilo trāslatā .i.pfecte videre vicio duci vtz s.de plauto existētis s.comedie .i.resumptum
ri sumus nouā. Pernoscite furtū ne factū existimetis, an locū rephēsum:
prermissus est incuria plauti inuidi poetam
n o p
q̄ pterit⁹ negligētia ē. nā q᷑ isti dicūt maliuoli hoīes nobiles eū adiutare
q .s.eos sit cū eo .i.cponere cuiciū poeta
assidueq̃ vna scribere q᷑ illi maledictū vehemēs existimāt: eā laudē hic
.i.existiāt qū nobilib⁹ nobiles r audito n⁹ s.toti nobilium īdustria
ducit maximā. cū illis placet. q vob̄ vniuersis/& pp̄lo placēt. q̄rū opa in
tpe belli .i.pace ī accusatōib⁹ ⁊ cāis crimialib⁹ csequērer non
bello: ī ocio: ī negocio suo q̄sq̃ vsus tpe ē sine supbia. De hinc ne expe/
.i.materiā fabule s.Micio. Demea ī pscenīū .i.explicabūt s recitādo argumīti vnā
ctetis argumētū fabulæ. senes q̄ primi venīēt. ii. ptē apiēt: ī agēdo partem
.i.curate s.v:ā fauoz ppici⁹ anim⁹ .i.ad cponēdas fabulas .i.diligentiā
oñdēt. facite æq̄nimitas. pœte ad scribundū augeat industriam.

Hic incipit prologus in quo poeta capit beniuolētiā auditoris. Postq̃ pro quoniam cuius reciprocū quoniā pro postq̃ plautus in Aulularia. Quoniam is moritur ita auido ingenio fuit. a Scripturam suam. Indifferenter omnis qui aliquid scripsisset scriptor a veterib⁹ dicebat̄ b Obseruari. Obseruatio ad honorē refertur. Sed nunc obseruari captari significat & audiri vt plautus. Obseruat orare vt blande palpeī mulieri. c Obseruari & rape &c. Varietas p genera verborum & vtriq̃ sñia apte iūgimus scripturā suam. d Indicio. Mire de se expressit simplicitatē verā dicturus cū iudicatur: se dixit nō narraturum & indicio erit p index erit. e Inditio de se. Indicat is qui de se volēs aliq̄d & aliis etiā prodit Sed cōfitet̄ q̄ de se tm̄ & adhuc iuitus q̄dnā pmulgat. f Vos eritis iudices. Bñ q̄a apud iudices iudiciū pfitent̄ q accusatorē adiuuāt. g Laudin a vi. Medium īfert vt appeat si crimē non sit laudē nō debere eē. h Synaphotniscōtes &. Nec numeri nec genera respiciēda sunt cōtra sñiam req̃ ipam. i Cōmoriētes. Plautus fecit fabulā apud grecos dramasi caput latio more. Eabula dr̄ cuius spēs sūt tragedia cœmedia togata tabernaria ptexta trepidata attellana mictos. Ahnitōica. k In pria fabula. Hoc ē in prima pte vt dicimus i pris digitis nō ei aut scd'a aut tertia fabula ē. l Reliqt integrz. Cū aliū trāsferet m Verbū de verbo &c. Hec approbatio ē de greco eē sublatū nō de plauto vt dicit aduersarius. Extulit mire nō dixit trāstulit sed extulit. vt ornasse greca videat̄ latino stilo. n Qui pteritus &c. Plauti. s. cui emulari nūc exoptat. o Nā q᷑ isti d. Nā incipiendi vim habet mō. vt nā ego hāc macherā meā dico. p Eū adiuuare. Legit̄ & adiutare Pacunius in Chrese. Adiuta mihi. q Assidueq̃ vna scribere. Nō dr̄ aduersare: verz oratorie hic crimē ipingit. r Qui vobis &c. Vniuersis q in ea cauea sunt dicit pp̄lo q etiā ppa- rat theatro .i. vniuersam vrbē. s In agendo ptem ostendent. Hic em̄ iā senes accipiēdi eēnt. ymo potius cetere psone. sed ipsi senes in statario charactare partē apient. In motorio partē oñdunt. Nam duo agendi sunt principales modi. Motorius. Statarius ex quibus ille tertius nascitur qui dicitur mixtus.

MITIO SEMEX

fuus sic dict⁹ ab odore fili⁹ adoptiu⁹
a b
Torax: nõ rediȷ̃t hac nocte a cæna eſchinus neq;
.i.aliqs ſuuloꝝ .i.obuiã illi .i.irruerãt certe ſ.hoĩes vulgo
c d
ſeruuloꝝ q̃ſq; q aduorſũ ierãt ꝓfecto hoc vere di/
.i.ſi ſit aliqs abſens ĩ aliq̃ loco vbi tu ſis .i.ſi ſis ociosus ꝯtinere mala .i.ꝯ
cũt. ſi abſis vſpiã aut ibi ſi ceſſes euenire ea ſatius ẽ. q̃ in te
ſ.mala ipa ſ.cogitãt ſ.mala euenire tibi .i.benigni.
e f
vxor dicit. & in aĩo cogitat irata. q; illa q̃ parentes propicij:
.i.ſi ſis ceſſator amore alic⁹ puelle ſ.vxor .i.p amorẽ ab aliq̃ detineri .i.potui
g h i
vxor ſi ceſſes: aut te amare cogitat. aut tete amari. aut pota/
ĩdulgere ſ.tuo .i.morẽ gerere ſol⁹ capis delicias ſ.vxori micio
k
re/ atq; aĩo obſeq. & tibi bñ ẽẽ ſoli. cũ ſibi ſit male. ego. q̃a
ob cã rẽ ſ.a cena ſ.mala tm̃ vexor ſ.mal' ꝛ nõ bonis Eſchi.
l m
nõ rediȷ̃t filius. q̃ cogito: q̃bus nũc ſollicitor rebus: ne ille
frixerit ſ.ſollicite .i.hẽat aliqđ mẽbꝝ fractũ irridẽtꝫ aliquem
n .i in aliqđ p̃cipiciũ o p
alſerit. aut vſpiã ceciderit. aut ꝓfregerit aliqd. vah quemq;
vtꝝ vex est .i.ꝓponere .i.cõpare aliqd dilecti⁹ ſ.hõ
q
ue hoĩem ĩſtituere in aĩo. aut parare/ q đ ſit charius. q; ipſe
car⁹ certe .i.nõ ẽ fili⁹ me⁹ naturał. demea ſ.frater .i.valde diuerſa
r s t
ẽ ſibi: atq̃ ex me natus hic nõ ẽ. ſed ex frẽ. Is adeo diſſimili
.i.volũtate ꝛ aĩ applicatõe .i.ex eo tp̃e a iuuẽtute .i.q̃ reddit hoĩes demẽtes ſm modum viuẽdi ĩ vrbe
v
ſtudio ẽ. Iã ab adoleſcẽtia. ego hãc clemẽtẽ vitã vrbanã. atq;
.i.amaui tã q; mgr̃am .i.plimũ felicitatis q̃ a me diſſentiũt ſꝫ vixi vita celibe
x y
ociũ ſecutus ſũ. & q đ fortũatũ iſti putãt vxorẽ nũq; habui
frater ſ.p̃dicta .i.i agri viuere tenaciter acerbe ad laborẽ gerere ſꝑ ꝗ̃rtũ ad ſuandũ.
a
Ille cõtra hæc oĩa ruri agere vitã. ſꝑ parce ac duriter ſe habe
ſ.frater ſ.ex co ꝛ vxore ex q̃b filijs ſ.Eſchinũ .i.aſſumpſi
b c d e
re. vxorẽ duxit. nati filij duo. inde ego hũc maiorẽ adopta/
.i.educaui ex eo tp̃e q̃ adhuc puul⁹ erat credidi carũ habui ac ſi eẽt me⁹ filio
f g h
ui mihi. eduxi a paruulo habui: amaui pro meo. in eo me
.i.capio meã delectatõem ea ſola res dilectũ Eſchi. .i.ſilr .i.viciſſim
i k
oblecto ſolum id eſt charum mihi. ille vt item contra me
.i.repẽte me laboro .i.ſec⁹ a dolo .i.tribuo ſũpt⁹ .i.relinq̃ .i.nõ exigit neceſſitas
l
habeat. facio ſedulo. do. prætermitto. non neceſſe ha/

In hac ſcena. I. A ſenibus vti ꝓlogo ꝓmiſit agiť q̃r: cõtentio ad argumẽta relata vita aſꝑa cũ leni & pater mitis cum ſeueriſſimo compatur. Mitio ſe plurimũ eẽ ſollicitũ oñdit de filio Eſchino adoptiuo quẽ nõ rediiſſe a ſcena reſciuit. Itẽ noĩa ꝑſonaꝝ in Comediis dũtaxat hr̃e dñt rõnẽ & ethimologicã. Eteni abſurdũ ẽ comicũ apte argumẽta cõſtringere vel nomẽ ꝑſone incõgruũ dare. vel officiũ qđ ſic a noĩe diuerſum hinc ſeruus fidelis ꝑmeno &c. Et hic ab odore ſtorax. Et itẽ ſiĩa in q̃bus ſũmũ poete viciũ ſi qd ecõtrario repugnãs cõtrariũ diuerſũq; ꝓtulerit niſi ꝑ antifraſim nomẽ ĩpoſuit ioculariter qđ deſignat ſtorax. a Storax: Storacẽ vocauit. nõ Eſchinũ abſentẽ nõ credit. q̃a ſerui adoleſcẽtibus p̃ſtolanť. vt in Andria. Obſeruabã mane &c. Sed q̃a fieri ñ poterat vt dño abſente adeſſet Storax comodiſſime adiecit neq; ſeruuloꝝ q̃ſq; q aduerſum ierant. b Storax nõ rediit hac nocte Eſchin⁹. Hoc alii interrogatiue. alii ꝓnũciatiue ꝓferant. Sed magis ꝓnũciatiue dicendũ neq; ſeruuloꝝ ꝓpter ſtoracẽ quẽ abeſſe in rñdẽdo intelleximus. c Qui aduorſum. Proprie locutus ẽ. nã aduerſatores dicũtur. d Ierant ꝓducte ꝓnũciando. qđ nos addita n. inerant dicimus. Tale ẽ illud Virg. Nos abi iſſerati. e Que in anĩo cogitat. Id ẽ om̃e qđ ſentimus aut cogitam⁹. aut dicimus. vtrũq; pro orõne eſt. Sd & alia q̃ in cogitatõe ẽ; Alia eſt q̃ in verbis eſt cõſtituta. f Quã illa q̃ ꝑentes. Erudite nõ addidit in quẽ dicat ſcit noĩa vxoꝝ & parentũ eſſe. g Vxor ſi ceſſes. Quare nõ ſi abſis an q̃a iuſtius ceſſanti q; abſenti ſuccenſemus. an q̃a irata vxor ſi ceſſes. h Aut te amare cogitat. Exegeſis. aut minus pcti eſt amori ꝓprio cedere q; alieno amori obſeq nulla re ĩpellente ſine vxore potare. aut velle delicias. ergo auxeſis eſt niſi forte hoc putamus dictũ. aut te amare. aut tete amari cogitat cũ duo ꝓpoſuerit. alteꝝ ſũpſit. Nã cũ dixiſſet q̃ in te vxor dicit. & q̃ in anĩo cogitat ĩtulit aut te amari i Aut te ama. Et q̃a illud te dixerat hoc gẽminauit. & tete dixit tãq; ſignificãtius. k Ego q̃a nõ rediit filius. Plus eſt ꝙ dixit ego q; ſi diceret pater Anacoluthon. l Que cogito. Et hoc ſic ꝓnũciandũ eſt. vt horrere videatur ĩpe cogitatiouẽ ſuã. m Ne aut ille alſerit Vide q; teneri ſit amoris hic timor in iuuene p̃ſertim q̃ circa infantulos carcerari ſolẽt. n Aut vſpiã. Et in loco & ad locũ ſignificat. o Ceciderit aut ꝓfregerit. Iungendũ vt nõ ſolũ ceciderit ſed etiã ꝓfregerit. hec ſunt q̃ ſibi nemo euenire velit. Et nimiꝝ tenere amat. q hec ĩ iuuene ꝑtimeſcit. q̃ circa infantulos cauere ſolent. p Queq; ne hoiem. Sic dicimus de ea re quã miramur fere ab oĩbus fieri. q Quã ipſe eſt ſibi. Tãq; duo ſint: ſed hoc poete comico licet. r Atq̃ hic ex me natus nõ eſt. Quaſi dicat ex me nõ eſt. ſed ſic afficior ꝙ pater ſi genuiſſẽ. s Sed ex fratre Hoc ẽ omino nõ alienus eſt. t Is adeo diſ. Tã ſit ad argumẽtũ ſubtiliſſimus. adeo vt abũdat aut nimiũ ſignificat vti eunucho. adoleſcentẽ adeo nobilẽ. v Ego hãc clemẽtẽ vitã. Vitã clementẽ dicimus q̃ clemẽtes facit. Clemẽs aũt eſt q colit mẽtẽ. x Secutus ſum. Bñ ſecutus q̃ſi in gr̃am recte beateq; viuẽdi. y Vxorẽ nũq; habui. Sed nõ habeo dixiſſet. poterat videri habuiſſe. z Cõtra hec oĩa: Suffecerat breuitas. ſed ſubiũxit fratris deſcriptionẽ vt verbis ipſis malã vite cõditionẽ oñdat a Agere vitã ſꝑ ꝑce ac du. Semꝑ licet incertã diſtinctionẽ habeat. tñ recte additũ eſt. q̃a vł ruri agere voluptatis. vel ꝑce ac duriter ſe hr̃e virtutis ſed ſꝑ ad viciũ. Itẽ agere eſt hr̃e variauit vt in andria. b Vxorẽ duxit. Recte duxit nõ ducere. licet prius dixit agere habere que ſunt modi infiniti. Semel enim hoc fecit Demea. ideo varie per modos diſcurrit. Vxorem duxit ad iuuandum. pronũciatione eſt. Ne ſingula vtrinq; aſſecuti videantur. Nam ſic in fine fabule ait Demea. Vxorem duxi. quã ibi miſeram vidi. c Nati filii. Alia cura. d Inde ego hunc ma. Mire inde ſubiungit. cum ꝑſonam pretulerit. ſie alibi E predonibus vnde &c. e Adoptaui mihi. Mihi abundat & bene hunc dixit quia de ipſo loquebatur.
f Eduxi a par. Quod nos educare dicimus educere veteres dicebant. Vt educet ſiluis regem regũq; ꝑentem.
g Pro meo. Bis ſubaudiendnm eſt. vt habui pro meo. & amaui pro meo. h In eo me oblecto. Noue dixit pro eo me oblecto. Abſolute vtrũq; & in eo & ſolum in eo quaſi in ea re.
i Solũ id mihi carũ. Plus ſignificat q; ſi diceret. ſolus is eſt carus mihi. k Cõtra me. Cõtra. i. viciſſim. Plau. Vt illa illũ cõtra q eſt amoris cultor optimus. l Non neceſſe habeo oĩa pro meo iure agere. Et ſcilicet nõ neceſſe ẽ patrẽ ſequire q̃a

beo omnia pro iure meo agere. postremo alii clanculum
patres q̄ faciunt. q̄ fert adolescentia: ea ne me celet consuefe
ci filiū. Nam q̄ mentiri / aut fallere insueuerit patrem: aut
audebit. tanto magis audebit cæteros. Pudore & liberali/
tate liberos retinere satius esse credo. quā metu. Hæc fratri
mecū nō conueniunt neq̄ placent. Venit ad me sæpe cla/
mitans. quid agis mitio? cur perdis adolescentē nobis? cur
amat? cur potat? cur tu his rebus sumptū suggeris. vestitu
nimio indulges. nimiū ineptus es. Nimium ipse durus est
præter æquū & bonum & errat longe mea qdem snīa. qui
imperium credat grauius esse aut stabilius ui quid fit: q̄
illud q̄d amicitia adiūgit. mea sic est rō: & sic animū indu/
co meū. malo coact⁹ q̄ suū officiū facit: dū id rescitū iri cre/
dit: tantisper cauet. si sperat fore clam: rursū ad ingenium
redit. hic quem beneficio adiungas: ex animo facit. studet
par referre pñs / absensq̄ idē erit. hoc patriū est potius con/
suefacere filium sua spōte recte facere. q̄ alieno metu hoc
pater atq̄ dñs interest. Hoc qui nequit: fateatur se nescire
imperare liberis. Sed est ne hic ipsus de quo aiebā. & certe
is est. Nescio quid tristem video. credo iam: vt solet: iurga/

pater est inter ius & equitatē. hoc interest. Ius est quod omnia recta & inflexibilia exigit. Equitas est que de iure multum remittit. Ergo hic sensus nō licet etiam si nō necesse est sçeuum esse patrem Et mire oñdit ius suū nisi nccitate nō eē seruādū. m Postremo alii clanculū patres. Nō alii patres sed alii adolescētes. n Que fert adolescentia. Veniam addidit statim peccata ab adolescētibus ob etatē remouendo. & vide q̄ breuiter q̄ pudice q̄ innocenter locutus est. o Consuefeci filium. Tribus enī vnitur modis. natura. consuetudine. & ratione. p Pudore ac liberalitate. Pudore ad filios retulit: liberalitate ad pentes. Argumentū a coniugatis. Liberalitate inquit regendi sunt ꝓpter qd liberi dicunt̄. Libertatē autē bonitatē dicit. q Retinere satius esse puto. Bene retinere qui retinet qui aduersus aliquē tenet. Retinere ergo a viciis scilicet. Nā vicia filios tenēt quos nō retinent patres a viciis. r Hec fratri mecū nō cōueniūt. Noua locutio & nō cōueniunt, p nō congrunnt. Per hoc in his ego & frater dissentimus & dissimiles sumus. s Venit ad me sepe clamitans. Et importunitatē odiosam oñdit ad me dicendo. & incōditā assiduitatem addendo sepe tenet congrue postq̄ sepe dixit adiecit aptius verbū. nō dicens clamans sed clamitans. t Quid agis Mitio. Reminiscere lectionem & inuenies interrogationē huiusmodi vel inuectionis principio cōuenire vel obiurgationis. v Cur pdis adolescentē nobis. Recte nobis additū est. & aechicos vt alibi. Psaltriā nobis si diis placet parauit. x Cur amat cur potat cur tu &c. Vide queādmodū vt duꝝ obiurgatorem oñdat Demeā cum ab eo ea discant̄ in crimē vocari. q̄ aut etatis sūt: vt cur amat. Aut nature: vt cur potat. Aut pietatis vt cur tu his rebus sumptū suggeris. Cur amat ad illud refert̄ quod ait supra do p̄termitto. Nam p̄termitto delicta intelligimus ex amore. Cur potat. ad illud qnod ait do sumptum. y Nimiū ineptus es. Vtrūq̄ dure & nimiū & ineptus. z Preter equū & bonum. Potuit & nō addit preter equū & bonum. a Et errat longe. Melius est lōge simpliciter accipiendū: vt locale sit. quā valde. b Mea quidē sententia. Modeste hoc addidit ne quis hoc p̄cepto dici existimet. c Qui imperiū credat. Vtrum cuilibet an Demea tm̄. d Mea sic est ratio. Ad supiora ptinet cōferēda. & iteꝝ modeste. e Sic animū induco meum. Ad ea ptinet que dicturus est senilis macrologia. f Malo coactus. Duo dicit & malo: & coactus. g Qui officium suum. Officium dicitur quasi efficiū ab efficiendo quod vnicuiq̄ psone congruit. h Tantisper. Pro quasi tm̄ vt paulisper paululū & parūper: quasi parū dictum est. i Cauet. Peccare subaudiendū est Non totū eclipticos & obstrare dictū est. Et bene cauet quasi malū. k Si sperat fore clam Iterum quod facit subaudiendum. l Rursus ad ingenium redit. Mire non intulit cauet. sed ad ingenium redit. & rursum est retrouersum. vt prorsus prius versum. m Hic quem beneficio adiungas. Non beneficio adiunctus. vt supra malo coactus contra quod dicitur. n Presens absensq̄. Non ad aliquem locum. sed ad custodem re/tulit & monitorem. & est contra illud: si sperat fore clam. rursus ad ingeniū redit. hoc patriū est potius superius a re tractum est. & hoc iam a persona dicitur argumentum. o Consuefacere. Non cogere. p Quam alieno metu. Vide queadmodum suum ad indulgentiā affectum reuocat optime discipline. q Hoc pater atq̄ dñs. A differentia personarū & officiorum. r Hoc qui nequit. Longe melius nequit: q̄ si diceret nō vult. s Fateatur nescire se. Hoc est indicat se melius consulere: & volētē hoc exercere nescire impare liberꝝ oratorie q̄si artis sit indulgētissime agere. t Impare. Mō nō ad supbiā sed ad regendū est referēdū. v Sed ne est ipsius de q̄ sermo ē: vt factis dicta oñdant. x Et certe is est. Bñ nūc cōfirmat ipm eē eū cū ꝓpior ē ipm a lōge cōspectū senio vetāte nō bñ cognoscēs ac indubiū. y Nescio qd tristē video. O rōnis apparat⁹ ex vultu oñdit. vt stetit acri fixa dolore. Tunc quassans caput hanc effudit pectore vocem. z Credo iam vt solet causa. Cur eum equo auimo frater ferat vt solet inquit.

z Saluum te.a.g. vt asperior ostendatur Demea etiam salutatur ab eo quam obiurgaturus est.

.i.tua salute .i.frater

bit saluum te aduenire demea gaudemus.

In hac scena.II.

Diuersi homines. diuersi patres: & diuersa studia pponunt. hic lenis hic amarus. hic facetus. hic impolitus. hic facilis. hic ptinax & difficilis i delictis. a Hem op. &c. Melius q̄ Menander. cū hic illū adiurgiū pmpti orem q̄ ad resultandū fecit. b Quid tristis es Bene interrogat potuit eni nō iratus frater q̄rere. c Vbi nobis Eshiuus siet. Quasi q̄dam causa sit tristicie. d Dixin hoc fore. Credo iā: vt so let: obiurgabit. e Quid fecerit. Animaduertēdū vt interrogatus iterroget: more indignā tium: quod ideo facit: qa vide Mitionē eo vultū interrogare: vt videat minus rephendere culpam Eschini. f Quē neq̄ puder q̄cq̄ nec.m. Varie p casus discurrit. & dicit contra illud qd dicit pater. Erubuit salua res est. Itē & magno ordine accusauit. Nō inqt pudere mouet patrū: nō metu pentū. nō timore legū: & gradatim & oratorie p cessit. g Tenere se vllā. Bn̄ tenere quia legē. h Nam illa que ante hac. Ois mira accusatio duo tpa recipit. Preteritū ab an̄ gestis. & pn̄s ab his q̄ obiiciunt: ergo vtrūq̄ mira breuitate pstrinxit. i Modo qd designat. Designare est rem nouā facere in vtrāq̄ ptem & bonā & malam. Nā & designatores dicti q ludis funebrib9 psunt. Credo ob eam cām q ipsis ludis multa fiunt noua & spectanda simul vt iam turba retineat que fuerat aut in spectaculis aut in litibus. Modo qd designauit puto ego designationē. con tradictionē aut cōductionē populi in vnum intelligi. hoc eni cōtingit ei q aliq̄ flagitio ppīi in se oculos & ora conuertit. & spectaculo est vulgo queadmodū designatores q ludis funebribus multitudinē retinēt. Hoc verbū designauit apud veteres duas res significabat enim praue & recte facta de signata dicebant. k Quid nā id est. Et hoc etiam cōtentione interrogat Mitio. l Fores effregit &c. Hec singula magna cū vociferatōe inferenda sunt. Stomachat eni aduersus male interrogantē. Totū quidē vnū crimē est. Sed vide qua pompa. q̄ vociferatione dilatat accusatio Demeę. De moribus Eschini nihil nisi inania referētis. m Atq̄ in ędes irruit alienas Hee singula cōsideranda sunt. & bn̄ dicit alienas. quia si lenonis diceret: pua res videret. n Ipm dn̄m. Iterum suppssa est lenonis psona. o Atq̄ oēm familiā. Aut familiā p seruis lenonis dicit aut p meretricibus. o Mulctauit. Lacerauit: mutilauit. molliuit atq̄ dissoluit. Vnde mulciber a mulctando q̄si mulctiber. p Vsq̄ ad mortē. Magna inuidia cędis mortis mentione que tn̄ nulli accidit. q Eripuit mulierem quā amabat. Omnia magno colore & accusatiōe dicta sunt: & hoc maxime q lenonē & meretricem nō dixit contemptu facti attrocitatē personarūq̄ vtilitatem reticens; & bene eripuit non abduxit. r Clamant omnes: Ad iudicatio ex auctoritate rumorum.

DEMEA. MITIO senes.

a tēpestiue.mature b .i.cur

Em oportune. teipm quærito. MI. quid tristis

.i.inter .i.cū cū hbbeamus .i.sit c

es? De. rogitas me? vbi nobis eschinus siet. qd

q.d.nō ē rogandū .i.nonne dn̄ dixi .i.futuz eē s.Eschin9 d e

tristis ego sim? MI. dixin hoc fore? quid is fecit? DE. quid

.i.pudore afficit .i.aliq̄d aliquē f

fecerit? quem neq̄ pudet q̄cq̄. nec metuit quēq̄. neq̄ le-

normā .i.obseruare .i.an̄ hoc tps g h

gem putat tenere se vllā. nam illa quæ ante hac facta sunt.

.i.noue rei fecit .s.qd designuit .i.ostia i k l

omitto modo qd designauit? MI. qdnam id est? DE. Eo-

s.Eschin9 .i.disiecit violēter itrauit .i.i domū lenonis m n

res effregit. atq̄ in ædes irruit alienas ipm dominum atq̄

lacerauit .i.ad ꝯfiniū mortis .i.rapiēdo abduxit. o o p q

omnem familiam mulctauit vsq̄ ad mortem. eripuit mu

.i.vociferāt .s.vidētes .i.ihonestissime r

lierem. quam amabat. clamāt oēs idignissime factū eē hoc

.i.cū venire .s.factū .i.toti ciuitati
s t
aduenienti quod mihi mitio dixere. in ore est omni popu
.i.tandē .i.cōparandū.q.d.eschinū nō esse dignū
v x
lo. Deniq; si conferendū exemplum est: frēm non videt
nō amori nō vrbi nō pdigū .i.moderati vict⁹ .s.videt
.i.incūbere y
rei dare operam. ruri esse parcū /ac sobriū nullū huius fa/
.i.in illū ɔtra illū .i.in te .i.deprauari
z a b
ctum simile: hæc cū illi mitio dico: tibi dico: tu illū corrū/
.i.parcris .i.quāsit hō impitus .i.aliqd .i.iniqu⁹ .s.hō i/
c pitus
pi sinis: MI. homine impito nunq̃ q̄cq̃ iniustius est qui
.i.ad qd ppositū
d
nisi quod ipe facit: nil rectum putat. De quorsum istuc?
.i.hō impitus .s.oia facta .i.crimē dignū
e .i.nō scdm equitatē f flagitione
MIT. Quia tu Demea hæc male iudicas. Nō est flagitiū
.i.scortū ducere siue sed .s.flagiciū
g h .i.bibacē esse
mihi crede: adolescentulū scortari neq; potare. neq; fores
.i.rumpe .s.que fecit eschin⁹ .i.pmisit
i
effringere. Hæc si neq; ego neq; tu fecimus. nō siuit ege/
.i.penuria rei familiaris.q.d.volūtas nō phibuit sz necessitas
.i.ad laudē estimas k
stas facere nos. Tu nunc tibi id laudi ducis quod fecisti in
.i.paupte pressus .i.abūdaret .i.quo mediāte
l .i.iniustū iniquū m
opia. iniurium est. nā si esset vnde id fieret. faceremus. Et
.s.filiū .i.hūan⁹ .i.pmitteres .s.q̄ facit esch. .i.q̄diu .i.etas patiē
n
tu illū tuū: si esses hō: sineres nunc facere: dū per ætatē licet
.i.postq̃ .i.odiosum senē .i.a dñatōe
o p q r
potius /q̃ vbi te expectatum eiecisset foras /alieniori etate
.i.deduces
s t
post faceret tamē. DE. proh iuppiter: tu hō rediges me ad
mētis ebitudinē .s.duis.i.crimē .s.turpia
v
insaniam. nō est flagitium facere hæc adolescētulū. MIT.
indignāris .i.noli me molestare repetendo
x y
ah ausculta ne me obtūdas de hac re sæpius. tuū filiū dedi/
.i.assumendū p adoptionē .i.effect⁹ errat
z a
sti adoptandū mihi. is meus ē factus si quid peccat demea
.i.ad meū dedec⁹ .i.vbi ille peccāt sustinebo tolerabo sit bibax
b .s.dedecoris .i.ɔuiuia freqntat c
mihi peccat. ego illi maximū partē ferā. obsonat. potat olet
.i.de meis pecunijs .i.qn̄
.i.amori indulget d
vnguenta de meo. amat. dabitur a me argentū: dū erit cō
.i.oprtunū .i.qn̄ .s.eschin⁹ .i.nō admittet vel admissus reijci
e ceur f .i.rupit
modū. vbi nō erit: fortasse excludet foras. Fores effregit:
.i.reficientur .s.esch. dissecuit .i.resuetur .s.dabitur
g g
restituentur. discidit veste: resarciet est dijs gratia. & vnde

s Aduenienti. Quasi dicat: displicet omibus & multi eū accusant: nec tn̄ lenonis querelæ men tio fit. Vide oratorē. Hic āt vl' articul⁹ vl' aduerbiū loci ē Guido glo. hoc: & alii codices q̄r p.t. et ami ci. t In ore est omi populo. In ore gentibus a gens. v Si conferendū exemplū est. Tāq̃ nō sit conferendū. x Nō fratrē videt &c. Sa tis comice hoc infertur legentibus argumentum. y Ac sobriū. Contra illud cur amat: cur po/tat. Itē poeta hęc oīa falsa & econtrario facit De meā credere. z Nullū huius sile factū Hac cū admiratiōe. Mitio tangit quasi ipius culpa sit fratris natura: ideo hoc cū admiratiōe indignan/tis pnunciandū est & ardentius in Mitionē ocu/lis & subaudiendū est esse aut inuenire.
a Tu illū corrūpi sinis. Deest: nā & feruētius Asyntheton dr̄ & hoc tibi: & tu pnūciandū est digito intento. & infestis in mitionē oculis. nam hoc agi stomacho aduersū dissipatores solet.
b Tu illū corrūpi sinis. Mitius mō dixit sinis corrūpi mox vehementius dicet: an laudi putat fore si pdiderit natū. c Homine impito nūq̃ quicq̃ iniustius est. Miro stomacho apud ip/sum de ipo tanq̃ de altero loqtur. d Nihil re ctū putat. Proprie putat. nā hoc verbū impi/torū est & rusticorū. e Hęc male indicans. Pari virtute: hęc leuiter dicta sūt: quia supiora ve hementer f Nō est flagiciū. Nō peccatū negat esse: sed flagiciū nō esse cōtendit. & ideo indignā ter pnunciandū est: vt si dicat scortari quidā ado lescentulū delictū est: sed nō flagiciū veniæ locus nō tā in facto q̃ in psona cōstitutus est. Et mire sic rn̄dit & oratorie ad hæc que inuidiose dicta sunt. nā q̄ ait ille. eripuit mulierē q̃ amabat. hic scortū. qd' & irruit in ædes alienas: quasi ex vi/no furēs potareq; qd' cū aliis graue ppositū hoc solū dicendo bn̄ reddidit: ideo fores effregit.
g Mihi crede. Quasi imperito dicit mihi crede. Nō em̄ me intellige qd' imitatus Ci. sic coelū exa/gitat. magna sūt mihi crede noli hęc cōtemnere hic em̄ & auctoritas dicētis: & cōtemptus ostē/dit audientis. h Neq; potare nō est neq; fo.e. Quia dixit qui nisi qd' ipe facit nihil rectū putat.
i Nō sinit egestas. Non voluntas phibuit sed necessitas & ideo nulla laus. k Quod tu feci/sti inopia. Nota fecisti in eo q̄ significat nō fecisti.
l Iniuriū est. quia nihil quicq̃ iniustius homie impito. m Vnde id fieret. Producta pria sil/laba cuius minime noīe fieri prauū. n Tu il/lū tuū si esses homo: Multū progressus est accu/sans accusantē: nā si esset vnde fieri quidnā posset qd' fiat nō necessario cōseqns est sed probabiliter admittit apud oratores. Non em̄ omnes qui hn̄t vnde faciūt cōtinuo faciūt. o Expectatū. odi osū & malæ vitæ. nā filiis parentes aut amabiles sunt. aut expectati amabiles boni. expectati mali quorū mors indies singulos expectanda & exop tanda sit. nā expectamus an̄ diē. speramus ad diē vn̄ auidior intelligit q̄ expectat q̃ ille qui sperat.
p Eiecisset foras. Non dixit amisisset vt qui/dā abiiciendū. q Quā vbi te expectatū. Eo rem pduxit vt ipe magis videat consulere disci/plinæ q̃ Demeæ. r Alieniori ætate post face. Anacoluthon. Deest enim q̃uis. & faceret vlti/mū magnā vim habet. Nihil em̄ prodesset insup obesset retineri ab istis filiū iuuenē Alieniori p aliena dicens compatiuū gra dū pro positiuo posuit. s Proh iupiter. Tragica exclamatio est. & bn̄ tanq̃ ipe rephenderet Demeā adiecit. t Tu hō rediges me. Tu hō dicēs negat illi familiaritatē. v Nō est flagiciū facere hęc. Moraliter indignatio expssa est iisdē verbis q̄ frater dixerat repetitis. x Ne me obtundas. Ne me sæpe & moleste interpellas. nā obtūdere est aliqd' sæpe odiose repetere.
y Tuū filiū dedisti m.a. Mira argumētatio p inductionē cū p interrogationē deuenimus ad id qd' volumus concludendū
z Is meus est f. Quasi cōfessionis genus sit aduersariū tacuisse sic pgredit. a Si qd peccat Demea. Cōclusio dubie rei aut a nō dubiis sūpta. Interposuit. Demea & repetitū est peccat b Ego illi maximā p.f. Errāt q illi putāt esse pnomē cū sit ad uerbiū loci vt illi mea tristicia fata. degenereq; neoptolomū narrare mētio. illi ergo ibi. i. vbi ille peccat q̄re quidā etiā li s.lla/bā discretiōis cā vt locū significet corripiūt. & maximā ptē optime dicit. nō em̄ vniuersā. & nō solū ps Escnini ē: sed ma/

fcʒ dirura reparēt .i.hucuſq; .i.mihi nō diſplicet .i.tādē .i.ceſſa obiurgare
i ſ.eſchin⁹
hæc fiāt. & adhuc non moleſta ſunt. poſtremo aut deſine
.i.dicta .i.quelibet .i.iudicē .i.errare ī pl'ib⁹ q̄ ego .i.negocio
aut cedo quemuis arbitrum. Te plura in hac re peccare
.i.conuincam l: prohdolor cū ſis celebs patribus .i.re ipſa
oſtendam. DE. hei mi pater eſſe diſce ab illis. q̄ vere ſciūt:
.i.gnatione .i.ſuaſiōib⁹ adhor ſuades
naturali l tationib⁹ m
MI. natura tu illi pater es. cōſilijs ego. DE. tu ne conſulis
.i.vtile ⁊ dolētis pſeueras abibo .i.verū ſic dicis .i.verū
honeſtū n o vel diſcedis p
qcq;? MIT. ah ſi pgis: abiero. DE. ſiccine agis? MI. an ego
quaſi obtundendo ſcʒ re .i.ad me ſpectat .i.etiā .ſ.eſchin⁹
q r
toties de eadē re audiā. DE. curæ ē mihi. MI. & mihi curæ
.i.ſed .i.hēam⁹ curā eq̄lis vtriuſq; ptis .i.ego ⁊ tu .ſ.demea cheſi. .i.fil'r
s ſ.filiū
ē. verū demea curem⁹ equā vterq; ptē tu alterū. ego itē alte
eſchinū .i.curā hr̄e ambor̄ .i.fere .i.equaliter ſcʒ eſchinū
t
rū nā ambos curare, ppe modū repoſcere ē illū quē dediſti
dolentis ſcʒ re: velle: repoſcere .i.cur'.ſ.q̄ reſiſto qð fili⁹ placʒ
v x ſcʒ q̄ reſiſto qð fili⁹ facis
De. ah mitio. Mit. mihi ſic uidet. De. qd iſtuc? ſi tibi iſtuc
cōſumat .i.pditū .i.pdat .i.ſpectat .i.ex hoc tpe
z luxurioſe
placet, pfūdat. pdat. peat. nihil ad me attinet. Iā ſi verbū vl
iterū .i.ita cōcitaris .i.verū .ſ.iraſci q: mi
dixero b hi ē iraſcēdi materia
lū poſt hac. Mit. Rurſū demea iraſcere DE. An nō credis
i.repeto ne .ſ.in doptiōʒ .i.extraneus filio .i.reſiſto .i.deſiſto
c d .i.ppe q̄ ē dicrū e
repeton quē dedi? ægre ē? alienus nō ſum. ſi obſto. iam de
.ſ.cheſiphonē .q.d.bn̄ v lo .i.habet .i.qū .i.res optatj re
ſpondet
ſino. Vnū vis curē? curo & eſt dijs gratia. cum ita vt volo
.ſ.fili⁹ adoptiu⁹ .i.pcipiet .i.malū ſequēs .i.cōtra filiū .i.pei⁹ deterius
f g
eſt. iſte tuus ipſe ſentiet poſterius nolo in illū grauius dice
.i.et nō .i.oīno falſa mala de eſch. .i.q̄uis .i.aliquātulū
h i .ſ.hn̄t veritatē k
re. MI. nec nihil neq; oīa hæc ſūt q̄ dicit. tamen non nihil
.i.mihi diſplicet .i.moleſte .i.ferre .ſ.demeo
l difficulter vl' vbe.
moleſta hæc ſunt mihi. ſed oſtendere me ægre pati illi no
.i.talib⁹ morib⁹ .i.qn̄ .i.cū volo placare .i.inſtāter .i.diuerto eū a ſua
m .i.ꝯtradico oppinione
lui. Nā ita eſt hō: cū placo, aduerſor ſedulo: & deterreo. tn̄
q̄uis .i.modeſte .i.fert .i.ſed .ſ.ei⁹ iracūdiā .i.aſſentiar illi in ira ſua
tolerat n
vix humane patit. Verū ſi augeā. aut etiā adiutor ſim eius

xima q̄a hic magis ē cuius filius cepit eē p adoptionē. c Olet vngenta. A ſūmo ad imū, ppoſita ſoluūtur & mira varietas ē ne diceret obſonat potat: vngit. Ne ſ hæc eē rōnes paleſtricę nō luxurie dicerent. d Dū erit comodū dare. ſ. ibi. vbi nō erit argentū. ſ ſed comodū dare ſubaudiendū ē. e Fortaſſe excludet foras. Hoc ita ptulit q̄ſi dicat nihil ſibi depiſſe ſi gratis forte fuerit ad amicā admiſſus & totū hoc vacat legē dū ē. Et mire fortaſſe dicit vt pr̄ indulgēs & credens adoleſcentē poſſe etiā amari ab aīca. vt enī affirmauit vt diceret excludet foras. f Fores effregit reſtituetur. Peruenit ad pn̄s crimē. Illa eñ añ acta fuerūt. g Reſarciet. reabundat.

h Et vn̄ hec fieri ſ verū ſubaudiendū ē.

i Et adhuc moleſta non ſunt. Quia non eſt flagitium adoleſcentem ſcortari.

k Heu mihi pater &c. Superbum fuiſſet a me dicere. melius ergo ab illis dictum eſt.

l Natura tu il. &c. Vrbane mitio cōſiliis ſubiūxit. plus em̄ valet ad laudē cōſiliū q̄ natura & ſimul oñdit poeta verbis mitionis q nō natura ſed effectu ſit pater. nullū patrē eē ſapiētē. cū nō poſſit ſine pturbatōne pfrui his q̄ amat. quē patrem eē cōſiliū fecerat nō natura. Hoc ē q filiū adoptauerit. Et mire tu natura cum ſingulariter dixerit pluraliter intulit cōſiliis ego. m Tu ne cōſulis q̄cq;. Appertior cōtumelia ē & ſequit̄ denunciatio diſcedendi. Tu cōſulis q̄cq; q̄a dixit conſiliis ego pr̄ ſum a cōiugatis argumentatus rn̄dit tu cōſulis q̄cq;. q̄a a cōſultādo cōſilia dicuntur & cōſultores. n Si pgis abiero. vt donec me flumine vino abluero. Et ē archaiſmos, p abibo & hoc geſtu abeuntis. vel abituri pnunciatur.

o Siccine agis. Recte q̄a iā abibat. q̄ſi reuocantis correptio ē. p An ego toties. Hoc conuerſum intelligas dicere. q Audiā. Deeſt te ſed exprimere durū fuit & hoc eſt obtundere.

r Cure ē mihi. Eſchinus ſcilicet. s Curem⁹ æquā vterq;. Proprie vterq; & æquā q̄ſi pticeps. fratris. t Propemodū Niſi addiſſet, ppe modū falſa videret eē ſnia. v Ah mitio. Religioſe cōmotus ē ac veluti incuſatio ē pfidie. & iō exclamat dolēs trāſit in iracundiā cōfeſſionemq;.

x Mihi ſic videt. Rōnabiliter nō ē ſic dixit. ſed ſic videt nō vult em̄ verū eē. y Quid iſtud deeſt loquor aut reſiſto. Nā, pprie ſignificatio eſt de ſnia ſua decedentis. z Profundat perdat. Hec ſit figura Virgil. Seq̄re italiā vētis pete regna per undas. Hec aūt ſic, pnūciāda ſunt vt oñdit geſtu nolle q̄d loq̄tur. a Si verbū poſt hac. Deeſt tibi fecero aut tale hmōi. b Rurſum q̄ſi rurſum curās. c Repeton quem dedi. Ruſticani ſtomachi ē repetere ſp verba q̄ inuitus aliud audierit. Et minus erat ſi Eſchinū diceret ſed plus ē quē dedi. d Agere ē. Quaſi dictū ſic. Quid ergo loq̄ris. q̄d ergo ē cur ægre ē: q̄a alienus nō ſū. e Alienus nō ſum. Mire alienus q̄ſi timeat dicere pr̄ ſum Vel alienus nō ſum ſatis cum ſtomacho q̄ſi dicat ſi patrē me eē nō licet alienus nō ſū f Iſte tuus. Iſte ſentiet quātus ſis q̄ꝯtū cūq; ames eū hoc eſt vt decipiat̄ p indulgētiā tuā. g Ipſe ſenciet. Sentire mali, p malo poſuere. vt ipſe alibi ſic rogas ſenſi. Nā vnā ei cænā atq; ei⁹ comitib⁹ dedi. g Iſte tuus ipſe ſentiet. Poſtremo malo nullum. ſ. quā hoc poſterius. etem̄ Demea ſatis hoc graue exiſtimat dictū in eū q nō, puideat in futurū & arcius q̄a pater eſt.

h Nec nihil. Non nihil. Nota figura eſt cōueniens placidiſſimo ſeni qui reprehendendo adoleſcentem moderatus eſt. Et apparet Therentium fauere leniſſimis precibus vnde ſubiecit etiam rationem facti mitioni ſeni.

i Neq; omnia hec ſunt &c. Bene a Mitione hoc dicitur. quia indulgentioris eſt plura ſcire & ſupra ea ne me celet conſueſeci filium & hic ſenſus eſt. Nec contemnenda ſunt quæ dicit nec omnia tamen hoc eſt non ſola ſunt quæ dicit. ſed multa alia & ordo eſt. Nec tamen non nihil moleſta placidiſſime neq; enim dixit & non nihil maluit repetere q̄ quod vehementer iracundiam demonſtraret figura. k Non nihil moleſta hec ſunt mihi. Optime poeta Mitionem fecit cōmotum ne ſi omnino immobilis eēt nō indulgere adoptiuo filio. ſed omnino eū non curare videretur egre ſic in eum ſeruat placidum animum vt tn̄ retineat patris affectum. l Sed oſtendere me ægre pati. Conſtat ægre me pati. Nam aliter non erat patiens.

m Nam ita eſt homo. Homo dixit moraliter ſic enim de his dicimus quos parce reprehendimus vt alibi vt homo eſt morem geras. n Verum ſi augeam. Argumentum a contrario. Nam placare contrarium eſt irritantibus augētibuſq; iracundiam.

sim insan⁹ vel desipiēs .i.in more ei⁹ | .i.aliquam
.i certe p
iracūdiæ. insaniā, pfecto cum illo. & si Eschinus nonnullā
s.q effregit fores ꝛc. q.d. excursit in multas
q
in hac re nobis facit iniuriā. Quā hic nō amauit meretricē
meretrici .s.muneris finaliter .i.nō multo tpe añ meretricū
s t puto .i.tunc
aut cui nō dedit aliqd: postremo nup. credo iam omniū
.i.afficiebatur tedio .i.credebā .i.reflexisse
v x y
tedebat: dixit velle se vxorē ducere. sperabā iā deserbuisse
.i.lubricitatē adolescētie .i.sed .i.denuo .i.quia
z 3
adolescētiā. gaudebā. Ecce aūt de integro nisi quicquid ē.
.i.alloqui .s.venale vel causaꝝ
volo scire: atq₃ hominem conuenire. si apud forum est.

o Aut adiutor sim eius iracundie. Vt sit mitis rephēsio. nā a gtō casu actūs assumptus ē. p E: si Eschinus nō nulla in hac re. Rursus vt sit mitis rephēsio & hoc ipso grauius. nā & si & nō nulla nobis tpamēto sunt posita. q Quā hic nō. Quō nō & cui nō ea tñ hec sunt vt nō graui sono accusatōis pferant sed solū rephensionē cōtinēt. Aliqd vero admirandū ē q addit meretricē vt ondit Mitionis hoc solū adhuc scientis nihil deuiciata virgine. r Quā hic nō amauit meretricē. Et hoc cū venia & defensiōe. Nā colere meretricē nō est flagiciū. & sil' etiā viciate virginis ignarus onditur Mitio. s Nō dedit aliqd Aliqd dicendo ptermisit vel meretricē vel numerū. t Credo iā oim tedebat. Parēthesis reputo etenim ad ea que apud nos paꝝ certa sunt aut credo. v Dixit se velle vxorē ducere. Mirū est apud Therēciū cur etiā p psonas indicet argumēta. Nā cū Mitio sciat amari ab Eschino ciuē virginē tñ dicit credo iā oim tedebat & dixit se velle vxorē ducere sic ex parte magna tēdit nesciū argumētū. iō quia verisil'e est amātissimū Eschini Mitionē oēs scire affectus adolescētis & cōsuetudis vt apparet pter coactū eū ex pte fateri viciatū ex amore eschinūq & pudore impeditū tantūq₃ hoc dixisse quod honeste potuit velle se vxorē ducere dixisse malēs q₃ velle tacuisse cōfusum. x Spabam iā. Recte spabā p gaudebā sic eni dicimus cū quē errasse nos cernimus & mire nō dixit spabam illū nō corruptū. sed mitis senex tot etati tribuit nihil filio. y Deferbuisse adole. Seruat ppositū circa etatis veniā. Deferbuisse qsi deorsum a feruore tenuisse legit & desenuisse. z Ecce aūt de integro. Vbi Aposiopesis prima quia nō vult credere. z Nisi qcquid ē. Deest quia vt sit mihi quia ei est sensus mihi quia nō temere credo & volo scire quicquid est.

Secundus actus.

SANNIO leno ESCHINVS adolescens.

.i.nosciues afflicto infelici q nō meruerim vapulare
a b
Bsecro populares, ferte misero, atq₃ innocen-
.i.opem .i.succurrite .i.paupi .i.secure .i.statim
c d e
ti auxiliū subuenite inopi. Eschi: ociose illico
hoc ipo tpe .i.mane tu leno .i.frequēter respicis q.d.tua ɔtumatia efficis vt
f in hoc loco vapules
iā nūc hic cōsiste nūc. qd respectas: nihil pericli ē. nūq₃: dū
.i.pñs ero pmeno .s.adducā
g
ego adero: hic te tanget. San. ego istā inuitis oibus. Eschi:

Scena. III.

a Obsecro populares. Popularitas in ois rei cōsortiū sumitur. Nūc aūt pplares ciues dicit: & hoc est quod veteres qritari dicebāt qrites cōclamari. b Ferte misero atq₃ innocēti auxilium Hic exēplum est cōtumeliosi p potētiā diuitis & in pniciē suā paupis cōtumacis. c Subuenite inopi. Vide q₃ posteriora sunt ad incendēdū pplm. Primo miseꝝ post innocētē ad vltimū inopem posuit. Et primo ferte auxiliū: post subuenite & totum hoc principiū a beniuolētia sumit q compat ex inuidia potētie Eschini. Nā cōtraria in eschino esse vult intelligi. d Ociose. Nūc iam secure significat. Nā nisi qui securus est ociosus nō est e Illico Mō locū nō tps significat

f Ocioseiam illico cōsiste. Sil' impauit modū tps locū factū. Modū ociose. tps iā. locū illico factū cōsiste. Cōsistere est audacter & cōstanter stare vt cōstitit in digitos ex tēplo errectus vtriq₃. g Ego istā inuitis oibus. Bona ecclesipsis. Nemo

dicit hoc pmenoni'q cū pcussit .i.efficiet .i.nullo tpe. tedatur
h i k
Quāq; scelestus: nō cōmittet hodie vnq; iter; vt vapulet.
.i.nesciū .i.modo; viuēdi
SAN. Eschine audi ne te ignarū fuisse dicas meor; mor;
.s.qredemit puellas q's sibi turpissimū qstū facre cogit .i.s; .i.veritate
l m aliq loco n
leno ego sum: ESCHI. scio. SAN. at ita: vt vsq; fuit fide
.i.vlteri⁹ cōseqnter
.i.purgatōez tuā
quisq; optima tu quod te posterius purges / hanc iniuriā
.i.q tu dices q nō fueris auctor .s.rei .i.patiar
o
mihi nolle factam esse: huius quicq; non faciā. crede hoc
.i.libertatē vel vindictā .i p verba satisfacies
p q r
ego meū ius psequar: neq; tu verbis solues vnq; qd' mihi
.i.inique .i.vellē nō esse .i.sacramētū
s t v
re mala feceris. noui ego hæc vestra. nollē factū. iusiurādū
.i.iureiurādo affirmabit q's tali iuuene ingenuo admitteretur
x .i.nō esse dignū cui fieret
dabitur te esse indignū iniuria hac indignis cum egomet
.i.tractus .i.prei pcede .s.dom⁹
y
sim accept⁹ modis. ESCHI. Abi prestrennue: ac fores api
.i scd pficis in domū
SAN. cæter; hoc nihil facis. ESCHI. Intro iam nunc tu.
.i.sed certe .i.patiar .i.?fer te ad locū vbi leno ē
z a
SAN. at enī nō sinā. ESCHI. accede illuc pmeno. nimi-
.i.in hoc loco lenonē qd dicit tene indignātis
b c
um istuc abijsti. hic pter hunc assiste. SAN. hem sic vo-
.i.in aliq; pte;
lo. ESCHI. caue nunc iam oculos a meis oculis quoq; di-
.i.vt nō .i.fecero tibi signū .i.vestigiū litigātis ma
.i.tardatio d nus clausa
moueas tuos: ne mora sit: si innuerim: quin pugnus cō-
.i.gena admoueatur q's ita pcipis .i.facere
e piculū
tinuo in mala hæreat. SAN. istuc volo ergo ipm expiri.
metuētis .i.patere vt eā deducam⁹ .i.o pplares videte
f .i.?serua te
ESCHI. hem serua omitte mulierē. SAN. O miser; faci
.i.duplicabit .s.sustineo
g h
nus: ESCHI. Geminabit: nisi caues. SAN. Hei miseri-
.i.nō fecerā tibi signū .s.quā nō innuerim
i
am. ESCHI. nō innuerā ver; in istā partē potius pecca-
.i.errato vt verberes eū nō iussus .i.qualis est hec res
k .s.abi l
to. tamen nunc iam. SAN. Quid hoc rei est: regnumne
.i.verū .i.dūaris .s.hic regnū .i.tu bñficiū cō-
m n sequeris o
eschine tu hic possides: ESCH. si possiderē ornat⁹ esses

em plene loquitur q luctatur. h Quāq; sit scelest⁹ nō cō. Anacoluthon primū. Nā cū posuisset q; q; nō subiecit tunc. i Cōmittet.i.pficiet. Sed hoc pprie de illicitis & puniendis facinoribus dicimus: & simul hoc ostēdit comicus adolescens credere se lenoni inuitū se noxā intulisse: & id qd fecerit fecisse lenonis culpa nō sua. k Iter; vt vapulet. Minaciter poeta priorē litem sustulit dicendo iter;. vt nō eadē lis esset de q supra Demea questus est sed instaurata nascatur. l Leno ego sum. Leno terribilit pnunciandū est quasi qui dicat cui supplex eris. sed ex argumento est qd cōtemnit. Eschinus minas lenonis vtpote qui iam vxorem decreuerat ducere. m Scio. Hic sic rñdit quasi in lenone monitio capitis tātūmō cōsisteret. n Fide quisq; optima. Fides in cōcipiendis cōminatōis denunciatio cōminātis est o Huius nō faciā. Figurate ergo. Huius autē dictionē: vt cum aut stipulā vel floccū mouet rata mouerat aut summū digitū. huius nō faciam Cicero nec tantillum quod cōmotus est.
p Ego meū ius psequar. Hoc est lenocinium Meū ius. meā libertatē. meā vindictā. Nam vt illa iniuria est que fit innoxio ita ius vindicta illa q sic redditur reo. q Persequar. Vlciscar cicero Tu dum tuas iniurias per te id quod nō potest psequi conaris. r Neq; tu verbis solues. Solues lues psolues. i. satisfacies ac te purgabis.
s Re malefeceris. Accuendū est re & significanter pferendū. Ibi ei eadem suam & plus dixit re malefeceris q; numerū feceris. t Noui ego vestra. Hec ecclipsis deest eim verba. v Iusiurandū dabitur. Hoc est iurabimus te esse indignum cui iniuria fiat huiusmodi. aut sepatim iusiurandum dabitur: & separaatim te esse indignum iniuria hac. & sic melius verba enim satis faciunt cum res colligitur in generalibus causis. Nam sæpe ire ac lites iureiurando sunt termiate.
x Indignum iniuria hac indignū. Comice indignum & indignus. y Abi nunc prestrenue. Aut abi pre.i.prior: aut abi p̄.i.prei. vt i. pre sequar. Aut pre strenue. vt pre diuitis vrbe latini. Et p hoc magna contentio lenonis inuitur nō respōdisse Eschinū ad ea que dixerat. z At enī nō sinam. Enim inceptiua pticula apud veteres fuit sed & conuenit pturbationi. a Nimium istuc abiisti. Qnasi ex contumacia lenonis appareat q; multū abierit. b propter hunc. Iuxta hūc vt virg. templum de marmore ponā pter aquā. c Hem sic volo. Mire comicus ex alterius verbis quid faciat alter ōndit. d Qui pugnus continuo. An pugnus a pugna sit dict⁹ an ab illo pugna. e Istuc volo expiri. Expse ostendit paupioris loquacē cōtumaciā vsq; ad periciā cedis. Et hoc illo dicente seruus lenonem verberat. f Hem serua. Nescias cui dicat hec Eschinus an lenoni an seruo: sed seruo magis est verisimile. g Geminabit nisi caues. Hoc cōminantis est non iubentis ferire sed qa longe stat pmeno gemina putauit dictum & gemiabit sub audiendum est plagam. Item nō singularem pugnam & vnam dabit sed geminabit quasi dicat geminatoq; duplicatoq; numero inferret.
h Hei miseram. Leno pulsatur non iniuria. Conuenienter poeta auidiorem pmenonē malefaciendi inducit cum supra dominū inuitum ostenderet cogi ad inferendam iniuriam. i In istam partem potius peccato. Vt verberes nō iussus potius q; iussus verberes. k Nunciam. Due partes sunt. & bene iam. quia sero & post plagas: & virū hoc lenoni vt abeat an puelle vt introeat: dicitur. sed facetius est: & iam etiam tarditatis incusatio est. vt Virg. Iam melior. iam dura parens.
l Regnum ne Eschine. Inuidiosa moraliter exclamatio: & ardentior ad plagas. m Hic tu possides. Bene hic id ē Athenis. vbi grauius crimen est dominari velle. nam tiranni ibi semper oppressi sunt & maxime proximi.
n Si possiderem. Concedentis inuidiam. o Ornatus esses ex tuis virtutibus. Cito ostendit quātum a se longe sit regnum qui diceret ornari potuisse lenonem.

.i. scđm tuas virtutes .i. que res .i. qd negocij mecū habes
p q
ex tuis virtutibus. SAN. Quid tibi mecū rei est. ESCH.
.i. rei est mihi tecū .i. scis ne qualis vir .i. nosce qlis sis
r s
nihil. SAN. quid nostin qui sim? ESCH. non desidero.
ledendi grā .i. aliqd .i. leuiter tetigisses .i. portare
.i. ex tuo corpe t
SAN. Tetigin tui quicq̄. ESCH. Si attigisses: ferres in-
.i. infelicitatē puellā
v x
fortuniū. SAN. qui tibi magis liceat meā habere / ꝓ qua
.i. an domū puta in vico
y
ego argentum dedi? responde. ESCH. an ædes nō fecisse
.i. tibi lenoni .i. hanc ꝯtumeliā .i. fastidiosus tediosus .i. statim
.i. sed
erit melius hoc cōuiciū. nam si molestus pgis esse: iam in-
.i. rapiens ab hoc loco .i. mortem .i. lorictis funiculis de co-
.i. obruere rio factis
tro abripere atq̄ ibi vsq̄ ad necē operire loris. SAN. Lo-
.i. nō seruilis .i. s. vt dico q̄ loris vapulabis .i. iprobū impudicū
z a
ris? liber. ESCH. Sic erit. SAN. O hominē impurū. hicci
facultatē liberā agendi .i. equalē .s. incolis
.i. dicunt vere b
ne libertatē aiunt esse æquum omnibus? ESCH. Si satis
.i. insanuisti desipuisti valde verū
debachatus iam es leno: audi si vis iam. SAN. ego ne de
.i. insaniui verbis & verberib⁹ .s. eschine debachat⁹ es
.i. contra c
bachatus sum in te. an tu i me? ESCH. mitte ista: atq̄ ad
.i. negociū de quo agit. .s. ad puellā .i. ad quē locū eū fores dom⁹ mee effregi
d e nunc
rem redi. SAN. quam rem? quo redeam? ESCH. iam ne
.i. q̄ ego dicā .i. tibi pdest & cōmodū est .s. vt dicas dūmodo
f
vis me dicere id qd ad te attinet? SAN. Cupio mō æqui
.i. q̄uis mō sit vtile ꝗ iustū & honestū
g ridenter
aliquid. ESCH. Vah leno iniqua me nō vult loq. SAN.
.i. destructio pditio .i. iuuenum .i. pdedisq̄ sequūt
publica lues viā pditionis
Lenosum fateor. pernicies cōis adolescentiū: periuris pe-
q̄uis sim talis .i. incepta inata .i. p hercu
.i. ꝗ vel meo facto lem
stis. tn̄ tibi a me nulla est orta iniuria. ESCH. nam herde
.s. qđ tu iussisti .i. postulo .i. a quo negocio
h i .i. reuertere
etiam id restat. SAN. Illuc quæso redi: quo cœpi eschine.
.i. libras leno puellam dando argenti .i. in tuū
k malū cedat
ESCH. Minis viginti tu illam emisti: quæ res tibi vertat
.i. tanta pecunia .s. tibi p illa .s. facies vel dices .s. puellā
l
male: argenti tantū dabitur. SAN. quid si ego illam nolo
.i. compelles .i. nō cogā te
vendere scꝫ m n
vēdere: coges me? ESCH. Minime. SAN. Nanq̄ id me
.i. vendendā .s. puella .i. seruilis cōdi-
tionis
tui. ESCH. Neq̄ venundandā censeo / quæ libera est. nā
.i. p cām cōmunentē libertatis .i. ꝯsidera delibera
o vindico restituo
ego illam liberali assero causa manu. nūc vide vtrum vis
.s. viginti minas pr̄e exercere defendere .i. mēte volu-
.i. tuū ius ta
argentum accipere: an causam meditari tuam. Delibera
.i. ꝯdiu irascentis
p .s. te presto: te imploro
hoc: dum ego redeo: leno. SAN. Proh supreme iuppiter

p Ex virtutibus tuis. Sic veteres p ironiā vir-tutes p flagiciis dicebant. lucilius animo an vir-tutibus. q Quid tibi rei mecū est. Hoc quia verberatus est dicit nunc q̄ tibi debeo.
r Nihil. Nō quia nihil sibi debeatur facere sed quia ipse abstulit & nihil vult a se repeti.
s Quid nostin qui siem. Proprie sic enim di-cit qui nihil quicq̄ debet nō me nouit: non quod ignoretur: sed quod in iure nō cernatur.
t Si attigisses. Plus attigisses q̄ tetigisses. est enim multo minus attingere q̄ tangere.
v Qui tibi magis liceat. Hic nō tam ratioci-natio est q̄ exclamatio per dolorem.
x Meam habere. Meam sufficeret. sed magna moralitate additū pro qua argentum dedi ad vo ciferationē habere. q. d. non licet attingere tuam. cur tibi licet meā nō tangere: sed habere. Et habe re: vtrum domi in cōsuetudine est corrumpe an stuprare intelligimus. y Anteædes n. f. Nō erat quod ad hec iuste responderet. & ideo sic re-spondet. vt conuiciū dicat quod verum est.
z Loris liber. Lora apud veteres laura dice-bantur a laura trium florum: sub qua mos erat captiuos vinciri ducíq̄ per pompam. Sunt & lo ri funiculi de corio facti quibus vt condictōis re miniscantur ceduntur mancipia. Nam mācipia dicuntur qui manu capta sunt. Serui qui seruati sunt cum eos occidi oporteret iure belli.
a O hominē impurū. Sic veteres impurū ge-neraliter pro improbo ponebant. vt in eadē hac fabula persuasit ille impurus sat scio.
b Equā omnibus. Quasi dicat. vbi nō est q̄n Eschinus loquitur. Inter te enim & me nō vide-tur æqua cum tu pulses ego vapulabo tn̄ & me am possideas. Et bene omibus ne lenones quid videantur excepti: c Mitte ista &c. Superbe adolescens maleficium nō putat lenonis esse pur gandum. d Qnā rem. Quē abduxisti. Res enim pecunia intelligitur: vel id pro quo pecunia danda est. e Quo redeam. Ad quem euer-tisti domū quia fores effregit atq̄ in ædes irruit alienas. f Cupio. Ille vis dixit. hic cupio.
g Vah leno. Leno nomē sacrilegū & iniustū leno iniquitatē agitat leno iniusticie patrocinator hoc totum ironicos pronunciandum est.
h Etiam id restat. Quod magis est dicere q̄ lenonē te esse scilicet esse perniciē cōmunē adole-scentum & pestem periuris. i Illuc quæso re di quo cepisti Figurate rectum enim erat vnde cepisti. Nisi forte quo sit pronomē vt interlineali ter ponitur. Et bene memor est dixisse Eschinum Mitte ista atq̄ ad rem redi. k Que res tibi ver tat male. Obiicit contumeliā quia & hoc mul-tum sit inimicū. Vertumn⁹ dicitur deus qui rebus ad opinata reuertentibus preest. Sæpe enim male cedit quod bonum putatur: & hoc est male ver-tisse. l Quid si ego illam nolo vendere.
Hec maioris sunt stomachi: & ideo stultiora. Nam quod iam amisit venditurum se negat. Po test etiam dicere qui si nolo coges me. m Mi-nime. Nam longe melius est mihi eam sine pe cuniis habere. n Nanq̄ id metui. Iro nia contumax & ridicula in eo quod iam amisit id quod dixit se cogi non posse. o Nam ego liberali &c. Sunt iuris verba a quibus asser tores dicuntur iudices aliene libertatis. seu vindi ces manu enim capiebant quē asserebant in liber tatem. Item causa liberalis dicitur que actionem in se continet libertatis. p Proh supme iupiter. Hec locutio ad hoc est iuducta vt ex ver bis lenonis appareat q̄ facile mitis fieri possit. &

quoduis libenter accipere.Et est exclamatio .qa si non homines a persona. & plebei. & lenonis. & vim passionem ipsum conuicio persequi . vt quottidie ab omnibus eius loci & ordinibus fieri. q Minime miror qui insanire occipiuut ex. Sensus hic est insanos fieri per iniuriā plerisq; mirabar.sed iam non miror postq̄ ego ipse iniuriam quam ego sum passus insanire cōpellor adeo vt exclamem. Proh supreme iuppiter & simul aduerte vigilantem poetam. vt vbicunq; in comoedia vocem tragicam extulerit statim personam insanam id dicere faciat. Sic & supra proh iuppiter. Tu homo me redigis ad insaniā.
r Me inuito abduxit meam. Honestioris persone hec querela. Sufficeret abduxit meam .sed leno bene addidit me inuito nam abducūtur meretrices absq; voluntate lenonum: & decora locutio est per eclipsim non enim addidit puellam aut quid tale. s Tantidem emptam. Legitur & totidem emptam. t Homini misero plus quingentos colaphos. Cōtumeliosa cedes colaphis innuitur & indigna lenoni.
v Infregit. Vt illudens hoc fecisse Eschinus videatur: cum sonitu se colaphisatum significat. Et flebiliter pronunciandum. hoc enim exprimitur vt tamen incuset in alieno facto fortunam suam & vide quantum hoc distet ab illo quod supra dicebat. Ipsum istuc volo experiri hoc. quia solus est. illud. quia cum aduersario.
x Promeruit. Cui contrarium est cōmeruit. Nam merere seu mereri. & promerere seu promereri: significat prestare beneficium . Commerere & commereri significat contrarium. Verū ergo quia bene promeruit. i. quia multū meruit vt puellam haberet. hoc autem dicit perironiam . Fiat id est habeat eam. y Suum ius postulat. Etiam per ironiam est pronunciandū: nisi velit intelligere eum adiuuisse eū in eo q̄ repressierit identidem pmenonē cedentem eum lenonem. Hec autem omnia volitat leno apud se cogitabūdus. & varias rationes agitans.
z Vbi dixero tanti dare. Recte dixit. vbi enī captio intercessit precii iam ereptionis actio sublata erit: & precium debebitur.

fieri insanui .s. post acceptā iniuriā .s. mea
q
minime. miror qui insaniri occipiūt ex iniuria. domo me
.s. escinus .i. sauciauit .i. ɔtra volūtatē meā .s. q̄ i me exercuit
r .i. violēter arripuit ppter
eripuit: verberauit me inuito abduxit meam. ob malefa
.i. viginti minis q̄ pcio empta est .i. dari .i. infelici ⁊ afflicto
s .s. virginem t
cta hæc. tantidem emptā postulat sibi tradier. homini mi
.i. cū sonitu illisit infixit .i. certe
v
sero plus quingentos colaphos infregit mihi verum eteni
.i. quia .i. multū .i. adiuuit, pfuit demeritū suū vt eā habeat hortāti .i. nūc
x y
quādo bene promeruit: fiat. suum ius postulat. Age iam
.i. ea lege qd p ea dedi .i. restituat .s. qd seqt. .i. diuino auguror
cupio. si modo argentum reddat sed ego hoc ariolor. post
.s. puellā p tāto pcio viginti minarum .i. capiet
z
q̄ me dixero dare tanti: testes faciet ilico venundedisse me
.i. q̄tū ad argētū reddēdū spectat .i. nihil erit .i. statim ita pcrastinat d die in diē .s. redi cras etiam .i. morā
a b
de argento somnium: mox cras redi. Id quoq; nunc pos
.i. tollerare .s. argētū debitū q̄uis scꝫ ita differre solutōēz sed
c
sum ferre. si modo reddat. q̄q̄ iniurium est. Verum id co
.i. qd verum est .i. postq̄
d
gito quod res est. quando eum quæstum inceperis: & ac
.i. sustinenda .i. ɔsiderāda cū silētio .i. molestia .s. iniuriam
e f
cipienda & musitanda iniuria adolescentium est. sed ne
.i. incassum .i. apd me ⁊ i aio meo .i. cogito voluto
g
mo dabit hæc frustra egomet mecum has rōnes deputo.

a omnium. Id est nihil soluetur neq; inuenietur queadmodū cum aliquis somniat se accepisse pecunias tandem cum expergiscitur nihil inuenit in manibus suis
b Mox cras redi. Transit ad mineticon. c Quāq; iniurium est. Id est est inferre iniuriam & vexare suum creditorem tot accessibus & redditibus. Vel vt Donatus ait iniurium est. i. molestum & ab iniuria profectum cogi vendere quod nolis. d Quando eum questum occeperis. Vt in Andria. Deinde questum occipit. Questum occeperis. i. querere Sic lucella per lenoniam artem. e Musitanda. Id est patienda consideranda cum silentio & vt in amatore putāda ac hoc perferenda. Musitare enim proprie est dissimulandi causa tenere dictum . vel a muto vel ab m. que littera est nimiū expresse vocis ac pene nullius: adeo vt sola omnium cum inter vocales inciderit atteratur atq; subsidat. Virg. Musat rex ipse latinus. i. tacet causa dissimulādi. f Sed nemo. Redit ad se sic Inquiens. g Frustra egomet. Preparationis genus ad accipiendas minas totius summe desperationis.
Ascensius. Nam hercle etiam id restat. sic intelligo. Nam hercle id scilicet intulisse mihi iniuriam restat. i. reliquum est. qd non fecistis. facturus tamen es. Nouissimā autem omniū sententiam sic intelligo. Sed nemo dabit hæc. i. tantum quanta emi puellam. & ita frustra deputo mecum has rationes / quibus iudico sufferendas esse iniurias illatas / postq̄ pecuniam habuero debitam.

In hac scena. IIII. Actus est exemplum continens vite auarorum qui sæpe in damnum ipsius auariciæ rationibus ruunt. Simul etiam duorum inter se neq; hominū spectanda quod vicissim & dolosa captio est. a Tace. Tace si pro aduerbio est. omibus dicitur. Si pro verbo dicitur Cthesiphoni maxime sollicito & supplicanti omnibus ob metum patris. b Iam faxo. Iam non tarditatis est sed properationis significatio. c Bene dicat secum esse actum. Actum recte additum est nam natura cupide accipimus ita tamen vt male nob. scum esse dicamus actum. d Quid istuc sannio est. Illud supra. post scenam Hoc iam in proscenio dicitur & vide q̄ ingeniose. Ter. qui supra ab Eschino lenonis nomine facit Sannionē vocari: vtpote ab homine arroganti & feroci ob etatem & negocium hunc blande circūuenientem honorificentius inducit cum lenone & Sannionē eum vocare. Sane q in sordibus, pfessionibus agūt honorifice noie proprio appellas. sed qui in splēdidis artibus sunt constituti gaudent ar-

SIRVS Seruus. SANNIO.

.i.noli q̄relas pducere .i.alloquar lenonem libenter pecunias
a
Ace egomet conueniam ipsum. cupide accipi-
.i.statim faciā s.faciā .i.bn̄ sibi cō-
b c
at. iam faxo. atq; etiam bene vt dicat secum esse
egisse .i.q̄d sibi vult .s.pp̄ter quā cām
d e
actum. Quid istuc Sannio est q̄ te audeo nescio quid cō-
.i.ptendisse .i.dn̄o .i.iniustius
f g
certasse cum hero? SAN. Nunq; vidi iniquius certatio-
pcitatā cōmotum certatio s.nos s.sanio.
nem comparatam: q̄ hæc quæ hodie inter nos fuit. ego
passiue.i.dū v̄berarer .i.assidue diu multū .i.defatigati
vapulando. hic verberando vsq; amob defessi sumus. Sy.

tis nomine nuncupari. vt imperator orator. Philosophus. Sic in Eunucho audire vocem visa sum militis apud se loquens meretrix. & post q̄ illum cominus videt. Salue mi Thraso inquit non salue miles: quod erat durissimum & mox irata personat. Miles nunc adeo edico tibi

e Nescio quid concertasse cum hero. Argute positum: nescio quid vult enim ex illo audire vt nanciscatur inicium quod persuadendum coepit

f Concertasse. Oecenomia honorifice nomē tractat vt & placidum sibi reddat: & vt eum faciat ad contemnendam pecuniam liberalem. Nā honestas adimit auariciam.

g Certationem compatam. Bene quia ille cō certasse dixit non cęsum esse. Et proprie certatio. Nam certatio est actus certatio q; errantium. Sed certamen est res ipsa de qua certatur.

Sy. tua culpa. SAN. quid agerem? Sy. adolescenti morē gestum oportuit. SAN. qui potui melius? qui hodie vsq; os prebui. Sy. age/ scis quid loquar? pecuniam in loco negligere maximū interdum est lucrum. SAN. hui. Sy: metuisti. si huic de iure tuo concessisses paululū: atq; adolescenti esses morigeratus hominū homo stultissime: ne nō tibi istuc fœneraret. SAN. ego spem precio non emo. Sy. nunq; rem facies. abi. nescis inescare homines sannio. SAN. credo istuc melius esse. verum ego nūq; adeo astutus fui: quin quicquid possem: mallem auferre potius in præsentia. Sy. age. noui tuum animum quasi iam vsq; tibi sint viginti mine dum huic obsequare. Præterea autē te aiunt proficisci cyprum. SAN. hem. Sy. coemisse hīc quæ illuc veheres/ multa: nauim conductam hic scio animus tibi pendet. vbi illinc spero redieris: tum hoc ages. SAN. Nusq; pedem: Perij hercle. hac illi spe hoc incœperunt. Sy. timet inieci scrupulum homini. SAN. O scelera: illud vide vt in ipso articulo oppressit. emptæ mulieres complures: & item hinc alia quæ porto cyprum. nisi eo

h Adolescenti morē gestū oportuit. Ab etate iuuatur sententia loco. Ideo adolescenti dixit. Nō Eschino. Et morē gerere pprie & meretricis. vnde & ipse sic respondet vt non fugiens dicat vsq; os prebui. Itē cum emphasi adolescenti pronunciandum est. scilicet qui facilius assentatōe caperet. i Qui potui melius. Scilicet morem gerere & hoc subtiliter leno cum morē gerendū fuisse i meretricis precio dixerit syrus. k Qui hodie. Hodie autem nō tempus significat sed iracundā eloquentiā ac stomachū. ut Vir. Nunq; hodie oēs moriemini inulti. l Quid loquar. Legitur & qui loquar. m Maximū interdum est lucrum. Bene additur interdum nō enim semp. vt in hac parte. n Si huic de tuo iure concessisses paululū. Bn̄ tuo iure ne diceret erat res mea quam venalem habui. Aut de tuo iure de lenōia duricia. vt alibi. Meo iure vtar vt potior sit q pri or ad dandum sit. o Ne non tibi fœneraret. Istuc fœneratū est cum lucro redditū & multiplicatū. Fœneraret ergo nō Eschinus: sed ipa res i qua fœneratio est. p Ego spē precio nō emo Contra hoc est quod seruus prius dixit. Pecuniam in loco negligere maximū interdū lucrum est. q Nunq; rem facies. Scdm personā serui leno quicqd agit ad lucrū refert & sic lucri genus dicitur esse. Syrus a lenone queadmodū persuade. Et nota rē & litem & negociū. meretricis & primo & omnē pecuniā noiari. Itē sed psonā serui lenonē syrus hortatur eni ipm ad lucrū excitans nō ad honestatē. r Nescis inestare homines. Metaphora ab aucupibus qui auibus capiendis effundūt cibum. Inestare astute fallere & irretire homines. s Credo istuc melius esse. Vide comicū errorē vtriusq; persone & callidi lenonis & captiosissimi serui. t Age nunc verbum est. i. dic quia proprie est vt consentiat persuadenti. v Quasi iam vsq; tibi. Sensus quasi numerus vt aliquo diducas & in aliis estimationem constituas. & si non velis pœnitus cōtemnas viginti minas dummodo huic obsequare velis. x Preterea aiūt te proficisci cyprum. Cum nō profecturum dixit. sed iam proficisci. x Preterea. Archaismos est figura. Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant. y Aiunt non ab vno dici se audiuisse. ne negaret. Ideo aiunt inquit. z Proficisci. Non profecturum sed iam profi cisci inquit. a Coemisse. Hinc que illuc. nusq; hoc ostendit al's Therentius. sed apparet ex confessione lenonis vera. hec omnia esse. Et mira varietas est pfi cisci. coemisse. conductam ne directe proficisci. emere & conducere nauem. b Conductam nauim. Addidit vt dilectionē res habere non possit. c Hoc scio animus tibi pendet. Hoc & correpte legi potest vt articulus demonstratiuus sit. & producte. vt significet aut hanc rem aut hunc locum i. cyprum. d Vbi illinc spero redieris. Ex spe sua vult Syrus ostendere quod leno debebat sperare. i. non acceptum modo. e Tum hoc ages. i. exiges debitum. Nam hoc agere dicimus eum qui instat negocio suo. f Nusq; pedem. Quia exclamatio est oratio per aposiopesim non expellet. g Inieci scrupulum homini. Hoc leno non audit. simul enim dicitur cum ille clamat & idē sit legi non potest. & hic ostendit syrus q; hec consilio locutus sit. Scrupus. inde scrupulus dicitur lapillus breuis & asper latens in calceo ingerensq; molestiam & sollicitudinem sua asperitate: de eo satis prius dictum est. h Vt ipso articulo oppressit. Metaphora perseuerans a scrupulo. i. lapillo qui nos in calceo latens plerūq; ledit. t Oppressit. Vel Eschinus vel res ipsa quam subiicit. i. qd ait empte mulieres cōplures &c. k Mulieres complures. Silepsis empte vel empta. l Que porto cyprum. Cyprum insula sic dicta vel q; veneri sacrata sit vt Horacius. Sic te diua potens cypri. vel qd mercatus mea sit. vt idem. Nunq; dimoueas vt trabe cypria mirtorum pauidus nauta secet mare. m Nisi eo ad mercatum venio. Eo nunc aduerbium est loci. n Ad mercatū. Mercatus qua ite inflectōis significat & locum mercature exercende destinatū. Itē mercatus significat tempus in quo homines in aliqua loca confluūt ad negociandū & mercaturā exercendā. Itaq; elegāter dicimus. vado ad mercatū in hyspaniā vbi dicimus. vado i mercaturā.

.i.vendendas merces meas .i.multū dāni facio
n
ad mercatum venio. damnum est maximū. nunc si omit/
.i.nihil agam postq̄ .i.ex cipro .i.nulla.ē reliq̄ spes
o p q .i.deferbuerit
tam: actum agam. vbi illinc rediero. nihil ē. refrixerit res.
.s.dicetur mihi a iudicib⁹ .s.es cū tps erat agendi .i.melius erit
.s.ad agendū de re sopita r
nunc demum venis. cur passus? vbi eras? vt sit satius per/
pciū puelle .i.tā longo tpe q̄ nō nauigo
.s.ita satius erit
dere. q̄ aut hic nūc manere. tā diu. aut tum persequi. Sy.
verū .i.cōputasti .s.pciū puelle quoniā pri⁹a tua bursa ē pfectū cū eam
s t emisti
Iam ne enumerasti/ id quod ad te redituꝝ putes? SAN.
qd sequr .s.eschino.q.d.nō decet iuuenē ingenuū in hec mala prumpe
v x in sua iuuētute mala facere y
Hoccine illo dignū est? hoccine incipere eschinū: per op/
.i.p lesione .i.meā puellā .i.auferre .i.velit .i.ei⁹ anim⁹ inclinatur & corruit c
3 a b
pressionē vt hāc mihi eripe postulet? Sy. Labascit: vnum
.s.qd dicā .i.psid.ra
d e
hoc habeo: vide si satis placet: potius q̄ venias in periculū
.s. velis saluare .i.puellā & pciū .i.diuisionē hoc ē diuide scz viginti
f g
sannio: serues: ne an perdas totū. diuiduū face. minas de/
.i.ab alio loco vel occasiōe .i.dolore afficior .i.q̄ntū ad sorte
h i
cem corradet alicunde. SAN. Hei mihi: etiā de sorte nūc
periculū .s.malefacere .i.ruere fecit
k l
venio in dubiū miser. pudet nihil. omnes dentes labefecit
.i.insuper .i.illud gen⁹ cibi .i.pter pdicta
m n
mihi. præterea colaphis tuber est totū caput. etiā insup de/
.i.fraude decipiat .i.quēadmodū vis facito .s.aliud me scire
o p q r
fraudat. nusq̄ abeo. Sy. Vt lubet. nunq̄d vis? quin abeā.
sed qd seq̄tur .i.quōcūq̄ .s.ab eschino.q.d. dimis
s sis oib⁹ offensis
SAN. Immo hercle hoc q̄so scire: vtut hæc sūt facta: poti⁹
mea res vel puella vel preciū
q̄ litigem⁹ & in eū agā v x .i.q̄nto pcio
q̄ lites sequar. meū mihi reddat: saltem quanti empta est
.i.an hoc tps .i.recordādo
y z bñficiū
syre. scio te nō esse vsum ante hac amicitia mea. memorē
.s.si hoc feceris repēdēdo seu gratū referēdo parascene
a .i.laborabo vehemēter instāter b
me dices esse & gratum. Sy. sedulo faciā/sed cthesiphonē

o Actum agā. Prouerbiū.i.nihil agā. Quod enī in iure semel iudicatū fuerit rescindi & iterum agi seu retractari nō pōt sic in phormione. Actū aiūt ne agas. p Nihil ē. Noue p nulla spes ē. q Refrixerit. Id ē iā desinerit esse recēs iā deferbuerit iā nō erit noua. sed iā aboleta & reiecta. r Cur passus. Scilicet es. Tam diu te opprimi: nec intendere actionē: seu cur fuisti negligēs & remissus: ac nimis patiens qui iniuriam hucusq̄ ī corde portaueris. s Iam ne enumerasti. Finxit syrus se non intellexisse q̄ apud seipsum leno locutus sit adeo vt illi aliud ait q̄ ille secum disputauerit. t Id quod ad te redituꝝ putas. Hoc dicto tm̄ illum accepturum significat quantū dederat in puella. nam hoc ad nos redit quod a nobis abierit. & dicendo redituꝝ ostendit super viginti minis nihil illam sperare optere sic enim supra minis viginti tu illa emisti. que res tibi vertat male. v Hoccine illo dignum est. Huiusmodi comploratio summā desperationē lenonis ostendit. x Hoccine incipe. Quasi de magno facinore dixit vt in heau. Vide qnod inceperat facinus. y Eschinum. Cum laudatione dixit quasi quē non deceat malefacere. & vide q̄ omnia expiatur potēs & miser ad recupandū rem suam. z Vt hanc. Non dixit de qua. qa de illa sermo est. a Postulet. Velit aut speret Cicero. Vt tpis. r.p. cedat nunc postulandū i. cupiendū: expectandū. b Fripere. Non eripuerit tanq̄ ad hoc non fecerit: & sic loquuntur q nolūt circa se pseuerare iniuriā. c Labascit Hoc per se dicitur & ppriedicit labascit vt & suam instantiā & cunctationē tarde incipientis consentire monstraret. Nam inchoatiuū verbū ē & est metaphora ab arbore seccante facta q multis succisa ictibus ferri tandē incipit in casum pōderis ruināq̄ minitari. d Vide si satis placet: Non placet dixit sed satis placet. Veluti magnū consiliū prohibiturus. e Potius q̄ venias in periculū. Oratoria compatione peiorum dicit hoc esse quod suggerit eligendū. f Diuiduum face. Figura macrologia diuiditur a diuisione. diuiduū a dimensione dicimus.
g Minas decem. Scit illum viginti posse accipere: sed idcirco agit vt optet leno quod paulo ante nolebat. h Corradet alicūde. Alicūde dictum est quasi non habentis. nam nec ipsa in pmptu sunt. i Heu mihi etiam de sorte nūc venio &c. Sors est summa cui extrinsecus requirit Fœnus ergo sortem dicit de precio quia empta ē id est viginti minis & vide illum damno potius exclamare q̄ iniuria. k In dubium. Id est periculum. Virg. Nec tibi deserte in dubium.
l Omnes dentes labefecit. Iniuria lenoni tunc dolet cum adiuncta damno est musitanda & accipienda cum questu acceperis vel idcirco enumeratis contumeliis adiecit. m Colaphis tuber est. Tuber est genus cibi collectum ex tumentibus & quasi pregnantibus harenis plus autē hoc q̄ supra dixit. Supra enim dixit. plus quingentos colaphos infregit mihi His vero colaphis tuber est totum caput. n Etiam insuper defraudat. Vide vt eadem que dixit supra sed ardentius tamen & cū auxesi. Sic & Virg. in maius repetit. q.d Auxesis apta lenoni auaro. Nam honestior persona non hunc ordinē faceret. o Nusq̄ abeo. Hoc dictum vim habet cōminantis nisi illud cum contemptu suscepit syrus. p Vt lubet. Negligenter respondet vt rogetur a lenone q Nunquid vis. Hæc plena locutio est nec nunquid vis desiderat supplemētum & hoc vti dicto adolescentes solent. r Quin abeam. Postq̄ interrogauit nunquid vellet. Statim subdit & quasi corrigendo se inquiens melius esse vt discedat. s Vtut. Id est quomodo diuerticulum ad preces faciens.
t Potius q̄ lites sequar. Quia dixerat Eschinus nunc vtrum vis argentum accipere an cām meditari tuam.
v Meū mihi reddat. Sortē q̄ solā supra recusabat. Et oratorie. nō enī quod emi dixit sed inuidiose meū mihi reddat.
x Saltē. q. salutē. Hæc pticula nata ē a captiuis q ceteris rebus despatis ad minus vt dici solet salutē petunt. y Scio te nō esse vsum amicicia mea. Figura p quā ostēdit se fideliter pmittere quod promittit Virg. Si a.m.e.d.e.v. &c. z Memorē me dices. Figurate ē inducta promissio pmioꝝ: & bñ vtrūq̄ narrat. Nā nō cōtinuo q memor ē etiā grat⁹ ē. Memor enī est qui apud se meminit Gratus q meruit hoc vocari dū vicē reddit, nā in pñti sunt memores: ingrati tñ.

c pper amicã q̃ potiꝰ est .s.agis d ego
video. lætus est dd amica. SAN. Quid te oro? SyRVS.
.i.ꝗ̃diu .i.siste verba desine loqui
Paulisper mane.

a Sedulo faciã. Sic promittit vt nihil suũ interesse credat. b Sed cthesiphonem video &c. Apparatus in proscenio ꝑsonaꝝ cũ cõsulto finguntur a poeta tanq̃ supueniat aliis rebus in medio positis: que ipsarum interuentu finiantur. Et mire quasi ex argumento si;vt futuri actus sui anteq̃ loq incipiant describantur. c Lętus est de amica. Hoc lentius & sumisse potest & interrogatiue pronũciare. d Quid te oro. Cur mihi nõ rñdes propter quod te oro aut qd si te oro. Et q̃ bũ fastidiosum lenonẽ facit syrus: vt optãs ille despans viginti minas accipiat. Nã & supra nõ intẽdenti dicit totiẽs i vno sensu. hoc idẽ syrus. Et leno videbat in alio occupatũ. Syrũ timuit ne nõ intellexisset ꝙ eũ rogauerat & iõ eũ interrogat qdnã sit illud quod rogauerit vt faciat ꝑiculũ. an teneat syrus memoria necne.

CHESIPHO adolescens. SyRVS seruus.

a .i.quolibet homine .i.placitũ qñ .s.i.cũ eget bñficiũ alteriꝰ
Bs quiuis homine beneficium: cum opus est:
.i.gaudeat aliq̃s sed certe bñficiũ accipe b
accipere gaudeas. veꝝ eniuero id demũ iuuat:
.i.decet fratrẽ c
si quem æquũ est benefacere: is benefacit. O frater frater
ppter d .s.id qd̃ sequitur e .i.sublimi ꝛ graui stilo
quid ego nunc te laudem. satis certe scio vnq̃ ita magnifi
aliquid .s.qd̃ magnifice dico f .i.nõ excedat g .i.ideo h
ce quicq̃ dicam: id virtus quin supet tua. itaq̃ vnã hãc rẽ
.i.vltra ꝯceteros .i.puto q̃ sciuit frater esse i
me habere præter alios præcipuam arbitror fratrem homi
.i.nullũ hoiem .i.optimaꝝ virtutũ vtputa q̃ magꝭ colat pietatẽ fraternã .s.alicui q̃ mihi .i.q̃ sit princeps
nem neminem esse primarum artium magis principem.
vocãtis ꝛ incitãtis ad rñdendũ k l
SyR. O cthesipho. CTHESI. O syre. Eschinus vbi est:
.i.ecce illũ m letantis n
Sy. ellum te expectat domi: CHESI. Hem. Sy. quid est.

In hac scena. V gratiaꝝ actõ est ex ꝑsona & eius q ꝑstitit: & eius cui ꝑstitũ est & ex ipsius ꝓmii q̃ntitate. Nã om̃e quod gerit aut in rebus ẽ aut in ꝑsonis aut in tributis eoꝝ. a Abs quiuis hoie. Bñ sic cepit dicturus. O fratr frater. & q secũdũ regulã dixit qa diximus qbus ceterum a q̃ qs facit & nõ qbus: & incerta distinctio ẽ. vl' ꝙ bñficiũ opus est accipe huc vetus ẽ & illud cõmuniter. b Id demũ iuuat. Oñdit plus eẽ quod iuuat q̃ gaudiũ. c O frater frater. Bene bis numero ponit vir. & fratrẽ ne. d. f. vnũ relatũ est ꝑ appellationẽ: alteꝝ ad laudẽ & subdistiguẽdum vt videat q̃siuisse quod vltra diceret & plus inuenire se potuisse q̃ frater d Quid ego nũc te. Additũ est de supfluo vt tu nũc. e. a. s. l. Itẽ qd ego nũc te. qa laus genus cause ẽ quod nõ adhibet nisi dubie rei. e Nunq̃ ita magnifice dicã. Deest ꝙ vt sit ꝙ nunq̃ ita magnifice duplex ẽ cã omittẽde laudis. Si res aut nimiũ mala est: aut nimiũ bona. f Id virtus qn supet tua. Bona ꝑiphrasis virtus tua potius q̃ tu. g Itaq̃. Et subiũctũ eẽ ꝑt correpta media sillaba & ꝑpositiuũ ꝓducta eadem sillaba vt sit itaq̃ frẽm. h Vnã hãc rẽ. Noue dixit: sed ego puto frẽm nõ subdistinguendum: sed legẽdũ cõtexte vsq̃ ad pricipẽ. Nã si distinxerꝭ frẽm erit bis subaudiẽdu arbitror & sup̃ & infra ꝙ si frẽm inferioribus iũxeris & cũ admiratõe ꝓnũciabit & subaudiet q̃ mihi. Hãc sane elocutionẽ scire debemus ꝑ ꝑsonã elaborãtem sic dictã. Nã & nimiũ gaudet & rusticus adolescẽs ẽ. q laudare conat Eschinũ q̃si titubãs & pene balbutiẽs. i Hominẽ neminẽ. Noue auribus nr̃is. sed veteꝝ cõsuetudine locutus ẽ. Nã cũ neminẽ hoiem significet qd opus fuit dicere hoiem neminẽ. sed vt diximus. figura ẽ archaismos. k Cthesiphon. O mire accepit gaudiũ significãs & hic vt ꝑuidẽs. O dicens. l O syre. Hic vt q nõ ꝑuiderit O dicit. Eschinus vbi ẽ. Bñ statim de illo cui agebat grãs loq cœpit. m Sed ellũ. Ecce illũ ꝓnomẽ vel aduerbiũ demõstrãtis aliq interrogatiue legũt. vt sit ellũ dicis. n Te expectat domi. Vt sit ellũ ꝓnomen i. illũ. Nã & illũ & ellũ & ollũ veteres dixerũt domi. aduerbiũ est in loco.

.s.periscū prius languerē nō habita ea q̄ cupibam
o p q r

CTHESIP. Quid sit: illius opera syre nunc viuo. festi-
iocundū lepidū .i.cōtemnēda a se
s
uum caput. qui omnia sibi postputarit esse prę meo cō-
cōtumelias impropera .s.de rapienda puella
t v .i.malū nomē x

modo. maledictum famam, meum amorem, & peccatū
.i.in se ascripsit .i.nō prius erat facere aliqd .i.ostiū ianua
y z .i.vltra q̄ fecit a b

in se transtulit. Nihil pote supra. Sed quidnam fores cre-
.i.resonuit
c
puit: Sy. Mane, mane ipē exit foras.

o Quid sit. Deest queris sed est admiratīs magis q̄ interrogantis. p Illius opa. Dicendo opa corporeū laborē Eschini ostēdit vt ania magnę cereri lætis opatus in herbis q Illius opa nunc viuo O mirā amplificationē bñficii nō dixit illius opa vitā habeo: sed quod satis amatorium illius opa nunc viuo inqt. r Festiuū caput. Huic cōtrarius sensus ē ridiculū caput. Alii putant festiuū caput nō Eschinū intelligendū: sed orōnis quā habet Cthesipho agens gratias fratri Ita in eunucho quā venuste quod dedit principium adueniens: quod si est nihil pōt supra hāc laudationē. nam supra factū erit accipiendū: sed male. Nā caput Eschini intelligo ipsum Eschinū vt ī toto ps sit p synodochen in qua figura & ps pro toto ponenda ē: quæ aut eminet ex toto aut maioris precii est ad id qd agitur. Ceterū q ipm si seruatū bonis autoribus sit. si exēpla synechdoches poenitus cōsiderare studes sic inuenies. s Qui oīa: Admiratiue additū q sic pnunciandū puto parelconvsq ad maledictū famā. t Maledictū. Aut mitionis: aut Demeę. v Famā populi. Nam si aliter accepis idem maledictū videbitur & mala fama. x Pre meo cōmodo. Id est mei cōmodi: vt in eunucho. Hic ego illū contēpsi prę me. i. mei cōpationis. x Meū amorē. i. peccatū. De rapienda meretrice & amanda. Maledictū & peccatū cū dixisset oia. duo tm̄ intulit maledictū & famā, vt oia mercurio silis vocēq colorēq: & hoc vt sit defectus qdā intelligendus ex affectu gr̄as agentis. y In se transtulit pulchra Qua ereptura est sostrata circa Eschinū queadmodū errauit Demea. eo q ab illo credit amari meretricē. Nihil pote supra. Ecclipsis p admirationē ē. subaudiēdū eni est vel esse vel dici pote. p potis: vt mage p magis a Quid nā fores crepuit. Crepuit. i. resonuit. vñ decrepiti dicti sunt clamosi senes. b Fores singularis numeri nti casus c Mane Gaudentis est hoc dictum nō opiri iubentis.

ESCHINVS CTHESIPHO SANNIO SIRVS

.i.nefari⁹ leno verū qrit me
a
Bi est ille sacrilegus: SAN. Men qrit: nū qd
.i.nō ē aliqd qd sum habitur⁹ .s.eū ferre
b c d
nam effert: occidi: nihil video. ESCHI. ehem
.i.tēpestiue .i.agitur .i.extra piculū
e f g totū negociū
oportūe. teipm querito. qd fit o cthesipho: ī tuto ē oīs res

In hac scena. VI.

Mire Eschinus seruat aduersus lenonē supbiam q̄ ostendit tanto alienior esse anio ab amoribus meretricis qnto audacior in lenonē. a Men qrit putat leno se qri vt pecunias accipiat. pecunias vt erat auarissimus. Men querit. Oportune & cū quadā gesticulatiōe & sub saltatōe spantis lenonis ad hoc se queri vt accipiat pnunciandū. b Nū qdnā effert Sperat nūc leno se aliqd accepturū pter cōuicium vt alibi minas viginti tu illā emisti: q tibi res vertat male. Argēti tātū dabitur: & vide qn tū ferat leno p lucro iniuriā q sacrilegi noīe significari nō solū nō dolet sed etiā cupit. c Occidi Nō quia sacrileg⁹ dict⁹ est sed qa nihil accipit & sil' gestū cōsidera loqntis ex verb. Occidi nihil video. Mire hoc verbo apparet ī vultu lenōis & spē mortuā: & extinctū gaudiū iā & apta eclipsis nec dicentis. Occidi nihil video neq addidit proferri aut qd tale. d Hem. Interiectio repentine rei. e Oportune teipm qrito. Asintheton deest venisse: nō eni sequēti nectitur. f Quid fit cthesipho. Quid fit blandū initiū est nō eni interrogat cū ipse dicat in tuto ē oīs res. g In tuto oīs res. Qualiter amatori omne dixit negociū de amica. Et an oīs res & lenonis iurgiū: & suspitio patris Demeę simul.

sed quasi nimiā tristiciā
h i
omitte vero hāc tristiciā tuam. Cthesi. ego vero illā hercle
.s.facile certe q.d. ita ꝓpiciū cui morē debeo gerere
k l
omitto: qui qdem te habeā frēm. O mi eschine: o mi ger-
dolētis in ɔspectu tuo ꝛ in pn̄tia tot auditoꝝ adulādi
m n o
mane. ah vereor coram in os te laudare amplius: ne assen-
bn̄ficiū a te impēsum iudices
p
tandi magisq̄ ꝙ habeam gratum facere existimes. Eschi.
hortātis vel deterrētis .i. cognouerim⁹ .i. mutuo
q
Age inepte. quasi nunc norimus nos inter nos o Cthesi-
.s. qd̄ seqtur fere
r s
pho. Sed hoc mihi dolet nos pene sero scisse: & pene rē in
.i. statū ꝑuenisse .i. nō vel nequaq̄
t
eū locū rediisse: vt si oēs cuperent. nihil possent auxiliarier
fateri amorē meū .i. incōsideratio .s. celasse q̄ in iuuenib⁹ est laudand⁹
v
Cthesi. Pudebat. Eschi. Ah stulticia est istæc: non pudor.
ꝓpter .i. ꝑui momēti fere .s. est te fugere
x y .i. puellā z
Tam ob paruulā rem pene ex patria. turpe dictu. Vt dii
.i. exiliū fugāq̄ p̄rie .i. nō recte feci celando
a .i. ɔuertant b c
istæc prohibeant. CTHESI. Peccaui. Eschi. Quid ait tā
.i. breuib⁹ dic q̄d dicit .s. leno
d e
dem nobis Sannio? Sy. Iam mitis est. Eschi. Ego ad forū
vel satisfactam .s. ingredere .s. puellā visendā
f g .i. in domū
iho. vt hunc absoluam. tu intro ad illā Cthesipho. Sannio
.i. vrge ꝛ sollicita eschinū .i. ire festinat eā insulā
i k
Syre insta. Sy. eamus. nāq̄ hic ꝓperat in cyprū. SAN. Ne
.i. tātū .i. certe .i. sine occupatōe .i. restituit
l m o
tam cito qdem. q̄uis etiā maneo ociosus hic. Sy. Reddet:
.i. noli timere
o
ne time. SAN. At / Vt omne reddat. Sy. Omne reddet. ta
.i. tātūmō .i. ꝑ hunc locū .s. te hac
p q
ce modo. ac seqre hac. SAN. Sequor. Cthesi. Heus heus
ōndentꝫ repētinā reuocatōeꝫ ꝑ herculē
r
syre. Sy. Ehem quid est? Cthesi? Obsecro hercle hominē
ꝑ ɔtēptū .i. sordidissimū .i. citissime .i. cōtentore tu ꝛ eschin⁹
s t p̄ timore
istū impurissimū q̄ primum absoluitote. ne si magis irri-
.i. ad irā cōmot⁹ demeā .i. rapt⁹ puelle .i. in ꝑpetuū
v ꝑ aliquā viā .i. ꝑfluat x
tatus siet. aliq̄ ad patrē hoc ꝑmanet. atq̄ ego tunc ꝑpetuo

h Omitte vero. Abundat aut correptū est iādudū nō omittentis. i Ego vero illā her. omitto. Apparet nūc nō primū dici chesiphoni ab Eschino omitte tristitiā tuā. necnon primū responsum omitto. & ideo additū est hercule vero qa nunc demū data est plena securitas. k Qui quidem te. Accuendū te l O mi germane. mi meus ē sed vtio. dixit cāu. m Corā in os. Corā ad ip̄m ꝑtinet q laudat & alios q audiunt. Te ad ip̄m q laudat. Nā corā laudat q nō tacet apud alios & hoc agit nō per epistolā sed ip̄e pn̄s. n In os Quia apud ip̄m loqtur q̄ collaudat. o Ne id assentandi. Antiqua eclipsis deest em̄ cā & vtrū ab ea cā an ab ip̄a in lite sic dr̄. Specta. si non rusticus adolescens est & ꝑ urissime simplicitatis adeo vt etiam velle laudare frēm nimio pudore nō possit. hoc solo quia pn̄s est cū illū nimiū laudarit absentē. p Qui qd̄ hēam gratū. Varie nō em̄ intulit quas grās agenti. q Age inepte Nō est iniuria. quia maior frater est & blāda dicturus. r Hoc mihi dolet. Dolet ꝓ doleo & dolet bis subaudiendū est habet suadendum est s Et pene rem in eū locū rediisse. Insinuatio bn̄ficii ex ꝑiculo difficultatis ob tp̄s. t Vt si oēs cuperēt. Nō si eget tantūmodo aduersantibus. v Stulticia ē istæc. Hoc. scilicet fateri ei cui ipse pari nunq̄ qcq̄ celauerit. x Tā ob paruulā Ergo diminutiuū adiungit tā particula. deest ꝑire. y Rem. i. meretricē. Et bn̄ hic Eschin⁹ q̄si q maiora exptus sit. i. viciū virginis. z Pene ex patria. Deest fugere qa amatores Comiti cito cōminantur patriā se deserturos vt amicam sequat Menā. mori illū voluisse fingit. therē fugere a Vt dii istæc ꝓhibeant. b Peccaui. Approbauit ex ꝑiculo magnitudine beneficii. c Quid ait tandē nobis. Additū est nobis em̄ nō intelligendū est ꝙ ad te vel me: sed nobis. d Iam mitis est. Quia debachatus est supra lenonī iā asper ē dixit. e Ego ad forꝫibo. Tūc em̄ in foro de mense scriptura magis q̄ ex archa domo q̄ vel cista pecunia numerabitur. f Vt hunc absoluā. i. vt hunc sibi addito p̄cio dimittā Nā velut ligati sunt quibus debet aliqd. dicūtur etiā serui illi solui q cū debitores p̄cioꝝ fuerunt pecuniā reddunt debitā. Est ergo absoluā ꝓ a me soluā. an iocat in tristitia lenonis q illū cum barba lenonia & mestu vultu sequitur tanq̄ reus. g Tu intro ad illā Ctesipho bona eclipsis significās leticia pociū de meretricis. h Syre insta. Iā syrus n̄ vt adiuuet sed vt istāter adiuuet rogat i Eamus nāq̄ hic ꝓperāt &c̄. Hoc clamat Syrus vt bn̄ficiū ōndat sane vt & rursus lenonem de ꝑfectione cōtereat. k Ne tā cito qui. Hoc a lenone incōstanter dr̄ vt q ꝑturbatōe metuētis magnū dānū posset ōndi. Tā ꝓ tantū: aut pro tm̄ & deest dicas me ꝓperare aūt propero vt sit etiā aduerbiū hortantis nō cōsentiētis. l Quamuis etiā. Quāuis pro q̄tūuis. Etiā ꝑticula vtrūq̄ cōsentientis aduerbiū ē. an coniunctio qa significat & properare se. & nō ī in tm̄ q negligit qd̄ sibi debet. m Maneo ociosus hic. Hoc sepatim inferendū ē q̄si ꝑtinaciter asseuerantē lenonē instatuꝝ se & clamationē facere denotet. Maneo ociosus hic dixit em̄ ꝓpero vbi rursū consenserat in syri verba ꝓperasse dicentis. n Reddet ne time. Qd̄ despreuerat leno Syro ōndit seruo vt oē reddat ꝓpter illud qd̄ dixerat diuiduū face & ꝓbatum est cōpletūq̄ qd̄ ait cupide accipiat faxo. Et hoc ip̄m cū trepida & vultuosa supplicatōe ꝓnunciandū ē. o Tace mō ac seqre hac. Sic ait syrus q̄si nunc lenonē doceat q̄ritans nō ꝑdendū. & totū cū supcilio p̄stantis magnū bn̄ficiū dicit Syrus. p Sequor. Hoc verbo leno satis cōmitigatus ōndit. q Heus heus syre. Ex argumento est ōndere q̄tū timeat Ctesipho seuū patrē heus heus vox ē de longinq̄ reuocātis. r Obsecro hercle &c. satis māsuete q̄si lenonē. aut nō possit rusticus. aut nō audet dicere. hominem dixit. s Istū impurissimū auarissimū & totū cū execratōne lenonis. t Quā primū absoluitote. Ne si magis irritatus siet velut clamet scilicet ut canis & ꝓprie de lenone q̄ irritari dicit vt canē. Nā irritari ꝓprie canes dicūtur. Lucilius de l̄ra R. Irritata canis qd̄ hō q̄ plurima dictat. Lenonē aūt timet Ctesipho vt rusticus. vt sub patre duro. vt amator. v Aliq̄ ad patrē. Hic ꝓuehat nō dicit qd. sed nos intelligimus raptū puelle significari: vel ꝓprie secretū latens latici cōpatur intra vas clausum exn̄ti cū effundit manat. Sic & alibi ex cōmittēdis secretis loquēs. Plenus ingt rimaꝝ sum. hac atq̄ illac ꝑfluo. x Atq̄ ego tuū ꝑpetuo pe. Quasi & nunc periisse se senciat sed nō ꝑpetuo.

pdit⁹ fuerim .i.nõ pmanabit ad prem .i.cũ illa capias delectatõz
y .i habeas bonũ animũ z a
perierim. Sy.Nõ fiet.bono aĩo.esto tu cũ illa te intus ob⸗
.i.interea dũ discubitorios in qbꝫ accũbẽtes cenitabãt vetusti reliq̃ pter le⸗
hec agẽtur b ctulos ad ɔuiuiũ
lecta interim.& lectulos iube sterni nohis.& parari cetera
pacata lite ⁊ finito negocio de raptu puelle edulijs
c
ego iã transacta re/conuertam me domum cum obsonio
.s.vt .i.qꝫ vel postq̃ꝫ transigam⁹ hilari vultu
d
Ctesi.ita q̃so:qñ bñ successit.hilarẽ hũc sumamus diem.

y Non fiet bono animo esto. Vt illi liberalis timor est Ita in syro seruilis confidentia.
z Tu cum illa. Moraliter illa dictũ est vt daĩ ne illa hodie pamphilo.Et illa quidẽ mea erit.
a Te intus oblecta. Honeste explicabit turpe factum. b Et lectulos iube sterni. Seruus nihil tam comicũ nisi inuitus adeo vt totũ superbe ac magnifice loquaĩ. c Conuertã me domũ. Conuertam magnifice dictũ verbum est enĩ magni volumis & agminis ingentis. Nam cõuerte re se dicit quẽ pompa p̃cedit:vt impator pprie cõuertit exercitũ.& hoc spectaĩ in moribus arrogãtes serui sint cum letanĩ. d Ita queso qñ.h.h.s. Volunt quidã & hunc versum Syre psone adiungẽdũ.Sed Cthesiphonis verba ex subditis planũ est.cũ dixit hũc diẽ mi syre cupio:& vt coepi ppetuũ i leticiã degere.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA.mulier. CANTARA.nutrix.

s.cantara quõ se res hẽbit q̃rtũ ad
a b partũ filie
Bsecro mea nutrix/quid nunc fiet.CAN. qd
salua ptet .i.ɔfido .i.nunc
inter c
fiet rogas:recte ædepol spero.SOSTRA.mõ
pariendi in s.ipi filie
d
dolores mea tu occipiunt primulũ.CAN.Iã nunc times:
.i.interfuers pturiẽti mulieri tu met .i.ptũ fecers scꝫ dico vł certũ est
e
quasi nunq̃ꝫ affueris.nũq̃ꝫ tute pepereris.SOS.Miseram
s.mecũ fu⁹ nr nõ pñs ẽ
g h
me.neminẽ habeo.solæ sumus.Geta aũt hic nõ adest.nec
.i.mulierẽ q̃ adesse seu ferre opam s.hẽo aliq̃ꝫ .i.aduocet
pturienti
quẽ ad obstetricẽ mittã.nec q accersat eschinum.CAN.
iurãtꝫ certe statim interrũpit
i
pol is quidẽ iam hic aderit:nã nunq̃ꝫ vnũ intermittit diem

Hec scena.VII.

Tragedie ordinem seruat. Nã tragedia in tria diuidiĩ. Expectationẽ. Gestum. & Exitũ.Hic quoqꝫ expectatio est in Gete nuncio. Gestus in planctu. Sostrata exitus. Hinc demonstratur quid sit maternus affectus q̃ꝫ grata in dño seruoꝝ fides sit.Eundẽqꝫ laborem & dolorem esse ex falsis & veris malis.Nota persone aut suis verbis:aut alioꝝ insinuantur. Ex suis vt nunc persona sostrate.Ex alienis:vt Mitio Eschini psona ex Mitionis oratione ac Demeę.
a Mea. Pro blandimento ponitur.
b Quid nunc fiet. Imploratio est magis trepidantis q̃ꝫ i gnorantia & interrogatio nãqꝫ illius nutrix & quippe anicula est:sed nõ sapiẽtior nutrix est q̃ꝫ dña sua. Ipsum etiã quod dicit nutrix honorificũ est. Vt Annã cara mihi nutrix hunc siste sororem. Sunt enĩ nomĩa ad aliquid quibus nos tamen velimus appellari.vt magister. medicus.orator. c Modo dolores mea tu occipiunt primulũ. Euidenter hic modo tempis pręsentis aduerbiũ est.Et rursum mea tu blandimẽtum est sine quo nõ pgreditur colloquiũ foemiarum & maxime trepidantiũ. Primulũ inicium & ipsa origo doloꝝ diminutiue demonstrata ẽ.Non enim primũ sed primulũ dixit: d Iam nũc times &c. Duo ppo suit qbus expientes sciẽtesq̃ꝫ reꝝ sumus videre & pati. Virg.sie.Quinqꝫ.i.m.n.e.t.q.p.m. e Nũqꝫ tute pepis. Vide p̃patione doloris nihil mali adhuc secretũ ẽ.Et iã sic turbaĩ Sostrata. Tute p tu parelcon q̃ꝫ si rescisca͠t vt facit tute & tutemet & tu te metipse. f Neminẽ habeo solę sumus. Cũ hoc nomẽ singularitatis sit m ire solę plurꝛliter dixit. Muliebriter q̃ntẽ & ex pturbatõ e sna existimãs.metns multa facit q̃ pauca sunt. g Geta aũt hic nõ adest. Hic apparatio est vt oñdaĩ absens q supueturus ẽ. h Nec quã obstetricẽ mittã: Deest habeo.sed q in cõsuetudine ẽ sic loq cũ ad vtrũqꝫ nobis nõ alterutrum

deesse cōquerimur. i Nunq̄ vnū intermittit diē Nunq̄ ꝓ nō est. ſꝑ nō ad omne tꝑs retulit ſed omnes dies ſed ꝙ ait. nā vnū nunq̄ intermittit diem. k Solus meaꝝ miseriaꝝ. Bona locutio. Miserā me ꝓpriū est mulieꝝ cū loquūtur aut aliis blādiri. vt anna cara mihi. n. h. ſ. ſ. Aut ſe cōmiserari vt misere hoc tū vnū exequere anna mihi Hec oīa muliebria sunt quibus ꝓ malis ingētibus quasi in aceruū redigunt. Et enumerantur nullius momēti q̄rere nemine habeo quid enim opus est. aut cur nūc q̄reris ſole ſumus uūq̄ pluraliter ſolet. Geta hic nō adest veniet. Nec q̄ ad obstetricē mittā nec q̄ ad Eschi. hēo subaudit & magis a trepidante q̄ a rōnabili dr̄. nam refellit hoc totū nutrix. Cantara.

ꝑ oēs dies .ſ. eſ. hiī calamitatū medela
h
q̄n ſemper veniat. SOS. ſolus meaꝝ miseriaꝝ est reme/
.i. dn̄e mea filie tue .i. oportuni⁹ euēire nō
l m
dium. CAN. Hære nate melius fieri haud potuit. q̄ fa/
.i. euenit dn̄a ſostrata stuprū here mee iuīre viciū oblatū eschinū ſpectat
n o
ctum est hera: q̄n vitiū oblatū est.: quod ad illū attinet po/
.i. bonū tā bn̄ moratū nobilitate affectōe ī te ꝛ filiā .i. tā diuite domo
p q r
tissimū. talē tali genere /atq̄ animo natū ex tanta familia.
ſcʒ vitas ſe hʒ .i. nihil ad vota ꝑter ſalutē op⁹ est incolumis
SOS. ita pol est vt dicis: ſaluus nobis deos q̄ſo /vt ſiet.

l Here nate. Sic improprie dicimus de his q̄ contra volūtatē nostrā acciderūt: vt nūc viciū virginis: ergo here nate ſic eius dedit haud malus est: & ſic maluit dicere q̄ nō Eschino culpā ſed potius caſui attributā vellet. Est aūt ordo nihil potuit melius here nate fieri. q̄ ꝙ est hera. aut q̄nq̄dem vicianda erat virgo ab eo viciaret q̄ erat expetendus ad mrīmoniū ſensus enim hic q̄dam malū vim fieri virgini. ſed ex conditione eius q̄ viciata ſit nihil potuit melius euenire q̄ ꝙ contingit vt ab eo viciaretur cuius nos nō peniteret. Intelligere aūt debemus & fieri & factū esse euenit & cōtingit dicit. m Melius fieri haud potuit: Si fieri ꝓ uenire accepis erit conſecutio locutionis ſi nō minus deerit q̄ntū intelligo. n Quādo viciū oblatū est. Oblatū dicit q̄d offertur inuito. o Ad illū attinet potissimū. Hoc est quod melius fieri haud potuit. Potissimū ſuplatiuū est ab eo ꝙ est potis ac potius: & ꝙ modo exceptionē ſignificat: ꝓ Eschino ſignificat. p Talem. Scilicet a corpe. a forma. a pulchritudine. q Tali genere atq̄ anio. Laus ante illū talem ī illo & genus iā & ad viuos ꝑtinet. Familia ad defunctos Alii genus ad nobilitatē referūt. familiā ad copias. Vnde & paterfamilias vt ſit ex tanta familia. ex tam diuite domo. Hec oīs exultatio tragica est gaudioꝝ introductio ante funestissimū nuuciū. Tali genere. Id est ab his q̄ extrinsecus ſunt. i. ab honesta te generis. r Ex anio. Id ē ſapia modestia. Hoc mō igitur nihil ꝑtermiſit in laude.

In hac ſcena. VIII.

Est locus ſcd'm artē Comicū ſeruū currentē exprimit & nunciātē mala maxiā. itaq̄ pars ſcene motoria est. ſignificāt aūt nunc tale negociū est. nunc tale periculū est. aut vero cōſignificationē tꝑis habet vt ſi diceret q̄n aut q̄ tꝑe.
a Oēs oia. Cicero. Oēs in hoc iudicio cōferant oia. b Malo ſalutē q̄rāt. Non remedium vt ægro ſed. parentis ſalutē & nō ne dicit malo ſalutis ꝓ contra malū. c Auxilii nihil afferant. Mire de ꝓxio repetitū ē. i. cōferāt & afferant hoc cōuenit ꝑſertim stomacho minus verba curātis

GETA ſeruuus. SOSTRATA CANTARA.
vtꝝ pict'm an tꝑs ē .n. eclipsis .i. ꝓgregent
.i. ita ſe hʒ a
Vnc istud est. q̄d ſi oia oēs ſua conſilia cōferāt/
ꝓ hmalū q̄ ē incūbit remediū ſalutꝭ studeāt laborēt adiumēti.
alieno amori b c
Atq̄ huic malo ſalutem quærant: auxilij nihil
.ſ. malum ſ. ſuo ſostrate .i. ex. hera mea q̄ nūc ꝑtui ꝓxima est ex ope Eschi.
d
afferant. q̄d mihi q̄ heræq̄ filiæq̄ herili est. Veh misero
ego miſer ſū ſ. male ſubito circūdant. circūue niūt nos a q̄bꝰ vel illō a nob' eua/ di vl' erūpe violētia
e f g
mihi tot res repente circūuallant. vnde emergi nō pōt. vis

ſic ſupra oēs oia. d Q̄d mihi hereq̄ filieq̄. Mira ſeruo fides quū primum ſe ponat in herili malo & post ſe matrē. In vltimo puellā. & ē aſintheton ꝑm ꝙ oia ſecū. e Tot res repentine circūuallāt. ſ. ſe circa nos & stipant ſe inuicē. Nā circūuallamus nos & alios. tn̄ rara locutio est. Et circūuallant dixit velut inimica acies cōtra nos. Et iō addidit vū emergi nō potest.

ꝓpia puelle malũ iudiciũ defectio a defectiõib; ignominia verꝝ an tales sint hoĩes
hꝰ tempis h i hꝰ duratõis
egestas, iniusticia, solitudo, infamia. hoccine sæculum? o
s. miror tot esse hoĩm nepharia ⁊ iopia eschinũ inhonestũ s. dico ĩfelicẽ
k l impium
scelera? o genera sacrilega. o hoĩem impurꝝ. SO. Me mise
ꝓpter turbatũ festinantẽ seruum
m
ram q̃d nam est q̃d sic video timidũ, & ꝓperantẽ getam?
s. hoĩez ĩpurũ q: ꝓmissio fcã q̃ iurauit se ducturã cõpassio
n o
HE. Quẽ neq; fides, neq; iusiurandũ neq; vlla misericor
.i. cohibuit reuocauit imminebat
p q
dia repressit. neq; reflexit. neq; q̧ partus instabat ꝓpe. q̃
impie violentiã .i. stupꝝ inuite
r
miseræ indigne p vim vitium obtulerat. SO. Non intel-
.i. q̃s res vł q̃ vba ꝓpinquiꝰ .i. adeamus
ligo satis? quæ loquatur. CAN. Propius obsecro acceda-
dolentis .i. dico q̃si nõ .i. sane mẽtis.
s t
mus sostrata. Ge. ah me miserum. vix sum compos animi
.i. adeo .s. vxor .i ai ꝑturbatõe .i. potius cupiam
v
ita ardeo iracundia. Nihil est quod malim. q̧ totam illam
a q̃ ducit originẽ occurrere .i. eiiciam
x
familiam mihi dari obuiam. vt iram hanc in eos euomam
q̧diu mẽtis mee iracũdia .i. noua sufficiẽs ẽ
y z
omnem? dum ægrittudo est hæc recens satis mihi id habeã
de illa familia .i. puniã demee .i. senem .i. ĩ pmis
a b
supplicii: dum illos vlciscar modo. seni animam primum
.i. suffocare genuit illũ scelerosũ .i. deide sed fuũ .i. suasorẽ
extinguerẽ ipi. q illud produxit scelus. tum aũt syrꝝ impul
vehemẽt affectꝰ q. d. acerbis aspis dilaniare .i. in altũ sublimatũ p medium corpis
c d
sorem. vah quibus illũ lacerarẽ modis sublimẽ mediũ arri
.i. celerẽ ⁊ cũ ĩpetu p caput .i. ꝑmo q. d. ꝑcipitẽ ꝓsternerẽ .i. effusionẽ cerebri .i. vi eũ darẽ
e
perem: & capite primũ in terram statuerẽ. vt cerebro disp-
uersꝫ ptib; spergat Eschino effoderẽ s. q̃b; amor captꝰ postea ꝑcipitarem
seu ꝑfundat f est puelle g
gat viã. adolescenti ipi eripẽm oculos. post hac precipitem
.s. de illa familia cũ impetu agitarẽ .i. raptim contererem .i. deturbarẽ
h ꝓsternerẽ i k
darem. cæteros ruerẽ. agerẽ. raperem. tunderem. & proster
.i. desisto Sostratam .i. potius volo ꝑticipẽ facere ꝓperãter
nerem. Sed cesso heram hoc malo impartire ꝓpere. SOS.

f Vnde emergi nõ potest. Cum imp̃ssio est hostiũ sic dicit̃. vt Salustius. Pressi vndiq; multitudine Cicero q semp ꝑmunt̃ & nunq̃ mergunt. Et emergi noue. Nam emergo dicit̃ nõ emergor: sed ideo vsus quia extra cõpositionẽ & mergo & mergor facit. g Vis. egestas solitudo &c. Hęc res sunt q̃ circũuallant: h Infamia. Ab his qui credunt ꝑcio viciatã. Nam & in subditis sic habes q̃n conscia sum. neq; ꝑcium. neq; rem vllam intercessisse. i Hoccine seculũ. Questurus de homine seculũ accusat prius vt a tpe mores increpet. & econtrario secula in oĩbus rebus laudant̃. vt que fętã lęta tulerunt secula. k O scelera o genera &c. Moris est nimis dolentibus incusare alia ex aliis. Virg. Cum cõplexa sui miserabile nati. Atq; deos atq; astra vocat crudelia mater. & quẽ nõ incusaui demẽs ho. q; d.
l O hoiem impurꝝ. Eschinũ scilicet & hoc. Nã sp vltimũ ponimus eũ cui maxime irascimur. vt in Andria post accusatũ socerꝝ vitupatã & sponsam. Nam q̃d ego dicã de patre. Et in phormione. ita ne tandẽ vxorẽ duxit. f: s. & post multa facinus audax. m Quidnam est q̧ sic video timidum.. O geta monitor. vnde illa vix tandẽ inquit. Video timidũ &c. Timidũ. i. ꝑturbatũ non em̃ timet sed dolet. Plautus in bachidibus. Nã ex mari timido. n Quõ neq; fides neq; iusiurandum. Exagerãt crimen admissum. Geta Sostrate exclamationẽ nõ audiuit. ideo ꝑgit in sermõe suo. & iõ sic iunge cum illo quod dixerat. O hominẽ impurꝝ. o Neq; vlla. Scdm parelcon: Nam abundat illũ vt nũc dextra ingeminãs ictũ. nunc ille sinistra. p Neq; reflexit. Ne faceret & sic hoc dictũ est. vt Virg. nunc fletu ingemuit. n. n. l. f. o. d. a. e. &c. scilicet nõ potuit reprimi ne faceret saltem vt in peccando esset mitior debuit cõmoueri sed melius quod supra. q Neq; q̃d ꝑtus instabat ꝓpe. Nõ eni addidit mariti sed patris scelus. r Non intelligo. Ad hoc Sostrata ignorans inducit̃. vt malo nũcio repente feriat̃ & quia oꝑtuit priorẽ loqui ꝑsens loquit̃: Que autem nõ est ꝓdenda tam suauis dolentis ad irascentem. Idcirco nõ audit geta conseruus. ne ob illa loqui desinat nec videt̃ ab eo sostrata. s vix sũ compos ani. Aut vix tandẽ. aut vix nõ vt carcer vix carcere dignus. t Compos ani. Id est cõpetẽtis ani vel sani ani cui cõtrariũ est inpos ani. Saluũ. Neq; anio neq; satis cõpetere cũ de amente septimo loqueret̃. Alii compotẽ ani compositũ animi intelligunt. Cõpos ani Eius cõtrarium est impos ani vel nõ sane mentis vel impotẽtis ani. vel qui suo anio nõ potit̃: vt sint iracũdi q vehemẽti appetitui nequeunt moderari.
v Quã totam illã familiã. Hic nũc tam culpa familie q̧ scelus Eschini oñditur ꝓpter que oẽs cruciandi sunt. x Irã hanc. Hãc interdũ ꝓ q̃litate interdũ ꝓ q̃ntitate accipimus. interdũ ꝓ vtroq;. vt tuaq; hanc aniam effundere. Et hunc ego te Euriale aspicio. Sed nũc ꝓ vtroq; hic dixit. vt Salusti. Descripto celtiberi ait. Hanc igit̃ redarguit tarq̃nus. y Egritudo est hec recens. Nã paulatim lapsu tpis eferuescit ita q̃ cũ recens esset erat vehemẽtissima. z Satis id mihi habeã supplicii. Moraliter loquit̃. nã fere cũ quisq; sibi iratcit̃. videt̃ fortis tanq; plus q audet. a Dũ illos vlciscar mõ. Verꝝ est hanc esse vindictã q̃ ex recentis vicii flagiciis ꝓperat. Sic Virg: Te turne. s. c. n. q;. b Seni animãq; primũ extinguerẽ. Bene extinguerẽ q a ignis est. Igneus est olim vigor: & celestis origo & primũ addidit q̃d ordinẽ significat tunc eni adiicit̃ cũ multa subiiciẽda mõstrant̃ vtq; cui fracta prius crura brachiaq;. Vicium in Eschinũ totũ ꝓmouens oñdit̃ rem p aliena supplicia maxime p Syrũ impulsorẽ cause poene. c Vah q̃bus illũ lacerarẽ modis. Hic uolũtas imodica ostẽditur poenã ꝓ meritis poscentis. Et nota cũ Syrũ dixerit addidisse nutus de supcilio d Illũ sublimẽ. Ista poena. e Statuerẽ vt cerebro dispgat viã. Et cerebrũ & via dispgi potest. Posset eni dici diffundat viã & faciat foueã in via ꝑcussiõe capitis q̃ fossa fit dispgendo terrã huc atq; illuc. Ideo videt̃ ambiguũ. vt apud Virg. Ensemq;. c. s. l. parcq;. m. Aliter em̃ dr̃ spgite humũ foliis. Aliter sparserat & latices simulatos fontis auerni. f Adol. i. e. oc. ipi amoris indices adiutoresq; flagitii. g Post hac &c. Grauior poena cecitatis nõ ꝓuidere q̃ cadas. h Ceteros ruerẽ Ruerẽ actiuã vim habet. Salu. in scd̃o ictu eorꝝ q ĩ flumie ruebãt necabant̃. Ruere em̃ ẽ toto corpe vti ad ĩpellẽdũ q̃d faciũt q ipi ꝑcipites alios ꝓsternũt. Inde sues ruere dicunt̃. Vir. Ipẽ ruit. dẽtesq; sabellicus e. s. & Horatius. Hãc rabiosa fingit canis ac lutulẽta ruit sus. i Agerẽ. Proseq̃rer ꝓmouerẽ. Vir. Cursu parãt ista. g. & agit vẽtos. i. nimia celeritate ꝓseq̃tur vt pene occupat præuenitq;. k Tunderẽ & ꝓsternerẽ. Vide q̧ fortis sibi videat̃ qui dolet & irascitur.

sez cũ reucantes .i.quicũq; sis. pmitte
l
Reuocemus. geta hem. GE. Quisq̃s es. sine me. SO. ego
s.sostratã q̃ cognita
m
sum sostrata. GE. vbi ea est? teip̃am q̃rito. te expecto. op i
valde apte in occursum cur vl' ppter
do opportune te obstulisti mihi obuiã hera. SO. quid est
.i.times dolor mihi inest cur respirãdi
n o
q̃d trepidas? Ge. hei mihi. SO. q̃d festinas mi geta? animũ
resume .i.omnino .i.sibi vult pditi sum⁹
p
recipe. GE. prsus. SO. q̃d istuc prsus ergo ẽ. GE. perim⁹.
bono fmone ppter qd turbar eloq̃r
q r
actũ ẽ. SO. eloq̃re. obsecro: q̃d siet. Ge. iã. SO. q̃d iã geta?
s. vt postea seq̃t fcẽ alienat⁹
alienus est Eschin⁹
GE. eschinus. SO: q̃d is ergo? Ge. alienus est ab nostra fa
dolentes pdita sũ s.ẽ alien⁹ in puellã
s
milia. So. hem perij quare? GE. amare occepit aliã. SOS.
.i.ego sũ maledicta z ifelix .i.nõ celat turpi viro ipse
t v s.se amare aliam x
veh misere mihi. GE. neq; id occulte fert. ab lenone ipsus
abstulit maifeste verum p ve .s.scio
y z
eripuit palã. So. scis ne hoc certe? Ge. Certe: hisce ocul' ego
interiectio flentes ẽ ifelicẽ nũc .i.cui fmõi hoĩ
a b adhereas
met vidi sostrata. So. ah ah me miserã. q̃d iã credas? aut cui
cfidas s.est nc verum .i.nostrã vite futurã spem eschino .i. expectatões
c ita familiarẽ exñtes
credas? nostrũ eschinũ? nostram vitã oim? in q̃ nostre spes
facultates posite eschin⁹ filia nrã
d
opesq; sitæ oẽs erãt. q̃ sine hac iurabat se vnũ nunq; victu
Eschi. sup genua more matrũ cui⁹ pt⁹ iminet
e
rũ diẽ. q̃ se in suo gremio positur puer dicebat patrẽ ita
rogaturz obnixe q filiã nrãz o dña
f
obsecraturz. vt liceret hanc sibi vxorẽ ducere. GE. Hera la
.i.noli flere ampli⁹ necessariũ i reliquũ
g
chrymas mitte. ac potius q̃d ad hanc rẽ opus est. porro pro
csule .i.feram⁹ eq̃ aio vtz alicui idignãtes me⁹
h
spice. patiamur ne / an narremus cuipiã? CAN. Au au mi
.i.cõpos mẽtes vtz diuulgandũ factũ Esch. .i.i aliq̃ loco
homo sanus ne es? an pferendũ hoc tibi videt ẽẽ vnq̃? Ge.
certe .i.nõ ẽ mea scia nũc i pmis Eschi. alienatũ
vt vsq; pferat
mihi q̃dẽ nõ placet. Iã primũ q̃dẽ illũ alieno aĩo ab nobis
.i.ipe effect⁹ prodit stupratõz puelle publicarem⁹ .i.negabit
ẽẽ / res ipa indicat. nunc si hæc palã pferemus: ille inficias
nõ dubito .i.tuũ nomẽ sol⁹ filie tue pculum .i.deinde
i k
ibit. sat scio. tua fama & gnatæ vita in dubiũ veniet. tum si
.i.assertiue. vt dicũt cfiteat q ita nõ possz viuere cũ eo filiã Esch. nuptui q̃obrem
struxisse filiã l q̃ amore alteri⁹ teneat m
maxime fateat. cũ amet aliã. nõ ẽ vtile hãc illi dare. quapro

l Ego sum sostrata. Hec iõ induciẽ: & verisĩle sit sup̃ nõ visam Sostratã qñ etiã vix nũc agnosci tur ab irato. m Teipsam expecto. Incerta distinctio vtrũ te expecto oppido optune sic dicendũ. An expectare sit ĩpatienter cupe: & sine pscriptione tpis spare iuxta certũ tps Vñ apparet ad te expecto: q̃a p se nimiũ est nõ ẽẽ iungẽdũ opido. n Quid festinas mi geta. Probus assignat hoc sostrate. Asper non vult ad oĩa seruũ rñdere sed nutricem putat hoc loqui. Et quid festinas pturbatus & cõmotus dixit prsus acta cõmota: fesso anhelãti ob pturbationẽ & cõtensum cursum o Animũ recipe. Quod in lenone gestu oñdi mĩme potuit id ex verbis sostrate oñdiẽ in geta. Nam iõ diciẽ animũ recipe. q̃a ille p anhelitu crebriora verba cõtinuare nõ possit. p Perimus actũ est. Iã bona verba a guntẽ & sunt verba despationis. Nã actũ est diciẽ in ea re de q̃ iã lata sit snia. q Eloq̃re obsecro. Bñ eloq̃re: nã conantur tm̃ q̃d nec explicaẽ. nec ĩtelligiẽ. cui vicio cõtraria virt⁹ ẽ eloquẽtia. iã plus hic gestu q̃ dictu agiẽ q vt sup̃ diximus. & lassus est q dicta nũciat. & integraẽ dolor nũcij. qui apud illã loquiẽ ad quã maxime calamitas ptinet q̃d dolore vox plerũq; subtrahiẽ atq; singultus. & sil' dat signũ pditarũ rerũ. r Iã anhelans geta & singultus emittẽs sic dicit. Nihil aliud addẽs sed ĩpedit⁹ singultibus crebris. s Amare occepit aliã. Peius ẽ amare occepit quẽ amat. Nã in eo q dicit occepit argumẽta mali metuẽda significat. vt in principiis q̃ actũ respiciũt nõ statim munitionẽ inspectãt. & occipit magnũ facinus dixit. Veh misere mihi. Interponiẽ mulieris affectus nouo nuncio. v Neq; id occulte. Vt quã celeret factũ tãq; satis facturus vxori videreẽ sed palã. x A lenone ipsus eripuit palã. Sic nũciat vt vltima peiora sint. & his argumẽtis vult pbare q inmodice amauit Eschinus: q plus q̃ virginẽ. i. idip̃um q̃d pudor nec hortaẽ nec cõsulit amat. Quis aũt magis potuit ĩpudens esse q q post honestũ amorẽ ab lenone emat. hoc eteni signat meretricẽ. ergo ñ honestũ sed ab lenõe nõ p aliũ sed ipsus nec emit aũt abduxit: sed ob impatiẽtiã valde amantis eripuit. y Scis ne hoc certo. Magis mal' nõ statĩ crediẽ. Hoc ergo ex dolore dicit q stupet audiẽs. nõ q̃a habet fidẽ. z Hisce ocu. Asseuerantis Poniẽ enĩ maioris asseueratõis gr̃a. a Ah ah me miserã q̃d iã credas. Mira affectio: Nã lacrĩme nõ sinũt finire sensum. b Quid iã credas aut cui credas. Fides aut psone qualitate seruaẽ si grauis psona ẽ cui credaẽ: aut ipsi⁹ rei q̃litate si ea res crediẽ in q̃ fallere cui crediẽ aut nõ põt. aut nõ debet. Hic ergo mire in vtroq; iã fidẽ dixit nullã ẽẽ. & in psona & in re. q̃d Virg. trãstulit breuisq; dixit. Nusq; tua fides. hoc est nec in re nec in persona. & ĩpe in Heauton. Proh iuppiter vbi nã est fides. c Nostrũ Eschinũ: nr̃am vitã. Oĩa q̃a fletus ĩpedit verba deest autẽ hoc fecisse. vel quid tale. d Site erãt. Site. i. posite. Nã situm ẽ quicq̃d in loco suo positũ nõ euertiẽ. e Qui se in gremio positurz puerz. Puerz dixit. Si puer nasceretur. non quia marem nasci diuinabat ad votum ergo cupiẽtis retulit puerz nõ q̃a necesse esset marẽ nasci & hec oĩa magno stupore dicũt ad exaggerandũ pfidiã illius cui crediẽ. et dolorẽ eorz q̃ crediderũt. f Hera lacrimas mitte. Ac potius ad hãc rẽ q̃d opus ẽ. Hinc Vir. Nõ lachrimis. h. t. e. s. sentit aũt nõ lacrimis agẽdũ vbi cõsilio opus ẽ. g Porro pspice. Porro em̃ ordis & tpis aduerbiũ ẽ nõ cõiũctio. h Au mi &c. Hoc ex psona nutricis legendũ ẽ illa em̃ dissimulandũ rẽ putat. i Tua fama &c. s. si tibi em̃ crimini erit viciatã ẽẽ filiã. Illi etiã oberit. & vtrz vitã salutẽ dicit. k Gnate vita. i. salus filie tue q̃ iã pturit & ita si hoc resciuerit ẽẽ publicatũ dolore pcussa poterit extremũ claudert diẽ. l Fateaẽ. Viciasse filiã & cõplexio dipleuros Oratoria i q̃d senseris tollis cõgerisq; q̃d ex altera pte hoc ẽ cõticere. m Quapropter &c. Cõgrua & p psona & p muliere hoc dictum ẽ. eamq; in malis constantem esse demonstratur.

.i.q̃cũq; mõ celari possit dolẽtj
n o
pter quoquo pacto celato est opus. So. ah minime gentiũ
.i.nõ ia cbo diuulgabo dolẽtj s.hera diligenter
p ꝯsidera.
nõ faciã. GE. q̃d ais? So. ꝓferã. Ge. hem mea sostrata, vide
q̃d facias q i statu q.d. peiꝰ accidere nõ pt q̃ iã accidit
loco posita .i.in
quã rẽ agas. So. Peiore loco res nõ p̃t ee. q̃ i q̃ nũc sita ẽ. pri
p̃mus sine dote deinde ĩsup ꝟginitas p̃dita est tãq̃ ꝟgo cũ col
r s nõ sit t
mũ ĩdotata ẽ. tũ p̃terea q̃ scd'a ei dos erat perijt, ꝓ virgĩe da
locari .i.r.stat v .i.negabit meo iudicio
ri nuptũ nõ p̃t. hoc reliquũ ẽ si ĩficias ibit, testis mecum est
anulũ Eich. deinde qm̃ vl' q2 .i.sũ mihi ipi testis
anulus quẽ ipẽ amiserat. postremo qñ ego cõscia mihi sũ.
.i.me nõ ꝯfẽsisse s.d stupro filie lõge .i.nõ s.ꝯscia mihi sũ aliquã interuenisse
vllo pacto x
a me culpã ee hãc ꝓcul, neq; p̃ciũ / neq; rẽ vllã intercesisse.
filiã male rñdentẽ apd iudices agã cur s.dicis appinq̃ tibi
y z a
Illã aut me indignam geta expiar. GE. q̃d istuc? accedo vt
ſmonẽ aptiorẽ loq̃ris Geta .i.cito .i.discede b filie mee
melius dicas. So. tu. q̃ntũ potes abi atq; hegioni cognato
totũ factũ .i.recitato p ordinẽ hegio .i.marito meo amicꝰ vel
c d
huius rẽ oẽm enarrato ordĩe. nã is nostro simulo fuit sum-
familiarĩ amauit valde p̃timũ p̃tereã fauet nob
e
mus & nos coluit maxĩe. Ge. nã hercle alius nemo respicit
accelera cara nutrix vade mulierẽ p̃turientẽ voca
f g h
nos. SO. propera. tu mea cantara curre obstetricem accerse
.i.cũ adesse cepit ptꝰ k .i.tardet nos
vt cum opus sit. ne in mora nobis fiet.

n Tacito est opus. Tacito.i.celare. vñ Salusti. Priusq̃ incipias cõsulto & vbi cõsuleris mature facto opus est. o Mime gentiũ. Gentiũ ponitur cũ mime, nõ necessitate significatõis sed ornatus gr̃a & sonoritatis. vt etiã dicimus nusq̃ gentiũ. terrarꝫ. locorꝫ. p Nõ faciã. Hoc dixit pro nõ tacebo. q̃si tacere aliquã actionẽ habeat. Sed moralis significatio ẽ & cõis oibus sicut aduocatũ dicimus male fecisse cũ tacuerit. q Peiore in loco res ee nõ p̃t. Satis acute poeta inter Getã & Sostratã sñias ex ꝑturbatõe. facit q̃si in quo nũc ista esset causa nihil timẽdũ. r Primũ indotata est. Id est rõ subiecta est qm̃ indotatam paupem mõ dicit. s Tum p̃terea q̃ scd'a dos ei erat &c. Videlicet dari ꝓ virgine nuptũ. i. incerta distinctio est etẽm erat bis subaudiẽdũ. dari aũt nuptũ distinguendũ est. vt ꝓ virgine.i. virgo. q̃a viciata ẽ. neq; ꝓ virgine q̃a res diffamata est.
t Dare nuptũ. Dicimus filiã admittere spectatũ dare venũ ędes. q̃ verba q̃uis motũ nõ significent eũdi de loco ad locũ tñ iungũt primo supĩo Nã vt dicũt in se latẽtẽ motũ obtinẽt. p̃terea id dicendi genus ab autoribus est vsurpatũ.
v Si inficias ibit testis ẽ mecũ anulus. Locatio hec sic capiẽda ẽ hoc est anulus ꝓ me testis. Vel sic anulus mecũ testes sumus sed melins q̃d supra.
x Neq; rem vllã. Hoc ẽ internũciũ pactũ. domũ aut ꝓmissum & bñ totũ execratiue dixit. vt alii facinore abhorreãt. y Aut me indignam Id ẽ male rñtem moribus meis & degenerãtẽ & ꝓpter indignã vt me habeat mr̃em. Vel indignã p̃ot referri ad culpam dicẽdo. aut expiar. i. ꝓbabo apud iudices agẽdo illã culpã esse indignã me. i. nõ dignã q̃ imputet̃ mihi. q̃a dixit iã illã culpã ee ꝓcul a se ita q̃ nõ dicatur lena filie. z Quid istuc. Verbũ est egre consentienti. q. d. resistãt. a Accedo vt melius dicas. Id est vt cõsentiã veluti melius potẽs sis dicere. b Atq; Hegioni. Apud Menandrũ Sostrate frater inducit. c Nostro simulo. Simulus nomẽ p̃ris puelle diminutiũ a simo vel symone. Et nota nomẽ ĩ palliata fabula latine diminutiuũ in simulo. d Fuit summus. An ad cognatũ. an ad amicũ refert̃. an absolute ponit̃ vt in eunucho. Plurima salute sũmũ suũ imptit gnato. e Et nos coluit maxime. Et miserabilius coluit dictũ est q̃ si diceret colit Virg. Per caput h. i. p. q. a. s. Colere em̃ maioribus & minoribus cõuenit. vt post habita coluisse samo. f Nos. Monasillabũ finit vultuosam exprimẽs ꝓnũciationẽ. g Tu mea Cantara. Tristis ac serie fomine blandimẽtũ est mea potius q̃ ꝓnomẽ possessiuũ. Deest eni cura vel q̃d tale. q̃ addito ꝓnomẽ staret mea. h Curre Mire dictum est ancille curre. i Ne in mora nobis fiet. Locutio qualis supra.

Figura ad sequentes duas scęnas.

Demea

variis modis pdit⁹ sum τ fortunat⁹ .s.meū a abductōe
Isperii.ctesiphonē audiui filiū vna affuisse in raptione cum
vt τ alter fili⁹ cor rūpat lasciuia b .i.reliquū ē c eschin⁹ d q ē alicui⁹ pfessiōis seu artis e
eschino.id misero restat mihi mali:si illū pōt q alicui⁹ rei ē:etiā eū ad neq
.i.inuitū deducere f ctesiphonē in q loco .i.inuitū deductū g .i.lupanar in aliquē locū h
tiā adducere. Vbi ego illū q̄rā:credo abductū in ganeū aliq̄.psuasit ille
improbus i .i.nō dubito .i.ecce hic eū k seruum venire exinde sciam antique ctesipho p certo
impur⁹:sat scio. Sed eccū syrū ire video. hinc scibo iā vbi siet. atq; hercle
syrus l .i.de ista sodalitate .s.syrus .i.pcepit instanter q̄rere ctesiphonē .s.vbi sit eschin⁹ tortor
hic de grege illo est. si me senserit eū q̄ritare. nūq; dicet carnifex. nō ostē
.s.scire vbi sit eschinus
dam id me velle.

SyRVS Demea

totū negociū τ factū eschini pauloañ qualiter .i.exsisteres a b c non
Mnē rem mō seni: q̄ pacto haberet: enarram⁹ ordine. nihil vi
aliquid letiorē sene irascentis q.d.plurimū miror d .i.sit cū leticia sua laudauit e eschinum
di quicq; letius. DE. proh iuppiter hoīs stulticiā: Sy. collaudauit filium
vt ita res fieret quēadmodū narrabat ei dilanior f .s.quo erat opus g .s.micio
mihi: q id dedissem cōsiliū: egit grās. DE. disrūpor. Sy. argētū adnume
statim .i.vltra hoc .i.dimidiā ptē libre h .s.dimidiū mine certe
rauit illico. dedit pterea in sumptū dimidiū minæ. id distributū sane est
.i.ex arbitratu seu arbitrio nostro .i.cōmittas dolētis i cura ac studio custoditū interiectio cōmoti k
ex snia. DE. hem. huic mādes. si qd recte curatū velis. Sy. Hem demea/
.i.non .s.petis l nō possū m .i.cū admiratōe horrere n
haud aspexarā te. qd agit. DE. Quid agat: vestrā neq̄ mirari satis rati/
.s.rō nrā o .i.stulta temeraria p fraude .i.sibi repugnās q .s.ab isto congro
one. Sy. est hercle inepta: ne dicā dolo: & absurda. Pisces cæteros purga
pisce de tali genere r s q: nō sunt alij nō maximi t .i.viuere aliq̄; diu puo tpe .i.cū vel postq;
dromo. congrū istū maximū in aq̄ sinito ludere paulisp. vbi ego venero
purgabit .s.an ceteros purgari v vtrū .i.vicia flagitōe digna x .s.flagitia
exossabit. prius nolo. DE. haccine flagitia: Sy. mihi qdem nō placet. &
vocifero .i.obsoniis salita y nomē serui .i.effice mollificent z recte
clamo sæpe. salsamēta hæc stephanio fac vt macerent pulchre. DE. Dij
.s.imploro .i.an ne a si sciens ledit filiū .i.ad laudē q: decipit futurū eē b .s.submisit rans do sumpt⁹
nostrā fidem vtrū studio ne id sibi habet: an laudi putat fore si pdiderit
.i.ego miser sum tāq; maledict⁹ c ego inuisus q̄si q̄ndā tristē atq; funestū .i.q̄ die τ q̄ tpe .i.egenus
gnatū: veh misero mihi. videre videor iā diē illū: quum hinc egēs pfugi
aliquē locū .i.ad militandū .s.qd sequit .i.pūs .i.solū d ↄsiderare
et aliq̄ militatū. Sy. O Demea istuc ē sape. nō qd añ pedes mō est videre
.i.puidere τ a longe aspicere nūc .i.apud .i.cantatrix
e f
sed etiā illa q̄ futura sunt pspicere. DE. qd istæc iā penes nos psaltria est
.s.psaltria g tanq; foret vxor h i psaltriā k .s.cū esse eā domi habiturū .s.agitat⁹
Sy. Est hæc iā int⁹: DE. Eho/an domi ē habitur⁹. Sy. credo: vt ē demētia

In scena.IX.

Ostendit φ seueri hoies: ac recti & honesti tenaces vel ridicu i sunt vel odio q̄quo accesserint Magno āt affectu & q̄si clamā tis addidit filiū q̄si cā mi redderet cur dixerat. disperii vna fuisse in raptōe cū eschino. Oeconomia in q̄ ōndit q̄ntū cōmouebit Demea ipa re cōperta. cum expua rei suspitōe tm̄ se afficiat.
a In raptōe. Raptio ad psonā refert. rapina ad rē. rapt⁹ ad stuprū si pprie volumus loqui.
b Id misero restat. Bñ restat tā q; iā sūmū malū sit Eschinū esse corruptū. c Si illū pōt. Nō dubitat velle. & iō dicit potest.
d Qui alicuius rei. Recte enī hoc supra dixit nō fratrē rei dare opam ruri eē parcū ac sobriū
e Etiā eū ad n.a. Quasi inuitū dixit nō vocare sed abducere
f vbi ego illū q̄rā c.a. Nō isse sed abductū eē. q̄si adhuc culpa nō sit illius. g In ganeū. Ganeū veteres meretricū tabernā dixerūt. h Persuasit. Suadem⁹ facilia. psuademus difficilia. & suadere facientis. & psuadere pficiētis. Suadere in actu. psuadere in effectu. i Ille ipurus. Impurus p improbo ponit apd Therētiū. & hic q̄q; excusata volūtas ē Ctesiphonis. cui a maiore fratre & iprobo ingesta sit psuasiōe neq̄tia. k Sed eccū syrū ire video. Ire & abire & venire significat. l Hic de grege illo est. Ordo vel bonorū vel malorū grex dicit & grauiū vt eq̄ster ordo senatorius ordo.

In scena.x.

Syrus Ctesiphonem apud Demeā cōmēdat. & Eschinū sil' ac Mitionē q illi suppeditet sūptus pbro psequi: & tāq; nō vidēs Demeā hec loq̄t. Et Demea ea audiēs verba tacite sua intermiscet Hoc recte q̄a dixerat Mitiōi q̄c qd ē volo scire atq; hoiem cōuenire si apud forū est. a Enarramus. Pro enarrauim⁹. vt oīs hō fumat neptunia troia.
b Ordine. Bñ q̄a simplr fatetur. Fallax aūt & captiosa narratio est qd timemus fateri.
c Nihil q̄cq; vidi le. Quartū parelcon. d Hoīs stulticiā. Scilicet quia letatur ignorās vbi Eschinus sit. e Collaudauit filiū. Plus additū est nō enī solū nō accusauit. sed & collaudauit. f Disrūpor. Mire his enī verbis cōmouet. collaudauit. & egit grās & vide auxesim stomachi reseruatā. g Argentū enumerauit. Cōtra illud est. Cur tu his verbis sumptū suggeris. h Id distributū. In diuersa tributū. i. disptitū p pulmētaria. i Huic mādes. Ironia est maioris stomachi. q̄a ille dixit ex snia distributū. vt indicat Demea mō distributū dilapidatū sic alibi Columen familie bone custos salue. k Hem Demea. Hem interiectio ē cōmoti. & q̄si pculsi re subita & noua. l Quid agatur. Blandiētis est nō interrogātis. m Neq̄ mirari satis. Mira sunt & illa q̄ vehemēter praua sunt. n Ratione. Dixit malā. cū nō sit rō in bona. sed sic loq̄t ppl's. o Est hercle inepta. Hoc ad senē. p Ne dicā dolo. Ne mētiar. i. ex cōtrario dicere videar: sed vt sedulo dicā. q Absurda. Ineptū est stultū tm̄. Absurdū qd & stultū ē & in ipa stulticia diuersum.
r Congrū istū maximū. Diascole q̄a erāt alii nō maximi. s Istū. Quod ait dicticon est. Videt enī ōndere digito quē di-

verũ decet stulta incõsiderata ip̃ius ad cognoscendũ
l .i.indulgẽtia ad pmittẽdũ

DE. hæccine fieri flagitia? Sy. inepta lenitas pris: & facilitas praua. DE.
pp̃ter fratrẽ q̃ adeo male ꝯsulit sibi ꝛ filio .i.inter te ꝛ fratrẽ .i.pñs es
m verecundor ꝛ doleo n

fratris me q̃dẽ piget: pudetq;. Sy. Nimiũ inter vos demea: ac nõ q̃a ades
imo valde, nimiũ .i.quãtuleoscunq;
.i.lata differẽtia est o p

pñs dico hoc: p nimiũ interest. tu quãtuspuãt⁹ nihil nisi sapiã es. ille futi
.i.inutile ꝛ vanũ eschinũ .s.que fecit .i.tollerare debuissem
q r .i.sinere ac pati debuisses s

lis sõniũ. sineres vero illũ tu tuũ facere hæc? DE. sinere illũ? an nõ sex to
.i.sensissem eschin⁹ .s.istoꝝ flagitioꝝ .i.diligentẽ obseruationẽ filij
t .i.quã maxime scio

tis mẽsibus pri⁹ olfecissem: q̃ ille q̃cq; cepit? Sy. Vigilantiã tuã tu mihi
.i.res ita se habeat .i.opto .i.suã rem .s.ea res
v x y

narras. DE. sic siet mõ vt nũc est q̃so. Sy. Vt q̃sq; suũ vult eẽ: ita ẽ. DE.
eschinũ cresiphonẽ .i.expellã .i.ex hoc loco .i.iã lõgo tpe
z a vtrũ peris an videris b c

q̃d? eũ vidistin hodie? Sy. Tuũ ne filiũ? DE. abigã hinc rus. Sy. iãdudũ
in agro .i.opari vtr̃ satis filiũ egoipse
.s.eũ filiũ d

aliq̃d ruri agere arbitror. DE. satin scis ibi eẽ? Sy. oh. quẽ egomet pduxi
.i.res se hꝫ .i.assentiendo irretiret .s.pduxi eũ valde
e

DE. optime ẽ. metui: ne hæreret huic. Sy. atq; iratũ admodũ. DE. q̃d au
.i.aggressus est eschinũ .s.vel venale .i.dicis ne serio
g .i.obiurgatoe lite increpatoe pp̃ter hanc meretriculã

te? Sy. Adort⁹ ẽ iurgio frẽm apud foꝝ de psaltria istac. DE. ain vero? Sy.
.i.nihil celauit .i.recesebat ab eschino vt daret psaltrie .i.intercidit
i k cresipho

Vah nihil reticuit. Nã vt numerabat forte argẽtũ: interuenit hõ de ipro
.i.ex inspirato pter spem verũ decet cõmittere
l m n

uiso. cœpit clamare. o eschine hæccine flagitia facere te? hæc te admittere
.i.inhonesta. nr̃e cognatõi lerantis .i.lachrymas emitto .s.clamare frater cepit
o .i.tñ ẽ mihi gaudiũ p

indigna genere nostro. DE. Oh oh. lachrymo p gaudio. Sy. non tu hoc
amittis .s.pdis .i.maneat incolumis pdecessoꝝ pentũ
q r .i.credo

argẽtũ pdis: sed vitã tuã. DE. Saluus sit. spero est sil'is maioꝝ suoꝝ. Sy.
admiratis documẽtoꝝ taliũ cresidho amatores sapie ꝛ bonitatis bonos mores
s t acdreret

hui. DE. Syre pceptoꝝ istoꝝ ille plen⁹ ẽ. Sy. Phõs domi hũit vñ disceret
sine dolo .i.assuetũ officio tandem .i.diligẽter ꝯsiderare
x

DE. fit sedulo. nihil ptermitto cõsuefacio. deniq; inspicere taq; i specu
.i.viuendi modos .i.alioꝝ moribus .s.bonũ laudabile
volo eũ aduertere .s.dicendo

lũ vitas hoim iubeo: atq; ex alijs sumere exẽplũ sibi. hoc facito. Sy. recte
pfecto .i.cauero .i.astute facis .i.ad laudẽ efficiẽtis .i.ista est vtilitas
y z

sane. De. hoc fugito. Sy. callide. De. hoc laudi ẽ. Sy. istæc res ẽ. De. hoc vi
.i.verti in vtrũq; certe sed .i.nõ habeo fucultatẽ .s.ea q̃ incipis dicere
rectissime scꝫ dicis b

cio dat. Sy. pbissime. De. porro āt. Sy. ñ hercle ociũ ẽ nẽ mihi auscultãdi

cat. t In aq̃ finito lu.p. Sic oñ dit bñ obsonasse q̃ viuos attulit pisces. Nã nõ ludit piscis nisi viuus. v Nolo prius. Supbe & p autoritate ñ dixit optet sed volo subaudit ẽm purgari eum x Mihi q̃dẽ nõ placet. Plus hoc ad senẽ & vide q̃ totũ sup be & cõfidẽter dixerit ob amicitiã oim dñoꝝ excepto vno Demea quẽ tñ de illis cõtemnit. y Salsamẽta. Quia aut salsi pisces aut laridũ. z Macerẽtur. Macerare interdũ etiã significat debilitare. a Vtrũ studio ne. Aut ordo. vtrũ ne. aut ẽ parel conterciũ. Aut vero p eclipsim accipit. q̃si dicat vtrũ est aut vtrũ versum ẽ. b Si pdiderit gnatum. Et magno affectu nõ dixit Eschinũ. & mire ñ addit cuius natum. c Veh misero mihi. Hoc est q̃d sup dixit egre est alienus nõ sum. d Quod ante pedes ẽ mõ videre. Hoc sumpsit poeta de illo i syrꝰ pmulgato ancille dicto q̃d añ pedes ẽ nõ videt cœli scrutat plagas. e Sed etiã illa q̃ futura sunt. Magis ridicula est assentatio. si q̃s maxie laudet q̃bus maxime caret. f Quid istec iã penes v.p.e. Dicẽdo istæc oñdit iamdudũ se hac indignari. g Est hec iã intus. Vt ellũ cõfidens eatus. h Eho: Interiectio dephẽdẽtis & attẽtionẽ mouens. i An domi e.h. Proprie. q̃a hoi vxor dicit & haberi mulier quũ coit. k Credo vt est de. Sic in eunucho eã se intẽdit esse vt ẽ dementia & ntũs casus eẽ pt & ablatiuus. l Inepta lenitas pris & facilitas pua. Lenitas ad permittẽdũ. Facilitas ad ignoscẽdũ. m Fratris mei q̃dẽ me piget pu. Pudet in his q̃ turpiter facit. Piget in his q̃ cũ dãno & malo. n Nimiũ inter n.d. Nũc eni redditũ est q̃d sup dicebat. o Quãtusq̃ntus. Et q̃ntuscũq; sicut q̃tq̃t q̃tcunq;. q̃sq̃s q̃cũq;. p Nihil nisi sapiã es. Ridicule prius additum nihil q̃ q̃cq̃ laudis noie. q Ille somniũ. Nec tu sapiẽs sed sapientia nec ille somniculosus. sed somniũ hipbole. r Sinere vero illũ tuũ. Ab argumẽto fabule repetit. s Sex mẽsibus totis. Quasi longi sint. i. integri. vt ne vnũ q̃dẽ diẽ minus a sex mẽsibus sciat q̃ cœpturus sit filius nimis comcia & moralis assentatio. t Prius olfecissem q̃ ille q̃cq̃ cœpit. Multũ dixit & añ sex meses & olfecissem: sed prius q̃ cœpit nõ olfecit & totũ ridicule. x Sic siet mõ vt nũc est. Nõ dicit q̃ sed respicit ad argumẽtũ & videbis hec optãtẽ Demeã x Vt nũc est. Dicit nũc se hr̃e q̃n mihi nõ ẽ fides. neq; mihi est assensum. y Vt q̃sq; suũ vult esse ita est. Hec sñesp sunt hypbolice & p psonis ridicule. z Quid eũ vidistin hodie. Initiũ interrogatõis future de psona sic in Heaut. a Tuũ ne filiũ. Hoc clare tuũ ne Eschinũ. Moris est vt q̃ cogitat q̃d rñdeat interrogatõe remoret. b Abigam hinc rus. Vt pecudẽ dixit abigã non vt hoiem mittã. abigã hoc lentius. Et abigã dixit vñ abactores dicti sunt. c Iãdudũ aliq̃d ru. Hoc clare aliq̃d ruri agere arbitror hoc plus ẽ q̃ illic esse. d Quẽ egomet pduxi. Pro mutata ppositõe. nõ deduxi sed pduxi dixit. i. porro duxi. e Metui ne hereret huic. Et hæc trãslatio vt subleuet Cresiphonẽ. ita Eschino inuidiosa est. nã heret nõ aio nec volũtate. sed visco decipiẽtis aucupis. f Quid aũt. Quid q̃re. aut ob quã cãm. g Adortus ẽ iurgio. Aggredimur de longinq̃. Adorimur ex insidiis & pxĩmo. h De psaltria istac. Hic mire senẽ imitatus ẽ. & memoriter q̃a ille dixerat. Quid ista etiã psaltria apud nos i Nihil reticuit. Mi eni minorẽ fratrẽ nõ pepcisse maiori nec tacuisse q̃ eq̃d erat opus. k Interuenit hõ de imp. Interuenire ẽ medio negocio q̃si ex insidiis supuenire. & opprimere in ipo actu es q̃ rẽ relatã vellet & vide q̃ oratorie narrat gestionẽ rei.

.i.vt volebã .i.inueni ↄparaui .i.ↄhãt corruptõis aliqd .i.puisio ẽ mł qĩ s.qõ pisces .itm̃
c corrũpãt
Pisces ex sñia nactus sum. hi mihi ne corrũpant cautio ẽ. nã id nob tam
delictũ s.nob o s.illa s.bonis dñis paulo añ d isti q mecũ fuiũt iuxta
flagitiũ ẽ, ꝙ illa demea nõ facere vob q mõ dixti: & qđ qo. cõseruis ad
q.illis pliũ .i.nimio sale ↄditũ ex.cõ .i.mũdũ ꝛ mũde parũ s.obsonium
e f r.õ satis
eũdẽ istũc pcipio modũ hoc falsũ ẽ. hoc adustũ ẽ. hoc lautũ ẽ paꝝ. illđ re-
s.latũ scõo sit memores pare diligẽter docco s.ea s.monere .i.ꝑm meã sciaꝫ tandem sicut
cte. iteꝝ sic memẽtote. sedulo moneo. q possũ, p mea sapia. Postrẽo taꝗꝫ
in vasa coqnaria h admonco i .i.facere
ĩ speculũ ĩ patinas o demea inspicere iubeo. & moneo. qđ facto opus si-
absurda lꝫ .i.ego facio l pcipio sed m faciat vnusqsqꝫ sic s.aliqs eo mõ
et. Inepta hæc eẽ: nos q facimus. sentio. veꝝ qd facias. vt hõ ẽ. & morẽ ge
.i.nõne aliqd aliud o bonã tollerabilẽ .i.ad agros ex vrbe discedis .i.bñ putas
ras. nũqd vis: DE. mẽtẽ vob meliorẽ dari. Sy. tu rus hic abis: DE. recte.
.i.in vrbe recte moneas obseqr̃ obedit recte
Sy. nã qd tu hic agas. vbi si qd bñ pcipias. nẽo obtpat: DE. ego vero hic
qꝫ Thesi. pprer quã rẽ ad opãdũ i agrũ .i.cure habeo solũ ac Eschi. mea interest
s t pcipuũ .i.spectat
abeo. qñ is. ꝙobrẽ huc venerã. rus abijt. illũ curo vnũ. ille ad me attinet.
qꝫ s.me curare hꝫ Micio r s.hõ vꝛꝫ
qñ ita vult frater. de istoc ipe viderit. sed qs illic ẽ pcul quẽ video: ẽ ne he-
.i.de tribu nostra visũ acutũ habeo exultãt i.i.ab incũte etate
gio tribul' noster. si satis cerno. is hercle ẽ. vah. hõ amicus nob iam inde a
y valde .i.taliũ .i.magn⁹ defect⁹ q antiq pollebãt
puero. dij boni. ne illiusmodi iã magna nob ciuiũ pœnuria ẽ. hõ antiq
.i.honestate .i.ꝟitate ꝫ.i.nõ nout aliqd acciderit hoie s.rei .i.ꝙtũ q.d.młtũ. a qñ
virtute ac fide. haud scio mali qd ortũ ex hoc sit publicæ. ꝙ gaudeo. vbi
adhuc qlis ipe est paucos reliqs letãt b expectabo
etiã huius generis reliquias restare video. vah viuere etiã nũc libet. oppe
Hegionem .i.salutẽ iparciã cũ colloqũ familiare cũ eo habeã
riar hominem hic vt salutem. & colloquar.

c Nã id nob &c. Nõ dixit peccatũ irridẽs senẽ sed flagitiũ. & qd ẽ flagitiũ corrũpi pisces aut talia. d Qđ qo. Qđ possum sed sic maluit dicere vt alludẽtẽ se de sua arte fecisset syr⁹. & hac re oñdere nihil ab illo dici serio. Itẽ qo a coqndo sumpsit sic & ĩfra moneo q possũ p mea sapia Et Cice. dictũ referti eũ q coqui filius secũ cãs agebat. tuqꝫ aderas huic cause nã apđ veteres q qs nõ p c lrãm sed p q scribebãt e Ad eũdẽ &c. Argumẽtatio ad deridẽdũ demeã oim q serio ille supra dixerat. f Hoc salsũ &c. Cõtexte & cõiũcte dicũtur qa nõ vicissim syro assentatur senex. g Pro mea sapia. sapia dixit qa p cõdimẽtũ gustu ac sapore tpant coq. h Inspicere iubeo &c. Et hic speculũ nõ ad imaginẽ vultus. sed ad cõtuitũ cõtraposite ei retulit. i Et moneo. His dictis oibus egregie seruus illudit Demeã. k Que nos fecimus Nõ coci. Sed mitio eschinus familia. An nos p dño posuit. an nos p ego & melius. l Sencio. Cũ dilatõe & vultuose dicẽdũ. m Veꝝ qd facias. Pro qd faciat vnusqsqꝫ.s. n Vt hõ ẽ &c. Vtꝝ aptũ pverbiũ sit seruis an amicis vt ẽ obsequiũ aicos veritas odiũ parit. & hec sñia mõ velut qrela demissa voce proferẽda ẽ. Itẽ qlis hõ ẽ tł' illi mos gerẽdus ẽ qđ qdẽ puerbiũ nõ ẽ seqndũ. nã regula amicitie est vt nec aicos rogem⁹ res turpes. nec faciamus rogari.
o Mẽtẽ n.m.d. Vis rñdit agresti feritate. nõ rñdẽdũ erat recte aut valeas sed hic ne vel abiens blãdus eẽt. p salutatõibus ipsis amaras suppõit. & mẽte etiam hũc eũdẽ insalutatũ relinqre q aduẽiẽs paulo ante nec salutauerat nec resalutauerat fratrem.
p Meliorẽ. Pro bono ac tollerabili posuit nõ em̃ bonã credit vt meliorẽ optet. Vir. Dii meliora piis e.m.e.p.v. q Tu rus hic abis. Vult syrus nosse an eat nã qd agis addidit hortãdo vt ꝙ primũ abeat. r Tu rus hic abis. Qui cõsuetudis mẽor ẽ aiaduertit has interrogatõnes nõ ingrẽdi cã põi sed admonitionis loco ẽ apud eos qs velim⁹ abscedere sic igr̃ iterrogat vt hortet: & sic pnũciat vt & fiat et approbet qđ facit. s Qñ is. Noua locutio. t Illũ curo vnũ. Sic & allibi. In eo me oblecto. Solũ i. caꝝ mihi. Hic illũ curo vnũ. vnũ cũ exceptõne & tũ sic loqt. vt appeat illũ nõ posse sibi ipare obliuione eschini. nã iccirco addidit. v Qñ ita &c. Amare coepit & iõ tenet. Nã ãbo amare p comodũ reposcere illũ quẽ dedisti. x Quis ille &c. Inuẽta cã ẽ cur nõ abeat demea ppter reliquã fabule ptẽ & sił addit aliqđ q idignet. bñ aũt dubitat & familiã ciuẽ & multũ absens cõspectu ciuiũ y Ne illi⁹ &c. illiusmõi eiusmodi ẽ hegio qlis ẽ magna œconomia. senex laudat vt postulationẽ eius statim adsit fides. z Haud scio &c. Vtꝝ hoc optãdũ ẽ ne moriat. an ẽ testimoniũ vite hois nũqꝫ obfuturi reipublice. a Vbi etiã &c. Reliqas p relictis paucis dixit. iõ restare etiã dictũ est. b Viuere etiã &c. Ex hac delectatõe oñdit demea & quã peccãtibus sic amarus ac seuus. Et quã facile accusatõi huius tãqꝫ graui testionio crediturus sit demea & ꝙtũ dolitur⁹ sup eschinũ q displiceat talibus viris

HEGIO GETA

DEMEA PAMPHILA

irascentis exclamatio & deo? prestatio .i.inhonestum .i.serue cognate mee sorori

a

Roh dij immortales facinus indignum. Geta

s.vt dico .i.ex illa ne

b

quid narras? GE. sic est factum. HE. ex illan

s.honesta .i.idignū hoīe libero ǭlis est Eschinus .i.emersisse alloqt absentē .i.non

c d e

familia tam illiberale facinus e͡e ortū? O eschine pol haud

.i.pmo exēplo pris vel pmissione pris demee ǭ adeo honestus est s.faci? .i.pfecisti ppetrasti .i.certe depuella capta s.Hegio ab Eschino

f g

paternum istuc dedisti. DE. Videlicet de psaltria hoc audi

factū eschini displicet .i.ǭ nō ē de familia nra scz Hegioni Micio nō curat pnihilo habet ah dolore contictor.

h

uit. id illi nuuc dolet alieno. pater is nihili pendit. Hei mi-

.s.pr .i.in aliq̄ loco .i.vtinā s.ǭ dicūt ab Hegione

i

hi. vtinam hic prope adesset alicubi. atq̄ audiret hæc. HE.

.i.si nō s.gentes eschini .i.iustū est & decz illos facere .i.no ita leuiter abibūt. siue non ita subducēt culpā neq̄ ogiēt silentio

k l

nisi facient, quæ illos æquum est. haud sic auferent. GE.

.i.habemus solū te in ǭ spem reponam? posita collocata

m

In te spes omnis hegio nobis sita est. te solum habemus.

defensor .i.tāq̄ pr cui cure sum? cum moreretur. cum esset in mortis articulo qn̄ sola vera & ingentia di-

n o p

tu es patronus: tu parēs. ille tibi moriens nos cōmendauit

pr puelle .i.derelinqs .i.pditi sum? s.me destruꝫ esse vos .i.nō

q

senex. si deseris nos tu. perimus. HEG. Caue, dixeris. ne-

deserā vos s.facere .i.qn̄ videri possem impi? .i.saluū est et

r s t

q̄ faciā. neq̄ me satis pie posse arbitror. De. adibo, salue-

incolumē .i.volo .i.saluus sis. talis est rn̄sio ǭlis aggressio

v

re hegionē plurimū iubeo. He. te q̄rebā ip̄m. salue demea

s.agit .i.sed q̄ tm̄ duo erāt Micioni .i.assumēdū filiū.

x

De. q̄d aiūt. HE. maior fili? tu? eschin? quē frī adoptandū

In hac scena. XI. Fidem amici circa diffinitam maturitatē senilis orationis: & accusationis eius quem ledere nolit ipse accusator continet. a Facinus indignum geta quid narras. Non ergo apud spectatores iterum dicēda que dicta sunt illud tamen admirandum eiusmodi Hegionis verba induci qualia esse debuerant tm̄ plaudati viri eiusdem Hegionis & Demeę. b Quid uarras. Mirantis est nō interrogantis. c Tam illiberale facinus. Id ē nō odisse cui succenseas laudare homines factum reprehendere. d O Eschine pol haud paternū. Mira maturitas in qua nescias vtrum magis iniuriam illatam orbe virginis. an Eschinum peccasse plus dolet. seruatur enim in Hegioue q̄ vir bonus sit & amicus: e Haud paternum istuc dedisti. Deest facinus & tu perfecisti sed sic dicitur in re magna. vt dabitille ruinas arboribus. f Videlicet. Confirmatiuū est videre licet. Ilicet ire licet. scilicet. scire licet. g De psaltria hac audiuit. Sic errat Demęa vt intelligat quantū debeat irasci in his quę inoppinata audiet. h Is nihili pēdit. Is abundat vt in Heauton. Perii is mihi vbi adbibit plus paulo sua quę narrat facinora. Aut is pro ip̄e subiectiuū pronomē minus q̄ finitum. i Vtinam hic prope adesset. Quasi nunc crediderit sibi dicenti in ore est omni populo. k Que illos ęquum est. Subaudit ad superiora per silepsim intellectum: l Haud sic auferent. Sicut accipimus. vel an factum suū auferent. sic aut si correxerint culpam nō silentiū tacituros ipsos vel ipsum quod factum est. q̄ nisi nō significat. dicticon est. Haud sic auferent. Ciuilis & matura cōminatio & est sic dictum demonstratio gestum continens leuissime ac prauemo magne significationis. m In te spes omnis Hegio. Vt narratio nō fuit necessaria. ita preces interponende sunt. n Tu es patronus. Patronus tempale nomen est defensoris. aut certe appellatio est per quā ostēditur q̄ illi vultus & obsequium debeatur. Est enim nomen ad aliquid. Et est nomen ab honesto. o Tu parens. Parens veri amoris nomen est. & a iusto & equali loco cōtinet iterpretationē & vide q̄ vigilanter poeta quō cū suppliciter matronā de absente Hegione loquentem induceret. Coluit nos dixit. quā preterea seruus etiam supplex ad p̄sentem loquitur, tu es patronus inquit.

p Ille tibi moriens nos cōmendauit senex. Seruus magnum veritatis iudicium addidit dicendo moriens. Nemo enim moriens non vera loquitur & ingētia. vnde in iure vltima iudicia certiora sunt. sic & alibi. Mihi in manum dat mors continuo ipsam occupat.

q Si deseris nos perimus: Proprie quasi parrono. Nam socius deficit parens prodit. patronus deserit Sic Salust. Post defectionem sociorum & relatum. & vnius ob iram prodimnr. & prodidisti & te & illam miseram & gnatum qui quidem interfuit. Plau. Qui liberos habent eos deserunt. Hinc & milites qui defensores patrie deberent esse desertores esse dicuutur. Hec omnia magnam vim habent. si per singulas partes orationis considerentur ad cōmouendum precibus Hegionē. Item p hoc q̄ hoc dicit. si deseris nos tu perimus. Huic rei maxime respondet. oratorie q̄ illum maxime commouit. Vt en ego victa situ vt pulsus ego alii perimus responsum putant

r Neq̄ faciam neq̄ me satis pie posse arbitror. Honesta locutio qua significat quicquid fecerit pro pietatis debito illi merito parum esse. sensus autem hic est. neq̄ faciam quod nefas est vt vos deseram. nec hoc ipsum quod facio satis pium est, p tanta necessitudine. Et bene addidit satis vt & sapiens non tamen satis.

s Satis pie. Nam pii debemus esse in parentes in sanguine nobis iunctos. aut necessitate. precipui autem pii debemus esse in deum. t Saluere Hegionem plurimum iubeo. Ita preuidit Demea non preuisus est. quia non oportuit illum audire que loqueretur Hegio. & ex illius verbis indignationem moueri.

v Iubeo. Volo significat. ab eo q̄ sequitur id quod pretedit. Non iubemus enim nisi quod voluerimus & E homericū.

x Maior filius tuus Eschinus quem fratri adoptādū. Artificiosa postulatio in qua statim Demęa diceret nihil ad se hanc querelam pertinere quippe qui Cthesiphonem curare debeat: infertur causa cur non dissimilet pater; quia filius qui ma

.i.nō y z

dedisti: neq boni, neq liberalis functus officium est viri

s.qd tu dic] .i.cognoscebas

DE. Quid est? HE. amicum nostrum noras simulum at/

.i.multū nr̄i sil'ez .i.qd nam a b Eschin⁹ stuprauit

q æqualem? DE. Quid ni? HE. filiam eius virginē vitia/

h nōdū audierat .i.ausculta .i.nō adhuc c s.id viciū

uit. DE. Hem. HE. Mane. nondum audisti demea. quod

.i.enormissimū vr̄ .i.aliqd z vltra id qd iam malus d tetigisti

est grauissimum. DE. An quicq est etiam amplius? HE.

certe .i.mai⁹ s.qd fec̄ i ṽgie amore īpulsus .i.tollerādū certe

Verum amplius. hoc quidem ferendum aliquo modo est

.i.impulit tp̄is oportunitas vinolētia .i.iuuenil' etas .i.ab hūana fragilitate e .i.ardor z furor amor] f icitatū g

persuasit nox, amor, vinum, adolescentia. humanum ē:

.i.qn̄ itelligit .i.se peccasse h sostratā k nō cōpulsus sponte sua

Vbi scit factum ad matrem virginis venit ipsus vltro la/

flens p sacra rogās qd pl⁹ ē .i.scīē pmittēs l s.puellaz

chrymans orans, obsecrans. fidem dans, iurans se illā du/

.i.se eā captuz i vxorē .i.ignoscebat̄ .i.nihil ē reuelatū m .i.ↄfisū ē ei

cturum domum. ignotum est. tacitum est. creditum ē vir/

.i.cōpssione ex quo ↄpssit eā yrōice n o p

go ex eo cūpressu grauida facta. est mēsis decimus est. ille

Eschin⁹ ad nr̄m dolorē z dedec⁹ q puellā illā r p q̄s iuratū est v acqsiuit .i.cū qua

bonus vir nobis psaltriam. si dijs placet. parauit. qui cum

vitā agat filiam .i.desertā reddat t p vero v .i.ne so

viuat. illam deserat. DE. Pro certon tu istæc dicis? HE. ma

strata x .i.pstō ē z in agro testificatura de hac re y .i.ipm crimē z s.pn̄s a .i.pter ea q̄ dicta sūt

ter virginis in medio est. ipa virgo res ipa. hic geta p̄terea

.i.q̄tū .i.capacitas .i.bon⁹ z fidel' b .i.nō sine arte nutrit c mr̄ez z fi.

vt captus est seruorum non malus neq iners alit illas.

ior est quia Eschinus si qnid est in eo noīe chari/tatis qa fratri adoptiuus. qa bon⁹ & liberalis: & cōtra hec qbus laudatus est fecit. y Sed neq boni Quasi id quod est velit quod esse debet. z Neq liberalis functus ē officiū viri. Que/rendū inter bonū & liberalē qd intersit. Au bo/nus est q nō nocet liberalis q etiā pdest. An bo/nus qui peccat in facto. Liberalis q nec in ver/bo. Sed hec differētie nō sp̄ obseruant̄. Nā vt Cice ro & Valerius inquiūt. bonus innumerabilibus officiis cōtinet̄. cuiusmodi aut raꝝ aut nullū puꝝ hoiem inuenias. a Quidni. Plus in se habet q nouerā. Nā q̄si corripit dubitantē. dicēdo qd/ni: vt subaudiat̄ nouerā. hoc est cur nō. quia fuit mihi amicissimus. b Filiā eius virginē vici/auit. Quātū valet iniuria vel dignitas psonaꝝ q nō cōtentus facinore psonā credit p̄ponendā. c Hem. Interiectio est irati vehemēter: quippe q aliud viciū audiebat p̄ter crimina q̄ sciebat. d An quicq est etiā amplius. Amplius quā titatis. Nā iō nōdū etiā audis. qd est grauissimū. e Persuasit nox. amor. vinū. adole. Pla. in Ba/ Quid hoc illecebrosius fieri p̄t. nox. mulier. vinū hoibus. qd hoc illecebrosius homi adolescētulo & hec oia ab impulsiōis pte dicunt̄. nō a rōcina tione. iō & psuasit dixit. Nā instans psuasio īpul/sio dicit̄. vt ipe alibi: Dū in dubio ē animus pau/lo momēto huc vel illuc impellit̄ f Vinum. Plus dixit q si vinolentia diceret: vt tu nihil nisi sapientia es. Ille somniū pximū huic. Et sil'e est in Etyra. cū virgine vna adolescēs vt cubuerit. plus potis se abstinere vt potuerit. nō verisil'e dicis ne/q veꝝ. Virg. Bachus & ad culpā causas dedit. & Valerius. Proximus a libero patre ad incōcus/sam venerē gradus ē. g Humanū. Nihil tā/dem ea sumptū cōsuetudine est qd nō humanū. Et hoc dicere solemus vbi peccatū qdem nō ne/gamus sed tollerabile esse dicim⁹. Itē psuasit nox. amor. vinū &c. Hec inferunt̄ vt multa videant̄. h Vbi scit factū. Id est intelligit & sentit quod supra future peccauerit & qā impulsione peccat. nō peccat ratiocinatōe. hic loc⁹ illi ei occurrit: cur ergo tacuisti. k Ad matrē virgīs venit ipsus vltro lachrymās. Mire ad matrē venit vltro la chrymās: ne qd leniter aut mollius mulier tulisse. aut ppe pactionē inisse videret̄. l Orans obsecrans: Orare est placi dos petere. Obsecrare iratos rogare. m Ignotū ē d: tacitū est: creditū est. asyntethon vt solet p syntonomiam sic loqtur vt imus venimus videmus. Ignotū est aūt qd vltro venerat & lachrymans. At tantum est q orabat. & obsecrabat̄. Ac cre/tum est. q fidem dabat. & iurabat. & honestius impersonaliter q ignouimus & tacuimus. n Virgo ex eo cōpressa gra uida facta est. Hec addidit ex viliori vsu inhonesta pacientia virginis qua ad conceptū libido pueniret. o Mensis decimus est. Præterea qa & hoc potuit dici. Ille quidē vitiauit virginē sed quid ex alio concepit postea que iam grauida facta est. Iccir/co & a vicio virginis tempus ostendit vt cū facto rō coueniret. p Ille bonus vir &c. Cōclusio accusatōnis. Et bonus vir ironia quidē est indignantis in loco addita est verbis ardentibus. Et ē ab eo posita qui indignet̄ viꝝ bonū esse debuisse. q non sit vt supra neq boni. neq liberalis est functus officio. Et sil' cōsidera q̄ noīe eschinū vocet viꝝ appellās. s. q vult eius cetera est pmissa. & q illū iā pridē videri maritū velit. q Nobis ex abundanti ad indignationē relatū ē. r Si dijs placet. Bene in/terpositū ad inuidiā. s Psaltriā nobis pauit. Sic em̄ dicimus & ē cōsuetudis puulgate. t Illā deserat. Cui cōtrariū dum viuat obstrictus est. & deserat virginē. v Pro certon tu istæc dicis. Hoc iō nō dicit qa fidē nō habeant narrāti. sed qa mi/ra sunt scelera. x Mater virginis in medio ē. Quasi retineri nō potuit nec cohiberi qn̄ rem prohibet. Præterea cū argumēto rū genera duo sunt nō sic in rebus manifestis. hoc ergo sublatis supcilijs dicendū est in medio. Nā lenius erat si diceret p̄sto ē y In medio est. Qd nō est absconsum vt in coronā hoim sedentiū q stant in medio circi multum ē in luce & in pmptu. Inde ventū est vt q dicimus pdire in mediū tollere aliquē de medio posterius significat remouere aliquē de hac luce iterficiēdo eū z Virgo. Que in eschinū reū testis & crimen est & iō addit. Res ipa. i. pondus vteri ex actis ad periendū mensibus. a Præterea vt ca. ē. Hoc est q̄tū serui hr̄e pn̄t capacitatē bonitatis & artis. vel q̄tū se cōditio seruoꝝ pmittit. vel scd'm q ser/ui pn̄t ac solēt eē. boni fideles ac solertes. An captus q̄tū capit animus seruulus. tantū nō malū neq iners geta. an captus quē admodū sæpius aucupiū in seruis hn̄dis bonū euenit vt in captu pisciū vel auiū vel feraꝝ plurimū fortūa dn̄at̄. Et hoc ideo qa serui euenire bonū nō rōe aut natura sed casu ē. vtpute in re rarissima vt sicut capt⁹ ē seruoꝝ ita euētus ē in seruis suis affra/nius in simulāte vt vis seruoꝝ captus ē. facillime domo atq nr̄a familia puedit̄. ego captus: dicit Donatus: forte intelligo. b Neq malus &c. Ad hæc intelligamus aliter dici nō inertē socratē. aliter nō inertē seruū. aliter nō malū scipionē. aliter nō malū seruū eē. Oratorie tn̄ hic futuꝝ testē & indicē laudat sed ne improbe id facere videat̄ pcius id facit. Non em̄ dixit bonus & solers. sed q in seruo sufficit nō malus neq iners. & p̄ferēdi gete. Hæc maxima cā ē. ne qd pmittere videat̄ in seruo paupis attrocius fiat & sil' vt hæc nō cōtristet getā quē prius laudat dicturus hunc abduce &c. c Alit illas solus. Duas hic res docet. Et vn̄ hæc viuāt qd testimoniū pudicitie ē. & grauē testē posse esse getam.

i. totā domū seu totā rē domesticā ⁊ familiarem · i. fouet · i. rape · i. liga
d · e · f
solus omnem familiam sustentat. hunc abduce. vinci quæ
i. vltrate · agetꝰ dicit q̄ ille dixit quere · s. vt dicit ipe hegio meo relatu
g · sed · h
re rem. GE. immo hercle extorque. nisi ita factū ē demea;
i. denicꝫ · Eschino · i. dic h̄ facꝰ · i. pudore officior
i
postremo nō negabit. coram ipam cedo. DE. pudet. nec
i. agere debeam · i. q̄d rn̄der e debeā Hegioni
quid agam. nec quid huic respondeam. scio. GET. Intus
filia sostrate pturiens · scꝫ dico · dilanior · i. pp̄ter dolores ptꝰ
k
clamat pamphila. PAM. Miseram me. differor doloribꝰ
lucē pb̄ens natis · i. auxiliū parturiētibꝰ · pturiētē vt euadā ex h̄ puerperio salua · i. nūq̄d
l · m
iuno lucina fer opem serua me obsecro. HE. Hem. num/
de q̄ fit s̄mo · i puerperio laborat · i. de ptur it · cōpaciētis
n
nam illam quæso parturit? GE. certe hegio HE. Hem il/
i. illa hec · i. auxiliū · i. cū ploratu rogat poscit · ꝯiugiū · i. eq̄tas
læc fidem nuuc nostrā implorat demea. quod vos ius co/
ꝯiugiū · i. bono aīo vr̄o · i. assequat · i. ī p̄mis · s. hec q̄ peto · i. rogo
o
git. id voluntate impetret. hæc primū vt fiant. quæso deos
quēadmoū · s. facere · sꝫ · i. si aliter vultis. s. vt hec nō fiāt Hegio
p · q
vt vos decet sin aliter animus vester est. ego demea sūma
i. ope · puellam · s. defēdā · i. q̄ mortuꝰ ē · i. gētilis meꝰ · s. ipe mortuꝰ
r · s · t
vi defendā hanc. atqꝫ illū mortuū. cognatus mihi erat. A
vice aduerbij · s. cū adhuc essemꝰ · nutriti ⁊ simul · belli tp̄e · i. pacis tp̄e
pueris paruuli sumus educati. una semper militiæ/& do
ꝯsati sumus · i. passi sumus · s. molestiā · pp̄ter q̄s res
v
mi fuimus: paupertatē vna pertulimus grauem. quapro/
moliar conabor sed re ipa · i. agā ⁊ ꝓsequar ad extremū · x · ius puellei iudicio · y · i. moriar ī pēa vł ꝓsecutiōe
pter enitar. faciā. experiar. denicꝫ animā relinquā potius.
puellā · scd̄o vł posteriore loco dicis · Micionē · i. alloquar
z · a
q̄ illam deseram. Quid mihi rn̄des? DE. fratrem conuen
h̄ negocio · tenebo ⁊ mirabor
am hegio is quod mihi de hac re dederit cōsiliū. id sequar
h̄ qd̄ sequit · tu · q̄tū · sine magno labore
b · c
HE. sed demea tu facito/tecū aīo cogites. q̄ vos facillime
viuitis · i. q̄tū · valde · diuites · i. felices · tantū
agitis. q̄ estis maxīe potētes dites fortūati nobiles. tā maxi
i. p̄mpta volūtate · intelligere · d · ea q̄ sūt iusta · iudicare
xime vos æq̄ aīo æq̄ noscere oportet. si vos vultis ꝑhiberi

d Solus. Incerta distinctio est solus sed melius & solus omnem familiā sustentat hoc verbo tenues victus ōnditur quod bene frugi esse mon/stratur in feminis. e Hanc abduce &c. Non multum premittit vtpote de alieno seruo adeo geta plus de se largiretur. ipe tamen tria posuit vt multa videretur dicere hunc abduce vt tu voluisse armari volstorum edice maniplis. Nā po/stea. e. littera huiusmodi verbis aucta est Item bono ordine & abduce ad hoc illud vt nemo pos/sit intercedere. Et vinci & ne solutus vt sciat si verum seruus accuset. f Quere rem. Latenter p̄ter vincula etiam tormenta significauit. Nā hoc quære rem pete rem veritatem significat.
g Immo hercule.. Et bn̄ ipe de se plus apertius q̄ largitur. h Extorque. Multum dixit non torque. sed extorque. Torquemus eīm hominē extorquemus veritatem.
i Pudet. Aduersus hoc dicit & perturbatus demea. maioris erit ponderis. Pudet dictum si si me nec addas nec subaudias.
k Differor doloribus. diuellor. discrutior dila/ceror. Et proprie hoc genus quærele cōuenit parturienti & cui viscera distenduntur. & ei q̄ inex/pertum dolorem nunc primum senciat.
l Iuno lucina fer opem &c. Bona procuratio poete. & vix parturientis pro testimonio succe/dat ad inflammandum demeam. Et nota puel/las quæ in comediis honeste sunt. & ex amore dicuntur. aut nullam in se scęnam esse aut rarissimam vocem duas res poscit hæc precatio irascē tis & pturientis salutem.
m Hem numnā illa. Illa de qua sermo est q̄d em̄ opus fuerat noīe. n Illæc fidē nūc nostrā. Hec oratoria est em̄ nō vere interrogat sed videt eū simpl'r agēdo diffidere cause videatur.
o Deos q̄so &c. Hoc ē dixit nō vt puelle vtile ē sed vt nobis placet. p Sin aliter animus vr̄ est. Officiū aīci exeq̄tur in reddēda cā cur aduersarius futurus sit. q Ego demea &c. Hanc nō dixit id q̄d ē vos vlciscar sed hāc defendam.
r Atqꝫ illū mortuū. ydonea cā ē aduersus viuos q̄rimoniā faciēdo ꝓ mortuo. s. q̄si iniure & officio suo locutus sit. & exaggerauit culpam ī eschinū q videbat in vno & eodē facinore viuos mortuosqꝫ lesisse. Et bn̄ mortuū. nam in liberis parētes defuncti vident viuere ac defendi cū liberi defenduntur. s Cognatus mihi erat. Causa exposita iā de ꝑsona sua, vtrum recte faciat vt quā ꝑsonā ōndat habiturus. Cum amiciciarum duo genera sunt. Vnum necessariū i. propinquū sanguinis. Alterum voluntarium quo nobis etiam alenissimi coniungunt. Mitionē sibi ac Demeā & viuos & voluntarios tm̄ amicos esse. Simulū vero mortuum & nō solum volūtate: sed necessitate amicum fuisse coniunctum in qua re & il is nunc deerit. & his purgatis hic dicit Donatus. Sed & cognotus mihi erat vultu adiuuat q̄a a cōiuuctiōe inceptiua sumpsit exordiū. tn̄ cōiunctionē illā ī nullo textu repi. Itē cognatus m. e. Officia multa cōtra officiū vnū Demeę amicicię Mitionis. t A pueris: Vice aduerbii ponit q̄ carem'. i. ab ineūte etate ab incunabilis ipsis a teneris annis. A teneris vt greci dicunt vnguiculis a primis tp̄ibus etatis. Alii hunc a pueris ꝑuis sed in idē redit. v Pauptatē vna ꝑtulimus. Et q̄a magis coniūgit maloꝝ cōsortiū q̄ bonoꝝ. x Experiar denicꝫ animā &c: Sic dicit ne dicat vindicabo q̄d vult magis significatū eē q̄ dictū & ne ei diceret nihil poteris q̄d ad incipiēdū sufficit dixit experiar. y Denicꝫ aiam relinquā. Modesta cōtinuatio prius q̄ sibi possit cōuenire dixit q̄ q̄d passurus sit Eschinus.
z Quid mihi rn̄des. Rn̄dere ꝑprie dicit cū lis intēdit. Rn̄dere eni est priorē alloq̄ q̄si rn̄dere verba fundere. vt funditqꝫ has ore q̄relas. Rn̄dere posteriori loco dicere. a Fratrē cōueniā Hegio. Voluptuose ꝑnūciādū q̄d addidit hegio q̄si dicat res in manu fris eē cōstitutas nō mea. b Sed Demea tu facito. Supra habite cōminatōis. c Quā vos facillime agitis. Vt & supra facile victum paret. Et vide q̄ oratorie laudis sumpserit argumenta suadende. d Equo animo ęqua noscere oportet. Bene dixit ęquo animo quia potentior & fortior contra naturam est equitas.

e Redito. Prosequebatur adeūdum quemadmodum apparet ex vobis.
f Decet te facere. Sollicita obsequela hegionis vltima in loquendo ostendit impotentiorē personam contra Eschinum quo magis gaudium crescit comoedie: quando tali ac tanto paupior puella sed tamen cupita iungeť. g Non me indicente. quia dixerat ipse sentieť posterius: & nimis dura compositio est: sed apta irascenti.
h Vtinam hoc sit modo defunctū. Vtinam desperandi vim habet. Hoc .i. negociū id est ī raptu virginis. Defunctū finitum .i. vt nō peiora cōmittat. Defunctū finitū .i. ne vlterius peccet Eschinus
i Nimia illęc licentia. Quā illi dat Mitio. profecto euadet per ardua & interrupta veniet.
k Hec euomā. Non effundam. Sed euomam vtpote que me egrum faciūt quibus me leuabo cum langor ille egestus sit. Nam euomā hac trāslatione significat.

bonos nemi iniuriam facientes .i. reuertito e

probos. DE. redito. fient: quæ fieri æquum est: oīa. HE

ibi ē honestū f .s. oīa q̄ cō sunt côuertit s̄monē ad s̄uū g

Decet te facere. geta duc me intro ad sostratam: DE. Non

iubēte aut ɔsentiēte q̄ dicunt placent do h .s. negociū de violatiōe v̄gis .i. finitū vltimū post q̄d nō sit aliud

me indicente / hæc fiunt. vtinā hoc sit modo defunctū. ve

.i. sȝ i .s. q̄ dat illi a micione certe veniet

rum nimia illæc licentia profecto euadet in aliquod ma

p̄gā vlteri⁹ .i. diligēter inquirā .i. ɔtra .s. flagicia effundā. k

gnum malum. Ibo, & requirā frēm, vt in eū hæc euomā.

In hac scena. XII.

Hi sex versus in quibusdam non feruntur. In hac scena iam videtur locute Sostrate Hegio respondere. Potest tamen & ipse incipere tanq̄ qui & rem nouerit: & moerore eius moueatur. Bono animo F. S. Meminisse debemus q̄ dixit. Duc me intro ad Sostratam & hoc intro in proscenio est non post scenam. Nam aliud significat eam⁹ intro. vbi dicitur intus despondebitur intus trāsigetur. si quid est quod restat. Illud enim incertius agitur extra omne proscenium.
a Facsis sostrata. Sis honorifice additur verbum. ne quid impatio modo pronunciatur supbum deductum est autem a senatusconsulto formulare. vbi aliquid senatusconsulibus iniungit addit si eis videatur.
b Et istam quod potes. Quia vox ipsa tristis & circa tristem filiam quod potes dixit.
c Fac consolare: Duas res dixit quas & ordine locutus est: & tu bonum habe animū inquit. & filiam fac habere. d Ego Mitionem. Quia Demeam iam vidit.
e Si est facturus officium. Hoc dicendo promittit eum esse facturum. Nam facile est vnumquenq̄ suo officio fungi.
f Vt quid agam q̄ primū. Mature neq̄ cōminatur neq̄ segnem ostendit se fore.

HEGIO SOSTRATA.

.i. da opaȝ vt hēas bonū aīm a b

Ono animo facsis Sostrata. & istā. quod po

an venale aut causaȝ c d

tes: fac consolare. Ego mitionē: si apud forȝ est:

.i. alloquar qūo totū negociū p̄cessit recitabo p̄ ordinē .s. ipē micio e

conueniam: atq̄ vt res gesta est narrabo ordine. si est factu

facere velit .i. debitū suū ɔstet apparcat ex ret. .s. id q̄d petā sȝ .s. ē snia miciōis ita q̄ nō velit parcere petitis

rus. vt sit officiū suū faciat: sin aliter de hac re est eius sen

.i. det mihi r̄nsum f agere debeā .i. citissime mature vl' ɔbū agam

tentia r̄ndeat mihi. vt quid agam. q̄ primum sciam.

QVARTVS ACTVS

CTHESIPHC. SyRVS

.i.dicas ne ex hoc loco in agrū .i. multo añ .q.d. est longum
a .s. demeā discessisse tps ex q̄ abijt

In patrem hinc abiisse rus? Sy. Iamdudum. CTE:
.i.si audes .i. domū agrestē s.pr̄ .i.sed
b

Dic sodes. Sy. Apud villam est. nunc autem maxime ali=
.i. nunc puto eū maxime laborare vel opari s. fatigari
c d

quid operis facere credo. CTE. Vtinam quidem: quod cū
ita tñ q̄ nō moriatr ex illa defatigatōe .i. intra hoc triduū
.i. delassari e ptinuo

salute eius fiat: ita se defatigari/ velim vt triduo hoc perpe=
.i. oīno .i. nō possit .i. efficiatr vt optas
f .i. isto mō

tuo prorsus e lecto nequeat surgere. Sy. Ita fiat: & istoc: si
p pt simplr .i. aptius cōmodi⁹ .i. eo mō fiat inq̄ vt optas
h i

quid potis est: rectius. CTE. Ita nam hunc diem misere
quēadmodū in miseria viuere
k l

nimis cupio: vt cœpi: perpetuum ī lætícia degere. & illud
ppter nullā aliā cām valde vehemēter s illud rus
.i. odio psequor m

rus nulla alia causa tam male odi: nisi quia prope est. q si
.i. remotū esset .i. cepisset .i. ruri .i. in vrbē ad me q̄=
rendum

abesset longius: prius nox oppressisset illic: q̄ huc reuerti
.i. denuo .i. qñ .i. ruri ille pater .i. tūc .i. celeriter re=
n dibit

posset iterum. nunc vbi me illic videbit: iam huc recurret/
p certo scio patrem ecōtra nō vidit integro

sat scio. rogabit me/ vbi fuerim: quem ego hodie toto nō
.i. rūdebo ōmissionis verū residet
o p

vidi die. quid dicam? Sy. Nihil ne in mēte est? CTE. Nū

In hac scena. XIII. Ostenditur timiditas boni adolescentuli & vertisse ad peccādum ex delicti conscientia & reuerētia parentis apparet vt est mos verorꝫ patrū circa filios Syro Demeā describente. Siliter. Hic adolescētis reuerētia in prēm ostēdit timētis ne factū suū a patre Demea deprehendat & tandē in iram pater exeádatq3 prumpat. a Ain patrē hic abiisse rus Compēdio oñditur qd sit iam locutus syrus.
b Nūc aūt maxime aliqd opis facere. Videq̄ si verborꝫ syri esse de ope loqui. sic enim dicit & Demeę. sed illud falso hoc serio. c Vtinā quidā. Apud villā subaudiendū & distinguendū anteq3 inferat quod seqtur.
d Quod cū salute eius fiat. Hoc est non odisse patrē: sed tm̄ timere ex pprio delicto. seruat enim in eo & amor filii & amoris effectus.
e Vt triduo hoc ppetuo. Quātū sufficiat amatori eteni ñ op⁹ erat ppetuo dicere si triduū dixisset. f Et istoc si qd potis est rectius. Deest addi. Nā si mortē significaret nō cōueniret adolescētem ita dicere. Videt ei plus tpis optasse languori
Potis est. capiendū est simplr p pōt. alioquin pote est foret dicendū cū p̄cedat substātiuū neutrꝫ nisi ponat genus p genere. sicq3 anthitesis cuiusmodi est. Triste lupus stabulis anser foeta.
h Nam hūc diē misere nimis. *Moriat. s.* & ad huc aduersus seruū debet dicere ne indecorꝫ adolescēs psone sit, hec ita dixisse q3 uis eiusmodi adolescentes inducāt comici. vt Neuius in tribasello deos q̄so vt adiuuēt patrē & matrē meas.
i *Miserenimis.* Nimis habundat more comicorū q hoc dicto asseueratione inculcabant.
k Cupio: vt coepi. ppetuū. i. l. d. Qui & supra Ita q̄so qñ bñ successit hyllarē. l Et illud rus nulla alia cā tā male odi. *Mire* oñdit omnia ex delictis in prauum verti. adeo vt miseram putet adolescens suburbanā villā qua re ceteri delectātur. Illud ergo tanq3 cum detestatiōe dixit & male & nimis misere. Nam nimiū & malū miserūq3 est scdm illam sententiam. Ne quid nimis
m Quod si abesset longius. Amori magis q3 rei consulit adolescens. n Iam huc recurret. Mire de sene recurrit dixit vt eius instantiā demōstraret.

s

o Nihil ne in mēte est Si hoc accipiēdū ē vt ab adolescēti libero malicià putem⁹. nō sapiam dees se in hac re adeo magister ē seruus. p Nūq̄ qcq̄. Parelcon. i. p nūq̄. q Tāto neqor. Sic hoc di ctū ē vt ecōtrario tāto melior. r Cliēs amicus hospes nemo ē. Vide magistrū ad neqtiā vt simplici adolescēti mēciēdi viā demōstret. & honestū tenet afferte argumētū ad mēdaciū propter clientē amicū aut hospitē in vrbe cessare visū qd tñ sic intelligit rudis ac rusticus adolescēs.

s Cliēs amicus hospes nemo ē vobis. Mire sic interrogauit vt q agrestes inhumanosq̄ rephendat: & isociabiles aliis ppter aspitatē rustici senis Cliēs est q opa patroni seu aduocati egēs eū seqt vt sua ab eo cā defendat. Amicus. i. necessitudine iūctus. cuius amicicie venie dāda ē & mos gerēdus. Hospes inde hospiciū dicit ius amicicie qd est inter amicos externos aut externa.

t Que nō data sit nō pōt fieri. A supiore subaudit veniat in mentē. i. cognita dari potuisse & datā dicit. Itē hic defacto q̄stio ē in q̄ qdam disputant q̄dam tūc impossibilia intelligi qñ facta sint Cū aūt nō fiūt nō mō nō fieri. sed nec possibilia qdē esse dicēda q locus dicitur.

v Nō pōt. Iterq̄ subaudit vt data sit velut credat data. x Interdiu. Tātū qa amatori maxie noctu opus ē. Interdiu & diu p de die idē significant qdā tñ dicūt interdiu significare inter mediū diei tps qd nō ipedit qn aliud significet vna cū illo. y Vah quā vellē etiā noctu. Hoc vtriusq̄ psone conuenit. sed melius a syro & facetius dicitur. Et qdā totū Ctesiphoni assignat. Abusq̄. interdiu. & quā vellē pprie dicimus in his q̄ nō videmus fieri. Bñ igit deficiēte argumēto cū aliud nō inueniret in vota cōuersus ē. vñ vident magis hec verba Ctesiphonis esse. z Cū feruet maxime. Tercia cōiugatōe dixit efferuere dicit correpta media sillaba. a Quō? Mirat q timet eū quē iste contēnit. b Laudarier te audit libenter. Quod a Demea dicit in oēs pentes dici putat Nā nemo tā asper ē pater. vt nō stati mitescat laudato filio. b Virtutes narro. Nō dixit elegātē indolē. sed virtutes. sunt aūt pfecti sapiētis vel diui alicuius. c Meas. Bñ cū stupore rñdet meas oñdens q nulle essent. d Meas tuas. Cū gestu pnūciare debemus. vt intelligat irrisio.

e Quasi puero gaudio. Deest p̄. q̄si p̄ gaudio.

f Hem tibi aūt. Hec dicēs sensit venire Demeā. tūcq̄ prupit in hāc vocē. g Lupus ē in fabula. Silentii inductio est in hoc puerbio atq̄ cuiusmodi silētio. vel in ipō verbo vt ipā fabula cōticescat. q lupū vidisse hoīem dicimus. q repente obmutuerūt. qd fere is euenit q̄s prior viderit lupus vt oī cogitatiōe in q̄ fuerint etiā voce verbis careāt. sic Theocritus. Et Virg. Vox q̄q̄ moerin iā fugit ipā. lupi moerin videre priores. Alii putāt ex nutricū fabulis notos pueros ludificatos terrore lupi paulatim capua veniētis vsq̄ ad limē cubiculi. Nā falsum est qd dicit interuenisse lupū neuiane fabule alimonio Remi & Romulo dū in theatro agerent. h Fuge mō intro. Nō dixit i vel abi vł vade. sed fuge tāta celeritate opus ē. i Si qd rogabit &c. Magna virtute Therentius rudē simplicē timidūq̄ inducit CTesiphonē ab initio vt is sit q mox opprimeretur cū meretrice acūbēs interuentu pr̄is ob iprudētiā & rusticitatē suā. k Nusq̄ tu me. Familiaris eclipsis & apta p̄parāti. q̄re hec oia oppressa voce cū celeritate pnūciāda sunt.

.s. est in mente — .i. deterior q̄nto min⁹ habes scīe — amicus externus
q — r — s
q̄ quicq̄. Sy. tanto nequior es. cliens/ amicus/ hospes ne
clientes amici ⁊ hospites — .i. talibꝫ amicis
.i. fit inde
mo est vobis? CTE. sunt. qd postea? Sy. hisce opa dic vt da
.s. a te — opa — .i. q̄ opa veniat in mentē vel credat
t — v — .s. fieri vt credat
ta sit. CTE. Quæ nō data sit? nō pōt fieri. Sy. pōt. CTE.
.i. de die — .i. pmaneo hic tota nocte neq̄ domū redeā — ridētis
x — quā excusationē — y
Interdiu. sed si hic pnocto: causæ qd dicam syre? Sy. Vah
.i. quātū — .i. tpe nocturno nō solū inter diu — cur nō
quā vellē etiā noctu amicis operam mos esset dari. Quin
.s. securus sine cura; vel mora — animū — optime — .i. callide scio — .i. excādesces
patris tui — z
tu ociosus es: ego illius sensum pulchre calleo. cum feruet
.i. vehementer — trāquillū pacatū — .i. efficio illū patrē — .i. qua rōne
.s. videm⁹ placidā — a — b
maxime: tā placidū/ q̄ ouē reddo. CTE. Quō? Sy. Lauda
.i. extollo te vsq̄ ad celū laudibꝫ ac si laudarē te
b
rier te audit libēter. facio te apud illum deū: virtutes narro.
.s. virtutes nerras an alteri⁹ — .i. statim vt sum in narratōe tuaꝝ laudū
c — d — patri suo — e
CTE. Meas. Sy. tuas. hoī ilico lachrymæ cadūt/ q̄si puero
volētis — de inoppinato — .s. qd vides ppter qd es ita cōmot⁹
f — aductu patris — g
gaudio. hem tibi aūt. CTE. Quid nā est? Sy. Lupus est in
.s. aduenit — .s. adest — ivt huic pіculo medeamur
verū
fabula. CTE. Pater ne? Sy. Ipsus est. CTE. Syre quid agi
.i. tantū potius — .i. pmitte mihi totū negociū
h — sustinebo — i
mus? Sy. Fuge modo intro. ego videro. CTE. si qd roga
.i. in nullo loco — .s. id qd tibi dixi — .i. potes efficere — .i. desistas, cesses loqui
k
bit: nusq̄ tu me. audistin? Sy. Potin es vt desinas?

DEMEA CTESIPHO SyRVS

.i.certe valde .i.in primis .i.nullo loco
mitionē a

n E ego homo sum infœlix.primū fratrē nusq̄
insup .i.qn̄ vel q̄sdiu .i.de .i.oparīu aliquē
fratrē b c mercede ɔducrū

inuenio gentiū.Præterea aūt dū illū q̄ro.a villa mercēnari
mercenarius .i.agere debeā scʒ vtrū frēm an filium
ctesiphonē d q̄rere debeam

um vidi.is filiū negat eē ruri.nec q̄d agā/scio.CTHE.Sy
vocātis .i.me ne petit in/ .i.sʒ vel certe ipe q̄rit re
uestigat e

re.Sy.Quid agis?CTHE.Men.q̄rit?Sy.Verū.CTHE.
.i.pditus sum p animo .i.nō habes animū bonū ꝛ es ociosus a cura metu ꝛ sollici
f .i.cur tudine g infortuniū grāde

Perii.Sy.Quin tu aīo bono es.DE.Quid hoc malū infœ
deest detestor nō possum .i.diiudicare vn̄ pcedat
h

licitatis?neq̄o satis decernere:nisi credo me huic eē natum
.i.ad hāc rē calamitatibꝰ .s.ego añ alios .i.infortunia .s.ego
.i.patiēdis tollerādis i .i.pcipio

rei ferūdis miserijs.Primus sentio mala nostra.primus re/
.i.cognos .s.q̄ facta sunt .i.deinde q̄si malū iminēs nūcio patior
sco prius k l .i.moleste indigno aio

scisco oīa.primꝰ porro obnūcio.ægre solꝰ:si q̄d fit:fero.Sy.
pp̄ter scʒ demeā .s.demea .s.q̄ fiunt
.i.in primis m

Rideo hūc.primū ait se scire.is solus nescit oīa.DE.Nunc
mitio p̄ rediit ad videndū p sacra rogo
n

redeo.si forte frater redierit:viso.CTHE.Syre obsecro/vi
in hāc domū in q̄ ego sum .i.adhuc nūc .i.puidebo ne id
oīno .i.ipetuose inferat. o .i.tace fiat

de:ne ille huc p̄rsus se irruat.Sy.etiam taces?ego cauebo.
.i.nō .s.qđ tibi iniūxi scʒ vt caueres ne pr̄ irrueret se huc
p iniungam q

CTHE.Nūq̄ herde ego hodie istuc cōmittā tibi.Nam
.i.in camerā secretiorē vbi celari possem .i.sine piculo .i.fac qđ dicis
.i.vna cū illa claudā me r

me in cellā aliquā cū illa cōcludā.id tutissimū ē.Sy.Age.
.i.q̄uis te bn̄ abscondas .i.ecce hic flagitiosum sceleꝛe ɔtaminatū
.i.cū difficultate ꝛ laboꝛe abducā ppē s

tn̄ ego hūc amouebo.DE.Sed eccū sceleratū syꝝ.Sy.Nō
iurātis certe .i.diu ɔmanere pseuerare
.i.aliq̄s .i.tāta seuicia exerceat in seruos t

herele hic q̄dē durare q̄sq̄:si sic fit:pōt.scire eq̄dē volo.q̄t
.i.q̄t habeā dn̄os .s.quā patioꝛ scʒ .i.deplorat ille ɔq̄rit
v x

mihi sunt dn̄i.q̄ hæc est miseria?DE.Quid ille gānit?q̄d
.s.ille p ironiā meus .i.male gr̄e
y

vult?q̄d ais bone vir.est frater domi?Sy.q̄d malū bone vir
sum pditus p̄ nimiis ictibꝰ .s.quid sit mihi
.i.quid habes z

mihi narras equidē.perij.DE.q̄d tibi est?Sy.rogitas?Cte
.i.ictibus pugnis factis puellam .i.pene interfecit
a

sipho me pugnis miseꝝ & istā psaltriā vsq̄ occidit.DE.

In hac scena.XIIII.

Exēplū est neminē facilius q̄ optimū quēq̄ falli atq̄ deludi.vt Virg.Et ne valde significat vt ne illi vehemēter errāt.Cicero i Catilinā.Ne ego sum hō in fœlix vide iniciū cōueniens ppetuo merori demeæ p totā fabulā aut disperii dicit.aut defessus sum.aut aliq̄d tale sp̄ q̄ q̄rat.ita tn̄ q̄ cū argumēto sit miseria q̄tienscunq̄ p̄cesserit.Nā plus est q̄ nūc dixit.Ne ergo sum quē disperii. a Nusq̄ inuenio gentiū. Abūdat gentiū vt supius dictū est sonoriorē tn̄ reddit orōnē. b A villa mercēnariū vidi. Sapiētissime Therētius & si pxiā villa ē necessario senē ad reliq̄s actus fabule noluit ab vrbe discedere psone senilis memor.& arduū fuerat dū redit & cruciabile ne fatigatiōe in tragediā transiliret.Recte igit̄ inuenit a mercenario i vrbe narratū ruri nō eē Ctesiphonē.aut vbi psona ē adolescētis.& pficiscit̄ ad villā & continuo redit vt in Eunu.Phedria. c A villa. Vtrū a.p de positū est:vt sit de villa.an deest venisse vt sit a villa vidi venisse mercenariū d Nec quid agā scio. Vtrū fratrē an filiū magis q̄rā. Nā senex q̄rulus tria dicat eē incōmodi sibi q̄ fratrem nō inueniat.q̄ Ctesipho ruri nō sit.q̄ vtrū i vrbe maneat an ad villā abeat nesciat. e Verꝫ. Modo verꝫ nomē est.sed aduerbiū vere.
f Perii. Hec Ctesiphonis pturbatio hac tendit poete arte vt dephendat cū amica filius repēte ingresso sene. g Quid hoc malū. Abūdat malū.Hic aūt malū p interiectiōe positū.& est dictū q̄si o malū.& est dictū anxii hoīs.& pturbati nimis. h Nisi me credo. Pro nisi q̄a iā supest vt me credā.Hic ei sensus est in hmōi locutiōe nisi me credo huic eē natū.nisi me noua locutio.p nisi q̄a ego credo.& huic rei pōt subtrahi incolumis sensus.vt nisi me credo natū eē ferēdis miseriis.ergo huic rei subdistinguēdū & sic inferēdū ferendis miseriis. i Primus sentio mala. Ridiculū errori demeæ.& primꝰ ad ordinē.solꝰ ad vnū dicit. k Primus porro obnūcio. Qui malā rē nūciat obnūciat.q bonā ānūciat.Nā pprie obnūciare dicunt̄ augures q aliq̄d mali ominis seuiq̄ viderint.ergo obnūcio malū innuēs q̄si malū oē nūcio.Inde ei ethymologia huiusce verbi ē.
l Aegre solus si q̄d fit fero. Praue scilicet
m Solus is nescit oia. Et bn̄ solꝰ vtpute demētis.q̄a cum sciat Mitio Syrus Eschinus Ctesipho ppl̄s hic solus fallit̄. n Vide ne ille huc p̄rsus se irruat. Iam metuit q̄d futurꝫ ē.Et cū neutrꝫ sic irruat.i.p q̄si actiuū noue intulit se sed q̄si p̄terea sic dixit irruat de eo q tanq̄ pugnaturus sit.vt in eunucho.Quā mox irruamus aut tacq̄ de sue.u.f.vt Horatius hec lutulēta ruit sus.u.e.i.& Virg. Ipe ruit dentesq̄.s.e.s. o Etiā taces. Antiq̄ p tace sic in Andria & iā tu hoc rn̄des p rn̄de.Est ergo arreptius significatū. p Hodie ego istuc cōmittā tibi. Quod ago hoc ē cōplexū mulieris.

q Nā me in cellā aliquā cū illa cōcludā. Idē egit stulte adolescēs vt ibi dephēdat̄ vbi cōclusus.ē sed sic ipse egit vt possit subterfugere nō dephensus cōspectū patris.In cellā aliquā legat̄ figuratiue vt dicimus in locū.p in loco.In cellā cōcludā nō in cella ait mire vt reclusum totūq̄ locū subiret.Cellā.s.quā ob ea q̄ in ipa celant̄ clausam eē cōueniet.Nā & cella & cellariū a reponēdis celandisq̄ rebus estulādis & poculādis dicit̄. r Age tn̄ hūc ego amouebo. Mire amouebo dixit nō deterrebo.nā pprie amouet̄ saxū de loco in q̄ verbo significat īminere sibi magnū laborē in hoc ope:& vide auxesim sup̄ vt pecudē abigā herū dixit.mō vt saxū amouebo inquit. s Nō hercule hic q̄dē durare quispiā nimis moraliter exp̄ssa verba sunt s̄m verberatū se indicātis q̄s nō ex verbis seruū verberatū intelligat.& seruū recēter verberatū & seruū fugā cōminantē. Mire autē nō ego.sed q̄sq̄ dixit.nec pmanere sed durare.nā hoc verbū pferendū malis cōuenit.vt Virg.Durate & vosmet rebus seruate secundis.Hec oia sic dixit q̄si nō videat Demeā. t Quot mihi sunt dn̄i. Et hic apparet nō a legitimo dn̄o verberatū esse v Que hec est miseria? Deest quā patior & q̄si cōploratio q̄dam flebilis post q̄relas. x Quid ille gānit. Gannire est p prie veluti ploratus vapulātiū. y Quid malū. Hic malū p interiectiōe abundat. z Ctesipho me pugnis miseꝝ & istā psaltriā vsq̄ occidit. Mire interiecit miseꝝ & necessario vsq̄ ad mortē addidit vt ōnderet occidit nimię cędis verbū nūc occisionis intelligi optere. a Vsq̄ occidit. Prope occidit aut vsq̄ p valde est.Occidit p vehemēter cecidit.Nā occidere & p̄ occidere ad cędē referebātur apud veteres Vsq̄ occidit nunc enim occisus loquitur.

adiurãtis timẽtis dolẽtis .i.qliter .i.qre ita discis
.i.dicis b .i.disrupit dit labrũ tibi
Hẽ qd narras? Sy. Hẽ vide: vt discidit labrũ DE. q̃obrem?
.i.suadẽte .i.nõne.q.d.ne ita .i.ab vrbe
c d
Sy. Me ĩpulsore hãc emptã esse ait. DE. Nõ tu eũ rus hinc
.i.pauloañ .i.dicebas pdijt rus vt dixerã .i.postea .i.mẽtis impos ꝛ
e demens
mõ pdisse aiebas? Sy. Factũ ẽ, verũ venit post ĩsaniẽs. ni⸗
.i.ꝑpauit ab ictib⁹ erubuit .i.senosum pauloañ
f g h ctesiphonẽ
hil pepcit. nõ puduit se verberare hoiem senẽ: quẽ ego mõ
.i.cũ esset puer tãtillus quãtillũ tu scis cũ fuisse cũ a me gestaret scꝫ
i .i.portaui k
puerũ tantillũ ĩ manib⁹ gestaui meis? DE: Laudo te cthesi
.s.patrẽ imitaris: me ꝛ seq̃ris .s.filiũ verũ .i.ꝓbabile a sbe
l m .i.sciẽtẽ moderatorẽ tuoꝝ ꝯsilioꝝ tib⁹ mihi ĩfligẽdis
pho. patrisas. abi virũ te iudico. Sy. Laudas ne? ille contine
hoc ꝓpo .i.sapiẽs sit .s.egit vel fecit ironia .i.valde mẽ
.i.strẽnue retẽdẽdo tum
bit posthac. si sapiet. manus. DE: Eortiter. Sy. Perq̃ nimis
.s.ctesipho psaltriã .i.retũdere ictus ꝛ repcutere
.i.q̃ in bellis ẽ ꝛ calamitosa o .i.erã ausus
q̃a miserã mulierẽ & me seruulũ. q̃ referire nõ audebã. vi
verẽdẽtis .i.laudo te ctesipho ꝛ decet fieri .i.eandẽ habuit sniam
p .s.se gessit p ironiã .s.facere
cit: hui ꝑfortiter. DE. Nõ potuit melius: idẽ sensit quod e⸗
.i.coemptõi psaltrie .s.meus mitio rñdit
principalẽ
go: te esse huic rei caput. Sed est ne frater intus? Sy. Nõ est
sed .i.nullo hui⁹ diei
q tempe
DE. Vbi illũ q̃rã / cogito. Sy. Scio vbi sit: verũ hodie num
.s.vbi nã sit indignãtis .q.d.tãto iceu pcutiam
.s.te nõ mõstratuꝝ r caput tuũ hoc baculo
quã mõstrabo. DE. Hẽ qd ais? Sy. Ita. DE. Diminuetur ti
certe .i.sed .s.apud quẽ est
s
bi q̃dam iã cerebrũ. Sy. At nomẽ nescio illius hoĩs: sed lo⸗
.i.scio .in q̃ .i.scis ne .i.domus prem
t v
lũ noui vbi sit. DE. Dic ergo locũ. Sy. Nostin porticũ apd
.i.locũ in q̃ vendunt obsonia .i.cur nõ illã porticũ .i.trãsi vel
x .i. versus inferiorẽ pte z transeas
macellũ hac deorsum? DE. Quidni nouerim? Sy. Præteri
.i.recto itinere planicie .i.postq̃ .i.accesseris .i.versus ptẽ infert
y a .i.ad eũ locũ orem
to hac recta sursũ platea. vbi eo veneris. cliuus deorsũ ver⸗
.i.p hũc locũ .i.deinde quã ei oñdebat .i.puũ tẽplũ
b .i.cito descende c d
sum est. hac te p̃cipitato postea est ad hãc manũ sacellũ: vbi
.i.angustus viculus .s.angiportũ dicis esse ppe .s.dico eẽ angiportũ
e .i.ppe f
angiportũ ppter est. DE. Quodnã? Sy. Illic etiã vbi capri⸗
illud gen⁹ ficus siluestre nũq̃ maturos fruct⁹ hñtis p eũ locũ
scis vbi nã dicã illũ locũ scꝫ g h
ficus magna ẽ. nostin? DE. noui. Sy. hac pgito. DE. id qui
.i.certe .i.angusta ꝛ .i.facile vt illuc .s.est angiportũ ridẽtis
dura via transeatur nõ esse puium
dem angiportũ nõ est puium. Sy. Verum herde. Vah: cẽ
putas q.d. ego s.p imprudentiã nõ bene te docui viã certe
ne sũ bñ bestia s. illã q̃ tã dixi k
sen hoiem me esse? erraui. in porticũ rursũ redi. sane mul⸗

b Hem vidi vt discidit labrũ. Non oñdit sed videtur oñdere seni parꝫ iam videti & intra os. Itẽ a sp mediã longã a cedẽdo accipit. Ego mediã breuẽ a scindẽdo. c Nõ tu rus eũ pdiisse aiebas. Mire Therẽtius seipos q̃ fallunt ex aliq̃ pte cautos facit vt eo delectabilius spectatoribus p⸗cedãt doli aut delectatio nãq̃ gr̃a est nõ stultissimũ falli. d Nõ tu eũ rus pdiisse aiebas. Me moriter senex nõ solũ qd̃ sibi dixerit syrus paulo añ. sed q̃bus verbis dixerit refert. Nam sic dixerat quẽ egomet pduxi. e Verũ venit post insaniens. Nũc pduxit iratũ admodũ nũc nõ iratũ p̃dicat sed insanũ. f Nihil pepcit. Vt sup̃ nihil reticuit sic dicimus in his q̃ post expectatõem gesta sunt. g Verberare hominẽ senẽ. Miserꝫ fit de etate qd̃ de cõditõe non poterat. h Quẽ ego mõ puerꝫ. Addidit etã ti inuidiã & meritũ recẽs hoc est eni qd̃ dicit mõ. i Tantillũ. Dicticon est videt̃ eñ inane fingere quẽ puulũ. Cũ dicit. Tantillũ oñdit ei digito vl̃ manu mẽsurã & quãtitatẽ eius q̃ erat cũ a se gestaret. k Laudo te Ctesipho patrisas. Facile inductus ẽ senex varietate fraudis & doli. Nã Syrus sup̃ vt laudãs nõ vitupans Ctesiphonẽ. & nũc vt accusans idẽ pficit atq̃ psuadet. hic totus versus mire dolosum oñdit senẽ. l Patrisas. Auxesis Nã vt sup̃ dixerat spero ẽ filis maioꝝ suorũ. hic conseruat qd̃ spare se dixerat. Patrisas aũt. q̃ bene inuentũ sic inanẽ se dicere nõ videt̃ ibi stultissimus cũ hmõi laude nõ mõ se nõ laudare vellet qd̃ odiosum ẽ etiã filiũ apud intelligẽtes vitupare videat̃. siquidẽ nõ solũ hic stultus. sed etiã ille q̃a patrisat inq̃t. Patrisas. Tã securus ẽ vt se laudet. & abi addidit. q.d. qd iã demorer pfect⁹ ẽ. m Viꝝ te iudico. Inq̃t nõ adolescẽtulũ. hoc eñ ad etatẽ & pbitatẽ nõ ad sexũ refert. n Ne ille cõtinebit post hac si sapiet manus. Cõminatio est subtilis & pcior velut serui. o Et me seruulũ. Oratorie nõ seruũ sed seruulũ cũ sit senex p Hui pfortiter. Hoc gestu seruili & minus leuiori psonẽ cõgrue dictum est. q Veꝝ hodie nũq̃ mõstrabo. Volẽs senẽ auidius q̃rere. q̃ hic sp patissimus credẽtes etiã fallit & fingit se nolle dicere. Hodie nũq̃ aut abũdat vt nunq̃ oẽs hodie moriemur inulti. Aut nũq̃ hodie p nullo tpe huius diei q̃a nũq̃ p se generale est. r Diminuet̃ tibi quidẽ iã cerebrũ. Quidã cõminatõis genus verba ipa indicãt vt appareat senẽ baculũ sustulisse. s At nomẽ nescio illius hoĩs. s.l. n. u.s. Recte q̃si hoiem diceret nõ erratuꝝ a grata persona hois & vbi habitet cogito. si notus esset ignotus nulla cã q̃rendi supasset. t Dic ergo locũ. Dic ergo q̃si inuitnm coegerit ergo sp addimus vt hortemur tarde id faciẽtes. vt Virg. Ergo age care pr̃ ceruicẽ. i.n. v Nostin porticũ apd macellum. Cõuenit rustico ĩ vrbe nescire: & iõ sic interrogat̃ a seruo. x Hac deorsum. Bene hac deorsum q̃a nõ est vnum. y Hac recta. Proprie hac pte vt manu viã oñdere videat̃. Recta. Nõ debet apponi via. Sic eñ dicere solemus recta iui domũ tuã. i. nõ declinãdo ad hos vel ad illos. z Quidni nouerim. Correptiue quid ni p qd nisi etem puus rusticus tñ ẽ ciuis demea: a Vbi eo veneris cliuus deorsum versum. b Hac te p̃cipitato. Hoc lentius aliq̃ legũt aliq̃ clarius vt sit p̃cipitato cito descẽde. c Ad hãc manum. dicit̃ in q̃ nõ p̃manet certũ dextrũ nec certũ sinistrũ & iõ pficit in errorẽ. vult eñ seruus hec signa eẽ pplexa. d Et sacellũ. Vt varro ait sacra cella est. e Propter. Prope vt Virg. Tẽplum de marmore ponã ppter aquã. Et lucretius. Propter aq̃ riuũ sub ramis arborꝫ alte. f Vbi etiã caprificus magna ẽ. In hoc Homerꝫ imitatus ẽ q dixit caprificũ ppe troiana mœnia cõstitutũ. g Hac pgito. Nõ ito q̃a longũ est pgito. h Id quidẽ angiportũ. Id est angusta & curua via q̃si angiportus & angicia aut angnicia. Alii q̃ angi portus sit locus angustus hoc ẽ inter domos vel portas vel insulas veteres dixerũt & obseruat Therẽtianã cõsuetudinẽ in q̃ inducit ni⸗

.i.per hāc .i.ppinqui⁹ viam et breuis l deulatō scis ne sic noīati m

to hac propius ibis: & minor est erratō. Scin cratini huius

⁹iuitis domū s.vbi sunt ei⁹edes .i.postq̄ .i.transiueris s.manum n

ditis ædes? DE. Scio. Sy: Vbi eas præterieris: ad sinistram

.i.recto egressu per hanc planiciem .i.qn̄ vel postq̄ o s.templū

hac recta platea. vbi ad dianæ veneris: ito ad dexterā: prius

.i.anteq̄ vrbis p p .i.equarorū equoꝝ .i.paruū pistrillū q

q̄ ad portā adueniat. Apud ipm lacum est pistrilla: ex ad

.i.opposito .i.loc⁹ et officina in quo fabricatur s.mitio frater tuus r

uerso fabrica: est ibi. DE. Quid ibi facit? Syr. Lectulos in

.i.in a prico .i.habentes pedes ex ilice arbore specie quercus tradidit cōmisit .i.in qui b⁹ batis .i.simul bi .i.tu et ipse s

sole iligneis pedibus faciūdos dedit: vbi potetis vos. DE.

.i.recte t yronia est .i.valde nimis tardo .i.me cōferre vade v apud se .i.agitabo

Bene sane. sed cesso ad eū pgere. Sy. I sane ego te exercebo

sicut .i.o senex q̄ iam silentib⁹ vmbris cernendus sis vt exercearis x .i.inqere sine labore est cessator et laborū vacuus y

hodie. vt dign⁹ es. silicerniū. ESCH. ociose cessat: prandiū

.i.deuastat sed .i.in oī cogitatōe intētus amori nūc pp ter z

corrumpitur. ctesipho aūt in amore est totus ego iam pspi

.i.puidebo cōsulam .i.q: .s.locū ꝯuiuij .s.ex obsonijs qđ mihi bonū videbit .s.cape

ciam mihi. Nam iā adibo: atq; vnūq dq;: quod q̄dem erit

.i.admodū bonū eligam .i.ciphos pducā .i.sensim .i.paꝝ absorbēs seu hauriens pñtem a b c

bellissimū: carpam: & cyathos sorbillās paulatim hunc p

protraham

ducam diem.

MITIO HEGIO senes

hil sape eos q̄ fallunt. i Censen hoiem me eē erraui. Calliditas est maxie dephēsum mēdaciū nō defendere sed fateri vt opinionē simplicitatis acqrat. Vides igit̄ vt ipe sibi ucceseat tāq; impru dēs errauerit nō dolosus ipulerit interrogantē & mire se negat hoiem tāq; hō corde sit nō corpe. k Sane multo has ppius ibis. Quasi errasse p fuerit illa via & sane p satis ac valde. qa sanus est idē & validus. l Minor est erratio. Erratio est pecudū. Error ani est & loci in q̊ erratur. m Cratini huius ditis ædes. Cōgrue nomē in uenit diuitis Cratini a cratos. i. potētia. n Ad sinistrā hac. Deest ito figura eclipsis. o Vbi ad diane veneris. Sic absolute nō addito tēplū Salu. Ad iouis mandē nostra. p Priusq; ad portā venias. Portā dicēdo oñdit vsq; ad muꝝ sineq; ciuitatis erraturꝝ. Porta aūt ab aratro portando dicta est. q in eo loco colonie auctor & cōditor subiūctis vacca & tharo aratrū q̄ vrbē designat suspēdit manu ne imprimat sulco vbi ciuitatis aditus relinquēdi sunt: p Apud ipsum lacū. Credibiliter addidit lacū. Nā Varro docet sp lacū portis aditū sed ob vsum iumētoꝝ & introeūtiū. vt pterea & aduersum hostilē ignē portis de pximo subuenirēt. q Pistrilla. Veteres absolute dicebāt pistrinā vt sutrinā & medicinā ad tabernā referētes. Nā pistrino nō cōuenit & simulata diminutiua diuersa sunt a genere nomia prima & positōis veterana vt est in his stutū stutella. canis canicula. r Lectulos in sole illigneis pedibus faciūdos dedit. In vrbe cōuiuiū. aut in sole aut in vmbra p cōditōe tpis instruebatur Repēte igit̄ interrogatus qđ mime opinabat̄ q̄si tū senē arripuit statim lectulos & qa potuit senex dicere mētiris. nō habet lectulos. addidit ex tpe in sole & ne eos q̊q; hr̄e diceret addidit illigneis pedibus faciūdos. sed gestu actoris adiutū est: q̄si eodē tpe seruus. & q̄rat qđ dicat & rñdeat. s Vbi potetis vos. Incerta psona ē. Nā a syro vel Demeę hoc dictū iungi pt. t Recte sane. Hic ironia est nō approbatio. v I sane. Aut abūdat sane aut inferioribus iungit̄. Silicernium Cęna infert̄ diis manibus q eā silēter cernāt id est vmbre possideāt. vel q q̄ hec inferāt cernāt neq; degustent. Nā de his q̄ libant̄ inferis q̄sq; comoederit aut biberit funestat̄. & erit silicerniū senex q̄ iāq; silētibus vmbrisq; cernēdus sit ei sic est melius q̄ vt quidā xenophanta interptat̄ putās xenophanta sic nos silicerniū intelligere hoc ē silicē cernentē senē. dū incuruus est dū vel strate saxo vie & intētus sarcophagi iantiā appropinquāti sibi. Ctesipho aūt in amore est totus. nō potuit pl⁹ dici de incognita hac nimia voluptate. x Eschinus ociose cessat. p.c. Asintheton deest et y Prandiū corrūpit̄. Vt cocus dixit q sciat cōditionē quondā magis feructē placere. z Ego iā pspiciā mihi. Iā interdū significat festinationē vt nūc interdū ad describēdā & increpandā morā. vt melior iā diua precor & vos q̊q; pgameę iā. f.e.p.g. Dii q;. d.o. Et pspiciā mihi dixit tanq; hoc sentiāt illi p sua agūt negocia & ego illoꝝ exemplo cōsulam mihi. & bñ pspiciā. q̄si nō pransurus nisi puidero mihi. a Bellissimū. Proprie bellissimū dixit. vñ hmōi ad irritandū gulā cibi bellæria dicūt̄. b Carpā. Mō eligā al's ledā significat. vt Carpit em̄ vires paulatim. u. q. u. f. Al's fruar. vt Carpamus dū mane nouū dū gramia cauēt. & Persi⁹. Genio carpam ⁹dulcia. i. fruamur rebus dulcib⁹. c Paulatim hunc p ducā. Bono verbo vsus ē ad methaphorā tāq; vel morietis diei. vt est. nec te tua. f. m. pduxi.

In hac scena .xv

Est plena sententiarum seniliũ ad officia demonstranda. a Tantope vim aduerbialem in se continet. Nam significat nimis. b Quod peccatũ a nobis ortum est. Sic diceret peccatũ est a nobis pricipiũ fuisset nunc quia ortum addidit nomen est. Nunq̃ enim eadem pars orõnis iungi nisi p asyntheton potest. c Si qua fecere Hic distinguẽ & sepatim infer ipsi expostulãt. Et sensus est manifestus sed obscura sunt verba & eorum collatio & distinctio. Nam incertũ vtrũ expostulant intelligendũ sit. an si qua p vna parte orationis accipi oprteat. d Vltro accusant. Vltro nunc praue & peruerse id quia non est a me factum hec interrogatio quasi sub tristi vultu est proferenda. Vltro. quasi viderit aliq̃s sibi mutua consilia impartiẽtes putant eos de se sermones facere improbos. e Ah minime. Non minime ago. sed minime te credo esse illorũ morum. f Quæso vt vna mecum. Seruiat addendo mecum.

g Vt vna mecum eas. Quippe ad incognitam matresfamilias. h Tute dicas mulieri. In nomine ostendit cur hec ipsa dicat. mulieri eñi ipsa inquit nimis pauide ac diffidenti suspitionẽ hãc propter fratrem eius nimis breuiter atq̃ succincte. & vt oportuit inter scientes. Et ipsam psaltriam propter fratrem eius esse subaudiendũ ẽ. i Si ita æquum censes. A iusto & vtili est tota sententia. Et sane hi versus desunt quos multa exemplaria nõ habuit. Nam & illi animũ releuabis & deinceps illi maluit dicere quẽ nutui adhuc diuitem reueritus. k Dolore ac miseria. Dolore parturientis. miseria iniuria ab Eschino accepta. l Sed si aliter putas. Artificiose remittendo quod petebat extorsit magis.

m Immo ego ibo. Hoc aduerbio q̃d ait immo ostendit se prompte agere & instanter quod promisit. n Minus secunde. Dicere sic maluit ne misere diceret. o Magis sunt nescio quomodo. Hec est vehementia nulla palam ratione p Accipiunt magis. Mire additum magis cũ possit sensus & sine hoc esse integer. q Propter suam impotentiam. Infirmitatem & rursus noluit humilitatem. aut miseriam dicere.

r Negligi. Legitur & claudicare.

s Quapropter teipsum. Vtrum teipsum vna pars orationis sit. au diuise accipiendum vt sit te Mitionem ipsum Eschinum purgare.

t Coram placabilius est. Et coram presentes & coram presentibus indiget adiectione palam non indiget & preterea coram ad certas personas refertur palam ad generalem dicitur.

v Et recte & verum dicis. Recte ad verba retulit. Verum ad rem & sentẽtiam. Potest enim recte & falsum dici. dũmodo nullo vicio verborũ nominũq̃ dicatur. q̃q̃ & ipsum fallere in tempore quidã de officiis scribentes rectum putẽt.

.i. in hoc negotio in hac materia — de coniugio eschini — .i. ppter quem — .i. laudibus officiar — .i. vehe a menter

Ego in hac re nil reperio: q̃obrem lauder tanto

.i. qd teneor facere — cuius pcim etiam in b meũ pdedecus redũdat — ab eschino — .i. pers fecerit

pere hegio meũ officiũ facio quod peccatũ a nobis ortum

.i. emendo peccatũ

est corrigo, nisi si me in illo credidisti esse hominũ nũero:

.i. hoc pacto — .i. imaginatõne sua sponte nemine lacessente — fiunt alicui — d — e .i. ali

qui ita putant sibi fieri iniuriã vltro si quã fecere: ipsi expo

.i. conqueruntur praue — .i. obiurgant — videlicet quia non expostulaui nec te accusaui

stulant: & vltro accusant. Id quia nõ est a me factum: agis

nihilominus condolentis — .i. non eã ob rẽ tibi ago gratias — .i. alio mõ — .i. quã

gatias. HE. Ah minime, nunq̃ te aliter atq̃ es: in animũ in

veni

f g

duxi meũ. Sed q̃so vt vna mecum ad matrem virginis eas

.s. verba — .i. tu met h — .s. sostrate mrĩ filie

mitio. atq̃ istæc eadem: quæ mihi dixti: tu te dicas mulieri

scz eschinus a.n. e — psaltriã — .s. eschini scz ppter thesiphonẽ

suspitõem hãc ppter fratrem eius esse & illam psaltriam:

.s. facere i — .i. iustũ esse — .i. iudicas — vt dicis .s. facere — scz ad mulierẽ

MIT. Si ita equũ censes: aut si ita opus est facto: eamus.

.s. eundo ad ad eam — pamphile vel sostrate — .i. recreabis restaurabis — .s. mulier .i. p dolore k parturientis

He. bene facis. nam illi & animũ iã releuabis: quæ dolore

aut rei sic contingentis — .i. deficit consciturus paris — .i. facies qd facere debes — .i. fungeris — .s. faciendũ neq̃ te velle l

ac miseria tabescit: & tuo officio fueris functus. Si aliter

.s. mulieri — sed

m

putas egomet narrabo: quæ dixti mihi. MIT. Immo ego

.s. ad eam — narrando — .s. homines — n — .i. pspere puta q̃ sunt in miseria

ibo. HE. Bene facis. Omnes q̃bus res sunt minus secũdæ

.i. pleni suspitõnibus — .s. nimiam hoc est magis suspicantur

magis sunt: nescio q̃modo: suspiciosi. ad contumeliã omnia accipiũt: magis ppter suam impotẽtiam se semper cre

.s. dicta vel facta — interptantur p — q — infirmitatẽ

dunt negligi. Qua ppter teipm purgare ipsis coram pla

contẽni r — s hoc qd sequitur — mitõem .s. eschinũ — .i. excusare — .i. in coꝝ conspectu t

.i. aptius ad placandũ

v

cabilius ẽ. MI. Et recte / & verum dicis. HE: Sequere me

.i. in domũ sostrate — .i. libentissime te te sequor — .i. per hanc viam

hac intro. MI. Maxime.

ESCHINVS

.i.meus animi p(ro)a(ffect)io casus .i.est ne hoc malum
mus cruciatur p(ro) casu c hoc verum
a b varijs cogitationib(us) et quidem displicentib(us)
Discrucior animi. hoccine de improuiso mali mi
.i.imponi .i.adeo magnum et facere debeam .i.quid mihi .i.non de
i(m)properari molestum mihi sit agendum vt liberatum
d e huic malo medear
hi obijci tantum: vt neq(ue) quid de me faciam: nec quid agam certum
patris debilitata diuortij
est: membra metu debilia sunt: animus timore obstupuit:
.i.con vel residere .i.deliberationis vel deridentis .i.pacto
g boni remedij potuit seipsum
pectore consistere nihil consilij quit. Vach quomodo me
explicabo turbatione ex .i.tam .i.mala oppinio
huius tricas seu magna
inuolucris h
ex hac expediam turba. tanta nunc suspicio de me incidit:
.s.incidit .i.non iniuria mater pamphile p(ro) me
suspitio
neq(ue) ea immerito. Sostrata credit mihi me psaltriam hanc
.i.vetula missa .i.significauit mihi .i.dum postq(uam) ex hoc loco
i ad obstetricem suspitionem incidisse k in quo ego sum an(us)
emisse. id anus mihi indicium fecit. Nam vt hinc forte ea
.s.accersendam in quo loco statim .i.veniam ad eam inter
l an(te) fores sostrate rogo
ad obstetricem erat missa vbi eam vidi: illico accedo: rogi-
puella .i.verum p(ro)pe sit verum
m
to Panphila quid agat. iam ne partus ad siet: eo ne obstetri
.i.erat ad .i.effrenata voce vade vade .i.noli vlterius
vocandum n o dare
cem accersat: Illa exclamat. Abi abi iam eschine. satis diu
.s.deceptiones verbis tuis que .i.huc vsq(ue) .i.decepit p(ro)missio q(uod)
nihil habent effectus scias facere videbaris
dedisti verba nobis. Satis adhuc tua nos frustrata est fides.
quod anus dicitur .i.dico vel dixi illa abscedas puellam
p respondit a nobis q
Hem quid istuc obsecro: inquam: est: valeas habeas illam.

In hac scena. XVI.

Eschinus suas effundit q(ue)rimonias dolens se esse suspectum a Sostrata & Pamphila de amore psaltrie quam fratri rapuit. a Discrutior animi hoccine. Idem huic loco amantis modo ce iuuenis senis facit & indulgentis ac lepidissimi patris. Discrutior componit(ur) a dis. & crutior q(ua)si vario modo crucior. b Discrutior animi Figura. vt Virg. O p(re)stans animi iuuenis. c Hoccine de improuiso mali. Hec verba repentino nuncio p(er)culsum indicant Eschinum p(ro)p(ter) pe diuortium stare. & iram circa se sostrate & eius filie ob raptum meretricis. d Obiici. Proprie quia inopinant(er) obiici dicit(ur) q(uasi) in vtramq(ue) p(ar)tem. & quos ante quis videt q(uam) expectauerit q(uo) verbo magnitudo doloris ostenditur ex improuiso incommodo. e Vt neq(ue) quid de me faciam. Plus est quid de me faciam q(uam) quid faciam. Illud de rebus. hoc de homine ipso intelligit(ur). f Nec quid agam certum est. Certum est p(ro) certum sit nisi forte significet o(mn)i(n)o. g Consistere. Consistere interdum significat morari & considere. Iuuenalis. Ede vbi consistas in q(ua) te q(ue)ro proseucha. h Tanta nunc suspitio. Modo ostenditur causa trepidationis Eschini. i Id anus mihi indicium fecit. Illa anus cui sostrata dixerat. Curre obstetricem accerse. k Nam vt hinc forte ea ad obstetricem erat missa. Apparet inter ceter anum dixisse ad obstetricem se amissam. An vltru suspicatus est hoc Eschinus. Hic autem addendo ostendit se ante fores sostrate stare vt alibi. Ex andro commigrauit huic viciuie. l Vbi vidi. Sunt qui addant super vacue hanc & legunt hanc vbi vidi.
m Pamphila quid agat iam ne partus adsiet. Amatoria interrogatio qua monstrat Eschinus sibi cure esse res omnes. n Illa exclamat. Et non respondet sed exclamat. Et bene vim addidit ad exclamationem fuisse. ergo a vocis sono exclamat non a verbis. o Iam satis d.u dedististi verba nobis. Verba dum vsq(ue) decipetur. p Hem quid istuc. Hem interiectio est nouas res & optime audietis q Valeas habeas illam. Quasi recedat & longe absit. vt in andria valeant qui inter nos dissidium querunt.

r Garrule. Vtpoteauis. s Acfieret palam Demee scilicet cui minime opus fuit. t Nunc qd faciā. Figura v Vt neq₃ exeat. Id est erūpat. vt Cū spumas amnis exiit opositasq₃ euicit gurgute moles. x Ipsum id metuo. Ipsum qd fratri rapuit. y Vt id credant. Vt p ne nō posuit. z Tot cōcurrūt ve risilia. Vt mea eē credat. a Ad me abducta est domū. Proprie nō dixit adducta sed abducta. abducit em alienū vt in Heau. Abducimus tuā Bachidē. b Domū. Moraliter dixit pro ad domū meā an iō ad me qa & ille luctatus leno est in retinēda cōtra Eschinū puella. c Vt erat gesta indicasse. Id est sicia gesta erāt. vt enim certā q̄litatē significat vt incertam. q.d. sicut quō male bene. d Exorassem vt eā duceret. Sic em pmiserat se sostrate facturū. e Nūc porro Eschine expgiscere. Sic & alibi. Eniuero daue nihil loci est segnicie neq₃ secordie legit etiā q̄ ē correptiuū interdū f Nūc hoc primū. Primum ab eo qd rogamus est pater. g Horresco sp. Satis amatorie. Nā nimiū sp est calor & frigus recedit a corpe. vt totus Parmeno tremo abhorreo q₃ postq₃ aspexi hanc. Gui. Horrere interdū significat frigere. Iuuenal. Et horrēti tunicā nō reddere seruo. Persius. Scis comitē horridulum trita donare lacerna horresco. ergo id est horridus fio & trepidus totus more amatoꝝ q voluptate aduentāte & corpus inuadēte: trepidare incipiūt ac trepidi efficiunt. h Aperite aliqs actutū ostium. Vin pluralē habet aliqs q̄uis singulariter dicat. nō est em aliqs nisi de multis recte. ergo aperite aliqs & noue. Nā veteribus nō placet illud vbi sunt distinctiōes. vñ apite vna ē altera aliqs. i Actutū ostiū. Vt assumatur versus apiat. pprie em veteres qs & aliqs & qsnā nō obseruabūt. p genere aut q̄ numero declinarēt. est ergo figna archaismos. Actutū aduerbiū tpis dictū ab actu. i. celeritate. vñ actuare naues dicūt. i. celeres ac celerit p maria currētes.

que tibi .i. pcepi .i. statim vt .s. mulie .i. suspitōem .i. cohibui volui auferre vt cordi est dixit res habere re illā suspitōem nō

q̄ placet. Sensi illico id illas suspicari: sed me repressi tñ: ne

.i. de amore .i. vetule loquaci et .s. id de a .i. publicaretur ab fratris r s more fris illa vetula t

quid de frē garrulæ illi dicerē: ac fieret palā. nñc qd faciā: di

thesiphonis psaltriā .i. q̄ res scz .i. nō .i. in aliquē locū .i. pdire in hāc esse fratris lucem

cam fratris esse hanc: id qd minime est opus vsq₃ efferri: a

hortantis seipm .effici .i. potest q̄ non .s. aliud de fratre scz me eripuisse in deliberando v .i. in lucē pdeat x psaltriam ne nō

ge omitto fieri. potis est vt ne quā exeat. Ipm id metuo: vt

mulieres .i. concurrunt .i. pbabilia seu pbabiles .s. a lenone y z aduersum me ratiōnes similes veri

id credāt. tot cōcurrūt verisilia. Psaltriā egomet rapui. ipse

.i. numeraui .i. pciū ipi .i. rapta violēter i domū .i. q̄ iminet p's lenoni a deducta b cū sū diuorcij

egomet solui argentum ad me abducta est domum. hæc a

.i. certe .s. hac q̄ se confiteor mitōni de raptu psaltrie quitur c .i. facta

deo mea culpa fateor fieri. nō me hāc patri rē: vt erat gesta

q̄ nō indicauerim .i. impe quēad .s. pan .i. prem .i. assidue .i. hactenus z patefecerim d trassem modū philā vxore

indicasse exorassem: vt iam ducerē cessatū vsq₃ adhuc est:

.i. ex nūc in futuꝝ .i. excita teipm neq₃ anim⁹ cesses z sis ociosus mlieres e seu post hac f qō scit p⁹rm illud rogāo⁹ ē dr

Nūc iā porro eschine expgiscere. nūc hoc primū ē. ad illas

.i. excusem me reyciēdo .s. sostrate ostiū .i. contremisco .i. qñ a me crimē in frēm adueniā .i. pdit⁹ sum amore g

ibo: vt purgē me. accedā ad fores. perij. horresco sp: vbi ha

.i. pcutere hoc ostiū amate vocātis aduerbiū

sce pulsare occipio fores miser. heus heus. Eschin⁹ ego sū

generaliter dictū est descēdit ad pticularia. i. exit veniēs .i. huc h i .i. celeriter ad apiendas fores .i. me pferā

apite aliquis actutū hostiū. pdit nescio quis concedā hoc:

In hac scena. XVII.

Apparet Mitionē iā multa dixisse. Et hic luditur Eschinus a pre Mitōe q varijs modis ondit pāphilā ab alio in mrimoniū ductū iri q non parū dolore cōcutit. Eschin⁹ q suo ope eā deperibat. sed id celauerat prēm tādē illū eūdē pr explet gaudiō recipiēs ab Eschino puellā iri ductū. a Facito. Iubet. vl secure sint. vl adornet nuptias. b Ego eschinū. Mire occursus eschio

MITIO ESCHINVS

tu z filia a b s. colloqr

i Ta: vt dixi: sostrata facito. ergo eschinū cōueni

.i. trāsacta z pacta .i. pcussit .s. de nuptijs z cōiugio ipsius

am: vt quō acta hæc sint: sciat. sed qs ostiū hoc pulsauit:

.s.adoptiu⁹ mitiō vocādo eū .s.mitioni
c d
ESCH. pater herde ē. perij. MI. Eſchine. ESCH. qd huic
.i.qð negocij ē verū pcuſſiſti .i.tacitū ē ꝯmutuit
e hoc oſtiū f
hic negocij eſt? MI. tu ne has pepuliſti fores tacet. Cur nō
eſchinū .i.ope pctū ē vt a me ludaē amorē filie ſoſtrate
.i.aliqdiu g .s.qꝛ certe h
ludo hūc aliquātiſp? melius ē, qn̄ quidē hoc nūqꝫ mihi ipſe
.i. cōmittere alloqtur eſchinū pulſaui.
detegere i
voluit credere Nihil mihi rn̄des? ESCH. Nō equidē iſtas
.i.quantū .i.eſt ne ita vt ais .i.hoc eſt qð abi, vt dicim⁹ .apð
.i.ita ne k inepte.i.habes agendū ſe
quā ſciā. MI. Itan. nā mirabar: qd hic negocij eſſet tibi. eru
.i.verecūdatus ē .i.res bene .i.ſi audes tibi cordi eſt ſed .i.apud
et rubore ſuffuſus ſe habent
buit: ſalua res ē. ESCH. Dic ſodes pater. tibi vero qd iſtic ē
negotij .s.habeo negotij certe .i.vnus ex amicis meis de .i.remouit paulo
m ante
rei? MI. nihil mihi qdē. amicus qdā me a foro abduxit mō
.i.interceſſorē et .s.vt eſſem .i.cur abduxit te .i.morantur
mediatorē p ſe o p
huc aduocatū ſibi. ESCH. qd? MI. ego dicā tibi. habitant
.i.in iſtis tectis .s.mulieres
q r s
hic qdā mulieres paupcule: opinor has nō noſſe te: & cer
.i.nō dubito ſcꝫ qꝛ .i.nō ex .i.ceperūt hic ſedes vel quid vis ex eo inferre
te non noſſe t lōgo tpe v .s.ſecutū eſt
te ſcio: neqꝫ enī diu huc cōmigrarūt. ESCH. qd tū poſtea
.i.pſequere in narratōne tua
x y
MI. Virgo eſt cū matre. ESCH. perge. MI. Hæc virgo or
.i.caret patre virgini amico
z ꝯgnatōne a
ba ē patre. hic me⁹ amicus illi genere ē, pxim⁹. huic leges co
.i.nuptui collocare .i.pditus ſū .s.qð tu .i.bn̄
b ſſimiſſa voce dicis .s.ē c narras
gunt nubere hāc. Eſchi. Perij. MI. qd eſt? Eſch. nihil. recte
.i.pſequere amicus quaſi naui vehat .i.moraē .s.in vrbe rome
narrādo d e
pge. MI. Is venit: vt ſecū aduehat. nā habitat mileti. Eſchi.
ꝯmoti .i.mulierē dicis bene veniſſe .s.verum eſt ab ea vrbe vnō
vehemēter f g mileſie lāe pciose
Hē. virginē vt ſecū aduehat? MI. Sic eſt. ESCHI. Miletū
.i.obnixe pero .s.venit vt .i.animus me⁹ eſt; eger .i.dicunt
dabimus abducat h moleſtia ꝛ paſſionibus i
vſqꝫ obſecro? MI. ita. ESCHI. aīo male eſt. qd ipſe aiunt
.s.mulieres dicūt certe adinuenit excogitauit fabulam
k poſſe dicere putas l m
MI. qd iſtas cenſes? nihil enim. cōmenta mater eſt eſſe ex

eſchinū qrit. c Pater hercule eſt. Quid hoc ē ꝙ mitio timeē an qa illi nō eſt cōfeſſus. oñdit aūt poeta tantū dē pudorē poſſe aut animū qꝫ timorē d Quid huic hic negocii eſt. Alius timor ꝙ hic egreditur pater. e Tu ne has pepuliſti fores. Sic cœpit interrogare. vt negocia in locū pbeat. & nota pepuliſti elatū verbū & tragico coturno magis qꝫ loqle comice accomodatū.

f Tacet. Hoc apud ſe loquiē Mitio. g Melius eſt. Et ludere nō bonū eſt. ſed melius & hoc meliore affectu dixit. q.d. dignus eſt. h Hoc nūqꝫ mihi voluit credere. Cōtra illud qd ait. deniqꝫ alii clanculū prēs q faciūt q fert adoleſcentia ea ne me celet cōſuefeci filiū. Credere aūt magno affectu dixit nō em̄ confitereē vt pr̄e. ſed crederet: aut pentitat ſodali ſuo. i Nō eqdem iſtas De eſt pulſaui. k Itan nā mirabar qd hic negocii eſſet tibi. Accepit negociationē Mitio vt laudare eſchinū poſſit. l Erubuit ſalua res eſt. Nimis paterna ſn̄ia. Et ecōtrario Simo in andria Vide num eius color pudoris ſignū vſqꝫ indicat. Et quāti affectus ē nō dixiſſe erubuit ſaluus eſt. ſed ſalua res ē. Nōne videē res eius oīs in eſchino cōſtituta eodē aīo vt ſup̄ dixit in eo me oblecto ſolū id. ē carꝫ mihi. Nō ei ſolū intulit qd ſpectabaē ſed abſolute qſi ex oibus ſolū id eſt inqt. Rubor ē virtutis color & ita magnū ē argumētū eū nō dū pfricuiſſe frontē oēm vt poſuiſſe pudorē.

m Nihil mihi qdem. Mihi id eſt, pprie rei. & callida negatōe cepit vt & illi adimat cōfitēdi locū. ac fiduciā. ſicqꝫ fiat ei deſpatio ducēde ei⁹ cuius mētio tā cōtemptū ab ipo tracteē. n Amicus qdam me a foro &c. Hinc incipit mēdaciū mixtū vero. Nā amicus quidā me a foro verꝫ ē. huc aduocatū falſum. ſed huc & quidā mō emphaſim hn̄t leuis negocii & in quo nec magne pſone nec res difficiles ope aūt lōge occupatōis habenē. Et aduocatū dicendo alienū negociū demōſtrauit. Nā & ſibi nō vacat: ſi em̄ mlieribus addidiſſet potuit aliud ſperari. o Quid. deeſt ait vt ſit qd ait p Ego dicā tibi. Senile eſt. Nā id iā dicendū fuit. & hoc emphaſim habet vilis rei. q vel facile dici poſſit vel nō celāda ſit. q Mulieres paupcule. Nō potuit magis celare dignitatē forme & etatis puellā q amaē ab Eſchino quā vt eā primo cū eodē noīe matrē noīaret. Deinde cōiter diceret de ambabus vniuerſa qbus cōtemni debeāt. Paupcule addidit vt magis deſperet eſchinū impetrare poſſe has nuptias a pr̄e. & ita qdā vt ignobiles demōſtrarenē & totū hoc cū abiectōe pnūciandū eſt & qdam & paupcule dicēdo adimit oēm ſpem nuptiarꝫ nā qdā ignobilē indicat. paupcule indotatā. qd ergo remanet qd ſperet eſchinus. paupcule ne paupes ſaltē. r Opinor. Vel adeo obſcure ſint & nullius pcii vt opinor. s Has nō noſce te. Potuit recte dicere. & hoc vt opinor has nō noſci. ſed illud vetuſtius has noſti. ſed illud opinor has nō noſſe te aut te abūdat. aut deeſt vt. t Neqꝫ em̄ diu huc cōmigrarūt. Hoc addit qa magnū crimē eſt in forma vicine puelle incognitā eē adoleſcēti de pximo. & qa ſcit hūc eē de q dixerit. quā hic nō amauit meretricē. aut cui non dedit aliqd ſubdit cām ne dignitatis pudoriſqꝫ eēt & eā incognitā eſchino nō eē dixiſſet. neqꝫ em̄ huc diu cōmigrarunt. Et vt opinor mire ipe ſibi ſumit atqꝫ cōfirmat qd nō dū ille cōfeſſus eſt. v Quid tū poſtea. Grauiſſime pducit eſchinus amator cū ſedulo diſſimulet. x Virgo eſt cū mr̄e. Vult mitio ſe audire eſchinū tāqꝫ alieniſſimū. & iō velut inſcius facti diligētius narrat. Virginē aūt archaiſmos p muliere dixit. y Perge. Vide inſtātius interrogantē quē p cōtrariū decuit.

z Hic meus amicus. Quē qui me aduocatū abduxit de foro. a Huic leges cogūt nubere. Nō pmittunt dixit nec iubēt. ſed cogūt ad pturbandū eſchinū. Et recte alia em̄ ſumūt leges alia cogūt fieri & ne eēt qd reſiſtereē illi vult vt mulieres a lege coganē. b Perii. Hoc audit mitio ſed diſſimulat. c Recte. Scilicet ꝙ perii & nihil magis comicū Et vide triſſillabū artificioſe eſſe ſubiectū vt q perii dixit vix vt locutus fuiſſe videaē. d Is venit vt ſecū aduehat. Aliud peius in amatā vt nec athenis ſaltē alter alteri nuberet. e Nā habitat mileti. Mileti eſt aduerbiū locale.

f Hem virginē vt ſecū aduehat. Hic acrius cōmoueri pducit adoleſcēs, vt affectu fateaē qd verbis negat. g Miletū vſqꝫ obſecro. Ita aīo male eſt ille oblitus ſui ſic indignaē vt in re ppria hic rurſus callide vultu vtiē tāqꝫ aliena narrātis. Bn̄ vſqꝫ Nā miletos colonia ē atheniēſiū in ponto. h Aīo male ē. Male fieri diciē cū dicti alicuius meroris pculſus animus nō ſuſtineē corpus. ſeqturqꝫ vnio mēbrorꝫ. i Quid ipe aiūt. Statim credit Eſchinus pudicā matrē familias ſtatim cōſentire nuptias nouas viri ignoti. k Quid illas cēſes. Poſſe dicere ſubaudiēdū nihil em̄ dicūt ſubaudiēdū & ſic intelligendū nihil nō ꝙ taceāt ſed ꝙ nihil confirmantis habeat id quod dicunt. l Cōmenta mater eſt. Nō dixit ꝙ dicat: & iam cōmēta dicit. pfallaciā confinxiſſe veriſimilis eſt cōminiſti. m Ex alio viro. Iam de pximo tangit eſchinum.

viz .s.ipa mr .i.cui potius
n collocāda sit puella
alio: viro. nescio quo. puerū natū. neq̄ eū noiat. priorē esse
viz .s.ait .s.amico meo audiēns qd optabat .s.q̄ dixit
o soltrata
illū non oportere huic dare. ESCHI. eho nōne hæc iusta
.i.postq̄ dicta sunt .s.dicis
p q
tibi videntur: postea. MIT. Non. ESCEI. Obsecro non:
vtrū ex hoc loco .i.cur nō
r .i.abstrahet
an illā hinc abducet pater: MIT. Quidni illā abducat: ES
trāsactio vel pactio de nuptijs .i.austere aspere
s .i.dura mēte t
CHI. Factū a vobis duriter, imisericorditerq̄, atq̄ etiam
.i.clari⁹ apti⁹ iniuste iclemēter nō bn̄ q: liberalis
v x bonus dicitur y
si est pater dicendū magis aperte. illiberaberaliter. MI. quā
.i.q̄re est ita factū ꝛc. sine lōgis ambagib⁹ ꝛ circuitōib⁹
z futurū esse
obrem ESCHI. Rogas: quid illi tandē creditis fore animi
.i.ꝯsuetudinē ꝛ ꝯuersationē habuit .i.nescio
a .s.cū illa puella b ꝓpter hāc surreptōes
misero: q illi consueuit prius: q infoelix haud scio, an illā
.i.valde ꝛ in miseriā .i.qn̄ .s.ipse .s.sibi
puellā c
misere nūc amat: cū hāc sibi videbit p̄sens p̄senti eripi. ab-
.i.auferri a ꝯspectu suo .i.inhonestū qd a vobis fieri debuisset .s.dicis
.i.factū vestrū .i.q̄ mō q̄ cā
duci ab oculis: facinus indignū pater. MI. qua rōne istuc:
q: nō interfuerit pr̄, pmisit illā .s.hoi despōsata ē aut data .i.p̄fuit vel p̄est s.
d e q̄ i pri⁹ rapta ē q̄ṡ daret f g faciendis
qs despondit: qs dedit: cui: qn̄ nupsit: auctor his rebus qs
.s.ipe quē mi scꝫ dicis .i.cessare ociosum esse torpere
h .i.eā q̄ sibi nō erat despōsata i
est: cur duxit alienā. ESCHI. an sedere oportuit domi vir
.i.tante eta .i.aliqs de cognatōe .i.ex hac aut illa pte
k tis quāte est l
ginē tam grandē: dū cognatus hic illic veiret, expectantē:
.s.q̄ dixi .i.honestū erat .s.equū fuit
m scꝫ qd nō oportuit ꝛc.
hæc mi pater te dicere æquū fuit: & id defendere. MI. Ri-
.i.deridende .s.amicū .i.dicere debeā .i.ad cui⁹ .i.intercessor futu-
n defensionē rus
diculū: aduorsum illū cām dicererē: cui venerā aduocatus
.s.negocia .i.qd ad nos spectāt negocij vel cōmercij .i.discedam⁹
o .s.habemus p
sed qd istec eschine nrā: aut qd nobis cū illis: abeam⁹. qd ē
.i.cur fles .i.audi
q
qd lachrimas: ESCH. Pat obsecro ausculta. MI. ah eschīe
r .i quare
audiui oīa: & scio: nā te amo q̄ magis q̄ agis, cure sūt mi-
.i.volo vtinā .i.bn̄ merentē ꝛ dignū q̄ amet .i.sicut
s filium .i.q̄diu
hi. Esc. Ita velī me ꝓmerentē ames: dū viuas mi pater: vt h⁹

n Priorē esse illū. Mire tractat etiā p̄tes Eschini. o Nōne hec iusta videnť tibi esse. Scilicet illa q̄ amicus tuus dixerat q̄si hec audires. p Postea. Iusta q̄ postea audisti. q̄si illa q̄ ꝓsceṇio dicebas prius. Aut si hoc nō est q̄re qd sit postea. Postea sic abūdaret quō interdum hodie de stomacho adiicit loquētis. vt Vulgus dicit. Amicene & nos q̄diu. q Obsecro nō. Vultuo se ꝓnūciādū est nō. r An illā hinc abducet pr̄ Tanq̄ singultus ꝓlatū ē. Nā sic ꝓnūciandum pater q̄si hoc ad supplicandū dicať. s Factū a vobis duriter. Nō dure & crudeliter sed q̄si dura mēte. i. inflexibili qd greci dicūt.
t Immisericorditer. Notato sillabatū aduerbium atq̄ insup cōpositū & cū cōiunctōe ꝓlatū.
v Si est pater dicendū magis apte. Id est aptius q̄a iam aptū fuerat duriter & misericorditer: & bn̄ p̄fatus est: ne cōtumax aduersus matrē videreť. x Illiberaliter. Auxesis. Nā multa duriter. Etiā si opus sit imisericordieter q̄q̄ & faciēda sunt. & patiēda si ita rō & cā cogat. & nō sit illiberale. i. nō malū atq̄ inhonestū. y Quāobrem. Delectari magis cupiēs Mitio vult Eschinū ꝓtrahere ad defensionē sui. z Fore animū misero. Quid se plus diceret si factū fatereť.
a Qui illi cōsueuit. Legiť & illā & dicebant veteres hāc rē cōsueui vt Plautus. vt clandestine & celeť cōsuetudo & affectu maiori nō amorē allegauit sed qd est cōe cū bonis & multo iustius cōsuetudinē. b Qui infoelix. Nō qui sed qn infoelix & nō animū sed miserā dixit et ita affectu prodiť qui vt alienus vult loq̄. c Presens p̄senti eripi. Adiuuant significationē hec ex abundanti addita vt illū absens absentē auditq̄ viditq̄: & fratrē ne desere frater. Celius in ex atoiltoti hæc caterua plena gladiatoria cū suū sibi alius socius sociū. Et totus hic locus trāslatus est a Virg. in. iiii. Aenei. Quis tibi dū dido cernēti talia sensus.
d Quis despōdet. Latēter obiurgat Eschinū rem sine patre gessisse & dicitur figura.
e Quis dedit. Quia rapuit anteq̄ peteret.
f Quādo nupsit. Quia nuptie nō facte sunt & nupsiť moleste additū q̄si aliena sic q̄ nō legibus dicta sit. g Auctor his rebus. Ablatiuo casu nō harꝫ. & Salu. Qui nūc romanus impat auctor. p. x. n. Et iterꝫ p obiurgat q̄a nō interfuit pater: & ait sic dolēs. velut sibi minus amoris p̄bitū fuerit Mitio. vt se in his q̄ntū amor patiať videať vlcisci q̄q̄ sibi negociū nō cōfiteať Eschinus.
h Cur duxit alienā. Vtrū filiā an q̄ possit esse: nā oēs alienas filias dicūt. i An sedere optuit. Sedere ꝓprie ignaue cessatōis vt sedeāt spectēt latini: & qd sedes veteres qd spectas. k Tā grandem. Grandem ad etatē veteres retulerūt nō ad corp⁹ & i pte etatis diciť grādis nō i tota vita nisi sibi addať natu vt grādus natu parēs adduct⁹ ad suppliciū & grādis ifans & grādis puer & grādis ephoebus. & grādis virgo: recte diciť. Et vn̄ scit Eschinus. an grandē sic fingit ignotā q̄a dixit pr̄ cōmēta mr̄ est esse ex alio viro nescio quē puerꝫ natū ergo & illa grandis & sernus milesius q nūc virginē petit cū iā alteri data sit vel nupta sit alteri. l Dū cognatus hinc illic. Prouerbialiter hinc illinc. m Et id defendere. Nō potuit magis amatorie & magis pueriliter loq̄ quā vt nō cōtentus ait hec dicere te æquū fuit & adddere & id defendere. Pater aūt q̄lis affectus cū etiā pr̄i ob aliā cām blandiť & ipēnūc simulat.
n Ridicule. Vocatiuus est casus ab eo q̄ est ridiculus. o Quid istec eschine nrā. Hec vltima despatio & Eschinū i cōfessionē ꝓtrahet & in finē fallacie senem deducet & bene quidem nrā dixit. Memor est oīm se rn̄disse Eschino interrogāti. Tibi vero qd istic rei est: nihil mihi quidā. totū aūt hoc senex ad id redigit nō tā vt torq̄ret Eschinū q̄ vt maius faceret bn̄ficium suū exponēdo. in q̄ pene piculo amor ei⁹ incideret. p Quid est: qd lachrymas: Quasi repēte aīaduertit flentē & q̄si cām oēm nesciat sic ingrit. q Ah Eschine. Mō nō exhibuisset psonā patris. nisi pietate victus: pati filiū nollet cōfessione torq̄ri Virg. Nec plura q̄rentē passa venus. m. s. i. d. e. bene ergo intelligūt. q̄ sic accipiūt porrectuꝫ adhuc fuisse mitionē nisi victus affectu fallaciā ꝓiecisset. r Nā te amo. Bn̄ addidit. Nā te amo & cetera. Nā & iuidis inimicis moris est scire. qd agamus
s Ita velim me ꝓmerentē. Quā pie additū est ꝓmerentē tanq̄ illic sit totū Eschini cū possit pater etiā immeritū amare & aīaduertendū est optionē sp̄ sequi vel statim vel ex interuallo maxie in hmōi cōfirmatōibus sic Cicero. Ita velim mihi deos ꝓpicios vt cū illius tpis mihi venit in mentē &c. Velim aūt ꝓ volo antique dicitur.

.i.de virginis stupro t .i.est mihi maximo dolore
.i.cōmittēdo recepisse v
me delictū admisisse in me id mihi vehemēter dolet: & me
ppter te pudore afficior .s.te pudere facti ꝛ mei .i.cognosco .i.bonum
.i.tuā naturā
tui pudet. MI. Credo hercle. nā ingeniū noui tuū liberale
.i.timeo .i.incuri⁹ negligens .s.mihi .i.cōitate
x y z
sed vereor ne indiligens nimiū sies. In qua ciuitate tādem
.i.putas .i.stuprasti virgine viciare .i.nō li ebat
a
te arbitrare viuere: virginē vitiasti: quā te ius nō fuerat tā-
.i.in paruis .i.enorme a fragilitate humana defluxū
b
gere. iā id peccatū primū magnū: at humanū tn̄. fecere alij
plerūq; sed .i.contingit .i.dic .i.ɔsiderasti tāq; pn̄s
c d
sæpe itē boni. at postq̄ id euenit. cedo nunqd circūspexisti
timer .i.puidisti tāq; de futuro id qd eēt faciendū
.i.fructu bonū eēt e f
aut nūqd tute ꝓspexisti tibi qd fieret: qua fieret: si teipm
deest re vel rōne .s.dicere .i.nō audes
g .i.cognoscere q̄diu h
mihi puduit dicere q̄ resciscere hæc dum dubitas menses
.i.fluxerunt .i.decepisti puellā .i.filiū quē ex ea su
i k sulisti
abierunt decē. Prodidisti te atq; illā miserā & gnatū: quod
.i.quārū ad te spectauit .i.cessanti ꝛ nō vigilāti in tuis ne
l m n gocijs
quidē in te fuit. Quid: credebas hæc dormiēti tibi cōfectu
.s.credebas .i.in camerā in q̄ dormire soles
.i.deducendā esse
ros deos: & illā sine tua opa in cubiculū iri deductū domū
.i.nō volo .i.in alijs rebꝫ ꝛ negocijs .s.quo fuisti in hoc negocio
o .i.īprudentē improuisum p
nolim te cæterarꝫ rerū secordem eodē esse mō. Bono anio
.i.habebis eā in vxorē .i.sis
q puellā r dico tibi
es: duces vxorē hāc. ESCH. Hem. MI. bono aīo es inquā.
optat negatiuā rn̄sionē .i.derides q̄si pri⁹ nō luseris .s.ludam
s nunquid t
Esch. pater obsecro num ludis tu nūc me: MI. ego te: quā
.i.q̄re ludere te nimis vehemēter obnixe
v x .s.me illā ducturꝫ vxorē
obrē. ESCH. nescio nisi qa tā misere eē cupio. verū iō ve-
.i.pces effundere dijs tāq; an̄ sit res diuia faci
y enda .i.aduoces
reor magis. MI. abi domū. ac deos p̄care: vt vxorē accersas

t Admisisse in me adiectū est.
v Et me tui pudet. Ambiguū qdam hoc dictū putant sed apparet adolescentē ꝓpter suū pctm̄ dicere nō q̄ qcq; turpe fecerit patri. x Ne indiligens nimiū sies. Nō ergo ingratus si negligens Eschinus sit nec negligens sed indiligēs nec in alterū sed ī se deliqt. Mire clemētie genus ē aut oīno ignoscere aut crimē in leuius cōmutare. Nā tota obiurgatio ita amica ē vt nō multū & nō blādimento discrepet magisq; ꝓficiat apud audiētem: vt vult Therētius. q̄q; illa sint aspa atq; pfracta. y In qua ciuitate tandē te arbitrare viuere. Cōmunē locū inducit a loco. a psona. a facto. a tpe. In q̄ ciuitate aliter ꝓnūciandū est.i. p̄sse ac leniter ne faciat illud Tullianū. Proh dii imortales vbi nā gentiū sumus. quā rēpublicā habemus: in q̄ vrbe viuimus. z In q̄ ciuitate. Hoc ē. oblit⁹ es athenis te esse vbi viuit legibus. vide oēs sentētias poni accusatorias & nihil amoris isti sūt orōnū colores difficillimi. sed elaborauit Therentius Mitionē facere leuiter accusantē & inducere Demeam durissime blandientē. z In q̄ ciuitate Quod obiurgat Mitio. magni amoris ē & necessaria ꝓ psona assentatio. nō eni cōuenit patrē. etiā nimis ei diligentē filiū eius p̄terire peccata.
a Virginē viciasti. Vide & rem dici & abesse tragicā inclamationē. & ostēdi delictū & ad veniā festinari. Nā statim dicet id peccatū primū eē magnū at humanū. tn̄ & tota ꝓnūciatio ī hmōi verbis summissa debet. b Fecere alii sæpe idē boni. Moris est exemplo linire: qd purgare non possis. Et ē cōsolatio ab exēplo & boni nō qd facerent. sed al's boni. c At postq̄ id euenit. Inquit nō cōmissum est nihil ignoscētius dici potuit. d Nūquid circūspexti. Pro circūspexisti. Circūspicimus p̄ntia. ꝓspicimus futura. e Quō fieret. Et q̄ rōne.i. quibus adminiculis vel p quas psonas. f Si teipsum mihi puduit dicere. Optime additū est q̄si nō debuerit Eschinū apud Mitionē pudere. g Qua resciscere. Qua.i. p quos. & ad oia subaudit nūqd circūspexti. h Mēses abierūt. Mire abierunt q̄si dicat te cessante mēses cessere & locutus est vi incusationis a tpe & abire dicit q̄ paulatim nos deserit. hoc aūt ex ptu intelligit. i Prodidisti te & illā miserā. Salust. Quod in familia nr̄a fuit p̄stitit vt in oībus bellis adesset vobis. & Cicero senator. p. r. qd in nobis fuit iacuit & pnoctauit ī publico k Prodidisti te & illā miserā. Vide festinū senē quātū se adolescēti accōmodet nō em̄ illū quē cā deposcit. sed amatoriū ordinē fecit prius dicendo ꝓdidisti te & illā. Tum etiā gnatū vt ex anio eius amare videat id quod gratū est. Prodidisti.i. decepisti. vt Virg. Vnius ob iram ꝓdimur. l Quod qdem in te fuit. Pro id quod in te erat.i. q̄ntū in officio tuo spei & auxilii ptiūq; tuarꝫ fuit vel quātū ad te spectabat. & hic est illud qd obsequētissimus pater vult oia per se esse correpta. m Quid credebas dormiēti tibi hæc cōfecturos deos. Incerta distinctio. Nā & p se quid & quid credebas legi pōt. & velut p hoc subaccuset Eschinus. Et vide q̄ mitis q̄ faceta obiurgatio. videt satis Mitio ille esse qui an̄ scriptus est. Dormienti Multo melius q̄ si diceret cessanti & nō facturos. sed qd pleniū est confecturos. Et mire deos ponit in eo negocio qd ipse prestat tanq; hic & se & deos excuset. quod nō fecerit Eschino que volebat etiam dormiēti. n Tibi hæc confecturos deos: Et quæ sunt quæ de cessantibus prestare nō possit sequēti versu docet: & ne videat de diis male sensisse. Ibi signat ille textus sic dupl'r. Et illam sine tua opa In cubiculū iri Iri deductū domū ordo est: deductū iri. o Noli ceterarū rerꝫ te secordē esse. Et tanq; nihil impiose ac ꝓ autoritate patria fiat noli inquit te secordē ceterarū rerꝫ esse. nō dixit ne sis secors. Secors dicit quasi seorsum. aut remotū a corde.i. vel a fortitudine & audacia. vel a prudentia. Nam cordati hoies dicunt sapientes aut prudētes. ꝓpterea secordes nō īmerito dicunt imprudētes. p Bono anio es. Apparet flenti hæc dicta oia esse. & hæc decuit verecundū adolescentē & ex vi tante orōnis & moetu amittende amate nimiū puelle. Et es mō impatiui mōi ē tpis p̄ntis. nā esto futurꝫ ē. q Duces vxorē. Dat i vltima obiurgatiōe & breuiter & plena securitas. r Hem. Singulciētis fleu & gaudio dixit hem. s Obsecro nū ludis nūc me. Moestus amoris animus ludentē senē loq credidit vera dicētē. sed qa optata sunt hec vt alluderet nūc pute & ob hāc cām dixit ludis tu me nūc nō q̄ an̄ eū luserit. t Ego te q̄obrē. Magna vis ꝓnoīm cur nō ludat qbus & accessit cōsideratio rei Nā primo ego. deinde te. dein de cause positio. & recte ludis. Est em̄ amātē in falsum moetū cōicere iminēte leticia. Quelibet vero seuicia inimici ī falsum gaudiū queq; ipellere sub alicuius moeroris aduētū sat optat & iō negat se Mitio in hac pte lusurꝫ Eschinū q nō in aliis luserit. v Nescio. Ridiculose dixit nescio q̄si nō sit rō q̄re nō credat pr̄i q̄uis subiecerit cām. x Quia tā misere hoc eē cupio verꝫ. Verꝫ p minis, qa nimia miseria. vt Ne qd nimis miserꝫ. hoc em̄ putāt q virtutes mediocritates eē dixerūt. y Abi domū abi & deos cōp̄care. Magnus institutor sui bn̄ficii ē. qa diis petēdū eē dicit qd ipe p̄stabit. an qa ordinatōis fuerat pri⁹ rem diuinā facere sic vxorē accersuri. Et bn̄ repetitū ē abi. q̄si hereti morantiq;. Vt vos istec intro auferte abite.

z Quid iam ne vxorē. Accessit ad bn̄ficiū tē pus. Et ideo iam q̄si gestiens repetit adolescens.
a Quantū potes. Id est cito aut quantū potest deestiisse b Ni magis te ꝙ ocl'os nunc amo meos. Mire ni addidit. & elegate inuentū est ꝙ in se amor multum diligat. i. oculos. vt in eunucho adolescenti ipsi eripem oculos. i. ipsos de quibus amat. c Quid: ꝙ illam. Cōmendat se Micio & familiariorē amatori facit mentionem faciendo sepius de amica in vxorem ducenda.
d Eque. Sic infert hoc quasi dubitando inuenerit. e Perbenigne. Multū putet quia amator hoc dixit. Ergo benigne large & pabundāter Perbenigne liberaliter me amas si illam equequā tum ad tuum amorē in me & eam.
f Quid: vbi est ille milesius. Non amat si statim timere desinit. vnde Virg. Omnia. t. t. s. t. a.
g Abiit/periit nauem ascendit. Facete abiit ne diceret mētitus sum. atꝙ ita dixit vt infantibꝰ nutrices de terriculis dicere solent: quas cum ipse confinxerint abolitas volūt. Postꝙ illas videt nimium paupes. & mihi videtur ridens hec dixisse vt itelligat Eschinus Mitionē ioco fuisse mētitū
h Tibi obtpaturos magis & cete. Mira snia obsequi deos bonis. quasi bonis homībus multum debeant. & in executione p̄candi deos vndiꝙ facultas nata sit patrē. sine assentatione laudare nō est iniuriosum ad patrem referre dep̄catione deoꝝ. sed magis est honorabile. Nam tale ē apud Virg. Tu genitor. c. s. m. p. p. vt ipse patrem putet hic deos. i Ego eo intro vt q̄ opus sint parentur tu fac vt dixi si sapis. Hic versus in quibusdam nō inuenitur.
k Quid hoc negocii est. hoc patrem esse. Et mirantis hæc & laudantis oratio est: & bene videtur huiusmodi patrem Therentius pbare.
l Hic nō amandus est. Omnia perfecit hic pater vt amerur & laudetur & foueatur.
m Magnam mihi iniecit sua cōmoditate curā Mira sententia mala nobis etiam de bonis nasci an bonus parens magne cure est filio.
n Sciens cauebo. Facere quod nolit scilicet.
o Sed cesso ire intro ne mora &c. Bene vt pote obiurgatus.

verū — i. nūc ducēs vxorem
abi. ESCHI. quid: iam ne vxorē ducā. MI. iam. ESCHI.
i. nūc ducā p̄ gaudio tante sue felicitatis sepius repetit — a — i. cito & ꝙ celerrime fieri potest — i. odio habeāt
Iam: MI. Iam quantū potes. ESCH. Dij me pater oēs ode
nisi b — modū interrogādi c
rint: ni magis te ꝙ oculos nūc amo meos. MI. qd: ꝙ illā.
i. ita equaliter te amo atꝙ illā — i. vir ille de milesio
d — e plꝰ liberaliter — f
ESCH. æque. MI. pbenigne. ESCH. quid: vbi est ille mi
i. discessit — s. q̄ veheret miletū — i. morarīs, cūctaris
g — i. multū p̄ditus fuit in mente
lesius: MI. abijt. perijt. nauē ascēdit sed cur cessas: ESCH.
discede — quā ego — i. q̄nto
h
pater abi. tu potius deos cōprecare. nā tibi eos certo scio: q̄
i. morē gesturos
i
vir melior multo es ꝙ ego: obtpaturos magis. MI. ego eo
in domū — reqsita, & nūciata ad nuptias
intro: vt quæ opus sint parent̄. tu fac: vt dixi. si sapis. Esch.
admirat̄ apud se benignitatē patris pter & laudat — s. qd ego facio
k — i. qd sibi vult hoc negociū — vel morē filiali
qd hoc negocij est: hoc est patrē esse: aut hoc filiū esse. si fra
s. pater meus — i. cōplaceret ꝙ cōplaceat — s. pater — i. amore dignus
i. q̄re q̄ rōne — l
ter aut sodalis esset: q magis morē gereret: hic nō amandꝰ
virum — i. fouendus portandus — admirantis
i. inter brachia — m
hiccine nō gestandus in sinu est: hem itaꝙ magnā mihi i
i. incussit — i. optunitate — i. sollicitudinē — p imprudentiā
i. valde — i. casu aliquo
iecit adeo sua cōmoditate curā ne forte imprudens faciam
i. animaduertens — i. nimis tardo & iō celeriter vado
n — puidebo — s. retardatio
quod nolit. sciens cauebo. Sed cesso ire intro: ne mora me
is nuptijs egomet siem.

DEMEA

Demea.

.i.valde a / vtinã b

Efessus sum ambulãdo: vt syre te cum tua mõstratione magnus perdat iuppiter. perreptaui vsq3 omne ne oppidum ad portam/ad lacum. quo non: nec fabrica illic vlla erat: nec fratrem homo vidisse se aiebat quisq3. nūc vero domi certum obsidere est vsq3 donec redierit.

In hac scena. XVIII.

Exemplū inducitur sceui patris ex affectu vero: & ob hoc inuisi oibus nō aūt eū amare vult quē ipse amare inducitur nūq3 sibi neq3 cuiq3 alii sed filio tamū consultū cupit. a Defessus sum. De asse valde significat. b Vt syre te cum tua monstratõe. Vt.p vtinã: & hæc oia anhelans dixit. Te cū tua demõstratõe adhuc nõ credit in errore se missum fuisse. Te cū tua demõstratõe Te cū tua demõstratõe. c Perreptaui vsq3 omne oppidū. Tardus incessus nõ pambulatio: sed preptatio dicitur. d Ad portã ad lacū. Quo non mire ppinqua omisit. vtpote porticū macellū Cratini ędes. Téplū dianę. & vltima posuit vt qntū peragrauerit demonstraret. e Ad lacū. Facete poeta more inducit senē quorū mime opus fuit meminisse. f Quo nō: Duobus dictis quo nõ addidit qsi & ad ducendū lassus appareat. g Certū obsidere est vsq3 donec redierit. Proprie obsidere dixit. cōuenit em̄ & irato & repēte aggressuro & ab eo qd est obsideo obsidere facit, pducta media sillaba ab eo qd est obsideo obsidere facit eadē sillaba correpta.

MITIO DEMEA senex

Bo illis dicam nullam esse in nobis morã. DE. eccum ipsum: te iamdudum quæro mitio. MI. Quidnam DE. Fero alia flagitia ad te ingentia boni illius adolescentis. MI. Ecce autē. DE. Noua/capitalia. MI. Ohe iam desine: DE. Ah nescis qui vir sit. MI. scio. DE. Ah stulte. tu de psaltria me somnias agere: hoc peccatum in virginem

In hac scena. XIX.

Est exemplū intepestiue obiurgatōis: & p hoc ridicule. a Ibo illis dicã. Moris est senū secū loq. Vel senes. vt maxime aliqd ex anio agētes. b Sed eccū. Demęa cõstituerat diu illic domi obsidere sed interea vidit fratrem. dixitq3 sed eccū &c. c Fero alia flagitia ad te ingētia boni. Magno sonitu ac ingēti ostēsione future accusatõis exorsus ē: magna sunt em̄ oia & fero: & alia flagitia. & ingētia & cp ironicos boni illi adolescētis dicit ironia qsi amari ponit q3 criminatio manifesta. d Ecce aūt. Ecce dicit cū repēte triste aliqd iteruenit reb letis. aut certe qn cū aliud agit aliud emergit nouū. vt Virg Ecce aūt gemia tenē do tranqlla p alta arresto referens. Et ecce trahebatur passus priameia virgo. & Cicero. Ecce āt repēte ebrio diomene esurientibus cūctis &c. e Noua. Recētia. an mira an magna vt pollio: & ipse facit noua carmia f Nescis q vir siet. Ironia Nã vir ad laudē sūmi solet vt alibi vir: te iudico. g Scio Satis ridicule neq d ille cupit ab neget Mitio. Vel vt cõsentiēdo iracūdiã Demee actiorē fieri possibilē sibi mitigare qrat. Nã scio ad negocii totius gestionē retulit. nõ ad illud quod nescis q vir siet. h Eho scis & patere. Iam & illi irascitur nõ Eschino.

h Nõ malũ q̃dam. Alii volunt Mitionẽ dicere. nõ malũ q̃dem. alii Demeã. Aliq̃ nõ malui vt legi in aliq̃bus codicibus. Nam Donatus malũ dicit nec etiã coheret sensus. i Puer natus est. dii bene vertant. Hic bono exẽplo inducit Mitio irascẽtẽ iuste Demeã leniter scire cui exaniato ob merorẽ nõ cõuenit indemẽter ire obuiã cũ possit in tpe obiurgari postq̃ destomachatus fuerit. & vide q̃ facete cũ ille puer natus est ad argumẽtũ mali attulerit. Hic rñdit queadmodũ solẽt illi qui bus puellã nasci metuẽtibus nunciat puer natũ esse. Nã in oibus q̃ cupite venerint dii bñ vertant dici solet. q̃a sepe hoĩes ea optauerunt q̃ aliis aliter q̃ expectauerũt cõtigissent quã ptãtẽ rerum vertentiũ semet vtraq̃ partẽ vertẽtiũ ñ deo supesse vete res existimauerũt. k Virgo nihil habet. Vult rem sine remedio videri q̃a scit posse nuptiis finiri sollicitudinẽ & vide amaritudinẽ Demee contra oẽs vt nec virgini ip̃e parcat. l Audiui. & cum rñdum q̃si benefit quo ad missum est. m Et ducenda indotata est. Scilicet nisi donatus sit Eschinus: & hoc verbũ necessitatis vim habet vt pacẽ troyano ab rege petendũ. n Quid nũc futurũ. More irascentiũ cũ ip̃e sciuerit q̃d futurũ Mitionẽ interrogat & hmõi interrogatio scd̃m figurã suã nõ habet rñsionẽ. sed Mitio sic rñdit q̃si simplr inquirenti. o Illinc huc trãsfert virgo. Virginẽ q̃ etiam cũ viro fuit vocat Virg. Ah virgo infelix.
p Proh iuppiter &c. Tragice adiecit a Mitione versus. q Istoccine pacto optet fieri. Ad ip̃m Mitionẽ respiciẽs dixit. r Si nõ re vera. Nũc re p vtilitate posuit. s Simulare certe est hoĩs. Nõ hoc dixit q̃a hoĩs est mentiri sed q̃a sepe iracũdie simulatio custodia discipline est. Nam simulatio & mẽdaciũ nõ cadũt in virum bonum.
t Iam despondi res composita est. Fiunt nuptie ne diceret despondi cõposui Facto & despondet puellã qui petit spondet a quo petit recte. ergo socer futurus despondi dixit. v Hec magis sunt hoĩs. Bene repetit hoĩs. Ille eni dixerat simulare certe est hoĩs. x Ceterum placet tibi factũ Mitio Nihil aliud volebat Demea q̃ vt seuiret Mitio quod impetrare nõ potuit etiã ad eandẽ sñiam de prauitate & peccato Eschini. x Ita est vita hominis q̃si cũ ludas tesseris. Rectũ erat si diceret Ita vita est hoĩm queadmodũ tesseris ludere. aut queadmodũ ludus est tesserum Nota ergo genus locutionis. z Si illud maxĩe q̃d est opus iactu. Vtrũ opus est iactu an iactu nõ cadit incerta distinctio est. a Illud q̃d cecidit forte id arte vt corrigas. Ars adhibẽda p fortuna est. nõ eñ si male iactus ceciderit deserẽdus est ludus. Et nũc forte p fortuna intelligendum. b Corrector Quia dixit arte vt corrigas sed moris est iratis ab vltimo verbo contradicẽtis incipe. c Neq̃ ẽ neq̃ illã sane studeo vendere. In scrupulo versatur Mitio in quo eligit ineptus potius videri q̃ p dat Ctesiphonẽ pñi cur nõ possit dicere nõ ẽ eschini amica. sed celanda est culpa Ctesiphonis.
d Ita me dii amãt vt ego video tuã &c. Ordo est ita me dii amẽt te factũ credo vt habeas qui cũ cantites ip̃e fefellit nõ inq̃rendo interiorẽ cam retente in domo meretricis. Mire aũt cantites. q̃si turpius sit cãtare senẽ cũ psaltria q̃ coire. e Et noua nupta eadẽ hæc distet. Alius audiet dicere O magna in verbis elegantia vide eñ quã vim significet distet. & iõ nõ vxor sed noua nupta quã ad oia docilem ip̃m idicat nomẽ. f Tu inter eas restim ductans saltabis. Lusus est natus ab eo fune quo introductus equus ligneus in troyã

.s. etiã illud irascentis .i. pmittis. q. d. nõ deberes
h .i. cognoscis illud flagitiũ .i. cur nõ
est ciuẽ. MI. scio. DE. Eho scis & patere? MI. Quidni pa-
.i. vociferas .i. verteris in insuria cũ hec cernis
h .s. verbum
tiar De. dic mihi: non clamas: non insanis? Mi. Nõ: malũ:
etiam .s. ex pamphila .i. rem vt optam⁹ pãphila
i k
quidẽ. De: Puer ẽ natus. Ni. Dii bene vertant. De. virgo
.i. est paup .i. intellexi eã nihil hr̃e .i. capiẽda in vxorẽ
l m .i. sine dote
nihil habet. Mi. Audiui. De. & ducenda indotata est: MI.
.i. certe & ducẽda indotata .s. de hac re .s. est futuꝝ
n certe
Scilicet. DE. Quid nunc futurũ est? MI. Id enim, quod
.i. necessitas .i. ex domo sua .i. traduceret .s. pamphila irascẽtis
o .i. in domũ nr̃am .s. te testor
res ipsa fert. Illinc huc transferetur virgo. De. O iuppiter
.i. verũ .i. modo quẽ dicis esse sine dote .i. vltra q̃ feci vel qd̃ pter nuptias a me fieri potest
q
istoccine pacto optet? MI. Quid faciam amplius? De. q̃d
.i. petis .i. ipo effectu vel rei veritate est dolori .i. licitũ est hoĩez silare
r s
facies, rogitas? si nõ re vera tibi istuc dolet? simulare certe
.i. spectat ad hoĩem .i. ãnimo .i. tãq̃ socer futur⁹ filio meo petiui
t .i. negociũ de cõiugio
est homĩs. MI. Quin iam virginẽ despondi. res cõposita ẽ
.i. abtersi .s. q̃ facta sunt .i. magis decẽt hoĩe
v q̃ id qd̃ dixistis scz silare
fiunt nuptiæ. dempsi metũ omnẽ: hæc magis sunt homĩs:
.i. sed .i. pbas tu .s. de cõiugio dotato .s. placet .i. possim
x
De. Cæterum placet tibi factum mitio? MI. Nõ si queã mu-
.s. mutare .i. paciẽter neq̃ ob id me excruciã
y
tare. nunc cũ nõ queo: æquo anĩo fero. ita vita est hominũ
.i. tanq̃ .i. talis .i. plurimũ req̃rit ad hoc qd̃ lucrificas
z
quasi cũ ludas tesseris. si illud quod maxĩe opus est iactu:
.s. in alueolo .s. qd̃ accidit .i. corrigat scd̃a psona p tercia
a .i. calliditate & consilio
nõ cadit: illud q̃d cecidit forte: id arte vt corrigas. De. Cor-
.i. dicis ẽẽ corrigendũ .i. tuo cõsilio vel tua correctiõe .i. pdite fuerũt
b
rector: nempe tua arte viginti minæ pro psaltria periere. q̃
.i. q̃ celerrime .i. in aliquẽ locũ .i. si nõ vendat alicui q̃ det pc̃ũ
.i. detrudẽda .s. sine pcio
quantũ potest: aliquo abiicienda est: si nõ precio: vel gratis
.s. abiicienda .i. certe .i. volo cupio laboro
c
MI. neq̃ est: neq̃ illam sane studeo vẽdere. De. Quid igitur
.i. deorum .s. imploro
facias? MI. domi erit. De. proh diuum fidem meretrix &
.i. vxor honesta quã ab aliis mores discernũt .s. erit vna in domo mec̃ũ ma. verũ
.i. sub vno tecto .i. sane mẽtis
materfamilias vna in domo? MI. Cur non? De. Sanum ne
.s. tu q̃ talia dicis .s. me ẽẽ sanũ iurantis
d
te credis esse? MI. Equidem arbitror. De. Ita me dii ament
.i. pspicio .i. fatuitatẽ incõsiderationẽ
.s. vt vna sicut in domo
vt video tuam ego ineptiam. facturum credo: vt habeas,
.i. cum qua .i. frequẽter cantes more puellarum cũ tã sis senex
.s. facerẽ e
qui cum cantites. MI. Cur non? De. & noua nupta eadem
.s. q̃ fiũt a psaltria .i. recte distet illa eadẽ nurũ & psaltriã .i. freq̃nter ducẽs
f .i. funem
hæc discet? MI. Scilicet. De. Tu inter eas restim ductãs sal-
.i. pulchre id faciã dolor inest mihi
.s. saltabis
tabis. MI. probe. & tu nobiscũ vna: si opus sit. De. Hei mi

dicta tua vel inhonesta facta .i.ppterea:vel sed
.i.afficiunt pudore ammoue dimitte
g h
hi.non te hæc pudent? MI.Iam vero omitte Demea tuam
.i.honestum est te esse .i.boni animi
i
istam iracundiam:atq; ita vti decet hilarum/ac lubentem
.i.labora efficere .s.quos ei ostendebat deinde .s.ad te
k s.tui .i.alloquar
fac te in gnati nuptiis ego hos conueniam.post huc redeo:
vtrū .s.decet esse vel agi vel duci
l pditor esse.i.pseuerare in
hominibus
DE.o iuppiter/hanccine vitam? hoscine mores? hanc de-
.i.insaniam .i.familia
m
mentiam? vxor sine dote veniet.intus psaltria est.domus
.i.auida sumptu z multa consumens ac expendens mitio .i.despiciens
eschinus libidine z lasciuia
sumptuosa.adolescens luxu perditus.senex delirans.Ipsa:
que sit dea .i.omnino .s.seruare
.i.saluare
si cupiat:salus seruare prorsus nō potest hanc familiam.

est cum nexis manibus funem chorum ducunt saltantes.hoc a quibusdam dicitur. Sed ego puto manu confertos choros puellorum puellarūq; cantantes restim dicere existimari. & id maxime conuenire ad exagitandum importunitatem senis veluti pueros imitantis.simul etiam iste qa in connexu manuū lasciuus & petulans adimit discretionem cōditionē dignitatis etatis inter meretricem nouam nuptam & senem. & hoc quēadmodū dictū est. sed quanto stomacho credas iam ab Eschino recessum est.& transitū ad Mitionis luxuriam describendam.
g Iam vero omitte Demea. Mire vrbanitatē expressit vltro obiurgantis qui obiurgatus est.
h Tuam istanc iracundiam. Nam ira de causa.iracūdia de vicio multū irascētis. i Atq; ita vt decet hilarū ac lubētē. Hilarū vetuste nō hilarē Et bñ addidit lubētē. Multi eni hylares se simulātes ñ lubētes sūt k Fac te. Nō dixit esto sed elabora vt esse possis. l Hanccine vitam hoscine mores hanc de. Eclipticos omnia vtpote stomachatus secum loquens:deest enim esse aut qd tale. m Domus sumptuosa. Domus id est homines. n Ipsa si cupiat salus &c.
Plautus libentiorem te faciam q̄ libentia.est enim
Ipsa si cupiat salus seruare prorsus non potest hanc familiam. Hinc licet existimare quantum & caloris & grauitatis apud Therētium sit ad mutationem lætitia. Nā vide quantum creuerit superioribus vt sit finiret.salus dea quēadmodum cōcordia victoria pax.

SyRVS DEMEA

iurantis extractasti .i.delicate abunde
a b
Edepol syrisce te curasti molliter:lauteq; mu-
officium edendo
.i.exercuisti c
nus administrasti tuū:abi sed postq; intus sum
.i.ferculorum refertus repletus ad hunc locum
d .i.pæparare
omnium rerum sat:prodeambulare huc libitum est.DE.

In hac scena.XX.

Exemplū inducitur licencie seruorum submitti domino.
a Aedepol syriste te curasti molliter. Quia detexit Ctesiphone. Iam oportet vt ebrius inducat Syrus per cuius fabulas tegatur adeo vt syriscū se dicat nō syrum.
b Lauteq; administrasti tuum. Vt quicquid esset bellissimum caperes/ cyathosq; sorbillares aut minus seruile esses & biberes.
c Abi. Verbum vel sibi vel alteri cum laudatione blandientis. Nam sic dicunt qui iam compotes sunt votorum omniū perfectiq; in rebus vniuersis. d Prodeambulare. Nota duas p̄

positiones vni dictioni adiunctas vt pede pro/subigit terrã. Et opportune ad delicias exprimendas hoc verbum posuit. Nam producere signũ deambulare significat. Nam deambulare etiam intus posuit. e Illud vide sis exemplum discipline. Quia vnus ex multis reliquis. an quia senior & impar. & ita pedagogus vt ipe ait quem ego puerum tantillum in manibus gestaui meis f Quid fit: quid tu es tristis. Mire ad securita/tem ebrius hec expressit. nunquid enim ptimescit interuentum senis. vt solebat syrus aut quicq̃ p̃/cauet. g Iam. Tantũ tamen subauditur iam ꝙ ipsius iram oblitus est vt cum eum senem sci/at causam tristicie eius inquirat. h Tu verba fundes hic sapientia. An tu sapientia quia dixit supra. Tu quantus es nihil nisi sapientia es.
i Fundes. Vtrum sine vlla cessatione profe/ras. an pdes ſm illud. Nam quid tu hic agis vbi si quid boni precipias nemo obtempet.
k Dis quidem esses. Ab eo quod est dis di/tis dites facit. l Quãobrem: quid feci. Nihil nunc in syro nisi simplex & purum ob ebrietatẽ. & vide quãobrẽ quid feci dicere nõ esse ebrii syri m In ipsa turba. Non minus ridicula importunitas Demee est q̃ ebrietas syri qui aduersus te mulẽtum tante grauitatis orõnes personat. vt ex dicentibus vultu verbis & exaudientis habitu et stupore magnam voluptatem percipiãt spectatores. Vides enim quãto pondere verborum cum ebrio litiget. n Potastis scelus. Non ꝙ plus videt senex qui obiicitur oculis. sed oratorie potastis dixit. cum vnũ ebriũ cernat propter illud cui exemplum discipline quasi in omnibus sit quod in vno nunc aspicitur. Virg. Et carmine ab vno disce omnes. o Sane nollem hunc exitum. Et hoc dicto oblitus omnium rerum est nihil respondisse Demee per fallaciam sed tantũmodo ponit quod exierit.

qđ secis̃ ꝯsidera s. alijs conseruis quos etate pcurris sed
e
Illud vide sis exemplum disciplinæ. Sy. Ecce autem adest
demea cur interiectio affecti tedio scelesse
f
senex noster/ quid fit: Quid tu es tristis: DE. Ohe scelus.
quasi ridentis in vanũ prodes cũ nemo sit tibi obtẽpaturus seruus
.i. statim
g h i
Sy. Eho. iam tu verba fundis hic sapientia. De. Tu si me⁹
.i. diues si essem tuus s. familiarem siue substãtiã
k .i. ꝯfirmasses
esses. Sy. Dis quidem esses Demea: actuam rem stabilisses
s. ne inebriarentur s. si tu esses meus .i. quare
l
De. Exemplum omnibus curarem vt esses. Sy. Quamob
petis .i. turbatione filioꝝ quorum peda/gogi estis
m
rem: Quid feci: De. Rogas. in ipsa turba atq; ĩ peccato ma
peccatũ nõdũ .i. pacatũ bibistis .i. scelerate
n
ximo. quod vix sedatum est. potastis satis scelus. q̃si re bñ
.i. q̃si reres bñ se habuisset nec fuisset crimẽ admissum
.i. certe .i. vellẽ nõ exiuisse huc p deãbulãdũ
o qm̃ demea iurgia nõ subijssem
gesta. Sy. sane nollem hunc exitum.

In hac scena. XXI.

Aduentum cuiusdam parasiti siue cõmessatoris deprehensus esse ostenditur Ctesipho a patre seruo Demea. a Heus syre. Quã clare dicam ostendit ex eo ꝙ premisit. Heus anteq̃ loq̃retur Ctesipho mire additur nomen est cum aut sine hoc aut per pronomen intelligi possit Ctesipho. b Vt redeas. Redeas dicendo ostendit & illũ inter pocula a quo egressus est ebrius.

DROMO puer. SyRVS DEMEA
vocandi
s. ad se vnde ebri⁹ venisti
a b
Eus heus syre rogat te Cthesipho. vt redeas. Sy.
.i. vade in malam rem parasitus s. narrat
.i. cur s. nominat
c
Abi. De. Quid Cthesiphonem hic narrat. Sy. Nihil. DE.

deprehendentis aliquid alterius imprudentia   .s.intus
.i.tortor

Eho carnifex est Cthesipho intus? Sy. Non est. DE. Cur
.s.cum   .i.imitator parasitorum
d

hic nominat? Sy. Est alius quidam parasitaster paruulus.
.i.cognoscis ne eum   .i.sciam si sit intus necne
.i.nunc
e   f

Nostin? DE. Iam scibo. Sy. Quid agis? quo abis? De. Mit
quia impediebat eum ne iret   .i.nõ tgas nõ ɔtines nõ amoues a me retinẽdo scilicet   .i.malus ⁊ neq̃ seruꝰ vel ancilla
g   h

te me. Sy. noli inquã. DE. Nõ manum abstines mastigia
.i.potius vis   .i.diffundi frangi   .s.senex   iurantis
.i.euasit e manibꝯ
i   k   l

an tibi iam mauis cerebrum dispergi hic. Sy. Abijt. ædepol
.i.iustũ parasitum cuiꝰ inepta ꝓnunciatõe dephensus ẽ ctesipho
.i.nõ fuisse   .i.ɔsentaneũ opportunũ   q̃ eiꝰ aduẽtu ẽ dephensus
.i.certe valde   m

comessatorem haud sane cõmodum presertim Ctesipho-
.i.q̃ꝫdiu   .i.pacare efficiuntur turbationes q̃ iã nõ sunt sꝫ statim future
n

ni. Quid ergo nunc agam nisi dum hæ silescunt turbæ in-
.s.puta   .i.in aliquem locũ   .i.exalam dormiẽdo   .i.paucu lũ vini
.i.discedam
o

terea in angulum aliquo abeam: atq; edormiscam hoc vil
.i.abdam in angulum ⁊c.

li sic agam.

c   Abi. Indignatus q̃ nominasset Ctesiphonẽ coram patre per imprudentiam dixit abi.
d   Est alius quidam parasitaster paruulus. Nõ aliud parasitaster. sed aliud Ctesipho q̃si nõ duo sed multi sunt Ctesiphones.
e   Nostin. Sic pronunciandum est vt & simꝉ & querat & dicat/nostin quasi sycophanta nũc addidit nostin nam veteratoris est in mentientes confidere.   f   Quid agis? quo abis? Hoc iam ebrio conuenit non illi quem cognouimus syrum nam q̃d retinet senem confessionis genus est.   g   Non manum abstines mastigia.   Etiam iniecisse manum vt teneret Demeam. ex ipsius verbis cernitur.   h   Mastigia. Mastigia vt inquit Seruius. Est seruus sepenumero verberibus cesus & cedi dignus a mastigo verbo greco quod significat cedo.   i   An tibi maius cerebrum dispergi hic. Vt apparet baculo minatur
k   Abiit. Quia prohibere non potuit de misso & desperanti vultu quid factum sit dicit & abiis se pronũciat.   l   Aedepol cõmessatorem haud sane cõmodum.   cum oppinatus superuenit vt omnia sic offendat quẽ admodum qui cõmessatum est ingreditur. quia cõmessatoris est superuenire ad scortum: & vociferare aliquid in iocularem strepitum. quare false totum ad Demeam contulit. Alii dicũt cõmessatorem dici de Demea qui veluti cõmessator inoppinatus superuenit & omnia turbauit.
m   Presertim Ctesiphoni.   Bona exceptio vt appareat omnibus incõmodũ & huic & Eschino. sed precipue Ctesiphoni.
n   Nisi dum hec silescunt turbe.   Non que iam sunt sed que erant.   o   Hoc villi.   Est vini diminutiuum vt vnus vllus. asinus asellus. vanus vallus vinum villum pariter.

QVINTVS ACTVS.
MITIO.   DEMEA senes.

.s.omnia
a b   c   d

Arata a nobis sunt. ita aut dixi: sostrata ubi uis. q̃s

In hac scena. XXII

Collatio est personarum mitis ac seui.
a   Parata a nobis sunt. De verbis absentis vult ostendere poeta quam orationem cum Sostrata habuerit ingressus Mitio & vide quas interposuerit primo:

.i.meas .i.pulsauit percussit p dolore nimio hoc dixit

e f g

nã a me pepulit tã grauiter fores? De. hei mihi quid faciã?

.i.conquerar de fratre quã ego meã indulgentia venio criminandus

h

quid agam? quid clamen? aut quid querar? o celum: o ter

.i.quibus neptunus preest .i. totũ negociũ totum figmẽtũ de emptiõe

k

ra: o maria neptuni. MI. hem tibi resciuit omnem rem: id

.i.certe p ctesiphonẽ .i.oportet succurrere ei & filio eius

.i.iurgia

l m

nunc clamat scilicet paratæ lites succurrẽdum est. DE. Ec

ecce hic .i.in promptu ẽ palã est .i.depravatio corruptio quasi vtriqꝫ contingẽs & vtrũqꝫ contaminãs

n .i.nõ vnius sed duorum

cum adest cõmunis corruptela nostrorum liberum. MI.

.i.post longam tui vexationẽ .i.ad lenitatẽ .i.cõpescui iracundiã

o p q

Tandem reprime iracundiam: atqꝫ ad te redi. DE. repressi

.i.placatus sum probra improperia iurgia causam ipsius litis purgemus

r

redij: omitto maledicta omnia: rem ipsam putemus dictũ

quid illud dixisti videlicet qꝫ nõ cure haberes filiũ

.i.certe .i.processit

s

inter nos hoc fuit. ex te adeo est ortum: ne tu curares meũ

.i.curarem an fuerit hoc dictũ necne

.s.filiũ

.i.illud a me processit dictum

t

neue ego tuum: responde. MI. Factum est. nõ nego. DE.

.s.filius meus ad domũ tuam ad potandum & lasciuiendum filium .s.meo filio

v

Cur apud te potat? cur recipis meum? cur emis amicã mi

.i.cur .i.nõ est quasi peiore cõditiõe sim ego qꝫ tu sis

x

.i.nõ licet

tio? Nam qui minus mihi idem ius æquum est esse qꝫ qđ

b Parata a nobis sunt ita vt dixi. Et que non dixit sed vt dixi dicendo significat se dixisse omnia. c Vbi vis. Fiant nuptie vel quid tale. aut omisit. aut dicturus hoc ipsum audit. vehementius fores pulsatas & quod agebat abiecit d Quisnam a me. A me modo .i. meas. Dicimus enim accepi litteras a te. pro accepi litteras meas. e Pepulit tam grauiter fores. Quia irati omnia concite faciunt cum pulsande fores essent exituro foras Demea. sic eas pulsauit vt & is ipsis irasci videretur.

f Hei mihi quid faciam? quid agam &c. Multum laborauit Therentius vt analogiam seruaret in dolore Demee quo maior debet in Ctesiphone reprehẽsio esse qꝫ in delictis Eschini. Et nota qꝫ vbi nõ inuenit quod dignum loqueretur ab interiectione ceperit. Hei mihi. Et adhuc quomodo pro rei magnitudine oratio parua esset: quid faciam inquit. In alieno indignatus est suo quid faciam inquit. In alieno litigauit. hic ait quid agã? In alieno clamauit & questus est hic in suo relinquo & preter In Eschini peccato Mitionem accusauit in Ctesiphonis clementia cum diis omnibus ac toto mundo mira auxesis qꝫ imitatur. Virgilius in orpheo. Post amissam rursus euridicen. quid faceret inquit. omnia enim consumpserat primus dolor qualem raptabis coniuge ferret. Nam quid preter oẽs terras atqꝫ inferos loci remãebat qđ nõ lugeret. per quem fletum manes quasi omnes primis luctibus impleret & lachrymis quia numia voce mouerunt cui nec ita quidem inexperta remanserat. Et vide hic gradus doloris & iracundie in tantum autem vt iam crescere non possint. quippe in initio fabule tam tristis est Demea Nam sic audit a Mitione quia tristis est. & ipse rogas me vbi noster Eschinus siet. Quid tristis ego sum vide mox precedit in penis vt sic incipiat disperii. Ctesiphonem audiui filium vna fuisse in raptiõe cũ Eschino. Inde postea dicit. Ne ego homo sum infoelix ad postremum.

g Hei mihi quid faciam? quid agam: Et innaturali quodam modo postqꝫ summus furor ad extrema peruenit repẽte senex mutatur & mitis fit. h O celum. o terra. o maria neptuni. Neptunus quia medius inter celum & inferos dum vtriusqꝫ regni particeps est habetur elementorum omnium potior. Nam ideo tridentem habet primo numero triũ elementorum vt apud Virg. Idcirco dicit. Iam celum terramqꝫ meo sine numine venti miscere & apud homerum sic idem Et hoc est quod ait Oratius in arte poetica. Interdum tamen & vocem comoedia tollit. In hec tria rerum natura diuiditur. vt principio mare: ac terras celumqꝫ profundum & per hoc totum mundum accusauit.

i O celum o terra o maria neptuni. Vtrum de eo elementa inuocauit qꝫ diis quoqꝫ irascitur qui in his commorãtur vt dolentes solent aut quia deos esse non putet. Ideo hec omnia neptuni dicit quia dicturus esset Neptuni nisi intercederet persona Mitionis quem videns ad aliud conuersus desit diluuium & interitum rebus optare coepit obiecto fratre cui maxime irascitur & propter quem detestabatur omnia. Tale est apud Virg. Omnia vel medium fiat mare ante omnia accusat vt indignantem. Vt quem non incusam amens hominũqꝫ deorum. Et atqꝫ deos atqꝫ astra vocat. t. m.

k Hem tibi. Nulli enim tibi Mitio loquitur. Hem tibi ad nullum refertur. vt fieri sepe solet in mihi & tibi. vt en tibi fores crepuerunt. tu mihi dormis.

l Parate lites. Videtur & ipse pertimuisse dicendo. scilicet parate lites.

m Succurrendum est. Vt rursus confirmet se hoc ait.

n Communis corruptela nostrorum liberorum. Maior accusatio est ista qꝫ prior quippe cũ iã modo de ambobus accusetur Mitio non de vno. o Tandem reprime iracundiam. Mire quia reprehendere nequit nimietatem reprehendit irati Et ira de causa est iracundia de moribus.

p Atqꝫ ad te redi. Quia ira ab eo quod est ire dicitur eo qꝫ a se eat qui irascitur & furit. Et ad te redi proprie dixit. Virg. Verum vbi vidi nulla .f. r. f. ad se redit. & Cicero. Redit ad se & mores suos.

q Repressi redii. Non quod est sed quod gestu dicatur specta & videbis. neqꝫ repressisse adhuc iracundiam, neqꝫ ad se rediisse Demeam. sed qꝫ mira perspicuaqꝫ moralitas i huiusmodi rebus est apparet.

.i.licet habere .i.postq̃ filiũ .i.noli curare

æquum est tibi: quando ego tuum non curo ne cura me-

.i.quod iustum sit dicere .s.est equũ dicere .i.tritum

q r

um. MI. Non æquum dicis. DE. Hon: NI. Nã vetus ver-

.i.dictũ puerbiũ .i.certe .i.esse cõmunicãda vbi opus est inter pythagoreos ortũ dicitur

bum hoc quidem est: cõmunia esse amicorũ inter se om-

.i.vrbane id ẽ dictũ a te .i.repẽtina ⁊ subito exorta q̃si non hñs q̃ rñdere possis ⁊ q̃si videat cũ iam conuictum

s

nia. DE. Facete. nunc demum istec nata oratio est. MI. Au

.i.breui sermone .i.si fiat sine molestia tua .i. in primis

a b

scultа paucis: nisi molestum est: demea. Principio si id te

.i.offendit ac ledit .i.obsecro q̃ sequũt

sc3 p filijs suppeditãdo .i.impensam

c

mordet: sumptum filij quem faciunt quæso facito. hæc te-

.i.scõm facultatem tuã .i.sufficiẽtia

d

cum cogites. Tu illos tuos olim pro re tollebas tua. q̃ satis

filijs tuis .i.tunc .i.q̃ ego ducerẽ vxo

putabas tua bona ambobus fore: & me tum vxorem credi

.i.consideratione habe

.i.quã prius habebis

disti scilicet ducturum. eandem rationem antiquam obti-

.i.custodi acquisita vtere modice bonorum filijs

acquire

e

ne: conserua quære: parce: fac q̃ plurimum illis relinquas:

laudẽ de tollẽdis educãdis ac ditandis filijs tuis .i.expectatiões ⁊ opinionẽ nã cũ putabas me vxorẽ ductuz nõ spectabas a me bona p filijs

habe

gloriam tu istanc tibi obtine. Mea: quæ præter spem eue-

.i.pmitte .q.d. nihil tibi constabit .i.diminuetur .i.ex meis bonis

f g

nere: vtantur: sine. de summa nihil decidet. quod hinc ac-

.i.adiunctũ vel additũ erit .s.que dico

cesserit. id de lucro putato esse. oĩa hæc si voles in aĩo vere

tam q̃ filijs .i.demea .i.displicẽtiã

cogitare demea: & mihi/ & tibi & illis dẽpseris molestiã:

pecuniam .i.tace noli pgere ĩ eo qđ cepisti

.i.intelligo

h i k l

De. Mitto rẽ: cõsuetudinẽ ipsoꝝ. MI. Mane: scio. istuc ibã

r Rem ipsam putemus. Videtur paulo citius destomachatus q̃ res etiam incerta exposcebat. sed hoc morale dicitur. Nam iuste irati omissa seuicia ad ratiocinationes sepe festinant: & preterea illud accedit quod nõ inuenit. quod iam cõdigne dicat. simul quia etiam increpatus est a patre q̃ apud se iam non sit per iracundiam vehementem. Iterũ rem ipsam putemus. tractemus purgemus. Nam & hinc purgamina dicta sunt· vt Plautus in capti. ait. Nucleum amisi retinui pignoris pitamina. Et Virg. Multa putans inquit. Putare proprie est falsa & infructifera a veris & fertilibus resecare. Vnde arborũ purgetores putatores dicuntur. Et per hoc q̃ dicit rem ipam causam ipsius litis ostendit. vt mitte ista atq3 ad rem redi.

s Ne tu curares meum. Nam ambos curare prope modum reposcere illum est quem dedisti.

t Factum est. Apparet Mitionem minutim quidem fateri. sed facete contemnere obiecta.

v Cur emis amicam Mitio. Inclamatio ista nominis magnam inuidiam significat. vt regnũ ne Eschine hic possides: & pacem te poscimus omnes turne.

x Nam qui minus mihi idem ius equum esse. Aut nam aut qui abundat. & est ordo. Qui minus equum est esse idem ius mihi. Qui ergo cur vel quare significat.

y Nam vetus verbum hoc quidem est & cetera. Confidenter non repetiuit non habens rationem quam subiiceret nisi illi puerbium venisset in mentem. Nam quia videt se in malã causam incidisse totam vernaliter & facete agit & subiicit equitatem vbi iusto se tueri nõ potest qa tamen a Demea conuincitur. dicendo quod sequitur.

z Nunc demum istec oratio nata est. Vt ostẽdat illum perturbatum contraria protulisse dictis suis superioribus. Item alii totum iungunt. alii totum separant. Et bene nata est. Nam sic dicimus de rebus repentinis vt supra here nate melius fieri haud potuĩt q̃ factum est hera

a Ausculta paucis nisi molestum est Demea. In duas partes diuiditur persuasio nihil passurũ Demeã damni nihil corruptele. Et me tum vxorem credidisti scilicet ducturum.

b Principio si id te mordet sumptũ filii quem faciunt. Figuratiua locutio est. vt eunuchum quem dedisti nobis quas turbabas dedit

c Queso. Modo obiurgatorium est.

d Pro re tua. Pro patrimonii tui qualitate.

e Conserua. quere. parce. fac q̃ plurimum illis relinquas. Hoc sic pronunciandum vt appareat hãc ipsam voluptatem displicere Mitioni. Cõserua. parce. quere. noua parce omnibus.

f Vtantur sine. Aut deest his vt sic his vtanĩ aut antique locutus est.

g De summa nihil decidet. De summa rei tue scilicet.

h Mitto rem. Pecuniam & est hec exclamatio moralis minus ad id sunt tardos ac nõ intelligentes homines.

i Consuetudinem ipsorũ. Loquor aut vide tale est subintelligendum.

k Mitto rem cõsuetudinem ipsorum. Vel ab vtilitate vel ab honestate transtulit. vel a rebus ad illos istos de quibus agiĩ. Cauetur autem ne aut rẽ perdant aut ipsi pereant.

l Mane scio istuc ibam. Moralis & faceta cor

reptio continens in se latenter blandimētum quo leniatur auditor. m Multa in homīe Demea signa insunt. Obscurissimus sensus & re & verbis. n Duo cum idem faciunt. Obscure locutus est cum hic sit sensus. Duo idem faciūt qd' vni licet facere. alteri nō licet.

o Sepe vt possis dicere. Melius est sepe ad superiora coniungere. Nam possunt duo idem etiam casu non vt similitudinē facere videantur tūc ergo erit signum sepe idem faciūt. Dicere autem posuit pro intelligere & scire ab eo qd precedit id quod sequitur. vt foeneratum istuc beneficiū pulchre tibi dices & memorē me dicis esse & gratū

p Non ꝙ dissimilis res sit. An quia huic licet

q Que ego in illis esse video. Ordo & sensus hic est. Multa in homine Demea signa sunt ex quibus coniectura facile fit que illis inesse video.

r Vt confidā fore ita vt volumus. Duo quū idem faciunt nam ambo & supponūt & intelligunt & in loco verentur. non ingenii vicium sed etatis est. s Intelligere: in loco vereri. Non in loco intelligere sed in loco vereri.

t Inter se amare. Cito dixit inter se quod est cū alter alterum inuicem amat.

v At enim metuas. Ad priorem tractatum pertinens qui est habitus de consuetudine rei familiaris. ibi debet stare. At enī metuas ne ab re s. &c. Oratorie paulo. Nam non omissiores fore Demea. sed plurimum credit & metuit vel a re vel a proximo. x Omissiores. Negligentiores. sic in Heau. Vbi te vidi animo esse omisso.

y O noster Demea. Blanda & cum quodā complexu eius qui reprehenditur incusatio: & de more sublata. & sic hoc dixit tanꝗ dicturus eēt multa te latent simplex homo es. Nam huiusmodi sententia latenter quandam dicentis autoritatē fiduciāq; designat.

z Attentiores ad rem sumus ꝙ Proprie attētiores redit ad omissiores supra enim dixerit ne ab re tantum sint omissiores paulo. Quā sat ē quasi dicat. attentos nos esse nimium crimen est a Quod illos sat ætas acuet. Methaphoricos acuet b Ne nimiū modo bonę tuę iste nos rationes. & tuus iste animo & subuertant. Ne valde subuertant infra legedum est. Si ne pro non coniunctione. Subuertant ergo legendum ita vt subaudiamns timeo vel aliquid tale.

c Tuę istęc. Quod ait significatio habent nullius modi rationem & ineptam. Nam apparet nō eas probare ab eo qui sic loquitur vt supra. Iam vero omitte Demea istam iracundiam.

d Suubuertant. Subuertant. i. deiiciant nos a seueritate nostra qua vti in filios erat animus.

e Tace non fiet. Tace nunc positum quasi diceret animo subuertet ne dixeris ꝙ mali ominis verbum est. f Da te hodie mihi. Accomoda teipsum voluntate meę. Nam in animum trāstulit quod est corporis. vt in Eunucho. Mihi se dare sermonem querere. Cicero. Ceruiculam iactaturum & populo se accōmodare. Si non vis inquit propter te vel propter me mitis esto.

g Exporge frontem. Quia contrahi in verbo isto ostenditur quanto conatu opus sit ad explicandum tantam contractionem senectutis & seueritatis. h Scilicet ita tempus fert faciundum est. Vide si non hoc sit quod greci dicunt: nam si & ita tempus fert & faciundam dicendo. ostendit se magis cogi necessitatibus vt paulo sit trāquillior & cum tanta difficultate promittit tāꝗ mala subiturus sit, atq; adeo maiorem partem secum disputat necessario hoc velit nolit faciendum est vt sit lætior. & hoc quia tempus fert. Faciundū est. satis misere tanꝗ necessitate cogatur ad gaudendum agrestis senex. i Cæterum cras rus cum filio primo lu. &c. Hoc ideo facit quasi gaudere interim nō possit. mihi se vicine seuicie proximitate soletur. k Primo lucu. Apposiopesis. Nam cum primo lucu. pro sole ponētes. ergo cum primo lucu ꝗ plurimum sol coeperit illucescere. Cum primo lucu veteres masculino genere dicebant lucem.

future ꝓbitatis — coiecturatio presensio

m multa in homine Demea signa insunt: ex quibus conie-

.i. quando .i. eandē actionē .i. plerūq; .i. intelligere

n ctura facile fit. Duo / cum idem faciunt o sæpe: vt possis dice

.i. sine punitiōe & criminatione .s. dicere .s. est talis diuersitas

re / hoc licet impune facere huic: illi non licet. p Non ꝙ dissi-

.s. ꝙ vel quia .s. eā .s. ē dissilis .s. signa ꝓdicta in herētia hoīb⁹ qb⁹ futuri notant mores .s. filijs tuis .i. sensio

q milis res sit: sed ꝙ is / qui facit. quæ ego esse in illis video: vt

.i. certissime credā .i. eos nr̄is votis in posterū suis ꝓbatis moribꝰ rn̄suros .i. intelligētes eē qd faciat & s rem suam

r confidam fore ita vt volumus. Video eos sapere. intellige-

.i. vbi est opꝰ & cōmodū .i. timere .i. mutuo amore se ꝓsequi .i. scientes esse .i. liberā naturā suam

re: in loco vereri: t inter se amare. scire liberum ingeniū atq;

filios .i. tempe .i. sz .i. certe .i. ꝙ tū .i. reducere possis & reuocare in bonā viam

animum quo vis illos tu die reducas. v at enim metuas: ne

.i. patrimonio ꝯseruādo & augendo .i. negligētiores qz amāt potāt olent vngenta .i. frater & amice .i. ad omēs alias res

ab re sint tamen x omissiores paulo. y o noster Demea ad om

ꝑterq; ad auariciā .i. p etatem .i. sapientes sumꝰ & intelligimus .s. quod opta s filijs

nia alia ætate sapimus rectius. vnum hoc vitium senectus

.i. diligentiores curiosiores magis anxij .i. pecuniā congerendam

affert hominibus z attentiores sumus ad rem omnes quam

.i. equum est & sufficiens .i. crescentes animi .i. incitabit .i. supraq; satis est

sat est. a quod illos sat ætas acuet. DEMEA. b Ne nimiū mo-

nūc paulopost .s. vereor

do bonæ c tuæ istæ nos rationes mitio / & tuus iste animus

.i. iustus .i. latēter delectāt & ꝯuertāt .i. nō subuerteris nimiū vt times .s. q̄ tu times

æquus d subuertant. MI. e Tace non fiet. mitte iam istec. f da te

.i. volūtati mee. q. d. morē mihi geras hodie tm̄ ꝑ exporrige. i. explica .i. certe .i. tpis cōditio scz nuptiarū .i. postulat

hodie mihi. g exporge frōtem. DE. h scilicet ita tempus fert fa

.i. facere necesse est .s. quā ꝯtraxisti tristicia .i. sed quicqd facio hodie .i. agrū ad operandū .i. cū primo diluculabit vel sol ceperit illucescere

ciundum est i cæterum rus cras cum filio cum k primo lucu

tanq̃ de malo loco .i.sed q.d. nõ imped ã d̃n rus eas etiã noctu .i.q eas rus vultuosum leta/ bundum

ibo hinc. MI. immo de nocte censeo: hodie modo hilarem
.i.elabora vt sis hilaris .i.simul mecum .i.ex hac vrbe

te fac. DE. & istam psaltriam vna illuc mecum hinc ab/
.i.cũ asperitate seu acerbitate abducam .i.oĩno .i.ruri co mõ illã abducẽdo tecũ .i.alligabis

straham. MI. Pugnaueris. eo pacto prorsus illic allegaris
.i.rẽtũmõ .i.efficito psaltriã nã illã seruãdo filiũ q̃ retinebit hoc est vt illã seruem

filium. modo facito: vt illam serues. DE. Ego istuc videro
.i.psaltriã vt sit .i.farine tenuis & minute q̃ volitãt ex mola .i.scintille extincte cum molitur scʒ panes vel fruges & desertea b igne

atq; illic fauillæ plena / fumi / ac pollinis coquendo sit saxo
pinsendo frangẽdo fruges mola .i.feruore & estu solis .i.culmẽ segetẽ .i.vltra ista

& molendo. præter hæc meridie ipso faciam. vt stipulam
.i.rasum .i.efficiã .i.nigrã ppter feruorẽ .i.a sole desiccatã .i.quãtũ .i.excoctus & ater

colligat. tam excoctã reddam atq; atram: q̃ carbo est. MI.
.i.delector cum video .i.sapientes homines esse hoc est cum video sapientiã a te exercen

Placet nunc mihi videre sapere. Atq; equidem filium tu/
psaltrai .i.cum irrisio ne & 9tẽptu rides

um: etiam si nolit: cogas. vt cum illa vna cubet. DE. deri/
.i.felix .i.qui habes istũ animũ quẽ habes .i.pcipio

des? fortunatus qui isto c anĩo sies ego sentio. MI. Ah per/
.i.pcedis ne in tuis iurgijs & in rusticitia .i.vade .i.in domũ .i.ludo leticie .i.nunc nunc .i.cesso desisto

gis ne? DE. Iamiam desino. MI. I ergo intro & cui rei est
letum .i.impendamus insumi scʒ

opus hilarem hunc sumamamus diem.

l De nocte. Abundat
m Fac te. Eodem verbo vtitur quo iamdu/ dum laborẽ ad læticiam se conuertens ostendat
n Et istam psaltriam vna illuc mecum hinc ab straham. Vide singulas sillabas imbutas ama/ ritudine rustica atq; agresti. Nam ista odium si/ gnificat. Psaltria seuiciam in nomen eius quã de/ liciosam esse optet. & vna mecum adolescentib' esse conuenerat. Et illuc ad quem locum psaltriã secum ire compellit. Deinde ne vel in itinere poe/ na cesset cum filio ibo hinc inquit. Illam vero ab straham illuc eo animo dixit quo supra ibo hinc & apparet illum quasi mancipiũ ducturum pu ellam nõ vt fidicinam. Mecũ hinc abstraham nõ abducam quod est seuenientis abstraham.
o Pugnaueris. Magnam rem feceris. sic Lu/ cillius Vicinus ocius & magnam pugnauimus pugnam. p Eo prorsus pacto illic alligaris filium. Hæc cum risu dicit Mitio. Et mutare est inijcere alicui vincula. quis vero dicit alligari ad aliquod sine quo esse nõ possit. ergo ad amicam proprie alligari adolescentẽ dixit amatorẽ. Pror/ sus autem. Certe recte ac vere significat.
q Vt illam serues. Ad tuendum illam hoc est nõ iam filium sed illam serua in qua vtrunq; re/ tinueris. r Atq; illic fauillę plena fumi ac pol/ linis coqndo sic saxo & molendo. Quippe mo/ lere prius est q̃ coquere. Sed coquere prius posu/ it quo pulchritudo magis fœdatur an quia pri/ us torreatur triticum vt tondi possit. vt Virg. Et torrere parant flamis & frangere saxo.
s Coquendo sic saxo & molendo preter hæc t Octaua meridie ipso. quũ sol vehemẽtior est & nomen facit de ad verbio. & meridiem dixerunt veteres quasi me/ didies r. pro d. positum est. & ppter cognationẽ harum inter se litterarum. v Vt stipulam col ligat. Quod sub sole fieri necesse est.
x Tam excoctam reddam atq; atram & dixit reddam pro faciam & excoctam ad tenuitatẽ siccati coloris. Atrã ad colorem retu lit. Et vide q̃ aspera q̃q; ingrata clausula sit q̃si seuidici senis finitur oratio. y Placet nunc mi hi videre sapere. Non contradixit. ne rursus p/ vocet timet enim suasor ne læticia p̃uocet ad iur/ gium. z Atq; equidem filium tuum. Sua det læticiam nõ solum sed etiam rem ducere co/ git inuitum. a Derides fortunatus qui istoc animo sies. Hoc verbum vultu Demeę sic pro fertur vt subrisisse videat inuitus. Sed rursus ego sentio amare securẽq; dixit. Et ridet qui simplici/ ter ridet. Deridet qui cum alterius irrisione & cõ temptu ridet. b Fortunatus qui istoc animo sies. Non laudantis est q̃ ait fortunatus sed mo raliter reprehendentis. vt si dicas cum te aliquid cura offenderit fortunatos stultos. Qui nõ ponit bis stultos q nihil sentiunt hoc quoq; dicit in eu/ nucho. Atq; ego infoelix neq; ridiculus esse neq; plagas pati possum. r Iamiam desino. Eo hic velut necessitatẽ quer imponi sibi.
d Et cui rei est opus. Cui rei credis nisi nupti is hoc est ludo læticie. voto & gaudio nuptiali.
e Hunc sumamus diem. Non accipiamus sed impẽdamus & consumamus. vnde & sumptũ dicimus pecuniã que insumẽda est.

Quintus actus

DEMEA solus

.i.nunq̄ aliquis habuit mẽsurã viã modũ ita.dispositã cõputatã ⁊ q̄si vt ita dicam calculatum .s.degẽdã

Vnq̄ ita quisq̄ bene subducta ratione ad vi-

.i.q̄ nõ .i.expientia .i.exercitatio in mõ viuendi .i etatis conditio

tam fuit: quin res/ætas/vsus semper aliquid

.i.afferat qð prius erat ignotum .i.ita q̄ .s.res etas vsus

apportet noui, aliquid moneat: vt illa quæ scire credas:

.s.vt putaueris .i.pcipua eligenda .i.exercẽdo pbando re ipsa

nescias. & que tibi putaris prima: in experiundo repudi-

.s.nescire ⁊c. .i.plenam acrimonie .s.vitã asperam incultam

es: quod mihi nũc euenit. Nam ego vitam duram: quam

hactenus vsq̄ ad hoc tempus .i.traducto .i.in summa senectute pstinã vitam

vixi vsq̄ adhuc: prope iam excurso spatio ego omitto. id

.s.omittis .i.ipõ effectu .i.benignitate .i.deprehendi

q̄obrem re ipsa repperi. Facilitate nihil esse homini meli-

.i.inirascentia .i.ex,gsideratõe compatione mei ⁊ fratris .i.cuilibet

us neq̄ clemẽtia. id esse verum: ex me atq̄ ex fratre cuiuis

frater .i.traduxit tempus vite sue vacatione a labore

facile est noscere. Ille suam semper egit vitam ĩ ocio in cõ-

.i.sodalitatibꝫ viuẽdo cũ gregalibꝫ .i.nullum presentem offendere .i.tranquillus

uiuiis clemens placidus: nulli lædere os, arridere omnibus

.s.ipẽ frater vixit p se morẽ gerendo .i.sumptuosus fuit sibi cũ amicis laute familiariter ⁊ sodaliter viuendo .i.bñ loquũtᷣ de eo .s.oẽs eũ

sibi vixit. sibi sumptum fecit, omnes benedicũt, & amãt.

.s.existens .i.inurbanꝰ sermone ⁊ incultus .i.ferus crudelis .i.puus in sumpto faciẽdo .i.terribilis ipõ aspectu

Ego ille agrestis/sæuus/tristis/parcus/truculẽtus/tenax

mihi ⁊ alijs .i.in giugio .i.sensi ctesipho eschinus

duxi vxorem. Quam ibi miseriam non vidi: nati filii alia

.i.sollicitudo mihi illata .i.sed certe .i.q̄diu .i.do opam laboro .i.q̄plurimas fortunas ⁊ q̄ plurima fortune bona

cura. Porro autem dum studeo illis vt q̄plurimum face-

.i.accumularẽ illis natis .i.acq̄rendo illas diuicias .i.consumpsi

rem, contriui in quærendo vitam/atq̄ ætatem meam.

i.confecta finita absoluta .i.hunc fructum filijs .i.porto .s.meo

Nunc exacta ætate/hoc fructi pro labore ab his fero odi-

q; me odio psequunt scꝫ mitio .i.delectatur cõmodis ⁊ fructibꝫ seu delectationibꝫ quibus solent frui felices patres

um ille alter sine labore patria potitur commoda illum

In hac scena. XXIII.

Exemplum inducitur hominum qui virtutem tedio deserunt ob contemptum eius quod apud omnes seuum esse viciosum sit: & adeo fauet Therentius clementioribus ac mitissimis patribus. vt hunc quoq̄ adducat ad sententiã Mitionis. non tamen hoc sentientem q̄ ita fieri oportet sed q̄ ita res cogat. Vult enim naturalẽ inesse veris patribus acrimoniã. sed eam semper inuidiosam esse adolescentibus. a Bene subducta ratione. Bene disposita bene computata ducere est digitis computare. Seducere est quem apud aliũ & palam deducere: sed subducere est apud seipm̃ & secreto deducere quo magis in verbo isto maioris attentionis & diligentie signum est.

b Quin res. Quin/modo cur non significat.

c Res/ætas/vsus. Tria posuit ex quibus res p experientia ponitur & his dicit se esse mutatũ. Nam mox dicet Reipsa repperi facilitate nihil esse homini melius. nec clementia.

d Aliquid moneat. Sylepsis est per casus subauditur enim quem. e Que tibi putaris prima. Vt alias eligenda quæ & primo loco ponenda ac per hoc optima. f Vitam duram quã vixi &c. Archaismos vt lucilius magnam pugnamus pugnam. Prius dixit quid faciat q̄ cur faciat. g Prope iam excurso spatio. Id est ad calcem misso propter ipsos decursus metasq̄ viuendi. & est metaphora sumpta a cursoribus.

h Id q̄obrem re ipsa repperi &c. Quia secum loquitur ideo multa secum reticet & deest faciã. Etsi quis querat & dicat. i Facilitate nihil eẽ hoĩ melius. Facilitate iam facilem se infert. Inter facilitatẽ & clementiam hoc interest. Facilis enim cuius ira cito soluitur. Clemens qui nõ irascitur.

k Ille semper egit suam vitam in ocio. Hic iã quasi compatiua qualitas iducitur de vtroq̄ & vt ille in initio fabule locutus est sic hic in fine loquitur. l Clemens placidus nulli ledere. Mira varietas & in locis & in ptibus orationis. Et clemens est qui colit mentẽ suam nec eam vexat Clemens. placidus. Clemẽs est circa recte agentes Placidus etiam circa delinquentes. Et clemens est nulli ledere. Placidi arridere omnibus. Et clemẽs animo. Placidus vultu. Et nulli ledere os adeo vt nulli se contristem faciat. & hec est figura cum recurrimus per ea que diximus omnia repetita sunt.

m Nulli ledere/os arridere. Omnibus voluptatibus affectus est duplex. Aut enim ex quiete voluptas est. aut ex aliquo actu. ergo hic vtrunq̄ complexus est & vide quõ grece a nomibus verba transeant. Leditur os cum verbũ aliquod molestum presentibus prodit ex pectore. Cum enim aliquis presens molestia sermonis afficitur tunc os. i. facies vultus eius offenditur seu leditur qđ satis patet. Nam si eo sermõe purgatur statim os eius rubore perfundi cernitur qđ illi molestã.

n Ego ille agrestis. Bene addidit ille quasi iam notus in hoc. ferus atq̄ agrestis & seuus factus est. o Tristis. p.t. Tristis anio. trunculẽtus vultu. & aliter dici potest vt tristis sit q dolet. truculentus qui terret. & iõ auxesis mira p ista decurrit. p Duxi vxorẽ. Pendet duxi vxorem sed etiam cum magno significatu addẽdũ est maiore em̃ pondere subtrahit cõiunctio. nã duxi etiã vxorẽ dicẽdũ fuit. q Quam ibi miseriam nõ vidi. Ibi inquit quasi vxor locus sit & hoc sine coniunctione vti mala que enumerat multa videantur. r Alia cura. Non altera. Alia cura. alia inq̄ a multis aliis curis. quia dixit quã ibi miseriam nõ vidi. s Fructi. Fructi dixit in genitiuo vetuste p fructus sicut inueniẽ apud vetustos tumulti p tumultus senati p senatus & ita de aliis oĩbus noĩbus quarte inflectionis haberi potest.

t Patria potitur cõmoda. Accusatiuo casu extulit quod nos ablatiuo dicimus. i. patris potitur cõmodo. Actius in clitẽnestra feras potiuntur plagas.

.i.filij mei .i.frequẽter fugiũt cõmitũt .i.archana ,pposita ⁊ decreta .s.fratrẽ
amant: me fugitant: illi credunt cõsilia omnia: illũ diligũt:
fratrem filij .i.derelict⁹ tãq̃ ɔtẽptus habit⁹ mitionẽ g
apud illum sunt ambo: ego desertus sum: illum vt viuat/
.i.sed .i.optãt vt expectat venis filios .i.certe
optant: meã autẽ mortẽ expectant: scilicet ita eos meo labo
.i.nutritos frater .i.pua impensa
re eductos maxime hic fecit suos paulo sumptu. Miseriã
frater .i.fruit gaudijs adhortat seipm ,pexperiar
omnẽ ego capio: hic potitur gaudia. age age. nunc experia
.s.q facit frater .i.leniter qd ego possum
mur contra hæc quid ego possim blande dicere: aut beni
.i.q:.vel postq̃ .i.incitat me etiã .s.filijs
.i.ad locũ ad experiendũ
gne facere: qñ huc prouocat. Ego quoq; a meis amari/ &
.i.magnifieri sc; vt amer .i.largiẽdo illis .i.cõplacẽdo indulgendo
a b .i.efficit c d
magnipendi postulo. si id fit dando/ atq; obsequẽdo non
.i.minoris officiũ .i.agã .i.deficiet in hac benignitate .i.spectat ad me
e qd sequit
posterioris ferã. deerit: id mea minime refert: qui sum na
.i.aniosus annis qõammõ ɔfectus.
tu maximus.

y Illũ diligunt apud illum sunt ambo ego &c. Hic ostendit Therentius verum patrẽ & molestiorem & odiosum esse magis adolescentibus.
x Illum vt viuat optant. Sylepsis. Nã sic veteres loquebant nos vero dicimus illi optant non illum optant. y Nunc expiamur. Magis comice pluraliter expiamur dixit q̃ si diceret experiar.. z Quãdo huc ,puocat. Nõ addidit qs sed intelligimus Mitionẽ significari.
a Si id fit dando atq; obsequendo. Bene naturam secutus est qui artem ignorat putans agi vere viam deberi nõ agi dando & obsequẽdo.
b Si id fit. Id est iam a liberis si magnipẽdor.
c Non posterioris feram. Subauditur partes. Aut non p infantiam .i.non vincar a Mitione. Et translatio est a partibns histrionum in fabula.
d Non posterioris feram. Primus in eo ero inquit in dando atq; obsequendo.
e Deerit. Id mea minime refert videre manere in Demea non penitus eiectam securitatem. Vel sic deerit. Id est defectus erit in hac re q̃ suspitio cum ab ea sim nimis alienus natura mea. Verum nõ curo: quia nõ erit qui me arguat & rephendat cum sim maximus natu.

SyRVS DEMEA
vocandi mitio q̃ nõ .i.discedas
a b
Eus heus demea rogat frater ne abeas lõgius. De. qs
.s.q me vocat .s.fit agit
c in de sic viso seruo d
hõ o syre noster salue. qd fit qd agit: Sy. Recte. Ge. optie
.s.verba q̃ sequunt .i.ɔsuetudinẽ meã
.i.In primis
est. iã nũc hæc tria primũ addidi pter naturã o noster qd fit

In hac scena. XXIIII.

a Heus heus Demea vt apparet edormiuit crapulam Syrus & satis moraliter dixit frater. Nec addidit tuus. b Ne abeas longius. Hic ostẽdit poeta q̃ absurde blandus conet esse qui nõ soleat & q̃ modica sit repentina largitas. vbi animus a pcitate nimia in contrariũ vicium profusionis incurrerit. c O syre noster salue quid fit. Iam non hec blanda. sed dura sunt. Nam salue dixit ei nõ solũ quẽ sepe viderit sed cum quo toties litigauerit. d Quid agitur. interrogat cum sciat. hic quasi spernat affectus eius bñ rñdet. Hec em̃ interrogatões de salute atq; incolumitate eius sunt q interrogantur.
d Optime est iam nunc hæc tria primũ &c. Hoc pressius dictum est. e Preter naturam. Quasi diceret preter consuetudinem. Preter naturam .i. consuetudinem semper ante fui seuerus & mansuetus.

f Seruū haud liberalē. Dura & iportuna repē tina cōiunctio ex tāta vitupatōe in laudē syri oñdit cōtra naturā suā niti Demeā. g Prebes te Id ē te oñdis factis pbās. h Et tibi ludēs bñ faxim. Et bñ ad quā rem adiectū est an & bene hoc addidit. Quis eñ credat tā subitis post seuiciā blandimētis nisi factis queq̧ vera oñdant. i Et tibi lubens bñ faxim. Et additū est vt ostē dat hāc eē sñiam nō solū te laudo. sed etiā iuuo illud dicēdo hoc faciendo. Pōt hoc & sic intelligi.

tercium · nō improbū · .i. pstas exhibes · bono aīo
f · g · h · i

quid agitur. Seruum haud illiberalem præbes te: & tibi lu

.i. bñ faciā tibi · .s. p beniuolētia tua sum tibi deuict⁹ seu obligat⁹
k · l

bens bene faxim. Sy. gratiam habeo. DE. Atqui syre hoc

.i. ipo effectu · q̄si iā ppe sit dies
.i. pbabis · m

verum est: ipsa re experiere propediem.

Bene tibi faxim & bñ lubēs multi eñ bñ sed nō ex anio faciūt oia ergo addidit q̄ placidū oñdant ipm atq̧ clementem. k At q syre. At q abundat p parelcon. Syre asseueratio est nō credētis. l Hoc verū est. Quasi falsum fuerit aliud quod iurgabit. & hoc nūc sit verū quod nūc dicit. m Propediē. Nā ppediē aduerbiū est tpis. vt si diceret cito.

In hac scena. XXV.

Demea obuiū Getā blande nititur cōpellare & eius insistit laudibus. a Hera ego hic ad hos puisam. Ad hos ad Mitionē & Eschinū puiso duas res significat pcedo & video. b Sed eccū Hoc apud se. c Oh q vocare. Hac interiectione vtimur vbi ex interuallo notos videm⁹ Post oh noie vocaturus nō habuit qd diceret & iō subiecit q vocare. Virg. O quā te memorē virgo. Nanq̧ haud tibi vultus mortalis o dea certe. An phoebi soror. an nimpharū sanguis vna. Moris est aūt inferiorē pprio noie vocari si blandiri velis. Sed hic nois oblitus dū dubitat & ingrit ihesit pnomi. d Anio meo. Hoc est fm animi mei sñiam & q̄ntū ad animū ptinet. e Nam is mihi est pfecto seruus. In hoc laudādo qa nō laborat subiecit specialiter merita eius. aut vt existimo nihil habuit qd diceret. nisi laudē sine vlli⁹ facti mentione. f Mihi. Id est q̄ntū ad meū iudiciū ptinet g Cui dñs cure est. Cū hic dñas habuit. dñm dixit p̄ ualet masculinū. Virg. Descēdo hoc ducēte deo flāmas inter & hostias expedior. Et p̄terea sñia generalis inducit cū nullū specialiter dñm significat. h Ita vt tibi sensi Geta

GETA seruus · DEMEA senex

.i. dña mea sostrata · .i. pcedā · .s. quārū cito
a · ex hoc loco

h Era ego hinc ad hos prouisam: quā mox virgi-

.i. ad vocāt venire ad se faciāt · .i. q̄ mō
b · .i. ecce hic ppe · c

nem accersant. eccum Demeam / saluus sies. DE. Oh qui

.s. vocor · .s. vocaris · .i. plurimi estimandū

vocare? GE. geta. DE. geta? hominē maximi precii esse te

.i. scōm animū meū · .i. certe
d · e · f

hodie iudicaui anio meo. nam is mihi est. profecto seruus

pbarus · .s. dñam tuā eē cure
g · h · .i. pcepi

spectatus satis cui dominus curæ est ita vt tibi sensi geta:

q: eā fidelis seruus · vtilitatis · .i. acciderit in q̄ possum, tibi pdesse
i · .i. causam · k · bñ faciā tibi

Et tibi ob hāc rem: si quid vsus venerit: Iubēs bene faxim

.i. conor studeo · .i. sermone suauis benign⁹ · .i. successit
l

meditor esse affabilis? & bene procedit. GE. Bonus es: cū

.s. q̄ de me dixisti · .i. efficio reddo
m · n

hæc existimas. DE. Paulatim plebem primulū facio meā.

Maximū delinimētū infert eū noie vocās qd tm supioribus ē. Et vide q̧ grate postq̧ ipe dixit noie appellauit Getā. Vtrū quēadmodū aliis. aut queadmodū syro. i Et tibi ob eā rē si qd vsus euenerit. Defectus qdā rustici est. p̄ter naturā blandietis cogi dicta repetere sine grā. Heę aūt pmissiōes ad hoc pmittunt vt cū in subiectis agi a Demea hmōi res cœpit nō sit absurdū spectatoribus Demeā tā cito esse mutatū. k Vsus. Scilicet vtilitatis: Vel si vsus capit p opus. vt sepe fit apud Plautū sic intellige si qd vsus euenerit. i. si qd opus fuerit seu si q̄ necessitas cōtigerit vbi. sit opus opa mea faciā tibi. & qdā lubēs. aut sic intellige si qd vsu euenerit. Nā sepe in eplis Ciceronianis inuenias vsu venire p euenire. Ipe eñ ad Appiū sic inqt. Cū pserti

mihi vsuuenturũ nõ arbitrare ergo q̃q3 abs te defendẽdus essem. l Meditor esse affabilis. Sic hoc locutus illud sup. Iam nũc tria hæc addidi preter naturã. O noster.q.f.a.f. m Paulatim plebẽ. Moraliter interiorẽ turbã plebem dixit.i. vt in vrbe vulgus ita in familia seruos. Et fit translatio ab his qui honores dolose ac nõ ꝓ merito petunt ambiciosiq3 sunt.
n Plebẽ primulũ facio meã. Hoc est mihi fauentẽ vt econtrario. Vadimus imixti danciis haido numine nostro.

ESCHINVS DEMEA SySVS GETA

.i.nimis ledũt ꝛ cruciãt mitio.ꝛ pr̃ demeã .i.nimis integras castas cũ
a .i.certe b .i.qñ iã pepit puella nubens
Ccidunt me quidẽ: dũ nimis nuptias studẽt fa
.i.celebrare .i.ꝑparandis nuptijs cũ magno apparatu
.i.ꝯterũt traducũt
cere. & in apparando totũ consumũt diẽ. DE.
.i.ducitur interiectio dephẽsi: .s.cũ ꝑdicta loqrer ꝛ q̃rerer
c d blãdiendo apud me
qd agitur eschine: ESCHI. Ehẽ pater mi tu hic eras: DE.
.s.sum ꝑ.herculẽ .i.affectõe paterna .i.generatõe qđ nõ inest mitioni
e loq̃t de se i tercia ꝑsona
f
Tuus hercle uero & animo: & natura pater: qui te amat
.i.suos .s.tuam seu patris adoptiui
g
plusq3 hosce oculos. Sed cur non demum quæso vxorem
.i.aduocas facis venire .s.accersi ꝛc. sed qđ sequit̃ .i.affert mihi morã
h .i.mulier tibia canere solita
accersis. ESCHI. Cupio Verũ hoc mihi mora est tibicina.
.i.hymnũ virginaliũ nuptiaꝝ interiectio captãs attẽtionẽ .i.obedire
.i.vis ne i .i.mihi q̃ sum senex
& hymeneũ qui canat. DE. Eho. vin tu huic seni auscultare
.i.cur auscultabo tibi vel in q̃ .i.hymnũ nuptialẽ
.s.que sequũt̃ k
re. ESCHI. Quid: DE. missa hec face / hymeneum turbã
.i.lachrymas faculas nuptiales .i.olitorio vbi nascunt̃ herbe
.i.tibia canẽdi ꝑitas l .i.parietẽ q̃ vescimur .i.dissipari
lampadas / tibicinas: atq3 hanc in horto maceriã: iube dirui
.i.q̃3 celerrime vxorẽ .i.traduc .i.vnã familiã vel diruẽdo muros intersecan
.s.efficere tes domos effice, vt sit vna domus
quantũ potes. hanc transfer. vnã fac domũ. traduce & ma
.i.etiã seruos ipsos .s.qđ dicis ꝛ suades
.i.suauissime
trem / & familiã oẽm ad nos. ESCHI. Placet pater lepidis

In hac scena. XXVI.

Adolescens & Demea inter se affabiles imaginẽ prebent & q̃3 dulcis sit minoribus assentatio & q̃3 ingrata censura dixit
a Occidunt me quidẽ. Quidã ꝑ expectatiõe est tanq̃3 in hac mora. nullus alius occidat nisi q amat.i.ego. b Dum nimis sanctas nuptias. Et nimis & sanctas ridicule additũ est in ea ducẽda que pepit Nam sanctũ est quod omi obseruatione inuiolatũ est & bñ additũ est nimis qa nimiũ ꝑ vicio ponitur Iuxta illã sentẽtiã vt ne qd nimis. c Quid agitur Eschine. Iam ipse docuit quid sit & qd agitur blandimentũ esse vt ipse iam nũc hæc tria.p.a.p.n.o.n.q.f.q.a.
d Hem pater. Nõ sine cõsternatõe videt Eschinus & sic blande interrogat & miti vultu. Nam & improuiso obiectus est Demea & insperãti.
e Tuus hercule vero. & anio & natura pater. Totum eripuit Mitioni cui nec animũ quidẽ reliquit. f Qui te amat plus q̃3 hosce oculos. Magis comicũ q̃3 amo. g Sed cur nõ demũ q̃so vxorẽ accersis. Bene subiecit q̃ volẽti esse credebat. h Verꝫ hoc mihi mora est tibicina &. h. Hoc est qđ ait nimis sanctas nuptias studẽt facere. Hymineũ quidẽ liberi & veneris filiũ dicũt eẽ qui prius certas nuptias instituerit. iõ ꝑ laudẽ cãtat̃ virginalibus nuptiis ob hmõi meritum. Alii virũ fortẽ atticũ dicũt fuisse qui raptas ꝑ domibꝰ virgines oppressis latronibus intactas patrie restituerit. Alii q̃ hymen dicat̃ mẽbrana q̃dã que ẽ minuta virginitatis q̃ primo disrũpitur coitu hymeneũ putant. Alii hyminũ vocari virginalium nuptiaꝝ. ergo sic accipe hymeneũ in nuptiis quẽ admodũ in funere vel in sacris hymnũ.

i Vin tu huic seni auscultare. Seni cõtemnẽs seipsum dicit. de hoc solũ asserẽs causam cur audiendũ sit q̃ s t senex. & totũ hoc apparet letissimo vultu dici. k Turbas lampades tibicinas. Bene totũ pluraliter: vt qui sic reprehendit multa Plautus. Quid tu mihi parasitos ludos qđ sũma nos sũmasse. hec igitur vultu ꝑnunciãda sunt vt appareat ea displicere dicẽti.
l Atq3 hanc in horto maceriam iube dirui. Maceries dicitur paries nunc alicuius de macerata.

m Euge iam lepidus vocor. Apparet Demeę am expiendi causa assentari nõ quod aio facit. n Fratri ędes fient puię. Elegantius q̃ fratris. o Ego læpidus. Irridens adolescẽtis animum sic inquit. p In eo gratiã. In gratiã eo hoc est amicos comparo. q Iube nunc iam. Insultantis est verbũ iubet tanq̃ p̃stet Mitioni hoc dicit Demęa: aut apud se dicit: hoc iube quasi insultantes dicere solemus nunc minari. hunc assistere quẽ afflictũ tenemus. Ita & Mitioni Demęa dicit. iube nunc. q Iube nũc iã dinumeret babylo &c. Morale cum de absente tanq̃ de p̃sente agimus. Est aũt iube nunc iã figura etiã apud Plautũ frequẽtissima. Iube nũc. Iam iube sic dicit quẽadmodũ supra. Illi cui ęquus animus nemo adesset alicui diceret. r Dinumeret. Dixit quasi multum dinumeret illi. Cui illi: Ctesiphoni. lenoni. an Eschino. an syro babylo. an fratrẽ babylonem libertatẽ ob nimiã vocet. an Eschinũ nimis p̃digum. s Dirue. Hoc vultu dicit adhortãte. t Cum te video nostræ familiæ ex anio factum velle. Ex aio aliquid facere. est id facere q̃d ille in aio suo velit aut certe ex tota mẽte prestari nõ p̃functorie. sed ex anio factũ bene factũ intelligere debemus. vt sit ex anio quasi ex snia. v Dignos arbitror. Multa desunt & vos. & esse. & qui fiant. x Quid tu ais. Eo vultu dicit quid tu ais quo videmus loq eos qui interrogant gesticulãte vultu q̃d sentiant de consilio suo quos sciunt approbaturos esse. y Sic soleo. Potest ironia videri quippe q̃n tale consiliũ p̃bat Demęa quod p̃baret adolescens. Ascen. Sic soleo nõ ironice sed ficte simulate & captiose dictum puto.

gaudẽtis seu impantis leticiã m .i. suauis sermõe n .i. dom⁹ .i. trãsitu faciles
sime. DE. Euge iam lepidus vocor. fratri ædes fient. per-
multitudinẽ feminarum .i. efficietur mult⁹ sumptus
eschinus .i. adhibebit recipiet
uiæ. turbã domũ adducet: & sumptũ admittet. multa: q̃d
.s. interest .i. suauis ex̃ns sermõe o p .i. cõcilio mihi amiciciã q .i. multũ numeret r
mea: ego lepidus ineo gratiam. iube nunc iam dinumeret
miles stolidus vel diues .i. libras p̃ amica ctesiphonis .i. nimis tardos q̃d missus est
babylo ille viginti minas. syre cessas ire / ac facere: Sy. q̃d
.i. dissipa q̃ dicta sunt s .i. trãsfer ad nos ad mulieres
agã: DE. dirue tu illas. abi & traduc. GE. Dij tibi demęa
.i. faciant .i. q2 vel q̃n t sostrate z filie ei⁹ z ceterorum .i. voto i̅ni̅a facere
bene faxint: cũ te video nostræ familiæ tam ex anio factũ
vel cupere ex tota mẽte .s. nos xẽ q̃b talia fiãt vt maceria diruatur v x conuertit se ad eschinũ
velle. DE. Dignos arbitror: q̃d tu Eschine ais: ESCH. sic
.s. eẽ dignos vt traducatur zc. .s. materiã dirui z illac traduci puellã .i. nõ multo añ p̃tu liberatã
opinor. DE. Multo rectius est: q̃ illam puerperã hac nũc
.i. vicũ s3 ducatur p ortũ .i. debilẽ adhuc certe .i. p̃stanti⁹ q̃ tuũ ɔsiliũ
duci p viã ægrotã. ESCH. Nihil enĩ meli⁹ vidi pater. DE.
.s. ɔsulere vel suadere .i. ecce hic y ex domo
Sic soleo. Sed eccum: Mitio egreditur foras:

In hac scena. XXVII.

Apparet Mitionẽ dixisse. Cur diruis: Syrus rñdisse quia hoc iubet frater tuus. a Iubet frater. Dirui maceriam. b Tu ne iubes hec Demęa: Interrogatiue p̃nũciãdũ totũ. ita erit vna p̃sona & breuiter ondituur ex huius verbis quid prior dixerit Syrus. & mirũ initiũ ne p̃cęnio op⁹ esset Demeę ad p̃fitendã mutationẽ volũtatis. c Colere adiungere adiuuare. Colere ad Syrũ p̃tinet. adiuuare ad Hegionẽ. adiũgere ad Sostra-

MITIO DEMEA ESCHINVS

.i. se iussu fratris facere a frater demea b vtrũ .i. maceriã dirui
Vbet frater: vbi is est: tu ne iubes hoc Demęa.
certe .s. vt diruatur .i. in macerie disiectõe .i. p̃rim .i. p̃rim .s. reb⁹ q̃b⁹ pot nim⁹ arctissime
DE: ego vero iubeo. & hac re & alijs oibus q̃ maxie vnã
me z tei syr scz sostrate z filie amare seu hr̃e in reuerẽtia c .s. rem .i. affinitatẽ ɔiungere
facere. nos hãc familiã colere: adiuuare / adiũgere. ESCH.

r.fieri .i.postulo. .i.est mea opinio prorsus sed iurātis d

Ita quæso pater. MI. haud aliter censeo. DE. immo hercle

.s.fieri vnā familiā .i.in primis .s.sostrata ē .i.q̄d decide e .i.eschini vis ꝯcludere si ē mr̄

ita nobis decet. primū huius vxoris est mater. MI. quid po

.i.honesta q̄ntū ad vitā q.d.q̄d mea refert .i.ē iā mltū anno/ f hn̄s honestū modū erga alios g sa ꝛ annis plena

stea? DE. proba & modesta. MI. ita aiunt. DE. Natu gran

.s.eā eē natu grādiorē .i.iā ex lōgo tp̄e .i.nō ꝑmittētibꝫ annis mlꝗ h i .i.hr̄ēꝫ natos sostrata k

dior. MI. Scio. DE. Parere iā diu hæc ꝑ annos nō pōt. nec

.s.ad ꝯcupiscendū eā vel ad reuocādū eā ne nubat .i.q̄d iste loq̄r q̄d molit̄

qui eā respiciat: quisq̄ est. sola est. MI. Quā hic rem agit.

sostratā mitio eschine .i. vt p̄r adoptiu⁹ ꝓducat l m .i.laborare eā in vxo.em

DE. Hanc te æquū est ducere. & te operā: vt fiat: dare. MI.

.s.dicis eē equū hanc .s.dico bonū eē ducere hāc n o

Me ducere aūt? DE. Te. MI. Me? DE. Te inquā. MI. in

.i insanis desipis .i.si eē volueris mitio .i.ducat socrū .q.d.obrḡa ꝑitis blandit̄ ei p q r s

eptis. DE. Si tu sis hō: hic faciat. ESCHI. MI pater. MI.

.i.cur .i.sed p̄ri tuo naturali .i.obedis p̄bes aures .i.nihil ꝓficis ita alienū re in ea re p̄stādo v t

Quid tu aūt huic asine auscultas? DE. Nihil agis: fieri ali

.s.quin eā ducas .i.deuias discedis a recta mēte .i.vnicā ꝑsuasiōe mea x .i.ꝑmitte y

ter nō potest. MI. Deliras. ESCH. Sine te vxorē mi pater.

.i.insanū te oñdis hortātis .i.p̄sta illi hoc bn̄ficiū ꝯcede qd̄ petit z .i.abi .i.rogo .i.satis ne

MI. Insanis? aufer. DE. Age. da veniā q̄so filio. MI. Satin

.i.mentis cōpos nuptus sponsus .q.d.tarde a b

sanus ne es? ego nou⁹ marit⁹ anno demū q̄nto & sexagesi

.i.efficiar .i.vetulā .i.vltime senectutis .i.ad idē faciēdū c .i.capiā in vxorē d .i.suasores

mo fiam: atq̄ anum decrepitā ducam? id ne estis auctores

.s.te illā ducturꝫ .s.sostrate ꝛ hegioni ꝛ filie e

mihi? ESCH. Fac. ꝓmisi ego illis. MI. Promisisti aūt? de

.s.ꝛ nō de me fac ꝓmissiōes correptiuū ē aliq̄d .s.q̄d facis eschinus f

te largitor puer. DE. age. quid: si quid te maius oret? MI.

.s.qd̄ orat ducere vxorē .i.p̄sta ꝑmitte te exorari g h

Quasi nō hoc sit maximū. DE. Da veniam. ESCH. Ne

.i.ne te difficilē seꝫ inexorabilē p̄be .i.cessas desistis hoc suadere .s.omitto i .s.saltē te ducturꝫ

grauere. DE. fac: ꝓmitte. MI. nō omittis? ESCH. Nō: ni

.i.ꝑsuadeā .i.violētia coactio īpulsio .i.erūpe in a.tionē .i.certe k .i.benigne

si tē exorem. MI. Vis est hæc quidē. DE. Age prolixe mi

.s.ducere anū .i.distortū nō rectū incōueniēs incōsentaneū l m .i.stultū n

tio. MI. Et si hoc mihi prauū/ ineptū/ absurdum atq̄ alie

.s.quā sp̄ trāsegi celibē .i.eā vehemēter .vt ducā vxorē p q

num a vita mea videtur: si vos tanto tempe istuc vultis: fi

.s.cū vis qd̄ petim⁹ .i.nō sine cā meruisti

at. ESCH. Bene facis merito te amo. DE. Verum qd ego

tam. & ad notandū coli a supiori. vt Virg. Post hita coluisse sanio hic illius arma. d Immo hercule ita nobis decet. Antiq sic addebāt stati verbū nos decet facere nos decet dicere sed nō ad debāt nobis decet. sed simplr̄ dicebāt. e Primū hui⁹ vxoris ē mater. Incipit ꝑsuasiōe. sed latēter Ita & q̄. ꝓposito cōsilio dicēda erāt añ demōstrauit q̄ dicat qd fieri velit. & hoc sp̄ fiat ab oratoribus in rebus incipe nō optet ꝓpter turpitudinem aut incōmoditatē rei q̄ ꝑsuadenda est. Considera adeo apud Virgiliū vbi ꝑsuadet iris matribus vt naues suas incendāt & inuenies hoc ipm̄ cōsiliū vltimum poni post argumēta q̄ plurima. Quin agite &.m.i.f. ex.u.p. & initiū a possibili factū est. Nam dicit huius vxoris est mater ꝓba & modesta. f Proba & modesta. Proba sibi & modesta apud alios: & vide laudes consiliatoribus inuētas & vsitatas. g Ita aiunt. Hoc ita rñdet q̄si di. quid mea refert. h Scio. Adhuc mitio nō intelligit quo res tēdat sed tñ vultu q̄dā admirātis cur hoc dicat̄ rñdet. i Parere iā diu hæc ꝑ annos nō pōt. Recte ne cōtra filios ꝑsuadere videat̄ nuptias si illis coheredes eē ꝓcreādos suadet. k Per annos nō pōt. Bene ꝑ annos q̄a nō sterilis. l Hanc te æquū est ducere. Te mitio. m Et te opam. Eschine. nā ad illū cōuersus a Mitōe est. Et quare Eschinū opam dare æquū est. scilicet vt ꝓsit socrui. n Me ducere aūt. Magna vis ꝓnoībus posita ē. Nā me ille dicit sic q̄si quē mīme deceat. o Te. Ille sic rñdet q̄si quē maxime opteat. p Ineptis. Verbū est quod facit ineptio ineptis ineptit.

q Si tu sis hō. Nō sies sed sis dixit q̄si in eo se hoīem Eschinus ꝓbaturus. r Si tu sis homo Eschine si sis ꝑ si eē volueris & si credo hō volueris. s Si tu sis hō. Hic facete & mire coegit Eschinū ad ꝑsuadendū. Non em̄ dixit si tu sis hō ꝑsuade. sed sic faciat vt ac illo nō factum. sed effectum exigeret. t Quid tu aūt huic asine auscultas. Aptū conuiciū grandi & fatuo. v Fieri aliter nō pt̄. A necessario. x Deliras. Proprio vocabulo vsus tāq̄ loquaci. y Mi pater Mi vocatiuus casus est ab eo quod est meus.

z Insanus es. Congrue seni deliras inq̄t iuueni insanis & aufer vel te vel manū. aut ꝓ eo qd̄ ē abi. aut sic aufer rem. a Ego nouus maritus &c. Apud Menandrū senex de nuptiis nō grauat̄. Et deest & q̄s & q̄d & q̄ñ & quō. vt sit q̄s ego. quid? nouus maritus. q̄ñ. anno demū q̄nto & sexagesimo. quō. anū decrepitā ducā.

b Anno demum quinto & sexagesimo. Hec ætas est vt Varro ait etiā comicorꝫ senū & demū aduerbiū tarditatis est. c Atq̄ anū decrepitā ducā. Hoc facete addit tāq̄ faciēdum hoc esset si puella duceret̄ seni. Vel vt Festus ait. Decrepitā eo q̄ ꝓpter nimiā senectutē nec mouere se pt̄ nec vllum facere crepitū. Decrepitam. Aut stomacho anili aut iracūdiā. aut decrepitā obtusi animi & lese senectutis. Aut decrepitā cui sepe moribunde crepuerit planctu familia.i. clamauerit. d Id ne estis mihi auctores. Hoc est ꝑsuasores. vt Virgi. Auctore g.o.a. e De te largitor puer. Acutius dictū est de te q̄ de tuo. Et bñ in eū qui ꝓmiserat puelle cōiunctionē suā. f Largitor. Verbū est impatiui mō futuri tp̄is. g Da veniā. Presta bñficiū cōcede quod petitur. h Ne grauere. Ne te difficilē p̄beas q̄a graue se dicit̄ p̄stare q̄ id facile nō p̄stat in bñficio qd̄ potest. i Da veniā ne grauere fac ꝓmitte. Altrinsecus agentiū fatigantiūq̄ verba sunt. k Age ꝓlixe Mitio. Aut age ꝓlixe.i. age benigne. vt sit ꝓlixe benigne scd̄m veteres aut ꝑ Age correptiuū vt ad ꝓlixe subaudiat̄ noster ē. aut qd̄ tale. vt Mitio velut in suaui dictū sit. l Et si hoc mihi prauū. Prauū si anū ducit nullo cōmodo suo. m Ineptū. Qui nō voto filiorꝫ ducat vxorem. n Absurdū. Homi q nūq̄ duxerit & nūq̄ ducere voluerit. & seni duci vxorē q̄ adolescēti ducta nō sit.

quia vel qn̄ r .s.agendū est s .i.seqt̄ vel reliquū est qd̄ nō fuerit obiectū
dicam: quum fit: quod volo quid nūc: quid restat: Hegio
.s.sostrate ⁊ filie t .i.ppinqu⁹ ppter nuptias v x q̄ nō abūdat diuitijs
est hic cognatus proximus: affinis nobis: paup: bene nos a
.i.p aliqd .i.honestū est .s.⁊ecet nos illi .i.possessiūcule pdioli y
liquid facere illi decet. MI. Quid facere: De. Agelli est hic
.i.in suburbanis z .i.frequēter locas .i.nescio cui alieno hegioni a .i.alat̄ illo
suburbe paululū: qd̄ locitas foras: huic demus: q̄ fruatur.
.s.⁊icis .i.sed .i.facere dz vt eo fruat̄
MI. Paululū id autē est: DE. Si multū sit faciundum est:
.i.loco pr̄is quātū ad effectū filie .s.vir ⁊ ppterea alend⁹ b c .i.collocat̄ bn̄ficiū apud eū .i.nobis affinitate iūctus .i.tandem
pro patre huic est: bonus: noster est: recte datur. Postremo
.i.ex me inuentū neq3 primo pfectū d verbū dictū illā breuē sniam .i.iuste ⁊ cū eq̄tate .i.cū magna sap ia
nō meū illud verbū facio: quod tu mitio bene et sapienter
.s.qd̄ sequit̄ .i.paulo an̄ .i.oēs lōge lateq3 corrūpit ⁊ ꝯtaminat .i.tpe vel etate senectutis .i.ad pecuniā ꝯgerendā
dixti dudū vitiū cōe oīm: q̄ nimiū ad rem in senecta attē
i.plus eq̄ incūbētes inhiantes e .i.labē ꝯsanguinitatis .i.vitare euadere .i.id verbū
ti sumus. hanc maculā nos decet effugere. dictū est vere. &
.i.deduci ad effectū vt nō verbotenus sit dictū hoc dicit vidēs se victū pprijs verbis certe
ipsa re fieri oportet. MI. qd istuc: dabitur qdem: quando
blādiētis ⁊ vultuose applaudētis hegio
hic vult. ESCHI. MI. pater. DE. Nūc tu es mihi german⁹
quātū ad aīm ⁊ corpus .s.tibi esse sic gratū vt talia dicas f .i.pprijs verbis
pariter & animo & corpore. MI. gaudeo. DE. suo sibi gla
.i.occido neco
dio hunc iugulo:

o Alienū: Abhorrēs remotū diffidens discrepans. p Si vos tāto tpe istuc vultis faciā. Cur sic nō vertit̄ de volūtate Sostrate. an qa illā consentire necesse ē. vel ppter pauperiē vel ob amorē filie sue. q Si vos istuc tāto ope vultis fiat. Ridicule dixit. & comice vxorē seducere nō qa velit aut debeat. sed vt obsequat̄ iubētibus.

r Quū fit qd̄ volo. Perspicit̄ inquit qd̄ volo vt sup demū recipiā Mitio & ego in eo gratiam. s Quid nūc: qd restat. Quid restat p quid seqt̄ aut qd restat tāq3 reliquiarū priorē. aut ppter hoc minimū. t Hegio est hic cognatus. Proxim⁹ cōmēdatōe psone q̄si notet etiā Mitioni ob merita sua & bn̄ addidit pximus. Nā multi gradus & veluti rami sunt ppinquitatis in affinitate & cognatōe dispositi. Addit Guido. Insup cognati vxoris sunt affines mariti & e diuerso. v Affinis nobis. Recte. Nā vxoris cognati mariti affines sunt. x Paup. Iā hoc noīe apparet aliqd flagitari. y Quod locitas foras. Foras dixit locū p psona ponēs. q.d. nescio cui alieno. & nos dicimus audi qd dicit. Ecce hac p ecce hic Cicero Hic cū alius ex alia pte deest. ergo aliqd. vt sit qd locitas foras versum: aut si foris. foris posito .i. alieno. z Agelli est hic sub vrbe. Paululum totū cū contēptōe pnūciandū. a Huic dem⁹ q fruat̄. Alat̄ .i. q fructū capiat nō pprietate potiat̄ pprie. ergo & q̄si de iure dixit. fruat̄ alat̄ quia frumē dicit̄ sūma gula p quā cibū lingua demittit in ventrē. b Bonus ē. noster est. recte dat̄. Hortantis & multa cōgerentis noster ē bn̄ addidit. Nā q̄ dixit p pte hinc bonus ē potuit rn̄deri qd mea recte dat̄ q̄si nō q̄rat̄ an dandū sit sed illud solū erit an recte datur.
c Bonus ē. noster est. Hec oīa vultuose tanq̄ in uidiā psimonie facit Mitiōi. Et plus significat noster q̄ si addat̄ qd noster. d Nō meū illud verbū facio. Nūc verbū p posuit qd vno stringit̄ verbo. ergo verbum breuis snia. vt vno verbo dic si qd est qd me velis. Et miseram me qd verbū audio. Verbū dixit verā sniam. Nā verba eē a veritate dicta testat̄ Varro. e Hāc maculā nos decet effugere. Maculā dicit irridēs opinionē Mitōis qa psimoniā maculā putet. & sil' auxit primo viciū. Deinde maculā dicēdo. Gui. Nā sordes hois auari dicūt̄. & sordidus ipe auarus. f Suo sibi gladio hūc iugulo. Allegoria nō suo sed suo sibi. Moraliter & vt veteres loq solēt. Hoc ē pprijs verbis suis eū vinco & supo & deturbo de sua snia & cōuerto in meā. Cū etiā videmus aliquē cōtra se locutum & in verba sibi noxia erupuisse qn̄ se pdidit suis verbis. Dicimus recte ille suo sibi gladio se iugulauit. in quo dicto nō est opus addere sibi. quis antiquitatē velit imitari.

SyRVS DEMEA MITIO ESCHINVS

.i.diruta est maceria .i.vtilis

Actum est / quod iussisti Demea. DE. Erugi

.i.certe meo iudicio mea opinione

a

homo es. ego ædepol hodie mea quidem senten

.i.effica .i.iustum .i.manumitti ac libertate donari .s.tuis syre.

tia iudico syrum fieri esse æquum liberum. MI. istunc li

.s.esse propter .s.facta .s.equū fieri liberū

b c

berum? quodnā ob factum? DE. ob multa. Sy. o noster de

.i.assidue sine intermissiōe .i.ab incūte etate .i.curē habui

c d

mea. ædepol vir bonus. Ego istos vobis vsq; a pueris cura

ctesiphonē & eschinū .i.institui .s.qd facere deberent .i.docui vel iussi tāq; custos rexi

e f

ui ambos / sedulo docui. monui. bene precepi semper quæ

.i.effectus .i.certe .i.prendere de obsoniis .i.añ oculos est in promptu

g h

potui omnia. DE. Res apparet: & quidem porro obsona

.i.fideliter .i.rapere a lenone .s.vno meretricē .i.parare disponere

i

re cum fide: scortum adducere: apparare de die cōuiuium.

.i.spectat ad maximū hoiem & magni momēti p ironiā q̄ sequūr .i.o hō iucūdez festiue seu vrbane

Non mediocris hominis hæc sunt officia. Sy. o lepidum

.i.tandem puella .i.in emēdo seruus

k

caput. DE. postremo hodie in psaltria istac emunda hic ad

seruus .i.curā oni pbuit bonū est ac decet .s.serui

l

iutor fuit: hic curauit omnia prodesse æquum est. alij me

.i.dabūt opam vt bñ seruiētes sint libertatē cōsecuturi more istius eschin⁹ .i.vt bñ libertate seru⁹ donet .i.verūis

m

liores erunt. Deniq; hic vult fieri. MIT. Vin tu hoc fieri?

.s.id fieri .i.quoniā admonētis pretētionē incitantis

n

ESCHI. cupio. MI. Siquidem tu vis: syre eho accede huc

verba sunt iuris qbꝫ manumittit seruo .i.sum deuict⁹ seu obligat⁹ oibus .s.o mitio .s.q me manumittis

ad me liber. esto. Sy. Bene facis. omnibus gratiam habeo:

.s.habeo grām .i.pter alios .s.q liber sis .i.separatim pcipue

o p

& seorsum tibi præter ea Demea. DE. Gaudeo. ESCHI.

.s.eschinus gaudeo .s.de mea libertate .s.q ambo gaudetis

q

& ego. Sy. credo. vtinam hoc perpetuum fiat gaudium:

sic appellatā a natōe .i.ita

r s

phrygiam vxorem meam vt vna mecum videam liberam

.s.cognoui vel inueni .i.certe .i.certe.s.optas.s.tuā liberam

DE. Optimam quidem mulierem. Sy. equidem tuo ne

In hac scena.XXVIII

Omnia fine ineundo clauduntur. vbi & seruis libertas donatur & ambobus filiis optate vxores conceduntur.

a Ego ædepol hodie quidem mea sententia iudico &c. Hoc est iamdudū q promiserat syro sed nunc opportune videtur enim modo meritū precessisse. & sententiam iudico

Multa oratorie maluit generaliter dicere q̄ querere specialiter quod inueniri non possit.

b Quodnam ob factum. Iure ascribi enim causas manumissis in iure formula est. Et mitio singulariter vnum querit.

c Ob multa. Hic pluraliter multa rn̄det. Edepol vir bonus. Iurat bonum quia pter opinionem est. d Ego istos vobis vsq; a pueris. Intelligit syrus laborantē pro se Demeā nō habere quid dicat. & ideo ipse prosequitur ordinē meritorum sed quem apparet pedagogum fuisse

e Docui monui bene precepi. Ridicule addūtur sed tamen consuetudine quia imputantur etiam facta praue pro bonis.

f Que potui omnia. Bene que potui quasi plura vellet. g Res apparet. Mire irridet Demea sic tamen vt serio agere videatur.

h Porro obsonare. Obsonor obsonaris vel obsono as. vtrunq; enim dicitur. significat vel emere obsonia vel prouidere de obsoniis quas pitancias vocant. vt si diceremus. hic seruus optime obsonare nouit. i. facit bñ emere obsonia neq; decipitur in emendo qui dicitur obsonator.

i Apparare de die conuiuium. Id est repente neq; ante predictum nec pridie constitutū.

k Postremo hodie in psaltria istac emunda. Et hoc totum serio dicitur vt magis ridiculū videatur. l Hic adiutor fuit. In re bona adiutores. in re mala impulsores dicuntur. ergo hic adiutor dicitur a nō irascente. a conuiuante autem & irato impulsor. l Hic adiutor fuit hic curauit. Sic enim solemus onerare mentem audientis eius quem laudamus. Deinde quod prestitit qui & officium corporis vt auditor & curam animi prebuit vt consultor.

m Deniq; hic vult fieri. Abutitur Demea sciens prodigam voluntatem adolescentuli.

n Syre eho accede huc ad me. Vtrum vt eundem manumittat. an vt palam fieri iubet. propius accedens iuris publici. consuetudinem ludens. Et vide quā comicā manumissionē q facete iudex erit atq; condigne.

o Et seorsum tibi preterea Demea. Et fecit de me plusq; volebat. Nam quia conabatur amari prefertur etiam his qui amantur.

p Gaudeo & ego. Gratulātium syro hec verba sunt quibus de more ille credo respondet.

q Vtinam hoc perpetuum fiat gaudium. Integrum solidum & nusq; interruptum.

r Phrigiam vxorem meam. Vt ipse syrus ita vxor phrigia scd̄m veteres qui seruis nomina a nationibus imponebant.

s Vna mecum videam liberam. Hoc sic pronunciandum est. quasi gaudeat se concordatum Demee quod cū vltro cogitat habuisse plene oblitus fuit. t Hodie primā māmam dedit hæc: Ridiculum meretricum siquidem oportuerit primam esse quācunq; an quia causa est. quia ingenui dicuntur serio a nutricibus liberis educandi.

v Hercule vero serio. Aduerbia sunt cōfir matiua. x Ob eam rem. Hoc eo vultu dicit quo rem veluti excutimus & ostendimus momenti esse nullius.
y Argentum quanti est sumito. Quanto precio valet argentum quanti est sumito. Hoc verbo vtimur vt faciunt qui persuadere aliquid cupiūt.
z Dii tibi demea oro omēs semper omnia optata offerant. Omnes omnia antiqua elegantia & figurata. a Processisti hodie pulchre. Nūc vere processit pulchre syrus.
b Siquidem porro mitio tuum officium facies Hoc est vt patroni est libertum nō deseras sed vt alias manumissum. Plautus. Facis melius q̄ ps lenonum qui libertos habent & eos deserunt.
c Atq; huic aliquid paululum pre manu dederis. Vbi animaduerte pre manu posse exponi queadmodum pre me. id est in cōparatione mei vt tu es pre me beatus. ait Cicero. id est in comparatione mei & tunc sic iungas. Si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod est res parua pre manu. id est in comparatione potentie tue & tue liberalitatis ac promptitudinis tue in dando. Vel si intelligatur pre manu pro impromptu vt dici vulgo solet semper habet hec verba vel leges pre manibus pro impromptu an inepte ipsi viderint quod si est ita iungeretur cum dederis vt sit si dederis ei in promptu aliquid paululum. Aut si quis velit interpretari pre pro ante sic si dederis ei pre manu id est ante manum. vt dici vulgo solet Vult me hoc dare ante manū quod etiam legentium iudicio relinquo. Nam pre pro ante nō inueni nisi in compositione vt predico prepono. Inuenio etiā pre in tali dicendi genere lachrymatus est pre gaudio pre timore recessit. pre nimia multitudine exire non potuit & in iam dicto modo videlicet sic pre multis sumus felices. id est in comparatione multorum. De illo autem genere dicendi vsitato habere pre manibus aliquid. id est in promptu fateor me nō legisse nec; Pristianus assignans huius particule preposit alias a predictis nisi q etiam pre in compositione auget & adhibet maiorem vehementiam quā pre capitur pro valde vt prepotens pre diues preclarus &c. Si ita q; dederis ei aliquid quo vtatur; & fungeris officio patroni.
d Vnde vtatur. Vtatur viuat vnde vsura vita dicitur: vt vnius vsura more gladiatoris isti nō dedisset an vnde alatur de quo vsum fructūq; capiat & cuius tibi sortē reddat & hoc melius. Nā ideo addidit reddet tibi cito.
e Istoc vilius. Hoc egit Therentius vt conuersus officiis vsq; adeo prodigum faceret Demeā donec parem redderet mitionē. Istoc vilius quasi nihil minus negotio enim est floccum ostendentis aut quid tale cum eclipsi qua subauditur qcq; & nō dabo. f Faciet. Ne quid negatum in fine fabule videat addidit Demea faciet & faciet hoc potens. s. quod irridens dixit quasi de prodigo dicere videtur. Et mire faciet quia nec credibile erat statim consensurum qui negauerat & propterea negatio esse in fine non debuit quid istuc q̄ res tam repente mores mutauit tuos animaduertendum est qua calliditate Therentius querens finem fabule complere leticiam per ipsum demeā vtitur in vniuersos qui in tota comœdia tristis ac seuus interturbauit & vociferatus est.
g Quod proluuium. Proluuium quod greci id est promptus anim?

eschini filij tui — vxor

poti / huius filio hodie primam mā̄mam dedit hæc. DE.
.i. at certe — .i. remoto loco vel extra locum — non — .i. si certe — .s. dedit vxor tua scz filio huius

herde vero serio. si quidem primam dedit: haud dubium
.i. extra seruiturē mitti — .i. iustum — .s. dicis equū esse eā emitti — .i. cām. q. d. nō ē eā sufficiēs

est quin emitti æquum siet. MI. Ob eam rē. DE. ob eā rē.
.i. si nō vis facere liberaliter — .i. q̄nto p̄cio ipsa phrigia valet

postremo a me argētum quanti est sumito. Sy. dij tibi de-
.i. desiderata — .i. prestent

mea oro oēs semper optata omnia offerant. MI. syre proces-
.i. bn̄ pperasti, vel qd magnū bonū pfectus es qr te z vxorē manumitti obtinuisti — .i. si certe — .i. pcul dubio si hoc feceris

sisti hodie pulchre. DE. siquidem porro mitio tuum offi-
.i. qd te decet facere patronū — .i. aliquid quod est res pua

cium facies atq; huic paululum aliquid pre manu dederis
.i. alatur de q̄ vsum fructuū capiat — .i. ppedie — .i. minoris valoris nō dabo

vnde vtatur. reddet tibi cito. MI. Istoc vilius. ESCH. Fru-
bonus vtilis z modestus — .s. sortē cuius vtar fructu — .i. p̄sso — nunc — .i. facq qd petit

gi homo est. Sy. reddam herde. da modo. ESCH. age pa-
.i. delibera bo — .s mitio qd petit — de demea dicit vel de mitione

ter. MI. post cōsulā. DE. Faciet. Sy. o vir optime. ESCH.
.i. iucūdissime lepidissime — .s. est

O mi pater festiuissime. MI. Quid istuc? quæ res tam re-
.i. subito — .i. pmptus animus ad largiendū

pente mores mutauit tuos? quod proluuiū? quæ ista sub-
pdigalitas q̄ prius parcus esses — .s. quare mutaui mores — filij mei

ta est largitas? DE. Dicam tibi. vt id ostenderem / q te isti
.i. benignum — .i. iucundum — .i. ex vero mō viuēdi

facilem & festiuum putant: id non fieri ex vera vita: neq;
.i. scdm q est equū z bonū — blandiendo verbis — .i. plus eq pmittēdo ue concedendo

adeo ex æquo & bono: sed ex assentando / indulgēdo / &
.i. ex nimia largitione — certe — .i. ppterea

largiendo mitio. Nunc adeo si ob eam rem vobis mea vi-
.i. exosa — .s. que pmisit frater

ta inuisa eschine est: quia non ista iusta prorsus omnia
.i. obsequendo vobis nō pmitto — .i. dispergite — .i. extra manꝰ vestras mittite — .i. omitto oia z vobis dilapidanda relinquo

oino obsequor missa facio. effundite. emittite. facite quod

bona vobis acq̄sita luxuriose viuendo ꝛ pdēdo substātiā vestrā

vobis lubet sed si id vultis potius quæ vos propter adole-
scentiam minus videtis, magis impense cupitis: consulitis
parum hæc reprehendere / & corrigere me et obsecundare
in loco: ecce me qui id faciam vobis. ESCHI. Tibi pater p̄
mittimus. plus scis: q̄d facto opus est. Sed de fratre q̄d fiet
DE. sino. habeat. in istac finē faciat. ESCSHI. istuc recte.

ad largiendum. h Que est ista subita largitas Repentina ac per hoc ipsa est ingrata & imoderata vt euenit cum ex nimis parcis nō largi liberales sed effusi prodigiq̄ redduntur. i Vt id ostenderem. Abundat id nam est pro vt. k Quod te isti facile & festiuum putant. Multum detraxit mitioni dicendo te isti putant per quod significatur errare adolescens & hunc esse festiuum. l Quod te isti facilem & festiuum putant. Bene in postremo dignitas persone huius seruata est vt perpetuo cōmutata videt. vt truculenti apud Plautum. m Indulgendo. Ante dicendo indulgentiam ad meam culpam scribi denuo. n Et largiendo mitio. Seuere additum est nomen, verbis ex animo plorantis. o Quia nō ista iusta prorsus omnia omino obsequor. Prouerbiales sunt huiusmodi locutiones fanda nefanda digna indigna velis nobis fas nefas. p Effundite emittite facite. Effundite ad Eschinum pertinet. Emittite ad Ctesiphonem. Facite ad omnes. q Facite quod vobis iubet. Prope rediit rursus ad amaritudinem pristinam hec est figura qua inuitos nos permittere ostendimus quod volumus fieri. r Que nos propter adolescentiam minus videtis. Hic ostendit Therentius magis Demeam simulasse mutatos mores q̄ mutauisse: s Minus videtis: magis impense cupitis: consulitis parum. minus magis parum. t Hec reprehendere & corrigere me & obsecundare in loco. Tribus tria redduntur & vtraq̄ illam in malam partem superiora hec in bonam que inferiora sunt nō tantū enim culpe est minus prouidere q̄ impense. nec tantū mali est impense cupere quantū parum consulere iram reprehendere bonum est melius corrigere optimum secundare. Nam qui reprehendit. nō continuo corrigit qui corrigit nō ilico secundat. i. letissimū reddit & fidelissimū. Alii secūdare obsequi dictum putant & ideo additum est in loco quasi nō semper faciendum sic ergo obsecundare vel in melius conuertere vel obsequi intelligimus. v Tibi pater permittimus. Noluit Therentius ab amoribus perpetuo repulsum patrem. x Sino habeat in istac finem faciat. Hec quidem promissio est sed exceptionem in se continet & cum quodam stomacho & velut minaci denunciatione profertur. y In istac finem faciat. Hoc est aut ne aliam amet. aut ne alteram comparet ne post ipsam luxuriet cura alterius. z Recte. Bene & mitio nō discessit de proposito suo. qui vt peccasse alias ostēderet fratrem ob nimiā asperitatem cum expectatione quadam laudans verba eius. Istuc recte dixit quasi diceret nō vt cetera & simul. reposuit enim qui supra dixerat q̄ te isti facilem & festiuum putant.

i. discedite incolumes poeta defensor

Valete & plaudite Calliopius recensui.

DEMIPHO
STILPHO
PAMPHILA
DORIO
PHANIVM
DAVVS
HEGIO
CRITO
CRATIN
SOSTRATA·NVTRIX
PHORMIO
CHREMES
DEMIPHO
ANTIPHO
GETA
NAVSISTRATA
PHEDRIA

Declaratio sup̱ quintam Therentij comœdiã in figuram hanc argumentũ declarans lucidius.

Iterum duo vt in prioribus fuerunt patres & fratres. qui in partibus inferioribus stant vrbis ciues atheniensis. vnus noĩe Demipho. qui filium habebat nuncupatum Antiphonẽ. Alter Chremes filium pariter habens Phedriam nomĩe. Igitur duo hi fratres simul vna pegre profecti Demipho in Ciliciam. Chremes vero in lemnum. Duos quos habuerunt filios athenas miserunt sub custodia serui nomine Geta. qui & nullo modo inquietos adolescentũ duorum potuit animos gubernare. Phedria deperire cœpit Pamphilã que Dorio lenoni erat subiecta. vbi aũt eius amore potiri sine pecuniis nõ potuit & nõ haberet per Getam seruum acquisiuit. qui a Dauo fallaciis partim accepit. Cum aũt Chremes ideo in lemnũ iret. quia illic aliam habebat coniugẽ & se illic ne bigamus dep̄henderetur alio nominauit nomine. eo sic p̄ficiscente in lemnũ vxor quã ibi habebat vnacũ filia quesitũ eum athenas venerunt. vbi & mater mortua est Dum aũt filia funus sequebat̃ visa est p̱ Antiphonẽ filium Demiphonis. is eam amare cœpit. vxorem duxit suadente Phormione qui de cognatione eam esse finxit. & ƀm leges eam ducere debere. Redeunte igitur, Demiphone voluit rursum contractum in sua absentia matrimoniũ soluere sic ventum est ad iudices tres. Cratinus dixit restitui. Hegio rescindi nõ posse. Crito causam in deliberationẽ posuit. Phormiõe sic defensore filii existente pater Demipho Phormioni vt ipse Phaniũ duceret. dotem ei dedit. Phormio hanc pecuniã Phedrię pro redimenda a Dorio lenone Pamphila dedit. Tandem testante nutrice Phaniũ filiam Chremetis fratris Demiphonis esse q̧ in lemno Stilpho vocabatur. Antipho sic iuxta leges eam vxorem retinuit. Phedria Pamphilam. Phormio parasitico more cum illis vna ita cessante lite fini fœlici comico vixit.

Acta ludis romanis. L. posthumio albino. L. Cornelio Merula Aedlibus curulibus. Egere. L. ambiuius turpio. L. attilius prænestinus. Modos fecit flaccus Claudij tibijs imparibus: Tota græca Apollodori epidicazomenos acta quater: G. fannio. M. Valerio consulibus.

Argumentum Phormionis.

.i. remotus erat ab vrbe athenis
.i. longe aduerbium

Hremetis frater aberat peregre Demipho reli-

.i. in secreto, nesciẽte ausistrata p̱
pria vxore .i. in lemno insula

cto athenis Antiphõe filio. Chremes clam habebat lemni

.i. in vrbe hẽbat athentẽsi .i. vxorem

vxorem ac filiã. athenis aliam cõiugem: & amantem vni-

.i. filiũ phedriã .i. citharistriã .s. phanij filie .i. insula ipsa .s. mater athenis

ce gnatum fidicinã. Mater e lemno aduenit athenas morit̃

.i. absenserat .i. exequias matris mortue .i. in tali p̱curatõe

virgo sola: aberat chremes: funus p̱curat. Ibi eam visam

.i. industria phormionis demipho

antipho: cũ amaret: opera parasiti vxorem accipit. pater/ &

.i. voce ꝯfusa ceperũt oñdere suã indignatõez .s. ipi senes
.i. libras

chremes reuersi fremere. dein minas triginta dant parasi-

.s. puellã acceptã ab antiphone .s. triginta minas

to: vt illam coniugem haberet ipse. argẽto hoc emitur fidi

.s. amata a phedria .s. chremete

cina: vxorẽ retinet antipho a patruo agnitã.

Phormionis Argumentum

Chremes & Demipho fratres fuerunt quorũ Chremes fertur habuisse duas vxores: alterã diuitem Athenis. alterã paupem Lemni. i. in illa insula patria Vulcani. ex diuite sustulit filiũ Phedriam noĩe. ex paupe vero suscepit filiã Phaniũ noĩe Conuenerat aũt Chremes cũ fratre Demiphone qui vnũ filiũ Antiphonẽ habebat vt daretur nuptui Phaniũ Antiphoni. itaq̧ vt res ad exitũ deduceret̃. Demipho iuit in Ciliciã. & Chremes lẽnum ad accersendã filiã. interea mater & filia venerunt athenas querẽdi Chremetis gratia. neq̧ eũ inuenerũt ꝙ apud vxorẽ paupem dicebat se nominari Stilphonẽ & apud diuitẽ Chremetẽ. p̱inde petẽtibus Stilphonẽ nemo oñdere potuit. moritur illic paulopost mater remanẽte filia sola in cuius amorẽ forte antiPho exarsit & op̱a parasiti eã duxit in vxorẽ. vbi aũt redierũt ambo senes inuenerũt Antiphonẽ duxisse vxorẽ in absentia sua neq̧ sciebãt eã esse Phaniũ. Nam Chremes vt eã genuerat aut certe ex teneris annis eam nõ viderat: indignati senes admodũ dederũt op̱am vt disiungerent̃ & vt eam Phormio parasitus duceret vxorem. dedit Chremes Phormioni noĩe dotis xxx. minas quas Phormio parasitus dedit Phedriæ gratia comp̱andæ citharistriæ a lenone quã vehemẽter amabat. interea Phaniũ agnoscit̃ filia Chremetis & mutatũ est cõsiliũ ac nuptiæ cõfirmatæ quo facto cœpit Chremes repetere suas minas a Phormione q̄s iam leno possidebat. Vt autem vidit Phormio Chremetẽ sic acerbe exigentẽ p̱didit eum nausistratæ p̱priæ vxori quã athenis habebat itaq̧ senex libidinis reus ab ea vxore nõ ante veniã meruit quã & .xxx. minarꝝ & amoris citharistriæ veniã dedisset filio. Dicit̃ aũt fabula Phormio quo vocabulo lingua græca stramen nauticũ significatus a cuius vilitate parasitus etiam ab Apollodoro Phormionis noĩe nuncupatur. estq̧ tota motoria & quasi in affectibus constituta. vt satis liquebit in progressu.

PROLOGVS

CALLIOPIVS

.s.luscius lauini⁹ therentiũ .i.reuocare
e b .i.cariosus c d e

Ostq̃ poeta vetus poetam nõ potest retrahere

s.comediaꝶ .i.tradere ↄuertere .i.vacationẽ studij ⁊ cessationẽ laboris
f therẽtiũ g ↄtumelijs

a studio & transdere hominem in ocium: maledictis deter

.i.vt nõ .i.molit .s.poeta .i.frequẽter iactat .i.hoc tp̃s .s.poeta nr̃
.i.comedias cõponat h i

rere: ne scribat: parat. Qui ita dictitat: quas ante hac fecit fa

comedias q̃ntũ ad snĩas .i.nõ grauib⁹ verbis .i.nullo loco
k

bulas tenui esse orõne & scriptura leui; q̃a nusq̃ insanũ

.s.poeta, noster sicut luscius
n

scripsit adolescẽtulũ, ceruã videre fugere: & sectari canes.

.s.ceruã .s.ipẽ adolescẽtulus .s.poeta vetus
o .i.q̃n
p

& eã plorare/ orare: vt subueniat sibi. Qd' si intelligeret cũ

.i.placuit fabula eius .i.industria .i.placuisse intelligeret
iã pridẽ .i.recitatoris .i.potius
q r

stetit olim noua actoris opa magis stetisse q̃ sua: min⁹ mr̃

Postq̃ poeta vetus poetã &c. Hoc initium ad destructionem persone aduersarii sumitur cõiunctũ cum insinuatione persone Therentiane

a Postq̃. Nota apud veteres nõ p̃terito modo sed etiam presenti adiungi vt postq̃ nos amarillidis habet galathea reliquit. q̃q̃ sunt qui pro quoniã accipi velint. b Poeta vetus. Qui iam diu fuit ergo vt vinũ vetus non vetus ennius. c Poetam. Iocunda repetitio vt diua deam. Et nos pueri puer &c.

d Poeta vetus poetam nõ potest retrahere. Primum per primum ita vt extrinsecus nouum audiri poetam oporteat.

e Retrahere a studio. Sic loquitur quasi rem scenicam magis ledere voluerit luscius q̃ Therẽtium. f Transdere. Veteres sonantius quod nos leuius dicimus tradere vt translatum nõ tralatum econtrario. Et transdere hominem comice & venuste inseruit hominem. hinc anus conseruatam. c a t. id dedit. h. u. d. c. d.

g Maledictis deterrere. Sensus hic est ipse se inquit aduersarius fatetur victum. qui a rebus exclusus ad verba delapsus est.

h Qui ita dictitat. Imprudentiam ostendit p̃ frequentatiuum verbum.

i Quas ante hac fecit fabulas. Et hic lentum accusatorem facit qui preterita ingerat: & de quibus iam sit iudicatum in melius.

k Tenui esse oratione & scriptura leui. Imperitum inducit criminatorẽ qui hoc obiiciat qd' ꝓprium debet esse. Comici stili Reuera autem hoc deterior Menandro Therentius iudicabatur qd' nimis sublimi oratione vteretur qd' ipsum nunc purgat dicens in tragediam altiora transire posse quia nunq̃ insanum scripsit adolescentem. Ideo videmur senes tenuesq̃ inquit. quia in comoedia prodigia facta sunt. In tragediis concitamus & callide hic non solum errori luscii obuiat reprehendentis, sed etiam imperite scripsisse ipm ostendit luscium lauinium. l Scripsit. Legitur & fecit. m Adolescentulum. Vt comicam personam ostenderet iminuit adolescentulum quo magis persona a sublimitate discessisset. n Ceruam videre fugere & sectari canes. Ambiguitas per accusatiuũ casum perseuerans vsq; ad vltimũ de industria. factum est: vt etiam ipsa ꝑplexitas odiosa sit.

o Et eã plorare orare &c. Hec ois ꝑiphrasis tragica ẽ. & iõ in comoedia viciose inducit. p Cũ stetit olim noua. Bñ hoc ꝑsitũ est potuit em̃ rñderi cur igit̃ stetit & nõ exacta est a ppl'o. Et recte olim q̃si dicat cũ adhuc Therẽtius nõ scriberet penuria melioꝝ est ꝓbata. Deinde q̄ ait noua hoc significat oia carmia nouitate ipa cõmẽdari etiã si nullius momẽti sunt.

q Actoris opa stetisse. Vna opa & suffragiũ scenicoꝝ cõparatat: & ledit aduersariũ. r Minus multo audacter. Noue dictũ minus multo audacter. vt cum dicimus nimis multo audacter.

.s.vetus poeta offenderet .s.fabule .i.q̃

to audacter q̃ nunc lædit/ læderet & magis placerent / q̃s

vel.i.fabule,casum.p casu .s.qđ sequit̃ .i.hoc mõ

s

fecisset fabulas. Nunc si quis est qui hoc dicat: aut sic cogi

lauinius .i.puocasset .i.excogitare plogus

t v

tet: vetus poeta si nõ lacessisset prior: nullũ inuenire prolo

.s.poeta noster .i.apte cõponeret vel eloq̃ret

u plogũ x .s.hominẽ

gum potuisset nouus/ quẽ diceret: nisi haberet cui maledi

.s.q̃ aliqualiter cogitat .i.putet .i.cõmuni

y .s.esse vel rñsionẽ z

ceret. is sibi responsum hoc habeat: in medio oĩbus palmã

.i.cãm certaminis puta p̃ciũ victorie .i.poeticã .s.vet⁹ poeta .s.poetã nr̃m

a .i.exercent b .i.esuriẽ .ẽ

esse positã: qui artem tractant musicã. Ille ad famẽ hunc ab

.s.cõponẽdi laborauit conat⁹ est .s.poeta noster

.i.repellere

studio studuit reijcere. Hic respondere voluit nõ lacessere

.i.bonis sermonibꝫ .i. laudat⁹ a poeta nr̃o .i.maledictũ

d e puocasset f .s.fuisset

bñdictis si certasset: audisset bñ. Quod ab ipso allatũ est: si

.i.retortũ esse .s.vetus poeta nũc .i.statuã

g h

bi id esse relatum putet. De illo iam finem faciam dicendi

.i maledicẽdi errãdi .s.peccãdi.i.maledicẽdi

i .i.faciat

mihi: peccandi cum ipse de se finem non facit: Nunc quid

.s.q̃ratis .i.attentũ p̃stare animũ .s.latinã

k

velim. animũ attendite. Apporto nouam: epidica zome-

nen quam vocant comœdiam græci. latini phormionem

.i.p̃cipua officia ⁊ summa

l

nominant. quia primas partes qui aget. is erit phormio pa

.i.fauor

m n

rasitus. per quẽ res geruntur maxime. Voluntas vestra si

.s.nr̃m .s.vt intelligatis .i.p̃sidio sitis vt solẽt aduocati vel inten-

o ti estote

ad poetã accesserit: date operã. adeste æquo animo p̃ silen-

vt nõ .i.infortunio .i.sicut

o p

tiũ: ne simili vtamur fortuna: atq; vsi sumus: cũ p̃ tumul-

.i.nr̃a multitudo/ꝫ caterua actoꝝ .s.locũ turbatũ

q .i.pdidit locũ r histrionis

tũ noster grex motus loco est. quem actoris virt⁹ nobis re-

.s.quẽ locũ .i.frequẽter adiuuans

s t

stituit locũ: bonitasq; vestra adiutans / atq; æquanimitas.

s Qui hoc dicãt aut sic cogitet. Omne quod ĩ mentẽ venit: aut cogitamus aut dicimus. vt Vir. Et mihi iam multi credule canebant. a. s. & t. u. u. Hic sensus est. hoc qui dicat aut cẽseat improbus est Therentius qui omnes plogos de maledictis habeat is hoc rñsum sibi aduersariũ coegisse q̃ pnũciauerit. Nam q̃d faceret Therentius cum de palma artis musice certandũ videat esse sibi.
t Lacessisset prior. Aut lacessisset abũdat aut prior. v Nullũ inuenire plogũ. Prologum mõ nõ hoĩem. sicut in Heaut. sed verba.
u Potuisset nouus. Nouus hic quod supra p̃ter-misit veteri supposuit nouum. x Nisi habe-ret cui malediceret. Mire haberet quasi dubium nõ sit maledicendũ esse. y Is sibi responsum hoc habeat. Huic rei p q̃litate respondet aduersa riũ cogere vt sic agat. z In medio palmã om nibus esse positã: Sensus hic est inueniret inquit. Sed maluit cũ de palma certãdũ sit aduersario re-spondere lędenti. verũ oratorie manifesta soluere nõ curauit hoc est inuenire. & hoc em̃ subiiciẽdũ fuit oĩbus. vt nouis & veteribus poetis palmã p causa certamĩs posuit & iõ nõ esse mirandum si pugnant quibus causa certaminis presto est.
a Qui artem tractãt. Virg. Nec q̃cquid vbiq; est. Gentis dardanie. m. q. p. p orbem &
Comœdias scribunt.
b Ille ad famẽ hunc ab studio. Hic maxime incipit soluere q̃d sibi supius ipse pposuit. Quid ẽ enim inq̃t poetam vitupare nisi ad famẽ reiicere. Nam poete probi suas vendebãt fabulas. & ha-rũ p̃ciis alebant̃. Cur lacessitus rñdet. certamen ẽ inquit. c Ab studio studuit. Rei vetuste & vt luserat ludũ & pugnã pugnauit. d Benedi-ctis si certasses. Iam hoc bñ certasset. & q̃a sup̃ dixit. In medio oĩbus palmã esse positam. q. d. q̃c quid in certamen venerit teneo vincendos æmu-los esse. e Si certasset. pro uocasset ab eo q̃d p̃cedit id q̃d sequit̃. Virg. Nec te certasse priorẽ peniteat. f Audisset bñ. Bñ audire est bñ dici laudari. Cõtra male audire vitu-perari Salustius in Ciceronẽ. vt si q̃d voluptatis maledicendo cepis eam maledicẽdo amittat. q̃ si nõ sint eadem verba est saltem eadẽ sentẽtia.
g Quod ab ipso allatũ est sibi id esse relatũ pu-tet. Prouerbiale est sicut q̃d dedit recepit & gem minauit l. vt relliquas Danaũ. h De illo faci-am & cetera. Idem est & de se pprie positũ ẽ & p̃terea amphibologia peccandi maledicendi. an peccandi cũ ipse de se finẽ nõ prius inq̃t ego de il-lo finẽ faciã q̃ ipse de se. & pri⁹ est dicẽdũ ego fa-ciã. q̃ ille peccandi finẽ. i Non facit. Pro nõ faciã. vt mirꝫ ni egomet turpiter ego hodie dabo.
k Epidicazomenen quã vocant greci comœdi-am. Hic manifeste errat Therẽtius. Nã hęc fabu-la quã trãstulit Epidicazomene dicta est a puella. de q̃ iudiciũ est. cũ sit fabula Epidicazomene eiusdẽ appollodori. debuit er-go dicere Epidicazomẽ gręci latini phormionẽ. Nã phormionẽ regiculũ dicũt gręci a q̃ insternit̃ pauimẽtũ. Vñ phormio cor-repta prima sillaba apud appollodorꝫ est. Nõ ergo phormio a formula vt q̃dã putãt dictũ est & inde parasit⁹ vilissime cõdi-tionis nomẽ accepit. l Quia ptes primas q̃ agit. Primas nũc maxias ad actorẽ em̃ retulit Cicero. Sepe illũ q̃ est secũdarꝫ aut terciarꝫ ptiũ. Phormionẽ si a phormula esset nomẽ Comœdie primã pducerem⁹ sillabã si a phormiõe corripe debemus.
m Per quẽ res gerunt̃ maxĩe. Quia prime ptes etiã aliud significãt. nõ ergo nũc primũ actũ dicit. sed sũmas ptes. Et bñ ma-xime q̃a & p alios. n Volũtas vestra si ad poetã accesserit. Pro si faueritis. noue sic volũtatẽ p fauore posuit. o Ad-ste æq̃ aĩo. Nũc p̃positio est. o Ne simili vtamur fortuna atq; vsi sumus. Ne ppl̃m lederet fortunã maluit accusare.
p Cũ p tumultũ noster Apparet etyram añ phormionẽ actã esse cui cõtingit id quod q̃rit̃ ppl̃m subaccusans. q No-ster grex motus loco ẽ. Locus ẽ distributio tpis q̃ cuiq; in spectaculũ venturo attribuunt̃ ab ædilibus. vñ loco motus dicit̃ q̃ suas horas nõ obtinuerit inter p̃cedẽtes & cõsecuturos. ergo pprie & sic & Cicero. Loco ille motus ẽ cã ex vrbe pulsus.
r Que actoris virtus. Qui exclusus totiẽs animũ nõ abiecerit. sed pseuerauerit agere. iõ virtus est. s Restituit locũ. Bñ repetiuit locũ. vt amphibologiã vitaret ne quẽ tumultũ dicere videret̃. t Bonitasq; vestra adiutãs ac æq̃nimitas. Bonitas in oĩbus generaliter rebus ẽ. eq̃nimitas spectãdo. An bonitas in pbandis his q̃ bona sunt. Equanimitas in ignoscẽdis viciis & delictis. Et tãtologia ẽ. an bonitas circa oẽs: eq̃nimitas circa Therẽ. Bonitasq; vestra vt totũ actori tribuẽs nihil pplo p̃ter culpã reliq̃sse videret̃ honoris Adiutãs hoc addidit q̃a ẽm veteres adiutans dicere maluerit q̃ adiuuans.

IN HAC COMOEDIA. Quod in omnibus fere Comoediis in quibus pplexa argumēta sunt fieri solet. Id ĩ hac q̃q; Therentius seruat. vt psonam extra argumentũ indicat cui dũ ob hoc ipm. Vel quod uti aliena tota fabula est gesta, res narratur. discat populus textum ex continentia rerũ. sitq; instructus ad cetera.

In hac scena. I.

Que docendi atq; instruēdi spectationis cã inducit mire extrinsecus lepores facecieq; cernunt & sales comici. Id em̃ est artis poetice. vt cũ narratõni argumēti detur opa. iam tñ res agi et comoedia spectari videatur.

a Amicus summus meus. Insinuatio psone eius q̃ inducit ad audiendũ. & vide seruuũ ostēdi Dauũ & nõ ostēdi cuius seruus sit. Amicus summus meus. causa cur in scenã pcedat Dau⁹ amicus a voluntate popularis a fortuna pplaris eiusdē cõditionis generisq; Salustius popularis sui sceleris & pplaris populo amatus ē & popularis ciuis. popularis humilis est. popularis vilis populoq; factus vt si qs dicat sordidũ popularē ciuiũ. Amicus meus summus Dauus extra duas familias inducit q̃ in hac sunt fabula alienus / ac p hoc ignarus cui narret geta argumentũ.

b Heri ad me venit Propter cognationē. e: &: i. litterarũ nõ dubitauerũt antiq & here & heri dicere. & mane & mani. & vespe & vesperi.

PRIMVS ACTVS

DAVVS seruus.

i. fautor — eiusdem cõditionis

a — b

Amicus summus meus / & popularis geta heri

s. inquã — s. gete — cõputatione — i. olim — i. relictũ. vł de residuo

c — d

ad me venit. erat ei de ratiuncula iã pridē apud me reliquũ

s. paxil — i. cõgererem — s. difficulter q̃si fecissem

e — f — g — i. porro — h

pauxillulũ nũmorum: id vt cõficerem. confeci. affero. Nã

i. filiũ heri — s. gete — i. intelligo — peculioliariũ

herilem filium eius duxisse audio vxorem. munus ei: cre-

i. totũ radēdo & nihil relinq̃ndo aufert

i. q̃ntũ — i. iniuste — k — i. cõstitutũ ei legi — l

do: hoc corraditur. q̃ inique comparatum est: hi qui min⁹

antiq̃ p. ditiorib⁹. i. min⁹ paupib⁹ — i. difficulter

m — n — o — p

habent: vt sp aliq̃d addant diuitiorib⁹. Q̃d ille vnciatĩ vix

c Erat ei de ratiuncula. Sed mire subtractum est. & est opportuna diminutio in re seruili ratiuncula & pauxillum erat ei &c. Moraliter intulit. Erat ei. Magis ei facetũ & comicũ est cũ a sinthetos infert. q̃si di. Nã magni erat ei. d Iam pridem apud me. r. De argumēto sumit causa colloquii nã debuit inq̃t Gete. & ille met exigit vt numeret dñis ob nuptias factas. e Pauxillulum. Quartus gradus diminutõis paulũ / paululũ / pauxillũ / pauxillulũ. f Id vt conficerē. Eclipsis prima Et conficerē pprie. Nam fieri pecunia dicebat. Salusti. Que pecunia ad hyspaniense bellũ Marcello facta erat. Conficerē quia ĩ promptu nõ erat. g Confeci. affero. Quasi reddendi mora habere cã fuerit. h Nam herilem filiũ. Trophimõ dicũt atq; haud scio. an latini q̃q; alumnũ dicere potuerunt nisi hoc mallent. Nã her. &c. mire applicat argumēto. i Munus ei credo hoc corradit. Mire heri quidã fuerunt nuptie sed adhuc munus corradit. quia in nuptiis etiã septima dies instaurationem voti. vt in funere nonus dies q̃ euicabia cõcludunt. Ei credo vxori. s. munus hoc corradit hoc pecunie. s. munus erit. & ē figura epexegesis. Credo. p vere scio. Et ei. an vxori an absolute vt sit ei rei. Corraditur apta in verbo difficultas. vt in Adelphis. Minas decem corradet alicũde & corrasi omnia. k Quã inique comparatũ est. Miro idiotismo morē p lege conq̃ritur. l Hi qui minus habent & ditioribus. Dixit ne diceret serui dñis. Vult em̃ latius patere quod dicit & generalē esse sentētiã. Nota garrulos seruos & sentētiosos amat comoedia. Tristes & parce loquētes tragedia. m Vt semp aliq̃d addãt. Mire nõ dent sed addãt. & nõ aliquãdo sed semp. n Quod ille. Docte ad singularē numerũ transit a plurali. Et redit ad Getã. o Vnciatim. Sic veteres multa vnciatim cum expensa pecunia ferret more veterũ nõ vt nunc annumeraret. Assis libra erat eiusq; ptes vncie. Rursus vncie duodecima pars libella dicebat. Merito ergo nõ p singulas sextercias neq; p singulos denarios. neq; p singulos asses. sed id quod hipbolicos minimũ fuit per singulas vncias vnciatim dixit. Et Cicero. Quis vulcatio si suã sponte venisset vnã libellã dedisset. p Vnciatim vix. Potuit & vnciatim & cito conflari peculiũ vt multa pauxillatim. sed cito fiunt maxima. merito ergo additũ est vix. sed q̃d si & vnciati & vix. & tñ de lucro de dimēso suo, inquit. q̃d si ex abundãti est suũ defraudãs geniũ. Deinde nõ acquisiuit sed cõparsit. Et id postremũ miser vt iniq̃tas consuetudinis comploratione finiretur.

.i.portiõe sua refuãdo .i.pte viuẽs nõ idulgẽs genio .i.ɔgessit pce s.geta | vxor nu
q r .i.voluptate s pta
de dimenso suo suũ defraudans geniũ cõpsit miser id illa
.i.totũ illud sit .i.abradet .i.estimans. s.id peculiũ .i.acquisi⸗
t v x
vniuersũ abripiet;haud existimans quanto labore sit par⸗
tum .i.certe .i.sed .i.onerabit .i.dono qñ .i.vxor herit
y z a
tum.Porro autem geta ferietur alio munere vbi hera pe⸗
.i.deinde s.munere .i.sꝫ .i.natalici⁹ .i.qñ s.gẽtes
b c d
perit.Porro alio autẽ.vbi erit puero natalis dies.Vbi inij⸗
dicabũt sacris .i.hec oĩa munera .i.arripiet .i.pmittẽdi illa
e f g
ciabunt.omne hoc mater auferet.Puer erit causa mittũdi.
.i.video nc.
h
Sed videon getam.

q Dedimenso suo. Serui quaternos modios accipiebant frumenti in mense. & id dimensum dicebãt & vtrũ a mense an a meciendo incertũ ẽ r Suũ defraudans geniũ.Genialia curare dicit q viuit lentius. s Id illa vniuersum. Magna virtus pene in singulis sillabis cõtra illud qđ ait ille.illa retulit vnciatũ vix & de dimenso suo vniuersum.Contra qđ ait munus corradit abripiet Contra suũ defraudans geniũ & cõparsit miser t Haud existimans.Vel intelligens vel recogitans ac reputans. v Quanto labore ptũ sit. Hoc sic pnunciandũ est quasi nunc ei venerit in mentẽ sepius passurꝫ getam quod semel tolerare grauissimũ iudicauerit. x Partũ.Proprie dr̃ ptũ de eo qđ labore quæsitum est qa nullus partus sine dolore ac labore est. y Geta ferietur ad pauptatem retulit.Nã & plaga & damnũ & res sanguis noster dr̃. z Ferietur alio munere.Nõ fungetur munere sed ferietur dixit.Item ex consuetudine ferietur.Nam & plagam damnũ & sumptum nostrum sanguinem dicimus. a Vbi hera p.Que supra illa dicta est b Porro alio aũt.Et alio quod dicit pro multis pronunciandum est. c Vbi erit.Cum adiectione tpis cuiuslibet natalis dies dixit cuiuslibet natalis melius dicitur.vt natalis & natale astrum.Sed virgilius seruiens persone rustice.Meus est natalis iolla inquit.nec addidit dies. d Vbi iniciabunt.Hoc vultuose pronunciandum vbi iniciabunt vt quodam cibo & potu vt quidã sacris.vbi ita legunt apud Varronem iniciari pueros edulie & poetice & cube diuis edendi & potandi & cubandi vbi primum a lacte & a cunis transferunt quod Virgili.Nec deus hunc mensa dea nec dignata cubili est hoc adnotauit probus.Sed Therentius Appollodorum sequitur apud quem legitur in insula samothracum a certo tẽpore pueros iniciari more atheniensiũ quod vt palliata probandũ est magis vbi iniciabunt hoc inferendum est;non quasi hoc solum sit.sed quasi defatigatus sit enumerando occasiones dandorum munerum. e Omne hoc mater auferet.Hoc retulit ad irrisionem qui putat se puero dare. f Mater auferet.An nutrix an vera mater. g Puer erit causa mittundi.Proprie dixit mittundi de muneribus. h Sed videon getam. Locuturꝫ oñdit getã. Appet quoqꝫ poetã nihil putasse amplius addendũ ad insinuandũ populo psonam dauí.Et ideo iam induxit exeuntem getam.vt sit causa cõmutande orationis.

GETA DAVVS serui.

.i.aliquis .i.rufo colore suffusus .i.ppe est .i.nolí ei ire
a puta Dauus b obuiã siste gdũ
I quis me quæret rufus.DA.presto est.desine.
ostendẽs ò aduẽtu .i.i occursũ
c
GETA.Oh,at ego obuiam conabar tibi da⸗

In hac scena.II.

Mira fide poeta desideratum Gete oñdit Dauũ siquidẽ ad ipm loqtur a q̃ reddi sibi debitũ sperat.
a Si qs me q̃rit rufus.Aposiopesis scđa. Nam appet plura dicturꝫ fuisse alicui de familia.
b Presto est desine.Tertia psona de se loquens vsus est qa noiatiuũ ptulit. c Ac ego obuiã c.t.d.Conabar absolute an eclipsis vt sit ire et obuiã ẽ aduerbium loci.

s.debituꝫ onderꝫ d officiꝭ e argentū f sine ꝯtrouersia erit tantus
ue. DA. Accipe. hem / lectum est. coueniet numerus : qn=
.i.debitum tibi a me est — s.ꝙ reddideris pecunias — .i.non fuisse negligentem tempe necessitatis
g
tum debui. GETA. Amo te. & non neglexisse habeo gra
.i.ꝑcipue — sic — .i.ꝯditões hoim ꝯsuetudines — fegurate ꝑ ita loqueris: vel .i. sermo tuus huc tendit.
h i
tiam. DA. Presertim vt nunc sunt mores: ad hoc res redit
.i.ali ali. — s.enim .i.oportet esse gratū — .i.cur. vl' ꝑpter quid
k l
siquis quid redit. magna habenda est gratia. sed quid tu
s.petis cur tristis sim — de futuro malo
m n o
es tristis. GETA. ego ne: nescis quo in metu & quanto
.i.eminēti malo — ꝑpter — .i.dicis te esse in metu ꝛ piculo — .i.tantūmodo
p q
in periculo sumus. DA. Quid est: GETA. Scies: modo
celare — modꝰ increpādi — .i.ignarus — .i.ꝯstātiā ꝛ ꝟitatē
r s
vt tacere possis. DA. Abi: sis insciens. cuius fidem in pecu
.i.clare cognouerꝭ .i.times — s.celāda — .i.ꝯmittere — q.d. nihil — secꝰ autē
t v x
nia perspexeris. verere verba credere: vbi quid mihi lucri
de pecunia — .i.audi — auscultandi
y z
est te fallere. GETA. Ergo ausculta. DA. Hanc operam
.i.do tibi ꝑpetuo — s.demiphonis
a
tibi dico. GETA. Senis nostri daue fratrē maiorem Chre
.cognoscis ne — .i.cur nō bn̄ noui — Chremetꝭ filiū s.nostin
b
me nostin: DA. Quidni. GE. Quid: Eius gnatū phedriā
.i.eque s.noui — Chremeti ꝛ Demiphoni
c d
DAVVS. Tanqꝫ te. GETA. Euenit senibus ambobus
.i.nccitas abeūdi ꝑegre — insulā ex cicladib9 — .i.iter esset — seni — s.regionē — amicum
e f
similiter. Illi in lēnum vt iret: nostro in ciliciam ad hospi
.i.veterem — s.hospes antiquus — .i.fraudulēter induxit — .i.solum
g h i
tem antiquum. Is senem per epistolas pellexit modo non

d Accipe. Preuenit peticionem dicendo accipe et hoc cum gestu offerentis dr̄. et hoc est quod ait confeci. affero: e Lectum est. Absolute. Nam non dicit quid aut verum debitum. an argentū lectum. Lucilius lecti oēs. Acticō hoc ē. Item ordinem seruauit prius em̄ qualitas. deinde numerus peccunie spectari solet. f Conueniet numerus. Quippe tribus modis debitū pecuniarum soluit̄. pensione. spectatione. numero q̄ circa lectum est couēniet numerus q̄tum debui positum est lectum est lectum bonum splendidum vt arma serestus lecta refert humeris. q̄uis quidā putant lecta ab eo quod est lego dicta. etiam lectum est: i. electum ex multitudine ita vt nullus sit nummus adulterinus. g Amo te &c. Amat ꝙ reddiderit pecuniam. Agit gratias ꝙ diligenter et quare. vtrꝫ qa dictum nō fefellit. an qa lectum attulerit in numero congruenti. Et recte dixit. Nam redditio debita hoc agit. vt iam grās agamus. Habeo grām. Hoc ꝑ grārūactiōe ponitur et ōnditur vere necessariā fuisse pecuniam in Andria et id gratum fuisse aduersum te habeo gratiā. h Presertim vt nunc sunt mores. Sic et illud dictum est. Nāqꝫ hoc tp̄e obsequiū amicos veritas odium parit qa cōsuetudinis ymago est vituperare p̄ntia. i Ad hoc res rediit. Dixit et proprie rediisse res dicitur cum aliquid peius ab expectatōe contingit. k Si quis quid reddit magna habenda est gratia. Id est etsi nō rem magnam tn̄ magna habenda est gratia. hoc em̄ significat qd redit si quis quid reddidit. An hoc q interrogatiue ꝑnūciauerit parum belle explicat conceptam sn̄iam. l Sed quid tu es tristis. Hic admonemur oēm ab initio sermonem gete quasi satagentis et anxii pronunciari accomodatis presertim ad vultum verbis nam et si quis q̄rit. et at ego obuiam tibi conabar daue. & amo te. non neglexisse habeo gratiam. in se quoddam contradictionis animi occupatiqꝫ signū habent Sed particula transitum significat ad mentionē alterius rei. m Ego ne. Descēsus ad argumētum ab eo sermone qui extrinsecus a poeta informatus est iā manifeste appet. Ego ne nescis. Aposiopesis Comedie.

n Nescis q̄ in metu & q̄to in piculo. Pronūciātis & interrogantis eē p̄t. Et due perturbationum bige sunt a malo vna et cupitis altera. ergo a malo bigis p̄ntis tpis piculum eē dicimus et futuri metū. nescis q̄ in metu. ꝑnūciatiue magis quā ꝑcontatiue asserendū est. sic em̄ solemus de magnis rebꝰ dicere. o Quo in metu et q̄to in piculo. Vix alterꝫ sustineri p̄t eorꝫ q̄ vtraqꝫ posuit nūc metū et piculū. p Quid istuc ē Fac hūc scire et narrādi nō erit locus necessarius igr̄ ignarus inducit̄ dauus. q Mō vt tacere possis. Vt ꝑ ne nō. ꝙ si ē sub audiendū ē vide aut qd tale. Et vere argumentū est celari id qd antipho nō coactus. sed volens duxit vxorē. Et mō ꝑ tantum mō. vt mō iupiter adsit. r Abi sic insciens. Nunc ꝑ inscito posuit vel inscientē mō stultū dicit al's ignarum. s Cuius fidē in pecunia. Sententiose dixit q̄si in omibus credendū sit seruaturꝫ fidē eē eū q in pecunia seruauerit. et hoc iō interposuit. ne longus eēt dū ꝑsuadet vt dicat queadmodū in aliis fabulis. Et ꝑprie locutus est de pecunia et fidē dicendo et credere. Nam fides est eorꝫ qbus dat̄. Creditores dicunt̄ q dant. In pecunia a maiore ad minus. t Perspexeris. Non inspexeris sed ꝑspexeris qd plus est dixit. v Verere ei verba credere. Verba cū ꝑnunciatōe dicit vt ōndat multū distare inter pecuniā et verba. x Vbi quid in lucri est te fallere. A coniectura cui et bn̄ qa seruus nihil de honestate dicit. vbi qd significatius dixit quā si diceret nihil. y Ergo ausculta. Ergo nunc velut increpatio ē tarde facientis qa hic igr̄ loquēdo impediuerat narraturum ergo dixit sic Virg. Ergo age care pater ceruici imponere nr̄e. z Hanc operā tibi dico. Plus ē dico q̄ do Dicit̄ ꝑpetuo. dat̄ ad tp̄s. a Senis nr̄i daue frēm. Dicēdo senis ōndit et adolescentē se dn̄m hr̄e. Dicendo nostri ostendit et alienum fore dicendo frēm non vnum esse monstrauit. dicendo maiorem. etiam minoris fecit indicium. Sic agumenti partem maximam nondum narrans. Iam in ipa interrogatōe transegit. Hæc aūt omnia propter populum sic aguntur. Ion vt ille aliqd videat ne sit opus pluribus verbis. Senis nr̄i daue frēm. Mirꝫ cōpendiū narratōis: q̄si ꝑ interrogationē fecit ne ex alio repeteret. sic Virg. Fando aliqd si forte tuas ꝑuenit ad aures. b. n. p. &. i. f. g. Et in eunucho. Nostin quā amat frater. b Quid ni. qd eius gnatā phedriā. Nō dixit qd phedriā sed addidit eius gnatū vt magis docerē quā interrogare videretur. c Tāqꝫ te. O varietas illud qd in tāqꝫ te. d Euenit senibus ambobus simul iter. Nō inuenit iter sed euenit vt iter eēt sil' vno tp̄e. e Illi in lēnū vt iret recte tacet̄. Cur chremes ierit. et dr̄ cur demipho vtrūqꝫ ꝑ argumēto ē. f Ad hospitē antiquū. sic Virg. veteremqꝫ anchisū agnouit amicū. Hoc aūt addit vt eēt idonea cā nauigādi seni. g Senē ꝑ e. p. Ep'as dicēdo ōndit eū nō semel scripsisse. h Pellexit induxit blādiciis decepit inde pellax. i. fallax. Sic virg. pellacis vlixi. i Mō nō montes auri. Prouerbialis hipbole facta ꝑ exceptionē aut suplationē aut æquā collationē. Salustiꝰ. Maria mōtesqꝫ polliceri cepit. More veterum quia hospites hospitibus multa donabant.

sed maiores · s. dño pollicebat̃ · i. copia rei familiaris · i. supabũdabat
k · l

mõtes auri pollicens. DA. cui tanta erãt res: & supererat.

i. nõ vltra requiras · i. eo mõ · i. naturã admirãris · i. diuite · q. d. si fuisse diues sciuisse bñ diuitijs vti
m · n · o · p

GE. Desinas. sic est ingeniũ. DA. Oh regẽ me esse opor-

i. rũs · i. pptec filios nõ secũ abducunt
q

tuit. GE. Abeuntes ambo hinc tum senes me filijs te relin-

i. pedagogum · i. onus difficile
r · s

quũt quasi magistrũ. DA. O geta puinciã cepisti duram

i. euenit · i. satis pspicio · i. itellexi · i. dño meo q̃ qĩ de⁹ timet a me
t

GE. Mihi vsuuenit hoc scio. memini relinqui me deo ira-

i. in · i. resistere filijs i pncipio · multis · s. est detineri · s. Demiphoni.
v

to meo. cœpi aduersari primo. quid verbis opus: seni fide-

i. q̃diu · i. humeros · i. amisi pcutiẽdo · psiderata sũt a me
x · y · z

lis dum sum: scapulas perdidi. DA. Venere in mentem

s. q̃ dicis · i. qz stulticia z simplicitas · p antiphonẽ · i. pcussiõis pedũ
a · b

mihi istæc. nãq; inscitia est aduersus stimulum calces. Ge.

filijs · obsequẽdo cõplere · i. sciuisti qd te facere oportebat
c

Cœpi his omnia facere obsequi quæ vellẽt. DA. Scisti vti

s. antipho · s. fecit vel admisit i pncipio · s. q̃ nõ est nr.
d · e · f

foro. GE. Noster mali nihil quicq; primo. Hic phedria cõ-

i. iuenis · i. fidicinã · puellã
g · h

tinuo quandã nactus est puellulã citharistriã hanc amare

i. misere z i pditoz · i. curatori puellaz · i. turpissimo · s. apõ phedriã.
i

cœpit perdite. Ea seruiebat lenoni impurissimo. neq; erat

s. lenoni ob pciũ · s. ne q̃d hñẽt · Chremes z demipho · i. reliquũ erat sine · i. pter q̃z remunerabat
k

quid daret quicq;: id curarãt patres. restabat aliud nil nisi

i. satiare · i. comitari · i. locũ exercitij · pstare comitatũ ad ludũ eunti · i. õ ludo eũti · s. ego z antipho
l · m

oculos pascere: sectari in ludum: ducere, & reducere. Nos

inertes vacãtes a labore · i. fauebam⁹ parti illũ adiuuare si opus fuisset · s. citharistria · scola musice
n · o · p

ociosi operam dabamus phedriæ. In q̃ hæc discebat ludo.

i. opposito exercitij · officina tonsoria · i. in ea tonstrina · vt plurimũ
q · r · s

ex aduerso loco tonstrina erat quædam. Hic solebamus fe-

i. sepenũero · puellã · i. expectari · i. q̃usq; ex ludo i domũ lẽonis · i. q̃diu

re plerũq; eam operiri: dum inde iret domum. Interea dũ

p illic.
t · v · x

sedemus illi: interuenit adolescens quidam lachrimans.

k Cui tanta erat res: Cui datiuus casus est dño ne tuo inquit pollicebatur hoc.
l Et supererat. Plus est superesse quam esse.
m Desinas sic est ingeniũ necessaria est ad fabule auaritia demiphonis vt maiore piculo illo absente duxerit filius indotatam nam mox dicturus est. Ille ne indotatã atq; ignobilem daret illi. n Sic est ingeniũ. Recte. non em̃ inqt fortuna auarus est sed natura. An aũt ingeniũ oim. an dñi sed magis dñi. o Oh regẽ me eẽ optuit. Oñdit ei pauperũ affectiones q sesolos vti diuitiis scire aiunt si eas habeant.
p Regem me esse optuit. Acue me.
q Abeuntes ambo hinc. legitur & hic et tũc est ordo hic me relinquũt filiis.
r Quasi magistrum. Bene quasi qui nõ complebit hoc ipm nec vult esse magrm. sic latini quem greci pedagogũ appellant. s Geta puinciam cepisti duram. Acquisite bello longe ab italia regiones puincie dicte sunt a porro vel pcul vincẽdo. ad quas pretores qa cum officio mittebantur officia quoq; puincie nominantur Et splendide puinciam dixit. t Memini relinqui me deo irato meo. Sic Virg. Nec dii texere cupetum ænea veniente. In hoc asper. sed mihi videtur ad hoc addixisse meo. ne esset amphibolon cui diceret irato deo. Neuius in stalagionis. A deo meo ppitius meus hõ est. deo irato meo. dño dic an vero deo & bñ meo ne eẽt amphibolõ. Nec sic dixit memini relinq vt in andria memini me videre.
v Quid verbis opus est. Repente infertur quid opus est verbis & satis moraliter. x Seni fidelis dum sum. fidus est amicus fidelis est seru⁹.
y Scapulas perdidi. Plus ẽ pdidi quã si diceret dolui. Et bñ retulit Fidelis em̃ officiũ est seruare aliqd. z Venere in mentem mihi. Venire in mentẽ nõ ad recordationẽ tãtum dr. sed ad reputationẽ & intelligentiã. Nãq; inscitia est aduersus hoc dictũ & supioris psone esse põt & alterius. a Aduersus stimulũ calces cum eclipsi deest em̃ calcare stimulũ p adolescente posuit. b Calces. Modo calces nõ ptes plante sed pcussiones pedũ plagasq; significat. Aliter virg. Calceq; terit iã calce diores. c Scisti vti foro. Scd'm illos negociatores q añ locũ cõmertii nõ pscribunt q̃to vendant q̃ aduehunt. sed scd'm annonã fori quã deprehẽderunt cõsiliũ de vendendis aut nõ vendẽdis mercibus sumũt. Scisti vti vero. Forũ p tribus intelligitur loco tpe & psona. Scisti inqt his vti. Et ẽ vulgare puerbiũ sensus aũt. hic ẽ scisti inqt qd facere te optet. d Noster mali nihil qcq;. Quartum parelcon vt in Ecyra nã nemo qsq; illorum t. s. a. u. Noster ad differentiã phedrie q nõ noster
e Primo. Bñ additũ primo qa nõ ppetuo.

f Continuo quandam. Bene continuo quasi expectauerit profectionem patris. g Puellulam citharistriam. Istis noib⁹ hic agit vt causa amoris & ex etate et ex arte puelle videretur. Nã ideo puellulam dicit. h Cepit amare perditus Legit̃ & pditus & pdite vtputa puellam & cytharistriam. i Ea seruiebat. Honeste & cito dixit. Lenoni impurissimo & quare non fuisset libera: & cuius fuisset ancilla & qualis hominis fuerit demonstrauit. Magna preparatio ad rerũ difficultatem imminentium puella cytharistria: auarus leno: amator perditus inopia.
k Id curarant pr̃es. Expedite dixit patres si enim patrẽ eius tantum dixisset restabat vt ei per patrui filium succurreret. Ideo dixit ambos non habuisse nisi oculos pascere hoc enim solum erat quod leno non venderet. l Sectari in ludum. Bene cauillatus est vt iocularíter in adolescentem cui etas ad sectandos philosophos apta erat hinc etiam philosophorum secte. Sed sectari proprie est vt taurus buculam & aries ouem. Virg. Trahit sua quẽq; voluptas.
m Reducere. Sylepsis a ludo enim subauditur. n Nos ociosi. Cũ typo dixit nos velut mgrm excusans obsequentẽ ei custos sit dat⁹. & iõ addidit ociosi. nos ociosi relatio ad illud q mox ociosi nõ erunt. Aut ad pudorẽ sumit̃. hoc pronomẽ in singulari numero aut ad dignitatẽ sed nõ põt nos & propterea typos ẽ dixisse nos. o Opam da. phe. Ille amice. nos illi.
p In q̃ hæc discebat. Figurate ludo ẽ additum ei. q Ex aduerso ei loco. Si loco legit̃ & ilico: & adnotat̃ exabundanti additũ vt aput veteres multa sunt. ex aduerso ei loco parelcõ q̃rtũ. r Tõstria q̃dã. Apta sedes ociosis pelcõ terciumq;
s Hic solebamus fere pleq;. Parelcon tertiũ. t Dũ sedemus. Proprie sedemus & in tonstrina. v Illi interuenit. Illi pro ibi vt illi mea tristitia facta. et nota illi pro illic. x Interuenit adolescẽs qdẽ lac. Appolloderus tonsorẽ ipm nũcium fac. q dicat se nup puelle comã obductã abstulisse qd' scio mutasse therẽtiũ ne externis morib⁹ spectatorẽ romanũ offẽderet.

.i.mirabamur.s.cepim⁹ .i.petim⁹ s.pter qd lacri/ .i.ita f
x pagoge z metẽ adolescẽs a
Nos mirarier. rogamus / quid sit: Nunc̨ eque: inquit: ac
.i.nũc .i.mlta miseria .i.molestũ
b repletũ
modo pauptas mihi onus visum est. & miserum & graue
paulo añ .i.in hac vicinia
c d e
modo quandã vidi virginẽ huic viciniæ miseram / suam
.i.voce q̃rula ⁊ tristi deflere s.virgo collocata .i.ex opposito.
f g h
matrem lamentari mortuam. Ea sita erat ex aduerso. Ne-
.i.beniuol⁹ ⁊ amic⁹ acq̃sit⁹ .i.de sua noticia .i.aliq̃s de cognatõe .i.pter
i k
c̨ illi bene volens nec̨ notus nec̨ cognatus extra vnam
.i.aliq̃s .i.auxiliũ ei⁹ erat s.ad celebrãdũ .i.ipm officiũ exeq̃ar
l m
aniculam quisc̨ aderat / qui adiuuaret curare funus. mi/
.i.misere⁹ sum .i.facta .i.egregia .i.q̃re diu imoror ĩ ei⁹ narrãda
n pulchra o pulchritudine
sertum est. virgo ipa fatie egregia. Quid verbis opus est:
.i.icitauerat ad ↄcupiscẽtiã .i.tũc illico s.inq̃t s.ꝙ .i.verꝫ .i.ad vi/
p q ea videbã⁹ q r
cõmorat omnes nos. ibi cõtinuo antipho vultis ne eamus
sendã eã phedria vl' q̃libet .i.iudico nob dicit forte deinde illeq̃ tulit s.ad locum.
s esse eundũ ad eã terti⁹ nunciũ
visere: alius censeo. eamus. duc nos sodes. Imus. venimus
s.virginẽ .i.crederes eã eẽ pulchrã auxilio
v x
videmus. virgo pulchra. & quo magis diceres nihil aderat
.i.auxilij s.virginis .i.temere disposit⁹ .i.pedes eius
y erãt nudi
adiumẽti ad pulchritudinem. capillus passus. nudus pes.
.squalida p̃ dolore s.erãt i ei⁹ facie .i.habit⁹ .i.sordid⁹ itaq̨ .i.vehemẽtia vl' natura.
a b .i.nisi s.illi⁹
c d
Ipsa horrida. lachrime. vestitus turpis. vt nivis boni in ipa
pulchritudie natali s.pdicta .i.suffocarẽt
e f g
inesset forma. hæc formam extinguerent. Hic q̃ illã ama-
siue citharistriã indifferẽter hẽ bone fortũe dixit s.antipho s.cepit
q .i.bella i amare.
bat fidicinam / tantũmodo satis scita inquit. noster vero.
intercipit ſmonẽ .i.scis ne s.amare cepit s.id qd incepit
itelligo k l
DA. Iam scio amare cepit. GE. Scin quam: quo euadat:
itelligeartẽ .i.die seq̃nti nõ declinãdo aliorsũ antipho .i.istãter rogat s.virginis
m n
vide. Postridie ad anum recta pergit. obsecrat vt sibi eius
.i.vt possit ea potiri s.anus s.sibi copiã facturã s.antiphonẽ .i.rem iustam
s.id qd peteret.
faciat copiam. Illa enim se negat. nec̨ eum æquum facere

y Nos mirarier. Recte mirum em̃ in adolescentibus lachrime. vt cõtra tristisc̨ senect⁹. nos mirarier. vt solam nam perfidus ille te colere.

z Rogamus q̃d sit. Quid lachrimet non quid sit ipe vt stulti putant. a Nunc̨ æque inquit ac mõ. Mire ostendit sibi hoc visum quod dicit. sed nunc̨ æque b Paupertas mihi visum est onus. Statim fit mentio paupertatis vt sit cã fallacie phormionis. c Mõ quandam vidi virginem. Bene quandam ne ob familiaritatẽ laudare videret. Vide sic agi vt nõ tam morte mulieris q̨ solitudine pulchre virginis moueat affectus. Simul & ea describi q̃ matrone future magis cõueniant quã q̃ temere amanda sit. Nõ hic obitus femine ad comicũ exitũ spectat. q̃nq̃dem plus ex eius morte securitas quã molestie senciat argumẽtum. d Huic vicinie. Aduerbiũ in hoc loco ẽ cuius ad locũ huic viciniã. & statim pximitas insinuat vt sit spes et causa videndi.

e Miserã. Ab effectu et subdistinguendum est. vt ad virginẽ referatur. f Ramentari mortuam. A pbitate q̃ piis attribuit et lamẽtari mortuam ambiguitas sed sensu manifesta.

g Et sita erat. Sita apposita. Salu. Cũ adiectõe posita eũ cũ p̃dixero positum insule et hoc ei reciprocũ est. h Ea sita erat ex aduerso. Expositõ paupertatis q̃nã facile virgo videri possit.

i Nec̨ notus nec̨ vicinus auxesis fit. Quia res minuit crescit s̃nia. Salu. Nõ repugnantibus mõ sed ne deditis q̃dem a.b.m. Nec̨ vicin⁹ anaphora. k Extra vnam ancillulam. Hec prestruuntur vt sit spes pociunde virginis. Et hæc descriptõ pauptatis adiuuat argumentũ vt visere audeant: & adolescentes virginẽ. et amet antipho.

l Qui adiuuaret funus Ipm officiũ funus dixit

m Misertũ est. Hoc est misertus sum ei⁹ et hoc videtur oñdisse quũ lachrymauerit.

n Virgo ipa facie. A forma indignatio. Et bene ipa quia que supra dixit non ad ipa sed ad euẽtũ eius pertinebant. o Quid verbis opus est Sic dicit Therentius vbi ad effectũ properat.

p Cõmorat omnes nos. Figura syncope p cõmouerat et bene omnes quia res ad antiphonem tantum spectat. q Ibi continuo ait antipho Hic reddit nomen adolescẽtis.

r Vultis ne eamus visere. Vt populare penates venimus. Vultis ne &c. Ipe hortari iducitur qui amaturus est. b Alius censeo e.d. nos s.i.ve. Hec oĩa diuersi dicũt. et apparet tot esse homines quot per mimisim demonstratione dematica. t Virgo pulchra. Bñ non dixit. Videmus virginem pulchrã sed duo ingentia dixit. Virgo et pulchra. Illud enim frigidius hoc concitacius. v Et quo magis diceres. Diceres pro crederes vt audacter dicito sæpe plautus x Nihil aderat. Proprie aderat. adest em̃ id quod adiuuat. y Capillus passus. Singularẽ numerum pro plurali posuit. sic & alibi. Capillus pexus prolixus circũcaput reiectus negligenier. z Passus. Temere dispersus vt pars magna. m. a. greca orõne profluxit hec dictio. a Ipa horrida. Et lachrime ad luctum pertinent.

b Nudus pes et vestitus turpis. Ad pauperiẽ. Capillus passus nudus pes facecius pluraliter dixisset. Virg. Quibus sacer erit in prelia suetus ferre manũ. c Vt ni vis boni &c. Veteres ignem et calorem q̃nendam quasi feruorem dixerũt formã Et ideo fornaces forcipes formã & formosos eos dicebant quibus ignis amoris exoritur. laudatus est ergo therentius pprietate seruata qui cum formam p̃tulisset subierit extinguerent. Ergo et Virg. sic ait. At mihi sese offert meus ignis Amintas Figura Aliud em̃ supra. d In ipa inesset forma. Geminauerit p̃positionẽ vt alibi. in amore hec oĩa insũt vicia

e Extinguerent. Bñ extinguerent. q̃a ab igne et calore forma dicta est. g Ille q illã amabat. Bene illã quia iam supra insinuaui personã citharistrie. Ille qui illam. Rõ cur amauerit virginem. h Tantũmodo satis scita inquit. Sensus est laudauerit tantũmodo nõ etiam captus in amorẽ. satis inq̃t scita magna laus formã amãti aliã placuisse. Et scita. i. bella vt i andria scitus puer natus est pamphilo. i Noster vero: Aposiopesis tertia q̃ succurrit q̃tiens verba rebus minora sunt.

k Amare cepit. Ille inq̃t laudauit tm̃. Hic amare cepit. Et bñ cepit nõ amauit vt oñdat. vim amoris nõ parũ eẽ et i cẽ q̃ sel'suscipi possit. l Scin quã. Aposiopesis q̃ in narratõibus in cõpendiũ therẽtius vti solet. aliq̃n cũ verba rebus minora. Quo euadat vide. Euadat eueniat. nã euadere est p obstantia venire. m Postridie ad anũ r.p. Hoc p̃strues anicule intulit de q̃ nullã supra mẽtionẽ fecerat et bñ mẽor et virgis et honeste nõ ipam adiri facit sed anũ nec̨ ab ipa petit fructũ voluptatis ex cuius psona maior despatio nascebat. sed a nutrice potius p quã suaderi puelle posse credit q̃cq̃t libet. Postridie ad anũ recta emphaticos ad anũ statim vt q post habuerit oĩa alia recta q̃a nõ p nuntiũ. n Vt sibi eius faciat copiã. vide vt nihil de virgine speret quia omnia ab anicula petat.

puellã nõ vilẽ .i.a bonis moribꝫ .i.pfectam
o p q
ait illam ciuem esse atticam /bonam bonis pregnatam. Si
s.Antipho fm legẽ .s.copiã vgis .i.sed si .s.aliter .s.facturã .s.Anti.
r s t copiã fieri v
vxorem velit.lege id licere facere. Sin aliter ; negat. noster
.i.agere deberet .i.nesciebat .i.cape in vxorẽ.
x
quid ageret /nescire. Et illam ducere cupiebat / & metue-
.i.nũqd .i.cũ reuersus esset
y s.filio
bat absentem patrem. DA. Num si redisset ei pater veniã
s.auar⁹vir ꝛ nobil' .i.dote carentẽ
z a
daret? GETA. Ille ne indotatam virginem / atqꝫ ignobilẽ
s.filio .i.nũqꝫ daret illi talẽ s.de hac re deinde
b c cõiugẽ vginẽ. d e
daret illi? nũquid faceret? DAVVS. Quid fit deniqꝫ? GE
s.rogitas .i.vir iocular̃ quęrẽs implere ventrẽ suis ioc̃ ꝛ adulatõibꝫ.
e f g
TA. quid fiat? est parasitus quidam phormio /homo con
.s.iprobꝫ s.vtinã .i.destruãt
h i
fidens: dij omnes illũ perdiunt: DA. Quid fecit? GETA
ius atticũ .i.pupille pentibus
k l puate
Hoc cõsilium: quod dicam: dedit. Lex est vt orbæ qui sint
.i.cognatõs .i.nuptui tradanẽ s.pximos .i.i vxores cape s.attica
m
genere pximi eis nubant / & illos ducere eadem hæc lex
.i.pcipit inqt pasit⁹ s.vginis i.denũciatõez
n o p
iubet. Ego te cognatum dicam /& tibi scribam dicam. pa-
.i.amicũ patris .i.fingã .i.in ꝯspectu iudicũ
ternum amicũ me assimulabo virginis .ad iudices venie-
s.vginis s.vgis .i.qũo q̃ rõe s.ipa vgo s.mẽdacia
q r
mus .qui fuerit pater /que mater /qui cognata sit . omnia
.i.cõminiscar s.ꝯfingere aut mẽtiri .i.sauctũ .i.opportunũ
s
hæc confingam. Quod erit mihi bonum /atqꝫ cõmodum
.i.redargues s.efficiã ppositũ Demipho .i.aduenict
t v
cum tu horum nihil refelles /vincam scilicet. pater aderit /

o Illã ci.at. Illã cũ emphasi quasi dicat quam sic cõtemnãt. p Ciuẽ eẽ atticã bonã. Ciuẽ qd' ad iura ptinet. bonã qd' ad ipam ptinet. Bonã nõ vilẽ boni nõ viles sunt. vñ suplatiuus gradus optimates facit qa bonus melior optimus dr̃
q Bonis pgnatã. qꝛ a maioribus eius.
r Si vxorẽ velit. Recte subiũxit. Si vxorem velit postqꝫ in virginẽ ea ptulit q̃ solẽt ornare nuptias.
s Lege id licere faeere. Incerta distinctio ẽ. Vtrũ vxorẽ velit lege. an lege id licere facere.
t Sin aliter negat. Et pudice anus et tñ illecebrose licere facere dixit. qd' ille impudẽtius petit vt sibi eius faciã copiã. Sin aliter negat sylepsis. facta ex eo quod sequitur facere. v Noster qd ageret nescire. Proposita deliberatio cuius tñ altera pars vincet. Nam dicturus est p absentiã pris. Et rctẽ sic ait. qa subiuncturus ẽ cupiebat et metuebat.
x Illã ducere cupie. et me. Metuebat pprie. Metuimus ei eos q nos amãt timem⁹ etiã inimicos. Vide ambiguitatẽ q̃ seqntia nõ cogunẽ. y Nũ si rediisset &c. Bñ interrogat dauus hoc enim spectari ne possit nõ opus erat fraudibus phormionis. si redisset si p cũ. Virg. pterea si noua diẽ. m. a. a.e. z Ille ne indotatã. Emphaticos ille de q̊ dixerat desinas. sic ẽ ingeniũ. et si ppter spem lucri nauigauerat senex insinuandũ igr̃. fuit hoc enim erit omẽ piculũ fabule. Ex ordine therentius pri⁹ insinuauit psonã senis vt grauiora fierẽt. q̃ dirimebãt nuptias. Ille ne indotatã atqꝫ ignobilem duo dixit et indotatã et ignobilẽ. Hæc em̃ duo pticulariter petunẽ. cõiuis sunt q̃tuor q̃ in his spõsis q̃rũtur. forma pbitas. dos nobilitas. et manifestum ẽ cur de forma et pbitate nihil dicat. qppe cũ desup magnope ea laudauerit in puella. a Virginẽ. Simpliciter accipimus virginẽ. an subaudiamus cõiuis vt sit cõiuis virginẽ. b Daret illi. Bono affectu dixit daret illi filius em̃ familie nõ tã ducit vxorẽ quã a patre accipit qppe cũ patri cõmitaẽ puella potius in hmõi cõditionibus qꝫ marito. c Daret illi nũqꝫ faceret. Aposiopesis secunda. hic em̃ nõ trãsit ad aliud sed instititinceppto. vt et p interrogationẽ diceret daret illi. et per rñsionẽ inferret nũqꝫ faceret. et nota nunqꝫ p non in maiorem negationis significationẽ poni semper. Et mire daret. vt ostenderet nihil esse potestatis in filio. d Quid fiet deniqꝫ. More suo therentius deniqꝫ posuit in fine sensus. et est aduerbiũ ordinis. sic in heauton. Fodere aut arare. aut aliqd facere deniqꝫ vt sit deniqꝫ vl' deinde vel ad postremũ. e Quid fiat. Deest rogitas et est aposiopesis.
f Est pasitus quidam phormio. Phormio nõ a formula sed a phormione dr̃ spartheo quem nos eronem dicimus tricinaliter et p cõsuetudine. g Confidens homo. Hõ comice dictũ. Nã qs ignoret pasitũ hoiem esse. Confidens p improbo audaci ac temerario posuit. vt O ingentẽ confidentiãi h Qui dii omnes illum. Qui vtinam est vt Lucilius in scd'o. Qui re montane malũ ad cetera pgit. aut q hoc cõsiliũ qd' dicã dedit. Qui aut expletiũ est. aut pnomen q̃ incipiens phormionem describere cohorruit consideratione eius et in hanc vocẽ q̃si cõfusus erupit. hoc aũt certũ geuus est r Quid is fecit. Seruaẽ affectus tristis. vt supra ait. sed quid tu es tristis. quid is fecit. correxit interrogationẽ erran tẽ. vt rediret ad nominatiuũ casum q̃ aberrauerat et illum dixerat. k Lex est. Lex vt in palliata recte ponitur. Nã grecoꝝ fuit. & iõ in andria sic ait. Inopia et cognatoꝝ negligentia coacta est. Lex est alia causa narrationi interponitur et dr̃ lex est a causa litis potuit em̃ dici nõ hẽs cãm.
l Vt orbe q sunt genere pxi. Orbã pximus ducat atticũ ius ẽ et ẽ ordo. Lex ẽ vt orbe his nubãt. m Eadẽ hęc lex iubet Nõ duas res iubet hec vna lex. sed puellis pmittit nubere cognatos cogit ducere. Et bñ iubet minorẽ em̃ vim habet illa lex q̃ aliqd pmittit qꝫ illa q̃ aliqd iubet. Et illos ducere bene additũ. Nihil em̃ ad rem si ducẽdi necessitas nõ fuisset. n Ego te cognatũ dicã. Dicã a psona iustũqꝫ agiẽ potuit em̃ dici qd mecũ est tibi. Item hæc narratio est quã dicit Tullius constitutum. et ipe tibi vni parcã inqt in verrinis repente em̃ trãsitur ad verba psonaꝝ ab eaꝝ descriptõe sed hoc ipm ad cõmouendos auditores valet plurimũ. o Et tibi scribã. A denunciatõe in personã ne diceret nõ mihi denunciasti. Et tibi scribã dicam Cicero scribiẽ eraclio. Dicã supra verbũ infra nomẽ est totidẽ lr̃is diuerso accentu p Paternũ amicũ me assimulabo. Dicit a psona potuit em̃ apponi psonã nõ hñs. q Qui fuerit pater. Qui hic pnomẽ est infra quõ significat. r Oia hec cõfingã: Oia hec nõ exabũdanti posuit. sed oratorie q̃si tã multa. et est archaismos. nã post enumerationẽ veteres hec dicebant. Salust. in Iugurtha. s Quod erit mihi bonũ atqꝫ comodũ quod mihi inqt. Faustũ ac felix erit hoc est confingere. atqꝫ mentiri. Et totũ iocula riter pasitus qppe q cõfingã dicit q̃si nõ solũ erubuerit de falsiloquio: sed quasi pclari facinoris inceptionẽ etiã auspicatus sit omẽqꝫ suscepit dicẽdo qd' erit mihi bonũ ac comodũ sic em̃ veteres qd' faustũ felixqꝫ sic dicebant aliqd aggressuri. t Cum tu horum nihil refelles vincã. s. hoc interrogarione pnunciandum est. Refelles refutabis redargues nam prorsus refellere est redarguere falsitatem.
v Pater aderit mihi parate lites qd mei. Mire quo maxime aliquid metueret. hic pro ridicula re contempsi. Exqsite aũt subiectũ ẽ cũ supra dixerit mihi pate lites. qd mea: et ãtiphõi formidãda ista sint ridicula pascito.

.i.pretiões forēses f.interest seu refert ego .i.certe q2 in iudicio vincemus
x
mihi paratæ lites. quid mea? illa quidem nostra erit. DA.
f.audio ō te.i.audaciā iotulatorꝫ f.ɋsit⁹ .f.ita eē faciēdū antiphoni .i.venun ciatū
y z a
Iocularem audaciam. GETA. Persuasit homini / factum
f.ad iudices .i.supamur f.eā i vxorē f.tanquā credere non posset
b c d
est / ventū est / vincimur: duxit. DAVVS. Quid narras?
f.narro f.ꝙ mgr̄ relict⁹ es Antiphoni. .i.q̄ꝺ piculū tibi ꝯtinget
e
GETA. Hoc quod audis. DA. O geta quid de te futurū
f.ꝙd de me sit futuꝝ videlicet fortuna affe
f g
est? GETA. Nescio hercle. vnum hoc scio. quod fors fe-
ret .i.portabim⁹ .i.nō deciderī ī tristiciā f.mihi dictū tuū f.ferre eq̄ aio i dolēt f.fortis
h i
ret / feremus equo animo. DA. Placet. hem istuc viri est fe
.i.i mea solertia f.q̄ i te spem solū reponis
k
ficium. GETA. In me omnis spes mihi est. DA. Laudo.
.i.itercessorē .i.p me oret .i.in hec ꝟba q̄ sequūt
l
GE. Ad precatorem abeam: credo / qui mihi sic oret. Nūc
.i.dimitte Getā .i.sed f.admittat sceleris etiā minimi .i.neq̄ ꝗ̄ pero vt ignoscas.
m n
amitte quæso hunc. Cæterum posthac si quicq̄ / nihil pre-
.i.dūtaxat qꝺ sedꝫ adhibeat .i.postq̄ .i.a te discessero .i.etiā nō solū
o p q
cor. tantūmodo non addit / vbi ego hinc abiero: vel occidi-
cedito f.Phedria f.sectat vl' amat .i.fidicinā .i.ꝗ̄ rem
r s
to. DA. Quid pedagogus ille qui citharistriam? quid rei
.i.facit .i.h̄ mō .i.exiliter modice .i.abūdanter rē familiarē f.pci-
t v
gerit? GETA. Sic tenuiter. DA. Non multum habet: q̄d
tharistria emēda a lenone .i.sed f.hꝫ .i.expectatoꝫ. .i.solā Chremes
x
dat fortasse. GE. Immo nihil: nisi spem merā. DA. Pater
.i.nō adhuc rediit Demiphonem.
y z
eius rediit / an non. GETA. Nōdum. DA. Quid? senem
.i.quꝰsq̄ vl' ꝗ̄diu .i.p vero
a
quoad expectatis vestrum? GE. Non certo scio: sed episto
Demiphone .i.paulo añ f.audiui .custodes
b
lam ab eo allatam esse audiui modo / & ad portitores esse
eplaꝫ a portitoribꝫ .i.vtꝝ ab seꝫ illo qꝺ argento f.facere vl' me dicere
delatam. hanc petam. DAVVS. Nunquid geta aliud me

x Illa quidē nr̄a erit Nostra cū antiphonis tantū eē debeat. y Iocularē audaciā. Hoc ē mime iocularē.an q̄ ex ludo et ioco in piculū veniat. z Persuasit hōi. Hic iā de antihpone q̄rit cui psuasū sit.
a Factū ē. Adeo audax phormio.
b Ventū est. Epexegesis quō factū ē. c Vincimur duxit. Iocularē audatiā. et deest audio ex te aut dicis. factū est. ventū est: vincimur. duxit vt supra imus venimus. Hoc amat Therentius vt id lauit. redit. imus venimus vidimus. et funus interim pcedit. seqmur. ad sepulchrū venimus in ignē posita ē. his nō mō breuis et comica mutatio ē. sed etiā auditoris aim ad id qꝺ restat incēdit. d Quid narras. Admirātis vox ē nō interrogātis e Hoc qꝺ audis. Sic pnūtia q̄si piturꝫ cōplexeris getā. etiā eū sub incerto interitu defleat. dauus timet plurimū gete cuius futurꝫ piculū cernit f Nescio hercle &c. Etichos despatōe reꝝ fortis ē seruus. Et semel vigilauit poeta ne si et hæc eiularet res tota migraret ī tragediā g Quod fors feret feremus. Hee graues sñie ex psona seruoꝝ cū dicūtur ridicule sunt et eo consilio interponunt. h Feremus æquo aio. Hoc secūdū seruos q futura cōtēnunt. et mire meritum culpe sue ad fortnnā retulit. i Hem istuc viri ē officiū. Cōpendiū cōsolatōis qꝺ hic libenter acceptit. & iō statim approbat. k In me ois spes est mihi. Quō an strenue vt se defendat. an vt fugiat. an vt patiēs sit plagaꝝ. l Ad pcatorem abeā. Bn̄ poeta oiā tractat q̄ in tali re taeēda seruo essent. nisi aliud pasceret argumentū ad precatorē sic in Heautontu. Nec tutorem tibi nec pcatorem pararis. m Nūc amitte q̄so hūc dicint vbi nō verba mō veꝝ etiā gestūq̄ vocēq̄ fingamus alienā. Amitte qꝺ nos dicimus dimitte antiq etiā dicebāt amitte. Virg. Et amissos hinc iam obliuiscere graios et Salust. Pactōne amissa publico legato. n Post hac si quicq̄ nihil pcor. Facile impetrat q nō oia extorquet ergo ars pcatoria est mitigare pn̄tia futura pmittere. Simil' etiā qa omnis cā in hoc est. ne videatur seruus ob impunitatē in delictis amplius peccaturus. Post hac si quicq̄ vt solet eleganter per eclipsim. & sil' nō si tantundem peccauerit. sed si vel minimum tale est & illud. Si sensero hodie quicquā te in nuptiis fallacie conari. Et si quicquā inuenies occidito. o Nihil precor. Nihil pro non sed plena negatio. p Vbi ego hinc abiero. Hic ostēdit nullū precatorē ex animo postulare veniam seruo. q Vel occidito. Vel pro etiā. Occidito tu tm̄ cedere volebas ego dicam etiā occidito. r Quid pedagogus ille q citharistriā Moraliter querit volens audire de phedria postq̄ de antiphone cognouit maxime quia hec interrogatio rn̄sionē elicit q̄ spectator instruitur ad cognoscenda cetera. Quid pedagogus ille qui cytharistriam. qa dixit sectari in ludū ducere et reducere. et quia puellā dixit ab etate pedagogus est ille ait qui citharistriā phedria. f. qui neq̄ abscedat a custodia puelle neq̄ illā ipe contingit.
s Qui citharistriā eclipsis. Sectatur. amat. vel quid tale subaudiendū est. t Sic tenuiter. Sic dicendū est cū aliq̄ gestu:
v Non multū habet qꝺ det fortasse. Cū cōmiseratōe amatoris adolescentis pronunciandum est.
x ymo nihil nisi spem merā. Bene spem qui amat nemo em̄ cum non habet nō amat y Nondum. Quia veniet iam nō plena negatio est. z Quid senem quo ad expectatis vr̄m. Animaduertite qui secundum morem quottidianum tum dici cum sit transitus a mentione alterius rei ad alteram. sic et supra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quā diu et recte locutus est quia aduentus finis est expectationis.
a Sed epistolam ab eo allatam eē audiui. Mire paratur inopinatus subito aduentus senis. Nam ipe veniet cuius epistolam sperat. b Ad portitores esse delatam. More veterum magistri tributorum idem publicam operam in portu dabant inferendarum rerum et efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu sunt. ex quo more hoc dixerit vide attico in romano.

p.nihil s.volo tm̄ .i.fue vocãdo .i.vtr̄ nemo .i.exit
.i.bn̄ tibi ɔtingat

vis? GETA. Vt bene sit tibi. puer herus: nemon huc pro
s.has pecunias s.argentum.
.i.trade illi mulieri.

dit: cape. Da hoc dortio.

c Puer heus nemon huc ꝓdit. Moralis expressio. nam eos vocat quibus initio egrediens dicebat. si quis me querit rufus. Geta ꝗuis seruꝰ esset preerat tamen aliis seruis minoribus.
d Cape da hoc dortio
Loquitur dortio dortium foemineum nomẽ est vt planesium & glicerium.

SECVNDVS ACTVS.

ANTIPHO. PHEDRIA adolescẽtes.

.i.adeo ne.i.ad eũ statũ hoc est: est ne vēr ꝑuenisse .i.ꝑuissũ esse

a Adeon rem rediisse, vt qui mihi consultum op-
.i.timeã

time velit esse phedria: patrem vt extimescam:
.i.qñ .i.qñ ɔsidero seu voluo patris aduẽtũ. .i.sed .i.si nõ

vbi in mentẽ meam eius aduenti venit? quod ni fuissem
.i.intemerariꝰ incõsideratꝰ .i.opertrer .i.operirer .i.sic decuit

incogitans, ita eum expectarem, vt par fuit. PHEDRIA
ꝑ ɔtẽptũ.q.d.eũ p:e se esse palã bt̄m .i.temere cõmissi i absentia patris

Quid istuc est? ANTIPHO. Rogitas, qui tam audacis

In hac scena. III. Color vite est eorum q qcqd immodice cõcupiuerint spernunt postꝗ̃ venerit qñ aptiore snia ostendit dicendo nr̄i nos met penitet. a Adeon rem rediisse.u.q.m. Cõpatiua qualitas in hac scena est inter antiphonis vitã et phedrie. genus cause, demonstratiuũ. contẽdit aũt vter magis miser sit. b Vt qui mihi cõsultum optime velit esse phedria. Mira sententia qua ostendit adolescentulos in pc̄tis neminẽ magis metuere ꝗ̃ eos a quibus maxime diliguntur simulq rerum imminentium prestructio i qua sic audax inducitur phedria vt defensor futurus sit timidus antipho. c Patrem vt extimescam Ferienda pronunciatio in eo quod ait patrem vt qui futurus sit hoc em̄ magis mirum est. Ideo patrem timeri qnia consu..um optime velit.

d Vbi in mentem meam eius aduenti venit. Nota venire in mentem veteres non recordationis cã tantum sed etiam recogitationis consideratõnisq posuisse. Vbi in mentem eius aduenti venit. sic veteres genitiuo casu proferebant in mentem veniat Cicero fac tibi pater ne legis auxilium veniat in mentem. e Aduenti venit. Multipliciter declinatur et aduentus. sic eti Andria. Nihil ornati, nihil tumulti. venit legitur et aduenit f Incogitans. Temerarius improbus non cogitans inquit in vsu ẽ an non eodem modo cogitans. g Ita eum expectarem. Nota expectarem nunc operirer alias spectarem.
h Quid istuc est. Hec interrogatio stomachosa est extenuare volentis metũ fratris diuersa enim sentit diuersum amoris euẽtum. i Rogitas &c. Bene timens inducitur antipho vt sit causa fugiendi ad hoc ei fugiet ne ad dimittendam coningẽ cogatur a patre ante errorem fabule patefactum.

.i.facti .i.pticeps .i.sed .i.nõ
facinoris mihi conscius sis? quod vtinam ne phormioni
.i.ↄsulere .i.amatorẽ .i.ad id faciẽdum.
id suadere in mentem incidisset / neu me cupidum eo im-
.i.intrusisses .i.caput ↄ initiũ .i.mee ĩfelicitatꝫ s.amata cupita
pulisset / quod mihi principiũ est mali: si nõ potit⁹ essem
s.nõ potiri .i.graue molestũ .i.saltẽ .i.q̃uis fuisset mihi graueꝫ
fuisset tum illud mihi ægre per aliquot dies / at non quo-
.i.q̃ q̃tidie ↄficior .i.affligeret meũ
tidiana cura hæc angeret animũ. PHE. Audio. ANTI.
.i.q̃diu .i.q̃ctũ ↄtinuo s.pr̃ .i.cito .i.auferas .i.ↄsuet
dum expecto / q̃ mox veniat: qui hanc mihi adimat con-
satõeꝫ libidis ↄmertiũ s.amãtibꝫ a te .i.deficit .i.graue
suetudinẽ. PHE. Alijs quia desit / quod amant ægre est
.i.abũdat.affluit. .i.affert tibi dolorẽ .i.re amata. .i.expleꝫ.satiaꝫ
tibi quia superest / dolet. amore abundas Antipho. Nam
iurãtis .i.fortuna tibi viuenti rãq̃ꝫ delectatõibꝫ .s.rãq̃ꝫ bõa nõ vacua.
tua quidem hercle certe vita hæc / optanda expetendaq̃ꝫ est
s.q̃tũ tu .i.re amata
Ita me dij bene ament / vt mihi liceat tamdiu: quod amo:
s.eo .i.pactiõe trãsigere seu subire mortẽ .i.ↄiectũ colligato .i.reliq̃ q̃ subdit
frui. Iam depasci mortẽ cupio. tu cõijcito cætera. q̃d ego ex
.i.carentia rei optatẽ s infortuniũ s.cõijcito s.capis s.fructũ ac felicitatẽ ↄ pñtiaꝫ .i.adiungã
hac inopia nũc capiã: & q̃d tu ex ista copia: vt ne addam:
s.id .mercede.i.liberalibꝫ impensa parentibꝫ ortã .i.inuenisti s.non addã sine magno labore
q̃d sine sũptu ĩgenuã liberalẽ nact⁹ es. Q̃d habes: ita vt no
s.m votũ tuũ .i.noĩe nota ignominie .i.manifeste ex scĩa iudicũ. .i.felix es .i.solũ
luisti: vxorẽ sine mala fama palã. Btũs: ni vnũ hoc desit ani
.i.moderate s.cõmoda .i.tolerat .i.sꝫ .i.negociũ puellaꝫ vẽditore .i.cũ quo
m⁹: q̃ modeste istæc ferat. q̃ si tibi res cũ eo lenone sit / q̃ cũ

k Qui tam audacis facinoris &c. Proprie ad terrorem qui de facinore loquitur cõscium dixit. l Quod vtinã ne phor. &c. Gratissime. non phormioni succenset. sed phormionis inuento et vide vt et ipe se culpe subtrahat. Quod vtinã. & familiare est initia accusare rerum quos alicuius negocii penitet. vtinam ne vetus elocutio. vt Ennius in hedia. vtinã ne in nemore peluo vnq̃ꝫ cecidissent ad terram trabes. m Ne me cupidũ eo i. Bñ addidit ad excusationẽ potuit enim dici non consentire. n Eo impulisset. Eo an ad vxorẽ ducendã, an eo intantum
o Quod mihi principium est mal. Bene quasi caput mali nõ in amore sit sed in nuptiis.
p Nõ potitus essem. More hoim loquitur credit em̃ ex conseq̃nti sacietate qd' potuerit abstinere a moribus suis. Nõ potitus essem antiphora. vt verꝫ anceps pungne. ferat fortuna fuisset. Hic ei vtraq̃ꝫ pars ponit̃. Non potitus essem nõ vt illa sed si illa potiri voluisset potuisset.
q Fuisset tñ illud ęgre p aliquot dies. Quidam totum interrogatiue pronunciant nempe fuisset t.i.e.a.d. r Ac ñ q̃ttidiana cura hæc ãgeret aĩmũ Amatorie loquit̃ antipho errant q̃ putant eum penitere sui desiderii. Nam si hoc est nec maritus firmus videbitur. fore sed hoc dicit facilius fuisse abstinere virgine intacta quã ea cum qua iã consueuerit et ideo subiunxit. dum expecto q̃ꝫ mox. veniat qui hanc animi adimit consuetudinem
s Audio. Per ironiam dr̃ mõ a cõtinente dctm̃ antiphonis. Audio oĩa deridet phedria cupiens fructũ amoris vel periculis adipisci. Est ergo audio yronia ꝓ nõ audio. hoc est si nihil dicis.
t Dum expecto quã mox veniat Non quãdo sed quam cito quia timet.
v Qui adiuuat hanc consuetudinem mihi. Mire non amorem. tanq̃ꝫ amore carere potuerit consuetudine non possit. Et nota proprietatẽ dicti. Nam consuetudo specialiter de coitu dr̃.
x Aliis. Quia desit quod ament. Magnificenti⁹ antiphonem qui in ea fortuna positus que aduersa & contraria est, idem paciatur quod miser & est figura. Nã ad vtrumq̃ꝫ ægre est sufficere potuit. scire autem debemus pronunciatiue. et per interrogationem hoc ipm ꝓnunciari posse.
y Amore abundans antipho. Hoc sic ꝓnunciãdum. quemadmodum solet cum stomacho dici vitupanti cibum. vt pleno ventre est. Vult enim ostendere sacietatis hoc esse non ratiocinationis quod nunc queritur antipho. z Tibi quia superest. Idest in eo quod desideres abundas ordo est tibi dolet amore abundas antipho. Abundare dicitur qui successu prospero affluit.
a Nam tua quidem hercle certe vita hæc. Bene certe quia supra omnia cum ironia dixit.
b Vita hec op. expe. Vita dixit vt ostenderet etiam si non fœlicitas. sed vita dicatur optanda esse. Vita autem et mores significat. & animam et alimentum. et spacium viuendi. et fortunam accidentem viuentibus. vt modo expetenda optandaq̃ꝫ. Omnia ei que amam⁹. aut industria aut voto proueniunt. hoc est aut in nobis sunt aut in fortuna posita.
c Ita me dii bene ament. Necessario iurat quia quod dicturus est solis amatoribus videtur esse credendum.
d Vt mihi liceat tamdiu quod amo frui. Opportunus locus in quo ostenditur quam magno amore sit possessus phedria cui par impenditur argumentum. e Tamdiu quod amo frui. Qui diu vxore fruitur antipho, an tamdiu dictum. q̃ tam diu et tantisper. hoc est vel tantillo tempore.
f Quod amo frui. Deest eo vt sit eo qd' amo frui. iam depacisci mortem pactione transigere.
g Tu coniicito cetera. Aut cetera abundat aut deest per vt sit per cetera.
h Vt non addam. Paralisis figura in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Et est occupatio.
i Ingenuam & liberalem. Hoc natalium illud morum est.
k Quod habes ita vt voluisti. Voluisti subdistinguendum est et sic legendum. vxorem erit enim vt voluisti vxorem bona preparatio vxoris future. l Sine mala fama palam. Multi superius iungunt palam sine sumptu ingenuam liberalem contra eam que patitur. ista posuit omnia huius in amore copiam suam inopiam. Huius desideriũ nullo constitisse sumptu. sibi a lenone emendam puellam. Huius ingenuam suam seruam huius liberalem suam citharistriã hunc nactum esse. se sectari tantum. huius vxorem. amicam suam. huius amorem maritalem esse suum velut prodigi. velut scortatoris. m Ni vnũ hoc desit animus qui modeste hæc ferat. Modeste moderate. Salustius libro scd'o. Modestus ad omnia alia nisi dominationem. Modeste cum modo.
n Quod tibi res cum lenone sit. Et cum modo connexiua vel inceptiua coniunctio est. Salustius libro scd'o. Et poni fere aduersus. a.n.c.m.

.i.habeo negotiũ .i.tũc .i.ꝑcipias .i.habem⁹ talẽ naturã
o p
mihi est / tum sentias. Ita pleriq; ingenio sumus omnes
.i.nosipsi nr̃a ꝯtemnim⁹ .i.sꝫ .i.e diuerso
q
nostri nosmet pœnitet. ANTI. At tu mihi contra nũc vi
.i.felix .i.deinceps libere .i.facultas.
dere fortunatus phedria. cui de integro est potestas etiam
.i.deliberandi .i.fugre tibi s.aliq̃ tp̃e ei⁹ societate ꝯsecuta
r
consulendi / quid velis: Retinere amare / amittere. Ego in
.i.casu q̃dã deueni .i.statũ .i.nõ habeã ꝑtãtẽ ei⁹ q̃d amo
s
felix in eum incidi locum / vt neq; mihi eius sit amitten-
Cõuertit se ad getã currentẽ dicit
di / nec retinendi copia. Sed quid hoc est: videon ego Ge-
.i.infelix
t
tam currentem huc aduenire. Ipsus est. hei timeo miser:
antiphoni .i.efferat denũciet
quam mihi nunc nunciet rem.

o Sentias. Sic alibi. sic rogas sensi.
p Ita pleriq; ingenio sumus omnes. Parelcon tertium in Andria. Quod pleriq; omnes faciunt adolescentuli & est archaismos. vt accede ad ig-nem hunc iam calesces plus satis.
q Nostri nosmet penitet. Penitet eum qui parũ rũ putat ergo ipẽ nos inquit nostra contemni-mus. Sic & in Heauton: At enim dices me q̃tũ hic operis fiat penitet.
r Retinere. amare. amittere. An coniuncte legẽ-dum est quod velis retinere vt duo sint amare. amittere quia & infra duo reddit.
s Vt neq; eius sit mihi ammittendi &c. Amit-tendi propter amorem. retinendi propter patrem
t Hei interiectio ingemiscentis est vt hei mihi q̃-tum presidium ausonie et q̃tum tu perdis iule.
v Hei timeo miser. Quam recte iam timet quia in metu semper est presaga mali mens.

GETA. ANTIPHO PHEDRIA.

Secũ loq̃r de seipso .i.velociter inuentũ.
.i.pditus A
Vllus geta: nisi iam aliquod tibi consiliũ celere
.i.adeo .i.improuisum .i.infortunia
b fura sũt tibi
repereris. ita nũc imparatũ subito tanta te mala
s.mala .i.q̃liter .i.euadam .i.ex illis malis .i.eruam.
c
impendent quæ neq; vti deuitem: nec q̃uo me inde abstra
absc̃odi .i.temeritas de
d tali ꝯiugio
ham. Nã nõ potest celari nostra diutius iam audacia quæ
.i.astute .i.ꝓuide cauemur .i.herilẽ filiũ .i.suppeditabunt .i.cur
opprimẽt e
nõ astu ꝓuident: me aut herum pessundabũt. AN. quid
s.Geta nõdũ vidit adolescẽs .i.momẽtũ breuissimũ .i.restat
f .i.deinde tempus g
nã ille cõmot⁹ venit: GE. Tũ tp̃is mihi punctũ ad hanc rẽ

In hac scena. x Serui currẽ-tis officium est tendens ad ꝑturbationẽ antiphonis quẽ opor-tet abesse cõspectui pr̃is vsq; ad cognitionẽ rerũ et cõuersionẽ fabule. a Cõsiliũ celere. Hoc ce-lere neutrale dr̃. b Subito tãta te ma im: ꝑni te pẽdet mala cũ supra nullus es geta dixerit hic trãsitũ fec̃ ad primã ꝑsonã. c Que neq; vti de. Ruina aut deuitãda ẽ aut extrahẽda sũt ex ea corpa q̃ oppsserit. deuitẽ cũ iniq̃ irruant inde extrahã cũ irruerint. d Nã nõ &c. Bñ no-stra q̃a ipẽ ptẽ maximã culpe sue tenet vt mgr̃. Ce-lari. Nigidi⁹ q̃rit vtrũ plenũ sit aut expressum. e Quidnã il. cõ. ve. Mõ cõmot⁹ ꝑturbat⁹ atq; cõ-territus. Et hic oñdit poeta iccirco cõfusũ getã vt de eius metu antipho terreat̃. f Tu tp̃is m.p. Pũctũ ꝓ momẽto. vt Luci. i. xiiii. pũcto vna ho-ra et q̃ q̃q; iuasit. Pũctũ angustissimũ spacium. g Ad hãc rẽ. Ad deliberãdũ q̃d ago. Herus ad-est vultu tristi et supciliis arduis hoc dicendũ est.

h Quid istuc mali est. Mire presto herus adest & posuit ex persona antiphonis cui ꝓ calamitate est patris aduentus. i Quod cũ audiuerit.s.ꝙ vxorẽ duxit antipho. k Quod eius remediũ inueniã. Plus est ꝙ̃ si diceret nullũ. Et bñ non addidit qd secum em̃ loquit̃. Et ꝓprie remediũ quasi iracundia morbus sit.
l Loquar ne incendã. Quia iracundia ignis est.
m Loquar ne taceam. Duo sunt q̃ fieri in peccando solent aut loqui aut tacere.
n Instigẽ. Instigari ꝓprie fera dr̃. o Purgẽ me. Quid vult sibi purgẽ me cũ idem sit loquar an qa põt purgatio et per defensorẽ et patronum induci. sic quidẽ putant. sed melius est hoc & perturbare et seruilis impite ꝑsone verba sine arte eẽ et vim significati nõ hñt. d Tũ mi. p. Tũ preterq̃ qđ significat mõ. Et paueo ne qd mali accidit mihi. q Tu me &c.
ab eo qđ ẽ preter antiphonẽ me excrucior anĩo sic in Ecyra fecit animi vt incertus foret gener eiꝰ visu. veteres figurabãt hanc locutionẽ eiꝰ me miseret. r Eius me miseret ei nunc timeo. Miseret me p̃teritoꝝ. timeo de futuris. s Is me nunc retinet &c. Figura poliptoton eius ei is. nũc retinet si retinet quõ excruciat. nã absq̃ eo esset si ad eũ res nõ ꝑtineret. i. si meũ tantũmõ pc̃tm̃ eẽt hoc ip̃m. t Recte egomet &c. Facete seruus occasione melioris cõditõnis esse existimat fuge cãm tanq̃ sibi peccãti et libertatis genus prestare posset & p̃dam. v Mihi vidissem. Dicimus vide tibi et videre vobis. Et recte vidissem ꝓ ꝓuidissem. x Et senis eẽm v. i. Senis maluit quã dñi dicere vt in ip̃o noĩe et hortamentũ impune fugiẽdi appeat et siľ qa nõ irã sed iracundiam dicturus eẽt. nã ira de cã iracũdia de moribus. eẽm vltus dixit non euasissem. Factũ em̃ serui fugiendo vt dños peniteat iratos fuisse. Essem vltus sic Virg. Vlta viros. y Aliqd cõuasassem. Figuratũ est a colligandis vasis. z Fugam aut furtũ parat. Iocunda
prius em̃ furtũ quã fuga occurrere debuit.
a Sed vbi anti. re. Sed pro ergo vt sit ergo vbi antiphonẽ reperiã. An sed finis sup̃ioris sententie ẽ vt Salustius. Sed metellus in vlteriore prouĩcia. Repperiã si alicubi cessat. b Aut q. q. in. v. Si alicubi ambulet oĩs em̃ qui q̃rit̃ aũt cessat aut ambulat. c Te noĩat. Ad hoc dc̃tm̃ audit̃ Geta et ip̃e nõ videt adolescẽtes vt plꝰ illis terroris incutiat dũ secũ loquitur. d Nescio q. m. &c. Diserte locutus ẽ pro eo quod ẽ nescio quod magnũ malũ hũc mihi nũciatuꝝ arbitror e Domũ ire pergã vbi plurimũ ẽ. Oñdit ab nũtio se domũ ꝑgere & sic videtur deliberasse. quare vbi plurimũ ẽ. s. propter amorẽ vxoris sue f Reuocemus hoĩem. Comice et moraliter addit hominẽ. g Sta illico. Ille reuocemus hominẽ dixit. hic nõ progredi iussit h Satis pro impio q̃sq̃s es. Hic oñdit culpa cõscia nullam auctoritatẽ relinquã in mgr̃o geta i Cedo quid portas &c. Mire exp̃ssit affectũ de timore properãtis Cedo qd portas. vt si vera ferã. si magna rependam. Nã ferre et portare de negociis maioribus dr̃. k Eloq̃re. Alter oñdit qd est verbo expedi dicendo eloquere.
l Mõ apud portũ. Prẽm vidi dicturus geta p̃uẽtus ẽ ab eo quẽ timor intelligentẽ fecerat. m Hem proprie et suã cuiq̃ ꝑsone exhibuit celeritatẽ ex p̃sagio metuẽti antiphoni & tarditatẽ intellectus qeti pectoris secure phedrie. n Quid agam Iã flet antipho et adhuc intelligit phedria huius prẽm vidisse me patrnũ tuũ reddit vtriq̃ propriũ vt ille q timebat. paucis intelligeret & q securus erat pluribus edoceret. o Nã qd ego huic nũc. Nã aut subiũctiua cõiũctio est sup̃iori dicto quod ait qd agã aut anastrophe ẽ nã qd pro qdnã. p Huic nũc subito exitu. Cũ subito assurgẽs fluctu nimbosus orion.
q Inueniã miser. Cũ ego supra dixerit emphaticos addidit miser. r Quod si eo mee fortune redeũt. Tragice amator hoc negociũ fortunas oẽs dixit eẽ. bene redeunt q̃si in peius & a processu retro in deterius. s Phaniũ abs te vt distrahar. Amatoria cõuersio sermonis ꝑ apostrophen. Abs te vt distrahar nõ dixit a me vt distraharis et vide verbum vim coherentis ostẽdere. t Nulla vita &c. Nulla pro nõ aut nullius cõditõis. q. d. ne deoꝝ qdã vita mihi dulcis est sine te phanio.

.i. dñs ꝑpe est — h — s. factũ vł more — i — herus
est. Herus adest. AN. qd illuc mali est? GE. Qđ cũ audie-
.i. medelã — facia ꝑmonẽ .i. vx̃ .i. icitabo
k — l — m
rit? qd eius remediũ inueniã iracũdiæ? loquar ne? incendã
.i. silem .i. irritẽ .i. exarsem .i. opam ꝑdã dolentis s. fateor vel dico ꝑtĩ
n — o — p
taceã. instigem. purgẽ me? laterẽ lauẽ. Eheu me miserũ: tũ
timeo .i. multomagis .i. curis afficit ꝓ animi Antipho. .i. miserõis moueor
q — r
mihi paueo tũ antipho me excruciat animi eius me mise-
.i. metuo Antipho .i. remorat̃ antiphone .i. bñ
s fugitiuũ — t
ret ei nũc timeo: is nũc me retinet. Nam absq̃ eo esset recte
s. fuga ꝓuidissem s. dñi mei .i. vindicassem
v — x — y
egomet mihi vidissem. & senis essem vltꝰ iracundiã aliqd
.i. colligissem q̃si celeriter .i. discederẽ .i. ilico
cõuasissem. atq̃ hic me cõijcerẽ ꝓtinꝰ in pedes. AN. Quã
geta discessũ s. q: dixit ꝯuasassem molit̃
z — a
hic fugã, aut furtũ parat? GE. sed vbi antiphonẽ reperiã?
s. cũ phedriã .i. ꝑseuerem ꝑgam de tuo noĩe loq̃t̃
b — c — d
aut qua quærere insistã via? PHE. Te noĩat. AN. Nescio
s. Geta nũciatorẽ s. vidẽs antiphonẽ ita cõmotũ familiariter carpit
qd magnũ hoc nũcio expecto malũ. PHE. Ah sanus es?
nõdũ vidẽs iuuenes ꝓseq̃r .i. in q̃ domo .i. freq̃nter
e — f
GE. Domũ ire pergã. ibi plurimũ est. PHE. reuocemus
s. tu Geta .i. cessa s. loqueris
g — h
hominẽ. ANTIPHO. Sta illico. GETA. Hem satis pro
.i. imperiose .i. q̃cũq̃ nõdũ sciuit q̃s esset s. Anti. antiphonẽ
imperio quisquis es. AN. GE. ipse est quẽ volui obuiã.
.i. dic s. vno .i. ex-
i
AN. Cedo quid portas obsecro. atq̃ id: si potes: verbo ex-
plica .i. expediã vno v̈bo .i. expedi .i. paulo ãn
k
pedi vno geta. GE. faciam. ANTI. Eloquere. GE. modo
ad quẽ applicauerat ex s. prẽm vidisti iuxta antiphonẽ intellexisti ne .i. perij.
l — .i. vx̃
apud portũ. AN. meũ ne? GE. Intellextin? AN. Occidi.
idignãtis aut dolẽtis s. Geta antiphonis
m — n
Ge. Hem. AN. Quid agã? PHE. quid ais? Ge. Huius vi
patruũ tuũ .i. q̃onam .i. repẽtino
o — p
disse prẽm me patruũ tuũ. AN. Nam qd ego huic subito
.i. ꝑniciei pesti .i. sed .i. i eũ statũ .i. euẽtus
q
exitio remediũ inneniam miser? Quod si eo meæ fortune
s. in deterius .i. a tua societate .i. abducar s. etiã optiã q: sine te viuere non possũ
s — t
redeunt: phaniũ abs te vt abstrahar: nulla est mihi vita ex-

.i.tantope timeas ab eo distrahi

petenda. Ge. ergo istæc cum ita sint antipho: tantomagis

.i.accurate vigilare & insudare .i.audaces

te aduigilare æquum est. Fortis fortuna adiuuat. ANTI.

s.mei compos .i.sz.certe

Non sum apud me. GETA. Atqui opus est nunc

.i.potissimū s.apud te animosus .i.timentē

cū maxime vt sis antipho. Nam si senserit te timidum pa=

demipho .i.putabit cōmisisse flagitiū icrepatōe dignū s.qd ticis

ter esse: arbitrabitur cōmeruisse culpam. PHE. Hoc verū

.i.effici fortis audax meapte

em natura talis sum

est. ANTI. Non possum immutarier. GE. Quid faceres:

.i.molestius

si aliquid grauius tibi nunc faciundū foret? ANTI. Cum

.i.esse animo forti s.graue qd antipho dicit.

.i.nullius momenti

hoc non possum: illud minus possem. GE. Hoc nihil est.

.i.ire licet .i.cur laborē nostrū .i.incassū .i.cur non

phedria ilicet. quid conterimus operam frustra? quin ab=

discedā .i.certe s.abeo reuocaris victū est s.audacē .i.fingam

eam. PHE. Et quidem ego. An. obsecro: quid si assimulabo

.i.satis ne .i.nugaris .i.cōsiderate faciē & videte

emergat ire tristicie signū

Satin est? GE. Garris. AMTI. Vultum contemplamini

ostendēs vultū hilarē s.satis est s.dices s.assimulem

hem. satin sic est. GE. Non. ANTI. Quid si sic? GETA.

i.fere satis erit s.vultus

Prope modum. AN. Quid si sic est? GETA. Sat est. hem

s.ve q dixi .i.stile simili repēdas

referas

istuc serua: & verbum verbo, par pari vt respondeas: ne

s.ipse pr .i.terribilibus ptrahat exagitet .i.intelligo

te iratus suis sæuis dictis, protelet. ANTIPHO. Scio.

s.rñdeas .i.violētia .i.renuentē .i.p legē .i.p sniaz .i.itelligis

GETA. Vi coactum te esse inuitum, lege, iudicio tenes.

.i.i fine i extremitate platee

Sed quis hic est senex: quem video in vltima platea? AN=

s.pr .i.sustinere aduentū eius dolens

TIPHO. Ipsus est. nō possum adesse. GETA. Ah. quid

.i.facis discedis .i.siste pedem .i.iterū dico

agis? q abis antipho? mane: mane inquā. ANTIPHO.

v Tanto magis aduigilare. Ad vim actiuam nunc habet vt ad laudabile admirabile.
x Fortis fortuna adiuuat
Et fortis accusatiuus pluralis est.
y Non sum apud me Id agitur vt supra diximus quemadmodum antipho pñs non sit quem neq conuenit contra patrem aliquid dicere neq rursum presentem opprimi a patre ex argumento est. z Nam si senserit &c. Sic Salustius in hystoria. Ita fiducia quā argumentis purgatio res dimittuntur. a Te timidum. Pro timentem vt Virg. addit se sociam timidisq superuenit egle. b Hoc verum est. Congrue fit vt & geta & phedria audaciores sint. qui et absq amore sunt et hoc oportet obicii pro antiphone irato seni. c Non possum immutarier. Vim negātis hoc habet quod ait immutarier. Ostendit em nature sue timiditatē nullius adhortationibus eiici posse. d Quid faceres si aliquid grauius. Bñ grauius. quia hoc graue vt videas ipam hortationem vim habere concedentis graue esse quod geritur. e Quum hoc non possum illud minus possem. Hoc intulit Nam videbatur hac interrogatōe adduci posse ad sententiā pcontantis et hec ars est dyalectica contra cum male respondendo calli deinterrogatōis interrūpamus argumentum.
f Hoc nihil est o phedria. Vtrū hoc relatiuū. an hoc cum contemptu pro hic antipho.
g Nihil est. Sic Cicero in verinis. Et si hoc nescio quidā nugatorem sciebā, p hunc.
h Ilicet semp illicet finē rei significat vt actū est Ilicet per syncopen sic iudices de cōsilio dimittebant supma dicta cū pco pnūciasset ilicet quod significat ire licet. i Quin abeam Hic terrore cōmouet antiphonē et qn dicit, p cur nō.
k Et quidē ego. Ordo est et ego quidem ab eo et deest abeo. l Obsecro quid si assimulabo satin ē. Adeo morale vicium est ex cōscia pauor. vt ipe quoq antipho nitat cōtra neq quicquā pmoueat. m Satin sic ē. Hic locus auctoris magis ē q lectoris ondit em conari ad simulandā audaciā q magis ridicula formidolosa psona est. n Propemodū. Et hoc nō plene cōsensionis ē qd ait ppemodū. o Sat ē. Nō dixit bñ ē sed sat ē. et vide vix ad hoc ipm esse peruentum.
p Hem istuc serua. Dicēdo serua ondit iā icipe depire qd finxit atq simulauit audatie.
q Et verbū ver. &c. Animaduerte et qd docet et cō machinet artifex poeta q debitū reddat rebus atq psonis. Et duo finxit nō tm verbum verbo sed par pari. r Ne te iratus s.s.d. Causalē vim habet q ait iratus hoc ē q ob pñtē irā vehementius tecū agat. s Protelet. Et p telū a, p et cedendo dictū ē qd ē añ et trahere. alii assiduo telorū iactu existimāt dici vt Lucrecius. Vndiq pro telo plagarū cōtinuato hoc ē tenore. Protelet, ptrahat pueniat exagitet. t Scio. Appet hoc verbum eo vultū dici vt manifestum sit absenti animo esse cum eo cum quo loquitur.
v Vi coactum esse te. Mira breuitas in qua tota defensio continetur et subaudit sic respondeas aut quid tale.
x Inuitum. Bene id repetit ad confirmandam memoriam trepidantis non enim diuersa sunt. sed repetuntur vt retineri possit id quod cause opus est. Nam vi coactum esse idem significat quod inuitum. an ideo vi coactum inuitum iungendū est, quia interdum & ipi nos cogimur etiam propria voluntate, vt ipe in Andria. Tu coactus tua voluntate es.
y Tenes. Exquisite addidit tenes vt appareat antiphonem vultu ostendere q notum nihil perturbatus aduertat.
z Sed quis hic est senex. Sed vt diximus transitum significat ad aliam rem quam ad eam que agebatur.
a Quē video in vltima platea. Sic dixit vltima platea queadmodū. Virg. Imas obsidere fores ipsus ē & qa timidior est.
b Nō possū adesse. Quia postea de proxia ipe agnoscit magis appet ex cōspectu pris magis cōfundi q ex nūtio aduentus eius filiū. c Ah qd agis. Et pturbati intercessoris ē dicere qd agis vt alibi. Mea glicerīū qd ais. cur te is pditā. d Quo abis antipho. Sic Virg. quo fugis enea & quē fugitis socii. sic em loqtur q vult ondere cōditionē locorū in q puerso mō alius petat alius relinquat. e Mane mane inquā. Oia hæc hñt singularē vim in se reuocantis.

f Egomet noui te & pctm̄ meū. Duo dixit & hoiem pauidū & pctm̄ graue. g Vobis cōmēdo. Phanium & vitam meā. Comice duob⁹ duo retulit. me & pctm̄ meū. Phaniū & vitā meam. Et animaduerte ꝙ amator prius ponit phaniū quā vitā suā. h Geta qd nunc iam fiet. Apparet hec sic ꝓnūcianda q̄si a destituto dicāt. i Tu iam lites &c. Nō intulit qd q̄rebat sed verba sunt hominis desꝑantis valentia tm̄ tu audies ego verberabor. vt alibi. Tibi erunt parata verba huic demū verbera. qd ip̄m mire. tu non facies lites sed audies. k Ego plectar pendens. Plectar feriar vn̄ & plectrū & plage dicte.
l Sed qd mō hic nos. Deest tn̄ vt sit sed tamen.
m Id nōsmetip̄os facere oportet. Quia nos supra dixit in significatōe actus ꝓprii ip̄os addit.

n Aufer mihi oportet.
Addidit mihi & sine hoc em̄ plena sententia est.
o Quin tu quid faciam impa. Mire ad omnia paratū se indicat q̄ impa dixit seruo
p Meministi olim &c. Mire & consilio & oratione cōpēdiosus est q̊ magis phedriā ꝓpriis consilijs ac domesticis ꝓmoneret. q Vt fuerit nr̄a orō. Vt magis excitaret nō mō nr̄a dixit sed vr̄a.
r In re incipiūda. Incipiūda ꝓprie. q. d. magna dixit. Sic alibi. vide qd inceptes facinus.

s Ad defendā noxiā. Noxiā innuit culpā alias pœnā & ē epenthesis ab eo qd est noxā et hoc est ꝓ̄tm̄ ꝓter iambū. t Iustā illā cām &c. Considera singula et inuenies et naturali ordine et per auxesim dicta cām ꝓ defensione posuit. et vincibilē q̄ facile vincat. v Nūc ip̄a &c. Bn̄ callidiore qa tūc ꝓlusio fuit nūc ip̄m p̄liū. x Fiet sedulo parelcon. nā suffecerat fiet. y Nūc prior adito tu. Quasi ad p̄liū. Virg. Nec quisq̄ ex agmine tāto audet adire virū. z Ego isidiis hic ero tota methaphorica de re militari est z Succenturiatus. Succenturiarii dicuntur qui explende centurie gratia subiiciunt se ad supplemētum ordinum et est transsatio a re militari.
z Age potuit dicere vero aut ita sed age dixit quod verbum vim hortantis maximam prebet.

s. timidum s. noui s. graue ꝛ puniendū
Egomet me noui / & peccatum meum vobis cōmendo
.i. vxorē s. vt me excuset s. abeunte antiphone
Phaniū / & vitam meā. PHE. GET. quid nunc fiet? Ge.
mox .i. iurgia ferior .i. suspēdēs ad furcā .i. nisi male intelle
Tu iam lites audies. ego plectar pendens: nisi quid me fe
xerim s. esse forti aio paulo an̄ .i. in loco .i. ad
fellerit. Sed quid modo hic nos antiphonē monuimus: id
.i. esse forti aio q. d. noli me iūgere tecū
nosmetip̄os facere oꝑtet phedria. Phe. Aufer mihi oꝑtet.
s. id .i. recordaris .i. aliqn̄ .i. q̄liter
tu quod faciā / impera. GE. Meministi olim vt fuerit no
i narratōe ip̄i⁹ cāe .i. ꝓprobādā .i. culpā
stra oratio in re incipiunda ad defendendā noxiā: iustam
defensionem .i. nō inuolutā .i. comodissimā sū memor illi⁹
illam causam / facilem / vincibilē / optimam. Phe. Memi
defēsiōis s. defensione s. inuenire subtiliore
ni. Ge. Hem nunc ip̄a est opus: aut si quid potes / meliore
ꝑspicaciore .i. laborabit instāter .i. subito eius ꝯspectū.
& callidiore. Phe. Fiet sedulo. Ge. Nūc prior adito tu. ego
ꝑ insidias ꝛ fraudes .i. succurrere ꝛ supplere defectū .i. in aliq̄ .i. obstupesces.
insidijs hic ero succēturiatus: si qd deficies. PHEDRIA.
.i. fac qd dicis
Age.

DEMIPHO senex. GETA. PHEDRIA.

s.est .i.sine

Ita ne tandem vxorẽ duxit Antipho in iussu

auctoritate mea s.reuereri hortãs seipm ad aliõ cogitãdũ

meo: nec meũ imperium. age. omitto imperiũ

.i.iurgiũ .i.timere .i.affici pudore q̃ reuocaret tali ꝓposi to

Non simultatem meã reuereri. saltem nõ pudere? O faci-

.i.pedagogus directoꝛ .i.denicq; pꝰ mlta vba ad nomen meũ puenit.

nus audax: o geta monitor. GETA. Vix tandẽ. DEMI.

mõdũ vidit eos Geta ⁊ filiꝰ .i.defensionẽ. excusatiões .i.excogitabũt .i.nescio

Quid mihi dicent: aut quam causam reperient demiror?

.i.sȝ certe s.cãm .i.noli de eo eẽ sollicitꝰ vtꝝ ne

GETA. Atqui repperi. aliud cura. DEMI. An hoc dicẽt

.i.nolẽs .i.duxi vxorẽ s.vt eã ducerẽ .c.itessigo s.legẽ coegisse .i.mihi cordi est illud.

mihi? inuitus feci. lex coegit. audio / & fateor. GE. Placet

.i.sed s.filiũ .i.nõ repugnãtẽ .i.victoriã .i.ꝯtrꝯs i illa cã.

DEMI. Verũ scientem / tacitũ causam tradere aduersarijs

vtꝝ s.q̃ replicuit .i.difficile

etiam ne id lex coegit? PHE. Illud durum. GETA. Ego

.i.exoluẽ illũ modũ .i.ꝓmitte .i.nescio

expediam. sine. DEMI. Incertũ est / quid agam. quia p̃ter

.i.expectatiõꝫ ⁊ timorẽ tale q̃d nũq̃ fuisse crediturus s.infortuniũ q̃ filiꝰ duxit .i.accidit tãq̃ malũ .i.adeo .i.ꝓuocatꝰ ad irã

spem / atq; incredibile hoc mihi obtigit. ita sum iratꝰ: ani-

.i.ꝯsultandũ .i.inducere .i.quaꝓpter .i.qñ

mũ vt nequeã ad cogitandũ instituere. q̃obrem omẽs cũ

ꝓspere bene succedentes .i.p̃cipue .i.reuoluere mõ

secundæ res sunt maxime meditari secum oportet. quo pa

molestã .i.calamitatẽ sustineãt .i.ex lõgin-

cto aduersam erũnam ferant. pericula exilia damna. Pere-

q̃s regiõibꝫ ꝯsideres s.filij

gre rediens semper cogites aut filij peccatum. aut vxoris

mortem aut morbum filiæ. Cõmunia esse hæc. fieri posse?

In hac scena. V. Accusatio est & contradictio per remotiuam qualitatem ergo cõtrouersia. a Ita ne tandem. v. d. a. Hic exemplum vite est. in quo spectatur nullam esse tam iustam et gratam iracuudiam patris qñ et fiducia defensoris. et interuallo tp̃is euanescat. Ita ne tandẽ vxorem duxit. Non potuit vehementius incipe quã vt ip̃e crimen q̃d obicit miraret. Tandẽ hic expletiua cõiunctio ẽ. vt Cicero. Quosq; tandẽ abutero catillina. Ita ne tandẽ. Hic totus versus in hoc ẽ an factũ sit. b Nec meum impium quamq̃ nõ sequit̃ sed intulit. n. age subaudiat̃ reuereri sic Lucretius. Nonne videre. c Age mitto imperiũ nõ'si. vt Virgi. Cuius ob auspitiũ infaustum moresq; sinistros. d Age mitto. legitur et ieci. e Simultatẽ. Iurgium contentionem. f Nõ pudere. Hoc absolutum est et nulli anxiũ Et hic nigidius adnotauit. neminẽ videre pudere an delictum. g Vix tandem. Conuenit hoc dictum ei qui iam pridem se male audiri putat: et ideo sero videtur ad hunc senex peruenisse: cũ ille metuens se primum ad accusationẽ crederet. An vix tandem ad hoc pertinet q̃a ille monitor dixit quasi dicat vix tandem factũ est. vt me senex laudare cepisset. q̃a monitor et vix in contrariũ dux erit tñ nomen est laudis. Vix tandem. yronia; quasi pene oblitus est mei. An quia tarde ad suũ puenit senex quẽ ille ob consciam a se ceptuꝝ eẽ credebat. h Quid mihi dicent; aut quam causam reperient. Si negare voluerint cãm reperient. Si purgare om̃e em̃ crimen a defensore aut negatur aut purgatur. i Demiror. Pro nescio Nam admiratione ignorantia facit.

k Atqui repperi iam aliud cura. Eo animo hoc dixit quo supra dixit tandem. et cũ ille pluraliter reperirent dixerit. Hic singulariter repperi respondit quasi in se dolo sit crimen. l Inuitus feci lex coegit. Bene poeta iam scire facit senem quod isti dicturi sunt. vt videtur frangi posse qui iam partem defensionis admittit. m Illud durum Illud durum dicit quia supra atqui repperi iã aliã causam respondit. n Ego expediã sine Vide preparationem future defensionis quam nisi hoc modo Therentius intulisset. incredibile videretur subito sedatum senem.

o Incertum est quid agam. Non nihil iã fracta indignatio est cum his verbis non iam ira sed ad modum meror est.

p Quia preter spem atq; i cre. h. Virg. Hũc ego si potui. r. s. d. q Atq; incredibile hoc mihi obtigit. Grauius est incredibile quam p̃ter spẽ & ideo posterius et in actu est.. r Obtigit. Pro accidit ob cuius reciprocum est si quis bonum accidisse dicat nõ obtigisse.

s Ita sum iratus. Irritatus prouocatus in iram. impulsus hoc est cõmotus. et perturbatus t Animum vt nequeam ad cogitandum instituere. Bene instituere dixit quo verbo quies ostenditur cogitatiue mentis que nunc non adest.

v Quũ secunde res sunt maxime tum maxime. Vt nudus ara sere sere nudus. et bona sñia. Tum maxime sapienti metuendum quo tp̃e maxime securus est stultus. x Meditari oportet secum. Bene additum secum insane enim videbitur hoc palam agere. y Aduersam erumnam ferãt Abundat aduersã z Pericula da. ex. p. re se. co. aut. fi. pec. aut vxmor. Superiora Asyntheta inferioribus intermixta sunt coniunctionibus intermixtis. Salu. Nam quidem pyrrho Hanibale æquor et terra. a Peregre rediens semper cogitat. Mire a genere ad speciem non semel transit. Nam cum dicit peregre rediens iam de se loquitur sed latenter semper cogitat. a singulari ad pluralem transit supra dixit omnes et sic cogites nunc & est ordo semper peregre rediens quicunq; peregre redit.

b Aut filii peccatum aut vxoris mortem. Quamuis iratus filio non potuit tamen dicere. filii mortem conuenit autem seni vxoris mortem non putare incomodum. Aut filii pec. &c. Varie post enumerationem conclusam cetera intulit. Virgiliꝰ. Sed neq; medorum silue ditissima in p. g. a. a. h. l. i. c. n. b. n. i. t. q.

c Communia esse hæc fieri posse. Ordo est semper cogites cõmunia esse et fieri posse peccatum filii vxoris mortem, filie morbum. Cõmunia esse cõmune est quod accidere omnibus potest.

.i.nõ .i.inpremeditatum improuisum
d
vt ne quid animo sit nouũ. Quicquid preter spem eueni-
.i.destinato .i.euenisse ex abundanti
at: omne id deputato esse in lucro. GETA. O phedria in
.i.ante cellam superem. .i.p sapientiã .i.improuisa
e f
credibile est / quanti herum ante eam sapientia. Meditata
.i.a me .i.ifortunia p cũ .i.necesse erit mihi molere
g h
mihi omnia mea incõmoda. Herus si redierit: molendum
molẽdine .i.me oportet vapulare .i.cedi scʒ sunt .i.sum cõpediẽdus .i.vincula cathene.
i
mihi esse in pistrino: vapulandum / habende compedes
.i.oportet me aliquid facere t ture .i.in agro pdictoꝝ incõ/modoꝝ .i.nõ
k l
opus ruri faciundum. Horum nihil quicꝙ accidet animo
.i.accidit
m n
nouum. Quicquid preter spem eueniet: omne id deputa-
.i.tardas Demiphonẽ s.q̃d cessas
o p
bo esse in lucro. Sed quid cessas hominẽ adire & blande
.i suauiter lenius vbis Chremetis
q
in principio alloqui: DEMI. Phedriam mei fratris video
venire.
r
filium mihi ire obuiam. PHE. Mi patrue salue. DEMI.
s t
Salue. Sed vbi est antipho. PHE. Saluũ te aduenire gau-
.i.te gaudere mea salute incolõis
v
deo. DEMIPNO. Credo. responde hoc mihi. PHE. Va
est. in hac pte vbis .i.veꝝ s.q̃eris .i.satis ad notũ meũ
x y
let. hic est sed satin omnia ex sententia: DEMI. Vellem
s.es ꝓpter quod tristis
z
quidem. PHE. Quid istuc: DEMIPHO. Rogitas phe-
p yroniã nõ i loco existere .i.celebrastis dephẽderet cãm tristicie
a b c
dria: bonas me absente hic confecistis nuptias. PHE. Eho
ꝓpter nuptias .i.irasceris s.audis q̃ defendit alteriꝰ causam z ꝯtrariũ mentẽ
d
an tu id succenses nunc illi: GETA. O artificem probũ.

d Quicqd preter spem eueniat. omẽ id deputato esse in lucro. Vide iam senem factum non culpam filii magnã dicere. sed ideo indignari ꝙ nõ crediderit peccatũ in quo ipẽ rephẽdat se qđ a precatoribꝰ dici solebat. Hec dicit cõia eẽ et fieri posse
e Herum ante eo. Legitut ante eo sed pronunciandum ꝑ anteam. f Meditata sunt mihi omnia mea incõmoda. Nimis Comice nõ clades et erumnas posuit seruus sed incomoda.
g Herus si redierit. Si aũt pro cum seruiliter vt dubitet ex voto suo. vtrũ dominus redeat. an non quod cupit. h Molendum mihi esse in pistrino &c. Cum hoc nomen leue quoddam vt in eunucho. Imo em̃ infœliciter. Nam incomoda alia sunt dicenda parmeno. Molendum mihi esse in pristino facete erumpat seruus vniuersa supplicia sue conditõnis excepta cruce de furca quarum ꝑenam verbis extenuare non potuit.
i Habende. Conuitiosam locutionem seruili ꝑsone dedit. Therentius. Nam integrum esset si diceret habendas compedes. Vnde quidem non eẽ sed vsꝙ legunt.
k Opus ruri faciendum. Varie molendum vapulandum compedes h. opus f. Et supra verba gerundia sunt et infra participia.
l Horum quicꝙ nihil animo nouum. Recte addidit animo. Omne enim quicquã acciderit nonum erit. sed non animo. Et est parelcon quartũ. Horum nihil quicꝙ animo nouũ. Tale est illud sapientis Aenee. Non vlla laborum. O virgo noua mi facies inopinaue surgit et arma parete animis. et spe presumite bellum. et hoc ego si potui tãtum sperare dolorem.
m Quicquid preter spem euenerit id deputabo esse in lucro. Totidem verbis est vsus quot senex ad irrisionem eius. sic et in Adelphis inspicere tãꝙ in speculum in patinas. demea iubeo.
n Omne id deputabo esse in lucro. Hoc idem senex non oportere fieri dixit quod hic fecit ergo sapientior Geta.
o Sed quid cessas hominem adire. Bene adire quasi terribilem et pugnaturum. vt audet adire virum et hominem Comice addidit.
p Et bande in principio alloqui. Recte monuit non perpetuo blande sed in principio agendum scd'm preceptum socratis qui ait.
q Phedriam mei fratris. Hec verba ostendunt quod miti pectore suscipiatur phedria.
r Mi patrue salue. Mi vim blandimenti habet. Nam significat meus.
s Salue sed vbi est antipho. Bene expressit ꝑmixtum animum alligandum partim addita salute. et potius ad iurgium peruertendo.
t Saluum te aduenire. Eclipsis vel aposiopesis gaudeo em̃ subauditur. quod nisi accepis non intelliges cur hic responderit credo. Saluum te aduenire iracundiam frangere conatur obsequio et mora. Saluum te aduenire altera salutatio ad laniendum et ad criminis dissolutionẽ sed & tertio addidit satin omnia ex sententia:
v Credo hoc responde mihi. Hoc incerta distinctione pronunciatur.
x Sed satin omnia ex sententia. Quod vulgo omnia recte et deest queris aut quid tale
y Vellem equidem. Hic enim oratorie dissimulat atꝙ ita quasi senex non iratus querat. sed de salute sollicitus sit antiphõis.
Vellem equidem semper hoc aduerbium dolentis est ac negantis euenire quod voti sit.
z Quid istuc est. Magnam vim habet contra iram huiusmodi interrogatio.
a Bonas me absente. Mire consuetudinem expressit dicendo bonas.
b Me absente. Summa criminis. Crimen igitur in duobus esse demonstrat. ꝙ non bonas et absente patre.
c Eho an tu id succenses nunc illi. Huc tendebat interrogatio vt tam integris rebus admiraretur irasci senem.
d Artificem probum. yronia. Nam non est artifex cuius reprehenditur locus.

.i.debeo succensere filio .i.cupio vehementer
DEMI. Ego illi non succenseam? ipsum gestio dari mihi
.i.ante oculos meos .i.p sua .i lenissimū prius
in cōspectum nunc: sua culpa vt sciat lenem patrem illum
.i.asperrimū .i.sed certe s.fili⁹
factum esse acerrimū. PHEDRIA. At qui nihil fecit pa-
ppter .i.irasceris illi .i.sed s.adsūt vl' apparet.
true: quod succenseas. DEMI. Ecce autem similia omnia
.i.concordant .i.cognosces.
omnes congruunt. vnum cognoris: omnes noris. PHE.
.i.nō s.vt dicis Antipho .i.sine culpa phedria
Haud ita est. DEMI. Hic innoxia est. ille ad defendendā
s.alteri⁹ psidio est s.innoxia s.ad defendēdū cāz .i.alter adiuuat alterz
causam adest. Cum ille abest: hic præsto est / tradunt ope-
.i.recte iuuenū .i.nesciens
ras mutuas. GETA. Probe horum facta imprudens de-
.i.descripsit .i.nisi .i.iuuaret alter alterum .i.p illi⁹ defensione .i.non
pixit senex. DEMI. Nam ni hæc ita essent: cum illo. haud
s.cōmittendo .i.q
stares phedria. PHE. Si est patrue: culpam vt antipho in
.i.admissiōe q: paupez .i.no satis .i.esset q: ignobilē .i.ꝯsulens.
se admiserit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtempe-
.i.q vl' pp rez quē s.pp suā culpā sustineat
rans: non causam dico. quin quod meritus sit / ferat. Sed si
.i.aliqs improbitate .i.ꝯfisus pditiōes .i.iuuētuti
quis forte malicia fretus sua insidias nostræ fecit adolescen
.i.obtinuit in causa s.nrm s.culpa iudices
tiæ / ac vicit: nostran culpa est / an iudicum? qui sepe pro-
.i.ei⁹ copias auferunt s.q mouent in paupem
pter inuidiam adimunt diuiti aut propter misericordiam
aliquid .i.nisi .i.cognoscerē totū negociū
addunt pauperi. GETA. Ni nossem causam / crederem
.i.res veras i neutro gñe .i.vtz .i.aliqs
vera hunc loqui. DEMIPHO. An quisq̄ iudex est: qui

e Gestio: Plus gestio q̄ volo. et cum gestib⁹ ostendendo cupiditatem.
f Dari mihi in conspectum. Non dixit venire vt filium sed dari vt reum.
g Lenem patrem illum factum esse acerrimū: Omne artificium poete in media patris seuitia mētionem lenitatis induxit vt ostendat q placari facile posset. Et nota antitheton non enim leni asprimum. sed acerrimum reddidit. et mutauit gradū positiuo superlatiuum opponere. lenem. p.i.f.a. sic Virg. Quantum mutatus ab illo hectore.
h Atqui nihil fecit patrue. Sūma contradictōis & non dixit leniter peccauit. sed nihil fecit. Neq̄ puuias sed quod succenseas id quod lenissimum est. i Ecce autem. Ecce autem vox est apta his que noua et improuisa animo' accidunt sic Virg. Ecce autem gemini a tenendo tranquilla per alta.
k Similia omnia omnes congruunt. More stomachantis omnia et omnes de his dicit q̄ ad duos pertinent. l Vnum cognoris omnes noris Iterum nō duos sed omnes et varie cognoris noris. Sic Virg. Et crimine ab vno disce omnes.
m Hic innoxa est ille ad defendendum causam adest. Hoc demipho non sine quadam delectatione dixit quam tamen premit ob iram presentem.
n Cum ille abest hic presto est. Huic loco reddidit Cicero illum locum in Verinis. qui ciues Romani erant. si siculi essent. tū si eoz legibus dari oporteret. qui siculi. qui ciues romani. Nā subauditur ad qui ciues romani erant iudices dabātur ad siculi essent subauditur ei.
o Probe horū facta imprudens depinxit senex: Ideo īprudens. quia nescit in amore Citharistrie eē phedriā quare īprudens modo nesciens.
p Nā ni hæc ita essent cū illo haud stares. Vide queadmodū iā prestruat poeta ad ea quæ futura sunt ad adiuuandū amorē phedrie.
q Cū illo haud stares phedria. Cū antiphone scilicet et cū illo.
pro illo in eius parte stamus pro quo facimus. s.c Virgi. Iuppiter hic stat.
r Si est patrue &c. Athortatoriū principiū.
s In se admiserit. Bono ornatu addidit in se. cū et sine hoc planū videri possit. Et hic est quē Cicero succū orōnis appellat.
t Ex qua re minus rei &c. Nota hic cōpatiua qualitas est pauperis neq̄ strenui. et docuit in negocio nuptiarū duabus rebus consuli rei et fame hoc est facultatibus dotis honestatisq̄ nataliū. Ex qua re minus foret. Hec tractatio est criminis oratoria in qua defensor accusat crimē. reūq̄ purgat
v Minus rei fo. aut fa. Venuste insertū rei cū p̄posuisset et culpā.
x Obtpans. Consulens prouidens. moderatus vt iā subitū curuis male tpat vnda carinis. y Non causam dico qui quod meritus sit ferat Rhethoricū theorema in hmōi exceptiōibus quo vti solet qui preposite cause fiduciā gerit sic hoc aut illud. Non oro veniā non deprecor pœnā.
z Quin quod meritus sit. Qui hunc defensorē magis et nō iudicē dicā. sed hic colligitur patrocinantis auctoritas non enim dixit quod voluerit. sed quod meritus sit manente eo si peccauit tn̄.
a Sed si quis forte malitia fretus sua. Forte quasi non defensurus. sed sit causā cogniturus aduenerit non contendit. verū esse quod dicit ne sollicitū faciat ad credendū. Sic apud Virg. Si nondū vela darent si forte dedissent. Et bene si adiungit ad crimē vt leuet culpā. b Insidias nostre fecit adolescentie. Mire insidias dixit vt diu cōpata causa per ignorantiā doloq̄ capti videant. Adolescentie opportune etatis cōmemoratio:
c Nostra ne culpa est an iudicū &c. Potentior facta sententia est. Et est duplex Methathesis altera in accusatorē. altera in iudices. et bene miscuit personā vt reū subleuet et suo merito et multitudine eoz. Nostra ne &c. Mire assurrexit in fidutiā defensoris. Nā supra cū de antiphone dixerit nunc intulit nostra.
d Qui sepe propter inuidiā adimūt diuiti. Notū alterari qui inuident.
e Aut propter misericordiā addunt pauperi. Posteriorē causam honestiorē posuit. ne non antiphonē defendere sed accusare iudices viderent. Aut propter misericordiā primū antitheton et oratorie naturā iudicū expediuit.
f Ni nossem causam crederē vera hunc loqui. Suauissime laudauit oratorē qui omnia ad persuadendū ydonea adnotans solū consiliū nō adduxit ad credendū. Ni nossem &c. oblique poete se laudauit. g An quisq̄ iudex est &c. Appet iā psuasum seni esse verum aduersariū fuisse phormionē subiectū atq̄ appositū syncophātā. Vnde ad aliud trāsit vt accuset segniciē

.i.equa .i.respo nsū tes
.i.res tuas .i.qſi
h i
poſſit noſcere tua iuſta: vbi tute verbum non reſpondeas /
.i.ſicut filius me⁹
k l
ita vt ille fecit: PHEDRIA. Functus adoleſcentuli eſt of
.i.officio .i.boni ⁊ verecūdi .i.ꝑ
m n o
ficium liberalis. Poſtquam ad iudices ventum eſt / nō po
.i.mēti ꝯcept⁹ ꝓferre in lucē ſ.ſuapte natā ſ.magis.
p
tuit cogitata proloqui. ita eum tum timidum obſtupefe
.i.verecūdia .i.nimis tarde .i.citiſſime
q
cit pudor. GETA. Laudo hunc ſed ceſſo adire ꝗ̄primum
demiphonē
r
ſenem: here ſalue. ſaluum te aduenisse gaudeo. DEMI /
ꝑ yroniā.q.d.o iprobe pedagoge .i.ſuſtentaculum ſ.nrē ſ.tibi
yronice
s t v
PHO. O bone cuſtos ſalue / columem vero familiæ: cui
.i.tradidi .i.paulo
x
commendaui filium hinc abiens meum. GETA. Iam du
ante ītelligo .i.ſine cauſa ſ.accuſare audis
y
dum te omnes nos accuſare audio immerito: & me omni
q: vn⁹ ex oībꝰ mīme merui accuſari .i.in h̄ negocio
z
um horum immeritiſſimum. Nam quid me in hac re fa
.i.oratōez defendere.
a
cere voluiſti tibi: ſeruum hominem cauſam orare leges
.i.patiunt̄ .i.facultas dicēdi .i.o
b c
non ſinunt / neq; teſtimonij ditio eſt. DEMIPHO. Mit
ſ.q̄ dicꝭ ſ.ꝙ .i.ꝑ imprudentiā .i.fuit timid⁹ nec loq̄ potuit admitto
d e
to omnia adde hoc. Imprudens timuit / adoleſcens. ſino:
ſ.multa facere ꝑ leges vetitus. .i.ſed de cognatōe ſ.puella vīgētiſſime .i.neceſſariū eſt
f g
tu ſeruus / verum ſi cognata eſt: maxime non fuit neceſſe
ſ.eā vxorē .i.q̄d .i.dare debebitꝭ
h i
habere. ſed id quod lex iubet dotem daretis: quæreret ali /
.i.maritū .i.ꝓpter quā rōez .i.paupem puellā
k
um virum. qua ratione inopem potius ducebat domum.

m tīdendo. que lenior culpa eſt ita vt credentibus mos eſt paulatim ſeni ſingula extorquent̄e manibus. h Tua iuſta. Diſerte et abſolute tua iuſta ꝗ̄ ſi aliter diceret.

i Vbi tute verbum. Non dixit parum dicas ſed verbum. k Ita vt ille fecit. Vnde ſit. An hic poetę virtus eſt quod omnia ante inducit cognouiſſe. ne in ſcena hec vt noua audiens tragicis motib⁹ inſaniret. l Functus adoleſcentuli officium. Oratorie crimen quod obiectū eſt non purganit modo ſed etiam ad laudē cōuertit qđ rhetores dicunt et hoc de appollodoro. Functus adoleſcentuli officiū liberalis deriuatio cauſe. et eſt venialis ſtatus. Functus .a.e.o.l. Ingenio ſe non negauit hoc crimen occaſionē laudis de confeſſione ſumpturus. m Officiū liberalis. Potenter officiū nominat quod ille crimē appellat. Et nota funct⁹ officiū. actō caſu quod nos ablatiuo.

n Poſtꝗ̄ ad iudices ventū eſt &c. Hæc apud oratores dr̄. hoc eſt tranſlatio cauſe facti ꝗ̄ vulgo colore noīant.

o Non potuit cogitata proloqui. Ergo qđ cogitauit induſtrie eſt quod nihil dixit pudoris.

p Ita eum timidū. Timidū.i. perturbatū. Plau. Nā ex mari timida es. & ipē in adelphis. Me miſerā quid nā eſt quod ſic video timidū & ꝓperantē Getā. q Laudo hunc ſed ceſſo adire. Satis defenſionis vbi Geta iam adire non timeat dominū. r Here ſalue ſaluū te aduenisse.g. Principiū a beniuolentia et vide vernilitatē aptiſſimā ſeruo callido Credas ne hunc eſſe qui ſupra dixerit. Herus ſi redierit molendum eſſe in piſtrino vapulandum.

s O bone cuſtos. ſ. ab initio idem modus ſerua tus eſt ſeni. ne idem nunc eſt qui ſupra dixit o Geta monitor. ꝗ̄ꝗ̄ auxeſi plus ſignificat ꝙ dixit bone cuſtos quā ꝙ ſupra monitor.

t Columen vero familię. Columen culmen. an columen colūniā. vnde Columelle apud veteres dicti ſerui maioris domus. Lucillius .xxii. Seru⁹ neq; infidus dño. neq; inutilis. ꝗ̄ꝗ̄ lucillii columelle hic ſitus. tu vero hunc m.n. an columine ciuitatis continebatur. Horatius pro columine columniā iniurioſe. Ne pede proruas ſtantē columnam Emnius. x. Regni verſatum ſummam vero calūniam. Columē vero fama ſuſtentatio vel decus. Vnde colūne dicte. et moralis auxeſi ironia.

v Cui cōmendaui filium hinc abiens meum. Duplex accuſatio eſt de eo quod fecerit hec conueniunt in eas perſonas quas ſpectare nō opuerit.

x Iamdudum omnes nos accuſare audio immerito. Vide quā in his verbis etiā vultus quidē ſerui contūacis appareat. Et verſute mali. Et hoc eſt quod dixerat. Ego inſidiis hic ero ſuccenturiatus.

y Immerito et me oīm hoꝝ immeritiſſimū. Tantū impudentie ſupeſt. vt nō ſolū ſe ſed alios etiā defendat. Immerito vt paruo falſo de aduerbiis eſt in o deſinentibus. Hoꝝ cōmertio hoꝝ et ſic nos hanc et hunc dicimus. z Nā qđ me in hac re voluiſti facere. Bona exceptione locutus eſt quaſi in aliis oīa fecerit. Et vide quā contēnat irā dñi vt hoc ipō purgatior videat̄ et hic apparet ꝙ addidit tibi. Sic em̄ dicere ſolemus. qđ tibi vis faciā. cū alieno negotio fruſtra nos oñdimus laborare. a Seruū hoīem cauſam orare leges non ſinunt. Hoc nō quaſi ignoranti dixit. ſed ſtomachoſe admonet velut ſtultū qui rem mnnifeſtā non cogitet. Et venuſte hominē. Saluſti⁹. in iurgutha. Cū interim Hyemſal repitur occultans ſe in tugurio mulieris ancille. Seruū hoiem. Mire extenuauit conditionē ſuā dicendo non me ſed ſeruū & addendo hoiem moraliter locutus eſt. ſic Virgi. Venerat antiquis corinthi defunibus acron grauis homo. Orare leges non improprie. Sic virgi. Orabūt cāſ melius. b Neq; te. di. eſt. Vis ſcire inqt quā nō liceat ſeruo ꝓ dño. nec teſtis loco ꝓduci p̄t. neq; teſtimonii ditio ē. Varie nō em̄ dixit neq; teſtioniū dicere. c Mitto oīa. Et iā hoc ꝑdidit ſenex qđ videbat̄ validū ad accuſationē. ita gradatim illa ſingula ſubducūt̄. et accuſatōis ipetus euaneſcit. d Adde iſtuc iprudēs &c. Hec nōne verba cālē ad argumētādū vim habet e Sino. Mitto ſino vim hn̄t cōtra volūtatē cōcedētis. et ſingula ꝓnūciāda vt plura videant̄. f Tu ſeru⁹ verꝭ ſi co. ē maxi. Sub obtētu huius ꝓpōnis in q̄ ps legis oñdit̄ iā. poeta p̄pat locū fallacie phormionis de dote accipiēda. g Maxie addidit maxie. nā ſiue ē cognata ſiue nō ē nō recipit. hoc ē nō dr̄ maxie cognata. et cognata mime. ſed aut ē aut nō eſt. alii ſic ordināt nō fuit neceſſe maxie hr̄e. alii ſed id qđ lex iubet dotē daretis. h Sed id. q.l.i.d.d. Id qđ lex iubet ordo. ſic Virg. Verū id qđ multo tute ipē fatebere maius. i Quereret aliū viꝝ. Torqret qm̄ ydoneū ē ad ſignificationē odioꝝ. Virg. Querat ſibi federa turnus. k Qua rōe &c. Etiā dicebat magno ſonitu intulit qđ min⁹ momēti habet aduerſus eos qui accuſant̄ quā illa ſuperiora. l Inopem pocius ducebat domū. Inopem potius. et potius ducebat ſubdiſtinguendum eſt.

s.q̃ ducebat eã s.p dote
m
GETA.Non ratio verũ argentum deerat.DEMIRHO
.i.sumere .i.ex aliquo loco s.ad dicendum
debuisses .i.aliqua ratione
n o
sumeret alicũde.GE.Alicũde:nihil est dictu facili⁹.DE.
.i.tandẽ s.poterat habere .i.mõ saltẽ .i.ex vsura vendẽs.
p
Postremo si nullo alio pacto /vel fœnore.GETA.Hui
.i.iocũde yronia .i.aliqs pecuniã cõ/ q̃diu viuis
comode .i.si certo mitteret.
q
dixti pulchre.siquidem quisquã crederet te viuo.DEMI
s.credere q̃sq̃ s.vt eã habeat vxorẽ s.psuaderi .i.vt q̃ decet
r s
PHO.Nõ nõ sic futurum est.non potest.Ego ne illam
s.puellã s.ab his q̃ fecerũt.
t
cum illo vt patiar nuptam vnum diem:nil suaue meritũ
s.volo q̃ fuit patron⁹ puelle .i.ostendi.
v x
est.hominem commonstrarier mihi hũc volo:aut vbi ha
.i.certe s.vis demõstrari tibi
bitet demonstrarier.GETA.Num phormionem:DE.
.i.defensorẽ s.volo demõstrarier .i.factã .i.psens.
y z
Istum patronum mulieris.GETA.Iam faxo hic aderit.
.i.filius .i.abest ab h̃ loco
a b
DEMIPHO.Antipho vbi nũc est:PHEDRIA.Foris.
.i.vade s.antiphonẽ
c
DEMIPHO.Abi phedria /eũ require /atq; adduce huc.
.i.ad amicã nõ onei.
d .i.h ne itelligeret senex e
PHEDRIA.Eo recta via quidem illuc.GETA.Nem/
s.vadis .i.deos peculiares seu ab h̃ loco
domesticos.
f
pe ad pamphilam.DEMIPHO.At ego penates hinc sa/
.i.ad salutãdũ .i.de via deflectar .i.de s.causaz nõ venale.
g h i
lutatum domum reuertar.inde ibi ad forum.atq; aliquos
.i.adhibebo aduocatos .i.h̃ negociũ amici .i.psidio sint .i.nõ
k l
mihi aduocabo amicos ad hanc rem qui adsient:vt ne im/
impulsus haz nuptiaz auctor
paratus sim.cum adueniat phormio.

m Non ratio verũ argentum deerat.Hoc ita ludibundus absoluit Geta vt etiam quasi p iocum respondeat sumeret alicunde. n Alicunde. Demipho ad facilitatem retulit et hoc sic intelligi fingunt.vt quasi non habens ipse demipho de proximo a quo dicere incipiat dixerit alicunde.

o Nihil est dictu facilius.Hoc quasi subridens et auerso ab illo vultu pronunciauit geta.quod genus actionis securitatem ostendit hominis manifesta dicẽtis.Et mire:vt solet:prouerbio vno dissoluit totã senis intentionẽ.vt in Heauton.Quid si pater resciuerit.quid si redeo ad illos qui aiunt.Quid si celum ruat. p Postremo si nullo alio pacto vel fœnere.Ostendit se senex hec pdere.cũ ab his alia transcendit exclusis.

q Dixti pulchre siquidem quisq̃ crederet. Vide quam non laboret ad respondendum geta

r Non.non sic futurum est.non potest.Hic iam palme locus est debite pocte.siquidem vt omnia obiecerit demipho.et omnia soluerit geta quibus actis sola irrationalis ex acclamatio relinquitur seni.Non.non sic futurum est.non potest.moralis abnegatio frequenti repetitione firmata.

s Ego ne illam cum illo vt patiar nuptam. Hic est de quo supra dictum est.Ille ne indotatam virginem atq; ignobilem daret illi nunquam faceret.Et hic iam prestruitur quam facile.xxx.minas perditurus sit demipho dum illam vult excludere.

t Nihil suaue meritum est. Ordo & est sensus hic est nihil mihi mercedis suaue est vt ego illam cum illo nuptam feram suaue meritum enim suaue mercedem significat.

v Hominem cõmonstrarier.Bono ordine peruenit ad phormionem a quo magis confutabit.

x Demonstrarier.Aut vbi habitet demonstrarier.Mire ostendit quã hic senex contemnat phormionem modo a quo mox superabitur.

y Istum patronum mulieris.Hic et contemptũ aduersarii et sui fiduciam monstrat.

z Iam faxo hic aderit.Virgi.Haud sibi cum danais rem faxo et pube presaga.

a Antipho vbi nunc est. Mitius nunc querit vbi sit antipho.et vtrum amate adhereat subtiliter querit.Quod seruus intelligens rñdit foris.

b Foris. Foris dixit cum fugisse eum sciat.

c Abi phedria eum require atq; abduce. Hic opportuna et apta simplicitas attribuitur Demiphoni nihil tale de phedria suspicanti.

d Eo recta via quidem illuc.Et amatorẽ ostendit phedria et simul id agit ne in conspectum patris veniat antipho.

e Nempe ad pamphilam.Nisi hoc geta dixisset non intelligerent spectatores quid dixisset.

f At ego deos penates hinc salutatum domum. Nulla mentio fit vxoris apud demiphonem.non enim conuenit argumento vt abeat.neq; quid in Sicilia gesserit demõstratur.Ideo quia iam dictum est noster in siciliam ad hospitem antiquum.causa enim quesita est cur abesset dum vxorem ducat antipho.et causa ex argento id est auaritia.et que minus videatur pati virum pauperem.qui ob spem lucri ab Attica in Siciliam nauigarit. g Hinc salutatum. Salutatum adortum quod est primum post redditam precem.

h Deuertar.Bene deuertar quasi de via. i Atq; aliquos mihi aduocabo amicos,Iam preparat ridiculam aduocationem quæ plures adhibendo iurisconsultos incertior reddetur.

k Amicos aduocabo.Amicos et pro testibus et pro aduocatis veteres posuerunt.

l Adsient.Proprie adsient adesse enim dicuntur aduocati.

TGRTIVS ACTVS.

PHORMIO parasitus. GETA seruus.

.i.verꝫ o geta .i.dicꝭ f.anti. .i.ex h loco
a
Ita ne patris ais conspectum veritum hinc abijsse.
.i.discessisse .i.dūtaxat.f.veritū f.quā duxit vxorem
b c
se. GETA. Admodum. PHOR. Phaniū re
f.ais f.aio phani d f.ais
lictam solā. GETA. Sic. PHOR. Et iratū senē. GETA
.i.valde iratū alloqt̄ seipm .i.capue'pncipale .i.istoꝝ negocioꝝ.
e f .i.retoꝛqt̄.
Oppido. PHOR. Ad te summa solū phormio rerū redit.
.i.tu met f.ↄiugiū f.qd̄ miscuisti .i.comedendū .i.appara te
Tute hoc intristi. tibi omne est exedendū : accingere. GE.
f.phormionē f.demipho Phormiōe f.posita oīa
vt ita facias.
Obsecro te. PHOR. Si rogitabit. GETA. In te spes est.
h est qd̄ rn̄debit an mulierē reddet f.eū ad faciendū id.
i k
PHOR. Ecce rem: quid si reddet. GETA. Tu impulisti:
f.esse rn̄sū .i.puto .i.succurre ei anti. .i.da f.i ↄspectū
l m
PHOR. Sic opinor. GE. Subueni. PHOR. Cedo senē,
.i.apparata .i.oēs vie ꝛ modi illudēdi senem. f.mis ↄsilijs
n
iam instructa mihi sunt corde consilia omnia. GE. Quid
f.me agere aliud vxoꝛ antiphonis
o p
ages? PHOR. Quid vis? nisi vt maneat phanium: atq̄ ex
.i.liberem .i.ad me quē nō ptinet
q r
crimine hoc antiphonem eripiam; atq̄ in me omnē iram
.i.traducā trāsferam patris p amice .i.sed
s t
deriuem senis. GE. O vir fortis, atq̄ amicus. Verum hoc

In hac scena. VI. De pasitis vilioribꝰ.

Therentius proponit imaginē vite. vt in eunucho de pocioribus et his q nup p̄cesserint.i. assentatoribus animaduertēdū aūt hmōi genus hominū magis a therentio lacerari.

a Ita ne pris ais cōspectū veritū hinc abiisse. Adhuc narratur fabula de therentio et ambiuio ebrio qui acturus hanc fabulā oscitās temulēter atq̄ aurem minimo inscalpens digitulo. hos therentio pnūciauit versus qbus auditis exclamauit poeta se talē cū scriberet cogitasse pasitū. et ex indignatōe q eū saturꝫ potuq̄ dep̄hēderat delinitum statim hec labia lingēs vt ebrius vt ructās vt potu satur pnūciauit actor bonus. b Ad modū. Admodū annuēdi vim habet dūtaxat mō et subaudit̄ veritū. c Phaniū relictā solā subaudit̄ ais. d Iratū senē. Iterꝫ subaudit̄ ais.

e Oppido. Nō aio sed iratū itellige. f Ad te sūma &c. Iō velut expgefactꝰ ad has cās accedat phormio. qa nō diu sollicitū cōuenit eē pasitum. nec qcq̄ aliud nisi de cōuiuio vel pꝑter cōuiuiū cogitare adeo nihil a geta cogitat̄ mō et negotioꝝ antiphōis negligēs ē atq̄ securus g Tute hoc intristi &c. apta pasito q de cibo ē. hoc aūt inter rusticos de aleato mortareo dici solet. Et bn̄ intristi pprie em̄ intrita dicūt̄ hmōi cibus. h Accingere. Appara te atq̄ expedi.

i Ecce rē qd si reddet. Totū hoc q̄si alia gens pasitus vt ex hoc appeat qd intersit inter audatiā sycophātę iprobi et prisfamilias pturbationē minime litigiosi. nā ille in bona cā aduocatos q̄rit et s̄pe sollicitus i toto actu ē hic in pūcto tpis se ad calūniā p̄pauit. k Quid si reddet. Bn̄ iam ad illud respicit fallatia qd futurꝫ ē pꝑter phedriā.

l Sic opinor. Nō id tu ipulisti hoc ptinet ad id quod secum tacitus voluit phormio.

m Cedo senē. Hic alii exclusisse torporē somni inducunt pasitū. alii transglutisse qd in ore mandebat q̄si hoc in ore fuerit ad vincendū senē. Cedo senē. nō puū vulgus molimē impēdet cum se nex dicat hoīem cōmonstrari pasitus dicat cedo senē. n Quid agis. Nō interrogantis sed metuentis hoc dictū est.

o Quid vis nisi vt mn̄eat phaniū atq̄ ex crimie hoc antipho eripiā atq̄ in me deriuē omnē iram senis. Tria pmittit in qbus omnis cā antiphonis est cōstituta. p Atq̄ ex crimine. Sic dixit crimine eripiā q̄si ex incendio cōsidera triū reꝝ qs pmittit gradus p auxesim esse sepatos.

q Antiphonē eripiā. Bn̄ eripiā dixit qd causam significat doli. p eo qd teneat̄ oppssus. Virgili. Tu ne hinc spoliis indute meoꝝ eripiare mihi.

r In me oēm irā deriuē senis. Deriuatio dr̄ inflectio crimis ab eo ad quē ptinebat ad eū ad quem nō ptinet. s O vir fortis atq̄ amicus. Ordine laudauit. Plus ē em̄ amicus quā vir fortis. Et apparet aduersum getā exclamasse qd maiorē vim habet q̄ si amice dixisset. Et ntm̄ p vtō posuit.

t Verꝫ hoc sepe phormio. Bn̄ sepe addidit. vt sn̄iam faceret de speciali dicto. v Vereor ne ista fortitudo in neruū erūpat. Quid ē istæc nimiū audax. f. et cōuenit hoc dictū getę q et supra dixerat est pasitus quidē phormio. hō confidens qui illū dii perdant. x In neruū erūpat. Ex consuetudine romana dixit qa sæpe in neruū coniiciebatur ex aliquo maleficio in carcerē missi annū. qd prouerbiū a sagittariis natum est. q̄ imoderate plerumq̄ omnes vires adducendo arcū non telū incitent. sed neruū rumpant quod sepe fortius ferientes. neruū sibi aliquē ledant. ergo fortitudine nimia sæpe vinci. sæpe decipi contingit. y In neruū erūpat deniq̄. Mō paralecta therentiana cōsuetudīe q hanc pticulā in vltima ponit sn̄ia. z Iam pedum visa est via. Pedū p pedibus visa pro prouisa et totū methaphoricos. a Quot me censes hoies iam deuerberasse vsq̄ ad necē. Parasitice totū translationibus loquit̄ hmōi. est em̄ ius vmbraticoꝝ hoim et scurrilis oratio.

ſæpe phormio vereor: ne iſtæc fortitudo in neruū erumpat
denic. PHOR. Ah non ita eſt: factum eſt periculū. iam
pedum viſa eſt via: Quot me cenſes homines deuerberaſ-
ſe vſq ad necem: hoſpites / tum ciues: quo magis noui tā-
to ſæpius. Cedo dū an vnq̄ in iuriarū audiſti mihi ſcriptā
dicam: GE. Quid iſtuc: PHOR. Quia nō rhete accipitri
tenditur / neq miluo qui male faciūt nobis: illis qui nihil
faciunt / tenditur. quia enim in illis fructus eſt: in illis opa
luditur alijs alicūdc periculū eſt / vnde aliquid abradi po
teſt. Mihi ſciunt nihil eſſe. dices: ducent damnatū domum
Alere nolent hominem edacem. & ſapiunt mea quidem
ſententia: pro maleficio ſi beneficium ſummū nolunt red
dere. GETA. Hon ſatis pro merito ab illo tibi poteſt refer
ri gratia. PHOR. Immo enim ſatis nemo pro merito gra
tiam regi refert. Te ne ad ſymbolum venire vnctum / atq
lautum e balneis / ocioſum ab animo: cum ille / & cura /
& ſumptu abſumitur / dum tibi fit quod placeat. Ille
ringit: tu rideas: prior bibas / prior recumbas / cæna dubia
apponitur. GETA. Quid iſtuc verbi eſt: PHORMIO.

b Hoſpites tū ciues deeſt ac ſupra tū et bene poſterius poſuit id quod maius eſt c Cedo dū an vnq̄ iniuriarū audiſti mihi ſcriptā dicā. Plus eſt hoc ꝑ interrogationē intuliſſe quā ſi diceret nūq̄ mihi ſcpta ē iniuriarū dica d Iniuriarū ſcri. di. Acyrologia. Sic em̄ et Tullius ſcribit eraclio dica. Dicā. dice. cā eſt grece. q̄ fit latine dica vt acte acta calliope calliopa e Quid iſtuc Interrogare dr̄ et fingit geta vt paſitica progrediat oro. f Quia nō rethe accipitri tēdit neq miluo Rurſus ꝑ allegoriā alloqtur paſitus vt totū triuale ſit et cōuiuiis eſtiſq tranſlatū. g Tēdit. Legit et temnitur habet em̄ n lra cū d cōionem. h Illis q̄ nihil faciunt tendit. Nō ſic accipe nihil faciunt quaſi dicat nec bene nec male. ſed cum legeris ſubaudito nobis male. i Quia em̄ in illis fructus eſt. Parelcon tetcium quo aut qa ei ſic ſubiūgit aut em̄ ipm̄ ſupuacuū ē. k In illis fructus eſt fruct9 cib9. qa frumē dr̄ tractus gule q̄ cibus in aluū demittitur. l In illis opa ludit. Qui male faciūt nobis. ludit exterret. an illudit. i. fruſtrat. m Aliis alicūde &c. Vtrū hic ſenſus ē q̄ſi dixerit. aliud aliis piculum affert a q̄bus auferri pōt. An alii alicūde piclitant quā credunt. eſt em̄ illis cā picli nō q̄ videtur. ſed q̄ ab his aliqd auferre pt. n Ducēt dānatū domū. Scd'm ius. ſ. q̊ oberati cum ſoluēdo nō eēnt manu capiebātur. Itē. vſus ē verbis ad extenuandā poenā et rem ad comodum transferendam. Na qd' oberatis inimicū eſt id paſitus maxime optat duci ab aliq̊ domn̄. addidit aūt dānatū q̄ſi q videat genus dānatōis in q̄ victor paſcere compellitur. et paſcitur victus. o Alere nolēt hoīem edacē. Senſus eſt ſciunt edacem et iō nolēt alere et hoc ſic ꝑnunciandū vt facete totū videat illa tum qn̄ actūs fit ſub hmōi poena. nec accuſari ab aliquo queritur. neq damnari hominem edacem ſe ſignificat. p Pro maleficio ſi beneficiū ſummū. Paraſitice bn̄ficiū ſummū dixit alere. q Nō pōt ſatis ꝑ merito ab illo tibi referri grā. Multum ꝑmittit Geta paſito cum dicat nihil futurū quod pro merito poſcit. Et huiuſmodi ſn̄iam infert poeta pentheſi cū his q̄ voluit inferre r Ab illo tibi referri grā. Nō ab eo q̄ te danatū duxerit. ſed antiphone de q̊ ſermo eſt s ymo em̄ ſatis &c. Bn̄ paſitus qcqd p̄ſtat debere ſe dicit et ē ꝑpriū pſone inferioris. Virgili. Tu mihi quodcūq hoc regni tu ſceptra iouēq concilias tu. d. e. a. di t Satis nemo ꝑ &c. Rex alias regnatur. alias dn̄s. alias diues ſignificat. ſed nūc rex nomen habet nominis ad aliquid dicti ad ſignificandum paraſitum. vt enim paraſitus regis eſt et libertus patroni. Sic econtrario rex paraſiti ē et patronus liberti quod ſi non eſſet non nemo tātummodo. ſed nemo paraſitus diceret. v Te ne ad ſimbolum venire vnctum atq lautum e balneis

nondum ab appollodoro. ſed e ſexto ſatis tranſlata ſunt omnia quippe ſine cura lætus lautus cum aduenis inſertus malis ex pedito brachio. alacer. celſus lupino impetu expectans. mox cum alterius obligurias bona. quid cenſas dominis eſſe animi. Proh dn̄m fidem ille triſtis cibum dum ſeruat. tu rideus dum voras. x Te ne ad ſymbolum venire. Et hoc nomen conſtat inter paſitos cōfictū atq compoſitū eſſe. Contra illud in Andria ſymbolū dedit coenauit. y Ocioſum ab anio addidit ab cū ſufficeret aīo. z Cū ille cura &c. Cura in appando. ſumptus in comedendo.
a Dum tibi ſit quod placet. Acuenda vox in eo qd' ait tibi. et hoc eminēter adiectū eſt. nō ſui cura ſed conuiuarū. vt gereret illū q vocat. b Ille ringit tu rideas. Poetico lepore iiſdē ſyllabis diuerſa ſignificātia ꝑ ſe inuicē poſuit ringit et rideas Ille ringit tu rideas. Varie nā ꝑnūciatiuū cōiūctio miſcuit. nō em̄ dixit ringat. Ringi ē ſtomachari. tracta ē em̄ trāſlatio a canib9 latraturis on̄dēdo dētes. criſpādo naſū. rugādo frontē et in aciē ſonitū ꝑrūpendo. c Prior bibas. prior decūbas. Hoc ad ꝑcacitatē paſitorū retulit. d Prior decūbas. Sic alibi mature veniūt diſcūbitur inq̄t. e Coena dubia apponit. et hoc adeo paſiticum verbum eſt vt id non intelligat geta. f Quid iſtuc verbi eſt. Vt intelligat populus iccirco et non intelligit et vult doceri geta. Oſtendit autem poeta pro vnaquaq re verba propria eſſe. neq cōmunia cum his q diuerſi ſunt actus.

g Vbi tu dubitas qd sumas potissimum. Non potius. sed potissimũ dixit vt in re omni aliis alia monstraret potiora. Plautus. Standum est i lecto si quid de summa petas. h Quã sint suauia et quã chara sint. Nihil philosophatus est poeta ostendendo multis suauia esse quæ chara sint. Chara magni precii. i Ea qui prebebat nõ habebas. Plane pñtem deum hoc ẽ qđ ait. Immo em̃ vero satis. Nemo satis ꝓ merito gratiam rei refert. k Non tu hunc habebas plane pñtem deum. Presentes dii sũt. vel q stati pstãt vel q colũtur et vidẽt vt sol et luna. Alii pñtem ꝓ potẽtissimo accipiũt. vt Vir. Quo nõ pñti⁹ vllũ l Senex. adest vide agas. Interuenit senex vltimo qdẽ. qđ ẽ extra argumentũ inuentionẽ dici potuit cõsumptũ ẽ. m Vide qd agas. Nõ terrentis est sed excitãtis. n Pria coitio acerrima est. Trãslatio est a ꝑlio. Nã et cõgredi milites, et coire dicũtur. o Si eã sustinueris. Multũ de illo exigit qñ nõ dicit, si eã repuleris. sed potius si eã sustinueris nõ succubendo. p Post illã iam vt lubet ludas licet. In officio militari, om̃e negotiũ vel pugna vel ludus est.

.i. qñ — s. hæc ẽ dubia scena — pcipue pncipalissime ꝛ pter alios cibos — s. merita regis vł fercła cenę. vel par est.

g Vbi tu dubites: quid sumas potissimũ. hæc cum ratione

intelligas .i. q̃tũ — .i. dulcia gustu — .i. magni pcij fercula — estimes h

ineas: q̃ sint suauia: & q̃ cara sint: ea qui i præbeat non tu k

s. regẽ reputabas — .i. psus — .i. ppiciũ vel potentissimũ tanq̃ deũ — Demipho l — .i. sis

hũc habebas plane præsentem: deum. GE. senex adest. vi-

patus recte rñdere m — aggressio n — .i. velocissima — .i. sustẽtaueris

de quid agas. Prima coitio est acerrima, si o eam sustinueris

coitionẽ — .i. placet tibi — .i. il — .i. ꝑmitti tibi.

p post illam iam vt lubet, ludas: licet.

In hac scena. VII.

Vt Rhethorib⁹ placet veluti qdã cõtrouersia ẽ. q vno tpe ex vtraq̃ pte tractaẽ. vt si qs dicat legem esse ne de eadẽ re bis agatur. Et item vt orbã pximus ducat qdẽ absente pr̃e sub hoc noĩe vxorẽ coactus erit ducere vult illã pr̃ aduenĩẽs eiicere mr̃imonio cõtradicit. Meminisse aũt debemus in om̃i cõtẽtiõne ea maxie dici q simplici pr̃ifamilias. et calũnioso sycophãte iprobissimoq̃ pasito congrue poeta miscet inter se. a En vnq̃ cuiq̃ &c. Iã instructi sunt aduocati. et recte. lõgũ em̃ fuerat oĩa hæc p⁹ scenã geri: En vnq̃. En vim habet indignatõnis p⁹ enarratã iniuriã. b Adeste qso. Interim aduocati inducunẽ et ridicule tacẽt prius postea locuturi. Et adeste, ꝓprie. Adesse em̃ causę ꝓprie dicũtur patroni et amici c Iratus ẽ. Hoc ad excitãdũ phormionẽ dr̃. d Quin tu hoc age. Annuit vt taceat et significat silẽtiũ. e Iã ego hũc. Mõ iã celeritatis ẽ signũ. hũc cũ cõtẽptu dixit f Proh deũ imortaliũ. Eclipsis deest fidẽ aut qd tale. Cicero in oeconomico. qd igr̃ proh deũ imortaliũ. primũ eã docebas qso. proh deũ imortaliũ. Artificiose prior exclamat vt Demipho qui iniuriam passus est vltro impetum accusatõnis incurrat. g Sequimini me. Sequimini dicit. qui properantius et concitaciore gradu pergit iratus.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

.i. vnq̃ — .i. alicui hoĩ — .i. iniuriosi⁹ ꝛ cũ maiori ꝯtumelia — vos aduocati

a e Nunq̃ cuiq̃ contumeliosius audistis factam

s. iniuria — s. tanq̃ patroni ꝛ amici

b iniuriã: q̃ hæc est mihi. adeste quæso. GETA.

s. Demipho c — .i. animo — s. qđ nũc facis d — .i. fac — s. senem e

Iratus est. PHORMIO. quin tu hoc age. iam ego hunc

perturbabo cõmouebo — f .i. deorum — s hominũ alij addunt — .i. est verũ qđ demipho negat

agitabo. Proh deum immortalium: negat phanium esse

hanc sibi cognatam demipho. hanc demipho negat esse

s. sine dubio — et non.

cognatam. GE. Negat. PHORMIO. Neq̃ enim eius

de cognõe senis .i.nõ cognoscere f.se scire
vel puelle
patrem se scire qui fuerit. GETA. Negat. DEMIPHO.

Ipsum esse opinor / de quo aiebam ? sequimini. PHOR.
.i.nõ quẽ prẽm puelle finxi f.dicit se f.scire
Nec stilphonem ipsum scire qui fuerat ? GETA. Negat.
.i.inops f.puella f.a suis ppinqs
PHORMIO. Quia egens relicta est misera : ignoratur
.i.pater puella
h i k
parens. negligitur ipsa. vide: auaricia quid facit. GETA.
.i.accusabis impbitatis f.a me q2 ego q3 teste accusabo
l
Si herũ insimulabis auariciæ: male audies. DEMIPHO.
f.miror tantã inesse homini. .i.nõ lacessit⁹
m
O Audaciam: etiam me vltro accusatũ aduenit. RHOR.
antiphoni pter .i.irascar q i hac re pugnauerit stilphonem
n
Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam : si illum
.i.nõ .i.nouerat certe pr puelle.f.erat .i.grãdeu⁹ cõpatiñ p positiuo .i.idustria
o
minus norat. quippe homo iam grãdior pauper. cui ĩ ope
.i.vict⁹ q̃rebat vl alimonia vite .i.vt plĩmũ vel cõtrer f.i rure f.cõducrũ
p
ra vita erat / ruri fere se continebat. ibi agrum de nostro pa
.i.grandũ .i.dũ viueret ita egre victũ q̃rirãs .i.iã grandis
q
tre colendum habebat. Sæpe interea mihi senex narrabat /
Demiphonẽ q paup esset .i.sed f.demipho ne gligebat iterrogat seipz r rñdet sibi
se hunc negligere cognatum suum. at quem virũ ? quem
.i.cognouerim .i.in actu z moribꝫ .i.aspicias Phor.
s
ego viderim in vita optimum. GETA. Videas: te / atq; il-
stilphonẽ .i.pdices taceas .i.discede qđ dici solet ad patibulũ
.i.q̃ liter
lum vt narras. PHORMIO. Abi ĩ malam crucem. nam
nisi stilphonẽ .i.iudicassem .i.molestias .i.p puellam
.i.optimum t v phaniũ
ni ita eum existimassem / nunquã tam graues ob hanc ini
.i.cõtentiões simultates .i.cõ familiã nostra recusat cõtentis
x y Demipho
micias caperem in nostram familiam / quã is aspernatur
inique iniuste .i.pseueras ne .i.dño ĩ absentia eius
z a b
nunc tam illiberaliter. GETA. Pergin hero absenti ma-
.i.dicere improbissime f.male dictũ
c
le loqui impurissime. PHORMIO. Dignum autẽ hoc
f.hero tuo .i.dic ne f.dis .i.carcere digne submissa voce cũ nõ audit pcit dicẽdo
d e
illo est. GETA. Ain tandẽ carcer. DEMI. geta. GE. Bo-
.i.iustoꝝ .i.excruciator .i.cõturbator f.illi.
f viroꝝ ciuiliũ g
noꝝ extortor. legũ cõtortor. DE. geta. PHOR. rñde. GE.

h Parens. Pater nã vt variaret parentẽ dixit. quẽ supra dixerat patrẽ. Patrẽ ergo dixit puelle a Demiphone ignorari.

i Negligitur ipa. Quia ignoret parentes puelle id ignorare se dicat. et tñ ipe non negligat puellam vel vtrũq; conquestus est. k Vide qnid auaritia facit. Hęc conuersus ad circulũ & coronã circunstantiũ dixit & conquestus est. nulla enim re magis populus concitatur. quã si quid egenũ contemnat. inde et bonis inuident. et malos extollunt. Salust. Vide auaritia proprie vide stomachãtibus conuenit qui indignatione coguntur quasi cum aliquo colloqui. sic in Adelphis. Illud sibi vide exemplum discipline.

l Si herũ insimu abis. Insimulare est crimen ingerere. Insimulatio est & falsi & veri crimis incusatio. Insimulo genitiuo iuugitur. sic Cicero. Nihil eoꝝ quæ galli insimulabant negarunt.

m O audatiã. Hæc exclamatio ostendit qđ absente patre offenderit filius. n Nihil est qđ succenseam. Succensere dicimus eũ qui cũ amare debeat lęsus irascitur. vide quã veteratorie ostendat contraxisse adolescentem.

o Cui in opa vita erat. Opera pro metri posuit. et opera hic ablatiuus casus est. p Ruri fere se continebat. Continere dicitur qni contra voluptatem se continet. Inde contenti dicuntur in malis durantes. q Sepe interea mihi senex narrabat Habet miseriã ociosa narratio.

r Quem ego viderim in vita optimũ. Modo in vita in actu in moribus.

s Videas te atq; illum vt narras. Hoc est parentem illi existimo. atq; illũ tibi. an potius seruus sciens hanc personã fingi. vel certe etiã mortuũ hominẽ induci male precatur pasito. vt etiam ipe sit aut nusq; sit vt fictus aut pereat. vt mortuus an sic accipiendũ vt seruus submissa voce hoc p iocũ dixerit tantũ in vita te videas optimũ quantũ fuit ille quẽ narras. an sic intelligendũ vt seru⁹ hoc dicat. sic optimũ est victũ opera querere. et in alio agro esse videas atq; illum vidisti quẽ ad hũc modũ narras viuere et allusit ad illud quod ait. quẽ ego viderim in vita optimum. Nam eum ita existimarem vt in vita optimum iudicarem.

t Nunq; tam graues. Hoc nõ quasi timidus sed quasi religiosus et fidelis loquitur phormio.

v Ob hanc. Tanq; presens mulier de qua lis est sic demonstratiua particula vsus dicendo hanc.

x Inimicitias caperẽ. Capere dicimus cũ id qđ in nobis est assumimus : vnde capere pro eligendo ponitur

y Quam is aspernatur.
quam etiam supra reuocauit ad puellam referens vt quem regno hesperio fraudo. et Salustius. Nã Sille dominationem audebat. et interpositis quibusdam. neq; est offensus dominationem Sylle Aspernari non solum significat corpore auertere sed et animo. est autem ductum ab aspero.

z Illiberaliter. Apud veteres illiberaliter dicebant factum. si quis excessisset omne genus maleficii. Sic in adelphis factum a vobis duriter in misericorditerq; atq; æquum sic est dscere magis aperte illiberaliter vides amore auxesis pro magno hic vltimum poni.

a Peegin hero absente male loqui. Pro male dicere et querit probus quis ante therentium dixerit.

b Hero absente. Argute. aut absente vt videatur fidelior qui defendat absentem quod prestans argumentum est id animo habuisse Getam peregrinante domino.

c Dignum autem hoc illo est. Non negat male loqui sed hoc esse dignnm contendit malo homine.

d Ain Nota est quæ separat. e. ab. n. Et interimit s. littere sonum est em integrum aisne.

e Ain tandem carcer. Non carcerariũ sed carcerẽ asperius appellauit. sic Lucillius. Carcer vix carcere dignus. et vix p non.

f Bonoꝝ extortor legũ. Ingeniose de ipo negotio sunt inuenta cõuitia. et fingit illa criminãdi cã et de negotio. g Responde. Timuit poeta ne huiusmodi vociferatio Getę quasi veram discordiam apud populum fingeret et ideo facit iam a phormione ipsum admoneri.

h Quis homo est hem. Mire seruus finxit se nō vidisse senem. vt ea quæ dixit in phormione sincere dixisse credatur. Et mira dissimulatōne addidit homo. vt videatur nihil de presentia dn̄i cogitasse. i Absenti tibi. Tunc fidelis opera est. si absens aliquis defendatur hoc est confirmat velut indicando. sic in Andria. O chreme per tēpus huc aduenis ausculta.

k Secꝫ dignas contumelias. Id est quas ipse debet audire. l Desine. Imponit silentium Gete. quasi validiora dicturus sit. et supra tace dixit senex. m Ohe desine. Hac voce ostendit plus iusto pro se locutum videri getam. Nam ohe interiectio est facietatem vsqꝫ ad fastidium designans. n Adolescens primum abs te. Est auctoritas hæc in senibus vt qui minoris auctoritatis fuerint illos appellatōne pueri vel adolescentis vel iuuenis appellent. Etiam ostēdit etate vt hoc denomine illis quidam detrahāt; sibi non auctoritatem tribuant. sic Virg. O prestans animi iuuenis quantū ipse &c.

o Bona venia. Sine ira sine discordia.

p Vt respondeas mihi. Bene mihi vtpote patri adolescentis vel dn̄o Gete vel etiam seni. Et verbum est scrupulose aliquid interrogantium. Sic Virg. Mihiqꝫ hec edissere vera roganti. et dic mihi damoeta cuiū pecus. q Quē amicum ais fuisse. Ais dicimus de his qui vana loquūtur. Dicere aūt de his qui validiora. r Proinde expiscare. Proinde ita. similitudīs aduerbiū ē modo non coniunctio. vt pro inde tona eloqo solitum tibi. Expiscari est diligentissime querere. vbi nam pisces lateant. ergo verbum est tractū a piscatoribus. s Ego me nego tu qd ais. Subaudit ad omnia nosse. t Eho tu consobrinū tuū &c. Populari quadam vulgariqꝫ fati gatōne vtputa scurra respondit. v Nomen maxime Falsa nō hn̄t memoriā. Hic ergo deest nescio vel necessarium est. x Quid nunc taces. Vrget senex quia intelligit eū nomē nescire.

y Non dico quasi nō noris. Mire nam videtur arte celare id quod inuitus nesciebat.

z Stilpho. Sylepsis. Nam redit ad nominatiuū est vtiqꝫ stilpho. vt rursus ad actīm noueras stylphonem f. z Stilphonem inqꝫ inqꝫ noueras. Figura epitracasmos. Est autem epitracasmos verborum super se inuicem effusio. vel suspensio que fit aduersarii causa turbandi. f. cōicā si neges. Vir. Nō longe. f. hostes. Querendi nobis circunstant vndiqꝫ muros imus in aduersos qd cessas. a At si talentū rem. More romanorū apud quos hereditas pecunie erat talentū aut qd dixerat more grecoꝝ admiscuit. Talentū vt vult seruius scd̄m varias gentes. pondus est varium. sed apud romanos talentū est septuaginta libraꝝ vt ex plauto se collegisse testat. Deinde intercipit sermonē senex dicens dii tibi male faciant:

b Ita vt dicis ego tum si aduenissem. Ita sum in qt vt dicis auarus et superbus et vide senem de iniuria non agere qa iuste cōfidit. et nititur cause. plerumqꝫ enim hac constantia animi fulciuntur qui iuri confidunt. ac contra qui nullo iure freti sunt litigant. ad iniurias prosiliūt vt his saltem perturbent aduersarium qui iure non valent. Condono igitur tibi omne contumelie genus.

f. q̄ me vocas   interiectio agnoscentis vocant eē.

h

Quis homo est? Hem. DEMI. Tace. GETA. Absenti ti
.i. q̄s nō meministi   .i. quas ipse debeat audire   hic pasit?

k

bi te indignas: secꝫ dignas contumelias nunqꝫ cessauit di
.i. desine ab his pbris   f. phormio   .i. in pmis. aū omīa.

l m n

cere. DEMI. Ohe: desine iam adolescens. primum abs te
.i. cū bona pace   f. hec q̄ sequunē   .i. tibi esse cordi   .i. potest

o

hoc bona venia expeto: si tibi placere potis est / mihi vt re
f. hoiem   cuius cām tantopere egisti aduersus filiū   .i. manifesta expone

p q

spondeas. Quem amicum ais tuum fuisse: explana mihi:
p. vnde mō

r

& qui cognatum me sibi esse diceret. PHOR. Proinde
.i. cognouisses   f. dicis

expiscare. quasi non nosses. DEMI. Nossem. PHOR.
f. dico   f. nosse tuū amicū   .i. reduc   f. phormio

s

Ita. DEMI. Ego me nego. tu qd ais / red ige in memoriā.
defatigatiōnē ostendit   .i. ex sorore matris tue natum   cognoueras

t

PHOR. Eho tu consobrinum tuum non noras? DEMI.
.i. cogis me mori   f. q̄ vocabat   f. vis vt dicā   .i. libētissime

v

Eneas: dic nomen. PHOR. Nomen maxime. DEMI.
.i. cur   .i. nō dicis   .i. pditus sum   sum nimis oblitus.

x

Quid nunc taces? PHOR. Perij hercle: nomen perdidi:
indignanti f. phormio deprehendenti maliciam.   .i. recordaris illius nois

DEMI. Hem quid ais? PHOR. Geta si meministi id: qd
.i. suggerere   f. tibi nomē p̄ pronūā   .i. nescis

y

olim dictum est / subijce. Hem non dico. quasi non noris:
.i. ad tentandū me ad experiendum   .i. vtꝝ no dic   .i. facio piculū

tentatum aduenis. DEMI. Egon autem tento. GETA.
f. est nomē defūcti   .i. certe   f. refert   f. eiº nomē

z

Stilpho. PHOR. Atqꝫ adeo qd mea? Stilpho est. DEMI.
f. hoiem   ptulisti   .i. iterꝫ dico.

z

Quem dixti: PHOR. Stilphonem inquā noueras? DE.
f. stilphonē   .i. noueram

Neqꝫ ego illū noram: neqꝫ mihi cognatus fuit quisquam
f. Stilphonis .i. qui habuerit talē noiatōem   .i. verꝫ ita est vt dicis   .i. nō afficieris pudore   .i. sed

a

isto nomine. PHOR. Ita ne: non te horum pudet. at si ta
.i. talētoꝝ   f. cognatus   .i. substāꝫ hereditatem   Phormioni.

lentum rem reliquisset decem. DE. Dij tibi male faciant:
psequit inceptum sermonē   .i. sine aliqb scriptis   .i. sobolem genealogiā   .i. eoꝝ   f. si reliqsset talentū rem

PHOR. primus esses memoriter progeniem vestram vsqꝫ
dē tenore ꝛ dictu   .i. a remoti maiorib ꝛ lōge repetendis   .i. narrās   f. esto qꝛ sū auarᵒ

b

qꝫ ab auo / atqꝫ atauo proferens. DEMIPHO. Ita vt dicis

.i.cū disceptatū est de hac cognatōe .i.quō illa puella ego
c d
ego tum si aduenissem: qui mihi cognata ea esses: dicerem
.i.si i̅ re cū affuer] f.q̄ō efficeres heus here.
.i.tu e
itidem tu face. cedo / qui est cognata? GETA. En noster
f.repugnas puide tibi .i.clare explicaui.
f
recte. heus tu caue. PHOR. Dilucide expediui quib⁹ me
f.expedire .i.tunc f.qō dixi iudicib⁹ f.tu⁹
deinde g
oportuit iudicibus. tum id si falsum fuerat: filius cur non
.i.recriminat⁹ est f.loquerē mihi de filio filij
ꝯfutauit h
refellit? DEMI. Filium narras mihi: cuius de stulticia di-
vt meruit ei⁹ stulticia Demipho
citvt dignū est: nō potest? PHOR. At tu: qui sapiens es:
.i.hoīes i officio ꝯstitutos .i.sententiā .i.secundo ma-
puta iudices
magistratus adi. iudicium de eadem causa iterum vt red-
gistrat⁹ q: certe f.tu .i.more regū solut⁹ es legib⁹ .i.athenis
i ꝛ libertatē opprimis k
dant tibi quandoquidem solus regnas: & soli licet hic de
vbi leges vigēt ꝛ libtas sciētiā .i.asseq̄ obtinere .i.ꝗuis
.i.itez
eadem causa bis iudicium adipiscier. DEMI. Et si mihi fa
f.est .i.ꝯtrouersias .i.exercerē f.ita blaterantē ꝛ mihi de-
l
cta iniuria est: verūtamen potius ꝗ̄ lites secter aut ꝗ̄ te au
trahentē .i.filr sicut f.me f.vere .i.ꝗ̄tū
m
diam: itidem vt cognata si sit: id quod lex iubet / dotem da
.i.tecū reduci puellā .i.librās ꝗnq̄ ridēdo hoc dicit
domū tuā n o
re. abduce hanc. minas quinq̄ accipe. PHOR. Ha. ha he.
.i.iocūdus ac lepid⁹ f.ꝑpter qō videbo .i.rē mūlā .i.itez
p .i.nūqd q
homo suauis. DE. quid ē̄ num iniquum postulo? an ne:
f.est qō secē .i.obtinebo tot⁹ ciuitat]
hoc quidem ego adipiscar. quod ius publicum est? Phor.
f.vt sec̄ē .i.vez .i.filr .i.qn̄ ꝑ meretrice ꝗ̄ solute
r s
Ita ne tandem quæso? itidem vbi meretricem abusus sis /
ciui phanio .i.a se amittere vez .i.nō aliqd
t vel ꝑdere v
mercedem dare lex iubet ei: atq̄ amittere? an vt ne quid ci
phaniū .i.inhonestā puta lasciuie .i.inopiā ꝛ penuriā vict⁹ .i.suo cognato
uis turpe in se admitteret propter egestatem / proximo ius
f.viro .i.traduceret vite sue tp̄s f.vt degat etatē cū vno
x .i.ꝓhibes
sa est dari: vt cum vno ætatem degeret? quod tu vetas. DE
f.vt dic] ꝑ ꝓuinciā .i.certe iussa est dari .i.ex q̄ occasione .i.ꝗsum⁹
f.sum⁹ ei ꝓximi
MIPHO. Ita proximo quidem. at nos vnde? aut quam-
ei ꝓximi .i.dicūt hoīes ita ferr y
.i.ne retractes
obrem? PHOR. Ohe. actum: aiunt: ne agas. DEMIPho
.i.sed nō cessabo .i.ꝗusq̄ .i.deduxero ad exitū
z f.negocij
Non agam? Immo haud desinam / donec perfecero hoc.
.i.insanis .i.ꝑmitte .i.tātūmodo
a b
Phor. Ineptis. DEMI. Sine modo. Phor. Postremo tecū
.i.negocij f.ad id faciendū sc̄z vt du] .i.fili⁹ antipho
c cat phaniū
nihil rei nobis demipho est / tuus est damnat⁹ gnatus. nō
f.vxorem.
tu. Nam tua preterierat iam ad ducendum ætas. DEMI.

c Ego tum si aduenissem: Deest ad iudiciū vt sit cum ad iudicium venissem.
d Qui mihi cognata. Qui vn̄ quō schenia.
e En noster recte. Geta sic lauda. senē. vt oportet vincere phormionē. Heus noster recte. plaudit sibi Therentius supposita ꝑsona q̄si recte dixisset. f Quibus me oportuit iudicibus. Quibus probaui iudicibus inquit. g Filius cur non refellit. Refellere est arguēdo falsū ostendere:
h Cuius de stulticia &c. Cōpendiū cōuiciorū est nihil inuenire ꝑ magna iniuria qd' respondeas
i Q̄nquidē solus regnas. Qm̄ regnū solutū legibus est & opprimens libertatē. sic alibi regnū ne hic Eschine possides. k Hic de eadem causa. Hic vide licet apud athenas vbi leges. vbi libertas cōis est. l Quā lites secter aut ꝗ̄ te audiā. Bis posuit quā. qd' genus figure. primo scemati ē contrariū vt in heauton. Propter quā in summa infamia sum. et meo patri minus obsequēs. Item cepi rōnem. vt neq̄ tu egeres neq̄ hoc posses perdere. m Id qd' lex iubet. Id ꝑ ob id dotē dare
n Abduce hanc minas q̄nq̄ accipe. modo id agit qd' rephendit a filio nō esse factū dotē daret nequereret aliū et dotē voluit custodē eē pudoris
o Ha ha he. Hic risu destruxit qd' ꝑtendebat senex. p Hō suauis. Prescriptio quā iam alterꝫ factū sit fieri vtrūq̄ nō posse.
q An ne hoc quidē adipiscar q. i. p. est. Quia em̄ a lege recitat tm̄ id qd' a lege scriptū.
r Ita ne tandem quæso itidem. Maiora argumēta sunt quæ interrogatōe ꝑferuntur.
s Vbi meretricē abusus sis. Scriptū & volūtas. vtimur cū honore. Abutimur cum iniuria.
t Atq̄ amittere. Bene amittere qa finis cupiditatis est amissio v An vt ne qd turpe ei⁹ in se a. Ydoneū testimoniū bonoꝝ esse nataliū ciuē dixisse. Nā apd' veteres ꝑegrine mulieres in meretricū numero habebant sic ipe alibi. Adeon demens ex peregrina et alibi Samea mihi mater fuit hitabat rhodi. et parmeno cōprobans rn̄dit. potest taceri hoc. i. meretricē matrē te habuisse. Aut vt ne qd turpe in se admitteret a voluntate.

x Vt cū vno etatē degeret. Quid em̄ est pudicitia nisi vnius scia viri. y Actum agunt ne agas. Actum dicimus cū ꝓuerbiū significamus acta res est. de qua snīa ꝓlata sit.

z Donec ꝑfecero hoc. Virg. donec me flumie viuo abluero. Perfecero pro perficiam.
a Ineptis. vt a sapia sapis dicimus. Ita ab ieptia ineptis. declinat aūt ineptio ineptis ineptū ineptire
b Sine mō. Hæc minantis sunt verba & bene imitatus est ad modum cōminantis quasi quod dici solet dimitte mihi facere et videbis quid ego sim facturus si patientiam habueris.
c Tuus est damnatus gnatus. Ludit phormio cum dicit non tu. et contemptibiliorem in hac cā sibi senem quā antiphonem fuisse dicit. simulq̄ etatem in illo esse despectam. Tuus est gnat⁹ non tu pro voluntate concedentis est ꝓbatio sententie.

d Illum puto quæ ego nunc dico dicere. Diffinitiue respondit.

e Tuteidem melius feceris. Quidem sic intelligunt tute idem melius feceris. vt senex potius exortat quã eiiciat filiũ artificiose autem loquitr phormio vt adimat suspitionem seni consensionis & conuentionis inter parasitum et filium. Tute idẽ melius feceris. locus est hic vt ostendat phormio de compacto egisse cum antiphone.

f Aduersum. Determinare potest actũ p̄cedẽtem me. vt aduersum me. vel sequentem vt aduersum omniae g Metuit hic nos. Sũmissa voce alloquitur getam phormio.

h Sedulo. Sine dolo instanter.

i Dissimulat. F ngit mentitur.

k Quin quod est ferendum feras. Cur non inq̃t accomodas necessitati voluntatem.

l Tibi principia. Subintelligitur sunt. i. habes bona principia ad cetera consequenda ad quæ niteris atq; tendis.

m Quetuam senectutem oblectet. Non te sed tuam senectutem.

n Tibi habe. i. cape eam pro quoniam mihi nõ est cordi.

o Minue vero iram. Contemnentis est iracundia. Dissuadentis est ira. hoc em̃ annuentis est.

p Dixi phormio. Dixi solet dicere peracta cã.

p Dixi Demipho. Cõminationem et ferocitatẽ eius imitatus est simili verbo.

q Si quid opus fuerit. Hæc repentina discessio habet aliquem maiorem litigaturi denunciationem et bene breuiter ne multiloquio infrigeretur superior cõminatio.

s Heus domo me. Vocat Geta recedendo & locum vbi inueniendus sic indicat. Et vide quod sp Therentius facit sp in domo q̃rendũ p̄sone se dicunt per hoc significans q̃ tutissimum sit domo esse.

filiũ meũ ego — s. si non dicer
d
Omnia hæc illum puto quæ ego nunc dico dicere: aut qui
.i. certe — .i. tali filiũ meũ — .i. a domo ne s. ingrediat
dem cum vxore hac ipsum prohibebo domo. GE. Iratus
.i. tumet s. qd tu dicis — .i. magis congrue et conuenienter — .i. vere ita — .i. facies
e
est. PHOR. Tute idẽ melius feceris. DE. Itan es paratus
.i. contra — infauste
f — g
facere me aduersum omnia infoelix? PHOR. Metuit hic
.i. nobis — .i. sine dolo — .i. fingit ac mentit — s. res se
h — i
nos, tametsi sedulo dissimulat. GETA. Bene habent tibi
.i. animo — .i. tollerandũ — .i. toleres sustineas
l
principia. PHOR. Quin quod est ferendum: feras. tuis
.i. rẽ dignã — .i. p tua facta — .i. efficies
.i. vere
dignum factis feceris: vt amici inter nos simus. DE. Egon
.i. desiderẽ opere. q. d. non — .i. vere velim — .i. videre — .i. audire. q. d. nõ
tuam expetam amiciciã: aut te visnm, aut auditum velim
.i. concorditer dives — nuru tua — s. nurũ
m
PHOR. Si concordabis cũ illa habebis: q tuã senectutem
.i. consolet. foueat. — .i. rẽ est habeas etatis tue — nõ me — s. ipsa
n
oblectet: respicere ætatem tuã. DE. Te oblectet. tibi habe.
.i. noli irasci — .i. sed — s. qd dixi habe eã tibi — .i. sufficiunt ea q dicta sunt
o
PHOR. Minue vero irã. DE. Hoc age. satis iam verbo
phaniũ — .i. auferre — s. vno verbo
p
rũ est. nisi tu pperes mulierem adducere: ego eijciam. dixi
puellam — .i. aliter — .i. decet
q
phormio. PHOR. Si tu illã attigeris secus quã dignũ est
s. mulierẽ attingi — .i. puellã allidã — .i. causam — .i. magnã — s. quẽadmodũ prius dixeras — s. pñtia
liberã: dicam impingã tibi grandẽ. dixi demipho. si quid
mea i aliq — vocãs — s. inuenies
r
opus fuerit: heus domo me. GETA. Intelligo.

DEMIPHO senex. GETA seruus.
HEGIO. CRATINVS. CRITO aduocati.

spe metu perturbauit .i.fili⁹ me⁹ Antipho
a
q Vanta me cura / & sollicitudine affecit gnatus:
fili⁹ remoratus est.
b
qui me & se hisce impediuit nuptijs: neqꝫ mi-
.i.nō oculos fili⁹ me⁹ .i.ad me⁹ .i.de his nuptijs.
c
hi in conspectum prodit: vt saltem sciam / quid de hacre
.i.vel .i.quam sententiā Geta s.filius .i.vrꝫ habeat et opinio nem. .i.ad videndū.
dicat. quidue sit sententiæ. abi tu. vise: redierit ne iam / an
.i.nō adhuc redierit .i.vado ad videndū s.vos aduocati .i.sto
nondum domum. GETA Eo. DEMI. Videtis quo ī lo
cu s.negociū .i.agere debeo s.pus dicere .i.iudi
o d
co res hæc siet. quid ago / dic hegio: HE. Ego cratinum cē
co .i.bonū ꝛ decēs esse s.q̄d agere debeo .i.vrꝫ
seo: si tibi videtur. DEMI. Dic cratine. CRATI. Me ne
s.me dicere s.volo dicere .i.vtilitatē .i.volo.
e
vis: DEMI. Te. CRA. Ego que in rem tuā sint: ea velim
.i.est mea opinio .i.athenis .i.reduci.
f
facias. mihi sic hoc videtur. ꝙ te absente hic filius egit: resti
.i.arbitriū tuū .i.honestū ꝛ iustū .i.vtile s.tu Demipho .i.obtinebis s.ꝙ restituaris.
tui in integrum æquum / ac bonum est. & id impetrabis.
s.q̄d agere debeo .i.instātēr q̄si Cratinū.
g .i.eloquere sens
dixi. DEMI. Dic nunc hegio. HE. Ego sedulo huc dixis-
.i.sed .i.ita se res hꝫ s.sūs opiniōes
h
se credo. verum ita est / quot homines: tot sententiæ. Suus
.i.vnicuiqꝫ .i.nō est mea sententia s.id .i.iudicatū .i.fm̄ leges
.i.ppri⁹ mod⁹ i k
cuiqꝫ mos est. mihi nō videtur: quod sit factum legibus /
.i.retractari ꝛ irritū fieri s.id .i.ad incipiendū vl' vt incipiat. .i.eloq̄re q̄d agā.
rescindi posse & turpe inceptu ē. DEMI. Dic crito. CRI.
.i.lati⁹ .i.ꝯsultandū .i.materia magni pōdēris negocium
l m
Ego amplius deliberandum censeo. res magna est. HE.
.i.nōne s.facere q̄d dictū ē .i.recte .i.magi in dubio
n o p
Nunquid nos vis: DEMI. Fecistis probe. incertior sum
q̄nq̄ ꝛ istis vrās sniās s.domestici s.filiū
.i.paulo an̄ q
multo q̄ dudum. GETA. Negant redisse. DEMIPHO
s.Chremes
Frater est expectandus mihi. is quod mihi de hac re dede-
.i.faciā s.mane q̄ reditur⁹ est nauigio .i.hucusqꝫ
rit cōsilium exequar. percunctatum ibo ad portum: quo
.i.reducat ac referat domū
ad se recipiat. GETA. At ego antiphonem quæram / vt
.i.in h loco vbi ē disceptatū de hac re. .i.ecce ꝓpe s.antiphonē .i.oportune
r
quæ acta hic sint: sciat. Eccum ipsum video in tempe huc
.i.referre.
se recipere.

In hac scena. VIII.

Deliberatiua est in qua aduocati sunt quorꝫ vn⁹ suadet. alter dissuadet. tercius qui se alterutri adde re debuisset eiusmodi sniam dicit. vt rursum deli beratōne opus fuisset.

a Quanta me cura et sollicitudine. Cura est in spe bonorum. Sollicitudo in metu malorū lege igitur hoc exclamando quasi dicat cum dicit q̄n ta id est magna gnat⁹ meus. s. antipho affecit me.

b Impediuit. i. intricauit: inuoluit: implicuit.

c Prodit. i. emergit comparet.

d Ego cratinum censeo. Potest ergo distin gui vt subaudiatur ego dicam. Vide quō alter al terum reuereri studuit. per hoc ꝙ priorem voluit loqui. Hegio Cratinum. s. eam loquendi discretio uem et nos ymitari debemus. Si igitur bn̄ libras Therentium sua pregnantia & moralissimū & familiarissimum dices.

e Que in rem tuam sint. Bene principio beniuolentiam suam cōmēdauit et sic consilium dedit æquum esse ab honesto. & bonum ab vtili et id impetrabis a possibili. et bre u iter deliberatum tres locos tetigit. iustū: vtile: et possibile. f Restitui in integrum. i. redu- ci in arbitrium tuum et esse irritum perinde ac si nihil factum esset ita vt tibi integrum ac liberum defendere causam vt prius potuisses. vel sic intelli ge æquum et bonum est te suple. vel filium restitui in integrum. i. in libertatem et arbitrium hui⁹ rei non faciende ꝙ. i. quia filius egit id te absente qui modus dicendi ex iure sumptus est vt liquet di- gestis de id est integrum restitutōne.

g Dixi. Id est sententiam meam sum elocutus quod verbum in fine orationum apponi cōsue- uit. Nam dicere significat accōmodate ad positeqꝫ loqui. Inde dictio dicitur oratio festiua atqꝫ deser ta. h Verum ita est. Subiunxit locum Apocriseo oratorie. vt inuidis contradicturus oc curreret. Et verum ita est id est hoc prouerbium quod sequitur verum est.

i Mihi non videtur. A possibili.

k Quod sit factum legimus. Hic alio ordine et loco suasorie tetigit. Primum a possibili secun- dū ab honesto et turpe inceptu est ab honesto. m litteram pretermisit per artē quæ vbi non potest fieri frustra sectatur.

l Ego amplius deliberandum censeo. Am plius id est latius accuratius. id est iudico eē op⁹ ampliori deliberatione.

m Res magna est. Causa ampliandi sniam.

n Nunquid nos vis. Hoc dixit abire cupien- tes cum videat non esse vltra sua opus opera.

o Fecistis probe. Id est recte per yroniam dicit: quasi diceret optime consultastis scilicet.

p Incertior sum multo quā dudum. Ex tri bus enim vnus suasit. alter dissuasit. tertius nihil dixit et causam in deliberationem posuit.

q Negant rediisse. Rediit geta dicens filium non rediisse.

r In tpe huc sese recipere. In tpe id est mature tempestiue congrue auspicato ac bona hora q̄d' dici solet. Dicit autem hoc seorsum a sene

Salustius. Maximeqꝫ ferotia re- gis mithridatis in tpe bellati.

In hac scena.IX. Antipho se incusat ꝙ abierit simul Getam, de rebus omnibus interrogat.

a Enimuero: Antipho alloquitur seipm.

b Cum istoc animo. Pro huius animi. ennius optima cum pulchris animis romana iuuentus.

c Ita ne hinc abiisse et vitam tuam vt inuidisse deos patrię.u.a.a.o.o. Et seruon fortunas meas cõmisisse futili. Et bene vitã dixit. Nã si abstrahatur ab vxore. putat se nõ posse viuere. sed mortis periculum esse subiturum.

d Alios tuam rem. Ab infinitiuo ad indicatiuũ transitum fecit.

e Credidisti. Pro putasti.

f Pateretur mali. Legitur et potiretur q̃a potiri fuit. Plautus. Hostium potitus est.

g Spes opesq; sunt. Hec quidẽ de his quæ amanti spes opesq; sunt vt res fidesq; vsq; adieris mollius quã fugeris.

h Sed ea causa. Prosequitur Geta inceptũ sermonem. Ea cã qna. s. abieris.

i Nunquid patri subolet. i. dolet patri meo ꝙ abierim neq; subierim eius conspectum. Nũq̃d patri subolet. Conuentia sua et phormionis dicit

k Nihil etiam. Id est nullatenus nullomodo dolet ei ꝙ abieris. quia ex hoc considerat te nimie patris timore non audere subire conspectum eius.

l Nihil fecit noui. Quoniam solitus est semper aliquid noui facere. Vel quia soleo pro eo idem facere. vel quia nihil mihi obtiuuit noui suo nixu.

m Confutauit verbis. Conuicit vt si diceret refutauit. Sed refutatio in re est. confutatio in ꝑsona

n Eheu. Interiectio hic ostendit admirationem facti phormionis et approbationem. propterea subditur o phormio quasi diceret multũ tibi debeo aut quid tale.

o Heus phormio. De se mediocriter per eclipsim moraliter satis.

p Ego quod potui porro. Ordine primo dñm post phormionem. vltimum se posuit.

ANTIPHO. GETA.

.i. certe o tu .i. hũc istũ animũ.

a b

Enimuero antipho multis modis cum istoc aĩo

s. decet discessisse .i. defendẽ

c

es vituperãdus. Ita ne hinc abijsse: & vitã tutan

dã s. phedrie ꝛ gete ꝛ phor. s. ꝑus dictos negociũ .i. cõmisisse .i. putasti .i. ha

d e

dã alijs dedisse: alios tuã rem credidisti magis q̃ te anim

bituros cure .i. vtrũq; h̃ c .i. reliq̃ q̃ debuissẽ curare

.i. hẽbãt phanio .i. saltẽ

aduersuros: Nã vtut erãt alia: illi certe quæ nũc tuæ domi

.i. ꝓspicere seu ꝓuidere debebas aliq̃d ꝓmissionẽ o

f

est / cõsuleres: ne q̃d ꝓpter tuã fidem decepta pateret̃ mali.

Phanĳ .i. h̃ tpe īfelices .i. expectatõcs .i. solo .i. posite. locare

g .i. facultas

Cuius nũc miseræ spes opesq; sunt in te vno oẽs sitæ. Ge.

dñe .i. paulo ante .i. criminamur culpamus.

Equidẽ here nos iam dudũ hic te absentẽ incusamus: qui

discesseris q̃ abieris .i. plus.

h

abieris. AN. teipm quærebã. GE. Sed ea causa nihiloma

succubuim⁹ .i. dic .i. ĩ statu. negocia

gis defecim⁹. AN. Loquere obsecro: q̃nam ĩ loco sunt res

.i. mea infortuna .i. sapit male

i k

& fortunæ meæ. nũq̃d patri subolet: Ge. Nihil etiã. AN.

deinde s. q̃d dic̃ dolẽt s. nescio

Ecq̃d spei porro est: GE. nescio. AN. Ah. GE. Nisi phe

.i. conari s. ipẽ phedria .i. deide.

l

dria haud cessauit ꝓ te eniti. AN. nihil fecit noui. GE. Tũ

.i. sil'r .i. sicut s. reb̃ acrẽ fortẽ .i. ꝓstitit

phormio itidẽ mihi ĩ hac re vt in alijs strennuũ hoĩem præ

ostẽdit pasit⁹ m s. ipẽ .i. ꝯuicit .i. valde.

buit. An. q̃d is fecit: GE. Cõfutauit verbis admodũ iratũ

s. feci .i. deinde vl' certe

n o p

patrẽ. AN. Hei phormio. GE. Ego q̃d potui porro. AN.

ſ.obtinēdi voti ita q̄ ꝯſutas⁹ ē ſenex

Mi geta oīs vos amo. GE. Sic habēt principia ſeſe vt dico.

.i.negociū nihil hꝫ turbatōis .i.expectaturus ſ.Chremetē prēm phedrie .i.q̄uſq;

adhuc trāquilla res eſt: māſuruſq; patruū pater eſt: dū huc

.i.cur ſ.māſur⁹ eſt pr̄ .i.dicebat .i.ex

adueniat. AN. quid eū? GE. Vt aiebat de eius cōſilio ſeſe

.i.volebat ſ.de nuptijs iſtis .i.q̄rtū timeo

velle facere: q̄d ad hanc rem attinet. AN. Quantus metus

.i.incolumē .i.frēm pr̄is .i.itelligo.

q

eſt mihi venire huc nūc ſaluum patruum geta. nam: vt au

.i.ſolam q2 ſine phanio nō potero viuere

dio: per eius vnam aut moriar ſententiam. GETA. Phe-

.i.aduenit tibi ad tuū ſolatiū ſ.adeſſet .i.ecce hic eū

r

dria tibi adeſt. ANTIPHO. Vtinā. GETA. Eccum ab

egredit̄

ſua paleſtra exit foras.

q Hunc nunc saluū patruū geta. Non optat ſaluum patruum venire ſecum apollodorꝫ. Et oſtēdit non congruere ſalutem eius cum incomodo ſuo at non dicit malum eſſe incomodum ſibi. ſed tantum magni terroris plenū aduentū patrui

r Ab ſua paleſtra exit foras. Bene paleſtram eius dixit lenonis donū quo eſt exercitus amator aſſidue. hoc ita et falſe meo iuditio in tribus reperi comentariis. Sed debet ita ſtare in quo eſt exercitus amatorum aſſidue. vel ſic in quo eſt exercitatus amator aſſidue. Plautus. Abſtine a paleſtra vbi demēs deſudaſcitur.

ASCEN.

Illud in gloſematibus. Nunquid ſubdolet pr̄i Nō recte acceptū puto meli⁹ āt q̄d text⁹ habet ſubdolet. nā ſi ſubdolet legas falſū erit r̄nſum gete dicētis nihil etiā. Immo nihil peius atq; graui⁹ doluit ſeni q̄ꝫ factum antiphonis. lege ergo cum textu Nunquid patri ſubolet id eſt nūquid pater factū meum ſubſenſit. ac primulū percepit hoc ē ſcit. ne pater meapte voluntate ad eam ducendam compulſum. neq; de abitu antiphonis loquitur. vt patet ex eo q̄ dicit loquere obſecro quonam in loco ſunt res et fortune meę. q̄ ſi de abitione eius loq̄t nihilominus falſo reſponderet poeta.

PHEDRIA. DORIO leno. ANTIPHO. GETA.

leno
a b

Orio audi obſecro. DORIO. Non audio. PHE.

.i.puo tpe audi .i.ānimo .i.dimitte ī pace

c

Parūper. DORIO. Quin omitte me. PHE. Au-

.i.ſꝫ certe .i.tedio affect⁹ ſum .i.eaſdē res

di: quid dicam. DORIo. At enim tedet iam audire eadem

.i.mille vicibꝫ ſ.id

millies. PHE. At nūc dicā quod tu lubenter audias. DO.

ſ.te.i.p̄beo tibi aures .i.pſuadē tibi .i.expectes ſpaciū

Loquere audio. PHE. Nequeo te exorare. vt maneas tri-

In hac ſcena. X.

In petitione eſt que ſæpe admittit deliberatiuū locum. Petit aūt phedria a lenone dorione vt aliq̄ꝫdiu expectet. neq; det militi pamphilam quam illi vendidit propterea q̄ phedria non afferebat pecunias pro emptione illius puelle pollicetur enim ſe infra triduum allaturum quicquid eſt pollicit⁹ et quidem cum fœnere alioquin ſe facile paſſurū vt puella eripiatur ſibi et militi tradatur p̄ciū dāti

a Dorio audi obſecro. Sunt qui ſic leguntvt dorio phedrie dicat audi leno obſecro iterꝫ phedria:

b Non audio. Nam tu non affers niſi nugas nec nummos profers.

c Quin omitte me. Quin modo corripiendi vim habet vel impandi. vt quin age q̄n aliquid:

d Nequeo te exorare. ſ. vt neq; tradas puellam alteri volenti dare pecuniā p̄ntem. q̄d cū audiret leno diſcedere cępit q̄ſi nihil noui audiens. iō ſubdit phedria quo nunc ab is.

e Suo fuat capiti. Deest. Suat aūt appingat affigat suo fuat capiti. Aposiopesis suo capiti dixit cum dicturus esset phedrie: vt dar daniq3 rogum capitis. Suo fuat capiti.i.ne in eam se inducat sniām vt puellam alteri tradat futurus phedrie maximo dolori. Vel ne suat aliquid capiti phedrie. vt vult dicere donatus i.ne aliquid apponat capiti id est vite phedrie.i.ne aliquid faciat quo lāguescat phedria pre dolore vel tandem ne impingat aliquid capiti phedrie.i.ne illum verberet aur fastiget. Nam videbat eos a longe decertātes. Nam leno linquere eum volebat. et phedria retinebat. f Ariolare. In secunda impatiui ab ariolor aris. verbo deponenti.i.diuina. Nā ariolare est diuinare. ab aris dictum.

g Foeneratū. Ab vtili foeneratū istuc bñficium id est ei a te foeneratū. h Logi. Ridicula suple sunt tua verba seu dicta cōtēnenda fabule nuge. et declinat̄ logi logoꝝ logos. Sed in singulari dr̄ logos quod est grecū. Et ita logi logoꝝ a greco sermone est vt inqt nonius. Cicero ꝓ gallo bñ exponit quid sit logi logoꝝ. Ego te certe scio oēs logos qui ludi dicti sunt animaduertisse.

i Veꝝ hercle hoc ē. Bñ ip̄m dictū suū cōfirmauit. k Cantilenā eandē canis. Ita dr̄ vet⁹ et vulgata cautio. l Tu mihi cognatus. Ab honesto. m Tu parens. tu amicus. Secunda aposiopesis. n Phaleratis dictis. Honestis atq3 ornatis qa dixit tu mihi cognatus. tu parēs. et quasi leno irridet honestatē et despicit.

o Misertū est. Yronia. Et valet lenonē misertum est phedrie id est leno habuit misericordiā de phedria. Et ideo yronia est quasi longe absit a miserēdo leno. declinat̄ aūt miseret miserebat misertū ē vel misertū fuit. p Hei verbis vincor: Hoc sibi dicit adolescens. Hoc ego sepissime in Therētio cōsideraui q̄ plere dictiones solū in vna littera differētes a diuersis etiā ita differenter ponūtur attamē ad quācūq3 ptē accipiūtur sp bonam: licet nō ad lrām cōformē. reddūt sniam. sic ē in presenti. si hēs verbis vincor snia lr̄e cōformis ē. si vero hēs veris vincor ē bona. q Neq3 antipho alio cū occupatus eēt sol. Hic dolet phedria q̄ in eadē re laborauit antipho.i. amore q̄dq3 amare contigerit. Neq3 antipho alia mīore aliq̄ solicitudie q̄3 hec ē quā nūc gerit. An alia p̄ter hanc quā de me gerit. ordo et sensus hic ē. neq3 tū eēt mihi hoc obiectū malū cū antipho alia sollicitudie esset occupatus leui q̄piā nō hac de nuptiis q̄ ē grauissima.

r Vnq3 tibi vsus. Opus aut necesse fuit vt faceres q̄ ego feci. s Aurib⁹ teneo lupū. Grecum ꝓuerbiū de illis q̄ sunt ꝑplexi et districti qd' et stati subdit. nā neq3 inuenio q̄ mō a me ammittā &c. t Ip̄m istuc mihi i hoc ē.s. qd' dicis eē in vxore ē mihi in hoc phedria. nā nō scio q̄ via eum a me reiiciā. et q̄ retineā cū desunt nūmi. vel in hoc dici ꝓ in hoc negotio de emptōe puelle pamphile.

v Paꝝ leno sies. Ille ē paꝝ leno q̄ paꝝ vēdit puellas cū tñ soleāt. lenones q̄3 maxie p̄nt eas vēditare et vt plurimū charissimo p̄tio. Et hoc dicebat antipho ad lenonē q̄ dixerat id sibi eē in phedria q̄d erat antiphoni in phanio. q.d. scio q̄re hoc dicas q̄ videlicet nō vēdideris puellā q̄nti volebas vendere. deinde excipit sermonē phedria.

nū diez s. o dorio .i. discedis aliqd

duum hoc quo nunc abis: DO. Mirabar: si tu mihi qcq3

dolērs .i. redēptorē puellaꝝ q̄s postea vendat .i. apponat

afferres noui. AN. Hei metuo lenonē: ne aliqd suo suat ca

s. qd tu metuis s. tu Dorio

piti. GE. Idem ego metuo. PHE. Non mihi credis. DO.

.i. diuina .i. s3 si .i. facio tibi sanctā ꝓmissionē .i. nuge sūt oēs ꝓmissiōes

f Ariolare. PHE. Sin fidem do. DO. Fabulæ. PHE. g foene-

qd feceris expectādo triduū .i. comode venuste .i. ridicula sunt

ratum istuc beneficiū pulchre tibi dices. DORIO. h Logi.

.i. fatere vel fecisse turantis s. te gauisuꝝ

PHE. Crede mihi: gaudebis facto i verum hercle hoc est.

s. est qd dicis .i. ꝓba s. tp̄s qd peto sc3 triduū

DO. Somnium. PHE. Experire: non est longum. DO.

.i. nihil noui affers i iisdē stas .i. cātas s. eris si hec feceris s. eris

k Cantilenam eandem canis. PHE. l Tu mihi cognatus m tu

.i. tanq3 pr̄ s. mihi eris .i. nugaris vana effaris .i. vere

parens tu amicus. DO. Garris modo. PHE. Adeon in-

.i. hr̄e naturā adeo durā inꝑsuasibili .i. cōmiseratiōe

genio te esse duro: atq3 inexorabili: vt neq3 misericordia

deprecatōib⁹ .i. mulceri mitigari .i. valeas .i. est ne. vere vel decet .i. incōsideratum

neq3 precib⁹ molliri queas. DO. Adeon te esse incogitan-

.i. ornatis .i. decipias

tem: atq3 imprudentem phedria vt n faleratis dictis seducas

s. puellā .i. duces .i. sine p̄cio z mercede dolentē

me: & meā ductes gratis: AN. o Misertum est. PHE. Hei

ꝯfuto p .i. q̄ntū leno z phedria .i. suis vētis morib⁹

verbis vincor. GE. q̄3 vterq3 est sil'is sui: PHE. q Neq3 anti-

s. q̄uiore .i. decentus

pho alia cum occupatus esset sollicitudine: tum hoc esset

.i. exprobratū s. de emptōe puelle s. de q̄ loquerꝭ

mihi obiectum malum. AN. Ah quid istuc aūt ē phedria

.i. felicissime s. sū fortunatissim⁹ .i. vere.

PHE. O fortu natissime antipho. ANTI. Ego ne: PHE

s. tibi lenone.

DRIA. Cui qd amas domi est: nec cum huiusmodi r vnq3

.i. op⁹ aut ncēe fuit .i. freq̄nter decertares s. hoie s. dicis qd amo

tibi vsus venit: vt cōflictares malo. AN. Mihin domi est:

s. hoies ꝑuerbialr s s. cū vxore

immo: qd aiūt: aurib⁹ teneo lupū. nam neq3 q̄ modo a me

reiiciā s. vetante lege s. nolente patre s. qd tu dicis esse in vxore

amittā: inuenio. neq3 vti retineā scio. DO. t Ip̄m istuc mihi

s. phedria hortantē .i. vt nō .i. nō multū d. nō vēdiderꝭ v phedria .i. effecit

in hoc est. AN. Eia ne parū leno sies: nūquid hic cōfecit:

.i. vere petis an ꝯfecerim ne h paꝝ .i. crudelissim⁹ s. amicam

PHE. Hiccine homo inhumanissim⁹. pamphilam meā

.i. cur .i. dicis neq3

vendidit. GE. Quid vēdidit: AN. Ain: vendidit. PHE:

f.dico q i.q̄tū magnū malū p pronia̅ ꝛ tnsione̅ i.serua̅ i.suis pecunijs. y

Vendidit.DO.Qua̅ indignu̅ facinus ancilla̅ ære emptam

i.obtinere expectet i.variet

suo.PHE.Nequeo exorare: vt maneat & cum illo vt mu

i.p̄missione̅ sua̅ i.q̄diu argentu̅

tet fidem triduu̅ hoc: dum id quod est p̄missum ab amicis

i.extorqueo i.tu̅c f.ne q̄deris. i.vltra triduu̅ .spaciu̅ vni⁹ hore.

argentum: affero. Si no̅ tum dedero: vnam præterea hora̅

i.operiaris i.mihi molest⁹es non

y z

ne oppertus sies.DO.Obtundis.ANTI.Haud longum

f.tps petit i.obtineat i.p̄mitte phedria f.p̄miu̅ ipetret

est: id quod orat dorio. exoret / sine. idem hoc tibi: quid bn̄

i.p̄meruens i.ꝯduplicabit f.q̄ dicꝫ f.tantum.

a b c

promeritus fueris: co̅duplicauerit.DO.Istæc sunt verba.

vtꝫ patiaris i.occide insuꝑ

d

ANTI.Panphila̅ ne hac vrbe priuari sines: tum preterea

f.pamphile ꝛ phedrie f.potero f.poterꝭ pati.

e f

horu̅ amore̅ distrahi poteris pati.DO.Neqꝫ ego / neqꝫ tu.

g

i.q̄ō meruisti f.dent phedria̅.

h

GE.Dij tibi id oe̅s q̄d est dignu̅ du̅nt.DO.Ego te con

i.multos i.ꝯtra i.natura̅ mea̅ toleraui i.sepe p̄mittente̅

pluris aduorsum ingenium meu̅ menses tuli pollicitante̅

potrante̅ lachrimante̅ i.e diuerso f.aliquē

i

& nihil ferentem / flentem nunc co̅tra omnia. repperi qui

lachrimas effundat i.ditiore̅ turis/

det: neqꝫ lachrymet tu da locu̅ melioribus. AN. Certe her

ris i.bn̄ recordor memo ria repero k lo̅go an̄ tps

de ego si satis co̅memini. tibi quidem est olim dies: qua

f.diu puelle lenoni i.p̄stituta f.est tps p̄stituru̅ f.q̄ dies fuerit tibi p̄stituta

dares huic præstituta.PHE.Factu̅.DO. Num ego istuc

i.euasit f.preterijt dies i.sed dies f.dicꝭ p̄stit

l i.vtru̅ m

nego: AN. ia̅ ne ea præterijt. DO. Non verum hæc ei an

ture i.erubesceꝭ meretri ac men/ datio fallere fidem i.no̅ pudet me i.vtilitate̅

n i.q̄diu me̅daciu̅ sit,

cessit.AN.No̅ pudet vanitatis: DO.Minime: du̅obrem.

i.sordes ipa i.vtꝫ i.sine lo̅go s̄mone rndere

o

GETA.Sterquiliniu̅.PHE.Ah: dorio ita ne tandem fa

f.ita ut sis me̅dax i.eo me̅te eo ꝯditoe̅ f.talib⁹ morib⁹ f.me i.vtꝫ sic phedria̅

cere oportet.DO.Sic su̅.si placeo: vtere.AN. Siccine hu̅c

i.certe phedria

decipis: DO: immo enimuero antipho hic me decipit. na̅

phedria i.taliu̅ moꝝ i.alio me̅ se h̄re.

p

hic me huiusmodi esse sciebat. ego hunc esse aliter credidi.

phedria i.alia me̅te alij sire i.q̄ f.pri⁹ i.q̄litercu̅qꝫ f.q̄ dico. q morib⁹ i.se h̄re

Is me fefellit. ego isti nihilo su̅ aliter: ac fui. sed vtut hæc sut

r

tn̄ hoc facia̅. Cras mane argentum mihi miles dare se dixit

i.an̄ militē i.p̄sueuerudie i.melior̄ ꝯditōis

s

si prior tu attuleris phedria: mea lege vtar. vt potior sit. qui

f.pecunias.

prior ad dandu̅ est. vale.

x Ere emptam suo. Bene suo quasi de tertia persona loqueretur.
y Neopertus sies.i.ne operiaris hoc est ne expectes. Ab operior operiris opertus sum vel fui.
z Obtundis. Obtundere est crebris eiisdem sermonibus repetitis molestu̅ reddere. et afficere tedio.
a Promeritus fueris. Promeremur bonos tantum. Commeremur tam bona q̄ mala.
b Conduplicauerit. Coniunctiuum pro indicatiuo.i.conduplicabit. Hoc est aliter prius dictu̅ fœneratum istuc beneficium pulchre tibi dices.
c Istæc sunt verba. Verba deceptiones vt verba dat omnis amans. vel sunt verba que verbotenus dumtaxat efferuntur nullam ad rem seu nullum ad effectum processura.
d Hac vrbe priuari. Hoc est abduci a milite in longinquas regiones.
e Horum amorem. Masculinum preponderatur fœminino.
f. Distrahi. Dissipari. disiungi. dirimi.
g Neqꝫ ego. neqꝫ tu. f.poterimus pati horum amorem distrahi. et sic est conceptio.
h Dii tibi omnes id quod est dignum du̅nt. Hoc propter illud quod dixit. neqꝫ ego neqꝫ tu. q̄ verba omnia possent accipi in parte̅ deteriorem.
i Nihil ferentem flentem vsitatum veteribus. Flentem vt lachrimis & sine pecuniis me moueres ad co̅miserationem.
k Tibi quidem est olim dies. Hic olim futuri temporis. Nam leno de accipienda ab adolescente pecunia diem constituerat et inue̅ta meliori co̅ditione acceperat tempus cum adolescente p̄scriptum.
l Iam ne ea preteriit. Interrogatiue pronunciandum.
m Non verum hæc antecessit. Vrbane leno hec antecessit vt alii putant meretrix vendita. vt alii dies lenoni qua constitutum fuit. An aperte leno perfidus mentitur. vnde sequitur non pudet vanitatis. ergo plus est antecessit qua̅ preteriit.
n Non pudet vanitatis: Apparet supra lenonem de perfidia anticipati temporis esse co̅fessum. Vanitas mendacium est.
o Sterquilinium.i.sordes ipa nedum sordidus sed in abstracto.
p Ego hunc esse aliter credidi. Hoc est aliter se habere. ita vt non esset ita. pecuniis vacuus.
q Nihilo sum aliter. q.d. nihilo.i.in nullo su̅ mutatus ab eo quod prius fui.
r Tamen hoc faciam.i.tradam militi puellam.
s Mea lege vtar. Lenonina.f.lex lenonina est in qua semper comodum prius quam fides. Et est semper paratior puellam venditare quicquid p̄finitum sit.

In hac scena. XI.

Admonetur Geta de ratione aliqua ineunda quã possit argentum lenoni promissum cito extorq̃ri
a Quid faciam. œconomia ad futurum exitum comedię. b Minus nihilo est. Hiperbole id ẽ qui minus habeo quam nihil.
c Exorarier triduumhoc. Dicimus enim recte possumus exorari te hoc biduum. & tu exorat⁹ es a me hoc biduum est a re persuasio impetratū hoc argentum promissum fuerat mihi quo illi satisfecissem. vel hoc biduum fuerat mihi prius ꝓmissum ab eo. d Adiuuerit comiter. Secundum em̄ ꝓnunciari debet adiuuerit comiter veteres dixerunt. Quid faciam comiter q̃ꝫ tuis vterq; intelligat quod alteruter dicat. dissimulant tamen Comiter. i. benigne suauiter non grauate seu egre sed facile. Nam comes sunt benigni faciles suaues homines qui erranti comiter prestant viam non grauati. e Beneficium. i. vicem rependere ei ꝓ beneficio. et quasi paria cum eo facere.
f Age ergo. Quia ergo ęquum est age experire et tuis viribus fac periculum.
g Solus seruare hunc potes. Ne aut pereat p̃ desiderio et amore aut abscedat puellā secuturus.
h Pater adest hic. A quo facile si velis calliditatibus poteris quicq; extorquere.
i Dictum sapienti. Est generale prouerbium dictum. i. breuis sermo et quasi quedam admonitio sat est. i. sufficit sapienti. quod etiam vulgo dici solet bono intelligenti pauca sufficienti.
k Etiam tu abis hinc. Post hec verba discedebat antipho. Ideo dixit Geta etiam tu hinc abis q̃s si mihi soli negotium relinquēs. Etiā tu hinc abis vt etiam. vt siqua tibi vis in malo aliud malum.
l Iubes crucē. i. suppliciū vltimū quot sit de me in cruce sumendū. m Quid? Modus interrogandi. n Ego a vobis geta alienus sum. Pro q̊. s. nō debeatis laborare. q. d. non sum.
o Haud puto. Te phedriā alienum esse. s. ymo nobis cure esse deberes.

PHEDRIA. ANTIPHO. GETA.

.i. q̃ rōne seu a q̃cūq; hoīe lenoni s. ꝓmissū
a
Vid faciā? vnde ego nūc tam subito huic argē-
s. mihi .i. min⁹ q̃ꝫ nihil ē mihi .i. s3 leno
b
tū inueniam miser: cui minus nihilo est? q̄d hic
.i. ꝑsuaderi iudici ī nrā3 sententiā s. mihi
.i. hos tres dies
c
si potuisset nūc exorarier triduū hoc ꝓmissū fuerat. AN.
.i. vtꝫ Phedriā phedria .i. paulo an̄ s. mihi
Ita ne hūc patiemur geta fieri miserū: q me dudū: vt dixti:
s. me .i. benigne .i. a̅nimo .i. qn̄ necē est .i. cōtra .i. tentemus
d e ediuerso
adiuuerit comiter: quin: cū opus est: bn̄ficiū rursus ei experiamur reddere. GE. Scio equidē esse æquū. AN. Age
s. reddere bn̄ficiū .i. decēs ꝛ iustū .i. da opā
f
s. vt eū ꝑuem
ergo. solus seruare hūc potes. GF. Quid faciā? AN. Inue-
s. iuenire s. argentū inueniā.
h
nias argentū. GE. Cupio: sed id vnde. edoce. AN. Pater
ꝑpe ē athenis s. p̄sē3 adesse .i. q̄d ex eo vis īferre ridet3 sufficis
i
adest hic. GE. Scio. sed q̄d tum. AN. Ha dictū sapienti sat
s. vt ais vtꝫ s. sat3 est .i. certe venuste .i. monco
est. GE. Ita ne? AN. Ita. GE. Sane hercle pulchre suades.
.i. ex h̄ loco .i. glosier acq̄ro inuenio
k
etiā tu hinc abis nō triūpho ex nuptijs tuis si nihil nancis-
.i. nisi Phedrie .i. in incōmodo.
l
scor mali: ni etiā nūc me huius causa quærere in malo iu-
.i. vis .i. suppliciū Geta
m n
bes crucem. AN. Verū hic dicit. PHE. Quid ego a vobis
.i. extrane⁹ .i. nō s. te eē alienū .i. verū
o
geta alien⁹ sum? GE. Haud puto. Sed parū ne est: q̄d oīb⁹

irascit iure Demipho .i.citem⁹ stimulem⁹ .i.pces nõ admittãt sꝫ cõ/ p
nũc nobis succẽset senex:ni instigem⁹ etiã vt nullus locus
semptui habeant s.miles puellã
relinquat preci:PHE. Alius ab oculis meis illã ignotum
dolẽtj s.cũ abducit .i.potestj p̃sens sum s.vos duo q
hinc adducet locũ:hem dũ igit licet:dumqꝫ adsum loq̃mi
.i.aspicite r q̃re te ꝯtẽplabimur
ni mecũ.antipho contẽplamini me.AN.q̃obrem:aut q̃d
.i.q̃d .i.dic .i.q̃cũqꝫ ex hac vrbe .i.adducet i quẽcũ/ s
nam es factur⁹:cedo.PHE.quoquo hinc asportabit terra
qꝫ locũ .i.deligeratũ est .i.mori i via facias vel ꝑicas. t v
rum:certũ est ꝑseq:aut ꝑire.GE.Dij bñ vortant/q̃d agas
s.agito auxilij Phedrie. x
pedetentim tamẽ.AN.Vide si q̃d opis potes afferre huic.
s.inuestiga vt nõ aliq̃d y
GE.Si q̃d:quid.AN.Quære obsecro:ne q̃d pl⁹ minusue
.i.faciat .i.sit nob molestie z dolori s.an aliq̃d possim s.phedria z a
faxit:q̃d nos postea pigeat geta.GE.Quæro.saluus est:vt
vt mea fert opio sed certe infortuniũ b
opinor.Verũ enim metuo malũ.AN.Noli metuere.vna
.i.quanto argẽto eges.
te cũ bona/malaqꝫ tolerabim⁹.GE.Quãtũ opus ẽ tibi ar
dic s.sũt mihi opus s.dicj ẽ tibi opus.
genti:loquere.PHE.Solæ triginta minæ.GE.Triginta:
.i.nimis vel puella c d
hui ꝑchara est phedria.PHE.Istæc vero vilis est:GETA
hortanij .i.tradã .i.iocũde z festiue fue e f
Age age inuẽtas dabo.PHE.O lepidum caput.GETA.
.i.amoue s.vt me auferã hinc .i.statim g
Aufer te hinc.PHE.Iam opus est.GE.Iam feres.sed op⁹
.i.pecunias extorquẽdas
est mihi phormionẽ ad hanc rem adiutorem dari.ANTI.
.i.pat⁹ ad oĩa .i.q̃dlibet onus s.phormio illud h
Præsto est.audacissime q̃d vis oneris impone:& feret.sol⁹
q.d.pauci sũt ita amici suis amicj s.phormionẽ .i.velociter
est homo amico amicus.GE.Eamus ergo ad eum ocius.
s.phormioni .i.vt appareat .i.vtr̃ ẽ aliq̃d .i.ad qd̃ faciendum.
PHE.Abi:dic præsto vt sit domi.AN.Nunq̃d est quod
.i.industria ac labore .i.egeatis s.est op⁹ oꝑa tua s.vxorem i
oꝑa mea vobis opus sit:GE.Nihil.verũ abi domũ:& illã
tuam .i.ꝯsternatã ꝑturbatã
miseram quam ego nunc intus scio esse exanimatã metu
.i.tardas k .i.ita s.abeam domum
consolare.cessas:ANTI.Nihil est æque quid faciã lubẽs.
s.tibi .i.tãtũmodo l
PHE.Qua istuc via facies:Ge.Dicam in itinere.modo
.i.abscede
te hinc amoue.

p Relinquat preci. Bene preci.Qui em̃ iam repulsam semel passus est non ei patet locus ad rursus postulandum q Loquimini.Nouissima verba mecum.
r Contemplamini me.s.extremum post tẽpus forsitan vltra non visuri.
s Quoquo h.a.terrarum:Vacat terram vt locorum gentium quantum ad sententiam suo tamẽ lepore non carent.
t Certum est persequi.i.ad locum quo ibit seq.
v Dii bene vortant.i.in tuam vtilitatem et fœlicitatem vertant ac prosperitatem quasi fecundent aut fortunẽt.
x Pedetentim.i.caute a pedibus et tentando vel pedetentim cape pro sensim siue paulatim.Tamẽ hoc quidem sic accipiunt tanq̃ Gete dicat Antipho vt caute aggrediatur senem fallere.
y Si quid.quid:Si quid opis scilicet afferre possum vt tu dicis.Tunc adde secundum quid interrogatiue quid:scilicet opis possum afferre tuo iudicio.
z Quod nos pigeat.Ibi pigeat est personale.
a Saluus est. Excogitato modo extorquendę pecunię subdit saluus est. Et bene saluus dicitur qui putabat inde salutem dependere.
b Metuo malum.i.infortunium quod mihi ex eo accidere potest.vel malum.i.supplicium et tormentum.
c Hui.Interiectio ridentis vel admirantis quantitatem precii.
d Istec vero vilis est. Amatorie istæc.i.talis puella et tante forme est vilis.i.coꝑanda paruo precio in comparatione sue venustatis.
e Age hortantis est aduerbium.Nam his verbis Geta hortatur phedriam vt sit bono animo.
f O lepidum caput.Quando exponitur vt interlinealiter.i.iocunde et festiue serue.tũc caput ponitur pro toto ip̃o homine.vel cape pro parte illa im̃ o lepidum caput scilicet a quo est excogitata habende pecunie via.
g Feres.Pecunias hinc ad dorionem lenonem.
h Presto est.i.paratus ad omnia et compereret vbi voluimus vel presto est.i.adest expeditus & promptus.
i Illam miseram.s.phanium vxorem tuam.
k Cessas. Corripiendo.i.tardas abire domũ ad eam consolandam.
l Qua istuc via facies.Qua via.i.quo mõ facies istuc.i.inuenies triginta minas.

In hac scena.xii.

Continet fratrum iam annis cōfector̄ cōgressio atq̄ de nuptiis ipis mutua consultatio.
a Quid: Modus interrogandi ex abrupto ac repente et ex inspirato.
b Quid: qua profectus causa.h.e. Nrraatio simplex.senectus ipa est morbus appollodorus
c Hinc es lemnū. Lemnū insula est in quā precipitatus fuit vulcanus et lemnū ponitur aduerbialiter sine prepositōne tanq̄ nomen loci ppriū
d Quid ita non.i.cur ita dicis q̄ non adduxisti phanium tecum.
e Negligentiam.i.tardationem quia nimis morabar hic neq̄ satis diligenter consulebā nuptiis filię meę. f Quęso igitur. Quia meretrix venerat athenas.
g Id audiueras.s.matrē cū familia athenas versus eē iter ingressas. h Detinuit morbus: Quo minus citius venirē. Hic paucus fuit cōmētator et tn̄ materia illa pcedēti ęque ē pregnās causam ignoro q̄ eū ad breuitatē hāc induxit. Necesse aūt cū sit ppter bonā volumis fiendū materiā ęq̄re ita vt textus cū cōmētario pporcionet̄ materia guidonis q̄ ad potui ptraxi. Cū aūt mihi plenaria caracter̄ ponēdar̄ data sit facultas. Vtar igitur et ego ea libertate at q̄d circa hūc textū. detinuit morbus dubito addā. scitis chremē dictū Stilpho ad lemnū pfectū cā q̄ritā de alterius coniugis. At illā vxorē cū filia iuisse q̄situ̅ stilphonē athenas illa illum nō inueniēs mortua ē. Hūc vero ibi detinuit morbus. Ita cōsidera q̄d amātibus cōtingat cum falsi cōditōe fuerint vt bn̄ cōmemorat Ouidius in Methamorphoseos. d pyramo et tyspe.
i Vn̄ aut q̄. Stulte demipho interrogauit. vn̄.s..i.q̄ occasiōe pcesserat morbus. aut q̄ hoc ē quō iuaserat eū morbus. sed nōdū demipho sciuit eū amore captū. k Senectus ipa morbus est. Quā venuste morbū senectute ascribit. Si dixisset detestabilius nihil esse quā amoris morbo senem eē detentū. l Me factū &c. Nā q̄d cōsilii p nuptiis filie mee capiā incertus sū vbi incertū iungit̄ gtō forsitā an p ablatiuo vt pēdeo ani p aīo. vt in viii. lib. Epłar̄ Cicerōis. Itē excrucior ani p anio.
m Hāc cōditi.si.c.t. Quia p cōditionē alicui dicit

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO CHREMES senes fratres

.i.ppter quā cām .i.ex athenis ī illā īsulā
Vid: qua profectus causa hinc es lēnū chremes
.i.adduxisti ne phanium s.adduxi
adduxtin tecum filiam: CHREMES. Non.
.i.cur s.adduxisti filie.
DE. Quid ita non: CHREMES. Postq̄ videt me eius
athenis .i.nimis diu .i.sed .i.expectabat s.filie mee iā
mater esse hic diutius: simul autem non manebat ætas virginis meam negligentiam. ipsam cum omni familia ad
viri potētis .i.tardationem matrē .i.filia ⁊ famulis
s.athenas s.hoies lēni .i cur
me profectam aiebāt. DE. Quid tamdiu quæso igitur cō
.i.ꝯsistebas .i.postq̄ p edē pollucis .i.īpe
morabare: vbi id audiueras: CHREMES. Pol me detinuit morbus. DEMI. Vnde / aut qui. CHRE. Rogas:
diuit .i.a qua occasiōe s.q̄s fuerit morbus.
quia senectuti multa accedunt incommoda .i.incolumes
senect⁹ ipsa morbus est. Venisse eas saluas audiui ex nauta: qui illas vexerat. DE. Quid gnato obtigerit me absente
.i.q̄ nauigio adduxerat s.antiphoni .i.cū essē absens.
.i.certe .i.dubium.
.i.facit me incerte deliberatōis
audistin chreme: CHRE. Quod quidem me factū cōsilij
.i.pactiōem. .i.obtulero s.q̄ sit du
incertum facit. Nam hanc conditionem si cui tulero extraneo: quo pacto / aut vnde mihi sit / dicendum ordine est.
ctur⁹ filiā .i.modo .i.a qua occasiōe illa filiu

q̄d secus est de extraneo i.sicut s.fidelis
n
Te mihi fidelem esse: æque atq; egomet sum mihi: sciebā
i.ppinquū p nuptias i.nō i.q̄diu i.i.erit inter nos amicicia
o pdet me
is si me alienus affinem volet. tacebit dum intercedet fami
i.sed si i.p̄tēpserit s.vt me nō pderet i.scire
liaritas. sin spreuerit me: plus q̄ opus est scito/sciet. Vere/
i.timeo s.via vel rōne s.me hr̄e filiā i.recognoscat s.me hr̄e filiā s.mea vxor
p
or q̄: ne vxor aliqua hoc rescíscat mea. Quod si scit: vt me
i.cīciā.exturbē i.reliquū est i.ego sol9 ex meus
q̄d scīe q
excutiam/atq; egrediar domo: id restat. Nam ego meorū
i.i prāte mea s.vt dicis s.vt filius me9 filiā tuā secreto
solus sum meus. DEMI. Scio ita esse. & ideo hæc res mi/
ducat i.defatigabor deficiam i.tentare pbare
r
hi sollicitudini est. Neq; defecíscar vnq; ego experirier: do
q̄usq; fri i.pmisi vltro
nec tibi id quod pollicitus sum effecero.

n Te mihi fidelē eē. Eque mire admixtum ante cōpletā sniam de extraneo te mihi fidelē esse &c.
o Tacebit. dū intercedet familiaritas. Incertum q̄n, pditū in se dicat ante aut post nuptias.
p Vt me excutiā. Excutiā legit et excutiat.
q Meor solus sum meus
r Defecíscar. Defescor eris tercie inflectiōnis & verbū deponēs cōponit a de et fatiscor fatisceris i q̄ cōpositōe mutat a in e facit q; defessus sum. vl' fui in pterito mutuato et defessum in supino vt testat priscian9 in q̄ mutatū ē genus. nā fatisco is a q̄ cōponi videt neutr ē. et defecíscor deponēs. qd' nō ē mirādū. nā cōspicor aris deponētis ē et prie cōiugctōis et eius simplex spetio actiuum et tertie Est aūt defícisci defatigari deficere. nā q̄ admodū defatigati sūt solēt satisfacere. i. apiri et oscitare pre nimia lassitudie atq; illa successiuo singultu ductore. Forsitā etiā dici posset fatiscor eē q̄si forme inchoatiue a fateor hic em̄ moueor vt dicā qd' fateor facit fassum. et sir̄r defatiscor facit defessū mutata a in e sicut in pn̄ti. Fatisco aūt caret supio nec forsan absurdū ē ita asserere. nā q deficit aut defatigat9 ē valde fatet se vlteriori labori parē non esse Oēs tn̄ codices hn̄t defatiscor p. c. qd' in castigatissimo quoq; prisciani volumie ita inueni quod forsitan tūc dici posset a de priuatiue capta et facio facis vt pficiscor teste prisciano dr̄ a. p et facio nā q̄ defessus ē facere qd' instituerat desistit accessat. q̄ tn̄ facit defessū et nō defunctū vt pficiscor facit pfectū nō ausim libere asserere. Conspicor tn̄ facit conspicatū q̄uis spectū facit simplex. Et ita magis tertie snie accedo atq; assentior. tibi q; lectori indicium liberum relinquo.

GETA

i.astutiorē & magī tritū i fallēdo a i.nullū
a Go hominem callidiorem vidi neminem: quā
accedo. phormionē
phormionem Venio ad hominem/vt dicerem
s.p phedria s.dicerē s.pecunia haberet i.nō adhuc i.dimidiā
argento opus esse: & id quo pacto fieret. Vix dum dimi/
ū p̄te e9 q̄d dicere volebā s.q̄d mihi vellē s.Phor. vt illū fallerēt
& quorsum tenderem
dium dixerā: intellexerat. gaudebat: me laudabat. quere/
Demiphonē i.oportunitatē i.i q̄ cpevel q̄n
bat senem. dijs gratias agebat temp9 sibi dari. vbi phedriæ

In hac scena. XIII.

Geta apud se considerat parasiti calliditatem qui statim intellexit q̄ bonā ratione extorqueri pecunia posset.

a Veni ad hominem. Venuste repetitum hominem.

b Quis est vlterior. Deinde vt vidit alterum cum eo. ideo subdit hoc quis est vlterior. i. quis ē abūdantior. vel quis preter eum. vel vltra eum.
c Atat phedrie pater venit. Deinde hoc addit diligentius viso patre phedrie.
d Quid ptimui aūt belua. Deinde vt collegit se cognouit non esse ita timendum vt ante. Vacat aūt vel ponitur pro certe.
e Duplici spe. s. fallendi ambos senes hūc et illū vt saltem ab alterutro pecunia extorqueretur.
f Hunc adoriar hospitem. Astute hospitem de eo qui superuenit nomen aptum imprudenti. rerum atq3 alieno ab earum scientia. Salust. Vitā sicuti peregrinantes transigere &c. Alia lr̄a habet tunc alia tum quod idem valet alia tamen.

i. eque
se ostenderet nihil minus amicū esse q̄ antiphoni. Homi-
i. volui i. expectare i. ad forū Phormionē i. ecce h
nem ad forū iussi operiri, eo me esse adducturū senē: eccū.
reuertio timēt q. d. nil ē qđ mihi timē
b c d dū sit
Quis est vlterior: atat phedriæ pater venit. Quid ptimui
i. incōsideratus i. vtiq3 i. decipiā s. senes loco vni oblati
q̄si belua
aūt belua: an quia q̄s fallam, p vno duo sunt mihi dati: cō-
i. oportunius i. habere spem duplicē i. ab h sene i. a q̄ a pncip
e
modius esse opinor duplici spe vtier. Petā hinc vnde a pri-
pio icepi Demipho argētū demiphōe ipetrabit chremē
f
mo institui. Si is dat: sat est, si ab hoc nihil fiet: tum hunc
i. p insidias aggrediar
adoriar hospitem.

In hac scena. XIIII.

Geta texitur fallacia qua allucinatus senex triginta minas sit daturus phormiōi vt vxorem antiphōis alteri locet. interea dabitur sūma phedrię interuentu q nutricis phanium a patre suo agnoscetur et antiphoni relinquetur. Et ad errorem cumulandum persona demiphonis interponit atq3 ei abducto metu admittēde vxoris maior vis fiat repentine leticie.
a Expecto quam. Hæc secum tm̄ loquitur.
b O noster chremes. Accedens ad eos sic inquit. Chremes vero suum intercipiens sermonē dicit salue Geta. Postea geta continuat suum sermonē. c Volupe est. Hoc voluptatis nomen est. vt hoc facultatis sic em̄ veteres per apocopen loquebantur. Sicut etiam facul pro facultate inuenitur et pro faculter.
d Compluria. Scđm regulā locutus est. nā hoc com plure et hec compluria sic veteres quod nostri dempta syllaba cōplura dicunt sic dicēdo Cato originum. Vana nec loco cōpluria. Cicero. in ptagora. Cōfirmāda genera cōpluria. Credo q̄a veteres hoc plure nō hoc plus dicebant.

ANTIPHO. GETA. GHREMES. DEMIPHO.

i. geta cite i. retrahat i. frēm pris mei et phedrie
a
Expecto q̄ mox recipiat sese geta. Sed patruum
dolēt i. quātū q. d. mltū
video cum patre astantem, hei mihi q̄ timeo
patrui i. in q̄ fnia i. iudicat s. chremē a
aduentus huius quo impellat patrem: GETA. Adibo
demiphonē
b
hosce, o noster chremes. CHREMES. Salue geta. GE.
i. voluptati cuiusdā loco s. te venisse s. tibi esse voluptati
c
Venire saluū volupe est. CHRE. Credo. GETA: Quid
s. fuerūt i. ptingere solet.
agitur. CHREMES. Multa aduenienti: vt fit: noua hic
i. pmulta i. vtiq3 accepisti. s. ea
d
compluria. GETA. Ita de antiphone audistin quæ facta:

f.audiui .i.tu ne f.facta f.chremeti

CHRE. Omnia. GETA. Tun dixeras huic? Facinus in

.i.nefariū scel⁹ .i.circūuenīri facin⁹ idignū frater
decipi

dignum chreme sic circumiri. DEMIPHO. Id cum hoc

.i.loquebar:p ferebā .i.etiā
e facin⁹

aiebam commodum. GETA. Nam hercle: ego quoq; id

.i.volučs ⁊sans .i.instanter f.vt admittatur

quidem agitans mecum sedulo inueni: vt opinor: reme-

vxor antiphonis f.inuenisti f.excogitasti

dium huic rei. DEMIPHO. Quid geta? quod remediū?

.i.postq̄ .i.discessi .i.i occurit Gete

GE. Vt abij a qs te: fit forte obuiā mihi phormio. CHRE.

f.fuit tibi obui⁹ f.Phor. f.puellā nob obtrusit .i.itelligo
f

Qui phormio? GETA. Is qui istam. CHREMES. Scio

.i.cōmodū esse iudicaui q̄ f.phor. .i.experirer .i.opinionē .i.com.
g

GE. Visum est mihi vt eius tentarem sententiā. Prendo

Phor. .i.dico .i.animaduertis

hominem solum. cur non: inquam: phormio vides / inter

f.negocia de nuptijs .i.beniuolētia o .i.trāsigant.pcordent

vos si hæc potius cum bona vt componantur gratia / q̄ cū

.i.dns Demipho iurgiū
h

mala? Herus liberalis est / & fugitans litium. Nam cæteri

.i.p herculē f.ipi⁹ Demiphonis .i.paulo an̄ .i.vna oīm voce .i.vasores
vno ɔsensu

quidem hercle amici omnes modo vno ore auctores fue-

vxorē f.Geta .i.incipit .i.i quē exitū
i Demipho k facere seu finē puētat

re: vt præcipitem hanc daret. AN. quid cœptat: aut quo

.i.vtr̄ .i.p leges .i.punitū iri f.vt phormio f.ex do-
l dn̄m mo

euadet hodie? GE. An legibus daturum pœnas dices. si il-

.i.exturbauerit f.qd dices .i.certū ⁊ bn̄ puisū .i.vehemēter laborab
a b

lam eiecerit? iam id exploratum est. Eya sudabis satis: si cū

.i.icipias litigare f.dn̄o meo tanta ipe dn̄s .i.sed .i.finge
c d

illo inceptas homine. Ea eloquentia est. Verum pone esse

f.in causa dn̄m vt vno ūbo dicā qd sentio .i.vite .i.negociū tractat

victum eum. at tandem tamen non capitis eius res agit̄ /

Phormionē f.q̄ dixi pcipio .i.mitti-
e

sed pecuniæ. Postquam hominem his verbis sentio mol-

gari .i.sine arbitris .i.dixi i.h̄ loco ...care
f

liter soli sumus nunc: inquam: hic: eho dic quid velis da

f.pecunia pn̄ti .i.ab .i.supsedeat iurgijs puella .i.recedat abeat
g .i.ex domo hēy

ri tibi in manum: vt herus is desistat litibus. hæc hinc faces

f.hero .i.vt nō .i.an satis .i.benigni fauentes
h fecundi

sat tu molestus ne sies. ANTI. Satin illi sunt dij propicij.

psequēt inceptū smone phormio ⁊ si nō totū .i.vtile ⁊ honestū
videat

GETA. Nam sat scio: si tu aliquam partem æqui boniq;

het⁹ .i.iust⁹ f.p ea bonitate .i.altercabimi
i

dixeris: vt ille bonus est: tria non cōmutabitis verba ho /

Getā f.cū phormione

die inter vos. DEMIPHO. Quis te istæc iussit loqui?

e Comodū. Comoda estimatio est tpis. Comodū tantū quod Lucilius. Quod mihi comodum est aut vda vestimenta reposuerā. Comodū Guido glosa.i.nacta opportunitate ita vt comodum vice aduerbii fungat̄ significātis opportune dicimus em̄. Tu comodū diuertisti.i.comode opportune in tpe q̄ debebas et qn̄ estimatio ac considerato tpe therentius in Eunucho. Virgo se se interea comodum huc aduerterat in hanc nostram plateam comodum.i.quod dici solet quādo vidit bonum suum vel suam opportunitatē

f Is qui istam Aposiopesis tertia deest obtrusit nobis. aut defendit. aut quid tale

g Prendo hominum solum. Tanq̄ familiariter locuturus et cōgressurus hominem: phormionem. solum: sine arbitris seu interpretibus

h Fugitans litium. Ibi fugitans vim nomīs habet quia iungitur cum gtō iunctum actō vim participii. Fugitans litium quasi quod vult i domino facere id iam in eo esse dicit preparans hominem ad contemptum pecunię quæ poscetur statim

i Vt precipitem hanc daret.i.exturbaret eam ac precipitaret de thalamo filii sui eā post hac non redituram.

k Quid inceptat. Antipho hec audiens. neq; tamen apparens subinde verba interponit illa.

l An legibus daturum. Prosequitur sermonem geta quasi alloquatur phormionem sic em̄ refert quasi sic fuerit cum eo locutus.

a Eya. Aduerbium hortantis vt potius velit componi omnia quam in contentionem descendere

b Satis sudabis.i.laborabis incassum et quidem vehementer.

c Ea loquentia est. f.eius dn̄i.i.talis est eius eloquentia vt ea eloquētia sint nominatiui casus

d Pone esse victum eum. Pone.i.finge fac esto sic.ita faue. vbi dicunt posito casu esse victū eum.

e Sed pecunie. f.tantum res agitur ita vt sola eēt mulcta peccuniaria.

f Dari tibi in manum. Datur ei qui sepatim accipit sine arbitrio aut interprete vt preuaricator aut iudex corruptus.

g Hæc hinc facessat. Pro hinc se faciat.i. hēat vt hinc se faciat et huc accedat significat. Hæc facessat procedat alias faciat. Ergo duas res significat hoc vnum verbum. An hæc facessat pueribialiter quasi hinc faciat. Plautus. Argentum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. et dicim⁹ facessere negotium id est exhibere sollicitudinē et curam. Interdum significat ire ad faciendūm. Interdum significat discedere. Nam qui discedit ab aliquo loco remotum se facit ab illo e diuerso facessere se huc significat accedere ad hunc locū vt si diceretur. fac te huc idem est ac si diceretur accede huc. Ideo fac te hinc significat discede hinc. Sicut fac te huc significat huc accede.

h Satin illi sunt dii propicii. Quasi diceret. Nōne dii sunt illi multum benigni ac faciles qui paciantur eum ita egregie mentiri. Vel qui sit ita anio quietus. Nec vt videtur multis agitatus curis. Videtur enim nihil esse sollicitus qui talia et excogitat et recitando insistit.

i Cōmutabitis verba inter nos. Sic dicebāt iurgium significantes proprie verba cōmutari ē qd̄ altercari dicimus. Nam altercando vltro citroq; verba coniectantur et cōmutantur.

k Quid postulat.s.vt nõ sit molestus et vt puella facessat l Quid nimiũ quantũcunq;. Aqđ q̃sdam diuerse psone cũ verbis singulis.
m Talentũ magnũ. Quod constat ex octoginta libris vt supra. n Ymo malũ hercle. Hoc dicit indignatus immoderatõe petẽtis quasi dicat se malle illi dare magnũ malũ quã tantũ pciũ
o Parui retulit.i.parũ pfuit vel parũ interfuit id est nihil pfuit. p Nõ suscepisse inuenta ẽ q̃ dotẽ petat. In greca fabula senex hoc dicit qđ interest me suscepisse filiã si mõ dos dabit aliene.nõ suscepisse.i.nõ genuisse aliã filiã siue nõ hũisse aliam filiã pter vnicã cũ inuenta sit alia ppinq̃ q̃ petit dotẽ qualis fuit phanium.q̃ per leges petitur a cognato dotem qua alicui posset locari. Ergo sic astrue.Inuenta est id est accersit.emersit in lucem vna cognata quæ petat dotem vt redeam id est vt veniã.vt Cicero.ad chrisip. laqueos reuertamur id est veniamus.accedamus.
q In seruitutem pauperem ad dicẽ dari. In seruitutem.id est in omnem subiectionem quoniam propter paupertatem vxor redditur magis obnoxia velut serua coniugi suo diuiti. sic diues vxor contra.
r Sed mihi.Parenthesis prima.Sed opus est inditio doli est.Nã anq̃ petat petendi cãm ingerit.
s Que afferret qui dissoluerem. Quia si opũ cã habendarum dotatam quereret minor esset necessitas captanda cum oppulentiorum es alienum addidit vix ei nihil opponi potest.
t Qui dissoluerem. Qui id est vt vel qui sit ablatiuus.i.quo aliquanto.vel qui.i.vnde.
v Ab hac accipio. Mire accipio non accepturus sum,et definitum modo ponit ne de summa dotis superfit disputatio.
x Vtrum stulticia facere.Parelcon tercium hoc idem enim valet vtrum quod an.
y Scientem ac imprudentem. Antitheton secundum. Nam scienti imprudentem reddidit
z Quid si animam debet. Quia geta dixerat phormionem dixisse sibi fuisse opus que afferret vnde dissolueret quæ deberet nunc per prouerbium loquitur demipho quid si animam debet id est non solum pecunias sed etiam vitam. animã enim pro vita intelligit:
a Ge.ager oppositus. Per illud prouerbium senem velle scire quidnam deberet neq; ita in obscuro velle promittere se dissolutum; debita ostendit quæ sicut debita. Ager oppositus est pignori ob decem minas. Astute non protinus.xxx.minas dixit,sed paulatim colligit vt partibus congestis in summa senex minus grauetur. Nam si semel diceret deterreret parcissimum senem:deniq; additis.x.minis,statim respondet dabitur conceduntur ab alio de reliquis decem minus superest dubitatio non difficilis ad dandum.
b Sane decem inquit minas. Bene sane quasi quidem plus exigat sed contentus sit.
c Sexcentas proinde potius scribito mihi iam dicas. Prospicere hinc licet consuetudinem vtriusq; sermonis. Nã appollodorus. d. c. dixit pro multis.& vt apud grecos.c.ita apud nos. d.c.dicere pro multis vsitatum est. Cicero. Sexcẽta possũ decreta pferre:

.i.prius .i.ad eũ statũ .i.ad quẽ
CHRE. Immo non potuit melius peruenirier eo:quo nos
s.peruenire .i.perij .i.persevera .i.in pncipio
volumus. AN. Occidi. DE. Perge eloqui. GE. At primo
Phor. furebat cũ ei ista dicerẽ .i.dic petit s.postules
homo insaniebat. DE. Cedo /quid postulat? GE. Quid?
imoderatũ pciũ s.sibi postulat Cre. .i.forsitan
nimium. quantũ libuit. DE. Dic. GE. Si quis daret talen-
certe s.si q̃s daret ei .i.q̃liter s.vel re vł illũ. .i.incõmodũ
tum magnũ. DE. Immo malũ hercle. vt nihil pudet. GE.
.i.s; s.id qđ scđt .i.certe .i.peto s.peteres .i.solã s.ipe her⁹ .i.dares nuptui
q̧ dixi adeo ei. quæso: quid si filiam suam vnicam locaret?
.i.pua fuit cõmoditas genuisse s.alia
parui retulit nõ suscepisse. inuenta est: quæ dotem petat.
.i.ad smonẽ breuiusculũ .i.fatuitates incõsiderata dicta. .i.post multa
vt ad pauca redeam: ac mittam illius ineptias: hæc deniq;
.i.vltim⁹ mecũ smo phormio .i.dixit sic
eius fuit postrema oratio. Ego: inqt. iam a principio filiã:
.i.honestũ equũ ↄgruũ .i.cape i vxorẽ
ita vt æquũ fuerat. volui vxorem ducere. Nam mihi venie
s.qđ secđt vicz .i.omnẽ subiectõez s.puellã.
bat in mentem eius incõmodum: in seruitutem pauperẽ
s.maritũ .i.traduci s.illa vxore .i.verniliter loquar tibi.
ad ditem dari. Sed mihi opus erat: vt aperte tibi nũc fabu-
.i.dotẽ alic⁹ q̃ntitatis .i.diuersis soluere s.ea
ler: aliquãtulũ: quæ afferret /qui dissoluerem /quæ debeo:
i.tantũ filia pñti
& etiam nunc si vult demipho dare /quantum ab hac acci
pecunia .i.pmissa s.filiã s.amica
pio: quæ sponsa est mihi: nullã mihi malim q̧ istanc vxo-
secũ loqt .i.p stulticiã .i.p
rem dari. AN. Vtrum stulticia facere ego hũc an malicia
.i.de industria .i.p imprudentiã ego s.dicas vel censeas
dicam: scientem an imprudentẽ incertus sum. DE. Quid
.i.oppignorat⁹.h̃ ẽ dat⁹ pign⁹ pter
si animã debet. GE. Ager oppositus est pignori ob decem
libras hortãs s.ipe phormio s.illi decẽ minas .i.domũcule phaniũ. ei⁹
minas inquit. DE. Age age iam ducat: dabo. GE. Aedicu
s.date oppignorate s.minas ridentis indignãs s.soluere
læ. item sunt ob decem alias. DE. Hui nimiũ est. CHRE.
.i.noli clamare
Ne clama. petito a me hasce decem. GETA. Vxori emũ-
.i.pua ancilla .i.deinde paulo maiore ꝛ ãpliore ꝛ numerosiore
da ancillula est. Tum pluscula suppellectile opus est. op⁹
s.ad nuptias faciendas s.pdictis pluscula suppel. .i.supputa ↄcedẽs
est sumptu ad nuptias. his rebus pone sane decem: inquit:
s.ipi Phor.
p hac re
minas. DEMIPHO. Sexcentas potius scribito mihi iam

.i.causas s.illi ipur⁹ iprob⁹ verum .i.illudat seniores
dicas. nihil do. impuratus ne ille vt etiam irrideat? CHR.
.i.obsecro s.decē minas .i.noli te ebare .i.tātūmodo s.tu⁹. tu s.filiā meā
quæso ego dabo quiesce tu modo: filius face vt illam du/
s.eā ducere dolentis.
cat nos quā volumus. AN. hei mihi. geta occidisti me tu/
.i.astutijs ℞ fraudib⁹ .i.amore mei s.ipā puellā .i.viginti minas .i.iustū est
is fallacijs. CHRE. Mea causa ejcit. me hoc ē æquū amit/
o phormio s.puellā s.parentes antiphōis
tere. GE. Quantū potes: me certiorē: inqt: face: si illā dant
s.q̄ iā spōsa ē .i.a me reiciā parentes hui⁹ .i.de
hanc vt omittā ne incertus siem. Nā illi mihi dotē iam cō/
stituerunt .i.nūc s.pmissā dotem .i.recusatōes .i.significet s.parentib⁹
stituerunt dare. CHRE. Iā accipiet: illis repudiū renunci/
s.in vxorē .i.dos .i.i suā puertat̄ pnicie
et hāc ducat. DE. quæ q̄dem illi res vortat male. CHRE.
bñ ad pñctū certe .i.redditū
Opportune adeo nūc mecū argentū attuli. Fructū quem
.i.i lēno s.mee .i.possessiōes .i.ipendā s.mee te egere illis ℞ te tra .i.dicam
argētū dedisse mutuas
lēni vxoris reddūt pdia id sūmā. vxori tibi opus eē dixero.

d Mea causa eiicitur. me hoc est æquum amittere. Ratio cur ipse viginti dare debeat minas dante demiphone decem.
e Quantum potes me certiorem. Festinat Geta scit enim dixisse lenonem mea lege vtar. vt potior sit qui prior ad dandum est.
f Que quidem res illi vortat male. Non desinit poeta ostendere auaritiam demiphonis q̄ nec ideo libenter fert dari aliquid phormioni quia sic comodum rei est. Virg. Hos illi quod nec bñ vertat mittimus hedos.
g Mecum argentum attuli. Comicum argētum presto. et causa additur cur presto. Et vnde sit simul vxoris iracundie et iurgio preparatur locus.
h Fructum quem lemni. Et lemni et lemno legitur.
i Reddunt predia. Schema ephexegesis.
k id summam. Non fructum sed argentum
l Summam Impendam Inde et sumpt⁹ dic⁹
m Vxori tibi opus esse dixero. Bene esse non fuisse ne iam repetendum videretur opus esse dixero. adiunctum pro pronunciatiuo. vt in Eunucho perculeris iam tu me.

ANTIPHO adolescens. GETA seruus

In hac scena. XV.

vocatiu⁹ ē animaduertēs euacuaui
Eta. GE. Hem. AN. Quid egisti? Geta. Emū
purgaui Demiphonē ℞ frēm .i.recte est s.an satisfis recte factū.
xi argento senes. AN. satin est id? GE. nescio
.i.dūtaxat ex̄cogitare argētū admonēs.
herde. tantum iussus sum. An. eho verbero. aliud mihi re
.i.q̄s .i.pero s.petis
spondes ac rogo. GE. quid ergo narras? Anti. quid ego
.i.industria ad suspēdiū .i.certe .i.negotiū .i.manifestissime
narrem? opera tua ad restim mihi quidē res redijt planissi/

Antipho totus pturbatus getā alloqr super eo q̄d fecerat ac tādē lenit ipse antipho a seruo Geta.
a Emunxi argēto senes. Mire cū ecōtrario dicat emunctus hō elegās & facetus. vt Horatius de lucillo facetus emunctę naris inqt. b Satin est id. Hoc ē id ne videt tibi satis eē ad miserias meas q̄si inimico diceret vt dicere solem⁹. aūt bñ habet nūc. aut fecisti certe q̄d voluisti. iō aūt sub ambiguo locutus ē vt neq̄quā posset aliter interpretari a geta q̄ rñdet nescio hercule totū iussus sum.
c Eho verbero. i. digne verberibus multis & declinat verbero verberonis.
d Ad restim. i. ad chordā q̄ mihi parē suspēdiū Nā restis chorda ē. q. d. res tota eo redacta ē vt de suspendio cogitare possim.

e Ad scopulum. Vnde te precipites. vel in scopulum id est in tempestatem et perturbationē ac periculum. Nam sæpe in scopulis. id est rupibus marinis acutis naues periclitantur.
f Vlcus tangere.. Tangere prouerbiale nō ironicos dixit. vlcus tangere id est hunc locum nostre materie periculosum et ledentem. si tangatur.
g In neruum potius ibit. Id ē decipiet a prouerbio tracto a sagittariis cum vis conatusq; tendentis arcum non in volatum teli. sed in ruptionem nerui expeditur et ita suo impulsu frustratur ac decipitur. vel ibit in neruum potest capi pro coniicietur in vincula. et in carcerem potius detrudet nostra causa.
h Tu id qnod boni est excerpis. Honeste excerpis dixit et attende quemadmodum dicat excerpi bona quibus non vtatur.
i Quot res post illa Quasi diceret multe euenerūt mihi post illa prima auspitia pro nuptiis captata in quibus captandis apparuerant monstra.
k Gallina cecinit. Obstetricum est in qua domo gallina cantat superstitem marito esse vxorē.
l Interdixit hariolus. Hariolus est qui diuina mente vaticinatur dictus hariolus quasi fariolus a faris et a fando. h. enim pro. f. Et item f. pro. h. in multis locutionibus mutabantur. an a halando Nam halitu solent excludere velut mortalem animam et diuinam recipiat vnde et vocem eiusmodi dabant quę est œ quod æ sonum exalandi vim prestat.
m Haruspex vetuit. Haruspex ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hostia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus. Rusticus hircus hara mustellaria.
n Ante brumam. Arte irrisit homines Therētius: quibus religio sit aggredi negociū aliquod diebus excrescentibus. Bruna dicitur illa pars hiemis in qua dies sunt breuiores a bronim id est a breuitate dierum.
o Fient me vide. Respice id est vlens mei fiduciam gere. Non aliter latini siquidem quia nullū periculum est. Me vide quia in iure suam promittit et interponit fidem quod nos dicimus me habes me vides respice.

.i. vtinā .i. celestes .i. īfernales .i. in exēpla aliorū
me. vt te quidē oēs dij deæq; superi / inferi malis exemplis
.i. destruāt dolētj Gere p yroniā .i. cōmittas .i. decet
perdant. hem si quid velis huic mādes: quod quidē recte
.i. factum .i. editum seu emi/nentem locum .i. ex quieto loco 7 statu .i. ab ducat.
e
curatū velis qui te ad scopulum e tranquillo inferat. Quid
.i. inutili9 .i. attingere. s. quid fuit inutili9 .i. facere mentionem de illa.
f
minus vtile fuit: quā hoc vlcus tāgere / aut nominare vxo-
.i. indita .i. expectatio vxorem .i. expelli a viro suo .i. dic
rem? Iniecta est spes patri posse illam extrudi. Cedo nunc
.i. deinde s. iure matrimonij
porro: phormio dotem si accipiet: vxor ducenda est domū
s. tunc certe s. cū phormio .i. scio
quid fiet? GETA. Nō enim ducet. ANTIPHO: Noui.
.i. sed g
Cæterum cum argentum repetent: nostra causa scilicet in
.i. nimis conādo decipiet .i. quid
neruum potius ibit. GETA. Nihil est antipho: qn male
.i. peruertendo veritatem s. in hac re .i. extrahis
h
narrando possit deprauarier. tu id quod boni est / excipis:
s. in ea re s. id qd sum dicturus .i. vicissim s. phormio.
dicis quod mali est. Audi nūc contra iam. si argentū acce-
.i. fateor 7 tibi assentio certe
perit: ducēda est vxor / vt ais. concedo .i. tibi spacium qdem
vt res psperę cedant
tandem apparandis nuptijs / vocandi / sacrificandi / dabi-
dum hec agant .i. pmiserūt amici phedrie.
tur paululum. Interea quod sunt polliciti argētum: dabūt.
argentū s. phormio .i. quare reddet s. illis qre nō ducat .i. in-
id istis reddet. AH. quobrem / aut quid dicis? GETA. Ro-
quiris .i. in domū nostram
i
gas? quot res post illa monstra euenerunt mihi? Introijt
.i. niger nō noster .i. serpens .i. p locum nō coopertū in medio tecto.
in ædes ater alienus canis. anguis per impluuium cecidit
phibuit ne ducere vxorē .i. diuinator
k m
de tegulis: gallina cecinit. interdixit hariolus: haruspex ve
.i. antequā dies decrescere incipiant .i. excusatio vel
n
tuit ante brumam aliquid noui negocij incipere: quæ cau
occasio nō ducēdi vxorē
.i. digna q admittat s. que dixi
sa iustissima est. hæc fient. ANTIPHO. Vt modo fiant.
sine dubio s. tuus .i. discede s. inuentum 7 ideo
.i. aspice vultus mei fiduciā
o
GETA. Fient / me vide. pater exit. abi: dic esse argentum
bono animo sit
phedrie.

DEMIPHO CHREMES GETA.

.i.sine sollicitudie .i.dico tibi .i.efficiã .i.ne aliq̃s deceptões phor
a .i.sis Chremeti b mio z sui fautores.
Vietus esto inquã. ego curabo: ne q̃d verborũ
.i.dent argẽtũ .i.nũq̃ patior exire maib9 meis .i.q
c
diũt hoc temere nũq̃ amittã ego a me. q̃n mihi
.i.aduocẽ .i.tradã .i.q̃ rõne .i.faciã mentiõez .i.q̃ntũ
testes adhibeã. cui dẽ & q̃obrẽ dẽ: cõmemorabo. GE. Vt
s.Demipho .i.nõ s.esse cautũ s.vt dicis .i.facere.
d
caut9 est vbi nihil op9 est. CHRE. Atq̃ ita op9 facto est at
.i.festinãs cũ maturitate s.q̃dã dicit sibi spõsam
e .i.voluñtas
matura dũ libido eadẽ hæc manet. Nã si altera illa magis i-
.i.vrgebit f .i.repellat g .i.id q̃d est .i.q̃siderasti o geta
stabit: forsitã nos reijciat. GE. Rẽ ipsam putasti. DE. Duc
phormionẽ .i.sũ i mora postq̃ .i.dederi phormiõi argẽtũ p̃ntib9 testib9
me ad eũ ergo. GE. Nõ moror. CNRE. Vbi hoc egeris:
.i.trãsfer te .i. alloq̃r s.vxorẽ antiphõis .i.discedit s.vxor mea
trãsito ad vxorẽ meam: vt cõueniat hãc: priusq̃ abit. Dicat
te z me .i.collocare i mr̃imoniũ .i.irascat
eam nos dare phormioni nuptũ. ne succẽseat. & magis eẽ
phormionẽ s.dicat inquã
illũ idoneum q̃ ipi sit familiarior. Nos vero nostro officio
.i.i nullo discessisse phor. s.tãtũ
h
nihil egressos. q̃tũ is voluerit datũ eẽ dotis. DE: Quid tua
s.refert nr̃a
i sufficie
malũ: id refert. CHRE. Magni demipho. DE. nõ sat tuũ
.i.q̃firmat puelle
officiũ fecisse: si nõ id fama approbat. CHRE. Volo eius
.i.etiã .i.hãc separãz .i.vt nõ s.eẽ a nob .i.apte iacere s.q̃d vis a tua vxore effici
q̃q̃ volũtate hæc fieri: ne se eiectã putet. DE. Idẽ ego istuc
s.q̃ viro
facere possũ. CHRE. Mulier mulieri magis cõgruit. DE:
k in q̃ loco l
Rogabo. Chre. Vbi ego nũc illas reperire possim, cogito.

In hac scena. xVI.

Demipho cõsulit qua via certiore phormiõi tradat suas pecunias.

a Quietus. Id est securus ab eo quod procedit id quod sequitur.

b Ne quid isti verborum diunt. Dare verba decipere est.

c Amittam. Amitto hic ponitur quasi pro emitto. d Vt cautus est vbi nihil opus est. Consulit inquit quemadmodum detur vt omnino dare non debuerit siquidem argentũ phedrię sub nomine phormionis. Cautus est inq̃t vbi nihil opus ẽ. Nam potius deberet esse cautus in nõ dando et in agnoscendo fallatiam.

e Dum libido eadem hæc manet. Bene libidinem posuit pro voluntate homĩs incerti ac leuis

f Forte nos reiiciat. Mulierem .s. an vere nos in negotium nostrum et conditionem nostram seu pactionem.

g Rem ipam putasti. Pro disputasti modo.

h Quid tua malum id refert. Malũ interiectio: Ordo quid tua id refert. Quod dici solet barbare quid male gratię habes tu agendum de hoc. Nã id refert mea significat illud a me spectare. Malũ autem illic interpositum est interiectio quod plerumq̃ in nostro sermone potest congruere vt cũ dicunt quid mala gratię talibus rebus te immisces dicendum esset quid rebus malum id genus te interponere iuuat.

i Magni demipho. Nota responsum contra q̃d refert non ad quid relatum. et quere quomodo dicatur quid mea aut q̃d tua. An deest ad vt sit aut ad mea. aut ad tua.

k Rogabo. Vxorem tuam vt id faciat.

l Illas reperire. Filium et vxorem.

In sce. XVII.

Coutinetur nutricis agnitio facta a chremete et contra agnitõ chremetis a uutrice Sophrona
a Cõsilia hec. Archana seu ꝓposita incępta cõtra herã meã.
b Audio violenter. qđ greci dicunt. c Quęnã ẽ hec anus vt quis te iuuenum cõfidentissime nr̃as. Sed figura hec apta cõmotis est aliq̃ re noua.
d A fratre. Pro a domo fratris. vt iam ꝓximus ardet. V. calegon. e Quod vt facerem. Pergit sostrata non vidẽs chremetem. f Egestas impulit me. Venialis status.
g Interea vita vt in tuto foret. Compensatiua qualitas Interea quamdiu quereretur pater.
h Nisi me animus fallit. Nam visa vel corporis vel animi sunt hoc est rõnis vel sensus
i Qui est eius pater. Cõtinuat quod incepat dixerat enim neq̧ inuestigatur et subdit qui ẽ pater eius.
k Meum nomen. Mire suum nomen ille agnoscit illa dissimulat.
l Paululum. Aduerbium est alias nomen.
m Appellasses. Pro appellaueris. tempus pro tempore.
n Quem semper te esse dictitasti. Esse pro nominare antiq̃ more dixit.
o Conclusam hic habeo vxorem scęuam. Bene conclusam ꝓtulit vt si diceret feram.

SOPHRONA CHREMES

s. hoĩez s. ego a .i. secreta
Vid agã? quẽ mihi amicũ misera inueniã? aut cui cõsilia hæc
.i. recitabo tũa .i. ꝙ .i. ꝓpter s. puella vxor anr.
referã? aut vnde mihi auxiliũ petã? nã vereor: hera ne ob meũ
.i. ꝯsiliũ turpiter idecẽter .i. adeo Demiphonẽ .i. nuptias sic ꝯtractas
suasũ indigne iniuria afficiat: ita prẽm adolescẽtis facta hæc tolerare audio
.i. vetula .i. ꝑturbata .i. domo .i. exiuit paulo añ s. suas
b c d fratris e
violẽter. CHRE. q̃nã hæc anus exaĩata a frẽ q̃ egressa est mõ? SO. Qđ
derẽ eas fieri nuptias .i. mouit nõ stabiles .i. tales nuptias fieri ut hũc finẽ
f nccitas
vt facerẽ: egestas me ĩpulit: cũ scirem infirmas nuptias hasce esse: vt id cõ-
.i. suad rẽ honestas vite puelle esset iurãtis
g sine ꝑiculo h
sulerẽ: ĩterea vita vt ĩ tuto foret. CHRE. Certe ædepol nisi me animꝰ fallit
.i. a lõge vidẽt .i. filie .i. q̃ est pr̃. inuestigãdo nõ inuenit
aut parũ ꝓspiciũt oculi: meæ nutricẽ gnatæ video. SO. Neq̧ ille iuestigat
.i. vtr̃ adeo ad eã. .i. q̃usq̧
i
CHRE. Quid agã? SO. Qui ẽ eiꝰ pater. CHRE. Adeon: an maneo? dũ
s. illã patrem
eã que loq̃t / magis cognoscã? SO. q̃d si eũ nũc repire possim nihil ẽ: q̃d
s. nutrix filie aliꝰ col.
vereor. CHRE. Ea ipsa ẽ elloquar. SO. Quis hic loquit? CHRE. So-
s. q̃s .i. retro aspice
k
phrona. SO. Et meũ nomẽ noĩat. CHRE. REspice ad me. SO. Dij ob-
vtr̃ hõ alio noĩe s. ẽ stilpho s. te eẽ stilphonẽ .i. ꝓfer te. discede
secro vos ẽ ne hic stilpho? CHRE. Nõ. SO. Negas. CHRE. Cõcede hic
s. vbi tu es ꝓsus istã ꝑtẽ s. si audes stilpho .i. post h̃ tps.
l m
a foribꝰ paululũ istorsũ sodes sophrona. ne me istoc posthac noĩe appellas-
.i. cur nõ appellẽ s. stilpho .i. freq̃nter dixisti
n
ses. SO. Quid? non: obsecro. is es: quem semꝑ te esse dictitasti. CHRE.
s. stilpho is .i. cur s. q̃b iubes me discedere .i. clausã se ꝯtinẽtẽ.
o .i. ĩ illis edib
Est. SOSTRATA. Quid has metuis fores. CHRE. Cõclusam hic ha-

.i.terribilem .i.sed Stilphonis .i.adeo malle falso

beo vxorem sæuam. verum istoc de nomine eo perperam

mi tō añ mētiōēz feci .i.p iprudētiā .i.in lucē eloqrimini s.eo dixi ne. p extra pec q

olim dixi: ne vos forte imprudentes foris effutiretis: atq; id

.i.deinde r .i.sciret dolentis vel irātis indignātis s

porro aliqua vxor mea resciscceret. SO. hem istocpol nos

.i.infelices t

te hic inuenire miseræ nunq; potuimus. CHRE. eho dic

.i.qō habes negociū siue cōmertiū .i.a qua egrederis familia

mihi: quid tibi rei est cum familia hac: vnde exis? aut vbi

s.mater z filia .i.o me infelicē dolētis .i.pp ter qd exclamas. v

ille sunt. SO. miseram me: CHRE. hem quid est? viuunt

vtrę .i.filia .i.infirmitate ac morbo x

ne? SO. Viuit gnata. matrem ipsam ex ægritudine miserā

s.est.i.feliciter accidit Sophrona

mors consecuta est. CHRE. Male factum. SO. Ego autē

.ānosa destitura vł paup alienigena .i.nuptui derelicta. y

quæ essem anus deserta egens ignota: vt potui: nuptum

.i.dedi

virginē locaui huic adolescēti: harū q est dñs ædiū. CHR.

s.locasti nuptū vtrū dolētis s.dedi nuptū eā s.dicis z

Antiphoni ne inquā? So. Hem isti ipi. CHRE. qd. Duas

vtrū Antipho Antipho certe a

ne is vxores habet? SO. an obsecro / vnā ille quidem hanc

s.facier

solam. CHRE. quid illa altera. quæ dicitur cognata? SO.

s.filia tua q dr cognata ex cōpositōe.ex pactōe. b c

Hæc ergo est. CHRE. quid ais? SO. Cōposito factum ē

s.mō filiā tua Antipho apud se

quo hanc amans habere posset sine dote: CHRE. Dij vo:

s.ipso rū .i.cītū .i.casu aliq .i.incōsiderate .i.non au/ d

stram fidem. qua sæpe forte temere eueniunt quæ non au

deat aliqs .i.inueni filiā .i.cū aduenisse .i.cū q s.collocarā s.inueni e .i.eo mō

deas optare? offendi aduenieus qui cum volebam: atq; vt

s.vt filia illi nuptui daret .i.ego z fr .i.moli/ limie siue conatu

volebam collocatam filiam. Quod nos ambo ope maxīo

.i.laborabam diligētia

dabamus operam vt fieret sine nostra cura maxīa sua cura

Sophrona s.illud f .i.facere g Demipho

hæc sola fecit. SO. Nunc quid opus facto est / vide. pater

Antiphonis .i.male ptento .i.istā collatōēz .i.valde

adolescentis venit. eumq; animo iniquo hoc oppido ferre

fama est s.in hac re h aduiuo obrestor

aiunt. CHRE. Nihil pericli est. Sed per deos atq; homīes

filiā .i.aliquis .i.sciet

meā eē hanc caue resciscat quisq;. SO. nemo ex me scibit.

.i.reliq q tibi nō dixi. .i.in domo

CHRE. Sequere me. cætera intus audies.

p Effutiretis. Eloqueremini. euacuaretis. effunderetis. narraretis. Effutiretis ab eo quod est effundo. Translatio est a vase futili nomine. quod patulo ore fundo acuto instabile nihil prę se cōtinet Et futilis dicitur eiusmodi vt nihil intra se contine at et semper inanis sit.

q Atq; id. i. fictionem meā. s. q; lemni finxi mihi aliud nomen stilpho.

r Aliqua. i. aliquomodo. aliqua via seu ratione vel aliqua i. per aliquam ex nobis.

s Hem istoc. i. ista re seu propter istam causam quia timebas ne effutiremus foris.

s Eho. Interiectio correpti timore nouo.

v Miseram me. Vide quam tarde respōdit mortem vxoris denunciatura ne si statim et ex abrupto diceret nimium dolore cor vulneraret Chremetis et pulchro ordine primum se miseram dicit postea matrem ipsam egritudine miserā dicit aduc remansit in narratōne illa spes incolumitatis. demū subiunxit mors consecuta est. Sic alibi in Andria. Nos quidem miseras pol perdidit.

x Ex ægritudine. Infirmitate ac morbo. Ex egritudine mors consecuta est. bene moderatus est. vt neq; nimis egre ferat neq; rursum et hæc est œconomia. ne in eadem vrbe due vxores plus mali ex sollicitudine afferant chremeti q; ex alterius morte tristicię neq; in comedia possūt nimis miserabiles mortes esse. ne res in tragediā transeat. y Deserta egens ignota. Singula pronuncianda sunt argumenta. hec eñ ad venialem statum proferuntur.

z Quid? Admirando hoc interrogat vel est modus interrogandi.

a Au obsecro. Au interiectio dolentis vł tedio obtuse. Obsecro. q. d. mali quæso amplius me interrogare super hac re.

b Quid ais. Admirabundus hoc dicit.

c Composito hoc factum. Sic veteres nos ex cōposito. vt composite rumpit vocem. et me destiat a re.

d Quę non audeas optare. Pro quæ non audeat quis vt facile pro eunucho probes.

e Offendi aduenieus. Pro cum aduenissem. vt ipse nemus linquens patrium saltusq;. i. quia lingua latina deficit hac declinatōne.

f Hec sola fecit. Si hic legerimus antiphonem intelligimus. si hec sophronam

g Nunc quid opus facto est. Hoc dicit. Nā non audiuit chremetem exclamantem apud se ab illo loco dii vœstram fidem.

h Sed per deos. Admirationis genus est.

ASCEN.

Vbi Guido noster legit. Non obsecro is es quē semper te esse dictitasti. Chre· Est &c. malim cū aliis exemplis legere hem. Nam absurda aliter eēt persone mutatio. Est autem metuentis quod sequens iudicat verbum. Item vbi idem legit. Composito factum est modo hanc &c. plura exēplaria habent quo q. d. ideo vt &c.

In hac scena. xVIII.

Senex de seip̄o conquerit᷑. ꝙ dum auari infamiā fugerat in stulti rep̄hensionē inciderit eūq; penitet pecuniā dedisse. a Vt malos expediat esse. Quia ex malitia cōsequūtur a nobis pecunias.
b Ita fugias Prouerbiū ita fugito.
c Ne p̄ter casam. Hoc ē ne p̄termittas casam tuā q̄ sit tibi tutissimū receptaculū. Aut ita fugias ne p̄ter casam vbi custodiri mage. et prehēdi fur. et mulctari verberibus pōt. aut verbū erat furē exagitātis. et interea ꝓuidētis ne añ casam trāseat. ne in p̄tereundo etiā inde aliq̄d rapiat. d Ne p̄ter cā. q. a. Cū sit iā tritū sermōe ꝓuerbiū. q. d. Ita efflu as in dādo vt tñ modū nō p̄tergrediaris. vel ita lar giaris vt tñ rōnem hēas domus tue. vel ita te pro fundas vt tñ dona apud te retineas. et in tua p̄tāte neq; vllū p̄nie locū relinq̄s. vel ita fugias. i. discedas a tenacitate tua vt tñ nō exeas casā tuā. i. vt tñ in teip̄o et in pectore tuo volutes attēcius q̄d dandū sit. et q̄d nō. e Dū aliq̄d. Vetuste.
f Planissime. i. aptissime. verꝫ ē q̄d dicis siue omnino. nā plane significat oīno certe. & aperte.
g Rem. i. comoditatē et q̄d dicūt factū suū et casū suū vt ita dicā. h Mō vt hoc cō. possit dis. Ne peniteat dn̄m pecuniā dedisse errorē seruus iniecit. i Vt hō ē an mutet aīm. Nā hoīs mutabilis ē animus. vel vt hō ē. i. ꝑ eius moribus q̄bꝰ ē nescio sit mutaturus aīm necne. k Argētū inuentū ē. Hic apud se geta loq̄t᷑ l Ne in p̄ntia. i. hoc t̄pe p̄nti. Dicimus in p̄ntia sicut & in p̄ntiarꝫ ꝑ aduerbio p̄ntis t̄pis. m In eodē luto hesitas . i. freq̄nter heres seu fixus es & volutaris in eodē luto. q. d. versaris in eodē p̄iculo. posset forsitā capi hesitas. Pro dubitas & ꝑplexus es et districtus seu implicitus et inuolutus in eodem luto.

DEMIPHO senex. GETA seruus

n̄ra ꝑp̄ria — nos nimis benigni — a — .i. sit vtile aliq̄b; — .i. q̄n

n Ostrapte culpa facimꝰ: vt malos expediat eē: dū

.i. damus operam — .i. liberales. mansuetos

nimiū dici nos bonos studemus & benignos.

.i. sic fugiat aliq̄s — b — .i. ꝙ nō — c — .i. domiciliū tuū — d — q. d. ita — .i. in ore populi est — s. q̄d secē — .i. sufficiebat — .i. pati talē im

ita fugias / ne p̄ter casam q̄d aiūt. Nōne id sat erat accipere

ꝓbitarē vt decepit filiū — .i. cū — .i. sine rogato eiꝰ — .i. oblatū — .i. habeat phormio — .i. q̄ argēto vl' vñ.

ab illo iniuriā: etiā argentū est vltro obiectū: vt sit / qui vi

.i. quisq; — e — .i. malū — .i. cōmisceat — .i. certissime: — f

uat: dū aliq̄d aliud flagitij conficiat. GE: Planissime. DE.

s. hoīb; — .i. merces — s. q̄ sūt — .i. tortuōsa obliqua — s. dicis

His nūc præmiū est: q̄ recta praua faciūt. GE. Verissime.

.i. q̄trū — .i. icōsideratissime — phormioni — g — .i. fecimꝰ — ītātūmō — h

DE. Vt stultissime q̄dem illi rem gesserimꝰ. GE. Modo

vtinā — .i. hac lege — euadi — .i. capiat i vxorē — vtꝫ.

vt hoc cōsilio possit discedi: vt istā ducat. DE. Etiam ne id

s. discessū tri ꝯsilio — .i. sic mores hūanos hꝫ — i

dubiū est? GE. Haud scio hercle: vt hō est: an mutet aīm.

dolentis īdignātꝫ — s. dubitat — .i. sed — s. an sit mutaturꝰ necne — .i. s; — s. ꝯtigeret cū mutare

DE. Hem: mutet aūt? GE. Nescio: verū si forte dico. DE.

.i. sic — s. fratris — puella

Ita faciā: vt frater cēsuit: vxorē huc eiꝰ adducā: cū ista vt loq̄t᷑

.i. ante — vxorē — k

GE. abi p̄nuncia hāc futurā. GE. Argentū iuentū est phe

.i. ꝑ phedria — lite facīēda — .i. nulla fit mētio — .i. cautū — .i. ꝙ nō — l — puella

driæ. de iurgio silet᷑. Prouisum est ne in p̄sentia hæc hinc

.i. discedat — .i. deinde — m

abeat. quid nūc porro? quid fiet? in eodē luto hæsitas: vor

.i.lues seu pedes n penas o p .i.iminēs nō dilatū ī aliud tps .i.dilatū est future

surā solues geta præsens q̄d fuerat malū: in diē abijt plage

.i.augēt̄ ma/ is accedēt̄ .i.puides vbi phaniū est vxorē antiphōis

crescūt, nisi ꝓspicis. Nūc hinc domū ibo: ac phaniū edoce/

.i.vt nō aliq̄ mo .i.timeat. Phormiōis sermonē

bo: ne q̄d vereat̄ phormionē / aut eius orationem.

n Vorsuram solues. Creditorē mutas. Vorsurā facere dr̄ q̄ es alienū ex alieno ęre alieno soluat: dr̄ etiam vorsuram facere cum minore fœnere acceptam quis pecuniam maiorem occupat.
o Geta. Alloquitur seipsum.
p In diem. Id est in terminum aliquem deputatum. Vel in diem id est vsq; ad aliquem diem mihi incertum.

QVINTVS ACTVS.

In hac scena. XIX.

DEMIPHO NAVSISTRATA mr̄. CHREMES.

hortāt̄ .i.sic ꝯsueuisti de me bene merert .i.mitigetur leniatur

a Gedum: vt soles: nausistrata fac illa vt placet̄ nobis. vt sua volūtate id q̄d est faciundum faciat.

.i.nō inuite .i.discedat & nubat phormioni.

.i.placabo illā .i.eque .i.labore tuo ac industria .i.sic a .i.pau

NAV. faciā. DE. Pariter nūc opa tua me adiuuas: ac dudum re opitulata es. NAV. Factū volo. at pol min⁹ queo

loante .i.auxiliata .i.facere iuuantis .i.possum facere

mariti .i.defectu b .i.cur. .i.sed c

viri culpa: q̄ꝫ me dignū est. DE. Quid aūt: NAV. qa pol mei patris bn̄ parta indiligēter tutat̄. Nam ex hijs prædijs

.i.iuste acq̄/ sita bona .i.pigre negligē ter bn̄ pta s.vir me⁹ .i.defēdit .i.possessiōib⁹ mihi relictis.

.i.singul' annis duo s.pater s.vn⁹ .i.ꝗtum. d e f

talenta argenti bina statim capiebat. hem viro vir q̄d præstat. DEMI. Bina quæso: NAV. Ac rebus vilioribꝰ multo: tamen duo talenta. DE. Hui. NAV. Quid hæc videt̄.

s.pr̄ capiebat talem obsecro .i.et g

s.capiebat pr̄ talēta ꝑ singulos annos h talenta i

Diuitis vxoris de marito licentius conquerentis allocutio est cum dispositōe futurarum turbaꝝ.
a Ac dudum re opitulata es. Supra enim dixerat chremes. Id sūmam vxori tibi opus esse dixero. Ac dudum re opitulata es, i. ipo effectu vel bonis tuis et tua re familiari mutuas mihi dando pecunias vel aliquid tale faciendo. vel lege sic pariter id est etiam nunc adiuuas me tua opera ac pro et dudum opitulata es mihi re &c.
b Quā me dignum est. Id est quā me decet. aut quā mihi est honestum. vel quā merui.
c Quid aute: Id est cur minus pote quam par est et quam meruisti.
d Statim capiebat. Statim perpetuo. equaliter. & quasi vno statu. Plautus. Ita statim stat signa.
e Hem. Dolentis et requirentis seu desiderantis patrem f Viro vir quid prestat. Id est q̄ntum alius alium excellit. Nam pater longe prestantior erat viro meo.
g Rebus vilioribus multo. Id est quamuis res essent multo viliores et minoris locarentur quam nunc.
h Hui. Admirantis hic est: Nam pensionis quātitatem admiratur.
i Quid hec videntur. Id est quid existimas hec duo talenta annua esse. q. d. Nonne illa talenta videntur tibi esse magnum quiddam.

k Scilicet.i. certe taleta hec videnī.s.mihi magnū quoddam l Ego oñderē.s.hec taleta q̄nti essent q̄a ea multiplicare idustria vel oñderem hec taleta magnū eē aliq̄d. vel oñderē bina taleta debere hr̄i ex pr̄imōio meo m Defatiget. Defatigatam reddet sermone suo adeo vt illi respōdere par eē non possis. n Ducimus hāc.s.vxorē tuā si es locutus cū puella. o Quid ait tādē. Auertens se demipho admirabūdus ait.q̄d ait tādē q̄si assistētes alloquatur p Vterq̧ vtriq̧ ē cordi. Masculino vsus ē.q̄a masculinum p̄pōderat foeminino. Oratores in tali dicēdi genere dicere solēt vterq̧ alteri est cordi. q Magni.i.multū ad nos spectat. Id em̄ plusq̧ manifestū est dici solere magni vel pui mea refert vel interest. vbi dicūt barbari q̄d habemus agendum. r Comperi. Facile perspexi cognoui p inuestigationē siue inueni. s Deliras. Insanis deuias. vel q̄ delyramenta p̄fers in mediū. t Redi mecū in memoriā. Que.s.cōtulimus inter nos. vel recollige te redi ad te siue repete mēoria ea de q̄bus aliq̄n verba fecimus mecū.i. quēadmodū ego reuertor ad mēoriā exercēdā. v Patris nom aliud dictū ē.q.d.p̄r eius voluit se vocari alio noīe. hoc dicitvt oñderet illi se eē p̄rem eius quēadmodū prius cōicauerat rem totā cū eo. x Pergis. Interrupit sermonē dicēdo pgis.i.p̄seq̄ris reluctādo mihi. y Miror q̄d hoc ē. Hoc.s.q̄d demipho nō potes intelligere.similiter nec ego ip̄a. z Vt p̄pior illi q̧ ego sū ac tu sceuma est a medio. a Ita ne p.&c. Id ē hēs mihi tā parū fidei vt te exorari nō possim vt hoc mihi credas. b Vin satis quesitū Hoc totū p vna p̄sona.i.q̄dem legūt. c Filia amici nostri Hoc ē tua et hoc volutat secum deinde subdit q̄d futurū ē ex hac cognatōe. d Recte.i.p̄spere oia cedēt. e Maneat.i.non veniat ad puellā interrogatiue p nūtia. f Comodius esse in oēs. Et circa illū q̄ duxit & circa illā q̄ ducta ē.et circa te socer g Vt cepas.s.curare vt eiicere h Perliberalis vp.i.ē cū vi.mihi Ordo ē p̄liberalis visa mihi. i Quid istuc ne.ē.i.q̄d hoc totū q̄d dixisti sibi vult nōdū em̄ intelligit demipho k Opuit .i.reclusit cuius oppositū ē apuit l Iam.s.opuit ne timeas audiri ab ea. m Hem. Interiectio intelligentis q̄d diu q̄siuerat.

h .i.vt essem sexus virilis l .s.mihi ē explozatū vt oñderes
DEMI. Scilicet. Nau. Virū me natā vellē. ego ostēderē. DE. Certo scio.
s.scis s.dbis .i.si audes s.loq̄ .i.vt nō .i.iuuenis s.illa
Nau. q̄ pacto: DE. parce sodes: vt possis cū illa: ne te adolescēs mulier de
m .i.vis ꝯiugē .i.ex domo tua doleāt.timēt.
fatiget. Nau. faciā /vt iubes meū virū abs te exire video. CHR. Hem de
Phormioni s.vt daret statim s.esse argentū
mipho iā illi datū est argētum: DE. curaui illico. CHRE. Nollē datū. sed
.i.fere .i.sufficiebat s.datū esse argētū s.se habent
video vxorē. pene plusq̧ sat erat. DE. Cur nolles chreme: CHR. Iam re
s.dic .i.nūq̄d s.puella s.aliq̄d .i.q̄re .i.ꝯcordaui
n pacaui oīa
cte. DE. Quid tu: ecq̄d locut⁹ cū ista es: q̄obrē hāc ducim⁹: CHR. Trās
s.ipse frater me⁹ s.puella ex domo tua .i.q̄uo abduci
o nec a filio
egi. DE. q̄d ait tādē: CHRE. abduci nō pōt. DE. Qui. non pōt: CHR.
.i.sibi mutuo placēt .i.q̄d ad nos p̄tinet s.interest nr̄a .i.vltra hec
p q
q̄a vterq̧ vtriq̧ ē cordi. DE. Quid istuc nr̄a: Chr. magni p̄ter hæc cogna
s.eam .i.cur .i.delipis .i.inueniē tādē .r.incōsulte sine causa
r s t
tā cōperi eē nobis. DE. q̄d deliras. Chre. Sic erit: nō temere dico. redi me
.i.recordare p̄teritoꝝ .i.satis ne .i.saue mētis fastidiētis .i.puide .i.agnitōꝝ ꝯgnatē .i.erres
cū ī memoriā. DE. Satin san⁹ es: Nau. av obsecro caue ne ī cognatā pec
s.ꝯpa ꝯgnata .i.noli negare s.p̄itus .i hac mutatōe noīs.
v
ces. DE. Nō est. Chre. ne nega. patris nomē aliud dictū est. hoc tu errasti.
interrogatiue dicit rn̄dit s.p̄ēm s.nomē s.pater .i.vtꝫ.
DE. nō norat prēm: Chre. Norat. DE. Cur aliud dixit: Chre. nūq̧ te ho
.i.acq̄esces .s.q̄d mihi velim .i.explices q̄
assentes nō intelligā x
die cōcedes mihi. neq̧ ītelliges: DE. Si tu nihil narres. Chre. pgis: Nau:
iurāsi ē .s.q̄d hoc sit iurandi modus
y
Miror /q̄d hoc ē. DE. Eq̄dē her de nescio. Chre. vin scire: at ita me seruet
.i.ppinq̄or puelle sāguie s.implorō .i.opē
z
iuppiter: vt p̄pior illi q̧ ego sū ac tu hō nemo ē. De. Dij vestrā fidē. Eam⁹
s.puellā .i.sit .i.istā ꝯgnatōeꝫ s.pemit⁹ dolentis s.q̄ō ita volés
ad ipam vna oēs nos: aut scire aut nescire hoc volo. Chre. Ah. DE. Quid
.i.ē ne vex s.esse .i.auctoritatē credulitatē .i.vis ne
a b
est: Chre. Ita ne puā mihi fidē apud te: De. vis me hoc credere: vin satis
.i.inquisitū hortantis s.ē ex hac cognatōe
.i.credā a me c
quæsitū mihi istuc esse: age fiat. Quid illa filia amici nri: q̄d futurū est:
s.futurū est .i.vxorē tuā quā .i.re vel ob .i.cur nō mittā⁹ vxor tua
d ducebam⁹ s.domū me
Chre. recte. De: Hāc igit̄ mittim⁹: Cre. Quidni: DE. Illa mäeat: Chre:
.i.ita maneat domū q̄ sic se res habēt s.vtilius .i.erga est p oīb
.i.potes f
Sic. DE. Ire igit̄ tibi licet nausistrata. Nau. Sic pol cōmodi⁹ esse ī oēs arbi
.i.sicut .i.ut s.neq̧ abduci puellā .i.valde honesta ꝛ bona ac benigna.
g h
tror: q̧ vt cœperas: manere hanc. Nā p̄liberalis visa ē: cū vidi: mihi. DE:
istuc .i.totū negociū vtꝫ .i.clausit ianuā
i k l
quicq̄d hoc negocij ē. Chre. Iā ne operuit hostiū: DE. Iā. Chre. O iuppi
.i.sūt nob p̄picij ꝛ fautores .i.qua via.
m
ter dij nos respiciūt. gnatā inueni nuptā filio tuo. De. Hem q̄ pacto id po
s.fieri s.q̄ pacto id fieri potuit sed i domū discede
tuit: Chre. Nō satis tutus est ad narrandū hic locus. DE. At tu intro abi.
.i.vt nec ii.sciāt s.q̄ pacto id fieri potuit
CHRE. Heus. ne filij q̄dem nostri resciscant hoc volo.

ANTIPHO.adolescens.

q̄litercūq; .i.mea negocia .s.phedrie A .i.q̄tū .i.scire seu
Etus sū:vtut meæ res sese habēt:fratri obtigisse q̊d vult.q̄ scitū ē
sapiēter factū .i.ꝯhere b c .i.cū fortūa male optatis rńdeat.
eiusmodi parare in aīo cupiditates:qb⁹:cū res aduorse sient:pau
.i.aliq̄ꝑtulū .i.medelā Phe. .i.postq̄ .i.sollicitudie .i.exoluit. Ant.pho.
siue remediū adhibere.
lo mederi possis:hic sił argentū repperit.cura sese expediuit. Ego nullo
.i.expedire.explicare .i.ꝑturbatōibꝯ .i.q̄ .s.qđ similatū ē occultet d
possū remedio me euoluere ex istis turbis.qn si hoc celet̄/patri in metu:
.i.s3 si .i.reuclet̄ .i.culpa
e f
sin patefit in probro siem. Neq; me domū nūc recipere:nisi mihi eēt spes
ꝑstita exhibita phanij .i.perā
ostentata huiusce habēdæ. Sed vbinam getam inuenire possum:vt rogē
.i.quā oportūitatē .i.alloq̄ndi prēm meū .i.eligere .i.velit
q̄d temp⁹ cōueniendi patris me capere iubeat.

In scena. XX.

Antipho apud se cōquerit̄ q̄ ea suscepit qbus exolui non possit vbi res aduerse vrgent.et simul oñdit se gestire iu aliquā spem.
a Quod vult.s.argentū ad pāphilā redimēdā. b Parare in aīo. Vetuste additū est animo Ennius in sexto.sed qd ego;hic aio lamētor c Cū res aduerse sint. Cū desiderate fuerint.i.cū harꝝ pecunię fuerint.
d Patri in metu. Ne pr̄ moleste ferens abducat aliq̄ rōe amatā meā. e Sin patefit.i.apiat̄ detegat̄ nō possū inquā euoluere qn sim in p robro.
f In probro siē. Apud patrem .s.Cū ꝑposuisset si hoc celet̄ i metu q̄rta qa intulit sin patefi

In hac scena.XXI.

Iactantia inducitur phormionis qui tanq̃ parascitus se egregie bibituꝝ pollicetur. Et quasi omnis prouenisse letetur.

a Mulierem.s.Pamphilam quæ iam virgo non erat precipue cũ esset in tali loco.

b Propria ea phedria. Propria.s.sibi cum nemini cõmuni. Virg. in primo connubio iũgam stabili propriaq̃ dicabo.

c Emissa est manu.i.libertina facta cum prius esset empta tanq̃ serua. vel exiuit potestatem lenonis. d Ocium a senibus ad potandum. Priusq̃ abducam mihi phanium pro qua abducenda dederunt pecunias.

e Sed phormio adest. Antipho qui prius solus loquebatur vidit phormionem et inquit apud se sed phormio &c.

f Quid ais. Accedens postea ad eum sic ait.

g Quid? Admiraudo dicit hoc vel intetrogando. Deinde occupat antipho.

h Vicissim partes acturus est tuas. Secundum illud quod dictnm est. Reddunt opas

i Rogitauit rursum vt ageres causam. Iterũ subaudiamus et est schema a superiore.

k Vt pro se diceres. Id est orationem haberes et sermonem appositum pro se faceres. Nam qui dicit apposite accomodateq̃ loquitur.

l Ad mercatum. Gratia exercende mercature. Et declinatur hic mercatus.tus.tui.a mercor aris. quod est emo is.

m Concrepuit. Bene quasi diceret audiui ostiũ crepans id est stridens et resonãs cum aperiretur et patefieret. Nam eiusmodi crepitus est signum apertionis ostii.

PHORMIO ANTIPHO.

s.a demiphõe s.ego phor. s.illud puellaꝝ vẽditori s.mecũ a le nonis domo pãphilã a

Rgentũ accepi. tradidi lenoni. abduxi mulierẽ.

i.effeci s.puella b .i.manumissa

curaui: ꝓpria ea phedria vt potiretᷣ. nam emissa

.i.est reliq̃ s.res .i.ꝑficiẽda

c est manu. Nũc vna res mihi etiã restat quæ est cõficiunda:

spaciũ s.demiphone sc3 .i.impetrẽ .i.ĩpendã traducã.

d ociũ a senibus ad potandũ vt habeã. Nam aliq̃t hos sumã

s.phormio s.dicã pers.

e f g dies. AN. Sed phormio adest. quid ais. Quid? AN. Qnid

.i.qua via .i.tediũ seu expletõe3

nam nũc factur⁹ est phedria? quo pacto satietatem amoris

.i.alternatim .i.tuũ officiũ .i.rꝑsentatur⁹

h ait se velle sumere? PHOR. Vicissim partes tuas acturus

s ptes actur⁹ẽ phor. .i.freq̃nter fugiat .i.pris ↄspectũ

est. AN. Quas? PHOR. Vt fugitet patrem. Te suã rogi-

.i.defenderes.sustineres .i.orõem haberes s.phedr.a

i k tauit rursum vt ageres causam: vt ꝓ se diceres. Nam pota

.i.d3 portare demiphoni chremeti .i.in eũ locũ

turus est apud me. Ego me ire senibus sunium dicam ad

.i.negociãdi grã .i.guã ancillã .i.ad emendã s.mihi esse opus seruus

l mercatum ancillulam emptum: dudum quã dixit Geta-

ↄsumere impẽdere s.senes

ne: cum hic nõ videant me: cõficere credant argentum su-

.i.patefactũ est.apertũ est. s.e domo

m um. sed ostium cõcrepuit abs te. AN. Vide quis egrediť.

s.is q̃ egrediť

PHOR. Geta est.

GETA ANTIPHO PHORMIO.

O Fortuna: o fors fortuna: quātis cōmoditatibus
q̄ subito hero meo antiphoni ope vestra hunc
honorastis diē: AN. q̄dnam hic sibi vult: GETA. Nosq̄
& amicos eius exonerastis metu. Sed mihi nūc ego cesso:
q̄ nō humerū hūc exonero pallio: atq̄ hoiem ꝓpero inue
nire: vt hæc quæ cōtigerint sciat: AN. Num itelligis quid
hic narret: PHOR. Nū tu: AN. Nihil. PHOR. tātūdem
ego. GE. Ad lenonē hic ire ꝑgā. ibi nūc sunt. AN. Heus
geta. GE. Hē tibi nū mirū aut nouū est reuocari cursū: cū
īstitueris: AN. geta. GE. Pergit hercle: nūq̄ tu odio tuo
me vinces. AN. Nō manes. GE. Vapulabis. AN. Id q̄dē
tibi iā fiet: nisi resistis: verbero. GE. Curialis vernula est q̄
me vocat: Familiariorē oportet esse hūc: q̄ minitat̄ malum
Sed is ne est: quē quæro. an nō: ipe est. PHOR. Cōgrede
re actutū. AN. Quid est: GE. Quātū oim est q̄ viuāt ho
minū hō honoratissime. Nam sine cōtrouersia dijs solus
diligere antipho. AN. Ita velim. Sed q̄ istuc credā ita esse:
mihi dici velim. GE. Satin: si te delibutum gaudio reddo:
AN. Enecas. Phor. Quin tu hinc pollicitatioues aufer: &
q̄d fers ꝯcedo. GE. Oh tu q̄q̄ aderas phormio: PHOR.
Aderam. sed q̄d cessas: GE. Accipe. Hem: vt modo argē
tum tibi dedimus apud forum: recta domū sumus ꝓfecti.
Interea mittit herus me ad vxorem tuam. AN. q̄obrem.

In hac scena. XXII

Antiphoni a Geta nūciat̄ phaniū inuentā eē filiā Chremetis patrui sui qd' magne fœlicitatis loco ducēdum putat. a O fortuna. Fortuna dicta est incerta res fors fortuna euentus fortune bon⁹ b Fors fortuna. Aliud fortuna est aliud fors fortuna. Nā fors fortuna est cuius diē festum co/lunt q̄ arte aliq̄ viuunt cuius ædes sacra trans ty/berum erat. fortuna aūt incerta res est tā ad bonū euentum quā ad malum. c Quātum subito: Hæc leguntur admiratiue.

d Nosq̄ amicos. Geta eum adhuc non audie/bat. sed pergebat in sua admiratōne.

e Sed mihi nunc ego cesso. Ad se rediens con/siderансq̄ sibi esse potius querendum antiphonē cui hoc narret. quā ita admiratione cessandum et morandum. Ideo hac subdit. Sed mihi. i. vel in dedecus meum et crimen. vel mihi generaliter po/nitur vt tu mihi sp̄ dormis. sed ego nunc cesso id est sum cessator et ociosus et quidē increpandus.

f Humerū hunc exonero pallio. Recte quia palli/ata fabula nō togata. g Heus Geta. Reuo/cat eum iam arripientē iter ad lenonem. Heus ad/uerbium vocantis Geta est vocatiuus.

h Hem tibi num. Geta post se nō respexit in/dignatus se reuocari festinum. Nā putabat alium quemlibet ab antiphone reuocare eum. Ideo inq̄t Hem interiectio indignantis. i Institueris. Secunda ꝑsona pro tertia. k Pergit hercule &c: Hoc dicit inter eundem nō retro aspiciēs potest di/stingui hic pergit et cōiuncte legi hercle.

l Nunq̄ tu odio tuo me vinces. Odium inter/dum ponitur pro tedio et molestia. Inde odiosus .i. tediosus molestus. et improbus seu importun⁹ q. d. nō vinces me tua importunitate et instantia.

m Nō manes. Hoc dicit indignabundus et mi/rabundus. n Vapulabis. i. posses bene adeo instare vt vapulares. i. verberares seu ver/beribus afficereris. o Id quidē iam tibi fi/et. Id quod sibi dici audiuit minatur. et cōueniens errore festinantis. p Curialis vernula est. Hoc audiens cognouit eē aliquē qui imꝑiose loq̄/retur. q Actutum. Dr̄ ab actu. i. a celerita/te. vn̄ actuarie naues dicuntur celeres. i. celeriter ꝑ mare transeuntes. r Si te delibutum gaudio reddo. Ad animum transtulit id quod est corporis. Nam delibutus vnctus dicitur.

s E necas. Mori me cogis qui ita animum meū suspensum teneas.

t Oh. Interiectio est animuertentis prius nō uisum nec perceptum.

v Cessas. Moraris detegere rem antiphoni.

x Hem. Interiectio est tussientis vt narrationi sit aptior.

y Vt modo argentum. Vide narratōnem coe/ptam vnde opus est.

z Mittit herus me ad vxorem. Conuersio ad antiphonem hoc dicit.

a Ingynneciũ. Gynnecium eſt locus ędiũ ſecretus in q̊ fabulant̃ inter ſe mulieres. Eſt enim gynneciũ ait Tortellius loc⁹ in ędibus ſolis mulieribus ad habitandũ datus. deducit̃ enim a gynecon.i.a mulieribus.
b Mida. Forte ſic dictus ꝙ phrygius eẽt. c Pone.i.recte aduerbiũ. d Reſupinat. Supinus vel reſupinus dr̃ q ĩ dorſo iacet q̊d q faciũt fere negligentes ſunt. molles aut laſciui. iõ ſupin⁹ ꝓ molli ponit̃ aut laſciuo. Itẽ ꝓ pigro negligẽti & ocioſo. Itẽ ponit̃ interdũ ꝓ elato et ſupbo. Propterea ꝙ tales ſupbi ſolent nõ demittere caput tanq̃ humiles. ſed reſupinare et extollere tanq̃ tumidi. Perſius. Italo quod honore ſupinus fregerit hemīas Vñ ſupinare et reſupinare ſignificãt aliquẽ ſupinũ ſiue reſupinũ reddere vt hic reſupinat me .i. reducit me in tergũ et q̊d vulgo dr̃ reuerſat me. e Suſpenſo gradu.i. molli ac tenero ſuſtẽtato. et leniter terre impreſſo.
f Euge Geta. Interiectio eſt leticie q̃ antipho getã incitat ad leticiã vt reliq̃ ꝓſequat̃ letanter.
g Hic pulcherrimũ facinus audiui. Hmõi locos poete auctoribus indulgent. ꝙ i his auctoris eſt cõmendatio.
h Mirificiſſimũ. Pro mirificentiſſimum vbi poeta recto ſuplatiuo vſus ẽ a poſitiuo mirificus mirifica mirificũ. i Patruus t.p. eſt in p.v. tue vt Saluſtius in primo. liberis eius auũcul⁹ erat
k Quid ais. Hoc dicit vix ſibi pſuadẽs ita eẽ. l Couſueuit hũit cõmertiũ amoris.
m Somniũ. Eſt fantaſma et vanũ dictũ tanq̃ dormiendo ſomniatũ. n Atq̃ hercle ego &c. Plautus in milite glorioſo. Nã hoc colũnatim poete eẽ mandaui barbaro.
o Hem qd ergo. Hem interiectio ĩdignãtis ꝙ nõ ducat̃ celeriter. ergo cũ dẽas me ducere.
p Quin. Increpatiue videt̃ hic capi ꝓ qnimo. q Fecero. Cõiũctiuũ ꝓ indicatiuo. r Bñ ita me dii amẽt. Deinde cum diſceſſiſſent cepit phormio hec ſecũ dicere et ita dii me amẽt iurãdi modus ẽ. s Curã adimar. Varietas ẽ ꝓ ludẽdi adimẽdi varietatẽ eñi amauit poeta. iõ adimere ꝓ adimẽdũ põit t Suorũ e ſ.ſ. Vt illi mutuo darẽt illam ſũmã q̃ redderet̃ ſenibus cũ nolle ducere vxorẽ phor.
v Ingratis his. Ingratis.i. ĩ memor bñficiorũ ſibi factorum taliter iũgẽdo liberos ſuos mrĩmonio foelici. x Reipa Ipo effectu videlicet argentũ ſit datũ vt datũ ẽ ſine vlla reſtitutõe.
y Angiportũ.i. in hũc locum anguſtum nec puium.

GE. omitto ꝓlog. Nã nihil ad hãc rẽ eſt antipho. Vbi ĩ gynneciũ ire occipio: puer ad me occurrit mida. Pone me appræhẽdit pallio reſupinat. Reſpicio: rogo q̃obrẽ retineat me. Ait eſſe vetitũ / ĩtra ad herã accedere. Sophrona mõ frẽm huc: inq̃t: ſenis ĩtroduxit chremẽ. eũq̃ nũc eſſe intus cũ illis. hoc vbi ego audiui: ad fores ſuſpẽſo gradu placide ire perxi. acceſſi: aſtiti: animã cõpræſſi. aurẽ admoui: ita animũ cœpi attẽdere / hoc modo ſermonẽ captãs. AN. Euge geta. GE. Hic pulcherrimũ facin⁹ audiui ita ꝙ herde pene exclamaui gaudio. PHOR. quod: GE. q̃dnam arbitrare: AN. neſcio. GE. Atq̃ mirificiſſimũ. Patruus tuus pater ẽ iuẽtus phanio vxori tuæ. AN. Hem qd ais: GE. Cũ eius cõſueuit olim matre ĩ lemno danculũ. PHOR. Sõniũ. vtin hæc ignoraret ſuũ prẽm: GE. aliqd credito phormio eſſe cauſæ. Sed me cẽſen potuiſſe oĩa ĩtelligere extra oſtiũ: intus quæ ĩter ſeſe ipſi egerint: PHOR. Atq̃ herde ego q̃q̃ illã audiui fabulã. GE. Immo. etiã dabo: q̊ magis id credas. Patruus interea inde huc egredit̃ foras. haud m̃lto poſt cũ patre inde recipit ſe ĩtro denuo. Ait vterq̃ tibi ptãtem ſe eius habẽdæ dare. Deniq̃ ego miſſus ſum: vt te requirerẽ atq̃ adducerẽ. AN. Hem qn ergo rape me qd ceſſas: GE. Fecero. AN. O mi phormio vale. PHOR. Vade antipho. Bñ: ita me dij amẽt: factũ gaudeo / tantã fortunã de ĩprouiſo eſſe his datã. Sũma eludendi occaſio eſt mihi nũc ſenes & phedriæ curã adimere argentariã: ne cuiq̃ ſuorum æqualiũ ſupplex ſiet. Nã idẽ hoc argẽtũ ita vt datũ eſt ĩgratis his datũ erit hoc q̊ cogã / re ipſa repperi. Nũc geſt⁹ mihi / vultuſq̃ eſt capiẽdus nouus. Sed hinc cõcedã ĩ angiportũ hoc ꝓximũ. inde hiſce oſtẽdã me: vbi erunt egreſſi foras. Quo me aſſimularã ire ad mercatũ: non eo.

DEMIPHO PHORMIO CHREMES

A .i.iure .i qz
d ijs merito magnas grãs habeo /atq; ago qñ eue
s.euenerũt .i.feliciter s.celerit s.fieri .i.alloqnd⁹
nere hæc nobis frater ,p̃spe.q̃tũ põt /nũc cõue⸗
.i.disperdat .i.libras.
niũd⁹ phormio ẽ.p̃usq̃ dilapidet nrãs trigita minas: vt au
b .i.ibo ad vidẽdũ.
feram⁹.PHOR.Demiphouẽ: si domi ẽ: visam.vt q̃d.De.
c s.veniebat; ad me
vt nos ad te ibam⁹ phormio.Phor.De eadẽ hac forasse cau⸗
.i.ibam⁹ de eadẽ cã .i.nõ dubitaui .i.res est ridicula
d
sa.DE.ita herde.Phor.Credidi: qd ad me ibatis: ridiculũ:
vtz e .i.p̃misisse irreuocabilit f
an veremi: ne nõ id facerẽ /q̃d recepissẽ semel: Heus heus
.i.q̃ magna g videlicz
quãta hæc mea pauptas ẽ: tñ adhuc curaui vnũ hoc quidẽ:
.i.vt essem fidel' z verax .i.vtz phaniũ .i.benigna z .i.valde
h i bone indolis
vt mihi esset fides.Chre.Est ne: ita vt dixi: liberalis: De.op
liberal' .i vt nũciẽ s.ad z ucendã; vxorẽ
pido.Phor.Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho paratum
.i.qñ s.phaniũ quã p̃misi me ductuz .i.postposui
me esse.vbi vultis vxorẽ date.Nã oẽs post habui mihi res:
.i.decuit .i.tã vehemẽter s.vt ducerẽ .i.animduerterã
ita vt par fuit: postq̃ tãtope id vos velle aĩm aduorteã.De.
.i.sed chremes k .i.vt nõ phaniũ .i.q̃lis .i.murmuratio
At hic dehortat⁹ ẽ me ne illã tibi darẽ.Nã qs erit rumor po
s.h frater .i.dederi ei phaniũ .i.qñ s.dari .i.tũc
puli: inq̃t: si id feceris: olim cũ honeste potuit tũ nõ ẽ data:
.i.orbatã viro p̃mo .i.inhonestũ .i.fereq̃si s.dixit vl' incusauit paulo an
l m n .i.tumet.
Nũc viduã extrudi turpe ẽ ferme eadẽ oĩa: quæ tute dudũ
.i.i ꝯspectu meo .i.rep̃hẽderas .i satis ne .i.irridens
o
corã me incusaueras.Phor.Satin supbe illuditis me.De.
.i.cur vel q̃ uõ.s.q̃ mõ me illudat; .i.nec s.quã erã ductur⁹
te illudim⁹
Qui: Phor.rogas: quia ne alterã quidẽ illã potero ducere:
.i.frõte s.spõsam. .i.sed
p
Nam q̃ redibo ore: ad eã quã contẽpserim: CHRE.Tum

In hac scena.XXIII.

Continetur contentio phormionis & senũ et to⸗ tius simulationis detectio.Indignatus enim phor mio narrari parat omnia nausistrate vxori chre⸗ metis quo nam videlicet modo chremes sustule⸗ rit clam filiam ex muliere quadam lemnia.

a Diis magnas merito gratias habeo.i. multũ sum deuinctus et obnoxius diis atq; eis ago ma⸗ gnas gratias.Habere gratias est in animo. Agere vero gratias est verbis.quod.s.barbare dicitur re gratiari.

b Visam vt quod.Aposiopesis secũda.Deficit eñ.vt supple expleã quod promisi.vel aliqd tale.

c De eadem hac fortasse causa.i.propter eandẽ causam propter quam ego ire contendebam.

d Credidi.s.q̃ de ea causa ad me veniretis vnq̃ meę fidei diffidentes.

e Ne non id facerem quod recepissem semel. Et deest ad me vt in Heauton.nõ ad meretricẽ faciet.

f Heus heus. Particula vocantis est monentis attentionem vel exclamantis.

g Tamen adhuc curaui addidit adhuc potuisset sine hoc integer sensus eẽ.

h Vt mihi esset fides.Vt mihi ꝯderetur.

i Est ne ita &c.Chremes interrogat fratrem de puella quã visitauerat.Et ita dicit vt non audiat̃ a phormione.

k Dehortatus est.Diuertit deflexit deterruit.

l Nunc viduam.Vidua quasi a viro vidua.id est diuisa.

m Extrudi.i.eiici violenter a domo prioris ma riti. n Quæ tute dudum coram me incusaue⸗ ras.Noua locutio coram me incusaueras.belle. vt si quis neget.contra seip̃m sentire videatur.

o Satin superbe illuditis me.Et datiuum:et ac⸗ cusatiuum casum regit illudo.dici enim potest il⸗ ludo te vel illud tibi.

p Tum autem antiphonem video. Suggerit hec chremes demiphoni voce suppressa ne audia tur a phormione.

q Inique. Exponit Guido inique.i.contra equitatem. Et probat. Nam non est equum eos se iungere cum vterq; alteri sit cordi. Probatio hec aparentiam aliqualem habet. Sed deceptus est ꝙ oia exemplaria que ego vidi habent inique. quod tamen propter sequentia verba locum habere non potest quoniam sequentia verba sunt prioꝶ repetitio atq; resumptio. ideo chremes dixit iniquę illa at demipho inquit ea de ipa nisi ꝙ vbi chremes dixit antiphonem demipho filium & vnus eam alter mulierem & superaddit sane.i.valde inuitũ

r Tum aũt. Sic estimat Guido demipho eadem verba dicit quę fuerunt ei suggesta a fratre. Hec cõtinuatio est probatio cõtraria priori ꝙ vocari debet inique.

s Rursum rescribi iube phor. Rescribi reddi seu per mense scripturam. Iube rescribi quoniam ad numerationem antecedit scriptura. Rescribere dicebant pro remunerare. & sic infert ne ego prescripsi porro illis quibus debui. Hec est ergo figura in qua secunda de primis significantiã sumũt. Iube rescribi per scripturam.i.per mense scripturam dari. vude hodie datur cyrographus domo exactis ne mense scriptura.

t Ne ego pscripsi. Multum per scripturam reddi: multi dedi vt apud Virg. Deditur hic subito troiana per agmina rumor.

v Cum istac magnificentia.i.cum tua magniloquentia & magnitudine sumptus Nam magnificus spectari etiam solet in magnis sumptibus

x Quin tu argentum mihi cedo. Hoc ab vtroq; eum clamore dici accipiendum est.

y In ius ambula. Ad iudicem eamus.s.nam ius pro loco. Cicero. Quin te in iure conspitio.

z Enimuero si porro esse odiosi pergitis. Vultu viuandum est & pronunciatõne hoc tam minaciter suspenditur enimuero. Enimuero principium est aliquid per iram dicturi. hic cum alius ex alia parte enimuero hoc ferret. & ferre dotatis ablatiuo vt in Eunucho. habeo alia multa q̃ nũc condonabuntur.

a Indotatis. Hoc est vt phanio.

b Dotatis soleo. Vt nausistrate quã scio ita eludi a marito suo. & a te fratre eius.

c Hic quendam moram cuius vir vxorem. Incipit hoc apertius loqni. Et sermo interruptus est a chremete & demea. Postea tamen pficit qđ inceperat.

d Nullus sum. Perii mortuus sum.

e Sepultus sum. Auxesis. Nam plus est quam nullus sum.

f Eho. Interiectio percipientis & deprehendẽtis

g Ludos facit. Exhibet populo spectacula motu suo & gestu. vel ludos facit id est suis verbis ridiculis nos illudit.

h Fabule. Nuge sunt. q.d. vultis vos subterfugere ita veritatem conuertendo in fabulas quasi diceret non fiet.

.i.sed filiũ tuũ .i.abijcere .i.nolẽtẽ puellã. .i.dic q
aũt antiphonẽ video ab sese amittere inuitũ eã inique. De.
.i.sed phaniũ abutere
r
Tum autẽ video filiũ inuitũ sane mulierẽ abs se amittere.
tu Phormio .i.si audes s.qđ dedi
.i.transfer
Sed transi sodes ad forũ: atq; illud mihi argentũ rursum
.i.reddi q̃ dari p scripturã s.argẽtũ vis tibi rescribi .i.certe .i.dedi p scripturã.
s t
iube rescribi phormio. PHOR. Quod: ne ego præscripsi
.i.postea .i.debitor fui s.ꝙ tu pscripseris
porro illis qnibus debui. DE. Quid igit̃ fiet: PHOR. Si
.i.pmisisti s.illã i vxorẽ .i.s; si ẽ ita .i.ꝙ
vis mihi vxorẽ dare: quã despõdisti: ducam. sin est, vt velis
.i.apud me
illã manere apud te: dos hic omnis maneat, demipho. Nã
.i.iustũ
nõ est æquũ me ꝓpter vos decipi: cum ego vestri honoris
.i.libellũ repudij .i.alteri antique s.illa quã repudiaui. .i.tantũ dotis.
causa repudium alteræ remiserim: quæ dotis tantũdem da
vade hinc .i.i infortuniũ.i malã crucẽ magni .i.o tu eq̃li
v
bat: DE. Hinc in malam rem cum istac magnificentia fu-
supplicio plectẽdo vt fugitiu9 s.vt ista debeas facere nob .i.ita.
gitiue. etiam nunc credis te ignorarier aut tua facta adeo.
.i.incẽdor i irã q.d.nõ puellã .i.cupes
PHOR. Irritor. DE. Tu ne hanc duceres: si tibi data esset:
.i.expientiã an sim ductur9 Antipho .i.moret.
PHOR: Fac periculũ. DE. vt filius cũ illa habitet apud te
tale ꝓpositũ .i.dicis
hoc vestrũ cõsilium fuit. PHOR: Quæso qđ narras. DE.
.i.animo s tibi datũ .i.da .i.potius s.pmissam
x
Quin tu argentũ mihi cedo. PHOR. Immo vero tu vxo-
da .i i locã vbi ptor ius reddit s.vt ambulẽ dicis. in ius. .i.certe ãbulo i ius i detrimẽtũ vestrũ
y z
rem cedo. DE. In ius ambula. PHOR: Enimuero si por-
.i.postea .i.molesti .i.pseueratis s.qđ faciã pers. vt ꝓ
ro esse odio si pergitis. DE. Quid facies: PHOR. Ego ne
i.puellis sine dote tãtũmodo .i.adesse seu presideo esse vos .i.putatis
a
vos me indotatis modo patrocinari fortasse arbitrami etiã
habẽtibus dotem .i.in q̃ s.interest s.vestra interest
b c
dotatis soleo. CHRE. Quid nostra: PHOR. Mihi hic
cognouerã .i.marit9 indignãtis .i.ꝓpt̃ qđ
quandã norã cuius vir vxorẽ. CHRE. Hem. DE. Quid
ita indignris .i.i insula illa s.vxorẽ .i.perij
d
est: PHOR. Lemni habuit aliam. CHRE. Nullus sum.
s.vxore .i.sustuli .i.secreto .i.nutrit iã de me factũ est
e
Phor. ex q̃ filiã suscepit. & eã clã educat. Chr. Sepult9 sum
s.q̃ prius dixi .i.certe vxori .i.recitabo ad lõgũ
PHOR. Hæc adeo ego illi iam denarrabo. CHRE. Ob-
.i.noli ei narrare .i.tu ne s.q̃ talia gessit .i. q̃liter
f g
secro ne facias. PHOR. Eho: tum is eras: DE. vt ludos fa-
.i.te dimittim9 tãq̃ futilẽ z vanũ h s.sunt
cit: CHRE. Missum te facimus. PHOR. Fabule. CHR.

Quid vis tibi argentũ quod habes condonam⁹. PHOR
MIO. Audio. quid vos: malum: ergo me sic ludificamini
inepti vestra puerili sententia: nolo: volo: volo: nolo. rur=
sum cape. cedo: quod dictum indictum est. quod mõ erat
ratum: id irritũ est. CHRE. Quo pacto / aut vnde hic hæc
resciuit: DE. Nescio: nisi me dixisse id nemini certe scio.
CHRE. Monstri: ita me dij ament: simile. PHOR. Inieci
scrupulum. DE. Hem hiccine vt a nobis tantũ hoc argen=
ti auferat / tam aperte irridens: emori hercle satius est. ani=
mo virili / præsenticq; vt sis / para. Vides tuum peccatum
iam esse elatum foras: neq; iam id celare posse te vxorem
tuam. nũc quod ea ex alijs auditura sit chreme: id nosmet
indicare placabilius est. Tum hũc imparatum poterimus
nostro modo vlcisci. PHOR. Atat nisi mihi ꝓspicio: hæ=
reo. hi gladiatorio animo ad me affectant viam. CHRE.
At vereor: vt placari possit. DE. Bono animo es. ego redi=
gam vos in gratiam: hoc fretus chreme: cum e medio ex=
cessit / vnde hec suscepta est tibi. PHOR. Ita ne agitis me=
cũ: satis astute egredimini. Nõ hercle ex re istius me insti=
gasti demipho. ain tu tandẽ vbi peregre tibi quod libitum
fuit / feceris: neq; huic sis veritus fœminæ primariæ / quin
nouo modo ei faceres cõtumelias: venias nũc mihi ꝓcibus
lautũ peccatum tuum: hisce ego eam dictis ita tibi incen=
sam dabo: vt ne restinguas lachrymis: si extollaueris. DE.

i Quid vis tibi argentum quod habes. Vis iterum subaudiendum est vt sit vis argẽtũ quod habes & est asyntheton inferendum.
k Cõmodamus tibi. Sic est apud Virgi. Vultis et his mecum pariter considere regnis. vrbẽ quẽ statuo vestra est.
l Malum quod dicitur male gratie. Est em̃ hic malum aduerbium interposite indignationis.
m Volo nolo. Primo singula sepantur. Deinde simul vtraq; pronuntianda sunt animo virilia necessario adhortaturi. Et ita dicendo deliberat capiat necne oblatum numus & taceat.
n Rursum cape cedo. Alloquitur seipm quasi diceret. dic potius nausistrate talia quę dicta sunt deindeimo cape munus oblatum.
o Quod modo erat ratum id irritum est. Eiusmodi fiunt in deliberationibus faciendis & consiliis capiendis. Nam tunc sepe mens animusq; in varias distrahitur snias.
p Nescio. s. vnde resciuerit. Nisi voluit aliud adiungere. sed quia sibi non placuit neq; verum putauit. fecit aposiopesim & ad aliud diuertit.
q Inieci scrupulum. Scrupus. Inde scrupulus lapillius est breuis & asper qui pressus pede sollicitudinem creat Inde rem scrupulosã dicimus quã aliqui habent asperi.
r Nostro vlcisci modo. Ingenio frui.
s Nisi mihi prospitio hereo. i. adhereo captioni & rhetibus nisi caueo mihi. i. capior vel capt⁹ sũ nisi mihi prouideo vt lepus qui cassibus hęret.
t Hi gladiatorio animo. Parato ad periculum Hoc est ita perdito ac temerario vt nõ sibi caueãt dummodo vulnerent vt Salust. Auidius alter alterum sauciare quã semet tegere.
v Ad me affectant viam. Affectant viam. Plenum quod nos eclipticos.
x Vt placari possit. vt pro ne non:
y Cum e medio excessit. Pro quia excessit. et additum. et ad rationem dici Comicum est.
z Astute aggredimini. Ironia & proprie aggredi accedere ad dimicandum est. Bene ergo seruauit translationem a gladiatoribus cœptam.
a Ain tu tandem. Modo ad chremetem cũ inuectione conuersus est.
b Lautum peccatum tuum. vt lauem vt maculam.
c Lachrymis si extillaueris. Extillare est guttare ex corpore et extillare ipm corpus guttatim finiri ergo quasi totum in lachrymas conuerti et ex toto extillare corpore.

d Publicitus scelus.i.publica cura atq; consilio
e In solas terras. Signanter virgi. Parthorum et solis exegit montibus euum. Et Salust. in v. Solis viis. f In ius eamus. Ad pretoris sellam modo enim locum significat.
g In ius huc si quid lubet. Apparet pasitum ad domum senis chremetis nō ad forum abstraherelitem.
h Assequare. Alloquitur frēm vt comprehendat phormionem.
i Solus enim. Enim pro at posuit vt turbatum ostenderet. Sic alibi.enim non sinam.
k Vna iniuria est.i.actio iniuriarum ex lege altera quam fecisti dotate vxori.
l Lege agito ergo. Lege agito dicebatur ei cui⁹ intentio cōtēptibilis aduersario videbatur. Plautus in Aulularia. Lege agito et cœnā coque. Lege agito.i.persequere ius tuū per legem.q.d.contemno tuam actionem.
m Altera est tecum Chreme. Quia iniuriam fecisti dotate vxori.
n Os opprime. alloquitur fratrem. vel pōt dici pascito admonens vt taceat.
o Pugnos in ventrem ingere. vrbane in vētrem quasi parascito. an ventrem totum pascitum dicit vt Lucillius in secundo. Viuite claucones comedones viuite ventres. an simpliciter. quia qui resistit ne sequatur collo trahentem ab toto ore pandum se facit. & ventum proiicit cum in ventre feritur curuatur: et sequitur.

s.infortuniū s.malū Phormiōi .i.dent .i.vex̄ ē vex̄ .i.suffusū

Malum / quod isti dij deæq; omnes duint. tanta affectum

.i.aliquē s.quāra iste parasit⁹ s.est vex̄ .i.publice vl̄ in publica cura d

quenq; esse hominem audacia: nonne hoc publicitus sce-

.i.pcūi tuū q̄ me⁹ frat. r es. .i deserras .i.pduct⁹ e

lus hinc deportarier in solas terras: CHRE. In id redactus

.i.i eū locū angustū siue statū z angustiā Phormiōe .i.omīno

sum loci: vt quid agam cū illo / nesciam prorsus. DEMI.

.i.nō dubito te esse multū anxiū f s.eam⁹ .i.in domū g Chremetj .i.aliq̄ mō tibi placet

Ego scio. in ius eamus. PHOR. In ius huc: si quid lubet

.i.psequere eū s.pprehēsū q̄diu vt eū retineant h

DEMI. Assequere. ac retine: dum ego seruos hinc euoco.

s.eū retinere .i.at vel certe .i.accede celeriter. i

CHRE. Solus enim nequeo: accurre huc. PHORMIO

.i.actio iniuriaꝶ s.mihi k .i psequere ius plegē l s.si sit tibi mecū iniuria

Vna iniuria est tecū. CHRE. Lege agito ergo. PHOR.

alia actio iniuriaꝶ m .i celeriter cape s.parascitum

Altera est tecum chreme. DENI. Rape hunc. PHOR.

.i.ita me vi tractat̄ .i.certe .i.vociferatōe clamat .i.egredere e domo

Ita ne agitis: eniuero voce est opus. nausistrata: exi. Chre.

.i.obtura.s.ne loq̄t n .i.hūc impbū virū .i.potest

Os opprime. DE. Impurū vide: quantum valet. PHOR.

s.exi .i.iterū dico s.dici vt q.d.nō faciā.

Nausistrata inquā. CHRE. Nō taces: PHOR. Taceam

s.ipse pascit⁹ s.te vt eatur in ius s.eius .i.immitte o

DE. Nisi sequit̄. pugnos in ventrem ingere. Vel oculum

.i.erue illi oculū .i.adest .i.in q̄ loco .i.puniā vl̄ vindictā de vobis sumam

exclude. PHOR. Est vbi vos vlciscar locus.

NAVSISTRATA CHREMES.
DEMIPHO PHORMIO.

.i.appellat s.nausistratã dolētis.idignātis
q Vis nominat me? CHRE. Hem. NAVSIT.
.i.qd sibi vult ista turbatio & rixa .i.mi marite.
Quid istuc turbæ est obsecro mi vir? PHOR.
irritātis. .i.cur a .i.qlis h dicit d chremete
Hem: quid nunc obticuisti? NAVSI. Quis hic homo est
.i.vtrū peri
nō mihi respondes? PHOR. Hiccine nunc vt tibi respon
p nimio timore ne tu s.tu nausistrata
rescitas eius scelus phormioni
deat: quę hercle vbi sit nescit? DEMI. Caue. isti quicq̄ cre
.i.pcede ad eū .i.nō ē frigid9 totus .i.occide.
das. PHORMIO. Abi. tange. si nō tot9 friget: me eneca.
b s.si nihil est .i.dicas
CHRE. Nihil est. NAVSI. Quid ergo est? quod isti nar
.i.statim s.qd sit .i.pgis ne s.dictis eius
ret? PHOR. Iam scies: ausculta. CHRE. Pergin credere?
c phormioni
NAVSI. Quid ego obsecro huic credam qui nihil dixit.
.i.desipit ifelix Chremes icōsiderate
d incōsulte
PHOR. Delirat miser timore. NAVSI. Non pol temere
.i.tantū .i.ego ne
est: quod tu tam times. CHRE. Egon timeo? PHOR.
.i.certe vl recte facis .i.q2 .i.pctm̄ qd nihil ē q2 narro tuū pctm̄
e f qd nihil ē
Recte sane. qn̄ nihil times: & hoc nihil est / q̄d ego dico?
s ipē .i.refer id .i.pctm̄ suū frater me9 irridētis .i.tu fecisti
g s.dicis
tu narra. DE. Scelus tibi narret. PHOR. Eho tu: factū est
.i.instanter .i.p defēsiōe fris .i.marite turbat9 aliud
Chre h dicere nequit
a te sedulo p fratre. NAV. Mi vir nō narras? CHRE. At
.i.qd tibi vis di- .i.dicere id qd est
cendo at inter nos.
NAV. Quid at? CHRE. Non opus est dicto. PHOR.
s.nō ē op9 dicto .i.sz .i.scire s.vxori tue in illa insula. idignātis
Tibi quidē: at scito huic opus ē. In lemno. CHRE. Hem
.i.dicis indignāter .i.te nesciente .i.dos
i
quid ais? DE. Non taces. PHOR. Clam te. CHRE. Hei
lore afficior k
mihi. PHORMIO. Sic factum est. NAV. Mi homo dij
meliora q̄z q dicis s.vt dico q2 duxit vxorē .i.pdita sum.
.i.dent
meli9 diūt. Phor. Sic factū est. NAV. Perij misera. Phor.
.i.ex ea vxore phaniū sustulit .i.q̄zdiu .i.nō cogitas .i.dicim9
i hmōi reb9 l
Et inde filiā suscepit iam vnā: dū tu dormis. Chre. Quid
aut facim9 exclamatio cū indignatiōe m
agimus. NAV. Proch dij immortales: facinus miserandū
s.qd dico
& malū. PHOR. Hoc actū est. NAV. An quicq̄ hodie
iniquius s.ē factū postq̄ s.plures habendas. .i.tunc
n o
est factū indigni9: q̄ mihi? vbi ad vxores ventū est: tum
s.ipi mariti s.voco.s in teste viro meo valde
fiunt senes. Demipho te appello. nam me cū hoc ipo disce
plurimū tedet .i.vtrū hec pfectiōes freq̄ntes .i.cōmoratiōes
det loq. Hæccine erāt itiones crebræ / & māsiones diutine
.i.apd lemnū .i.vtrū hec .i.reddit9 annuos
lemni? Heccine erat ea quæ minuebat nostros fructus
p .i.cōmissam
vtilitas? DE. Ego nausistrata esse i hac re culpā meritā nō
.i.tales ea .i.excusanda q
nego / sed quæ sit ignoscenda. PHORMIO. Verba fiūt

In hac scena. XXIIII.

Velut controuersia est in qua reus fit maritus male tractationis & est status qualitatis venialis.

a Quid nunc obticuisti. Ab ob et taceo.es.i.tacuisti nunc neq̄ respondisti tue vxori.

b Nihil est.s.de eo quod iste phormio loquitur.

c Quid ergo est quod istic narret. Quasi diceret quid ergo volunt eius narrationes.

d Delyrat miser timore. Vtrumq̄ & delyrat & timore. Nam delectatio senectuti. Timor conscientie.

e Quando. Causaliter capitur. vel sit aduerbium temporis.

f Et hoc nihil est quod ego dico. Potes intelligere phormionem: hec per irrisionem dicere recte sane quando nihil times & hoc nihil est quod ego dico quãuis id nihil si tibi non est parum moleste allaturum tu ipē narra.

g Scelus tibi narret. Scelus id est peccatum. vel vocat phormionem scelus dicendo. O scelus. id ē o scelerate dicis q̄ narret tibi id quod tu vis ei narrare. q.d. non dignaretur homini tam nihili id referre.

h Mi vir. Melius est vt hoc dicatur Chremeti quã phor. non narras mihi interrogando lege. q.d. non vis mihi narrare quid iste phormio narret

i Clam te. Hoc dicit Nausistrate sunt tamen locutiones interposite vxorem duxit est completio clausule.

k Mi homo dii melius diunt. Querit probus. An matrona tam familiariter mi homo recte dicat alieno. sed frustra. Nam fœminarum oratio ē & si non blanditur blanda est.

l Quid agimus. Facete additum. Et hoc dicit fratri demiphoni.

m Faciuus miserandum. Alii codices habent in dignum id est nefandum & quod fieri non debebat.

n Quam mihi vbi. Eleganter insertum mihi vt in Heauton. Is mihi vbi adbibit plus Paulo sua quæ narrat facinora.

o Ad vxores ventum est tum fiunt senes. Eleganter fieri dixit. Et generaliter inuidiosus quã si vnum accusaret senem.

p Ego nausistrata. Qualitas venialis a concessa actione.

q Verba fiunt mortuo. Non est passus parascitus, vt totam sententiam senex explicaret. Verba fiunt mortuo. Prouerbiale est id est tua verba sūt futilia et vana atq̄ eiusmodi vt si fierēt alicui mortuo. q.d. videris alloqui nihil intelligētem ac nihil sencientem velut mortuus nihil sentit. vel inttellige sine prouerbio. verba fiunt chremeti tāq̄ mortuo. Nam postea dicturus est exequias quibus ē comodum &c.

r Nā neq̃ negligentia tua neq̃ odio id fecit tuo
In hac causa principalis est
Et ideo in duo diuisit. Nec negligentia circa te. nec odio inquit factum. Preterea & presto addidit defensionem.

s Vinolentus fere ab hinc an &c. Ab etate eius a tempore criminis a diminutione conceptu q̃ pellicis ab euentu. ab animo facientis q̃ mortua est. postremo & precibus & perilogum q̃ fecit admonens illam oratorie mansuetudinis suę.

t Vinolentus. Ab imprudentia defensio.

v Ab hinc annos quindecim. A tempore defensio.

x Eam compressit. Quod interdū est non amoris sed iniurie.

y Neq̃ illam post vnq̃ attigit. Postea ita facti penituit.

z E medio abiit. q. f. i. h. r. scrupulus. Per obitū enim penitus abiit scrupulus ab humanis rebus

a Equo animo vt feras. Hic locus est id est quod futurum sit. facilius enim ignoscitur non vltra peccaturi.

b Defungier. i. defungi desinere. vel finire molestiam huius facti. Nam defunctus morbis dicit̄ qui finiuit morbos.

c Sed quid sperem. Id est quomodo spem habeam ipsum non vltra erraturum si ignouero

d Etate porro minus. Quia dixit ab hinc annos quindecim.

e Senectus si verecundos facit. Modeste et grauiter. vel sc̄d'm Guidonem iuste reprehensionis timidos. Nam verecundia est iuste reprehensionis timor.

f An mea forma atq̃ ætas nec magis expetenda est. Quia nunc maritus meus factus sit verecūdus propter senectutem: q. d. nihil est propter q̄d id expetem cum etiam senex impudicus sit.

g Quid mihi hic affers. Callidius vsa est ad vltimum conuersa ad ip̄m defensorem mariti. Et de illa vi contradictionis exultat pascitus tanq̃ confecto mortuo q̃ aduersario suo dicit exeq̄as chremeti.

h Exequias chremeti. Bono ordine. Primo delirat miser timore. Post verba fiunt mortuo. Ad vltimum exequias chremeti. delyrat. moritur & fertur.

i Age nunc age phormionem qui nolet lacessito. Virgili. Degeneremq̃ nepto lemnum narrare memento.

k Faxo tali mactatus sit atq̃ hic &c. Pro eo q̄d est eum sic frequenter veteres Ennius. Omnes corde patrem prębent animoq̃ benigno circūfusū.

l Obganniat. Obgannire est contra gannientem gannire id est contra rixantē rixari & cōtra murmurantem murmurare. Gannire autem proprie est vulpium sicut mugire boum. Sed sæpe p̄ methaphoram dicitur quemadmodum alia pene innumerabilia.

m An meo merito credam. Id est vtrum maritus meus fecit illud indignum facinus meo merito. i. q̄a metuerim vt fieret mihi talis iniuria propter culpam meam qua in eum nimis fuerim indulgens.

n Ignosce orat confitetur purgat. Verba venialis status sunt ignosce confitetur.

.i. q: negligeret te q: te p̄fecit odio

r

mortuo. DEMIPHO. Nam neq̃ negligentia tui: neq̃

.i. nō suscepit filiā .i. ip̄e vino obrut⁹ ⁊ ingurgitat⁹ .i. iam ex eo t̄pe sunt dudecim anni transacti

s t v

odio id fecit tui. vinolentus fere ab hinc annos quindecim

ex q̄ phaniū c s. mulierculā

x y

mulierculam eam compressit: vnde hæc nata est. neq̃ illā

.i. postea post illud t̄ps .i. iuit ad mortem .i. penit⁹ remot⁹ est s. inter chremetē ⁊

z

post vnq̃ attigit. ea mortem obijt. e medio abijt: qui fuit in

mulierē .i. an pietas s. nausistratā sic̄ s. equa ⁊ moderatōe plena

hac re scrupulus. q̄obrem te oro: vt alia facta tua sūt: æquo

.i. cur vl' .i. q̄ι ɔ. nō a

animo vt feras. NAVSISTRATA. Quid ego æquo ani

s. tale facin⁹ .i. cupio finire molestiā hui⁹ facti .i. cur vl' q̄ mō

b c

mo feram cupio misera in hac re defungier. Sed quid spe-

.i. p̄pter senectutē .i. deinde q̄ inquā. i. q̄uo .i. nō .i. eo t̄pe q̄ eam compressit

d

rem: ætate porro minus peccatum putem: iam tum erat

.i. t̄patos cōtinētes modestos .i. pulchritudo s. mea bōa

e f

senex. senectus si verecundos facit. an mea forma atq̃ ætas

s. mihi .i. q̄ virū meū ꝯcedis hic

g

nunc magis expetenda est demipho: Quid mihi nunc af-

.i. p̄ter quid s. meū maritū .i. postea s. tale ip̄udicū

fers: quamobrem expectem, aut sperem porro non fore.

.i. sacrificia vl' obsequia p̄ mortuis .i. oportunū

h

PHORMIO. Exequias chremeti quibus est cōmodum

.i. efferri ad rogū .i. dicā singul' audiētib⁹ hortantis est s. me

i

ire iam tempus est. sic dabo. age nunc age. Phormionem

.i. lacessat irritet, p̄uocet .i. faciam eū qui lacessiuerit me esse mactatū .i. sic̄ chremes

k

qui volet lacessito. faxo tali sit mactatus atq̃ hic est infor-

.i. infelicitate q. d. nihil nūc ip̄edio redeat s. de eo

tunio. redeat sane in gratiam. iam supplicij satis est mihi.

s. materiā vxor p̄pter q̄d .i. q̄ diu .i. assidue oblatret ⁊ obijciat argumētū

l

habet hæc. quod ei dum viuat vsq̃ ad aurem obganniat.

.i. verū s. id factū ita arbitror. .i. cur

m

NAVSISTRATA. An meo merito credam: quid ego

.i. recitarē separatim .i. seorsū .i. cuiusmodi

nūc ea commemorarem Demipho sigillatim: qualis ego

.i. erga virū meū .i. eq̄liter .i. quēadmodū ⁊ tu vel noui omnia esse mansueta

in hunc fuerim: DEMIPHO. Noui, æque omnia tecum

.i. quasi sic metuerim

NAVSISTRATA. Meriton hoc meo videtur factum:

.i. nequaq̄ .i. sed .i. quia

DEMIPHO. Minime gentium verum quando iam ac-

i. rep̄hendēdo damnando .i. nō factū s. id factū s. illi nā ip̄e ve scel⁹ h̄ūiliter. ignoscas.

n

cusando fieri infectum non potest: ignosce: orat. cōfitetur:

excusat illud .i.qd vltra postulas ab .i.certe
scelus eo vt faciat
o
purgat. quid vis amplius? PHORMIO. Enimuero pri-
nausistrata ↄsulā. puidebo vocantꝫ
usq; hæc dat veniam: mihi prospiciam / & phedriæ. Heus
Demiphoni. .i.incōsulte qd sum
incōsiderate dicturus
nausistrata priusq; huic respondeas temere: audi. NAV-
s.qd vis me .i.libras
audire.
SISTRATA. Quid est? PHORMIO. Ego minas tri-
astutiam viro .i.extorsi minas tradidi phedrie s.filius
deceptōez
ginta per fallaciam ab isto abstuli: eas dedi tuo gnato is ꝓ
.i.p emptione puellaꝝ venditori dolētꝫ vl' indignatis
sue amicicie.
sua amica lenoni dedit. CHREMES. Hem quid ais?
.i.detestabile s.existēs.
NAVSISTRATA. Adeo indignum tibi videtur: filiꝰ
.i.iuuenis
homo adolescens si habet vnam amicam: tu vxores duas
.i.non qua audacia yronice .i.corripies
quo vultu
p filium
nihil pudet? quo ore illum obiurgabis? responde michi.
s.filius sic .i.sed
DEMIPHO. Faciet: vt voles. NAVSISTRATA. Im-
nunc .i.opinionē s.illi viro meo
mo vt iam meam scias sententiam: neq; ego ignosco: neq;
.i.aliquid phedriā.
promitto quicquā: neq; respondeo priusq; gnatum vide-
relinquo s.ad hāc rē filius meus s.id
refero spectātia
ro. eius iudicio permitto omnia quod is iubebit: faciam.
PHORMIO. Mulier sapiens es nausistrata. NAVSI-
.i.nonne sufficit tibi .i.sed
de eo qd fecitꝫ
STRATA. Satis tibi est? PHORMIO. Immo vere pul
.i.honeste ⁊ cū honore meo .i.pter id qd sperabam
cōmode laudabiliter vel pter expectatōem
chre discede & probe & præter spem. NAVSISTRA.
s.petꝫ ne qd ē s.ē mihi
nomē mihi
q
Tu tuum nomen: dic quod est. PHOR. Mihin? phor-
nomē filio .i.pcipuus
r s amicus
mio. vestræ familiæ hercle amicus / & tuo summus phe-
s.est tibi nomē - sed .i.p edē castoris
driæ. NAVSISTRA. Phormio? at ego ecastor posthac
tibi quod potero. & quæ voles faciam: atq; dicā. PHOR.
.i.loqꝛ .i.p polucē .i.vis ne
v
Benigne dicis. NAV. pol meritū est tuū. PHOR. Vin
.i.aliquid ꝓpter quod .i.ppē
primū hodie facere: quod ego gaudeam nausistrata. & qd

o Purgat. ꝙ vinolētus id fecerit & iam ab hinc mnltos annos &c.

p Nihil pudet. Hoc est non erubescis reprehendere illud. in quo met reprehendendus venis.

q Tu tuum nomen dic quod est. Bene dicis tuum pronomine vtitur quia non habet nomen: Nam potentiorum blandimentum circa inferiores hoc fuit vt nomen eorum quererent. & cū audissent ipi nominibus eos acōpellarent statim tale est in Adelphis. Qui vocare Geta hominē maximi precii &c.

r Vestre familie: Hoc propter antiphonis amicitiam dixit amicus.

s Et tuo sumus phedrie. Amicus iterum subaudiendum.

t Meritum est tuum. Quasi ita dicatur merita tua ita postulant vt in te benignitatem exhibeam

v Vni primum hodie facere. Facere ex persona pascitica beneficii optio facta est quod promiserat.

ASCEN.

Illud non pol temere &c. sic intelligo. qa Hausistrata viderat chremetem tremebūdū. dicit ipm nō sine cā timere. Chremes aūt q dissimulare conabaf figurate interrogat. Egon timeo. q.d. minime gētiū timeo. qa nō est qd timeā in hac re. Ad quid phormio satis dicaciter inqt. Recte sane sup. tibi est. qñ. i. qñquidem tu nihil. i. nullā rē vel minime times. & hoc quod ego dico est nihil. i. nullius momenti. neq; qd' qs timere debeat. narratu: ad quod demipho volens significare nihil mali eē in facto chremetis. at phormionē indignū esse cui narretur. Interrogat amare. scelus. i. hō scelestē dicis ꝙ narret chremes vir: bonus & nobilis: tibi homini nihili & ꝑdito. Neq; accipi velim. nihil ꝓ peccato chremetis. Nec scelus. Nā demipho nolit concedere aliqd scelus in chremetis facto esse. Item illud. dum: in verbo dum tu dormis. nō puto accipi pro donec seu q̄diu. sed pro qñ seu quo tpe. Illud aūt. an mea forma atq; ætas. nūc magis expetenda est demipho &c. sic potius intelligo vt dicatur ꝑ figuratā interrogationē. q̄ negatiuā desiderat rñsionē. vt sit putas ꝙ vir nūc magis oblectabit se forma mea q̄ olim cum multo pulcrior eram. q.d. & iō si olim asꝑnatus est eam cum melior erat. multo magis posthac despiciet eam. Et propterea asserendū puto sic. O demipho an mea forma atq; ætas est nunc cū vetula & deformior sum magis expetenda viro meo q̄ olim dum melior erat & eam contempsit? Item melior videtur mihi lectio in textu. faxo tali sit mactatus infortunio &c. q̄ in cōme. faxo tali mactarum infortunio.

x Sed vbi eſt phedria iudex noſter. Ad illũ em̃ mulieris illata ſententia eſt. vt cum ita agitur tuta ſunt marito omnia. Et per yroniam ridicule dicitur per eam que irata erat vel irritata.

y Iudex noſter. Nihil facetius quam iudicē capi aduerſus crimen voluptatis paterne & amatorē filium & fratrem antiphonis cui nubet furtiua filia.

z Iudex noſter. Terribilis: ſ. cenſor paternarum deliciarum. vides igitur hic conſultam vxoris iracundiam.

Chremeti cũ me videbit ſ. id facere ſ. ad paſcend͂
tuo viro oculi doleant: NAVSI. Cupio. PHOR. Me ad
ſʒ ex h͂ loco
cænam voca. NAV. Pol vero voco. DE. Eamus intro hic
cam⁹ itro filius me⁹ .i. arbiter
x y z
CHRE: Fiat. ſed vbi eſt phedria iudex noſter. PHOR.
ſtatim faciã .i. pñs erit
Iam hic faxo aderit.

.i. diſcedite cũ incolũitate ɔgratulamini ſ. ego poete defenſor recogitaui hãc totã comediã recitatui vna cũ grege meo͂ȝ actoȝ

Comedia Ultima

v Alete / & plaudite. Calliopius recenſui.

Figurę ſequentis. Declaratio in ſextã & vltimã Therẽtij Comediã Ecyrã dictam introductoria.

Ecyram diſſentiendo quibuſdã / cũ aliis / tñ vltimã poſui. Tum: q͂a vltimo eſt recitata. Tũ etiã: vt cũ optima muliere & meretrice concluderē bona: q̃ in ea fabula continent: licet initiũ ſumat cũ philote & ſyra alia aliam de queſtu meretricio faciẽdo inſtituens & philotis cũ totã pene originē argumẽti expediẽs cũ pmenone. q̃ tenẽt ambę pſonę ſunt pyotaticę abeũtes: in nullis deinceps Comedię ptibus comparentes. Bonam igiť mulierē in hac Comedia noſcere ediſce. Illa Comedia cũ delectet plurimũ: non minus vtilitatis affert ſpectatoribus. In hac Comedia duo ſunt ſenes: Laches & Phidippus. Laches filium habebat pamphilũ noīe. Qui cum amore Bachidis meretricis captus eſſet: pater deſponderat filiã Phidippi philomenã noīe. Prĩ itaq̧ parere volens philomenã inuitus duxit binneſtri quoq̧ tpe eam nulla corpis gratia amplectabatur. A Bachide ſe abſtrahere non potens: q̃ tñ eius amoris impatiens. quia aliã duxerat. eſt facta: continue eum cœpit illis verbis da & affer lactare. noua vero ſponſa quam domi habebat. pacientiſſima omnium noui mariti iniuriarum. ideo vt nec vultu vnam ſignificaſſet. Pamphilum igitur ſua manſuetudine a procaci traxit muliere cum qua & eum ita vinxit ꝙ dimiſſa bachide omnem vitam ſuam in hanc poſuit. Interea moritnr patris cognatus phania in imbro cuius & pater hęres erat. Miſit igitur Pamphilum vt bona hęreditaria adueheret eius aũt receſſus ob amatam pamphilam durus ei fuerat. Et ideo cum læte rediret cum bonis hereditariis vt & rurſum amore potiri poſſet philomene vt rediit pamphilam non plus in domo repit paterna. ſed in domo ſoceri eius phidippi. Cum autem ad domum ſoceri pro ſciſſitanda abitionis cauſa iret. eam tunc ipo inſtanti pturientem repit. exquo & maior eum ſcrupulus detinuit. quia patrem pueri ſe eſſe neſciebat. Sic ergo multis prehabitis altricationibus & ſocrus ſoceri patris & matris diuortiũ. Pamphilus fieri percupebat tamen cauſam hanc ꝙ in tpe non peperit omnibus celauit Laches aũt & Phidippus credebant cauſam eſſe mores ſocrus aduerſas vel quia forte ſcorto Bachide adheſerat. Pro qua & miſerunt vt diceret philomene ſe deinceps pamphilum abnegaturũ quod & illa meretrix queſtum poſtponens meretricium fecit. Cum autem ſic cum eis loquebatur: viſum ē anulum in digito eius per Mirrinam philomene matrem. quod pamphilus filię in tenebris neſcius cum eã ſtupraret detraxerat quod & pamphilus Bachidi dederat Bachide vt medio Comico hoc teſtante Pamphilus recipit matrem cum filio.

SYRA·LENA
PHILOTIS
BACHIS
PARMENO
PHILOMENA
MIRINA
LACHES
PAMPHILVS
PHYDIPPVS
SOSTRATA

Ecyra incipit. Argumentũ Donati. Viciatã in tenebris añ nuptias cui annulũ extorserat meretricẽ amãs. Dũ ignorat pãphilus duxit vxorẽ grandã ex cõpssu suo. quã pegre ꝓfectus cũ reliquisset domi rediens parientẽ offendit furtim et apud matrem suã. q̃re cõmotus dũ repudiũ inuitis pentibus. & cãm repudii nescientibus pat p meretricẽ apud quã anuulus innentus est. cognoscit tandẽ & a se viciatã vxorẽ & a se natũ filiũ. Primus actus colloquiũ continet meretricis philotis ac lene syre cũ pmenone vt per haꝝ psonas q̃ dicunt argumẽtũ spectator discat. Secundi actus tenor in hoc ẽ immeritã vxorẽ veluti malã sociũ accusat laches & conuenit phidippũ. & eadem causa statim post quorum colloquium conquestio inducitur sostrate. quod falsum crimem inuidiosumq; sustineat. Tertio actui hæc ascribunt Conquestio pamphili pegre redeuntis. de amore suo circa vxorẽ paritudo philomenę. Sostrate verba sup egritudinẽ nurusq; iam morbo credit afflictam. Fletus pãphili errãtis quũ putat nõ ex se filiũ natũ esse. Colloquiũ pmenonis cũ pueris a naui venientibus vt mox loquant cũ ipo pãphilo a q̃ in arcẽ mittit. Itẽ lachetis phidippiq; & pãphili verba de recõcilianda illi coniuge et eoꝝ inuicẽ litigiosa dissensio. Quartũ actũ hec cõplent ptur batio mirrine ex interuentu mariti et eiusdem cũ eo nimis callida ac muliebris astutię discepta tio. Sostrate pãphili lachetisq; colloquiũ. Inclamatio patris et soceri aduersũ pamphilũ vxorẽ recusantẽ cõuentionẽ meretricis ꝓmittentis se iusiurãdũ matronis exhibiturã de nõ admisso ad se pãphilũ. In qnto actu bachidis narratio de nuptiis gestis & colloquiũ cũ pmenone inducit quẽ nũtiũ mittit ad pãphilũ. pãphiliq; ad vltimũ actio / gratiaꝝ apud ipam Bachidem. Docet aũt Varro neq; in hac fabula neq; in aliis esse mirandum q̃ impares scenaꝝ paginarũq; sint numero. cũ hæc attributio in rerum descriptione nõ in nũero versuum constituta sit. Non apud latinos: non. verũ etiam apud grecos ipos.

ECyRA

Acta ludis romanis Sexto Iulio Cesare Gn. Cornelio ædilibus curulibus. nõ est pacta tota Modos fecit Flaccus Claudij tibijs paribus Gn. Octauio Tito Manlio consulibus. Relicta est iterum ludis funebribus. Relata est tertio. Q. Fuluio. L. Marco ædilibus curulibus.

Argumentum.

adolescens ille — Philomene longo añ tpe

V xorem duxit Pamphilus Philomenã: cui quon

s. ipe pãphil⁹. i. ne sciens q̃ phil. esset stuprũ — Philomene

dam ignorans virgini vitium obtulit. eiusq; p

i. violẽter — s. de digito pamphilus — Pamphilus

vim quem detraxit annulũ dederat amicæ bacchidi mere

s. Pamphilus — i. i cũ locũ remotũ ab vxore sua — s. suã — io ex eo non

triculæ. Deinde profectus in imbrum est nuptam nõ atti

gui da eẽ potuit puelle — puellã — i. fructũ habẽtẽ i vtero — tãq; — i. egrotã

git. hanc mater vtero grauidam: ne id sciat socrus: vt ægrã

s. ex timore — i. resciscit totũ factũ — puelle — i. nõ

ad se transfert. reuertit Pamphilus. detrahendit: partum ce

s. puelle — i. vitupat dat vitio cã repudij

reuelat alicui

lat: vxorem tamen recipere nõ vult. Pater incusat Bacchi

s. quẽ Pam. hẽbat — i. stupra

dis amorem. Dum se purgat bacchis: annulum mater vi

te filie sue — i. recognoscit

ciatæ forte agnoscit myrthina. Vxorem recipis Pamphilus cum filio.

PROLOGVS ECYRE.

quasi socrus .i.appellatio fabula .i.qñ .i.exhibita ē populo

e Cyra est huic nomen fabule. hæc cum data est

s.edita cū p̄us nō fuiss̄ .i.errarū siue nouū errorē .i.infelicitas

noua nouum interuenit vicium /& calamitas

ita q̄ hec fabula .i.intantū .i.attētiōe .i.aspici a spectatorib̄

vt neq̧ spectari /neq̧ cognosci potuerit. ita populus stu-

.i.stupēs z qi aīo .i.i spectādo hoīe gradiētē sup funē fabula quā sum̄ rapt

dio stupidus in funabulo animum occupat. Nūc hæc pla-

.i.omnino .i.tūc poeta p̄posuit fabulā .i.causam

ne est pro noua. & is qui scripsit hanc ob eam rem voluit

recitare .i.secundo fabulas .i.cognouistis. poete

iterū referre: vt iterum possit vendere. alias cognostis eius

fabulā s.nūc .i.tūc legat̄ .i.in habitu .i.le⁹ q̄ plogū habitur⁹ est

quæso hanc noscite. Orator ad vos venio ornatu prologi.

obsecro petiti .i.eadē auctoritate lucius Amb. .i.pmittat̄. gaudere

sinite exorator sim /eodem vt iure vti senem liceat quo iu

s.ego.i.iunior s.ego .i.expulsas .i.ef. .i.i psuetu;

re sum vsus adolescentior. nouas qui exactas feci: vt inue-

dine venirēt .i.vt nō .i.auctore .i.cōpositis .i.deficeret s.fabulis

terascerent /ne cū poeta scriptura euanesceret. In his quas

illi veteri poete s.vt agerē .i.exclusas z q̄i extra actione missas.

primum Cecilij didici nouas partim sum earum exactus /

cū difficultate placui incertā .i.casū theatralē z vetū scenay

partim vix steti. quia sciebam dubiā fortunā esse scænicā.

Ecyra est huic nomē fabule. A nomine cœpit vt incognitā pbaret & iō spectandum.
a Ecyra est nomē huic fabule. Ntō casu figurauit: cū in vsu sit vt dtō dicamus q̄uis p̄sto sint exempla. qbus veteres p̄oēs fere casus hoc genus elocutōnis enunciabant. Hec primo data est sine plogo ludis megalensibus quos sex. Iulius et cornelius Dolobella ediderunt. sed occupato populi studio funabuli displicuit. Postremo data est ludis funebribus. L. Aemelii pauli quos fecerunt: Quintus fabius Maximus & cornelius african⁹ tunc quoq̧ non peracta est per studium populi circa gladiatores. Tertio ad postremum introducta Q. fuluio. L. Martio edilibus virtute actorū: L. Ambiuii & L. Turpionis est cōmēdata. Item totus hic prologus subtilem questionem cōtinet hoc ne aperte ob populū nō lecte fabule reū faciat & facile reuocet in fauorem.
b Hec cū data est noua. Ita dr̄ data est fabula vt data est cœna. datū est prandiū: & edidit a dato descēdit. Et dari dr̄ fabula cū agit̄ stare cū placet. Hec cū data ē.n.n. sylepsis. Prima deest enim huic Et est figura paronomasia noua nouū.
c Noua nouū vicio & calamitas. Bn̄ secundū augurē. Vitiū em̄ si tonet tantū vicium. Et calamitas si tonet & grandinet simul & etiam fulminet Item vicium translatum est ab augurio: & vicio creati dicuntur consules. Calamitas dr̄ clades quia clamatur vt aliud sit grandinis culmulum frangentis. aliud furti vt in dolis mali sic probus. d Vt neq̧ spectari. Vitiū q̄ non spectata est. Calamitas q̄ non cognita.
e Vt neq̧ spectari neq̧ cognosci. Mira defensio siquidem non iuditio Comedia exacta est. si spectari cognoscíq̧ non potuerit cognituris scilicet si audiretur. f Vt neq̧ spectari neq̧ cognosci Ideo theatrū. iō spectatores. Ideo actores & maior pars in gestu q̄ in verbis cognosci vel probari vel sciri. An Ecyra sciri dicat̄ que scita sit nomie
g Ita populus studio stupidus. A deriuatōe

cause non qa mala inquit exclusa est. sed quia populus funabuli admiratōne obstupuit. quod infra de gladiatoribus dicet ad cōmutationē cause inducendam. h Ita populus stupidus. Hic excusatur et populus qui neq̧ iudicauit de fabula. neq̧ tamen stulte errauit. i Pro noua. Recte iā em̄ nō est noua. k Et is q̄ scripsit hanc ob eā rem. i. ob eā cām. q̄si dicat nō iterū acta est sine cā. cur ergo non post funabulū relata est si illi cessaret. in q̄ maluit auarū poetā pplo inducere q̄ suo opi diffidentē l Iterū referre. Supuacuū ē. m Vt possit iterū vēdere. Aliis. s. ludis hoc vt diximus ad laude fabule refert. postq̧ tātum fiducie poete dedit. n Alias cognostis eius q̄so hāc noscite Mire ille fauorē petit ex aliis q̄ spectatori note sunt eiusdē poete q̄si hec oīno nota sit. at in Andria q̄ oīm prima est aliter. Ait em̄ vt pnoscatis. & qd spei &c. o Orator ad nos venio cum ornatu plogi. Magna arte hic plogus scriptus ē. & nimis oratorie. nā totiēs expulsa fabula quō honeste reuocare potuit in p scenium nisi primo ipa imprudētia p fiducia pfert. Et deinde actor pitissimus ipe habilius pbaret. & poetā & Comediā cuius auctoritas elucet ex verbis. cū deinde subtiliter nouo poete a vetusto & magne auctoritatis Cecilio peteret exēplū fauor expeteret ingeniosissime. nā qd rudi therētio cōtigit accidisse mēorat veteri Cecilio. qd huic semel. illi sæpe. qd huic i aliis nūq̧ hoc illi fere in omnibus. qd huic Ecyra & acta & pbata ē. & certa illi ptim exacta ē. ptimq̧ vix pbata. Itaq̧ his oibus argumentis id actum est: vt neq̧ desperandū de therētio. q̄ expulsus est vt nihilominus illi tantū attribuendū sit. vt aut par Cecilio magno tunc poete aut vltro melior etiam esse possit. hic tamen. L. Ambiuius hystrio fuit actor comediarum. Oratorē ad vos venio. Oratorē audire oportere ius gentiū est. Oratorē non licet iniuriam pati. Ideo ergo ne expellatur nō se plogū sed oratorem nominat. Plautus. Impia secrete oratorē verberas. p Sinite exorator sim. Orator est dum rogat. Exorator cū impetrauerit. ita illud dicentis hoc iam affectus significationē habet. Et orator est cui cā defendenda mandatur.
q Eodem iure vti senē liceat. Vt me liceat casus miserari. i. a. r Quo iure sum vsus adolescentior. Tanq̧ aliud agens defert exempla qbus oñdat: turpe nō esse therētio exclusam esse vnam illius fabulā. cū multorū poetarū multe exacte sint. et in his Cecilii cuius illo tempore magna auctoritas fuit. s Adolescentior. Hec cōpatio minus a positiuo sonat. & vim diminutiuā exprimit. vt iam senior sed cruda. d. n. q. s. t Nouas qui exactas feci. vt inueterascerent & inueterascerent agerent̄ denuo. qa dū acta est noua dr̄ fabula. Inueterascerent in cōsuetudinē venirent spectarentur amarēt
v Ne cū poeta scriptura vanesceret. Cā facti honestior est nō se poete vnius. sed ipius pœmatis cā laborare.
x In his quas primū Cecilii didici nouas. A simili argumentū quod fit per comparationē artificiosam & oratoriā rerum ac personarū. y Partim sum earū. vide plus esse in exemplo siquidem ptim exacte sunt. Concilii fabule partim vix admisisse cum vna Ecyra exclusa sit. Et est sensus. aut displicui inquit. aut aliquibus vix placui. Partim sum earum exact⁹. p in aliis aut timidis. et simul splendida locutio est. Partim aduerbium est. & pprie locutus est. Nam fabule aut agi dicunt̄ aut stare. z Quia sciebam dubium fortunam. Non igitur poete culpa sed casus est. Nam ideo fortunam euentum retulit.

q.d.nulli⁹ spei erat .i.indubitabilẽ .i.abstuli fabulas ludere .i.in
a b c
Spe incerta certũ mihi laborẽ sustuli.has agere cœpi vt ab
cecilio .i.accurate vt nõ ceciliũ s.scribẽdi .i.defle/ fabulas.
d
eodem alias discerẽ nouas studiose:ne illum a studio abdu
cerem .i.ignaui difficultate s.a pplo postq̃ .i.itellecte .i.placuerũt
e f
cerem:pfeci vt spectarent. Vbi sunt cognitæ:placitæ sunt:
.i.eo mõ pstinũ statũ seu s.poetã iniquitate
g h statũ scribẽdi i impbitate.
ita poetã restitui i locũ ppe iã remotũ iniuria aduersario/
.i.poetica sz
k
rum ab studio atq; ab labore atq; arte musica. Quid si
.i.poema .i.ↄtẽpsissem .i.nũc tpis .i.dehortando
m
scripturam spreuissem impsentia: & in terrẽdo voluissem
.i.laborare .i.quiete viueret .i.tãto labore studij
n
operam sumere:vt in ocio esset potius q̃ in negocio: deter
.i.vt nõ s.fabulas .i.ↄponeret .i.rogem .i.ↄtẽplatõe mei.
o p
ruissem facile:ne alias scriberet. Nũc quid petã:mea causa
.i.ↄsiderare hãc fabulã tãq̃ orator .i.reporto
q r
æquo animo attẽdite ecyrã ad vos refero:quã mihi p silen/
.i.exhibere .i.licuit .i.intãtũ .i.obruit .i.malũ ifortuniũ
s
tium nunq̃ agere licitũ est.ita eã oppressit calamitas. eam
.i.prudẽtia ad eã placabit s.itelligẽtia auxiliatrix
t v cognoscẽdã attẽtio mitigabit
calamitatẽ vestra intelligẽtia sedabit:si erit adiutrix nostræ
diligẽtie ope .i.statim Comediã .i.certantiũ .i.gra/
x y z
industriæ. Cum primũ eam agere cœpi:pugilũ gloria fu/
diẽtis sup funẽ s.loco .i.adhibita ẽ vl adiũcta ẽ .i.desideriũ .i.cõcursus
a b
nãbuli eodem accessit expectatio comitum. conuentus
.i.pedũ tumult⁹ .i.vociferatio s.hec dicta .i.ↄpletã fabule actionẽ
c d
strepitus clamor mulierum fecere:vt ante tempus exirem
.i.extra theatr̃ e .i.q̃ vsus fui in Cecilij fabulis .i.pic̃lo faciẽdo
foras. vetere in noua cœpi vti consuetudine: in experiun/
.i.insisterẽ reporto i pscẽniũ .i.iter̃ .i.i pma pte
f g h i
do vt essem. refero denuo. primo actu placeo cum inte/
pmo i pplo fact⁹ .i.exhibẽdos esse .i.eos q̃ ensib⁹ digladiãt .i.celeriter currit.
k
rea rumor venit datum iri gladiatores: populus conuo/
.i.tumultũ faciũt vociferãt .i.certant ppter locũ habẽdũ .i.dũ id fa/ cerent.
lat. tumultuantur. clamant pugnant de loco. ego interea
puari defendere in q̃ agebã .i.turbatio .i.trãq̃llitas
l m o
meum nõ potui tutari locum. nunc turba nulla est. ociũ

a Spe incerta certum mihi. Sententiose & verũ nam vbi certa spes est.nihil opus est laborare certo ac vehementi. Spe iucerta p spe ilincerte.an de/ est incerta. b Certum. Honesta figura que dr̃. c Has agere cepi. Difficultatem facti & molimento ostendit ab eodem cecilio.s. d Nouas studiose ne illum a studio. Iterũ: causa honestatis. e Perfeci.s.vt spectarent Attende q̃tum pondus habeat q nõ feci dixit sed potius perfeci vt molẽ difficultatis ostenderet. f vbi sunt cognite placite sunt. Elegaus pmissio & hanc placituram si cognoscat & est cõiectura a futuro tpe. Nota hic pticipiũ sine verbo. g Ita poetam. Nõ ceciliũ sed poetã.vt hoc generaliter populo pstitisse nõ vni hõi videatur. h Restitui in locum. Quia remotũ & exclusum dixit. i Prope iam remotum. Geminauit se/cundum antiquos qui omnes in verbis liquidas duplicabant. k A studio atq; labore. Bene oñdit se populo pfuisse ceter̃ poetam ad laborẽ reuocando atq; artẽ habetur intentio cõmote au/diendum est vt hic portus alii effodiunt. Hic alta theatri f.l.a.i.c.r.e.s.d.a.f. m In pñtia. Statim vt a populo eiiciebantur. n Vt in otio eẽt potius q̃ in in negotio. Ex ipis rer̃ nominibus ostẽdit facilitatem deterrendi. o Nunc q̃d petam mea causa. Bene mea cã quasi orator.
p Mea causa equo animo. Cõmendatio persone leuis. p aliam personam grauẽ secundũ precepta in rhetoricis. q Ecyrã ad vos refero. Principium a principali questione. an cognita sit an spectanda sit. r Quam mihi per silentium. A persona dicentis. s Ita etiam oppressit calamitas. Hoc succedit pro illo quod est a persona aduersariorum simul ad fortunam retulit culpã populi.non eñ dixit quod presto erat.ita oppressit eum calamitas.
t Eam calamitatem. Repetit ne nos fabulam illum dicere putaremus.
v Vestra intelligentia sedabit. Primo cum psona nostre industrie.rursus cum sua.& bene periphrasi vsus est,ne diceret nos nobis.
x Cum primum agere cœpi. Iam hic narratio subtilis inducitur & vt non ledat populum.et vt defendat poetam.
y Pugilum gloria pugiles & eẽ gloriosos vt minus turpe sic antelatos eos esse. sic virgi. Magnis cũ vna.c.n.e.o.q.d.m.q s.m.t.s.q.p &c.hec est gloria.
z Pugilum gloria funabuli eodem accessit expectatio. Narratio cur exclusa sit.hec eñ non poete culpa deiecta est nec iudicio populi.et ideo nũc admittenda est. Duplex enim causa ad vnam exclusionem adhibetur. Pugilum gloria. Pugil dictus est a pugna, & pugna a pugno. veteres nãq; ante vsum ferri & armorum pugnis & calcibus & morsibus corporumq; luctatione certabant.

a Expectatio. Desiderium vt Virg. Expectate venis. b Comitum conuentus. Vtrum eos comites dicit qui sũt pugilum assentatores.an seruos qui dños sequuntur. An studium certantium diuersis fauencium.
c Clamor mulierum. Bene mulierum.non eñ timet eas quibus suffragari vel refragari non licet in theatro.
d Vt ante tps exirem foras ne grauem passus videatur iniuriam. e Vetere Primum. vetere vt in noua cœpi vti consuetudine.nisi nouam comediam intellexeris.non erit apta sententia.nam & supra dixit.nũc hec plane est pro noua. An a therentio noua ideo dictum est q̃a nunq̃ alias exclusus est. Et bene veterẽ vt oñdat turpe non eẽ quod & aliis poetis sæpe cõtigerit. f Refero denuo.aut vetere abũdat aut denuo. g Primo actu placeo. Rõnabiliter dixit primo q̃a q̃nq; act⁹ ptes fabule. h Placeo. Studeo. placeo dixit p eo q̃d ẽ fabula placet aut therẽtius. Et mire nõ diu inquit pepẽdit iudiciũ sed stati placuit vt q̃d seq̃t nõ iuditio sed pturbatõe factũ sit. i Cũ interea ru.da.iri. Hoc abhorret a nostra cõsuetudie. verũtñ apd antiq̃s gladiatores in theatro spectabãt. k Datũ iri. Datũ iri dixit vt fabulã cõmẽdet. vt & omnia spectatori & pplo dicãt. l Nõ potui tutari locũ. Facete repetit locũ. m Nũc turba nulla ẽ. Tumultuaur turba id ẽ nũc turba nulla ẽ turba retulit ad id q̃d supra dixit ppl's e.t. n Ociũ ad illd q̃d pugnant de loco. Silẽtiũ ad illud q̃d dixit clamor mulier̃. Ociũ pugnant silentiũ clamant.

.i.taciturnitas nullus tumultus .i.oportunitas .s.ab edilibus
o
et silentium est, agendi mihi tempus datum est, vobis da-
vno sensu honestādo theatrales q̄ in .i.pati
scenis agunt
tur potestas condecorandi ludos scænicos. Nolite sinere p
q: fauens po .i.poeticam .i.reduci peruenire
eris doctis q
vos artem musicam recidere ad paucos. facite /vt vestra au-
existimatio .i.estimatiōni que .i.fauorē auxiliatrix
r pbeat s
ctoritas meæ auctoritati fautrix: adiutrixq; sit. Si nunq; a-
.i.cupide p̄stitui lucrum .i.si imperaui
.s.hystrionie t aut suasi
uare statui arti meæ. & eum esse quæstum in ainmum in
.s.videlicet .i.obsequi vtilitatibus
incumbere v
duxi maximum: quā maxime seruire vestris cōmodis: si-
.i.pmittans .s.poeta .i.defensionem
x obtinere
nite impetrare me: qui in tutelā meam studium suum /et
credidit beniuolentiā poetā .i.oppressum a mō iniustis
deposuit ꝛ veritatē vt non ledictis maiores
se in vestram cōmisit fidem ne hunc circumuentū iniqui
improbe contemplatiōe mei prem .i.suscipite capescite
y z poete defendendam a
iniq; irrideat. Mea causa causam hāc accipite. & date silē-
qō dicut componere poetis fabulas vtilesit
b c d acturas vobis
tium: vt lubeat scribere alijs. mihiq; vt discere nouas expe
ab edilibus .i.a me facto ꝛ statuto
e vel periculo meo
diat post hac p̄cio emptas meo

o Ocium & silentiū. Abhortatio p enumerationem ad tempus est. p Vobis datur potestas condecorandi .i.s. Quasi ad aliquid agat populus cum spectet. q Nolite sinere p nos artē musicā. Oratorie q̄si nō Therentii tam agatur sed artis musicę. r Fautrix adiutrixq; sit. Cōmēdatio qua Therentiū probo. & est figura analogia. Vult autem se esse auctoritatis vt & populo placere iam debeat qui ipsi placet s Si nunq; auare. Cōmendatio ab ante dictis id est a psone attributis. & est a meritis defensoris argumentum ad laudē fabulę. Item p hæc verba Therentius vult demonstrare q̄ grauis auctor sit q suas comœdias probet. Sic Horatius. Ea cum respondet & coneris quæ grauis Esopus. quæ doctus Roscius ægit t Et eū esse quęstum in animum induxi. Modo nōnunq; subauditur & si vt sit & si eum esse &c. v Vestris cōmodis. Plus dixit cōmodis q̄ si diceret voluptatibus. x Sinite impetrare me. &c. Ordo est. sinite impetrare ne eum circūuentum inique iniqui in tutelam meā. s.s. &. s. i. v. com. si. y Mea causa Quasi oratori causam dixit. z Mea causa causam hanc accipite. Oratorie sic enim fit cum psona, p psona ad cōmendationē affertur. & est paranomasia. a Et date silentium. Quasi fabulę ac poetę. b Vt libeat scribere aliis. Oratorie. c Mihiq; vt. Mihi, pprie dixit. Docet enim poeta q̄ merito ipse dici debeat scenicus. d Nouas expediat post hac. Ab vtili argumētatio est & bene vt expediat tāq; facturus sit. Et si nō expedierit dum quæstū maximū seruire populo putat. e Precio emptas meo. Estimatione a me facta q̄ntū ediles darent. Et p inde me periclitante si abiecta fabula a me preciū q̄d p oete numerauerint repetant. Ergo meo a me facto a me statuto. Nā quō alibi dixit postq; ediles emerant: & bene vt sequat populus iudiciū eius cui estimare vere fabulas onus posuerit. Precio emptas meo. vt quidam volunt periculo.

PHILOTIS. SIRA lena
.i.iurantis valde .i.inuentas
a b c
p Er pol quam paucos reperias meretricibus fi-
.s.lena .i.etiam
el
deles euenire amatores syra. vel hic pamphilus

In hac scena. I. Nouo genere hic vtraq; inducitur. Nā & Philotis & Syra nō ptinēt ad argumētū fabulę. Hec aūt maluit Therētius quā aut p plogū narrat argumentū aut induceret loqui.
a Er pol q̄ paucos repias. Hec psona Therentii more extrinsecus assumitur. vt sit postq; argu

.i.meretrici quantū .i.firme .i.vel
f religiose g .i.quilibet
iurabat quotiens bachidi quā sancte: vt quis facile posset
.s.bachide .i.q̄diu viueret .i.ecce cū
h indigna
i tione
credere: nunquam illa viua vxorem ductur\ū domū. En
.s.vxorē .s.q pauci repe tanq̄ consilio tanq̄ im pulsis
k l riunt fideles philotim
duxit: Sy. ergo propterea te sedulo & moneo: & hortor ne
.i.nō habeas misericordiam .s.te .i.quo minus minuas expiles am
de aliquo amatore m discerpes tore m
cuiusquam misereat te: quin spolies mutiles. laceres quē
.i.inueneris .i.vt ne .i.pcipuū quē amem ꝛ mitiꝰ tractem
allexeris n
nacta sis. Phi. vt ni eximium neminem habeam: Sy. Ne
habeas cuius te miserescat qui non
o p q
minem. nam nemo quisquam illorū: scito: ad te venit: qui
disponet .i.ex .i.sermonibus blandis .i.admodū pro
ita paret sese: abs te vt blandicijs suis quam minimo p̄cio
satiet .s.amatoribus blandientis q̄ .i.ex opposito
r s vt non rogo p amorem t
suam voluptatem expleat. hiscine tu amabo nō contra in-
.i.nō tendēs insidias .s.hec q̄d dicas .i.eq̄lis asse iniquum
ꝛ deceptōnēs v etionis
sidiabere: PHI. tamē pol eandem iniurum est esse omni-
iniquum .s.dicis .s.quero an ē iniurū ratōe mō
x y .i.punire z
bus Sy. iniurium autem est vlcisci aduersarios aut qua via
sepe decipiant .s.via .s.amatores .s.dolo dolentis
z .s.fateor
te captent illi. eadem ipsos capi. heu me miseram: cur non
.s.tua .s.lene venditrici puellaꝝ .s.non est mea oppinio
z
istaec nunc mihi aetas & forma est: aut tibi hec sententia.

menti obscuritatē effugiat. Item animaduertēdū est in hac fabula Therentiū bonā meretricē inducturū ne id cōtra morē videat facere. etiā aliā meretricē nō malā inducere. vt id exēplis fiat tritiꝰ & vsu verisilē. Ordo est pol p q̄ paucos repias. Nā p pol nomē est latinū. b Quā paucos. Quidā nō paucos sed paucis legunt. sic em̄ appollodorus. c Reperias. Aptum verbū ad raritatē. Et iō nō dixit pauci sunt. sed paucos repias si quos q̄ras. nō ei repitur nisi quod q̄rit. nō q̄ritur nisi quod presto non fit. d Fideles euenire. Huiusmodi sentētiam rhetores vocant. Et mire nō esse sed euenire dixit vt nō rōnis sed casus sit id quod rarissimum est. Fidi in maximis. fideles in minoribus negociis. e Vel hic p. Transitus a generali sententia ad specialē. Vel nunc vt als coniunctio disiunctiua est. Als correptionem significat. Vt apud Ciceronē vel optimā me sane vitam. Etiā Virg. Carmina vel c.f.d.l. aut vel vt modo.
f Iurabat q̄tiēs bachidi q̄ sancte. Tria sunt q̄ iurabat. & q̄tiēs & q̄ sancte. qd totū de more amatorū & meretricū dixit q̄ iureiurādo teneāt. q̄s lege nō pn̄t. g Vt quiuis. Nō mō Bachis q̄ amica erat. h Nūq̄ illa viua vxorē ductur\ū Ita id ē iurans primo iurabat i En duxit. Pronūcia vt mirātē ōndas. En aduerbiū demōstrātis ē vt en alter. k Ergo propterea. Mō ergo affectū exprimit rephendētis tarde sibi cōsentiētē. sic Virg. Ergo age care pater ceruici iponere nostrę. l Propterea te sedulo. Sedulo instāter ex anio & sine dolo. m Quin spolies mutiles laceres. Magna psuasio est ad male faciēdū. Spoliare est nō minimā ptē auferre Mutilare aliq̄d detrahere sine q̄ res esse nō possit. Lacerare āt cū oīno nō habeas q̄s iminuas. Mutiles iminuas. Vn̄ mutili dicti sunt boues aut capri sine cornibus. Nā male multi putāt dici & inde mulciber. Vulcanus q sit mutilatus ac debilis. Nā ppriē mulciber dictus est q oīa mulceat. i. molliat & vincat. n Vt ni eximiū habeā neminē. Vt in p vt ne & pseuerat in allegoria. Nā eximia pecora dicuntur q̄ de grege excepta sunt ad vsus dnoꝝ suorū vt vberius pascant. Sed proprie eximii sunt porci maiores q ad sacrificandū electi sunt eteni boues qui ad hoc electi aūt egregii dicūtur & oues lecte. Virg. Mactant lectas de more bidentes. ita & porci eximii. Vt in eximiū deest cēses. vt sit censes in eximiū neminē habeā. vel certe mones vt ī eximiū. ita eximiū sepatū ex oībus. pprie eximius porcus est exemptus a grege atq; signatus macula aut nota. Habeā deest cēses. aut vis aut mones.
o Nā nemo q̄sq̄. Parelcon terciū nā abūdat q̄sq̄. p Scito ad te venit. Bn̄ additū est scito & moraliter & acutius pnūciādū est em̄ verbū illoꝝ q familiares corrigūt. q Quin ita paret. Hoc verbū paret aduersum munifices & segnes sumit vt alibi. An parasti te vt spes nulla. r.t.s.t.
r Suā voluptatē expleat. Bn̄ expleat qd cōtrariū est meretrici amatorē voluptatē satiari.
s Hiscine tu Id ē talibus & vide si pulchra meretrix puella ē. t Insidiabere. Insidiari malū est. Cōtra insidiare iustū est.
x Tamē pol eandē iniuriū est eē oībus. Aliter & vehemētius intulit. Nā prius ē eandē esse oībꝰ q̄ nullū excipe. x Iniuriū aūt. Iniquū iniuriū aūt indignātis mō significatio & vim aduerbii habet. y Vlcisci aduersarios. De more aduersarios mutato nomine posuit Durū em̄ fuerat si amatores diceret.
z Qva via te captent illi. Qui te captent sepe tu eos vel semel cape.

z Heu me miser. Bene quia nõ psuasit sed affectu doloris expressit. intelligitur em̃ ex vultu eius nõ eã psuasisse quod vo/luit. Heu me miser. c.n.a.i.m. &c. et.f.e. reliquũ sit quia quod persuadere volebat nõ potuit. Et bene nota quia vtrũq; nõ habet. & mire econtrario descripta est deformitas bñ & formã & voluntatẽ malã gerentis.
z Aut tibi hæc sententia. Dicticos simulq; ostendit scd'm difficilem deformam repiri bonum.

PARMENO seruus. PHILOTIS SyRA.

s.laches paulo ante
a
S Enex si quæret me mõ / isse dicito ad portum
interrogatũ de imbro intelligis ne
b c
percontatũ aduentum pamphili. Audin quid
conserue .i.vt .s.me iuisse senex
.i.tũc ad portum
dicam syre? si quæres me: vti tum dicas. si non quæret: nul
p nõ alio tempore .i.excusatione .i.non alias dicta
d e
lus dixeris. alias vt vti possim causa hac integra. Sed vide/
meretricẽ illã ex q̃ loco .i.huc dedit .i.multũ sis salua
f athenas
on ego Philotin vnde hæc aduenit? Philotis salue multũ.
optantis .i.saluus sis iurantis
g
PHIL. O salue parmeno. Sy. salue mi ecastor parmeno.
lena deformis
h .s.mihi i k
PAR. & tu ædepol syra. dic philotis vbi te oblectasti tam
tantope
l
diu? PHI: Minime equidem me oblectaui. quæ cum mi/
in illã vrbẽ .i.ex athenis .i.inimicissimo spaciũ duorũ annorum
m n
lite chorintum hinc sum psecta in humanissimo: bienniũ
.s.corinthi passa sum reqsitõnem
.i.ptinuũ p q r
ibi perpetuũ misera illum tuli. PAR. Aedepol desideriũ
arbitro
ppositum deli
beratõnem
athenarum arbitror philotium cepisse sepe: & te tuum cõ
.i.improbasse .i.quantum
s
silium contempsisse. PHI. Non dici potest: quam cupida
.i.ad athenas discedendi athenis
t v x
eram huc redeundi: abeundi a milite: vosq; hic vidẽdi. an/
vetusta cõuersatõne .i.celebrarem .i.sine subiectõne
familiaritate y
tiqua vt consuetudine agitarem inter vos libere conuiuiũ
corinti non determinato .s.militi
z a
Nam illic haud licebat: nisi prefinito loqui / quæ illi place/
.i.non ptua cupiditate terminũ modũ, sermoni eũ
c d cõstituisse loq̃ces sitis
rent. PAR. haud opinor cõmode finem statuisse orationi
rei q̃lis quanta
e
militem. PHI. Quid hoc negotij est? modo quæ narrauit
in eo loco vbi erant .s.illud putaui futurum esse
f g
mihi hic intus bacchis? quod ego nunq; credidi fore: vt il/

In hac scena secũda.

Rite Parmeno primis occasionẽ nactus est nar/randi argumẽti Philidoti meretrici pegre veniẽti Et alloquit syrã conseruũ vt eũ hero petenti excu/set. Et hoc dixit seruus in scenã de pscenio respiciens. Due cõiunctiue sunt i hac scena aut vere sunt nuptie. & an verisimile sit abstinere potuisse adolescentẽ a virgine sibi nuptũ tradita. a Senex si q̃ret me. Magis expressit cõsuetudinẽ dicẽdo senex q̃ si diceret dñs maior. Item vt ex verbis suis tã meretrix q̃ lena descripta est: Ita & Parme/no ipse q̃lis sit ostendit ex sua sibi locutõe. exeũdi aũt cã de argumẽto sumit quia Pãphilus absens sit & expectat indies eius aduentus. b Percõ/tatũ aduẽtũ Pãphili. Honestã cãm dixit. i. post Pãphili aduẽtũ. Et pcũctatũ & pcõtatũ scribitur Sed pcõtatũ a cõto dicit q̃ naute vtũt ad loca nauibus optuna. Si vero pcũctatũ ab eo q̃ cũctis p grat dicit. hec oia Seue. si q̃rat me mõ iisse dicito ad portũ. submissa & veloci sermõe pnũciatiõe afferẽda sũt. Hec ei desiderãt hmõi verba vtpote & serui festinãtis. c Audin qd dicã syre. Audis mõ sentis intelligis. vt Virg. Progeniẽ sed em̃ troyão a sanguie duci audierat. Itẽ alibi. Neq; audit. o.h. Itẽ audis mõ p aduertis Syre inducit. Et cõuenit nomẽ seruo puero quod est gestire & lu/dere. d Al'as vt vti possim. Inter al'as & alia hoc inter est. qa al's alio tpe significat. Alia aliter vt p alia integra nõ dicta. e Sed video n ego philotĩ. Mire inuenta est cã narrãdi. iõ qa pegre venit meretrix Alia q̃si athenis oia esse sciret. Sed video n ego philotim. sic solet dubitare q̃ aduenientibus ipis q̃s post multũ tpis interuallũ videt. f Vñ hec aduenit. Cũ q̃dam contẽptu eius hec si pmeno g Salue mi ecastor pmeno. Olim salutãtes addebãt iusiurandũ. vt hoc sedulo face/re videret. Mi. aut adiectio est & abũdat. aut po/situ est p vna sillaba vt greci dicũt. h Et tu edepol syra. Irrisit ad castor addendo edepol. & qd illa pmeno. ille hic addidit syra. Syra sup veteres legerũt pponẽtes vt missus syrus. i Vbi Philotis te oblecta. Vide licẽtiã sup philotim. hic philotis dixit. k Oblectasti tã diu. Facete dictũ meretrici. nõ vbi fuisti sed vbi te oblectasti. l Minime equidẽ me oblectaui. Et me acutius pferẽdũ est. Et respondet. m Co/rinthũ hinc sum psecta. Hinc magnũ oñdit do/lorẽ hre philotim q̃ relictis athenis Corinthi ha/bitauerit. n Hinc sum psecta inhumanissi/mo. Multa dixit. & milite. & hinc. & inhumanissimo. Quid potuit de milite dici nisi suplatiuo inhumanissimo. Nãq; ois miles inhumanus. hic vero inhumanissimus. Et hec argumẽta sunt an oblectare poterit. aut psona. qa miles inhumanissimus. a loco. q̃ hinc psecta. a tpe. q̃ bienniũ. a re. i. iniuria quã intulit. o Bienuiũ ibi ppetuũ. Vt continuationẽ sui casus oñderet ppetuũ dixit. p Misera. Mulieris interpositio. q Illũ tuli. Nõ, cũ illo fui. sed tuli. adeo nõ me oblectaui.
r Desideriũ athenarũ. Qd Corinthũ psecta es. Athenarũ arbitror qd dixit hinc añ athenarũ & amphibologia te desideriũ cœpisse. q̃ cũ milite inhumanissimo. s Cõsiliũ cõtempsisse. Plenitudinẽ esse nõ possessam t Huc redeũdi. Iterũ a loco. v Abeũdi a milite. A psona. x Vosq; hic vidẽdi Oratorie vnã rẽ in tria diuisit. huc redeũdi abeũdi a milite. Vosq; vidẽdi vti diceret huc veniẽdi. y Agitarẽ inter vos libere cõuiuiũ. Inter agitare & agitare hoc inter est q̃ agere est aliqd vel necessariũ facere agitare volũtariũ. ergo agitarẽ exercerẽ. z Nã illic haud licebat. Legit & illi. vt sit circũflexus accentus & significat illic vt illi mea tristia & absolutũ ẽ. a Nisi pfinito loq. A tpe hic oñdit qd dixit sup tuli & qd sit agitare & cõuiciũ libere. & deest tpe. aut qd tale. b Nisi pfinito loq q̃ illi placerent. Duo dixit & pfinito. & q̃ illi placerent vt neq; q̃ntũ velles neq; qd velles diceres. c Haud opinor comode. Comode p blande. & bñ. vt nũq; tã diceres comode. d Finẽ statuisse orõni militẽ. Argute militẽ qa q̃si inimicus sit orõni. q̃ in pace plurimũ pt. e Quid hoc ne

gocii est: mō q̄ narrauit.h: Argumētū nūc de/
scēdat in phormone. Quid tu es tristis p̄latis scili/
cet allocutōibus: & separatā & pmixta personarū
neieiune ad argumentum venies nō agere fabu/
lā sed narrare videret. Et bene addidit negocii. vt
augeret inuidiā facti. Nā potuit dicere. qd hoc est
sed vt dixim⁹ ad inuidiā & magnitudinē rei ne/
gocii dixit. Que narrauit mihi: q̄ q̄lia. s. & quāta.
Mō q̄ narrauit mihi legendū est vt sit q̄lia & q̄n
ta & f Quod ego nunq̄ credidi. Hoc totū cū inuidia pnūciandū ex anio meretricis q̄ facinus indignū nuptias putat.
g Vt ille hac viua posset. Mire oñdit ex iisdē verbis eandē hāc esse quā sup̄ dixit nūq̄ illa viua vxorem ducturū. h Posset animū inducere. Quasi rem durā & imanē. i Habere aūt. Offendit pnūciatōe qd ppe est vt nō habeat.
k Sed firme hec vereor vt sint nuptie. Bn̄ p p̄sona serui q vult dn̄m vxoriū magis q̄ amatorē Bachidis. Aniaduerte Therētiū in nuptiis hoc dictū seruare. vtrū firmare an infirmas dicat nuptias. l Si in rē est bachidis. Bn̄ additū si ī rem ē bachidis vt oñderet se nō malignitatis sed beniuolētie cā talia vota suscipe. In rē p vtilitatē. Ab re cōtra vtilitatē. m Sed q istuc credā ita esse. d. m. p. Supiore voto excusauit crimē curiositatis iā videt post Bachidē audire velle.
n Nō est opus plato hoc pcunctarier desiste. Vide q̄ cōueniēter poeta cū id agat vt narrātē p̄menonē inducat. tn̄ multis diuerticulis morales facecias internectit. Et ē incerta distinctio vtrū plato hoc an hoc pcūctarier. o Ita me dii bene amabūt. Pro amēt. vt donec regina sacerdos. m. g. g. p. d. i. p. p Vt hoc pferā. Proferā pdam Bachidi. s. vel cuilibet. q Mecū gaudeā Mecū infra me. Virg. hec secū. r Nūq̄ tā dices comode. Hec pnūciatio eiusmodi eē debet vt ex ea appareat ppe deletū pmenonē vix se posse cōtinere quin narret. Nūq̄ tā dices comode. q̄si ex pte labefactus est sic eni loquit. s Ah noli pmeno. Artificiose se fingit audire nolle vt taciturā credat si audierit. qa curiositas est signū loquacitatis. Sic Horatius. Percūctatorē fugito nā garrulus idē est. t Quasi tu nō multo malis narrare. Deest ita dicis vt sit ita dicis q̄si & nūc philotis nō est instātior hac calliditate vt magis seruum ad dicēdū puocet. v Quā ego q pconter scire. Eclipsis deest enim. Ita grauaris dicere aut ita negas te locuturū. x Et id mihi viciū ē maximū. Seruile viciū est tacere non posse. Et hoc lentius apud sese. Illud clare si mihi fidē das. Etiā alia se hr̄e vicia exceptōe significās in hoc q̄ dicit illud mihi. y Si mihi fidē das. Aniaduerte dilatiōibus etiā spectatorē suspēdi q̄ libēti⁹ audiat. z Ad ingeniū redis. Quia a se discesserat si taceret. Cice. redit ad se. a Hāc bachidē amabat vt cū maxime. Eiusmodi est hec narratio vt defensionē adolescētis cōtinere videat q̄ meretricē amicā necessitate coactus deseruerit. Mire igit vn̄ q̄stio est. vn̄ cœpit Amabat inq̄t Bachidē. Sic & in secūdo. Virg. An fortiores greci troyanis fracti bello fatisq̄ repulsi. d. Bachidē amabat ordo est & sensus hanc bachidē vt amabat Pāphilus. b Vt cū maxime. Et vt p queādmodū. Et maxie bis numero subaudit. Et cū maxime vna pars orōnis est. Et cum maxie p nimis. c Cū pater. Cū modo aduerbiū est p qn̄. d Orare occipit. Maxime necessitas est vt oret pater. e Et hec cōmunia oīm. Quid si iniustū en qd orabat oñdit iustū & frequētatū quod dicebat pater. f Sese senē esse. Dicere oēm cām adolescētis senex amputauit p suo senili comodo rogās potuisset em adolescēs dicere quā p me curā geris hanc precor. o. p me ci. g Senē esse. d. Illud posse agere amat cōtra vtilitatē tuā: sed ne poterat filius contra vtilitatē p̄ris. ergo vt cogeret p̄r suā cām interponebat. h Presidiū velle se. Presidiū senectutis sobolē & successionē dicit. i Primo ille se negare. Vtrū deest id est ducere an negare se nuptias. k Sed postq̄ acrius p̄r instat. Tria dixit & acrius & pater. & instat Post inq̄t pater acrius instat. nō cōpulsus est Pāphilus. sed tātū deliberauerit. Pater instat. maioris vis est cū pater instat. quam cū rogat. l Pudori ne an amori. Anacoluthon. Sic oñdit in vtrāq̄ ptem vt in anio honesti adolescētis pudor amorem nihilominus vincere debuisset. Pudori ne an amori. latens excusationis ratio explicata est.

pam. viuente .i. sibi p̄suadere aut imperare
h
le hac viua posset animum inducere vxorē habere. PAR.
.s. dias cū vxorē interiectio gestientis .s. pam.
i .s. responde vxorē
habere autem: PHI. eho tu: an non habet: PAR. Habet:
stabiles pmansure q̄ nō
rate k
sed firmæ hæ vereor vt sint nuptiæ. PHI. Ita dij / deæq̄ fa/
.i. faciant vt nō .s. illud nō esse firmas .i. quomodo .i. nuptias nō
sint firme l .i. vtilitate vergitur m esse firmas
xint: si in rem est bacchidis. Sed qui istuc credam ita esse:
.i. expediens .i. pferre q̄re nō
n sint firme
dic mihi parmeno. PAR. Non est opus prolato: hoc pcō/
inq̄re nimis curiose certe .s. non est opus plato .s. q̄re nō sint firme
.i. cessa .i. ppter eam causam manifestum
tarier desiste. PHI. Nempe ea causa vt ne id fiat palam. Itæ
s. vt dico verū .i. ppter eam causam publicem
o inter p
me dij hene ament: haud propterea te rogo vt hoc proferā
.s. pptera rogo ego philotis
.i. taciturna q r
sed tacita vt mecum gaudeam. PAR. Nunquā tam dices
apte .i. dorsum q: vapulem pmissionem
cōmode vt tergum meū tuam in fidem cōmittam. PHI.
dolentis potius velis q. d. fingis te mihi
s dicere talia t non velle dicere
Ah noli parmeno. quasi tu nō multo malis narrare hoc mi
.s. velim .i. inquiram lentius apud se
v .s. mulier
hi: quam ego qui perconter scire. PAR. vere hec predicat.
.i. tacere non posse improbrū fideliter
x y
& id mihi vitium est maximum. Si mihi fidem das te taci
s. qō pcunctaris .i. naturā seruoꝝ .i. pmitto me tacituram
z .i. narra
turam: dicam. PHI. ad ingenium redis. fidem do. loquere.
.i. audi .i. sum para ad audiendum
a
PAR. Ausculta. PHI. istic sum. PAR. Hanc bacchidem
quemadmodū tūc .i. quando
b c
amabat vt cum maxime tum. Pamphilus cum pater vxo/
.s. pam. .s. cū pater incipit .i. q̄ ab oībus patrib⁹
d e dicere dici solent
rem vt ducat orare occipit. Et hæc cōmunia omnium quæ
.s. patrem filiū .s. sine fratribus
f g sublenamē
sunt patrum: sese senem esse dicere: illū autem vnicū præsi
.s. senem .s. pam. negabat
i .s. ducturū k
dium velle se senectuti suæ. Primo ille se negare. sed post
vehementi⁹ vrget importunus est .s. filius esset
aio .i. dubius l
quam acrius pater instat: fecit animi vt incertus foret: pu/

meretricis respondere .i.sepius rogando m
dori ne an amori obsequeretur magis. Tundendo atq
instantia .i.post multa laches .i.sponsam fieri filiam curauit pam. n o
odio deniq effecit senex. despondit ei gnatam vicini proxi
desponderi non nimis molestum p
mi. vsq illud visum est pamphilo neutiquam graue: do
ꝗusq .i.ipa mētione nuptiarū spacium q
nec iam in ipis nuptijs postq videt paratas nec moram ul
ꝗ minus capiat vxorē r tunc s moleste et difficulter ꝙ t .i.accusatricem
lam quin ducat dari: ibi demū ita egre tulit vt ipam bachi
pñs esset ita arbitror pamphili in ꝗcūq loco
dem: si adesset: credo ibi eius cōmiscerescceret. vbicunq da
concessum in ꝗ poteramus esse soli remotis arbitris .i.ita v simul x
tum erat spacium solitudinis: vt colloqui mecum vna pos
s.dicebat perditus sum .s.ita assentiendo de sponsatōni isti .i.pcipitem dedi
set: parmeno perij. quid ego egi? in quod me conieci ma
nfortuniū portare sustinere y .s.ego sed z
lum. non potero ferre hoc parmeno. perij miser. PHI. At
.i.perdant .s.tuo instantia a
te dij deæq perdiunt cum isto odio laches. PARM. Vt ad
i.paucis absoluam narratōem pamphilus plena amoris & suauitatis b
pauca redeam: vxorem ducit domū. nocte illa prima vir
.s.primā nocte .s.attigit c d
ginem non attigit: quæ consecuta est nox eam nihil ma
non potest aliud credere e .i.dicis
gis. PHI. Quid ais cum virgine vna adolescens cubuerit
magis potens qualiter .s.pbabile f
plus potis se illa abstinere vt potuerit? Non verisimile di
.s.esse .i.te ita iudicare illud qđ dixi non esse verum g
cis: neq verum arbitror. PAR. Credo ita videri tibi: nam
cupidus amator h nolens pam.
nemo ad te venit: nisi cupiēs tui. ille inuitus duxeret. PHI
.i.consequenter efficitur i certe k .i.vt illā nō attigit l
quid deinde fit. PAR. Diebus sane pauculis post pamphi
.sine testibus m seorsum ducit n .i.qualiter incorrupta intacta
lus me solum seducit foras. narratq: vt virgo ab se integra
o
etiam tum siet. seq antequam eam duxisset vxorē domū:
.i.pati sustinere p virginem q statuerim et defixerim
sperasse eas tolerare posse nuptias. Sed quam decreuerim
multū diu fugari illudi a me r .s.pam. dixit
non posse diutius habere eam ludibrio haberi parmeno:

m Tundēdo atq odio. Tundere est sepius id ē appetere. trāslatio a fabroꝝ malleo. Odio. assiduitate. attēdēda ē difficultas vniuiusq verbi.
n Deniq effecit. Deniq tpis lōgitudinē significat. vt effecimus qđ cū magno conatu & molimine facimus vixq p nos finē accepit. Mire interposuit moras ad postremū cōfessurus vxorē ductam. Primo inqt negauit. post deliberauit. ad postremū duxit nō inqt ipse. Sed effecit hoc senex ita mutatōe psone totā volūtatē senis absoluit. Deniq effecit oratorie tp̄s apposuit. Nā hoc significat deniq. o Despōdit ei gnatā. Vide nō hic dicit duxit vxorē Pāphilus. sed totū ad prēm referri p Donec iā in ipsis. Nota locutionē sensu magis ꝗ verbis manifestā. donec iā in ipsis nuptiis deest positus cōstitutus velut doluit: & egre tulit aut repetere debemus sic in ipis nuptiis. In mētōe nuptiaꝝ eferuescit animus amatoris. q Nec morā vllā quin ducat. Nec aliquā diecula. vel dilationē videt ad nuptias. r Ibi demū. Deniq postremo. Et mire additū est ibi. qa male pēdebat in ipsis nuptiis. & sic est ꝗsi dixisset in ipis inquā nuptiis. s Demū ita egre tulit vt. i. b. s. a: Hoc hipbolicū est. Virg. Vel priamo miserāda.
t Vt ipam bachidē. Que nūc accusatrix est. & est argumētū ab anīo. v Vt colloqui mecum vna posset. Parelcon terciū. & argumētū a psona. & ꝙ ait mecū a dictis. x Mecū vna esset pmeno. Qđ ait pmeno. Moraliter & antonomasiace nomē repetit. & significāter fecit nō addēdo dicebat. & sic dramaticon. & diematicon ē transeundo. & mire interposuit nomē vt affectū doloris ostēderet. Sic Virg. Anna. c. a. y Parmeno perii miser repetit nomen.
z At te dii deeq. Obtinuit vt psuasit seruus Nā iam meretrix seni irascit nō Pāphilo.
a Vt ad pauca redeā. Tāq multa sint ꝗ de Pāphili amore dici possint. Et est pceptū oratoꝝ i lōga narratōe p veritatis inqsitōe reddit em auditorē acriorē quē spes finis recipit fatigatū.
b Nocte illa prima &c. Pronūciandū est illa prima. q. d. plena desiderii. plena cupiditatis. Silr addidit virginē. & expsse nō attigit nocte illa prima. q. d. vel plena amoris. vel plena dulcedis vt miꝝ sit qđ infert nō tactā virginē. Et hic argumētū est ꝗnta fecerit Pāphilus erga amicā suā.
c Virginē nō attigit. Virginē emphasis est. ꝗuis nō amatā virginē tn̄. Et nō dixit nō amplex9 est. sed ne attigit quidā. d Nihilo magis. Quasi nihilo possit esse magis aut minus. aut nihilo magis asseueratōis. e Quid ais cum virgine vna adol. cubu. Inuenit ꝗsi sp in Therētio vna. i. silr vno loco. Cū virgine. a psona. vna. a loco. adolescēs. a psona. Cubuerit. ad habitū & occasionē plus potis ab impulsione & ex accidentibus. Et sunt argumēta in cōiecturā necessario posita quibus Therētius ex vtraq pte disputans purgat ne qs illū stulte hec posuisse iudicaret. Hoc em̄ tarde credit meretrix argumētis ne a pmenone vincat. Hinc est qđ ait Horatius. Vincere Cecilius grauitate. Therētius arte. f Nō verisile dicis. Peruersa prius est em̄ veꝝ deinde verisile. Et iō sic dixit. qa est sepe nō verisile. Veꝝ tn̄. vt decios p alieno comodo mori voluisse. Nō verisile dicis Hoc iā plus ē tātū amat amasse Bachidē ꝗntū nō posset credi. g Credo ita videri tibi nā nemo ad te venit. Magno cōpēdio vsus ē. nō ōndens cur hoc falsum sit qđ putet meretrix. Sed cur hoc putat ita ex eius psona refellit qđ obiicit. h Ille inuit9. Inuitus dicēdo ꝗsi admonet iteꝝ iterūq. vt Virg Italiā nō spōte sequor. i Quid deinde fit. Interponit psona ad exitū festinās vt alibi. Quā metui quorsum euadas. k Diebus sane pauculis. Hic exit9 ē. l Post pāphilus me. Ne testis qsq & arbiter secretoꝝ interueniat. m Me solū seducit foras. Familiaris in seruo iactātia de dn̄oꝝ familiaritate. Silr quia decēs est vt p eū qđ gestū sit spectatores sciant. n Narratq vt virgo ab se. Hoc est illud quod sup dixerat. Nocte illa prima virginē nō attigit. o Sed anq eā vxorē duxisset. Bonus color purgatōis. diceret em̄ ꝗ re si illā odio habebat ducebat vxorē. p Tolerare posse. Tolerare verbū est mala patiētis. q Quā decreuerim me nō

poſſe. Apoſtrophe. r Eā ludibrio hrī. Honeſto verbo & pudoris pleno vſus ē. & noue ꝓ viciari. s Integrā. Id ē honeſtā.nō enī dixit ſpoliatā virginē aut mlierē. t Vt accepi a ſuis Vigilāter qd' ē integrā ſpecificat.i.talē q̄lē accepi a ſuis potuit eī viciatā accepiſſe vt ſepe euenit.g°n̄ abūdat vt accepi a ſuis:ſed habet ſignificationē.
v Piū & pudicū ingeniū. Erga meretricē piū: pudicū erga virginē.an ſil' erga virginē & piū & erga meretricē.pudicū erga virginē.Cogitaūt pā pudicū.an piū philū piū dicere quem piturꝫ putabat. x Hoc ego ꝓferre.Verba pāphili ſūt nō vt q̄dā putāt ad pſonā pmenōis referētes. y Cui nihil dicas vicii.Culpe vxorię. z Abiturā.Abiturā morē ſignificat.& poſtremā tarditatē itaq; poſtremo vel ſero abiturā. a Quid interea.Exultātis ē & geſtiētis audire.Interea inter eos dies.
b Poſtq̄ hunc alienū. Alienū ꝓ alienarū.vt in Phormiōe.Quid ego vob Geta alienus ſum.Nā quō alienā ſi amabat ſe dixiſſet.Poſtq̄ hunc alienū.Oratorie nō iā bachidē excuſat quā a verſilli cā vult oñdere ꝙ ipā fuit in Pāphilū durior.
c Alienū ab ſe videt. Id ē maritū.nā hoc nomē a meretricibus alienū ē. d Maligna multo. Maligna difficilis.malignus eſt q difficultatē ſui oñdit. e Procax. Diſpoliatrix petax.ꝓcare enī eſt petere.Virg.Procacibus auſtrū.i.īpudētibus. Nā q multū petit impudēs ē.& ꝓcax.Vñ & ꝓci dicti ſunt q filias alienas in mrīmoniū petierunt.
f Nō ędepol miror. Obtinuit qd volebat pmeno.Nā credit philotis iniuriā factā Pāphilo.
g Atq̄ ea res multo maxīe. Immo legit & atq; Optune cōcitaci⁹ pāphilū defendit pmeno.Poſtq̄ philotis inducta ē.vt fateret iniuriā factā
h Et hāc q̄ domi erat. Vxorē modeſtā. i Cognouit ſatis. Cognouit diligētius & attētius conſiderauit.Nā cognoſcere ē diligēter & attēte cōſiderare.& bñ ſatis ex ipſius morib⁹ & meretricis.
k Ad exēplū.i Quaſi ad imaginē & collationē & ſpēm cōpatōis. l Hec ita vti liberali eſſe ingenio. Qualitas cōpatiua. m Pudēs modeſta &c. Hec cōtra vilia meretricis poſuit Pudēs hęc.illa ꝓcax.modeſta hec.illa maligna.reliq̄ vero ſupaddūt ornamēta vxoria matronēq; laudes
n Incomoda atq; iniurias.Callide laudata vxore nō repetit vicia meretricis apud meritricē.& ſil' cōtentus de vxoris laudibus vicia meretricis intelligit.& ē figura eclipſis. o Et tegere. Hoc ē plus q̄ ſi ferre.Et tegere ꝙ meretricem amaret.Et plus dixit tegere q̄ celare.Tegere enī adhuc dixit. vt nō ſolū cuiquā nō ediceret.ſed & ne qs ſciret·
p Hic animus.p. Oratorie dixit.nō eī pāphilū dixit ſed aīm pāphili.Hic animus.hic ꝓ tum. Virg.Hic animus.g.a.m.h. q Vxoris miſcdia Recte q̄a ex miſcdia amor naſcit. Sic & in phormione.Miſertū eſt virgo ipſa facie egregia.Virg. Heus q̄bus ille iactatus.f. r Partim victus huius iniuria. Qualitas relatiua ad ea prius dixit de uictus de ꝓxio repetiuit paromenen deuictus victus. s Paulatim elapſus ē a bachide. Adeo eſt tardus amor pāphili & magna.vt etiā poſt iiurias difficile diſcedat.& elapſus eſt animus nō pāphilus. t Poſtq̄ par ingeniū nactus ē. An ſibi par an abſolute bonū vt dicimus ſit.par ē facere te.ergo aut tibi.aut vxori.id ē liberali foemie. Par ingeniū.i.eādē volūtatē.Saluſt.Quos eadem odiſſe.& eadē metuere in vnū coegit.Itē alibi.nā idē velle.a.i.n.e.d.f.a.e· v Interea ī imbro morit cognatus ſenex. Bñ cā abitōis Pāphili narrat Cognatus ſenex.bñ ꝙ ait ſenex.Nā acerbū funus nō cōueniebat fabule ī comoedia.Itaq; apd' Therēciū meretrix moleſta.aut ex duabus vna vxor morit.aut ſenex.Ita ex hmōi mortibus.vel incomodū vitat vl' lucrū inſup naſcit.vt nō ſit cā legēdi. x Hoꝝ. Malu it hoꝝ q̄ dñoꝝ dicere.

s intactā .i.eodē mō t quemadmodū parentbus
quin integrā itidē reddā vt accepi a ſuis:neq; honeſtū mi-
v naturam
hi:neq; utile ipſi virgini eſt. PHI.piū & pudicū ingeniū
dicis x .ſ.morē meretricis gerere
narras pāphili.PAR.Hoc ego ꝓferre incōmodū eſſe mi-
.ſ.puellā .i.nihil culpe ſupbis
y vxorie referas
hi arbitror.reddi patri aūt:cui nihil dicas vitij:ſupbum eſt
vxorē meā .i.qn̄ qđ ſequit .ſ.ipā
ſed eā ſpero:vbi hoc cognouerit:non poſſe ſe mecum eſſe
z diſceſſurā tandē faciebat .i.verū pam. .ſ.amicā
abiturā deniq;:PHI.qd interea? ibat ne ad bachidē.PAR.
.ſ.ibat .i.ſicut fieri ſolet pam. alienatū ppter mrīmoniū difficilis
b c d
q̄ttidie.ſed:vt fit:poſtq̄ hūc alienū ab ſe videt.maligna ml'
petax petulans .ſ.bachis .ſ.eſt ſi ipā ſit facta
e f magis ꝓcax
to magis ꝓcax facto illico eſt.PHI.Nō ædepol mirū.Par.
certe talis malignitas pam. bachide
g longo vehemētiſſime
Atq; ea res ml'to maxime diſiūxit illū ab illa:poſtq̄ & ipe
ſeipm̄ & mores mores vxoris .i.diligentius & attentius conſiderantie comparōz
ꝓprios h i k
ſeſe/& illā/& hāc.q̄ domi erat:cognouit ſatis ad exēplū
bachidis et phi. .ſ.pamphilus eo modo bono nature
intelligēs ſicut decet
ambarū mores exiſtimās.Hæc ita vt liberali eē ingenio de
m .i.ꝑata n oēs iportunitates induſtrias mariti ſ..ve
cet:pudēs/modeſta/incōmoda/atq; iniurias viri oēs ferre
o tegebat p tunc īpemet ꝓ parte q
& tegere cōtumelias.Hic aīus parti vxoris miſcdia deui-
deflexus multū motus īprobitate latenter .ſ. animus
ctus/ꝑtim vict⁹ hui⁹ iiuria palati elapſus ē a bachide:atq;
vxori philomene naturam inuenit ingeniū dum hec
t v gerunt
huic trāſtulit amorē:poſtq̄ par igeniū nact⁹ eſt:interea in
in eo loco .i.de cognatōne hoꝝ attinebat ſucceſſio
x y per legem
ibro morit cognat⁹ hoꝝ ſēex.ad hos redibat lege hereditaſ
amore ſue vxoris nolentē
z a b
eo amātē iuitiū pāphilū extrudit pater.reliq̄t cū matre hic
in agros .i.abſcondendo .i.redit
c ſe contulit d .ſ.vrbē athenaꝝ
vxorē.nā ſenex rus abdidit ſe huc raro ī vrbē cōmeat.Phi.
.i.hactenus.q.d. .i.quam inſtabilitatē cognoſces
f nihil ex verbis ſuis g
Quid adhuc hñt infirmitatis nuptiæ.Par.nūc audies.Pri-
in principio valde bene nulla erat .i.repente
h controuerſia i
mū dies cōpluſculos bñ cōueniebat ſane iter eas.Interim
exemplis mirabilibus ..nulla iurgia k
miris mōis odiſſe cœpit ſoſtratā.neq; lites ullæ iter eas.po
.ſ.querela ſeu interpoſitō l
ſtulatō nunq;.Phi.qd igit?Par.Si qn̄ ad eā acceſſerat cōfa
m ne videret n poſtq̄
bulatū:fugere e conſpectu illico.videre nolle.Deniq; vbi
tollerare .i.fingit aduocari .i.ſacrificiū faciendā poſtq̄
.ſ.philomenā n diſceſſit o
nō quit pati:ſil'at ſe a matre accerſi ad rē diuinā.abit.Vbi
multis diebus aduocari .ſ.mr̄ & filia nō poſſet redire
p q & ancille
illic dies ē cōplures:accerſi iubet.Dixere tunc cauſā/neſcio
philomenā .ſ.ſoſtrata accerſi philomenā .ſ.miſſi a ſoſtrata infirmam
ſcōo r ſ aduocant
quā iterū iubet.nemo remiſit.Poſtq̄ accerſūt ſæpi⁹:ægrā
.i.fingunt hera ſoſtrata ad videndū
ſtati t philomenā
eē ſimulāt mulierē.Noſtra illico it viſere ad eā admiſit ne-
poſtq̄ cognouit ꝑ relatōem .i.ex agris .ſ.ſenex
x laches y
mo.hoc vbi ſenex reſciuit:heri ea cauſa rure huc aduenit:

illico; allocut⁹ est ...fecerint q̄due fuerit locuta
prēm cōtinuo cōuenit philomene Quid egerit iter se: nō
nō adhuc p̄terq̄ certe in quā parte .i.p̄cessurū negotium
s g vel valde .s.scire
dū etiā scio. nisi sane mihi curæ ē. q̄rsum euēturū hoc siet.
tenes intelligis quā audire petisti .s.attinere ad portū pergā
b c p̄sequar d
habes oēm rē. p̄gam / q̄ cœpi hoc iter: PHI. & q̄dē ego. nā
conueni .i.amico externo .s.hospitē allocuturā
cōstitui cū q̄dam hospite me esse illū conuenturā. PAR.
v approbent .s.parmeno
dij vertāt bn̄ q̄d: agas. Phi. vale. par. et tu bn̄ vale philociū

y Ad hos ibat lege hereditas. Ecce verbo iuris vsus ē. ea em̄ legitima ē hereditas q̄ familię debebat. z Eo amātē. Nā iā vxorē nō iā amicū a Inuitū Pāphilū extrudit p. Inuitū recessisse vis verbi demōstrat. nā p̄prie extrudere dicit̄ qui manibus expellit. Sed hic trāslatōe vsus. vt ōnderet tn̄ iportunitatis verbū senis fuisse q̄nta impulsio manuū efficere potuisset. Extrudit verbū necessitatis. b Relinq̄t. Ineptia p̄ntis t̄pis. legitur & relinq̄t. Relinq̄t cū mr̄e hic vxorē. p̄paratio ad futuꝝ errorē. c Nā senex rus abdidit sese. Nā hic inceptiua p̄ticula. vt nā meus cōseruus est hō vt magni p̄cii. Plautus i milite glorioso. Rus abdidit sese verbū rep̄hēdētis senē. q̄ sese abdidit dixit. d Huc raro in vrbē cōmeat. Hoc bn̄ dixit vt ōndat p̄menonē in vrbe eē. mira œconomia. fac em̄ p̄ntem & nullus error in fabula ē. e Cōmeat. Commeare ē ab esse inde vbi te eē opteat. ergo hoc dicto ōndit q̄ raro ad vrbē veniat. & senex q̄ppe cōmeatus ē ex aliq̄ cōmemoratōe t̄palis abscessus. f Quid adhuc habet ifirmitatis. Bn̄ vsq̄ adhuc suspēsa narratio est. Et̄ī hac interrogatōe q̄si substo machat̄ philotis decepta. q̄ nihil videat infirmitatis in nuptiis q̄s optauerat. Quid adhuc h. tristior meretrix dixit. g Nūc audies. Sic ait q̄si iādudū audire cupienti q̄si molestā p̄contatricē. h Bene cōueniebat sane. Sane bn̄. p̄ multū. & sane satius valide q̄a qui validus ē sanus ē. i Interim miris modis. o. Hucusq̄ p̄menonē poeta passus ē dicere. cetera actibus seruaturus. Et mire ad finē comœdie reꝝ explanatio reseruat̄. nāq̄ si q̄ras fallit̄ p̄meno cū non odio socrus. sed pudore sterilitatē aduersus socrū philomenā assiḱauerat. k Postulatio nūq̄. Expostulatio q̄rela. sed p̄prie expostulatio est apud illū ip̄m q̄ peccauerit. postulatio de illo apud alteꝝ. postulatio q̄rela & q̄si iusta īterpositio q̄relaꝝ. l Quid igit̄. Recte dixit si hoc nō fuit. m Fugere e conspectu il. Bn̄ e cōspectu vtpote q̄ caueret grauida intelliges. Si tn̄ subiūgimus videre nolle. vt ignorātia p̄menonis appareat. q̄a argumētū odioꝝ credidit q̄ philomenā neq̄ videri vellet neq̄ videre. n Deniq̄ vbi nō quiuit pati. Pati & sustinere intelligi p̄t hoc loco. vtrū postq̄ nō potuit sustinere socrū: aut postq̄ illā socrus ferre nō potuit sic se celātē nuꝝ. Pōt etiā sic itelligi. vt n̄ potuit argumēta odii sui ip̄a nur⁹ pati. & cōtinere migrauit ad socrū. Pati. tolerare aut tolerari. q̄a patior cōe ē nā patior te & a te dicimus. n Abiit p̄prie abiit q̄a nō expectauit vt mitteret̄. o Vbi illic dies est. Dies nō diebus ē dixit: p Accersi iubet. Nō addidit q̄ q̄a intelligit̄ q Dixere tūc cām nescio quā. Quia nullius momēti ac falsam. r Nemo remisit. Hic iā aptius odiū videt̄ vbi nec iā fingit̄ cā. t It visere Populare penates venimus. Visere officii ē videre q̄rentis aliquē. v Admisit nemo: Iniuriose etiā ip̄a p̄nūciatio est. x Hoc vbi senex resciuit. Scimus q̄ ad nos deferunt̄ rescimus relata. y Heri ea cā. Bn̄ ea cā quippe q̄ se ruri abdidisset. z Nōdū etiā scio. Parelcon terciū. & deest scire. & est scio scire cū Nōdū etiā. Recte seruauit reliquis p̄tibus fabulę p̄dentū & attentū spectatorē. a Nisi sane cure est q̄rsum eueturꝝ hoc siet. Bn̄. q̄a curiosus ē p̄meno. & idē garrulus. Nā p̄torā fabulā talis inducit̄. b Habes oēm rem. Quasi diceret quā audire expetisti. c Pergā q̄ coepi iter. Pergā vt tenderet iter ad portū scilicet. d Nā cōstitui cū q̄dam hospite. Dicit cām cur in reliq̄ fabula nō appareat p̄sona huius meretricis. & p̄prie cōstitui. Nā cōstitutū de hm̄ōi rebus dicit̄ cōuenire & cōstituere. & hm̄ōi rebus apud extraneos meretrices agūt. e Dii vortāt bn̄ q̄d agas. Sepe em̄ res eueniūt aliter q̄ volumus. & iō volturnus colit̄ q̄ p̄est rebus vertentibus.

Secundus actus.

LACHES Senex SOSTRATA vxor.

a irascentis auxiliū et opē muliebre
s.imploro b .i.q̄le
Roh deū / atq̄ hoīm fidem. q̄d hoc gen⁹ ē: quæ
conspiratō .i.easdē res pariter
d e f
p hec est cōiuratō: vt oēs mulieres eadē æque stu
studiose .s.mr̄es q̄ viri volūt inflexā recedentē mulierū .i.natura
moliantur recusent g aliquo.mō
deāt: nolint q̄ oīa: neq̄ declinatā q̄cq̄ ab aliaꝝ ingēio ul
inueniat .i.adeo .i.valde .i.simili matres maritoꝝ vxores filioꝝ
aliquis h odio p̄sequuntur i
lā reperias. Itaq̄ adeo vno aīo oēs socrus oderūt nur⁹ viris
.i.aduersari k dedita op̄a obstinātia m
esse aduersas / æq̄ æ studiū est: similis pertinatia est: in eo
instruere n ille scole malicie
dē oēs mihi vident̄ ludo doctæ ad maliciā. Et ei ludo: si ul
vxorē meā explorate n exclamatō p
lus est: magistrā hāc esse satis certe scio. So. me miseram q̄
p̄pter quā causā s.a viro meo indignantis .s.q̄re accuseris. q.d.a optime scis q
nūc quāobrē accuser / nescio. LA. hem tu nescis. SO. non
s. vt dico nō hic blandiētis simul vita fungi
r sed ei⁹ q̄ periclitet̄ inopi⁹
ita me dij bene amēt mi laches: itaq̄ vna iternos agere æta
q.d. nō est magnū malū sostratā
s si tu mihi eripereris
tem liceat. LA. Dij mala p̄hibeant. SO. neq̄ abs te imme

In hac scena. III. Accusatio socrus ē q̄ se cōiecturaliter defendit di. nihil a se factū i p̄nicie nurus. a Proh deū atq̄ ho. f. ab exclamatōe coepta scena ē. senex ei ē difficilis & iratus. deū p̄ deoꝝ. b Quod hoc genus ē. q. h. e. c. Conat̄ Therētius aduersus famā socrū bonā repire & incipit a generali exclamatōe q̄ vehemētior sit accusatio. paulatiq̄ ad specialē crimē descēdit. Et sic ē accusatio a p̄sona. cui accidit ex sexu q̄ socrus est. c Que ē hec. Accusatio a re. d Cōiuratio. Bone rei est. Cōiuratio male. & inde coniuratio catilline dicta ē. e Vt oēs mulieres eadē æq̄ st. Bono argumēto vtit̄. Lesisti nuꝝ. q̄a socrus es & nulla socrus diligit nuꝝ. & ē accusatio a cā eadē: f Studeāt. Maioris opis ē studere q̄ velle. g Neq̄ declinatā. q. Id ē flexā vel inflexā ab eo q̄ declinauerit ne paꝝ sit diuersum vel dissiḱe dixisse vt ē illud tumultū inflexit. h Itaq̄ adeo vno anio. Nescias an ex s̄nia hac vel adeo ex hac scena nomē fabulę sit inuentū. Itaq̄ a necessaria s̄nia ē amphibologia ad describēdā vtrāq̄ p̄sonā i Viris eē aduersas. Aliud argumētū lesisti nurū vt mihi aduersareris. Nā socrus & oēs mḱieres aduersant̄ viris. k Siḱis p̄tinatia ē Nā studiū & bonū & malū ē. p̄tinacia vero nō nūq̄ mala. l Eque studiū est. Dedita op̄a volūtatis hois ē attētior atq̄ impēsior. m In eodē oēs. m. v. l. d. Tria in accusatōe posuit. ex q̄bus duo sūt cōia. vnū ip̄ius q̄ mulier ē & socrus. Coīa q̄ ip̄a speāliter magistra ad malitiā. Sostrata ex hiis colligit iniuriā passam nuꝝ p̄ cōiecturā. n Et ei ludo: si vllus ē: ma. h. Magna amplificatio crimis dubitat an sit ludus malicie & magistrā non dubitat Sostratā. Sed certe scio inq̄t. o Me miserā. Et hec q̄ ab exclamatōe cœpit ad misc̄diam spectat defendētis orō. p Que nūc q̄ob. a. n. Oratorie p̄ se loq̄t̄: mḱieris q̄dā maioris innocētie est nescire crimē q̄ defenderet & his verb̄ ōndit̄ sine noxa eē. & philomena non solū hāc q̄ loq̄t̄ sostratā. q Nō ita m. d. b. a. p̄ iusiurādū nō ita me dii amēt aniaduertēdū veteres nō minus euphanismon i verb̄ q̄ cacetaphon neglexisse velut hic ita me dii bn̄ amēt. r Itaq̄. Mō due p̄tes sunt orōnis. s Dii mala p̄hibeāt. Siḱr odit vxorē cuius amor obstabilis fuit in adolescentia.

sine causa postea .i.cognosces .s.esse accusatū non
t em quantū meruisti
rito esse accusatam postmodum resciscès. LA. Scio te im-
vtrū pro tuis improbitatibus puces merita
v aliquid x
merito: an qnicq̄, p istis factis dignū te dici potest qua me
.i.famulos et deturpas pam. merorem acchris .i.deinde
domū totā y
& te & familiam dedecoras: filio luctum paras. Tum aūt
ppter nuptias .i.propinqui affines
filium
ex amicis inimici vt sint nobis affines facis. q illum decre-
statuerunt filiam collocarent sostrata
z a traderent b
uerunt dignum: suos cui liberos cōmitterent. tu sola exo-
emergis has amicicias importunitate .s.pturbaui
rere: quæ pturbes hæc tua impudentia. SO. Ego ne: LA.
pturbasti oīa insensibilē
.i.dico c d
Tu inquam mulier: quæ me oīo lapidem, non hoīem pu
.i.vtrū .i.magis sępe putaris ne
e
tas. an qui rure crebro esse soleo: nescire arbitramini: quo:
modo in hoc loco .i.vestrum agat traducat domi
f g
quisq̄ pacto hic vitam vestrorū exigat: multo melius hic
.s.ca run ob eam rem
h
quæ fiunt, quā illic: vbi sum assidue: scio. ideo quia vt vos
ad meū decus dyssillabū rumore .i.run
vel dedecus i
mihi eritis: proinde ego ero fama fortis. Iampridem equi-
con .i.nurū nostram .i.non est
k
dem audiui cepisse odium tui philomenam. minimeq̄ a-
valde .s.si cepit nisi .s.philo. .i.vsuram fuisse
tui odiū .i.cepisset odiū .s.hucusq̄
deo mirū: et ni id fecisset: magis mirū foret. Sed nō credidi
inrantū familiā & locū ipsum
adeo: vt etiam totam hanc odisset domum. Quod si scis-
nurus sostrata .i.iuisses sed
l domi mee
sem: illa hic maneret pocius. Tu hinc isses foras. At vi-
cōsidera .i.sine causa animi molestia
m
de quam immerito ægretudo hec oritur mihi abs te sostra
in agros ad habitandū .i.me contuli vtilitati
n o morē gerēs p incumbens
ta: rus habitatum abij concedens vobis, & rei seruiens.
impressus vitā vrbanā quietam .i.peculiū .i.tolerare
q r
Sumptus vestros ociumq̄ vt nostra res posset pati meo
contra
s t
labori haud parcens præter æqum atq̄ ætatem meā. Non
contemplatcōe hoꝝ laboꝝ .i.vt nō aliquid
effecisse moleste
te pro his curasse rebus: ne quid egre esset mihi: SOST:
studia turādi vt nurꝰ relinqueret .i.sed
v x domū .i.pcipue
Non mea opera, neq̄ pol culpa venit: LA. Immo maxie.

t Postmodū resciscès. Hec figura ab oratoribus noiaṫ in q̄ aliqd pmittimus iudicibus pbaturos quū metuimus. ne qd ill s temere psuasum sit. Postmodū resciscès Fiducia innocētie. Rescire est qd de industria celaṫ. vix argumētū. vix agnosciṫ. v An qcquid p illis factis. Amare x Que me & te &.f. Iam sic accusat q̄si iā pbauerit crimē. & est amplificatio. Que me & te &.f. Hec ex aggretio est q̄ appellaṫ cū ex vno maleficio multa fiūt ab oratoribus crimina.
y Dedecoras. Dedecoraṫ qd honestū aut turpatū honestū qd corpale est. a Suos cui liberos cōmitterēt. Nota liberos in significatōe vnius filie. z Dignū. Cui loco multū sonāt & accusatorio strepitu nec masculinū genus nec femininū posuit nec vnā. sed liberos. Sic Cicero. En cui liberos cōmittas. & habemus ei liberos oēs de puella. dignū sic dixit vt honoris genus sic accipere vxorē meruisse. b Tu sola exorere. Emergis repiris verbū. Hic impudentiā notat Cicero. Exortus ē seruus q quē in aculeo. a.n.p.c.a.s. Exorere existis exoriri diciṫ q expectās inuadit aliquē c Tu inquā mulier Tu mulier emphasim malicie habet. & oino expssio cōsuetudis & ad imaginationē & lapis nūq̄ vtilis. nisi ad templū vel celū. quē magis ad iniuriā delegit. Nā saxū meliꝰ q̄ lapis. vt Virg. Saxaq̄ subnectare humeris. Tu inquā mulier. Et Virg. Variū & mutabile sp foemina. d Lapidē nō hoiem. Sufficeret lapidē putas Sed de stomacho. nō hoiem additū est. Plautus. Herus meus elephāti corio circūtectus ē nō suo. e An qa ruri crebro esse soleo. Memor sui est. q dixerat rus abis. f Quo qsq̄ pacto. h. v. vestrorū. Vestrorū p vestrū sic veteres.
g Multo melius hic q̄ fiunt
Vsus est vt in Adelphis. At nō prius sex mēsibus olfecissem. h Ideoq̄ vt vos mihi do. eritis. Mire cōfirmat vū sciat ne suspitiose crimē obiicere videreṫ. Et bū mihi. qa comoditas familię ad hūc redūdatura ē. i Pridē equidē audiui cępisse odiū. t.p. Primo obiurgatio ē sostrate. cur nō amet nurū. Scdo est cur non ameṫ a nuru. Tercio cuiusq̄ adeo puella nupta deserat domū.
k Minimeq̄ adeo mirū. Satis amare p merito dicit odiū cōtra meritū amoreq̄. simlr excusat nurū q̄ oderat talē sociū. Et silr puenit q̄ si nō lesa est. sed odio me haber. l Illa hic maneret.
Post acrē inuectionē seipam miseratur. vt inuidiā dure inclinatōis in ipam cōuertat. Sic in Andria. Age nūc iā ego pol h.u.t.o. e.q.s.p. & cōtinuo Chremes pietatē nati nō te miseret mei. t.c.l.o.t.e. m Qnā imerito &.h.o.m. u.t.s. Postq̄ de iniuria dixit de psona eius cuius fama lē. i. cū egritudo hec oriṫ. & magnitudinē rei significat, & repentinū impetū vt sup. Tu sola exorere. n Rus habitatū abii. Quia dixit senex rus addidit. o Cōcedēs vobis. Ne diceret q̄ sit voluptatis cā. vobis melius pluraliter. q̄ si diceret tibi. Cōcedēs vobis scilicet vt in vrbe essetis p Rei seruiēs. Res seruit diuitibus. qa abūdat. Rei seruiūt paupes qa coartāt se ad angustias rei. Ita ergo res p q̄litate sua. & seruit & ei rei seruiṫ. Horatius. Imperata vt seruit collata pecunia cuiq̄. q Vestros sumptus ociūq̄. Vestros sumptus id ē q̄ alicui ociū. vitā vrbanā. vel q̄ nihil acqritis vt in Adel. Hāc ego clemētē vitā vrbanā. Ociūq̄. hic amorē q̄si nihil agētibus. r Vt nr̄a res posset. Mediocris. s. vt Comici prisfamilias. s Preter equū atq̄ ætatē meā. Preter equū qa vos dūi. l qa vos fruimi cū ego doleri ætatē qa senex. Virg. Vires vltra. s.f. t Nō te p hiis curasse rebꝰ. Mirꝰ sensus p his inqt tot rebus vnā & facilē redderes Et te sit pnūciādū. q.d. & si alii nō curarēt curare debuisti. v Nō mea opa. n.c. vellet dicere nurus culpe eēt mihi sed melius dixit nō mea ne accusando cōfirmaret qd dixit senex oēs socros oderunt nurus. x Neq̄ pol. c.v. Bū addidit neq̄ pol culpa venit. potuit em̄ vt nō fieret ipsa iniuria sed tū pmisit fieri. Mire tū nec accusat nurū. videṫ vnū dixisse opa & culpa & tū nō est idē. Opa est em̄ si scientes leserimus, culpa si nesciētes. quorū alterū scelerū. alterum stulticię est.

.i.sine me & hñs regimen fixa est reposita est
y z a
Sola hic fuisti.in te omnis hæret culpa.tu sola sostrata que
.i.in domo .i.curabas qñ .i.te .s.ex sollicitudinibus
b c
hic erant curares:cum ego vos solui curis ceteris.Cum pu
pamphila .i.sua vel puelle
vetula d respondebis
ella anum suscepisse inimicicias nõ pudet:illius dices cul
.i.non .s.factũ culpa puelle
e
pa factum? So.haud equidem dico mi laches.LA.Gau
.s.vt verũ dico .i.filij .i.quantũ ad te attinet
f g
deo:ita me dij ament:gnati causa.Nam de te quidem satis
.i.quantũcũq; peccaueris quomodo
h nulla diminutio i
scio:peccando detrimẽti nihi fieri potest.SO.Qui scis an
cãsob rem mi marite .i.odio prosequi finxerit sua
k
ea causa mi vir:me odisse se assimulauerit:vt cum matre v
simul .q.d.nihil dicis .i.non est signũ sufficiens
qd procedas l
na plus esset?LA.quid ais?non signi sat est:quod heri ne
cuntem ad videndum certe non admiserũt
.s.pamphilam introducere m mea quia
mo voluit visentẽ ad eam te admittere? SO.enim lassam
valde tuns ppterea
n pamphilam
eam oppido tum aiebant.eo ad eam nõ admissa sum.LA
puelli acerbos & duros tolerauit
o
Tuos esse illi mores morbum magis quã aliam rem arbi
.i.non sine certe valde .i.vestrum que non
causa egrotat p
tror:& merito adeo.nam vestrarum nulla est:quin gnatũ
.i.placiat optio electio
r pactio
velit ducere vxorẽ:& quæ vobis placita est conditio /dat.
postq; filij illas vra instantia q; & nur' vros mores .i.excludunt
s vxores nequeunt pferre amittũt a se
Vbi duxere impulsu vestro:vestro ĩpulsu eadem exigũt.

y Sola hic fuisti. Noua orõ. & deest em̃ vt sit sola em̃ hic fuisti.qd ad filiũ & maritũ ptinet.Nã nõ sola cũ q̃ nurus.solũ q̃ntũ ptinet ad regẽdam domũ.ceterꝫ & filius & nurus erãt.sed sola.i.sine me. z In te ois heret culpa. Si est in nurũ iniuria aliq̃ in te oĩs tñ sostrata. a Tu sola Sostrata. Optime gẽminauit sola more irascentiũ nõdũ nomẽ posuit.& Sostrata additũ ad amaritudinẽ inclamãtis. b Cũ ego vos solui. Vos p te vt desiste.m.c.t.Cũ ego vos solui.noua figura solui vos. c Cũ puella anũ suscepisse inimicicias. Hoc dicit tãq; cõcesserit etiã nurꝫ iniquã esse.Puellã blãde dixit ita hãc cũ amaritudĩe anũ d Illius dices culpa factũ. Preuenit defensionẽ & eã sic pnũciauit vt crimẽ. e Haud eqdẽ dico mi laches. Mi laches dixit q̃si grauissimũ accusatorẽ arguẽs.& q̃si defatigata. & delassata eius clamatõibus. Nõ ergo blãdictis est mõ mi. sed inuidiose rogitantis. f Gaudeo ita me dii amẽt. Qd siñs filius nõ sit.an q; talẽ vxorẽ habeat.quũ nec inimica accusare possit. & gnati cã dixit qa talẽ vxorẽ hñs sua cã qd gaudeat nõ habet: g Nã de te qd satis scio &c. Id est nihil detrimẽti sit si tu pecces idẽ nunq; dixit peior fieri potes sed es eadem. Sic Cicero. Est idem verres qui fuit semper. h Peccãdo detrimẽti nihil fieri pt. Seruat inqt numerꝫ peccatorꝫ ne sit illud copie detrimẽtũ.sed cũ plurimũ delinq̃s tantũdẽ sp admittis. Peccãdo de.Hic sensus obscurus ẽ attñ hoc dũ q̃ntũcũq; peccaueris nihil de tua estimatõe minuit.nihil de pudore derogat.eadem q̃ fuisti es,qa peior fieri nõ potes.Si.Cicero.Est idẽ verres.q.f.s. Peccãdo de.qdam hãc putãt ironiã q.d.qd ex nullo peccato tuo dãnũ pati possumus sed male. i Qui scis an ea cã mi vir. Defensio a deriuatõe in q̃ ondit nõ hãc eã quã obiicit cãm senex cur abierit nurus ad matrẽ suã. k Vt cũ matre eẽt plus vna. dixit.i.diu ac maiorẽ ptem. l Qd heri nemo noluit. Bñ affirmauit defensionẽ senex dicẽdo si ppter matrẽ abiit.cur tu exclusa es cũ venires.
m Em̃ lassam eã oppido. Infirmius defendit socrus.vt error senis vsq; ad catastrophen pseueret.Enim lassam eã oppido.Enim qd duxit supuacua ponit interdũ hec cõiunctio p altera cõiunctione. n Oppido. Valde trãslatio a rusticis q interrogati queadmodũ fruges venirent. rñdebãt oppido id ẽ q̃ sibi & oppido sufficere potuissent. o Tuos esse illi mores. Acerbissime institit senex.& accusatõi vxoris.& defensioni nurus siquidẽ.
hoc sensu dicat nurũ ne mẽdacii culpã incurreret q̃ vero egrotat ex moribus male socrus.
p Nã vestrarꝫ nulla est. Pro vestrũ hoc em̃ ab eo q; est vester. q Quin gnatã velit. Quin q̃ nõ. r Et q̃ nobis placita ẽ cõditio dat. Ymago hic q̃dam argumẽtatõis q̃ dicit
quod latine dicit ab initio ad finẽ: & generaliter cepit inuẽtionẽ.ita generaliter cõclusit in socrũ.& est sensus eo improbius illas q̃s elegeritis odistis. s Vbi duxere ipulsi vro.vro impulsu. Bñ verba eadẽ stomachose & significãter repetiuit.vt improbitas ex primo appareat impulsu. Vbi duxere i.Videt vt sup diximus hec tota scena ad hoc interposita. vt fabule nomẽ hinc intelligeremus inuentũ.Impulsu. impudentia socrus impulsus repetitio demõstrauit.Impulsu vestro.sic in Heaut Nõ scortari crebro.

PHIDIPPVS senex. LACHES SOSTRATA anus

ꝙuis filia mea .i. mihi incumbere ad me spectare
a b
Etsi scio ego hpilomena meum ius esse: vt te co
.i. pcipiam
c
gam quõ ego imperem / facere: ego tamen pa-
.i. affectu pris psuasus .i. imperabo mihi morem gerã d immoderate & temere suscepte
trio animo victus faciam: vt tibi concedam: neq; tuæ libi-
.i. reluctabor sed obuiam ibo ecce hic optimissime e
dini aduersabor. LAC. Atq; eccum phidippum optime
phidippo .i. nunc .i. sciã antique ꝙuis .i. de pgnatõne mea vł liberis vł aliqn vicis
f g
video. ex hoc iam scibo quid fiet. PHI. & si ego meis me
vehementissime obedientem indulgentem tñ scio me esse obseqntem .i. tantam
h i
omnibus scio esse apprime obsequentem: sed non adeo vt
indulgentia deprauet .s. meoꝝ .i. sed .s. qđ ego facio
mea facilitas corrumpat illorũ animos Quod si tu idem fa
vtilitatem
k
ceres: magis in rem & nostram & vestram id esset. Nunc
feiarũ vxoris & filie phidipppũ qt sp aliqd iurgij habes
l
video in illarũ potestate esse te. PHI. eya vero. LA. adij te
pter filiã similiter remisti me .i. non .i. inhonestum est
n o
heri de filia. vt veni: itidem in certum amisisti. haud ita de
.i. si vis vt diu pmanemus affines occultare causas tue iracundie
cet. si perpetuam hanc vis esse affinitatem: celare te iras. si
.i. in aliquo .i. errauimus .i. emitte in lucem negando
m
quid / est peccatũ a nobis: profer. aut ea refellendo: aut pur
excusando .i. emendabimus ad rectitudinẽ reducemus existente .i. talis q: est egra
n o p
gando vobis corrigemus te iudice ipso. Sin ea est causę re
male valens
p
tinendi apud vos: quia egra est te mihi iniuriam facere ar-
times ne non .s. ipa filia .i. tractetur
r
bitror phidippe. Si metuis satis vt meæ domi curetur dili-
sed .s. verum dico .i. non .i. tibi ascribi non patior ꝙuis
s t
genter: at: ita me dij ament: haud tibi hoc concedo: & si illi
puelle filiam incolumem .s. volo v .s. volo
pater es: vt tu illam saluam magis velis ꝙ ego. id adeo gna
filium filiam tuã
x
ti causę. quem ego intelrexi illam haud minus quam seip-
.i. plurimi estimare certe .i. ignoratum a me .i. quantum pamphili
z
sum magnificare. neq; adeo clam me est: quam esse eum

In hac scena. IIII.

Moralis allocutio Phidippi ad filiam mitissimi patris colorem ostendens.

a Et si scio ego. Apparet & hic mlta prius patri suo Philomenã locutã esse. Ergo hec responsio nõ principium. b Vt te cogam. Etiam inuitam scio ego meum ius esse vt te cogã. Hoc idem in Adelphis nõ necesse habeo &c.

c Patri animo victus. Bene victus. quia non ratione facio. Victus est vndiq; qui recedit a iure Tale est in Adel. non. u. h.

d Neq; tue libidini. Libido est quelibet voluntas temere suscepta. & bene libidini. est enim non ęquum esse animo mariti obesse nuptã. & si em pro voluntate posuit libidinẽ. tamẽ subaccusauit hoc nomine. e Optime video ex hoc iam scibo. Legitur & hinc locale aduerbium: & q̃si cõminatur vxori modo se inuenturum ipsam peccasse nõ mirum. f Quid fiet. Vtrum qđ fiet rei. an quid fiet nurus. vtrum innocens an iniqua. Et videtur hoc Sostrata dicere. Nam vicini sunt inter se proximi Laches & Phidippus.

g Phidippe & si ego meis. Expostulatio Lachetis apud Phidippum accusationẽ continens tanq; causam iniuriarum intendat.

h Scio esse apprime obsequentẽ. Principium a persona eius cum quo agitur & sua. Et an vtile sit minus obsequi hominẽ suis.

i Sed nõ adeo vt mea facilitas. Facilitas indulgentia. Et deest tamen: & est anacoluthon terciũ.

k Nunc video. Iocunde tempat eius culpam quem accusat cum dicat illum coactũ a suis facere sibi iniurias. l Eya vero. Modo aduerbium corripientis parelcon.

m Adii te heri de filia. Narratio & memoriter poeta quia dixit heri ea causa. t. h. a. p. c. e.

n Itidem incertum amisisti. Pro dimisisti & idem. quid est an id iterum amisisti aut ad te incertus veni. Iungẽdum ergo vt veni id est vt sit. vt veni amisisti quidã incertum. incertum inquit veni. incertus a te recessi.

o Haud ita decet. Non vsq; adeo decet. est cõfirmatio. Et bene additum est ita. si enim celandę nõ vsq; adeo. vt discordiam pariant.

m Aut ea refellendo. aut purgando. Refellit q negat. purgat qui idem fatetur. & sic defendit. ergo refellimus per coniecturam. purgamus p ceteros status. n Vobis corrigimus. Plus dixit vobis ꝙ tibi. o Te iudice ipso. Virg. Pãdens. a. m. s. i. e. quid enim est te ipso. nisi scilicet reo culpe. & tibi ipsi arctius fauẽti. vel quia mea spes vnicus. p Sine ea causa retinendi apud vos. Reprehensio. q Arbitror Phidippe. Bene addidit nomen excitans audientẽ.

r Satis vt meę domi curet. Vt ne nõ & iungẽdum est satis diligenter nõ em melius satis.

s At ita me dii ament. Addidit iusiurandum vix enim credibile est tantundẽ amare socerũ q̃ntum patrem. t Et si illi pater es. Salu. in primo libro. Et liberis eius auunculus eras. Et si illi pater es. Compendiũ attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim sentit. ꝙq; nata dea sis. fuge tñ.

v Id adeo gnati causa. Honesto amori nurus rationem subiecit piam. Nam nõ continuo rectũ est nimis amari a socero nurum nisi post filiũ diligatur. bene ergo gnati causa. Incredibile est eñi patrem nõ patris pietate supari. x Quẽ ego intellexi. Et cãm sui amoris ondit & mariti nullam. ergo cõiugem culpat quippe q amat & a pmenone dictum eo amante. y Quem ego intellexi illã hau minus &c. Hic subtiliter oneratur culpa nurus. Siquidem indignus iniuriam faciat socero & marito.

z Neq; adeo clam me est. Ingeniose poeta iam preparat causam simulature ob hanc rem iracundiam Pamphilo.

.i.moleste .i.vxorē recessisse' vxorē domi reliqsse
grauiter laturum credam: hæc si resciuerit. eo domum. stu
.i.cupio sūmopere in domū meā
a phil. ab imbro b
deo hec prius ꝙ ille huc redeat. PHI. Laches & dilgentiā
comperrā habeo i.ita
c d
vestram / & benignitatem noui. & quæ dicis omnia eē vt
.i.psuadeo mihi .s.qō sequitur
e
dicis: animum induco. & te mihi hoc cupio credere: illam
o perā do vt redeat
f
advos redire studeo: si facere possum vllo mō. LA. quæ res
vt redeat impedit .i.nonne in aliquo
g .s.pamphilū
id te facere prohibet? eho nun quidnā accusat virū? PHI.
s.virum .i.diligenti⁹ rem violentia .i.vrgere instare
h consideraui
Minime: nam postꝙ attendi magis: & vi cepi cogere vt re
in domū vrām valde iurat .i.absentia pamphili
i .i.firme k l
diret: sancte adiurat / non posse apud vos. Pamphilo se ab
permanere hominibus
m n .i.viciū o
sente perdurare, aliud fortasse alijs vitij est. Ego sum anio
miti suaui repugnare .i.subditis libe .q.d.huius
p ris vel alijs q relaucto es
leni natus. non possem aduersari meis. LA. hem sostrata.
dolentis .s.me fateor exploratum verū .s.ꝙ phil. non redeat
r s
SO. heu me miseram. LA. Certum ne est istuc? PHIDI.
certe .i.quantū possum .i.nonne .s.aliud
pspicere t
Nunc quidem vt videtur. Sed nunquid vis? nam est qd
causarum vel cito ire
venale
me ad forum iam transire oportet. LA. Eo tecum vna.

a Hæc prius ꝙ ille huc redeat. Hic subtiliter eti am terrorē iniecit iracūdie mariti.
b Laches & diligentiā vestrā. Principiū a personis est factum. Laches & diligentiā vestrā. Remotiuo statu agit Phidippus p psona sua. nam ī filiā remouet culpā cur nō redeat & relatiuam simul tentat qualitatē. potest enim videri cum iniuria socrus ad hanc volūtatē esse compulsam. Laches & diligentiā vestrā ab eo cępit quo maxie notus est: & quod in primis sibi purgandū fuit: ne suspectam voluntatē aut diligentiā habere videatur affinium. & cum affectu quodam & geminatu dixit laches ꝙ ille ait Phidippe. & bene a nomine cępit vt consentire illi videatur. & diligētiam ꝙ ille ait. sin metuis satis vt meę &c.
c Vestrā. Melius ꝙ tuam cum ille dixerit de te tantū & benignitatē qd ait. haud tibi hoc concedo & si illi pater es. vt illa magis velis ꝙ ego.
d Et quę dicis omnia esse vt dicis. Quod iurauit & dixit ꝙ gnati causa. & ꝙ addidit ꝙ illā amet Pamphilus. e Et te mihi hoc cupio credere: Melius ꝙ si & hic iuraret. Et bene colligit ex vicissitudine quod volebat.
f Si facere possum. Hic remotio. Si facere possum vllo modo. Mollius dixit ꝙ si. & hoc enim vult intelligi nolo. & nō possum facere.
g Eho nunc quidnam accusat virū. Gesticulatio quędā secretiora querentis. sępe enim de maritis puellę parentibus queri solent aliquid eiusmodi quod solis ipsis cōmittendū est. Eho interiectio ponentis aurem ppiorem. Nam illa queritque solent de maritis puellę matribus queri.
h Nam postꝙ attendi. Institi vt viderem. & an desit animū. vt sit attendi animū. nō enim plenum est. sed nōdum aduerti eni oculos. aut animū subauditur. i Sancte adiurat. Ad nunc actiuum est significat. i. valde. k Nō posse apud nos Pamphilo. s.a. Bene hic addidit verba Philomene ad que Phidippus cum diceret: & si scio ego Philomena in. i. e. &c. l Non posse apud nos. p. s. a. Magnifice cōtra illud qd Laches dixit. ęgre laturū Pāphilū & ita locutus est. quasi hoc Pāphilo grauius esse debeat. m Perdurare Proprie & muliebriter dixit. n Aliud fortasse. Aliud enim ē sic dixit ne diceret. sed coge vt redeat. & melius dixit aliis ꝙ si tibi dixisset. o Ego sum anio leni. Hoc contra illud quod primū dictum est. vt si ego me omibus. s.a. d.p.o. Animo leni hoc est plenum'. Nā animo leni vt dicimus profertur. Ego sum animo leni. qualitas venialis. p Non possum. Conclusio. q Hem Sostrata Que dixisti nō mea opa neqꝫ pol. e.e. r Heu me miserā. Ad se redire totiēs q̄si delassata cōqnerit. s Certū est ne istuc. Quod philomena nō redeat. t Nū quid vis. Discendentis verbū.

In hac scena .V.

Est allocutio qua inducitur secum loquens anus per quā orationē mores eius & animus mitis intelligi possit. Eque comicū & vide sententiā defensorē accusaturum socrum cōtinentē contra illud qd ait. Ita vna anio. o.s. o.u. Officium enim boni poete est nullū genus hoim specialiter ledere. Sic Virg. Quod sępe male legere nouerce id est nō oēs nouerce sed tm̄ male.

a Aedpol ne nos sumus. Laches generaliter ī/cusauit socrus. hæc plurimas defendit causas. ęq̄ enim inique nō omnes sumus male. b Nam ita me dii ament. Bene iurat. Nam sine iureiurando incredibile ē sit bona socrus. c Quod me accusat. Deest in eo. vt sit in eo ꝙ me accusat.

n Nunc vir sum extra noxam. Nam ꝙ post qd socrus omnes iniquas esse intelligitur quibus iniquas id est nuribus. quia socrus nomen est ad aliquid dictum Socrus dicitur relatiue ad nu/rum: vel ad generū. nō enim dicit̄ socrus ad filiū vel filiam. sed mater vocitatur. ad generū autem vel nurum quorū nō est mater dicitur socrus.

e Ita animū induxere. Inducere animū est ita tenere vt amittant. i. ꝑsuadere animo suo.

f Haud me pol quidē. Esse inquā a superiore subaudiendū est: vt sit pol pro plene iureiurando Haud pol me quidā saubaudiendū scio esse. aut noui & esse aut tale quid scd̄m quæ fa/miliaris est his qui secū loquunt̄. g Nec qui hoc mihi eueniat. Qui vnde. h Multis modis iam expecto. u.d. Quia nihil in matre est expectare filiū. idcirco redeat additū multis modis. i Vt redeat domū Quasi diceret nescio. vn̄ hoc mihi contingat. nisi ꝙ vehementer expecto filiū vt redeat quo me & certiorem reddat sup huiusce rei occasiōe: & me his libe/ret atq; eripiat rem totam elucidando.

SOSTRATA

iurandi verbū · a · .i. certe · equaliter

Edepol næ nos sumus mulieres æque omnes i

.i. odiose · .i. maritis · .i. aliquas mulieres · nos

uisce viris propter paucas que omnes faciunt dignæ vt vi

.i. infortunio miseria calamitate · b · .s. vt dico verum · ꝑpter quod · c · d

deamur malo. nam: ita me dij ament: qd̄ me accusat nunc

.i. maritus meus · .i. culpam · .s. id cuius me accusat · .i. ad expurgandum · e

vir: sum axtra noxam. Sed non facile est expurgatu: ita a/

.s. viri persuaserunt · .i. matres maritoꝝ · .s. nuribus suis · non · f

nimum induxerunt/socrus omnes esse iniquas. haud me

iurandi · .i. certe · .i. aliter · tractaui · .i. ꝙ

pol quidem. Nam nunquā secus habui illam: ac si ex me

.i. vnde · g · .s. malum · .i. per · pamphilum · h

esset nata. Nec qui hoc mihi euenit/scio: nisi pol filiū mul

vehementer · i

tis modis iam expecto: vt redeat domum

In hac scena sexta

Allocutio est p cōquestionē. & bene nō se amatoribus modo. sed infœlicibus amatoribus com/parauit. & principiū est a summa totius mali.

a Nemini ego plura acerba. Loco conquestionis i quo dicitur quid nulli ferre talia aduersa cō/tigerit. b Nemini ego plura acerba. Nimis conturbati ac tragici in hac scena dolores essent nō comici nisi adderet ex amore acerba credo eē.

c Ex amore. Acerba dupl'r euenerūt Pāphilo. Ex p̄terito de meretrice. Ex p̄senti de vxore.

d Heu me infœlicē. Ab ipa simplici exclama/

TERTIVS ACTVS.

PAMPHILVS adolescens · PARMENO seruus

.i. nulli · a b · grauia et molestia · c

n Emini ego pl'a acerba credo esse ex amore hoī

exclamatio q.d. ph dolor mas · d ꝑme sum infelix

vnq; oblata: quam mihi. Heu me infœlicem

e · verum · meā · f · ꝯtinuo · .i. amittere · ꝑpter hanc causam

hanccine ego vitam parsi perdere: hanccine causa ego erā

.i.cantū .s.mihi
g
tantopere cupidus redeundi domum. cui quanto fuerat ꝑ
satius in quolibet alio loco .s.me
h .i.viuere
stabilius vbiuis gentiū ætatem agere: quam huc redire: at-
.i.tales esse loces inter prēm ꝑ nobis omnibus
i 2 matrem et vxorem k l
q̧ hæc ita esse / miserum me resciscere. Nam nos omnes q
.s.nobis omnibus .i.inter il
m .i.ex aliquo loco sine occasione lud spa-
cium
bus est alicunde aliquis obiectus labor omne quod est in-
.i.compertū venit .i.ad lucrū
n in cognitōem
terea tempus priusquam id rescitum est / lucro est. PAR.
sed .i.hoc modo exoluas calamitatibus
o p ꝙ redūsti quomō
At sic citius qui te expedias his erumnis reperias. Si nō re
.s.inter mrēm grauiores
et vxorem q
disses. hæ itæ factæ essent multo ampliores Sed nunc aduē
matrem 2 vxorem habituras reuerentiā ita altera
aliā nō accusare audeat
r controuersam
tum tuum ambas. Pāphile scio reuerituras. Rem cogno-
explicabis i.beniuolentiā facilia
s dissolues alterius in alterā t
sces. iram expedies. rursum in gratiam restitues. leuia sūt:
.i.ad modū magni ꝑsuasisti tibi
v ponderis
quæ tu per grauia esse in animum induxti tuum. PAM.
.i.cur ns aliquis .i.tam .s.ut ego
x sum
Quid consolare me. an quisquam gentiū est æquæ miser.
.i.in alia muliere
y z
Priusq̧ hanc duxi vxorem: habebam alibi animum amo-
valde datum .s.vxoria .s.ad sciendū
.i.nūc s.esto ꝙ q̄ntū
ri deditum. Iam in hac re: vt taceam: cui⁹ facile est scitu: q̧
sed .s.vxorem
a
fuerim miser. tamen nunq̧ ausus sum recusare eam: quā
inuitus s.meus .i.ex amore meretricis
b abduxi eripui c
mihi obtrudit pater. vix me hinc abstraxi: atq̧ impeditū
in amore eius meretricis .i.ad amorē hui⁹ philomene
d conuerterā indi
gnantis
in ea expediui animum meum. vixq̧ huc contuleram. hē
.s.dissensio aīoꝝ inter postea siue deinde separet
matrem et vxorē e
noua res orta est porro: ab hac quæ me abstrahat. tum ma-
.i.dissensione
trem ex ea re / aut vxorem in culpa inuenturum arbitror.
.i.reliquū est postea vel in postremum
f g
Que cum esse ita inuenero: quid restat porro nisi vt fiam
tolerare .i.affectus
h cogit
miser: Nam matris ferre iniurias me parmeno pietas iu-
deinde deuinctus adeo .i.mores meos sua māsueta
i k .i.diu natura
bet. Tum vxori obnoxius sum. ita me olim suo ingenio

tione. Et illachrymās hoc dicit. e Hāccine ego vitā parsi ꝑdere. Ab eo ꝙ ab aduersis aduersa. delatus sit. f Parsi ꝑdere. Si parco conseruo. parsi facit. Parco veniā do pepci. Modo ergo con tinui abstinui significat. g Cupidus redeūdi domū. Ab eo qđ contra spem cōtingit malū. h Vbi vis gentiū ætatē agere. Magna detesta- tio pn̄tis loci eligere. q̧uis terrā vel q̧uis gētium q̧ eam in q̄ est. Virg. Tollite me teucri quascunq̧ abducite terras. & gentiū abundat hic: & bn̄ vbi vis gentiū agere ætatē quia sup̄ dixerat hanccine ego vitā parsi. nimis em̄ tragicū fieret. satius erat. in mari perire. i Atq̧ hęc ita eē miseꝝ me reci scere. Quod ait lachrymātis est. Recíscere est vix repire. quod de industria q̄rat celatum.
k Nam nos oēs quibus est alicūde. Aut deest apud vt sit apud nos oēs. aut nos oēs ꝑ nobis oi̅ bus. nā nos om̄es. ratio supioris sensus. & deest apud. aut penes: aut quid tale. l Nā nos om- nes quibus est alicunde aliq̄s &c. Constat hanc retulit em̄ lucri ē nō ad nos omnes. sed a quibus est alicunde. vt sit ordo. Nā quibus est alicunde aliq̄s obiectus la- bor lucri est tempus hoc est nos om̄es. nā nobis quibus a. hac figura vsus est. Etiā Tullius ꝑ mu- rena. Preterq̧ ne sepulchrū ac beatū putaret ei q̧q̧ carmē cōpositū est. Nam ille datiuū casum subie cit cū ꝑposuisset nominatiuū & totū appollodo ri est qui sic ait.
m Quibus est alicunde. Hoc genus allocuti onis absolutū dicit̃. Tale est apud Virg. Crastina lux mea si nō irrita dicta putaris in. s. g. e. s. c. a.
n Rescitū est sic sed sit
o At sic citius q̄ te &c. At hoc mō quid veni- sti & discordias eē didicisti celerius repire potius quō erūnis te absoluas. Et bn̄ expedias erumnis. aut em̄ soluūt nos cure abeūtes aut impediūt & ligant aduenietes. vt Soluite me teucri. s. c.
p At sic citius qui. &c. Snīa cōtraria. nā supra sic collegit. si ignorare mala sua vnicuiq̧ bonū ē sequit̃ vt ea cito cognouisse. Infra sic si malis suis succurrere vnicuiq̧ q̧ plurimū bonū est. seq̄tur vt ea cito cognouisse sit ꝑ q̧ optimū. q Sed nūc aduentū tuū ambas p. s. r. Ne accusare alte- rum altera audeat. r Rem cognosces. Meli⁹ est rem q̧ litem. s Rem cognosces iram expe- dies. r. ig. r. Tricolor snīa & bono ordine vsus prius em̄ fit q̄rela. deinde ponit̃ iracundia. Postre mo reditur in consiliū. t Leuia sūt q̄ tu ꝑ gra uia esse. Genus cōsolationis nō a substātia. sed a quātitate. nō dicit nō esse cām sollicitudinis. sed leuem dicit. v Que tu ꝑ grauia esse. Bn̄ ad- ditū cōtra leuia nō grauia. sed ꝑ grauia leuia sunt a quātitate. x Quid cōsolare me. An quisq̧ vsq̧ vt solet in vero amore ipa cōsolatōe egrescit dolor & ingeniose nō inquit veꝝ dicis. sed cōso- laris me. & hoc ipo on̄dis scire te ꝙ miser sum.
y Priusq̧ hanc duxi vxorē. Ante rem.
z Habebā alibi animū amori deditū. An mi ser sit in amore ante rem. in re. & post rem. Habebā alibi grauius dixit ali bi quasi an meretricē diceret & maluit alibi dice- re q̧ ad meretricē. a Quā mihi obtrudit. Re cte enim dici potuit. quō vxorē duxit si amabat Et bn̄ obtrudit. q̄a inuito. sic alibi. Aliq̄d mōstri

alunt ea q̄m nemi obtrudi p̄t itur ad me. Obtrudit ꝑ obtrudebat Energia t̄pis. b Vix me hinc abstraxi. Vix vel multis modis vel statim significat. c Atq̧ impeditū in ea ex. a. m. Cure vt diximus aut ligāt aut soluūt. Virg. Que mihi. r. e. u. e. m. f. a. Amatorie em̄ cure vincula dicunt̃. d Vixq̧. h. Maluit q̧ vxore ducere. e Hem noua res orta est porro. Por- ro deinde & vim habet. Deinde mō iplicationē continuaꝝ miseriaꝝ referētis. f Que cū esse. i. i. q̄d restat. p. n. vt. f. m. Or- dinē seruauit allocutōis. in q̄ a p̄teritis. a p̄sentibus. a futuris inducit̃ ꝑsone loq̄ntis orō. g Nisi vt fiā miser porro. Porro postea vel in postremū alii cōiunctionē putant. h Pietas iubet. Hec apte q̄a ferre dixit addit iubet. i Tum vxori ob-

.i.vsq; ad finē tolerauit l m f.quibus eā affeci f.a se tolerata oīa .i.aliquo declaratiuis detexis

Pertulit.tot meas iniurtas: que nunquā in ullo patefecit lo

n

co: sed magnum: nescio quid: necesse est euenisse parme

.i.a qua magna re f.m̄rem ꝛ vxorē .i.interposita est vel interuenit o tanto pe

no vnde ira inter eas intercessit quæ tam permansit diu:

.i.non p certe .i.res pua ꝛ parua occasio q .i.veritati sed

PAR.haud quidem hercle paruum est: si vis vero veram

argumentatōem q.d.non ꝯsequens est.ꝑpterea inter aliquos putare maximas esse iniurias q̄ maxime sunt ire r s .i.pagere

ratōem exequi: non maximas quæ maxime sunt interdū

.i.nō ostendant nō ꝑbant qz contingit .f.hyis .f.homo ē

iræ iniurias faciūt. Nam sepe est quibus in rebus alius ne

.i.qui nō est iracundus qn̄ t ꝑpter parua vel nulla causa ꝑcedente iratus factus v

iratus quidem est cum de eadem causa est iracundus fact⁹

q.d.ita etiā mulieres x gnēū exclamatō .i.paruis culpis

inimicissim⁹. Pueri iter se quā proh leuibus noxijs iras ge

exercent .i.quare pueri.ꝛc. y pueros

runt: Pam Qua propter: PAR. quia enim qui eos guber

deducit debilē non stabilē gestant z .i.similiter

nat animus infirmum gerūt. Itidem ille mulieres sunt fer

ꝑpemodū .i.in morē puerorū inconstanti oppinione

mevt pueri leui sententia. fortasse vnum aliquod verbum

.i.cōmouerit vel qī rem nouam fecerit a .i.in domū in qua est philomēa

inter eas iras has conciuerit. Pam. Abi parmeno intro. ac

ex imbro ineꝯrectō.inoppinati f.ꝙ audio .f.ꝛ ausculta diligenter

me venisse nuncia. PAR. hem quid hoc est: PAM. Tace

.i.voce tremula timorē ostendi b percipio .f.sentio c .i.in altū ante .i.retro

PAR. Trepidari sentio. & cursari sursum rursum prorsū

hortantis ꝑpinqui⁹ deprehendentis

PAM: Agedum. ad fores accede propius. Par. Hem sen

percepisti ne qd̄ audiui loqui audito clamore dicit

sisti. PAM. noli fabularier. proh iuppiter clamorem au

.i.tuipse pamphile d loqui ꝑhibes

dio. PAR. tute loqueris. me vetus

noxius sum. Matris cum dixisset nō intulit vxoris. sed mutauit casus.

k Ita me olim suo ingenio. Olim ad diuturnitatē retulit. nō ad spacium preteriti tempis.

l Tot meas iniurias. Hec sunt iniurie quas supra dixit. Nocte illa. p.u.n.a.q.c.e.n.e.n. magis & deinde quid i.i.a.b.c.

m Tot meas iniurias. Aliam vim habet quod dixit me ꝑtulit. aliā ꝙ adiecit iniurias meas. aliā quod reticuit. Non dixit quas sed que. vt ad omnia nō ad iniurias referatur extrema conclusio.

n Sed magnum: nescio quid: necesse est. Bene de ambabus sentiens putat magnam causam eē que iram fecerit. & iram diuturnam.

o Que tam permansit diu. Et a re & a tempe.

p Haud quidem hercule paruum est. Seruilis ratio & sordida & non his respondens omnib⁹ que dixit Pamphilus sed tantū nouissime pti.

q Si vis vero veram rationem. Vero vel nomen est vel coniunctio vel aduerbium.

r Non maximas que maxime sunt. i. ire. i. f. Nō iras non ire iniurias. Sed hic faciunt dixit secundū superiorē rationem increpās errorem Pamphili. qui de ire magnitudine estimet iniurie quantitatem. Alii faciūt probant ostendunt intelligunt. Caute dixit interdum. plerūq; hic parum subaudiendum. Necesse est euenisse vel euenit. nam consequens sententia tollit ꝙ ille dixit necesse est.

s Non maximas. q.m.f. Sensus est in quo primum nō ire iniurias faciunt. accipiendū est ꝑm nō maximas maxime faciunt pro ostendunt.

t Cum de eadem causa. Obscurauit elocutionem suam. sed conuenit seruo hec humilitas rationis. nam plenum erat si diceret nam sepe est qb⁹ in reb⁹ ali⁹ ne iratus qdē ē. cū de eisdē rebus ē est. i.f.a. Est aūt ꝑvenit dixit. & ē ordo. Cū iō qn̄ i qbus rebus alius ne iratus est de eadē causa est iracundus factus inimicissimus.

v Iracundus factus inimicissimus. Iratus est qui ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus q ex parua nulla re causa precedente irascitur.

x Pueri inter se. Argumentum a simili. quia post id interrogato.

y Quia enim qui eos gubernat animus. Infirmus est ista cōuenit seruo.

z Itidem ille mulieres sunt. f.u.p. Artificiose a persona a similitudine pueri. a facto. gerunt ab accidētibus similitudinis. animus infirmus a collatione persone mulieris accidentium leui sententia a facto fortasse vnum aliquod verbum inter has iram h.c. qua sententia totum hic sublatum est ꝙ ait iram. h.c. Sed magnum nescio quid necesse est. e.p.u.i.i sic Plautus. Fortasse te amare suspicauere Nam veteres infinitiuo modo adiungebant fortasse. Itidem ille m̄lieres sexus alius ad ingenium & sensus idem est & mire similitudinem continet ad id quod agitur.

a Conciuerit. A concies vel concio concis q̄r te que duo faciunt concitu & concitum. i. cōmouerit. Alii legunt consciuerit a conscio is. i. quasi rem nouam fecerit sed melior superior sententia. Iram hanc conciuerit legitur & conciuisse & rem nouam fecisse. Cōsciuit decreuit fecit.

b Trepidari sentio & cursari. Trepidatio ad vocem refertur loquentium. Cursatio ad sonum pedum. & trepidatur ab his qui morbum putant. cursatur ab his qui raptum sciunt.

c Et cursari sursum rursum prorsum. Retro ante significat & est ꝑuerbiale. vt dicimus sursum deorsum. intro. foras. hac illac, similia greci

d Tute loqueris me vetas. Mire expressus est mos auscultantium.

Ascen.

Omissum est in expositione hic. Par. Tute. i. tuipse Pamphile loqueris. & sup. vetas. i. prohibes me subaudi loqui. Item vbi in textu est. quia enim: qui eos gubernat animum infirmum gerunt, alii cum Donato legunt. quia: qui eos gubernat animus: infirmum gerunt.

MIRHINA. PAMPILVS. PARMENO.

ne hoc furtū rescisscatur   philomena   .s.philomene   .i.a me ꝑceora
a   b
t Ace obsecro mea gnata. Pam. Matris vox visa
.i.infelix   .i.cur nullus es
c
est philomene. nullus sum. PAR. Quid dum
.i.dolore sum confectus   quare
d
PAM. quia perij. PAR Quā obrem. PAM. Nescio qd
certe   .s.mei ꝓpinqui
e
magnū profecto parmeno me celant. PAR. vxorem phi
timere   .s.vicini   ꝓpter quod audiui clamantem
lomenam pauitare nescio quid dixerunt. id si forte est: ne
quasi perditus sum
.s.eam pauitare   f
scio. pam. interij. cur id mihi nō dixti. par. quia nō poterā
simul   .i.quo morbo laborat.
vna omnia pamphilus Quid morbi est? PARM. nescio
cur nescis   verum   ex quo scire potuisses   an aliquis medicū adduxerit
g
PAN. quid? nemon medicum adduxit? PAR. Nescio
nimis tardo   .i.citissime
.s.in domū socrus
pam. Cesso hinc ire intro vt hoc quam primum: quicqd ē
ꝑ certo
h
certum sciam quonam modo philomena mea nunc te of
inueniam in reditu   .i.lassam possessam a morbo   certe   periculū subisse
l   m
fendam affectam? nam si periculum vllum in te est: perisse
simul   non   .i.vtile vel opus facto
n   .i.facere
me vna haud dubium ē. PAR. nō vsus facto est: mihi nūc
in domū   .i.exosos   matri et filie
o
hunc intro sequi. nam inuisos omnis nos esse illis sentio:

In hac scena. VII Nō solū iuno lucina nō inducitur sed etiam silentiū ꝑturienti iponit. quia furtiua cōceptio est. & tn̄ eiusmodi verba sunt matris. vt dūtaxat scientibus manifestū sit Pāphilo verbū & ꝑmenoni tanq̄ egram cōtinētis filiā videant. Hic post auscultationē ex ipis gemitibus patientis philomene suspicatus est Pamphilus morbo aliq̄ vxorē affectā esse. Propterea conq̄ritur se id celatū esse a ꝑmenoneq̄. In primis Mirhina mr̄ puelle admouet pariētē vt taceat. qd dictū auditū est ab auscultantibus Pamphilo & ꝑmenone. a Tace obsecro mea gnata. Conceptus furtim cōuenit nasci. b Matris vox visa est. Omnia hec que sensu ꝑcipi possunt visa dicimus. Virg. Viseq3 canes vlulare ꝑ vmbrā. c Nullus sum. Rursus se infoelicē & miserū appellauit hic nullus sum. d Quia perii. Satis amatorie. e Vxorem philomenā pauitare nescio. q. d. Pauere & timere & ad corporis & ad animi ꝑturbationē veteres inferebant. Plautus in bachidibus. Nam & ex mari timida ecce ergo pauitare egrotare quia sic horruisse. ac palpitare venis. f Quia nō poterā vna oia. Deest dicere Et cum stomacho pronunciauit. g Nemon medicum adduxit. Ex q̊ scire posses scilicet. h Nescio. Perturbatus ꝑmeno idē repetit verbū. & aptū est ꝑsone seruili. i Cesso hinc ire intro. In vultu ꝓloquiū. sic aūt agit poeta. vt grauē morbū in vxore suspectās maritus ꝓtinus ingrediatur. vt ꝑtum iprouisus offendat. k Quonā mō philomena. Amatorie. sic in phormione q̄ si mee fortune redeunt phanū abs te. u. d. n. e. l Offendā affectā. Lassam possessamq3 morbo abeo qd est affici vn̄ affectus dicunt̄ post q̄s afficimur. m Nam si piculū vllū in te in est. Multum dixit si in te periculum in est me periisse nō dubito. tātus aūt affectus nō est mariti tm̄. sed amatoris q̄q3. Nā si pi. u. non ꝑmisit amor dicere piturā sed piculū. n Nō vsus facto est. Vide artificē Therētiū queadmodū alas ꝑ ipm ꝑmenonē iuenit queadmodū nesciat a ceteris virginē añ nuptias ab ipso Pāphilo viciatā esse. Nō vsus.

vtile.facto est.facto abūdat. o Nam inuisos omnes nos esse sentio. Acute eiusmodi cām reperit.q̄ vel hoiem curiosum cōtineret.queq̧ non pmenonē mō.sed mox etiā Sostratā arceat ab ingressu. p Heri nemo voluit Sostratā. Quasi aliū dixerit.vñ intelligis.& est argumētū odii. q Maxime heri causa mei. Bene maxime q & post ipam.vel post inuidiam socrus nō vult fieri grauiorē morbū. r Seruū illico introire. Mire vt crimiosius suspitiosiusq̧ sit ñ Lachetis aut Pāphili seruū.sed p Sostrate nec pmenonē saltē. s Cōminiscent. Dicent.i.confinxerint. t Capiti atq̧ ætati illoꝝ. Bñ maluit.maluit illoꝝ q̄ puelle dicere qd vtiq̧ intelligitur.

mrem pamphili   l

p
heri nemo voluit sostratam itroadmittere.si forte morbus
.i.grauior   .s.morbū fuisse grauiorē   pcipue   dñi   pam.
certe   q
amplior factus siet. quod sane nolim: maxime heri causa
r
mei seruum illico introisse dicent sostrata: aliquid tulisse
confingunt excogitabunt   vite   .i.a quo seruo
s   t
cōminiscentur. mali:capiti/atq̧ ætati illo rū morbus qui
.i.creuerit   .s.sostrata   puto in questionis tormenta
.i.crimen
auctus siet.hera in litem veniet.ego vero in magnū malū

In hac scena. VIII.

Cōtinet egressus tristis Pāphili ex domo socrus. apud quā dephēdit repentino aduētu seu furtiuū ptum vxoris. quē tñ q̄maxie pt celare studet & ptegere. q̄si q̄dam deliberatio ē cōtinētis suasiōis dissuasiōisq̧ ptes. q̄s in subditis cōsiderabimus hic qa nimis vicini sunt. a Male metuo ne philomene. Magis instat Therētius bonā socrū facere q̄ vt bonā meretricē faciat. b Magis morbus aggrauescat. Grauior fiat,pprie. quia morbi graues sunt dicti.Vir.Vbi aut morbi graues.Salust.Morbi graues inediā insolitā vescētibus. c Quod te esculapi. Et te deest post vt sit post quod. d Nūc ad eā visam. Sic Virg. Respice hec. e Heus sostrata: Vide queadmodū psemetipm per pmenonē arceat Sostrata q̄ neq̧ deesse post officiū neq̧ ingredi post socrū inducit f Hem. Interiectio est nouas res au dictis; g Iterū ne istinc excludere. Bñ iterū. vt illi pudorē incuteret. De repetitiōe iniurie & memoriter.Iam em̄ dixit nr̄a illico.i.t.u.a.a.n. & sil' vide q̄ vehemētiꝰ ad iniuriā sonet excludi q̄ nō admitti. h Hem pmeno. Hē interiectio ē eiꝰ q̄ cōmota sit noua re. i Nō visam vxorē Pāphili. Vt dixit supra seruū Sostrata nō pmenonē sic vxorē Pamphili dixit magis q̄ philomenā vt aim & officiū eiusdē socrus & mr̄is breuiter demōstraret. k Nō visas nec mittas. Vnā rem Sostrata cōsulit.Hic de duabꝰ,nāq̧ & illā nō vult igredi;& cauet ne ipē mittat. & bñ queq̧.ne apte,p se loq videat. l Nā

SOSTRA.PARMENO.PAMPHILVS.

paulo ante   .i.in domo phidippi facere tumultus
n Escio quid iamdudum audio hic tumultuari
.s.ego   .i.valde z q̄ in malū meū
a   b
misera.male metuo ne Philomene magis mor
.i.grauior fiat   ppter vel post
deus medicine   dea sanitatis
c appolinis fili   .i.vt nihil
bus aggrauescat.Quod te esculapi & te salus:ne quid huius sit:oro.nunc ad eam visam.PAR.heus sostrata. .SO
.i.venia ne.s.aggrauescat morbꝰ   d   .i.ibo ad vi..endū eam   vocandi vocat eam   e vt deterreat abeundo
.s.secundo q: iā semel fuit exclusa   nō admittere
f   g   h
Hem.PAR.Iterum istinc excludere.SO.Hem parme
.i.tu ne   perdita sū   .i.nō ibo ad videndum
i
no tun hic eras:Perij.quid faciam misera:non visam vxo
.s.loco   .i.male habens
k
rem pamphili:cum in proximo hic sit ægra:PAR.Non
.s.nō eas ad videndum eā   .i.etiā   .s.eam   aliquem
l
visas: nec mittas quidem visendi causa quenquam.nam
.s.illū   vel dico.i.puto
qui amat.cui odio ipsus est:bis facere stulte duco. Laborē

.i.vanū nullius effectus .s.quā amat aqua non amatur deinde tedium pamphilus m n

inanem ipsus capit:& illi molestiam affert.tum filius tu-
postq̄ o p

us introijt videre vt venit:quid agat:SO.quid ais:an ve-
filius meus .s.q̄ venit

nit pamphilus. PARMENO. Venit.SO. Dijs gratias
.i.tuo dicto de aduentu filij anxietas q r

habeo.Hem istoc verbo animus mihi redijt.et cura ex cor
exiuit .i.preterea precipue s

de excessit.PAR.Ita ea te causa maxime nunc huc introi-
.i.relinquent exonerēt t .i.in aliquo v

re nolo. nam si remittent quippiam philomenæ dolores:
.i.totā rei seriem .i.remotis arbitris te & eam x y

omnem rem narrabit:scio:continuo sola soli:quæ iter vos
.i.aqua re principiū vestre ecce hic

interuenit:vnde ortum est initium iræ,atq̄ eccum video
.i.exire de do mo socrus sue z q̄tū .q.d.gaudeo te saluum aduenisse a

ipsum egredi.quam tristis est:SO. O mi gnate. PAM.
pfice q̄ō omiseris tnco b lumis

O mea mater salue.SO.Gaudeo venisse te saluum. Sal-
vxor tua .i.aliquanto melius se habens c d

uan Philomena est:PAM.Meliuscula est.SO. Vtinam
vt meliuscula sit faciant .i.quare .i.quemadmodū dicis e .s.si ita est

istuc ita dij faxint.quid tu igitur lacrimas:aut quid es tam
.s.interrogas f

tristis: PAMPHILVS. Recte mater. SOSTRATA:
.s.inter nos .i.tumultus arripuit g h

Quid fuit tumulti: dic michi.an dolor repente inuasit:
.i.repente me dolor inuasit k

PAMPHILVS.Ita factum est: SOSTRATA: Quid
philomene verū dixit q: partens coti nua

morbi est:PAMPHILVS.febris.SOSTRATA.qti-
dicunt'in vulgo .i.si audes .i.vade .i.in domū l m n

dianam: PAMPHILVS. Ita aiunt.I sodes intro. conse-
.s.in domū nostram o

quar iam te mea mater.SOSTRATA.fiat. PAMPHI
seruis afferentib⁹ onera de successione cognati .i.in occursum .s.seruos portā tes p q

LVS.tu pueris curre pmeno obuiā:atq̄ his onera adiuta
r .s.serui s t p quā

PARMENO.Quid:Non sciunt ipsi viam domū qua
.i.tardas cunctaris tre quo dico

rediant:PAMPHILVS.Cessas.

q amat cui odio ipsus ē. Aliā cām subiunxit. q̄ durū fuerat ipsi Sostrate dici quod supra dictū ē Nam qui amat.causa a sententia morali. deest ea vel eum. m Et illi molestiā affert. Bn̄ adiecit ne quid amet hoc dicat laborē dum pmereā quē amat.Et hoc validissimū ad dissuadendum fuit. n Tum filius tuus. Alia causa ab euētu. o Videre vt venit quid agat. Quod sup visere.An visere officii est apud egros videre cognitionis.Et iō additū quid agat p An venit Pamphilus. Bn̄ imitat affectū. q Hem. In teriectio feminiā ac matronalis. r Ex corde excessit. Geminauit ppositionē. s Hūc huc introire volo. Cur si venit Pāphilus nō sit intro eundum. t Nam si remittent. Causa narrat Et verbū actiuū quasi neutrū posuit. v Philomene dolores. Dramaticos errat.non ēm dolor morbi est cū sit ptus. x Scio cōtinuo sola soli. Vt haud credo inuisus.c.a.u.c.& sic sola soli dicit.quō psens psenti.Sic Virg. Illū absens.a.a.q.n.vnde ortū est terciū
y Que inter vos interuenit. Melius sic q̄ si diceret que illi feceris. z Quā tristis est. locuturi Pamphili.
a O mi gnate. Ordo est.O mi gnate gaudeo te saluum venisse.sed intercedit Pāphilus tristis.
b Saluan philomena est. Cito pbat Pāphilo se amare nurū cū post salutationē nihil prius q̄ de salute vxoris inquirat.vel sub aliis verbis. Mi re obuiū sibi exeunte filiū nihil aliud nisi de philomena interrogauit.vt ondereт eius morbū cure si bi esse. c Meliuscula est. Verum est quantum ad morbū ptinet.Meliuscula hoc ad morbū & ad euentū paritudinis.verū est ita nō mentitur Pāphilus matri.Pāphilus volens celare ptum & fugere mēdaciū caute rn̄det. d Vtinā istuc.dii faxint. Diligētior officio loquit vt rea apud filium socrus. e Quid tu igitur lachrymas. Locum ire igit significat. f Recte mater. Sic dicimus cū sine iniuria interrogatis aliqd reticem⁹ & bn̄ additū mater vt duricia reticētie blādo nomine mollireт. Alii recte sic accipiūt.vt intelligant nihil est mali. g Quid fuit tumulti. Antiqui sic declinauerunt tumulti senati.vt Salust. Decretum senati fit. h Dic mihi. Dic verbum est instātis audire & curiose interrogātis.Virg. Dic mihi Damoeta aim pecus an.
i Dolor inuasit. Proprie inuasit quia repente k Ita factum est. Moris est assentari ad dicta interrogantiū q que vera sunt celāt. l Ita aiūt Bene aliis ascripsit si falsum sit in ipsis ascribatur mendatium.ita aiunt.In hac tota interrogatōe & respōsione colorem induxit secretum egre obiur gantis.ita aiunt. Religiose mendatiū ad rumorē retulit. Aiunt inquit ne ipsa falsum dicere videreт. m I sodes intro. Ne ingrediatur mater ad soceros.& ideo dicit I sodes intro.]& apparet intro dicentē manu annuere vt domū redeat. & simul quo magis faciat reddito causam. n Consequar iam te mea mater. Adiecit & tempus iam Mea necessario additū.Mea mater & sodes quia introductum est. o Fiat. Abiens hoc dixit mater. Fiat ne omnia iussis alienis parere videaт que imperamus & nō que nosipsi facturi sumus

p Tu pueris curre pmeno obuiam. Probabilis causa quā ablegat etiam pmenonē dum iubet cū pueris occurrere. & sit notandum q̄ i hac fabula ridicule vexatur vsq̄ ad vltimū seru⁹ & ablegatur cū sit & piger & curiosus. q Atq̄ his onera adiuta. Locutio antiqua figurata & est pro ipsos onera portātes.Atq̄ eis onera adiuta. r Quid nō sciunt ipsi viam. Iam vide queadmodū seruet pmenoni psona loquacis curiosi pigri.domū aduerbiale est. s Domū q̄ redeant. Quasi locum significet. videtur reliquū preceptū seruus nō audiuisse sed audiuit. t Qua.Quomodo intelligamus.i.queadmodū onus portāt de naui.& quid fieret & qua fieret. v Cessas.De industria omnes ablegauit suos. vt nō audirent que intus post scenam sunt acta. que tamen populo est narraturus.

In hac scena. IX. Conque/stio est ad deliberationem descendens an habeat Pāphilus an excludat vxorem in qua tota oratio Pamphili argumentū spectans amatoria magis ꝙ marita lis est. Nam aliter nō perueniretur ad vltimā co/gnitionem omniū rerum. nisi adolescens furtiuū conceptum vxoris: & ptum aliquanto lenius ꝙ coniugalis dolor expetit tollerasset.

a Nequeo meaꝝ rerū. Hec est homerica illa
Nequeo meaꝝ reꝝ initiū
Hoc principiū magna onerat
vt ostendant erumne: & multe & graues:

b Partim que pspexi his oculis. His, quasi mi/seris intellige quibus, pspexi vel audiui mala. An sic dictū est. vt apud Virg. Vocēq; his aurib⁹. h.

c Quapropter me exanimatū. Inter exanima/tum & exanimū hoc interest. Exanimatus est cō territus cōturbatus. vt Sed quidnā Pamphilum exanimatū video. Et Virg. Examinata. s. i. m. Ex/animus ē occisus. vt Virg. Corpus vbi exanimū p. u. a. d Intro me vt corripui. Ingressus sum

e Timidus. Pro timēs loco participii.

f Morbo me visuꝝ affectā. Quia & hic mor/bus est. g Hei mihi. Interiectio dolentis est. Virg. Eloquar an sileam & dicit hec figura
Hei mihi mire interposuit

h Id quod me repente. Deest post. vt sit post. id ac p hoc ideo. Id quod me repente. a causa cur le/te exclamauerint id ergo ob id. i Sed cōtinuo vultum earum sensi imutari. Mire Pamphilus etiam ancillarum metu impellitur. vt alienū na/sci puerum suspicetur. nec vllo modo in memori am redeat hanc se puellam vel huiusmodi viciasse. k Fors obtulerat. Offerri dicuntur tam bona ꝙ mala si insperata obiiciantur aspectib⁹.

l Obtulerat. Oblatum dicitur in vtranq; par/tem quicquid expectationē preuenit. m Ego eius visende cupidus. Nō erit plena uis repentini doloris. si aliquid presentis suspicatur. Et ideo addidit. Ego eius vidende cupidus.

n Recta consequor. Absolute & sine abiecti/one. non enim addidit via. o Exemplo eius morbum. Morbum mitiore animo ꝙ vitium

PAMPHILVS.

.s. mihi molestarū principium
a
N Equeo mearū rerum initium vllum inuenire
optum conueniēs incipiam s. ea
a quo initio
idoneum, vnde exordiat narrare, quæ mihi
suspicanti nec somnianti aliqua q. d. miseris
b
nec opinanti acciderunt: partim quæ perspexi his oculis:
.i. exordiar inꝗ narrare audiui qꝛ talia vidi et audiui .i. ꝑturbatū
c
partim que accepi auribus Qua propter me examinatum
cicius ꝙ exiuissem .i. pauloante postꝗ
.i. extra domū in domū .i. contuli raptim
d e
ocyus eduxi foras. nam modo intro me vt corripui timi/
timens opinans .i. lassam .i. quem ꝑcept
f
dus, alio suspicans morbo me visurum affectam: ac sensi
dolentis
g
vxorem esse: hei mihi: postꝗ me aspexere ancille aduenis
primo gaudio aduentus dicentes hoc verbum s. pamphilus
h
se: illico omnes simul lætæ clamant: venit. id quod me re/
.i. subito qui motus repentinus non habet cōsideratōem .i. illico .s. que viderūt
i
pente aspexerant. Sed continuo vultum earum sensi im/
vel qꝛ .i. intempestiue ancillis
.i. casus tpalis
k l
mutari omnium ꝙ ita incōmode illis fors abtulerrat aduē
ancillarum .i. dum ea agebantur festinanter i. ante currie
tum meum. Vna illarum forte interea propere precurrit,
.s. matri & filie pamphilus .s. via nusꝗ diuertendo
m n
nuntians me venisse. Ego eius vidende cupidus recta con

pp(ter) p(ro)brum vxoris illico s(cilicet) q(uae) parturiebat
o
sequor. Postq(uam) introij: exemplo eius morbu(m) cognoui mi-
infelix temporis breuitas moram
ser. Nam neq(ue) vt celari posset: tempus spacium vllum da-
partus philomena i. gemere (et) do instigabat lorem ondere
bat: neq(ue) voce alia ac res monebat / ipsa poterat conqueri.
i. eam parturientem i. dixi raptim traxi
p q
Postquam aspexi. o facinus indignu(m): inquam: & corripui
ex camera par turientis i. quam non credidissem vehementi co(m)motus p(er)turbatus
r s
illico inde lacrima(n)s incredibili re / atq(ue) attroci parcitus. ma
mirrhina i. ipsa postq(uam) i. iuxta
t
ter consequitur. Iam vt limen exirem ad genua accidit la-
i. miserabiliter se habens certe i. ego misertus sum ei q(uo)d sequitur i. verum vt dico
v x
crimans misera. misertum est. profecto hoc sic est / vt puto
i. materie offerunt elati i. demissi
y
omnibus nobis: vt res dant sese: ita magni atq(ue) humiles su
i. sui sermonis i. incepit
mus. hanc habere orato(n)em mecum a principio instituit:
i. p(ro)pter quam filia mea discesserit s(cilicet) a domo paterna
z a
O mi pamphile abs te quamobrem hec abierit: causam vi
cognoscis i. stuprum
b c d e f
des. Nam vitium est oblatum virgini olim ah nescio quo
ad me
improbo nu(n)c huc confugit: te atq(ue) alios partum vt celaret
i. p(re)caro(n)es rogatus i. repeto memoria seu redigo in memoriam p(er)tinere i. q(uod)
g mirrine h
suum. Sed cu(m) orata ei(us) reminiscor: nequeo / quin lacrime
quecunq(ue) subita fortuna
i
miser. Quecq(ue) fors fortuna est: inquit: nobis quae te hodie
fortunam i. ego (et) filia i. non est molestum
k l i. licitum m
obtulit: per eam te obsecramus ambe si vis / si fas est. vti ad
i. infortunia i. tuo beneficio
n occulta o
uersa eius per te tecta tacitaq(ue) apud omnes sient. Si vn-
philomena(m)
quam erga te animo esse amico sensisti ea(m). mi pamphile
tuo i. hoc beneficiu(m) s(cilicet) vt eius crimen celaret i. vt philomena s(cilicet) p(ro) illa gratia
sine labore hanc gratiam te vti sibi des: illa nunc rogat.
i. sed i. quantu(m) p(er)tinet ad resumenda(m) vxorem tuam aut repudian dam i. vtile
q r
caeterum de reducenda id facias: quod in rem sit tuam. Par
i. laborare dolore partus philo. s(cilicet) ex eo i. (et) non s i. apud
t
turire eam neq(ue) grauida(m) esse ex te solus co(n)scius es. Na(m) aiu(n)t

dixit. aut probrum. & recte quia dixit alio me s(u)r spicans. m. n. a. q(uo)d. s. e. u. p O facinus indignu(m). Facinus indignum no(n) ad illam hoc est philomenam. sed ad auctorem vicii refertur.
q Et corripui illico. Ardens scilicet dolore & est causa cur cito exierit.
r Lachrymans. Non furens sed lachrymans non iratus sed misertus.
s Mater consequitur iam vt lim(en) e. Ostendit affectum misericordie sue matrem potius dicendo q(uam) myrrina(m). & addendo miseram misertum vt recte supra dictum sit de illa pium. & p. i. n.
t Ad genua accidit. Accidere est gestu corporis ostendere in humilitate cade(n)tis. post quod & iuxta & cadere. Salust. autem sine prepositio(n)e dixit. qua accidam aut quo.
v Lachrymans miseram. Miserabiliter se habens. x Misertum est. Hoc ipse sibi.
y Omnibus nobis vt res dant sese. Mire dixit dant sese. Homerus. Sed sic sese ex illo & validius dixit. & hec catholica sententia appollodorus
z O mi Pamphile abs te q(uo)obrem. A nomine & blandimento mire secreta confite(tur). vt Virg. Anna fatebor e(nim) miseri post fata sichei. A principio idem elaborauit vt aduersus pudorem con scientia & voce & confessione duraret. O mi Pa(m)phile abs te q(uo)obrem venialis status in quo confessio est precatio. a Abs te q(uo)obrem. Mora le blandimentu(m) ante confessionem.
b Nam vicium est. Confessio. Nam vicium est. accipit a causa. c Oblatum. Ad repenti na pertinere superius annotauimus. Oblatum. quasi no(n) expectatum & nolenti.
d Virgini. Quasi que falli posset.
e Olim. Ergo ante menses nouem.
f Ah nescio quo improbo. Mire contempsit p(er)sonam dicendo nescio quo. id est nescio quem dixit. vt ostendat ignobilem ita adiectum. Nam si nom(en) est habet & dignitatem. vt & nos aliquod nomenq(ue) decusq(ue). Et ne placere videatur is qui fecit improbum dixit.
g Sed cum orata eius. Bona pentesis.
h Nequeo quin lachrymem miser. Videtur q(uam)si distillantes fletus detergere nequeo deest continere. i Quecq(ue) fors fortuna est. Precatio fors fortuna id est subita fortuna. & fortuna in incerto. Fors fortuna in poni(tur). Virg. Si qua forma i te fuisset. & ip(s)e. O fors fortuna. k Per eam te obsecramus ambe. Orato rie inducuntur. id est pro tacentibus preces. Per ea(m) te obsecramus. Obsecratio est precatio cu(m) me(n)tio(n)e earum rerum per quas petimus vt per aduersare o. s. r. e. o. l Si vis si fas est. Vtrum hoc inuidiose. an quasi foemina que leges nesciat.
m Vti aduersarius. Mire no(n) crim(en) sed aduersa. n Parte tecta tacitaq(ue). Tecta si reducis. Tacita si repudias sub alia excusatio(n)e. an idem significant. an potius neq(ue) re. neq(ue) verbo indices. an tecta ne videatur tacita ne dicatur. Tecta sint ne hec alii sciant. tacita ne ipsa indicet.
o Si vnq(uam) erga te. Virg Si concesso. p. s. d. e. p. Therentius sic si te in germani fratris dilexi loco si ne hec te semper fecit maximi. Si vnq(uam) erga te ab ante facta vita.
p Vti sibi des. Subaudiatur gratia
q Ceterum de reducenda. Si te in germani fratris. Tentat etiam hoc persuadere & oratorie & verecunde. Et mire de reducenda dixit non de respuenda. r Quod in rem sit. Nam reducenda dos erit. s Solus co(n)scius. A possibili. na(m) hoc nomine ostendit tacere no(n) posse q(uod) conscius sit ipse solus. t Nam aiunt. Honestius aiu(n)t pro ait dixit. Nam qui aiunt scire dicere potuit nisi Philomena. ergo recte aiunt e(st) potius honestum est q(uam) ait.

v Post duobus concubuisse. Simpliciter acci- piendũ nõ post duos est em̃ antiphoris post du- os statim vt nupta sit. sed postq̃ nupta ẽ post du- os menses nuptiarum sint quinq̃ menses & hic apparet ante duos menses priusq̃ nuberet viciatã. quattuor mensibus cum Pãphilo fuisse. ex qui bus duobus posterioribus amatã esse reliquis tri bus pegrinatũ fuisse Pãphilũ. An post duobus p post duos. vt Plautus. Post principio deniq̃. & paulo post. x Quod te scire ipsa res indicat quia contristatus est corripuisse foras.
y Partus eueniat. Philomene scilicet.
z Abortũ esse Nõ est latinũ aborsum est sed abortũ facit. Abortũ esse deest natum vl' factum vel absolute quõ dicimus here nata vel quemad modũ dicimus ex te mihi orta est iniuria. Dicã abortam esse rationabiliter dixit. fit em̃ abortus mense septimo sine pernicie femine.
a Suspectum fore. Suspicabilem suspitiosum
b Ex te recte eũ gnatũ putent. Noue dixit gna- tum abortũ. q̃si abortus nascatur. natum ergo p facto contemptuq̃ dixit. c Continuo expo- netur. Cum alienis exponet: & nõ tollit p tuo. & mire necandi pueri nõ fit mentio quia Pãphili filius inuenietur. cũ ei etiam p patrẽ puella cõcur- rit. exponetur ad mortem scilicet.
d Hic tibi nihil est quicq̃ incomodi. Ab vtili & est parelcon quartũ. vt nihil vidi qcq̃ letius.
e Et illi misere. Vt ne nõ sic
& supiori versu ita est addendum vt sit tibi nihil incõmodi. Et illi misere cõclusio p eneruationẽ & nõ leseris inquit & pderis misere.
f Factã iniuriã. Mire iniuriã dixit vt nõ cõtem nenda sit tollenda vel dolenda.
g Pollicitus sum plus q̃ pmisi. h Quod dixi fidem. Quod pmisi in vxore. i Neuti q̃ honestũ esse arbitror. Neutiq̃ nõ est oino ne gatiuũ. sed aliquid assentationis habet. est em̃ neu tiq̃ nõ minus nõ valde. k Ne faciã. Bñ ad- didit ne faciã. multa em̃ amare suscipimus. ama- re etiã honesta. l Et si me amor grauiter cõsue tudoq̃ tenet. Hoc cum gemitu totũ. Et si nõ est complexiuũ. neq̃ p̃positiuũ. sed subiectiuũ p cũ. vt cum sit consuetudoq̃ dicens cõtra honestum & vtile validissime. & bene tenet nõ tenuit.
m Lachrymo que post hac futura est vita. Be ne propensior in affectu est vt verisimile fiat po- tuisse tacere Et lachrymo nõ pendet a superiori. sed interpositus diu fletibus dixit. Et que modo vim pnominis nõ tenet sed & querela. & lachry- me sic dixit. vt Virg. Sic effata sinus lachrymis im pleuit abortis. Et est ordo lachrymo cum in mẽ- tem venit. n O fortuna. Hic fortunã p bonã posuit. o Vt nunq̃ es ppetuo bona. Legit & data. Nam & sit pro bona intelligitur necessa rio. p Idem nunc huic opam dabo. Idest qa idem ego sĩ eidẽ hoc est amori operam dabo. Dif ficultatem rei ostendit dicendo operam dabo.
q Adest pmeno cum pueris. Quia idem pme no consors secretorũq̃ conscius addidit cum pu eris. r Minime est opus. Id est oino ẽ opus.
s Ne parturire intelligat. Rescisse aliquid cum sit curiosus Parmeno.
t Aliquo mihi est hinc ablegandus. In tota co mœdia nõ cessauit cum sit piger.
v Dum parit philomena. Dum alias dũmo- do. alias donec. nunq̃ diu.

.i. post duos menses philo. deinde
v
tecũ post duobus concubuisse eam mensibus. Tum post-
.i. tibi collata est
.s. vxor f
quam ad te venit: mensis agitur hic iam septimus quod te
scire .i. temporis ɔputatõ vel quã fecisti tali tpe .i. possibile aut fieri potest vehementissime
nosse ipsa indicat res. Nunc si potis est pamphile maxime
.i. elaboro celetur accidat
philomene
y
volo: doq̃ operam: vt clam partus eueniat partem / atq̃ a-
certe .s. alios pcipiant tam p̃ q̃ ceteri
deo omnis. Sed si fieri id non potest / quin sentiant. dicam
.i. ortum in maturũ .s. de fetu .i. futurũ esse
z a q̃ non
abortum esse. Scio nemini esse aliter suspectum fore quin
pbabile ex tua gñatõne s. fetum .i. illico
b c
quod verisimile est. ex te recte eum natum putent. Conti-
.s. ad mortem .s. in hoc negotio celando partum aliquid
d
nuo exponetur. Hic tibi nihil est quicquam incommodi:
vt affligere ɀ dolenti .i. inique absconderis vt clam fiat pt^e
e f g
& illi misere indigne factam iniuriam contexeris pollici-
.i. ea re ɔstitutũ remissionem
h
tus sum. & seruare in eo certũ est: quod dixti: fidem. Nã
.i. quantũ spectat cerre non valde ad resumenda .s. reducere .s. vt reducam eam
i
de reducenda: id vero neutiquam honestum esse arbitror
.i. non reducam eam conuersatõ familiarũ; t. i. afficit
quamuis
k l m
ne faciam: & si me amor grauiter / consuetudoq̃ tenet la-
.i. non possum tenere lacrimas .i. post hoc tempus modus viuendi qñ .i. recordor et mente voluo
crimo: quæ post hac futura est vita cum in mentem venit /
carentia societatis; .i. dea mutatõnis qualiter .i. omni tpe ɀ continue pspera
n o
solitudoq̃. o fortuna vt nunquam es perpetuo bona. Sed
q̃ amaui bachidem .s. eque ferendã aĩo .i. assuetum siue assuefactum effecit amorem
iam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit: quẽ
tunc industria .i. dimisi ego et ipse qui priori amori incubui philomene incumbam
p
ego tum consilio missum feci. Idem nũc huic operam da-
appropinquat aduenit seruis redeũtibus de imbro .i. non
q r
bo. Adest parmeno cum pueris: hunc minime est opus in
hoc puelle partu pñtem esse q2 q̃ndam cõmisi tanq̃ .i. eũ nõ attigisse
hac re adesse. Nam olim illi soli credidi ea me abstinuisse
.s. mihi timeo philomene parmeno
in principio cum data est Vereor: si clamorem eius hic cre
sepe .i. vt p partu laborare .i. in aliquem locum ex hoc
s t
bro exaudiat: ne parturire intelligat. aliquo mihi est hinc
.i. expellendus q̃ diu
v
ablegandus: dum parit philomena.

PARMENO. SOSIA. seruus. PAMPHILVS.

dicis ne .s. o sosia   .i. intempestiuū non opportunū   hāc pfectōnē

a b
a In tu tibi hoc icommodum euenisse iter? SO.

c
Non herde verbis parmeno dici potest tantū
.i. ipso effectu   periculosum

quam re ipsa nauigare incommodum est. PAR. Ita ne est
d   pregressus sis non veniendo nobiscum   .s. tu
e
SO. O fortunate: nescis quid mali præterieris: qui nunq̄
.s. nauigando   miseriam

f
es ingressus mare. Nam: alias vt mittam miserias: vnam
.i. cognosce   .s. spacio triginta dierū   tempore   .s. ego   inter hos dies
g h i
hanc vide. Dies triginta aut plus eo in naui fui: cum inte-
.i. assidue   .s. ego
k   .i. adeo l
rea semper mortem expectabam miser: ita vsq; aduersa tē-
procella contraria & ventis oppositis   .s. illud est   non   ignoro
m n
pestate vsi sumus. PARM. Odiosum. SO. haud clam
.i. vt paucis concludam   .s. in imbrū
o
me est. deniq; herde aufugerim potius: quam redeā: si eo
.i. in eum locum   certe
p
mihi redeundum sciam. PARMENO. Olim quidem
parue occasiones fugiendi   .s. fugere

q
te causæ impellebant leues: quod nunc minitare facere: vt

In hac scena. x. Cum alia oratio est currentis ad argumenta. alia actuū comicorū. sed pfecti poete est ita seuire argumento. vt tamen spectator nouis delectatōibus teneatur. Ideo in hac scena donec pueniat ad Pamphilū Parmeno hic inducitur. cum hoc ostendatur quid sit nauigatō Et postq̄ aliqua prius fuerunt. vltro citroq; inter seruos cōmunicata veniendo introducit Parmeno pergens in sermone incoepto. Deinde viso Pāphilo eum conuenit. a quo in arcem mittitur.
a Ain tu. Pro ais ne. Et sic iam aliquid dixisse magni precedentis orationis & respondere seruo demonstratur. b Ain tu. In scena nascitur oratio. aut in scenam differtur.
c Tantum quantum re ipsa nauigare incomodum est. Anacoluthon quartum. non enim intulit quantum. vt Virg. Quantū ille magis. f. s. u.
d O fortunate nescis quid mali preterieris. Bene maiori affectu q̄ si rnderet ita.
e Qui nunq̄ es ingressus mare. Proprie dixit ingressus. q iam enauigauit egressus dicitur. Sic Virg. Egressi optata potiuntur troes harena.
f Nam alias vt omittam miserias. oratoria & miserias nauigationes. g Dies triginta. Accusatiuus casus plenum numerum & continuationē rei significat. Dies trigita aut plus. hoc exitiosum vel sine piculo videri potest. sed vide quid addat.
h Aut plus eo in naui. Absolute eo vt alibi annos sexaginta natus es aut plus eo.
i Cum interea semper mortem expectabam. Dura est expectatio mali. Virg. i. pro. e.
k Semper mortem expectabam miser. Id est horis omnibus cum continuatione triginta dierum. l Ita vsq;. Vsq; vel diu. vel valde.
m Odiosum. Scilicet esse in mari triginta dies & nomē p aduerbio posuit. Odiosum p odiose. n Haud clam me est p ergo maxime intelligo q̄ odiosum sit. nā qui iungunt & sic legunt errant & nō intelligūt. o Aufugerim. Cōiunctiuū mō posuit p indicatiuo futuro. vel vt alii dicūt pmissiuo. aufugerim sic veteres quod nos fugerim. p Olim quidē te cause impellebāt leues: Mire in seruū fugitiuū q̄ ob viciū hmōi nō ob cām fugiat. Et bñ leues dixit. hoc em̄ nō est leuis. q Quod nūc minitare facere. Facere. i. faceres. Ordo olim qdē te cause ipellebāt leues Sosia vt faceres quod facere minitaris hac occasione. & in Andria sic ait recusanti piuriū seruo missis noua. r. i. i. m. Facere vt faceres Comicum est Therentianum.

.s.id
r
faceres sosia. Sed pamphilum ipsum video stare ante osti-
.s.vos serui .s.pamphilũ visurus .s.facere
.i.in domũ lachis s t
um ite intro. ego hunc adibo. si quid me velit. here etiam
ꝑpter qđ me expectas
u
nũc tu hic stas? PAM. Ego te expecto. Par. qđ est? PAm.
lõcum vrbis editorem .s.est opus id facere
x transcursore y
in artẽ transcurso opus est. Par. cui homini. PAmphi. tibi
.q.d. tam remote in talem locũ illũ virũ amicũ externũ
z
PAR. in arcẽ quid eo? PAM. Callidemidẽ hospitem my-
.i. ex mycone .i. simul alloquere perdit⁹
insula allatus est naui sum
comum: qui mecum vna aduectus est: conueni. par. perij
voto ꝑmisisse .i. dicere possim .i. in ꝗ
b pam.
vouisse hũc dicam: si saluus domum redisset vnquam: vt
cogendo me deambulare .i. cur
tardas ire quo iuberis
c
me ambulando rumperet. pam. Quid cessas? par. quiduis
.s. ei .i. verum nunc .s. sed dic
alloquar eam d
nuntiem? an conueniam modo? pam. Immo quod cõsti-
.i. allocuturum
incassũ
tui me hodie conuẽturum eum non posse: ne me frustra
.s. in arce .i. ita curre vt volaris .s. illus
e videris f
illic expectet. vola. PAR. At nõ noui homiuis faciẽ. Pam
sed coguoscas magne stature habens crispos capillos
.i. efficiam pinguis
g h .i. rubeus
at faciam ꝑvt noueris. magnus rubicundus crispus crassus
glaucis oculis .s. micomidẽ sed
ad modũ cadaueris destruãt
i k l m
cesius. PAR: cadauerosa facies. dij illũ perdiunt. Quid si
.s. in arcem .i. ad tempus vespertinũ .s. illic quusꝙ
n venerit
non veniet maneam ne vsꝙ ad vesperum? pam. maneto
.s. currere defatigatus .s. seruus
o p
curre. par. nõ queo ita defessus sũ. Pam. Ille abijt qđ agã i
prũ .s. celare socrus
.i. oculte abscondam mea
foelix ꝑrsus nescio ꝙ pacto hoc celem. qđ me orauit mirrhi
philomene .i. misereor
q .s. mirrhie vel philo. quantũ ad ce
r landũ partum
na sue gnate partũ. nã me miserũt mľieris. qđ potero faci?

r Sed Pamphilum ip̄m video. A quo missus sum vel dominũ vt greci dicunt.
s Ego hunc adibo. Vel noua curiositate ait ꝑmeno. t Here etiam nunc hic stas. Ad eum vbi prexit his verbis eum cõpellauit. v Ego te expecto. Bene excepit Pãphilus ꝑmenonẽ. vt videat vera dictur⁹. Et apparet Pãphilũ ꝑmenonis absentiam desiderare. eo ꝙ prior ꝑmenonem alloquit. Pãphilus aũt cupit ꝑmenonẽ oblegare ne ꝑtum philomene posset resciscere.
x In arcem transcurso opus est. Ostendit ꝙ lõge sit vt in arcem dicat. Et bñ in arcem minerua condidit. Et transcurro ꝑ transcurrere.
y Cui homi. Cũ recusatione ꝑnunciãdũ & ẽ pigri rñsio laborẽ ad alium transferentis.
z In arcem. Pronũcia vt ostendas ꝙ longo sit in arcem transcurrere. a Qui mecũ vna aduectus est. Apparet eũ cũ eo aliquid negocii habere cum dicit qui mecũ vna aduectus est.
b Vouisse hunc dicam si saluus. d. r. Facete dixit timore em̃ hoc fit eoꝝ qui longis itinerib⁹ maris piclitaturi vouent aliquid si ꝑuenerint: & conuenit hoc Pãphilo quẽ supra male nauigasse audiuerat. c Quid vis nñciem. an cõueniã mõ. Non em̃ mãdauerat quicꝙ. qui sine causa mittebat oblitus bñ dissiľare. vt qui mentiunt. Et sic ꝑnunciandũ an cõueniã mõ. vt rep̄hendere dñm ꝑmeno videat. d Immo quod cõstitui me hodie. Deest nuncia & sumit a supiori sñia. qa dixit quid vis nũciem an conueniã. mõ ironicos dixit. Nam nõ hoc interrogãtis simpľr. Immo qđ constitui me hodie. Apparet eum hanc conquisitam & vix corrosam inuenisse causam.
e Vola Vsus est ita curras vt volare magis ꝙ currere videaris & trãscurrere iusserat. nunc adiecit imperio animi. non curre. sed vola. f At nõ noui homis faciem. Moralis expressio pigritie in tot excusationes posita est. g At faciam vt noueris. Stomachose pronunciandũ id. & quod Pamphilus repetit dicens ꝙ magnus rubicũdus. crispus cesius crassus. c. f. preparatio archaismos: & acerbe sine coniunctiuo est vsus. h Magnus rubicũdus crispus. Imperite tercium de miconio crispum dixisse aiunt. quũ appolloderus caluum dixerit qđ proprium miconis est. vt Lu. Miconii causa omnis iuuentus. Vnde etiam prouerbiũ grecum Sed ego Therentium puto scientem facetius miconicũ crispum dixisse
i Cesius. Glaucis oculis quasi fellis oculos habens & glaucos. k Cadauerosa facies. Sublíuida ac ꝑsonata rubore liuore. Rubicundi enim crassitatem & crassam faciem sepe habẽt quod est proprium cadaueris. Potest & pulposa intelligi & crassa. quasi cadauerosa. Caro enim dicta ꝙ careat anima & caro proprie dicitur mortuorum. Virg. Et cadauera luce carentũ. Vnde carnifices dicti qui carnes ex homine faciant. Pulsa vero proprie ea que manducatur eo ꝙ pulsetur & cõcidatur. Potest & r. pro. d. poni. vt caro dicta ꝗsi cado. vt Virg. Belloꝙ caduci dardanide. ꝙ iã scilicet sine anima sit & cadat. l Dii illum ꝑdiunt. More pigrorum male optat ei post quẽ mittitur. m Quid si nõ veniet. Omnia dicit. n Maneto curre. Etiã Pamphilus tanꝙ de industria ꝑseuerat. o Nõ queo ita defessus sum. Hoc in gestu & spectaculo plus est. Nam incessu & auctor exprimit lassitudinem. p Ille abiit. Hoc dicit cũ Pamphilus ꝑmenonẽ iuisse quo iussus erat quasi iam liceat loqui remotis arbitris. Et quasi completã rem ostendit hoc dicto. q Sue gnateptum. Proiiciens prospiciens curas. r Quod potero faciam. Id est celabo quantum potero an quasi proiiciens duras & fessus angore dixit. Quid potero ferã. Si non potero cedam amori. Et rursus tanꝙ pietatis admonitus adiecit exceptionem. tamẽ vt pietatem colam seruat enim in illo amorem poeta. cuius nõ penitebat recõdito terrore & sublato. Quod potero faciam. id est amori obsequar. Nam misericordia mulieris de amore descendit. Quod potero feram. Apparet hoc dictũ defectus esse non virtutis. alii habent veritatis.

.s.ita faciam .i.affectũ intimũ erga mrem matri mee magis
s obseruem t indulgere
tamen vt pietatem colam. nam me parenti potius q̄ amo
.i.obedire conterriti ꝛ ꝑturbati prem philomene .s.meũ lachem
ecce hic
ri obsequi oportet atat eccum phidippum et patrem video
versus hanc partẽ nescio
v .i.veniunt socero ꝛ patri
horsum pergunt quid dicam hisce incertus sum.

s Tamen vt pietatẽ colam. Recordatus est se ipsam matrẽ esse ab vxore hoc credit & iõ se ad exceptionẽ reuocauit. Ita se amori credere optere vt ne oino obliuiscat oino pietatis & bñ in eã cãm cõtulit, necessitatẽ nõ reducẽde vxoris que inuenit nulla esse. Sunt tamẽ q manẽte eadẽ snia totũ hoc iungũt quod potero terã tamẽ vt pietatẽ colam. Dixerat em̃ quoad potero. & iõ addidit exceptionem vt pietatẽ colam. i. nõ sum oblitus & mris tamẽ pitatẽ. t Nã me pẽnti potius q̄ amori Amori plus q̄ vxori. quia dixit quod potero faciam. & hoc est quod potero faciam. v Horsum pgunt. Mõ pgunt p eunt al'as p pseuerant.

LAHCES PHIDIPPVS PAMPHILVS.

.i.dixisti ne q.d. dixisti meũ maritum
a pauloañ
[D]ixtin dudum illam dixisse expectare filiũ. Phi.
.i.verũ est applicuisse ad nos .s.ppterea philo.
b rumor est
factum. LA. venisse aiunt redeat. PAM. quã
.s.meo ppter quã .i.nõ resumam vxorem
c
causam dicam patri quã obrem non reducam nescio. LA
hominẽ constitutũ .i.firmare me ac
d e niti contra viã
quem ego audiui hic loqui? PAM. certum est obfirmare
viam .s.potius mri q̄ amori obsequi .s.pam.
f
viam me: quam decreui prosequi: LA. ipsus est. de q̄ hic
colloquebar fili
agebam tecum. PAN. salue mi pater. LA. mi salue gnate
.i.psperẽ contigit .s.pamphilũ
g
PHIDIPPVS. bene factum te aduenisse pamphile. & a
certe .s.aduenisse incolumẽ .i.robustũ corpore bene habito
principalissimũ h
deo: quod maximum est: saluũ atq validum PAMPHI
.s.ab aliquibus bene factũ nunc
non ab omnibus
LVS. Creditur. LACHES. Aduenis modo. PAM. ad

In hac scena. XI.

Facete principium interrogantis est ita vt sciat quid sibi respõsurus sit quem interrogat illaturus est enim argumẽtum p dixtin. dudũ illã quia dixerat iam te adiurat nõ posse illic. p. s. a p. a Dixtin dudũ. Captiosa interrogatione coepit, dicturus venisse aiunt redeat. b Factum. Id est dixisse illam aut me deest vt sit factum est. c Quãobrem nõ reducã nescio. Habet causam sed nõ vult verã dicere cãm. & ppterea nõ vult cũ inuidia mris sue loqui si illã cõferat vt vxorẽ nõ reducat domũ.
d Quẽ ego audiui hic loqui. Vt solet primo psonas inducit secũ loquentes. Deinde ipsas conuenire inuicem. vt alibi. Quis loquit mi sis salue.
e Certũ est obfirmare. Aduersus eos obstinate agere. i. cõtra oẽs obfirmare viã me. In hac structura obfirmare me viã alter accusatiuus regitur vi ppositionis. & alter vi verbi. Ob aũt interdũ significat cõtra. vñ obiui contra iui. obluctari contra luctari. opponi cõtra poni. Posset tñ illa structura sic fieri & intelligi. Certum est me obfirmare. i. occludere obturare intercludere viam quam decreui psequi. Festus inquit obstinat p obfirmat inueniri. f Quã decreui psequi. Id est vt matri potius q̄ amori morem gerat
g Et adeo qd maximũ est saluũ at validũ. Ordo est primã aduenisse deinde saluũ. postremum validũ. quod maximũ legit & qd maxime est h Saluũ atq validũ. Auxesis ad salutẽ validus. nãq robustus & habitior corpi reddit. i Credit. Minus blande responde de repudio reuocaturus. k Aduenis modo. Difficile inuenitur psentis tpis mõ, atq vt ostendat esse momentũ etiã pñtis tpis dixit.

.i.valde modo aduenio sic dictus
l m dic n
modum. LA. cedo: quid reliquit phania consobrinus no=
.i.valde .i.luxurie sue incūbens
o p
ster? PAM. Sane hercle homo voluptati obsequens fuit.
.i.q̃diu .i.q̃ taliter viuunt voluptati obsequentes q non .s.suum
Dum vixit: & qui sic sunt haud multum heredem iuuāt.
sed q̃diu .i.vel laute vel iuste
r
Sibi vero hāc laudem reliquit. vixit: dum vixit: bene. LA.
.i.consequenter .s.illa
q? sic vixit s t
tum tu igitur nihil attulisti huc plus vna sen tētia? PAN.
.i.omne qd est vel si qd est nobis q? signū est me pdidisse
v x y amicum z
quicquid est id quod reliquit: profuit. LA. Immo obfuit.
incolumē et sanū sine pena atq̧ damno
a b
nam illum viuum & saluum vellem. PHI. impune opta=
.i.tu potes talis mortuus viu⁹ restituer .i.qd inter
.s.vt adhuc viueret c ex hoc tpe d duo
re istuc licet. ille reuiuiscet iam iniquam & tamen vtrum
magis velis transfert sermonē .s.phidippū voluit
f g adduci
malis scio. LA. Heri philomenā ad se accersi hic iussit dic
latenter dicit phidippo pulsare .s.meū .s.eā accersi alloquit pamphilum statim
iussisse te. PHI. Noli fodere latus. iussi. LA. Sed iam re=
phidipp⁹ .i.certe ego remittā qualiter
phil. h
mittet eam. PHI. scilicet. PAM. omnem rem scio: vt sit
facta .i.cū aduenirē .s.q̃ facta sunt sed inuidē
paulo añ i tes matrimonio
gesta. adueniens audiui omnia modo. LA. At istos inui=
destruant .s.talia qualia audiuisti
k
dos dij perdant: qui hæc libenter nuntiant? PAM. Ego
.i.prodiuisse p̃cipue quā meruerim nisi fieret vi
l
me scio cauisse: ne ulla merito cōtumelia: fieri a vobis pos
.s.qd sequitur .i.recitare quantū seruāt fidē
m ei darā a me
set: idq̧ si nuuc commemorare hic velim: quam fideli ani=
mansueto facili .s.cōmemorare nisi
n fuerim
mo & benigno in illam / & clementi fui: vere possum: ni
philomenā .s.quā fideli & benigno .i.modo
o ↄgnoscere
te eripiam hæc magis velim resciscere: namq̧ eo pacto ma
.i.tu credis .i.mee nature ↄditōni philomena
erga p
xime apud te meo erit īgenio fides: cū illa: q̃ nūc in me ini
.i.ea que equū est et non diuortiū hanc
diciquia vera q discordiam
qua est: equa de me dixerit neq̧ culpa hoc dissidium eue=
ppter id testes inuoco .s.inquam
r .s.seipsam
nisse mea id testor deos. Sed quādo sese esse indignam de=
obsequatur modos viuendi
s t difficiles .i.equo aio ferat
putat matri mee. cui concedat. tuisq̧ mores toleret sua mo

l Admodū. Quod est nimis aduenis modo. Virg. Vigilas vigilas ne deū gens enea vigila. Ad modū excusatio cur adhuc nō viderit patrem. m Cedo quid reliquit cōsobrinus noster. Vtrū iactanter laches loqtur p̄sente socero, vt illū cupidiorē faciat ad reuocādā filiā. & fit sepe hoc vt ex alio principio puenire queamus ad ea q̃ volum⁹ dicere. an id vt se iactet Chremeti. & diuiciis suis cupidiorē socerū reddit. n Cōsobrinus noster Quasi sororinus cōsobrini sunt ex duabus sororibus. Cōsobrini ex fratre & sorore ac ppinquitatis frequētate Therētius monet aut habet cōsobrinus noster. quū de fratre natus est alter: & alter ex sorore. cū ex fratribus patrueles dicunt. o Sane hercle hō voluptati obsequēs. f. Sane. i. satis valde nā qui sanus & validus est. Aliqui codices hñt. Sane herculenō voluptati obsequens. & tunc laudat phania q non vt multi auari suis bonis abstinuit vt suos heredes locupletaret sed illis honeste est vsus & liberaliter vsq̧ adeo vt sibi laudē reqsiuerit se bñ vixisse dū vixerit q quidem hoies sint viuētes nō multū solēt suos heredes adiuuare his successionibus. p Voluptati obsequens fuit. Cōtra facit Pāphilus disiurgiū volēs nihil dicit verū relictū. q Haud multū heredē Par̄ consulit heredi. r Si vero. h. l. r. vixit dū vixit bñ. Vnū dixit & aliud significat. s Nihil attulisti. Vixit dū vixit hoc. s. n. reliquit. t Vna sentētia. Expressit animū auari senis. v Quicquid est id qd reliquit pfuit. Quicqd & ad prauitatē refert. vt aut. n. id mihi satis id qd & mire opinionis. x Quicqd est si quid est. Quasi nullus in hoc sene. fuit doloris effectus añ q̧ sciret aliqd relictū. y Profuit. Id est p nobis fuit ac p hoc nr̄m ē. potest em̄ ipē pfuisse post res eius. z Immo obfuit. Mortē eorū expressit quibus relinqtur. qui cū audierūt sibi aliquid esse relictū tūc tristes se fingūt adeo & dicunt qd sequit. a Nā illū viuū & saluū vellē. Nō idē viuū & saluū. b Impune optare istuc licet. Quia heredi pœna est mortuos reuiuiscere aut sane optas vt cū medicus dicit & iā mortuo ego illum si curarē viueret. Impune optare. si optata em̄ venirēt nūq̧ ingt optata res vt ille reuiuisceret. c Ille reuiuisceret iā iniquā. Mire pœta his verbis Phidippū q̧q̧ figurat. Plus est nunq̧ q̧ non. d Et tñ vtrū malis scio. Mortuū illū magis q̧ vt reuiuiscat denuo. Et tñ vtrū malis scio. qd malis de duobus scio. vtrū illū mortuū qd & pmanere an reuiuiscere qd optas. f Heri philomenā ad se. Hoc erat q̃ ois trudebat oratio. g Ad se accersi hic iussit. Bene & accersi & iussit vt nihil vxor spōte sua faceret. & heri & iussit. vñ & breue tp̄s fit & coacta videat exisse non abduci sed accersi. nec a nobis sed a se. h Omnē rem scio vt sit gesta. Virg. Troianas vt opes. i At istos inuidos dii p̄dant. Bñ iuidos q matrimoniū iuidēt. ergo reuocāda vxor est. Et adeo nō puduit mēdaciū honeste dephensum senē. vt inuidos faceret qui vera pdiderūt. k Ego me scio cauisse. Principiū a tpe. a dictis. a factisq̧ suis. q̧ aduersario. & ab antea facta vita. & pñti l Ego me scio cauisse ne vlla merito cō. Mire addidit merito. Nō em̄ cauere potuit inquit ne fieret ea vi. Igitur ne merito fieret quod in me fuit. m Idq̧ si nūc cōmemorat. Ab ante acta vita. n Et clementi fui: Pro fuerim. indicatiuū p cōiunctiuo posuit. o Neq̧ id te ex ipa. nāq̧ eo pacto. q̃ nūc in me iniq̃ est equa sunt Therentianū & bonū argumēti clamat. Virg. Ipse hostis teucros insigni laude ferebat. Inquit Cicero. Te ipso teste iniq̃ atq̧ iprobo. verū ad hāc rem a te inq̧ teste. d. p Iniq̃ est equa de me dixerit. Qui aduersarii testimoniū si cōtra se dicat tā graue est q̧ boni viri. q Neq̧ mea culpa. Nō ego qd fiat. Vtrū sed p nos fiat. sed q̃rendū ē. & minus abrupte dixit euenisse nō euenire. Siīr & ad cōfirmationē. r Sed qñ sese indignā. Hoc sic pfert vt eā oñdat cām eē dissidii. & hoc ipm tentat. Vtrū dote relinq̃re possit. & iō sup neq̧ mea culpa hoc dissidiū euenisse ingt. s Deputat mr̄i mee cui. c. Matri mee vt idonea sit

moderatione senili .i.modo 9ciliari .i.matrem et Philomenã beniuolẽtia
v
destia: neqꝫ alio pacto cõponi potest inter eas gratia segre-
.i.seiũgendo .i.vxor est segreganda
x y
ganda aut mater a me est phidippe: aut philomena. nunc
.i.caritas ꝛ intim⁹ affectus .i.qꝫ vxor .i.vtilitatẽ vel oportunitatẽ .i.incitat
me pietas matris potius commodum suadet sequi. LA.
.i.omnino nolenti
z
Pamphile haud inuito ad aures sermo mihi accessit tuus
.i.qñ .i.post habuisse ꝛ reputasse .i.incõparatiõe matris tue .i.sed
a b c
cum te post putasse omnes res pro parente intelligo verũ
.i.diligenter ꝛ accurate cõsidera .i.cõmotione .i.distorte .i.ĩmorens sis fixus et pertinax
d
vide: ne impulsus ira praue insistas pamphile. PAM. qui
.i.indignationib⁹ cõmotionib⁹ .i.erga vel 9tra
e f
bus iris impulsus nunc in illam iniquus sim quæ nũquã
.i.aliqd .i.cõmisit .i.quod esset mihi mo'estũ.
g
quicquã erga me commerita est pater quod nollem. & se-
s.id .i.prestitisse
h i
pe quod vellem meritam scio. amoqꝫ & laudo: & vehemẽ
s.eam .i.mirabili mansuetudĩe et natura
k t
ter desidero. nam fuisse erga me miro ingento: expertus
.i.adeo exposco .i.quod reliquũ est .i.traducat .i.tali marito
l
sum. illiqꝫ exopto vt reliquam vitam exigat cum eo viro
.i.qꝫ ego .i.felicior .i.quia s.inuito .i.aufert.
n
me qui sit fortunatior: quandoquidẽ illam a me distrahit
vel 9iũctio sanguĩs ꝛ amor .i.tua prãte .i.vt nõ distrahat .i.nõ insan⁹
o
necessitas: PHI. Tibi id in manu est: ne fiat. LA. Si sanus
.i.pcipe .i.nõ est mihi intentio ppositũ
p
es satis, iube illam venire. PAM. Non est consilium pa-
.i.seruiã 9sulã antique Pãphilus nolens resi- corã prẽ maluit discedere tũc ita laches eũ cepit reuocare
q r
ter matris seruibo cõmodis. LA. Quo abis? mane mane
.i.qlis ꝛ qñta obstinatio tu opinione
s
inquam. quo vadis? PHI. Que est hæc pertinacia? LA

causa repudii. t Cuiusqꝫ mores toleret: Hoc melius quã obsequatᷓ vt inseruiat. Mores tolleret auicula. Non em̃ prauitatẽ. vñ senes morosi appellamur. Hora. Donec virenti canicies abest morosa. Mores. a. obtpametũ mores potius qꝫ iniuria dixit. v Neqꝫ alio pacto componi potest. Nisi vt concedat mater toleretqꝫ mores eius. x Segreganda aut mater a me ẽ phi. Bone tanqꝫ ex deliberatõne colligit quod facturus est & mollius segreganda qꝫ excludenda. y Nunc me pietas matris pu. A qꝫ mollius verbis repudium nuptiarum est.
z Pamphile haud inuito &c. Optime dicto haud inuito. nõ em̃ in totũ nolenti. qppe de dissidio. sed tm̃ qa qd' pietatis est locutus ẽ mediocriter approbauit. Pãphile haut inuito. Grauis oro est a nomine incepta. Virg. O prestans animi iuuenis. & est figura
Virg. Post habita coluisse sanio. Haud in se vili. i. proiecte locutus est.
a Omnes res. Plus dixit qꝫ si vxorẽ diceret:
b Pro parente intelligo. Bene pro parente quod nomen cõe: & cũ oĩs quos hæc necessitudo coniungit melius ergo qꝫ si diceret matrem.
c Verum vide ne impulsus ira. Leniter & suauiter non ergo inditio. d Insistas pamphile. Non em̃ incipe sed insistere hoc malum est
e Quibus iris. Non dixit que ira ne superbe loqretur. sed quibus iris vt hoc ipm per yroniã deridet quod pater dixit: impulsus ira. aut iris matris aut meę vxoris, aut omnium trium. Quibus iris impulsus. Recte non vult iratu esse ne peccasse videatur vxor sic em̃ aut quasi nec ipa peccauerit. Quibus iris. Ille iram singularẽ dicit: hic iras pluraliter ne videatur vnius reę cã mittere vxorem:
f Que nuuqꝫ quicqꝫ erga me. Aduerte pietatem expressam.
g Cõmerita, Et merendi & sæpe merita.
h Quod vellem meritam scio. Mereri bona dicimus. Cõmerere mala. i. delinquere peccare. Ergo hic meritam pro prestitisse dixit. Virgi. Ego te quæ plurima fando. e. n. Nunqꝫ regina negabo promeritam.
i Amoqꝫ & laudo. Nam statim qui amantur laudantur. & continuo desiderantur: Multa ergo dixit & amo & laudo & vehementer desidero amoris impulsu. nimis est hic circa vxorem et qsi oblitus est suę matris. Et viciate loquitur sed tali opus est pamphilo. ad eiusmodi argumentũ donec perueniat ad catastrophen in qua vxorem reduci necesse est.
k Erga me. Hoc totum repudiaturus inaniter diceret. nisi ad exitum fabule pœta respiciens reducturi animum in pamphilo reseruaret. Et nota repudiatam eam quã laudat pietate sola compulsus: k Nam fuisse ergã me. Quantum valet ꝙ fuisse dicit & non esse quasi re transacta.
l Vt reliquum vitam. Satis flebiliter dixit: reliquam exigat. Virg. Omnes vt tecum meritis pro talibus annos exigat:
m Cum eo viro. Non videre iam non est mariti.
n Illam a me distrahit necessitas. Omnis consilio verborum pamphili repudii confirmationem continet. Plus tamen sententia significat reqꝫ in verbis. Quandoquidem illam a me. d. n. Neqꝫ dixit eam expellit vel distrahit. scd'm ipa causa sit necessitas excusatio in necessitate quæ est inexorabilis cum necessitas partus. s. quam necessitatem domi offendit. quod ex alio. s. peperit. sed modo vult necessitatem mater videri & quod prodest socero:
o Si sanus es satis. Quod si sanus es nam aliter iubeas dicere. Et bene pater supra iram dixit nunc insaniam significat pamphile si sanus es. Non ergo culpa est vt redeat iubere potest.
p Non est consilium. Durius erat nolo reducere. ergo lenius dixit matris seruibo cõmodis.
q Matris seruibo comodis. Hoc verbo necessitatem qua negatur ostendit.
r Quo abis? Adeo factum pamphili ex patris verbis ostenditur ꝙ discessit et bene. Nam vlterius presente patre resistere durum fuit. s Quæ est hæc pertinacia. Sicut decuit socerum & subdistinguatur. quia coram sibi fit contumelia:

dixi ne f.discessum .i.moleste .i.qua
t Philomene v
Dixtin phidippe hanc rem ægre laturum esse eum: quam
ppter f.tuã
x
obrem te orabam: vt filiam remitteres. PHI. Non credidi
.i.intantũ immitẽ ferocẽ vt est .i.futurũ esse f.genero focerũ q.d.id dedecet
y
ædepol adeo inhumanum fore: ita nunc his sibi me suppli
f.Pamphilus .i.resumere .i.potest
z in ea dispositõe. a
caturum putat. Si est vt velit reducere vxorem licet sin alio
f.q reducende .i.reddet renu pecuniã veniat
eius merando
b
est animo: renumeret dotem. huc eat. LACHES. Ecce au
sicut Pamphilus .i.protensus ad iram
c d
tem tu quoq proterue iracundus es. PHIDIPPVS. Per
.i.rebellis f.huc ex imbro
e f g h
contumax redisti huc nobis pamphile. LACHES. Deci
f.Pamphi. quis .i.nõ sine causa
i
det ira hæc / & si merito iratus est. PHIDIPPVS. Quia
.i.increuit .i.erecti ac
k tumefacti
paululum vobis accessit pecuniæ / sublati animi sunt. LA
quẽadmodũ cũ Pamphilo li
l tigasti m
CHES. Etiam mecum litigas. PHIDIPPVS. Delibe
.i.significet f.reducere vxorẽ
vt n o
ret / renuncietq hodie mihi velit ne an non: vt alij: si huic
f.vxor .i.ad me accedes ppius .i.breui
p .i.ausculta fmone
non sit: vt fiet. LACHES. Phidippe ades: audi paucis /
f.Pam. f.refert .i.tandẽ concordant fili⁹ z phidippus
Cõuertit se ad spectatores.
q
abijt. quid mea: postremo inter se transigant ipsi vt lu
placet .i.q Pamphilus phidipp⁹ .i.in aliquo .i.obediunt
r s
bet: quando nec gnatus / neq hic mihi quicq obtempe
.i.parui estimant tanq maguũ
t v x
rant: quæ dico paruipendunt. porro hoc iurgium ad vxo
f.vxoris .i.suasu f.vxorẽ
y z
rem: cuius hec fiunt consilia omnia. atq in eam hoc omne
.i.molestũ eijciam
effundam
quod mihi egre est euomam.

t Dixtin phidippe. Renouauit verba sua eidem psonę nõ ita dixerat ne adeo me est quã inde esse eum ęgre laturũ &c. v Quãobrẽ te orabaum vt.f.r. Inuidiosum aduersum phidippũ. tanq in illo sit. vñ se purget & nõ accuset pamphilum.
x Non credidi ædepol. Bene quasi iratus in hũanum esse inquit sic non ædepol credidi vsq adeo potuit em dicere. nõ credidi inhumanum fore. sed acerbe addidit adeo. y Ita is sibi nũc me. Sibi & me magno pondere legendũ est & vtrũq pronomen est. vt cantando tu illũ. Id est genero socrum pamphilo phidippũ vel qd tale inueris. z Suplicaturũ. Parum est satisfacturũ addidit. a Sin alio est animo.r.d. Non tam vt dotem recipiat quã vt teneat hoc dicit. & renumeret proprie. quia dos pecunia est & hinc irascentis est & exigentis debitũ. eat vero mire dictum quasi ipe pciatur quia iubet ire et simul hoc verbo. qa renũciatio charitatis ẽ.
b Renumeret dotẽ huc eat. Repente terrorẽ dotis ostendit cum dicit: renumeret dotẽ simul cũ iniuria huc eat.
c Tu quoq proterue. Addendo quoq non nihil assentatus est quod dicat quõ pamphilus.
d Proterue. Immoderate & superbe dictum est Nam proteruus est qui dum aliis pterit. quod faciũt qui pro terunt vt tauri in appetitu coitus fœminarum in quas calent.
e Percontumax redisti. Proprie contumax dr̃ contemptor potiorum & pcontumax.
f Redisti huc nobis pamphile. Rebus magne indignationis est absentes alloqui. vt alibi. O pãphile haud pol.
g Nobis pamphile nobis nam aut abundat. aut adiuuat significationẽ.
h Decidet ira hæc. Quasi in ira culpa sit. Non deponetur. sed decide.
i Quia paululum v.a.p. Recte quia hẽtis. vnde dotẽ reddatis. aut quasi nullam causam repudii: sed ditiorem queritis coniugem quia.p.v.a.p. es factus pamphilus sit maiori stomacho. quod cũ labore celabat apte oñdit.
k Sublati animi. Non ꝑlati sed sublati dixit. & hoc proprie ferarum est. vt attollitq animos pœnorum qualis manus. Nam bestię pro animi q̃litate vel erigunt corpora vel deponunt.
l Etiam mecum litigas. Belle. nam & illum ex inuidia iracundiorem & hunc ad se dicentem q̊d post pamphilum dicebatur etiam effecit. Mecum litigas. Inuidiose quasi iam cũ pãphilo litigauerit
m Deliberet renuncietq hodie. Ferociter socero renũciet. tñ mature p deliberet dixit.
n Vt alii si: Magna fiducia conditõne filię asserit. quoniam iam si pamphilus nolit paratũ alterũ dicit esse.
o Si huic non sit. Vxor subaudiatur. Sed dira dictu reticuit vt debeat.

p Phidippe ades. Nomine appellat quod facere solemus iratos mitigare conantes.
q Postremo inter se transigunt. Non hæc notiua sunt quibus inter se delectent.
r Quando nec gnatus. Inuidiose gnatus.
s Neq hic mihi quicq obtpant. Et hic non familiariter dictum quasi ab irato.
t Que dicunt p. Quia obtpamns etiam tante voluntati. v Que dicunt p.p.h. iurgium. Bene hoc rursum in merorem redditur nec vera sunt contra fabulę propositum cognoscantur.
x Porro. Hoc iurgium. Porro q̃si ad aliquid magnum. Iurgium est dissentio siue concertatio inter beneuolos & ppinquos lis autem inter inimicos. y Cuius hæc fiunt consilia omnia. Non transacta obiicimur vxori. f. quæ nunc aguntur consilio: mira dispositione an ironiam in male consentientem.
z Atq in eam hoc omne q mihi ægre est. Non q irascitur. sed q mihi ægre est dixit.
z Euoniam. Bene in ægritudine solet vomitus releuare sic Cice. cum dicit. Que quidem n.n.q.t.

QVARTVS ACTVS.

MIRRHINA PHIDIPPVS.

.i. pdita sum .i. quã gerẽ .i. marito

P Erij. quid agã? quo me vertam? quid viro meo respondebo misera? nam audisse vocem pueri

s. vir me⁹ .i. clamãtis adeo .i. celeriter .i. valde subito s. ipse vir .i. recepit silens

visus est vagientis, ita corripuit de repente tacitus sese ad

philomenã .i. sed .i. cognouerit s. eam .i. ppter quã cãm pepisse

filiam. quod si resciuerit peperisse eam: id qua causa clam

.i. tenuisse ianua patefactũ ẽ

me habuisse dicam, non ædepol scio. sed ostium crepuit

s. virũ meũ .i. non vt puta q̃ perij

credo ipm ad me exire. nulla sum. PHIDIPPVS. Vxor

postq̃ ꝑcepit .i. ꝓtulit vł abyt .i. ecce h video eã.

vbi me ad filiam ire sensit: se duxit foras, atq; eccam video

Ea nihil respondẽte dixit vocãs .i. realloquor vt q̃ marite

Quid ais mirrhina? heus tibi dico. MIR. Mihi ne mi vir?

.i. marit⁹ .i. nõ .i. maritũ s. ddem

PHI. Vir ego tuus sum. tu ne vtrum me, aut hominem

.i. existimas .i. certe .i. vir aut homo

deputas adeo esse? Nam si vtrumuis horum mulier vnq;

.i. derisioni illusioni .i. p tua facta q̃ mihi hec celasti

tibi visus forem: non sic ludibrio tuis factis habitus essem

s. factis a me ludibrio hit⁹ es .i. inquiris s. nr̃a indignãtis .i. celas

MIR Quibus? PHI. At rogitas? peperit filia. Hem taces?

In hac scena. XII

Iterũ rixa est senis atq; anus. tñ varie & alio modo vt mores intra se diuersos & tñ notos possu⁹mus agnoscere.

a Perii quid agam? Hoc ꝓlog optet Mirrinam vt et eius ꝑsone reminiscat̃ spectator. et geste rei. simulq; ex huius persone verbis quid agat altera ꝑsona monstretur. nã ꝑscrutari phidippũ in vniuersa cõclamare. et ire ꝑ totũ domũ cognito ꝑtũ filie seu apparet ex p̃ntibus dictis.

a Perii quid agam? q. m. v. signra apta turbatis.

b Nam audisse v. p. Virg. Continuo audire voces vagitus et ingens. et ẽ onomatopeia nam vox ipa sic est. vt quasi vagitus sepe sonet.

c Pueri visus est vagientis. Proprie dixit vagit⁹ em̃ ingens infantiũ est. visus est vt alibi. audire vocem visa sum modo militis.

d Ita corripuit. Captã intulit. e De repente Vna ꝑsõnis ẽ vt defessui. aduerbiis em̃ ꝓpositiones sepatim nõ addunt̃. nã si sepaueris nõ est latinũ de repente. f Quod. Pro nam aut ita sed nos em̃ in huiusmodi significatõe sic dicim⁹.

g Quod si resciuerit. Scimus manifesta. rescim⁹ occulta. h Id q̃ cã. Id hoc ipm pepiisse eam.

i Nõ ædepol scio. Iõ qa vera cã dici non potest.

k Sed ostiũ crepuit. Plus ẽ quã crepuit. nã eo mõ iunctũ. Et crepuit cũ sonitu violẽto. l Ad me Bñ ad me q̃si ligatur. m Vbi me ad filiam. Hoc añ rem & sił argumenti delicti ẽ quã exuli. a filia marito ingresso mulier. n Vxor vbi me. Mirãtis ẽ gestus. o Seduxit foras. Ordo ẽ duxit se & verbis vsus ẽ inter domesticos pietes & arces seduxit pro abiit.

p Atq; eccã video. Appet mulierẽ fugere aduersarii absentiã. et iõ hoc sepatim pronunciandum

q Heus tibi dico. Oñdit Mirrina aduertẽtem q nihil inueniat qd dicat de filia. r Mihi ne mi vir Iã & in andria turbatũ se oñdit dauus. Virg. ad maritalẽ cõditionẽ rettulit nõ ad sexũ. vt Vir. in buc. Vir gregis. i. c. s Tu ne vir me. Accusatio ẽ ab increpatõe incipientis. t Aut hominẽ. Auxesis puersa. v Adeo eẽ. Abũdat. Vir. Tu adeo quẽ mox. x Mulier vn. Acerbe vt supra. tu nũq; mulier q̃ me. y Quibus. Callide mulier et q̃si nullius culpe cõscia qbus dixit. vt qb⁹ dictis aut factis. z At rogitas. Bñ nascit interrogãti. nã interrogare q̃ sciat impudentia est. a Pepit filia. Propositio crimis. b Hem taces. Nõ taces nũc sed taces ce/

f.hoĩe pepis yroniã.q.d.dedecet rogitare istuc de filia f.ex illo di/ cto

exquo? MIR. Istuc patrem rogitare est æquum. perij ex

Pamphilo .i.cui nupsit

quo censes? nisi ex illo cui data est nuptum obsecro? PHI.

f.eã peperisse ex Pam. .i.certe f ꝙ ex viro suo filiũ pepit. .i.decet prẽm .i.valde.

Credo? neq; adeo arbitrari patris est aliter. sed demiror qd

ppter qđ .i.tantũ

sit? quãobrem tantopere hunc omnis nos celare volueris

f.filie bñ dispofite .i.ↄgruo quo pregnantes possunt parere

partum? presertim cum & recte/& tempore suo peperit

.i.adeo ne .i.maligno filie .i.potius cuperes vel valde optares .i.exponi ad mortẽ

adeon peruicaci esse animo vt puerum preoptares perire.

filio .i.stabiliorẽ futurã esse .i.in posterũ

ex quo firmiorem inter nos fore amiciciam post hac scires:

.i.contra .i.immoderatã cupiditatẽ f.filia

potius quam aduorsum animi tui libidinem esset cum il/

Pamphilo .i.apud illos .i.de diuortio f.culpa

lo nupta? ego etiam illorum esse culpam hãc credidi: quæ

.i.in teipsa & quasi in possessione tua .i.infelix.

te est penes. MIRRHINA. Misera sum. PHIDIPPVS

f.pere esse miserã vel penes te culpã esse.

Vtinam sciam esse istuc? Sed nunc mihi in mentem venit

.i.dixisti .i.qñ .i.vt esset gener Pam. .i.elegi mus

ex hac re quod locuta es olim: cum illum generum cepi/

tu Philo.

mus. nam negabas nuptam filiam tuam posse te pati cum

Pam. f.ei .i.totam noctem in somnẽ duceret .i.extra domũ

eo: qui meretricem amaret qui pernoctaret foris. MIR.

.i.liber alias causam Phidippum f.ppter quã volui celare .i.potius volo

quãuis causa hunc suspicari: ꝙ ipsam veram malo. PHI:

f.sciueris Pamphilum Bachidem

Multo prius sciui: ꝙ tu illum habere amicam mirrhina:

.i.sed f.est .i.iuuenilis etatis

verum id vicium nunquã decreui esse ego adolescentiæ.

virium f.adolescentib .i.sed iurantis .i.aduenict .i.statim post adolescentiam breuem

Nam id omnibus innatum est. at pol iam aderit tempus.

f.tpe senectutis .i.qñ f.cum negabas te posse pati filiã nubere &c. .i.in nil/ lo

se qnoq; etiam quũ oderit. sed vt olim te ostendisti: nihil

---

las ex quibus bene exequi qa argumẽtum impudentie est puerperiũ tacitum.

c Istuc patrẽ. Mira callidas rea mulier hoc solo defendit qđ accusat. d Perii. Mire additũ ad effectũ perii. e Nisi ex illo cui data est Verisimile argumentũ. Et est solutio crimis p fi/ dutiã rñdentis. Salust. Ita fidutia quãquam argumenti purgator est f Credo neq; adeo arbitrari. Accusatõe maritus ad defensionẽ sui cõuersus amisit qđ coepat. g Sed demiror qd sit. Mollior factus iam nõ irascit sed miratr. Demiror id ẽ valde miror quod minus est quã irascor.

h Quãobrem. Alia intentio criminis.

i Omnis nos celare volueris partũ. Recte quia putat & pamphilũ esse celatum. Et due sunt cause celandi partus si nõ tpe suo venerit quod indiciũ stupri ẽ. Et si nõ rõne euenerit hoc est monstri aliqd natũ fuerit hic aũt & tpe suo & rõne natũ predicat. Omnis nos celare antiqua locutio. Illã rem celo te. k Presertim cum ẽ recte & tpe. Attulit mulier cõpendiũ credulitatis senis semel correpti ne aliter suspicet. l Et recte & tpe. Recte ad illud ptinet ꝙ nõ monstrũ pepit. Tpe ad spacium q̃ pgnãtes esse cõsueuerunt.i.ad mensiũ dinumerationẽ qa & septimini nasci solẽt.

m Adeon puicaci esse animo. Inuentio puicax. Est pseuerans cũ q̃dam vi. n Vt puer preoptares pire. Ad etatẽ infantis inuidia.

o Ex q.f.&c. Ab accidẽtibus inuidia. Et bñ addit scires. qa imprudẽtia in delicto veniã frequenter extorsit: p Potius quã aduersũ. Nihilominus ẽ a volũtate peccãtis inuidia. q Animi tui libidinẽ: Dixit. vt minimã cãm magnis sceleribus subiecisset r Esset cũ illo nupta. Ergo ambo sibi inuicẽ nubunt. s Ego etiã illorum culpã eẽ hanc. Bñ etiã illorum. nõ em̃ hoc est errasse qd illorum peccauerit culpã. q minus ẽ sed etiã illorum cõe pctm̃ fuerit. sed ne tuũ qdẽ deest creditã mirrinã. An etiã adhuc vt maior sit dolor. q nec opinãti acciderit: t Vtinã sciã eẽ istuc. Te miserã eẽ. alibi. Miserorum quẽ minus credere ẽ. Et erit sensus vtinã vere sis misera. v Vtinã sciã eẽ istuc. Hoc qdẽ sic accipiũt q̃si phidippus dicat penes te culpa ẽ quã illorum eẽ credebã & vtinã qđ credo penes te esse culpã ita eẽ recte scia qa dixit se miserã: & miseros nõ nisi innocẽtes dicimus. In hoc negotio miserã te nõ scelestẽ repias. Sic Salu. Atq; ea tegẽtes nõ coactos scelestos magis quã miseros abstringi & iõ seqtur. sed nũc &c. x Sed nũc mihi. Argumentũ ex antecedẽtibus dictis & factis. Et recte nũc q̃si alias nihil suspicãti.

y Quod locuta es olim. Quod pro ante.

z Cũ illũ generum cepimus. Vt arbitrũ cape dicimus.i. eligere. Et cũ laude locutus ẽ pãphilus. Cepimus.i. eligimus. Virg. Añ locũ capies oculis.

a Cũ eo q meretricẽ amaret. Nã in hoc accusatio ẽ. ꝙ hec locuta sit sed argumentũ ẽ ꝙ celare voluerit ptũ et hoc olim dixit ac pnoctaret post illud qđ dixerat. qd interea ibat ne ad bachidẽ quotidie Et nota familiaritet hoc verbũ poni a therẽtio sic & in Eunucho. sed & si hic puoctat. ꝙuis tantũ hoc ppter spectatorẽ dr̃ vt gestorum meminerit.

b Quã ipam verã malo. Quia sola ex omibus defendi nõ pt. c Multo prius sciui quam tu Bñ pgit qa taciturnitas p cõfessione accepta est.

d Verum id viciũ. Hoc intelligi nõ pt nisi vicium bis nũero subaudieris. e Adolescẽtie. Melius dixit adolescẽtie quã pãphili. vt qđ in etate fuei at nõ timeret. f Nã id oibus in natũ ẽ. Amare in adolescẽtia. Ita oppinatur phidippus. sed eius snĩa ẽ iniq. nã adolescẽtibus tale flagitiũ ẽ grauissimũ. et multis cohibitõibus reprimendum.

g At pol iã aderit tps. Mire senectutẽ accusat senex cũ et etatẽ velocẽ oñdit his verbis. et addidit se quoq; o. &c.

h Se quoq; etiã cũ oderit. q.d. Nõ solõ nõ amabit sed et odio hẽbit. Et nõ alienas mulieres mõ. nec vxorẽ quoq; sed etiã se/

.i.destitisti .i.esse similis talem qualem te ostēderas .i hucusq; Pam. .i.dimoueres
l
cessauisti eādem esse vsq; adhuc: vt filiam ab eo abduceres:
.i.firmū stabile .i.existimatōem demonstratiōc; .i.illa celatio
m n
ne quod ego egissem: esset ratum. id nūc indicium res hæc
s.illud sc; q filia nupserit Pamphilo. .i.vx
o
facit / quo pacto factum volueris. MIR. Adeon me esse
.i.vim agentem pnitiosam Pam. et Phi. s.Philomene .i.vt haberem talem animum
p q r
pernicacem censes: cui mater siem: vt eo essem animo si ex
.i.nobis vtile siue p nostra vtilitate .i.pterea puidere
s
vsu esset nostro hoc matrimonium: PHI. Tum prospice-
.i.nostrā vtilitatē tu
t v
re / aut iudicare nostram in rem quid sit / potes: audisti ex
Pam. s.ab aliqua
x y z
aliquo fortasse: qui vidisse eum diceret exeuntem. aut itro
Bachidē .i.tūc s.vis iferre .i.adhibito modo
a b c
euntem ad amicam quid tum postea: si modeste ac raro
.i.si visitat amicā .i.fingere
d e
hec facit: nōne ea dissimulare nos magis humanum est:
.i.laborare ablatiuus a neutro .i.ex q vel vnde .i.odio psequat.
f q
quā dare operam id scire / qui nos oderit: nam si ipe posset
.i.valde .i.abstrahere .i.cū q amica .i.psuetus fieret
r s t
ab ea sese de repente auellere: qui cum tot consuesceret an
.i.fragilis nate z ad voluptates multū ppēse .i.validū
v x
nos: non eum hominem dicerem: nec virum satis firmū
s.mee .i.dimitte s.Pamphilū s.mitte ea .i.in qbo
y z
gnatæ. MIRRHINA. Mitte adolescentem obsecro: & q
.i.errasse .i.dic .i.discede .i.sine arbitr Pamphilū .i.alloquere. .i.vtrū
a
me peccasse ais. abi / solus solum conueni. Roga / velit ne
Philomenā s.velit .i.ptingit .s.ei vxorē .i.s; si ptig. rit
vxorem an non: si est vt dicat velle se / redde. sin est autem
s.vxorē .i.pspexi.puidi philomene .i.si certe.
b c
vt nolit: recte consului meæ gnate. PHIDIPPVS. Siqui
s.Pamphil9 s.vxorē
dem ille ipse non vult / & tu sensisti in eo esse Mirrhina

ipm. plus ergo illatum quā ratio deposcebat sed mire ad defectum senis exprimendum.
i Se quoq; etiā cum oderit. Vt pœniteat eum sui facti nec plus dixit quā si diceret sua facta.
k Sed vt olim te ostendisti. Cum supiora dicta sunt. l Vt filiam ab eo abduceres. Vehementi9 quā si diceret vt filiam ei non redderes.
m Ne quid ego egissem esset ratum. q ab eo abducis nō bona socrus. q filiā nō bona mater es. irrita facis quæ gessi non bona vxor inquit.
n Nunc inditiū res hæc fecit. Hoc est quod dicit celauisti partū. Id nunc res. q. d. vnde scio.
o Quo pacto factum volueris. Non solum qd fecit. sed etiam quod obiicit. Et deest fieri.
p Cui. Deest ei vel circa eam.
q Cui mater siem. Rursus a verisimili. An mater contra filiam faciet.
r Si ex vsu nr̄o hoc matrimoniū. Callide mulier ex his que dixit. semet in defensionē arripit. Nā ille sic ait. Negabas posse filiā tuam te pati cum eo qui meretricē &c. Ex vsu modo vtile si pro nr̄a esset vtilitate. s Tum prospicere. A persona.
t Aut iudicare nostram in rem. Prospicere futura. Diiudicare pn̄tia.
v Audisti ex aliquo
satis & oratorie. Aliquo a persona. Bene aliquo. ademit iudicibus auctoritatem.
x Qui vidisse eum diceret. Non quid vidisset.
y Exeuntem aut i. Sic Cicero. Cum in hortis fuerit. qui vngenta sumpserit: qui Baias viderit: non æquum dixit. aut plectentem amicam.
z Aut intro euntem. Sylepsiis prima vt in ludū ducere & reducere.
a Exeuntem aut in
iacet mollis est alludit
De sequentibus ad amicam
criminis.
de consuetudine.
b Quid tamen postea
quo contemnerem crimina leuiora.
c Si modeste. Adhibito modo: vel recte cū pudore aut molestia. aut celatum voluerit.
d Nōne dissimulare nos. Duobus modis ferūtur pacta vel ignoscendo vel cohibendo. Nam dissimulare est ignominiam fingere.
e Magis humanum. Bene quia & illud humanum dissimulare an magis dissimulare. an quia irasci & argui humanum est. Magis humanum Nota pro humanis therentiano more.
f Qui nos oderit. Qui vnde vel quāobrem. & recte nemo dolens quod non ametur. id facit qd magis odio sit.
q Nam si posset a. e. s. d. e. r. Oratorie contentus defendisse pamphilum. hoc ipo illum quod quia accusatus est laudat.
r Derepente. Vna pars orationis est.
s Qui cum tot c. a. Laudat vbiq; eos Therenti9 qui consuetudine molliunt. vt alibi hic parue consuetudinis causa h. m. f. t. f. & mox. Neq; me amor neq;. c. c. Ergo ferus quē longa consuetudo non cōmouet.
t Qui cū tot. Non qui cū secum. aut a quibus & nō a quis. et cōsuescit pprie dr̄ vt in stupro. v Nō eum hominē dicerē Nō solū inquit hō nō esset id quod forsitan nihil nostra intereat. sed quod a nobis maxim est. Vir stabilis filię esse non posset pōt & sic inelligi eū hoiem dicerē qui cōsuetudinem lōgi tpis abrumpet. x Nec vir; satis. Vir nō maritus. Virū quē res venereę nō mouerent. Nā firmū hoc etiā possumus intelligere validū in officium coitus. Sic Oratius. Fortiq; marito destinet vxorem. y Mitte adolescentē obsecro. His verbis solemus cōmēticia argumēta cōtēnere vt misericordia anios maternos his motos. vt alibi. Imprudens timuit adolescens st notus seruus etem ille dixerat. ver; id vitium nunq; decreui cā adolescentie adeo ptinaci animo tunc vt puerum portarem. z Et que me peccasse ais abi. s. s. c. Recte dum mulieri vt pute mēor qd cum pamphilo sit locuta. et solus solum. Ideo quia timuit ne eri ata sua nō seruet pamphilus. & iō multi sciant.
a Roga velit ne vxorē an nō. Verba qbus cū pāphilo loqtur socrus nisi aliter agat rn̄deat. a genero. b Recte cōsilium meę g. Illud inquit nolle signū erit puidisse filie. c Siqdē ille ipe nō vult: & tu sensisti. est animaduertendū queadmodum oia qbus se defenderit Mirrina in malā ptē accipit phidippus. & hic magis accusat. vn̄ illa se purgat melius.

d Cuius consilia fuerat ea par.p. Nõ dixit cui⁹ consilio repudiũ daretur pamphilo. ita ne ad domum omnia exitum spectant.
e Esse ausam.f.h.i.m. Abducere filiam. celare p/tum. exponere puerum.
f Interdico tibi ne ex: Interdico & interdico inter est. Dicimus quod iubemus fieri. Interdicim⁹ qđ vetamus fieri. Dicimus & vni generi hominum Interdicimus diuersis. Itaq; pretoris edicta & interdicta dicuntur. Interdico sepatim dicendũ legẽdumq; quia interdico ne velis nõ est integrum.
g Interdico tibi ne e.e.&. Id agitur ne sub hoc incerto intereipiatur puer. & tragedia fiat ex Comedia.
h Meis dictis p.h. Demonstratiue & accusatorie dixit quasi tam contumacem.
i Hanc qui postulem. Quid est hanc. Vtrũ mulierem an vxorem an contumacem foeminam.
k Ibo intro. Sibiipi hoc dicit.
l Edicam.f.n.q.e.f. Et hoc recte poeta quia ita opus est ne compleat Mirtina quod pmisit de exponendo puero. Ait eñ inde continuo exponeret
m Nam vt hic l.h.f. Sic ostenditur causa cur p/petuo celandum sit senibus vitium virginis. Nã vt h.l.h.f. quantum iracundie habiturus sit. quãtũ furoris. hoc eñ significat vt & simul poeta q̃d alibi obscure facit hoc aperte demonstrat. quod periculum sit in fabula nisi succurrat.
n Non ædepol clam me est. i. scio.

o Nec qua via sententia eius p.m. scio. Quomodo ex iracundo placidus fiat. Sententia eius de puero exponenda.
p Hoc mihi vnum ex plurimis m. Hoc adhuc inqt malũ nõ mihi eueniat cum euenerit multum & indicta quasi cũ gemitu. & pcontatiue pnunciandũ sit. & nisi obscurã locutionẽ facit nisi forte cũ vel quod significat. Hoc mihi vnũ ex p.m.r.p. m. ex omnibus malis reliquũ dicat maxim malũ signifiat. Mam non mediocre q̃dem oĩm miseriarum est vltimũ & inter multa mala reliquum q̃d sic accipimus possumus. & nos interrogatiue p/nunciare. q Si puerum vt tollam cogit. Recte tollam quæ scio vnde recte tolla sic.

r Forma in tenebris nosti nõ quita est. Ab actiuo queo passiuum facit queor retinendo participiũ quita est. sed antique dixit
s Neq; detractum ei. Solet eñ fieri.

t Ipe eripuit vi digito. Hoc ad exitum spectat quia per anulum fiet cognitio
Ipe e.v. Econtrario inquit factum est ipa vt non eriperetur.
v Simul vereor.p.n.o.n.f. Si sustulimus cogente sene cum puerum quem exposcit vir pamphilo ante promisit. cum sciret alienum puerum tolli p suo. non solum inquit tolli agere refert alienum vitum etiam pro suo.

.i. ppe eram — d — .i. decreuerat .i. decẽs .i. puideri peccata
peccatum: aderam. cuius consilia fuerat ea par prospici:
.i. vehemẽter excandesco — e — f. abducere filiam. celare partum. et exponere puerum. — .i. absq;
quamobrem incendor ira te esse ausam facere hæc in iussu
pcepto .i. phibeo — f — g — .i. vt nõ .i. exportasse .i. domũ meã
meo interdico tibi ne. extulisse extra ædes puerum vsquã
.i. nimis stultus — h — .i. obsequi — i — f. vxorem meã
velis. Sed ego stultior: meis dictis parere hanc qui postu-
.i. iubebo — k — l — .i. in aliquẽ locum .i. pmittãt .i. exportari
lem. ibo intro, atq; edicam seruis: ne quoquã efferri sinãt:
.i. p pollucem — .i. infeliciorẽ.
MIRRHINA. Nullam pol credo mulierem me miserio-
m — f. a Pamphilo nõ esse grauidã — .i. q̃ pacto
rem viuere. nam vt hic laturus hoc sit, si ipsam rem: vt siet
f. quẽadmodũ est — n — .i. nõ ignoro — .i. quia — f. partũ celasse
resciuerit, non ædepol clam me est: cum hoc quod leuius
f. vir me⁹ — o — .i. ratione;
est: tam animo iracundo tulit. nec qua via sententia eius
p — .i. multis malis seu infortunijs
possit mutari scio. hoc mihi vnum ex plurimis miserijs re
.i. restiterat — q — .i. educã f. vir me⁹.
liquum fuerit malum: si puerũ vt tollam cogit: cuius nos
.i. q̃s — .i. qñ — .i. stuprata — r
qui sic nescimus pater. Nam cum compressa est gnata: for
animaduerti — .i. nõ potuit — .i. ablatum — s — .i. tuẽ Pamphilo
ma in tenebris nosti non quita est. neq; detractum ei tum
.i. aliqđ .i. q̃ vel vnde — f. cõpressor f. stuprator — t — .i. violẽtia
quicq; est: qui post possit nosti er, qui siet. ipe eripuit vi di
f. annulũ — .i. discedẽs — etiam. — v
gito: quem habuit: virgini abiẽs annulum. Simul vereor
.i. q̃ .i. ea q̃ oram⁹ — .i. nõ possit — abscõdere
pamphilum, ne orata nostra nequeat diutius celare: cum
.i. nutriri — .i. loco sui filij
sciat alienum puerum tolli pro suo.

SOSTRATA PAMPHILVS.

.i.nõ ignoro .i.in suspitõe

N On clam me est gnate mi tibi me esse suspectã

forsitan iniucũdos abcessisse

vxorem tuam propter meos mores hinc abijsse

.i.celas. nõ ostẽdis sine dolo

& si ea dissimulas sedulo. Verum ita me dij ament, itaq;

.i.male õ ea sũ merita

obtingant ex te quæ exopto mihi: vt nunquã scies comme

s.q̃ odiũ meruerim .i.q̃tum .i.prius

rui: merito vt caperet illam odium mei. teq; antequam me

s.tantũ putabã amori .i.adhibuisti Laches

amare rebar: ei rei firmasti fidem. nam mihi tuus pater in-

pauso añ .i.modo .i.preposueris me

tus narrauit modo, quo pactu habueris prepositam amo-

.i.constitui .i.e diuerso vicissim .i.reddere beneficium

ri tuo, & nunc tibi me certum est contra gratiam referre

.i.mercedem .i.p pietate intima affectu tuo in parẽtem.

apud me præmium esse positum pietati scias mi Pam-

s.q̃õ volo vicissim s.tibi & Pamphi. .i.psentaneũ vtile

phile. hoc & vobis & mee commodum famæ arbitror.

In hac scena. XIII.

Velut qualitas negotialis in disputatõne venit iu-stum ne sit repudiare coniugem causa matris vt omnino quid fieri debeat.

a Non clam. Vero ordine a purgatõne sui incipit mater abitura ne q̃ discedit iracunda videat̃

b Tibi me esse in suspectam.i.in suspitionem.

c Vxorem tuam. Blandius vxorem signif. cauit quã si diceret philomenam.

d Propter meos mores. Mores senum dicuntur vt senectus morosa. Et morosi homines qui sui cuiusdam moris sunt.

e Et si ea dissimulas sedulo. Que scio. Et ea pro eam rem sed absolute occurrit supra largę sententie & genere neutro & est ordo et si ea dissimulas.

f Verum ita me dii ament. Coniectura quæ soluitur iureiurando.

g Itaq; obtingant ex te. Pro seiurat veritatẽ pamphilo probat vt blanda sit. Itaq; due ptesoronis.

h Nunq; scies cõmerui. Bona exceptio q̃a possumus aliquẽ inscientẽ ledere. q̃ res aduenia pertinet. Nunq; scio cõmerui. Hic ordo est iusiurandi vt cum proposuerint ita sequatur. Ita velim mihi deos propicios. vt cum dii illius temporis. mihi venit in mentem.

i Merito. Bñ dixit merito. Nã vt nos immeritos q̃s nõ oderit nõ ẽ in mea manu. Hec est exceptio Plauti in triuinio. Vt quid dicant nõ est merito. vt ne dicant. & merito.

k Vt capet illã odiũ. Idẽ ẽ culpa sine merito.

l Teq; anteq; me amare rebar. Ante ea qua causa. deest causa vt sit ordo & q̃ te amare rebar tãtũ

m Ei rei firmasti fidem. Neq; me fefellit quod ante rebar. & te amare. Et rei firmasti fidem probationem attribuisti.

n Nam mihi tuus pater intus narrauit. Atq; in eum hoc omne quod mihi ægre est euomam. potuit & in euomendo narrasse q̃ matrẽ filius p posuisset vxori. o Tuus pr̃. Familiarius quã si laches. p Amori tuo. Plus dixit quã si vxori diceret. q Premiũ eẽ p.p. Laborat mulier. ne qđ dictura odio aut dolore. aut certa ira facere videat̃. Premiũ esse positũ &c. Sic Virg. Hic pietatis honos hic sunt sua premia laudi. r Mi pãphile &c. Rẽ durã dictura. vide q̃ntis p̃ blãdit verbis req; p̃mollit. Prius cõtra grãm a iusto. Nunc mi pamphile ab honesto. Et hoc principiũ ẽ aliq̃d p̃cantis fœmine a blãdimẽto incipit. vt libẽter audiat.

s Ego rus abiturã &c.Certum est inqt ne sit dissuadendi locus:Et addidit patre vt nõ audeat dissuadere filius. t Ne mea p̄ntia. Ab vtili.
v Quid istuc con.est.Bñ q̄a illa decreui dixerat.
x Illius stulticia victa ex vrbe &c. Illius a p̄sona.Stulticia a cã.Victa nõ em̃ volens.vrbe a loco.tu a p̄sona.habitatũ a facto.Et vide quã oratorie oia congesserit a p̄sonis.a causis.a locis.a factis.Illius stulticia ab vtili.Mire aũt & ex vrbe.et habitatum dixit.
y Haud facies neq̧ sinã.Prio nõ facies Deinde si facere p̄seueraueris nõ sinã.Et nõ facies nõ ẽ interdicentis.sed quasi dicat.sed.q.d.nõ te scio facturã rem tam prauã.Sunt aũt q̄ neq̧ sinã iungant inferioribus.sunt q̄ totũ cõtexte legunt haud facies.vsq̧ modestia. z Vt q̄ nobis.Ab honesto
a Mea p̄tinacia esse dicat factum. Bene retinet.cum vult sua interesse ne fiat. b Tũ tuas t.e.c. Dissuadendo cõmiscuit & honestatẽ et vtilitatẽ.
c Mea cã no Nõ ẽ supbã nolo sed cõsuetudie dr̃
d Nihil pol iam mihi.Cõtra oia & ab vltimis incipit e Istæc res.Amice.cognate.dies festi.
f Dũ ėtatis tp̄s tulit.Tulit p̄pessum est permisit. Et in bonis em̃;& in malis dicitur.
g Dũ etatis tempus tulit.p.s.s.s.m.t. Si inquit meę voluptatis cã exercenda sunt.iã nõ delectant si officii ac religionis iam nõ possum q̄ si) minus iam necessaria est diuisio.q̄a ille & religione incusauerat festo℞ die℞.dum etatis inquit nõ rep̄hendat que cũ potuerim p̄functa satis sum sic Virgil. Sic patrie priamoq̧ datum.
h Hæc mihi nunc cura est maxima.Hoc nimis scio,p̄nũciãdũ.& ne an odio quã me tibi diceret.
i Vt ne cui mea longinquitas ætatis.Hoc ad nurũ expectationẽ ad filiũ refert.hinc em̃ ordio digni pentes expectati appellantur.
k Longinq̄tas ætatis obstet mortẽ exoptet meã Sedulo agit socrus ne q̄d iram statuisse videatur. vide tantũ vt intermiscet indignationẽ. & multo dolore deprompta sunt.qd' poeta nõ inuitus facit ad mores exprimendas p̄sonasq̧ reddendas.
l Hic video me esse inuisam.Quia rus decreuit p̄gere nõ quasi nu℞ sed socrũ.Et mire inuisam. et nõ addidit cui. m Tp̄s est cõcedere.Dixit an⁹ sum.aut q̄a nurus in domo.
n Causas pręcidã omnibus. Bene omnibus ne specialiter lesissent nurum e;generaliter dixit. Et illis morẽ gessero.Mire illis nõ nurui.Et morẽ gessero acriter dictũ vt oñdat hoc illos voluisse olim vt expelleret.vt si dicas inimicũ tibi morem gessisse.q̧ se suspenderit. o Sine me ob.h.e. Quia dixerat maritus.oẽs socrus oderunt nurus Sine me.o.h.e.Potissimũ est extorquere dum aliquod argumentũ cũ illis q̄bus cari esse debemus nr̃a cã pocius quã illo℞ dicim⁹.Velle nos aut nollequod facim⁹.Nã et pãphilus supra dixit. sic nõ facies neq̧ sinã. p Quod male a. Supra dixit ab honesto.Male audit.i.de q̄ genere mala dicunt Nã male audiri nõ põt nisi prius mala dicuntur. sed puerili meo iuditio.Male audire ẽ auditis nõ obsequi qd & cõquerebat̃ socrus de nuru.
q Absq̧ vna hæc foret. Absq̧ etiã.vt sit aduerbiũ magis q̧ prepositio.Et vna res subaudiẽda & totũ statimq̧ iungendum Vel certe absq̧ foret probasset. Alii hec de vxore dici putant.vt absq̧ sit prepositio.
s Non tute rem incomodam:vt queq̧ est:animum inducas pati.Hora.Durum sed melius fit pacientia quicquid corrigere est nefas.
t Si cetera ita sũt vt tu vis. Vñ cetera absq̧ vno differẽti. v Itaq̧ vt e.i.e.Propter quã nõ putas reducendam.

.i.i agros .i.discessurã ex h loco .i.ꝯstitui s.lache
s
Ego rus abituram hinc cum tuo me esse certe decreui pa-
.i.vt nõ .i.impediat z vt nõ .i.relinquat
t
tre:ne mea presentia obstet. neu causa vlla restet reliqua
.i.q̧ nõ Pãphilũ
quin tua philomena ad te redeat.PAMPHILVS.Quæ-
.i.qd ꝯsiliũ p̄positum s.tuũ qd sequit philomene .i.p stulticiã.
v x
so quid istuc consilij est:illius stultitia victa ex vrbe tu rus
.i.ad habitãdũ .i.discedas .i.nõ facies .i.patiar
y z
habitatũ migres:haud facies.neq̧ sinam:vt q̄ nobis mater
.i.maledicere .i.obstinatõe p̄seueranti s.q̧ migraueri .i.nõ
a
maledictũ velit:mea pertinacia esse dicat factũ aut tua mo
.i deinde .i.derelinq̄re q̄ celebrãt frequẽtes i vrbe.
b
destia.tum tuas amicas te/& cognatas deserere/& festos
.i.p̄pter me turantis .i.nũc s.tristi
c d
dies mea causa nolo.SOSTRATA.Nihil pol iam mihi
s.q̄s dici af. .i.q̧ diu .i.passum ẽ
e f g
istæc res voluptatis ferunt.dũ ætatis tempus tulit/profun
.i.sufficieter sum illis rebu ꝯ vsa .i.tediũ isto℞ studio℞
cta satis sum. Satietas iam me tenet studiorum istorum.
.i.maxime hoc curo q̧ .i.alicui .i.lõga vita vł diu
h i k
hæc mihi nunc cura est maxima:vt ne cui mea longinqui-
turnũ spaciũ .i.noceat s.qd fieri solet de senib' s.quis i hac vrbe
l
tas ætatis obstet/mortemve exoptet meam hic video me
.i.odio habitã iniuria z cũ nõ meruerim .i.abire z locũ dare.
m
esse inuisam immerito. tempus est concedere/sic optime
occasiões .i.rescindam amputabo s.me odio p̄seq̄ndi
n
vt ego opinor:omnes causas precidã omnibus:& me hac
.i.opinione falsa q̄ de me habet .i.sic cõplacuero .i.p̄mitte
n o
suspitione exoluam:& illis morem gessero.sine me:obse-
.i.vulgare genus .vulg⁹
p
cro:hoc effugere:vulgus q̄d male audit mulierũ. PAM.
.i.q̧trũ s.discessus matris .i.accederet
q
Quã fortunatus sum ceterum rebus absq̧ vna hæc foret/
q̄ nullis meis flectat̃ doloribus .i.q̄ habeo s.vxorẽ hñs q̄ est grauida ex alio.
hanc matrem habẽs:talem aut illã vxorẽ. SO.Obsecro mi
turpe infelicem nõ oportunã s.incõmoda. .i.fm q̧ .i.nõ velis nõ tibi p̄suadeas
s
pamphile:non tu te rem incõmodam:vt queq̧ est:animũ
.i.ferre s.p̄ter meũ discessum s.vxor vt vis.
t v
inducas pati. Si cetera ita sunt/vt tu vis:itaq̧ vt esse ego

.i.pmitte vt rus secedā predue philomenā
x
illā existimo mi gnate da veniam hanc mihi.reduce illam
.i.sum bene infelix s.ve misere
& maledictus
y z
PAM.Ve misero mihi.SO.Et mihi quidē.nam hæc res
.i.tractet s.habeat.
nō minus me male habet:quā te gnate mi.

x Da veniā hanc mihi.Nihil potuit pro rerū q̄litate r̄ndere nisi vt ingemisceret pamphilus.
y Vel misero mihi.Nec negat nec pmittit.sed intumescit vt pute qa potuit dici eius socrus.ergo dubitas de integritate nurus tuę addidit vt ego illam esse existimo.
z Et mihi quidē.Quid em̄ & mihi an ei.multa sic in nostro vsu sunt.

LACHES SOSTRATA PAMPHILVS.

filio nostro Pamphilo .i.nō longe ab h̄ loco
a
q Vem cum istoc sermonem habueris:procul
.i.audiui .i.est tua sapiētia
b c
hinc stans accepi vxor.Istuc est sapere.qui vbi
.i.q̄ sape vel q̄ sapiētia .i.cōuertere s.ab aliq̄bo aliis tuo exemplo
d e
cunq; opus sit,animū posse flectere:quod fatiundum sit
si pcesseris rus .i.bona fortuna eueniat
f
post fortasse idē hoc nunc si feceris.SO.Sors fiat pol.LA.
.i.secede i agros .i.q̄ ita vis ab hac vrbe s.ferā .i.cōfido
g h i k l
Abi rus ergo hinc ibi ego te,& tu me feres.SO.Spero
p edē castoris .i.vade s.i domū .i.adapta s.ea .i vna
m
e castor.LA.Ergo intro:& cōpone quæ tecū simul ferant

In hac scena.XIIII

Colloquiū est in q̄ est reconciliatio senū post iurgiū mixta disputatōe pamphili de nō reducenda vxore. a Procul hinc stans accepi vxor. Procul nunc prope.Accepi.audiui.Et mō vxor añ mulierē.Et de vxore dii mala prohibeant.
b Istuc est sape.Tunc istuc exceptiue dictū quasi cetera stulte fecerit.et simul stomachū retinet q̄ reprehendat cetera. c Qui vbicūq; o.s.Qui,p interdum abundat.
d Animū posse flectere:Mō nō alienū animū.sed suū flectere.Et vñ flectere a iurgio ad modestiam & ex cōcessione ex domo.Ad hoc aūt flectere aīm dixit,vt oñderet ne nūc qdē purgatā apud se sostratā de pterita culpa. e Quod facūdum sit.Pōt hæc etiā nā videri generalis.Et deest ad id.vt sit flectere ad id qd faciēdū.Pōt & absolute accipi q̄.p q̄ res fiēda sit.qd post faciendū sit.i.cōcedendū necessitate hoc verbū exprimit.
f Fors fiat pol.Fortuna faueat q̄si aduersum triste dicturus ē.nā fors bona fortuna ē.& sic significauit dixerat em̄ ille qd faciendū sit post fortasse fors fiat pol.i.bona eueniat.q.d.bōa dicito poci⁹ aut bona fortuna sicut per pollucem. g Abi rus.Hortātis ad celeritatē.Virgili.Ergo age pr̄ cerinthi.i.n h Ibi ego te & tu me feres.Nō dixit ibi nos inuicē delectabim⁹ sed qa senex atq; anus ē. i Ego te & tu me f. Et sil' qa nup accusauerat mores senū se vocarē vult cām abscessionis suę & ad filie culpā aut nur⁹ k Ibi ego te.Aut qa inter nos sūt mores noti.aut qa vtriq; vna ætas.& sic pnūciat vt quasi hoc ipm necessitate decernat senex.dū dicit abi rus ergo hic ibi ego te.ipa pnūciatio q̄relā continet de filiis & senectute. l Spero e castor. Mire non confirmauit mulier sed sperare se dixit memor iurgii pristiui.& senilis amaritudinis.maxime quia & ille non dixit ibi ego te,&c.iocunde.
m Ergo intro & c.q.t.Et vsu quotidiano.satisq; moraliter quia mulieres diu moliuntur & diu comantur dixit.

.i.vis vl' pcipis

dixi. SOSTRATA. Ita vt iubes faciam. PAM. Pater.

.i.ex hac vrbe / .i.discedere.

LACHES. Quid vis pamphile? PAM. Hinc abire ma-

.i.nō / .i.cur / s.matrē nō abire.

trem minie. LACHES. Quid ita istuc vis? PAM. Quia

philomena

de vxore incertus sum: etiā quid sim facturus. LACHES

.i.ppter qd incert⁹ es / s.aliud / .i.resumere eam Philomenā

Quid est? quid vis facere / nisi reducere? PAM. Equidem

s.ea reducere / s.qn reducā / .i.ppositū

cupio: & vix contineor: sed non diminuā meum consiliū

.i.vtilitate mea / .i.vsq3 ad finē pducā / .i.causa

exvsu quod est id prosequar. credo ea gratia cōcordes ma-

s.matrē z vxorē / s.sint ꝯcordes fute / .i.nō possis nec ne causa.

gis: si non reducam: fore. LACGES. Nescias: nequeas /

.i.sed / .i.nihil ad te ptinet / .i.nequaq3 / s.ex duob3 sci3 ꝯcordiā siue discidiū / mater tua

verum id tua refert nihil: vtrum illi fecerint quando hec

s.rus / .i.tediosa / s.senilis / .i.vel redire ex vrbe rus vl' ex vita in mortem

abierit. Odiosa hæc est ætas adolescentulis. e medio æquū

s.ego z senex mr / .i.pstam⁹ materiā risus.

excedere est. Postremo iam nos fabulæ sumus Pamphile

.i.tēpestiue oppotune

senex / atq3 anus. Sed video phidippum per tempus egre-

.i.eamus ad eum

di accedamus.

n Dixi. Denūciatio ē cōfirmādę snie nec mutāda ē trāslata de foro et causidicis. Cice. pco dixisse pnūciat. Dixi hoc ē verbū in fine additū. supiora cōfirmat. et ē ppriū his q̄ portauerint causam.
o Pater. Ipm nomē dehortationē significat adiecta pnūciat ōe pr̄ sic pnūtia. vt hoc vultuose dictū sit. p Hinc abire m. m. Facere præsto.
q Quid ita istuc vis. Rem supra audiuit & psonā nūc cām q̄rit. q. d. esto vt velis qd tātope nō vis
r Incertus sū etiā qd sim factu⁹. Nō qd faciam. dixit. sed qd sim facturus. et incerta molimur etiā verbis potuisset ōndere qdē et qd ita istuc vis.
s Quid ē. Eo vultu pnūciat. vt cōsilium eius et verba videat cōtēnere pris. t Quid vis facere nisi reducere. Sic loq̄tur laches. vt aliud pāphilus rn̄dere nō audeat: id dicit eq̄dē cupio.
u Eq̄dem cupio. & vix cōtineor. Eq̄dem cupio vt reducas. sed adeo magna cā ē. nō reducendi vt cū velit nō possit. x Sed nō diminuā meum cōsiliū. Acute satis reducēdi inq̄t cupiditas ē. non reducēdi cōsiliū. y Id psequar. Nō seq̄r sed pseq̄r vt cōstātiā demōstraret. z Credo eo grā cōcordes magis. Sniose dixit tūc posse inter se congruere & cōcordare mulieres. cū & illa etiā desierit socrus & illa nurus. hæc em̄ inter illas ē dissidiosa cōiūctio. & satis ingeniose dictū. Tolle enim inter mulieres esse nullā pximitatē. nulla cā discordie est. a Cōcordes magis. Si nō magis cōcordes verꝫ p minus discordibus dixit. An vt seruiret snie nescias vtrꝫ cōcordes future sint an discordes. b Nescias nequeas verum id tua refer. Hoc verbum ex aliqua parte confirmantis ē et cōsentientis. c Vtrū Consentientes sint an dissentientes vnum de duobus significat.
d Odiosa hæc est ætas adolescentulis. Supra in personam socrus culpam iratus contulerat discordie. nunc vt vxori placatur et nurui. parem odiorum causam a personis transtulit ad ætates. et ita tamen vt magis iuniores accusaret ei de adolescētibus q̄stus cum misereatur senex.
e Odiosa hæc est ætas ad. Hec cum gemitu pronuuciandum est.
f E medio æquum excedere est. Vtrum ex vrbe rus: an ex vita in mortem. Et satis moraliter. Nam in medio stare dicitur sup uacuus vel molestus. Et cum stomacho dixit senili.
g Senex atq3 anus. Hæc duo nominauit caput indicat & intentionem huiusmodi fabularis. Et quasi initium fabule additum pamphile.

PHIDIPPVS LACHES PAMPHILVS.

sicut & matri tue et socrui — filia mea
a
t Ibi quoqꝫ ædepol sum iratus philomena / gra
.i.moleste certe — .i.fecisti
b
uiter quidem. nam hercle abt te est factum tur
turpis — .i.defensio excusatio — s.mater — s.ad discedendum
c — d
piter: & si tibi causa est de hac re mater: quæ te impulit.
matri tue mirrhine — .i.sed — .i.comode
e — f
Huic vero nulla est. LACHES. Opportune te mihi phi
.i.in ipso articulo quo summope optabam cōpellare te — .i.ppter qd dicis me oportue veisse
dippe in ipso tempore ostendis. PHIDIPPVS. Quid est
s.senibus patri & matri — g
PAMPHILVS. Quid respondebo his: aut quo pacto
.i.explicabo. Alij habent operiā .i.celabo — Philomene — .i.ituram .i.ex vrbe. .i.in agrū.
h
hoc aperiam? LACHES. Dic filiæ rus concessuram hinc
matrem Pamphi. .i.timeat .i.vt non — .i.vt nō
i
sostratā / ne reuereatur. minus iam quo redeat domum.
dolentis — .i.quantū ad has res spectat
l
PHIDIPPVS. Ah nullam de his rebus culpam comme
s.vxor
m
ruit tua. A myrrhina hæc sunt vxore mea orta omnia: mu
.i.translatio culpe a tua vxore in meam — .i.est causa pturbatōis nostre — .i.dūmodo nō — s.philomenā
n — o — s.mirrhina
tatio fit. ea nos perturbat laches. PAM. Dum ne reducam
s.mirrhina certe & ipsi senes — .i.qntū
p — q
turbent porro / quā velint. PHIDIPPVS. Ego pamphi
.i.vt sis perpetu affinis — .i.certe
r — s
le esse inter nos: si fieri potest: affinitatem hanc sane perpe
.i.sed si — .i.pringit — .i.vt nō velis vxorē reducere.
t — v
tuam volo. Sin est vt aliter tua siet sententia: accipias pue
s.Phidippus — s.philomenā — .i.pdit sum — s.dicis q acciperet
x
rum. PAM. Sensit peperisse. occidi. LACHES. Puerum
.i.filius filij tui — p matrē
y — z — a
quem puerum? PHI. Natus est nobis nepos. Nam abdu
.i.a domo vestra — philomena
.i.grauida — b
cta a vobis prægnans fuerat filia / nec fuisse prægnantem
.i.iocundū mihi nūcium affers
c
vnqꝫ ante hūc sciui diē. LACHET. Bene: ita me dij amet

In hac scena .XV.

Vltimus error est vicinus. a Tibi qꝫ ædepol q.d. nō solū matri tuę aut etiā socrui tuę. Tibi qꝫ. nam sic & amicis incusamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hanc ergo ptus cām leniter incusat. deinde cōfirmat inferēdo grauiter qdē Et statim cām subiungit cur qdē ei irascat
b Factū turpiter. qꝑ abscesserit domo mariti.
c Et si tibi cā est de hac re. Cā more suo, p defensione posuit. Sic in phormi. Quid mihi dicere aut quā cām reperient demiror. & q cā fuerit: ipse dicit mater q te impulit. d Mater q te impulit Absolute deest etem nā: vt sit: nam mater te impulit. Et est qualitas remotiua. e Huic vero Ipi matri. f Opportune te mihi phidippe. Vtrū est aut opportune qa volebam: & in ipo tēpore qn volebā. An opptune mihi. in ipo tempore tibi & mihi: & tibi comode euenisti & opptune dictū in ipo tpe ondītur nobis id qd qrebā. Opptune: & in ipo tpe nō est idem. Etem opptune cū verbi gratia inuitati ad ipm tempus incipiendi prandii venimus. In ipo tpe est cū iam prandio apposito. g Aut quo pacto hoc aperiam. Hoc mō ondit necesse esse: qꝑ simulet. Neq id quod verum est dicendū. h Dic filię rus c. Blande nō addidit tuę quasi decori filię. Et bene nō socrū sed Sostratā. i Ne reuereat. Bene reuereat. ne odisse sostratā. sed metuere videat. & q si ipa socrus nō odiū meruerit sed reuerentiā.
k Minus iam quo r.d. Vt sit ordo q minus redeat. l Nullā de his rebus culpam. Relatio criminis pōt videri. m Tua Deest vxor: qd nomen inferius posuit. Tua cū pcussiōe audiendū est: vt subaudiat vxor ab eo qd dictū ē
n Mutatio fit. Mutationē suspitiosū erroremqꝫ obiurgantiū. Mutatio deest em mutatio criminū aut culpaꝝ. o Eo nos pturbat l. Ea nō ea mutatio sed vxor. i. Mirrina. Mutatio fit: crimis. s. & peccati. i. vel mei crimen tua snia vel ad meā trāslata est culpa. p Turbent porro qꝫ velint. Quantū velint. tāqꝫ velint mulierem sed est quod supra diximus. Quō ē pius erga matrē pāphilus si pui facit: vtrū socrus sua pturbet. an mater: soluitur sic. qa quā nō ē generis fœmini sed est quantū pturbent tumultuentur significat vel turbentur.
q Ego pamphile. Hoc pronomen intīū contiet orōnis grauiter incępte. vt ego postqꝫ te eū a paruulo. r Si fieri pōt. Interposuit vt supciliū soceri demōstraret. Et recte additū fieri pt. qa nō cōuenit rogari a socero generꝝ vt supra dixi.
s Hāc sane ppetuā volo. Iā em ē confirmata sed ppetuā cupit. t Sin vt aliter t.s.s. Vitauit illud qd ē ignominiosū. ne dissidiū diceret vt Virgilius. Grauior ne nūtius verberet. v Accipias puerꝝ Mire: qa liberi patrē sequūtur. Et mire hoc maxie adiecit, qd maxie recusat pāphilus. et propter hoc vxor quoqꝫ non reducitur. Et accipias pro accipe vt quiescas pro quiesce.
x Sensit peperisse occidi. Hoc maxime opinatū est pamphilo. quia socrus promiserat omnes ignoraturos. Sensit ne proprie sic puerum moraliter Primo dubitat qui audiuerit. Deinde quid sit certius quid audierit dicendo puerum.

y Puerum quem puerum. Bene cum conseruatione animi quod nunqꝫ fando acceperat.
z Natus est nobis. Bene. quia ambo aui.
a Nam abducta a vobis pregnans fuerat. Hoc totum cum indignatione in vxorem pronunciandum est.
b Nec fuisse pregnantem. Pregnans est ante gnatum. vel ante genitricem est em pregante.
c Bene ita me dii ament. Agit gratias nunciandi obsusceptum nepotem. gaudet liberatam nurum.

d Natum illum tibi. & illam saluam. Proprium affectum affert sibi nepotem illi filiam eē seruatam & tibi illam saluā. Recte tibi. q̄a pr̄ puerpere est, cui dicit. e Sed quid mulieris vxorem habes. Quid mulieris dixit ne diceret qualem mulierem aut aliquid grauius & totum percunctatiue potiusq̄ ꝓnunciaret & diceret pessimam mulierem & male moratā vxorē habes. Et reprehensio est cū contemptu. & sic quid hominis. vt Virg. Tu mihi quodcunq; hoc. r. at contra cū honore si dicimus quem hominem habes.

f Moratā. i. institutā et est participiū sine verbo g Nos ne hoc celatos. non partu celatos dixi sed pregnantem filiam fuisse. h Nequeo satis Magna exageratis. i Quam hoc mihi videt̄ factū. Totum modeste q̄uis indignetur. q̄a apd̄ maritū vxor nō est vehementius accusanda. quā hoc mihi. q̄ pregnans fuerat filia. non q̄ natus ē puer k Non tibi illud factū minus placet &c. Vtrū quia minus est; & magis q̄m sequit̄. an ironia est vt sit ordo nō mihi minus placet quā tibi & placet, ꝓ displicet intelligimus. vt alibi. Tū me hospitem lites sequi q̄ id mihi sit facile atq; vtile.

l Cum eam consequit̄ alienus puer. Alienus q̄ senes gratulantur. id maxime ledit pamphilum. m Consequit̄ alienus puer. Metaphora a pecoribus quæ vt mox nata fuerint matres sequūtur. Virg. Atq; ipē memores redeunt in tecta suosq; deducūt. n Nulla tibi pamphile consultatio est. De reducenda vxore. o Perii. Hoc sibi & ipē pamphilus dicit. p Cū ex te esset aliq̄s qui te appellaret patrē. Bene hoc putant q̄d pamphilo nō videt̄ hoc est ex illo esse: quod natum est.

q Euenit habeo grām diis. Proprie euentiō & bonoꝝ euentus dicitur. r Nullus sum. Ipē sibi iteꝝ hoc vlterius est quā perii. q̄a cū aliq̄s periit vel relinquitur vel cadauer est. s Ac noli. Cām interposuit senex quo magis faceret vt fili⁹ nō recuset. t Si illa liberos ex me vellet sibi. vt apparet tamen commentus est causam.

v Si illa liberos ex me. nactus est pamphilus ex verbis senum causam aliā dissidii. x Aut esse mecum nuptā. Vetuste mecū nuptā, & recte quia partus confirmat̄ nuptialis. & melius nuptā mecum quā tectam & opertā vno cubiculo. mecū nubere em̄ est operiri. tegiq; . Et vnde nubes q̄ tegere solent celum dicuntur. Virg. Arsurasq; obnubit amictu. y Nō clam me habere. Non tacuisset partum. z Quę celasse intelligo. Non dixit natum filiū. ne interposito affectu intermoliretur iratus. a Nūc cum eius alienum &c. Pñti tpe. b Neq; conuentuꝝ. a futuro.

c Quamobrem reducam. Firmior conclusio facta est per iterrogatōnem. quā si esset ꝓnūciatiuā d Mater quod suasit sue. Deriuatōe cause defensio. & p̄terea status est venialis ab imprudentia defendens. e Sua pro eius. Vt nanq; suā patriam antiquam ciuis a h. f Adolescens mulier. Multa dixit & mater sua. & adolescens. Mulier & quasi docet hoc exemplo pium patri esse. g Fecit mirandū. Bene mirandum nō irascendū dixit. Miramur em̄ magis si amici peccauerint. quā irascimur. h Vllā posse reperire mulierem. Quasi dicat si hanc repudiaueris i An quia non delinquunt. yronice dictum nō enim delinquunt.

k Vosmet videte iam laches & pamphile. Non rogaret socerum ne interesse conuenit tibi. vbi certior fit ad repudiandum generum. vosmet videte L. virgi. vos o Caliopie precor.

l Remissam opus sit vobis. In veris codicibus sic est. remissam reducta domum, vt sit remissa reducta.

s. nepotem — Philo. incolumē s. gaudeo
nuncias. & gaudeo natum illum tibi / & illam saluam.
.i. quā mulierē — .i. qualib; .i. institutā
Sed quid mulieris vxorem habes / aut quibus moratam
.i. vt̄q; decuit s. filiā fuisse pregnantem — .i. tanto tēpe — .i. quantū
moribus? nos ne hoc celatos tamdiu? nequeo satis q̄ hoc
.i. distorte nō recte — .i. longo sermone dicere.
mihi videtur factum praue / proloqui. PHIDIPPVS.
.i. displicet
Nō tibi illud factum minus placet: q̄ mihi laches. PAM
.i. prius — .i. dubiū — partus filie
PHILVS. Et si iamdudum fuerat ambiguum hoc mihi
Philomenā — .i. nō a me genitus.
nunc non est: cum eam cōsequitur alienus puer. LA. Nul
q. d. nondū deliberasti eam reducere cū satis spacij habeas — .i. in hoc loco — .i. deliberatio de reducenda vxore
la tibi pamphile hic iam consultatio est. PAMPHI. Perij
s. mater & ego — quando
LA. Nunc videre sæpe optabamus diem: cum ex te esset
.i. contigit qd̄ optabā — .i. ob id sum deo deuinctus qui meis votis responderit.
aliquis: qui te appellaret patrem: euenit. habeo gratiā dijs.
.i. non.
PAMPHI. Nullus sum. LACHES. Reduc vxorem: ac
.i. repugnare Pamphilo — Philomena
noli aduersari mihi. PAM. Pater si illa liberos ex me vel
p mihi — s. q̄ nō haberet — .i. me nesciente
let sibi: aut esse mecum nuptam: satis certo scio, non clam
.i. hoc est nō tacuisse — .i. extraneū
me haberet: quę celasse intelligo. Nunc cum eius alienum
.i. non — q. d. inter nos non cū controuersia — .i. futurā ꝯcordiā
a me esse animum sentiam: neq; conuenturum inter nos
.i. qua de re — .i. debeo eā reducere — s. tua — s. illud
posthac esse arbitror q̄obrem reducam. LA. Mater quod
.i. iuuenis — Philomena — .i. vt̄q; — s. eā peccasse
suasit sua: adolescens mulier fecit. Mirandū ne id est. Cen
vt̄q; — s. mulier — .i. vacet
ses ne te vllam posse reperire mulierem: quæ careat culpa?
vt̄q; — intelligit est viros suos delinquere
an quia nō delinquūt viri? PHI. Vosmet videte iā laches,
.i. vt̄q; — s. sit nobis
& pamphile: remissan opus sit vobis: an reducta domum

.s.in sua ptãte nec in remittẽdo
m .s.eius nec reducendo
n
vxor quid faciat: in manu non est mea. neutra in te vobis
.s.qui natus est
o e philomenã
difficultas a me erit. Sed quid faciemus de puero? LAC.
.i.deridende .i.possit ɔt.n.gere pam. .s. filiũ vel
qđ eius est
p q in .n. gẽ.
Ridicule rogas? quicquid futurum est: huic reddas suum
certe .s.filium .s.me
.s.vxor philomena
r s t
scilicet vt alamus nostrum. PAM. Quem ipsa neglexit
.s.vis vt puerũ miratur ꝙ renuat nutrire
admirantis
v x verum
pater: ego alam. LACHES. Quid dixti? Eho an non ale/
.s.puerũ exponemus qualis s.velle ꝑdere
puez poti⁹
y ꝙ tollere.
mus pãphile? prodem⁹ quæso potius. quæ hæc clemẽtia
certe .s.me
z a
est. Enimuero prorsus iam tacere nequeo. Nam cogis ea
.i.que bñ vellẽ in eius .s phidippo pñte
pñtia non dicere b nesciũ
quæ nolo: vt presente hoc loquar. ignarum censes tuarum
ꝑpter quid
c
lacrimarum esse me? aut qđ sit hoc quod sollicitere ad hũc
.i.vita immoderata .i.postꝙ
d in primis non reducende vxoris
modum. primum hanc vbi dixti causam: te propter tuam
.s.mater
matrẽ nõ posse habere hanc vxorẽ domi: pollicita ẽ ea se cõ
.i.recessuram
ex domo .i.remorã etiam
cessuram ex edibus. Nunc postꝙ ademptam hanc quoꝙ
.i.te nesciente .i.inuenisti excogitasti
f
tibi causam vides puer clam te est natus nactus alteram es.
s.tu pãphile .i.ignorare tuũ animũ
g
Erras: tui animi si me esse ignarum putas. Aliquando tan
ad vxorẽ tuã .i.adhibeas quantũ .q.d.mire diuturnũ
h
dem: huc animum vt adducas tuum. quã longum spaciũ
.i.impensas q.d.maximos erga
i
amandi amicam tibi dedi? Sumptus quos fecisti in eam:
quantũ .s.hoc sumptos fieri rogaui | tanꝙ supplex
.q.d.minis patienti ; familiariter
k
quam animo æquo tuli? Egi /atꝙ oraui: te cũ vxorẽ vt du
qz te impuli .i.quas res
l m n
ceres. Tempus dixi esse. impulsu duxsti meo. Quæ cum
.i.obsequendo sicut fuerat honestũ vt
z obediendo o .s.mihi obsequereris
obsecutus mihi fecisti: vt decuerat Nunc animum rursum
prius ducendo vxorẽ .s.mihi
ad meretricem induxsti tuũ. cui tu obsecutus facias huic
certe .i.relapsum
p q .i.iterũ
adeo iniuram. Nam in eandem vitam te reuolutũ denuo
.s.dicis esse reuolutũ s.dico esse reuolutũ .i.iniuste facis
in eandẽ vitã r verũ s
video esse. PAM. Mene? LA. te ipsum: & facis iniuriam.

m Vxor quid faciat in manu nõ est mea. Ordo vxor mea quid faciat in manu eius nõ est. de/est eius. vt sit in manu eius nõ est. sed in mea potestate positũ manu vero vxoris.
n Neutra in re vobis difficultas. Promittit facilitatẽ suã vt tñ vxor roganda sit. aut aliter vt supra adnotauimus. o Et quid faciemus de puero. Et quid de me fiet. qui vtiꝙ quicquid erit patri reddendus est puer. p Ridicule rogas. Ridicule vel aduerbium esse potest. vel nomẽ. Si nomen est subdistigue ridicule & sic interrogas cũ vi ꝑnunciatõis. q Huic reddas suũ. Quasi reposcat: & Pamphilus nõ subiunxit vt alat. sed vt alamus. vt sua quoꝙ interesse monstraret.
r Vt alamus nostrum. Scilicet Pamphili filiũ nepotem meum vtrunꝙ nostrum.
s Quem.i.n. Si ipse legeris clare dictum est. Si ipsa pater lenius est & videtur senex ob murmurationẽ eius intellexisse. nõ ꝙ voluit puerũ tolli. Et ideo appositum quod dixit.
t Quẽ.i.n. Legitur & ipsa & hoc est meli⁹. vt sit pr̃ vocatiuus casus. v Quẽ.i.n. pater ego alam. Hoc sibi obmurmurans vultu. & verbis respondit velle suscipe filiũ. x An nõ alemus Pamphile. Quãꝙ faciendũ sit contrario vult senex pronũciatione demonstrare. qđ scelus sit non fecisse y Prodemus. Porro dabimus. Virg. Vnius ob iram prodimur. Nam a quo defendendi sumus si nos deserit pater. z Eniuero ꝑr/sus. Multa recentia de filioꝝ viciis esse. defensione quoꝙ apud soceros vti parente sepe Therentius demonstrauit. Et ꝑcipue in Andria cum dicit. Ego illud sedulo negare factũ ille instat factũ.
a Iam tacere nequeo. Quãuis tacendũ sit.
b Ignarum censes tuaꝝ lachrymarum esse me Et meretricẽ Pamphilus tuaꝝ lachrymaꝝ eẽ me apparet illũ a Sostrata hoc audisse. nam ipsa filiũ deprehenderat flentem. c Solicitere. Perturbas cõmoueare. d Ad hunc modũ. Immoderate. e Primũ hanc vbi dixti causam. A summo ad ymũ. f Nactus alterã es. Nancisci ꝑprie dicit̃ qui patur ad tenendũ anꝙ possit reperire qđ teneat statim quod occurrat ꝑhendit.
g Aliqñ tamẽ.h.a.u.a.tuũ. Mire est tpis interiectio. & ordo est aliqñ vt tandẽ abducas tuũ deest fac. sed plenũ ꝑnunciatione est. h Quã longum spaciũ. Ab ante actis. i Sumptus.q.f.i.e.ꝙ.a.&.t. Recte hoc dixit. qa impabilior eẽ debet indulgẽtissimus pater vt alibi. Tũ pr̃is pudor qui tã leni passus est anĩo. k Egi atꝙ oraui. Agit qui iustã rem dicit. orat q anĩo demisso ꝑcatur vt q̃si bñficiũ ꝑstetur. l Tempus dixi esse Tempus qa diu multũꝙ sustinuit tps dixisse.
m Impulsu duxti meo. Multũ valet ad suadẽdum laudatio eius apud quẽ agimus. & ex ea p/te laudatio qua possumus illũ inflecti.
n Que cũ obsecutus mihi fecisti. Ordo que fe/cisti tunc obsecutus mihi. o Vt decuerat nũc aĩm ad rursum ad.m. Hoc vultuose & dimisso labro vt appareat inuitũ duci ad reꝑhendendum qa laudauerit nõ q̃ tu fecisti iuueniliter sentis qa nõ dixerit multũ amas facis huic iniuriã. sed cui obsecutus ob meretricis suꝑbiã nõ ferendã.
p Nã in eandẽ vitã.d. Partius vitã dixit ꝙ flagitiũ atꝙ libidinẽ. q Te reuolutũ nõ.r. Sed reuolutũ esse tãꝙ inuitũ aut nesciũ. reliquit enim quandam veniam vt velit esse correptio.
r Mene. Hoc genus interrogationis negatiuam habet significationem.
s Et facis iniuriam. Pro facis iniuste.

Vt tu cũ illa viuas. Grauius est cum meretrice viuere q̃ꝫ meretricẽ amare. v Testem hũc c.a.t.a. Laudata est hic vxor modesta. cum illã testem nõ impeditricẽ appellet socer.

x Sensitqꝫ adeo vxor.n.e.c.a. Aliud argumentum a qua vult Pamphilũ referri. nõ solum illius sed vxoris culpam etiã hincinde accusari nõ socerum. y Plane hic diuinat. Diuinat dixit pro verũ dicit. & nõ diuinat de p̃terito dictũ. vnde ꝓuerbium aiunt diuinare sapiẽtẽ. quia qui dicit verum de his diuinus est. z Dabo iusiurandũ Vbi argumenta & testimonia deficiunt. ibi iureiurando opus est

a Nihil esse istoꝝ tibi. Satis concinne dixit istorum ne singulis cõmemoraretur.

b Reduc vxorẽ.a.q.o.u.o.s.c. Quia Pamphil⁹ hoc solũ defendit non deest quod pater putat. nec causam que vera est protulit. Ideo senex relicta tota questione rediit ad id quod agitur & ait reduc vxorem aut dic que res vetat. c Non est nunc tempus. Quia socer adest & oratorie cõfugit ad dedicationẽ defensione titubante.

d Puerũ accipias. Accipias pro accipe. iam accusatur ea cur accipiat. e Nam is quidẽ in culpa nõ est. In hoc dicto est quedam faceta irrisio eius qui nimis iracundus sit. f Post de matre videro. Bñ de matre conceditur. & de puro extorqueat quia scit parendũ concordiã firmam ꝑ filium. g Omnibus modis miser sum. Quidem est omnibus modis miser ꝫm rem & circa ꝑentem. Id circa vxorem an in reducenda & ĩ nõ reducenda miser sum. an miser sum cum maxie obtruditur quod maxime fugio. vel puerum cõcludit pater. h Concludit pater. Translatio de fera indagata. Sic Cicero. Circundatos verti cãcellos ait. i Nam puerum in iussu.c. Omnia facit poeta. aut ne rem palam faciat aut intercidat diuortiũ. k Presertim in ea re cum sit. Que dixit continuo exponẽtur. l Fugis hem. Ex verbis patris ostendere voluit quid agat Pamphilus & ille adibo dixit ille fugis. m Num tibi videtur esse apud sese. Quasi ob amorẽ meretricis insanus. n Sine. Sine sepatim accipe quia vim habet cõminantis.

o Amare mulieres. Quasi vir dixit amare mulieres. nõ enim abundat. sed causam dixit. vnde vxor offenderit Pamphilũ. p Non facile.h.g. Non facile feruntur pelicatum. neqꝫ amorem aliarum in viris. q Nã ipsa narrauit mihi. Vtrũ fingit hec dixisse filiã sibi. An vero nõ factum est ego neutrum puto. & sic intelligo ꝙ de vxore sua dixit. Ipa narrauit mihi. scd̃m ꝙ supra dixit cũ illũ.g.a.c.

r Neqꝫ illi credebam primo. Auare nõ credebas. nã q amare ad hũc dixit mulieres sũt. & sepe de nihilo suspitiose. & bene hoc addit ne timuisse generũ videret. s A nuptiis. Nõ dixit a filia mea sed quod pater Pamphili magis doleat. A nuptiis. Nam philomenã nolle irati est. Odisse nuptias amatoris. t Quid ergo agam.p. Mire conturbatur pater quasi res sua tantũ cogatur & vide queadmodũ poeta latenter festinet ad reꝝ cognitionẽ. v Meretricẽ hanc. Bñ hanc q̃ interturbat. sic ẽm sumit hoc ꝓnomen vt hanccine ego.u.o.p.&c. Tuaqꝫ hanc aniam effundere.t.i. malã hanc.q.d. hanc q̃ nos ꝑturbat. x Primũ Bñ primũ vt intelligamus. Deinde Pãphilũ oremus & iteꝝ rogemus. An qd̃ est verius omĩ genere eloquio cõmoueamus. Vñ oratores orare & ꝑorare dicuntur. & orator nomen accipit. Virg.

.i. excogitas cõminisceris · .i. excusatiões non reducende vxoris · discensionẽ mouendã inter amicos · t
quum fingis falsas causas ad discordiam: vt tu cum illa vi-
ne esset cõscia v · vxorẽ vel meretricem · .i. abieceris · x · ꝑcepit te esse religatum amore meretricio
uas: testem hanc cum abs te amoueris. sensitqꝫ adeo vxor:
ꝓpter · z redirec in domũ paternã
Nam ei causa alia quæ fuit: quãobrem abs te abiret: PHI
certe omnino, y vel clare · .i. spũ diuino afflatus hec dicit
DIPPVS. Plane hic diuinat. nam id est. PAM. Dabo ius- z
q² opus est · .s. esse veꝝ a · .s. que dicis · dolentis
iurandum nihil esse istorum tibi. LACHES. Ah reduc .i. resume
quare · .s. reducere · dic
vxorem. aut quamobrem nõ opus sit: cedo PAM Nõ est c
.s. reducere · .i. accipe d · e · certe
nunc tempus. LAC. Puerum accipias. nam is quidem in
.i. postea f · .i. de culpa
culpa non est. post de matre videro. PAM: O mnibus mo g
dis miser sum. nec quid agam scio. tot me nunc rebus mi-
.i. angit vrget h · discedam · .i. in presentiarum
serum concludit pater. Abibo hinc: presens quando pro-
.i. ꝑficio · .i. sine imperio meo i · enutrient
moueo parum nam puerum in iussu: credo: non tollent
ꝑcipue k · negotio · .i. fautrix · mr̃ vxoris
meo. presertim in ea re cum sit mihi adiutrix socrus. LA:
cũ vidit fugientẽ hoc dicit l · aliquid indignantis · ꝯuertit sermonẽ ad phidippum
Fugis. Hem nec quicquam certi respondes mihi: num ti-
.s. pam. · .i. cãpos sui z sue ꝑtãtis.q.d. nõ q² turbatõibus agitatus · ꝑmitte · torũ negotiũ
bi videtur esse apud sese: sine puerum phidippe mihi. ce- o
.i. nutriam · libẽtissime dabo tibi puerũ vel nõ videtur esse apud se · rem mirandã
do, ego alam. PHI. Maxime. non mirum fœcit vxor mea
tales mores · moleste · .i. aspere z quidẽ plusqꝫ viri o · pellicarũ amorẽ p
si hoc ægre tulit. Amaræ mulieres sunt. non facile hæc ge
tolerãt · indignatõ ꝓpter quã philo. discessit q · vxor
runt propterea hec ira est. nam ipa narrauit mihi: id ego
s. pamphilo · .s. vxori narranti r · fidem habebam
hoc presente tibi nolebam dicere. neqꝫ ei credebam primo
.s. id ꝙ narrauit manifestũ · alienũ esse
nunc vero palam est. nam omnino abhorrere animũ huic
.i. a viuendo in matrimonio s · .s. cũ ira sit t
video a nuptijs. LA. quid ergo agã phidippe: quid das cõ
quid agere velis vel possis · bachidem v · x
silij. PHI. quid agat: meretricem hanc primum adeundã
.i. oĩ genere colloquij eã moneam⁹ · ꝓbris, rep²epensionibus · acerbius y · .i. minas ei ꝓponemus z
censeo. oremus. accusemus grauius deniqꝫ minitemur: si
pamphilo · lasciuiam · admonentis
cum illo habuerit rem poste. LA. faciam, vt mones. eho

i.serue a b
puer curre ad bachidem hanc vicinam nostram. huc euo=
accerse meo noie phidippe
.s.eam deinde oro
ca verbis meis. Et te oro porro in hac re adiutor sis mihi.
volentis qui voluntate
sua no expleuit .i.multo an tpe
PHI. Ah iamdudum dixi. idemq; nunc dico laches. mane
ptingit
c
re affinitatem hanc inter nos volo. si vllo modo est: vt pos=
.s.fieri affinitate futuru esse veru .i.simul
mansuram d .i.pnrem qdiu
sit/quod spero fore. Sed vis ne adesse me vna: dum istam
.i.alloquerís sed discede filio philomene
e .i.dispenere
conuenis? LAC. Immo abi. aliquam puero nutrice para.

Talibus orabat dictis. s.i. nam qui erat accusatu rus aut comoniturus oremus.
y Accusemus. Id est eloquamur potest intelligi & rogemus sed non conuenit persone potiori. Et ipsi cause verborum ordini.
z Si cum isto habuerit rem postea. Vt in eunucho. Quo cum tn rem habebam hospite.
a Bachidem hanc vicinam nostram. Sic malui t q; meretricem dicere. Ne graue sit cum ea seni loqui. nisi quia vicina est.
b Huc euoca verbis meis. Bene seruata sunt personis congruetia. Nam socerum mouere hac rem inter eam non decuit. & facere vt cum pellice filie sue mitius sermocionaretur.
c Si vllo modo est vt possit. Manere vel vt maneat.
d Sed vis adesse me vna. d.i.c. Melius pronuciaueris si remittente & implorante huc vultu dicere coeperis Phidippum. quasi non oporteat interesse socerum adeo mittat sententiam Laches. & relegat eam in procurationem alterius rei.
e Nutricem para. Id est quere.

BACHIS meretrix. LACHES.
pper nihilu .i.ppter quod
a
N On hoc de nihilo est: quod laches me nunc co
alloquturam seu .i.no valde ignoro
copellaturam b
uentam esse expetit: nec pol me multum fallat:
.i.q alloquitur se ipm
c .i.pro. seu cauendu
d
quin quod suspicor sit: quod velit. LAC. Videdum est ne
.s.q o possem assequi si ira qua impetrare possem
no interuenisset .s.mea f
minus propter iram hanc impetrem: quam possim: aut ne
i.ali .i.supra modu .s.illud tempus cuius facti postea
.i.non me peniteat
g
quid faciam plus: quod me post minus fecisse satius sit. ag

In hac scena .XVI.

Rarus vite color in hac locutione miscetur a persona poeta. Nam meretrix loquitur & senex. Et quod est mirabilius. bona meretrix mitis senex. Et vt intelligas laborasse Teretium vt a lege comicorum recederet. & in actu tantu consuetudinem eius retineret. Cum vero dicit. non hoc de nihilo est. debet mirari meretrix cum ab sene duci tur debet timere cum ad patrem debet suspicari aliquid huius amator. nam maritus est.
a Non hoc de nihilo est. Coniecturalis causa est recipis Pamphilum non recipis.
b Nec pol me multu fallat. quin quod suspicor sit. Ordo est & sensus hic est. Nec pol me multum fallit. quin quod velit hoc sit quod suspicor.
c Quin quod suspicor. Credo quin quod velit qud suspicor.
d Videndum est. Prouidendum cauendum.

e Ne minus propter iram. Quia non erat verisimile beniuolum esse patrem meretrici interturbanti. reddit rationem senex cur agat mitius. nec videatur psone modus no esse seruatus. f Impetrem. Perficiam dictum a parendo cuius rei difficultas ob tarditatem complendaru nuptiaru. etia ad illa negotia que sunt ardua verbu hoc comodauit ac dedit. g Quod

Quartus actus

me post minus fecisse satius sit. Satisfaciēdo mi nuisse satius est. si sic ꝓuideat̄ accepis erit sensus ne quid faciam plus post quod modū ꝓmittat ne videat̄ satius minus fecisse. si sit id aut erit accepis erit sensus videndū est ne quid plus faciam quod cum fecero postea satius sit minorē esse & satisfacere. aut certe duas res siguificat. q̄bus inter vtrū cꝫ tpandum esse demonstrat. vt illud supra de lenitate tenenda ꝑ hoc infra auctoritatem defendēdum esse cō mouea. an minus fecisse. Pro penitere sic em̄ veteres dicebant minus factā & nolo factum. cum alicuius rei eos poenitebat sic mō sic prouideat̄ posuit. h Aggrediar bachis salue. Bn̄ aggrediar quasi rem arduā incongruā seni. vel aggrediar. vt meretricē circūueniā. Virg. Talibus aggrediar venerē saturnia dictis.
i Bachis salue laches. Nō ita meretrici obsequitur senex q̄cꝫ vult illā adimere timore ꝑsone sue.
k Credo ęde pol. u. n. mirari. Ipsum ꝓhemium mollius & lenius est vt ōndat se nō iurgaturum senex. l Quid sit. Deest rei. vt sit. quid sit rei.
m Ego pol quocꝫ etiā timida sum. Parelcon terciū. vt multa quocꝫ & bello passus consequenter posuit nō solū se mirari sed pauere. Et bn̄ etiā vt hoc dicat nō solū miror sed etiā timeo. Et none timida sum ꝓ timeo. n Ne nomē mihi q̄stus. Id est nomen quod inest meo quęstui. Nomen quęstui obstet quęstui quē exerceo. s. quod ē quęstui mihi. o Questui. Deest ꝙ meretrix sum. legitur & nomē meū quęstu obstet.
p Si vera dicis. Supple interrogabo. q Iā ętate ea sum vt nō sit. Quia ipē nō veniā do. an quia iam mihi peccanti nō danda est. Et est ordo vt nō sit mihi ęquum peccato ignosci. Necessaria igitur ambiguitas. aut vtrū sit ꝓ videat̄ & peccato ꝓ peccatorū. Aut peccato mihi ꝓ peccante. aut peccato meo aut deest in vt in. vt sit in peccato. r Cautius ne temere faciā. Seniliter additum post ve. temere faciā. s Factura ne es. Si nō facies. t Inscitū offerre iniuriā. Offerim⁹ iniuriā nō merenti. Reddimus ei q̄ meret̄. Inscitū in elegās nō bonū est. bn̄ nō dixit dura. aut quid tale Sed inscitū quo verbo maxime mulieres & meretrices vtunt̄. Scitum em̄ dicunt quod placet Inscitū quod displicet. vt pecastor scitus puer natus est e Pamphilo. hoc tale est quod dixit inscitū ex abundanti quale est apud Virg. Ne post arma vlla. a. n. r. a. v Est magna ecastor gratia. Imitatur hic & senile & foeminaꝶ tardiloquiū. suffecerat ago gratias. Nā sic quidē in Adelphis ait. Indignū te esse iniuria: ac indignis cū egomet acceptus sum modis. x Parū mihi ꝓsit. Si sic accipiat̄ vt supra est est. Aut tu es edita intelligēdū. q̄si dixerit multū mihi nocuerit. immo me euerterit. y Sed quid istuc ē. Nunc demū ad rem redit. z Meū receptas filiū. Intentio crimis & nō recipis. sed receptas. & ne diceret. q̄d tu meū receptas filiū. Et est ꝓpositio accusatoria. Et breuiter ꝓposuit crimē quod postea dilatat̄. & frequētatiuo vsus est verbo. ꝙ nō raro sed frequēter receptet. a Meū receptes. s. Attestat̄ cōiectura diluit ꝑ id ē iusiurandū ac tormēta seruoꝶ. b Ach. Quod falsum est reclamauit meretrix statim & voluit cōtradicere si ꝑmitteret senex. c Sine dicā. Virg. Sine me hec. h. h. n. m. f. d Vxorē prius q̄ hanc duxit. Hanc q̄si molestā. & q̄ hec nolit pati. Priusq̄ hanc. d. añ rem a ꝑteritis. & ante actis. e Vestrū amorē ꝑtuli. Aposiopesis vt in Heauton. Aut ne illud vt multū ferrēt si viuo nā iam tute cohibes. vestrū. nō ipsius Pāphili. ergo blande & honorifice. nō em̄ illius amorē. & nō quęstū. sed amorē vestrū. nihil potuit dici familiarius. Pertuli aūt q̄ntā vim patiētie habet. tantū & ponderis. vel ledi mereat̄ vlterius vxorē. Priusq̄ a ꝑsona sua priusq̄ ꝑtuli dixit. Et q̄a multū diucꝫ amauerit ꝑtuli dixit. q̄ est longi tꝑis significatio. f Nōdū etiā dixi id quod volui. Apparet senē tarde & longū loquētē interpellari multum rnsum meretrici. quū ille sibi silentiū ꝑberi velit. sic Virg. latinū inducit dicētem. Sine me haud mollia factis. s. s. a. a. sed ad postremū detur nō vt primū fateri potuit sic incipit ore. Mane nōdū etiā aposiopesis tercia. g Hic nūc vxorē habet. Cū denūciatōe ꝓnūciandū ē q̄si dicat alia res est. h Quere aliū tibi firmiorē. Magna realitas in renūciatiōe magna ꝓprietas sic em̄ dicimus. Quere tibi. Virg. Quęrat sibi foedera turnus. Itē firmiorē ꝑ firmo. nō em̄ firmū cōcedit esse Pāphilū quē vult intelligi deceptorē eē Bachidis. nō iam amatorē stabilē. Quęre aliū tibi firmiorē. Oratorie senex q̄si cōsulis meretrici quā vocauerat incusandā. Quęre a ꝑntibus & a futuris. Firmiorē amicū. Callide senex iā nō Pāphilo cōsulit. sed Bachidi q̄re aliū dixit

tanq̄ difficile
h i
gredíar. bachis salue. BAC. Salue laches. LAC. credo ęde
aliquantulū .i. propter quod
l
pol te non mihil mirari bachis: quid sit quapropter te huc
.s. seruum .q. d. non minus q̄ tu
m
foras puerum euocare iussi. BA. ego pol quocꝫ etiam ti
.i. timeo .i. recordor .i. qualis .i. ꝙ
n
mida sum: cum venit mihi in mentē / quæ sim ne nomen
i. quod in est questui meo modo querende peccunie q. d. preter questū meretriciū defendendo ꝓrego .s. interrogabo te
o p
mihi quæstus obstet. nam mores facile tutor. LA. si vera di
sup interrogata .i. iminet
q
cis. nihil tibi est pericli a me mulier. nam iam etate ea sum
.i. non videatur impersonaliter .i. quanto .i. oia q̄ sum facturus
.s. meo ꝙ ignoscatur
vt non sit peccato mihi ignosci æquū: quo magis res om
.i. prouidius .i. inconsiderate .i. valde
nes cautius: ne temere faciam: accurro. Nam si id nunc fa
mulieres .i. decet me legans iniquum
s t
cis factura ne es bonas quod par ē facere: inscitū offerre in
que non mereris
v
iuriam tibi me immerēti iniquum est. BAC. Est magna
iurandi aduerbiū muliebre .i. ꝓpter istā rem q̄ nolis mihi inferre iniuriam .i. debeā tibi
ecastor gratia: de istac re quam habeam. Nam qui post fa
excuset .i. multū mihi nocet nullatenus mihi comodo sit .s. ꝙ mihi dicere cupis
x y
ctam iniuriam se expurget: parum mihi prosit. Sed quid
frequenter recipis exclamātis cōtra b obiecta
z a
istuc est: LA. Meum receptas ad te pamphilum. BA. Ah
.i. ꝑmitte ꝙ dicā qd̄ dicere volui .i. antequam .s. tuum et pamphilū
c d e
LA. sine dicam vxorem priusquam hanc duxit: vestrum
.i. diu toleraui .i. non adhuc q̄ loqui bachis incipiebat
f
amorem pertuli. Mane. nondum etiam dixi id quod vo
pamphilus
g h
lui. hic nunc vxorem habet: quære alium tibi firmiorem a
ꝓuidendi pam.
k
micum: dum tempus consulendi est. nam necꝫ ille hoc a

.i.habebit in te eũ animũ quem habere solebat .i.similis .s.tua q̃ tendit ad seniũ dicit
l m n o
nimo erit: necq; pol tu eadem istac ætate. BA. Quis id ait?
mater vxoris eius .s.dicit receptare filiũ abstraxit
p q
LA. Socrus. BA. Me ne? LAC. Teipsam: & filiam abdu-
.s.a domo mea .i.in odiũ eius q̃ se apud te sepe recipiebat
r secreto latenter
xit suam. puerumq; ob eam rem clam voluit: natus qui ẽ:
suffocare aliam rem vnde vel quo
s .i.con t
extinguere. BA. Aliud si scirem: qui firmare meam apud
credulitatem .i.firmius .i.iuramentũ
t v
vos possem fidem: sanctius / qua iusiurandum: id pollice-
.i.semotũ a me ex quo
x y postq̃
rer tibi laches: me segregatum habuisse: vxorem vt duxit
facunda festina scis ne
z a .s.illud
a me pamphilum. LA. Lepida es. Sed scin q̄d volo poti⁹
si audes si vis .s.q̄d potius faciam dic .i.vadas b .s.mirrinã & philomenã
sodes facias? BA. quid vis? Cedo. LAC. Eas ad mulieres
.i.in hunc locum q̄d mihi pollicebaris
c
huc intro. atq; istuc iusiurandum idem pollicere illis. ex-
saucris animo pollicitatoĩbus mulieribus libera exolue .s.cuius accusaris de receptõne pamphili
d e
ple animum his. te hoc crimine expedi. BA. Faciam quod
meretricio .i.nõ non dubito
q̃ f
pol si alia esset ex hoc quæstu. haud faceret / scio vt de tali
rumore
g h
causa nuptæ mulieri se ostenderet. Sed esse falsa fama no-
pamphilũ contemptibiliorẽ .i.vobis
i
lo gnatum suspectum tuum. nec leuiorem vobis quibus
.i.nõ est equũ videri leuiorem sine causa .i.ita me tractantes
k l
est minime æquum viderier immerito. Nam meritus de
.i.possim cõmendare consulam eius vtilitati benignũ exorabilem
m n
me est: quod queam: illi vt commodem. LA. Facilem / be
bene cupientem .i.tuus sermo lepidus effecit
o
niuolumq; lingua tua iam tibi me redidit. Nam nõ sũt
sine aliis alterũ abundat
.s.te receptare
p q r
solæ arbitrate hæ. ego quoq; etiam hæc credidi. Nunc au-
.i.innoxiã & vacare culpa
ꝯprehendi
tem cum ego te esse præter nostram opinionem comperi.

i Dum tempus consulendi est. Sensus dũ etas in flore posita est. facies vendibilis nunc etiam ẽ. Et est ordo. dũ tempus est consulendi tibi & bis subaudiendum est tibi. k Nam necq; ille hoc animo erit. Etate ꝓuide quoniã longa etas est.
l Necq; pol tu eadem istac etate. Prius etatem aduerbium. & posterius nomen.
m Quis? Non interrogatio sed firma negatio
n Quis id ait? Cum dicat senex meũ receptas filium. mirum est illam dicere. quis id ait? sed ab accusatione testimonium querit. Et bene ait. quasi vanum. Sic enim dicimus ait animo de rebus nugatoriis.
o Quis id ait. Moraliter meretrix missa fecit oĩa q̃ in mediũ senex cõtulit. Soli intentioni meũ receptas filium ad te Pamphilũ quis id ait respondit. p Socrus. Terribiliter quasi sciat maxime. & que maxime doleat. Ergo oculis & labris pronunciandum est.
q Et filiam abduxit suam. Abduxit ad ꝑsonã testis & facta quia minus idoneum videbat̃ socrum dixisse de pellice. & simul ostendit quanto tempore hoc animaduertendum sit exquo tante turbe sint concitate. Abduxit suam. abduxit proprie. Accersi enim dicitur ad maritum abducta a marito ad diuortiũ. sic Virg. Et geminas abducere pactas.
r Puerũq; ob eam rem. Hoc sic pronunciat senex quasi qui dicat. Ecce quarum rerum tu causa. Et hec oratio de his est quibus ostendimus non posse grauiter accusare sed nolle.
s Aliud si scirem. Scilicet q̃ firmare mire dũ querit ꝙ iuret fidem. fidẽ acquisiuit atq; ascripsit
t Apud nos possem fidem. Bene vos. quia & hic dicit socrus.
v Sanctius q̃ iusiurandum. Bene dum aliud ait etiam personam cõmendat. Nam nõ est lenis qui iureiurando nihil sanctius sciat.
x Me segregatum habuisse vxorem. Bono significatu vsu est. quasi ipsa hoc fecerit. & bene segregatum. nõ enim disiunctum aut repudiatũ proprie diceret.
y Vt duxit a me Pamphilum. Vt aduerbium est tempis pro exquo.
z Lepida es. Senex cum meretrice loquens. eo nomine laudauit eam quo meretrices solent laudari. quasi quo materfamilias sic & supra cum scitum se diceret rationem habuit que est cum q̃ loqueretur.
a Sed scin quid volo potius. Hinc deliberatiua incipit.
b Eas ad mulieres huc intro. Non dixit ad socrum & ad vxorem terribilia nomina. & inimica merericis & quod facile est. ad mulieres. sic alibi. Mulier mulieri cõuenit. & ne longe, videretur addidit hic intro.
c Atq; istuc iusiurãdum. Id est quod tu mihi pollicebaris.
d Exple animum. Quo illi prosis.

e Quod pol si alia esset ex hoc questu. Vigilãter poeta. vel nõ verisimilẽ videret̃ nullã fecisse meretricẽ. iõ ipe lectorẽ ꝑuenit & sic fere in oĩbus Therẽtius. Que minus ꝑuulgata sint que abhorrẽda cõsuetudine agit. f Vt de tali causa. Id est amore mariti eius & pelicatũ. g Nupte mulieri se oñderet. Plus dixit q̃ nuptã alloq̃ret̃. h Sed esse falsa fama nolo. Bñ q̃ sit gratiosior nõ ꝓpter se dixit quod facit facere. i Nec leuiorẽ vobis. Quid leuiorẽ. an minus carũ. vt cõtra grauis intelligit̃. Virg. Ferit ense. u. s. Grauis etiã molestus intelligit̃. vt Salust. Grauiorẽ bello qui ꝓhibitus venerãt socii frigere. Grauis etiã languidus. Virg. Aut vbi. m. g. a. t. s. a. vt cõtra grauis honore dignus. & carus quibus est equũ ꝑentibus scilicet.
k Immerito. Bona exceptũ hoc enim & cauere nobis. & ꝑstare aliis possumus imerito. l Nã meritus est de me quod queam illi vt. c. Et hoc artificiose Therẽtius. ne vel meretricẽ dure a Pãphilo segregaret. m Quod queã. i. u. c. Sic in Andria. Magis id adeo vt mihi incomodet nisi q̃ vt subseq̃tur gnato. n Facilẽ beniuolũq; lingua tua. Facilẽ ad peccatum beniuolũ ad iracũdiã retulit ligua tua. cõsuetudine magis q̃ rõne dicit̃. lingua ergo ꝓ hoie ipõ. o Lingua tua iam. Sub distingue iam vt appareat si lingua iam quãtũ. an magis fama. iam noster. p Sole arbitrate hee ego q̃q; etiã. Hoc nũc fatetur se q̃q; accusatorẽ fuisse. nũc vero beniuolũ factũ. q Ego q̃q; etiã. Supuacue posite sunt. sed ad hec q̃q; affirmationẽ

ostendunt.
r Heccredidi. Hec cum apostropha.
s Fac eadem vt sis porto. Hoc est pseuera purga te esse. Vult enim de futuro cautū eē vt supra. Nam si factor factura vres.
t Nostra vtere amicitia. Non iam amore sed amicit a.
v Aliter. Si facias
x Ne egre quicq̄ ex me audias. Vtrum egre pro male. An egra pro inuita.
y Vnum hoc te moneo. Vnū hoc figura oratoria dicitur.
z Qualis sim amicus.aut quid possim. Hoc genus cōminationis minus habet amaritudinis sed plurimū grauitatis. Et Salust. Nam vim q̄ misericordiam eius experiri mallem.

pseuera .i.purgata apō mulieres .i.sed vel deinde t volueris mitari
s
fac:eadem vt sis. Porro nostra vtere amicitia: vt voles. Aliter si facias:
compescam cohibebo .i.male inuita aliquid
x
ter si facias: sed reprimam me ne ægre quicquam ex me audias.
sed
y z
días. Verum hoc te moneo vnum. qualis sim amicus: aut
.i.quam habeā potestatē .i.pericliteris sumas experientiam
quid possim: potius quam inimicū periculum facias. BA.
.s.qd̄ dicis .i.instanter sine dolo
Faciam sedulo

In hac scena. XVII.

Idem pollicetur Bachis Phidippo q̄ erat pollicita Lachi. videlicet se ituram ad mulieres expleturam earum animū. seq; crimine expeditura. Phidippus conueniens cum nutrice dicit se iusta pbitur: & necessaria verba nutricis fuisse poeta demonstrat petentis p ordine longo. que sibi pbenda sunt. vnde quasi tediosi incultoris generaliter hec respondit.
a Nihil apud me. Apud dixit pro apud eum vbi futura est.
b Defieri patiar. Noluit dicere deest. sed defieri dixit. vt in quo minus suscitauit & magis delectat auditum.
c Benigne prebeatur. Benigne large. Hoc eni gratius nō solū prebere. sed benigne prebere.
d Cum tu satura atq; ebria eris. Hoc est in nutricibus nō solū nō turpe sed etiam necessariū. & hic satur & hec satura facit.
e Noster socer video venit. Noster blandientis dictum est. Virg. Noster eris hoc & magis consuetudine dictum est q̄ integritate aut certe ordo est. Noster socer est & certe video aut deest vt vt video. vt sit. vt video f Deierat. Deos iurat. vt maria. a. l. Aut valde iurat. & bene sene preoccupauit dicendo deierat sancte. ne confligerent cum meretrice & fieret fabula longior. g Hec est. Imitanda id est irati contemplatio. quasi dicat hec est quā vxori Pamphilus anteponit.

PHIDIPPVS. LACHES. BACHIS. meretrix.
deesse deficere .i.q̄ non necessarium
a b
N Ihil apud me tibi defieri patiar: quin quod opus
large liberaliter prestetur .s.nutrix repleta cibis plena
c d
sit: benigne prebeatur. sed cum tu satura atq;
.i.vino in gurgitata .i.bene nutriatur efficito phidi.
e
ebira eris: puer vt satur sit facito. LACHES. Noster socer
.s.educando
: video: venit. puero nutricem adduxit. Phidippe bachis
.i.deus iurat vel valde iurat .i.valde firme .i.vtrū hec meretrix .s.q̄ vxori pāphil⁹ anponit
f g
deierat per sancte. PHI. hæccine ea est. LACHES. Hec ē

meretrices.i.nõ sunt religiose .i.non curare nec hr̃e rõez seu respectũ eoz
h i k
PHIDIPPVS. Nec pol iste metuunt deos: nec has respi
.i.talis ẽ opinio s.meas .i.i prãtẽ tuã do .i.sup
l m
cere deos opinor. BAEHIS. Ancillas dedo. quo lubet cru
plicio .i.me pmittere explora receptẽ necne filiũ tuũ videlicet .i.ad maritum
.i.tormento .i.tu potes id facere tractatur
n s.q̃ sedẽ agitatur
ciatu per me exquire / licet. hæc res hic agitur. Pamphilo
s.vt redeat .i.cõpleo .i.non
o p
me facere vt redeat vxor oportet. Quod si perficio nõ pæ-
p arũ mihi videbit de fama acq̃sita .i.reconciliasse vxorem marito
q
nitet me famæ: solam fecisse id / quod aliæ meretrices facere
.i.i suspitõe positas
r
fugitãt. LAEHES. Phidippe nostras mulieres suspectas
.i.in rei veritate cõperim⁹
s t
fuisse falso nobis in re ipsa inuenimus. Porro hanc nũc ex
.i.vtamur opa ei⁹ dephẽdit .i.suspitõi
v
periamur. Nam si compererit crimini tua se vxor falso cre
.i.dimittet sed si
didisse: missam iram faciet. sin autem est ob eã rem iratus
fili⁹ .i.occulte secreto s.pter qd irat⁹ nõ magni põderi. Pamphilo
x
gnatus: quod peperit vxor clam. id leue est: cito ab eo hæc
.i.re .i.certe .i.h partu clam facto.
y z
ira abscedet. profectto in hac re nihil mali est: quod sit dissi
diuortio s.vt nõ sit dignũ dissidio
a certe
dio dignum. PHIDIPPVS. Velim quidem hercle. LA.
.i.explora sagaciter a bachide qd sufficit ad plenã. purgatõem
b
Exquire: adest. quid satis sit / faciet ipsa. BACHIS. Fa-
rephẽdit lachet verba q̃ι sogiora sint nimis s.tediosa .i.vtrũ .i.tume
c
ciam. PHIDIP. Quid mihi istæc narras? an quia non tute
aliqñ ante tpe .i.de pctõ q̃lis
d
audisti dudum / de hac re animus meus vt sit laches? illis
.i.nũc .i.psuade ill' mulierib⁹.
modo exple animum vt credant. LACHES. Quæso æde
s.iusiurandũ apud mulieres tu met .i.pstes
e
pol bacchis quod mihi es pollicita: tute vt serues. BAC.
s.vt iureiurãdo ɔfirmẽ Pamphilũ a me non receptari .i.ingrediar ad mulieres vade .i.psua
f
Ob eam rem vis ergo introeam? LACHES. Itaq; exple
de his mulierib⁹ s.ad mulieres .i.q̃uis
animum his: coge vt credant. BACHIS. Eo: & si scio pol

h Nec pol iste metuunt deos. Hoc argumentum est. nõ illã vera iurare sctm̃ aut iurisiurandum: aut metu religiosior, aut supplicio sacrilegior aut vere nec religiose sunt meretrices inq̃t nec dat poenas quippe q̃ a diis contemnantur. Tale est apud Virg. Si violatur lucus. cũ vindicat non est. Sed faciles nimphe risere sacello
i Nec has respicere deos. Nec merẽtur vt diis poenas referant. Et est amphiboloia quæ sensu manifesta est. k Nec has respicere deos opinor. Foeliciores sunt inq̃t quã hii quos dii vindicant.
l Ancillas dedo quo lubet cruciatu. Repudiato iureiurando ad aliud transit firmius documẽtũ.
m Quo lubet cruciatu per me exequere. Hoc est me pmittente. n Hæc res hic agit. Hoc sic intelligendũ est q̃si qui dicat sic agebamus cũ tu aduenires. Aut cũ asseueratõne pronunciandum ẽ: vt fit res varietas. q.d. hic non verba sunt. sed res agitur, ppositio eorũ q̃ dictura est hoc modo hæc res hic agitur. que res pamphilo me facere. vt redeat vxor oportet.
o Quod si pficio nõ penitet me fame solam fecisse id quod alie meretrices facere fugitant. Multa Therentius foeliciter ausus est arte fretus. Nam & socrus demas. & meretrices honesti cupidas preterq̃ peruulgatũ est facit. sed tanta causarum vigilantia. & rõnum momenta subiungit vt ei soli merito videatur totum licere. Nam hoc contra illud est quod alibi ait. Cõmune ita esse oĩbus comicis bonas matronas facere meretrices ñ malas. p Non poenitet me f. Hæc figura liptotes dicitur. minas eñ dicit quã significat. Nã vero ñ poenitet me fame. pro eo quod est magnam famã cupide acquisiuerim significat. Non p.m.f. Ne q̃remus qui hoc meretrici prodesse possit.
q Solã fecisse. Bñ solã. Ne vestisse officiũ meretricis poeta videret. solã fecisse. i. recõciliasse vxorẽ marito. r Nostras mulieres suspectas fuisse. Vel in suspitione positas. Nã esse suspectas ambiguũ est. & nunc eius ptẽ manifestã videmus.
s Falso nobis in reipa Nobis aut abundat. aut cũ modestia nostra significat. t Porro hanc nunc expiamur. Porro hanc nunc futurũ tp̃s ostẽdit. Nã sic iam inuenisti expiaris. & ea quæ restãt in reliquũ tp̃s. q̃a iam de preteritis purgata est.
v Crimui t.s.v.f.c. Crimẽ dr̃ id qd factũ ẽ. Cice: Veruntñ actã et si criminosũ vis est. i. falsa insimulatõne criminis vel vt alter habet falsa suspitione. Virg. Formidine crimẽ acerbat & spq; odii. Sed crimine in rauces infestus iuuenit urno. i. & q eũ odiisse. & q se illius odio esse suspicaretur.
x Cito abea hæc ira abscedet. Bñ in duabus eñ psonis cã videtur esse turbarũ socrus & pãphili.
y Profecto in hac re n.m.e. &c. Querẽdo et discuciẽdo hoc intulit. z Dissidio. i. diuortio.
a Velim quidẽ her. Vt nihil sit dignũ hoc est nõ peccauerit pamphilus.
b Adest quod satis sit faciet ipa. Quicq̃d ad plenam dicit purgationẽ sufficiat. c An q̃a non tute audisti. Correptio est. Nã audiuit illis explere animum. q.d. quæ amare sunt: & moleste.
d Audisti dudum de hac re animus meus vt sit Vtrum quia dixit manere inter nos affinitatẽ perpetuam volo. An quia apud vxorẽ defendit adolescentem in amore meretricis.
e Quod mihi es pollicita tute vt serues; Id est iusiurandum apud mulieres. Quod mihi es &c. Ista enim reprehensio. Est quasi longorum verborum lachetis.
f Ob eam rem vis ergo vt intro eam: Vis dicit vt ostendat in hac re cunctationem suam.

g Nã nupta meretrici hostis est. Caute etiã prestruit poeta vt verisimile videat̃ potuisse meretricẽ cõcorditer cũ pellice agere. h At easdẽ amicas fore tibi &c. Alie cause sunt. q̃ mulieres faciũt molestas. & hec aũt spectatoribus nate sunt ex argumento. i Et te s.s.ex. Hoc ẽ qd' supra dixit. crimẽ nos quoq; suspitionẽ interp̃tati sumus exolues. k Pudet philo. Pudet duo significat. siue ille peccaret quẽ pudet. siue illa cuius pudet. & familiariter tanq; nata ex pamphilo. Pudet philomene. Conscia crimis viri & pellicantis alter habet pellicatus. l Segmini me intro ambę. Ancillis dicit q̃ sunt.
m Quid ẽ qd' mihi malũ quã qd huic. Sensus hic ẽ, q̃d ẽ qd' magis optẽ mihi euenire, q̃ꝫ ꝙ siml' ꝓderit etiã meretricẽ. si hoc ergo. intulit curandum est em̃ euenire potuisse. vt idẽ. & seni. & p̃ri prosit. q̃d meretrici. n Quid ẽ qd'.m.m. ꝙ amicitia mihi & sibi ꝓsit. & õñdit cõe bonum sibi esse.
o Euenire. Euenire bis subaudiendũ
p Vt g̃ram ineat sine dispẽdio suo. Difficile ẽ ei inire g̃ram sine dãno. q Et mihi ꝓsit. Mire q̃a difficile ẽ amicũ sine dãno acq̃rere & q̃a cũ vero nõ potuit dicere, & hoc ip̃m bonũ fecit quia sine damno. ergo velut tria sunt vt g̃ram ineat. & sine dãno. & mihi ꝓsit. r Pãphilũ a se se. Proprie a meretrice segregari dr̃. ab vxore disiuugi.
s Scit sibi nobilitatẽ &c. Quasi dicat ex ea quã amauit pãphilo. Sed hoc sentire & dicere patris ẽ stulta pietate magnificãtis filiũ vt meũ gnatũ rumor ẽ amare. Et ꝓprie nobilitatẽ dixit. Nã et meretrix & gladiator nobiles dici solent.
t Scit sibi &c. Scit sibi qd' minus amat. ait nobilitatẽ. Ex eo vtrũ ex pãphilo. an ex eo ex ea re id ẽ quod segregauerit a se vere pãphilũ. & hoc ẽ melius. nã nobilis meretricis ẽ. nõ timere ne alterum nõ inueniat. An nobilis ẽ cognitã fieri etiã senibus
v Rẽnatã. Ex patricinio & amicitia lenis.
x Et gloriã. Est facto raro in meretricibus.
y Et rẽnatã & gloriã. Rẽnatã q̃a multũ in eam cõtulit. & gloriã eẽ q̃a defendit eũ apud socerum et vxorẽ. Et ꝙ marito meretrix cõiugem reddit.
z Vnaq; sua nos sibi op̃a amicos iunget. Sermo hic est indignitate.

..futuꝝ esse — molestũ. exosũ — .s. mulier — g
his fore meum conspectum inuisum hodie. Nam nupta
.i. inimica — qñ — vt erat Philo. s. illa nupta
meretrici hostis est, vbi a viro segregata est. LACHES.
ed — s. inter se — qñ — ꝓter quã cam — .i. accesseris ad — .i. cognoscẽdã tãq; rẽ inopinatam. — f
At hæ amicæ erunt: vbi quãobrem adueneris rescíscent,
.i. sꝫ — h — fũas esse — .i. qñ. — .i. rei veritatẽ.
at easdem amicas fore tibi promitto: vbi rem cognouerint
etiam — s. quã de te habẽt — .i. eripies explicabis — i
Nam illas errore, & te simul suspitione exolues. BAC.
pudore afficior — k — l — .i. in hũc locũ — .i. vos duo ancille.
Perij, pudet philomenæ. Sequimini me intro huc ambæ.
Bacchidi.
m n
LACHES. Quid est quod mihi malim: q̃ꝫ quod huic intelligo euenire: vt gratiam ineat sine dispendio suo: & mihi prosit.
ita ꝙ — s. Bacchis — .i. cõciliat sibi beniuolẽtiã — .i. damno — s. p̃a recõciliãdo vxorẽ — o — p — ꝯtingit Bacchis — .i. non ficte. — .i. a sua ꝯsuetudine — q — r
Nam si est vt hæc nunc pamphilum vere a sese gregarit, scit sibi nobilitatem ex eo & rem natam: & gloriam esse: refertq; gratiam, vnaq; sua nos sibi opera amicos iunget.
.i. sciũ p̃ent — s — .i. ea re — t — .i. comoditatẽ bonoꝝ — y — v — laudã — x — s. pamphilo ꝛ reddit bñficiũ — z — .i. vno labore ꝛ vna sua industria ac operatione — .i. con

QTIMTVS ACTVS

PARMENO. BACHIS

.i.p edem polucį .i.dñs puta pamphil⁹ .i.meū laborē .i.valde lurātī
.i.certe b

a Edepol næ meam herus esse operam deputat

.i.pui estimatōis s.her⁹ .i.ppē .i.incassum c

parui precij: qui ob rem nullam misit: frustra

.i.ī hō loco .i.diu sedi .i.ex micone in insula .i.externū amicum .i.qñ d e

vbi totum desedi diem myconium hospitem dum expe

summitate seu i summo loco vrbis. sic dicam .i.iō tāq̄ inept⁹ z fatu⁹. .i.in arce f

cto in arce callidemidem. itaq; ineptus hodie dum illic se

.i.cū .i.applicauerat ad litus s.ad eū dicēdo iuuenis .i.pcor g

deo: vt quisq; venerat accedebam. adolescens dic dū: que

.i.de micone s.rñdebat vnusq̄sq; s.miconius .i.s.es s.sū rñdebat q̄sq; amicū. h

so: es tu myconius? non sum. At callidemides? non. hospi

s.rogabā deinde .i.nunqd .i.q̄ vocet pamphil⁹ s.se hr̄e tale hospitē i

tem ecquem Pamphilum hic habes? omnes negabant. ne

callidemidē .i.aliquē tandē post multā expectatōez s.illic sedere tādiu discessi ab eo loco k l

q̄ eum quēq; esse arbitror. deniq; iam pudebat hercle. abij

.i.cur vel ppter q̄d meretricē .i.a socero pamphili phidippo. m n

Sed quid Bacchidem ab nostro affine exeuntem video?

bacchidi .i.negocij .i.apud affinē. tempestiue o p

quid huic est rei? BACHIS. Parmeno opportune te of

.i.festinanter .i.cur q

fers. propere curre ad pamphilum. PARMENO. Quid

s.huc ad me r

eo? BACCHIS. Dic me orare: vt veniat. PARMENO

s.dicā vt veniat .i.sed .i.vxorē et⁹ s t

Ad te? BACHIS. Immo ad philomenam. PARME.

.i.q̄d negociū est .i.nequaq̄ nullo mō ad te spectat .i.indre v x

Quid rei est? BACHIS. Tua quid nihil refert: percon

re curiose nimis s.pamphilo q̄ q̄ ad philomenā veniat y

ctari desinas. PARMENO. Nihil aliud dicam? BAC.

s.dic .i.pgnouisse matrē philomene filie. z

Etiam cognosce anulum illum myrrhinam gnatæ suæ fu

quondā s.ea res memēti vt veniat a

isse: quē ipsus olim mihi dederat. PAR. Scio tatū ne est?

.i.si pceis ou sit .i.sine mora pñs erit postq̄ s.hī nūtiū .i.tardas b cessas

BA. Tātū aderit cōtinuo: hoc vbi ex te audierit. sed cessas?

s.cesso s.cessandi

PAR. Minime equidem. nam hodie mihi ptās haud data

.i.adeo .i.freq̄nter currēdo huc atq; illuc .i.psumpsi c .i.nō ita celeriter eundo

est. ita cursitādo atq; ambulādo, totū hūc cōtriui diē. BA.

In hac scena. XVIII.

Conuersio est fabule. Nam in ea errores deprehē-duntur. Et per agnitionē annuli philomene agno scitur fuisse cōpressa a pamphilo. Ideoq; puerum natū esse phibetur. Inepta aūt fabula. Seruus piger & curiosus inducit neq; q̄cq; illi venit ex snīa

a Aedepol ne meā &c. Hoc totū a stomachan te dr̄ q̄a sic vim cū maxima iniuria psenserit. Et ī hac scena catastropha populo exprimi.

b Deputat pui precii. Quia sic. s. abutit. Deputat pui eā. quo deputat eā in re nullius pcii consumendā. c Frustra vbi totū d. die. Nota actō casu vsum esse. d Miconiū hospitē dū expecto &c. Memoriter & vigilanter seruus miconiū hospitē & callidemidē dixit. ne videretur negligentia. vel obliuione sua nō inuenisse ad quē missus est. e Miconiū hospi. Bñ ondit se memorem signorū & nominum. vt videat vere illusus cum operam dederit.

f Itaq; ineptus. Moraliter additū ineptus. Et ineptus quasi inaptus.

g Adolescens dic dum q. Verniliter callidemidē seipm seruus imitat &c est

h Es tu Miconius. Nam vt tria mandata sunt inquirenda. tria inquisita sunt ordine.

i Omnes ne. Bñ transit a mimetico ad diegematicon

k Quēq; esse arbitror. i. nō puto eū eē in mūdo

l Iam pudebat. Sedere aut interrogare.

m Ab nostro affine exeuntem video. Satis moraliter inducitur seruus dicere ab nr̄o affine cum dñi sint. non ipsius sic & prius est noster socer venit p pamphili socerum.

n Exeuntem video. Docte poeta monstrat locuturam personam.

o Quid huic hic est rei. Rursus curiosus nihil sciturus est excursurus piger.

p Parmeno oportune te offers. Attendendo q̄ ab initio comedie vsq; ad finē pmeno mittit vt currat vt celetur. vt nesciat q̄d curiose desiderat

q Propere curre ad pāphilū. Facete poeta indeicipientē facit. q̄d ille mime vult dicendo curre.

r Dic me orare vt veniat. Vide curiosum non recusare laborem quo causam sciat.

s At te. s. eo. Non ad conueniendum. sed domū ad te significat. t Imo ad philomenam Mire tota fabula inuenit q̄obrem currat pmeno

v Quid rei est. Totum pro persona.

x Tua quid nihil refert pcontari desinas

Et eximie dixit quasi minus sit iniuria prohibentis interrogare respondentis. & memento hunc esse cui in principio nihil celauerit parmeno.

y Nihil aliud dicam. Vult rem per mandata colligere.

z Etiam cognosce anulum illum mirrinā. Etiā aduerbium est vel consentientis vel reminiscentis sed magis reminiscentis modo. Sic Cice. Etiā q̄d pene perii capella quedam est mire facta.

a Scio. Non audio inquit sed scio.

b Sed cessas. Hoc est tardas. & quiescis. vrget autem cum cursu.

c Ita cursitando atq; ambulando. Est enim cursus & nauigantis & equitantis. Et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.

d Quantū obtuli aduentu meo. Reliqua ps argumenti p monodiā narratur.
e Quot comodas res attuli. Quot tam multas. Sed more suo attuli dixit. e Quot autē ademi curas. Sic alibi vt meū in quo nunc est adimā. atq; expleā aim gaudio. f Quot. c. r. a. q̄t a. a. c. Hæc oia admirantis sunt. vt Virg. Quis nouus hic nostris. s. s. hospes. g Gnatū ei resti. Post textus huius signationē spaciū repi sicut & sepius inueni libenter cū prioribus qui etiam sic scripserunt ignoro. quor; ego me vix scolarē dicerem vbi nihil repi & vacuū pmanere sini.
h Reddo. Reddidit nobis quod nostri cupidū est. Restituit nobis cuius cupidi sumus. Bene ergo gnatum restituo vxorem reddo.
i Quare suspectus suo patri & phidippo fuit. Ergo nō vnū bñficiū. sed tria sunt.
k Exolui. Narrauit tempora. restituo. reddo. exolui. l Nam memini ab hinc menses decem. Menses decē dixit. vt & recte. & de hoc peperiisse demonstret. Ab hinc decem menses. i. qd' barbare dici solet de post decē menses. vel iā sunt bñ decē menses. Abhinc em̄ refert ad preteritum Et dehinc ad futur;: l Nocte prima. Primis ptibus noctis vel priuate. Virg. Videmus obscurā prius sub vallibus vrbē. m Confugere anhelantē. Vide signa cōiecturalia q; confugere vidit. timebat q; anhelantē colluctatus fuerat q; domū celare volebat. q; sine comite pudēdū fuerat facinus. q; vini plenū temerariū q; anulū hēbat partū indicat. vides igitur his indiciis vt virginē appet viciatā. n Mi pāphile inquam amabo. Hæc blādimēta sunt muliebria.
o Quid examinatus es ob. Breuitati consulit. Therentius. Nā ingrata hęc agunt. nō narrantur.
p Ille alias r. a. s. s. Simulare fingere ac p vero falsū credere. ille alias res agere. i. simulātē aliasq; res fingere pudebat em̄ amicę de alterius stupro fateri. & ei amice quā depibat. q Nescio qd suspicarier ma. c. Pro aliqd. r Hō se fatet. Bñ hō additū & amatorie. s Nescio quā. Ex p̄dicto ois error est natus. Nam appone nomen et nulla fabula est. t Nescio quā vel qa. Vere nesciebat. vel quia sic dicendum fuit. ne amare illā videretur.
v Hæc tot propter me gaudia. Conclusit narrationem fabulę more suo ne hec in futuro actu expectaremus.
x Et si hoc meretrices alie nolunt. Color necessarius a verisimili scit se em̄ alibi dixisse bonas matronas facere meretrices malas meruit.
y In rem nostram. In rem in vtilitatem. i. pro nostro comodo.
z Ego dum illo licitum est. An meruit pamphilus.
a Incomode mihi de nuptiis euenit. Sic dixi quemadmodum male ei euenit. aut bene ei contingit nuptiis deest ex vt sit ex nuptiis. Incomode mihi euenit nuptiis

& est ordo Incomode mihi euenit ex nuptiis. Et icomodo p incomode.
b Factum fateor. Antipophora.
c Merito mihi euenerit. Ergo hæc dolentis quærite contingant,
d Multa ex quo fuerint eius comoda. Ratio cur noua oīa fiant. & contra officium meretricis:
e Multa ex quo fuerint comoda eius incomoda æquum est ferre. Hoc eo tractu vocis. & est ea æquanimitate dicendum. Quale est in adelphis. quando eum quæstum acceperis accipienda & insitanda iniuria est adolescentis.

secū loq̄t cū admiratōe .i. cū veni ad mulieres q. d. mltas
d e
Quantū obtuli aduētu meo leticiā pamphilo hodie? quot
.i. opportunitates sed .i. abstuli sollicitudies .i. filiū a se genitū Pam.
f g
cōmodas res attuli. quot autem ademi curas? gnatum ei
gnatus fere .mulier; s. pamphili .i. expositus fuit
.i. cgatiōe Philomenā
restitui: qui pene harū ipsiusq; opera perijt vxorem quā
cōfirmauit .i. post h' tps s. Pam. .i. pptere qd
h i
nunq; estratus posthac se habiturum, reddo. Quare su
lacheti .i. socero expediui .i. certe .i. ad has
k
spectus suo patri & phidippo fuit: exolui. Hic adeo his re
res sic inueniēdas vt animi pcederēt ex animi sentētia .i. recordor
l
bus anulus fuit initium inueniūdis. Nam memini ab hic
.i. pmis tenebris .i. confugisse vt celaret facin' .i. estuantem ex colluctatione
l m
menses decem fere ad me nocte prima confugere anhelan
one cū puella s. meā .i. secratore aliq̄ .i. vino ingurgitatā .i. hēt entē hūc anulū s. vt vidi
tem domū, sine comite, vini plenū cum hoc anulo. Exti
ne mali q̄d esset statim .i. dico ei blādiētes q̄i rogo te p amorē .i. cōmot' ira
n o
mui illico. mi pamphile: inquā: amabo. quid examinatus
queso vl' .i. habuisti Pam.
p
es obsecro? aut vnde anulum istum nactus dic mihi. Ille
q̄ qd̄ verū erat .i. dicere .i. simulabat fingebat s timebat .i. timere
q
alias res agere se simulare. postq; video nescio quid suspi
dubitare vrgere s. id qd suspicabat qua ad nos veniebat
r s. Pamphil'
rier, magis cepi instare vt dicat homo se fatetur in via vir
defloraffe qn̄ s. cū ea q̄ stuprari nolebat
s s
ginē nescio quā cōpressisse. dicitq; sese illi anulū: dū luctat
abstulisse mater paulo an̄
detraxisse: eum hæc cognouit myrrhina. i digito meo mō
s. me anulus s. illi .i. ex eo tpe
habentē rogat vnde sit. narro omnia hæc. inde est cognitio
.i. violatā Pamphilo .i. ex eo cōpssu
facta, philomenā esse cōpressam ab eo: & filiū inde hinc
.i. meo bñficio vl' p me mirrhine cōius
v x
natum. hæc tot propter me gaudia illi cōtigisse letor. & si
.i. letari pptēr talia mrimonia .i. nō ē nobis vtile q;
y
hoc meretrices alie nolūt: neq; enim est in rem nostram vt
.i. aliqs amore nri capt' gaudeat .i. sed .i. p pedē castor;
quisq; amator nuptijs letetur. Verū ecastor nunq; animū
lucri nūmarij applicatōes s. ego bacchis
z
quæsti gratia ad malas adducā partes. ego dū illo licitum
.i. liberali facili suaui .i. male a
est vsa sum benigno, & lepido & cōi. Incōmode mihi
.i. ex accidit s. male accidisse
b
de nuptijs euenit factū: fateor at me pol fecisse arbitror ne
.i. q; sic meruerim s. viro quēadmodū ex pamphilo s. mariti
c d e .i. vtilitates
merito mihi euenerit. Multa ex quo fuerint cōmoda: eius
incōmoda æquum est ferre.

PAMPHILVS. PARMENO BACHIS.

.i.diligenter considera a .i.si audes q dixisti mihi explorata

V Ide mi parmeno etiã sodes: vt mihi hæc certa et

.i.nihil habentia dubitatõnis .i.vt non precipites .i.breue spacium tpis

clara attuleris: ne me breue hoc cõijcias tps gau

satis consideratum est b

dio hoc falso frui. PARM. Visum est. PAM. Certe ne:

felicissimus .s.vt dicis .s.esse qd dico

PAR. Certe. PAM. Deus sum. si hoc ita est. PAR. Verũ

.i.siste gradum & audi reliqua c .i.timeo q anni nostri ferãtur ad diuersa d

reperies. PAM. Mane dum sodes: timeo ne aliud credam

sto ad audiendum te

atq aliud nunties. PARMENO. Maneo. PAMPHI

deprehendisse e

LVS. Sic te dixisse oppinor. inuenisse mirrhinam bachi-

inuenit eam habere anulum

dem anulum suum habere. PARMENO. Factũ PAM.

iam pridem .s.bachis s.dixisti .i.et

Eum quẽ olim sibi dedi. Eaq hoc te mihi nuntiare iussit

.i.verum .s.vt repero .i.dico f

ita ne est factum. PARMENO. Ita inquã. PAM. quis

.s.pamphilo g .i.voluptatis h .i.non i

me est fortunatior. venustatisq adeo plenior: ego ne pro

per aliquid k .s.quo me donare debens

hoc p te nuntio qd donẽ: quid: nescio. PAR. At ego scio

In hac scena. xix.

Vix potest Pamphilo persuaderi tantam oportunitatem accidisse. quantã nunciauit Parmeno seruus tandem tamẽ allocutionẽ Bachidis ad id credendum facile induxit animum.

a Vide mi Parmeno etiam sodes vt mihi hec certa & clara. Bene hec repetit verum est em vt qd misere cupimus idem tardius credamus effectu. Sic in Heauton. Ego vereor magis.

b Visum est. Quia dixerat ei Pamphilus vide Ideo respondet visum est.

c Mane dum. Vnum abundat. Et quia Parmeno iam tedio affectus. pre se ferebat discessum aut nõ velle amplius audire. Ideo subdit Pãphilus Mane dum.

d Sodes. Blanditur ei vt auscultet.

e Sic te dixisse opinor. Miro affectu inducitur vix induci ad credendum quod gaudet Pamphilus. Et bene repetit nunciata ne falso intellexerit.

f Ita inquã. Quasi iam late passus diu.

g Me est fortunatior. Id est foelitior cui foeliti9 & magis ex animi sententia processerint omnia.

h Venustatisq adeo plenior. Ob beneficia veneris cui contra inuenustus cui cõtra reciderit qd amet. Venustatis igitur. id est voluptatis. nam venus voluptas est.

i Ego ne hoc pro te nuncio quid donẽ. Quasi dicat. immo debeo te donare maximis muneribus. Dicimus dono te hac re. & nõ dono te hanc rem nisi ad modum antiquũ esset.

k Quid donem: quid nescio Apud se deliberat quare sit donaturus. Deinde paruo tempe lapso nõ potens iuenire quo eum donet & ex animi snia iterũ replicat qd donẽ tibi vel te. Postea sibi satisfacere nõ valens ait. Nescio qd tibi debeã donare. siue q debeã te donare. Nã dicim9 dono te hac re. vbi est

remuneratio pro beneficio accepto. & labore suscepto causa nostra.
l Nam neq; nuncio: Magis scire vult. & qd' minus accipere.
m Nam neq; in nuncio neq; in meipso boni quid sit scio. Facete agit Therentius. Quanto magis Parmeno curiosius est tanto magis nescit illa que cupit.
n Qui ab orco mortuū me reducem in lucem feceris. Id est a loco tenebrarū in lucē. q.d. ego qui perierā. & q̄si nullus eram p̄ dolore tuo nūcio reuixi. Orcus dicit cognomē fluuii infernalis a stige palude defluētis ab orcos quod est iuramētū. Nam dii p illū fluuiū & p stigē paludē iurare solebant certissima iuraiurāda. Ponit̄ etiam p inferno. Redux hic & hec redux reducis. In pl̄i reduces dicunt̄ qui picula euaserunt. & incolumes ac salui in optatos fines redierūt. o Oh. Interiectio dolentis se videre ingratū. p O bachis o mea bachis seruatrix. Bn̄ additū est seruatrix mea supra quod dixit amatoris est. q Factis vt credam facis. Difficile em̄ erat credere hiis rebus gaudere meretricē. r Vt voluptati obit⁹ Obitus occursius. ob enim significat contra. ergo obitus aditus legit̄. & voluntate obitus.
s Obitus sermo aduentus tuus. Inter obitum quē casus aduentus quē voluntas & destinatus locus affert. t At tu ecastor. Hoc iurandi genus mulieres decebat. v Atq; ingeniū. Id ē fœlicitatē naturalē. quia genū deus nature est. vñ Persius. Funde mero genio &c. x Ha ha he. Interiectiones ridentis. Ridet em̄ a meretrice sibi attribui blandimēta q̄ potius sunt meretricum.
y Tum mihi istuc. Qui blandimentū magis meretricum est. Vide hoc pleq; accidisse sicut hic. Donatus blandimētū magis meretricū est dixit. Guido. Blandimenta que potius meretricū sunt. variato declinationis modo. vna tñ est s̄nia. vult Guido & q̄cunq; hoc facit librū fecisse mutātes bonū in peius iuxta illud. Muta stilū & librum fecisti. z Tum mihi istuc. Id est tunc cū tecū habebā cōmerciū attribuebas. s. mihi istud. Vel potius sic intelligatur. Tum. i. tu ne ascribis mihi istud quod me nō decet sed meretricū esse solet.
a Recte amasti Pamphile. Ad aliud sermonē vertit bachis. b Nam nunq; añ hunc diem meis oculis eam q̄d nossem viderā. Hoc est nunq̄ sic viderā. vt eā nossem. c Quod nossem Id est quod scirē meminissem ac p hoc nunq; viderā vt alibi. Nō equidē istuc. d Dixtin vero Bene instanter ex meretrice querit. quid de forma vxoris sentiat. Scit em̄ hanc iudicē esse pulchritudinis posse vel q̄ fœmia. vel q̄ emula. e Nū quid Nunc aliqd acuendū ergo quid.
f Adeo mutito. Si mittito. i. omittito dicere qc q̄. Alii codices habēt mutito a mutio mutis. & tunc est sensus. mutito. i. celato. taceas. occultes. secretū teneas illud quod factū est. Nam interdum mutire vt vult Donatus significat tacere nihil facere. nec dicere. Vñ & mutos dicimus interdum mutire. vt Festus inquit significat loqui. Emius palā mutire hoi plebeia piaculū est. g Adeo mutito. Vel tenui dicto nō fieri. h Hoc itidē vt in comœdiis. Mire quasi hec comœdia nō sit sed veritas. Aut deest alii. vt in comœdiis deest sit
i Omnia oēs vbi resciscūt. In fine em̄ comœdie nihil vnq; celari solet. k Hic quos par fuerat. Hic in hac comœdia. aut in hac re.

PAM. Quid? PAR. Nihil enim. nam neq; in nuntio / neq; in meipso boni quid sit: scio. PAM. Egon qui ab orco mortuum me reducem in lucem feceris sinam sine mune re a me abire? Ah nimium me ingratum putas. Sed bachidem eccam video stare ante ostium. me expectat / credo adibo. BA. Salue pampile. PAM. O bacbis. o mea bachis seruatrix mea. BA. Bene factū / & volupe. PAM. Factis vt credam / facis. antiquam adeo tuā venustatem obtines: vt voluptati obitus / sermo aduentus tuus: quocūq; adueneris: semper siet. BAC. At tu ecastor morem antiquum atq; ingeniū obtines: vt vnus hominum homo te viuat / nunq; quisquam blandior. PAMPHILVS. Ha ha he: & tum mihi istuc? BA. Recte amasti pamphile vxorem tuam. nam nunquam ante hunc diem meis oculis eā: qd nossem: videram. perliberalis visa est. PAM. Dixtin vero BA. Ita me dij ament pamphile. PAM. Dic mihi harum rerum nunquid dixti iam patri? BA. Nihil. PAM. Neq; opus est adeo mutito. Placet nō fieri hoc itidem vt in comediis: omnia omnes vbi resciscunt. Hic quos par fuerat resciscere sciunt. Quos autem non est æquum scire: neq; resciscent: neq; scient. BA. Immo etiam qui hoc occultari posse facili⁹ credas: dabo. Mirrinā ita phidippo dixit iure iurādo meo se fidē habuisse et ppterea te sibi purgatū. pā.

l Resciscere sciunt. Scire est vix inuenire quod quis nesciertit. m Neq; resciscent neq; scient. Resciscunt ad quos ptinet. & Resciscūt que nesciunt q̄ negligunt. Et rescimus ex alio. Scimus etiam p nostrā opinionem.

.s.res se habet .i.ad votū
Optime est speroq; hanc rem euenturam nobis ex senten
i.pamphile .i.a
n permittit
tia. PAR. Here licet ne me scire ex te hodie / quid sit: quid
.i.bonum .i.loqmini vel tractatis
feci boni: aut quid istuc est quod vos agitis. PAM. Non
.s.scire coniicio aliquantulū qđ sit
.i.verum pamphilū
o
licet. PAR. tamen suspicor. egon hunc ab orco mortuum
modo hoc
feci p .i.vtilis fueris
quo pacto: PAM. nescis parmeno quantum hodie profu
.i.miseria i.eripueris
q
eris mihi: & ex quanta erumna me extraxeris. PAR. Im-
p imprudentiam
r
mo vero scio: neq; hoc imprudēs feci. PAM. Ego istuc sa
s t v
tis scio. PARM. An temere quicquam parmenonē pre-
x
tereat: quod facto vsus sit: PAM. Seqre me itro pmeno
y z
PAR: Sequor. Equidem plus hodie boni feci imprudēs
quam sciens ante hunc diem vnquam.

n Here licet ne me scire ex te. Ridicule instat sci-re ignorauit vt pmeno. o Egon hunc ab orco mortuū. Eclipticos loquitur. & ad hoc quod Pamphilus prius dixit. ab orco mortuū me reducem in lucē feceris. p Nescis pmeno. Addit stimulos curiositati ei⁹. q Immo vero scio nec hoc reprudēs feci. Recte puū em̄ bñficii meritū si ab imprudente pſcitū videat. r Ego istuc satis scio. Istuc videlicet te fecisse cōsulto vt mihi pdesses. s Temere qcq; pmenonē ptereat. Quod interdū nō temere ptereat qđ habet faciendi necessitatē. t Temere qcq; pmenonē ptereat. Sibiipsi hoc dicit. & se noiat vt degnereq; neoptolemū narrare memēto. Et age nūc Phormionem lacessito. v Temere quicq;. Vtrū hoc dicit nō temere neq; p imprudentiā geritur quicquid vtile. An hoc dicit nihil potest transire temere. quod vtile factū est. qui me in gratiā sui habet An quicq; Pamphilus ptereat temere. ita vt non remuneret bonū factum pmenonis quod sibi vtile fuerit. x Quod facto vsus sit. Facto. i. facere. ablatiuus pticipii pro infinitiuo. vt Salust. Mature facto opus est. facto. p facere.
y Equidem plus hodie boni. Conuertit se ad spectatores. z Feci imprudens quā sciens ante hunc diem vnq;. Conuenit hoc dictū meretrici abeunti. quia nō conuenit seruo sciente recte facere. Bene addidit iprudenti sibi euenisse. vt bene faceret. quod prudens nunq; fecerit. Imprudens quē sciens antitheton secundū. nam imprudenti scientem reddit nō prudentē.

Valete & plaudite: Calliopius recensui

Guidonis Iuuenalis Natione Genomani
epigramma: super causa operis suscepti

Extat platonis præclarum dogma monentis.
Vt quærat patriæ commoda quisq; suæ.
Nos hominum causa stoici dixere creatos
Quo sibi suppetias mutuo nata ferant.
Quare cuncta deo cupiens accepta referri
Cuius opus celso numine quodq; micat.
Tentaui duros iuuenum laxare labores.
Qui bene pandentis lumine sæpe carent.
Nunc leuiter poterunt festiui dicta terenti.
Nosse: nec ingenium plurima cura premet
Tergant ergo rudes tetra rubigine linguas
Et condant animo verba latina suo.

Ioannis Egidij Nuceriensis.
Epigramma ad iuuenes

Quid teris ignauum damnosa per otia tempus:
Immemor ætatis culta iuuenta breuis:
Semper eunt tacito fugientia tempora motu
Hinc redit ad primos lapsa nec hora dies.
Fers modo longinquas vestigia crebra per vrbes:
Nunc teris in certis compita cuncta vijs.
Hæc sectatores leuitas turpissima vanos.
Reddit & ingenij semina lenta rudis:
Dum tua sunt viridi florentia corda sub euo:
Et cupis ore nouo verba diserta loqui
Ingeniosa legas nitidi monumenta laboris:
Si placeant studijs comica dicta tuis.
Splendet enim lepidi comedia grata terenti.
Omnia perspicuo sensa decore nitent.
Moribus ingenui doctrina serena Guidonis.
Tersit difficiles arte nitente locos.
Hinc tibi compositas clari ciceronis ad artes:
Vtile iam facili tramite carpis iter.
Inde nouam celebris si mox interpretis artem.
Verba vel attenta mente voluta legis
Inclita Donati solertis scripta patebunt.
Sit licet in varijs pagina scabra locis.
Omnia per faciles sunt nota vocabula scænas:
Vana: nec interpres verba disertus habet
Hic quoq; romano cultissima lingua lepore.
Exterso lepidos edet ab ore sales.
Candidus ecce Guido iuuenes miseratus inertes:
Tradidit ingenij commoda dona pij.
Tuq; palemoniæ sectator ydoneus artis:
Tradita sub memori dona reconde sinu
Et meritas agito facili pro codice grates.
Non sunt ingratis munera digna viris
Otia sed fugias studijs inuisa seueris.
Nullus ab ignauo pectore surgit honos:
Vt primum pigros serpet caua ruga per artus
Plorabit stultos tarda senecta dies.
Assiduum tolera nunc tota mente laborem
Aetas ne insolitum curua recuset onus
Exerce studijs virides feruentibus annos
Perpetuum claris stet decus ingenijs:

Immpressum in Imperiali ac vrbe libera Argentina Per magistrum Ioannē Grüninger accuratissime nitidissimeq; elaboratū & denuo reuisum atq; collectum ex diuersis commētarijs Anno incarnatiōis dominice Millesimoquaterq;centesimononagesimosexto. Kalendarū vero Nouembrium. Finit fœliciter.

